

MIDDELNEDERLANDSCH
HANDWOORDENBOEK
SUPPLEMENT



VERDAM MIDDELNEDERLANDSCH HANDWOORDENBOEK

SUPPLEMENT

DOOR

J. J. VAN DER VOORT VAN DER KLEIJ

Instituut voor Nederlandse Lexicologie,
Leiden



MARTINUS NIJHOFF, LEIDEN/ANTWERPEN
1983

ISBN 90 247 9130 8 (Supplement)
ISBN 90 247 0713 7 (Verdam M.N.H.W.)
ISBN 90 247 9950 3 (set van beide boeken)

D/1982/3406/2

© 1983: Uitgeverij Martinus Nijhoff, Leiden

Behoudens uitzondering door de Wet gesteld mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende(n) op het auteursrecht, c.q. de uitgeefster van deze uitgave, door de rechthebbende(n) gemachtigd namens hem (hen) op te treden, niets uit deze uitgave worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, hetgeen ook van toepassing is op de gehele of gedeeltelijke bewerking.

De uitgeefster is met uitsluiting van ieder ander gerechtigd de door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren, als bedoeld in artikel 17 lid 2, Auteurswet 1912 en in het K.B. van 20 juni 1974 (Stb. 351) ex artikel 16b Auteurswet 1912, te innen en/of daartoe in en buiten rechte op te treden.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

Voorwoord / VII

Aanwijzingen voor het gebruik / XVII

Afkortingen / XIX

Woordenboek A-Z / 1

Lijst van verkort aangehaalde werken en bibliografie / 339

Voorwoord

“Met nadruk wil ik hier verklaren, dat ik mezelf niet alleen tot blunders in staat acht, maar ook, blijkens enkele droevige ervaringen, in staat wéét. En als ik van enkele ervaringen spreek, dan schakel ik de mogelijkheid niet uit, dat ik me vaker heb vergist; ik heb het dan, precies als zij aan wie ik de voorbeelden heb ontleend, eenvoudig niet bemerkt”.

C. F. P. Stutterheim, *Taalbeschouwing en taalbeheersing*, Amsterdam 1965², 34.

Nu een supplement verschijnt op het *Middelnederlandsch handwoordenboek*, een supplement waarvoor zo'n honderd jaar geleden het eerste materiaal werd verzameld, is een voorwoord niet overbodig. Na enige gegevens over het MNW schets ik in het kort de geschiedenis van het Supplement op het MNW en het project Aanvullingen MNW. Daarna volgt een beschrijving van het materiaal en een uiteenzetting over de bewerking daarvan en over de wording van dit supplement.

Het MNW

In 1864 en 1865 publiceerde M. de Vries de eerste twee afleveringen van een door hem opgezet middelnederlands woordenboek. Door zijn drukke werkzaamheden aan het eveneens door hem opgezette *Woordenboek der Nederlandsche taal* bleef het daarbij. In 1873 nodigde E. Verwijs, toen redacteur van het WNT, J. Verdam uit het middelnederlands woordenboek waaraan De Vries begonnen was, voort te zetten. Verwijs overleed in 1880, twee jaar voor de eerste aflevering van Verdam verscheen, nog in de periode van voorbereiding. Hun doel werd, verkort weergegeven, door Verdam in zijn 'Inleiding' (MNW I, VI-VII) als volgt geformuleerd: “[...] een “Middelnederlandsch Woordenboek”, waarin zoveel mogelijk de gehele taalschat onzer middeleeuwsche voorouders is bijeenverzameld [...] in één woord, waarin men een zoo veel mogelijk afgewerkt gedenkteken vindt onzer geheele middeleeuwsche taal [...]”. Het eerste deel werd in 1885 voltooid en met tussenpozen van vier à vijf jaar volgden de delen elkaar op. In 1919 overleed Verdam. Zijn woordenboek was bijna klaar: voor het resterende gedeelte (tot **Weigerlike**) lag de kopij gereed. F. A. Stoett, die al vanaf 1888 de proeven kritisch meelas, maakte het werk af. Het laatste deel verscheen in 1929. In deel X, van 1927-1952 eerst door W. de Vreese († 1938), vervolgens door G. Lieftinck bewerkt, wordt een overzicht gegeven van de tekstkritiek van Verdam (ca. 23000 verbeterde moeilijke plaatsen) en van de ongeveer 1500 gebruikte bronnen ('Bouwstoffen'). In deel XI gaf A. Beekman in 1941 'Aanvullingen en verbeteringen op het gebied van dijk- en waterschapsrecht, bodem en water, aardrijkskunde enz.’.

Een van de twee grote negentiende-eeuwse lexicografische projecten in Nederland werd zo in betrekkelijk korte tijd, in één generatie namelijk, tot een goed einde gebracht. Het was, gezien de stand van de filologie van het middelnederlands in die tijd, een indrukwekkende prestatie (Dat er kritiek kwam, ligt voor de hand. Zie P. G. J. van Sterkenburg, *Een glossarium van zeventiende-eeuws Nederlands* [...], Groningen 1975, XXVII-XXVIII.). Veel handschriften waren immers nog onuitgegeven en voorstudies waren er nauwelijks verricht. Ook mag erop gewezen worden dat Verdam zijn woordenboek schreef in de tijd die zijn

hoogleraarschap hem vrij liet en dat hij verschillende tekstuitgaven én het *Middelnederlandsch handwoordenboek* publiceerde. Bovendien was hij gehandicapt doordat zijn rechter-arm verlamd was.

Het Supplement op het MNW

Geen werk is volmaakt, ook een woordenboek niet. Vooral geldt dit met betrekking tot de volledigheid. De Vreese wees hierop in zijn artikel 'Paradox over den grooten nood der Nederlandsche philologie' (Men zou hierna het artikel van Ria Jansen-Sieben moeten lezen in het *Tijdschrift van de Vrije Universiteit te Brussel* 12 (1969-'70), 1-14.): "Het zou een waan zijn te meenen, dat alle uitgegeven Middelnederlandsche teksten [...] door Verwijs en Verdam in hun materiaal zijn opgenomen; het zou een nog verderfelijker waan zijn, te meenen, dat alle in het *Mnl. Wdb.* aangehaalde teksten volledig, woord voor woord, voor dit werk geëxcerpeerd zijn. Verre van daar." (W. de Vreese, *Over handschriften en handschriftkunde*, Zwolle 1962, 175-176). Een elementair probleem wordt door Verdam zelf aan de orde gesteld: "Hij die dit [absolute volledigheid] beoogde, zou misschien even veel tijd aan het verzamelen kunnen schenken, als wij beiden – VERWIJS en ik – er reeds aan hebben besteed. Doch ondertusschen zouden de beste jaren en krachten hem ontschieten, en de kans om het werk te voltooien zou verminderen in dezelfde mate, als de volledigheid zelve grooter zou worden" (MNW I, VII). Toch wilde hij de aanvullingen die hij tegenkwam of van anderen kreeg, niet laten liggen: "Nieuwe woorden, nieuwe beteekenissen van opgenomen woorden, en nieuwe bewijplaatsen voor reeds vermelde beteekenissen zullen worden bijeengevoegd in het supplement achter het laatste deel" (MNW I, XXVII). Dit supplement is echter nooit verschenen. Het materiaal dat hij ervoor verzamelde (Over de loketkast van Verdam en het supplementmateriaal daarin: *Informatie Nederlandse lexikologie* 4 (1974), 5-6), heeft hij gedeeltelijk verwerkt in het *Middelnederlandsch handwoordenboek*, dat, globaal genomen, een excerpt is van het MNW (In het Hwb werden geen woorden uit teksten na 1550 opgenomen en evenmin woorden die alleen uit glossaria, vocabularia of woordenboeken bekend waren. C. Ebbinge Wubbe heeft het Hwb voor de derde druk vanaf *Sterne* opnieuw bewerkt naar het inmiddels voltooide MNW.).

In 1960 werd in het Belgisch-Nederlands Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek, naar aanleiding van een project voor een supplement (opgemaakt door prof. dr. J. Moors), beraadslaagd over de mogelijkheid financiële middelen te verkrijgen en een medewerker te subsidiëren; hierbij werd gedacht aan dr. J. Mak.

In 1961 en 1962 publiceerde St. Axters zijn pleidooi 'Voor de voortzetting van het Middelnederlandsch woordenboek' (*VMA* 1961, 105-161 en *VMA* 1962, 413-420). In twee artikelen gaf hij een overzicht van na 1929 verschenen tekstuitgaven, aanvullingen uit door Verdam gebruikte bronnen, artikelen met aanvullingen op het MNW en van gepubliceerde lijsten van aanvullingen. Zijn conclusie was, dat dit rijke materiaal de neerlandici ertoe zou moeten aanzetten om spoedig een twaalfde deel aan het MNW toe te voegen.

In 1965 werd dr. J. Mak († 1975) bereid gevonden om in dienst van de Vrije Universiteit te Amsterdam te gaan werken aan de samenstelling van een al tachtig jaar eerder beloofd supplement. Prof. dr. W. Caron kreeg de supervisie van het project. Als lexicograaf was Mak bekend geworden door zijn reeks 'Lexicologische kanttekeningen' in het *TNTL* en zijn *Rhetoricaal glossarium* (Assen 1959), een woordenboek van de rederijkerstaal. Vóór 1965

had hij al het een en ander verzameld. Daarna excerppeerde hij bronnen uit aanvullingslijsten (Dit zijn aanvullingen op de 'Alphabetische lijst der verkortingen van bronnen en hulpmiddelen' in MNW I, IX-XXII; de eerste twee aanvullingslijsten vindt men in MNW I na p. XXII.) van het MNW, het supplementmateriaal van Verdam in de loketkast, de Vreese's handexemplaar van het MNW waarin allerlei aanvullingen en verbeteringen stonden, en een aantal sinds 1929 verschenen tekstedities. In 1972 – het project was inmiddels ondergebracht bij de stichting Instituut voor Nederlandse Lexicologie – wees het bestuur van het INL hem erop dat hij nog steeds geen artikelen had geschreven en verzocht hem artikelen voor het beoogde supplement te gaan schrijven. Zijn antwoord was dat hij het geplande supplement niet had kunnen maken, omdat hij geen redactie had – hij dacht aan enkele redacteurs en assistenten –, de materiaalverzameling nog niet rijk genoeg was en hij niet over uitgeschreven citaten beschikte. Het volgende jaar ging hij met pensioen. Het materiaal dat hij had verzameld, werd voorlopig ondergebracht bij de afdeling Thesaurus van het INL. Het wachten was nu op een definitieve beslissing met betrekking tot de vervaardiging van het supplement.

Het project 'Aanvullingen op het MNW'

Toen Mak met pensioen ging, was de vraag of zijn werk moest worden voortgezet. Het bestuur van het INL besloot in 1973 de werkzaamheden met betrekking tot de vervaardiging van het supplement op het MNW niet te laten voortzetten. Een van de belangrijkste redenen hiervoor was, dat het aanvullend excerpieren van de overige aanvullingslijsten (Mak had lijst 12 geheel en lijst 11 gedeeltelijk afgewerkt.) en van na 1919 gepubliceerde tekstuitgaven én het uitschrijven van de benodigde citaten wellicht nog tien jaar of meer zou gaan duren. Dan pas zou men kunnen beginnen aan het redigeren van de artikelen. Hoeveel tijd zou het schrijven van dat supplement nog eens vragen? Gezien de ontwikkelingen in de lexicologie lag het meer voor de hand het onvolledige en verouderde MNW op den duur te vervangen door een reeks synchrone woordenboeken waarin de woordenschat van een bepaalde periode wordt behandeld (Zie de bundel *Nederlandse lexicologie tussen handwerk en machine*, Groningen 1976, onder redactie van P. G. J. van Sterkenburg, in het bijzonder p. 66-67 en 100-101.). Materiaal voor een woordenboek van het vroegmiddelnederlands was reeds in behandeling: de afdeling Thesaurus was de uitgave met behulp van de computer én de indicering van het Corpus-Gysseling aan het voorbereiden.

Wél was het, aldus F. de Tollenaere, zinvol het aanwezige materiaal toegankelijk te maken voor een ruimer publiek door het in de computer op te slaan, zodat het gemakkelijk uitgegeven zou kunnen worden (Zie *Informatie Nederlandse lexikologie* 5 (1977), 38-41.). Tevens zou het zo bruikbaar worden voor bewerking met de computer (denk o.a. aan de codes 1/8) en zou reeds een gedeelte van het Woordarchief van de Nederlandse taal tot stand komen. Mede met het oog daarop werd besloten de verzameling te moderniseren door alle vindplaatsen van een lokalisering, een aanduiding van het dialect, en een datering te voorzien. Zo ontstond het project 'Aanvullingen op het *Middelnederlandsch woordenboek*' (Zie *Jaarboek van de stichting Instituut voor Nederlandse Lexicologie, overzicht van het jaar 1976*, 's-Gravenhage 1978, 63-76; *Computers and the humanities* 13 (1979), 363.).

Beschrijving van het materiaal

Mak streefde ernaar zijn supplement in de tijd te laten aansluiten bij het WNT. Daarom beperkte hij zich niet tot het verzamelen van woorden uit teksten tot 1500, maar ging hij tot ca. 1550. Deze verruiming had Verdam zelf zich trouwens al veroorloofd bij zijn werk. Mak bracht vooral woorden bijeen die niet in het MNW voorkwamen, aanvullingen voor in het MNW opgenomen woorden en correcties. Het materiaal dat hij naliet, omvatte vier collecties:

- 1 collectie VM: excerpten uit het supplementmateriaal van Verdam dat in diens loketkast werd bewaard, ca. 9100 fiches uit ongeveer 700 bronnen. Deze collectie is om verschillende redenen niet identiek met het materiaal uit de loketkast: de bronaanduidingen op Verdams fiches waren niet altijd op te lossen, de gebruikte bronnen (handschriften en incunabelen) waren niet altijd beschikbaar en soms waren de opgegeven vindplaatsen onjuist of ontbrak eenvoudig een opgave van de bron;
- 2 collectie VR: excerpten uit de aantekeningen in De Vreese's handexemplaar van het MNW, ca. 1000 fiches uit ongeveer 260 bronnen;
- 3 collectie M2: de verzameling aanvullingen die Mak in de loop der tijd zelf (al vóór 1965) had verzameld, samen met aanvullingen uit 48 teksten en 18 woordenlijsten bij tekstuitgaven, samen ca. 10000 fiches uit ongeveer 300 bronnen;
- 4 collectie M1: aanvullingen uit bronnen van de elfde (MNW V) en de twaalfde (MNW VII) aanvullingslijst, ca. 5300 fiches uit 35 bronnen. Het was nodig deze bronnen te exciperen omdat ze pas in een laat stadium door Verdam waren benut.

Dit zijn samen ca. 25400 fiches uit ongeveer 900 verschillende bronnen (Ter vergelijking: voor het MNW zijn ongeveer 1500 bronnen gebruikt.). Een vijfde collectie, bestaande uit citaten uit enkele bronnen van collectie M2, kan buiten beschouwing blijven. Mak had zijn assistent deze citaten laten uitschrijven, omdat hij in zijn supplement citaten wilde opnemen en zo wilde aansluiten bij de opzet van het MNW.

Welke informatie is op de fiches te vinden? Voor elk woord vinden we meestal een code die een van de volgende mogelijkheden aanduidt:

- 1 het woord ontbreekt in het MNW;
- 2 de volgende betekenis of constructie ontbreekt in het MNW;
- 3 de in het MNW gegeven betekenis is onjuist;
- 4 het MNW geeft geen vindplaatsen, verwijst alleen naar glossaria of woordenboeken of geeft slechts vindplaatsen van na 1550;
- 5 dit artikel in het MNW moet worden geschrapt;
- 6 de asterisk in het MNW vóór het woord of het vraagteken erachter moet verdwijnen;
- 7 het woord is waarschijnlijk onjuist overgeleverd in het handschrift of de tekstuitgever heeft verkeerd gelezen;
- 8 de vorm wijkt zodanig af van het woord zoals het in het MNW is opgenomen, dat een verwijzing daarnaar gewenst is.

Dan komt het lemma, vaak een woord dat genormaliseerd is volgens het 'systeem van Verdam'. Als de vorm in de tekst daarvan afwijkt, wordt deze daarna vermeld. Bij code 2, 3 en 4 wordt vaak ook het lemma van het MNW opgegeven. Hierna volgt soms een benoeming van de woordsoort. Tenslotte volgen noodzakelijke emendaties, een betekenisomschrijving (echter niet overal) – soms gesteund door een verwijzing naar woordenboeken of door woordverklaringen van de tekstuitgever –, eventuele taalkundige opmerkingen en

de bron- plus plaatsaanduiding. Het komt herhaaldelijk voor dat er een betekenisomschrijving met een vraagteken staat (Zie het Rh. Gl. waar men zeer frequent vraagtekens tegenkomt.). Ook treft men wel vraagtekens aan in plaats van een betekenisomschrijving, soms alleen de mededeling "zie woordenlijst i.v."

Het materiaal was dus weinig uniform: de codes zijn niet overal aanwezig; nu eens is bij code 1 het eerste woord genormaliseerd, dan weer is het de tekstvorm, zonder dat dit wordt aangegeven; de betekenisomschrijving is niet altijd gegeven; op een fiche staan vaak plaatsen uit verschillende bronnen vermeld; de ene keer wordt verwezen naar een paginnummer, een andere keer naar het nummer van een versregel of naar een ander nummer, bijv. een folionr. van een handschrift. De bronaanduidingen waren erg beknopt en een lijst van bronnen waarin die aanduidingen worden verklaard, was er niet. Het bleek noodzakelijk het materiaal opnieuw te bewerken, voordat het verponst kon worden, d.w.z. op ponsband getypt kon worden (In Stallaert III, XVII-XXI beschrijft F. Debrabandere gelijksoortige gebreken van het Stallaert-materiaal.).

Bewerking

Om te beginnen werd het materiaal van de collecties VM, VR en M2, die op woord waren gealfabetiseerd, per bron gesorteerd. Het is immers praktischer, mede met het oog op lokaliseren en dateren, bron na bron af te werken in plaats van woord na woord van teksteditie te wisselen. Wanneer op een fiche verschillende bronnen worden opgegeven, werd per bron een nieuw fiche gemaakt. Dan volgde de identificatie van de bron – op de fiches stond slechts een verkorte bronaanduiding zonder bibliografische gegevens – met behulp van deel X (Bouwstoffen) van het MNW en de vakliteratuur of, als het om minder bekende handschriften ging, met behulp van de 'Bibliotheca Neerlandica Manuscripta' van De Vreese in de U.B. te Leiden en catalogi van handschriftenverzamelingen en -tentoonstellingen (Een groot gemis blijft een bibliografie van de middelnederlandse teksten, hetzij per handschrift met opgave van edities, ook die in tijdschriften, en secundaire literatuur en diverse registers, hetzij van uitgaven van middelnederlandse teksten met registers op handschriften e.d. Een kort overzicht als 'A list of Old English texts' van Angus Cameron, in R. Frank en A. Cameron eds., *A plan for the dictionary of Old English*, Toronto 1973, zou ondanks de beperkte opzet al heel nuttig zijn.).

Vervolgens moest ik uitzoeken of de bron een onuitgegeven tekst is, een onbruikbare editie of een editie waarvoor een modernere, betere, in de plaats gekomen is. Fiches die naar onuitgegeven tekst verwezen, in handschriften of incunabelen, heb ik uitgeschoten. Controle van die fiches zou het project buitensporig vertraagd hebben. Voor zover een bron inmiddels uitgegeven was, werd de bron- en plaatsaanduiding aangepast aan de uitgave. Dit gebeurde ook – veel vindplaatsen kwamen uit de loketkast van Verdam – als er een betere editie was. Fiches die betrekking hadden op een onbruikbare editie, werden terzijde gelegd. Dit was bijv. het geval bij *Despars* (zie Bouwstoffen nr. 339; afzonderlijke stukken niet dateerbaar, spelling gewijzigd, veel leesfouten), *Mieris* (zie Bouwstoffen nr. 909; tekst genormaliseerd), *Publ. Limb.* en *Seven Vroeden* (zie resp. Bouwstoffen nr. 1050 en nr. 1177; onbetrouwbare editie) en *Sp. d. Sonden* (zie Bouwstoffen nr. 1209; hiervan heb ik de gereconstrueerde westvlaamse tekst niet gebruikt.). In verband met het probleem van de gewijzigde spelling citeer ik nog eens uit De Vreese's 'Paradox over den grooten nood der

Nederlandsche philologie' (p. 174): "Ja, we hebben de regels van het Historisch Genootschap. [...] Maar één woord dient toch gezegd: aangenomen dat deze regels den historicus dienstig zijn, den taalkundige zijn ze 't allerminst, zijn ze 't niet, veeleer het tegendeel. Of wat moeten de grammatici beginnen met een uitgave van een *Chronike van Brabant*, naar al de regels van Utrecht ingericht, maar waaruit alle dialectische, in casu Hollandsche taalvormen systematisch zijn verwijderd?" (Over het probleem van de vormvarianten in het middelnederlands zie men het artikel van W. J. J. Pijnenburg, 'Het Vroegmiddelnederlands woordenboek (*VMNW*). Regionale en toevallige vormvarianten.' in *Lexicologie*. Een bundel opstellen voor F. de Tollenaere [...], Groningen 1977, 209-220.).

De hierboven besproken codes waren niet overal aanwezig en niet altijd juist. Ze moesten dus worden aangevuld en gecontroleerd: had een woord wel of niet een artikel in het MNW, had een woord wel of niet een vindplaats in het MNW, was een vorm wel of niet corrupt? enz. De status van de genoteerde middelnederlandse woorden was niet duidelijk. Hadden we te maken met een lemma van het MNW, met een door Mak genormaliseerde vorm – Mak had niet altijd een genormaliseerde vorm aan het begin geplaatst – of met het woord zoals dat in de tekst voorkomt? Dit maakte verifiëren aan de hand van de tekst en het MNW nodig (Helaas ontdekte ik dit pas toen een gedeelte van het materiaal al bewerkt was. De consequentie was dat voor de bewerkte fiches weer opnieuw de edities geraadpleegd moesten worden. Er kwam weer een correctieronde bij.). Ik besloot de genormaliseerde vormen van Mak te verwijderen en bij de reeds genoemde codes 2, 3 en 4 de lemma's van het MNW door toevoeging van een asterisk herkenbaar te maken of aan te vullen (Het niet handhaven van de genormaliseerde vormen sluit toevallig aan bij de mening van Mak dat alle lemmavormen authentiek behoren te zijn (Zie Rh. Gl., XI.). Volgens mij gaat het hier namelijk niet om een principieel theoretisch probleem. Of ik een middelnederlandse vorm of een modern nederlandse vorm als lemma kies, is op praktische gronden te beslissen: het is een kwestie van een afspraak. De status van het lemma moet dan wel aangegeven worden.). De woordsoorten waren vrijwel nergens benoemd. Deze moesten dus óók worden aangevuld. Hiervoor werd het systeem van afkortingen van de Modern Language Association gebruikt, waarvoor in een vroeg stadium van het project gekozen was.

Bij de betekenisomschrijvingen was de toestand hetzelfde: aanvullen, controleren en corrigeren bleek noodzakelijk, niet alleen bij de vraagtekens, maar in alle gevallen. Enkele voorbeelden ter adstructie: *colier* (volgens Mak code 1) is niet een "portefaix", d.i. 'sjuower', maar een 'halsketting' (dus code 2 met als MNW-lemma **Collier**); *tichgelen* (code 2 met als MNW-lemma **Tegelen**) is niet "een ticheloven maken", maar 'klei tot tichels verwerken'; *tychelkuyle* is niet een "kuil geschikt voor de bouw van tichelovens", maar een 'kleikuil'; *scuerwerck* is niet "het kalken, inz. van muren", maar 'het schoonmaken'; *vermeetinghe* (volgens Mak code 2 bij het MNW-lemma **Vermetinge**) is niet "onderneming, gerechtelijke actie", maar 'het nameten' (code 1); het woord *veromme* (volgens Mak code 1, zonder betekenisomschrijving) ontstond uit het niet begrepen *Johan gewest to Graeff opt ver omme te besichtigen* waarin *ver* een variant van **Vere** "veer, plaats van overvaart" is. Een verwijzing naar woordenboeken garandeert nog geen zekerheid: zie o.a. in dit supplement de ingangen **Abeel** (vgl. *Naturen Bloeme* 2, 109 en 127), **Achtendach**, **Aderen**, **Aderscro**, **Anewede**, **Brose** en **Brosen**, **Offloten**, **Voerschap** en **Wolfscullen** (Enkele correcties op het Hwb die niet in dit supplement zijn opgenomen, zijn: **Beesticheit** moet worden geschrapt omdat in *Spiegel historiael* I, deel 1, p. 424 – dat het lemma op deze plaats steunt, bleek uit een fiche in de loketkast – *haestecheit* staat; bij **Beclimmen** moet de betekenis "beklemmen"

verdwijnen, het werkwoord *beclemmen* (zie dit supplement) verdient een eigen ingang; **Becracht** moet geschrapt worden: de niet zo goede editie *Keurb. v. Haarl.* (Bouwstoffen nr. 759) heeft dit woord op pagina 19, maar door de moderne editie *R. v. Haarl.* weten we dat er *vercraft*, partc. van *vercraften*, staat; het lemma **Bewrachten**, gebaseerd op de verleden tijd *bewracht* van *bewerken* (zie het MNW), kan eveneens verdwijnen.). Een apart probleem was dat van de uniformiteit van betekenisomschrijvingen van eenzelfde betekenisonderscheiding. In het materiaal kwamen, vooral bij de ambtelijke teksten, dezelfde woorden voor met dezelfde betekenisonderscheidingen. Door de bewerking per bron en het ontbreken van citaten was het in de bewerkingsfase uitermate lastig om te achterhalen of het om een andere betekenisonderscheiding ging óf om eenzelfde die alleen wat anders omschreven was. De verwijzingen naar woordenboeken werden eveneens aangevuld en nagekeken (Ik heb niet de verleiding kunnen weerstaan het materiaal hier en daar aan te vullen, onder meer bij BARTH. ENGELSMAN, *Br. Middelburg, Herbarius in dyetsche, Jonghe Lanfranc, Rek. v. Nijm. en Synon. mnl. plantenn.*).

Indien een fiche verwees naar een handschrift dat inmiddels is uitgegeven of naar een uitgave waarvoor een betere in de plaats gekomen is, werd de plaatsaanduiding (en uiteraard de bronaanduiding) omgezet. Enkele voorbeelden van niet meer onuitgegeven handschriften zijn: het *Hs. v. 1348* in de Bouwstoffen nr. 688 (*Amsterd. lect.*), *Lanfr. Hs.* in de Bouwstoffen nr. 813 (*Jonghe Lanfranc*), het *Boec der Medicinen* in de Bouwstoffen nr. 92 (*Boec van medicinen*). Van de modernere uitgaven noem ik onder meer *Br. Middelburg* (i.p.v. Bouwstoffen nr. 1094), *Ferguut* (i.p.v. Bouwstoffen nr. 430 en 431), *Haags liederhs.* (i.p.v. Bouwstoffen nr. 544), *Karel ende Elegast* (i.p.v. o.a. Bouwstoffen nr. 405), *R. v. Haarl.* (i.p.v. Bouwstoffen nr. 759) en *Van den vos Reyn.* (i.p.v. o.a. Bouwstoffen nr. 1069, 1070 en 1072). De plaatsaanduiding werd bovendien omgezet in alle gevallen waarin niet naar een pagina van een uitgave werd verwezen, maar naar versnummering, boek, hoofdstuk, caput, zoals bij *Spiegel historiael*, e.d.

De laatste fase van de bewerking bestond in het lokaliseren en dateren van elke vindplaats. Hiervoor werden de gebruikte tekstedities geraadpleegd én de al genoemde hulpmiddelen. Niet zelden immers geven uitgevers van teksten geen datering of lokalisering van de door hen gebruikte handschriften (In *Mnl. gen. recepten* worden zelfs de handschriften niet opgegeven, zie de inleiding van Lieftinck in de Bouwstoffen, 2e gedeelte, p. VI-VII.). Wie het zelf zou willen ondervinden, neme *Draperie Haag* (in het nr. 379 van de Bouwstoffen zitten bovendien nog wat drukfouten), *Mnl. geest. proza*, *Sticht. exempelen* of *Synon. mnl. plantenn.* (Vooral in de oudere delen van de serie OVR is het achterhalen van dateringen en gebruikte handschriften een tijdrovende zaak.). Als ook de hulpmiddelen geen uitkomst bieden, moesten we zelf de aard van het dialect globaal vaststellen.

Nadat de fiches bewerkt zijn, worden ze per bron verponst. De informatie werd geordend in zes kolommen:

- 1 code;
- 2 lemma en varianten;
- 3 betekenisomschrijving en nadere informatie;
- 4 bronaanduiding;
- 5 paginanummer;
- 6 lokalisering en datering van de vindplaats.

De ponsbanden werden verschillende malen gecorrigeerd en daarna door de computer ingelezen. In juni 1981 waren alle fiches verponst.

Een volgende stap was het samenstellen van de lijst van verkorte titels (450 nrs.) met bibliografie. Deze werd verponst, gecorrigeerd en op tape gezet. Gedurende de rest van dat jaar werd een computeruitvoer van het hele bestand, M1, M2, VM en de bibliografie, gecontroleerd en, waar dat nodig was, redactioneel herzien, werden de correcties uitgeschreven, nagekeken, verponst, weer nagekeken en op tape gezet, zodat ze in het bestand konden worden aangebracht. Tenslotte werd gecontroleerd of de correcties overal goed waren aangebracht. In deze periode begonnen de besprekingen met uitgeverij Nijhoff over de uitgave van het materiaal.

Supplement *Middelnederlandsch handwoordenboek*

In de eerste maanden van 1982 werd het materiaal op enkele punten, o.a. met betrekking tot de codering van de cursieve tekst, de codering van de lemma's in de artikelen en de kolom lokalisering en datering, met het oog op de uitgave gewijzigd. Het aanvankelijk plan de aanvullingen uit te geven zoals zij waren, met daaraan toegevoegd een index op lemma's en varianten, bleek niet zo aantrekkelijk. In plaats daarvan werd besloten het materiaal uit te geven als supplement op het Hwb. We wisten dat er veel identieke ingangen en varianten in het bestand voorkwamen. **Absolveren** bijv. had 15 identieke plus 6 variante ingangen, die allemaal van, voor een deel dezelfde, betekenisomschrijvingen waren voorzien. Het bestand moest dus opnieuw bewerkt worden, voordat het als woordenboeksupplement dienst zou kunnen doen. Het probleem was hoe dit binnen redelijk korte tijd uitgevoerd kon worden. Een proef met een gedeelte van de letter A had ons geleerd dat er ingrijpende veranderingen in het bestand nodig waren. Hoeveel tijd zou het kosten om al deze veranderingen voor een ander duidelijk op papier te krijgen, ze vervolgens te laten verponsen, in het bestand aan te brengen en daarna weer te controleren? We besloten een kortere weg te volgen: ik zou de wijzigingen op een computerafdruk van het gealfabetiseerde bestand aangeven en daarna zelf deze met de terminal rechtstreeks in het bestand aanbrenge. In maart werd het hele bestand van de aanvullingen, dat tot dan toe nog per bron geordend was, op lemma gealfabetiseerd en op kettingformulieren afgedrukt (Voor de alfabetisering zijn enkele bijzondere regels gebruikt, zie de 'Aanwijzingen voor het gebruik'. Ten eerste om zoveel mogelijk de lemma's die bij elkaar horen, bij elkaar te krijgen, ten tweede om aan te sluiten bij de alfabetisering van het Hwb.). Toen pas was het materiaal in zijn geheel te overzien. Voor de bewerking met behulp van de terminal, die met de computer van het Centraal Rekeninstituut te Leiden was verbonden, werd het hele bestand in tien stukken verdeeld en op schijf gezet. Om technische redenen moest het gedeelte met de bron, lokalisering en datering als apart bestand worden afgesplitst en vervangen worden door codes van vijf cijfers. Als de omwerking tot supplement van het andere gedeelte, met de codes, lemma's en varianten, woordsoort, betekenisomschrijving en overige informatie, klaar zou zijn, zou het afgesplitste gedeelte weer worden ingevoegd.

In de periode april/oktober heb ik het hele bestand omgewerkt en de veranderingen zelf rechtstreeks met de terminal aangebracht. Een opsomming van elementen van die omwerking ziet er als volgt uit: lemmatiseren, reductie van identieke lemma's, bij elkaar zoeken van variante lemma's, inbrengen en coderen van varianten, verplaatsen van artikelen met variante lemma's, reductie van identieke betekenisomschrijvingen, vaststellen of gelijksoortige betekenisomschrijvingen op eenzelfde betekenisonderscheiding betrekking hadden

(hiervoor moest ik soms weer naar de tekst terug), betekenisnummers aanbrengen, verwijzingen voor de varianten vaststellen en aanbrengen en veranderingen aanbrengen in het afgesplitste bestand (met de bronnen, lokaliseringen en dateringen) die door de omwerking noodzakelijk waren geworden. De bewerkte delen van het bestand op schijf werden op kettingformulieren afgedrukt en nagekeken. Eindelijk kwam dan de laatste correctieronde. Tenslotte werden de gescheiden bestanden weer verenigd en werden de laatste zetcodes ingebracht. In deze zelfde periode waren al zetproeven gemaakt. Daardoor kon de zetmachine, toen de definitieve magneetband eenmaal klaar was, gelijk aan de slag.

Nu de zettape klaar is, kan ik een aantal interessante cijfers meedelen die zijn verkregen door telling met de computer. Ik begon bij het omwerken met 20029 ingangen. Na de omwerking waren er 16448 overgebleven. Aangezien ik plm. 2500 ingangen voor varianten en corrupte vormen heb ingevoegd, behandelt dit supplement plm. 13948 verschillende woorden (Dit getal is niet zonder meer te vergelijken met het aantal ingangen van het MNW of het Hwb. Dáár zijn woorden met dezelfde vorm maar met een andere woordsoort, bijv. *absent* adj. en *absent* subst., niet, zoals hier, in één artikel ondergebracht.). Een rekensommetje (20029 min 13948) leert dat ik 6081 ingangen door lemmatiseren ergens heb ondergebracht. Het aantal trefwoorden, inclusief ingangen voor varianten, per cijfercode (zie voor de betekenis van die code de 'Aanwijzingen voor het gebruik') is:

geen code	10703;
1	3688;
2	159;
3	879;
4	34;
5	39;
6	229;
7	716.

Ik moet erop wijzen dat een deel van de 10703 trefwoorden al in het Hwb voorkomt. Dat het toch niet overbodig is, dat ze in het supplement zijn opgenomen, demonstreert de tiende stelling uit het proefschrift van Gertrud Zandt (*Die Sprache von "Karl und Galie"*, Assén 1973): "Menig taalkundig onderzoek zou worden vergemakkelijkt, indien de bewijsplaatsen zouden worden gepubliceerd van die woorden en uitdrukkingen in het Middelnederlandsch Handwoordenboek, die in het Middelnederlandsch Woordenboek niet zijn geregistreerd".

Uit het afgesplitste bestand van bronnen, lokaliseringen en dateringen zijn 23771 regels weer ingevoegd in het omgewerkte bestand. Aangezien die regels gemiddeld twee vindplaatsen hebben, zijn er in dit supplement ca. 48000 vindplaatsen opgenomen. De aanvankelijk geschatte bewerkingstijd van drie jaar, gebaseerd op 25000 vindplaatsen à 8000 per jaar, was dus veel te krap, zelfs als men alleen naar het aantal citaten keek.

Toen Walewein vertrok voor zijn *avonture*, meenden de achterblijvenden dat hij *onvroet* was. Dat de mensen om mij heen dit van mij dachten, toen ik aan dit project begon, heb ik niet gemerkt. Wél heb ik, zoals Walewein, tijdens mijn *queste* van velen hulp en bijstand ondervonden. Daarvoor wil ik hen allen hier dankzeggen:

Het bestuur van de stichting Instituut voor Nederlandse lexicologie voor het vertrouwen dat het mij gaf;

Dr. F. de Tollenaere, die de ruimte creëerde waarin mijn project kon gedijen;
Prof. dr. J. P. Gumbert en prof. dr. J. Moors, die zo vriendelijk waren in de begeleidingscommissie zitting te nemen;

Mijn collega's Piet van Sterkenburg, die het project met zijn kritische begeleiding en zijn stimulerende belangstelling heeft gesteund, en Wil Pijnenburg, die altijd bereid was naar aanleiding van mijn ervaringen met het project met mij van gedachten te wisselen en als projectleider hielp de zorgen te dragen;

Ans Vennix-van Kampen, Agaath Verdoes en Tom Wong, die achtereenvolgens de automatiseringsaspecten van het project hebben verzorgd. De laatste komt mijn bijzondere dank toe voor het geduld waarmee hij voor mijn wensen mogelijkheden en voor mijn problemen oplossingen heeft weten te vinden, zodat ik mijn boek zelf met de terminal kon schrijven;

Mijn medewerkers Peter van der Meer, die mij met grote toewijding vele jaren heeft geassisteerd, Merk Kingma, die in een latere fase met veel belangstelling mijn werk verlichtte, en Peter van Veen, die bij de laatste grote correctieslag meehielp nauwkeurig de correcties te verwerken;

Elly van Niekerk, Margreet Oudenes, Kitty van Eldik-Vintges en Mans de Nijs, die na elkaar talloze fiches en correcties hebben verponst;

De medewerkers van de U.B. te Leiden, die mij aan de soms moeilijk vindbare boeken hielpen die ik nodig had;

De heren J. J. de Groot, D. C. Rensen en B. Reugebrink, die ieder op hun eigen wijze, namens uitgeverij Nijhoff de uitgave van dit supplement hebben begeleid en bespoedigd;

Als laatste mijn vrouw, die wel weet hoeveel ik haar schuldig ben. Mijn verontschuldigen voor de ontheiliging van zoveel 'heilige dagen'.

'Ganskermysavont' 1982

J. J. van der Voort van der Kleij

Aanwijzingen voor het gebruik

De ingangen van dit supplement zijn met de computer alfabetisch gerangschikt. Bij gelijke lemma's is op cijfercode verder gealfabetiseerd. In verband met de onvaste spelling in middelnederlandse teksten, zijn daarbij enkele bijzondere regels gevolgd:

- woorden die beginnen met *ce-*, *ch-*, *ci-* en *cy-*, zijn gealfabetiseerd alsof ze met *c* begonnen. Woorden met *choer-* aan het begin heb ik naar de *K* verplaatst. In alle andere gevallen zijn woorden beginnend met *c* gealfabetiseerd alsof ze met *k* begonnen;
- woorden die beginnen met *gh*, zijn gealfabetiseerd alsof ze met *g* begonnen. In andere posities is *gh* niet als *g* behandeld: **Aenghekiven** komt dus ná **Aengesich(t)**;
- de letter *y* is in alle posities gealfabetiseerd als *ij*. Woorden die met *ij* beginnen, vindt men onder de *I*;
- de letter *z* is in alle posities gealfabetiseerd als *s*;
- de combinaties *sc* en *sch* zijn niet als identiek gealfabetiseerd: **Scabrief** bijv. staat vóór **Schadewapen**. Er zijn enkele verwijzingen aangebracht om de gebruiker hieraan te herinneren.

Bij de bewerking van het materiaal zijn de letters *i*, *j*, *u*, *v* en *w* naar modern gebruik genormaliseerd. Dit is ook gebeurd met betrekking tot het aaneenschrijven (Argumenten hiervoor vindt men in *TNTL* 94 (1978), 185-186.). Daardoor hoeft men bijv. voor *uut-* niet nog eens onder *vt-* of *wt-* te zoeken.

Wanneer een ingang een lemma is van het MNW en in de tekst niet in die vorm voorkomt, is dit met een asterisk achter het woord aangegeven, bijv. **Abijt***. Dit kan voorkomen bij de hieronder vermelde cijfercodes 1/5. Als bij deze codes geen woord met een asterisk staat, betekent dit dat het lemma van het MNW zo in een van de vindplaatsen voorkomt (Dit geldt natuurlijk niet voor ingangen die alleen een verwijzende functie hebben.). Bijv. **Absolutie**: in het MNW komt het lemma **Absolutie** voor, in een van de vindplaatsen staat het woord *absolutie*.

Achter de ingangen staat een van de cijfers 1/7 of geen cijfer. De betekenis hiervan is: geen cijfer: het woord ontbreekt in het MNW;

- 1 de volgende betekenis of constructie ontbreekt in het MNW;
- 2 de in het MNW gegeven betekenis is onjuist;
- 3 het MNW geeft geen vindplaatsen, verwijst alleen naar glossaria of woordenboeken of geeft slechts vindplaatsen van na 1550;
- 4 dit artikel in het MNW moet worden geschrapt;
- 5 de asterisk in het MNW vóór het woord of het vraagteken erachter moet verdwijnen;
- 6 het woord is waarschijnlijk onjuist overgeleverd in het handschrift of de tekst-uitgever heeft verkeerd gelezen;
- 7 de vorm wijkt zodanig af van het woord zoals het in het MNW is opgegeven, dat een verwijzing daarnaar gewenst is.

De varianten komen na de hierboven verklaarde codes. Om de afwijkingen kort en duidelijk te kunnen aangeven, is een weglatingsteken gebruikt. Daarbij geldt dat het weggelaten gedeelte terug te vinden is in de eerste volledige vorm die links van de verkorte vorm staat. De varianten bij **Arrestatie** bijv. zijn **-cie -cye arestacie arris-**, hetgeen staat voor *arrestacie, arrestacye, arestacie* en *arristacie*. Varianten die sterk afwijken van het lemma, hebben een eigen ingang gekregen, met de code van en een verwijzing naar dat lemma. Bij een aantal eenvoudige variaties heb ik geen verwijzingen gemaakt. De meest frequente zijn: *ae, ai, aij, ay* voor *a(a)*; *ei, eij* en *ey* voor *e(e)*; *ij(e)*; en *y(e)* voor *i(e)*; *oe, oi, oij* en *oy* voor *o(o)*; *ue, ui, uij* en *uy* voor *u(u)*; de variatie *-ou-/-au-*; *c/k*; *-c-/-s-/-t-*; *-cc-/-ck-*; *-ch-/-g* en *-ch-/-g-*; *f/ff*; *g/gh*; *-ks-/-kx-*; *l/ll*; *s/z*; *-t/-d* en bij *-ijc(k)/-ike/-ic(k)*.

Varianten met een +, bijv. **abandoneeren** bij **Abandonneren**, hebben een eigen ingang en artikel. Het was bij de laatste omwerking te moeilijk om ze te verplaatsen. Op deze wijze zijn ze toch bij een lemma ondergebracht.

Als een artikel een aantal betekenisonderscheidingen of verbindingen behandelt, zijn deze genummerd. Een enkel cijfer is gebruikt, wanneer de categorie, t.w. woordsoort of verbinding, in het hele artikel dezelfde is, zie bijv. **Abandonneren**, **Absenteren** of **Sekeren**. Als er verschillende categorieën zijn, is een dubbele nummering gebruikt: het eerste cijfer telt dan de categorie, het tweede cijfer telt binnen de categorie, zie bijv. **Achter** en **Accorderen**. De aanduiding van de woordsoort wordt niet herhaald: bij het voorbeeld **Accorderen** zijn 1.2, 1.3 en 1.4 ook trans. In afwijking van het MNW en het Hwb zijn woorden met dezelfde vorm maar met een andere woordsoort, bijv. *absent* adj. en *absent* subst., in één artikel ondergebracht.

De lemma's in de artikelen verwijzen naar lemma's van dit supplement, naar het MNW of andere woordenboeken. In het laatste geval staat voor het lemma een verkorting waaruit blijkt in welk werk het lemma gezocht moet worden. In het eerste geval wordt het lemma voorafgegaan door het woord 'onder', in het tweede geval niet. De mededeling "z. **Abasse-
ren**" is dus een verwijzing naar een lemma van het MNW, terwijl "onder **Abregiet**" of "z. onder **Aboet**" verwijst naar een ingang van dit supplement.

In de artikelen zal men hier en daar woorden uit andere talen aantreffen. Wanneer daar "vgl." of "cf." voor staat, signaleren ze verwantschap met andere talen. Zonder die afkortingen zijn het equivalenten uit een vertaalde of bewerkte tekst.

Bronnen en hulpmiddelen worden verkort aangehaald. Ik heb verwezen naar bladen, pagina's of kolommen. Bij bronnen zonder nummering, bijv. *Delftse bijbel*, of met een bijzondere nummering, bijv. *Seven wijze mannen*, heb ik in de bibliografie aangegeven hoe ik geteld heb.

Dateringen tussen punthaken zijn dateringen van teksten die afgeschreven zijn. De dateringen vóór de punthaken zijn die van de afschriften zelf. Dit houdt niet in dat een datering zonder punthaken altijd op een origineel wijst. Van veel afgeschreven teksten weten we immers niet van wanneer het origineel is.

Afkortingen

In deze lijst zijn alleen de minder bekende afkortingen opgenomen. Afgekorte dialektaanduidingen kunnen worden aangevuld met afgekorte kompasstreken zoals n(oord), o(ost), z(uid), w(est), enz., bijvoorbeeld ogeld. oostgelders en nomnl. noordoostmiddelnederlands.

aang.	aangehaald	geld.	gelders
aanh(h).	aanhaling(en)	gen.	genitief
aant.	aantekening	gron.	gronings
acc.	accusatief	h.	(in dateringen) helft
adj.	adjectief	hetz.	hetzelfde
adv.	adverbium	holl.	hollands
ald.	aldaar	i.t.t.	in tegenstelling tot
alg.	algemeen	i.v.	in voce (op dat woord nl. het lemma)
artic.	articulus (lidwoord)	i.v.m.	in verband met
astron.	astronomie	iem.	iemand
bep.	bepaling	imperat.	imperatief
bet(t).	betekenis(sen)	inf.	infinietief
brab.	brabants	interj.	interjectie
c.	1. cum (met) 2. (in dateringen) circa	intr.	intransitief
coll.	collectivum	kol.	kolom
comp.	comparatief	kw.	(in dateringen) kwart
conj.	conjunctie	l.	lees
constr.	constructie	m.	(in dateringen) midden
dat.	datief	m.b.t.	met betrekking tot
demonstr.	demonstrativum	maastr.	maastrichts
dim(in).	diminutief	Mal.	Malachias/Maleachi (bijbelboek)
dr.	drents	meton.	metonymisch
du.	duits	meng.	middelengels
e.	(in dateringen) eeuw	mfrank.	middel frankisch
e.v.	en volgende	mhd.	middel hoogduits
ed.	(gebruikte) editie	mlat.	middel latijn
eng.	engels	mnd.	middel nederduits
euf.	eufemisme	mnl.	middel nederlands
fr.	frans	myst.	mystiek(e)
fri.	fries	n.	noot
geest.	geestelijk(e)		

nsaks.	nedersaksisch
nx	(tussen ronde haken na paginanummer) ongeteld aantal malen, groter dan 2
o.g.v.	op grond van
ofr.	oudfrans
onpers.	onpersoonlijk
oorspr.	oorspronkelijk
Openb.	Openbaring (bijbelboek)
partc.	participium
partc. adj.	participium gebruikt als adjectief
Petr.	Petrus (bijbelboek)
pl.	1. pluralis 2. (tussen ronde haken na paginanummer) plaats
predicat.	predicatief
prep.	prepositie
pron.	pronomen
r.	regel
refl.	reflexief
ripuar.	ripuarisch
s.v.	sub voce (op dat woord nl. het lemma na s.v.)
samenst.	samenstelling



aanpreken trans. 'met klem van redenen aannemelijk maken' (WNT s.v. **aanpreeken**) *Syoens kroniek* 333 [zovl. c.1540]

abandonneren **abondoneeren**+ **habandonneeren** 1 trans. 'verlaten, in de steek laten' (Rh. Gl., bet. A, 1) *Dagb. v. Gent* 1 189 [wmnl.vl. 1467-'90] *Draperie Haag* 342 [zholl. 1478] 2 verlaten, weggaan uit *Br. Middelburg* 1, 75(2e pl.) [zholl. 1521] *Br. Middelburg* 3, 338 [zholl. na 1525]

abanoijement subst. 'genoegen, genot' (ed. 167 n.2; Hwb; vgl. FEW I, 231 *esbanoiment*) *Leven van Lutgart* 167 [wlimb. c.1300]

abassieren 7 trans. 'naar beneden slaan, omslaan' (z. **abasseren**) *Bibl. mnl. lett.* 44, 20 [holl.omnl. c.1460]

abbas(s)adeur onder **ambassadeur**

abbesate subst. abt *Drie con.* 230a [nholl. c.1460]

abborderen onder **aborderen**

abbregiet onder **abregiet**

abbreviatie subst. verkorting *Br. Middelburg* 1, 90 [brab. 1548]

abbrevieren trans. samenvatten (vgl. ofr. *abrevier*) *Rek. aflath.* 56 [brab. 1451-'54]

abbuys 1 onder **abuus**

abce subst. 'ABC, het alfabet' (Hwb) *Mnl. vert. O. T.* 239 [holl.ovl. c.1445]

abdes 7 z. **abbedesse** WILLEM v. H., *Ged.* 128 [holl. c.1480]

abdie 7 z. **abedie** *Spiegel der sonden* 1, 61 [wvl. 15e e. <14e e. >]

abdyschap subst. ambt van abdis *Kl. v. Diepenv. hs.* 67 [geld.ov. 1534]

abdisse 7 z. **abbedesse** *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 518 [geld.ov. 1366]

abecsæet subst. 'kamille' *Synon. mnl. plantenn.* 278 [wbrab. c.1351]

abeel subst. zilverspar (mlat. *abies*; de bet. '(witte) populier' (Hwb) berust op het onjuiste commentaar van

Jacobs in *Gloss. lat.-flam.* 965) *Naturen bloeme* 2, 109; 127 [wmnl. c.1375] *Gloss. lat.-flam.* 965 [wvl. c.1330]
abeelpote subst. jonge zilverspar *Bouc v. Audiënc.* 119 [wmnl.vl. 1370-'78]

aber 7 'ooievaar' (z. *odevare*) *Eng. hss.* 1, 237 [wmnl. na 1458]

abescon abesten subst. soort edelsteen (z. Hwb s.v. *asbestoen*) *Parab. v. Cyrillus* 39; 61; 112 [holl. c.1475]

abeteyker 2 onder **apteker**

abhominabel adj. 'afschuwelijk, gehaat bij' (ed. 2, 278) *Spiegel der sonden* 1, 47; 205 [wvl. 15e e. (14e e.)]

abylyment subst. wapen, oorlogstuig (vgl. ofr. *habillement*) *Dagb. v. Gent* 2 20 [wmnl.vl. 1467-'90]

abijt* 1 **abite** subst. 'gesteldheid, toestand' (ed. 413) *St. Aug. hantboec* 253 [brab. 2e h. 14e e.]

abilleren abil(l)ieren trans. 'voorzien van het noodige, uitrusten' (Hwb) *Br. Middelburg* 1, 124; 2, 376 [wmnl. 1480] *Br. Middelburg* 1, 143 [wmnl. 1491] *Br. Middelburg* 1, 159(3x) [wmnl. 1521] *Br. Middelburg* 1, 161 [wmnl. 1527]

abil(l)ieren onder **abilleren**

abisgrond subst. 'afgrond' (Hwb) *HADEW., Brieven* 1, 221 [brab. c.1350]

abisme subst. 'onderwereld, hel' (Hwb; vgl. ofr. *abisme*) *Beiträge* 272 [ovl. c.1380-1425]

abite 1 onder **abijt**

ablucie -cy(e) oblucie -lusie -luyssij subst. 'teug wijn na de communie aan de communicanten te drinken gegeven' (ed. 860 n.5; oorspr. 'afwassing, reiniging' z. Rh. Gl. s.v. *ablutie*) *Bronnen Rijnsburg* 860; 861; 862 [zholl. 1479] *Bronnen Rijnsburg* 915 [zholl. 1485] *Bronnen Rijnsburg* 995(3x) [zholl. 1496] *Bronnen Rijnsburg* 1003(2x) [zholl. 1497] *Bronnen Rijnsburg* 1011(2x) [zholl. 1498] *Bronnen Rijnsburg* 1020 [zholl. 1499] *Bronnen Rijnsburg* 1029(2x) [zholl. 1500]

aboet about+ subst. 'onderpand' (WNT Suppl., bet. 2; Stallaert) *Leugemeete* 42 [vl. 1465]

aboleren -ieren trans. afschaffen, opheffen, *Br. Middelburg* 3, 155; 156 [zholl. 1484] nietig verklaren *Br. handel Frankrijk* 1, 416; 417 [brab. 1549] *Br. Middelburg* 3, 318 [zholl. 1523] *Br. Middelburg* 3, 324 [zholl. 1524]

abolitie -cy 1 subst. afschaffing *Br. handel Frankrijk* 1, 368 [zholl. 1540] *Br. Middelburg* 3, 393 [zholl. 1540] 2 'kwijschelding van straffen, amnestie' (Hwb) *Br. Middelburg* 1, 43; 45 [holl. 1456]

abondoneeren habandonneeren trans. mijden (m.b.t. een haven) *Br. handel Frankrijk* 1, 292 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 326 [zholl. 1525] z. onder **abandonneren**

aborderen abbor- 1.1 trans. 'aanklampen' (WNT Suppl. s.v. *abordeeren*, bet. A) *Br. handel Frankrijk* 1, 367(2x) [zholl. 1540] *Br. handel Frankrijk* 1, 379 [zholl. 1544] 2.1 intr. 'aanleggen' (WNT Suppl., bet. B) *Br. Middelburg* 3, 362 [brab. 1533]

aborscap subst. 'familie; ook wel: eedshulp van familie' (Hwb) *R. v. Nedersticht* 1, 185; 194; 197; 202(nx) [holl.utr. 1523 (1504)]

about subst. 'onderpand' (Stallaert, bet. 2; WNT Suppl., bet. 2) *Auden. meng.* 6, 25 [ovl. 1414] z. onder **aboet**

abregiet abb- subst. samenvatting *Bouc v. Audiënc.* 115; 151 [wmnl.vl. 1370-'78]

abrejeren trans. kort samenvatten *Bouc v. Audienc.* 126 [wmnl.vl. 1370-'78]

abreviatuer

abreviatuer subst. schrijver, die bullen enz. samenvat *Rek. afluath.* 23 [brab. 1451]

absconderen trans. wegmaken, laten verdwijnen *Tol v. Iersekeroord* 81 [? 1513]

absolveren 1 trans. de absolutie geven BRUGM., *Onuitg. serm.* 200 [zolim. 1523] *Mystiek brevier* 1, 105 [wmnl. c.1550] 2 ontslaan, ontheffen (van een ambt) BRUGM., *Onuitg. serm.* 88 [zolim. 1523] z. onder **absolveren**

absent 1.1 adj. afwezig *Gem. gronden N.-Brab.* 341 [brab. 1478] *R. v. Amst.* 492 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 616 [holl. c.1497] *Dagb. v. Gent* 1 166; 168; 273 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 215 [wmnl.vl. 1451] *Dagb. v. Gent* 2 67 [wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Haarl.* 204 [zholl. 19e e. <1503>] *Bouc v. Audienc.* 302 [wmnl.vl. 1370-'78] *Sermonen* 100 [brab. na 1540] *K. v. Hulst* 45 [vl. 1488] 2.1 subst. afwezige *Rek. v. Nijm.* 4, 263 [geld. 1532] *Br. handel Eng.* 2, 50 [zholl. 1491-'94] *R. v. Amst.* 259 [holl. 1452-'94]

absentacie subst. het wegblijven, afwezigheid *Br. handel Frankrijk* 1, 292 [zholl. 1518]

absenteren 1 *hem* -, zich onthouden van, zich onttrekken aan *R. v. Amst.* 425 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 615 [holl. c.1497] 2 *hem* -, 'zich verwijderen, wegtrekken' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 362 [zholl. 17e e. <1448>] *Dagb. v. Gent* 1 104; 131(2x); 156; 166; 168 [wmnl.vl. 1467-'90] *K. v. Hulst* 44(2x) [vl. 1488] *Tol v. Iersekeroord* 79 [brab. 1512] *R. v. Haarl.* 170 [zholl. 2e h. 15e e. <1493>] *R. v. Haarl.* 264 [zholl. 1e h. 16e e. <1542>] *Br. handel Frankrijk* 1, 219 [zholl. 1493] *Br. handel Frankrijk* 1, 359 [zholl. 1538] 3 *hem* -, wegblijven *Br. Middelburg* 1, 339 [zholl. 1507] *Draperie Haag* 309 [zholl. 1505]

absenteringhe subst. afwezigheid *R. v. Amst.* 306 [holl. 1494-1512]

absentie -cie subst. afwezigheid *K. v. Hulst* 18 [vl. 1409] *Marg. v. Lymborch* 52a [brab. 1516] *Gem. gronden N.-Brab.* 349 [brab. 1450] *Br. handel Eng.* 1, 769 [zholl. 1442] *Br. handel Eng.* 2, 512 [zholl. 1541] *Br. handel Frankrijk* 1, 331 [zholl. 1527] *Br. handel Frankrijk* 1, 359 [brab. 1538] *Dagb. v. Gent* 1 78; 141; 154; 155; 156 [wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Haarl.* 202 [zholl. 1e kw. 16e e. <1501>] *R. v. Haarl.* 191 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *R. v. Haarl.* 247 [zholl. 1e h. 16e e. <1527>] *R. v. Haarl.* 264 [zholl. 1e h. 16e e. <1542>] *Draperie Haag* 343 [zholl. 1478] *Tol v. Iersekeroord* 131 [brab. 1532] *R. v. Amst.* 310; 501 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 596 [holl. voor 1533] *K. v. Brielle*² 260 [zholl. 1527] *K. v. Brielle*² 302; 303 [zholl. 1537] *K. v. Brielle*² 337 [zholl. 1546] *Bouc v. Audienc.* 9; 281; 302; 391; 624 [wmnl.vl. 1370-'78]

abservant 2 onder **observant**

absolutelicken adv. beslist *Br. handel Eng.* 2, 237 [zholl. 1516]

absolutie 1 -cie 1 subst. vrijspraak *Br. Middelburg* 3, 264 [zholl. 1517] *Br. Middelburg* 3, 539 [wmnl. 1545] 2 vrijstelling, ontheffing (van een verplichting, eis in rechte) *Br. handel Frankrijk* 1, 239 [zholl. 1499] *Br. handel Frankrijk* 1, 263 [zholl. 1508] *K. v. Hulst* 95 [vl. eind 16e e. <1546>] 3 ontslag, ontheffing (uit een ambt, enz.) *Frensweger hs.* 247; 257 [nomnl. c.1480]

absolveren *absel*-+ *absolvieren* -*vyeren* *apsolvyeren* 1 trans. 'vrijspreken, vergiffenis schenken, eene straf kwijtschelden' (Hwb) *L. v. V., Sp. hist.* 1, 117 [brab. c.1325] *Leven van Lutgart* 50 [wlimb. c.1300] *K. v. Brielle*² 206(2x) [zholl. 1430] *Bouc v. Audienc.* 72; 157; 212;

351(2x); 365 [wmnl.vl. 1370-'78] *Lev. v. S. Clara* 69; 70 [brab. begin 16e e.?] *Marialeg.* 1 18; 21; 49; 50; 285 [holl. 1479] MANDE, *Bijl.* 8(2x) [brab. 15e e.] *Biënb.*² 13; 28; 185(2x); 232; 253 [holl.utr. 1458] G. GROOTE, *De simonia* 4; 9; 10; 13 [ov. c.1450] 2 de absolutie geven *Frensweger hs.* 46 [nomnl. c.1480] *Sticht. exempelen* 76(2x) [brab. 16e e.] *Stichtige punten* 69 [geld.ov. c.1475] *Kl. v. Diepenv. hs.* 315(2x) [geld.ov. 1534] 3 vrijstellen, ontheffen (van een verplichting, een eis in rechte) *Lev. v. S. Clara* 40(3x) [brab. begin 16e e.?] *R. v. Haarl.* 243 [zholl. 1e h. 16e e. (1525)] *Draperie Haag* 289 [zholl. 1468] *Draperie Haag* 343 [zholl. 1478] *K. v. Hulst* 55 [vl. 1500] *Br. handel Frankrijk* 1, 239 [zholl. 1499] *Br. handel Frankrijk* 1, 320 [zholl. 1523] 4 ontslaan, ontheffen (van een ambt) *Kl. v. Diepenv. hs.* 154; 365 [geld.ov. 1534] *Biënb.*² 346 [holl.utr. 1458] *Frensweger hs.* 70; 82; 101; 124; 137; 173; 234; 247; 257; 260 [nomnl. c.1480]

absolvieringe -viringhe 1 subst. kwijschelding, absolutie MAUBURNUS, *Scala* 209 [geld.ov. 1558] 2 ontslag, ontheffing (uit een ambt, enz.) *Frensweger hs.* 101; 137(2x) [nomnl. c.1480]

abstinencie -ci abstenencie abstinanche apstinencie+ 1.1 subst. het zich onthouden, nalaten van iets, 'onthouding' (Hwb) *Br. handel Eng.* 1, 746 [zholl. 1440] *Lavinge* 46 [geld.ov. 1502] *Biographieën* 28, 19 [geld.ov. c.1480] *Teghen die strael* 62; 96; 98; 100 [holl. c.1480-'85] *Denkmäler* 3, 77 [ovl. c.1380-1425] *Lev. v. S. Clara* 43; 44(2x) [brab. 1491] *Marialeg.* 2 204 [obrab. c.1500] *Biënb.*² 384; 395 [holl.utr. 1458] *Blome d. Doochd.* 45; 66; 126(2x); 127(3x) [holl. c.1485] *M. v. H., Boek b. g.* 225 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.] *Frensweger hs.* 35; 202 [nomnl. c.1480] *Jhesus collacien* 242 [nholl.vl. c.1480] BRUGM., *Verspr. serm.* 41 [st. 1476] *Jord. v. Quedlinburg* 139 [brab. 1446] *Pelgrimage Sinai* 34 [holl. 1e h. 15e e.] JACOB v. M., *Franc.* 97; 98; 115 [wmnl.wvl. 1e h. 14e e.] *Tweede Rose* 158; 161 [vl. c.1310] 2.1 - doen, zich onthouden *R. v. Reimersw.* 39 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1513)]

abstinent subst. iemand die vast JACOB v. M., *Franc.* 115 [vl. 1e h. 14e e.]

abstineren -ieren (*hem -*) intr./refl. 'zich onthouden' (Hwb) *Blome d. Doochd.* 127 [holl. c.1485] *Sermonen* 415 [brab. na 1540] MAUBURNUS, *Scala* 163; 203 [geld.ov. 1558]

abstoen 7 -stony z. aposteme *Marialeg.* 1 224 [holl. 1479] *Kl. v. Diepenv. hs.* 277 [geld.ov. 1534]

abteyker 2 onder apteker

abtspont subst. het de abt (t.w. van Egmond) toekomend 'pond' *Bronnen Rijnsburg* 974 [zholl. 1493]

abusagie subst. misbruik *Dagb. v. Gent* 1 119 [wmnl.vl. 1467-'90]

abuselic -lick -lijc -like abuuselic 1.1 adj. onjuist, 'verkeerd' (WNT Suppl., bet. 1) *R. v. Haarl.* 189 [zholl. 1e kw. 16e e. (1503?)] *Br. Middelburg* 3, 223 [zholl. 1508] *Br. handel Frankrijk* 1, 218 [zholl. 1493] 1.2 schandalig, 'afkeurenswaardig, afschuwend' (Rh. Gl., bet. 4) *R. v. Amst.* 342 [holl. 1494-1512] *Dagb. v. Gent* 2 103(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] 2.1 adv. schandalig, afschuwend *Dagb. v. Gent* 1 162 [wmnl.vl. 1467-'90] 2.2 op drieste wijze *R. v. Amst.* 342 [holl. 1494-1512]

abuse(e)ren 1.1 trans. 'misleiden' (WNT Suppl., bet. A) *Dagb. v. Gent* 1 121 [wmnl.vl. 1467-'90] 2.1 - van, intr. misbruiken, misbruik maken van *Br. Middelburg* 1, 41 [holl. 1456] 2.2 verkeerd doen (vgl. Rh. Gl., bet. B,

- 2) *Dagb. v. Gent* 1 91; 118 [wmnl.vl. 1467-'90]
abusie ha-+ subst. 'dwaling' (ed. 3, 299) *Jan v. Ruusbroec* 3, 193 [wbrab. c.1380]
abusi(j)f adj. verkeerd (vgl. WNT Suppl.) *Br. Middelburg* 1, 89 [brab. 1548] *K. v. Hulst* 53 [vl. 1500] *K. v. Hulst* 58 [vl. 1537]
abusioen -zioen subst. 'dwaasheid' (Hwb; vgl. ofr. *abusio*) *Ovl. lied. en ged.* 407 [wvl. 2e h. 14e e.] *Spiegel der sonden* 1, 146 [wvl. 15e e. <14e e.>]
abusivelick adv. op onrechtmatige wijze *Tol v. Iersekerood* 81 [? 1513]
abuus 1 **ab(b)uys** subst. 'misbruik' (WNT Suppl., bet. A, 2; vgl. Stallaert) *Bouc v. Audiënc.* 489 [wmnl.vl. 1370-'78] *Tol v. Iersekerood* 64 [brab. 1499] *Tol v. Iersekerood* 130 [brab. 1529] *Br. handel Eng.* 2, 456 [brab. 1537] *Br. handel Frankrijk* 1, 352 [brab. 1537] *Br. handel Frankrijk* 1, 415 [brab. 1549] *Rek. aflaath.* 61 [brab. 1455] *Rek. aflaath.* 64; 67; 68; 69; 70(2x); 71 [brab. 1456]
acasia subst. 'sleedoornsap' (ed. 264) *Boec van medicinen* 198(2x) [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
acceptatie subst. aanneming, aanvaarding *Br. Middelburg* 3, 226 [wmnl. voor 1511] *Br. Middelburg* 1, 513(2x) [wmnl. 1528]
accepteren trans. aannemen *R. v. Amst.* 200(2x); 259 [holl. 1452-'94] *Syoens kroniek* 187 [zovl. c.1540] *Br. handel Frankrijk* 1, 265 [zholl. 1508]
acceptilatie subst. kwijtschelding door een crediteur zonder dat hij van de debiteur betaling heeft ontvangen *Br. Middelburg* 1, 94 [wmnl. 1548]
access subst. toegang *K. v. Hulst* 45 [vl. 1488]
acchijsvry adv. vrij van accijns *R. v. Reimersw.* 68 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1504>]
accidencie -sie -tie subst. verschijningsvorm, gedaante (vgl. WNT Suppl. s.v. **accident**, bet. 1) *L. v. V., Sp. hist.* 1, 239(2x); 240 [brab. c.1325] MAUBURNUS, *Scala* 175 [geld.ov. 1558]
accidens -t 1 subst. bijkomende verdienste, inkomsten (vgl. Hwb s.v. **accidentie**, bet. 2) *Br. Middelburg* 2, 369 [wmnl. 1477] 2 bijkomstigheid (scholast. term) GANSFORT, *De or. dom.* 127 [holl.nomnl. c.1500] *Blome d. Doochd.* 22 [holl. c.1485]
accyzenersdach subst. vergadering voor de ontvangers der accijnzen *Rek. v. Nijm.* 8, 65 [geld. 1542]
accyzenhuysken **accyess- accyz- cijs- zyesshuys- zijss-zyzehusken** subst. bureautje waar accijns betaald wordt *Rek. v. Nijm.* 2, 239 [geld. 1514] *Rek. v. Nijm.* 5, 86; 111 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 6 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 8, 160 [geld. 1544] *Rek. v. Nijm.* 6, 28; 67 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 8, 78 [geld. 1543] vgl. onder **excijs huysken**
accyzepechter subst. pachter der accijnzen *Rek. v. Nijm.* 7, 193 [geld. 1541]
accijshuys **accyzehuys(s) zyes(s)huys(s)+** subst. bureau waar accijns betaald wordt (vgl. onder **accyzenhuysken**) *Rek. v. Nijm.* 6, 202(2x) [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 106; 108 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 244(2x) [geld. 1544]
accoordabelic adv. eendrachtelijk *Dagb. v. Gent* 1 83 [wmnl.vl. 1467-'90]
accorderen 1 **-di(e)ren** **ackerderen** **ackordieren** **acorderen** 1.1 trans. 'in overeenstemming brengen' (Hwb, bet. II, 2) *Sermonen* 438 [brab. na 1540] 1.2 tot overeenstemming brengen, verzoenen (van partijen) *Bouc v. Audiënc.* 53; 73; 75; 240; 356 [wmnl.vl. 1370-'78] *Br. handel Eng.* 1, 541 [zholl. 1410] 1.3 'toestaan, inwilligen' (WNT Suppl., bet. A, 4) *Dagb. v. Gent* 2 7 [wmnl.vl. 1467-'90]

Br. Middelburg 1, 459 [wmnl. 1517] *Br. handel Eng.* 1, 971 [zholl. 1462] *Br. handel Eng.* 2, 179(2e, 4e pl.) [zholl. 1512] 1.4 'stemmen' (m.b.t. een muziekinstrument, Hwb, bet. II, 1) *Gesch. Jacobikerk* 230(2x) [holl.utr. 1461] *Rek. der Buurkerk* 172 [holl.utr. 1470] 2.1 intr. 'overeenstemmen' (Hwb, bet. I, 1), het eens zijn *Syoens kroniek* 417; 418; 421 [zovl. c.1540] *Sermonen* 88; 159; 325(2x) [brab. na 1540] 2.2 - *met*, tot overeenstemming komen met *Br. handel Eng.* 2, 179(1e, 3e pl.) [zholl. 1512] 2.3 - *op*, het eens zijn met *Proza-Melib.* 19 [holl.maastr. c.1485] 2.4 - *van*, intr. onderhandelen, tot overeenstemming trachten te komen over *Rek. v. Nijm.* 7, 134 [geld. 1541] 3.1 *hem* -, onderling eens zijn, het eens zijn *Proza-Melib.* 10; 16(2x) [holl.maastr. c.1485] 3.2 *hem* - *tot*, toestemmen in iets *Proza-Melib.* 33 [holl.maastr. c.1485]

accumuleren trans. opstapelen *Br. Middelburg* 3, 843 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 164 [wmnl. 1528]

accusatie subst. beschuldiging *Br. Middelburg* 2, 464 [wmnl. 1530]

accuseren trans. 'aanklagen, beschuldigen' (Rh. Gl.) *Marialeg.* 2 77; 82 [brab. 1510] *Marialeg.* 2 240 [wvl. eind 15e e.]

acensiedach subst. Hemelvaartsdag (z. onder ascensioensdach) *Rek. aflaath.* 44 [brab. 1452]

achatie subst. 'sledoornsap' *Synon. mnl. plantenn.* 264 [vl. 1351]

achel subst. 'het achtste deel van eene inhoudsmaat van natte en drooge waren' (Hwb) *R. v. Haarl.* 243 [zholl. 1e h. 16e e. <1525>]

achoutre subst. bespieder *Dagb. v. Gent* 2 32 [wmnl.vl. 1467-'90]

achte 1 1.1 subst. 'waarde' (Hwb), betekenis *Frensweger hs.* 217 [nomnl. c.1480] 2.1 - *hebben ere dinc*, 'iets van plan zijn, iets in zijn gedachten krijgen' (Hwb, sub bet. 4) *Aiol-fragm.* 225 [vl.brab. c.1350]

achtehalf num. 'zeven en een half' (Hwb) *R. v. Utrecht* 2, 167 [holl.utr. 15e e. <1425>]

achtelinc subst. achtste deel van een maat *Leugemeete* 18; 19 [vl. 1441] *Leugemeete* 154 [vl. 1474]

achten 1 1.1 trans. zien (lat. *videre*) *Spiegel historiael II* 507 [brab.vl. c.1393-c.1402] 2.1 - *na*, intr. 'zich bekommeren om' (ed. 126 n.14) *Drie con.* 126b [holl.omnl. c.1485]

achtendach 6 Dit lemma in het Hwb berust wsch. op de tekst in *Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot het einde van het Hollandsche huis; supplement*, bewerkt door J. de Fremery, 's-Gravenhage 1901, 225. Volgens *Corpus-Gysseling I*, 1437 staat er echter *achtenden dach* (z. *achtende*). *Corpus-Gysseling I* 1437 [holl. 1290]

achter 1 **achteren af(f)ter** 1.1 prep. 'naar (fr. *d'après*), volgens' (Hwb 1e art., bet. IV) *Aiol-fragm.* 235 [vl.brab. c.1350] 2.1 adv. 'aan de achterzijde, van achteren' (vgl.

achter (I), bet. II, a, 1) *Versl. O.V.R.* 7, 57(2x); 58 [wbrab. eind 15e e. <1310>] 3.1 *eer ende* -, 'voor en na'

(MNW, bet. II, b, 2) *Roman van Lancelot* 1, 291 [vl.brab. c.1320] 3.2 *te* -, *t< zijn*, schuldig zijn (vgl. Hwb

2e art., bet. I, 4) *Marialeg.* 1 126 [holl. 1479] *Ann. em.* 30, 22; 29(2x) [wvl. 1472] *Ann. em.* 14, 330 [wvl. 1488]

3.3 *ten* -, *tafteren zijn*, 'nog te goed hebben, nog van iemand te vorderen hebben' (Hwb 2e art., bet. I, 4) *Rek.*

v. Nijm. 5, 198 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 55; 62 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 100; 101; 126 [geld. 1537] *R. v.*

Utrecht 1, 65 [holl.utr. 1368] *R. v. Utrecht* 1, 354 [holl.utr. 1465] 3.4 *toet* - *wesen*, nadeel ondervinden,

achter

schade lijden *Kamper schepenacten* 204 [ov. 1337]

achter 7 adv. 'later, daarna' (z. **echter** (I), bet. 1) *Van den vos Reyn.* 259b [zholl. 1479]

achter- zie ook onder **af(f)ter-**

achterbaren subst. achterneef, achternicht (vgl. *Ordel en Drenthe* 49 n.1) *Ordelen Drenthe* 49 [nomnl. 2e h. 15e e.] *Warfsconstituten* 107 [gron. c.1580 <1470>] *Warfsconstituten* 112 [gron. c.1580 <1485>] z. onder **achterboren**

achterblief subst. aandenken (lat. *reliquiae* ed. 253) *Soliloquium-vert.* 191 [wmnl.omnl. c.1430]

achterbliven 1 intr. 'niet verschijnen voor het gerecht' (Hwb, bet. I, 3) *R. v. Utrecht* 2, 360(nx) [wmnl. 1531]

achterboch subst. achterriem van een paardetuig (vgl. Hwb) *Gloss. lat.-flam.* 965 [wvl. c.1330]

achterboren -baren+ -boeren subst. 'achterneef' (Hwb) *Etstoel Drenthe* 8 [dr. 1571 <1416>] *Etstoel Drenthe* 34 [dr. 1571 <1445>] *Etstoel Drenthe* 136 [dr. 1571 <1482>]

achtercant subst. achterkant *R. v. Haarl.* 266 [zholl. 1e h. 16e e. <1542>]

achterclappinge -ghe subst. achterklap, kwaadsprekerij *Biënb.*² 372 [holl.utr. 1458] *Frensweger hs.* 44 [nomnl. c.1480] *Exordium magnum* 42 [nomnl. 1e h. 15e e.]

achtercleppierse subst. kwaadspreester (vgl. **achterclappen**) *Mnl. geest. ged. enz.* 47 [limb. eind 15e e.]

achterclepster subst. kwaadspreester *Hs. Kloosterregels* 398 [geld.ov. 1e h. 16e e.]

achtercrupen intr. 'terugkruipen, wegkruipen' (Hwb) *Hss. Amsterdam* 179 [vl. eind 15e e.]

achterdeelic adj. 'nadelig, schadelijk' (Hwb) *Br. handel Eng.* 2, 14 [brab. 1488]

achterdenken* 1 -cken 1.1 intr. nadenken, met overleg te werk gaan *Marg. v. Lymborch* 94a [brab. 1516] 2.1 subst. het met bekommering denken aan BRUGM., *Onuitg. serm.* 81(2x) [zolim. 1523]

achtereen **after-**+ adv. 'achtereen, aan een stuk' (Hwb, bet. 1) *Naturen bloeme* 2, 130; 190 [wmnl. c.1375] *Walewein* 260 [wvl. 1350] *Spiegel historiael I* 3, 39; 160 [wvl. c.1350]

achtereenvolgende prep. volgens, krachtens *Br. handel Eng.* 1, 813 [vl. 1444]

achteren 1 onder **achter**

achterghereyde subst. 'achterste gedeelte van het paardentuig, staatriem' (Hwb) *Cam.-rek. Deventer* 6, 143 [geld.ov. 1385]

achtergodinge subst. 'eene terechtzitting telkens drie weken na het echte ding, 'goding' gehouden' (Hwb; vgl. **gadinge**) *Landr. Westerwolde* 49(2x) [gron. 16e e. <1470>]

achterhalen 1 **afterhaelen** 1 trans. 'achterhalen, bereiken, vangen, vatten' (Hwb, bet. I, 1) *Roman van Lancelot* 2, 63 [vl.brab. c.1320] 2 verwerven, verkrijgen *Coninx summe* 367 [holl.brab. 1478] 3 'terugkrijgen' (Hwb, bet. II, 4) *Br. Middelburg* 1, 161 [wmnl. 1522]

achterhoeft subst. achterhoofd *Gloss. lat.-flam.* 965 [wvl. c.1330]

achterhouden* 1 **after-** trans. achterhouden, niet aangeven, geheimhouden *R. v. Amst.* 88; 199; 203 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 575 [holl. c.1475]

achterhuus -huys **afterhuus** subst. 'achterhuis' (Hwb) *Syoens kroniek* 207 [zovl. c.1540] *Friesche stadrechten* 39 [holl.fri. 1659 <1455>] *R. v. Breda* 89 [nabr. 1534] *Warfsconstituten* 71 [gron. c.1580 <1458>] *Cart. de Dunis* 709 [vl. 1337] *K. v. Brielle*² 220 [zholl. 1527] *Versl.*

O.V.R. 3, 151(nx) [nholl. 2e h. 15e e. <c.1468>] *R. v. Leiden* 93 [zholl. 1e h. 15e e.] *Wfri. stadrechten* 2, 268 [holl. c.1560 <1405-'22>] *R. v. Utrecht* 2, 107 [holl.utr. 15e e. <1366>]

achterkintsmaecht **afterskin(d)tmaech** subst. bloedverwant in de derde graad, gerekend van de gemeenschappelijke stamvader *R. v. Gouda* 569 [zholl. 1528]

achterlaten 1 **after-** 1 trans. nalaten (m.b.t. bezittingen na iemands dood) *K. v. Brielle*² 263 [zholl. 1527] *Warfsconstitutien* 76 [gron. c.1580 <1459>] 2 achterlaten (m.b.t. kinderen (bij de dood)) *K. v. Brielle*² 265 [zholl. 1527]

achterlatenisse 1 subst. het achterwege laten *Marialeg.* 1 258 [holl. 1479]

achterlatinge 1 subst. het achterlaten, verloochening BRUGM., *Onuitg. serm.* 81 [zolim. 1523]

achterleenhouder subst. 'achterleenman' (Hwb) *Ann. em.* 1, 53 [ovl. 1477]

achtermetse - *van vissche*, subst. ? *K. v. Hulst* 71 [vl. 1399]

achtermoder subst. 'moeder in een gesticht (?)' (Hwb) *Advies gasthuis* VII [ov. 1457]

achteromme adv. achterom, aan de achterzijde *R. v. Zierikzee* 271 [wmnl. 1485]

achterplecht subst. achterplecht *Leid. keurb.* 239 [zholl. 1450 <1447-'48>]

achterreep subst. 'staatriem' (Hwb s.v. **achterrepel**) *Tocht v. J. v. Blois* 129 [zholl. 1361-'62]

achterrichtampt subst. het ambt van rechter in een plattelandsgebied, dat vroeger met een, later tot stad verheven, plaats een rechtsgebied vormde (vgl. Hwb s.v. **achterrechterampt**) *Ov. gedenkstukken* 2, 272(2x) [holl.utr. 18e e. <1446>]

achterschriven trans. (later) bijschrijven *Rek. v. Nijm.* 8, 72 [geld. 1542]

achtersenden trans. 'nazenden' (Hwb) *Hans. Urkb.* 3, 213 [vl. voor 1359]

achtersetten 1 *enen - van*, trans. 'iem. iets ontnemen' (ed. 244) *Sidrac* 37 [brab.vl. eind 15e e.]

achterslach subst. achterstuk van een schapevacht *Br. handel Eng.* 2, 602 [zholl. 1545]

achtersprekelic adj. 'kwaadsprekend' (ed. 379 n.1) *M. v. H., Boek b. g.* 379 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

achterstadich 7 adj. 'achterstallig' (z. **achterstedich**) *Reg. bisdom Utrecht* 492 [holl.utr. 1334]

achterstal* 1 **after-** subst. schuldvordering *Br. handel Eng.* 2, 97 [zholl. 1499]

achterstallich 1 onder **achterstellich**

achterste* 1 **echterste** subst. '(van schoenen) hak' (Stallaert s.v. **achterste** (II)) *K. v. Diest* 47 [obrab. 2e h. 15e e.]

achterstel 1 subst. schade, nadeel *Br. handel Frankrijk* 1, 343 [zholl. 1530]

achterstellich* 1 **-stallich** **afterstallich** **-igh** 1.1 adj. 'achterstallig' (Hwb) *R. v. Amst.* 306 [holl. 1494-1512] *Bronnen Rijnsburg* 886 [zholl. 1481] *R. v. Haarl.* 88 [zholl. c.1412 <1405-'12>] 2.1 subst. 'achterstallige schuld' *Etstoel Drenthe* 160; 161 [dr. 1571 <1489>]

achterstellinghe **affterstelling**+ subst. achterstal, achterstand (van rente, schuld; vgl. Hwb) *Bouc v. Audienc.* 72 [wmnl.vl. 1370-'78]

achterstellinghe 7 adj. 'achterstallig' (verbogen vorm; z. **achterstalling** en **achterstellich**) *Oork. Helmond* 223 [brab. 17e e. <1492>]

achterstendich adj. 'achterstallig' (Hwb) *Etstoel Drenthe* 91(2x) [dr. 1571 <1471>]

achterstrate **after-** subst. 'achterstraat' (Hwb) *K. v. Brielle*² 218(2x) [zholl. 1527] *Oudste r. v. Dordr.* 1, 339 [zholl. 1487] *Oudste r. v. Dordr.* 2, 187 [zholl. 1494] *R. v. Utrecht* 1, 381 [holl.utr. 1465-'86 (1452)] *R. v. Amst.* 126 [holl. 1452-'94]

achteruutslaen intr. 'achteruitslaan, van een paard en een balsturig mensch' (Hwb) *Evang. Spinr.* 11b [vl.holl. 1515-'20]

achteruutstoten intr. 'achteruitschoppen' (Hwb) *Exordium magnum* 41 [nomnl. 1e h. 15e e.]

achtervolch subst. nakoming *K. v. Hulst* 25 [vl. eind 16e e. (1416)]

achtervolgen* 1 **-vollegen** trans. voortzetten (vgl. Hwb s.v. *achtervolgen*, bet. 5) *Syoens kroniek* 188 [zovl. c.1540]

achtervolgher subst. 'hij die iets najaagt of nastreeft' (Hwb, bet. 1) *Marialeg.* 2 22 [brab. c.1500]

achterwaert* 1 **-waerts -wert afterwaert -wairts** 1.1 **-houden**, 'achterhouden' (Hwb, sub bet. I, 2) *Oudste r. v. Dordr.* 2, 195; 196 [zholl. 1497] *Br. Middelburg* 1, 509 [zholl. 2e h. 15e e.] *Marialeg.* 2 189 [brab. 16e e.] 1.2 *het gaet afterwaert sdaechs*, 'de dag is aan het dalen, het is over de middag' (Hwb, sub bet. II) *Oudste r. v. Dordr.* 1, 361(2x) [zholl. 15e e.]

achterwaker* 1 **after-** subst. 'nachtwachter' (vgl. Hwb) *Gild. v. Utr.* 1, 32 [zholl.utr. 1396]

achterwert 1 onder **achterwaert**

achtinge 1 **echtinge** 1 subst. 'taxatie, waardeering' (Hwb; lat. *estimatio*) MAUBURNUS, *Scala* 147 [geld.ov. 1558] 2 plan, voornemen *Leven van Lutgart* 192 [wlimb. c.1300]

achtkant -cant 1.1 adj. achthoekig *Rek. v. Hattem* 131 [geld. 1463] *Rek. der Buurkerk* 132(2x) [holl.utr. 1448] 2.1 subst. stuk steen met acht kanten *Bijdr. Jacobik.* 68 [holl.utr. 1462]

achte 7 adv. 'van achteren' (z. **achter**) JACOB v. M., *Stroph.* 21 [ovl. c.1380-1425]

achtsam adj. 'oplettendheden hebbend' (ed. 3, 299) *Jan v. Ruusbroec* 3, 93 [brab. 2e h. 15e e.]

achtwerf adv. achtmaal *Jan v. Ruusbroec* 4, 91 [brab. 2e h. 15e e.]

ackelen 3 onder **hackelen**

ackerderen 1 onder **accorderen**

ackere 7 z. *acare* *Spiegel der sonden* 2, 203 [geld. 1434-'36]

ackerroeff subst. 'roof op iemands akker of land gepleegd' (Hwb) *Drentsche rechtsbr.* 28 [nomnl. 1412]

ackerscade subst. 'schade gedaan aan of aangericht op iemands land' (Hwb) *Bouc v. Audienc.* 544 [wmnl.vl. 1370-'78]

ackordieren 1 onder **accorderen**

acolutusbrief subst. akte waaruit blijkt dat iemand een geestelijke is die de vier wijdingen beneden het subdiaconaat heeft ontvangen (vgl. Hwb) *R. v. Nedersticht* 1, 114 [holl.utr. 1523 (1504)]

acordacie subst. 'ijver' (Rh. Gl. s.v. *accordatie*) *Marg. v. Lymborch* 102a [brab. 1516]

acordance subst. gezindheid, of begeerte, verlangen (vgl. Rh. Gl. s.v. *accordanche*, bet. 2) *Marg. v. Lymborch* 101a [brab. 1516]

acquict onder **acquit**

acquisitie -cie subst. verkrijging, verwerving *Br. Middelburg* 2, 450 [wmnl. 1522] *Br. handel Eng.* 2, 256 [zholl. 1518] *Br. handel Eng.* 2, 358 [zholl. 1527] *Br. Middelburg* 3, 341 [wmnl. 1526] *Br. Middelburg* 2, 465 [wmnl. 1531]

acquit acquijt acquyt ackquit acquict 1 subst. 'voldoening' (Rh. Gl., bet. 2) *Bouc v. Audiënc.* 62; 289; 373; 469(2x); 475 [wmnl.vl. 1370-'78] *R. v. Amst.* 397 [holl. 1494-1512] 2 kwijschelding, ontheffing (vgl. ofr. *acquict*) *Br. handel Frankrijk* 1, 417 [brab. 1549] *Jaarboek Sebastiaen* 167 [wvl. 1534] 3 bewijs van betaling (vgl. WNT Suppl., bet. 2) *Br. handel Eng.* 2, 632 [zholl. 1545] *Br. Middelburg* 2, 367 [zholl. 1477] 4 'vereffening van een schuld of rekening' (WNT Suppl., bet. 1) *Br. Middelburg* 2, 29 [brab. 1538] *Bouc v. Audiënc.* 200; 722 [wmnl.vl. 1370-'78]

acte subst. 'ambtelijk stuk, akte' (Hwb) *Ann. em.* 18, 76 [vl. 1453] *Rek. aflaath.* 69 [brab. 1456] *Syoens kroniek* 206; 210 [zovl. c.1540]

actemptaet 6 onder **attemptaet** *Br. Middelburg*

actempteren 6 onder **attempteren** *Br. Middelburg*

acteur onder **actoor**

actie 1 subst. reden *Kaetspel* 11 [vl. 1481] 2 'rechtsvordering' (WNT Suppl., bet. 6) *Tol v. Iersekeroord* 73 [vl. 1506] MOORS, *Oorkondentaal* 121 [wlimb. 1390] *Br. Middelburg* 1, 84(2x) [brab. 1529] *Br. handel Eng.* 1, 1051 [zholl. 1471] *Br. handel Eng.* 2, 214 [brab. 1515] 3 'schuldvordering' (WNT Suppl., bet. 8) *R. v. Amst.* 612 [holl. c.1497] *Br. handel Frankrijk* 1, 239 [zholl. 1499] *Br. handel Frankrijk* 1, 248 [zholl. 1501] *Br. handel Frankrijk* 1, 262 [zholl. 1508] 4 'aanspraak op het verkrijgen van bezit' (WNT Suppl., bet. 9) *Br. Middelburg* 1, 313 [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 1, 458 [wmnl. na 1517]

actoor -toir -teur subst. eiser (in rechte) *Br. Middelburg* 3, 264 [zholl. 1517] *Br. handel Frankrijk* 1, 331(2x) [zholl. 1527] *Br. handel Frankrijk* 1, 338 [zholl. 1529] *Br. handel Eng.* 2, 271 [zholl. 1520] *Br. handel Eng.* 2, 353(2x) [zholl. 1526]

adderen 1 trans. toevoegen *R. v. Haarl.* 253 [zholl. 1e h. 16e e. <1538>] 2 - *tot*, toevoegen aan *Br. handel Eng.* 2, 274 [zholl. 1520]

addicie -dietie subst. 'toevoegsel' (WNT Suppl. s.v. **additie** (I), bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 247 [zholl. 1512] *Mandev.*² 258 [holl. 1462] *Br. Middelburg* 1, 70 [wmnl. 1515] *Dagb. v. Gent* 2 174 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 283 [wmnl.vl. kort na 1515]

adresse adresse+ subst. hulp (- *doen*, hulp verlenen) *Br. handel Frankrijk* 1, 390 [zholl. 1545]

adrisseeren intr. gericht zijn (van brieven) *Br. handel Frankrijk* 1, 35 [zholl. 1538-'39] z. onder **adresseeren**

adel adell subst. 'edele afkomst, adel' (Hwb) *Stadr. Nijmegen* 143 [geld. c.1470 <1447>] *Jan v. Ruusbroec* 3, 58 [brab. 2e h. 15e e.]

adelen trans. 'kibbelen, twisten' (Hwb s.v. **hadelen**) *Ann. em.* 25, 252 [vl. 16e e. <1342>]

adelheit subst. 'edelheid' (Hwb) *Saksenspiegel* 2, 82 [nholl.omnl. 1451]

adelkent subst. 'kind uit een wettig huwelijk' (Hwb) *Limb. sermoenen* 537 [zolimb. 2e kw. 14e e.] vgl. onder **edelkint**

adelsuster subst. 'zuster uit een wettig huwelijk' (Hwb) *Acten Gelre Zutphen* 1, 301 [geld. 1392]

adem 1 aem 1 *sinen* - *binnen hebben*, nog ademen, nog leven *R. v. Vollenhove* 2, 121 [wov. c.1450] 2 *den* - *in den lyve hebben*, 'nog ademen, nog leven' (Hwb) *Stadr. Almelo* 10 [ov. 17e e. <1420>] 3 *sijn aem crighen*, 'ademhalen' (ed. 49) *Parab. v. Cyrillus* 12 [holl. c.1475]

ademen intr. ademen, ademhalen JACOB v. M., *Alex.* 51 [vl. c.1350]

ademtochten

ademtochten - *tot*, intr. 'snakken naar' (Hwb), 'heftig verlangen' (ed. 405 n.1) *M. v. H.*, *Boek b. g.* 307; 405 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

aderdach subst. dag waarop men mag aderlaten *Br. Middelburg* 3, 372 [wmnl. 1536]

adere* 1 **ader** **adre** **odere** 1 subst. 'sprank' (Hwb, bet. 6); *een edel - niet en hebben aen sijnen lijve*, 'geen sprankje van karakteradel hebben' (Hwb, bet. 6) *Blome d. Doochd.* 88 [holl. c.1485] *Borchgrave v. Couchi* 168 [vl. eind 14e e.] 2 'pees' (Hwb, bet. 2; vgl. ed. 210 n.3) *Limb. sermoenen* 210 [zolim. 2e kw. 14e e.]

aderen trans. 'aderlaten' (WNT Suppl. s.v. **ader** (I), Afl., bet. 3); de definitie 'de aders verbinden van een paard, dat aderspatten heeft' (Hwb) is niet juist) *Rek. van Zeeland* 1, 243 [zholl. 1331] *Br. Middelburg* 1, 157 [wmnl. 1515] *Br. Middelburg* 3, 261 [wmnl. c.1517]

aderscro subst. lap waarmee na het aderlaten de wond verbonden wordt (de foutieve verklaring in het Hwb s.v. **aderschrode** berust op de annotatie van Verdam in *TNTL* 2 (1882), 220 bij een Aiol-fragment) *Br. Middelburg* 3, 372 [wmnl. 1536]

adherent 1 subst. aanhanger, medestander *R. v. Amst.* 246 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 502 [holl. 1494-1512] *Dagb. v. Gent* 2 234(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] 2 helper *Rek. v. Nijm.* 3, 56(2x) [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 102; 112 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 257 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 4, 37; 57 [geld. 1528] *Br. handel Eng.* 1, 1167 [brab. 1480] *Br. handel Eng.* 2, 109 [zholl. 1501] *Br. handel Frankrijk* 1, 199 [zholl. 1487] *Br. handel Frankrijk* 1, 227 [nholl. 1494] *Br. handel Frankrijk* 1, 243 [zholl. 1500]

adherentie subst. bijval, steun *Br. Middelburg* 1, 455 [wmnl. na 1517]

adhereren 1.1 trans. 'aanhangen' (Rh. Gl.; m.b.t. een mening) *Br. handel Eng.* 2, 690 [brab. 1549] 2.1 intr. aanhangen, als medestander steunen *Br. Middelburg* 2, 413 [wmnl. 1501]

adiu hadieu+ interj. 'adieu, vaarwel' (Hwb s.v. **adieu**) *Parab. v. Cyrillus* 78 [holl. c.1475]

adjoinct 1.1 adj. verbonden *Br. Middelburg* 2, 414 [zholl. 1501] 2.1 subst. adjunct *K. v. Hulst* 23 [vl. eind 16e e. (1416)]

adjoinctelic adv. bij wijze van toevoeging *Dagb. v. Gent* 1 252 [wmnl.vl. 1467-'90]

adjungeren **adjong-** *hem - mit*, zich voegen bij, zich verenigen met (t.w. een persoon) *Br. Middelburg* 1, 336 [wmnl. 1498] *Br. handel Eng.* 2, 253 [zholl. 1518]

administratie -cie 1 subst. bediening (m.b.t. sacramenten; vgl. WNT Suppl., bet. 1) *R. v. Haarl.* 168 [zholl. 2e h. 15e e. (1486)] *Sermonen* 217 [brab. na 1540] 2 beheer, bestuur *R. v. Haarl.* 260(2x) [zholl. 1e h. 16e e. (1541)] *Tol v. Iersekeroord* 119 [brab. 1520] *Br. Middelburg* 2, 379 [zholl. 1482] *Br. Middelburg* 3, 222 [zholl. 1508] *Br. Middelburg* 2, 17 [zholl. voor 1524] *Syoens kroniek* 210 [zovl. c.1540] *Br. handel Eng.* 2, 378 [zholl. 1529] *Br. handel Eng.* 2, 506 [zholl. 1541]

administreren 1 trans. beheren, besturen *Br. handel Eng.* 2, 505(2x) [zholl. 1541] *R. v. Haarl.* 260 [zholl. 1e h. 16e e. (1541)] 2 oefenen, doen (m.b.t. recht; vgl. WNT Suppl., bet. 1) *K. v. Hulst* 45 [vl. 1488] *R. v. Haarl.* 191 [zholl. 1e kw. 16e e. (1503?)] *R. v. Amst.* 616 [holl. c.1497] *Tol v. Iersekeroord* 80 [brab. 1512] *Br. handel Eng.* 2, 154 [zholl. 1508] *Br. Middelburg* 3, 346 [zholl. 1529] *Br. Middelburg* 1, 429 [zholl. 1533] 3 toedienen (m.b.t. sacramenten) *Br. Middelburg* 1, 633 [wmnl. 1545]

admiraeliteyt subst. zeewezen *Br. handel Eng.* 2, 492 [zholl. 1540]

admissie subst. toelating, verlof *Br. Middelburg* 1, 94 [wmnl. 1548]

admitteren trans. 'toelaten' (Rh. Gl.), v.v. inwilligen (m.b.t. een wens) *Syoens kroniek* 427 [zovl. c.1540] *R. v. Haarl.* 191 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *R. v. Haarl.* 269 [zholl. 1e h. 16e e. <1542>] *R. v. Gorinchem* 162 [holl. 16e e.] *Br. Middelburg* 3, 236 [wmnl. voor 1512] *Br. Middelburg* 1, 407 [wmnl. 1e kw. 16e e.]

admortisatie -cie 1 subst. bevestiging, bekrachtiging (m.b.t. een koop) *Br. Middelburg* 2, 462 [zholl. 1529] 2 'verlof om in de geestelijke hand te brengen' (Hwb s.v. **amortisatie**) *Syoens kroniek* 189; 213; 220; 223; 329(3x) [zovl. c.1540]

admortiseren amor-+ 1 trans. bevestigen, bekrachtigen *Syoens kroniek* 206 [zovl. c.1540] 2 in de geestelijke (dode) hand brengen (na daartoe verkregen verlof van van de overheid) (m.b.t. goederen; vgl. Hwb s.v. **admortiseren** en WNT Suppl., bet. 1) *Ann. em.* 30, 18; 19; 20; 22 [wvl. 1472] *Syoens kroniek* 210; 217; 219; 221; 324; 329(2x) [zovl. c.1540]

admortissement subst. 'verlof om in de geestelijke hand te brengen' (Hwb s.v. **amortisatie**) *Syoens kroniek* 220 [zovl. c.1540]

adnoveren trans. vernieuwen *Br. handel Eng.* 2, 250 [zholl. 1518]

adnulleren annu- trans. nietig verklaren *Br. handel Frankrijk* 1, 207 [zholl. 1490] *Br. Middelburg* 3, 223 [zholl. 1508] *Versl. O.V.R.* 5, 570 [wmnl. 1539] *Br. Middelburg* 3, 579 [wmnl. 1e h. 16e e.]

adock subst. soort vis *Br. handel Frankrijk* 1, 272 [zholl. 1511]

adpart appaert adv. afzonderlijk *Br. handel Eng.* 2, 27 [zholl. 1491] *Br. handel Eng.* 2, 274 [zholl. 1520] z. onder **apart**

adre 1 onder **adere**

adresse subst. hulp *Br. handel Eng.* 2, 333 [zholl. 1525] z. onder **adresse**

adresseren addressseeren+ 1.1 trans. bezorgen (m.b.t. brieven) *Br. handel Eng.* 2, 534 [zholl. 1541] 2.1 intr. gericht zijn (van brieven) *Br. Middelburg* 2, 433 [zholl. 1512] 3.1 *hem -*, aanspraak maken op, vorderen *Br. Middelburg* 1, 98 [brab. 1548]

adulterie subst. echtbreuk *Br. Middelburg* 1, 106 [wmnl. 16e e. <15e e.>]

advancement subst. het bevorderen, vooruithelpen (van een onderneming) *Br. Middelburg* 2, 464 [wmnl. 1530]

advancieren hem -, zich vermeten (vgl. WNT Suppl. s.v. **avanceeren**, bet. III, 14) *Dagb. v. Gent* 1 154 [wmnl.vl. 1467-'90] z. onder **avanceren**

advenant 1 onder **avenant**

advenant 7 'aandeel' (z. **avenant**) *R. v. Reimersw.* 24 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1491>] *R. v. Reimersw.* 37 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1513>]

adverse partie -, tegenpartij *Br. Middelburg* 3, 843 [wmnl. 1524] *Syoens kroniek* 221 [zovl. c.1540]

adverteren 1 trans. mededelen, bekend maken *R. v. Gouda* 285 [zholl. 1521] *R. v. Amst.* 238; 280; 283 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 295; 300 [holl. 1494-1512] *Br. handel Eng.* 2, 237 [zholl. 1516] *K. v. Brielle*² 285 [zholl. 1535] *K. v. Brielle*² 310 [zholl. 1539] *K. v. Brielle*² 315(2x) [zholl. 1542] 2 *zeggen, wijsmaken* *Dagb. v. Gent* 1 161 [wmnl.vl. 1467-'90] 3 inlichten, van iets in kennis

stellen *Dagb. v. Gent* 1 106; 107; 108(2x) [wmnl.vl. 1451] *Kaetspel* 7(2x); 9 [vl. 1481] *Dagb. v. Gent* 1 175; 188; 189; 192; 302 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 4(1e pl.) [wmnl.vl. 1467-'90] *Syoens kroniek* 204; 217(2x) [zovl. c.1540] *Gem. gronden N.-Brab.* 212 [brab. 1464] *Gem. gronden N.-Brab.* 149 [brab. 1468] *Tol v. Ierseker-oord* 129 [brab. 1529] *Br. handel Eng.* 1, 934 [zholl. 1456] *Br. handel Eng.* 2, 69 [brab. 1496] *Br. handel Eng.* 2, 500 [zholl. 1540] *Br. handel Frankrijk* 1, 291 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 358 [zholl. 1538-'39] *Br. handel Frankrijk* 1, 359 [brab. 1538] 4 waarschuwen, onderrichten *Br. Middelburg* 1, 322 [zholl. 1480] 5 aanraden, 'raden' (Rh. Gl., bet. 2) *Dagb. v. Gent* 2 2(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 281 [wmnl.vl. 1467-'90] 6 *enen van iet* -, 'iemand aan iets herinneren, tot iets manen' *Br. handel Eng.* 2, 377 [zholl. 1529]

advertissement 1 subst. 'waarschuwing, onderrichting' (Hwb) *Dagb. v. Gent* 1 189; 217; 335 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 1; 3 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Frankrijk* 1, 406 [zholl. 1547] 2 'een geschrift dat men inlevert voor de beslissing eener zaak, waarin men haar nader uiteenzet en de bewijsgronden der tegenpartij weerlegt' (Hwb; vgl. ook Stallaert) *R. v. Haarl.* 192 [zholl. 1e kw. 16e e. (1530?)] *Br. Middelburg* 3, 539 [zholl. 1545]

advyseren 1 onder aviseren

advisament advisement avisament + subst. besluit *Br. handel Eng.* 1, 769(2x) [zholl. 1442] *Br. handel Eng.* 1, 843 [zholl. 1445]

advocaet-fiscael subst. fiscaal *Br. Middelburg* 2, 473 [zholl. 1537]

advocaetster subst. 'pleitbezorgster, voorspraak bij God, van Maria' (Hwb) *Mnl. geest. proza* 169 [zbrab. 1491]

advoe(e)ren trans. 'erkennen, goedkeuren' (WNT Suppl. s.v. *advoyeeren*) *Br. Middelburg* 1, 514 [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 3, 355 [wmnl. 1531] *Ann. em.* 13, 111 [vl. 1488] *Dagb. v. Gent* 1 123; 124(2x) [wmnl.vl. 1467-'90]

advot 7 z. *havot* *Ann. em.* 24, 424 [zvl. 1427]

aec 7 z. *hake* *Rek. van Gent* 4, 42 [ovl. 1377]

aechtendeel 7 z. *achtendeel* *Br. Middelburg* 3, 276; 277 [wmnl. 1519]

aekervercken subst. 'met eikels gemest varken' (z. WNT s.v. *akervarken*) *Bronnen Rijnsburg* 914 [zholl. 1482]

aefdochte 7 subst. goot, riool (z. *hagedochte*) *Archief Utrecht* 7, 111 [utr. 1523]

aegendboeck subst. 'boek waarin de 'agenda', d.i. de liturgieën voor de verschillende kerkdiensten worden geschreven' (Hwb) *Rek. der Buurkerk* 149 [holl.utr. 1451]

aeke aeck aick subst. 'aak, vaarttuig' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 3, 58(2x) [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 327(2x) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 64; 107(3x) [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 254 [geld. 1531]

ael aill + subst. 'gier' (WNT s.v. *aal* (IV)) *R. v. Nedersticht* 1, 78 [holl.utr. 1469] *R. v. Nedersticht* 1, 276 [holl.utr. 1532]

ael subst. 'aal; ook: paling' (Hwb, bet. 1; MNW heeft alleen composita met dit woord) *Troyen hs.* 3, 10[? 1e h. 15e e.] *Cam.-rek. Deventer* 3², 232 [geld.ov. 1370] *JACOB v. M., Alex.* 250 [vl. c.1350] *Parab. v. Cyrillus* 58 [holl. c.1475] *R. v. Gorinchem* 256 [holl. 1390-1407]

aelder 7 *aelders*, 'ouders' (z. *ouder*) *Tien ghebode* 66 [geld. 1452]

aelgaerde aelgeer subst. aalgeer *Versl. O.V.R.* 5, 573; 575 [wmnl. 2e h. 16e e. (1545)]

aelgeer onder **aelgaerde**

aellyancie subst. overeenkomst *Br. handel Eng.* 2, 337 [zholl. 1525] z. onder **alliancie**

aelmachtich 7 z. **almechtich**, z. onder **almachtich** ZERBOLT, *Mnl. vert.* 101 [holl.utr. 1445]

aelmechtichlijc adj. 'almachtig' (ed. 219) JAN v. L., *Vijf man.* 165 [brab.nomnl. c.1425]

aelment onder **alment**

aelmenteblat subst. blad van de munt (t.w. van calamintha) *Boec van medicinen* 166 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

aelmiscamere subst. kamer waar de aalmoezen gegeven worden *Tocht v. J. v. Blois* 202 [zholl. 1361-'62]

aelmisgelt subst. 'geld voor aalmoezen' (Hwb) *R. v. Leiden* 249 [zholl. 2e h. 15e e.]

aelmishaeldere subst. 'aalmoezenier' (Hwb) *Lev. v. S. Clara* 41 [brab. begin 16e e. ?]

aelmisspot -myspot aelunspot l. **aelmisspot** *Tocht v. J. v. Blois* subst. 'pot waarin 'aelmisgelt' wordt bewaard' (Hwb) *Tocht v. J. v. Blois* 192; 193 [zholl. 1361-'62] *Arch. aartsb. Utr.* 3, 320 [holl.st. 1439]

aelmissengever subst. 'hij die liefdegaven uitreikt' (Hwb) *Biënb.*² 378 [holl.utr. 1458]

aelmissenhues subst. aalmoezeniershuis (vgl. **aelmoesenie**) G. GROOTE, *De simonia* 1 [ov. c.1450]

aelmoesene 1 **a(e)lmoessene aelmosene alemoesene** 1 subst. goede daad (vgl. Hwb) *Lorr. nw. fragm.* 18 [brab. c.1350] *Limb.* 2, 109 [brab.wvl. c.1350] *Sidrac* 62 [brab.vl. eind 15e e.] *Limb.* 2, 109 [brab.wvl. c.1350] *Roman van Lancelot* 1, 168; 2, 61 [vl.brab. c.1320] 2 'barmhartigheid, medelijden' (Hwb) *Ann. em.* 30, 29 [wvl. 1472]

aelmoesenen intr. 'eene aalmoes of aalmoezen geven' (Hwb) *Hans. Urkb.* 3, 270 [vl. 1360]

aelmoesengelt subst. 'geld voor aalmoezen' (Hwb) *K. v. Brielle*² 27 [zholl. c.1346]

aelmoesenwijn subst. 'wijn die om Gods wil, voor niets gegeven wordt' (Hwb) *Rek. van Gent* 4, 163 [ovl. 1377-'81]

aelmoesniere* 1 -moes(e)nier -moessenaer **alemoesenie** + **alomosonyer elemosinier** + subst. 'aalmoezenier, uitdeeler of beheerder van aalmoezen' (Hwb s.v. **aelmoesenie**) *Mandev.*² 178 [holl. 1462] *Lev. v. S. Clara* 40; 60(2x) [brab. 1491] *Rek. der Buurkerk* 201 [holl.utr. 1490]

aelmote 6 l. **aelmose**, schenking *Kamper schepenacten* 307(2x) [ov. 1350]

aeloelt adj. zeer oud *Stichtige punten* 34; 93 [geld.ov. c.1475]

aelsc(h)ip 1 subst. soort koopvaardijschip *Tol v. Iersekeroord* 101 [brab. 1582 (1519)] 2 'aalkaar, waarplaats voor levende aal in een schuit' (Hwb) *Cout. v. Antw.* 1, 32 [brab. m. 14e e.]

aelstal(l) subst. 'afsluiting in een water met eene opening, waarvóór netten, fuiken of korven voor aal- en palingvangst worden geplaatst, aalstal' (Hwb) *Etstoel Drenthe* 21(2x) [dr. 1571 (1440)] *Etstoel Drenthe* 156; 157(3x) [dr. 1571 (1488)]

aelunspot 6 onder **aelmisspot** *Tocht v. J. v. Blois*

aelvuyck subst. 'aalfuik' (Hwb s.v. **aelvuuc**) *Wfri. stad-rechten* 1, 86(2x) [holl. 17e e. (1453)]

aelwe 7 z. **aloës**, z. onder **aloe** *Synon. mnl. plantenn.* 264 [vl. 1483]

aem 1 onder **adem**

aemcupe

aemcupe subst. kuip die een aam inhoudt *Rek. v. Nijm.* 1, 179 [geld. 1433]

aemghelt subst. 'belasting of geldelijke opbrengst, betaald bij of van het aam van eene bepaalde vloeistof, vooral van wijn (Hwb) *R. v. Breda* 34 [nbrab. eind 14e e.]

aemkanne ame- subst. 'benaming van een inhoudsmaat van wijn en bier, een kwart vat(?)' (Hwb) *R. v. Tiel* 69(2x) [geld. 1481] *R. Kampen* 46 [wov. eind 14e e. <1352>] *R. Kampen* 196 [wov. eind 14e e. <1393>]

aemketel(l) subst. ketel, die een aam (bier of wijn) bevat *Rek. v. Nijm.* 1, 378 [geld. 1428] *Rek. v. Nijm.* 3, 351 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 45 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 5, 154; 190 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 8, 240 [geld. 1544]

aemstock subst. 'stok waarmede de amen gepeild worden' (ed. 2, 121 n.1) *Rek. v. Nijm.* 2, 121 [geld. 1430]

aemteut subst. 'maat voor vloeibare stoffen' (ed. 1, 290 n.) *Rek. v. Nijm.* 1, 290 [geld. 1426]

aen- zie ook onder **an(e)-**

aenbecken 1 intr. soort spel of volksvermaak (samen met *hutsen* genoemd; zoals op p. 218 *creybecken*) *R. v. Gorinchem* 216 [holl. 1515]

aenbeeldinghe subst. 'gelijkenis, afschaduwing' (Hwb) *Eng. hss.* 3, 398 [wmnl.nlimb. c.1480]

aenbelopen* 1 **an-** *enen* -, intr. voor rekening van iemand komen (van een geldschuld) *Rek. v. Leiden* 2, 170 [zholl. 1427]

aenbestaden trans. (uit)besteden *Tocht v. J. v. Blois* 109 [zholl. 1361-'62] z. onder **anbesteden**

aenbidden* 1 **anbeden** trans. 'vragen, afsmeeken' (ed.) G. APPELMANS, *Glose* 94 [obrab.limb. c.1350]

aenbidder subst. aanbiddere *Sermonen* 202 [brab. na 1540]

aenbilt* 1 **anbelt** subst. 'aanbeeld' (aan een brandklok) *Cam.-rek. Deventer* 5, 140 [geld.ov. 1379]

aenbinden 1 trans. 'vastbinden' (Hwb, bet. 2) *Sermonen* 337 [brab. na 1540]

aenblasen 1 1 trans. 'aanblazen, door blazen doen ontbranden, van vuur' (Hwb, bet. 1) *Rijmkalender* 291 [wmnl. 1e h. 14e e.] 2 aanblazen, aanwakkeren (m.b.t. boze lusten door de duivel) *Marialeg.* 2 253 [nholl.geld.ov. 1450-1500]

aenblecken trans. 'aanblaffen' (ed. 17 n.12) *Stichtige punten* 17 [geld.ov. c.1475]

aenblicken trans. beschijnen, verlichten *Sermonen* 276 [brab. na 1540]

aenbliven* 1 **-blijven anbliven** intr. aanbliven, niet aftreden *R. v. Haarl.* 222 [zholl. 1e h. 16e e. <1514>] *R. v. Haarl.* 224 [zholl. 1560 <1517>] *R. v. Haarl.* 205 [zholl. 19e e. <1503>] *Boeck erffrenten* 274(3x) [nbrab. 1526]

aenbloken trans. 'aanblaffen' (ed. 630) *Coninx summe* 308 [holl.brab. 1437]

aenboording anboordinghe+ subst. naasting, het in de plaats van de koper treden bij de verkoop van onroerend goed (vgl. **aenboort**) *Versl. O.V.R.* 5, 652 [zholl. 17e e. <1468>]

aenbreken 1 **an-** 1 intr. 'aanbreken, naderen, van een tijd' (Hwb, bet. II) *Troyen hs.* 1, 415 [? 1e h. 15e e.] 2 stranden (van een schip), aanspoelen (van goederen) *Br. Middelburg* 3, 24 [zholl. 1383]

aenbreng(h)er an- **a(e)nbringer aenbrynger** subst. 'aanbrenger, hij die eene aangifte doet bij het gerecht of de overheid' (Hwb s.v. **aenbringer**) *R. v. Gorinchem* 327 [holl. 1482-1501] *Versl. O.V.R.* 7, 94; 95 [wbrab. c.1600]

<1498>] *Versl. O.V.R.* 7, 42 [wbrab. c.1600 <1527>] *R. v. Haarl.* 187 [zholl. 2e h. 15e e. <1499>] *R. v. Haarl.* 230 [zholl. 1e h. 16e e. <1520>] *R. v. Haarl.* 231 [zholl. 1e h. 16e e. <1521>] *R. v. Haarl.* 232 [zholl. 1e h. 16e e. <1523>] *R. v. Haarl.* 239 [zholl. 1e h. 16e e. <1524>] *Draperie Haag* 310(1e pl.) [zholl. c.1625 <1515>] *Draperie Haag* 310(2e pl.) [zholl. c.1625 <1525>] *R. v. Amst.* 149; 253 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 287; 315; 391 [holl. 1494-1512] *Br. handel Frankrijk* 1, 325 [zovl. 1524] *K. v. Brielle*² 212 [zholl. 1491] *K. v. Brielle*² 226; 227; 228; 229(2x) [zholl. 1527] *R. v. Gouda* 20 [zholl. 1398] *Coninx summe* 265 [holl.brab. 1437]

aenbrenghenisse subst. 'bericht, mededeling, aangifte' (ed. 345) *MOORS, Oorkondentaal* 194 [wlimb. 1396]

aenbringen* 1 **aenbrengen ane-** 1 trans. 'de voor de behandeling van een geding noodige bewijsstukken overleveren' (Hwb, bet. II, 8) *R. v. Utrecht* 1, 168 [holl.uttr. 1e h. 15e e.] 2 'over iets klagen bij een rechtbank' (Hwb, sub bet. II, 5) *R. v. Utrecht* 2, 156 [holl.uttr. 15e e. <1425>]

aencallen 1 trans. aanspreken *Stichtige punten* 17 [geld.ov. c.1475]

aenclag(h)er anclager subst. klager, aanklager *R. v. Amst.* 13(nx) [holl. 1413] *Hist. gen.* 9, 92(3x) [holl.uttr. 1368] *R. v. Amst.* 294 [holl. 1494-1512] *R. v. Haarl.* 55 [zholl. c.1450 <1390>]

aencleven* 1 **an-** 1 intr. 'vastkleven' (Hwb, bet. I, 1) *Mnl. geest. proza* 225 [wmnl. c.1450] 2 klemmen, van kracht zijn *Coninx summe* 287 [holl.brab. 1437] 3 'betreffen, aangaan' (Hwb, bet. I, 4) *R. v. Amst.* 453 [holl. 1494-1512]

aenclevent partc. adj. besmettelijk (van een ziekte) *Utr. jaarboeken* 3, 112 [utr. 1474]

aenclever 1 subst. helper *Br. handel Eng.* 1, 1219 [brab. 1484]

aencloppen 1 **an-** 1.1 trans. 'drijven' (ed. 252) *Soliloquium-vert.* 236 [wmnl.omnl. c.1430] 2.1 intr. 'aankloppen, door den klopper te bewegen verzoeken om binnengelaten te worden' (Hwb, bet. I) *R. v. Amst.* 103 [holl. 1452-'94] *R. v. Haarlem* 144 [zholl. 2e h. 15e e. <1460>] *R. v. Haarl.* 144 [zholl. 2e h. 15e e. <1460>]

aencnopen* 1 **ankno(e)-** 1 trans. 'iets vastmaken of verbinden aan iets anders' (Hwb, bet. 3) *R. v. Amst.* 546 [holl. 1481-'96] 2 verbinden of vasthechten van een kettindraad door de inslagdraad, die er overheen geleid wordt (vgl. WNT s.v. **aanknooping**, sub bet. 1, a) *R. v. Gouda* 631 [zholl. 1505 <1450>]

aencominge subst. komst *Br. Middelburg* 2, 388 [wmnl. 1488]

aencoemste -compst 1 subst. 'komst' (Hwb, bet. 1) *Teghen die strael* 86; 90 [holl. c.1480-'85] 2 komst (tot de regering) (vgl. Hwb s.v. **aencomste**, bet. 2) *R. v. Zierikzee* 72 [wmnl. 1469]

aencrigen* 1 **ancrigen** trans. aanhechten, aansmeren *Stichtige punten* 211 [geld.ov. c.1475]

aendachte* 1 **andacht** subst. bedoeling, opzet *Frensweger hs.* 7; 71; 78; 155; 208; 209 [nomnl. c.1480] *Soliloquium-vert.* 223; 228; 234 [wmnl.omnl. c.1430]

aendachtelike* 1 **an-** adv. innig, vroom (vgl. Hwb s.v. **aendachtelike**, bet. 3) *Kl. v. Diepenv. hs.* 81 [geld.ov. 1534] *Jhesus collacien* 220 [nholl.vl. c.1480]

aendachtich* 1 **an-** 1.1 adj. 'vol ingespannen vlijt, ijverig, zich met ernst op iets toeleggende' (Hwb, bet. 2) *Proza-Melib.* 19 [holl.maastr. c.1485] *Proza-Melib.* 19 [holl.maastr. c.1485] 1.2 - *in*, geconcentreerd op lat. *in-*

tentus) *Soliloquium*-vert. 234 [wmnl.omnl. c.1430] **2.1 enen - zijn**, iemand toegewijd zijn *Kl. v. Diepenv. hs.* 7 [geld.ov. 1534]

aendeel 1 **a(i)n-** subst. 'aandeel, bepaald gedeelte waar-toe iemand verplicht is' (van een som geld; Hwb) *R. v. Tiel* 46 [geld. 1467] *Rek. v. Nijm.* 1, 79(3x) [geld. 1415-'20] *Rek. v. Nijm.* 1, 128(nx) [geld. 1421] *R. v. Amst.* 372(2x) [holl. 1494-1512] *Gedenkw. Gelderland* 2, 185 [geld. 1363] *R. v. Utrecht* 2, 8 [holl.ut. 15e e. <1350>] *Reg. bisdom Utrecht* 88; 102 [holl.ut. 1325-'30] *Cam.-rek. Deventer* 5, 420 [geld.ov. 1382] *Cam.-rek. Deventer* 6, 202 [geld.ov. 1385] *Cam.-rek. Deventer* 6, 232 [geld.ov. 1386] *Br. handel Eng.* 2, 50 [zholl. 1494]

aendenken 1 **an-** **1.1** trans. zich voornemen *Frensweger hs.* 50; 194 [nomnl. c.1480] **2.1 - op**, intr. 'aan iets denken, aan iets gedachtig zijn' (Hwb) *Coninx summe* 466 [holl.brab. 1478] **2.2 - om**, zijn gedachten richten op *Coninx summe* 448 [holl.brab. 1478]

aendenkent part. adj. aandachtig ZERBOLT, *Mnl. vert.* 83 [geld. c.1430]

aendenkinge* 1 **anden(c)kinge** subst. 'godsdienstige overpeinzing' (Hwb, bet. 2) *Exordium magnum* 50 [nomnl. 1e h. 15e e.] *Biographieën* 28, 14 [geld.ov. c.1480]

aendensmout subst. 'eendevet' (Hwb) JAN YP., *Cy-rurgie* 117 [vl. 1351]

aendepoel subst. eendenvijver *Ann. em.* 25, 86 [vl. 1460]

aendieninge* 1 **andieninghe** subst. zorg (vgl. **aendien-** en, bet. 2) *Frensweger hs.* 95; 161 [nomnl. c.1480]

aendinghen 2 z. Verbeteringen in MNW I, p. (XXVI), bet. 2 en vgl. deze duidelijke plaats. *R. v. Amst.* 16 [holl. 1413]

aendoen* 1 **an-** **anduen** **1.1 enen iet -**, trans. 'iemand iets aandoen, over iemand brengen' (Hwb, bet. 5) *Maria-klachten* 312 [brab. 2e h. 15e e.] *Kl. v. Diepenv. hs.* 325 [geld.ov. 1534] **2.1 hem -**, 'zich voordoen' (ed. 152) *Teghen die strael* 86 [holl. c.1480-'85]

aendragen 1 trans. 'aangeven, aangifte doen van iets in rechte, of bij de bevoegde overheid' (Hwb, bet. I, 6) *R. v. Gouda* 490 [zholl. 1492]

aendraghenderwijs adv. 'op zelfzuchtige wijze' (ed. 200) JAN VAN LEEUWEN 196 [brab. 1543]

aendreyen trans. 'den inslag in een weefsel leggen' (ed. 214 n.12) *Stichtige punten* 214 [geld.ov. c.1475]

aendrift subst. 'al wat aandrijft, zoowel aanslibbing als aan wal drijvende voorwerpen' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 7, 73 [wbrab. 18e e. <1447>]

aendringen* 1 **andrijngen -dring(h)en enen iet -**, trans. 'iemand tot iets noodzaken' (Hwb), iemand tot iets pres-sen *Cam.-rek. Deventer* 32, 373 [geld.ov. 1372] *R. Kam-pen* 206 [wov. 1550] *Stichtige punten* 220; 250 [geld.ov. c.1475] *Coninx summe* 264 [holl.brab. 1437]

aendrijven* 1 **an-** trans. doorzetten *Griseldis-novelle* 26 [omnl. c.1420]

aendrucken **an-** + **enen iet -**, trans. 'iemand iets dwin-gen te doen' (Hwb) *Archief Utrecht* 5, 63 [utr. 1388]

aeneen adv. 'van tijd, achter elkander, aan één stuk' (Hwb) *R. v. Nedersticht* 1, 19 [holl.ut. 1436]

aeneencruypen intr. zich herstellen *Sermonen* 324 [brab. na 1540]

aeneennayen trans. aan elkaar naaien *Br. Middelburg* 1, 630 [wmnl. voor 1540]

aeneensluten trans. tegen elkaar leggen *Br. Middel-burg* 3, 364 [wmnl. 1533]

aeneenvoegen trans. 'bijeenvoegen, verbinden' (Hwb) MAUBURNUS, *Scala* 209 [geld.ov. 1558]

aenerden trans. aanaarden (m.b.t. van land) *Rek. v. Nijm.* 5, 137 [geld. 1535]

aenfueren 1 onder **aenvoeren**

aengaen 1 *iet gaet enen aen*, iemand heeft met iets te maken; raakt hem; hij heeft er belang bij *Marialeg.* 2 29 [wmnl. 1515-'20]

aengaende anghaendh(e) prep. 'betreffende, rakende' (Hwb 2e art.) *Rek. v. Nijm.* 8, 108 [geld. 1543] *Bouc v. Audienc.* 289; 306; 311; 342; 462 [wmnl.vl. 1370-'78]

aengedeel subst. aandeel *Versl. O.V.R.* 7, 29 [holl. eind 15e e. (1392)]

aengedinc subst. 'aanspraak' (Hwb) *Oudste r. v. Dordr.* 2, 247 [zholl. 16-17e e. (1508)]

aengenaem -na(e)me aenghenem angenaeme -ghenaem

1.1 adj. aardig, aantrekkelijk *Stichtige punten* 245 [geld.ov. c.1475] GANSFORT, *De or. dom.* 117 [holl.nomnl. c.1500]

1.2 'aangenaam, welgevallig' (Hwb) *Hs. Kloosterregels* 384 [geld.ov. 1e h. 16e e.]

Stichtige punten 213 [geld.ov. c.1475] *Seven wijze mannen* 74b [zholl. 1479]

2.1 adv. 'grappig' (ed. 162 n.7)

Stichtige punten 162 [geld.ov. c.1475]

aengeneemlicheit subst. welgevalligheid (lat. *acceptabilitas*) MAUBURNUS, *Scala* 155 [geld.ov. 1558]

aengenomenheit* 1 -heyt subst. 'vooringenomenheid, voorliefde' (Hwb, bet. 3) *Sermonen* 87 [brab. na 1540]

aengesich(t) aenghesicht aneghesichte+ subst. 'gelaat' (Hwb) *Hs. Kloosterregels* 412 [geld.ov. 1e h. 16e e.]

D. POTTER, *M. loep* 1, 275 [holl. 2e h. 15e e.] GANSFORT, *De or. dom.* 169 [holl.nomnl. c.1500]

aenghekiven enen iet -, trans. 'iemand iets uit schraapzucht aansmeren, b.v. werk tegen gering loon, hem afschepen met' (Hwb s.v. **aencnibbelen**) *Coninx summe* 264 [holl.brab. 1437]

aenghenem onder **aengenaem**

aengheschijn subst. 'aanschijn, gelaat, of misschien: uiterlijk, verschijning' (Hwb) *Troyen hs.* 2, 51 [? 1e h. 15e e.]

aenghetrecken trans. aantrekken (m.b.t. een kledingstuk) *Sp. d. Volc.* 221 [limb. 1466]

aenghevalle aengefal angheval(le) 1 subst. 'aanloop, bezoek' (hetz. als **aenval**; z. MNW i.v., bet. 2) *Rek. v. Nijm.* 6, 215 [geld. 1539]

2 'recht van den heer op het genot van het leen gedurende de onmondigheid van den leenvolger' (Hwb, bet. 2) *Saksenspiegel* 1, 139; 182 [nholl. eind 15e e.]

3 bezit (door erfenis verkregen) *Kamper schepenacten* 211 [ov. 1333]

aengraven an- trans. 'door het graven van eene sloot aan zijn eigendom toevoegen, aan zich trekken, gezegd van markgronden' (Hwb), 'door graven aanhechten' (WNT) *Stadr. Ommen* 32(2x) [ov. 1461]

Gem. gronden N.-Brab. 97; 99 [brab. 1379] *Brab. jachtrecht* 18 [brab. 1656 (1387)]

aengripen* 1 ane- 1 enen -, trans. 'iem. aangrijpen, de hand slaan aan iem. (met vijandige bedoelingen)' (Hwb, bet. 1) *Rek. v. Nijm.* 8, 170 [geld. 1544]

2 de hand leggen op, gevangen nemen HEELU, *Rijmkronijk* 227 [brab. c.1440]

aenhaen* 1 anhaen anghegaen l. anghehaen trans. aanhangen (m.b.t. een zegel aan een officieel stuk) *Kamper schepenacten* 245(2x) [ov. 1337]

aenhalden 1 onder **aenhouden**

aenhalen 1 **1 iet -**, trans. 'iets aandragen, halen en ergens brengen' (Hwb, bet. 1) *Rek. v. Nijm.* 3, 252 [geld.

aenhangelijk*

1526] 2 aanhouden, arresteren *K. v. Brielle*² 212 [zholl. 1491]

aenhangelijk* 1 **-hanghelic** adj. 'aanhankelijk' (ed. 219) *JAN v. L., Vijf man.* 103 [brab.nomnl. c.1425]

aenhangen* 1 **ane-** trans. 'aan iets hangen' (Hwb, bet. II, 1) *Br. handel Eng.* 2, 666 [zholl. 1546]

aenhoelt trans. 'toevlucht' (ed. 82 n.9) *Stichtige punten* 82 [geld.ov. c.1475]

aenhouden 1 **an- aenhalden** 1.1 trans. aanhouden, vasthouden, arresteren *Rek. v. Nijm.* 4, 168 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 8, 105 [geld. 1543] *Rek. v. Nijm.* 8, 87 [geld. 1543] *Rek. v. Nijm.* 8, 168 [geld. 1544] 1.2 'onderhouden, betrachten, zich houden aan' (Hwb, bet. 2) *Coninx summe* 453 [holl.brab. 1478] 1.3 'aan zich houden' (Hwb, bet. 4) *Leid. keurb.* 142 [zholl. 1450 (1448)] 1.4 *iet - aen*, iets tegen iets aanhouden, het ermee in aanraking brengen *Drie con.* 209a [holl. c.1450] 2.1 intr. 'aanhouden, voortgaan' (Hwb, bet. II) *Meerstemmige lied.* 24; 25 [vl. 1e h. 15e e.] 3.1 *hem iet -*, iets ernstig nemen (vgl. Hwb, bet. 5) *D. POTTER, M. loep* 1, 32 [holl. 2e h. 15e e.]

aenkibbelen *enen iet -*, trans. 'iemand iets uit schraapzucht aansmeren, bijv. werk tegen gering loon, hem afschepen met' (Hwb s.v. **aencnibbelen**) *Coninx summe* 264 [holl.brab. 1437]

aenlech 3 **anlegghe** subst. beschuldiging, 'aanklacht' *Marg. v. Lymborch* 48b [brab. 1516] *Br. handel Frankrijk* 1, 244 [zholl. 1500] *Br. handel Frankrijk* 1, 347 [zholl. 1533] *Oudste r. v. Dordr.* 2, 143; 144 [zholl. 1460]

aenlegg(h)en 1 **ainlegghen an(n)e-** 1 trans. iets ondernemen, uitvoeren, ten uitvoer brengen *TAULER-hss.* 323 [brab. c.1490] *Dagb. v. Gent* 1 320; 322 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 instellen (m.b.t. een eis, vordering) *Kaetspel* 29 [vl. 1481] 3 beleggen (een vergadering) *R. v. Tiel* 92 [geld. 1495] 4 'aanbrengen op een bepaalde plaats, eene zaak' (Hwb, sub bet. 2) *R. v. Utrecht* 2, 188 [holl.utr. 15e e. (1443)] 5 'aanleggen, ook van vuur' (Hwb, sub bet. 2) *Mnl. dram. poëzie* 31 [wmnl.brab. c.1410] 6 (een geding) aanhangig maken (vgl. Hwb, sub bet. 2) *Oudste r. v. Dordr.* 2, 129 [zholl. 1455]

aenlenden intr. aanlanden (van schepen) *Rek. v. Nijm.* 6, 229 [geld. 1539]

aenlenen 1 *hem laten -*, zich laten aanleunen *Verdediging Karel* 195 [geld. c.1516]

aenliggen* 1 **an(e)-** 1.1 *enen -*, intr. 'aan iemand zijn' (Hwb, bet. 4) *R. v. Utrecht* 1, 237 [holl.utr. 1413] 2.1 *also als hem daer anelach*, 'wat voor hem niet anders kon, onvermijdelijk was' (Hwb, sub bet. 4) *L. v. V., Sp. hist.* 1, 333 [brab. c.1325]

aenlocken trans. 'aanlokken, tot zich lokken' (Hwb) *GANSFORT, De or. dom.* 141 [holl.nomnl. c.1500] *Parab. v. Cyrillus* 88 [holl. c.1475]

aenlocker subst. die aanlokt, tot zich lokt *MAUBURNUS, Scala* 153 [geld.ov. 1558]

aenlopen 1 intr. 'voordeel voor iemand opleveren' (Hwb, bet. I, 5) *Stadr. Nijmegen* 216 [geld. 1390-1450 (1389)]

aenmerken* 1 **an-** trans. 'in aanmerking nemen' (Hwb) *R. v. Leiden* 79 [zholl. 1513]

aenminnentlike adv. 'welgevallig' (ed. 1, 215) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 43 [nholl. 1480]

aennaken* 1 **an-** intr. 'komen over of in iemand' (Hwb) *Naturen bloeme* 2, 198 [wmnl. c.1375]

aennemen 1 1.1 trans. goedkeuren *BRUGM., Onuitg. serm.* 185 [zolim. 1523] 2.1 *hem iet -*, zich iets verbeel-

- den, menen iets te zijn TAULER-hss. 279(1e, 2e, 3e pl.) [brab.omnl. c.1430] **2.2 hem - van iet**, een zekere dunk hebben van iets TAULER-hss. 277 [vl.wbrab. 1446]
- aennemer an-** subst. 'hij die iets onderneemt, verricht, bedrijft, op zich neemt' (Hwb), aannemer *K. v. Brielle*² 257 [zholl. 1527] *K. v. Schieland* 279 [zholl. 1438] *R. v. Amst.* 325 [holl. 1494-1512] *Dagb. v. Gent* 1 190 [wmnl.vl. 1467-'90]
- aenneminghe*** 1 **-neminghe -nemyng(h)e aneneminghe anneeminghe -neminghe -nemyng(h)e** 1 subst. 'het aannemen van, aanneming' (Hwb) *Stichtige punten* 25; 139 [geld.ov. c.1475] *Jan v. L.-fragm.* 259 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>] *Mnl. geest. proza* 316 [omnl. c.1430] 2 opneming als leerling (z. **aennemen** in fine) *R. v. Haarl.* 263 [zholl. 1e h. 16e e. <1542>] 3 het aandoen (t.w. van een gewaad, i.c. kloosterordegewaad); - *des habijts*, inkleiding *Frensweger hs.* 74; 105 [nomnl. c.1480] 4 - *der menscheit*, aanneming, menswording (t.w. van Christus) *Mandev.*² 113 [holl. 1462] 5 het ondernemen *Coninx summe* 407 [holl.brab. 1478] 6 eigengereide onderneming, ongeoorloofde nieuwigheid *Dagb. v. Gent* 2 9(2x); 10 [wmnl.vl. 1467-'90] 7 'wat men op zich neemt' (ed. 219; z. MNW s.v. **aennemen**) *JAN v. L., Vijf man.* 135 [brab.nomnl. c.1425] 8 aanvaarding *Marialeg.* 1 301 [holl. 1479]
- aennopen*** 1 **an-** trans. raken, betreffen *Dagb. v. Gent* 1 95(2x); 98; 282; 310; 311 [wmnl.vl. 1467-'90]
- aenpalen an-** intr. aangrenzen *Mandev.*² 217(2x) [holl. 1462]
- aenpasschen** trans. passend maken *Rek. v. Nijm.* 7, 142 [geld. 1541]
- aenraken** trans. aanraken *Seven wijze mannen* 82b [zholl. 1479]
- aenranden** trans. 'aanvallen' (Hwb) *Bloemlezing* 3, 239 [brab. 1544]
- aenrechten*** 1 **an-** 1 trans. panden *Versl. O.V.R.* 1, 266 [holl.utr. 1469] 2 *enen aen iet* -, 'iemand recht doen aan iets, hem daaraan eigenen' (ed. 3, 2) *R. v. Utrecht* 2, 12 [holl.utr. 15e e. <1364>]
- aenrechten** 2 trans. 'opdisschen, spijs en drank' (Hwb 1e art.) *Biënb.*² 78 [holl.utr. 1458]
- aenrekenen*** 1 **an-** *malcanderen* -, trans. financieel tot overeenstemming komen *R. v. Haarl.* 178 [zholl. 2e h. 15e e. <1496>]
- aenriden*** 1 **anryden** trans. 'tegen taxatieprijs overnemen van dat gedeelte van een gemeenschappelijk eigendom, dat van den ander is' (z. **ridinge**, sub bet. 5) *Wfri. stadrechten* 2, 258(2x); 259(2x); 260(nx) [holl. c.1560 <1405-'22>]
- aenroeping(h)e -ropinge anropinge** subst. aanroeping, het aanroepen (lat. *invocatio*) MAUBURNUS, *Scala* 145 [geld.ov. 1558] *Biographieën* 29, 26 [geld.ov. c.1480] *Sermonen* 132 [brab. na 1540] *Lev. v. Kunera* 42 [utr. c.1530?] *Marialeg.* 1 395 [holl. 1479]
- aenroeren*** 1 **anroren enen** -, trans. iem. ten deel vallen (als erfenis), toekomen (met een zaak als subj.) *Kamper schepenacten* 303 [ov. 1345]
- aenschattinge** subst. gerechtelijke toewijzing bij executie ter voldoening van schuld *Br. Middelburg* 2, 24 [wmnl. 1532]
- aenschouwinge** subst. aanblik (lat. *spectaculum*) SU-SO, *Horologium* 202 [holl.brab. c.1350]
- aenscieten*** 1 **anschet enen iet** (nl. venijn) -, trans. 'iemand vergiftigen; venijn, ook zedelijk gif, in iemand brengen' (Hwb s.v. **aenschieten**, bet. II, 2) *Bibl. mnl.*

lett. 44, 65 [geld.ov. 2e h. 15e e.]

aenscou* 1 **anschou** - *hebben op*, acht slaan op, in aanmerking nemen *R. v. Amst.* 336; 337 [holl. 1494-1512]

aenscouwinge subst. beschouwing GANSFORT, *De or. dom.* 133 [holl.nomnl. c.1500]

aenseggen 1 **an- ansegghen** 1.1 trans. toezeggen, toebedelen, beloven (vgl. Hwb, bet. 3) *Bouc v. Audienc.* 352; 683(2x) [wmnl.vl. 1370-'78] 2.1 subst. 'aanspraak op' (Hwb, bet. 6) *Bronnen Rijnsburg* 241(2x) [zholl. 1410] *R. v. Leiden* 203 [zholl. 2e h. 15e e.]

aensetten 1 **ann-** 1 trans. 'inrichten, regelen' (Hwb, bet. 2) *Coninx summe* 356 [holl.brab. 1437] BRUGM., *Onuitg. serm.* 202 [zolim. 1523] 2 'aanhangig maken' (m.b.t. een rechtszaak; vgl. Hwb, bet. 5) *Etstoel Drenthe* 5 [dr. 1571 <1400>] *Br. Middelburg* 1, 92 [brab. 1548] 3 vaststellen van een dag, waarop een geding gehouden zal worden *Rek. v. Nijm.* 8, 171(2x) [geld. 1544]

aensichte* 1 **ansicht** subst. 'masker, mombakkes' (Hwb, bet. 5) *L. v. V., Sp. hist.* 1, 318 [brab. c.1325]

aensien 1 **an- anzien** 1.1 *iet kleyn* -, trans. iets gering achten, niet zwaar vinden *Lavinge* 34 [geld.ov. 1502] 1.2 in aspect staan met (vgl. ed. 33) BARTH. ENGELSMAN 114; 115 [holl. 1485] 2.1 subst. 'blik' (Hwb, sub II,2) *Denkmäler* 3, 173 [ovl. c.1380-1425] 2.2 'stand van de hemellichamen ten opzichte van elkaar, gezien vanuit de aarde' (ed. 77) BARTH. ENGELSMAN 127 [holl. 1485]

aensieninge subst. 'aanblik' (Hwb) *Aardse paradijs* 113 [nholl. eind 15e e.]

aenziet subst. 'aanblik' (ed. 400 n.) *Griuthuse-hs.* 400 [wvl. 2e h. 14e e.]

aenslach 1 **ain- an- aensleegh** 1 subst. 'aanslag, aanval, misschien ook: verraderlijke aanslag, samenzwering' (Hwb, bet. 1) *Rek. v. Nijm.* 4, 51 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 7, 92 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 8, 83; 91; 95 [geld. 1543] *K. v. Brielle*² 315 [zholl. 1542] 2 'opzet, plan, streven' (WNT Suppl., bet. I, 2, b) *Rek. v. Nijm.* 2, 188 [geld. 1512] *Rek. v. Nijm.* 3, 180 [geld. 1524] 3 'het aanslaan of vasthechten; ook: het punt waar iets vastgehecht is (eene grensbepaling b.v.)' (Hwb, bet. 2) *R. v. Utrecht* 2, 191 [holl.uttr. 15e e. <1443>]

aenslaen 1 **an-** trans. 'slaan of bevestigen aan iets; ook: aanhechten, aanbrengen, aanplakken en ergens aanbrengen' (Hwb, bet. 5; dus niet uitsl. m.b.t. laken, MNW i.v., trans. bet. 6) *Rek. v. Nijm.* 4, 110 [geld. 1529] *R. v. Amst.* 603(2x) [holl. voor 1533] *R. v. Utrecht* 2, 191(nx) [holl.uttr. 15e e. <1443>]

aenslaghen trans. 'beslag leggen op' (Hwb) *Ann. em.* 24, 423 [zvl. 1427]

aensleegh 1 onder **aenslach**

aensoeken 1 **an-** 1 trans. ten huwelijk vragen *Ndl. geistl. lieder* 218 [wov. 2e h. 15e e.] 2 'in rechte aanspreken' (Hwb, bet. 4) *Ordelen Drenthe* 54 [nomnl. 2e h. 15e e.] 3 *enen onrecht* -, 'een onrechtmatigen eisch tegen iemand instellen, hem onrechtvaardig behandelen' (Hwb) *Limb.* 1, 107 [brab.wvl. c.1350]

aenspannen 1 trans. 'aanspannen, inspannen' (m.b.t. paarden, Hwb, bet. I, 2) *Heiligenlevens* 70 [geld.ov. eind 15e e.]

aensprekinge* 1 **aanspreking** subst. 'het aanspreken in rechte, het instellen van een gerechtelijken eisch' (Hwb, bet. 2) *Wfri. stadrechten* 1, 23 [holl. m. 16e e. <1405>]

aenstaen 1 **an-** 1 intr. 'aanhangig blijven, uitgesteld worden' (Hwb, bet. II, 3) *R. v. Utrecht* 2, 355; 360; 372 [wmnl. 1531] 2 staan, zich bevinden *Br. Middelburg* 3,

389 [wmnl. 1540] 3 'aanstaan, aantrekken, behagen' (Hwb, bet. II, 4) *Borchgrave v. Couchi* 192 [vl. eind 14e e.] *Br. handel Eng.* 2, 423 [zholl. 1532] *Br. handel Eng.* 2, 602 [brab. 1545]

aenstaende anstande adj. 'aanstaande' (Hwb) *Lev. v. S. Clara* 88 [brab. 1491] *Br. handel Eng.* 2, 227 [brab. 1516] *Biographieën* 29, 35 [geld.ov. c.1480]

aenstandent adj. dringend, aanhoudend *Vijftien gebeden* 274 [zholl.utr. 1339]

aenstaren 1 trans. 'met gespannen aandacht naar iets kijken' (Hwb) *Mnl. geest. rijmen* 294 [brab. c.1420-'60] *Jan v. Ruusbroec* 3, 24 [brab. 2e h. 15e e.] *Dietsche warande* 3, 146 [wlimb. c.1370] SUSO, *Horologium* 146; 202 [holl.brab. c.1350] 2 'beschouwen, schouwen' (Hwb) MANDE, *Bijl.* 33 [brab. 15e e.]

aensteken 1 1 trans. 'aandrijven, een paard met de sporen' (Hwb, bet. I, 1) *Seven wijse mannen* 57b [zholl. 1479] 2 'in brand steken' (Hwb, bet. I, 3) *Spiegel der sonden* 2, 240 [geld. 1434-'36] 3 vastmaken, 'aanhechten, vaststeken' (Hwb, bet. I, 4) *Draperie Haag* 301 [zholl. c.1625 <c.1496>] *Rek. v. Nijm.* 7, 188 [geld. 1541]

aenstellen* 1 an- 1.1 trans. aanstellen (m.b.t. personen in een bepaalde functie) *Syoens kroniek* 195; 203 [zovl. c.1540] 2.1 *hem* -, 'zich laten aanzien' (WNT Suppl., sub bet. 5) *Rek. v. Nijm.* 3, 16 [geld. 1520]

aensterken 1 ane- *enen trouwe* -, trans. 'beweren dat men met iem. een geheim huwelijk gesloten heeft' (Hwb, sub bet. 3) *R. v. Utrecht* 1, 47 [holl.utr. 1363] *R. v. Utrecht* 1, 158 [holl.utr. 1389]

aenstymmen trans. 'bepalen, vaststellen, bestemmen' (Hwb s.v. *aenstemmen*) *Rek. v. Nijm.* 8, 62; 63 [geld. 1542]

aenstincken intr. tegenstinken (vgl. WNT Suppl. s.v. *aanstinken*) *Sticht. exempelen* 23 [brab. 16e e.]

aenstormynghe subst. 'aandrang van buitenaf' (ed.) W. v. S. Th., *Epistel* 95 [ov. c.1470]

aenstoten 1 trans. opwekken, aansporen (vgl. Hwb, sub bet. 1: 'wakker schudden, in geestelijke zin') *Hss. Ruusbr.* 511 [wmnl.brab. 1497]

aenstriden 1 an- *enen iet* -, trans. 'iemand van iets beschuldigen, hem iets aantijgen' (WNT, bet. 2) *Marialeg.* 1 380 [holl. 1479] *Gild. v. Utr.* 2, 78 [zholl.utr. 1442] *Biënb.*² 104 [geld.limb. 1491]

aentangeeren 7 z. **aentangieren** *Oork. Helmond* 65 [brab. na 1661 <1395>]

aentangieren* 1 an- intr. 'aangaan, raken' (Hwb, bet. 1) *R. v. Reimersw.* 29 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1508>]

aentasten 1 an- *lot* -, trans. 'deelnemen aan de verkiezing van het stedelijk bestuur' (Hwb, sub bet. 1) *R. v. Utrecht* 1, 80 [holl.utr. 1374 <1367>] *R. v. Utrecht* 1, 334 [holl.utr. 1465-'86 <1435>] *Gild. v. Utr.* 1, 62 [zholl.utr. 1417] *Gild. v. Utr.* 1, 63 [zholl.utr. 1427]

aentastinge* 1 -*ghe* subst. aanraking *Coninx summe* 452 [holl.brab. 1478]

aenteykenen trans. vermelden, 'schriftelijk aanwijzen' (Hwb; lat. *annotare*) MAUBURNUS, *Scala* 141 [geld.ov. 1558]

aentichten trans. ten laste leggen *Br. Middelburg* 1, 322 [wmnl. 1480]

aentichtich *enen - zijn (dat)*, iem. ten laste leggen (dat) *Br. handel Eng.* 1, 916 [zholl. 1455]

aentien 1 an- 1.1 trans. toevoegen, bijtellen *Rek. v. Nijm.* 8, 72 [geld. 1542] 2.1 *hem enen* -, 'zich aan iemands dienst wijden' (Hwb, bet. I, 4; vgl. ed. 1, 310 n.3) *Spiegel historiael I* 1, 310 [wvl. c.1350]

aentocht

aentocht subst. aantrekking *Eng. hss.* 1, 113 [wmnl.zholl. c.1410]

aentouchieren *a-* l. *aen-* of *an-* trans. 'raken, treffen' (Hwb) *Bouc v. Audienc.* 484 [wmnl.vl. 1370-'78]

aentreckelicheit subst. aantrekkelijkheid, aanlokkelijkheid *Sp. d. Volc.* 387 [limb. 1466]

aentreckelijc* 1 *an-* adj. aanlokkelijk (vgl. Hwb, bet. 1) *Parab. v. Cyrillus* 81 [holl. c.1475]

aentrecken 1 *an-* 1.1 trans. 'verleiden' (ed. 631) *Coninx summe* 415 [holl.brab. 1478] 2.1 *hem iet -*, 'zich van iets de eer geven' (vgl. Hwb, sub bet. II, 3) *Troyen hs.* 1, 182 [? 1e h. 15e e.]

aentuych antu(e)ch+ subst. 'aanspraak in rechten, beschuldiging' (vgl. **aenticht**) *Wfri. stadrechten* 1, 84 [holl. 17e e. <1453>]

aenvaerden* 1 *an-* trans. aannemen, aanvaarden *Br. handel Eng.* 2, 248 [zholl. 1518] *R. v. Amst.* 200 [holl. 1452-'94]

aenvaerding(h)e 1 subst. toelating, opname *Br. Middelburg* 1, 517 [wmnl. 1544] 2 'inbezitneming' (Hwb, bet. 1) *K. v. Hulst* 44 [vl. 1488]

aenvatten trans. aanpakken, beginnen, een begin maken (met) MANDE, *Bijl.* 78 [holl. c.1500]

aenvechtinge 1 *-ghe an-* subst. 'aanvechting' (Hwb) *Proza-Melib.* 23 [holl.maastr. c.1485] *TNTL* 19, 272 [brab. c.1400] *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 79 [wmnl. c.1350] *Biënb.*² 202 [holl.utr. 1458] BRUGM., *Verspr. serm.* 19; 50 [st. 1476] *Sermonen* 33(2x); 34; 42(2x); 225(3x); 282; 348 [brab. na 1540] *Sp. d. Volc.* 305 [limb. 1466] *Kl. v. Diepenv. hs.* 99 [geld.ov. 1534]

aenvelt 7 *anevilt+* z. *aenvilte Tondalus' visioen* 2, 95b [zlimb. 2e kw. 15e e.]

aenvoeren* 1 *-fueren* trans. aanvoeren (m.b.t. goederen) *Rek. v. Nijm.* 3, 154 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 6, 189 [geld. 1539]

aenvuerrer subst. voorman *Rek. v. Nijm.* 6, 125 [geld. 1537]

aenwaken intr. waken, de wacht houden *Rek. v. Nijm.* 2, 182 [geld. 1512]

aenwas an- subst. 'aangewonnen grond door aanslibbing' (Hwb) *R. v. Vollenhove* 2, 30 [wov. 1492] *Cromstrijen* 242; 243 [brab. 1492] *Br. Middelburg* 2, 398 [wmnl. 1493] *Br. Middelburg* 1, 640 [wmnl. 1546]

aenwedden 1 *iet -*, trans. onderpand voor iets geven *R. v. Amst.* 541 [holl. 18e e. <1480>]

aenwennen *aenghewennet zijn*, verbonden, vertrouwd geworden zijn *W. v. S. Th., Epistel* 97 [ov. c.1470]

aenwerp* 1 *-worp* subst. 'verzinsel, iets dat iemand ten onrechte 'aengeworpen', d.i. aangewreven wordt' (Hwb, bet. 3) *Oudste r. v. Dordr.* 1, 359 [zholl. 15e e.]

aenwerven an- trans. 'verkrijgen, zich verwerven, vooral onroerend goed' (Hwb) *Ov. gedenkstukken* 3, 231 [holl.utr. 1518] *Rek. v. Nijm.* 4, 306 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 6, 139 [geld. 1539]

aenwisen 1 *an-* 1 *enen iet -*, trans. iemand iets mededelen, hem op iets wijzen *K. v. Hulst* 8 [vl. 1353] 2 'aanwijzen, bestemmen voor eene bepaalde betrekking of een bepaald doel' (Hwb, bet. 1) *Bouc v. Audienc.* 385 [wmnl.vl. 1370-'78]

aenwisicheyt subst. 'wat aanwezig is' (ed. 77) BARTH. ENGELSMAN 147 [holl. 1485]

aenwisinghe anwijsinge 1 subst. toewijzing; *-doen*, een plaats toewijzen *Kl. v. Diepenv. hs.* 206 [geld.ov. 1534] 2 aanwijzing; *-doen*, inlichten, van iets op de hoogte brengen *Kl. v. Diepenv. hs.* 353; 359(2x) [geld.ov. 1534] 3

onderwijs TAULER-hss. 213 [vl.wbrab. 1446]

aenwissel -an 1 subst. wisseling, ruiling *Kamper schepenacten* 203 [ov. 1332] 2 'wissel, verwisseling van vrijen en onvrijen' (Hwb) *R. v. Elburg* 166 [holl. 1348]

aenworp 1 onder **aenwerp**

aenworpelinck subst. 'een persoon in een gild opgenomen zonder in de volle rechten en verplichtingen daarvan te deelen' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 244 [zholl.utr. 1541]

aepinnegen subst. 'apinnetje' (Hwb) *Parab. v. Cyrillus* 83 [holl. c.1475]

aerbeyder onder **arbeider**

aermoet in *aermoede*, 'in drift' (Hwb s.v. **armoede** (II)) *Versl. O.V.R.* 4, 360; 361 [zholl. 1621 (1448)]

aerbitralic onder **arbitralic**

aerchlisticheit subst. bedrog *Br. handel Eng.* 1, 988 [nholl. 1465]

aerchwyllent subst. vijand *Br. handel Frankrijk* 1, 228 [omnl. 1496]

aerdewerck **eerde**-+ subst. aardewerk *Br. Middelburg* 3, 71 [wmnl. 1430] *Br. Middelburg* 3, 137 [wmnl. 1474]

aerdewol 7 z. **anderwol**, z. onder **anderwolle** *R. v. Haarl.* 217 [zholl. 1e h. 16e e. (1513)]

aerdich adj. 'schoon, mooi' (Hwb) *Griseldis-novelle* 19 [omnl. c.1420]

aerentsgulden onder **arens gulden**

aerke 1 onder **arke**

aerle **aerll** subst. adelaar *Rek. v. Nijm.* 4, 175(2x) [geld. 1530]

aerpoys 7 onder **arpoeis**

aerraut 1 onder **araut**

aersemeyr 6 onder **aersenier** *Marg. v. Lymborch*

aersenier 7 *aersemeyre* l. *aerseniere*, z. **hersenier** *Marg. v. Lymborch* 35b [brab. 1516]

aersepone onder **artsepoont**

aersgat 1 onder **ersgat**

aerside subst. soort zijde *Rek. van Gent* 4, 76 [ovl. 1378]

aerste 7 z. **arsete** *Bibl. mnl. lett.* 44, 59 [geld.ov. 2e h. 15e e.] *Biënb.*² 395(3x) [holl.utr. 1458] DIRC v. DELF 29 [nholl. 1480]

aert 1 *sinen* - *doen*, 'zich in zijn waren aard toonen' (Hwb 2e art., sub bet. 3) *Mnl. geest. rijmen* 294 [brab. c.1420-'60] *Borchgrave v. Couchi* 179 [vl. eind 14e e.]

aert 1 subst. 'terrein, gebied' (Hwb, bet. 4) *Br. Middelburg* 1, 518 [wmnl. 1544]

aertenike 7 z. **arthritike** *Bouc v. Audiënc.* 21 [wmnl.vl. 1370-'78]

aertkore subst. keur die betrekking heeft op de markt (vgl. Stallaert s.v. **aert**) *R. v. Reimersw.* 73 [vl.brab. 1480]

aertnote 1 onder **erdnote**

aertrijck 1 onder **erderike**

aertscheyt subst. aardsgezindheid *Sermonen* 273 [brab. na 1540]

aertwormken subst. aardwormpje *Sermonen* 186; 356 [brab. na 1540]

aes 1 *opt quade* - *leven*, 'op een verachtelijke manier aan den kost komen' (Hwb 1e art., sub bet. 1) *Spiegel der sonden* 2, 152 [geld. 1434-'36]

aesdomsrecht subst. aasdomsrecht, recht zoals de aasga wijst *R. v. Gouda* 550 [zholl. 1526]

aesluyden subst. pl. lieden die zich bezighouden met het verzorgen van aas *K. v. Brielle*² 328 [zholl. 1546]

aessen subst. 'dienst, dienstdienst, van dienstboden (waarschijnlijk dezulke die bij iemand in den kost zijn;

vgl. *aes*)' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 2, 149(nx) [holl.utr. c.1490 <1408>]

aestichede 1 onder haesticheit

aextermijn 7 'sterrenwichelaar' (z. *astromijn*) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 367(2x) [ovl. 1463]

aexteroghe subst. 'eksteroog' (Hwb) *Mnl. gen. recepten* 37; 49; 55 [vl. 1e h. 15e e.]

af- zie ook onder **aff-**, **of(f)**

afbegeren *enen enen eedt* -, trans. 'van iemand een eed vergen, iemand op een eed vorderen' (Hwb) *R. v. Leiden* 228 [zholl. 2e h. 15e e.]

afbernen* 1 **ofboernen** intr. afbranden *Kamper schepenacten* 259 [ov. 1339]

afbescudden *enen iet* -, trans. iets van iemand naasten (vgl. Stallaert s.v. **beschudden**, bet. 6) *MOORS, Oorkondentaal* 84 [wlimb. 1387]

afbidden of(f)- 1 trans. 'afbidden, afsmeeken' (Hwb, bet. 1) *Troyen hs.* 2, 241 [? 1e h. 15e e.] *Stichtige punten* 251 [geld.ov. c.1475] 2 'door bidden van iem. afwenden' (Hwb, bet. 2) *R. v. Haarl.* 224 [zholl. 1560 <1517>]

afbraden *afgebraeyen* partc., trans. afmatten, uitputten door sexuele handelingen *Antwerps liedboek* 119 [brab. 1544]

afbranden* 1 **of-** intr. 'afbranden, door brand vernietigd worden' (Hwb, bet. I) *R. v. Leiden* 268 [zholl. eind 15e e.] *Kamper schepenacten* 247 [ov. 1337]

afbreken 1 **aff-** **af(f)breecken ofbree(c)ken -breken** 1.1 trans. 'afbreken, afslaan, van iets door breken verwijderen' (Hwb, bet. I,1) *Rek. v. Nijm.* 6, 140(2x); 182(3x); 183(2x); 229(2x) [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 5 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 106(2x) [geld. 1541] *R. v. Amst.* 238 [holl. 1452-'94] *K. v. Brielle*² 298 [zholl. 1536] *K. v. Brielle*² 306 [zholl. 1538] *K. v. Brielle*² 325 [zholl. 1543] *K. v. Brielle*² 342 [zholl. 1548] 1.2 'aftrekken' (WNT Suppl., bet. I, A, I, 2, d), afplukken *Rek. v. Nijm.* 2, 202 [geld. 1512] *Aardse paradijs* 110 [nomnl. 15e e.] *BRUGM., Onuitg. serm.* 160 [zoliml. 1523] *Spiegel historiael* I 2, 89 [wvl. c.1350] 1.3 afbreken, omverhalen (m.b.t. gebouwen) *R. v. Gorinchem* 294 [holl. 1482-1501] *R. v. Gorinchem* 296(1e, 2e pl.) [holl. 1502-'16] *R. v. Haarl.* 87; 89(nx) [zholl. c.1412 <1405-'12>] *R. v. Amst.* 493; 504 [holl. 1494-1512] *R. v. Reimersw.* 39 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1513>] *R. v. Tiel* 92 [geld. 1495] *R. v. Tiel* 100 [geld. 1497] *Rek. v. Nijm.* 3, 327; 328(3x) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 108 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 178 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 226; 227 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 8, 115 [geld. 1543] 1.4 *enen iet* -, 'iemand iets niet uitbetalen, inhouden' (Hwb, sub bet. I, 4) *Rek. v. Nijm.* 8, 68 [geld. 1542] 2.1 intr. 'afbrokkelen' (Hwb, bet. III, 1) *K. v. Brielle*² 282 [zholl. 1532] 2.2 instorten *Kamper schepenacten* 259 [ov. 1339]

afbrekinge 1 **-kynge affbrekonge** 1 subst. het afbreken (van bouwwerken) *Rek. v. Nijm.* 3, 322 [geld. 1527] *Dagb. v. Gent* 274 [wmnl.vl. 1467-'90] *Rek. v. Nijm.* 5, 124 [geld. 1534] 2 het tenietdoen, vernietiging *Sticht. exempelen* 65 [brab. c.1500]

afbrengen* 1 **aff-** trans. wegbrengen, brengen *Rek. v. Nijm.* 3, 323 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 6, 52; 62 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 7, 53 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 4, 57 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 137 [geld. 1530]

afcnopen 1 trans. afsnijden, ontnemen, afhandig maken *Syoens kroniek* 215 [zovl. c.1540]

afcomelinc *afcomelic* l. *afcomelinc* subst. nakomeling *Doct. des tijts* 175 [holl. 1486]

afcomen 1 **affkomen ofcomen** 1 intr. binnenkomen (van

accijnzen, enz.) *Rek. v. Nijm.* 3, 220(nx) [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 6, 72(4x) [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 6, 137; 138 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 3 [geld. 1540] 2 'aftreden, een ambt neerleggen' (Hwb, bet. 5) *Kl. v. Diepenv. hs.* 9; 30 [geld.ov. 1534]

afcomste of- ofcoemste 1 subst. afkomst, afstamming *R. v. Amst.* 332 [holl. 1494-1512] *Marg. v. Lymborch* 19a; 82b [brab. 1516] *J. MATTH., Rechtsb.* 220 [zeholl. 15e e. <c.1405>] *Kaetspel* 55 [vl. 1481] 2 geslacht, familie *Marg. v. Lymborch* 59b; 60a [brab. 1516]

afcondigen of(f)- afkundigen+ trans. afkondigen *R. v. Amst.* 82; 148; 172 [holl. 1452-'94] *Bijdr. Jacobik.* 70 [holl.utr. 16e e. <1492>]

afcoop of(f)coep subst. 'afkoop' (Hwb) *Rek. van Gent* 3, 15 [ovl. 1346] *Dagb. v. Gent* 2 180 [wmnl.vl. 1467-'90] *Bouc v. Audiënc.* 624 [wmnl.vl. 1370-'78] *R. v. Leiden* 339 [zholl. 1523] *R. v. Amst.* 340 [holl. 1494-1512]

afcopen 1 **avecoepen avekopen offcoepen** 1 trans. vrijkopen, door afkopen vrijstellen (vgl. Hwb, bet. 1) *Leven van Lutgart* 140; 153 [wlimb. c.1300] 2 door afkoop een straf afwenden *Leven van Lutgart* 16; 24 [wlimb. c.1300] 3 'afkopen, aflossen, eene rente' (Hwb, bet. 2) *R. v. Utrecht* 2, 338 [wmnl. 1532] *R. v. Amst.* 579 [holl. c.1475]

afcorten 1 trans. vernederen, ontledigen (van het Woord, d.i. Christus; lat. *abbreviare*, een term die is ontleend aan Bernardus; vgl. ed. blz. LXVI e.v.) *BRUGM., Onuitg. serm.* 60(2x) [zolim. 1523]

afcortinghe of- subst. 'korting, mindering' (Hwb) *Tocht v. J. v. Blois* 6(3x) [zholl. 1361-'62]

afcrigen* 1 **ofcryghen** trans. afnemen *Mariaklachten* 317 [brab. 2e h. 15e e.]

afdelen 1 **ofdeylen** 1 trans. 'kwijschelden' (ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 354 [nholl. 1480] 2 *enen iet -*, 'iemand (gerechtigd) iets ontnemen' (Hwb, bet. 3) *Saksenspiegel* 1, 124 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

afdeligen trans. uitdelgen, uitwissen, afwissen *Hss. Ruusbr.* 249 [limb. 1e h. 16e e.]

afdingen 1 trans. afpleiten, ten einde toe pleiten *Br. Middelburg* 1, 421 [wmnl. na 1514]

afdoen 1 **of-** 1 trans. 'lossen' (Stallaert, bet. II, 3) *Br. Middelburg* 3, 315; 316; 317(3x) [zholl. 1523] 2 uitwissen (m.b.t. iets dat geschreven is) *Marialeg.* 1 420(2x) [holl. 1479]

afdragen 1 **aff-** 1 trans. naar beneden dragen *Br. Middelburg* 3, 317; 319; 320 [wmnl. 1523] 2 afnemen (gezegd van een koper m.b.t. koopwaar) *R. v. Tiel* 69 [geld. 1481]

afdrager* 1 **off-** subst. sjouwer die naar beneden draagt *Br. Middelburg* 3, 202 [wmnl. 2e h. 15e e.]

afdrinken* 1 **aff-** *enen iet -*, trans. 'ten nadeele van iemand opdrinken' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 4, 102; 105 [geld. 1529]

afdriven* 1 **affdrijven** trans. 'een eischer afweren' (Hwb, bet. A, 2) *Warfsconstitutien* 73 [gron. c.1580 <1458>] *Warfsconstitutien* 79 [gron. c.1580 <1460>]

afdrogen trans. afwissen (vgl. WNT, bet. 2) *Spiegel historiael II* 366 [brab.vl. c.1393-c.1402] *Spiegel historiael I* 1, 362 [wvl. c.1350]

afdrupen intr. 'afdruipen' (Hwb) *Exordium magnum* 48 [nomnl. 1e h. 15e e.]

afdwalen intr. afwijken of scheidbaar: (van iets) zich verwijderen *Lev. v. Kunera* 10 [utr. c.1530?]

afeten 1 trans. 'afbijten' (Hwb, bet. 2) *Spiegel historiael II* 149 [brab.vl. c.1393-c.1402]

afetten

afetten trans. 'doen afgrazen, afweiden' (hetz. als **etten** *Draperie Haag* 283 [zholl. 1454]

affaitieren trans. laten maken *Kaetspel* 98 [vl. 1481]

affarant subst. 'strijdros' (Hwb; z. ed. 144 n.2 waar ook een korte etymologie gegeven wordt) *Borchgrave v. Couchi* 144 [vl. eind 14e e.]

affbelenen trans. 'voor geldleening in pand nemen' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 607 [holl.utr. 1548]

affbetalen trans. afbetalen *Rek. v. Nijm.* 8, 212 [geld. 1544]

affbewaeren trans. 'handhaven (nl. zijn recht)' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 1, 267 [holl.utr. 1469]

affbieden of- enen iet -, trans. 'van iemand eene schuld invorderen langs den wettelijken weg' (Hwb) *Ov. gedenkstukken* 6, 84; 102 [ov. 2e h. 15e e.]

affbrekonge 1 onder **afbrekinge**

affbrugge subst. 'afloop, afgang van eene brug' (Hwb) *Stadr. Steenwijk* 71 [ov. 1544-'49]

affcleppen -kleppen ofcleppen trans. 'bij klokgeklep afkondigen' (Hwb) *Stadr. Nijmegen* 143 [geld. c.1470 <1447>] *Stadr. Nijmegen* 157 [geld. c.1470 <1449>] *R. v. Gouda* 144 [zholl. 1488-'95] *R. v. Gouda* 513 [zholl. 1518]

afdammen trans. afdammen *Rek. v. Nijm.* 8, 236 [geld. 1544]

afdancken trans. ontslaan, ontslag verlenen *Rek. v. Nijm.* 8, 222; 232 [geld. 1544]

afdrogen trans. 'afdreigen' (Hwb 2e art.) *R. v. Drente* 359 [nomnl. 1540]

affecie onder **affectie**

affect subst. uitvoering *Syoens kroniek* 415 [zovl. c.1540]

affectie affec(c)ie 1 subst. gemoedsaandoening, gevoel, 'aandoening' (Hwb) *Mnl. geest. proza* 237 [wmnl.brab. c.1445] *Mystiek brevier* 1, 36 [geld. 16e e.] 2 genegenheid, 'neiging' (Hwb) *Sermonen* 64; 162; 170; 429 [brab. na 1540] *Brab. jachtrecht* 37 [brab. 1615 <1433>] *Br. handel Eng.* 1, 1173 [brab. 1481] *Br. handel Eng.* 2, 505 [zholl. 1541] BRUGM., *Verspr. serm.* 48 [st. 1476] MAUBURNUS, *Scala* 137; 151; 153; 177; 181; 185; 191(2x); 209 [geld.ov. 1558]

affeghod subst. afgod *Mnl. fragm.* 1, 306 [ovl. c.1300] z. onder **afgod**

affgescheyt 1 onder **afgesceet**

afghescheiden 1 onder **afgesceden**

affghieten of- trans. storten *R. v. Gorinchem* 243 [holl. 1502-'16] afgieten JAN YP., *Cyurgie* 202 [vl. 1351]

affinieren trans. 'zuiveren, louteren' (WNT Suppl.) *Mandev.*² 136; 259 [holl. 1462]

affirmatie -cie subst. rechtsgeldige verklaring *Tol v. Iersekeroord* 46 [brab. 1482] *Tol v. Iersekeroord* 117 [brab. 1520] *Br. handel Frankrijk* 1, 260 [nholl. 1507] *Br. handel Frankrijk* 1, 311; 312; 313 [zholl. na 1521] *Br. Middelburg* 1, 336 [zholl. 1498]

affirmativelyc adv. stellig, beslist *Ann. em.* 13, 105 [vl. 1488]

affirmeren 1 trans. bevestigen *R. v. Haarl.* 189(2x); 190 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Sermonen* 404; 420 [brab. na 1540] *K. v. Hulst* 7 [vl. 1353] *Br. Middelburg* 1, 336 [zholl. 1498] *Br. handel Frankrijk* 1, 278 [zholl. 1513] 2 verklaren *Syoens kroniek* 424 [zovl. c.1540] *Gem. gronden N.-Brab.* 294 [brab. 1464] *Br. handel Eng.* 1, 1110 [zholl. 1475] *Br. handel Eng.* 2, 328 [brab. 1525] *Br. handel Frankrijk* 1, 402 [zholl. 1547]

affkennen trans. 'in rechte ontzeggen' (Hwb) *Etstoel Drenthe* 209 [dr. 1571 <1518>]

- afflaeden** trans. afladen, uitladen (uit een wagen, schip, enz.) *Rek. v. Nijm.* 6, 54 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 7, 89; 93 [geld. 1540]
- afflaitzgelt** subst. geld door aflaathandel verkregen *Rek. v. Nijm.* 3, 53 [geld. 1520]
- afflegger of-** subst. 'hij die in eene twistzaak den ander betaalt, de geleden schade vergoedt, aansprakelijk persoon' (Hwb) *Etstoel Drenthe* 170 [dr. 1571 <1491>] *Br. handel Eng.* 1, 928 [zholl. 1456]
- affluentie** subst. toeloop *Br. Middelburg* 1, 456 [wmnl. na 1517]
- affmanen -maenen off- enen iet -**, trans. 'iem. om iets manen, iem. in rechte over iets (de voldoening eener schuld) aanspreken' (Hwb) *Stadr. Nijmegen* 430 [geld. begin 16e e.] *Rek. v. Nijm.* 8, 139 [geld. 1543] *R. v. Tiel* 73 [geld. 1483] *Etstoel Drenthe* 52 [dr. 1571 <1454>] *Etstoel Drenthe* 71 [dr. 1571 <1463>]
- affmeyen** 1 onder afmayen
- afforchieren** *hem -*, zich versterken *Dagb. v. Gent* 2 99 [wmnl.vl. 1345]
- affreyen** trans. 'glad afwerken van gehouwen steen' (WNT Suppl. s.v. **afreeden**) *Rek. v. Nijm.* 7, 186; 187(2x); 197 [geld. 1541]
- affreisen** intr. reizen, van huis zijn (het Hwb geeft een enigszins andere bet.) *Rek. v. Nijm.* 3, 6 [geld. 1520]
- affroepen afropen ofro(e)pen** trans. 'afroepen, afkondigen' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 4, 120 [geld. 1529] *R. v. Leiden* 268 [zholl. eind 15e e.] *R. v. Amst.* 56; 116(2x); 113; 117(2x); 119 [holl. 1452-'94] *Stadr. Nijmegen* 223 [geld. 1390-1450 <1432>]
- affroepinge ofroepinghe** subst. afkondiging, bekendmaking *Oork. Helmond* 223 [brab. 17e e. <1492>] *R. v. Gouda* 244 [zholl. 1507]
- affschouwe** subst. 'het schouwen en goedkeuren van opgeleverde werken' (Hwb, bet. 1) *Wfri. stadrechten* 2, 104 [nholl. c.1530]
- affschreven** onder afschriven
- affschryvonge** subst. opmaking, vaststelling van de voorraad *Rek. v. Nijm.* 3, 239 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 359(2x) [geld. 1527]
- affschutten of(f)- afscutten of-** 1 trans. omheinen *Br. Middelburg* 3, 332 [wmnl. 1525] 2 'opsluiten, gezegd van vee dat schade aanricht in eens anders eigendom; ook (met een dat.) ten nadeele van een ander' (Hwb) *Etstoel Drenthe* 2 [dr. 1571 <1399>] *Etstoel Drenthe* 146 [dr. 1571 <1485>] *Etstoel Drenthe* 152 [dr. 1571 <1487>] *Rek. v. Nijm.* 5, 126 [geld. 1534] *R. v. Harderwijk* 11(2x) [wgeld. 2e h. 15e e.] *Ordelen Drenthe* 35 [wmnl. 2e h. 15e e.]
- affslychten** trans. door afgraven gelijk maken, effenen (m.b.t. aarde) *Rek. v. Nijm.* 6, 206(3x); 219(3x) [geld. 1539]
- affsluyten** trans. sluiten, afsluiten *Rek. v. Nijm.* 6, 66 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 81(2x) [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 6, 160 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 23 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 8, 16 [geld. 1542]
- affsnoyen** trans. door snoeien verwijderen *Rek. v. Nijm.* 6, 31 [geld. 1536]
- affsteigeren** trans. 'met steigers afsluiten of omringen' (WNT Suppl.) *Rek. v. Nijm.* 7, 187 [geld. 1541]
- afftergerichte affterrichte** subst. 'het gerecht voor een plattelandsgebied, dat vroeger met een, later tot stad verheven, plaats een rechtsgebied vormde, in tegenstelling tot het stadgerecht' (Hwb s.v. **achtergerichte**) *Ov. gedenkstukken* 6, 341(2x) [holl.utr. 1448]

affterrichte onder **afftergerichte**

affterstelling *die -e*, subst. pl. 'achterstallige schuld' (z. Hwb s.v. **achterstelling**; z. onder **achterstellinghe**) *Br. Middelburg* 1, 43 [holl. 1456]

afftoich subst. 'afbreuk' (WNT Suppl., s.v. **aftiegen**, Afl.) *Rek. v. Nijm.* 4, 108 [geld. 1529]

afftuelen subst. 'afvleien' (WNT Suppl. s.v. **aftuitelen**) *R. v. Drente* 359 [nomnl. 1540]

affuren 1 onder **afvoeren**

affvegen trans. (gebruikte bakstenen) **afbikken** (vgl. ed. 1, 211 n.1) *Rek. v. Nijm.* 4, 258 [geld. 1531]

affverdienen trans. 'van iemand te vorderen hebben voor bewezen diensten' (Hwb) *Advies gasthuis VI* [ov. 1501]

affverdigen trans. afvaardigen *Rek. v. Nijm.* 8, 169; 195 [geld. 1544]

affvisiteren trans. voor de laatste maal inspecteren of na inspectie ontslaan *Rek. v. Nijm.* 8, 223 [geld. 1544]

affweiden ofweyden enen iet -, trans. 'iemand door grazen of weiden (door het brengen van vee in eene weide) doen verliezen' (Hwb, bet. 2) *Rek. v. Nijm.* 6, 7 [geld. 1536] *R. v. Nedersticht* 1, 247 [holl.utr. 1527]

affwonden trans. 'iemand iets (een dier) door eene verwonding doen verliezen' (Hwb) *Warfsconstituten* 60 [gron. c.1580 (1454)]

afgaderen* 1 **of-** trans. 'zorgvuldig (van iets) verwijderen' (Hwb, bet. 1) JAN YP., *Cyrurgie* 32 [vl. 1351]

afgadie 7 z. **afgodie** *Spiegel der sonden* 2, 75 [geld. 1434-'36]

afgaen 1 trans. weggaan, weggevoerd worden (van goederen) *Br. Middelburg* 3, 315 [zholl. 1523]

afganc 1 **-ck** 1 subst. zeker recht geheven op wijn en zout *Br. handel Frankrijk* 1, 291 [zholl. 1518] 2 'pad om af te dalen' (ed. 126 n.3) *Drie con.* 126a [holl.omnl. c.1485] 3 het lossen van goederen *Br. Middelburg* 2, 64 [zholl. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 2, 233 [wmnl. voor 1512]

afgebreken trans. 'afhandig maken' (Hwb) *Leven van Lutgart* 89 [wlimb. c.1300]

afgedoen 1 trans. 'van iets afdoen, verwijderen, afnemen' (Hwb, bet. 2) *Sticht. exempelen* 102 [geld.ov. c.1500]

afgehouden trans. afhouden, afhakken *Sermonen* 391 [brab. na 1540]

afgesceden* 1 **-ghescheiden** adj. los van de wereld, het wereldse, van de wereld afgestorven G. GROOTE, *De simonia* 3 [ov. c.1450]

afgesceet* 1 **affgescheyt** subst. de genomen beslissingen (oorspr. afloop) *R. v. Tiel* 92 [geld. 1495] *R. v. Tiel* 98 [geld. 1497]

afgeschedenheit* 2 **afghe-** subst. het van de wereld afgestorven zijn *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 82 [wmnl. c.1350]

afgesondert - *van*, partc. adj. onttrokken aan, gescheiden van *Jord. v. Quedlinburg* 138 [brab. 1446]

afgewinnen* 1 **affgewijnnen** trans. 'afwinnen, in het spel' (Hwb, bet. 2) *Spiegel der sonden* 2, 120 [geld. 1434-'36]

afghetoghen - *van*, partc. adj. gescheiden van, verstorven aan *Jord. v. Quedlinburg* 139 [brab. 1446]

afgod aff- affeghod+ subst. afgod *Levene ons heren* 82 [obrab.vl. 1438] *Naturen bloeme* 1, 276 [wmnl. c.1375] *Dietsche warande* 1, 337; 338; 534 [wmnl. c.1350] JA-COB v. M., *Alex.* 128; 200 [vl. c.1350] *Spiegel historiael II* 212; 275 [brab.vl. c.1393-c.1402] *Spiegel historiael I* 2, 125; 148 [wvl. c.1350] *Mandev.*² 150(nx); 269(nx) [holl.

- 1462] *Kronijk van den clerc* 18(3x) [zholl. c.1445]
- afgoderie -rije -drie** 1 subst. 'afgoderij' (Hwb) *Nieuwe doctrinael* 252 [ovl. begin 15e e.] 2 afgodsbeelden *Drie con.* 160a [wmnl.brab. c.1460] 3 -n pl., afgoden *Marg. v. Lymborch* 110b; 112b [brab. 1516]
- afgraven** 1 aff- trans. afgraven *R. v. Tiel* 46 [geld. 1467] *Rek. v. Nijm.* 7, 9; 36 [geld. 1540]
- afgrijselicheyt** subst. afschuwelijkheid *Sermonen* 144 [brab. na 1540]
- afgrijselick -gryselick -griselic -griselike** 1.1 adj. 'afgrijselijk, afschuwelijk, afschuwwekkende' (Hwb) *R. v. Leiden* 81 [zholl. 1513] *Sermonen* 315 [brab. na 1540] *Tondalus' visioen* 2, 34a; 34b [wvl. 2e h. 15e e.] 2.1 adv. 'afgrijselijk, afschuwelijk, afschuwwekkende' (Hwb) *Ann. em.* 13, 371 [wvl. 1321]
- afgrondelijcheit** subst. 'peillooze diepte' (Hwb) *Mnl. geest. proza* 99 [obrab. 2e h. 14e e.]
- afgrondeloos** adj. 'grondeloos, peilloos, onpeilbaar' (Hwb) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 194 [wmnl.brab. 1540]
- afgront** 1 subst. oneindigheid (vgl. ed. 66); - *der Minne*; - *der Godheid* BEATRIJS v. NAZARETH 15; 29 [brab. c.1350]
- afgunsticheit** *afgunticheit* l. *afgunsticheit* subst. afgunst *Sp. d. Volc.* 201 [limb. 1466]
- afgunticheit** 6 onder **afgunsticheit** *Sp. d. Volc.*
- afhalinge** subst. 'het wegnemen' (ed. 77) BARTH. ENGELSMAN 143 [holl. 1485]
- afhanc*** 1 aff- subst. 'uitsprong van een bouwwerk' (Hwb, bet. 3), 'afdak en v.v. aanbouwsel' (WNT Suppl., bet. 1) *R. v. Gorinchem* 296(2x) [holl. 1502-'16]
- afhangen** intr. 'afhangen, naar beneden hangen' (Hwb) JAN YP., *Cyrurgie* 51 [vl. 1351]
- afhaspelen** trans. op de haspel brengen (garen; vgl. WNT, bet. 1, a) *Evang. Spinr.* 25a [vl.holl. 1515-'20]
- afhauwer** subst. die omhakt WIELANT, *Instructie* 146 [vl. 1e kw. 16e e. (1503)]
- afhof*** 1 of- *te hove ende te ofhove*, 'voor een hooger en lager hof' (z. **ophof**) *R. v. Aardenburg* 317 [wvl. begin 15e e.]
- afhonst** 7 onder **afonst**
- afhoren** subst. 'het aanhoren' (lat. *auditio* ed. 274) Th. a K., *De im. Chr.* 102 [holl. c.1440]
- afhouden** 1 intr. ophouden, niet aanhouden, niet voortgaan (met iets) *Tol v. Iersekeroord* 62 [brab. 1499] *L. v. V., Sp. hist.* 2, 3 [brab. c.1325]
- afhouwen*** 1 aff- *enen iet* -, trans. 'door hakken iemand iets (nl. hout) ontnemen' (Hwb) *Etstoel Drenthe* 74 [dr. 1571 (1464)]
- afkeren*** 1 aff- **afkieren** 1 trans. wegdoen, verwijderen *Rek. v. Nijm.* 6, 212 [geld. 1539] 2 doen afwenden *Frensweger hs.* 8 [nomnl. c.1480]
- afkeringe*** 1 -**kieringhe ofkeringhe** 1 subst. het zich afkeren, afwenden (t.w. van zonden) *Boeck v. d. voirs. g.* 205 [nholl. c.1470] 2 - *op*, afkeer van *Frensweger hs.* 239 [nomnl. c.1480]
- afkerven** 1 trans. 'wegnemen, verminderen' (Hwb, bet. 2) *Leven van Lutgart* 175 [wlimb. c.1300]
- afkieren** 1 onder **afkeren**
- afkieringhe** 1 onder **afkeringe**
- afkiesen** trans. door een verkiezing ontnemen *Frensweger hs.* 257 [nomnl. c.1480]
- afkundigen** afkondigen *Br. Middelburg* 1, 57 [wmnl. 1477] z. onder **afcondigen**
- aflangen** trans. 'van iets afkrijgen, op iets beknibbelen of uitzuinigen' (Hwb) *Kl. v. Diepenv. hs.* 40 [geld.ov. 1534]

aflaten

aflaten 1 **afflaeten** 1 trans. af laten vloeien, weg laten vloeien (m.b.t. water) *Rek. v. Nijm.* 6, 216 [geld. 1539] 2 verlagen van de waterspiegel, leeg laten lopen *Dagb. v. Gent* 2 82 [wmnl.vl. 1467-'90]

aflecken trans. aflikken *Spiegel historiael II* 281 [brab.vl. c.1393-c.1402]

afleggen 1 **of- afflegghen** 1 trans. ergens anders leggen (vgl. Hwb, bet. 1) *R. v. Amst.* 138(2x) [holl. 1452-'94] 2 neerhalen (m.b.t. een zeil) *K. v. Brielle*² 295 [zholl. 1536] 3 weglaten, schrappen HEELU, *Rijmkronijk* 246 [brab. c.1440] 4 'het doen eindigen van een onrecht door eene uitspraak of beslissing' (Hwb, bet. 8) *Warfsconstitutien* 56 [gron. c.1580 (1451)]

aflegginge 1 **-ghe** 1 subst. het afleggen, nalaten (m.b.t. zonden) BRUGM., *Onuitg. serm.* 186 [zolim. 1523] 2 'aansprakelijkheid voor een ander, het hem houden uit de handen des rechters' (vgl. Hwb s.v. **afleidinge**, bet. 3) *Stadr. Groningen* 43 [gron. 1425]

afleiden* 1 **aff- afleyden** 1 trans. afwijzen, van de hand wijzen *Marg. v. Lymborch* 60b [brab. 1516] 2 'afbrengen van iets' (Hwb, bet. 2) *Sermonen* 433 [brab. na 1540] 3 *enen* -, iemand naar beneden geleiden *Rek. v. Nijm.* 6, 192 [geld. 1539]

afleidinge* 1 **-ghe -le(y)dinghe ofledinghe** subst. 'aansprakelijkheid voor een ander, het hem helpen of houden uit de handen des rechters' (Hwb, bet. 3) *Stadb. van Groningen* 77; 78; 84 [gron. c.1440] *Stadr. Groningen* 43; 55; 68; 85 [gron. 1425]

aflesen 1 **aff- of(f)-** 1 trans. 'aflezen, in het openbaar afkondigen of bekend maken' (Hwb, bet. 2) *R. v. Tiel* 53 [geld. 1473] *R. v. Tiel* 63 [geld. 1478] *R. v. Tiel* 68 [geld. 1495] *Rek. v. Nijm.* 3, 42 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 4, 145 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 272 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 5, 22 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 88 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 85 [geld. 1537] *R. v. Haarl.* 163 [zholl. 2e h. 15e e. (1478)] *R. v. Haarl.* 214 [zholl. 1e h. 16e e. (1508)] *R. v. Haarl.* 215; 216 [zholl. 1e h. 16e e. (1513)] *R. v. Haarl.* 206 [zholl. 19e e. (1503)] *K. v. Brielle*² 222; 229 [zholl. 1527] *K. v. Brielle*² 289 [zholl. 1535] *K. v. Brielle*² 313 [zholl. 1542] *R. v. Amst.* 140; 192; 216 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 293 [holl. 1494-1512] *R. v. Gouda* 182 [zholl. 1488-'95] *R. v. Gouda* 320 [zholl. 1521] *R. v. Leiden* 176 [zholl. 1450] *R. v. Leiden* 269 [zholl. eind 15e e.] 2 'door het lezen van een bezwerings- of tooverformulier trachten te verwijderen (eene kwaal, zweer enz.)' (Hwb, bet. 3) *Mnl. zegeningen* 291; 293 [vl. 2e kw. 15e e.] *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 369(2x) [ovl. 1463]

afleveren trans. 'leveren, ter hand stellen, in handen stellen' (Hwb) *R. v. Leiden* 360 [zholl. 1e h. 16e e.]

aflichten **aff-** 1 trans. 'aftillen, afnemen of wegnemen door iets in de hoogte te brengen' (Hwb, bet. 2) *Mnl. dram. poëzie* 383 [brab. 1e h. 15e e.] 2 'die hant -, de hand wegnemen, zijne hand afhouden van iets, geen recht op iets doen gelden' (Hwb, sub bet. 1) *Oork. Helmond* 202(2x); 206 [brab. na 1661 (1480)]

aflijfsch adj. 'overleden, gestorven, dood' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 2, 67 [holl.utr. 1383]

aflivicheyt 3 **oflivicheit** subst. 'overlijden' *Br. Middelburg* 2, 459 [zholl. 1527] *R. v. Amst.* 367 [holl. 1494-1512]

aflopen 1 *iet* -, trans. iets veroveren *Marg. v. Lymborch* 88b [brab. 1516]

aflosinge **affloe- oflos(s)inghe** subst. aflossing, afbetaling, afkoop *Bouc v. Audiënc.* 210; 473; 557 [wmnl.vl.

1370-'78] *Rek. v. Nijm.* 4, 198 [geld. 1530] *Bouc v. Audienc.* 210; 557 [wmnl.vl. 1370-'78] *Ann. em.* 31, 119 [vl. 1471]

aflossen* 1 **off-** trans. 'aflossen, eene schuld' (Hwb, bet. 2), afkopen *R. v. Amst.* 104 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 340 [holl. 1494-1512] *Gesch. Antwerpen* 2, 563 [brab. 1420] *Ann. em.* 31, 118 [vl. 1467]

afluden of- offluyden trans. 'bij klokgelui bekend maken' (Hwb) *R. v. Amst.* 59; 62; 90; 101; 207 [holl. 1452-'94]

afluyck subst. 'afscheiding, afsluiting' (Hwb) *Beffroi* 2, 185 [wvl. 1484]

afmayen* 1 **affmeyen** trans. maaïen *Rek. v. Nijm.* 5, 118 [geld. 1534]

afmaken* 1 **off-** trans. bereiden (m.b.t. verfstoffen) *Draperie Haag* 345 [zholl. c.1625 <1500>]

afmeten aff- off- 1 trans. (af)meten *Rek. v. Nijm.* 4, 194; 195 [geld. 1530] *Syoens kroniek* 219 [zovl. c.1540] *Brab. jachtrecht* 58 [brab. 1462] 2 afmeten, afpalen *Rek. v. Nijm.* 8, 20 [geld. 1542] 3 ten einde toe meten, niet ophouden vooraleer het hele werk gemeten is *K. v. Brielle*² 309 [zholl. 1538]

afmoertbernen trans. door verraderlijke brandstichting verwoesten (vgl. **mortbranden** en Schiller-Lübben s.v. **mortbernen**) *Cam.-rek. Deventer* 6, 217 [geld.ov. 1386]

afneyghentheit subst. 'neiging' (ed. 200) JAN VAN LEEUWEN 94 [brab. 2e h. 15e e.]

afnemen 1 **aff- of(f)-** 1.1 trans. afnemen, in ontvangst nemen, kopen (m.b.t. koopwaren) *R. v. Tiel* 117 [geld. 1527] 1.2 *enen iet -*, 'iemand iets toerekenen, iemand voor iets straffen' (*R. v. Utrecht* 3, 4) *R. v. Utrecht* 1, 27 [holl.ut. 1340] *R. v. Utrecht* 4, 173 [holl.ut. 1411] *R. v. Utrecht* 4, 242 [holl.ut. 1477] *Kl. v. Diepenv. ks.* 361 [geld.ov. 1534] 1.3 afnemen (m.b.t. een eed) *R. v. Amst.* 363 [holl. 1494-1512] 1.4 - *iet bij sinen ede*, onder ede verklaren *R. v. Gorinchem* 209 [holl. 1502-'16] 2.1 intr. 'afnemen, slinken, mager worden' (Hwb, bet. III, 3) *Rose* 41 [vl.brab. 1e kw. 14e e.]

afonst 7 **afhonst** 'afgunst' (z. **afjonste**) *Leven van Lutgart* 43; 47 [wlimb. c.1300]

afpalen of- trans. 'afmeten, afpalen, een land' (Hwb) *Syoens kroniek* 219 [zovl. c.1540] *Bouc v. Audienc.* 5 [wmnl.vl. 1370-'78]

afpellen ave- 1 trans. 'afpukken, wegnemen' (ed. 110; vgl. Hwb) *Vierde Martijn* 69 [brab. 2e h. 14e e.] 2 'verwijderen' (Hwb) JAN YP., *Cyrurgie* 56 [vl. 1351]

afpleinen 7 z. **afplanen** *Jan v. L.-fragm.* 174 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]

afplucken* 1 **of-** trans. 'afplukken, uitplukken, uit den grond halen' (Hwb) *Rek. v. Brugge* 15 [wvl. 1303]

afpooten aff- trans. 'van (een deel van) den poot berooven' (WNT Suppl.; vgl. onder **poten** *Versl. O.V.R.* 5, 563(2x) [wmnl. 1536] *Versl. O.V.R.* 5, 573 [wmnl. 2e h. 16e e. <1545>])

afprediken *enen iet -*, trans. 'iem. door prediken van iets afbrengen' (WNT) *Sermonen* 53 [brab. na 1540]

afraden* 1 **of- enen iet -, trans. 'iemand iets op eene listige wijze ontnemen' (Hwb, sub bet. 2) *Argument* 162 [holl.ovl. 1e h. 15e e.]**

afradicheit subst. laster (lat. *detractio*) *Cancelierb.* 172 [zolim. 1471]

afreinen intr. door de regen de bepleistering verliezen (van muren) *Syoens kroniek* 344 [zovl. c.1540]

afrekenen 1 **of(f)-** 1.1 trans. 'vereffenen, afbetalen'

(Hwb, bet. II) *Cam.-rek. Deventer* 3², 59 [geld.ov. 1369]
2.1 intr. 'afrekenen, eene betaling regelen, eene rekening afsluiten' (Hwb, bet. I) *Gild. v. Utr.* 2, 227 [zholl.utr. 1548] **2.2** - *met enen*, het dienstverband met iem. opzeggen *R. v. Amst.* 557 [holl. c.1500]

afropen onder **affroepen**

afrukken *enen iet* -, trans. 'iem. iets uitrukken' (Hwb) *Bloemlezing* 3, 240 [brab. 1544]

afrude subst. 'citroenkruid' (vgl. **aefrui**) *Synon. mnl. plantenn.* 265 [nsaks. eind 14e e.] z. onder **averude**

afrumen 1 *enen iet* -, trans. 'iem. iets doen ontruimen, afstaan (een vast goed)' (Hwb) *Landr. v. Twenthe* 47 [nomnl. 1365]

afsagen -**zaegen** **offsaghen** -**zagen** trans. 'afzagen' (Hwb) *Rek. v. Rotterdam* 63 [zholl. 1427] *O. rek. v. Dordr.* 84 [zholl. 16-17e e. (1312)] *Mirakelboek* 22; 25 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]

afscaeven **ofschaven** trans. 'afschaven' (Hwb) *Drie con.* 151b [wmnl.brab. c.1460] GANSFORT, *De or. dom.* 155 [holl.nomnl. c.1500]

afscatten* 1 **offschatten** intr. 'eene vordering verhalen op een pand' (Hwb, bet. II) *Versl. O.V.R.* 1, 267 [holl.utr. 1469]

afscedinge 1 -**scheidinge** **ofscheydinge** 1 subst. 'heengaan, vertrek' (Hwb) BRUGM., *Verspr. serm.* 24(2x) [st. 1476] 2 scheiding TAULER-*hss.* 261 [olimb. 1442] 3 'afpaling van een erf' (Hwb, bet. 3) *R. v. Utrecht* 2, 388 [wmnl. 1531]

afschrijven **aff-** **affschryven** -**schreven** **ofscriven** -**scriyven** 1 trans. 'afschrijven, overschrijven op eene andere rekening' (Hwb, bet. 1) *Rek. v. Nijm.* 3, 218 [geld. 1524] 2 afrekenen *R. v. Amst.* 116 [holl. 1452-'94] 3 de grootte van de voorraad bepalen *Rek. v. Nijm.* 3, 170(2x) [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 239 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 4, 55(2x) [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 114(2x) [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 188(2x) [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 7, 129 [geld. 1541] 4 'uitwisschen, delgen' (Hwb, bet. 2), schrappen *Rek. v. Nijm.* 3, 121 [geld. 1522] *Gild. v. Utr.* 2, 138(2x) [zholl.utr. 1495] 5 schriftelijk afzeggen (vgl. WNT s.v. **afschrijven**, bet. I, 2) *R. v. Leiden* 251 [zholl. 2e h. 15e e.]

afscieten* 1 -(f)**schieten** **affschyten** **ofscieten** 1 trans. 'door schieten of een schot naar beneden doen vallen' (Hwb, bet. 3) *Bijdragen Ze.Vl.* 5, 229 [vl. 1526] *R. v. Gouda* 300(4x) [zholl. 1521] 2 door schieten bekend maken, afkondigen *Rek. v. Nijm.* 4, 101 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 7, 82 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 8, 60 [geld. 1542] *Rek. v. Nijm.* 8, 235 [geld. 1544]

afscriden intr. afstijgen *Aardse paradijs* 131 [brab. 16e e.]

afscuven 1 trans. opheffen *Hist. gen.* 9, 113 [utr. 1520]

afseggen* 1 **aff-** **of(f)-** 1.1 *enen iet* -, trans. 'iem. veroordelen tot betaling (van een geldsom)' (Hwb, bet. 3) *R. v. Amst.* 248 [holl. 1452-'94] *Warfsconstitutien* 47 [gron. c.1580 (1449)] 2.1 refl. 'afstand doen van' (Hwb, bet. II) *Versl. O.V.R.* 1, 33 [brab. 16e e. (1395)]

afsetten 1 **aff-** **of-** 1 trans. afslaan (m.b.t. een aanbod) *Stichtige punten* 103 [geld.ov. c.1475] 2 in prijs verlagen *R. v. Tiel* 76 [geld. 1484] 3 losmaken, verwijderen (m.b.t. pees van een boog) *Brab. jachtrecht* 51 [brab. c.1456]

afsignen intr. 'hellen, schuins naar beneden loopen' (Hwb) *Drie con.* 217b [nholl. c.1460]

afslach* 1 **of(f)-** 1 subst. vermindering van loon *R. v. Amst.* 340 [holl. 1494-1512] 2 'vermindering in prijs'

(Hwb, bet. 3), prijsverlaging *R. v. Amst.* 193(2x) [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 599 [holl. voor 1533] *Gild. v. Utr.* 2, 136 [zholl.utr. 1495]

afslaan* 1 **of-** 1 *enen iet -*, trans. 'iemand iets ontweldigen' (Hwb, sub bet. I, 7) *R. v. Leiden* 134 [zholl. 2e h. 15e e.] 2 *enen -*, iemand korting geven op een te ontvangen bedrag *R. v. Haarlem* 94 [zholl. c.1412 (1405-'12)]

afslagher affslager of- subst. verkoper bij afslag *K. v. Brielle*² 235 [zholl. 1527] *R. v. Gorinchem* 275(2x) [holl. 1520] *R. v. Amst.* 254(2x) [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 327 [holl. 1494-1512]

afsluytinge subst. 'afsluiting, afzetting of omheining van een erf' (Hwb) *Oork. Helmond* 212 [brab. 1482]

afsmacken trans. afsmijten, afslaan *Marialeg.* 1 438 [holl. 1479]

afsmeken trans. door vleien aftroggelen *Blome d. Doochd.* 103 [holl. c.1485]

afsniden 1 **-snyden ofsniden ofsnien** 1 trans. verstoten (vgl. Hwb, bet. 2) *R. v. Leiden* 260 [zholl. 2e h. 15e e.] 2 *enen iet -*, 'iemand iets weigeren, ontzeggen' (Hwb, bet. 3) *Argument* 160 [holl.ovl. 1e h. 15e e.] 3 verdelen onder de bootslieden van de overgebleven victualiën na een 'hoecvaert' (z. onder **houcvaert**; vgl. WNT Suppl., bet. I, 2, d) *K. v. Brielle*² 256 [zholl. 1527] *R. v. Amst.* 362 [holl. 1494-1512]

afzoene subst. uitkering, schadeloosstelling *Kamper schepenacten* 270 [ov. 1341]

afspannen* 1 **aff-** trans. 'ontspannen, een boog' (Hwb, bet. 3) *Saksenspiegel* 1, 73 [geld.ov. c.1400]

afspreken 1 trans. 'waarborgen, borg blijven voor iets' (Hwb, bet. 3) *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 103; 116 [geld.ov. 1363]

afstaen* 1 **of-** *enen iet -*, trans. iemand iets afstaan, schenken *Spiegel historiael* I 2, 80 [wvl. c.1350]

afsteck subst. korting, vermindering *Br. Middelburg* 2, 24 [wmnl. 1532]

afstellen 1 **of-** 1 trans. in prijs verminderen *Br. handel Eng.* 2, 378 [zholl. 1529] 2 verlagen (m.b.t. accijns) *Br. Middelburg* 2, 449 [wmnl. 1521]

afstoten aff- 1 trans. 'afstoten, afwerpen, neerwerpen' (Hwb, bet. 1) *R. v. Gorinchem* 278 [holl. 1482-1501] 2 van zich afduwen BRUGM., *Onuitg. serm.* 57 [zolim. 1523] 3 *enen iet -*, 'afkapen, afhandig maken, berooven van' (Hwb, bet. 2) *Leven van Lutgart* 129 [wlimb. c.1300]

afstropen of- trans. 'afstroopen, vel; ook: de kleedren van het lichaam' (Hwb) *Hss. Amsterdam* 184 [vl. eind 15e e.] *Naturen bloeme* 2, 41 [wmnl. c.1375]

afsweren* 1 **of-** **ofzweren** 1 trans. 'door een eed ontnemen' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 230 [nholl. 1469] 2 *enen maech -*, 'bij eede verklaren rechte niet meer met iemand te maken te willen hebben' (Hwb, bet. 3) *R. v. Aardenburg* 234 [wvl. c.1350]

afteekenen ofteikenen -teykenen 1 trans. afbeelden *Biēnb.*² 19 [holl.utr. 1458] 2 van een teken voorzien *R. v. Reimersw.* 23 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1363)] 3 'onderscheiden' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 306 [nholl. 1469]

af tellen 4 z. onder **avepellen** *Vierde Martijn*

af(f)ter- zie ook onder **achter-**

afteraen -an adv. achteraan, op de achterste plaats *R. v. Gouda* 208; 210 [zholl. 1507]

afterden 1 onder **aftreden**

aftereen adv. 'achtereen, aan een stuk' (Hwb, bet. 1) *Gedenkw. Gelderland* 3, 31 [omnl. 15e e. (1377)] z. onder **achtereen**

aftererve

aftererve subst. 'een achter een huis gelegen erf' (Hwb) *R. v. Leiden* 254 [zholl. 2e h. 15e e.]

aftereten des -s, 'na het eten, na den maaltijd' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 1, 120 [zholl.utr. 1490]

afterglas subst. glasraam in de achterkerk *Bijdr. Jacobik.* 69 [holl.utr. 1462]

afterhackstuck subst. 'achterlap van een schoen' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 272 [zholl.utr. 1552]

afterhusinge subst. 'achterhuis' (Hwb) *R. v. Utrecht* 2, 189 [holl.utr. 15e e. <1443>]

afterkerke subst. achterkerk *Bijdr. Jacobik.* 63 [holl.utr. 1432]

afterkijnt affter- subst. 'een bloedverwant in den graad van 'achtersusterkint'' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 23 [nholl. 1e h. 15e e.] *Wfri. stadrechten* 2, 259 [holl. c.1560 <1405-'22>]

afterkijntsvrede subst. 'een vrede of verzoening tussen twee familiën tot aan den graad van 'achterkint'' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 23 [nholl. 1e h. 15e e.]

afterkorff subst. laatste korf *R. v. Gouda* 225 [zholl. 1507]

afterlant -landt subst. 'een land gelegen achter een ander' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 262; 267 [holl. c.1560 <1405-'22>] *Wfri. stadrechten* 2, 344 [holl. 16e e. <1415>]

aftermiddach -daech -mijddae subst. 'achtermiddag' (Hwb), namiddag *Oudste r. v. Dordr.* 2, 196 [zholl. 1497] *R. v. Leiden* 271 [zholl. eind 15e e.] *R. v. Gorinchem* 282 [holl. 1482-1501] *R. v. Amst.* 106; 113; 116; 137; 138 [holl. 1452-'94]

afterscot subst. houten schot achter een huis *R. v. Amst.* 366 [holl. 1519]

afterseend(e) subst. 'de tweede rondreis van den deken ter uitoefening van het geestelijke recht in zijne decanie, in tegenstelling met 'de eerste seende'' (Hwb s.v. **achterseende**) *R. v. Drente* 329 [nomnl. 1332] *Stadr. Groningen* 87(2x); 88 [gron. 1425 <1332>]

aftersin subst. achterstallige schuld *Friesche stadrechten* 193 [holl.fri. c.1640 <15e e.>]

afterskin(d)tmaech subst. een bloedverwant in de derde graad, gerekend van de gemeenschappelijke stamvader (vgl. Hwb) *R. v. Haarl.* 164 [zholl. 2e h. 15e e. <1478>] *R. v. Leiden* 224 [zholl. 2e h. 15e e.] z. onder **achterkintsmaecht**

aftersprekinge subst. 'lastering' (lat. *detractio* ed. 274) Th. a K., *De im. Chr.* 111 [holl. c.1440]

afterstallich onder **achterstellich**

afterstede subst. 'achterstallige schuld' (Stallaert s.v. **achterstade**) *Oork. Helmond* 139 [brab. 1427]

aftersusterlinc subst. 'bloedverwant in den graad van achterneef' (Hwb s.v. **achtersusterlinc**) *Wfri. stadrechten* 1, 89 [holl. 17e e. <1488>]

afterwairts 1 onder **achterwaert**

afterwateringe subst. achterste wetering *K. v. Schie-land* 219 [zholl. 15e e. <14e e.>]

aftien 1 - van, trans. losmaken van (lat. *abstrahere*) SU-SO, *Horologium* 202 [holl.brab. c.1350]

aftreckelic adj. aftrekkend, afleidend (t.w. van godsdienstige gedachten, overwegingen) *Frensweger hs.* 203 [nomnl. c.1480]

aftrecken 1 of- 1.1 trans. 'afrukken, met geweld verwijderen, bijvoorbeeld iemand van een paard' (Hwb, bet. I, 3) *Levene ons heren* 28 [obrab.vl. 1438] *Walewein* 319 [wvl. 1350] 1.2 (van God) afleiden (ed. 219) JAN v. L., *Vijf man.* 106 [brab.nomnl. c.1425] 2.1 *hem* -, zich los-

maken van iets *Frensweger hs.* 255 [nomnl. c.1480]

aftreckinge* 1 **oftrecking(h)e** 1 subst. het iemand van iets aftrekken (vgl. Hwb s.v. **aftreckinge**, bet. 1) *Stichtige punten* 79 [geld.ov. c.1475] 2 'verstrooiing, het aftrekken van goede voornemens' (lat. *distractio* ed. 274) Th. a K., *De im. Chr.* 78; 177 [holl. c.1440] 3 'laster, het bevleken van iemands eer of goeden naam' (Hwb, bet. 3) *Blome d. Doochd.* 104 [holl. c.1485] *Coninx summe* 301 [holl.brab. 1437]

aftreden* 1 **afterden oftreden** 1 intr. 'weggaan, zich verwijderen' (Hwb s.v. **aftreden**, bet. I, 1) *Marg. v. Lymborch* 106a [brab. 1516] 2 **af dalen** *Gesch. Jacobikerkerk* 253 [holl.utr. 1484-'88]

aftuynen aff- trans. 'omheinen' (Hwb), afscheiden R. v. *Gorinchem* 320(2x) [holl. c.1523]

afusteren trans. opstellen (m.b.t. oorlogstuig) *Ann. em.* 10, 434 [vl. 1477]

afval* 1 **affvall** subst. 'afval' (Hwb) R. v. *Gorinchem* 238 [holl. 1482-1501]

afvallen 1 **aff- of- ofvullen** l. **ofvallen** *Kamper schepenacten* 1 intr. instorten (van zaken) *Kamper schepenacten* 247 [ov. 1337] 2 in mindering komen *Lantr. Oldenampt* 676 [gron. 17e e. (1471)] 3 **afvallig** worden *Levens v. Jezus* 92 [limb. 1473]

afvaren 1 **aff- -vaeren** intr. 'afvaren' (Hwb, bet. 4), wegvaren K. v. *Brielle*² 270 [zholl. 1529] *Lev. v. Kunera* 18 [utr. c.1530?] *Br. handel Eng.* 1, 1054 [zholl. 1472] *Rek. v. Nijm.* 3, 13 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 8, 36 [geld. 1542]

afverbernen intr. 'geheel verbranden' (Hwb) *Naturen bloeme* 2, 97 [limb. 1314-'22]

afvercopen trans. 'geheel verkopen, uitverkoopen' (Hwb) K. v. *Diest* 49 [obrab. 2e h. 15e e.]

afvercrighen trans. van iets afkrijgen, verwijderen *Sticht. exempelen* 46 [ovl. 1463]

afvillen 1 trans. 'villen' (Hwb, bet. 2) *Spiegel historiael I* 2, 65 [wvl. c.1350]

afvloyinghe subst. 'afvloeijsel' (ed. 77) BARTH. ENGELSMAN 154; 158 [holl. 1485]

afvo(e)deren enen iet -, trans. 'door voeding van dieren iemand iets (koren) doen verliezen' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 2, 53 [geld. 1429] *Cam.-rek. Deventer* 3², 182 [geld.ov. 1370]

afvoeren* 1 **-furen affvueren** 1 trans. wegvoeren (m.b.t. zaken) *Rek. v. Nijm.* 3, 154 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 5, 114 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 36 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 174; 176 [geld. 1539] 2 **wegvoeren** (m.b.t. een schip) *Rek. v. Nijm.* 6, 151(2x) [geld. 1539]

afvreden enen -, trans. iemand doen ophouden een veete te voeren (niet 'omheinen' (Hwb); het MNW s.v. **vreden**, bet. I, B, sub 6 verwijst naar het niet bestaande lemma **afvreden**) *Cam.-rek. Deventer* 6, 318 [geld.ov. 1387]

afwercken intr. doorwerken, het werk voortzetten R. v. *Gouda* 82(3x) [zholl. 1419]

afwerpen 1 **aff- of- 1** trans. 'naar beneden werpen' (Hwb, bet. 4) *Rek. v. Nijm.* 6, 98 [geld. 1537] 2 'afslaan, afhouden, een been' (Hwb, bet. 5) *Rek. van Gent* 2, 379 [ovl. 1344] 3 **enen -**, iemand uit een ambt ontslaan *Maria-leg.* 2 248 [nholl.geld.ov. 1450-1500]

afwesen 1 **aff- of(f)- ofwezen** 1.1 intr. 'afgeschaft worden, niet langer bestaan' (Hwb, bet. 3) R. v. *Utrecht* 1, 284 [holl.utr. 1430] R. v. *Utrecht* 4, 119 [holl.utr. 1477] *Oudste r. v. Dordr.* 1, 326(2x) [zholl. 1465] 2.1 subst. afwezigheid (lat. *absentia*) SUSO, *Horologium* 202

- [holl.brab. c.1350] *Rek. v. Nijm.* 3, 88 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 291 [geld. 1527] *R. v. Tiel* 149 [geld. 1500-'50] *Parab. v. Cyrillus* 43 [holl. c.1475]
- afwijsinghe** subst. afwijzing, niet-toekenning *TAULER-hss.* 303 [olimb. 1442]
- afwinden** 1 trans. 'afwinden' (Hwb, bet. 1) *R. v. Amst.* 551 [holl. 1481-'96]
- afwinder** subst. 'hij die door eene rechterlijke uitspraak een goed verkrijgt, waarop hij recht heeft' (Hwb s.v. **afwinner**) *Syoens kroniek* 328 [zovl. c.1540]
- afwinnen*** 1 of- *enen iet* -, trans. 'iem. iets afwinnen, ook met spelen' (Hwb, bet. 5) *Coninx summe* 273 [holl.brab. 1437]
- afwisscen*** 3 -wissen trans. 'afwissen, wegvegen' (Hwb, bet. 1) *Marialeg.* 2 40 [wmnl. 1515-'20]
- afwisselen** trans. verrekenen (m.b.t. geld) *Rek. v. Nijm.* 1, 39 [geld. 1415] *Rek. v. Nijm.* 1, 238 [geld. 1426]
- afwonen** trans. uitwonen (vgl. WNT Suppl., bet. II) *Br. Middelburg* 2, 26 [brab. 1533]
- afwordicheit** subst. 'afwezigheid' (Hwb) *Blome d. Doochdt.* 60(2x) [holl. c.1485]
- ageren -ieren** intr. optreden (in rechte) *Br. Middelburg* 3, 842(2x) [zholl. 1524] *Br. handel Frankrijk* 1, 207 [zholl. 1490] *Br. handel Frankrijk* 1, 243 [zholl. 1500]
- aggele** subst. 'fakkel' (Hwb; mlat. *teda*, vgl. ed. 107) *Gloss. Bernense* 327 [wlimb.obrab. 1e h. 13e e.]
- aggravacybrief** subst. bezwaarschrift (vgl. WNT Suppl., s.v. **aggravatie**) *R. v. Amst.* 57 [holl. 1452-'94]
- aggreabele** adj. aangenaam, welgevallig (z. Rh. Gl. s.v. **agreable**) *Syoens kroniek* 416; 424 [zovl. c.1540]
- aggreatie** subst. 'verklaring van welbehagen, goedkeuring' (WNT Suppl. s.v. **agreatie**, bet. 1) *Br. handel Frankrijk* 1, 379 [zholl. 1544] *Br. handel Eng.* 2, 358 [zholl. 1527]
- aggreeren** onder **agreëren**
- aggremonieblat** subst. blad van het leverkruid *Mnl. gen. recepten* 118 [wvl. 1305]
- aggrimonie** onder **agrimonie**
- agherande** subst. citroenkruid (Vandewiele II 1965, 190 heeft *jagerande*) *Herbarius in dyetsche* 442 [vl. 1484] z. onder **averonde**
- agieren** onder **ageren**
- agnusdei** subst. medaille waarop een 'lam Gods' (agnus dei), een lam dat een kruis vasthoudt, is afgebeeld (vgl. Hwb) *Gesch. Jacobikerkerk* 232 [holl.ut. 1468]
- agorion** subst. 'varkensvenkel?' (Braekman 1965, 80) *Mnl. gen. recepten* 123 [wvl. 1305]
- agreëren** **aggreeren** trans. 'goedkeuren, aanvaarden' (WNT Suppl., bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 553 [brab. 1509] *Br. Middelburg* 1, 350 [wmnl. 1541] *Br. Middelburg* 3, 553 [wmnl. 1546]
- agrimonie** **aggri-** **agre-** **-mone** subst. 'leverkruid' (Braekman 1965, 80), 'agrimonie' (agrimonia eupatoria, *Boec van medicinen* 263) *Mnl. gen. recepten* 120; 132; 142 [wvl. 1305] *Mnl. gen. recepten* 27; 61; 64 [vl. 1e h. 15e e.] *Boec van medicinen* 163 [zholl.ut. 2e h. 14e e.]
- agrippe** **agrijp** subst. 'naam van een zalf' (z. verder Braekman 1965, 80) *Mnl. gen. recepten* 139 [wvl. 1305] *Mnl. gen. recepten* 71 [vl. 1e h. 15e e.]
- agterbillen** subst. pl. 'de billen, het achterste' (Hwb; lat. *nates*, vgl. ed. 386) *Gloss. Bernense* 256 [wlimb.obrab. 1e h. 13e e.]
- ahnsoeckinge** onder **anzueckinge**
- ahnswaren** onder **anzwaren**

ayuyntiende subst. 'tiend gegeven van uienvelden' (Hwb) *Rek. van Holland* 2, 130 [holl. 1345]

aill subst. 'gier' (WNT s.v. aal (IV)) *R. v. Harderwijk* 3; 5(2x) [wgeld. 2e h. 15e e.] z. onder **ael**

airbeider -beyer -ber subst. arbeider, werkman *Rek. v. Nijm.* 4, 154; 179(2x); 192; 196 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 281 [geld. 1532] z. onder **arbeider**

airbeytsman onder **arbeitsman**

airber onder **airbeider**

aise* 1 **ayse ayste** superlat. *Sidrac* 189 [brab.vl. eind 15e e.]

aisuer* 1 **asuer** subst. 'lazuursteen' (Braekman 1965, 81) *Mnl. gen. recepten* 68 [vl. 1e h. 15e e.]

ajuynsaet ayun- anjuynzaet+ subst. uienzaad *Br. handel Eng.* 1, 1048 [brab. 1471] *Br. handel Eng.* 2, 44 [brab. 1493] *Br. Middelburg* 3, 241(2x) [zholl. 1512]

akenhorn subst. 'eene soort van schelklinkenden hoorn' (Hwb) *R. v. Nedersticht* 1, 303 [holl.utr. 1541]

al 1 **1.1 met - dien dat**, 'niettegenstaande dat, ondanks dat' (Hwb 1e art., sub bet. 5) *Cassamus-fragm.* 70 [brab. c.1325]

2.1 adv. 'aldoor, aanhoudend' (Hwb 2e art., bet. 2) *Spiegel historiael* I 3, 78 [wvl. c.1350]

alant 7 z. **alaen** *Boec van medicinen* 134 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

alarm subst. 'beroering, opschudding' (Hwb) *Ann. em.* 14, 344 [vl. 1488]

albaerdine subst. 'albandina, rood edelgesteente' (z. ed. 299 i.v. voor de afl.) *Mandev.*² 186 [holl. 1462]

albedrijf subst. 'bedilal, bemoeial' (Hwb) *Ovl. lied. en ged.* 337 [wvl. 2e h. 14e e.]

albegripent adj. alles omvattend BEATRIJS v. NAZARETH 29 [brab. c.1350]

alder- zie ook onder **alre(n)-**

alderallendichst adj. allertreurigst, allermiserabelst *Mnl. geest. proza* 226 [wmnl. c.1450]

alderarmelijcste alrearmelicste adv. allerarmst *Mnl. geest. proza* 230 [wmnl. c.1550] BRUGM., *Onuitg. serm.* 52 [zolim. 1523]

alderbehendichst adj. allerknapst, allerjuist, allerbest TAULER-hss. 240 [vl.wbrab. 1446]

alderbequaemst alre- 1 adj. allerbekwaamst, allerbest *Br. Middelburg* 1, 82 [zholl. 1524] 2 alleraangenaamst, meest welgevallig *Jhesus collacien* 130 [nholl.vl. c.1480] BRUGM., *Onuitg. serm.* 202 [zolim. 1523]

aldercostelicst alrecoestelict alrekoste- 1.1 adj. allerkostbaarst, allerschitterendst *Exordium magnum* 1 [nomnl. 1e h. 15e e.] 2.1 adv. allerkostbaarst, allerschitterendst *Marg. v. Lymborch* 142a [brab. 1516] *Biographieën* 28, 12 [geld.ov. c.1480]

alderedelijxt adv. alleredelst TAULER-hss. 234 [vl.wbrab. 1446]

aldergereest -ghereetst adj. gemakkelijk te gelde te maken *R. v. Haarl.* 163 [zholl. 2e h. 15e e. <1478>] *R. v. Haarl.* 166 [zholl. 2e h. 15e e. <1483>]

aldergoedertierenst alre- alderguedertierenst alren- 1.1 adj. allermildst, allerbarmhartigst *Teghen die strael* 60 [holl. c.1480-'85] *Exordium magnum* 3; 18; 44; 45 [nomnl. 1e h. 15e e.] *Mariaklachten* 315 [brab. 2e h. 15e e.] *Mariaklachten* 331 [holl. 2e h. 15e e.] BRUGM., *Verspr. serm.* 62 [st. 1476] BRUGM., *Onuitg. serm.* 175 [zolim. 1523] MAUBURNUS, *Scala* 215 [geld.ov. 1558] 2.1 -e, adv. allermildst (lat. *clementissime*) MAUBURNUS, *Scala* 181 [geld.ov. 1558]

alderhands pron. 'allerlei dingen, van allerlei (?)' (Hwb s.v. **allerhands**) *Gesch. Antwerpen* 2, 625 [brab. 1404]

alderheylichst

alderheylichst adj. allerheiligst (z. onder **alrehillichst**) *Rek. afluath.* 77 [brab. 1457]

alderluuste adv. allerluidst *Mariaklachten* 313 [brab. 2e h. 15e e.]

alderminst alreminnest -mynnest -mijnst alrenmynst 1.1 adj. 'allerm minst, allerkleinst' (Hwb), allergeeringst TAULER-hss. 277 [vl.wbrab. 1446] *R. v. Haarl.* 219 [zholl. 1e h. 16e e. (1514)] *Biographieën* 28, 266(2x); 328 [geld.ov. c.1480] *Stichtige punten* 76; 221; 222 [geld.ov. c.1475] BRUGM., *Onuitg. serm.* 92; 183; 255 [zolim. 1523] BRUGM., *Verspr. serm.* 62 [st. 1476] 2.1 *ten -en*, op zijn minst *Br. handel Eng.* 2, 237 [zholl. 1516] 2.2 *totten alrenmynsten*, op zijn minst TAULER-hss. 303 [olimb. 1442]

aldernuts alrenutst 1.1 adj. allernuttigst *Proza-Melib.* 14 [holl.maastr. c.1485] *R. v. Tiel* 76 [geld. 1484] 2.1 adv. op de allernuttigste wijze *Dietse Epistola* 19 [holl.utr. 2e h. 15e e.]

alderontweertst adj. meest veracht, versmaad TAULER-hss. 277 [vl.wbrab. 1446]

alderproffytelixt adv. allernuttigst *Br. Middelburg* 1, 124 [wmnl. 1480]

alderscerpst adj. allerscherpst TAULER-hss. 283 [brab.omnl. c.1430]

alderscoenst -scoonst alreschoenst adj. allerschoonst *Mnl. geest. proza* 226 [wmnl. c.1450] *Dietse Epistola* 15 [holl.utr. 2e h. 15e e.] BRUGM., *Onuitg. serm.* 63; 258 [zolim. 1523]

aldersekerst alre- adj. allerveiligst; meest betrouwbaar TAULER-hss. 240 [vl.brab. 1446] *Dietse Epistola* 23 [holl.utr. 2e h. 15e e.]

aldersorghelijcst alresorchlicst 1.1 adj. allergevaarlijkst BRUGM., *Verspr. serm.* 122 [nomnl. c.1470] 2.1 adv. allerbedenkelijkst *Sticht. exempelen* 53 [brab. c.1450]

aldervolmaecst adj. allervolmaaktst BRUGM., *Onuitg. serm.* 258 [zolim. 1523]

alderwaerdichst adj. allereerbiedwaardigst *Mnl. geest. proza* 159 [wmnl. c.1487] z. onder **alreweerdichst**

alderwijst alren- alrewisest adj. allerwijst *Syoens kroniek* 188 [zovl. c.1540] *Exordium magnum* 43 [nomnl. 1e h. 15e e.] *Mnl. geest. proza* 316 [omnl. c.1430] BRUGM., *Onuitg. serm.* 246; 258 [zolim. 1523]

aldoscerwijs -wis adv. 'op dusdanige wijze, aldus' (Hwb s.v. **aldusscherwijs**) *Leven van Lutgart* 21; 29; 55; 79; 118; 123 [wlimb. c.1300]

aldus 1 adv. 'op deze voorwaarde' (Hwb, bet. 2) *Ferguut* 131 [wmnl. m. 14e e.]

aleance onder **alliance**

alechlike aleschlike l. **alechlike** adv. geheel en al, volkomen (vgl. **alich**) *Kamper schepenacten* 261 [ov. 1339] *Kamper schepenacten* 264 [ov. 1340]

aleens 1 onder **alleens**

aleer all- conj. 'voordat, aleer' (Hwb) *Ann. em.* 10, 439 [vl. 1477] *R. v. Schiedam* 63 [zholl. 1548]

aleije subst. 'omloop van een toren' (Hwb s.v. **alleie**) *Ann. em.* 13, 272 [vl. 1419]

aleyndichlijck adv. op een vreselijke, ijselijke wijze (vgl. **alende, alendich**) *Boeck v. d. voirs. g.* 197 [brab. 1478] z. onder **allendichlyc**

alemoesene 1 onder **aelmoesene**

alemoesenier subst. 'aalmoezenier, uitdeeler of beheerder van aalmoezen' (Hwb) JACOB v. M., *Franc.* 143 [vl. 1e h. 14e e.] z. onder **aelmoesniere**

aleschlike 6 onder **alechlike** *Kamper schepenacten* 236 [ov. 1336]

alewe 7 z. **aloës**, z. onder **aloe** *Synon. mnl. plantenn.* 264 [vl. 1e h. 15e e.]

alfougstavondt subst. 14 augustus *Dagb. v. Gent* 1 104 [wmnl.vl. 1467-'90]

alfsbedroch subst. duivelsbedrog *Marg. v. Lymborch* 7a [brab. 1516]

alfscepell onder **halfschepel**

alfsghespuys subst. duivelgebroed *Marg. v. Lymborch* 7b [brab. 1516]

algeweldeleke adj. almachtig **BEATRIJS** v. **NAZARETH** 29 [brab. c.1350]

algheweldecheit subst. almacht **G. APPELMANS**, *Glose* 90(2x); 91 [obrab.limb. c.1350]

alhelghenmesse onder **alreheylighenmisse**

alhier 1 adv. nu *Vergi* 39 [brab. c.1410]

alhoe adv./conj. 'hoe; hoe - ook' (Hwb, bet. I) *Kl. v. Diepenv. hs.* 45; 303 [geld.ov. 1534]

alianche onder **alliancie**

alieneren **alienneren** trans. 'vervreemden, verkoopen, verpanden' (WNT Suppl.) *R. v. Amst.* 467 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 597 [holl. voor 1533] *Tol v. Ierseker-oord* 75 [vl. 1506]

alieren onder **allieren**

alyaemketell -**amkeytell** subst. ketel die een aam olie kan bevatten *Rek. v. Nijm.* 7, 92 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 8, 55 [geld. 1542]

alybrant subst. 'brandijzer waarmede de maten gemerkt werden' (ed. 3, 28 n.1) *Rek. v. Nijm.* 3, 28 [geld. 1528]

alyketell subst. olieketel *Rek. v. Nijm.* 7, 186 [geld. 1541]

alimentatie -**cie** subst. voeding, levensonderhoud *Br. handel Frankrijk* 1, 172 [brab. 1479] *Br. Middelburg* 1, 627 [brab. 1536] *R. v. Haarl.* 261 [zholl. 1e h. 16e e. <1541>]

alkoram subst. Koran *Mandev.*² 112; 113(3x); 116(2x); 117; 120 [holl. 1462]

alledinc adv. 'geheel en al' (ed. 139 n.) **BRUGM.**, *Verspr. serm.* 139 [nomnl. c.1470]

alleenlic **alleene-** -**ly(c)ke** **aleenlike** **allenelijck** adv. 'alleenlijk' (Hwb), alleen, slechts, uitsluitend *Argument* 181 [holl.ovl. 1e h. 15e e.] *Mnl. fragm.* 1, 227 [wmnl.vl. c.1420] *Ann. em.* 13, 114; 123; 14, 31; 84 [vl. 1488] *Br. handel Frankrijk* 1, 413 [zholl. 1549] *R. v. Amst.* 398; 418 [holl. 1494-1512]

alleenlicken adv. alleen, uitsluitend *K. v. Brielle*² 334 [zholl. 1556]

alleens 1 **aleens** adv. 'gelijkluidend' (Hwb, bet. 3) *R. v. Utrecht* 1, 68 [holl.uttr. 1340] *R. v. Utrecht* 4, 361 [holl.uttr. 1398]

alleffen adv. 'alevenwel, in weerwil daarvan, desniettemin staande' (Hwb) *Seven wijze mannen* 25a [zholl. 1479]

allegatie -**cie** 1 subst. 'het aanvoeren of bijbrengen van redenen, bewijzen, aanspraken, rechtsgronden, enz.' (Hwb) *Ann. em.* 14, 65 [vl. 1488] *Marialeg.* 2 124 [wmnl. 1478-'79] *Dagb. v. Gent* 2 57 [wmnl.vl. 1467-'90] *K. v. Hulst* 95 [vl. eind 16e e. <1546>] 2 pleidooi, verdediging, verweerschrift *Syoens kroniek* 216; 217 [zovl. c.1540] *Br. handel Frankrijk* 1, 331 [zholl. 1527] 3 argument *Syoens kroniek* 417 [zovl. c.1540]

allegeren 1 -**ieren** **alli-** 1.1 trans. citeren, 'aanhalen' (MNW) *Evang. Spinr.* 2a(2e pl.) [vl.holl. 1515-'20] 1.2 baseren, doen steunen (op) *Evang. Spinr.* 2a(1e pl.) [vl.holl. 1515-'20] 1.3 verhalen *Devoet boecxken* 139 [brab. 1539] 1.4 'beoefenen' (ed. 153) *Teghen die strael*

- 88 [holl. c.1480-'85] **2.1** - *van iet jegens enen*, iem. van iets beschuldigen *Br. handel Eng.* 2, 181 [zholl. 1512] **allehyleghendach** onder **alreheylic(h)endach**
- alleinsken*** 1 **allenken** adv. 'een voor een' (Hwb s.v. **alleen**) *Gild. v. Utr.* 1, 67 [zholl.utr. 1450]
- alleleens** 1 - *als*, adv. zoals *Marg. v. Lymborch* 6a [brab. 1516]
- alleluja** - *leggen*, 'het halleluja weglaten' (Hwb) *TNTL* 22, 79(1e pl.) [c.1360] *TNTL* 22, 79(2e pl.) [c.1475-'81]
- allemael** 7 z. **altemale** *Rek. aflaath.* 33 [vl. 1451]
- allencsom** adv. 'allengs, langzamerhand' (DIRC v. DELF, *Tafel* 1, 215) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 17 [nholl. 1469] *Eng. hss.* 1, 112 [wmnl.zholl. c.1410]
- allendichlyc aleyndichlijck** + adv. op deerniswekkende wijze; smartelijk (vgl. onder **ellendichliken**) *Mnl. geest. proza* 225 [wmnl. c.1450]
- allene** 1 **alleen** 1 adv. uit zichzelf, zonder iemands hulp, vanzelf *Leven van Lutgart* 118 [wlimb. c.1300] *Spiegel historiael II* 47 [brab.vl. c.1393-c.1402] 2 'gezamenlijk' (Hwb, bet. II, 7) JACOB v. M., *Franc.* 295 [vl. 1e h. 14e e.] *Troyen hs.* 3, 147 [c.1e h. 15e e.]
- allenesalich** adj. 'eenzaam, moederziel alleen' (Hwb) D. POTTER, *M. loep* 1, 132 [holl. 2e h. 15e e.]
- allengieren** 7 z. **allegeren** MANDE, *Bijl.* 82 [holl. c.1500]
- allenken** 1 onder **alleinsken**
- allenmachticheit** 7 z. **almechticheit**, z. onder **almachticheit** *Eng. hss.* 1, 112 [wmnl.zholl. c.1410]
- allet** 1 1 adv. 'overal, aan alle kanten' (Hwb, bet. 1) *Spiegel der sonden* 2, 18 [geld. 1434-'36] 2 'voortdurend, steeds' (Hwb, bet. 2) *Marialeg.* 2 106 [geld.ov. eind 16e e.]
- alliancie** -ch(i)e **aellyancie** + **aleance alianche** -c(i)e 1 subst. verbond (vgl. **aliet**) *Dagb. v. Gent* 1 197; 198 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Frankrijk* 1, 218(3x) [zholl. 1493] *Dagb. v. Gent* 2 95; 97; 99 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 geallieerde, medestander *Dagb. v. Gent* 1 106(2x); 109 [wmnl.vl. 1451] *Dagb. v. Gent* 1 74 [wmnl.vl. 1467-'90]
- allieren** **ali-** **aly-** 1.1 *enen iet* -, trans. iemand iets aandoen (vgl. Rh. Gl., bet. 2) *Br. Middelburg* 3, 571 [zholl. 1549] 2.1 refl. 'zich verbinden, een verbond sluiten met' (Hwb, bet. II) *Dagb. v. Gent* 2 210 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 255 [wmnl.vl. 1467-'90] *K. v. Brielle*² 323 [zholl. 1542]
- alloenen** onder **oloenen**
- allu(y)n** onder **aluyn**
- allunen** trans. 'met eene oplossing van aluin bewerken' (WNT) *Mnl. gen. recepten* 56 [vl. 1e h. 15e e.]
- almachtich** 7 -**tech aelmachtich** + z. **almechtich** *Roman van Lancelot* 2, 43 [vl.brab. c.1320] *Sermonen* 260 [brab. na 1540] *Mystiek brevier* 1, 59 [vl. 1466] GANSFORT, *De or. dom.* 103 [holl.nomnl. c.1500]
- almachticheit** 7 **ael-** **allen-** + z. **almechticheit** *Marialeg.* 1 299 [holl. 1479] *Biēnb.*² 85 [holl.utr. 1458] *Naturen bloeme* 1, 133 [wmnl. c.1375] ZERBOLT, *Mnl. vert.* 90 [geld. c.1430] ZERBOLT, *Mnl. vert.* 106 [holl.utr. 1445] ZERBOLT, *Mnl. vert.* 188 [geld. c.1450]
- almanack** -**nach** subst. 'almanak' (Hwb) *R. v. Amst.* 324 [holl. 1494-1512] *Br. Middelburg* 3, 95 [zholl. 1e h. 15e e.]
- almangen** **aelmaengen** **almanien** subst. 'Duitsland' (Hwb) *Mandev.*² 110; 155 [holl. 1462] *Frensweger hs.* 14; 18 [nomnl. c.1480]
- alment** **ael-** -**mente** subst. munt (calamintha) *Boec van*

- medicinen* 136(nx); 166; 168 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- almet** 1 adv. 'almede' (Hwb 2e art.) *Leven van Lutgart* 42; 100 [wlimb. c.1300]
- almoesenemer** subst. 'hij die liefdegiften in ontvangst neemt, aalmoezenier' (Hwb) *Lev. v. S. Clara* 41 [brab. 1491] *Lev. v. S. Clara* 41 [brab. 1491]
- almoessene** 1 onder **aelmoesene**
- almogentheit -heyt** subst. 'almacht' (Hwb) BRUGM., *Verspr. serm.* 148 [holl. 2e h. 15e e.] *Sermonen* 141 [brab. na 1540]
- aloe** 7 **aelwe**+ **alewe**+ z. **aloës** *Naturen bloeme* 2, 162 [wmnl. c.1375]
- aloenen** onder **oloenen**
- alogieren** trans. 'met mindere metalen vermengen' (goud en zilver; Hwb s.v. **aloyer**) *R. v. Amst.* 75 [holl. 1452-'94]
- aloyier** **aloy(hi)er** **alowier** 1 subst. lid van een college dat zaken betreffende het vrijgoed (*eigen*) behandelt *Kl. ten Briele* 76(2x); 77(3x) [vl. 1348] *Kl. ten Briele* 81 [vl. 1349] *Kl. ten Briele* 195 [vl. 1440] 2 pl. 'de armenbedeelers, bestuur der tafel van de H. Geest' (*OGE* XI (1937), (13)) *Syoens kroniek* 323 [zovl. c.1540]
- alomosonyer** 1 onder **aelmoesniere**
- aloocke** subst. soort wijn *Br. Middelburg* 3, 472 [wmnl. 1545]
- alowier** onder **aloyier**
- alphe** subst. kleine vissoort (vgl. WNT Suppl., s.v. **alf** (II)) *R. v. Gorinchem* 256 [holl. c.1400]
- alre(n)-** zie ook onder **alder-**
- alreaendringenst** adj. meest vasthoudend MAUBURNUS, *Scala* 153 [geld.ov. 1558]
- alreanxtelicst** adj. allergevaarlijkst *Exordium magnum* 18 [nomnl. 1e h. 15e e.] BRUGM., *Verspr. serm.* 122 [nomnl. c.1470]
- alreapostelendach** subst. Allerapostelendag (15 juli) *Br. Middelburg* 3, 65 [wmnl. 1430]
- alrearmst** adj. allerarmst BRUGM., *Onuitg. serm.* 53; 91 [zolim. 1523]
- alrebarmhertichst** adj. allerbarmhartigst *Exordium magnum* 37 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- alrebedruckest** adj. zeer neerslachtig, zeer bedroefd *Griseldis-novelle* 25 [omnl. c.1420]
- alrebehaechlicst -haeghelicst -hagelicst** adj. alleraangenaamst, allerwelgevalligst MANDE, *Bijl.* 46 [brab. 15e e.] *Jhesus collacien* 222 [nholl.vl. c.1480] *Sp. d. Volc.* 111 [limb. 1466] BRUGM., *Onuitg. serm.* 159 [zolim. 1523]
- alrebereitst** adj. het meest bereid *Dietse Epistola* 21 [holl.utr. 2e h. 15e e.]
- alrebest(e) -bist alderbeste** 1.1 adj. 'allerbest' (Hwb); opperbest *Marialeg.* 1 16 [holl. 1479] *Stichtige punten* 83; 92 [geld.ov. c.1475] TAULER-*hss.* 284 [brab.omnl. c.1430] TAULER-*hss.* 278(2x) [vl.wbrab. 1446] MAUBURNUS, *Scala* 157 [geld.ov. 1558] BRUGM., *Onuitg. serm.* 212 [zolim. 1523] 2.1 adv. allerbest, op de beste wijze *Mnl. geest. proza* 170 [zbrab. 1491] *Sp. d. Volc.* 201 [limb. 1466] 2.2 allermeest ZERBOLT, *Mnl. vert.* 100 [holl.utr. 1445] 3.1 *op sijn -e*, 'tot zijn bestwil' (ed. 68 n.1) *Stichtige punten* 68 [geld.ov. c.1475]
- alrebetaemlicst** adj. allergeschiktst, allerpassendst M. v. H., *Boek b. g.* 289 [nomnl.holl. brab. 2e kw. 15e e.]
- alrebinnenst** adj. allerbinnenst *Sp. d. Volc.* 343 [limb. 1466]
- alrebist** onder **alrebest(e)**
- alrebitterlic** adv. zeer bitter *Jhesus collacien* 174 [nholl.vl. c.1480]

alrebitterst

alrebitterst adj. allerbitterst *Exordium magnum* 13; 19; 41 [nomnl. 1e h. 15e e.]

alreboesest adj. allerboost, allerboosaardigst *Exordium magnum* 29(2x) [nomnl. 1e h. 15e e.]

alreclokelicst adv. alledapperst *Coninx summe* 233 [holl.brab. 1437]

alrecorst adj. allerkortst BRUGM., *Onuitg. serm.* 47 [zolim. 1523]

alrecrechtichst adj. allerkrachtigst, allervoedzaamst MAUBURNUS, *Scala* 173 [geld.ov. 1558]

alredagelike adv. 'dagelijks' (ed. 205) *Leven van Lutgart* 149 [wlimb. c.1300]

alredevoetst adj. allergodvruchtigst *Biographieën* 28, 19 [geld.ov. c.1480]

alrediepst adj. allediepst *Sp. d. Volc.* 331 [limb. 1466]

alredoirluchtichst **alreduer-** adj. alldoorluchtigst *Gedenkw. Gelderland* 4, 110 [geld. 1434] *R. v. Amst.* 217 [holl. 1452-'94]

alredriftichst adj. allervurigst MAUBURNUS, *Scala* 153 [geld.ov. 1558]

alredroefst adj. allerbedroefd *Mariaklachten* 331 [holl. 2e h. 15e e.]

alreduerluchtichst onder **alredoirluchtichst**

alredunhorichst adj. allerfijnst, allerscherpst van gehoor M. v. H., *Boek b. g.* 303 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

alreedelst adj. allededelst *Sp. d. Volc.* 285; 343 [limb. 1466] BRUGM., *Onuitg. serm.* 83 [zolim. 1523] *Mnl. geest. proza* 225 [wmnl. c.1450]

alreersamenst adj. allereerwaardigst *Exordium magnum* 20 [nomnl. 1e h. 15e e.]

alreersamst adj. allereerwaardigst (lat. *honorabilissimus*) MAUBURNUS, *Scala* 179 [geld.ov. 1558]

alreerwerdichst adj. allereerwaardigst *Exordium magnum* 22; 49 [nomnl. 1e h. 15e e.]

alreenichst adj. allerenigst (vgl. Hwb s.v. **enich** (II), bet. 1) *Sp. d. Volc.* 355 [limb. 1466]

alrefenckelicst adj. alleraangenaamst, meest welgevallig BRUGM., *Onuitg. serm.* 202; 212 [zolim. 1523]

alrefrisschelicst adj. allersierlijkst *Mandev.*² 197 [holl. 1462]

alregebreclixst adj. allergebrekkeligst *Stichtige punten* 185 [geld.ov. c.1475]

alregelicst adj. allergelijkst, het meest gelijk BRUGM., *Onuitg. serm.* 175 [zolim. 1523]

alregenadichst **alderghe-** adj. allergenadigst *Br. Middelburg* 1, 315 [wmnl. 1510] *Br. Middelburg* 1, 454 [wmnl. 1515]

alregenaemst **-genemst** adj. alleraangenaamst M. v. H., *Boek b. g.* 371 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.] BRUGM., *Onuitg. serm.* 201 [zolim. 1523] *Dietse Epistola* 22 [holl.utr. 2e h. 15e e.] MAUBURNUS, *Scala* 213 [geld.ov. 1558]

alregenoechlicst **alrengenuchlickst** adj. alleraangenaamst MAUBURNUS, *Scala* 175 [geld.ov. 1558] M. v. H., *Boek b. g.* 289 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

alreghedoechst adj. allerlankmoedigst TAULER-*hss.* 281 [brab.omnl. c.1430]

alregheminst **alrengemijnst** adj. meest bemind, allerliefst TAULER-*hss.* 282 [brab.omnl. c.1430] BRUGM., *Onuitg. serm.* 218 [zolim. 1523]

alregheordinierst adj. allergeschiktst, allerbehoorlijkst *Sp. d. Volc.* 405 [limb. 1466]

alregheproefst adj. allervoortreffelijkst *Sp. d. Volc.* 317(2x) [limb. 1466]

- alreglorioest** -ost adj. allerheerlijkst, allerzaligst BRUGM., *Onuitg. serm.* 57 [zolim. 1523] MAUBURNUS, *Scala* 179 [geld. ov. 1558]
- alregoddienstichst** adj. allergodvruchtigst *Exordium magnum* 18; 21(2x); 36; 37(2x); 45 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- alregodsheilighenavont** subst. de dag vóór Allerheiligen *Rek. v. Blois* 121 [zholl. 1371-'72]
- alregodsheilighendach** **alrego(e)dsheyli-** subst. Allerheiligen *Rek. v. Blois* 119; 121; 122 [zholl. 1371-'72] *R. v. Amst.* 61 [holl. 1452-'94] *R. v. Gorinchem* 111 [holl. 1420]
- alregoedeheyliendach** subst. Allerheiligen *R. v. Gorinchem* 111 [holl. 1420]
- alregoedszieledach** subst. Allerzielen *Rek. v. Blois* 10 [zholl. 1371-'72]
- alregracioest** adj. allerbevalligst BRUGM., *Onuitg. serm.* 63 [zolim. 1523]
- alregroetst** adj. allergrootst MAUBURNUS, *Scala* 191 [geld. ov. 1558]
- alrehardst** -haerst -hertst adj. allerhardst BRUGM., *Onuitg. serm.* 56 [zolim. 1523] *Sp. d. Volc.* 125 [limb. 1466] *Mariaklachten* 332 [hol. 2e h. 15e e.]
- alreheyli ghenavond** **alderhei-** **alreheyli ghenavont** **alreheiligen-** subst. de dag vóór Allerheiligen *Rek. aflath.* 40 [brab. 1451] *Rek. aflath.* 50 [brab. 1452] *Rek. v. Nijm.* 6, 164 [geld. 1539] *K. v. Brielle*² 300 [zholl. 1536]
- alreheyli(h)endach** **alderheilegen-** **allehyleghen-** **alreheiligen-** **alreheleghen-** subst. 'Allerheiligen' (Hwb) *Br. Middelburg* 3, 65 [zholl. 1430] *Rek. v. Nijm.* 6, 169 [geld. 1539] *Bouc v. Audiënc.* 585; 618; 644(2x) [wmnl. vl. 1370-'78] *R. v. Amst.* 83 [holl. 1452-'94] *Kamper schepenacten* 247 [ov. 1337] *Rek. aflath.* 50 [brab. 1452] *Rek. aflath.* 81 [brab. 1459]
- alreheyli ghenmisse** **alhelghenmesse** **alreheiligen-** **alreheleger-** **alrehelighen-** **allehyleghenmisse** subst. 'Allerheiligen' (Hwb; 1 november) *Kamper schepenacten* 213 [ov. 1333] *Br. handel Eng.* 2, 17 [brab. 1489] *Oudste mnl. oork.* 337 [ovl. 1249] *Oudste mnl. oork.* 381 [vvvl. 1266] *Bouc v. Audiënc.* 514 [wmnl. vl. 1370-'78]
- alreheilichst** -heilicst **alren-** **alderheylichst** + **alrehillichst** -hiligheste adj. allerheiligst *Sp. d. Voic.* 353 [limb. 1466] *Mnl. geest. proza* 200; 202 [holl. utr. 1461] *Mnl. geest. proza* 159 [wmnl. c.1487] *Mystiek brevier* 1, 317; 318 [brab. 1484] *Parab. v. Cyrillus* 117 [holl. c.1475] MAUBURNUS, *Scala* 185 [geld. ov. 1558] *Frensweger hs.* 219 [nomnl. c.1480] *Exordium magnum* 6; 13; 21(2x); 35 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- alreheymelicst** adj. allervertrouwdst, allerintiemst BRUGM., *Onuitg. serm.* 193 [zolim. 1523]
- alreheleghendach** onder **alreheyli(h)endach**
- alrehelighenmesse** onder **alreheyli ghenmisse**
- alrehertst** onder **alrehardst**
- alrehillichst** onder **alreheilichst**
- alreynnerst** adj. allerinnigst, allerhartelijkst *Stichtige punten* 24; 71 [geld. ov. c.1475]
- alreinnichlijeste** -ynnichlixte 1.1 adj. allervurigst *Exordium magnum* 35 [nomnl. 1e h. 15e e.] 2.1 adv. allervurigst *Jord. v. Quedlinburg* 151 [brab. 1446]
- alrejongest** adj. allerjongst *Stichtige punten* 117; 251; 252 [geld. ov. c.1475]
- alrekinderdach** -kynderdach **alderkynder-** subst. Onnozele-kinderen (28 december) *Br. Middelburg* 2, 132 [zholl. 1365] *Rek. v. Nijm.* 6, 85 [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 7, 90 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 128 [geld. 1541]
- alrelagheste** subst. allerminste *Frensweger hs.* 70 [nomnl. c.1480]

alrelangst alderlanct 1.1 adj. allerlangst BRUGM., *Onuitg. serm.* 47 [zolim. 1523] **2.1** *ten -en*, op zijn langst *Br. Middelburg* 1, 426 [zholl. voor 1520]

alreleckerst adj. allerfijnst BRUGM., *Verspr. serm.* 94 [geld. 2e h. 15e e.]

alrelelicst adj. allerlelijkst, afschuwelijkst BRUGM., *Onuitg. serm.* 100 [zolim. 1523]

alrelichte adv. zeer gemakkelijk *Sp. d. Volc.* 181 [limb. 1466]

alrelichtst -lichst adj. allerlichtst BRUGM., *Onuitg. serm.* 149 [zolim. 1523] MAUBURNUS, *Scala* 213 [geld.ov. 1558]

alrelieflicst adj. allerminzaamst M. v. H., *Boek b. g.* 341 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

alreliefste alder- alreliest 1.1 adj. allerliefst *Sp. d. Volc.* 273 [limb. 1466] *Exordium magnum* 22 [nomnl. 1e h. 15e e.] **2.1** adv. allerliefst *Biographieën* 28, 249 [geld.ov. c.1480] **2.2** allerhartelijkst, allerinnigst *Dietse Epistola* 18 [holl.utr. 2e h. 15e e.] **3.1** subst. allerliefste *Sp. d. Volc.* 247 [limb. 1466] BRUGM., *Onuitg. serm.* 216 [zolim. 1523] *Mnl. geest. proza* 229 [holl. 1521] *Mystiek brevier* 1, 59 [vl. 1466] *Mariaklachten* 314 [brab. 2e h. 15e e.] *Mariaklachten* 331 [holl. 2e h. 15e e.]

alrelydelicst adj. allerpijnlijkst, allerzwaarst BRUGM., *Onuitg. serm.* 149 [zolim. 1523]

alreman pron. 'iedereen' (ed. 346; vgl. Hwb s.v. *alman*) MOORS, *Oorkondentaal* 321 [wlimb. 1380]

alremechtichst adj. allermachtigst *Mnl. geest. proza* 316 [omnl. c.1430]

alremeest 1 adj. 'allermeeest' (Hwb) MAUBURNUS, *Scala* 183 [geld.ov. 1558] *Mnl. geest. proza* 201 [holl.utr. 1461]

alremylst adj. allerliefderijkst, allerbarmhartigst BRUGM., *Onuitg. serm.* 57 [zolim. 1523]

alreminlicst alre(n)myn- 1.1 adj. allerbeminnelijkst BRUGM., *Verspr. serm.* 56 [st. 1476] **1.2** allerliefderijkst *Dietse Epistola* 12 [holl.utr. 2e h. 15e e.] **2.1** adv. allerliefderijkst M. v. H., *Boek b. g.* 305 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

alrenederst adj. allerlaagst TAULER-hss. 245 [brab.omnl. c.1410]

alrengenuchlickst onder **alregenoehlicst**

alrenguedertierenst onder **aldergoedertierenst**

alrenheitst adj. allerheetst MAUBURNUS, *Scala* 181 [geld.ov. 1558]

alrenoeverst alre noeverste l. alrenoeverste adj. allergrootst ZERBOLT, *Mnl. vert.* 86 [geld. c.1430]

alrenpuerst adj. allerzuiverst *Sp. d. Volc.* 273 [limb. 1466] BRUGM., *Onuitg. serm.* 230 [zolim. 1523] MAUBURNUS, *Scala* 159 [geld.ov. 1558]

alrenrechtverdichst adj. allerrechtvaardigst BRUGM., *Onuitg. serm.* 219 [zolim. 1523]

alrenrijcst adj. allerrijkst BRUGM., *Onuitg. serm.* 91 [zolim. 1523]

alrenscandelicst alre- alrenschende- adj. allerschandelijkst BRUGM., *Onuitg. serm.* 100 [zolim. 1523] *Jhesus collacien* 223; 239 [nholl.vl. c.1480] BRUGM., *Verspr. serm.* 61 [st. 1476]

alreoeldest adj. alleroudst *Stichtige punten* 30; 118 [geld.ov. c.1475]

alreoetmoedichst(e) 1.1 adj. allernederigst MAUBURNUS, *Scala* 179 [geld.ov. 1558] **2.1** adv. allernederigst BRUGM., *Onuitg. serm.* 51 [zolim. 1523]

alreonderdanichlicst adv. alleronderdanigst *Br. Middelburg* 3, 55 [wmnl. 1417]

- alreonderdanichst** adv. alleronderdanigst *Br. Middelburg* 3, 131 [wmnl. voor 1472]
- alreonnoeselst** adj. alleronschuldigst MAUBURNUS, *Scala* 155 [geld.ov. 1558]
- alreonreynst** adj. alleronreinst, allerviest *Exordium magnum* 29 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- alreonsalichst** adj. allerongelukkigst *Exordium magnum* 41 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- alreontfanclicst** adv. alleraangenaamst, meest welgevallig M. v. H., *Boek b. g.* 383 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- alreontsienst** adj. 'zeer gevreesd' (Hwb) *Gedenkw. Gelderland* 4, 111 [geld. 1434]
- alreonweerdichst** adj. alleronwaardigst MAUBURNUS, *Scala* 185; 187 [geld.ov. 1558]
- alreovernemelijcst** adj. meest bijzonder, buitengewoon *Mystiek brevier* 1, 222 [wmnl. 1543]
- alreoverst(e) 1.1** adj. allerhoogst *Sp. d. Volc.* 329; 343; 371 [limb. 1466] TAULER-*hss.* 245 [brab.omnl. c.1410] TAULER-*hss.* 279 [brab.omnl. c.1430] *Jhesus collacien* 226 [nholl.vl. c.1480] BRUGM., *Onuitg. serm.* 61 [zolim. 1523] *Mystiek brevier* 1, 302 [zholl. c.1400] G. APPELMANS, *Glose* 89 [obrab.limb. c.1350] **2.1** adv. boven al het andere *Boec van medicinen* 173 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] **3.1** subst. allerhoogste (t.w. God) *Frensweger hs.* 53; 88 [nomnl. c.1480] *Sp. d. Volc.* 201 [limb. 1466]
- alrepijnlicst(e) 1.1** adj. allerhardst, allerellendigst BRUGM., *Onuitg. serm.* 56; 149 [zolim. 1523] **2.1** adv. allerhardst, allerellendigst BRUGM., *Onuitg. serm.* 55 [zolim. 1523]
- alrepuerlicste** adv. allerzuiverst *Sp. d. Volc.* 291 [limb. 1466]
- alrequaetst** adj. 'allerslechtst' (Hwb), kwaadaardigst BRUGM., *Onuitg. serm.* 37(2x) [zolim. 1523] *Mnl. geest. proza* 201 [holl.utr. 1461] *Mystiek brevier* 1, 135 [brab. c.1460]
- alrequalicste** adv. allermoeilijkst *Sp. d. Volc.* 167 [limb. 1466]
- alrerechst -rechtst 1** adj. alleroprechtst MAUBURNUS, *Scala* 185 [geld.ov. 1558] **2** meest recht, meest rechtstreeks, meest direct *Exordium magnum* 24 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- alresachst -sachtst** adj. allerzachtst BRUGM., *Onuitg. serm.* 149 [zolim. 1523] *Exordium magnum* 16 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- alresaechtmoedichst** adj. allerzachtmoedigst BRUGM., *Onuitg. serm.* 175 [zolim. 1523]
- alresalichst** adj. allerzaligst, allerheerlijkst *Sp. d. Volc.* 369 [limb. 1466] *Exordium magnum* 43; 44 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- alrescadelicst** adj. allerschadelijkst *Mystiek brevier* 1, 138 [holl.brab. ?]
- alreschallixst** adj. allerarglistigst *Stichtige punten* 128 [geld.ov. c.1475]
- alreschemlickst** adj. allerschandelijkst MAUBURNUS, *Scala* 193 [geld.ov. 1558]
- alresielendach alrezie- alrezye- alderzie-** subst. Allerzielen (2 november) *K. v. Brielle*² 300 [zholl. 1536] *R. v. Amst.* 608(2x) [holl. voor 1533] *Rek. aflaath.* 50 [brab. 1452]
- alresimpelst** adj. allereenvoudigst, allerenkelvoudigst, allereenvormigst *Sp. d. Volc.* 409 [limb. 1466]
- alresnoetst -snoed(e)st -snoodst** adj. allerminderwaardigst *Stichtige punten* 236; 252 [geld.ov. c.1475] BRUGM., *Onuitg. serm.* 159; 216 [zolim. 1523]

alresoetelicste

BRUGM., *Verspr. serm.* 28 [st. 1476] MAUBURNUS, *Scala* 157; 159; 205 [geld.ov. 1558] *Sp. d. Volc.* 123; 331 [limb. 1466]

alresoetelicste adv. allerheerlijkst *Jhesus collacien* 219 [nholl.vl. c.1480]

alresoetst -suetst -zuetst -aldersuetst alrenzuetst 1 adj. allerheerlijkst, allerzoetst MAUBURNUS, *Scala* 173 [geld.ov. 1558] TAULER-*hss.* 362 [brab. c.1490] *Exordium magnum* 19 [nomnl. 1e h. 15e e.] *Mnl. geest. proza* 226 [wmnl. c.1450] *Mnl. geest. proza* 200(1e pl.) [holl.utr. 1461] *Mnl. geest. proza* 256 [brab. 2e h. 15e e.] *Sp. d. Volc.* 259 [limb. 1466] *Biographieën* 28, 19 [geld.ov. c.1480] 2 allerbeminnelijkst *Jhesus collacien* 229 [nholl.vl. c.1480] *Mnl. geest. proza* 200(2e pl.) [holl.utr. 1461] *Sp. d. Volc.* 331 [limb. 1466] BRUGM., *Onuitg. serm.* 61 [zolim. 1523] MAUBURNUS, *Scala* 153 [geld.ov. 1558]

alrestercst -sterckst -starcest adj. allersterkst BRUGM., *Onuitg. serm.* 37 [zolim. 1523] *Boec van medicinen* 204 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] MAUBURNUS, *Scala* 185 [geld.ov. 1558]

alresubtijlst 1 adj. allersubtielst, allermoeilijkst bespeurbaar *Sp. d. Volc.* 387 [limb. 1466] 2 allerscherpst, allernauwkeurigst *Exordium magnum* 4 [nomnl. 1e h. 15e e.]

alresuetst onder **alresoetst**

alresundichst adj. allerzondigst *Exordium magnum* 43 [nomnl. 1e h. 15e e.]

alresuverlicste adv. allerheerlijkst M. v. H., *Boek b. g.* 427 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

alrezwaerst -swaerst adj. allerzwaarst *Biographieën* 28, 272 [geld.ov. c.1480] *Sp. d. Volc.* 259 [limb. 1466] *Stichtige punten* 213 [geld.ov. c.1475]

alreteerderst adj. allerteerst BRUGM., *Onuitg. serm.* 55 [zolim. 1523]

alretragest adj. allertraagst *Stichtige punten* 245 [geld.ov. c.1475]

alretrouwelix adv. allertrouwst *Stichtige punten* 61 [geld.ov. c.1475]

alreuterst 1.1 adj. 'allerlaatst' (Hwb) BRUGM., *Verspr. serm.* 62 [st. 1476] 2.1 op dat -e, tot het uiterste *Sp. d. Volc.* 315 [limb. 1466]

alreverborgenst adj. meest geheim *Sp. d. Volc.* 135; 309; 383 [limb. 1466]

alreversmadelixst -smaetlicst adj. allersmadelijkst *Stichtige punten* 183 [geld.ov. c.1475] *Sp. d. Volc.* 279 [limb. 1466]

alreversmaetst adj. allersmadelijkst *Sp. d. Volc.* 393 [limb. 1466]

alreverte adj. allerverst, het meest verwijderd TAULER-*hss.* 271 [brab.omnl. c.1410]

alrevlijtichst adj. allerijverigst *Stichtige punten* 61 [geld.ov. c.1475]

alrevlijtlicste adv. allerijverigst MAUBURNUS, *Scala* 181 [geld.ov. 1558]

alrevolcomenst -lencoemenst 1 adj. allervolmaaktst *Sp. d. Volc.* 317; 373 [limb. 1466] 2 allervolledigst *Sp. d. Volc.* 267; 315 [limb. 1466] BRUGM., *Onuitg. serm.* 170 [zolim. 1523] *Exordium magnum* 49 [nomnl. 1e h. 15e e.]

alrevolst adj. allervolst MAUBURNUS, *Scala* 155 [geld.ov. 1558]

alrevuerichst -igest adj. allervurigst MAUBURNUS, *Scala* 185; 191 [geld.ov. 1558] *Stichtige punten* 61 [geld.ov. c.1475]

alrevuylst adj. allersmerigst, allergemeenst BRUGM., *Verspr. serm.* 28 [st. 1476]

alrewarachtichst adj. allerwaarachtigst *Boeck v. d. voirs. g.* 229 [nholl. c.1470]

alreweeldelicst adj. allerkostelijkst MAUBURNUS, *Scala* 173 [geld.ov. 1558]

alreweerdichst alderwaerdichst+ adj. allerwaardigst, allereerbiedwaardigst MAUBURNUS, *Scala* 191 [geld.ov. 1558] *Biographieën* 28, 18 [geld.ov. c.1480]

alrewelbevallicst adj. allerwelgevalligst TAULER-hss. 253 [wvl. 1486]

alreweldichst adj. allersterkst MAUBURNUS, *Scala* 153 [geld.ov. 1558]

alrewelixst adj. allersmartelijkst *Mariaklachten* 331 [holl. 2e h. 15e e.]

alrewissest adj. allerzekerst MAUBURNUS, *Scala* 175 [geld.ov. 1558]

alrewredest adj. allerwreedst *Exordium magnum* 43; 55 [nomnl. 1e h. 15e e.]

alscorie onder **ascorie**

alscrie onder **ascorie**

alse 1 **als** 1.1 conj. 'dan' (na comp., Hwb 3e art., sub I; vgl. MNW 2e art., Aanm. 3 en WNT II¹⁻², 246) *Rose* 8 [vl.brab. 1e kw. 14e e.] *Cass.-fragm.* 163 [brab. c.1350] *Etstoel Drenthe* 110 [dr. 1571 <1476>] 1.2 conj. 'nade-maal, dewijl' (Hwb 3e art., bet. VII; vgl. MNW 2e art., Aanm. 1) *Mnl. overblijfselen* 294 [vl. 2e h. 14e e.]

alseels 1 1.1 adv. 'geheel en al, helemaal' (Hwb; n.b. deze bet. ook voor de aanhalingen in MNW) *Syoens kroniek* 196 [zovl. c.1540] 2.1 *niet* -, 'volstrekt niet' (Hwb) *Dagb. v. Gent* 2 211 [wmnl.vl. 1467-'90]

alsene* 1 **alsen wit** -, subst. 'absintalsem' *Herbarius in dyetsche* 441 [vl. 1484]

alsensap alsine- subst. 'alsemsap' (Hwb s.v. **alsensop**) *Boec van medicinen* 194 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *Naturen bloeme* 2, 167 [wmnl. c.1375]

alsent 1 adv. 'steeds, voortdurend' (Hwb) *Leven van Lutgart* 24 [wlimb. c.1300]

alzever onder **alsoveer**

alsghelijc adv. desgelijks *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 186 [wmnl.brab. 1543]

alsinck subst. 'varkenskervel' *Synon. mnl. plantenn.* 300 [? 2e h. 15e e.]

alsinesap onder **alsensap**

also* 1 **alsoe** conj. 'naardien, daar, dewijl' (Hwb, bet. III) *Aiol-fragm.* 238 [vl.brab. c.1350]

alsoene -zoene soort steekpenning, omkoopgeld *Dagb. v. Gent* 1 254 [wmnl.vl. 1467-'90] *Bouc v. Audienc.* 642 [wmnl.vl. 1370-'78]

alsomenich alsmenich ... -, zoveel - zoveel *Kamper schepenacten* 300; 303 [ov. 1345]

alsoveer alsveer- alzever 1.1 *alzever*, conj. indien *Kamper schepenacten* 276 [ov. 1342] 2.1 *alsoveer also, alse; alsveer als; alzever alse*, indien (vgl. **also** (I), bet. 1) *Kamper schepenacten* 272 [ov. 1341] *Kamper schepenacten* 278 [ov. 1342] *Kamper schepenacten* 306 [ov. 1347] *Kamper schepenacten* 278 [ov. 1342] *Kamper schepenacten* 302; 304 [ov. 1345]

alsulkerhandellic adj. zodanig *Jan v. L.-fragm.* 246 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]

alsvurleke -n adv. evenveel, in gelijke mate *Kamper schepenacten* 304(3x) [ov. 1345]

altaer outaer+ subst. 'altaar' (Hwb) *Rek. der Buurkerk* 212; 213 [holl.utr. 1498] GANSFORT, *De or. dom.* 169 [holl.nomnl. c.1500]

alteens adv. altijd, steeds *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 365(2x) [ovl. 1463]

alteratie subst. beroering, verwarring, onzekerheid *R. v. Amst.* 393 [holl. 1494-1512]

altereren trans. wijzigen; veranderen *Boec van medicinen* 205(3x) [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

altesamen adv. 'te zamen, gezamenlijk' (Hwb) BRUGM., *Onuitg. serm.* 109 [zolim. 1523]

altijtvermeerder altijts- subst. 'titel van den duitschen keizer (vert. van lat. 'semper augustus')' (Hwb) *R. v. Utrecht* 2, 305 [wmnl. 1528] *R. v. Utrecht* 2, 347 [wmnl. 1531]

altmoerken -cken subst. munt van geringe waarde (vgl. **moorkijn**, bet. 2) *Rek. v. Nijm.* 4, 125(4x) [geld. 1530]

altoe 1 adv. 'altijd door, steeds' (Hwb, bet. 3) *Spiegel historiael II* 58 [brab.vl. c.1393-c.1402]

altoewaert* 1 -wert adv. 'reeds, alreeds, nu' (Hwb, bet. 1) *Troyen hs.* 3, 166 [? 1e h. 15e e.] *Tweede Rose* 139 [vl. c.1310]

aluyn -e al(l)un alune aluun 'aluin' (Hwb s.v. **aluun**; lat. *alumen*) *Gloss. Bernense* 131 [wlimb.obrab. 1e h. 13e e.] *R. v. Utrecht* 1, 187 [holl.utr. c.1380 (1376)] *R. v. Amst.* 62(2x) [holl. 1452-'94] *Br. Middelburg* 2, 319 [zholl. 1438] *Br. handel Eng.* 1, 1111(nx) [zholl. 1473] *Naturen bloeme* 2, 218; 221 [wmnl. c.1375] *Bijdragen Ze.Vl.* 6, 171 [vl. 1441] *Lapidarijs* 510 [zholl. 1e h. 14e e.] *Ann. em.* 13, 370 [wvl. 1321] *Ann. em.* 24, 445 [zvl. 1450] *Ann. em.* 1, 59 [ovl. 1477] *Ann. em.* 24, 460(2x) [zvl. c.1550]

alute adv. 'van het begin tot het einde, geheel uit; ook: ten volle, tot het einde toe' (Hwb; vgl. MNW VIII, 869) *Tocht v. J. v. Blois* 32(3x); 44; 47; 68 [zholl. 1361-'62]

alvoir onder **alvoren**

alvolcomen adj. geheel volmaakt G. APPELMANS, *Glose* 99(2x) [obrab.limb. c.1350]

alvolcomenheit subst. volstreckte volmaaktheid G. APPELMANS, *Glose* 96 [obrab.limb. c.1350]

alvoren -vooren allvoer(en) alvoir 1.1 adv. 'van te voren, vooraf' (Hwb, bet. 1; vgl. **voren** (I), sub bet. A, II, 7) *Versl. O.V.R.* 2, 83 [zholl. eind 15e e.] *Cout. v. Gent* 680 [ovl. 1421] *R. v. Reimersw.* 7 [vl. brab. 1e h. 16e e. (1482)] 2.1 *alvoir ende eer*, 'voor en aleer' (Hwb) *R. v. Breda* 64 [nabr. 1e h. 16e e. (1454)] 2.2 *eerst ende allvoeren, allvoir*, eerst, allereerst *R. v. Amst.* 203; 220; 328 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 249; 250; 264 [holl. 1494-1512] 2.3 *voer ende allvoer*, alvorens, voor *R. v. Amst.* 197 [holl. 1452-'94]

alwaer adj. volkomen waar ZERBOLT, *Mnl. vert.* 194 [geld. c.1450]

alweldicheit subst. 'almacht' (Hwb) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 666 [nholl. 1480]

alwesende adj. oneindig BEATRIJS v. NAZARETH 29 [brab. c.1350]

amandel 1 subst. amandel *Tocht v. J. v. Blois* 106; 114 [zholl. 1361-'62] 2 amandelboom *Walewein* 104 [wvl. 1350]

amandelbueter subst. 'gerecht van amandeldeeg, zoodanig toe bereid en opgediend dat het op boter lijkt' (WNT Suppl, s.v. **amandel**, Samenst.) *Ann. em.* 44, 504 [vl. 1518]

amandelenoly subst. amandelolie *Boec van medicinen* 114 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

amandelmeic amandelen- subst. amandelmelk, 'emulsie van fijngestampte amandelnoten' (Braekman 1965, 81) *Boec van medicinen* 113 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

JAN YP., *Cyrurgie* 56(2x) [vl. 1351]

amandelnoot subst. amandel *Jan v. Ruusbroec* 2, 303 [wbrab. c.1380]

amanderboem subst. amandelboom *Naturen bloeme* 2, 109 [wmnl. c.1375]

amatist subst. amethyst *Mandev.*² 184; 186; 234 [holl. 1462]

ambacht* 1 **aenbachte ambocht ammet am(p)t 1.1** subst. kringloop (bijv. van de zon; lat. *allatio* ed. 49) *Parab. v. Cyrillus* 42 [holl. c.1475] 1.2 *heilich, hil(l)ich -, dat hillige -*, sacramenten der stervenden *Kl. v. Diepenv. hs.* 155 [geld.ov. 1534] *Bronnen Rijnsburg* 194 [zholl. 1488 (1382)] *Stichtige punten* 15; 132(3x); 149(2x) [geld.ov. c.1475] *Frensweger hs.* 101; 107 [nomnl. c.1480] 2.1 *enen sijn heilich/ heilige/ dat hillige - doen*, hem bedienen, de sacramenten der stervenden toedienen *Kl. v. Diepenv. hs.* 156; 198(2x) [geld.ov. 1534] *Biographieën* 28, 236; 275 [geld.ov. c.1480] *Exordium magnum* 15 [nomnl. 1e h. 15e e.]

ambachtboeck ambochsboek subst. gildeboek *Br. Middelburg* 3, 196 [wmnl. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 3, 266 [wmnl. c.1517]

ambachtsbrief subst. verklaring van een ambacht buiten de stad dat men het vak verstaat en een jaar bij een meester gewerkt heeft (vgl. ed. 267) *Draperie Haag* 332 [zholl. c.1555 (1482)]

ambachtshuus* 1 **ambochtshuys** subst. 'rechthuis, zetel der schepenbank' (Hwb, bet. 1) *R. v. Utrecht* 2, 75 [holl.utr. 15e e. (1360)]

ambachtsman* 1 **ambocht-** subst. 'schepenbode' (Hwb, sub bet. 1) *R. v. Utrecht* 1, 18 [holl.utr. 1340] *R. v. Utrecht* 1, 49 [holl.utr. 1378]

ambassade subst. gezantschapsreis of gezantschap *Dagb. v. Gent* 243; 45 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 246(2x) [wmnl.vl. 1467-'90]

ambassaderie subst. afvaardiging, gezantschap *Br. handel Eng.* 2, 328 [brab. 1525] *Br. handel Frankrijk* 1, 217 [nholl. 1493]

ambassadeur -teur -toer abbas(s)adeur ambassiatour subst. afgevaardigde, ambassadeur *Br. handel Eng.* 1, 586 [zholl. 1416] *Br. handel Eng.* 1, 945 [zholl. 1458] *Br. handel Eng.* 2, 313 [zholl. 1498] *Br. handel Eng.* 2, 327 [zholl. 1525] *Dagb. v. Gent* 2 33; 34; 39; 41; 44 [wmnl.vl. 1467-'90] *Rek. aflaath.* 37 [brab. 1451] *Drie con.* 188a [holl. c.1450]

ambergris subst. 'grijze amber ... eene soort reukwerk of specerij' (Hwb; vgl. ed. 235) JAN YP., *Cyrurgie* 186 [vl. 1351]

ambiciatoer onder **ambassadeur**

ambocht 1 onder **ambacht**

ambochtsheerlicheyt subst. gebied waarover de bevoegdheid van de ambachtsheer zich uitstrekt *Br. Middelburg* 3, 366 [wmnl. 1534] *Br. Middelburg* 1, 627(nx) [brab. 1536] *Br. Middelburg* 1, 520 [wmnl. 1544] *Br. Middelburg* 1, 639; 640(2x) [wmnl. 1546]

ambochtsyser subst. gildestempel *Br. Middelburg* 3, 268 [wmnl. c.1517]

ambochtsknaep -knap ambochsknap subst. 'handwerksgezel (in een gild)' (Hwb) *R. v. Reimersw.* 4(2x); 5(2x) [vl.brab. 1e h. 16e e. (1482)] *R. v. Reimersw.* 28(2x); 29; 30(4x); 31 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1508)] *R. v. Haarl.* 179(2x) [zholl. 2e h. 15e e. (1496)] *Br. Middelburg* 3, 136; 137 [zholl. 1474]

ambochtsknecht subst. 'handwerksgezel (in een gild)' (vgl. Hwb s.v. **ambachtsnape**) *Friesche stadrechten* 98(2x) [holl.fri. 1464 (1456)]

ambochtszegel

ambochtszegel subst. ambtszegel *Br. handel Eng.* 1, 805 [zholl. 1443]

ambochtsvolc subst. ambachtslieden *R. v. Zierikzee* 15(2x) [wmnl. 1305]

ambochtsvrient subst. gildebroeder *Brieven van Dorp* 2(2x) [holl. 1414]

amboecht 7 **am(m)echt am(m)icht ammocht** z. **ambacht** (II) *Br. Middelburg* 3, 276; 278; 280(3x) [wmnl. 1519] *Saksenspiegel* 1, 89; 160 [holl.utr. 1e kw. 15e e.] *Saksenspiegel* 2, 147; 174; 176; 196 [nholl.omnl. 1451] *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 36 [nomnl. 1378]

amborgher 7 z. **hamborger** *Mnl. gen. recepten* 74 [vl. 1e h. 15e e.]

amborstich an- adj. 'kortademig' (Hwb), asthmatisch *Boec van medicinen* 126; 159 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *Frensweger hs.* 92 [nomnl. c.1480]

amborsticheit -heyt subst. kortademigheid, asthma *Boec van medicinen* 126; 160(3x); 179 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

ambtgeley subst. ambtelijk geleider *Rek. v. Nijm.* 7, 115 [geld. 1541]

amecht 7 onder **amboecht**

amedonc 7 **-don** subst. 'amelmeel, zetmeel' (z. **amido**) *Tocht v. J. v. Blois* 114 [zholl. 1361-'62] *Boec van medicinen* 114; 198 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

amekanne onder **aemkanne**

amel 7 subst. 'soort tarwe of weit' (z. **amer**) *R. v. Gouda* 514 [zholl. 1518]

amelescouche subst. zetmeelkoek, ameelbloemkoek (z. Braekman 1965, 81) *Mnl. gen. recepten* 126 [wvl. 1305]

amen 1 **1.1** subst. 'amen' (als slot van een gebed) *Borchgrave v. Couchi* 149 [vl. eind 14e e.] **2.1** -seggen, 'zijne goedkeuring te kennen geven' (WNT II¹⁻², 398) *Tweede Rose* 92 [vl. c.1310]

amende subst. 'boete, straf' (Hwb) *Devoot boecxken* 102 [brab. 1539] *Bouc v. Audiënc.* 175; 393 [wmnl.vl. 1370-'78] *Br. Middelburg* 3, 237 [wmnl. voor 1512]

amer subst. keurder, ijker van inhoudsmaten voor vloeistoffen *Br. Middelburg* 2, 65 [wmnl. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 1, 174 [wmnl. 1535]

amicdalaet 7 subst. 'amandelspijs' (z. **amandeleit**, ed. 325) *Boec van medicinen* 212 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

amicht 7 onder **amboecht**

ammecht 7 onder **amboecht**

ammenborste subst. 'borst der min' (Hwb) *Mnl. fragm.* 1, 196 [brab. 2e h. 14e e.]

ammet 7 onder **amboecht**

ammicht 7 onder **amboecht**

ammocht 7 onder **amboecht**

amoer subst. 'minnaar?' (ed. 98 n.) *Tweede Rose* 98 [vl. c.1310]

amonesteren trans. manen, aanspreken (in rechte; vgl. ofr. *amonester*) *Bouc v. Audiënc.* 690 [wmnl.vl. 1370-'78]

amoreus -ues(ch) **1.1** adj. liefelijk, schoon *Spiegel d. m. b.* 151; 245 [wvl. begin 15e e.] *Leven van Lutgart* 38 [wlimb. c.1300] *Marg. v. Lymborch* 49b [brab. 1516] **1.2** verliefd *Marg. v. Lymborch* 35b; 98a; 98b; 100a; 122b [brab. 1516] **2.1** -e, subst. 'lief(je), beminde' (Rh. Gl. s.v. **amoreus** (II)) *Marg. v. Lymborch* 57b; 124a; 141b [brab. 1516] **2.2** verliefde *Marg. v. Lymborch* 96a [brab. 1516]

amoreusheit amorues- subst. 'liefde, verliefdheid' (Rh. Gl.) *Marg. v. Lymborch* 13b; 31a; 49b; 95b; 97a; 124a(2x) [brab. 1516]

amortiseren trans. in de geestelijke (dode) hand brengen (na daartoe verkregen verlof van de overheid) (m.b.t. goederen; vgl. Hwb s.v. **admortiseren** en WNT Suppl., bet. 1) *Kl. ten Briele* 45 [vl. 1341] *Dagb. v. Gent* 2 286 [wmnl.vl. kort na 1515] *Leugemeete* 161 [vl. 1474] z. onder **admortiseren**

amorueselic - *saet*, 'beminnelijk wezen' (Rh. Gl. s.v. **amoreuslijc**) *Marg. v. Lymborch* 119b [brab. 1516]

amoruesheit onder **amoreusheit**

amper adj. 'scherpzuur, wrang' (Hwb, bet. 1) *TNTL* 10, 155 [brab. 1516] 'bitter' (ed. 205, vgl. ed. 184 n.1; Hwb) *Leven van Lutgart* 184 [wlimb. c.1300]

ampliatie -*cie* 1 subst. 'uitbreiding' (WNT Suppl., bet. a) *Br. Middelburg* 2, 443 [wmnl. 1517] *Br. Middelburg* 2, 490 [wmnl. 1549] 2 'nadere verklaring of uitbreiding van een verordening' (WNT Suppl., bet. b, alfa) *Br. Middelburg* 3, 246 [wmnl. 1512] *Br. Middelburg* 1, 69; 70(2x) [wmnl. 1515]

ampliëren -*eeren* 1 trans. uitbreiden *Br. Middelburg* 3, 387; 388 [wmnl. 1540] 2 (een verordening) nader verklaren, uitbreiden *Br. Middelburg* 3, 246 [wmnl. 1512]

amplificatie subst. 'uitbreiding' (WNT Suppl.) *Br. Middelburg* 2, 20 [brab. 1524]

amployeren onder **employeren**

amplompenwater subst. 'water bereid uit witte waterlelie' (Braekman 1965, 81) *Mnl. gen. recepten* 97 [vl. 1e h. 15e e.]

ampt 1 onder **ambacht**

amptman 1 subst. 'regeeringspersoon, ambtenaar' (Hwb, bet. 2) *R. v. Utrecht* 1, 337 [holl.utr. 1465-'86 <1461>]

amt 1 onder **ambacht**

an(e)- zie ook onder **aen-**

anbeloven trans. toevertrouwen G. GROOTE, *De simonia* 10 [ov. c.1450]

anbelt 1 onder **aenbilt**

anbesteden **anbestaden** trans. 'aanbesteden, een werk' (Hwb, bet. 1) *R. v. Gouda* 248 [zholl. 1509] *Oudste r. v. Dordr.* 1, 283 [zholl. 1445]

anbetugen *enen* -, trans. bewijzen dat iemand schuldig is *Versl. O.V.R.* 2, 156 [holl.utr. c.1490 <1461>]

anboordinghe subst. naasting, het in de plaats van de koper treden bij de verkoop van onroerend goed (vgl. WNT s.v. **aanboord**, vgl **aenboort**) *Br. Middelburg* 1, 639 [wmnl. 1546] z. onder **aenboording**

anborstich onder **amborstich**

anbouwen trans. 'aanbouwen, bij hetgeen al bestaat' (Hwb) *Friesche stadrechten* 209 [holl.fri. c.1640 <15e e.>]

anbringer onder **aenbrenger**

ancaert 4 *ancaert* l. *francart*, z. **francaert** (een wvl. maat, reeds in 1280 vermeld, *TNTL* 27 (1908), 196-197) *Mnl. lexicogr. noten* 196 [ovl. 1402]

anchorage onder **ankerage**

anckarrayge onder **ankerage**

anckeraiddzevry adj. vrijgesteld van het betalen van ankergeld *Br. Middelburg* 3, 269 [wmnl. 1518]

anckeraidzerecht -*ai(dt)zerecht* subst. ankergeld *Br. Middelburg* 3, 268; 269(nx); 270 [wmnl. 1518]

anckeren trans. 'bevestigen, vastleggen' (Hwb, bet. II, 2) *Devoot boecxken* 55 [brab. 1539] *Rek. v. Nijm.* 3, 22 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 8, 62 [geld. 1542]

anckerhaeck subst. ankerhaak (lat *cardo* ed. 176) GANSFORT, *De or. dom.* 85 [holl.nomnl. c.1500]

anckerye subst. 'met ankers bevestigd metselwerk'

- (Hwb s.v. **ankerie**) *R. v. Leiden* 286 [zholl. eind 15e e.]
ankernagel 2 -negel subst. 'een nagel dienende om de veer van een muuranker aan den balk te bevestigen' (Hwb; z. **anker**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 4, 86 [geld. 1529] *Mnl. woordkunde* 131 [geld. 1451]
ankershooft subst. 'ankerhoofd, hoofd of uitstekend gedeelte van een anker in een muur' (Hwb) *R. v. Utrecht* 2, 388 [wmnl. 1531]
ankerstoc subst. dwarsstuk boven aan de schacht van een stokanker (vgl. WNT s.v. **ankerstok**) *Br. Middelburg* 3, 510 [wmnl. 1545]
anclagersche subst. aanklaagster *Warfsconstitutien* 141 [gron. c.1580 <1526>]
anclaghen subst. 'aanklagen' (Hwb) *Stadb. van Groningen* 70 [gron. c.1440]
anclevinghe subst. wat erbij behoort (vgl. Hwb, bet. 2) *Mnl. geest. proza* 317 [omnl. c.1430]
ancopen trans. 'aankopen, kopen' (Hwb) *Friesche stadrechten* 44 [holl.fri. 1659 <1455>] *R. v. Amst.* 91 [holl. 1452-'94] *Stichtige punten* 68 [geld.ov. c.1475]
ancraige onder **ankerage**
ansel subst. 'angst, benauwdheid (van *angen*)' (Hwb) *Bijdr. Ruusbroec* 71 [brab. 1471-'76]
antijckdreyer subst. 'kunstdraaijer' (Hwb s.v. **antijc-draeyer**) *Gild. v. Utr.* 2, 364 [zholl.utr. 1540]
ancxtvlo *die ancxtvloyen bijten enen*, iemand zit in de rats *Marg. v. Lymborch* 48b; 103a(2x) [brab. 1516]
andelinc subst. 'deelgerechtigde, deelhebber' (Hwb) *Etstoel Drenthe* 168 [dr. 1571 <1491>]
andelinghe 7 subst. behandeling (z. **handelinge**) *Leuge-meete* 73 [vl. 1510]
andenkinge 6 onder **andruckinge** *Jord. v. Quedlinburg*
anderdewolle 7 onder **anderwolle**
anderhalf -alf num. 'anderhalf' (Hwb) *Roman van Lancelot* 1, 14 [vl.brab. c.1320] *Saksenspiegel* 1, 172 [holl.utr. 1e kw. 15e e.] *Spiegel historiael* I 2, 53 [wvl. c.1350] *Corpus-Gysseling* I 211 [wvl. 1272] *Corpus-Gysseling* I 394 [wvl. 1278] *Corpus-Gysseling* I 405; 406 [zholl. 1278]
anderhalffschat -halfscat adj. 'anderhalfmaal de (eene bepaalde) waarde' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 5, 652 [zholl. 17e e. <1468>] *R. v. Steenberg* 23 [wmnl.brab. c.1500 <1308>] *Versl. O.V.R.* 1, 307 [wmnl. begin 16e e. <13e e.>]
anderheit 1 -heijt subst. ongelijkheid, alles wat niet God is en van hem afvoert *TAULER-hss.* 343 [olimb. 1442] *TAULER-hss.* 301 [wbrab. c.1500] *Ndl. geistl. lieder* 199 [wov. 2e h. 15e e.]
andermaell adv. 'andermaal' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 3, 261 [geld. 1526]
anderman pron. 'een ander' (Hwb) *Corpus-Gysseling* II 1, 485 [limb. 1290]
anderstont 1 -stond *eer - dat*, voordat *Ann. em.* 13, 111; 138; 163; 166; 14, 20 [vl. 1488]
anderweide -den adv. 'anderwerf, wederom' (Hwb) *Saksenspiegel* 1, 142 [geld.ov. c.1400] *Saksenspiegel* 1, 130; 140 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]
anderwolle 7 **anderde-** **aerdewol** + z. **anderwol** *Draperie Haag* 318 [zholl. c.1555 <1452>] *Draperie Haag* 333 [zholl. c.1555 <1552>] *R. v. Amst.* 544 [holl. 1481-'96]
anderwollelaecken subst. laken van 'anderwol', wol van tweede kwaliteit *R. v. Gouda* 633 [zholl. 1505 <1450>]
andobbelen intr. bij het loten om werk werk krijgen

(vgl. WNT s.v. **dobbelen**) *Br. Middelburg* 3, 201(3x) [wmnl. 2e h. 15e e.]

andoeris andoearis subst. ? *Br. Middelburg* 3, 285(2x) [zeholl. 1519]

andrijngelicheit subst. aandrang *Stichtige punten* 213 [geld.ov. c.1475]

andrijngen 1 onder **aendringen**

andringhinghe subst. aandrang, het (bij iemand) aandrigen (op iets) *Frensweger hs.* 141; 174 [nomnl. c.1480]

andrucken trans. tegen (iets) aandrukken *Jord. v. Quedlinburg* 122 [nbrab. 1468] z. onder **aendrukken**

andruckinge andenkinge l. **andruckinge** subst. omhelzing (vgl. ed. 122 n.) *Jord. v. Quedlinburg* 122 [nbrab. 1468]

anebeden 1 onder **aenbidden**

anebrenghinghe subst. 'aangifte' (Hwb) *Reg. Guido-nis* 224 [utr. 1310]

aneenhechtinge subst. verbinding GANSFORT, *De or. dom.* 85 [holl.nomnl. c.1500]

aneenvolgent adj. op elkaar volgend *K. v. Brielle*² 310 [zholl. 1539]

aneenvueginge subst. 'verbinding' (Hwb) GANSFORT, *De or. dom.* 85 [holl.nomnl. c.1500]

aneghesichte subst. 'gelaat' (Hwb s.v. **aengesichte**) *Amsterd. lect.* 185 [wvl. 1348] *Jan v. Ruusbroec* 2, 175 [wbrab. c.1380] z. onder **angesich(t)**

anegrip 7 **angrijp** z. **aengreep** *Gedenkw. Gelderland* 2, 122 [geld. 1359] *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 207 [geld. 1396]

anestaringhe subst. het schouwen (vgl. Hwb s.v. **aen-staren**) *Mnl. geest. proza* 253 [zovl. 1460]

anevilt 7 z. **aenbilt**, z. onder **aenvilt** *Beiträge* 272 [ovl. c.1380-1425]

anewede subst. onbebouwde rand van een akker waarop men de ploeg wendt en die als weide wordt gebruikt (z. Schiller-Lübben s.v. **anwende**; dus niet 'weiderecht' als in Hwb s.v. **aenweide** wordt opgegeven) *Reg. bisdom Utrecht* 788 [holl.utr. 1384-'93]

angel anghel 1 subst. 'vischhaak' (Hwb, sub bet. 1) *Kl. v. Diepenv. hs.* 89 [geld.ov. 1534] *Coninx summe* 339(nx) [holl.brab. 1437] *Sp. d. Volc.* 339 [limb. 1466] 2 'prikkel' (Hwb, bet. 2; lat. *aculeus*) *Bijdr. Ruusbroec* 58 [geld.ov. c.1470] *Parab. v. Cyrillus* 116 [holl. c.1475] *Mnl. psalmen* 7 [holl. eind 15e e.]

angeleer subst. (hengel)visser *Kamper schepenacten* 297 [ov. 1344]

angena(e)me onder **aengenaem**

angenemen trans. aannemen, gaan dragen *Leven van Lutgart* 8 [wlimb. c.1300]

anggen intr. het geven van een geschenk op St. Agnes (21 januari) (vgl. WNT s.v. **ponsen** (III)) *Bronnen Rijns-burg* 1020 [zholl. 1499]

anhaelre subst. 'hij die iets veroorzaakt of aanleiding tot iets geeft, van eene vechtpartij, hij die ze aanhaalt, aanlegger' (Hwb, bet. 1) *Warfsconstitutien* 42 [gron. c.1580 (1468)]

anhaling(h)e subst. 'het aanhalen, aanleggen of aanleiding geven tot iets, in het bijzonder tot eene vechtpartij' (Hwb, bet. 1) *Stadr. Groningen* 38 [gron. 1425] *Stadb. van Groningen* 43; 59 [gron. c.1440]

anhangelicheit aen- subst. 'gehechtheid, aanhanke-lijkheid' (Hwb) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 234; 384; 386 [geld.ov. c.1480] *Biographieën* 28, 261 [geld.ov. c.1480] BRUGM., *Onuitg. serm.* 261 [zolimb. 1523]

anhanghe subst. gehechtheid (lat. *adhaesio* ed. 252)

anhanghent

Soliloquium-vert. 244 [wmnl.omnl. c.1430]

anhanghent adj. aanhoudend, aandringend (vgl. **aenhangen**, bet. 2 (l. 3), b) *Hss. Ruusbr.* 291 [holl. 1521]

anhangher subst. aanhanger *Warfsconstituten* 51 [gron. c.1580 <1450>]

anhechten trans. 'verbinden' (Hwb) GANSFORT, *De or. dom.* 85 [holl.nomnl. c.1500]

anhiligen trans. 'huwen, trouwen' (vgl. Hwb s.v. **aenhi-likien**) *Drie con.* 231a [nholl. c.1460]

anijs subst. 'anijs, windzaad' (Braekman 1965, 81; vgl. Hwb) *Mnl. gen. recepten* 127 [wvl. 1305] *Mnl. gen. recepten* 36; 66 [vl. 1e h. 15e e.] *Naturen bloeme* 1, 227; 2, 164 [wmnl. c.1375] *Walewein* 104 [wvl. 1350] *Boec van medicinen* 151; 153; 198 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

anijsconfijt subst. 'een gebak met anijs bereid' (Hwb) *Tocht v. J. v. Blois* 118; 120 [zholl. 1361-'62]

animeren trans. bezielen, ziel of leven geven *Jan v. Ruusbroec* 1, 145 [brab. 2e h. 15e e.]

anjuyn 7 **ajuun** + z. **ayuen**, z. onder **ējuun**, **ghun** *Tol v. Iersekeroord* 84 [brab. 1582 <1519>]

anjuynzaet subst. ajuinzaad *Tol v. Iersekeroord* 84 [brab. 1582 <1519>] z. onder **ajuynsaet**

ankerage anchor- (h)ancker- anckarrayge anckeraige ancr- subst. oorspr. recht om in een haven te ankeren v.v. ankergeld (vgl. WNT s.v. **ankerage**) *Tol v. Iersekeroord* 132 [brab. 1532] *Br. handel Frankrijk* 1, 292 [zholl. 1518] *Br. Middelburg* 1, 418 [zholl. 1478] *Br. handel Eng.* 1, 868 [vl. 1449] *Br. handel Eng.* 1, 961 [zholl. 1461] *Br. handel Eng.* 1, 1108 [zholl. 1475] *Br. handel Eng.* 2, 238 [? 1516]

ankeren trans. 'bevestigen, vastleggen' (Hwb, bet. II, 2) *Rek. v. Leiden* 2, 393 [zholl. 1434]

anlant adj. aangrenzend (vgl. WNT Suppl. s.v. **aanlenden**) *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 199 [nomnl. 1396]

anlegger subst. 'degene die iets tegen iets anders aanbrengt, die een maat aanlegt' (WNT Suppl., bet. 3) *R. v. Amst.* 219 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 530 [holl. c.1500]

anlegster subst. 'eischeres' (Hwb s.v. **aenlechster**) *R. v. Leiden* 265 [zholl. eind 15e e.]

anleidinge subst. 'het vatten en brengen voor den rechter' (Hwb) *Stadb. van Groningen* 73 [gron. c.1440]

anletten trans. 'aan den steel bevestigen' (ed. 3, 140 n.2) *Rek. v. Nijm.* 3, 140 [geld. 1523]

anlocken trans. 'aanlokken, tot zich lokken' (Hwb) D. POTTER, *M. loep* 1, 35 [holl. 2e h. 15e e.]

anlopinge subst. 'aanslag' (lat. *incursus* ed. 274) Th. a K., *De im. Chr.* 111 [holl. c.1440]

annayen ane- -neyen trans. 'aannaaien, aan iets vastnaaien' (Hwb; lat. *insuere*) *Gloss. Bernense* 231 [wlimb.obrab. 1e h. 13e e.] *Exordium magnum* 29 [nomnl. 1e h. 15e e.] JAN YP., *Cyrurgie* 47; 50; 51 [vl. 1351] *Frensweger hs.* 23; 58 [nomnl. c.1480]

annemicheit subst. genade; welgevalligheid G. GROOTE, *De simonia* 24(2x) [ov. c.1450]

annichileren -cheleren trans. nietig verklaren *Br. Middelburg* 3, 259; 260 [wmnl. 1516]

anniversarie trans. 'dienst, die in de kerk gedaan wordt op de verjaardag van de dood van zekere personen' (ed. 346) MOORS, *Oorkondentaal* 194 [wlimb. 1396]

annullatie subst. nietigverklaring *Br. handel Frankrijk* 1, 368 [zholl. 1540] opheffing *Br. Middelburg* 2, 472 [zholl. 1536]

annulleren onder **adnulleren**

anocht 6 *anochts* l. *ano(o)ts* subst. 'moeite, last' (z.

anoot) *R. v. Aardenburg* 264 [wvl. c.1350]

anpander subst. die iets als gerechtelijk pand in beslag neemt *R. v. Vollenhove* 2, 138 [wov. c.1450]

anporren trans. aanporren, aanzetten (vgl. Hwb, bet. II: 'in beweging brengen, het gemoed; aandrijven') *Kl. v. Diepenv. hs.* 233 [geld.ov. 1534] *R. v. Amst.* 136 [holl. 1452-'94] *Kl. v. Diepenv. hs.* 233 [geld.ov. 1534]

anropinge onder **aenroeping(h)e**

anroren 1 onder **aenroeren**

anscheten 1 onder **aenscieten**

anscouwegelt -schoughelt trans. vergoeding voor een lijkschouwing *Versl. O.V.R.* 5, 30 [zholl. 1506] *Versl. O.V.R.* 5, 33 [zholl. 1540]

ansegger subst. 'hij die iem. iets verkondigt, mededeelt' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 1, 122 [holl. 17e e. (1489)]

anseilen trans. al varende met een schip tegen iets botssen, stoten *Versl. O.V.R.* 4, 346 [holl. 1466]

ansienlic adj. welgevallig *Frensweger hs.* 1; 203 [nomnl. c.1480]

ansyl 7 z. **aisijl**, vgl. onder **insil** *Ann. em.* 24, 435 [zvl. 1427]

ansokingh onder **anzueckinge**

anspikeren trans. vastspijkeren *Rek. v. Rotterdam* 51 [zholl. 1427] *Cam.-rek. Deventer* 3², 368 [geld.ov. 1372]

ansprakich adj. 'waarover een eisch in rechte wordt ingesteld' (Hwb) *Saksenspiegel* 1, 85 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

anstande onder **aenstaende**

anstorm subst. 'aanvechting (van den duivel)' (ed. 1, 215) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 144 [nholl. 1469]

anzueckinge -sokingh ahnsoeckinge 1 subst. 'vordering, eisch, in rechte' (Hwb s.v. **aensoeckinge**, bet. 2) *Drentsche rechtsbr.* 31 [nomnl. 1412] *Etstoel Drenthe* 28 [dr. 1571 (1446)] 2 vijandelijke bejegening *R. v. Zierikzee* 243 [wmnl. 1485]

anzweren -sweren ahnsweren 1.1 trans. 'onder eede toekennen, verklaren dat iets aan iemand toekomt' (Hwb, bet. I) *Ordelen Drenthe* 23 [nomnl. 2e h. 15e e.] *Etstoel Drenthe* 1 [dr. 1571 (1399)] 1.2 onder ede aannemen, aanvaarden *Versl. O.V.R.* 4, 141 [nomnl. 2e h. 16e e. (1425)] 2.1 intr. 'een ambtseed doen' (Hwb, bet. II) *Versl. O.V.R.* 4, 147 [nomnl. 18e e. (1428)]

antaster subst. 'hij die iemands goederen aanvaardt, ze zich toeigent of er beslag op legt' (Hwb) *Etstoel Drenthe* 157 [dr. 1571 (1488)]

antave 3 onder **hanthave**

antechristelic adj. antichristelijk *Sermonen* 161 [brab. na 1540]

anteyckeninge subst. 'aanteekening, opteekening' (Hwb) *R. v. Vollenhove* 2, 177 [wov. c.1450]

antemptieren trans. 'in verzoeking brengen' (Hwb) *Spiegel der sonden* 2, 237 [geld. 1434-'36]

anthonisvercken -oenysvarken sinte -, subst. 'Antonie-varken' (z. **antonis**) *Versl. O.V.R.* 6, 197 [brab. c.1572 (1525)] *R. v. Gouda* 318 [zholl. 1521]

anticipatie by *manieren van -n*, vooraf, vóór de verval-dag (vgl. WNT Suppl., sub bet. 2) *Br. Middelburg* 2, 416 [wmnl. 1502]

anticiperen 1 trans. vóór zijn *Syoens kroniek* 217 [zovl. c.1540] 'van tevoren beschikken over' (m.b.t. geld; WNT Suppl., bet. I, 3) *Br. Middelburg* 2, 371 [zholl. 1478] 2 vooruitbetalen *Br. Middelburg* 2, 406 [zholl. 1498] *Br. Middelburg* 2, 412(2x) [zholl. 1501] 3 'den eischer op een vroegeren dag dan aanvankelijk voorzien

- was, ter terechtzitting doen verschijnen' (WNT Suppl., bet. I, 1) *R. v. Haarl.* 188 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>]
- antieren** 1 onder **hanteren**
- antimaet** '?' (ed. 325) *Boec van medicinen* 212 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]
- antraes -trace** subst. negenoog, 'pestkool' (ed. 199 n.1; Hwb) *Leven van Lutgart* 199; 200 [wlimb. c.1300]
- antstelijc** 6 onder **anxtelijc** *Parab. v. Cyrillus*
- antu(e)ch** subst. 'aanspraak in rechten, beschuldiging' (vgl. **aenticht**) *Stadb. van Groningen* 101 [gron. c.1440] *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 396(2x) [nomnl. 1405] z. onder **aen-tuych**
- antwoerdelick** adj. bij wijze van antwoord, gevolggevend (lat. *responsivus*) MAUBURNUS, *Scala* 165; 167 [geld.ov. 1558]
- antwoerdinge** subst. antwoord (bij de kerkelijke koorzang) *Exordium magnum* 54 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- anueren** 7 z. **anoyeren** *K. v. Hulst* 94 [vl. eind 16e e. <1546>]
- anveghen** trans. bijeenvegen (vgl. WNT Suppl., bet. 4) *R. v. Haarl.* 233 [zholl. 1e h. 16e e. <1523>]
- anverghen** trans. opdringen G. GROOTE, *De simonia* 18 [ov. c.1450]
- anvoeden** trans. 'fokken, aanfokken, vee' (Hwb) *Saksenspiegel* 1, 62 [nholl. eind 15e e.]
- anvoegen** trans. 'aan iets anders voegen' (Hwb) GANSFORT, *De or. dom.* 131 [holl.nomnl. c.1500]
- anwardynge** subst. 'het recht om iemand in zijn leen op te volgen ('Anwartschaft')' (Hwb) *Saksenspiegel* 2, 208 [nomnl. 1477]
- anwerf** subst. 'aanlegplaats voor schepen' (Hwb) *R. v. Amst.* 247 [holl. 1452-'94]
- anwiser** subst. 'onderwijzer' (ed. 1, 215) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 350 [nholl. 1480]
- anxel** 7 z. **hencsel** *Rek. van Gent* 4, 44 [ovl. 1377]
- anxt** 1 subst. 'schaamtegevoel' (Hwb, bet. 5) *Coninx summe* 245 [holl.brab. 1437]
- anxtelijc** 1 **ancste-** **antstelijc** l. **ancstelijc** *Parab. v. Cyrillus* 1 adj. 'gevaarlijk' (ed. 325) *Boec van medicinen* 163 [zholl. utr. 2e h. 14e e.] 2 **agressief** (vgl. ed. 18) *Parab. v. Cyrillus* 37 [holl. c.1475]
- anxteneren** trans. 'beangstigen, benauwen, vrees aanjagen' (Hwb) *K. v. Diest* 26 [obrab. begin 15e e.]
- anxtvoudich*** 1 **anx(t)voldich** adj. zorgvuldig, nauwgezet W. v. S. Th., *Epistel* 76 [ov. c.1470] *Exordium magnum* 2 [nomnl. 1e h. 15e e.] *Frensweger hs.* 90; 120; 125; 133 [nomnl. c.1480]
- aoest** subst. 'Augustus' (Hwb) *R. v. Amst.* 360 [holl. 1494-1512]
- apart** **adpart+** **appa(e)rt** 1.1 adj. afzonderlijk *Versl. O.V.R.* 7, 92 [wbrab. c.1600 <1498>] *Br. Middelburg* 3, 248 [wmnl. voor 1513] *Br. Middelburg* 1, 402 [wmnl. 1e kw. 16e e.] 2.1 adv. afzonderlijk *Br. Middelburg* 2, 84 [wmnl. 1e h. 16e e.]
- aper** adj. 'onbeheerd, verlaten, van goederen' (Hwb; in MNW **apergoet** **aperguet** l. **aper guet**) *Hist. gen.* 9, 85; 88 [utr. c.1450] *R. v. Utrecht* 4, 111 [holl. utr. 2e h. 15e e.] *Oorkb. Holl. Zeel.* 2 50 [holl. 1263]
- apergoet** 4 z. onder **aper** *Hist. gen.*
- aperguet** 6 onder **aper** *Oorkb. Holl. Zeel.* 2
- apertijf** subst. 'eene soort perkament' (Hwb s.v. **abortijf**, bet. 2) *Mnl. zegeningen* 302 [vl. 2e kw. 15e e.]
- apisaet** subst. selderiezaad (vgl. *Synon. mnl. plantenn.* 271 s.v. **eppe**) JAN YP., *Cyrurgie* 150 [vl. 1351]
- apointement*** 1 **appoen-** **appoin(c)-** **appont(t)e-** 1 subst.

beschikking, regeling (vgl. Hwb) *Tol v. Iersekeroord* 16 [brab. 1499 <1445>] *Tol v. Iersekeroord* 47; 48 [holl. 1482-'86] *Tol v. Iersekeroord* 63 [brab. 1499] *Tol v. Iersekeroord* 72 [vl. 1506] 2 'rechterlijke beschikking op een verzoek van partijen (WNT Suppl., bet. 2) *Br. handel Eng.* 2, 689 [brab. 1549] *Bronnen Rijnsburg* 908 [zholl. 1484] *Bronnen Rijnsburg* 916 [zholl. 1485] *Bronnen Rijnsburg* 950 [zholl. 1490] *Bronnen Rijnsburg* 1005; 1007 [zholl. 1497] *R. v. Haarl.* 193 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *R. v. Haarl.* 212(3x) [zholl. 1e h. 16e e. <1503>]

apointeren* 1 **app- appoin(c)- appo(y)n- appointeeren -tieren** 1.1 trans. bepalen, beschikken *Br. handel Frankrijk* 1, 259 [zholl. 1507] *Tol v. Iersekeroord* 16; 17 [brab. 1499 <1445>] *Tol v. Iersekeroord* 48 [holl. 1482-'86] *Tol v. Iersekeroord* 72 [vl. 1506] *Tol v. Iersekeroord* 117; 119 [brab. 1520] *Gem. gronden N.-Brab.* 214; 295 [brab. 1464] *Gem. gronden N.-Brab.* 151; 152 [brab. 1468] *K. v. Hulst* 36 [vl. 1479] *Bronnen Rijnsburg* 999 [zholl. 1496] *Br. handel Eng.* 1, 1142 [zholl. 1478] 1.2 tot overeenstemming brengen (m.b.t. partijen) *Br. handel Frankrijk* 1, 364 [zholl. 1539] *Bouc v. Audienc.* 75 [wmnl.vl. 1370-'78] 1.3 regelen, schikken *Dagb. v. Gent* 2 62 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 86 [wmnl.vl. 1467-'90] 1.4 bepalen, vaststellen *Dagb. v. Gent* 2 45; 49; 50; 57 [wmnl.vl. 1467-'90] 2.1 intr. een regeling, een schikking treffen *Br. Middelburg* 2, 406 [zholl. 1498] **apostacie** subst. afvalligheid GANSFORT, *De or. dom.* 161 [holl.nomnl. c.1500]

apostel *Heren van den Apostelen*, subst. apostelheer, geestelijke behorende bij een bepaald kapittel *Rek. v. Nijm.* 4, 22 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 149 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 221 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 26 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 91 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 5, 158 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 21 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 88 [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 6, 140; 170 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 29 [geld. 1540] z. onder **apostelheer**

aposteldach -tolendach apostelen- subst. 'heilige dag aan een der apostelen gewijd; in het bijzonder: Peter en Paulus, 29 juni' (Hwb) *Friesche stadrechten* 113 [holl.fri. 1464 <1456>] *R. v. Amst.* 19 [holl. 1413] *R. v. Haarl.* 201 [zholl. 1e kw. 16e e. <1501>] *Br. Middelburg* 3, 202 [zholl. 2e h. 15e e.] *Versl. O.V.R.* 4, 609 [holl.utr. 1548] *Wfri. stadrechten* 2, 223 [holl. c.1527 <15e e.>]

apostelheer postel- subst. apostelheer, geestelijke behorende tot een bepaald kapittel (vgl. onder **apostel**) *Rek. v. Nijm.* 3, 189 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 8, 52 [geld. 1542] *Rek. v. Nijm.* 8, 108 [geld. 1543]

apostelinne -tolinne subst. 'apostelin' (Hwb) *Hss. Ruusbr.* 467 [holl. 2e h. 15e e.] *Stichtige punten* 99 [geld.ov. c.1475] *Devoot boecxken* 45; 221 [brab. 1539]

apostelmesdach appos- subst. 'hetz. als **aposteldach**; ook: kerkdag aan een der apostelen gewijd' (Hwb) *Ann. em.* 24, 422 [zvl. 1427]

apostelschap subst. 'apostelschap' (Hwb) *M. v. H., Boek b. g.* 373 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

apostelsch adj. 'apostolisch' (Hwb) *Biographieën* 28, 258 [geld.ov. c.1480]

apostemacie subst. verzwering, abces (vgl. *ed.* 113 n.) *JAN YP., Medicina* 113 [vl. 1351]

apostille appos- subst. 'kantteekening' (Hwb, bet 2; vgl. **apostéle**) *Br. handel Frankrijk* 1, 379 [zholl. 1544] *Br. Middelburg* 1, 626 [brab. 1536] *Dagb. v. Gent* 2 273 [wmnl.vl. kort na 1515]

apostolinne

apostolinne onder **apostelinne**

apoteke* 3 **appoteick apteeik -teyck -teek -teyke** 1 subst. 'apotheek, specerijen- en kruidenwinkel' (Hwb; vgl. **ap-teke**) *Rek. v. Nijm.* 8, 49 [geld. 1542] *Stichtige punten* 154 [geld.ov. c.1475] 2 'euph. voor sekreet' (ed. 3, 336 n.3); ook de inhoud daarvan *Rek. v. Nijm.* 3, 336; 338(2x) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 110 [geld. 1529]

appaert onder **apart**

appaisieren appaey- trans. 'tot vrede brengen, stillen, (een strijd) beslechten, (een twist) bijleggen' (WNT Suppl.) *Dagb. v. Gent* 2 41 [wmnl.vl. 1467-'90] *Ann. em.* 13, 56; 66 [vl. 1488]

apparent 1.1 adj. waarschijnlijk, te verwachten *Br. Middelburg* 2, 20 [brab. 1524] *Br. Middelburg* 3, 324 [wmnl. 1524] *Br. handel Eng.* 2, 609 [zholl. 1545] *Br. handel Frankrijk* 1, 348 [zholl. 1535] *Br. handel Frankrijk* 1, 355 [zholl. 1538] 2.1 adv. blijkbaar *Br. Middelburg* 3, 314 [zholl. 1523] *Br. Middelburg* 3, 322 [wmnl. 1524]

apparentelick adj. waarschijnlijk *Br. handel Eng.* 2, 676 [brab. 1547]

apparentie -cie 1.1 subst. 'aanwijzing of vooruitzicht dat iets zal gebeuren, waarschijnlijkheid' (WNT Suppl., bet. 1) *Br. handel Eng.* 2, 327 [zholl. 1525] *Br. handel Frankrijk* 1, 310 [zholl. na 1521] *Br. Middelburg* 2, 437 [zholl. c.1513] 2.1 - *hebben*, waarschijnlijk zijn *Br. handel Frankrijk* 1, 331 [zholl. 1527] *Br. handel Frankrijk* 1, 343 [zholl. 1530]

appariteur subst. 'gerechtsdienaar van een geestelijk gerechtshof' (WNT Suppl.) *Dagb. v. Gent* 2 190; 191 [wmnl.vl. 1467-'90]

appart onder **adpart**, **apart**

appelacie -ci appellacie -cye -tie subst. *appèl*, (hoger) beroep; beroepschrift (vgl. Hwb) *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 428; 429(2x); 430; 431; 459; 460 [geld.ov. 1366] *Rek. aflaath.* 66; 70(nx) [brab. 1456] *Biënb.*² 394 [holl.utr. 1458] *K. v. Hulst* 44 [vl. 1488] *K. v. Hulst* 57 [vl. 1537] *Tol v. Iersekeroord* 70 [brab. 1504] *Br. handel Eng.* 1, 1170 [zholl. 1480] *Bronnen Rijnsburg* 818; 819(2x) [zholl. 1452] *Bronnen Rijnsburg* 822 [zholl. 1453] *Bronnen Rijnsburg* 908 [zholl. 1484] *Bronnen Rijnsburg* 1000 [zholl. 1496] *Frensweger hs.* 224(2x); 225 [nomnl. c.1480] *Jaarboek Sebastiaen* 171; 175 [wvl. 1534] *Br. handel Frankrijk* 1, 227 [nholl. 1494] *Rek. v. Nijm.* 3, 106 [geld. 1522]

appelbanck subst. 'bank of stalletje op de markt waar appels verkocht worden' (Hwb) *Cam.-rek. Deventer* 6, 300 [geld.ov. 1387]

appelbete subst. 'appelbeet' (Hwb) *Jan v. Ruusbroec* 4, 145 [brab. 2e h. 15e e.]

appelboem subst. 'appelboom' (Hwb) *Coninx summe* 386 [holl.brab. 1478] *Blome d. Doochd.* 114 [holl. c.1485] BRUGM., *Onuitg. serm.* 24 [zolim. 1523]

appelgrau 1 adj. 'appelgrijs, appelgrauw' (Hwb) *Troyen hs.* 1, 226 [? 1e h. 15e e.] JACOB v. M., *Alex.* 382 [vl. c.1350]

appelhof subst. boomgaard *Reg. bisdom Utrecht* 773 [holl.utr. voor 1383] *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 91(2x); 92 [nomnl. 1386]

appelkruut subst. ingemaakte appels, geconfijte appels (vgl. **quedecruut**) *Rek. v. Nijm.* 2, 103 [geld. 1430]

appellant appellant subst. die in *appèl*, hoger beroep gaat *Tol v. Iersekeroord* 70 [brab. 1504] *Tol v. Iersekeroord* 79; 80 [brab. 1512] *Dagb. v. Gent* 2 89(3x) [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 2, 287 [zholl. 1522]

K. v. Hulst 53(2x); 54; 55(3x) [vl. 1500] *K. v. Hulst* 57; 60(2x); 61 [vl. 1537]

appelleren appeleren -i(e)ren 1.1 trans. dagvaarden *Tol v. Iersekeroord* 80 [brab. 1512] 1.2 'bestrijden' (Rh. Gl., bet. A, 2) *Dagb. v. Gent* 1 119 [wmnl.vl. 1467-'90] *Bouc v. Audiënc.* 744 [wmnl.vl. 1370-'78] *R. v. Reimersw.* 10; 11 [vl. brab. 1e h. 16e e. (1502)] *K. v. Hulst* 53; 54(2x) [vl. 1500] *K. v. Hulst* 60 [vl. 1537] *Br. handel Eng.* 2, 690 [brab. 1549] 2.1 intr. in hoger beroep gaan (tegen een vonnis) *Dagb. v. Gent* 1 99; 152 [wmnl.vl. 1467-'90] 2.2 (- aen enen) zich beroepen op, een beroep doen op iemand (Hwb) *Tol v. Iersekeroord* 79 [brab. 1512] *Rek. v. Nijm.* 6, 173 [geld. 1539] 2.3 - tot, in (hoger) beroep gaan bij *Biënb.*² 232; 394 [holl.utr. 1458]

appelman subst. 'appelkoopman' (Hwb) *Rek. van Gent* 2, 405 [ovl. 1344] *Ann. em.* 25, 258 [vl. 14e e.] *Br. handel Eng.* 2, 495(2x) [zholl. 1540]

appelmate subst. 'appelmaat die verpacht werd; de door de stad geijkte maat, waarmee appels moesten worden afgemeten' (Hwb) *R. v. Utrecht* 1, 140 [holl.utr. 1387]

appelpanne subst. 'pan, waarin appels bereid worden' (ed. 346) MOORS, *Oorkondentaal* 306 [wlimb. 1396]

appelpote subst. 'jonge appelboom' (Hwb) *Bouc v. Audiënc.* 119 [wmnl.vl. 1370-'78]

appelsytrun subst. citroen (vgl. voor de vorming **appel-garnate**) *Aardse paradijs* 118 [holl. brab. 2e h. 15e e.]

appeltere* 3 -teer subst. 'appelboom' *Ann. Maestricht* 1, 298 [limb. 14e e. ?]

appelton -toen -thon subst. 'geijkte ton voor het meten van appels' (WNT Suppl. s.v. **appel** (I), Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 2, 197 [geld. 1512] *Rek. v. Nijm.* 3, 169 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 4, 54 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 189 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 5, 64 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 8, 70 [geld. 1542]

appelverkoopster subst. appelverkoopster *R. v. Amst.* 407 [holl. 1494-1512]

appendansche subst. pl. 'aanhoorigheden' (Hwb) *Cout. v. Brugge* 1, 584 [vl. 1449]

appetijt 3 subst. 'eetlust' *Leven van Lutgart* 93 [wlimb. c.1300] *Marg. v. Lymborch* 63b [brab. 1516]

appie 7 z. **apie** *Mnl. gen. recepten* 35 [vl. 1e h. 15e e.]

applice(e)ren applicueren applicquieren trans. 'aanwenden, bestemmen' (WNT Suppl. s.v. **appliceeren** (I), bet. 3) *Syoens kroniek* 219 [zovl. c.1540] *Br. handel Frankrijk* 1, 325 [zovl. 1524] *R. v. Amst.* 428; 444; 487; 493; 496 [holl. 1494-1512] *K. v. Brielle*² 284 [zholl. 1535] *Br. handel Eng.* 2, 283 [zholl. 1520] *Br. handel Frankrijk* 1, 314 [zholl. na 1521] *Dagb. v. Gent* 2 6 [wmnl.vl. 1467-'90]

appoentement 1 onder **apointement**

appoert 7 z. **aporte** *Rek. aflaath.* 43(2x) [vl. 1451]

appointement 1 onder **apointement**

appointceren 1 onder **apointeren**

appoint -point subst. 'rechterlijke schikking op een verzoek van partijen' (vgl. WNT Suppl. s.v. **appointement**, bet. 2 en s.v. **appoint**, bet. 2) *R. v. Haarl.* 192(2e pl.) [zholl. 1e kw. 16e e. (1503?)] *R. v. Haarl.* 192(1e pl.) [zholl. 1e kw. 16e e. (1503?)]

appointement onder **apointement**

appoint(i)eren 1 onder **apointeren**

appoytement 6 *appoytement* l. *appoyntement*, z. **apointement** *Leugemeete* 73 [vl. 1510]

appont(t)ement 1 onder **apointement**

appoortberdekijn subst. schaal voor offergaven aan

geestelijke gestichten of personen (z. **aporte** en **bort**, bet. 5) *Leugemeete* 181 [vl. 1527]

appostilleren trans. als kanttekening aan een memorie of petitie toevoegen *Br. handel Eng.* 2, 57 [brab. 1537]

appreghenderen **apre-** 1.1 trans. 'gevangennemen' (WNT Suppl., bet. 1) *K. v. Brielle*² 249; 250; 252 [zholl. 1527] *K. v. Brielle*² 298 [zholl. 1536] *Draperie Haag* 309 [zholl. c.1625 <1500>] *K. v. Hulst* 57 [vl. 1537] *Br. Middelburg* 3, 349 [wmnl. 1530] 1.2 in bezit nemen *Syoens kroniek* 215 [zovl. c.1540] *Br. Middelburg* 1, 458 [wmnl. na 1517] 2.1 *geaprehendeert zijn*, inbegrepen zijn *Br. handel Frankrijk* 1, 372 [brab. 1543-'44]

apprehentie **-cie** **-sie** 1 subst. 'gevangenneming, arrestatie' (WNT Suppl., bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 512 [wmnl. 1524] 2 'beslag, inbeslagneming' (WNT Suppl., bet. 2) *K. v. Hulst* 44 [vl. 1488] *Br. handel Eng.* 2, 505 [zholl. 1528] *R. v. Haarl.* 193 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>]

approbatie **-cie** subst. officiële goedkeuring *Syoens kroniek* 210 [zovl. c.1540] *Br. handel Eng.* 2, 306 [holl. 1523] *Br. Middelburg* 1, 67 [wmnl. 1515] *Br. Middelburg* 2, 459 [wmnl. 1526]

aprobeert partc. adj. rechtsgeldig *R. v. Gorinchem* 23 [holl. c.1400 <1349>]

aproberen **-bieren** **-pieren** **apro-** trans. 'goedkeuren' (Hwb) *R. v. Amst.* 432; 455 [holl. 1494-1512] *Dagb. v. Gent* 2 273 [wmnl.vl. kort na 1515] *Bouc v. Audiënc.* 57 [wmnl.vl. 1370-'78] *Leugemeete* 165 [vl. 1480] *Gem. gronden N.-Brab.* 219 [brab. 1465] *Gem. gronden N.-Brab.* 152; 160 [brab. 1468] GANSFORT, *De or. dom.* 147 [holl.nomnl. c.1500] *Brab. jachtrecht* 94(2x) [brab. eind 17e e. <1486>] *Br. handel Eng.* 2, 316 [holl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 67 [wmnl. 1515] *Br. Middelburg* 3, 355(4x) [zholl. 1531] *Frensweger hs.* 27(2x) [nomnl. c.1480] *Tien ghebode* 53 [geld. 1452] *Syoens kroniek* 205; 408; 415; 416; 417 [zovl. c.1540] BRUGM., *Onuitg. serm.* 185 [zoliml. 1523]

appropriëren trans. aanwenden, gebruiken *Br. Middelburg* 3, 332 [wmnl. 1525]

aprouveren trans. 'goedkeuren' (WNT Suppl.) *Leugemeete* 3 [vl. 1333]

aprehenderen onder **appreghenderen**

april **aprel** **prille**+ subst. 'april' (Hwb) *Mnl. zegeningen* 312 [vl. 2e kw. 15e e.] *Spiegel historiael I* 3, 333 [wvl. c.1350]

aproberen onder **aproberen**

apsolvieren onder **absolveren**

apstinencie subst. 'onthouding' (Hwb) *Kl. v. Diepenv. hs.* 160 [geld.ov. 1534] z. onder **abstinencie**

apteek 3 onder **apoteke**

apteker* 2 **ab(e)teyker** subst. 'apotheker' *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 493 [geld.ov. 1366] *Cam.-rek. Deventer* 5, 48 [geld.ov. 1378]

arabiensche **-bijensche** subst. Arabier (vgl. **arabijn**) *Marg. v. Lymborch* 90b; 93a [brab. 1516]

araebsch adj. arabisch ZERBOLT, *Super modo* 128 [brab. c.1393-1402]

arance* 1 **araenge** subst. 'naam van eene oranjekleurige stof' (Hwb) *Rek. van Gent* 2, 291(2x) [ovl. 1343]

aranieappel subst. sinaasappel *Br. Middelburg* 3, 472 [wmnl. 1545]

araut* 1 **aerraut** subst. afgezant *Br. handel Eng.* 2, 222 [zholl. 1512]

arbeidelijc* 1 **-lic haer-** **-beydelic** 1 adj. arbeidzaam *Frensweger hs.* 238 [nomnl. c.1480] 2 door arbeid ver-

kregen, arbeids- (vgl. Hwb, bet. 2) *Ann. em.* 13, 284(2x) [vl. 1400]

arbeidelycheit arbeydelic- 1 subst. arbeidzaamheid *Stichtige punten* 27 [geld.ov. c.1475] 2 'moeilijke taak of werk' (Hwb) *Parab. v. Cyrillus* 124 [holl. c.1475]

arbeideman onder **arbeitsman**

arbeiden 1 -beyden 1.1 trans. 'verwerken, transporteren' (WNT Suppl., bet. 2) *Br. Middelburg* 3, 242(2x) [zholl. 1512] 2.1 intr. (pijn) lijden *Frensweger hs.* 87 [nomnl. c.1480] 3.1 upward -, 'met inspanning stroomopwaarts brengen' (m.b.t. een schip; Hwb, sub bet. II, 4) *Cam.-rek. Deventer* 5, 412 [geld.ov. 1382]

arbeider air-+ -beyder aer- arre- subst. 'arbeider, werkman' (Hwb) *Dietsche doctrinael* 163; 270 [brab. c.1374] *Gedenkw. Gelderland* 5, 80 [geld. 1477] *Oudste r. v. Dordr.* 1, 283(nx) [zholl. 1445] *Br. handel Eng.* 2, 27 [brab. 1491] *Br. Middelburg* 3, 202(3x) [wmnl. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 3, 554 [wmnl. 1546]

arbeitsloon arbeyts- -loen arbeytsloe(e)n subst. 'arbeidsloon, bep.: verdiend loon' (Hwb) J. MATTH., *Rechtsb.* 61 [zeholl. 15e e. (c.1405)] *Friesche stadrechten* 146 [holl.fri. na 1479] *Advies weeshuis* 82 [ov. 1541] BRUGM., *Verspr. serm.* 61 [st. 1476] *R. v. Haarl.* 127 [zholl. c.1450 (1443)] *R. v. Haarl.* 180 [zholl. 2e h. 15e e. (1496)] *R. v. Haarl.* 269 [zholl. 1e h. 16e e. (1542)] *Scaecspel* 98 [holl. 1e h. 15e e. (1403)] *Draperie Haag* 291 [zholl. c.1550 (1473)] *R. v. Leiden* 253 [zholl. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 3, 180 [zholl. voor 1496] *K. v. Brielle*² 308 [zholl. 1538] *K. v. Brielle*² 335 [zholl. 1546] *Bronnen Rijnsburg* 946 [zholl. 1489] *Bronnen Rijnsburg* 960 [zholl. 1491] *Bronnen Rijnsburg* 977 [zholl. 1493] *Bronnen Rijnsburg* 985 [zholl. 1495] *Bronnen Rijnsburg* 1001; 1008 [zholl. 1497] *Bronnen Rijnsburg* 1026 [zholl. 1499] *Bronnen Rijnsburg* 1034 [zholl. 1500] *Wfri. stadrechten* 2, 48 [nholl. 1e h. 15e e.] *Wfri. stadrechten* 2, 409 [holl. 17e e. (1505)]

arbeitsman a(i)rbeys- arbeide- arbeidts- -lude, -luyden pl., subst. 'werkman, arbeider' (Hwb) *R. v. Leiden* 113 [zholl. 1437] *R. v. Haarl.* 87 [zholl. c.1412 (1405-'12)] *R. v. Amst.* 347; 366; 419 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 533 [holl. c.1500] *R. v. Gorinchem* 330(2x) [holl. 1502-'16] W. v. S. Th., *Epistel* 46 [ov. c.1470]

arbeitsvolc subst. werkvolk *Stadr. Kampen* 52 [wov. 1471]

arbiter subst. scheidsrechter *Br. handel Eng.* 2, 30 [zholl. 1505] *Br. Middelburg* 1, 329(2x); 330(2x) [wmnl. 1488]

arbitrael arby- 1 adj. 'scheidsrechterlijk' (WNT Suppl. s.v. arbitraal, bet. 1) *Br. handel Eng.* 2, 30 [zholl. 1505] 2 naar eigen goedvinden door de rechter of een overheidsinstantie te regelen (vgl. WNT Suppl. s.v. arbitraal, bet. 3) *Br. Middelburg* 2, 69 [wmnl. 1504] *Br. Middelburg* 1, 467 [wmnl. na 1532] *Br. Middelburg* 3, 385 [wmnl. 1539] *Br. Middelburg* 1, 518; 519 [wmnl. 1544] *R. v. Amst.* 371 [holl. 1494-1512]

arbitraerlic onder **arbitralic**

arbitragie -traige subst. 'beslissing door den rechter of een overheidsinstantie naar eigen goedvinden' (WNT Suppl., bet. 2) *R. v. Amst.* 411 [holl. 1494-1512] *Br. Middelburg* 1, 98 [brab. 1548]

arbitraire -trarye 1 adj. scheidsrechterlijk (vgl. WNT Suppl., bet. 2) *Br. handel Frankrijk* 1, 262 [zholl. 1508] 2 naar eigen goedvinden door de rechter of een overheidsinstantie te regelen (vgl. WNT Suppl., bet. 1, b) *R. v. Amst.* 158 [holl. 1452-'94]

arbitralic

arbitralic aer- -lick -traerlic -traerlijck -trairlic adv. ter beslissing van de rechter of een overheidsinstantie naar eigen goedvinden (vgl. Hwb) *R. v. Reimersw.* 13 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1502>] *Br. handel Frankrijk* 1, 260 [nholl. 1507] *Br. handel Frankrijk* 1, 309 [zholl. 1521] *K. v. Brielle*² 250 [zholl. 1527] *Ann. em.* 24, 424 [zvl. 1427] *Ann. em.* 18, 417 [vl. 1542] *Br. Middelburg* 2, 67 [zholl. 1502] *Br. Middelburg* 1, 68 [wmnl. 1515] *Dagb. v. Gent* 2 284 [wmnl.vl. kort na 1515]

arbitralicken -lijcken adv. ter beslissing van de rechter of van een overheidsinstantie naar eigen goedvinden (vgl. Hwb) *R. v. Gorinchem* 317 [holl. 1546] *K. v. Brielle*² 241 [zholl. 1527] *K. v. Brielle*² 284; 286 [zholl. 1535] *K. v. Brielle*² 293 [zholl. 1536] *R. v. Amst.* 420; 424; 435 [holl. 1494-1512]

arbitrarye onder **arbitrair**

archebisdom subst. aartsbisdom *Biënb.*² 359 [holl.utr. 1458]

archeflaminne subst. 'aartsbisschop der moslims' (ed. 299) *Mandev.*² 122 [holl. 1462]

archidiaken subst. 'aartsdiaken, koorbisschop' (Hwb) *Rek. aflath.* 55(3x) [brab. 1451-'54]

ardenoes -oysch die -, subst. de Ardenner HEELU, *Rijmkronijk* 205 [brab. c.1440] *Spiegel historiael* I 3, 291 [wvl. c.1350]

arduun 4 *arduun* l. *orduun*, z. *ordune* (TNTL 27 (1908), 189-190) *Mnl. lexicogr. noten* 189 [ovl. 1414]

aren intr. 'in zijne aren komen, aren krijgen' (WNT 1e art., bet. 1) *Drie con.* 170a [holl. c.1450]

arenborstier 7 z. *armborstiere* *Rek. van Holland* 1, 54 [holl. 1317]

arengeboem subst. oranjeboom (lat. *arangium* vgl. ed. 49; vgl. Hwb s.v. *araenge*) *Parab. v. Cyrillus* 40 [holl. c.1475]

arengulden aerents- subst. 'oude Geldersche muntsoort, die te Arnhem geslagen werd, met den arend als muntteeken' (WNT s.v. *arendgulden*) *Warfsconstituten* 47 [gron. c.1580 <1469>] *Rek. v. Rotterdam* 4, [zholl. 1603 <1426>] *Etstoel Drenthe* 45 [dr. 1571 <1452>] BENNINGE, *Kroniek* 67 [gron. c.1525]

arest 1 onder **arrest**

arestacie onder **arrestatie**

arffdochter 3 onder **erfdochter**

arffmaighscheidijsge subst. 'toewijzing van erf aan de verschillende 'magen' van dezelfde erflater' (vgl. *erf-magesceit*) *Stadr. Nijmegen* 143 [geld. c.1470 <1447>]

arfnaemscip onder **erfnaemscip**

arfroys 7 z. *orfroys* *Br. Middelburg* 2, 128 [zholl. 1366]

arg- zie ook onder **aerch-**, **erg-**

argdoen subst. 'kwaaddoen, kwaad' (Hwb) *Dietsche doctrinael* 148 [brab. c.1374]

argelijc* 1 **archlic** subst. 'twist, ruzie' (Hwb) *Spiegel der sonden* 2, 237 [geld. 1434-'36]

arger(e) 1 subst. 'leed, verdriet' (ed. 98 n.1) *Leven van Lutgart* 98 [wlimb. c.1300] 2 **-e**, 'verderver, de duivel' (Hwb) *Leven van Lutgart* 120 [wlimb. c.1300]

argeren 1 **hem -**, zich ergeren *Sermonen* 179 [brab. na 1540]

argernisse 3 onder **ergernisse**

arguacie* 1 **-tie** subst. 'redenering' (Rh. Gl., bet. 1) *Syoens kroniek* 418 [zovl. c.1540]

argueren 1 **arguieren** 1 trans. betogen, staande houden *Sermonen* 325 [brab. na 1540] 2 **enen (iet) -**, iemand een probleem voorleggen *Frensweger hs.* 244 [nomnl. c.1480]

- argument** 1 subst. argument, 'bewijsgrond' (Hwb, bet. 1) GANSFORT, *De or. dom.* 113; 155; 157 [holl.nomnl. c.1500] *Teghen die strael* 64 [holl. c.1480-'85] *Br. handel Frankrijk* 1, 342 [zholl. 1530] ZERBOLT, *Mnl. vert.* 191 [geld. c.1450] 2 'redetwist, woordenwisseling' (vgl. Hwb, bet. 2) J. BOENDALE, *Lekensp.* 3, 270 [brab. c.1350]
- arke** 1 **aerke arck erke** 1.1 subst. 'de ark van Noach' (Hwb, bet. 5) *Luiks diatessaron* 218 [wlimb.vl.brab. begin 14e e.] *Spiegel historiael I* 1, 21(nx) [wvl. c.1350] *Blome d. Doochd.* 116 [holl. c.1485] 2.1 **arck des levens**, 'hart' (lat. *archa vitae* ed. 49) *Parab. v. Cyrillus* 31 [holl. c.1475]
- arkus** subst. ? *Rek. der Buurkerk* 143 [holl.utr. 1450]
- arm-** zie ook onder **erm-**
- arm** 1 - *van geeste*, 'nederig' (Hwb, sub bet. 2) *Griseldis-novelle* 28 [omnl. c.1420]
- armborstiere*** 1 -**ierre** subst. 'hand- of voetboogmaker' (Hwb, bet. 2) *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 17; 49; 58; 59 [geld.ov. 1362] *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 175 [geld.ov. 1363] *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 503 [geld.ov. 1366] *Cam.-rek. Deventer* 3², 158 [geld.ov. 1369]
- armborstpile** subst. 'pijl voor een 'armborst' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 2, 511 [holl.utr. 15e e.]
- armbosse** subst. armenfonds *Dietsche warande* 5, 36 [holl. 1512]
- armdoec** subst. 'morsmouw' (ed. 48 n.5) *Stichtige punten* 48 [geld.ov. c.1475]
- armekijnderelant** subst. 'land waarvan de opbrengst bestemd is voor het onderhoud van arme kinderen' (Hwb s.v. **armekinderlant**) *Wfri. stadrechten* 2, 353 [holl. 16e e. <1415>]
- armekijnderengelt** subst. 'geld voor het onderhoud van arme kinderen' (Hwb s.v. **armekindergelt**) *Wfri. stadrechten* 2, 346 [holl. 16e e. <1415>]
- armelandt** subst. 'land van 'de armen', land waarvan de opbrengst beheerd wordt door een armbestuur' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 382 [holl. 1531 <c.1415>]
- armenienlandt** subst. Armenië *Marg. v. Lymborch* 136a [brab. 1516]
- armenscole** subst. armenschool *Br. Middelburg* 1, 350 [wmnl. 1545]
- armette** subst. singel, koord *Ann. em.* 15, 275 [vl. 1500]
- armevoocht -voicht erme(r)voicht** subst. 'lid van een armbestuur' (Hwb s.v. **armevoget**) *Wfri. stadrechten* 2, 306(nx); 307; 310(2x) [holl. c.1550 <1452>] *Wfri. stadrechten* 2, 369 [holl. 17e e. <1460>]
- armgout** subst. gouden armband *Saksenspiegel* 1, 22 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]
- armhertich** adj. 'zonder geestkracht' (Hwb) *Hss. Ruusbr.* 76 [brab. 1e h. 15e e.]
- armyne** 7 subst. hermelijn (z. **hermijn**) *Døct. des tijts* 159 [holl. 1486]
- armijnen** adj. hermelijnen *Br. handel Eng.* 1, 1075 [brab. 1472]
- armyser** subst. 'boei' (WNT Suppl s.v. **arm** (I), Samenst.) *Rek. van Holland* 1, 414 [holl. 1345]
- armineren** trans. van een hermelijnstaart voorzien (vgl. **hermine**) *Tocht v. J. v. Blois* 206 [zholl. 1361-'62]
- armoede** 1 *mit -*, moeizaam, met moeite *Troyen hs.* 5, 96 [? 1e h. 15e e.]
- armoeseren** intr. ? *Jhesus collacien* 226 [nholl.vl. c.1480]
- aroepe** subst. 'ingekookte wijn (most)' (ed. 3, 496 n.1) *Br. Middelburg* 3, 496 [wmnl. 1545]

arpen subst. lengtemaat (vgl. ofr. *arpent*) *Mandev.*² 164 [holl. 1462]

arpeneere 3 onder **harpenare**

arpoeis 7 **aerpoys** z. **arpoys** *Mnl. gen. recepten* 89; 108 [vl. 1e h. 15e e.]

arras **arres** subst. 'handgeld, handgift' (Hwb, bet. 1) *Rek. v. Nijm.* 1, 291 [geld. 1426] *Rek. aflaath.* 72 [vl. 1456] *Bronnen Rijnsburg* 822 [zholl. 1453] *R. v. Gouda* 99 [zholl. 1488-'95] *R. v. Gouda* 347 [zholl. 1521]

arraspenningh subst. 'handgeld, handgift' (Hwb s.v. **arras**, bet. 1) *Rek. v. Nijm.* 7, 181 [geld. 1541]

arrasteren 1 onder **arresteren**

arrebeyder onder **arbeider**

arreest 1 onder **arrest**

arrente -de 1 subst. 'opbrengst' (ed. 304) *Rek. v. Brugge* 68 [wvl. 1303] 2 'brandhout' (ed. 2, 711) *Br. Middelburg* 2, 48(2x) [zholl. 1325] 3 'bezoldiging' (Hwb) *Rek. v. Brugge* 139; 216 [wvl. 1303]

arres onder **arras**

arrest † **ar(re)est** 1.1 subst. inbeslagneming, 'beslag op goederen' (Hwb, bet. 3) *Dagb. v. Gent* 2 234 [wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Amst.* 382 [holl. 1494-1512] *Tol v. Iersekeroord* 43 [brab. 1482] *Br. handel Eng.* 1, 970 [zholl. 1462] *Br. handel Eng.* 2, 215 [brab. 1515] *Br. handel Frankrijk* 1, 309 [zholl. 1521] *Br. Middelburg* 1, 40; 41 [zholl. 1456] 1.2 arrestatie, 'aanhouding van personen' (Hwb, bet. 3) *Br. handel Frankrijk* 1, 263 [zholl. 1508] *Br. Middelburg* 1, 42 [zholl. 1456] *Br. handel Eng.* 1, 1170 [zholl. 1480] *K. v. Hulst* 9 [vl. 1353] *Tol v. Iersekeroord* 50 [brab. 1486] 2.1 in -e doen, beslag leggen op, in beslag nemen *Bouc v. Audiënc.* 48; 62; 63; 475; 740 [wmnl.vl. 1370-'78] 2.2 in -e setten, beslag leggen op, in beslag nemen *Bouc v. Audiënc.* 360 [wmnl.vl. 1370-'78] 2.3 in -e stellen, beslag leggen op, in beslag nemen *Bouc v. Audiënc.* 45; 46 [wmnl.vl. 1370-'78]

arrestabel adj. 'gearresteerd kunnen de worden' (WNT Suppl.) *Br. Middelburg* 1, 100 [wmnl. 1548]

arrestaeg onder **arrestatie**

arrestament onder **arrestement**

arrestant subst. 'degene in wiens opdracht een persoon in gijzeling is gesteld' (WNT Suppl., bet. A) *Br. handel Eng.* 2, 633 [zholl. 1546]

arrestatie -cie -cye arestacie arris- arrestaeg 1 subst. beslag op goederen (vgl. WNT Suppl. s.v. **arrestatie**) *R. v. Gorinchem* 130 [holl. 1454] *R. v. Amst.* 121 [holl. 1452-'94] *Br. handel Eng.* 1, 843 [wmnl. 1445] *Br. handel Eng.* 1, 860 [zholl. 1448] *Br. handel Eng.* 1, 934(2x) [zholl. 1456] 2 hechtenis *Br. Middelburg* 2, 350 [zholl. 1462] *Bronnen Rijnsburg* 916 [zholl. 1485]

arrestement -tament 1 subst. 'beslag op goederen' (Hwb) *Br. Middelburg* 2, 312 [wmnl. 1435] *Br. Middelburg* 3, 84 [zholl. 1440] *Br. Middelburg* 2, 368 [wmnl. 1477] *Br. Middelburg* 3, 203 [wmnl. 1500] *Br. handel Eng.* 1, 650(2x) [zholl. 1432] *Br. handel Eng.* 1, 970 [zholl. 1462] 2 'aanhouding van personen' (Hwb) *Br. handel Eng.* 1, 1142 [zholl. 1478]

arresteren 1 **arras-** 1 trans. 'in beslag nemen' (Hwb) *Tol v. Iersekeroord* 43 [brab. 1482] *Tol v. Iersekeroord* 131 [brab. 1532] *R. v. Amst.* 121; 122; 204 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 382 [holl. 1494-1512] *Rek. v. Nijm.* 4, 72 [geld. 1529] *Dagb. v. Gent* 1 97 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 237 [wmnl.vl. 1467-'90] *Bouc v. Audiënc.* 46; 77; 112; 141; 178 [wmnl.vl. 1370-'78] *Br. handel Eng.* 1, 185 [zholl. 1323] *Br. handel Eng.* 1, 876 [zholl. 1450] *Br. handel Frankrijk* 1, 156 [zholl. 1475] *Br.*

handel Frankrijk 1, 239 [zholl. 1499] *Br. handel Frankrijk* 1, 251 [zholl. 1502] *Br. Middelburg* 1, 41 [zholl. 1456] 2 'arresteerden' (Hwb), aanhouden *Br. handel Eng.* 1, 650 [zholl. 1432] *Br. handel Eng.* 1, 633 [zholl. 1546] *R. v. Amst.* 275(2x) [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 297; 309 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 612; 613 [holl. c.1497] *K. v. Brielle*² 248 [zholl. 1527] *Rek. aflaat.* 67 [brab. 1456] *R. v. Gorinchem* 115 [holl. 1577 <1425>] *Tol v. Iersekerood* 50 [brab. 1486] *Br. handel Frankrijk* 1, 354 [zholl. 1537] *Br. handel Frankrijk* 1, 262 [zholl. 1508] *Br. Middelburg* 1, 39 [zholl. 1456] *K. v. Hulst* 8(3x); 10 [vl. 1353] *K. v. Hulst* 52; 53(2x); 54(3x) [vl. 1500]

arrestering(h)e subst. beslag op goederen; aanhouding van personen *Br. Middelburg* 3, 46 [zholl. 1397] *R. v. Zierikzee* 35 [zholl. 1380] *Br. handel Eng.* 1, 575 [zholl. 1415] *Br. handel Eng.* 1, 766 [zholl. 1441]

arrestpenninck 7 'handgeld' (z. **arre** (I)) *Bronnen Rijnsburg* 1000 [zholl. 1496]

arrierage subst. 'achterstand' (Hwb) *Rek. v. Brugge* 181; 183 [wvl. 1303]

arristacie onder **arrestatie**

arrivement subst. aankomst *Br. handel Frankrijk* 1, 405 [zholl. 1547]

arriveren 1 -vieren intr. aankomen *Br. handel Eng.* 2, 250 [zholl. 1518] *Br. handel Eng.* 2, 252 [zholl. 1518]

arriveringhe -veeringe subst. aankomst *Br. handel Frankrijk* 1, 285 [zholl. 1514] *Br. handel Frankrijk* 1, 358 [zholl. 1538-'39]

arrivieren 1 onder **arriveren**

arrogancie subst. aanmatiging *Spiegel d. m. b.* 252 [wvl. begin 15e e.] *Br. Middelburg* 1, 622 [wmnl. 1531]

article 1 subst. 'stuk van het schaakspel' (Hwb) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 570 [nholl. 1480]

article 6 *article* 1. *artitike* jicht (z. **arthritike**) *Mandev.*² 271 [holl. 1462]

artilleriebewaerdere subst. die het geschut bewaart *Br. Middelburg* 1, 399 [wmnl. 1e kw. 16e e.]

artillerie-engiene subst. geschut *R. v. Gorinchem* 159 [holl. 16e e. <1480>]

artillerymeester **attelrie**- **atelrymeister** **attelry(en)**-subst. stedelijk ambtenaar belast met het toezicht over de artillerie *Br. Middelburg* 2, 487 [wmnl. 1547] *Rek. v. Nijm.* 2, 245 [geld. 1514] *Rek. v. Nijm.* 3, 299; 347 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 17 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 79(2x); 85 [geld. 1529] *R. v. Amst.* 416 [holl. 1494-1512]

artsepoont **aersepone** subst. bevel om de strijd te staken *Marg. v. Lymborch* 32a; 125a [brab. 1516]

arwete(n)meet subst. erwtenakker *R. v. Zierikzee* 226; 283 [wmnl. 1485]

asater 6 l. *arsater Bouc v. Audienc.* 339 [wmnl. vl. 1370-'78]

asbestoen subst. ijzerkleurige steen in de bergen van Arcadië (vgl. *Georges* s.v. **asbestos**) *JACOB v. M., Alex.* 267 [vl. c.1350]

ascensioensavont **ascencioens-** **ascentien-** **ascentioens-** **avondt** **assensyavont** subst. dag vóór Hemelvaartsdag *Dagb. v. Gent* 2 194 [wmnl. vl. 1467-'90] *K. v. Brielle*² 300 [zholl. 1536] *L. v. V., Sp. hist.* 3, 37 [brab. c.1325] *Br. handel Eng.* 1, 1214 [brab. 1483]

ascensioensdach **acensiedach**+ **assensy-** subst. 'Hemelvaartsdag' (Hwb s.v. **ascensioen**) *J. MATTH., Rechtsb.* 159 [zeholl. 15e e. <c.1405>] *Br. Middelburg* 3, 65 [wmnl. 1430] *Br. handel Eng.* 1, 1214 [brab. 1483]

ascentienavont onder **ascensioensavont**

aschachtech

aschachtech adj. 'aschkleurig, vaal' (Hwb, bet. 2) *Leringe v. orinen* 60 [vl. 1351]

aschaloec subst. 'sjalot' *Synon. mnl. plantenn.* 283 [vl. 1483]

aschdach **assch-** subst. 'de eerste dag der groote vasten' (Hwb), Aswoensdag *Leugemeete* 3 [vl. 1333] *Rek. v. Nijm.* 6, 166 [geld. 1539]

aschdoec **asschedueck** subst. haren kleed (lat. *cilicium*) *Tondalus' visioen* 2, 139b(1e pl.) [zlimb. 2e kw. 15e e.] *Tondalus' visioen* 2, 139b(2e pl.) [zholl. 1461]

ascorie **alsc(o)rie** subst. een plaatsnaam (vgl. Braekman 1965, 81; *ascrie* l. *alscrie*) *Mnl. gen. recepten* 119; 120; 133 [wvl. 1305]

ascrie 6 onder **ascorie** *Mnl. gen. recepten*

asedumsrecht subst. 'recht zoals de asega wijst, aasdomsrecht' (Hwb s.v. **asichdoemsch**) *R. v. Leiden* 206(2x) [zholl. 2e h. 15e e.]

aselnote 7 onder **haessennote**

azemen intr. ademen *Sermonen* 276 [brab. na 1540]

ashoop subst. hoop as *Versl. O.V.R.* 6, 191(2x) [brab. c.1572 <1509>]

asijn 7 **essijn** z. **aisijn** (cfr. ofr. *aisin*) *H. kruis Breda* 26 [brab.zholl. na 1457] J. BOENDALE, *Lekensp.* 2, 405 [brab. c.1350]

asijnmaet subst. 'azijnmaat' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 98 [nholl. c.1530]

asijsebryef subst. bewijs dat men accijns heeft betaald *R. v. Tiel* 22 [geld. 1500-'50]

aspec(t) subst. 'stand van de hemellichamen ten opzichte van elkaar, gezien vanuit de aarde' (ed. 77; vgl. WNT Suppl.,) bet. 2) BARTH. ENGELSMAN 114 [holl. 1485] *Cracht der mane* 8(2x); 9(2x) [holl. c.1450]

assay 1 subst. keuring (hier van *wede*, verfstof) *Br. handel Frankrijk* 1, 100 [zholl. na 1455]

assayen trans. essayeren *Br. Middelburg* 2, 465 [wmnl. 1530]

assayermeester subst. keurmeester voor edele metalen *R. v. Amst.* 292 [holl. 1494-1512]

assayesteen subst. toetssteen *Br. Middelburg* 2, 427 [wmnl. 1507]

assayeur subst. keurmeester voor edele metalen *Br. Middelburg* 3, 163 [wmnl. 1490] *Ann. em.* 1, 55 [ovl. 1477]

assailgieren 1 **sailgieren** trans. maaïen *Ann. em.* 35, 15(2x) [wvl. 1303]

asscade subst. 'nachtschade' *Synon. mnl. plantenn.* 288 [wvl. 1305]

asschedueck onder **aschdoec**

asschenbackenbroet subst. in de as gebakken brood (vgl. Hwb s.v. **aschbroot**) MAUBURNUS, *Scala* 211 [geld.ov. 1558]

asschenduge subst. duig van een potaston *R. v. Zierikzee* 135 [wmnl. 1429]

asschintonne **assin-** subst. potaston *R. v. Zierikzee* 222; 271 [wmnl. 1485]

asseymeester subst. keurmeester voor edele metalen *Br. Middelburg* 2, 391 [wmnl. 1491]

asseneren* 1 **assi(n)gneren** 1 trans. aanwijzen, bepalen (vgl. WNT Suppl., bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 101 [wmnl. 1548] *R. v. Haarl.* 188 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] 2 'toewijzen' (WNT Suppl., bet. 2) *Leugemeete* 20 [vl. 1343] *Leugemeete* 42 [vl. 1465] 3 aanwijzen, bestemmen (voor) (m.b.t. een geldbedrag) *R. v. Amst.* 424 [holl. 1494-1512] 4 vestigen (m.b.t. een rente) *Ann. em.* 45, 353(2x) [wvl. 1418]

assensyavont onder **ascencioensavont**

assensydach onder **ascensioensdach**

assent ascent subst. goedvinden *Oudste mnl. oork.* 361 [ovl. 1260] *Oudste mnl. oork.* 377 [wvl. 1266]

assurance onder **assurance**

asseureren trans. verzekeren (m.b.t. zaken) *Br. handel Frankrijk* 1, 344 [zholl. 1530]

assie assye subst. as (z. **assce**; vaak verbonden met **vulnisse**) *K. v. Brielle*² 217(4x); 218(4x); 219 [zholl. 1527] *K. v. Brielle*² 297 [zholl. 1536] *K. v. Brielle*² 327(3x) [zholl. 1544]

assigneren 1 onder **asseneren**

assijnser assiser subst. 'ontvanger der accijnzen' (vgl. *Hwb s.v. assiser*) *R. v. Gorinchem* 195(3x); 196(nx); 198 [holl. 1398] *K. v. Hulst* 67 [vl. 1399] vgl. onder **excyser**

assijnsmeyster sijns- subst. 'ontvanger der accijnzen' (vgl. *Hwb s.v. assijnsmeester*) *R. v. Gorinchem* 205; 294; 316 [holl. 1482-1501]

assijseboec subst. boek met aantekeningen m.b.t. het verhuren van accijnzen *R. v. Tiel* 19; 20 [geld. 1500-'50]

assing(h)e subst. (hout)as *R. v. Zierikzee* 312 [wmnl. 1513] *Br. handel Eng.* 1, 1046 [brab. 1472]

assintonne onder **asschintonne**

assiser onder **assijnser**

assistentie -cie -sie subst. hulp, bijstand *Br. handel Frankrijk* 1, 219 [zholl. 1493] *Br. handel Frankrijk* 1, 229 [zholl. 1496] *Br. handel Frankrijk* 1, 390 [zholl. 1545] *Br. Middelburg* 2, 426 [wmnl. 1507] *Br. Middelburg* 3, 235 [wmnl. voor 1512] *Dagb. v. Gent* 2 191; 193 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 267 [wmnl.vl. kort na 1515] *Br. handel Eng.* 2, 241 [zholl. 1517]

assisteren trans. helpen, bijstand verlenen *Br. handel Eng.* 2, 69 [brab. 1496] *Br. Middelburg* 1, 335(2x) [wmnl. 1498] *Br. Middelburg* 1, 510 [wmnl. 1500] *Br. Middelburg* 3, 256 [wmnl. 1515] *Br. Middelburg* 1, 76 [brab. 1521]

associatie subst. compagnieschap, vennootschap *Br. handel Frankrijk* 1, 352 [brab. 1537]

assueghelt assuwegelt subst. recht geheven door het stadsbestuur van erfenissen in de stad die aan personen daarbuiten toevallen (vgl. **exue**) *Br. Middelburg* 2, 65 [wmnl. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 2, 13 [wmnl. 1511]

assumptie subst. Maria-ten-hemel-opneming (15 augustus) *L. v. V., Sp. hist.* 1, 81 [brab. c.1325]

assurance asseu- subst. verzekering *Br. handel Frankrijk* 1, 344; 345 [zholl. 1530] *Br. handel Eng.* 2, 678 [zholl. 1548]

assuwegelt onder **assueghelt**

astrahot subst. naam van een Saraceense (af)god *Marg. v. Lymborch* 89a; 106a [brab. 1516]

astralabe subst. 'astrolabium' (ed. 299) *Mandev.*² 155(3x); 199; 161 [holl. 1462]

astrinctie subst. verplichting *Tol v. Iersekeroord* 75(2x) [vl. 1506]

astrissie subst. 'akkerzenegroen?' (Braekman 1965, 81) *Mnl. gen. recepten* 142 [wvl. 1305]

astronimus -nomus subst. sterrenwichelaar (vgl. **astronomijn**) *Marg. v. Lymborch* 111a(2x) [brab. 1516] *Sticht. exempelen* 52 [holl. 2e h. 15e e.]

asuer 1 onder **aisuer**

atelrymeister onder **artillerymeister**

atemptacie subst. wederrechtelijke aanslag op iemands bezit (vgl. *WNT Suppl. s.v. attentatie*) *Br. handel Eng.* 1, 1000 [zholl. 1466]

attelrie 7 -ry z. **artillerie** *R. v. Amst.* 416 [holl. 1494-

1512] *Rek. v. Nijm.* 3, 167 [geld. 1523]

attelriemeester onder **artillerymeester**

attelry(en)meister onder **artillerymeester**

attemptaet 1 subst. 'hetgeen in strijd met een rechterlijk gebod wordt ondernomen' (WNT Suppl. s.v. **attentaet**, bet. 2) *K. v. Hulst* 57; 60 [vl. 1537] *Br. handel Eng.*

1, 770(2x) [zholl. 1442] *Br. handel Eng.* 1, 1023(2x) [vl. 1469] 2 'vijandige onderneming' (WNT Suppl. s.v. **attentaet**, bet. 3) *Br. Middelburg* 3, 127 [wmnl. 1469]

attempteren trans. 'ondernemen; bepaaldelijk tegen iets of iemand' (WNT Suppl. s.v. **attenteeren**, bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 336 [zholl. 1498] *Br. Middelburg* 3, 260 [zholl. 1516] *R. v. Amst.* 431 [holl. 1494-1512] *Brab. jachtrecht* 40(2x) [brab. 1453] *Tol v. Iersekerood* 80 [brab. 1512] *Br. handel Eng.* 2, 14 [brab. 1488] *Br. handel Frankrijk* 1, 350 [brab. 1536]

attente* 1 **attent** subst. 'blad met aantekeningen over de behandelde zaken?' (ed. 355) MOORS, *Oorkondentaal* 75 [wlimb. 1398]

attestacie -aetie 1.1 subst. (ambtelijke) schriftelijke verklaring *Br. Middelburg* 3, 374 [zholl. 1537] 2.1 - **nemen**, 'iets door een (ambtelijke) schriftelijke verklaring laten bevestigen' (WNT Suppl. s.v. **attestatie**, sub bet. 1) *Br. handel Frankrijk* 1, 358 [brab. 1538]

attoerne attuerne subst. procureur *Br. handel Eng.* 1, 1104(2x) [brab. 1475]

attraheren trans. aantrekken, tot zich trekken *Br. Middelburg* 3, 374 [wmnl. 1537]

attuerne onder **attoerne**

aucten- zie ook onder **auten-**

auctentickelic -tijkelic 1.1 adj. rechtsgeldig *Br. Middelburg* 2, 67 [wmnl. 1502] 2.1 adv. rechtsgeldig *Br. handel Frankrijk* 1, 241 [zholl. 1499] *Br. handel Frankrijk* 1, 251 [zholl. 1502]

aucto- zie ook onder **auto-**

auctorizieren onder **autorizeren**

auctoriteet onder **autoriteyt**

audelinc subst. iemand op leeftijd (vgl. WNT s.v. **oudeling** (I), bet. 1) *Syoens kroniek* 222 [zovl. c.1540]

audiencie 1 -**tie** 1 subst. geschil *Bouc v. Audiënc.* 95 [wmnl.vl. 1370-'78] 2 pl. 'aanzien' ed. 1, 303 n.4) *Dagb. v. Gent* 1 303 [wmnl.vl. 1467-'90] 3 zitting van geestelijke en/of wereldlijke gezagsdragers dienende om zich te laten voorlichten over bepaalde personen of aangelegenheden *Spiegel historiael* I 2, 320 [wvl. c.1350] *Dagb. v. Gent* 1 102(3x); 103; 172; 299 [wmnl.vl. 1467-'90] 4 terechtzitting *Bouc v. Audiënc.* 18 [wmnl.vl. 1370-'78] 5 verhoor *Dagb. v. Gent* 2 47 [wmnl.vl. 1467-'90]

auditeur -tuer 1 subst. 'hoorder, resp. naziener van de rekeningen' (WNT Suppl., bet. 2) *Dagb. v. Gent* 2 273 [wmnl.vl. kort na 1515] *Archief Utrecht* 2, 169; 172; 173 [holl. 1538] *Tol v. Iersekerood* 78 [brab. 1512] 2 'rechterlijk ambtenaar' (WNT Suppl., bet. 3) *Br. Middelburg* 3, 195 [wmnl. c.1499] *Kaetspel* 32; 34 [vl. 1481]

auditie -cie 1.1 subst. 'het 'hooren' of nazien' (van rekeningen; WNT Suppl., bet. 1, b) *Br. Middelburg* 1, 402 [wmnl. 1e kw. 16e e.] *Br. Middelburg* 1, 92 [brab. 1548] 2.1 *Camere van der -*, rekenkamer *Dagb. v. Gent* 2 307 [wmnl.vl. 1467-'90]

audituer onder **auditeur**

audivit subst. 'gehoor' (hetz. als **audientie**) *Syoens kroniek* 419 [zovl. c.1540]

augmentacie subst. vermeerdering MOORS, *Oorkondentaal* 178 [wlimb. 1391] *R. v. Gorinchem* 160 [holl. 16e e. <1480>] *Tol v. Iersekerood* 51 [brab. 1486] *Tol v. Iersekerood* 56 [brab. 1496]

augmenteren -eeren 1.1 trans. vermeerderen, doen toenemen *R. v. Amst.* 232; 255 [holl. 1452-'94] *Br. handel Eng.* 2, 266 [zholl. 1519] *Br. handel Eng.* 2, 274 [zholl. 1520] **2.1** intr. vermeerderen, toenemen *Syoens kroniek* 340 [zovl. c.1540] *Tol v. Iersekeroord* 118 [brab. 1520]

augweet 7 z. *aweit* *Dagb. v. Gent* 1 116 [wmnl.vl. 1467-'90]

ajuun 7 z. *ayuen*, z. onder *anjuyn* *Jonghe Lanfranc* 98 [wvl. c.1450]

aurine subst. 'duizendguldenkruid' (ed. 265) *Boec van medicinen* 120; 121(4x) [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

autaercleedt subst. altaarkleed (vgl. *outaercleet*) *Syoens kroniek* 193 [zovl. c.1540]

autentijc 1 -tijck -tyck -tike -tique auctentijc(k) authentijc(ke) -tycq auttentijcksch 1 adj. 'oorspronkelijk; eigenhandig geschreven' (WNT Suppl., bet. 1) *Syoens kroniek* 206 [zovl. c.1540] *Br. handel Eng.* 1, 899 [zholl. 1454] *K. v. Hulst* 86 [vl. eind 16e e. <1466>]

2 overeenstemmend met het origineel (vgl. WNT Suppl., bet. 2) *Rek. aflath.* 33 [brab. 1451] *Br. Middelburg* 2, 367 [zholl. 1477] *Tol v. Iersekeroord* 48 [holl. 1482-'86] *Tol v. Iersekeroord* 64 [brab. 1499] *Gem. gronden N.-Brab.* 148; 157 [brab. 1468] *Brab. jachtrecht* 48 [brab. 1454]

Brab. jachtrecht 94 [brab. eind 17e e. <1486>] **3** rechtsgeldig (vgl. WNT Suppl., bet. 3) *R. v. Reimersw.* 8 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1502>] *Br. handel Frankrijk* 1, 247 [zholl. 1501] *Br. handel Frankrijk* 1, 266 [zholl. 1508] **4** 'betrouwbaar; geloofwaardig' (WNT Suppl., bet. 6) *BRUGM., Onuitg. serm.* 28 [zolim. 1523]

autentiseren -ticeeren -tyseren -tizeren auctenti- trans. 'authentiek, rechtsgeldig maken' (WNT Suppl. s.v. *authentiseeren*) *Bronnen Rijnsburg* 876 [zholl. 1480] *Bronnen Rijnsburg* 900 [zholl. 1483] *Bronnen Rijnsburg* 997 [zholl. 1496] *Br. handel Frankrijk* 1, 357 [zholl. 1538] *Br. handel Frankrijk* 1, 390 [zholl. 1545] *Br. Middelburg* 2, 367 [zholl. 1477]

authenticq 1 onder *autentijc*

auteur subst. aanstichter *Br. Middelburg* 1, 641 [wmnl. 1549]

autorizatie auctorisatie 1 subst. machtiging *Bronnen Rijnsburg* 436 [zholl. 1498] **2** bekrachtiging *Br. handel Eng.* 2, 15 [brab. 1488]

autorizeren auctoriseren -zieren 1 trans. machtigen, bevoegdheid verlenen *K. v. Brielle*² 288 [zholl. 1535] *K. v. Brielle*² 298 [zholl. 1536] *R. v. Reimersw.* 56 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1491>] *K. v. Hulst* 45 [vl. 1488] *Br. Middelburg* 1, 549 [zholl. 1493] *R. v. Amst.* 262 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 607 [holl. voor 1533] *Evang. Spinr.* 2a [vl.holl. 1515-'20] **2** 'heilig verklaren' (Hwb, bet. 2) *JACOB v. M., Franc.* 38 [vl. 1e h. 14e e.]

autoriteyt auctoriteet -t(h)eit -teyt 1 subst. gezag *Dagb. v. Gent* 1 275; 276 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 9; 10 [wmnl.vl. 1467-'90] *Tol v. Iersekeroord* 61 [brab. 1499] *Br. handel Eng.* 2, 672 [zholl. 1547] *Syoens kroniek* 331; 412 [zovl. c.1540] *Frensweger hs.* 161 [nomnl. c.1480] **2** bevoegdheid, machtiging *R. v. Haarl.* 211 [zholl. 1e h. 16e e. <1503>] *R. v. Haarl.* 212 [zholl. 1e h. 16e e. <1503>] *Frensweger hs.* 6; 109; 117; 132; 138; 196 [nomnl. c.1480] *Br. handel Eng.* 2, 248 [zholl. 1518] *Br. handel Eng.* 2, 349 [zholl. 1526] *R. v. Amst.* 296; 390 [holl. 1494-1512] *Sermonen* 259 [brab. na 1540] *Br. Middelburg* 1, 40 [zholl. 1456] **3** officiële toestemming *Frensweger hs.* 77 [nomnl. c.1480] **4** 'getuigenis van of aanhaling uit een gezaghebbend schrijver, gezaghebbende

auttentijcksch

plaats' (Hwb) *Spiegel der sonden* 1, 108; 116 [wvl. 15e e. <14e e.>] J. BOENDALE, *Lekensp.* 3, 159 [brab. c.1350] *Dietsche doctrinael* 5 [brab. c.1374] **5** 'levensregel' (ed. 244) *Sidrac* 78 [brab.vl. eind 15e e.]

auttentijcksch 1 onder **autentijc**

avaleren **ave-** **1.1** trans. afslaan, een gestelde som gelds (telkens) met een bepaald bedrag verminderen (bij een openbare veiling of verpachting; vgl. ofr. *avaler*) *Tol v. Iersekeroord* 42 [brab. 1482] **2.1** intr. 'dalen' (Hwb; vgl. ofr. *avaler*) *Beiträge* 273 [ovl. c.1380-1425]

avaluacie 6 onder **evaluacie** *Gem. gronden N.-Brab.*

avanceren **-cheren** **advancieren** + **1.1** trans. 'doen vorderen, doen voortgaan' (WNT Suppl., bet. 5) *Br. Middelburg* 3, 390 [wmnl. 1540] **1.2** bevorderen (m.b.t. een zaak; vgl. WNT Suppl., bet. 6) *Br. handel Eng.* 2, 21 [brab. 1490] *Br. handel Eng.* 2, 587 [brab. 1545] **2.1** refl. 'aanstalten maken' (WNT Suppl., bet. 13) *Br. handel Eng.* 2, 253 [zholl. 1518]

avanchement subst. het vooruitgaan *Br. Middelburg* 3, 237 [wmnl. voor 1512]

avancheren onder **avanceren**

avarie onder **averie**

ave *enes vier -n*, 'iemand's vier kwartieren of vierendeele' (Hwb 5e art.) *Saksenspiegel* 2, 46; 154 [nholl.omnl. 1451] *Saksenspiegel* 1, 32(2x); 89 [nholl. eind 15e e.]

ave- zie ook onder **af(f)-**

aveel subst. 'aveelzaad, winteraapzaad' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 5, 649 [zholl. 17e e. <1468>]

avegaer **-gheer** subst. 'avegaar, navegaar, groote boor voor het maken van wijde gaten' (Hwb) *DIRC v. DELF* 13; 17 [nholl. 1480] *Mnl. zegeningen* 294 [vl. 2e kw. 15e e.]

aveleren onder **avaleren**

avemarielocke subst. klokgelui, dat de morgen, het begin van de dag aankondigt *R. v. Amst.* 393(2x) [holl. 1494-1512]

avenant **advenan(d)t** **1.1** subst. 'evenredigheid, verhouding' (Hwb) *Syoens kroniek* 340 [zovl. c.1540] **2.1** *in -e*, *in 't -*, 'in evenredigheid' (Hwb) *Syoens kroniek* 327 [zovl. c.1540] *Br. handel Eng.* 1, 698 [zholl. 1438] **2.2** *nae(r) -*, *na -e*, 'in evenredigheid' (Hwb), verhoudingsgewijs *Syoens kroniek* 327 [zovl. c.1540] *Br. handel Eng.* 2, 414; 416 [brab. 1532] *Br. Middelburg* 1, 127 [zholl. 1482-1501] *Br. handel Frankrijk* 1, 343(2x) [zholl. 1530] *R. v. Gorinchem* 186 [holl. 1577 <1457>] **2.3** *na(er)*, *nair -e* (*van*), al naar gelang (*van*) *Br. handel Frankrijk* 1, 147 [zholl. 1473] *Br. handel Frankrijk* 1, 287 [zholl. 1514] *Br. handel Frankrijk* 1, 343 [zholl. 1530] *Br. Middelburg* 1, 124 [zholl. 1480] *Br. Middelburg* 1, 159 [zholl. 1521] *Br. handel Eng.* 2, 179 [zholl. 1512] *Br. handel Eng.* 1, 940 [zholl. 1457] **2.4** *nae(r) -*, 'in overeenstemming met het vorige' (WNT) *Tol v. Iersekeroord* 74 [vl. 1506] *Br. handel Eng.* 1, 1046 [brab. 1472]

avenlic 1 onder **avontlike**

aventcollacie subst. avondpreek *Frensweger hs.* 206 [nomnl. c.1480]

avente adj. 'gepast' (ed. 346 no. 5) MOORS, *Oorkondentaal* 109 [wlimb. 1399]

aventlust subst. verlangen om 's avonds te slapen *Biographieën* 28, 254 [geld.ov. c.1480]

aventmael 1 onder **avontmael**

aventschemeringhe subst. avondschemering *Frensweger hs.* 168 [nomnl. c.1480]

aventslaep subst. slaap in de avond *Biographieën* 28, 254 [geld.ov. c.1480]

aventtijt onder **avondtijdt**

aventuerlicheit subst. ongeluk *Coninx summe* 391 [holl.brab. 1478]

aventuerlijk 1 -lick 1.1 adj. 'van het toeval afhingende, hazard-' (Hwb, bet. 2) *Friesche stadrechten* 110 [holl.fri. 1464 (1456)] 2.1 -like lieden, 'mensen die van het geluk leven, geen vast bestaan hebben, speellieden en dgl.' (Hwb, bet. 5) *Blome d. Doochd.* 84 [holl. c.1485]

avereerde 6 z. **savererde** *Br. Dom Utrecht* 2, 208 [utr. 1437]

averescoof subst. haverschoof *Ann. em.* 24, 460 [zvl. c.1550]

averie -rye **avarie** subst. 'onkosten bij vervoer per schip, niet vallende onder de vracht' (WNT Suppl. s.v. **averij**, bet. 1, a) *Br. handel Frankrijk* 1, 267 [zholl. 1509] *Br. handel Eng.* 2, 170 [zholl. 1509] *Br. handel Eng.* 2, 175 [zholl. 1510]

averonde 7 'averon, citroenkruid' (z. **averone**) *Herbarius in dyetsche* 442 [vl. 1484]

aveteren trans. aanwijzen *Marg. v. Lymborch* 128a [brab. 1516]

averude 7 -rute -ruut **afrude** + 'citroenkruid' (z. **aefrui**) *Eng. hss.* 1, 230 [ov.vl. eind 15e e.] *Boec van medicinen* 117; 177; 178 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

aveu subst. 'toestemming' (WNT Suppl., bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 187 [wmnl. 1547]

avijstan(d)t subst. Saraceense dignitaris (vgl. ofr. *aves-tir*) *Marg. v. Lymborch* 68a(3x); 77b [brab. 1516]

avisament subst. 'overleg' (ed. 153) *Teghen die strael* 86 [holl. c.1480-'85] z. onder **advisament**

aviseren* 1 **a(d)vy-** -ieren 1 trans. 'iets raden, als zijn meening of advies uiten' (Hwb, bet. I, 2) *Dagb. v. Gent* 1 72; 82; 85 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 18; 55 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 'bekend maken' (WNT Suppl., bet. 2) *R. v. Amst.* 249 [holl. 1452-'94]

avoelle ? *Br. Middelburg* 3, 518 [wmnl. 1545]

avondspise subst. 'avondeten' (Hwb) *Heymelichede d. h.* 517 [ovl. c.1380-1425]

avondtclocke **avont-** subst. 'avondklok, de klok waardoor de sluiting van den dag werd aangekondigd, nachtklok, de tijd wanneer allerlei verbodsbepalingen intreden' (Hwb) *R. v. Amst.* 239 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 341; 364; 438 [holl. 1494-1512] *Wfri. stadrechten* 2, 81 [nholl. c.1530]

avondtscele subst. 'avondklok' (vgl. onder **avondtclocke**) *Ann. em.* 32, 51 [wvl. 1415]

avondttijdt **aventtijt** **avontijt** -yt 1.1 subst. 'avondtijd, avond' (Hwb) *R. v. Amst.* 165 [holl. 1452-'94] *Biographieën* 29, 12 [geld.ov. c.1480] *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 490 [geld.ov. 1366] *Cam.-rek. Deventer* 4, 101 [geld.ov. 1375] *R. v. Harderwijk* 3 [wgeld. 2e h. 15e e.] 2.1 *tavontide*, 's avonds *Tocht v. J. v. Blois* 12; 44 [zholl. 1361-'62]

avontgetyde subst. avond *K. v. Schieland* 221 [zholl. 15e e. (14e e.)]

avontijt onder **avondttijdt**

avontlike* 1 **avenlic** adv. 'in den avond' (Hwb) *R. v. Breda* 114 [nabr. 1e h. 16e e. (1433)]

avontmael* 1 -maell **avent-** 1.1 subst. namiddagmarkt *R. v. Amst.* 498(2x) [holl. 1494-1512] 2.1 - *des Heren*, Witte Donderdag *Heiligenlevens* 15; 21(2x) [geld.ov. eind 15e e.]

avontmaeltijt subst. avondmaal *Hss. Ruusbr.* 425 [wmnl.brab. 1360-'85]

avontwaec subst. 'avond' (lat. *vigilia serotina* ed. 274)

Th. a K., *De im. Chr.* 77 [holl. c.1440]

avroenesap subst. 'sap van citroenkruid' (Braekman

1965, 82) *Mnl. gen. recepten* 117 [wvl. 1305]

ax 7 'rad' (z. asse) *Rek. v. Nijm.* 8, 136 [geld. 1543]

B

babuin subst. baviaan (vgl. ofr. *baboyne*, fr. *babouin*) *Mandev.*² 178 [holl. 1462]

bacalarie subst. baccalaureus (vgl. onder **baglaris**) *Marialeg.* 2 105 [geld.ov. eind 15e e.]

bacassijns back- backexsijns subst. 'accijns geheven van voor bakken bestemd meel' (Hwb s.v. **bacexcijs**) *R. v. Gorinchem* 199 [holl. 1398] *R. v. Gorinchem* 314 [holl. 1457] *Rek. van Heusden* 97 [nbrab. 1457]

bacg(h)elt subst. 'bakloon, loon voor het bakken van brood' (Hwb) *Oorlogen v. Albr.* 220 [holl. 1399] *Leugemeete* 153 [vl. 1474]

bachelijc 7 z. **behagelijc** *Mandev.*²

bacher 7 'bacher', broeder van de vrije geest (z. **ba-gaert**) *Frensweger hs.* 16(2x) [nomnl. c.1480]

bachten 1 subst. achterste *Syoens kroniek* 409 [zovl. c.1540]

backe subst. 'baksel' (Hwb 1e art.) *R. v. Haarl.* 23; 24 [zholl. c.1404]

backe subst. 'wang' (Hwb 2e art.) GANSFORT, *De or-dom.* 85 [holl.nomnl. c.1500]

backencruut subst. 'gedroogde oostersche vruchten, confituren' (Hwb) *Rek. v. Gouda* 271 [holl. 1438]

backerambacht onder **backersambacht**

backerie -rye 1.1 subst. bakkerij *R. v. Leiden* 148 [zholl. 1e h. 15e e.] 2.1 *neringe van der -*, bakkersbedrijf *R. v. Amst.* 206 [holl. 1452-'94]

backerijneringe subst. 'het bakkersbedrijf' (Hwb) *R. v. Haarl.* 164 [zholl. 2e h. 15e e. <1483>]

backersambacht **backer- -ambocht** **beckerampt** 1 subst. bakkersgilde *R. v. Reimersw.* 36 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1513>] *Br. Middelburg* 3, 197(2x) [zholl. 2e h. 15e e.] *R. v. Breda* 96(2x) [nbrab. 1e h. 16e e. <1402>] *Rek. v. Nijm.* 3, 102 [geld. 1522] 2 bakkersbedrijf *R. v. Tiel* 149(3x) [geld. 1500-'50]

backerscool subst. houtskool in een bakkersoven (vgl. WNT s.v. **bakker** (I), Samenst.) *R. v. Gouda* 209 [zholl. c.1520]

backersgilde subst. bakkersgilde *Br. Middelburg* 3, 375 [wmnl. 1538]

backershuus beckerhuys subst. bakkerij *R. v. Gorinchem* 320 [holl. 1482-1501] *Stichtige punten* 112 [geld.ov. c.1475]

backerskint subst. bakkerskind *R. v. Haarl.* 164 [zholl. 2e h. 15e e. <1483>]

backersneeringe subst. bakkersbedrijf *Br. Middelburg* 3, 343 [wmnl. 1527]

backexsijs onder **bacassijs**

backhaven onder **backoven**

backighe subst. 'bakster, bakkerin' (Hwb) *Ann. em.* 24, 423; 426 [zvl. 1427]

backousen subst. pl. een soort broek *Bronnen Rijnsburg* 912 [zholl. 1484]

backoven -haven -oeven subst. 'bakoven' (Hwb) *Tondalus' visioen* 2, 65a [ogeld. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 3, 197 [zholl. 2e h. 15e e.] *Rek. v. Nijm.* 5, 190 [geld. 1535] *R. v. Amst.* 362 [holl. 1494-1512]

backvisch subst. vis die gebakken wordt *K. v. Brielle*² 236 [zholl. 1527]

bac(k)steen -steyn subst. 'baksteen, gebakken steen' (Hwb) *Rek. v. Gouda* 309 [holl. 1438] *R. v. Amst.* 164 [holl. 1452-'94] *Br. handel Frankrijk* 1, 213 [zholl. 1492] *Br. handel Eng.* 2, 283 [zholl. 1520] *Rek. v. Nijm.* 6, 187 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 158 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 37; 38; 41(4x); 42(10x) [geld. 1542]

bacster subst. 'bakster' (Hwb) *Hs. Kloosterregels* 370 [geld.ov. 1e h. 16e e.] *R. v. Amst.* 449 [holl. 1494-1512] *R. v. Haarl.* 58 [zholl. c.1450 <1390>] *Rek. v. Blois* 63; 100; 102 [zholl. 1371-'72]

bacstregg(h)e -strigg(h)e subst. bakster *R. v. Zierikzee* 204(2x) [wmnl. 1466] *R. v. Zierikzee* 367(3x) [wmnl. 1593 <1455>] *Br. Middelburg* 3, 68 [wmnl. 1430] *Br. Middelburg* 3, 197; 198 [zholl. 2e h. 15e e.]

bacvuer subst. 'vuur om (brood) te bakken' (ed. 346) *MOORS, Oorkondentaal* 166 [wlimb. 1384]

badehuus subst. 'badhuis, badstoof' (Hwb) *Tondalus' visioen* 2, 258b [ov. 1e h. 15e e.]

badeloen 7 onder **badenloen**

bademloes 1 onder **bodemloos**

baden 1 onder **boden**

baden 1 *hem* -, zich baden, een bad nemen (vgl. Hwb, bet. III, 1) *Spiegel historiael* I 3, 43 [wvl. c.1350]

badenkempken subst. kampje (stuk weiland) voor de paarden der rijdende boden *Rek. v. Nijm.* 3, 5; 7 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 166; 172 [geld. 1523]

badenloen 7 **ba(d)e- baid-** 'het geld dat aan een bode of gezant betaald wordt' (z. **bodenloon**) *Rek. v. Hattem* 145 [geld. 1466] *Rek. v. Hattem* 154 [geld. 1467] *Rek. v. Hattem* 164 [geld. 1468] *Rek. v. Hattem* 184 [geld. 1470] *Rek. v. Hattem* 217 [geld. 1475] *Rek. v. Hattem* 225 [geld. 1476] *Rek. v. Hattem* 264 [geld. 1483]

badom 1 onder **bodem**

baech 7 boogwerk (z. **boge**) *Gesch. Jacobikerk* 230 [holl.utr. 1462]

baechstel -stol baeghstel 1 subst. 'gewelf dat als woonplaats verhuurd werd' (Hwb s.v. **bogestede**) *Rek. v. Nijm.* 1, 326 [geld. 1427] 2 'formeel of mal voor een boog' (ed. 177 n.1) *Rek. v. Hattem* 177(2x) [geld. 1469] z. onder **boghenstel**

baecken 7 z. **backen** *Br. Middelburg* 3, 276; 277 [wmnl. 1519]

baecvleesch subst. varkensvlees *JAN YP., Cyrurgie* 27 [vl. 1351]

- baedembroet** 7 **baem-** z. **bodenbroot** *Rek. v. Nijm.* 8, 58; 59 [geld. 1542]
- baeghmeker** 7 z. **boochmaker**, z. onder **bogemaker** *Rek. v. Nijm.* 3, 345 [geld. 1527]
- baeghstyl** onder **boochstyl**
- baeyen** 1 onder **boden**
- baeykijn** subst. een baaien kledingstuk *Leugemeete* 169 [vl. 1520]
- baeyslaken** subst. 'baai' (z. **baeisch**) *Br. handel Eng.* 2, 562 [brab. 1544]
- baelen** trans. in zakken doen *R. v. Reimersw.* 72; 73 [vl. brab. 1480]
- baelgieuw** 7 'baljuw' (z. **baliu**; ed. 244) *Sidrac* 244 [wvl. m. 15e e.]
- bael(le)** onder **bale**
- baelljoen** 1 onder **billioen**
- baeloen** 7 onder **badenloen**
- baembroet** 7 onder **baedembroet**
- baender** subst. die land bewerkt of bebouwt, v.v. de gebruiker van de grond (i.t.t. de eigenaar) (vgl. MNW XI s.v. **baander**) *Versl. O.V.R.* 5, 567 [wmnl. 1539] *Versl. O.V.R.* 5, 465 [wmnl. 1721 <1533>]
- baendgairde** onder **bantgarde**
- baenrootsheer** subst. baanderheer (vgl. **baenrotse**) *Marg. v. Lymborch* 30b [brab. 1516]
- baer** 1 subst. kerel *Florigout* 25; 39; 40 [vl. brab. eind 14e e.]
- baer** 3 onder **bare**
- baerachtich*** 1 **bar-** adj. 'zwanger' (Hwb, bet. 2) *Saksenspiegel* 1, 25 [holl. utr. 1e kw. 15e e.] *Saksenspiegel* 2, 31 [nholl. omnl. 1451]
- baerbieramt** subst. gilde der barbiers, chirurgijns *Rek. v. Nijm.* 3, 207 [geld. 1524]
- baerdich** adj. een baard hebbende *Biënb.*² 92 [geld. limb. 1491]
- baerdsc(h)** adj. 'Britsch' (Hwb) *Spiegel historiael* I 1, 34; 339 [wvl. c.1350]
- baerdsse** onder **baerse**
- baerfreyde** subst. (wacht)toren (z. **belfroet**; niet 'dak, schutdak (?)' als in het Hwb s.v. **balifrei** wordt opgegeven) *Reg. bisdom Utrecht* 483 [holl. utr. 1332] z. onder **balevroyt**
- baergen** 7 onder **baertgen**
- baerghijnsmout** onder **barginsmaut**
- baerginssmout** onder **barginsmaut**
- baeringe** subst. 'baring, het baren' (Hwb) *Mariaklachten* 331 [holl. 2e h. 15e e.]
- baermlijck** onder **barmelijc**
- baerse baerdsse** subst. 'baars' (Hwb) *Lofdicht. Haarl.* 13 [holl. eind 15e e.] *R. v. Amst.* 498 [holl. 1494-1512]
- baersebeen** 1 onder **baerserbeen**
- baerzeman** subst. leverancier van baars *Bronnen Rijnsburg* 836 [zholl. 1464]
- baerserbeen*** 1 **baerse-** adv. 'met bloote beenen' (Hwb s.v. **baerbeens**) *Gild. v. Utr.* 2, 84 [zholl. utr. 1550]
- baerspel** subst. wedloop(spel) *Dagb. v. Gent* 2 224 [wmnl. vl. 1467-'90]
- baerssenhuus** subst. 'schuithuis waarin de stadsbarge geborgen werd' (Hwb s.v. **baerdsehuus**) *Stadr. Kampen* 46 [wov. 1468]
- baert** 1 subst. uitsteeksel aan een pijl JAN YP., *Cyrurgie* 53 [vl. 1351]
- baertgen** 7 **baergen beertgen** subst. bedelaarsklepje (vgl. **bert**) *Parab. v. Cyrillus* 48; 95; 63 [holl. c.1475]
- baescamer** 7 'bestekamer' (z. **bassecamere**) *Syoens*

kroniek 205; 207; 331 [zovl. c.1540]

baeshudich base- 1 adj. met haar bedekt (ofr. *hirecies* = fr. *herissé* vgl. ook *TNTL* 53 (1934) 252; Hwb geeft 'dikhuidig, dik', z. *TNTL* 12 (1893) 137-140 en *TNTL* 17 (1898), 310-312) *Ferguut* 119 [wmnl. m. 14e e.] 2 van dunne zijlijntjes voorzien (vgl. nl. ed. 279 vs. 237-238; n.b. in *TNTL* 12 (1893), 137-140 en *TNTL* 17 (1898), 310-312 besluit Verdam tot 'dik, grof'. z. **haerhudich**) *Mnl. fragm.* 1, 278 [vl. 15e e.]

baetschap 7 z. **bootscap** *Kl. v. Diepenv. hs.* 47 [geld.ov. 1534]

baf *bu noch* -, 'boe noch ba, geen blaf' (Hwb) *Coninx summe* 318 [holl.brab. 1437]

bagaert* 1 **bagg(a)ert** subst. 'huichelaar' (ed. 255) *Doct. des tijts* 174; 198 [holl. 1486]

bagagye -agie 1 subst. 'bagage' (Hwb) *Evang. Spinr.* 22a; 25a [vl.holl. 1515-'20] 2 kleinood, kostbaarheid (onder invloed van *bage*, dat in het pl. behalve deze bet. ook de bet. *bagage* kan hebben, z. Hwb s.v. **bage**) *Marg. v. Lymborch* 113a [brab. 1516]

bagen* 1 **baghen hem** -, 'zich beroemen op' (Hwb) *Blome d. Doochd.* 66 [holl. c.1485] G. GROOTE, *De simonia* 25 [ov. c.1450]

baggaert 1 onder **bagaert**

baggeren 7 'baggeren' (z. **baggaren**) *R. v. Leiden* 53 [zholl. 1426] *R. v. Gouda* 173 [zholl. 1488-'95]

baggert 1 onder **bagaert**

baghijnmeyster bagyn- subst. 'opzichter over een bagijnhof, een stedelijk ambtenaar belast met het toezicht op het bagijnhof' (Hwb) *R. v. Utrecht* 4, 242; 243 [holl.utr. 1477] *Gild. v. Utr.* 1, 82 [zholl.utr. 1455]

baginhof onder **begijnhof**

baglaris subst. *baccalaureus* (vgl. onder **bacalarie**) *Biographieën* 28, 331 [geld.ov. c.1480]

baichstellonge onder **baighstellinge**

baick subst. 'hagelkruis' (Hwb 2e art.) *Rek. v. Nijm.* 7, 53 [geld. 1540]

baidloen 7 onder **badenloen**

baieren trans. 'koesteren' (Hwb; vgl. ofr. *bailler*) *TNTL* 22, 198 [holl. 2e h. 15e e.]

baighstellinge **baichstellonge** subst. 'boogstelling' (WNT, bet. 1) *Rek. v. Nijm.* 5, 93 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 210 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 44 [geld. 1540]

bayeren 7 onder **beyeren**

bailge baillge subst. 'tobbe' (WNT s.v. **balie** (I), bet. A, 1) *Br. Middelburg* 3, 573(3x) [wmnl. 1e h. 16e e.]

baillinage 6 onder **baliunage** *Mnl. lexicogr. noten*

baillinc 1 onder **ballinc**

bailliuage subst. 'baljuwschap' (z. **baliuscap** en *TNTL* 27 (1908), 219) *Mnl. lexicogr. noten* 219 [vl. 1282]

bailljusknecht bailljuus- subst. assistent, dienaar van de baljuw *Br. Middelburg* 1, 110; 111 [wmnl. 1449-'51]

baïment subst. 'spel' (ed. 136 n.; Hwb) *Leven van Lutgart* 136 [wlimb. c.1300]

bairdaek subst. soort vaartuig *Rek. v. Nijm.* 3, 337 [geld. 1527]

bake* 1 **baeke toe baeke sniden**, aanmeten, op maat maken (m.b.t. kleren; vgl. ed. 290 *te rugge sniden*) *Kamper schepenacten* 270 [ov. 1341]

bakelaerboem subst. 'laurier' (ed. 265) *Boec van medicinen* 134 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

bakelaercruut subst. laurierbladen (vgl. ed. 265) *Boec van medicinen* 134 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

bakelaerskoern subst. laurierkorrel *Bóec van medicinen* 171 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

bakelaersoly

bakelaersoly subst. laurierolie *Boec van medicinen* 134; 171(2x); 188 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

baken trans. 'afbakenen, baken (een weg)' (Hwb s.v. **baken** (III) en z. WNT s.v. **baken** (II)) *Rek. v. Hattem* 118 [geld. 1462]

bakenghelt bakijn- subst. 'bakengeld' (Hwb) *R. v. Steenberghe* 19 [wmnl.brab. c.1500 (1296)] *R. v. Amst.* 18 [holl. 1413] *Corpus-Gysseling I* 793 [holl. 1284]

bakenspec subst. 'varkensspek' (Braekman 1965, 82) *Mnl. gen. recepten* 95 [vl. 1e h. 15e e.]

baker subst. 'bakker' (Hwb) *Rek. v. Brugge* 93 [wvl. 1303]

bakijnghelt onder **bakenghelt**

balance 1 onder **balansce**

balancegoet subst. koopwaar die in de waag gewogen wordt *Br. Middelburg* 2, 60 [wmnl. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 3, 380 [wmnl. 1538?]

balancekint balans- balance- balens- subst. arbeider in een waag *Br. Middelburg* 2, 61(2x) [wmnl. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 1, 148 [wmnl. 1507] *Br. Middelburg* 3, 380(2x) [wmnl. 1538?] *Br. handel Eng.* 2, 181 [zholl. 1512]

balancemeester balans- balance- balens- balansmeyster subst. waagmeester *Br. handel Eng.* 1, 1169 [zholl. 1480] *Br. handel Eng.* 1, 1201 [zholl. 1482] *Br. handel Eng.* 2, 4 [zholl. 1485] *Br. Middelburg* 2, 331 [wmnl. 1447] *Br. Middelburg* 2, 60; 61 [wmnl. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 2, 376 [wmnl. 1481] *Br. Middelburg* 1, 178 [wmnl. 1539]

balansce* 1 -lanche balance bal(l)ance subst. waag *K. v. Hulst* 69 [vl. 1399] *Br. handel Eng.* 1, 1169 [zholl. 1480] *Br. handel Eng.* 2, 4 [zholl. 1485] *Br. handel Eng.* 2, 181 [zholl. 1512]

balanskint onder **balancekint**

balansmeester onder **balancemeester**

balansmeyster onder **balancemeester**

balantsgewichte subst. gewicht volgens de waag *Br. Middelburg* 3, 109 [wmnl. 1456]

balast onder **ballast**

balastage subst. een in Nederland geheven tol *Br. handel Eng.* 2, 238 [? 1516]

balaster onder **ballaster**

balauste -tie subst. 'granaatappelbloem' *Synon. mnl. plantenn.* 266(2X) [vl. 1351]

balc 1 balck(en) 1 subst. 'balk, bint' (Hwb, bet. 1) *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 449; 503 [geld.ov. 1366] *Cam.-rek. Deventer* 3², 65; 121 [geld.ov. 1369] *JACOB v. M., Franc.* 285 [vl. 1e h. 14e e.] **2 'zoldering'** (WNT s.v. **balk**, bet. B) *Mirakelboeck* 84 [holl.nomnl. eind 16e e. (1500-'45)]

balch 1 subst. 'ingewanden (van geslachte dieren)' (Hwb, sub bet. 1) *Stadr. Kampen* 51 [wov. 1470]

balcken 1 onder **balc**

balckwech subst. ? *Versl. O.V.R.* 4, 138 [nomnl. 2e h. 16e e. (1425)]

balcraen 7 bol- z. **bocraen** *R. v. Haarl.* 173 [zholl. 2e h. 15e e. (1494)] *R. v. Haarl.* 185 [zholl. 2e h. 15e e. (1497)]

baldewijn subst. bedoeïen *Drie con.* 153b [wmnl.brab. c.1460]

bale bael(e) subst. 'baal' (Hwb) *R. v. Zierikzee* 381 [wmnl. 16-17e e. (1497)] *H. kruis Breda* 40 [brab.zholl. na 1457] *Meekrapkeur* 324(nx); 326(2x); 327; 328 [wmnl. 1480] *Br. handel Eng.* 1, 857(nx) [zholl. 1444-'47] *Ann. em.* 24, 435(2x) [zvl. 1427] *Ann. em.* 4, 243 [vl.

1487] *Br. Middelburg* 3, 315(nx) [zholl. 1523] *Br. Middelburg* 3, 537(2x) [wmnl. 1545]

balemuenden trans. 'uit de waardigheid van voogd ontzetten' (Hwb) *Saksenspiegel* 1, 28 [nholl. eind 15e e.]

balance 1 onder **balancesce**

balance- zie onder **balance-**

balens- zie onder **balance-**

balentroen subst. naam van een Saraceense (af)god *Marg. v. Lymborch* 133b [brab. 1516]

balette subst. kleine baal (vgl. ofr. *balete*) *Br. handel Eng.* 2, 271 [zholl. 1520]

balevroyt 7 z. **belfroet** (de vorm *balevrye* in Hwb s.v. **balifrei** berust op de gebrekkige ed. *O. rek. v. Dordr.*, 23) *Corpus-Gysseling I* 1019 [zholl. 1285] z. onder **baer-freyde**

balie subst. 'tobbe, kuip' (Hwb) *Rek. v. Hattem* 107 [geld. 1461]

baliunage 4 *baillinage* l. *bailliuage*, z. onder **bailliuage** *Mnl. lexicogr. noten*

baljusdienaer subst. assistent, dienaar van de **baljuw** *Br. Middelburg* 3, 287 [wmnl. 1519]

balkengat subst. gat voor een balk (vgl. WNT s.v. **balk**, Samenst. **Balkrecht**) *Stadr. Kampen* 24 [wov. 1462]

balkoen 7 z. **barcoen** *Rek. v. Nijm.* 2, 174(3x) [geld. 1512] *Rek. v. Nijm.* 3, 23(nx); 24 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 86 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 155 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 252 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 311 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 26 [geld. 1528]

ballance 1 onder **balancesce**

ballast -aist balast 1.1 subst. ballast, zware last van geringe waarde (vgl. WNT) *R. v. Haarl.* 77 [zholl. c.1450 <1390>] *Rek. v. Nijm.* 3, 346(2x) [geld. 1527] *K. v. Schieland* 226 [zholl. 15e e. <14e e.>] *Stadr. Kampen* 18 [wov. 1460] WILLEM v. H., *Ged.* 80 [holl. c.1480] *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 420 [nomnl. 1616 <1404>] *Br. handel Frankrijk* 1, 348 [zholl. 1535] *Br. handel Eng.* 1, 1147 [zholl. 1478] *Br. handel Eng.* 2, 648 [brab. 1546] 2.1 in -, zonder lading van waarde (van schepen) *Br. handel Frankrijk* 1, 348 [zholl. 1535]

ballastboot subst. schip waarin ballast wordt vervoerd *Br. Middelburg* 3, 122 [wmnl. 1462]

ballasteen subst. als ballast gebruikte steen *Br. handel Eng.* 2, 131 [zholl. 1505]

ballasten trans. 'met ballast laden; ook beladen, bevrachten' (Hwb) *R. Kampen* 129 [wov. m. 15e e. <1349>] *Oldermansboek* 30 [nomnl. 1642 <1510-'20>] *Wfri. stadrechten* 2, 220 [holl. c.1527 <15e e.>] *R. v. Amst.* 622 [holl. c.1412] *Br. Middelburg* 3, 115 [vvl. 1458]

ballaster balaster 1 subst. 'leveraar van ballast' (Hwb) *Br. handel Eng.* 2, 131(2x) [zholl. 1505] *Br. handel Eng.* 2, 148(nx) [zholl. 1507] *Br. Middelburg* 3, 115 [vl. 1458] *Br. Middelburg* 2, 357 [wmnl. 1472] *Br. Middelburg* 3, 391(3x); 392(4x) [wmnl. 1540] 2 schip waarmee ballast wordt aangevoerd (vgl. **Ballaster** in WNT s.v. **ballasten**) *Br. handel Frankrijk* 1, 348 [zholl. 1535]

ballastman subst. leveraar van ballast *Br. handel Eng.* 1, 1047 [zholl. 1471] *Br. handel Eng.* 1, 1226 [zholl. 1484] *Br. Middelburg* 2, 345 [wmnl. 1459]

ballastzeescip subst. zeeschip waarin ballast wordt vervoerd *R. v. Amst.* 138 [holl. 1452-'94]

ballastvoerder subst. 'leveraar van ballast' (Hwb) *Br. Middelburg* 3, 122(2x) [wmnl. 1462]

ballemaker -maecker subst. 'draaier of vervaardiger

van ballen' (Hwb) *R. v. Haarl.* 222 [zholl. 1560 <1517>] *R. v. Haarl.* 228(6x); 229(3x) [zholl. 1560 <1538>] *Rek. v. Gouda* 320 [holl. 1438]

ballerigghe subst. 'danseres' (ed. 2, 282) *Spiegel der sonden* 1, 20 [wvl. 15e e. <14e e.>]

ballyncbouc subst. 'boek of register der namen en misdaden van veroordeelden' (Hwb s.v. **banboec**) *Dagb. v. Gent* 2 23; 30(2x) [wmnl.vl. 1467-'90]

ballinc 1 **baillinc** **balling** subst. gerechtelijke brief van volmacht ter executie van een vonnis (vgl. Stallaert s.v. **ballinckscap** en ed. 1, 389) *Br. Middelburg* 1, 421 [wmnl. na 1514] *Br. Middelburg* 3, 839; 842 [wmnl. 1524]

ballinchous onder **ballinghuus**

ballincscip -scap **ballingschip** subst. gerechtelijke brief van volmacht ter executie van een vonnis (vgl. Stallaert s.v. **ballinckscap**) *Br. Middelburg* 1, 41; 43(2x); 44 [zholl. 1456] *Br. Middelburg* 3, 237 [wmnl. voor 1512] *Br. Middelburg* 1, 397 [wmnl. 1e kw. 16e e.] *Br. Middelburg* 3, 844 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 429(2x) [wmnl. 1541]

balling 1 onder **ballinc**

ballinghuus -huys **ballinchous** subst. 'het huis waarin 'ballingen' worden bewaard of opgesloten' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 49 [nholl. 1e h. 15e e.] *R. v. Gorinchem* 229 [holl. 1482-1501] *K. v. Brielle*² 210(2x) [zholl. 1486]

ballingschip onder **ballincscip**

balmaeckersambocht subst. het gilde der ballenmakers *R. v. Haarl.* 228 [zholl. 1560 <1538>]

balouter subst. 'zak, baal' (Hwb s.v. **ballouter** (II)) *Br. Middelburg* 3, 315 [zholl. 1523] *Br. Middelburg* 3, 469; 498; 537(4x) [wmnl. 1545]

balsame* 1 **balsam** subst. 'balsemhout' (ed. 49) *Parab. v. Cyrillus* 62 [holl. c.1475]

balsamite subst. 'welriekend balsemkruid' (tanacetum balsamita; vgl. Braekman 1970, 403) *Boec van medicinen* 166(2x) [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

balsamranke subst. tak van de balsemboom *Jan v. Ruusbroec* 2, 199 [wbrab. c.1380]

balsemen 1 trans. 'hoog vereeren' (Hwb, bet. 2) *Haags liederhs.* 65 [omnl.holl. eind 14e e.]

balsemstoc subst. 'balsemstruik' (Hwb) *Jan v. Ruusbroec* 2, 197 [wbrab. c.1380]

balsoen 7 z. **blasoen** *Dagb. v. Gent* 2 294 [wmnl.vl. 1467-'90]

bamisschot subst. belasting op 1 oktober te betalen *Versl. O.V.R.* 7, 62(2x); 63(nx) [brab. 15e e. <1445>]

bamisschouwe subst. schouw op 1 oktober *Bronnen Rijnsburg* 925 [zholl. 1486]

ban 1 te -ne houden, in de ban houden *Drie con.* 199b; 202a [holl. c.1450]

banc 1 **banck(e)** 1 subst. 'geldbank, bank' (Hwb s.v. **banc**, bet. 7) *Cout. v. Brugge* 1, 526; 527 [vl. 1467] *Cout. v. Brugge* 1, 531 [vl. 1469] *Br. handel Eng.* 2, 255 [zholl. 1518] 2 ligplaats van schepen *Br. Middelburg* 3, 369 [wmnl. 1536]

bancgenlijc - doen, 'benauwdheid' (Hwb s.v. **bangichlijc**) *Ndl. geistl. lieder* 243 [wov. 2e h. 15e e.]

banchouder subst. houder van een bank van lening *Cout. v. Brugge* 1, 528 [vl. 1467] *Cout. v. Brugge* 1, 525(2x) [vl. 1482]

banckavel subst. loting van de vleesbanken *R. v. Reimersw.* 10 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1502>]

bancken intr. 'eten en drinken' (WNT s.v. **bancken** (I)) *BRUGM., Verspr. serm.* 42 [st. 1476]

bancket subst. 'feestmaal' (Hwb, bet. 2) *Br. Middelburg* 2, 381 [wmnl. 1483]

banckier subst. 'geldhandelaar, wisselaar' (Hwb) *Rek. aflaath.* 52(2x) [brab. 1453] *Rek. aflaath.* 57; 58 [brab. 1451-'54] *Rek. aflaath.* 62(3x) [brab. 1455] *Rek. aflaath.* 77 [brab. 1457]

banckrecht subst. 'het in een bepaald rechtsdistrict, voor eene bepaalde schepenbank, geldende recht' (Hwb) *R. v. Nedersticht* 3, 67 [holl. 1e h. 16e e. <1524>]

bancliken adv. innig, vurig *Coninx summe* 325 [holl.brab. 1437]

bande subst. banneling (vgl. **verbande**) *R. v. Haarl.* 14 [zholl. c.1404]

bandehont onder **banthont**

bandelinc 7 'balling' (z. **ballinc**) *Van den vos Reyn.* 175 [holl.wvl. 2e h. 15e e.]

bandtteen subst. 'jonge loot van wilgenbomen' (vgl. WNT s.v. **binden**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 6, 61 [geld. 1536]

bane 1 subst. 'baan op het ijs' (Hwb 1e art., bet. 1) *Oorlogen v. Albr.* 161 [holl. 1398]

banerhere onder **banierhere**

bange* 1 **-ghe** adj. 'bang, beangst' (Hwb, bet. I) *R. v. Gouda* 175 [zholl. 1488-'95] D. POTTER, *M. loep* 1, 129; 130 [holl. 2e h. 15e e.]

bangelic adv. benauwd *Jhesus collacien* 144 [nholl.vl. c.1480]

bangruyt subst. 'verlofbriefje om te brouwen' (Stal-laert, bet. 2; de betekenisomschrijving in het Hwb is onjuist) *K. v. Diest* 36 [obrab. 2e h. 15e e.]

banierdrager -draeger banre- bannierdreigher subst. 'banierdrager, vaandragger, eig. en overdr. vaandeldragger des geloofs' (Hwb) *Ann. em.* 25, XLII [vl. 1338-'42] *O. rek. v. Dordr.* 86; 87 [zholl. 16-17e e. <1351>] *Egidius Woorde* 20 [wmnl.brab. 1459] *R. v. Amst.* 186 [holl. 1452-'94]

baniere 1 **-maken**, ophef maken *Br. handel Frankrijk* 1, 359 [brab. 1538]

banierghelt subst. 'geld voor het bewaken van eene banier te velde' (Hwb) *Ann. em.* 25, 295 [vl. 1342]

banierhere baner- banre- banreheer subst. 'baanderheer, bezitter eener geheel van den landsheer onafhankelijke heerlijkheid, die zelf leen- en dienstmannen heeft en deze onder zijne eigene banier ten strijde voert, 'banritz off banerheer'; een grootheer, banjer' (Hwb s.v. **banerhere**) *R. v. Utrecht* 2, 411 [holl.uttr. c.1550 <c.1500>] *Rek. v. Nijm.* 3, 184; 189 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 3, 281 [geld. 1527]

banliewe subst. 'grondgebied, rechtsgebied' (vgl. fr. *banlieue* en FEW V, 262a; z. **banlucke**) *Ann. em.* 19, 276 [wvl. c.1390]

banmeester -meyster 1 subst. 'wijkmeester (in Westfriesland)' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 91 [nholl. c.1530] 2 'een raadslid aangewezen tot het uitbrengen van rapport over eene rechtszaak, door het geestelijk gerecht bij den raad aanhangig gemaakt' (vgl. ed. 3, 7 en Hwb s.v. **libellemeester**) *R. v. Utrecht* 4, 100 [holl.uttr. 1402] *R. v. Utrecht* 4, 101 [holl.uttr. 1409]

bannal adj. algemeen, 'gebruikt wordende door alle bewoners van zeker gebied' (WNT) *K. v. Hulst* 58 [vl. 1537]

bannen 1 1 **enen** -, trans. iemand in de kerkban doen (vgl. Hwb, bet. 5) *R. v. Utrecht* 2, 238(nx) [holl.uttr. 1456] 2 **enen** -, een boze geest uit iemand verdrijven *Rek. v. Nijm.* 3, 138 [geld. 1523]

bannevorst onder **banvorst**

bannierdreigher onder **banierdrager**

bannierhenxt

bannierhenxt subst. hengst waarop de banierdrager rijdt *Tocht v. J. v. Blois* 200 [zholl. 1361-'62]

bannissement subst. (straf der) verbanning (vgl. WNT) *Zedenmisdrijven* 412 [nholl. 1543]

banquerupt subst. bankroet, faillissement *Br. handel Eng.* 2, 312 [zholl. 1524]

banredrager onder **banierdrager**

banreheer onder **banierhere**

bansceydinghe subst. 'grensscheiding van een bepaald rechtsgebied' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 261 [holl. c.1560 <1405-'22>]

bant 1 **bendt** 1.1 subst. hoepel *Rek. v. Nijm.* 5, 126 [geld. 1534] 2.1 *der naturen* -, 'de zwangerschap' (Hwb, sub bet. 3) *Marialeg.* 1 357 [holl. 1479] 2.2 *sonder* -, 'vrij in zijn bewegingen, niet gebonden' (Hwb, sub bet. 2) *Huge v. Bordeeus* 102 [wvl. m. 14e e.]

bantgarde -gerde -gaird(d)e baendgairde bandtgarde subst. twijg, rijs, gebezigd om te binden *Rek. v. Nijm.* 1, 22; 23 [geld. 1383] *Rek. v. Nijm.* 3, 63 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 339(2x) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 3, 94(2x); 95 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 339(2e pl.) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 39 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 6, 124 [geld. 1537]

bantholt subst. teenhout (vgl. WNT s.v. **band** (I), bet. B, 2) *Ann. em.* 12, 178 [vl. c.1465]

banthont bande- subst. 'bandrekel, kettinghond die het erf bewaakt' (Hwb) *R. v. Steenberg* 103 [wmnl.brab. eind 16e e. <1508>] *K. v. Hulst* 68 [vl. 1399]

bantroede 7 **-roye** bandroede (z. **banderoede**) *Rek. v. Nijm.* 3, 34 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 156 [geld. 1523]

banvierte subst. verplichte kerkelijke feestdag *Jan v. L.-fragm.* 263 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]

banvorst banne- subst. 'warande; heerlijk, aan het algemeen gebruik onttrokken, bosch' (Hwb) *Saksenspiegel* 1, 73(2x); 74 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

banwech subst. weg, waarvan het onderhoud aan een zekere rechtsdwang is onderworpen (vgl. MNW XI s.v. **bandijc**) *Bronnen Rijnsburg* 166; 167(2x) [zholl. 1370]

barachtich 1 onder **baerachtich**

barbaer subst. 'barbaar; heiden' (Hwb) *Parab. v. Cyrillus* 93 [holl. c.1475]

barbarijsche barbe- barberiense subst. Saraceen *Marg. v. Lymborch* 66b; 90b; 93a [brab. 1516]

barbarsch subst. niet-Griek ZERBOLT, *Mnl. vert.* 85 [geld. c.1430]

barbeende 7 z. **baersbeens** *Bouc v. Audienc.* 511 [wmnl.vl. 1370-'78]

barberiense onder **barbarijsche**

barberijsche onder **barbarijsche**

barbieren 1.1 trans. scheren *Br. handel Eng.* 1, 904 [zholl. 1454] 2.1 intr. het beroep van barbier, chirurgijn uitoefenen *R. v. Reimersw.* 32(2x) [vl.brab. 1e h. 16e e. <1502>]

barbierriem subst. riem waarmee de 'barbier' (kin- en baardstuk) aan de rest van de wapenrusting werd bevestigd (vgl. ed. 210: 1 *barbier gheriemt*, voorzien van een riem) *Tocht v. J. v. Blois* 208 [zholl. 1361-'62]

barch subst. 'speenvarken, gesneden beer' (Hwb 2e art.) *R. v. Leiden* 63 [zholl. c.1388] *R. v. Haarl.* 98 [zholl. 16e e. <1386>]

barch 1 onder **berch**

barchhof subst. terrein om de hooiberg (vgl. **berch** (II)) *Bronnen Rijnsburg* 899 [zholl. 1483]

barchlegger subst. die het hooi in de hooiberg legt *Bronnen Rijnsburg* 974 [zholl. 1493]

barck 1 onder **berc**

barcken trans. van het harige gedeelte ontdoen (m.b.t. huiden) *Br. handel Eng.* 1, 748 [zholl. 1441]

barckschip berckscip subst. licht vaartuig (vgl. **barke**) *Br. handel Eng.* 1, 1079 [brab. 1473] *Br. handel Eng.* 1, 1130(2x) [brab. 1477] *Br. handel Frankrijk* 1, 196 [brab. 1485] *Br. handel Frankrijk* 1, 288 [zholl. 1515] *Br. handel Frankrijk* 1, 364 [zholl. 1539]

bardeersel subst. 'paardenharnas' (WNT s.v. **bardeeren**, Afl.) *Marg. v. Lymborch* 55a [brab. 1516]

bardenwijn onder **brandewijn**

barduyrwercken 3 onder **borduerwerken**

bare subst. 'huislook, donderbaard' (Braekman 1965, 82) *Mnl. gen. recepten* 127 [wvl. 1305]

bare 3 **baer** subst. 'golf' (z. **bare** (VI)) *Tondalus' visioen* 2, 53b [zlimb. 2e kw. 15e e.] *Borchgrave v. Couchi* 196 [vl. eind 14e e.] D. POTTER, *M. loep* 1, 130 [holl. 2e h. 15e e.] *Spiegel historiael* I 3, 125 [wvl. c.1350] *Mandev.*² 231(2x); 263 [holl. 1462] *Troyen hs.* 3, 102; 154 [? 1e h. 15e e.] *Levens v. Jezus* 100 [wvl. 1332]

baren 1 **beren** 1.1 trans. uitvoeren, volvoeren *Blome d. Doochd.* 102 [holl. c.1485] 1.2 baren, voortbrengen *Jhesus collacien* 188(2x) [nholl.vl. c.1480] *Parab. v. Cyrillus* 124(2x); 125(1e, 3e pl.) [holl. c.1475] *Marialeg.* 1 306; 358 [holl. 1479] 2.1 intr. 'zich voortplanten' (ed. 49) *Parab. v. Cyrillus* 119; 120; 125(2e pl.) [holl. c.1475]

barenteer(re) barentier subst. bedrieger (vgl. Hwb s.v. *Mandev.*² 138 [holl. 1462] *Coninx summe* 303 [holl.brab. 1437] *Cancelierb.* 179 [zolim. 1471])

barenteerscap subst. bedriegerij *Mandev.*² 118; 230 [holl. 1462]

barentietr onder **barenteer**

barg(h) 7 subst. 'korenberg' (z. **berch** (II)) *Register St. Truiden* 177 [wlimb. 1263] *Register St. Truiden* 178 [wlimb. 1264]

bargh 7 'licht vaartuig' (z. **barke**) *Register St. Truiden* 129 [wlimb. 1260]

barghinsmeer barghen- barghinssmer berghensmer subst. 'vet van een speenvarken' (Braekman 1965, 82) *Mnl. gen. recepten* 26; 78; 106; 107 [vl. 1e h. 15e e.]

barginsmaut baerginssmout baerghijnsnout berghinnen- subst. 'vet van een speenvarken' (Braekman 1965, 82) *Mnl. gen. recepten* 121; 124 [wvl. 1305] *Mnl. gen. recepten* 107; 109 [vl. 1e h. 15e e.]

barickes subst. pl. klein vat (vgl. ofr. *barix*, in Littré s.v. **baril**) *Br. handel Frankrijk* 1, 306 [zholl. 1520]

baring(h)e 1 subst. 'baring, het baren' (Hwb 1e art.) *Lev. v. Kunera* 8 [utr. c.1530?] *Marialeg.* 1 341; 357; 374; 375 [holl. 1479] *Jhesus collacien* 214 [nholl.vl. c.1480] 2 'voortplanting' (ed. 49) *Parab. v. Cyrillus* 123 [holl. c.1475]

bariseel* 1 **bariseylekijn** dim. 'busje' (Hwb s.v. **bariseel**) *Corpus-Gysseling* I 1173 [zholl. 1286]

barizel 7 **barizette** l. **barizelle** pl., z. **bariseel** ('vaatje, lederen wijnzak') *Tocht v. J. v. Blois* 12 [zholl. 1361-'62]

barizet 6 onder **barizel** *Tocht v. J. v. Blois*

barkghelt subst. door een tolontvanger (van Geervliet) geheven tol *Br. handel Eng.* 2, 600 [? 1545]

barlinc subst. ? *Br. Middelburg* 3, 506 [wmnl. 1545]

barmelijc* 1 **-lick baermlijck** adv. op medelijden opwekkende wijze *Kl. v. Diepenv. hs.* 152; 351 [geld.ov. 1534]

barmharticheit -herticheit -herticheyt bermher- subst. barmhartigheid (Hwb) GANSFORT, *De or. dom.* 113(2x); 117(2x) [holl.nomnl. c.1500] *Sermonen*

127(2x); 338 [brab. na 1540] *Marg. v. Lymborch* 4a [brab. 1516] MAUBURNUS, *Scala* 143; 179; 183 [geld.ov. 1558] BRUGM., *Verspr. serm.* 94 [geld. 2e h. 15e e.] *Biographieën* 28, 5 [geld.ov. c.1480] Boeck v. d. voirs. g. 251 [nholl. c.1470] *Soliloquium-vert.* 192 [wmnl.omnl. c.1430] ZERBOLT, *Mnl. vert.* 88 [geld. c.1430] ZERBOLT, *Mnl. vert.* 211 [nomnl. c.1450] BRUGM., *Onuitg. serm.* 62; 91; 206 [zolim. 1523] **barmhertelic** -like **bermherteli(j)c** 1.1 adj. 'barmhartig' (Hwb) MANDE, *Bijl.* 18 [brab. 15e e.] *Exordium magnum* 17; 25; 30; 39 [nomnl. 1e h. 15e e.] 2.1 adv. 'barmhartig, uit medelijden' (Hwb; lat. *misericorditer*) GANSFORT, *De or. dom.* 113; 163 [holl.nomnl. c.1500]

barmhertich **berm-** adj. barmhartig (Hwb) *Stichtige punten* 248 [geld.ov. c.1475] *Marialeg.* 1 255 [holl. 1479] *Sermonen* 442 [brab. na 1540] MAUBURNUS, *Scala* 167 [geld.ov. 1558] BRUGM., *Verspr. serm.* 60 [st. 1476] *Mariaklachten* 309; 319; 326 [brab. 2e h. 15e e.] *Exordium magnum* 13; 42 [nomnl. 1e h. 15e e.] BRUGM., *Onuitg. serm.* 262 [zolim. 1523] GANSFORT, *De or. dom.* 109 [holl.nomnl. c.1500]

barmherticheit onder **barmharticheit**

barnadyt subst. 'cisterciënser monnik' (Hwb s.v. **bernardiet**) *Bronnen Rijnsburg* 899 [zholl. 1483]

barnaedse onder **bernage**

barninckhoutexcijs subst. accijs op brandhout *R. v. Amst.* 601(2x) [holl. voor 1533]

barnote subst. 'bernagiekruid' (Braekman 1965, 82) *Mnl. gen. recepten* 117 [wvl. 1305]

barnt *barnde wijn*, brandewijn *Bronnen Rijnsburg* 970 [zholl. 1493]

barnwijn onder **bernewin**

baroniere 61. *baniere* *Rék. v. Blois* 37 [zholl. 1371-'72]

bart 1 subst. 'model' (ed. 1167; zie ook *TNTL* 27 (1908), 190-191) *Bronnen Rijnsburg* 984 [zholl. 1494]

bartscraveel subst. een soort schip *Br. handel Eng.* 1, 1129 [brab. 1477]

barure 7 z. **parure** *Rose* 137 [vl.brab. 1e kw. 14e e.]

barutse 7 'baanderheer' (z. **baenrotse**) *L. v. V., Sp. hist.* 2, 94 [brab. c.1325]

barvicheit onder **bervicheit**

barvijn subst. grote kam *Br. handel Eng.* 1, 1118 [brab. 1476]

basaen 7 z. **besaen** *Br. Middelburg* 3, 161 [brab. 1489]

bazaert subst. 'nietsnut, stommeling' (ed. 255) *Doct. des tijts* 197 [holl. 1486]

bascontre subst. die een lage zangstem heeft, bas *Br. Middelburg* 1, 510; 511 [wmnl. 1500]

basdans subst. dans met glijdende, lage bewegingen (z. *Encyclopedie van de muziek* 1 (Amsterdam 1956), s.v. **basse danse**) *Marg. v. Lymborch* 124a(2x) [brab. 1516]

basehudich onder **baeshudich**

baselaershect subst. heft van een dolkmes *R. v. Zierikzee* 139 [wmnl. 1429]

baselike subst. 'nagelkruid' (geum urbanum) en 'basiliekruid, balsemkruid' (ocymum basilicum) *Herbarius in dyetsche* 451 [vl. 1484]

basich adj. 'vreemd, dwars' (Hwb) *Biographieën* 28, 231 [geld.ov. c.1480]

basout subst. 'zeezout' (z. **baye** (II)) *R. v. Nedersticht* 1, 228 [holl.utr. 1525]

bassekin *basserkins* l. *bassekins* subst. kleine 'basse' ('stuk geschut', Hwb) *Dagb. v. Gent* 2 299; 304(2x); 306 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 316 [wmnl.vl. kort na 1489]

basserkin 6 onder **bassekin** *Dagb. v. Gent* 2

bassier subst. 'slijk, zandplaat' (vgl. ofr. *bassiere* *TNTL* 27 (1908), 217-219) *Mnl. lexicogr. noten* 218 [ovl. 1364]

bast 1 subst. 'buidel' (ed. 615) *Mnl. dram. poëzie* 440 [ovl. c.1436]

bastaerd(e)dochter onder **bastaertdochter**

bastaerdenzone onder **bastartsoon**

bastaerdezoen -zoen subst. zoengeld bestemd voor onwettige bloedverwanten van een vermoorde *Br. Middelburg* 1, 339 [wmnl. 1507] *Br. Middelburg* 1, 344 [wmnl. 1519]

bastaert 1 -d 1.1 subst. 'bezittingen door bastaarden nagelaten' (vgl. onder **bastardegoed**) *Ann. em.* 19, 273; 277; 283; 285(2x); 286; 292 [wvl. c.1390] 2.1 *bastaerde lettere*, littera bastarda *Syoens kroniek* 413 [zovl. c.1540]

bastaertdochter **bastaerd(e)**- subst. buitenechtelijke dochter (vgl. Hwb s.v. **bastaertbroeder**) *R. v. Utrecht* 2, 201 [holl.utr. 15e e. (1448)] *Bouc v. Audienc.* 328; 352 [wmnl.vl. 1370-'78]

bastaerthont subst. niet raszuivere hond *K. v. Brielle*² 330 [zholl. 1546]

bastaertkint **bastert-** **bastarden** **bastertkynt** subst. buitenechtelijk kind *Leid. keurb.* 329 [zholl. 1508] *Bouc v. Audienc.* 743 [wmnl.vl. 1370-'78] *Ordelen Drenthe* 39(2x); 48 [nomnl. 2e h. 15e e.]

bastardebroeder **basterbroeder** subst. 'buiten echt geboren broeder' (Hwb s.v. **bastaertbroeder**) **BENNIN-GE**, *Kroniek* 152 [gron. c.1525] *Bouc v. Audienc.* 270 [wmnl.vl. 1370-'78]

bastardegoed **bastardengoet** subst. 'bezittingen door bastaarden nagelaten' (WNT s.v. **bastaard** (I), Samenst.) *Bronnen Rijnsburg* 530 [zholl. 1532] *Bouc v. Audienc.* 238; 479; 646 [wmnl.vl. 1370-'78]

bastardenkint onder **bastaertkint**

bastardezuster subst. buitenechtelijke zuster *Bouc v. Audienc.* 440 [wmnl.vl. 1370-'78]

bastartsoon -zoene **bastaerdenzone** **bastardtsoen** **bastert-** **basterszoen** subst. buitenechtelijke zoon *Br. Middelburg* 1, 462 [wmnl. na 1517] *Rek. v. Nijm.* 4, 148 [geld. 1530] *Wfri. stadrechten* 1, 106 [holl. 17e e. (1456)] *Bouc v. Audienc.* 431 [wmnl.vl. 1370-'78] **BENNINGE**, *Kroniek* 165 [gron. c.1525] *Stadr. Nijmegen* 143 [geld. c.1470 (1447)]

basten 1 onder **besten**

basterbroeder onder **bastardebroeder**

basterszoen onder **bastartsoon**

bastertkint onder **bastaertkint**

bastertmage subst. buitenechtelijke bloedverwant *Stadr. Nijmegen* 158 [geld. c.1470 (1471)]

bastertpiep subst. vat 'bastaard' (soort zoete wijn) *Rek. v. Nijm.* 5, 163 [geld. 1535]

bastertsoen onder **bastartsoon**

baterye **ba(t)terie** subst. 'keukengereedschap' (vgl. *me-*se (II); cf. eng. *battery*) *Br. handel Eng.* 1, 857 [zholl. 1447] *Br. handel Eng.* 2, 59(nx) [brab. 1494] *Br. Middelburg* 3, 51 [wmnl. na 1405] *Br. Middelburg* 3, 241; 242 [zholl. 1512] *Br. Middelburg* 3, 433 [wmnl. 1544]

batonie onder **betonye**

batterie onder **baterye**

batting(e)spenninc subst. 'vaste belasting waarvoor de *botting* is afgekocht' (WNT s.v. **botting**, Samenst. en vgl. Hwb. De *botting* is een rechtszitting die de graaf om de drie jaar in oorspronkelijk Friese streken hield. De inwoners van de plaats waar deze rechtszitting gehouden werd, moesten de reis- en verblijfkosten van de

bau

graaf en zijn gevolg betalen. Vgl. WNT s.v. **botting** en MNW s.v. **bottinge**) *Drentsche rechtsbr.* 29; 34 [nomnl. 1412]

bau 7 snel (z. **boude**) *Mnl. geest. ged. enz.* 99 [limb. eind 15e e.]

baudicheit subst. vermetelheid, brutaliteit *Syoens kroniek* 412; 414 [zovl. c.1540]

bauluyden 1 subst. bouwlieden (uitsl. pl.; z. WNT s.v. **bouwman**, bet. II) *R. v. Gorinchem* 289 [holl. 1514]

bauwehuys onder **bouwhuis**

bavais onder **bavis**

bave sinte -n *dach*, '1 oct.' (Hwb) *K. v. Schieland* 245 [zholl. 1435]

bavenluchten trans. uitblinken boven, overtreffen (lat. *supereminere*) MAUBURNUS, *Scala* 205 [geld.ov. 1558]

bavis bavais subst. 'soort zijdeweefsel' (vgl. fr. *bave*, *Tol v. Iersekeroord* 85 n.1; correctie van de leesfouten in ed. 3, 915-916) *Br. Middelburg* 3, 186 [vl. 1498] *Br. Middelburg* 1, 548 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 3, 353 [vl. 1531]

beantwoorden -wurden 1 trans. beantwoorden *R. v. Tiel* 123 [geld. 1533] 2 'verantwoorden' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 8, 133 [geld. 1543]

beanxten 1 1.1 trans. 'benauwen' (in myst. zin ed. 253; lat. *angustiare*, *anxiare*) *Soliloquium-vert.* 182; 179 [wmnl.omnl. c.1430] 2.1 intr. angstig worden *Dietse Epistola* 18 [holl.utr. 2e h. 15e e.]

beanxtinghe subst. angst, vrees TAULER-hss. 299 [wbrab. c.1500]

bebloet -blodet adj. 'bebloed, bloedig; bloedende' (Hwb) *Kl. v. Diepenv. hs.* 25 [geld.ov. 1534] *Bloemlezing* 3, 189 [brab. c.1410] *L. v. V., Sp. hist.* 1, 307 [brab. c.1325] J. BOENDALE, *Lekensp.* 2, 435 [brab. c.1350] *Mandev.*² 122 [holl. 1462]

beboedelt adj. 'belast met het onderhoud van iets' (Hwb) *R. v. Tiel* 10(3x) [geld. 1447]

beboeseminge -mijnge subst. 'het leveren van een bewijs van verwantschap of afstamming van iemand met betrekking tot een bepaald persoon' (Hwb) *Stadr. Nijmegen* 406; 409(2x); 410(nx) [geld. begin 16e e.]

bebordent partic. adj. 'belast' (ed. 346; z. **borden**) MOORS, *Oorkondentaal* 279 [wlimb. 1300]

becaleng(i)eren bekalengiren becalingieren 1 trans. 'een eisch in rechte tegen iemand instellen, bekeuren' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 3, 170 [holl. 18e e. <1366>] *Leven van Lutgart* 132 [wlimb. c.1300] 2 afkeuren (m.b.t. vlees) *R. v. Reimersw.* 9 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1502>] 3 op grond van een overtreding vorderen (m.b.t. boeten) *Versl. O.V.R.* 6, 187(2x) [brab. c.1572 <1509>]

becalengieringe subst. bekeuring *R. v. Reimersw.* 64 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1486>]

becalingieren onder **becaleng(i)eren**

becallen* 1 -kallen *sich* -, 'met elkander spreken of be-raadslagen' (Hwb, bet. II) *Gedenkw. Gelderland* 4, 433 [geld. 1470]

becampen trans. bestrijden, strijden tegen *Marg. v. Lymborch* 73b [brab. 1516]

becare subst. 'verzoeker, verleider' (Hwb s.v. **becorer**) *Kl. v. Diepenv. hs.* 182 [geld.ov. 1534]

becarinen trans. betreuren, beklagen (vgl. **carinen**) *Nwe. reeks lettk.* 7, 1 130 [ovl. c.1360]

becavelen trans. 'om of over iets loten' (WNT s.v. **kavelen**, Afl.) *R. v. Reimersw.* 10(3x) [vl.brab. 1e h. 16e e. <1502>]

becken 3 onder **beckijn**

beckenslager subst. die tegen een bekken slaat, om iets bekend te maken *Gild. v. Utr.* 1, 90(2x) [zholl.utr. 1455]

beckeramt onder **backersambacht**

beckerhuys onder **backershuus**

beckijn* 3 **becken** subst. 'bekken, waarmede iets ter kennis van het publiek gebracht wordt' *R. v. Amst.* 392 [holl. 1494-1512]

beckineel 1 subst. 'gewapend man' (Hwb, bet. 4) *Ann. em.* 25, 232 [vl. 16e e. <1342>]

beckinslach subst. het slaan tegen een bekken om iets bekend te maken (z. **beckengeslach**) *Bouc v. Audienc.* 677 [wmnl.vl. 1370-'78]

becladden -**cledden** trans. bevuilen, bezoedelen (vgl. Hwb) BRUGM., *Verspr. serm.* 10 [st. 1476] *Van den vos Reyn.* 297b [zholl. 1479] *Evang. Spinr.* 6b [vl.holl. 1515-'20]

beclaechlijk* 1 -**clagelijck** adj. betreurenswaardig *R. v. Amst.* 461 [holl. 1494-1512]

beclagen* 1 -**ghen** trans. 'over iets klagen, eene klacht over iets inbrengen, bij iem. (met den datief)' (Hwb, bet. II, 4) *Van den vos Reyn.* 111b [zholl. 1479] *Tol v. Iersekeroord* 31 [brab. 1475]

beclager 1 subst. die in hoger beroep gaat *Br. Middelburg* 1, 99 [wmnl. 1548]

beclappen* 1 -**claipen** trans. arresteren *Rek. v. Nijm.* 3, 340 [geld. 1527]

beclapper subst. kwaadspreker W. v. S. Th., *Epistel* 9(3x) [ov. c.1470]

beclateren trans. becladden (vgl. **clateren**, bet. II) *Ann. em.* 47, 307 [vl. 1519]

becladden onder **becladden**

becleden* 1 -**cleyden** -**kleyden** 1 trans. 'bezetten, een zetel als teeken van eene zekere waardigheid' (Hwb, bet. 3) *Stadr. Nijmegen* 239 [geld. 15-16e e. <1499>] 2 'beschieten met planken' (Hwb, bet. 4) *Wfri. stadrecht* 2, 80 [nholl. c.1530]

beclemmen trans. vastklemmen *Van den vos Reyn.* 44b [utr.ovl. c.1375]

beclerennis subst. 'het in orde brengen of beslissen ener rechtskwestie' (ed. 346) MOORS, *Oorkondentaal* 272 [wlimb. 1367]

becleven intr. **beklijven**, gedijen of duurzaam, vast worden (vgl. WNT s.v. **bekleven**) BRUGM., *Onuitg. serm.* 214 [zolim. 1523]

beclimmen 1 -**clymmen** 1 trans. bestormen (vgl. WNT, bet. 2) *Lev. v. Kunera* 23 [utr. c.1530?] 2 'bestrijden' (m.b.t. trots; ed. 1, 215) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 96 [nholl. 1469]

beclocken trans. 'in orde brengen' (ed. 255) *Doct. des tijts* 178 [holl. 1486]

becnagen* 1 -**knagen** partc. adj. 'uitgeteerd' (Hwb, bet. 6) *Leven van Lutgart* 66 [wlimb. c.1300]

becnager subst. 'hij die aan iemands eer en goeden naam afbreuk tracht te doen, kwaadspreker' (Hwb) *Me. bijbelvert.* 37, 141 [brab. 1395 <1388>]

becnaginghe subst. afkeuring *Eng. hss.* 1, 135 [wmnl.brab. 1487]

becocht partc. adj. 'duur gekocht' (Hwb s.v. **becopen**, sub bet. 2) *Roman van Lancelot* 1, 113 [vl.brab. c.1320]

becoestigen onder **becostigen**

becommerenisse onder **becommernis**

becommeringe 1 -**ghe** -**ynghe** **becumme**- 1 subst. 'bezigheden, beslommeringen' (Hwb, bet. 1) MANDE, *Bijl.* 98 [holl. c.1500] *Marialeg.* 2 21 [holl. 1479] *Sp. d. Volc.*

143 [limb. 1466] *Mnl. geest. proza* 281 [holl.st. 1479] BRUGM., *Verspr. serm.* 125 [nomnl. c.1470] *Soliloquium-vert.* 179; 198; 202 [wmnl.omnl. c.1430] 2 'belemmering' (Hwb, bet. 2) *Stichtige punten* 139 [geld.ov. c.1475] DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 157 [nholl. 1469] 3 'bezorgdheid' (WNT, bet. 5) *Kl. v. Diepenv. hs.* 205 [geld.ov. 1534] *Stichtige punten* 36; 174 [geld.ov. c.1475] **becommernis** -nisse **becommerenisse** -cummernisse 1 subst. bezigheden, beslommeringen (vgl. Hwb) *Lev. v. S. Clara* 35 [brab. begin 16e e.?] BRUGM., *Verspr. serm.* 71 [st. 1476] *Boeck v. d. voirs. g.* 198 [nholl. c.1470] *Sermonen* 191 [brab. na 1540] TAULER-hss. 331 [brab. c.1490] 2 'bezorgdheid' (WNT, bet. 2) *Marialeg.* 1 429 [holl. 1479] BRUGM., *Onuitg. serm.* 233 [zolim. 1523] 3 gepieker, getob *Kl. v. Diepenv. hs.* 196; 270(2x) [geld.ov. 1534]

becommerschip subst. 'het in arrest zijn' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 87 [nholl. c.1530]

becommert - op, adj. boos op *Frensweger hs.* 240 [nomnl. c.1480]

becommertheit 1 -heyt 1 subst. bezigheden, beslommeringen (vgl. Hwb) ZERBOLT, *Mnl. vert.* 183 [geld. c.1450] 2 'kommer' (Hwb, bet. 2) *Ann. em.* 4, 220 [vl. 1487] 3 last *Br. Middelburg* 1, 165 [wmnl. 1528]

beconterpanden trans. vestigen (m.b.t. een rente) of beslagleggen *Leugemeete* 75 [vl. 1507]

becoren 1 -karen 1 trans. 'verzoeken, uitnodigen, vermanen' (Hwb 1e art., bet. 3) *Gedenkw. Gelderland* 5, 89 [geld. 1478] *Van den vos Reyn.* 139b [zholl. 1479] 2 'bekoren, aanlokken, aanlachen' (Hwb 1e art., bet. 6) JACOB v. M., *Mart. II* 133 [ovl. c.1380-1425]

becoren* 1 -koren trans. 'keuren, nazien' (ed. 3, 9) *R. v. Utrecht* 1, 335 [holl.ut. 1465-'86 <1461>]

becoringe* 1 -ghe subst. lust, verlangen (in gunstige zin) *Sticht. exempelen* 82 [brab. 16e e.]

becort subst. beslechting *Ann. em.* 41, 21 [vl. 1477]

becostigen -ghen **becoes** - **koistigen** trans. bekostigen, 'de kosten dragen van, de kosten voor iets betalen' (Hwb s.v. **becosten**) *R. v. Utrecht* 1, 187 [holl.ut. c.1380 <1375>] *Beffroi* 4, 336 [wvl. 1499] *R. v. Tiel* 57 [geld. 1475] *Stichtige punten* 44 [geld.ov. c.1475] *Rek. v. Nijm.* 3, 265 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 8, 240 [geld. 1544] *Wfri. stadrechten* 2, 267 [holl. c.1560 <1405-'22>] *Saksenspiegel* 1, 48; 174 [holl.ut. 1e kw. 15e e.] *Kl. v. Diepenv. hs.* 265 [geld.ov. 1534] *Kl. v. Diepenv. hs.* 265 [geld.ov. 1534]

becoveren trans. 'overladen, overstelpen' (ed. 1, 215) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 409 [nholl. 1480]

becrachten* 1 -craften *enen* - *myt recht*, 'iemand een recht of de uitoefening ervan verzekeren' (vgl. **geweldigen**, bet. 2) *Saksenspiegel* 1, 29 [nholl. eind 15e e.]

becrachten* 1 -krechtigen trans. 'bederven' (Hwb, bet. 3) *Heiligenlevens* 8 [geld.ov. eind 15e e.]

becranken* 1 -kren(c)ken 1 trans. 'belemmeren, hinderen' (Hwb, bet. 2) BENNINGE, *Kroniek* 34 [gron. c.1525] 2 'minder maken, verminderen in waarde' (Hwb, bet. 3) *R. v. Drente* 350 [nomnl. 1482]

becrupen 1 trans. 'bekruipen; eene maagd, onteeren' (Hwb, bet. 1) *Seven wijze mannen* 78b [zholl. 1479]

becrusen trans. een kruisteken over iets maken *Eng. hss.* 2, 185 [wmnl. begin 16e e.]

becuerder -kuer(d)er 1 subst. 'hij die eene boete oplegt' (Hwb s.v. **bekeurer**) *R. v. Haarl.* 197(2x) [zholl. 1e kw. 16e e. <1501>] *R. v. Haarl.* 244 [zholl. 1e h. 16e e. <1525>] 2 die een overtreding of strafbaar feit aanbrengt *R. v. Gouda* 93 [zholl. 1488-'95]

becummeringe 1 onder **becommeringe**

becummernisse onder **becommernis**

becustigen trans. onder ede verklaren *Br. Middelburg* 1, 316 [wmnl. 1520]

bedacht -docht bi- 1.1 subst. het uitvoeren (van een voornemen) *BRUGM., Verspr. serm.* 51(2x) [st. 1476]

1.2 'emolument' (ed. 928 n.2) *Bronnen Rijnsburg* 928 [zholl. 1487] 2.1 *mit bedachts moets*, welberaden *Mystiek brevier* 1, 141 [holl.brab. ?]

bedage adv. 'bij dag' (Hwb) *Leven van Lutgart* 176 [wlimb. c.1300]

bedallen* 3 -dalle adv. te enen male *Mnl. fragm.* 1, 195 [brab. 2e h. 14e e.]

bedanrsaem adj. dankbaar *Sticht. exempelen* 44 [ovl. 1463]

bedarve 1 onder **berf**

beddecooper subst. handelaar in bedden *Br. Middelburg* 2, 482 [wmnl. 1542]

beddehuyr bedhure subst. 'geld voor het huren van bedden' (Hwb s.v. **beddehure**) *Rek. v. Leiden* 1, 179(nx) [zholl. 1408] *Corpus-Gysseling I* 1168; 1169(3x) [zholl. 1286]

bedden 1 intr. 'te bed liggen' (Hwb, bet. I, 1) *Sp. hist. III* 110 [wmnl. 14e e.]

beddeplancke subst. plank vóór aan het bed (vgl. Hwb) *Biënb.*² 243 [holl.uttr. 1458]

beddepotte subst. po (vgl. Hwb) *Kl. v. Diepenv. hs.* 50 [geld.ov. 1534]

bedderede bederde adj. 'bedlegerig' (Hwb) *Marialeg.* 2 114 [nomnl. 1400-'50] *Mnl. fragm.* 1, 220 [wmnl. c.1420] *Mnl. fragm.* 1, 220 [wmnl.vl. c.1420]

bedderedich adj. bedlegerig (vgl. *TNTL* 15 (1896), 129-132 en *TNTL* 21 (1902), 132) *Advies gasthuis XVII* [ov. c.1540] *Mnl. woordkunde* 132 [geld. 1478]

beddesac subst. 'beddezak' (Hwb) *Duitsche orde* 290 [utr.ov. c.1450]

beddescheyde subst. beddeplank *Kl. v. Diepenv. hs.* 195 [geld.ov. 1534]

beddescult subst. vervulling van de huwelijksplicht (vgl. **huwelijxwerc**) *Coninx summe* 454 [holl.brab. 1478]

beddetijc -teke bedtiecte subst. 'beddetijk' (Hwb) *Br. Middelburg* 3, 136 [wmnl. 1474] *Cam.-rek. Deventer* 6, 113 [geld.ov. 1384] *Rek. van Holland* 2, 59 [holl. 1344]

beddinge* 1 -ghe 1 subst. 'slaapgelegenheid' (Hwb, bet. 1) *Frensweger hs.* 42(2x); 198 [nomnl. c.1480] 2 beddegoed (Hwb, bet. 2) *Bijdragen Ze.Vl.* 5, 59 [vl. 2e h. 14e e. (1252)]

bede 1 onder **beide**

bedeboec subst. 'gebedenboek' (Hwb) *Jhesus collacien* 206(5x); 207 [nholl.vl. c.1480]

bedecken 1 *hem -*, zich verschuilen (achter) G. GROOTE, *De simonia* 14 [ov. c.1450]

bedeclocke beede- subst. 'klok die de mensen oproept tot het verrichten van devotie' (Hwb) *Ann. em.* 7, 199 [vl. 1517] *R. v. Amst.* 393 [holl. 1494-1512]

bedect 1 adj. geborgen, veilig (van personen) *Marg. v. Lymborch* 83b [brab. 1516]

bedectelike* 1 -lijc adv. heimelijk, verborgen (niet ongunstig) *BRUGM., Onuitg. serm.* 148 [zolim. 1523]

bedectheit 1 subst. geheimhouding *Dietse Epistola* 19 [holl.uttr. 2e h. 15e e.]

bededingen* 1 **bedeghedinghen** trans. 'in rechte aanspreken' (Hwb, bet. 4) *Saksenspiegel* 1, 138 [holl.uttr. 1e kw. 15e e.]

bedeel 1 -del 1 subst. bode *Ann. em.* 28, 63 [vl. 1588]

bedeghedinghen

<1462>] 2 een kledingstuk (een mantel?) door boden gedragen *Frensweger hs.* 212 [nomnl. c.1480]

bedeghedinghen 1 onder **bededingen**

bedelcamer subst. 'bidvertrek' (Hwb) *Advies weeshuis* 83 [ov. 1541]

bedeldach subst. biddag, bededag *Saksenspiegel* 2, 78 [nholl.omnl. 1451]

bedelen 1.1 trans. 'delen, indelen' (Hwb 2e art., bet. 2) *Syoens kroniek* 188 [zovl. c.1540] 2.1 *hem* -, 'eene onderlinge scheiding maken' (Hwb 2e art., sub bet. 3) *Saksenspiegel* 1, 142 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

bedelersse 1 subst. zij die bidt *Lev. v. S. Clara* 23 [brab. 1491]

bedelewen intr. wegwijnen (vgl. **deluwen**) *Stichtige punten* 173 [geld.ov. c.1475]

bedelfsel subst. bij het uitgraven opgeworpen aarde *K. v. Brielle*² 237 [zholl. 1527]

bedenken 1 1 trans. herdenken BRUGM., *Verspr. serm.* 81 [st. 1476] 2 *enen* -, iemand bedelen, hem iets toedelen als beloning *R. v. Haarl.* 169 [zholl. 2e h. 15e e. <1486>]

bederde onder **bedderede**

bederf 7 -*derve* 'braaf, deugdzaam, rechtschapen, eerlijk' (z. **berf**, bet. 2) *Kamper schepenacten* 242 [ov. 1337] *Oorkb. Gr. Dr.* 1, 251 [nomnl. ? <1338>] z. onder **berf**

bederfelijc* 1 **bederflike** adv. flink, hard (vgl. onder **berf**) *Stichtige punten* 104 [geld.ov. c.1475] *Kl. v. Diepenv. hs.* 158 [geld.ov. 1534]

bederve 1 onder **berf**

bederve 7 onder **bederf**

bedeswyn subst. 'als belasting opgebracht varken' (Hwb) *Reg. bisdom Utrecht* 619(3x); 620(nx); 621(nx); 622(nx); 623(nx) [holl.utr. 1385 <c.1300>]

bedevaeren intr. op bedevaart gaan *Rek. aflath.* 120 [brab. 1451]

bedevrij adj. 'vrij van het opbrengen van belasting' (Hwb) *R. v. Gorinchem* 64 [holl. 1407] *Brab. jachtrecht* 10 [brab. 2e h. 15e e. <1358>]

bedewagen subst. gevorderde wagen (ed. 90 n.57) *Rek. v. Doesburg* 79 [geld. 1403]

bedhure onder **beddehuur**

bedichten 1 trans. 'voorschrijven' (ed. 1, 215) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 11 [nholl. 1469]

bediën 1 1 *te nieuten* -, 'te niet gaan' (Hwb 1e art., sub bet. 1) *Beiträge* 273 [ovl. c.1380-1425] 2 *bedegen zijn in*, 'gevorderd zijn in' (Hwb 1e art., sub bet. 4) *Leven van Lutgart* 54; 56 [wlimb. c.1300]

bediender subst. die een bepaald ambt bekleedt, bedienaar *Br. Middelburg* 2, 84(3x) [wmnl. 1e h. 16e e.]

bedienen 1 -*dynen* trans. bekleden, 'waarnemen' (m.b.t. een ambt; Hwb, bet. I, 1) *Rek. v. Nijm.* 5, 68 [geld. 1533] *Stadr. Nijmegen* 154 [geld. c.1470 <1471>] *Oork. Helmond* 205 [brab. na 1661 <1480>] *Brab. jachtrecht* 45(2x) [brab. 1453]

bedienstachtich 3 adj. 'dienstvaardig, gediensig' (Hwb) GANSFORT, *De or. dom.* 85; 99 [holl.nomnl. c.1500] *Biënb.*² 384 [holl.utr. 1458] *Frensweger hs.* 174 [nomnl. c.1480] MAUBURNUS, *Scala* 179 [geld.ov. 1558] *Aflaatbrief* 120 [obrab. 2e kw. 15e e.]

bedienstelic bedienst- 1 adj. vertrouwelijk (vgl. **bedienstelicheit**) *Frensweger hs.* 53; 205 [nomnl. c.1480] 2 gediensig, hulpvaardig *Frensweger hs.* 134; 186; 191 [nomnl. c.1480]

bedienstheyt subst. 'bereidvaardigheid' (ed. 255) *Doct. des tijts* 253 [holl. 1486]

bedienstlic onder **bedienstelic**

bedijcker subst. 'iemand die land wint door bedijking' (WNT) *Br. Middelburg* 2, 474 [wmnl. 1537]

bediken 3 **-dijcken** trans. 'bedijken' *Br. Middelburg* 3, 332 [wmnl. 1525] *Rek. van Holland* 1, 208 [holl. 1331] *Cromstrijen* 244(nx) [brab. 1492] *Bronnen Rijnsburg* 733 [zholl. 1460]

bedingen 1 trans. afspreken, overeenkomen BRUGM., *Onuitg. serm.* 177(3x) [zolim. 1523]

bedlegerich adj. 'bedlegerig' (Hwb) *Stadr. Nijmegen* 247 [geld. 16e e. (1531)]

bedobben trans. begraven *Sticht. exempelen* 102 [geld.ov. c.1500]

bedocht 1 onder **bedacht**

bedonckert adj. onduidelijk *R. v. Schiedam* 230 [zholl. 1434] *R. v. Schiedam* 78 [zholl. m. 15e e.]

bedoren trans. 'verdwazen, op een dwaalspoor brengen' (Hwb) JACOB v. M., *Mart. II* 133 [ovl. c.1380-1425]

bedorschen trans. dorsen *Br. Middelburg* 2, 51 [wmnl. 1325]

bedragen *hem - an*, verwijzen naar iemand, zich beroepen op *Doct. des tijts* 175 [holl. 1486]

bedrayen trans. verstrikken (vgl. WNT s.v. **bedraaien**) *Teghen die strael* 84 [holl. c.1480-'85]

bedraven trans. het (op proef) berijden (m.b.t. een paard) *Lev. v. Kunera* 48 [utr. c.1530?]

bedreeghinghe subst. bedreiging *Ann. em.* 14, 20(2x) [vl. 1488]

bedriechlicheit 1 onder **bedriegelijcheit**

bedriechlijc 3 onder **bedriegelijc**

bedriechliken adv. op een bedrieglijke wijze *R. v. Amst.* 260 [holl. 1452-'94]

bedriechnisse 1 onder **bedriegebenesse**

bedriechster subst. 'bedriegster' (Hwb) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 285 [obrab. c.1500] *Marialeg.* 1 282 [holl. 1479]

bedriegelijc* 3 **bedriech-** **bedriech(e)lic** **bedrieghenlijc** 1.1 adj. 'bedrieglijk, vals, schoonschijnend' (Hwb) *Sp. d. Volc.* 157 [limb. 1466] *Marg. v. Lymborch* 87a [brab. 1516] *Spiegel historiael I* 2, 101 [wvl. c.1350] 2.1 adv. verraderlijk *Biënb.*² 382 [holl.utr. 1458]

bedriegelijcheit* 1 **bedriechlic-** subst. bedrog *R. v. Amst.* 260 [holl. 1452-'94]

bedriegebenesse* 1 **-driechnisse** 1 subst. schijngestalte, drogbeeld *Kl. v. Diepenv. hs.* 195 [geld.ov. 1534] 2 spookgestalte *Biënb.*² 157(2x); 158(3x) [holl.utr. 1458] *Biënb.*² 212; 213(2x) [holl.utr. 1458]

bedrieghenaer *bedrieghenare* l. *bedrieghenaer* subst. bedrieger (vgl. de noot bij vs. 62) *Spiegel d. m. b.* 11 [wvl. begin 15e e.]

bedrieghenlijc 3 onder **bedriegelijc**

bedriegher subst. bedrieger *Sint Servaes* 57 [limb. 2e h. 15e e.]

bedrif subst. 'bedrijf, de plaats waar men heer en meester is, boerderij' (Hwb) *Parab. v. Cyrillus* 82 [holl. c.1475]

bedriflicheit **bedrijf-** 1 subst. bezigheid *Stichtige punten* 31 [geld.ov. c.1475] 2 opdracht, taak, ambt *Stichtige punten* 13; 112; 126; 174 [geld.ov. c.1475]

bedrijvent partc. adj. 'actief, werkzaam' (ed. 196 n.8) *Stichtige punten* 196 [geld.ov. c.1475]

bedriven 1 1.1 trans. 'bewerken, land' (Hwb, bet. 2) *Ann. em.* 35, 211 [wvl. 1303] 1.2 ophitsen (m.b.t. dieren) *Mnl. fragm.* 2, 156 [wmnl. c.1400] 2.1 *te nieuwe -*,

vernietigen *Sp. hist.-fragm.* 203 [vl. 1e h. 14e e.]

bedroefheit 7 'droefheid' (z. **bedroeftheit**) *Ovl. ged.* 1, 77(3x) [wmnl.brab. c.1410]

bedroeft 3 -dro(e)vet -drouft adj. 'bedroefd' (Hwb, bet. 3) *Mnl. geest. proza* 238 [wmnl. c.1440] *Mnl. geest. proza* 200 [zovl. c.1490] *Mariaklachten* 319(2x); 320; 322; 326 [brab. 2e h. 15e e.] *Mariaklachten* 356; 359 [geld. 15e e.] *Dietse Epistola* 12 [holl.utr. 2e h. 15e e.]

bedroeven 1 1 trans. benauwen (lat. *angustiare* ed. 253) *Soliloquium-vert.* 183 [wmnl.omnl. c.1430] 2 'in het verderf storten, verderven' (Hwb, bet. 5) *Troyen hs.* 3, 363 [? 1e h. 15e e.]

bedroghentheit subst. 'eigenwaan' (Hwb) *Parab. v. Cyrillus* 127 [holl. c.1475]

bedrouft 3 onder **bedroeft**

bedrovet 3 onder **bedroeft**

bedruckelijchheit subst. bedroefdheid, bedruktheid *Jord. v. Quedlinburg* 145 [brab. 1446]

bedrucken 1 trans. betrappen *K. v. Hulst* 76 [vl. c.1420]

bedrucket onder **bedruct**

bedrucking(h)e subst. 'verdrukking, het brengen van anderen in nood of gevaar' (Hwb) *TAULER-hss.* 297 [wbrab. c.1500] *Kamper schepenacten* 245 [ov. 1337] *Soliloquium-vert.* 169 [wmnl.omnl. c.1430]

bedruct -drucket 1 adj. 'verdrukt, in druk verkeerende' (Hwb, bet. 1) *D. POTTER, M. loep* 1, 273 [holl. 2e h. 15e e.] *Frensweger hs.* 229 [nomnl. c.1480] *Mnl. geest. proza* 201 [holl.utr. 1461] 2 'bedroefd, bedrukt' (Hwb, bet. 2) *Mnl. fragm.* 1, 275 [vl. 15e e.] *Aflaatbrief* 122 [obrab. 2e kw. 15e e.] *Ovl. lied. en ged.* 398 [wvl. 2e h. 14e e.] *Stichtige punten* 101; 104; 170 [geld.ov. c.1475] *Sermonen* 2 [brab. na 1540] *Sticht. exempelen* 78 [brab. 16e e.] *Mnl. geest. proza* 29 [brab. 2e h. 15e e.] *Mariaklachten* 313; 314; 315; 371; 320 [brab. 2e h. 15e e.] 3 'verlept, van bloemen' (Hwb, bet. 3) *Ovl. lied. en ged.* 431 [wvl. 2e h. 14e e.]

bedructelik adv. 'bekommerd, bezwaard' (Hwb) *Ovl. lied. en ged.* 402 [wvl. 2e h. 14e e.]

bedructen 6 onder **bedruncken** *Biënb.*²

bedructheit* 1 -heyt subst. zwaarheid (van oogleden) *Boec van medicinen* 201 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

bedruncken *bedructen* 1. *bedruncken* subst. dronkaard *Biënb.*² 221 [holl.utr. 1458]

bedtgescheyd subst. 'ontbinding van een huwelijk' (Hwb s.v. *beddegeseit*) *Versl. O.V.R.* 4, 81 [holl.utr. 17e. <1416>]

bedtiecte onder **beddetijc**

beducht 1.1 adj. beducht, bevreesd *Rek. v. Nijm.* 6, 225 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 8, 229 [geld. 1544] 2.1 subst. vrees *R. v. Amst.* 297; 306 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 612 [holl. c.1497]

beduchtelicheit subst. iets waarvoor gevreesd moet worden *Ann. em.* 4, 222 [vl. 1487]

beduchtinge -ductyng subst. 'vrees' (z. WNT) *Rek. v. Nijm.* 6, 114; 115 [geld. 1537]

beduer *singen bi bemol of -*, wsch. vlelend of bijtend spreken (ed. 256: 'zuiver zingen'; z. ook het art. van Stutterheim 'B duur en B mol bij Huygens en anderen' in het *Taal- en letterkundig gastenboek voor prof. dr. G.A. van Es* [...] (Groningen 1975), 113-120) *Doct. des tijts* 206 [holl. 1486] z. onder **bemol**

bedwanc 1 1.1 subst. 'gedrang' (Hwb, bet. 5) *Spiegel historiael I* 1, 155 [wvl. c.1350] 2.1 *bedwanc van den gemaele*, macht van een heer om ieder in zijn gebied te verplichten het koren op zijn molen te laten malen *Brab. jachtrecht* 18 [brab. 1656 <1387>]

- bedwangelike*** 1 **-dwanckelijck** adj. gedwongen kun-
nende worden *Versl. O.V.R.* 6, 198 [brab. c.1572
<1525>]
- bedwelmt** adj. 'in een toestand van zinsbegoocheling of
zinsverbijstering verkeerende, begoocheld' (Hwb) *Mnl.*
fragm. 1, 11 [wmnl.brab. c.1410] *Sticht. exempelen* 81
[brab. 16e e.]
- bedweltheit** 6 l. *bedwelmtheit* *Marg. v. Lymborch* 10a
[brab. 1516]
- bedwesemen** trans. 'verbijsteren, begoochelen' *TNTL*
16, 5 [holl.vl. c.1425]
- bedwingen** 1 1 trans. 'oproepen, dagvaarden, noodza-
ken te komen' (Hwb, bet. 2) *R. v. Breda* 79 [nbrab. 1e h.
16e e. <1509>] 2 opvoeden, grootbrengen (lat. *augere*
ed. 50) *Parab. v. Cyrillus* 125 [holl. c.1475]
- bedwinghelic** adj. 'gedwongen moete worden'
(Hwb) *Ann. em.* 14, 127; 129 [vl. 1488]
- beebben** intr. door eb op droge grond komen te staan
(van schepen; vgl. Hwb) *R. v. Amst.* 474 [holl. 1494-
1512]
- beëden -heden beëden** trans. beëdigen, een eed laten
afleggen *Br. Middelburg* 3, 11 [wmnl. 1456] *Br. Middel-*
burg 1, 55 [wmnl. 1477] *Br. Middelburg* 3, 243 [zholl.
1512] *Br. Middelburg* 1, 426(2x) [wmnl. voor 1520]
- beedlaeken** subst. beddelaken *Rek. v. Nijm.* 6, 209
[geld. 1539]
- beefachtich** adj. 'vreesachtig' (Hwb), bang *M. v. H.,*
Boek b. g. 235 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- beefte** subst. het beven *JAN YP., Medicina* 37 [vl. 1351]
- beeigenen*** 1 **berhegenen** trans. inrichten (vgl. **hege-**
nen) *Syoens kroniek* 194 [zovl. c.1540]
- beelde** 1 1.1 subst. 'zinnelijke voorstelling van iets in ie-
mands geest' (Hwb) *JAN v. L., Vijf man.* 104
[brab.nomnl. c.1425] 1.2 'fantasiebeeld' (ed. 219) *JAN*
v. L., Vijf man. 109 [brab.nomnl. c.1425] 2.1 - *der zielen,*
ziel *Mnl. geest. proza* 249 [brab. c.1450]
- beeldelic** 1 **-lick -lijk** 1.1 adj. beeldend *Mystiek brevier*
1, 37 [geld. 16e e.] 1.2 niet geestelijk, niet los van beel-
den en voorstellingen der zinnen *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3,
76 [wmnl. c.1350] 2.1 adv. 'in den vorm van een beeld ...
zóó dat de geest iets ... voorstellen kan' (Hwb) *Sp. d.*
Volc. 263 [limb. 1466] *BRUGM., Onuitg. serm.* 255(2x)
[zolim. 1523]
- beeldemaker** 2 **beeldmakere** subst. schilder *Oorlogen*
v. Albr. 238 [holl. 1399] *Ann. em.* 18, 275 [vl. 1467] *Ann.*
em. 18, 17 [vl. 1511 <1444>]
- beeldemakersche** subst. 'verbeeldende, voorstellende
kracht' (ed. 1, 215) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 44 [nholl.
1469]
- beelden** 1 intr. 'eene gestalte verkrijgen, den vorm ee-
ner zinnelijke voorstelling aannemen' (Hwb, bet. 3)
Liedb. L. Ghoeyuaers 97 [brab. c.1470-1510]
- beeldesae** 7 z. **beeldensaet** *Mnl. gen. recepten* 131 [wvl.
1305]
- beeldeverwer** subst. 'schilder of verver (vergulder) van
beelden' (Hwb) *Br. Middelburg* 2, 343 [wmnl. 1456] *Br.*
Middelburg 2, 344 [wmnl. 1458] *Br. Middelburg* 2, 346
[wmnl. 1459]
- been** 1 **bien** 1.1 subst. 'been 'daer men op gaet'' (Hwb,
bet. 2) *Rose* 143 [vl.brab. 1e kw. 14e e.] 2.1 *dat beste -*,
'hersenpan (?)' (Hwb, sub bet. 1) *Walewein* 17 [wvl.
1350] 2.2 *zijn costen an zijn - binden*, zijn eigen kosten
dragen, betalen *R. v. Leiden* 359 [zholl. c.1534] 2.3 *op-*
ten ben(n)en comen, 'in vrijheid gesteld worden' (ed. 3,
263 n.3) *Rek. v. Nijm.* 3, 263; 264 [geld. 1526]

beenbrekinge

beenbrekinge subst. het breken van een bot *Warfsconstitutien* 136(2x) [gron. c.1580 (1525)]

beencnoep subst. beenknobbel *Mnl. gen. recepten* 59 [vl. 1e h. 15e e.]

beengen 1 trans. 'nauw insluiten, eene stad' (Hwb, sub bet. 1) *BENNINGE*, *Kroniek* 130 [gron. c.1525] 2 'eng of nauw maken, eene ruimte' (Hwb, bet. 2) *R. v. Vollenhove* 2, 156 [wov. c.1450]

beengetuych subst. 'het deel der wapenrusting dat de beenen bedekte' (Hwb) *Rek. der Buurkerk* 147 [holl.utr. 1451]

beenhauwer subst. 'slager' (Hwb) *Ann. em.* 15, 139 [vl. 1525]

beercla(e)u onder *berenclau*

beerehuut 7 z. *berhuut* *Van den vos Reyn.* 58a [ovl. c.1380-1425]

beeryeganc subst. weg waarop men met een 'berrie' rijden kan (vgl. Hwb s.v. *berieganc*) *Friesche stadrechten* 236 [holl.fri. 1532-'37]

beersteker subst. 'nachtwerker, beersteker, sekreetruimer' (Hwb) *Ulensp. volksb.* 21b [brab. c.1519] *Mnl. woordkunde* 133 [geld. 1466]

beersvleysch subst. vlees van een mannelijk zwijn *Boec van medicinen* 115 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

beertgen 7 onder *baertgen*

beërven enen -, trans. iemand doen erven *Saksenspiegel* 1, 57 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

beeschen* 2 **beesschen** trans. bezigen (n.b. in het MNW opgevat als *be-eschen* en dan vertaald met 'vernemen, vragen naar') *K. v. Hulst* 91 [vl. eind 16e e. (1487)]

beesem 7 z. *bessem* *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 289 [wmnl.zholl. 1500]

beesschen 2 onder *beeschen*

beestachtich adj. 'zonder verstand' (ed. 300) *Mandev.*² 256 [holl. 1462]

beestebewaere subst. 'veehoeder' (Hwb) *Blome d. Doochd.* 87 [holl. c.1485]

beestelicheit 1 subst. 'natuurlijkheid' (ed.; d.i. levenswijze waarbij men de lichamelijke begeerten dient) *W. v. S. Th., Epistel* 26; 27; 29 [ov. c.1470]

beestelijc* 1 -lic adj. 'natuurlijk' (ed.), vleselijk (i.t.t. geestelijk) *W. v. S. Th., Epistel* 37; 47; 48(2x); 72(3x); 81 [ov. c.1470]

beestemerct **beestenmaerct** subst. 'veemarkt' (Hwb) *Br. Middelburg* 1, 123 [wmnl. 1474] *Ann. em.* 32, 49 [wvl. 1415]

beestscutter subst. 'hij die het vee van anderen opsluit, dat op zijn grond schade aanricht' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 1, 45 [holl. 1414-'15]

beestsijs subst. 'belasting op het vee' (Hwb) *R. v. Utrecht* 1, 110 [holl.utr. 1374] *R. v. Utrecht* 1, 272 [holl.utr. 1423]

beetcool subst. 'biet' (Hwb; vgl. ed. 239) *JAN YP., Cy-rurgie* 76 [vl. 1351]

beetoen ? *R. v. Gouda* 22 [zholl. 1398]

beëttert adj. 'met etter belooopen' (Hwb) *JAN YP., Cy-rurgie* 77 [vl. 1351]

befaemt partc. adj. berucht(van zaken; vgl. *befamen*) *Rek. v. Nijm.* 5, 144; 162 [geld. 1535]

befamen 3 trans. 'beschuldigen' (Hwb) *Ndl. geistl. lieder* 181 [wov. 2e h. 15e e.] *Marg. v. Lymborch* 48a; 61a; 73b [brab. 1516]

befriesen 1 onder *bevriesen*

begaen 1 1.1 trans. 'betrappen' (Hwb, bet. I, 3, a) *R. v. Haarl.* 216 [zholl. 1e h. 16e e. (1513)] 2.1 intr. 'voort-

gaan, handelen zonder tusschenkomst van anderen' (Hwb, bet. III, 4) *R. v. Utrecht* 1, 322 [holl.utr. 1465-'86 <1435>] *R. v. Utrecht* 2, 189 [holl.utr. 15e e. <1443>] **3.1** partc. adj. bezwaard, verlegen *Stichtige punten* 252 [geld.ov. c.1475] *Biographieën* 28, 3; 267 [geld.ov. c.1480]

begaenheit subst. bezwaardheid *Stichtige punten* 84 [geld.ov. c.1475]

beganc* 1 **-ghanc** subst. vonnis (vgl. **begaen**, bet. 3, A, b) *Sidrac* 46 [brab. c.1510]

begancheit subst. droefheid, verslagenheid *Exordium magnum* 37 [nomnl. 1e h. 15e e.]

begardie subst. 'wereldzin of schijnheiligheid' (Hwb s.v. **bagaerdie**) *Leven van Lutgart* 12 [wlimb. c.1300]

begaven 1 trans. 'euphemistisch: bezoeken, met eene plaag, eene ziekte; met God als ondw.' (Hwb, bet. 4) *Marialeg.* 1 323 [holl. 1479]

begavet partc. adj. 'euphem.: bezocht of aangetast door pest of toevallen, aanvallen van beroerte' (Hwb) *Stadr. Kampen* 45 [wov. 1468]

begeerich adj. hevig verlangend *Stichtige punten* 99; 108; 112; 131; 140 [geld.ov. c.1475]

begeerlicheit 1 **beghe(e)r-** 1 subst. begeerte MAU-BURNUS, *Scala* 209 [geld.ov. 1558] *Stichtige punten* 63; 105 [geld.ov. c.1475] *Sp. d. Volc.* 131 [limb. 1466] 2 in-nig, vroom streven *Exordium magnum* 46 [nomnl. 1e h. 15e e.] 3 hebzucht *Egidius Woorde* 32 [wmnl.brab. 1459] 4 begerenswaardigheid BRUGM., *Verspr. serm.* 56 [st. 1476] *Mystiek brevier* 1, 302 [zholl. c.1400] *Solilo-quium-vert.* 229 [wmnl.omnl. c.1430]

begeerlike* 1 **-gheerlic** adj. dierbaar *Frensweger hs.* 85 [nomnl. c.1480]

begeerster subst. zij die begeert *Parab. v. Cyrillus* 88 [holl. c.1475]

begeerte* 1 **-gheerte** subst. gelofte (lat. *votum* ed. 253) *Soliloquium-vert.* 249 [wmnl.omnl. c.1430] 2.1 - *van hoocheit*, 'eierzucht' (Hwb) *Coninx summe* 240 [holl.brab. 1437]

begerechtech adj. 'begerig' (ed. 413) *St. Aug. hantboec* 235 [brab. 2e h. 14e e.]

begeren 1 - *in*, intr. lust hebben in, liefhebben W. v. S. Th., *Epistel* 100 [ov. c.1470]

begerend partc. 'begerenswaardig' (vert. v. lat. *gerundivum appetendum* ed. 50) *Parab. v. Cyrillus* 86 [holl. c.1475]

begeringe* 1 **beghe-** - *to*, subst. liefde voor *Kamper schepenacten* 308 [ov. 1350]

begeven 1 **-gheven** 1 trans. 'eene zaak aan iem. geven of in handen stellen' (Hwb, bet. I, 6) *Warfsconstituiën* 70 [gron. c.1580 <1458>] 2 begeven, vergeven (m.b.t. een ambt) *R. v. Amst.* 29 [holl. 1413] 3 'huwelijksgoed geven aan (kinderen)' (Hwb, bet. I, 9) *Limb.* 1, 44 [brab.wvl. c.1350]

begghinenhof onder **begijnhof**

begherendelike adv. innig *Mnl. geest. proza* 150 [wvl.brab. c.1320]

begherlicheit 1 onder **begeerlicheit**

begheventheit subst. verlatenheid, het in de steek gelaten zijn, verstoken zijn van geestelijke troost TAU-LER-*hss.* 324 [brab. c.1490]

beghijnhuus subst. bagijnhuis *Bronnen Rijnsburg* 189 [zholl. 1381]

beghynnen 1 onder **beginnen**

beghijnschap -scip subst. 'het bagijn zijn, de orde der bagijnen' (Hwb) *Marialeg.* 283 [brab. 1515] *Br. Middelburg* 1, 498 [zholl. 1327]

beghinenkoecke subst. begijnekoek (WNT s.v. **bagijn**, Samenst. geeft 2 vbb. uit de 17e e.) *Frensweger hs.* 244 [nomnl. c.1480]

beghinlic - *oersprong*, eerste begin *Frensweger hs.* 14 [nomnl. c.1480]

beghinner subst. 'hij die met iets een aanvang maakt, de eerste die iets doet, aanlegger, aanstoker van iets' (Hwb) *Ann. em.* 25, 230 [vl. 16e e. <1342>]

beghinster -gynster subst. stichteress *Frensweger hs.* 75 [nomnl. c.1480] *Kl. v. Diepenv. hs.* 77 [geld.ov. 1534]

beghude ? *Rek. aflaath.* 114; 115; 118; 120 [brab. 1451]

begieten -ghieten 1.1 trans. 'begieten, eene vloeistof gieten op of over iets, bevochtigen' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 4, 154 [geld. 1530] *Friesche stadrechten* 233 [holl.fri. 1545] *Wfri. stadrechten* 2, 353 [holl. 16e e. <1415>] *HEELU, Rijmkronijk* 544 [brab. eind 14e e. <1292>] *Naturen bloeme* 2, 105; 126 [wmnl. c.1375] *Jan v. Ruusbroec* 4, 255 [brab. 2e h. 15e e.] *R. v. Leiden* 7 [zholl. 1370-'80] *R. v. Amst.* 45 [holl. 1413] *R. v. Amst.* 569 [holl. c.1487] *Biënb.*² 93 [holl.utr. 1458] GANSFORT, *De or. dom.* 161 [holl.nomnl. c.1500] *R. v. Haarl.* 252 [zholl. 1e h. 16e e. <1538>] 2.1 *begoten*, partc. adj. overgoten *Marialeg.* 1 376 [holl. 1479] 3.1 *met sonden begoten zijn*, zondig zijn *Devoot boecxken* 116 [brab. 1539]

begietvat subst. gieter of emmer *R. v. Gouda* 281 [zholl. 1521]

begyftighen trans. 'beschenken; een huwelijksgoed vastzetten voor' (Hwb) *R. v. Ootmarssum* 13 [ov. 1507]

begijnhof bagin- beghijn- beg(gh)inen- subst. 'bagijnhof' (Hwb) *R. v. Haarl.* 176; 177 [zholl. 2e h. 15e e. <1496>] *Br. Middelburg* 1, 497 [zholl. 1325] *Br. Middelburg* 2, 162; 168; 177; 191; 203; 204 [zholl. 1366] *Br. Middelburg* 2, 6 [wmnl. 1455] *Kl. v. Diepenv. hs.* 157 [geld.ov. 1534]

begynster onder **beghinster**

begin 1 -ghin 1.1 subst. 'toegang, ingang' (Hwb, bet. 4) *L. v. V., Sp. hist.* 3, 54 [brab. c.1325] 2.1 *na mijn -*, 'zoals het zich oorspronkelijk voor mij liet aanzien' (Hwb, sub bet. 1) *Limb.* 1, 311 [brab.wvl. c.1350]

beginenhof onder **begijnhof**

beginnen 1 -ghynnen 1.1 intr. 'vóór hebben, op iets uit zijn' (Hwb, bet. I, 3) JACOB v. M., *Stroph.* 135 [holl.utr. 1339] *Troyen hs.* 1, 42 [? 1e h. 15e e.] 2.1 *be-gonnen zijn om*, ingesteld zijn om (vgl. Hwb, sub bet. 3) *Rose* 183 [vl.brab. 1e kw. 14e e.] 2.2 *iet is/es begonnen om*, 'het is begonnen om, te doen om' (Hwb, bet. I, 3) *Flandrijs* 79 [wmnl.vl. 2e h. 14e e.] *HEELU, Rijmkronijk* 304 [brab. c.1440]

beginninghe 2 subst. begin *Frensweger hs.* 198 [nomnl. c.1480]

begoeden -gueden trans. (aan iemand) geld en goed geven of vermaken *Kl. v. Diepenv. hs.* 287; 326 [geld.ov. 1534] MAUBURNUS, *Scala* 199 [geld.ov. 1558]

begoetspenningen begoids- trans. 'een godspenning of onderpand geven bij gelegenheid van (een koop)' (Hwb) *R. v. Leiden* 216 [zholl. 2e h. 15e e.] *Draperie Haag* 283 [zholl. 1454]

begonsel 7 'begin, aanvang' (z. **beginsel**) *Ann. em.* 45, 341 [wvl. 1414]

begrachten trans. met een gracht omgeven *Kl. ten Briele* 189 [vl. 1431] *Tweede Rose* 159 [vl. c.1310]

begraciën trans. 'aan iemand ... zijne gunst schenken' (Hwb), of 'beminnen' (z. Rh. Gl.) *Marg. v. Lymborch* 15b; 49b; 89b(2x); 92b; 95a; 102a [brab. 1516]

begracijt -sijt 1 adj. 'bemind, of gezien bij de menschen' (Hwb) *Mnl. zegeningen* 312 [vl. 2e kw. 15e e.] 2 begenadigd (van zaken) *Sp. d. Volc.* 179 [limb. 1466] **begraft** subst. 'begravenis, uitvaart' (Hwb) *Saksenspiegel* 1, 21; 25 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

begraveninghe subst. begravenis *Br. Middelburg* 1, 519 [wmnl. 1544]

begravenisse subst. begravenis *Drie con.* 196a [holl. c.1450] *R. v. Reimersw.* 26 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1491>] *R. v. Reimersw.* 48 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1511>] *R. v. Reimersw.* 39 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1513>] *Br. handel Eng.* 1, 1073 [zholl. 1472]

begravinge -ghe 1 subst. 'begravenis' (Hwb) *Eng. hss.* 1, 141(2x) [wmnl.brab. 1487] *Sermonen* 347; 350(4x); 415 [brab. na 1540] *Marialeg.* 1 326 [holl. 1479] *Frensweger hs.* 30 [nomnl. c.1480] *Sticht. exempelen* 29 [brab. m. 15e e.] *BRUGM., Verspr. serm.* 137 [nomnl. c.1470] *Mystiek brevier* 1, 117 [limb. 15e e.] *Jord. v. Quedlinburg* 138 [brab. 1446] 2 'graf' (ed.) *W. v. S. Th., Epistel* 66 [ov. c.1470]

begrepenheit subst. 'opvatting, gemoedsgesteltenis?' (ed. 220) *JAN v. L., Vijfman.* 177 [brab.nomnl. c.1425]

begrepich 1 onder **begripich**

begrijn subst. 'kwaad gezicht, grijns' (Hwb) *Devoot boecxken* 30 [brab. 1539]

begrijp 1 onder **begrip**

begrijpsamheit subst. bevattingsvermogen *ZERBOLT, Mnl. vert.* 105 [holl.utr. 1445]

begrip 1 **-grijp** 1 subst. 'afgunstigheid' (ed. 1, 215) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 670 [nholl. 1480] 2 vergrijp *Br. Middelburg* 1, 39(2x) [holl. 1456] 3 'uitbouwsel, uitstek aan een huis' (Hwb, bet. 5) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 160 [zholl.utr. 1518] *BERTKEN* 92 [utr. 1516] 4 mening, gedachte *Stichtige punten* 77; 78 [geld.ov. c.1475]

begripachtich adj. vatbaar, ontvankelijk *W. v. S. Th., Epistel* 86 [ov. c.1470]

begripel adj. 'bedilziek' (ed. 1, 215) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 66 [nholl. 1469]

begripelijc* 1 **-lic** - *sijn* c. gen., omvatten, bevatten, verstaan *TAULER-hss.* 271 [brab.omnl. c.1410]

begripelijcheit* 1 **-licheit** subst. hebzucht *Parab. v. Cyrillus* 78 [holl. c.1475]

begripen 1 1.1 trans. 'aanvaarden, vrijwillig op zich nemen' (van het citaat in het MNW, bet. 2, c is geen bron bekend) *Frensweger hs.* 154 [nomnl. c.1480] 1.2 denken aan, weet hebben van *Boeck v. d. voirs. g.* 108 [nholl. c.1470] 1.3 bepalen, vaststellen *R. v. Haarl.* 76 [zholl. c.1450 <1390>] 1.4 verstaan, begrijpen *Van den vos Reyn.* 5b(2x) [zholl. 1479] *ZERBOLT, Mnl. vert.* 91 [geld. c.1430] *W. v. S. Th., Epistel* 113(2x) [ov. c.1470] 2.1 *hem* -, zichzelf meester zijn, zich beheersen *Mnl. geest. proza* 197 [nomnl. 1e h. 15e e.] 3.1 *begrepen staen*, 'vermeld zijn, met name genoemd worden' (Hwb, sub bet. 7) *R. v. Utrecht* 2, 50 [holl.utr. 15e e. <1371>] 3.2 *sijn hovel* -, 'een tocht doen naar eene hoofdstad of moederstad van het recht om in eene twijfelachtige rechtszaak inlichtingen te ontvangen of een vonnis te halen' (Hwb, sub bet. 5) *Gem. gronden N.-Brab.* 208 [brab. 1448]

begripich -grepech 1 adj. vatbaar voor *W. v. S. Th., Epistel* 86 [ov. c.1470] 2 vitterig *Frensweger hs.* 69 [nomnl. c.1480] 3 verstandelijk *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 76 [wmnl. c.1350]

begripinge 1 1 subst. gevit *W. v. S. Th., Epistel* 32 [ov. c.1470] 2 omvatting *TAULER-hss.* 220 [vl.brab. 1446] 3

begrotinge*

bepaling, beperking W. v. S. Th., *Epistel* 126 [ov. c.1470] **4** het begrijpen, vatten, verstaan *Mnl. geest. proza* 267 [brab. 2e h. 15e e.] **5** begrip *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 76(2x) [wmnl. c.1350]

begrotinge* **1** **begroo-** subst. schatting *R. v. Haarl.* 276 [zholl. 1e h. 16e e. <1546>]

begruijten *bier* -, trans. gruit toevoegen aan bier *Oork. Helmond* 155(2x) [brab. 1440]

beguverteren trans. besturen *Sidrac* 244 [wvl. m. 15e e.]

behaechlicheit **1** onder **behagelicheit**

behaechnesse **1** onder **behagenisse**

behael* **1** **-hail** (*trecht*) *staet tot geen* -, 'komt niet terug op zijne (des schouts) handelingen' (Hwb, bet. 3) *R. v. Leiden* 275(2x) [zholl. eind 15e e.]

behagelheit* **1** **behaghel-** subst. behaagzucht BRUGM., *Verspr. serm.* 133 [nomnl. c.1470]

behagelicheit* **1** **behaech-** **1** subst. 'aangenaamheid, aantrekkelijkheid, bekoorlijkheid' (Hwb, bet. 1) *Parab. v. Cyrillus* 88 [holl. c.1475] **2** zachtmoedigheid (lat. *placabilitas*) MAUBURNUS, *Scala* 163 [geld.ov. 1558]

behagen **1** *op - des raets*, 'behoudens nadere goedkeuring van den raad' (Hwb, bet. II, 2) *R. v. Utrecht* 1, 323 [holl.utr. 1465-'86 <1436>]

behagenisse* **1** **-haechnesse** subst. 'aangenaam gevoel' (Hwb, bet. 2) HADEW., *Mengeldichten* 198 [brab. c.1350]

behagentheit* **1** **behaghen-** subst. 'welbehagen' (Hwb, bet. 1) *Sp. d. Volc.* 235 [limb. 1466]

behaghenheit **1** onder **behagentheit**

behagher subst. 'hij die behaagt' (nl. aan God) (Hwb) *Egidius Woorde* 23 [wmnl.brab. 1459]

behalen **1** trans. aansprakelijk stellen *Br. Middelburg* 3, 208 [wmnl. 1502]

behalven -fen **1.1** adv. slechts *Kl. v. Diepenv. hs.* 96; 146 [geld.ov. 1534] **2.1** prep. 'behalve, met uitzondering van' (Hwb, bet. I) *Kl. v. Diepenv. hs.* 105; 158; 316 [geld.ov. 1534] *R. v. Zutphen* 72 [geld.ov. 1311-'35] *Gesch. Jacobikerk* 237 [holl.utr. 1488] M. STOKES, *Rijmkron.* 2, 73 [holl. voor 1384] *Leven van Lutgart* 28 [wlimb. c.1300] *R. v. Harderwijk* 151 [wgeld. 1434] *Dijkr. Vollenhove* 14 [ov. c.1530] *Oork. Helmond* 225 [brab. 17e e. <1490>] *Hs. Kloosterregels* 368; 406 [geld.ov. 1e h. 16e e.] WILLEM v. H., *Ged.* 13 [holl. c.1480] *Rek. van Holland* 2, 80(2x) [holl. 1344] *Rek. v. Hattem* 106 [geld. 1461] *Rek. v. Nijm.* 6, 52 [geld. 1536]

behanc(k) **1** subst. 'behangsel, draperie' (Hwb) *Ann. em.* 7, 79 [vl. 1527] **2** 'afdak, loods' (Stallaert) *Syoens kroniek* 332 [zovl. c.1540]

behangen* **3** **-ghen** trans. behangen (met tapijt) *Ann. em.* 7, 80; 81 [vl. 1529]

behanghinghe subst. 'het aanbrengen van tapijten en draperieën' (Hwb) *Ann. em.* 14, 141 [vl. 1488]

behauderigghe subst. 'behoedster, beschermster' (Hwb) *Marialeg.* 2 238 [wvl. eind 15e e.]

beheden onder **beëden**

beheept* **1** **-hiepet** adj. 'geraakt, getroffen (door eene ziekte), er mede behept' (Hwb) *Kl. v. Diepenv. hs.* 284 [geld.ov. 1534]

beheersen trans. bedwingen, onder zijn macht brengen *Br. Middelburg* 2, 370 [zholl. 1477]

beheyndichlike adv. slim, knap TAULER-*hss.* 323 [brab. c.1490]

beheimen* **3** **-heymen** trans. 'omheinen' *Gem. gronden N.-Brab.* 205; 206 [brab. 1447] *Gem. gronden N.-Brab.*

- 160 [brab. 1468] *Brab. jachtrecht* 21 [brab. 1398]
- beheinen*** 1 **-heynen** trans. 'omzetten, omgeven' (Hwb) *Marialeg.* 1 164 [holl. 1479]
- behelpen** 1 *hem - van*, 'zich loskopen van' (vgl. Hwb, bet. II, 2) *R. v. Utrecht* 2, 154 [holl. utr. 15e e. <1387>]
- behelpsamich** onder **behulpsamich**
- behelsen** 1 trans. 'bevatten, behelzen' (Hwb, bet. 3) *Dagb. v. Gent* 2 180 [wmnl. vl. 1467-'90]
- behemelen -heemelen -hemmelen** 1 trans. 'verbergen' (Hwb, bet. 1) *Stichtige punten* 70; 217 [geld.ov. c.1475] 2 'omheinen' (Hwb, bet. 2) *R. v. Steenberg* 96 [wmnl. brab. eind 16e e. <1504>]
- behende** 1 adj. listig *Frensweger hs.* 244 [nomnl. c.1480]
- behendigen** trans. 'verfijnen, vervolmaken' (ed. 244) *Sidrac* 244 [wvl. m. 15e e.]
- beheren** *enen -*, trans. iemand genegen zijn, van hem houden (vgl. WNT s.v. **beharten**) *Marg. v. Lymborch* 33a [brab. 1516]
- beherighen** trans. 'behartigen, ter harte nemen' (Hwb) *Ann. em.* 14, 55 [vl. 1488]
- behiepet** 1 onder **beheept**
- behinderlicke** adj. hinderlijk *Br. Middelburg* 1, 471 [wmnl. voor 1547]
- behoedelijk*** 1 **-hoetlike** adj. 'veilig' (ed. 1, 215) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 266 [nholl. 1480]
- behoedich** 1 **-tich** adj. 'behoedzaam, voorzichtig' (Hwb) *Stichtige punten* 238 [geld.ov. c.1475] *Frensweger hs.* 129 [nomnl. c.1480]
- behoefachticheit** subst. behoefte W. v. S. Th., *Epistel* 110 [ov. c.1470]
- behoeftich** 1 1 adj. 'behoefte hebbende aan, iets nodig hebbende (met den gen.)' (Hwb, bet. 1) *Seven wijze mannen* 41a [zholl. 1479] *Mnl. geest. proza* 89 [brab. 1e h. 15e e.] 2 'behoefstig, arm' (Hwb, bet. 2) *Kl. v. Diepenv. hs.* 19 [geld.ov. 1534] MAUBURNUS, *Scala* 145; 213(2x) [geld.ov. 1558] *Blome d. Doochd.* 84; 90; 110; 127 [holl. c.1485]
- behoefticheit** 1 subst. 'behoefte, nood' (Hwb) GANSFORT, *De or. dom.* 149; 161; 153; 169 [holl. nomnl. c.1500] *Frensweger hs.* 154; 194(2x) [nomnl. c.1480] MAUBURNUS, *Scala* 181; 183; 195 [geld.ov. 1558] *Mystiek brevier* 1, 303 [zholl. c.1400] 2 benodigdheden *Proza-Melib.* 20 [holl. maastr. c.1485] 3 gebrek, armoede *Frensweger hs.* 97; 98; 179 [nomnl. c.1480]
- behoelneheit** subst. 'verborgenheid, geheim' (Hwb s.v. **beholenheid**) *Corpus-Gysseling II* 1, 490 [limb. 1290]
- behoeren** subst. 'schenden, onteeren' (Hwb) *Saksenspiegel* 1, 27(2e pl.) [geld.ov. c.1400] *Saksenspiegel* 1, 27(1e pl.) [holl. utr. 1e kw. 15e e.]
- behoersam** **behoir-** adj. 'behoorlijk, betamelijk' (Hwb) DIRC v. DELF 18; 29 [nholl. 1480]
- behoersamheit -heyt** subst. 'behoorlijkheid, betamelijkheid' (DIRC v. DELF, *Tafel* 1, 215) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 466 [nholl. 1480] MOORS, *Oorkondentaal* 187 [wlimb. 1356]
- behoerte** 1 subst. toebehoren *Br. Middelburg* 3, 321 [brab. 1523]
- behoester** subst. 'beschermster' (Hwb) *Ndl. geistl. lieder* 309 [holl. c.1500]
- behoet** 1 subst. aanvoerder, 'legerhoofd' (Hwb 1e art., sub bet. 4) *Borchgrave v. Couchi* 229 [vl. eind 14e e.]
- behoetich** 1 onder **behoedich**
- behoetlike** 1 onder **behoedelijk**
- behoetsam -hoitsam** adj. 'omzichtig' (ed. 1, 215) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 12; 325 [nholl. 1480]

behoetsamheit subst. 'voorzichtigheid, bedachtzaamheid' (ed. 1, 215) *DIRC v. DELF, Tafel 2*, 382 [nholl. 1469]

behoeven* 1 **-hoven** intr. 'moeten, behoren te doen' (WNT, bet. A, 2, a) *Rek. v. Nijm.* 4, 157 [geld. 1530]

beholden 1 onder **behouden**

behomplen trans. 'omwikkelen' (ed. 300) *Mandev.*² 55 [holl. 1462]

behoorlicheit* 1 **-heyt behoer-** subst. 'gepastheid, betaamelijkheid' (Hwb, bet. 1) *Bronnen Rijnsburg* 540 [zholl. 1535] *Drie con.* 168b [holl. c.1450] W. v. S. Th., *Epistel* 69 [ov. c.1470]

behouden 1 **by- -holden 1.1** trans. inhouden, bevatten *Wfri. stadrechten* 1, 52 [holl. 1468 (1427)] **1.2** 'overhalen' (m.b.t. personen, Hwb, bet. I, 6) *Spiegel historiael I* 2, 90 [wvl. c.1350] **2.1 - toen Hyleghen**, 'onder ede verklaren' (vgl. Hwb s.v. **behouden**) *Kamper schepenacten* 212 [ov. 1333] **2.2 - dyn paeys**, 'met uw welnemen' (ed.; vgl. *behouden dijns vredes*, MNW I, 757) *Parab. v. Cyrillus* 85 [holl. c.1475]

behoudere* 1 **-houder** subst. 'boedelhouder' (Hwb, bet. 2) *R. v. Leiden* 119 [zholl. 1e h. 15e e.]

behoudster subst. 'boedelhoudster' (Hwb, bet. 2) *R. v. Leiden* 119(2x) [zholl. 1e h. 15e e.]

behoulick adj. gebruikelijk *Br. handel Eng.* 1, 1192 [brab. 1482]

behoeven 1 onder **behoeven**

behuedet partc. adj. verborgen (vgl. **behoeden**) *ZER-BOLT, Mnl. vert.* 195 [geld. c.1450]

behulp 1 subst. beroep (in rechte) *Br. handel Eng.* 2, 15 [brab. 1488]

behulpsamich behelp- adj. behulpzaam *Br. Middelburg* 1, 55 [wmnl. 1477] *Br. Middelburg* 1, 513 [wmnl. 1528]

behulpsamicheyt subst. ondersteuning *Br. Middelburg* 1, 634 [wmnl. 1545]

behuwen 1 trans. bij een huwelijk inbrengen (m.b.t. een bezit) *Marg. v. Lymborch* 8b [brab. 1516]

beide* 1 **bede - doen**, 'vertoeven, ergens stil blijven op eene reis' (Hwb 1e art., sub bet. 3) *Borchgrave v. Couchi* 152 [vl. eind 14e e.]

beyaerdier subst. klokluider, klokkenspeler *Rek. aflaath.* 40 [vl. 1451] *Rek. aflaath.* 40 [brab. 1451]

beye subst. 'bei, bes' (Hwb) *Jhesus collacien* 229(2x); 230 [nholl.vl. c.1480]

beyen trans. 'betten, eene wonde plek' (Hwb) *Rek. v. Blois* 77 [zholl. 1371-'72]

beyer subst. vaarttuig *Rek. v. Nijm.* 3, 327; 328; 346 [geld. 1527]

beyeren 7 **bayeren beijeren** z. **beiaerden** *Marialeg.* 1 308 [holl. 1479] *Rek. v. Leiden* 1, 245 [zholl. 1413] *R. v. Gouda* 188 [zholl. 1488-'95] *R. v. Gouda* 242 [zholl. 1507] *Gesch. Jacobikerk* 259 [holl.utr. 1484-'88] *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 7 [nomnl. eind 16e e. (1373)] *Rek. v. Nijm.* 4, 172; 178(2x) [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 8, 55; 59 [geld. 1542] *Bronnen Rijnsburg* 935 [zholl. 1488] *Bronnen Rijnsburg* 972 [zholl. 1493]

beyermeyster subst. klokkenluider *Gesch. Jacobikerk* 239 [holl.utr. 1500]

beyert subst. passantenverblijf (vgl. WNT s.v. **baaiert** (II), bet. 1) *Zedenmisdrijven* 422 [nholl. 1550]

beyten trans. 'laten weeken, in de run leggen' (m.b.t. huiden; ed. 335 n.7) *Kl. v. Diepenv. hs.* 335 [geld.ov. 1534]

beeldemakere 2 onder **beeldemaker**

- beitel** subst. 'bootje, boot' (Hwb 1e art.; vgl. *TNTL* 21 (1902), 132-133) *Mnl. woordkunde* 132 [geld. 1466]
- bejaeren** intr. 'verjaren, jaar en dag den eigendom van iets bezeten hebben' (Hwb, bet. I) *Versl. O.V.R.* 2, 69(2x) [holl.utr. 1383]
- bejaghenisse** subst. 'najagen (van een ambt)' (ed. 346) MOORS, *Oorkondentaal* 286 [wlimb. 1344]
- bejaghere** subst. 'hij die najaagt' (Hwb) *Mnl. fragm.* 1, 224; 225 [wmnl.vl. c.1420]
- bejegenen*** 1 -**jeghenen** trans. hinderen, belemmeren *Kaetspel* 17; 18 [vl. 1481]
- bejegentheit*** 1 -**jeghentheit** subst. belemmering *Kaetspel* 4; 17; 18; 43 [vl. 1481]
- bejeycht** adj. lijdende aan jicht *Lev. v. Kunera* 42 [utr. c.1530?]
- bejuken** trans. 'door geschreeuw verstoren (eene rechtszitting)' (Hwb) *R. v. Aardenburg* 315 [wvl. begin 15e e.]
- bekalengiren** onder **becaleng(i)eren**
- bekaren** 1 onder **becoren**
- bekelteer** subst. 'laurier' *Synon. mnl. plantenn.* 265 [? 2e h. 15e e.]
- bekenage -konage** subst. een in Nederland geheven tol *Br. handel Eng.* 2, 238 [? 1516] *Br. handel Eng.* 2, 599 [? 1546]
- bekenen** trans. 'van bakens voorzien' (ed. 482; vgl. Hwb s.v. **bakenen**) *Rek. v. Rotterdam* 122 [zholl. 1430]
- bekelijk*** 1 -**lic -like -kennelick** 1.1 adj. erkentelijk, dankbaar *Cancelierb.* 183 [zolim. 1471] 2.1 - *craft*, 'verstandelijke kracht, kenvermogen' (ed. 1, 215) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 78 [nholl. 1469] 2.2 - *werden*, zijn verstand terugkrijgen (van een krankzinnige) *Mirakel-boeck* 34 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]
- bekennen** 1 1 trans. 'zien, aanschouwen' (ed. 300) *Mandev.*² 130 [holl. 1462] 2 'bekennen, belijden, erkennen in rechte, eene schuld of eene verplichting' (Hwb, bet. I, 6) *R. v. Zierikzee* 33 [zholl. 1375]
- bekennesse*** 1 -**kennisse** subst. 'bekentenis, belijdenis' (Hwb, bet. I, 3) *Exordium magnum* 47 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- bekenninge*** 1 -**ghe -doen**, verklaren, een verklaring afleggen *R. v. Amst.* 396 [holl. 1494-1512]
- bekennisse** 1 onder **bekennesse**
- bekentenysse** subst. 'kennis' (Hwb) TAULER-*hss.* 341 [olimb. 1442]
- bekentheide** subst. 'vertrouwelijkheid, innige verstandhouding' (WNT, bet. 1, b) *Br. Middelburg* 3, 23 [zholl. 1383]
- beker** subst. 'beker, bokaal' (Hwb) *Rek. van Gent* 3, 284 [ovl. 1348] *Saksenspiegel* 1, 48 [holl.utr. 1e kw. 15e e.] *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 341 [nomnl. 16e e. (1403)]
- bekeren** 1 -**kieren** 1.1 trans. veranderen (in ongunstige zin; lat. *pervertere* ed. 50) *Parab. v. Cyrillus* 48 [holl. c.1475] 1.2 vertalen *Spiegel historiael II IV* [brab.vl. c.1393-c.1402] 2.1 *hem -*, zich bekeren *Mnl. geest. proza* 159 [wmnl. c.1487] *Stichtige punten* 137; 210(2x) [geld.ov. c.1475]
- bekeringe** 1 -**ghe -cyeringe -kiering(h)e -kyeringe** 1 subst. het zich richten, wenden W. v. S. Th., *Epistel* 29; 90 [ov. c.1470] 2 'bekeering' (Hwb, bet. 1) *Kl. v. Diepenv. hs.* 316 [geld.ov. 1534] MAUBURNUS, *Scala* 145 [geld.ov. 1558] BRUGM., *Verspr. serm.* 69 [st. 1476] BRUGM., *Verspr. serm.* 133 [nomnl. c.1470] *Marialeg.* 2 3 [holl. 1479] *Marialeg.* 1 368 [holl. 1479] *Jhesus collacien* 233 [nholl.vl. c.1480] *Mnl. geest. proza* 197 [nomnl.

bekermaker

1e h. 15e e.] W. v. S. Th., *Epistel* 48 [ov. c.1470] *Stichtige punten* 120; 136; 142; 146 [geld.ov. c.1475] *Biographieën* 27, 410; 28, 327 [geld.ov. c.1480] *Frensweger hs.* 91 [nomnl. c.1480] *Exordium magnum* 12 [nomnl. 1e h. 15e e.]

bekermaker subst. vervaardiger van bekers *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 334 [nomnl. 1402]

bekieren 1 onder **bekeren**

bekiering(h)e 1 onder **bekeringe**

bekijken trans. bekijken *Mnl. dram. poëzie* 171 [brab. 1e h. 16e e.]

bekoistigen onder **becostigen**

bekonage onder **bekenage**

bekramen trans. 'insluiten' (Hwb) *Leven van Lutgart* 116 [wlimb. c.1300]

bekrechten 1 onder **becrachten**

bekren(c)ken 1 onder **becranken**

bekuer(d)er onder **becuerder**

bekw- zie onder **bequ-**

belacher subst. spotter *Exordium magnum* 29 [nomnl. 1e h. 15e e.]

beladich adj. moeite, last veroorzakend (vgl. Rh. Gl., bet. 1) *TNTL* 6, 80 [vl. 2e h. 15e e.]

belaet 7 subst. 'melaatse' (z. *malade*) *Rek. v. Nijm.* 8, 54 [geld. 1533]

belastelick adv. 'op lasterlijke wijze' (ed. 255) *Doct. des tijts* 179 [holl. 1486]

belasten 1 1 trans. 'kwellen' (Hwb, bet. 1) J. MATTH., *Rechtsb.* 96; 199 [zeholl. 15e e. (c.1405)] 2 opdragen *Tol v. Iersekeroord* 131 [brab. 1532] *Br. handel Eng.* 2, 328 [brab. 1525] *Marg. v. Lymborch* 59a; 135b [brab. 1516] 3 gelasten, gebieden *K. v. Brielle*² 304 [zholl. 1537] *Marg. v. Lymborch* 13a [brab. 1516]

belaster subst. 'onderdrukker' (ed. 255) *Doct. des tijts* 150 [holl. 1486]

belasteren 1 trans. 'belasteren' (Hwb) *Seven wijze mannen* 82a [zholl. 1479] 2 *enen iet -*, iemand iets euvel duiden, hem om iets laken, berispen *Marg. v. Lymborch* 71a [brab. 1516]

belastich adj. 'in nood verkeerend' (ed. 1, 215) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 547 [nholl. 1480]

belastigen 1 trans. bezwaren (m.b.t. een tol, t.w. door pandschap) *R. v. Gorinchem* 113 [holl. 1421]

belastinge 1 **-ghe -tynghe** 1 subst. bezwaring, last (van geldelijke aard) *Dagb. v. Gent* 1 182 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 'bezwaring van goederen met renten, enz.' (Hwb, bet. 4) *R. v. Utrecht* 2, 156; 165 [holl.utr. 15e e. (1425)] *Br. Middelburg* 2, 26 [brab. 1533] 3 'inbeslagneming' (Hwb, bet. 5) *Br. Middelburg* 3, 195 [wmnl. c.1499] 4 'het bezwaren met een beschuldiging' (vgl. WNT s.v. **belasting**, bet. 7) *R. v. Amst.* 366 [holl. 1494-1512]

beldencruut subst. 'bilzenkruid' *Synon. mnl. plantenn.* 267 [vl. 1351]

belecksel(l) onder **belegschell**

beleeftheyt 1 subst. 'vriendelijkheid' (Hwb, bet. 2), heusheid *Marg. v. Lymborch* 89b [brab. 1516] 2 geldelijke beloning *Br. Middelburg* 1, 427 [zholl. voor 1520]

beleemd adj. 'met leem bestreken of besmeerd' (Hwb) *Friesche stadrechten* 229 [holl.fri. 1532-'37]

beleenynghe subst. het lenen van geld om een ambt te kopen *Dagb. v. Gent* 1 259 [wmnl.vl. 1467-'90]

beleent partc. adj. 'door den landsheer met een ambt bekleed' (Hwb) *Saksenspiegel* 1, 35 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

beleet 1 onder **beleit**

belegge 1 subst. belegselsel, kostbare stof waarmede een kledingstuk wordt opgesierd (vgl. onder **belegschell**) *Rek. v. Nijm.* 8, 96 [geld. 1543]

beleggen* 1 **-ligghen** 1 trans. 'beslaan, eene ruimte' (Hwb, bet. 4) *Troyen hs.* 2, 96 [? 1e h. 15e e.] 2 een (on)roerend goed aanwijzen en de rente of een deel daarvan voor een bepaald doel bestemmen (vgl. Hwb s.v. **bewisen**, bet. 7) *R. v. Gorinchem* 46(2x); 47(3x) [holl. 1390-1407]

belegschell -leckselsel(l) bellecselsel subst. belegselsel, kostbare stof waarmede een kledingstuk wordt opgesierd *Rek. v. Nijm.* 5, 17 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 84 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 5, 149 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 48 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 159(2x) [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 8, 15 [geld. 1542] *Br. Dom Utrecht* 2, 306 [utr. 1423]

beleidinge* 1 **-leydinge** subst. 'bewijs' (Hwb, bet. 4) *R. v. Utrecht* 2, 255 [holl.utr. 1456]

beleit* 1 **-leet -leyt** 1 subst. 'gedrag' (Hwb, bet. 2) *Marialeg.* 1 380 [holl. 1479] 2 vergadering van het stadsbestuur *Br. Middelburg* 2, 179(nx); 180(2x); 184(2x) [zholl. 1366] *Br. Middelburg* 2, 245 [zholl. 1403] *Br. Middelburg* 2, 299 [wmnl. 1428]

beleliken trans. 'beschimpn' (Hwb) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 649 [nholl. 1480]

belemmen trans. verminken, 'verwonden' (Hwb) *Saksenspiegel* 1, 70; 75 [holl.utr. 1e kw. 15e e.] *Saksenspiegel* 2, 88 [nholl.omnl. 1451]

belemmertheit 1 subst. bekommering, bekommernis *Mnl. geest. proza* 147 [wvl. 1413]

belenen 1 trans. 'van leengoederen en ambten, in leen geven; een persoon, er mede beleenen' (Hwb, bet. 3) *Van den vos Reyn.* 334 [holl.wvl. 2e h. 15e e.] *Saksenspiegel* 1, 120; 123 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

belensaet subst. bilzenkruid *Gloss. lat.-flam.* 966 [wvl. c.1330]

belensier 7 z. **belechiere**, z. onder **bellezier** *Rek. v. Leiden* 1, 179(nx) [zholl. 1408]

belent 1 subst. 'begrenzing' (ed. 892; vgl. WNT s.v. **belend** (I)) *Bronnen Rijnsburg* 892 [zholl. 1482] *Bronnen Rijnsburg* 922 [zholl. 1486]

beler 7 **beller beyler** 'bedelaar' (z. **bedelare**) *Rek. v. Nijm.* 3, 60; 61 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 165 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 8, 64 [geld. 1542]

beles 1 subst. 'onderrichting' (z. Rh. Gl.; de bet. in MNW i.v. is onjuist) *Marg. v. Lymborch* 110a [brab. 1516]

beletten 1 1 trans. bezighouden, in beslag nemen (m.b.t. personen) *ZERBOLT, Mnl. vert.* 184 [geld. c.1450] 2 nadeel, schade berokkenen *R. v. Amst.* 264 [holl. 1452-'94] 3 in beslag nemen (m.b.t. goederen, vgl. Hwb, bet. 5) *Br. handel Eng.* 2, 232 [zholl. 1516]

belettenisse subst. 'bezwaar' (Hwb) *Br. Middelburg* 3, 108 [wmnl. 1456]

belettere(e) 1 subst. die belet, verhindert *Kaetspel* 5 [vl. 1481] 2 tegenstander *Syoens kroniek* 220 [zovl. c.1540]

belettinge* 1 **-ghe -tynghe** subst. 'belemmering' (Hwb, bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 24 [zholl. 1383] *Lev. v. S. Clara* 22 [brab. 1491] *Dagb. v. Gent* 1 179 [wmnl.vl. 1467-'90]

belider onder **beliër**

belie* 1 **-lijdt** subst. 'bekentenis' (WNT s.v. **belij** (II), bet. 1) *Draperie Haag* 309 [zholl. 1505]

belief subst. 'verlof, toestemming' (Hwb) *R. v. Utrecht* 4, 118 [holl.utr. 1477] *Br. Middelburg* 2, 20 [brab. 1524]

- beliegen** 1 *beliecht* partc. trans. beliegen, bedriegen (vgl. ed. 1, 215) *DIRC* v. *DELF*, *Tafel* 2, 333 [nholl. 1469]
- belieger** subst. lasteraar *Biographieën* 28, 270 [geld.ov. c.1480]
- beliën** 1 1 trans. eren, verheerlijken *Jhesus collacien* 130(2x) [nholl.vl. c.1480] 2 *iet* -, onder iets lijden *Stichtige punten* 248 [geld.ov. c.1475]
- beliër*** -lider subst. 'hij die iets bekend' (Hwb, bet. 1) *R. v. Leiden* 50 [zholl. 1414]
- believelijc** -lic adj. 'aangenaam, welgevallig' (Hwb) *Ann. em.* 13, 60; 64; 147; 150; 14, 15; 79 [vl. 1488]
- believen** 1 -liven 1 trans. 'vaststellen' (Hwb, bet. I,2) *R. v. Utrecht* 1, 308 [holl.uttr. 1433] *R. v. Utrecht* 1, 319 [holl.uttr. 1435] 2 *enen iet* -, 'iem. iets toekennen' (Hwb, bet. I, 3) *R. v. Utrecht* 1, 125 [holl.uttr. c.1350] 3 'voor zijn leven opnemen (in een gesticht)' (Hwb s.v. *beliven* (I)) *R. v. Nedersticht* 1, 175 [holl.uttr. 1523 <1504>]
- beligghen** 1 onder **beleggen**
- believynghe** subst. 'overschot van eten, kliekjes' (Hwb 2e art.) *Kl. v. Diepenv. hs.* 69 [geld.ov. 1534]
- beliinge*** 1 -lynghe subst. 'beleving' (ed.; m.b.t. kloosterleven) *W. v. S. Th., Epistel* 69(2x) [ov. c.1470]
- belijdt** 1 onder **belie**
- belinnen*** 3 **blinnen** intr. 'ophouden' (vgl. ed. 200-203) *Ons Heren Passie* 202 [nholl. c.1440]
- beliven** 1 onder **believen**
- beljo(e)n** 1 onder **billioen**
- bellecsel** onder **belegschell**
- belle** 1 **belne** subst. bilzenkruid *Mnl. gen. recepten* 69 [vl. 1e h. 15e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 267 [wvl. c.1200] *Synon. mnl. plantenn.* 267 [utr. c.1375] z. onder **billen**
- belle** 1 1 subst. soort gezwel (WNT s.v. **bel** (III), bet. 3; vgl. MNW **belle** (II)) *Antwerps liedboek* 120 [brab. 1544] 2 vruchtkegel van de kop (vgl. WNT s.v. **bel** (II)) *R. v. Haarl.* 233 [zholl. 1e h. 16e e. <1523>]
- bellef** - *angancs*, een soort gokspel *Coninx summe* 273 [holl.brab. 1437]
- belleklinker** subst. 'klokluiders' (Hwb) *Ann. em.* 28, 63 [vl. 1588 <1462>]
- bellensap** subst. 'bilzenkruid' *Synon. mnl. plantenn.* 267 [vl. 1e h. 15e e.]
- beller** 7 onder **belers**
- bellezier** 7 **belensier** + 'drinkgeld, fooi' (z. **belechiere**) *Rek. v. Nijm.* 2, 53 [geld. 1429]
- belloen** subst. God der Saracenen (lat. *Bellona*?) *Marg. v. Lymborch* 66a [brab. 1516]
- belne** onder **belle**
- belochenen** trans. valselyk beschuldigen *Sticht. exempelen* 26 [utr. 1e h. 15e e.]
- beloever** subst. die (iets) belooft *W. v. S. Th., Epistel* 10 [ov. c.1470]
- belofte** 1 subst. gelofte *Syoens kroniek* 408; 409; 422; 423; 426(nx) [zovl. c.1540] *Stichtige punten* 49 [geld.ov. c.1475]
- beloftenisse** subst. belofte, toezegging *Br. handel Eng.* 2, 250 [zholl. 1518]
- beloken** 1 1.1 adj. 'gesloten, dicht, van brieven' (Hwb, bet. 2) *Hans. Urkb.* 3, 208 [vl. 1359] 2.1 - *tijden*, tijden waarop geen recht wordt gesproken *R. v. Amst.* 12 [holl. 1413]
- beloop** 1 -loep 1 subst. 'voortgang; dat - *beschudden*, den voortgang stuiten' (Hwb, bet. 2) *Ann. em.* 25, 226 [vl. 1342] 2 tijdrekening, jaarstijl (vgl. **loop**, sub bet. A, 5) *R. v. Gorinchem* 126 [holl. 1443]

belopen 1 -loepen 1.1 trans. betrappen *R. v. Amst.* 363; 462 [holl. 1494-1512] **1.2** een bedrag uitmaken, bedragen *Br. handel Eng.* 1, 542 [zholl. 1411] **2.1** intr. verlopen, verstrijken (van de tijd) *Teghen die strael* 90 [holl. c.1480-'85] **2.2** verkleuren (vgl. *De Nie*, 134) *R. v. Reimersw.* 9 [vl. brab. 1e h. 16e e. (1502)] *Br. Middelburg* 3, 364 [wmnl. 1533]

beloven 1 enen iet -, trans. 'aan iem. eene scheidsrechtelijke uitspraak opdragen' (Hwb, bet. I, 6) *R. v. Utrecht* 1, 87 [holl. utr. 1374 (1367)] *R. v. Utrecht* 1, 66 [holl. utr. 1379] *R. v. Utrecht* 4, 89 [holl. utr. 1407] *R. v. Utrecht* 2, 100 [holl. utr. 15e e. (1395)]

belrichssaet belrixs- subst. 'bilzenkruid' *Synon. mnl. plantenn.* 267(2x) [vl. 1e h. 15e e.]

belrike subst. 'bilzenkruid' *Synon. mnl. plantenn.* 267 [vl. 1351]

belrixssaet onder **belrichssaet**

belsem subst. 'bilzenkruid' *Synon. mnl. plantenn.* 267 [wbrab. c.1351]

beluken 1 -luyken 1.1 intr. dicht gaan *Teghen die strael* 92 [holl. c.1480-'85] **1.2** ondergaan (van de zon) *Lev. v. Kunera* 32 [utr. c.1530?] **2.1** *hem -*, zich sluiten, afsluiten *Marg. v. Lymborch* 101a [brab. 1516]

beluusteren trans. afluisteren *Etstoel Drenthe* 52 [dr. 1571 (1452)]

bemachtinge subst. 'bemachting, overweldiging' (Hwb) *Saksenspiegel* 1, 112 [holl. utr. 1e kw. 15e e.]

bemaken 1 trans. 'maken' (Hwb, bet. 1) *Marialeg.* 2 115 [nomnl. 1400-'50]

bemantelen trans. 'bemantelen, als onder een mantel verbergen, bedekken' (Hwb) *MANDE, Bijl.* 83 [holl. c.1500] *Egidius Woorde* 19 [wmnl. brab. 1459]

bemetselen trans. metselen op een bepaald terrein *R. v. Gouda* 491 [zholl. 1492]

beminnen 1 trans. liefhebben *Mystiek brevier* 1, 318 [brab. 1484]

bemol singen bi -, wsch. vleierend spreken (ed. 256: 'van het normale afwijken') *Doct. des tijts* 146 [holl. 1486] z. onder **beduer**

benachte adv. 'bij nacht' (Hwb) *Leven van Lutgart* 176 [wlimb. c.1300]

benaaesten trans. 'naasten' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 92 [nholl. c.1530]

benaaester subst. 'naaster, hij die het recht van naasting uitoefent' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 92 [nholl. c.1530]

benaaestinghe subst. naasting *Wfri. stadrechten* 2, 92 [nholl. c.1530]

benairstigen bene(e)r- benaerstygen 1.1 trans. trachten gedaan te krijgen, behartigen *Br. handel Eng.* 2, 331(2x) [zholl. 1525] *Br. Middelburg* 2, 428 [wmnl. 1508] *Br. Middelburg* 2, 430 [wmnl. 1509] *Br. Middelburg* 2, 463; 3, 349 [wmnl. 1530] **2.1** intr. 'zich inspannen' (Hwb) *Br. handel Eng.* 2, 365 [zholl. 1527] *Br. Middelburg* 1, 96 [wmnl. 1548]

benaudich adj. benard *Dagb. v. Gent* 1 329 [wmnl. vl. 1467-'90]

benaut adj. 'benauwd, eng' (Hwb) *Syoens kroniek* 338 [zovl. c.1540]

benaute 1 subst. benauwdheid; beperktheid *Syoens kroniek* 337; 338(2x) [zovl. c.1540]

benauwen 1 trans. benauwen (in myst. zin ed. 253; lat. *angustiare*) *Soliloquium-vert.* 181; 187; 203 [wmnl. omnl. c.1430]

benauwinge* 1 -ghe subst. benauwdheid; ellende *Frensweger hs.* 125; 200; 214 [nomnl. c.1480]

benderie

benderie subst. partijschap *Dagb. v. Gent* 2 83 [wmnl.vl. 1467-'90]

bendt 1 onder bant

beneden 1 adv. bij de geslachtsdelen *Saksenspiegel* 1, 29 [holl.utr. 1e kw. 15e e.] *Saksenspiegel* 2, 39 [nholl.omnl. 1451]

benedenaen adv. 'onderaan' (Hwb) *R. v. Elburg* 194 [holl.utr. 1373]

benedicite -dijste 1 subst. gebed om zegen af te smeken *Evang. Spinr.* 14b [vl.holl. 1515-'20] 2 zegen aan het einde van de mis of gebed voor het eten (vgl. ed. 153 n.e) *Stichtige punten* 153 [geld.ov. c.1475]

benedicte subst. 'nagelkruid, benediktenkruid' (geum urbanum; Braekman 1965, 82) *Boec van medicinen* 178 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

benediïnghe* -dyinge subst. zegen(ing) BRUGM., *Onuitg. serm.* 27 [zolim. 1523]

benedijste onder benedicite

benèernen refl. 'den kost winnen' (Hwb) *Ann. em.* 24, 463 [zvl. 1539]

beneerstigen onder benairstigen

benefacteur subst. begunstiger *Syoens kroniek* 188 [zovl. c.1540]

beneficie 1.1 subst. 'weldaad' (Rh. Gl., bet. 2) *Marialeg.* 2 238 [wvl. eind 15e e.] *Blome d. Doochd.* 119 [holl. c.1485] *Teghen die strael* 104 [holl. c.1480-'85] 1.2 'inkomsten uit kerkelijke goederen' (Hwb) *K. v. Brielle*² 277 [zholl. 1530] *Mandev.*² 265 [holl. 1462] 2.1 *ter - van*, ten gunste van *Br. Middelburg* 3, 382(2x) [wmnl. 1539]

benemen 1 trans. 'vernemen' (Hwb, bet. 6) *Ann. em.* 14, 27 [vl. 1488]

beneminge subst. beroving *Br. handel Frankrijk* 1, 171 [zholl. 1479] *Br. handel Frankrijk* 1, 207 [zholl. 1490] *Br. handel Frankrijk* 1, 286 [zholl. 1514]

benenwerck subst. 'voorwerpen of sieraden, uit been vervaardigd' (Hwb s.v. **benijn**) *Gild. v. Utr.* 2, 334 [zholl.utr. 1507]

benerstigen onder benairstigen

benetelt adj. 'als brandnetels, alsof er brandnetels op groeiden?' (MNW s.v. **onderwassen** (II) JAN YP., *Cy-rurgie* 62 [vl. 1351]

benevelt adj. 'beneveld, door hartstocht verduisterd, van de zintuigen' (Hwb, bet. 2) *DIRC v. DELF* 36 [nholl. 1480]

beniden 1 *iet -*, trans. afgunstig zijn op iets *Mnl. geest. proza* 94 [holl. ?]

benider* 1 -nijder subst. hater, vijand *Kl. v. Diepenv. hs.* 182 [geld.ov. 1534] *Marialeg.* 2 231 [geld.ov. c.1500] *Marialeg.* 2 251 [nholl.geld.ov. 1450-1500] *Marialeg.* 1 359; 374 [holl. 1479]

benydinge subst. afgunst *Frensweger hs.* 217 [nomnl. c.1480] *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 188 [nholl. 1469]

benivolentie subst. 'welwillendheid, goedgunstigheid' (Rh. Gl. s.v. **benevolentie**) *Br. handel Eng.* 2, 143 [zholl. 1507]

benne 1 subst. 'ruif' (Hwb, bet. 2) *Rek. van Zeeland* 2, 353 [zholl. 1345]

benne 3 subst. 'mand' *Ann. em.* 15, 28 [vl. 1526] *R. v. Utrecht* 1, 281(2x) [holl.utr. 1430] *R. v. Amst.* 242 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 498 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 609 [holl. voor 1533]

benodet partc. adj. 'genoodzaakt' (ed. 1, 215) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 197 [nholl. 1469]

benoidigen trans. noodzaken, dwingen *Br. handel Frankrijk* 1, 355 [zholl. 1538]

benoitsijnnen trans. een reden van wettige verontschuldiging (voor het niet verschijnen in rechte) aanvoeren (vgl. **vernootsinnen**) *Stadr. Nijmegen* 231 [geld. 15-16e e. <1461>]

benoost adj. 'treurig, bedrukt, benauwd, bezwaard' (Rh. Gl.) *Marg. v. Lymborch* 102a [brab. 1516]

benwelle subst. 'smeerwortel' *Synon. mnl. plantenn.* 280 [nsaks. eind 14e e.]

beoisterscelt adv. 'ten oosten van de Schelde' (Hwb) *R. v. Zierikzee* 22 [zholl. 1335]

bepalen 1 **-p(a)elen** 1 trans. 'begrenzen, de grenzen afzetten of bepalen van' (Hwb s.v. **bepelen**) *Oork. Helmond* 214 [brab. 1484] 2 'met grenspalen afzetten' (Hwb, bet. 2) *Etstoel Drenthe* 9 [dr. 1571 <1417>] *Etstoel Drenthe* 147 [dr. 1571 <1485>] *Draperie Haag* 282 [zholl. 1454] *Gem. gronden N.-Brab.* 158 [brab. 1468] 3 **enen** -, iemand binnen een zeker gebied houden, hem niet toestaan daar buiten te komen (vgl. ed. 69 n.6) *Stichtige punten* 69 [geld.ov. c.1475] 4 'omschrijven' (Hwb, bet. 3; vgl. MNW, bet. 2) *R. v. Utrecht* 2, 225 [holl.utr. 15e e. <1447>]

bepanden 1 trans. (onroerend goed) bezwaren met renten *Br. Middelburg* 2, 26 [brab. 1533]

bepelen 1 onder **bepalen**

bepensen* 1 **-peinsen** trans. gedenken, overdenken *Mandev.*² 101 [holl. 1462]

bepissen 1.1 trans. **bepissen** *R. v. Leiden* 313 [zholl. 1504] *Naturen bloeme* 1, 64 [wmnl. c.1375] 2.1 **hem** -, zich **bepissen** *Boec van medicinen* 161 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

beplancken trans. 'met planken afzetten' (Hwb) *Draperie Haag* 282 [zholl. 1454]

bepoetsel subst. beplanting (niet: 'plantsoen' Hwb) *Oork. Helmond* 207 [brab. 1482]

bepoten **-poet(t)en** trans. **bepoten**, **bepanten** *R. v. Utrecht* 1, 194 [holl.utr. 1387] *Gem. gronden N.-Brab.* 68 [brab. 1417] *Oork. Helmond* 78 [brab. na 1661 <1405>] *Oork. Helmond* 207 [brab. 1482] *Oork. Helmond* 214 [brab. 1484] *Etstoel Drenthe* 154 [dr. 1571 <1488>] *R. v. Nedersticht* 1, 21 [holl.utr. 1436]

bepotijnghe subst. **bepoting**, **beplanting** *R. v. Drente* 359 [nomnl. 1540]

beproof subst. **onderzoek** *R. v. Steenberghe* 37 [wmnl.brab. c.1500 <1318>]

beproeven 1 **-prueven** 1 trans. op de proef stellen *Proza-Melib.* 20 [holl.maastr. c.1485] *Draperie Haag* 317 [zholl. c.1480 <1447>] 2 **enen** -, iem. schuldig bevinden *R. v. Amst.* 48 [holl. 1413]

beprovinghe subst. 'gerechtelijk onderzoek' (Hwb s.v. **beproevinge**) *Wfri. stadrechten* 2, 22(2x); 34 [nholl. 1e h. 15e e.]

beproeuen 1 onder **beproven**

bequaemheit bequem- 1 subst. geschiktheid, goede gesteltenis *Br. Middelburg* 3, 228 [zholl. 1511] BRUGM., *Verspr. serm.* 59 [st. 1476] 2 geschikte gelegenheid *Exordium magnum* 50; 56 [nomnl. 1e h. 15e e.]

bequame 1 adj. 'geschikt voor iets' (Hwb 1e art., bet. II, 5) *R. v. Amst.* 453 [holl. 1494-1512]

bequamel subst. 'geschikt' (lat. *debitus* ed. 50) *Parab. v. Cyrillus* 10 [holl. c.1475]

bequamelec 1 onder **bequamelijc**

bequamelicheit* 1 **bequemelic-** 1 subst. geschiktheid G. GROOTE, *De simonia* 7; 8; 11; 17; 18 [ov. c.1450] 2 geschikte gelegenheid *Exordium magnum* 35 [nomnl. 1e h. 15e e.]

bequamelijc 1 -lec -lick 1.1 adj. geschikt *Frensweger hs.* 75 [nomnl. c.1480] 2.1 adv. met genoeg *Mnl. geest. proza* 218 [wmnl.brab. c.1400] 2.2 'knap, goed' (ed. 148 n.2) *Stichtige punten* 148 [geld.ov. c.1475]

bequamicheit **bequem-** subst. geschiktheid, bevalligheid *R. v. Amst.* 302 [holl. 1494-1512] G. GROOTE, *De simonia* 16; 19(2x) [ov. c.1450]

bequemelicheit onder **bequamelicheit**

bequemheit onder **bequaemheit**

bequemicheit onder **bequamicheit**

beraden* 1 -raeden trans. onderbrengen, een plaats bezorgen (t.w. in een klooster) *Kamper schepenacten* 246 [ov. 1337]

beradinghe subst. overleg *Proza-Melib.* 31 [holl.maastr. c.1485]

berbereynbloemenhoedekijn subst. kransje van berberisbloemen *Jhesus collacien* 169 [nholl.vl. c.1480]

berberyenbloeme subst. berberisbloem *Jhesus collacien* 164 [nholl.vl. c.1480]

berc 1 -barck 1 subst. berkehout *Frensweger hs.* 250 [nomnl. c.1480] 2 schors *Jord. v. Quedlinburg* 117 [wbrab. 1513]

berch 1 **barch** 1 subst. 'verhevenheid in de hand, vingerwortel' (Hwb s.v. **berch** (I), bet. 3) *Mnl. fragm.* 1, 284 [vl. 15e e.] 2 *barchgen*, dim. bergje (dienend als voet voor een crucifix, vgl. ed. 43) *Gesch. Jacobikerkerk* 226 [holl.utr. 1445]

berchgroen -gruyn subst. 'kopergroen' (z. WNT s.v. **berggroen**) *Rek. v. Nijm.* 7, 190; 193; 197 [geld. 1541]

berchhynne subst. 'veldhoen, patrijs; korhoen' (Hwb s.v. **berchaen**) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 286 [obrab. c.1500]

berchland subst. 'hoog gelegen land' (Hwb) *Reg. bisdom Utrecht* 706 [holl.utr. 1384-'88]

berchmente subst. een soort munt (*calamintha acinos*) *Synon. mnl. plantenn.* 286 [vl. 1483]

berchout subst. 'benaming van zekere houten aan de buitenhuid tegen de kimmen van het schip' (WNT s.v. **barghout**) *Br. handel Frankrijk* 1, 367 [zholl. 1540]

berchpolley subst. poley (*mentha pulegium*) *Boec van medicinen* 143 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

berchsteen subst. 'bergsteen, natuursteen' (Hwb) *Eng. hss.* 3, 405 [wmnl. na 1458]

berckenboem onder **berkeboem**

berckscip onder **barckschip**

berdel 4 *berdel* 1. *berdre* (pl.), z. **bert** (*TNTL* 27 (1908), 188-189) *Mnl. lexicogr. noten* 189 [ovl. 1408]

berechter 1 subst. 'onderwijzer, iem. die een ander het goede voorhoudt of predikt' (Hwb, bet. 1) *Parab. v. Cyrillus* 115 [holl. c.1475]

berechtinge* 1 -ghe subst. berechting, behandeling in rechte *Bouc v. Audienc.* 30(2x); 80 [wmnl.vl. 1370-'78]

bereder 1 onder **bereider**

berederie subst. het bereidersbedrijf (z. **bereider**) *R. v. Amst.* 335; 337 [holl. 1494-1512]

bereedicheit onder **bereidicheit**

bereet onder **beret**

bereetdach onder **bereytdach**

bereetheit 1 onder **bereitheit**

bereetsel 1 onder **bereitsel**

beregieren trans. 'beheeren, besturen' (Hwb) *Dietsche doctrinael* 201 [brab. begin 15e e.]

bereidelicheit subst. geschiktheid, bekwaamheid G. GROOTE, *De simonia* 11 [ov. c.1450]

bereidelijc* 1 -reytlike adv. bereidwillig *Frensweger hs.* 203 [nomnl. c.1480]

bereiden* 1 **-reijden** *hem ter doot* -, gaan sterven *Mirakelboeck* 31 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]

bereider* 1 **-re(y)der** 1 subst. oliebereider, olieverkoper *R. v. Amst.* 335(3x); 336(2x) [holl. 1494-1512] 2 'droogscheerder' (z. Stallaert) *Br. handel Eng.* 2, 345 [brab. 1522]

bereidicheit **beree-** 1 subst. bereidheid, bereidwilligheid *Jord. v. Quedlinburg* 107 [wbrab. 1513] 2 gunstige omstandigheid, voorwaarde G. GROOTE, *De simonia* 10 [ov. c.1450]

bereytdach **bereet-** subst. dag der voorbereiding (voor het Pasen) *Sermonen* 432; 468; 470; 471(2x) [brab. na 1540]

bereytlike 1 onder **bereidelijc**

bereiken* 3 **-reyken** trans. 'bereiken' *R. v. Nedersticht* 1, 117 [holl.utr. 1523 <1504>]

bereitheit 1 **bereet-** **bereyt-** 1 subst. geneigdheid (tot het kwade) MANDE, *Bijl.* 97 [holl. c.1500] MAUBURNUS, *Scala* 211 [geld.ov. 1558] 2 spijs en drank (vgl. ed. 413) *St. Aug. hantboec* 137 [brab. 2e h. 14e e.]

bereitsel* 1 **-reetsel** subst. stof waarmee men wijn klaart (vgl. WNT s.v. **bereidsel**) *Br. Middelburg* 3, 235 [wmnl. voor 1512]

berenclau -clawe beercla(e)u 1 subst. 'berenklauw' (*Synon. mnl. plantenn.* 266) *R. v. Gouda* 642 [zholl. 1505 <1450>] *Herbarius in dyetsche* 450 [vl. 1484] *Boec van medicinen* 134; 176; 178 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] 2 berenklauw (assoort; vgl. De Nie, 76-77) *Draperie Haag* 345 [zholl. c.1625 <1500>]

beret -reet subst. 'baret, muts' (Hwb; vgl. fr. *beret* en FEW I, 376 s.v. **birrus**) DIRC v. DELF 18 [nholl. 1480] DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 579 [nholl. 1480]

berewortte berre- subst. 'bereklaauw' *Synon. mnl. plantenn.* 266 [vl. 1351] *Synon. mnl. plantenn.* 266 [wbrab. c.1351]

berf* 1 **bedarve -derve -derf+** adj. geschikt, flink *Stichtige punten* 34; 64; 103; 197; 216; 243; 244; 247; 251 [geld.ov. c.1475] *Kl. v. Diepenv. hs.* 367 [geld.ov. 1534]

bergen 1 1 trans. 'bergen, in veiligheid brengen' (Hwb 2e art., bet. 2) *Versl. O.V.R.* 4, 350 [holl. 1466] 2 herbergen *R. v. Amst.* 333 [holl. 1494-1512]

berghemaker subst. die hooibergen maakt *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 324 [geld.ov. 1365]

berghensmer onder **barghinsmeer**

berghinensmout onder **barginsmaut**

berghroede berchroye subst. uit Bergen in Noorwegen afkomstige mast of stang *Rek. v. Nijm.* 3, 23 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 8, 244 [geld. 1544]

berhegenen 1 onder **beeigenen**

berichtelick adj. 'geneigd tot aanmerkingen maken, bedilziek' (vgl. **berechten**, bet. 6) *Stichtige punten* 12; 44 [geld.ov. c.1475]

berichtsaeem adj. geneigd te onderrichten, het goede voor te houden *Cancelierb.* 158; 159 [zolim. 1471]

beriden trans. 'met riet bedekken' (Hwb s.v. **berieden**) *Rek. der Buurkerk* 142 [holl.utr. 1450]

berie* 1 **bory** subst. het vervoer van bier (vgl. **bierberrie**) *R. v. Gorinchem* 198(2x) [holl. 1398]

berieken* 3 **-riecken** trans. beruiken *Evang. Spinr.* 20b [vl.holl. 1515-'20]

berieven trans. 'gerieven, helpen' (Hwb) *K. v. Brielle*² 326 [zholl. 1543]

berydscap subst. het ambt van gerechtsdienaar te paard (vgl. **berider**) *Ann. em.* 1, 53 [ovl. 1477]

berijflijcheit subst. geriefelijkheid *Marg. v. Lymborch* 121b [brab. 1516]

berimpelt

berimpelt 7 adj. 'gerimpeld' (z. **berompelt**) *Eng. hss.* 1, 142 [wmnl.brab. 1487]

berinnen 1 intr. 'stollen' (Hwb, bet. II, 2) *Heiligenlevens* 33 [geld.ov. eind 15e e.]

berispen 1 trans. afkeuren, laken *Sticht. exempelen* 5 [nomnl. 1e h. 15e e.]

berispinge* 1 -ghe subst. 'berisping' (ed. 253; lat. *correptio*) *Soliloquium-vert.* 247 [wmnl.omnl. c.1430]

berkeboem bercken- subst. 'gewone berk' (Braekman 1965, 83; vgl. Hwb) *Mnl. gen. recepten* 19 [vl. 1e h. 15e e.] *Van den vos Reyn.* 165b [zholl. 1479]

berm- zie onder **barm-**

bermherticheyt onder **barmharticheit**

bernaedse onder **bernage**

bernaedzensap sap van ossentong *Boec van medicinen* 131 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

bernage bor-+ bernaedse -ze bar- subst. 'ossentong' (*anchusa officinalis*; *Synon. mnl. plantenn.* 266) *Boec van medicinen* 113; 114; 115; 119; 197 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 266 [zholl. utr. eind 14e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 266 [? 2e h. 15e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 266 [zholl. utr. eind 14e e.]

bernaje subst. 'ridderschap, ridders of groote heeren' (Hwb s.v. **bernage** (II)); vgl. ofr. *barnage* en Hwb s.v. **barnage**) *HADEW., Mengeldichten* 192 [brab. c.1350]

berndewijn onder **bernewin**

bernegelt subst. 'geld voor het branden of merken der tot de gemeene weide gerechtigde koeien' (Hwb) *R. Kampen* 179 [wov. m. 15e e. <1413>] *R. Kampen* 178 [wov. m. 15e e. <1415>]

berneholt borne- subst. 'brandhout' (Hwb) *Mnl. woordkunde* 133(2x) [geld. 1445] *Cam.-rek. Deventer* 3², 323 [geld.ov. 1372] *Cam.-rek. Deventer* 5, 290 [geld.ov. 1381]

bernen 1 trans. van een (brand)merk voorzien (m.b.t. een paard) (vgl. WNT s.v. **branden**, bet. II, D, 2, b) *Tocht v. J. v. Blois* 163; 233 [zholl. 1361-'62]

bernewin barnwijn bernde- subst. 'brandewijn' (Hwb) *R. v. Nedersticht* 1, 263 [holl.utr. 1530] *R. v. Amst.* 282 [holl. 1452-'94] *Mnl. woordkunde* 132 [geld. 1464] z. onder **brandewijn**

bernewinchijs subst. 'accijns van brandewijn' (Hwb) *R. v. Nedersticht* 1, 263 [holl.utr. 1530] z. onder **brandewijnexcijs**

bernicheit subst. hartstocht, (heilig) vuur *Frensweger hs.* 108 [nomnl. c.1480]

bernijser subst. 'brandijzer' (waarmee men de koeien op de horens merkte; ed. 133) *Mnl. woordkunde* 133 [geld. 1454]

berninge* 1 -ghe subst. 'branding van de zee' (vgl. **bernen**; ed. 413) *St. Aug. hantboec* 108 [holl. c.1430]

bernsteen subst. barnsteen (lat. *ambra*) *Hans. Urkb.* 2, 105 [wmnl. 1315] *Gesch. Jacobikerck* 220 [holl.utr. 1427]

berntlicke 7 **berrenleke** adv. vurig, 'hartstochtelijk' (z. **bernelijc**) *GANSFORT, De or. dom.* 87 [holl.nomnl. c.1500] *HADEW., Brieven* 1, 116 [brab. c.1350]

berntspiegel subst. brandspiegel *Sp. d. Volc.* 411 [limb. 1466]

beroefster subst. 'roofster' (Hwb) *Magd. bekeringhe* 36 [holl.brab. 2e h. 15e e.]

beroemen 1 **1 hem -**, zich verstouten *Marialeg.* 2 84 [brab. 1510] **2 hem - op iet**, 'zich op iets gronden' (ed. 3, 10) *R. v. Utrecht* 2, 363 [wmnl. 1531]

beroemicheit subst. 'aanmatiging' (lat. *arrogantia* ed. 275) *Th. a K., De im. Chr.* 111 [holl. c.1440]

beroepen 1 -roupen 1.1 - tot, trans. roepen tot (vgl. WNT, bet. 5) *Sermonen* 107 [brab. na 1540] 2.1 - te hoefde, aan een hoger rechterlijk college (ter beslissing) voorleggen (m.b.t. een proces) *Syoens kroniek* 209; 210 [zovl. c.1540]

beroepinge* 1 -ijnghe subst. 'smaadwoorden, aanleiding tot het verbreken van een zoen' (Hwb, bet. 4) *R. v. Leiden* 45 [zholl. 1406]

beroer 1 -roere -ruerre 1 subst. beweger, die in beweging brengt (vgl. BARTH. ENGELSMAN 77) *Sp. d. Volc.* 333 [limb. 1466] BARTH. ENGELSMAN 102 [holl. 1485] 2 'aanstoker' (Hwb s.v. **beroerer**) *L. v. V., Sp. hist.* 2, 272 [brab. c.1325]

beroerde 1 onder **beroerte**

beroeren 1 -ru(e)ren 1.1 trans. treffen (van een beroerte) *Mirakelboeck* 23; 57 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>] 1.2 'ontstemmen, prikkelen' (Hwb, bet. I, 5) *Borchgrave v. Couchi* 176 [vl. eind 14e e.] 1.3 'betreffen' (Hwb, bet. I, 7) *Rek. v. Nijm.* 4, 143 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 209; 216; 220; 222; 223(2x) [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 92 [geld. 1534] 2.1 - van, intr. 'betrekking hebben op' (Hwb, bet. II, 5) *R. v. Elburg* 45 [omnl. c.1390] 3.1 hem -, 'zich bewegen' (Hwb) *W. v. S. Th., Epistel* 90(2x) [ov. c.1470]

beroeringe* 1 -ghe -roringhe -rueringhe subst. beweging *Boec van medicinen* 207; 209; 212; 215 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

beroerlijk* 1 -lick -ruerlic 1 adj. 'rakende' (ed. 1, 215) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 685 [nholl. 1480] 2 vurig (lat. *ardens*) *Sp. d. Volc.* 155 [limb. 1466]

beroerte 1 -de -ruerte 1 subst. 'beweging, het bewogen worden' (Hwb, bet. 3) *Sp. d. Volc.* 385 [limb. 1466] *Beiträge* 274 [ovl. c.1380-1425] *Mystiek brevier* 1, 164(2x) [brab. c.1550] 2 beroering, gemoedsaandoening *Mnl. geest. proza* 147 [wvl. 1413] *Sp. d. Volc.* 161(2x) [limb. 1466]

beroertmaker subst. oproerkraaiër *Dagb. v. Gent* 2 218 [wmnl.vl. 1467-'90]

beroestich adj. 'roodachtig' (ed. 301) *Mandev.*² 57 [holl. 1462]

beroevenisse subst. het beroofd zijn of worden (van iets) *MAUBURNUS, Scala* 135 [geld.ov. 1558]

beroyt 1 adj. schamel (vgl. WNT s.v. **berooïd**, bet. 5, d) *Marg. v. Lymborch* 99a [brab. 1516]

berooft adj. 'beroofd van zijn verstand, buiten zichzelf' (Hwb, bet. 2) *Van den vos Reyn.* 227 [holl.wvl. 2e h. 15e e.]

beroringhe 1 onder **beroeringe**

beroupen 1 onder **beroepen**

berouwlijk -rouwelijke 1.1 adj. berouwvol, ootmoedig *Kl. v. Diepenv. hs.* 251 [geld.ov. 1534] 2.1 adv. berouwvol, ootmoedig *Exordium magnum* 42 [nomnl. 1e h. 15e e.]

beroven 1 trans. uitputten (m.b.t. een partij handelswaar) *Br. handel Eng.* 1, 698 [zholl. 1438]

berover subst. 'hij die iets rooft of iem. berooft, roover' (Hwb) *Biënb.*² 391 [holl.utr. 1458]

berovinge -roeving(h)e -rovyng(h)e 1 subst. beroving, 'het berooven' (Hwb, bet. 1) *R. v. Amst.* 282 [holl. 1452-'94] *Br. handel Frankrijk* 1, 171 [zholl. 1479] *Mystiek brevier* 1, 119 [holl.brab. ?] 2 'het beroofd zijn van iets, gemis' (Hwb, bet. 2) *Biënb.*² 383 [holl.utr. 1458] *Kl. v. Diepenv. hs.* 113 [geld.ov. 1534] *W. v. S. Th., Epistel* 96 [ov. c.1470]

berreneren subst. pl. engelen van middelbare rang

(vgl. ed. 275) *Jan v. L.-fragm.* 247 [wmnl.brab. 1540 (15e e.)]

berrenleke 7 onder **berntlicke**

berrewortte onder **berewortte**

berrywech subst. weg waarop men met een 'berrie' rijden kan *Cout. v. Aalst* 396 [ovl. 1386]

bersel subst. ? *Kl. ten Briele* 188 [vl. 1431]

bersgen subst. ? *Bronnen Rijnsburg* 996 [zholl. 1496]

bertoensch adj. 'Bretonsche, Britsch' (Hwb) *K. v. Diest* 30 [obrab. 2e h. 15e e.]

bertouden trans. gelijkscheren (m.b.t. lakens; vgl. Hwb, De Poerck s.v. **bertouden** en **scheren** (I) en z. *TNTL* 25 (1906), 61-62) *TNTL* 25, 61 [wvl. 1282]

bertstyen subst. 'steen, naar het 'bord' bewerkt = volgens model geprofileerd' (ed. 370 n.2; vgl. onder **bart**) *Br. Dom Utrecht* 2, 370 [utr. 1463]

beruchter subst. kwaadspreker *Exordium magnum* 47 [nomnl. 1e h. 15e e.]

beruchtighet 1 partc. adj. berucht, een slechte naam hebbende *Frensweger hs.* 22 [nomnl. c.1480]

beruchtigen 1 trans. verdenken *Rek. v. Nijm.* 5, 191 [geld. 1535]

beruer- 1 zie onder **beroer-**

beruerre 1 onder **beroer**

beruft adj. berucht *R. v. Amst.* 462 [holl. 1494-1512]

beruren 1 onder **beroeren**

beruum* **-rume** 1.1 adj. 'ruim' (ed. 244) *Sidrac* 213 [brab.vl. eind 15e e.] 2.1 subst. 'ruimte; op zijn -setten, iemand ruimte of vrijheid van beweging geven' (Hwb, bet. 1) *Tweede Rose* 140 [vl. c.1310]

bervicheit bar- subst. deugdzaamheid, rechtschapenheid *Frensweger hs.* 137; 172; 205 [nomnl. c.1480] *Gri-seldis-novelle* 19 [omnl. c.1420]

besacken 4 trans. 'laten zakken' (z. **sacken**, Aanm. 1 en vgl. onder **besaten**) *Lyden ons heren* 3 [holl. c.1510]

besact 6 onder **besaten** *Lyden ons heren*

besadicheit 6 ? *R. v. Amst.* 238 [holl. 1452-'94]

besaeien* 3 **-seyen** trans. 'bezaaien' *Blome d. Dqochd.* 109 [holl. c.1485]

bezaeijlic bezaij- - *lant*, 'zaailand, bouwland' (Hwb) *Ann. em.* 20, 285; 286(6x); 287 [vl. 1508]

besaen 6 l. *vesaen* fazant *R. v. Gorinchem* 213 [holl. 1509-'18]

besaen subst. bezaan, achterste zeil *Br. Middelburg* 2, 376 [wmnl. 1480]

besaetse* 1 **-zaedse bozaedsken** l. *bezaedsken* subst. reiszak (dim. *bezaedsken*) *Tocht v. J. v. Blois* 211 [zholl. 1361-'62]

besaghen trans. zagen *Gesch. Jacobikerkerk* 242 [holl.utr. 1506]

besaken 1 trans. 'bewerken, veroorzaken' (Hwb, bet. 5) *Mystiek brevier* 1, 36; 37 [geld. 16e e.] *Kl. v. Diepenv. hs.* 155; 184 [geld.ov. 1534] *Sp. d. Volc.* 313 [limb. 1466]

bezanier subst. 'looier van schapevellen' (Hwb) *Ann. em.* 11, 264 [vl. 1436]

besant -zant subst. 'vergaderplaats en gerechtshof van de vredestiters' (Stallaert) *Ann. em.* 11, 261 [vl. 1436] *Ann. em.* 10, 432; 433; 434(nx); 436; 437 [vl. 1477]

besanter -tre subst. 'vredemaker, vredestitier' (Stallaert) *Ann. em.* 13, 284 [vl. 1400] *Ann. em.* 10, 440 [vl.1477]

besaten 1 *besact* l. *besaet* trans. 'stillen, tot bedaren brengen' (z. **sacken**, Aanm. 1 en Hwb, bet. 4) *Lyden ons heren* 3 [holl. c.1510]

besboemtgen subst. 'bessenboompje' (Hwb) *R. v. Nedersticht* 1, 299 [holl.utr. 1540]

- bescadech -dich** adj. benadeeld *Br. handel Frankrijk* 1, 228 [zholl. 1498] *Br. handel Frankrijk* 1, 338 [zholl. 1529]
- bescaden** 6 onder **bestaden** *Brab. jachtrecht*
- bescadich** onder **bescadech**
- bescadicheit** subst. nadeel, schade *Bouc v. Audienc.* 723 [wmnl.vl. 1370-'78]
- bescaemdelinc** adj. beschroomd, schuchter (lat. *verecunde*) *SUSO, Horologium* 202 [brab. c.1350]
- bescaemptheit** onder **beschaemtheit**
- bescaemt** 1 -**schaemt** 1 adj. zich schamend, beschaamd *Kaetspel* 82(3x) [vl. 1481] 2 'verlegen, verslagen' (Hwb, bet. 2) *Roman van Lancelot* 2, 246 [vl.brab. c.1320] *Ann. em.* 13, 92; 137; 14, 11; 32; 73; 82 [vl. 1488] 3 'te schande gemaakt' (Hwb, bet. 1) *R. v. Zierikzee* 268 [wmnl. 1485] *Vergi* 53 [brab. c.1410] 4 'in verlegenheid brengende, makende dat men zich schaamt' (Hwb, bet. 4) *Ann. em.* 13, 114; 130 [vl. 1488]
- bescamen** 1 1.1 trans. 'in verwarring brengen' (lat. *confundere* ed. 50) *Parab. v. Cyrillus* 27; 33; 101 [holl. c.1475] 1.2 'voor de gek houden' (lat. *illudere* ed. 50) *Parab. v. Cyrillus* 64 [holl. c.1475] 2.1 *hem* -, 'zich schamen' *Pelgrimage Sinai* 54 [holl. 1e h. 15e e.]
- bescaminghe -scheemynghe -schemynghe** 1 subst. beschaming, het beschaamd gemaakt worden *Stichtige punten* 252 [geld.ov. c.1475] 2 vernederende bejegening *Frensweger hs.* 238 [nomnl. c.1480] 3 schaamte *Jord. v. Quedlinburg* 112 [wbrab. 1513]
- bescampcopen** trans. 'bij een verkoop of koop benadeelen of bedriegen' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 609 [holl.utr. 1548]
- bescansen** trans. 'met een schans beveiligen' (WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 471 [wmnl. voor 1547]
- bescapen** -*tiende*, tiend die bij overeenkomst in een bepaalde maat van koren is veranderd en dus tot sloptiend is gemaakt (z. WNT s.v. **tiend** (I), sub bet. 1) *Reg. bisdom Utrecht* 737(2x); 767 [holl.utr. voor 1383] *Ov. gedenkstukken* 2, 84 [ov. 1357]
- bescaren** *ene meente* -, 'eene gemeene weide naar 'scharen' verdeelen, er een bepaald aantal grazende dieren op brengen' (Hwb, bet. 3; z. MNW s.v. **scharen** (VI)) *Verslag Gooiland* VII [holl. ? <1404>]
- besceiden** 1 *eenen* -, trans. iemand ontbieden (vgl. Hwb 1e art., sub bet. 7 en WNT s.v. **besceiden** (II), bet. B, 4) *Florimont* 27 [wbrab. c.1350]
- besceiden** 1 -**scheiden** -**scheyen** -**schien** 1.1 adj. volwaardig, van goed gehalte *Rek. v. Nijm.* 4, 116(3x) [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 7, 170; 181; 201 [geld. 1541] 2.1 *tot sinen -e jaren comen*, meerderjarig worden, tot de jaren des onderscheids komen *Drie con.* 110b [holl.omnl. c.1485]
- besceidinge** subst. 'bepaling, verordening' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 1, 340 [zholl. begin 16e e. <1312>]
- besceydelicheit** subst. wijsheid, voorzichtigheid (lat. *circumspectio* ed. 50) *Parab. v. Cyrillus* 90 [holl. c.1475]
- besceldenisse** subst. 'bestrafing, strafpredicatie' (Hwb) *Bijdr. Ruusbroec* 16 [brab. 1461]
- bescemeren** trans. overschaduwten *Mnl. geest. proza* 254 [zovl. 1460]
- bescerm** 1 subst. 'het gebied dat beschermd wordt' (ed. 3, 11) *R. v. Utrecht* 1, 116 [holl.utr. 1375] *R. v. Utrecht* 1, 254 [holl.utr. 1413-'34]
- bescermere** subst. beschermer *JACOB v. M., Franc.* 152 [vl. 1e h. 14e e.]
- bescermighe** subst. beschermster *Spiegel d. m. b.* 219 [wvl. begin 15e e.]

bescermster

bescermster subst. beschermster *Marialeg.* 1 233; 236 [holl. 1479] *Lev. v. Kunera* 48 [utr. c.1530?]

beschadelic adj. benadeeld *R. v. Zierikzee* 58 [zholl. 1423]

beschaedtheyt beschaet- -scaetheit subst. 'schade, geldelijk nadeel' (Hwb) *Br. handel Eng.* 2, 27 [brab. 1491] *Ann. em.* 23, 5 [vl. 1425] *Ann. em.* 23, 5 [vl. 1425] *Br. Middelburg* 2, 466 [zholl. 1530]

beschaemtheit -heyt bescaem(p)t- bescaemtheijt -heyt 1 subst. schaamte *Ann. em.* 4, 221 [vl. 1487] *Ann. em.* 14, 381(2x) [vl. 1488] 2 schandelijke behandeling *Marg. v. Lymborch* 72a; 74a [brab. 1516] 3 het te schande maken *R. v. Amst.* 296; 442 [holl. 1494-1512] 4 schande *Sermonen* 156 [brab. na 1540] *R. v. Amst.* 125; 258 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 453 [holl. 1494-1512] 5 narigheid, iets schadelijks *R. v. Amst.* 486; 490; 504 [holl. 1494-1512]

bescheyen 1 onder besceiden

beschemynghe onder bescaminghe

beschenken 1 trans. schenken, geven *Marg. v. Lymborch* 107b [brab. 1516] 2 begiftigen, 'beschenken' (Hwb) *Marg. v. Lymborch* 115b [brab. 1516]

beschenpinge subst. bespotting, smaad *Stichtige punten* 77 [geld.ov. c.1475]

beschermereghe subst. beschermster *Marialeg.* 2 238 [wvl. eind 15e e.]

beschermestersche subst. beschermster *Exordium magnum* 22 [nomnl. 1e h. 15e e.]

beschick subst. 'regel, plan', orde (*TNTL* 27 (1908), 200) *Mnl. lexicogr. noten* 200 [brab. 1497]

beschickinge -sickinge 1 subst. 'beschikking, verordening' (Hwb, bet. 1) *Proza-Melib.* 32; 33 [holl.maastr. c.1485] 2 'lotsbeschikking' (Hwb) GANSFORT, *De or. dom.* 175 [holl.nomnl. c.1500] 3 geschiktheid (lat. *dispositio*) MAUBURNUS, *Scala* 185(2x) [geld.ov. 1558]

beschien 1 onder besceiden

beschieten 1 trans. beschieten *Marg. v. Lymborch* 81a [brab. 1516]

beschouwen* 1 -scauwen -scouwen 1 trans. beleven, doorlêven *Marialeg.* 1 415 [holl. 1479] 2 (God)schouwen *Jord. v. Quedlinburg* 116 [wbrab. 1513] TAULER-hss. 296 [wvl. 1486]

beschouwenisse bescou- subst. 'beschouwing' (Hwb) *Mystiek brevier* 1, 100 [holl. 1521] *Cancelierb.* 181 [zolim. 1471]

beschreyt 1 part. adj. betraand, vol tranen (vgl. **bescreien**) *Kl. v. Diepenv. hs.* 252 [geld.ov. 1534]

beschroden trans. 'besnoeien, vooral munten' (Hwb, bet. 1) *Archief Utrecht* 5, 92 [utr. 1436]

beschueren trans. beschutten, bedekken (vgl. Schiller-Lübben) *Mnl. woordkunde* 134 [geld. 1457]

beschuyt 7 onder busquuyt

beschulder subst. beschuldiger *Exordium magnum* 46 [nomnl. 1e h. 15e e.]

beschuldigher -sculdiger subst. beschuldiger, aanklager *Sermonen* 186; 215 [brab. na 1540]

bescicken 1 -schicken 1 trans. gereed maken *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 159 [zholl.utr. 1518] 2 uitrusten, voorzien *Marialeg.* 2 2 [holl. 1479] 3 'verschaffen, bezorgen' (WNT s.v. **beschikken**, bet. 5) *Br. Middelburg* 3, 396 [wmnl. 1541] *Br. handel Eng.* 1, 709 [zholl. 1438] *Br. handel Eng.* 2, 332 [brab. 1525]

bescict 4 bescict l. *beschick*, z. onder **beschick** *Mnl. lexicogr. noten*

bescictheit subst. '(welgedaan) uiterlijk' (lat. *habitus*)

ed. 50) *Parab. v. Cyrillus* 118 [holl. c.1475]

besciten 1 trans. 'met drek bevuilen' (Hwb, bet. 1) *R. v. Tiel* 66 [geld. 1480]

besclaen 1 onder **beslaen**

bescot subst. 'beschot, van planken' (Hwb, bet. 1) *Gesch. Jacobikerk* 225 [holl.utr. 1445] *Gesch. Jacobikerk* 240(2x) [holl.utr. 1502]

bescoter subst. die de hoeveelheid van een lading begroot (vgl. **bescoten**) *R. v. Gouda* 473 [zholl. 1465] *R. v. Gouda* 234 [zholl. 1507] *R. v. Gouda* 294 [zholl. 1515] *Br. handel Frankrijk* 1, 403(3x) [zholl. 1547]

bescotplanck subst. plank die voor beschot wordt gebruikt *Rek. der Buurkerk* 158 [holl.utr. 1458]

bescout 1 adj. aan iem. verschuldigd, hem toekomend *R. v. Haarl.* 165 [zholl. 2e h. 15e e. <1483>]

bescouwer 1 subst. 'schouwer, hij die zich aan godsdienstige overpeinzingen wijdt' (Hwb, bet. 3) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 155 [zholl.utr. 1518] BRUGM., *Verspr. serm.* 122 [nomnl. c.1470]

bescouwinge 1 -**schouwinge** 1 subst. aanschouwing BRUGM., *Verspr. serm.* 55 [st. 1476] 2 het 'schouwen' W. v. S. Th., *Epistel* 91 [ov. c.1470]

bescreyden 1 onder **bescreien**

bescreielic -**screyelic** adj. 'betreurenswaardig' (Hwb) *Exordium magnum* 5 [nomnl. 1e h. 15e e.] *Parab. v. Cyrillus* 73 [holl. c.1475]

bescreien* 1 -**screy(d)en enen** - *mitten gheruchte*, iemand openlijk beschuldigen van een misdaad *Saksenspiegel* 1, 39; 70 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

bescriiden 1 trans. afleggen (m.b.t. een afstand) *Der manien zeden* 136 [zholl.utr. 1339]

bescrien **bescrouwen** partc. 1.1 trans. bewenen (vgl. ed. 18 n.) *Florigout* 18 [vl.brab. eind 14e e.] 2.1 *enen* - *mitten gheruchte*, iemand openlijk beschuldigen van een misdaad (vgl. Hwb s.v. **beschrien**) *Saksenspiegel* 1, 83 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

bescripsie 7 'verbastering van 'praescriptie', verjaring' (Hwb; z. **prescriptie**) *R. v. Leiden* 224 [zholl. 2e h. 15e e.]

bescrive subst. 'beschrijving, schildering' (Hwb) *Aardse paradijs* 105 [nomnl. 15e e.]

bescriveelijc - *sijn*, beschreven kunnen worden *Hss. Ruusbr.* 385 [omnl. eind 15e e.]

bescriveinge 1 subst. 'beschrijving', registratie BRUGM., *Onuitg. serm.* 46 [zolim. 1523]

bescudbrief **bescut**- subst. 'brief die den toets van het recht niet kan doorstaan' (Hwb) *R. v. Haarl.* 84 [zholl. c.1412 <1405-'12>] *R. v. Leiden* 201 [zholl. c.1466]

bescudden 1 *hem* -, 'zich verontschuldigen' (Hwb, bet. 7) *R. v. Utrecht* 2, 8 [holl.utr. 15e e. <1350>]

bescudzele subst. bescherming (lat. *protectio*) SUSO, *Horologium* 202 [holl.brab. c.1350]

besculdegen 1 onder **besculdigen**

besculdenisse subst. 'beschuldiging' (ed. 346) MOORS, *Oorkondentaal* 283 [wlimb. 1396]

besculdigen* 1 -**degen** - *jeghen enen*, zich schuldig maken jegens iemand G. APPELMANS, *Glose* 101 [obrab.limb. c.1350]

bescut* 1 -**scudt** subst. verontschuldiging G. GROOTE, *De simonia* 15 [ov. c.1450]

bescutten 1 1.1 trans. 'schutten, eene afsluiting maken' (Hwb, bet. 2) *Wfri. stadrechten* 2, 267 [holl. c.1560 <1405-'22>] 2.1 *sijn borgerscap* -, 'het burgerschap behouden zonder schade te lijden' (Hwb, bet. 1) *R. v. Utrecht* 1, 319 [holl.utr. 1465-'86 <1435>]

beseffelijk* 1 -lic adj. zintuiglijk waarneembaar (lat. *sensibilis*) *Mnl. Boethius-vert.* 206 [zovl. c.1470]

besegeling* 1 -zegelinghe subst. bezegeld stuk, overeenkomst *Br. Middelburg* 2, 17 [wmnl. 1522]

besegeltheit* 1 -zegeltheyt subst. slot, clausuur *Br. Middelburg* 1, 107 [wmnl. 16e e. <15e e. >]

beseyen 3 onder besaeien

beseyndinghe -dijnghe -dinge -donge subst. het zenden van een bode, vertegenwoordigers (vgl. *Hwb*, bet. 2) *Stadr. Nijmegen* 146; 147(2x) [geld. c.1470 <1447>] *Rek. v. Nijm.* 5, 26 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 159 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 89 [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 6, 171 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 36 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 3, 134 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 300 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 58 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 277 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 5, 92 [geld. 1534]

beselschap 4 *beselschap* l. *geselschap*, z. *geselschap* (*TNTL* 27 (1908), 199) *Mnl. lexicogr. noten* 199 [brab. 1530]

besenden 1 trans. zenden (m.b.t. zaken) *Rek. v. Blois* 82 [zholl. 1371-'72]

beserigen 1 *hem* -, zichzelf bewenen, wenen over zichzelf *Tondalus' visioen* 2, 107b(2x) [zlimb. 2e kw. 15e e.]

beset 1 -sedt -sette 1 subst. bezit *Heiligenlevens* 45(2x) [geld.ov. eind 15e e.] *R. v. Utrecht* 2, 148 [holl.utr. 15e e. <1423>] 2 'verpanding, onderpand' (*Hwb*, bet. 5) *Syoens kroniek* 324; 327(2x) [zovl. c.1540]

besete subst. 'bezitting' (*Hwb*) *Brab. jachtrecht* 34; 35 [brab. 1611 <1429>]

besetsel -zel subst. 'belegsel' (vgl. *WNT* s.v. *bezet*, *Afl.*) *Tocht v. J. v. Blois* 185 [zholl. 1361-'62]

besette 1 onder beset

besetten 1 1 -tot, trans. zenden naar (m.b.t. personen) *Rek. v. Nijm.* 4, 58 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 197 [geld. 1530] 2 bepleisteren (vgl. *WNT* s.v. *bezetten*, bet. 7) *Syoens kroniek* 335 [zovl. c.1540]

besettinge 1 -of levne, 'levensinrichting, levenswijze' (*Hwb*, bet. 5) *ZERBOLT, Super modo* 133 [brab. c.1393-1402]

beseven adv. zeer (vgl. *Rh. Gl. i.v.*) *Marg. v. Lymborch* 129b [brab. 1516]

besichtigen 1 trans. (lichamelijk) onderzoeken *Rek. v. Nijm.* 8, 222 [geld. 1544]

besichtonge subst. schouw, schouwing *Rek. v. Nijm.* 8, 184 [geld. 1544]

besidenomme adv. buitenom, langs een omweg *Marg. v. Lymborch* 67b [brab. 1516]

besienreampt subst. ambt van keurmeester *Rek. v. Nijm.* 3, 112 [geld. 1522]

besygen 7 'onderzoeken' (z. *besien*) *Rek. v. Nijm.* 8, 54 [geld. 1542]

besincken intr. 'bezinken' (*Hwb*) *Boec van medicinen* 204 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

besingen 1 -ghen een outaer -, 'voor een gestorvene een lijkmis zingen' (*Hwb*) *Rek. der Buurkerk* 27; 31 [holl.utr. 1421] *Rek. der Buurkerk* 40 [holl.utr. 1436]

besinnen 1 trans. 'overwegen' (*Hwb*, bet. 3) *Jhesus col-lacien* 244 [nholl.vl. c.1480]

besitten 1 1.1 trans. 'leiden' (ed. 244) *Sidrac* 118 [brab.vl. eind 15e e.] 2.1 een rat -, 'geradbraakt worden' (*Hwb*, bet. I, 1) *Marialeg.* 1 409 [holl. 1479]

bezittensse subst. 'beleg' (ed. 142 n.), 'bezetting' (*Hwb*) *Spieghel d. m. b.* 142 [wvl. begin 15e e.]

besitter 7 'bijzitter' (z. *bisitter*) *Seven wijze mannen* 93a [zholl. 1479]

besittinge 1 -ghe 1 subst. het bezitten *R. v. Haarl.*

11(2x) [zholl. c.1404] 2 het 'bezeten zijn', bezetenheid BRUGM., *Onuitg. serm.* 199 [zolim. 1523]

beslach 1 1 subst. varkensvoer (vgl. MNW, bet. 1) *Mirakelboek* 36 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>] 2 'beslag, bedeksel, datgene waarmede men iets bedekt of versterkt' (Hwb, bet. 2) *R. v. Amst.* 419 [holl. 1494-1512] *Rek. v. Nijm.* 6, 220 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 8, 29 [geld. 1542] *Rek. v. Nijm.* 8, 111 [geld. 1543]

beslachcleet subst. 'pakkleed, dekkleed' (Hwb) *Br. Middelburg* 2, 211; 212 [zholl. 1366]

beslachgelt 1 subst. kosten voor het beslaan van kalk *Rek. v. Nijm.* 3, 81(3x); 82(3x) [geld. 1522] 2 kosten voor het beslaan (van paarden, van een slede) *Rek. v. Nijm.* 3, 26 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 16 [geld. 1520]

beslaen 1 -sclaen 1.1 trans. bekeuren, verbaliseren (vgl. WNT, bet. 13) *Br. Middelburg* 3, 93 [zholl. 1449] *Br. Middelburg* 3, 162 [wmnl. 1489] *R. v. Zierikzee* 228 [wmnl. 1485] *R. v. Zierikzee* 309 [wmnl. 1505] *R. v. Amst.* 330(2x); 394 [holl. 1494-1512] *R. v. Reimersw.* 5(2x) [vl.brab. 1e h. 16e e. <1482>] *R. v. Reimersw.* 60 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1505>] 1.2 opleggen (m.b.t. een boete) *Br. Middelburg* 3, 96(1e pl.) [zholl. 1e h. 15e e.]

1.3 beslaan, van hoefijzers voorzien (m.b.t. een paard) *Biēnb.*² 369 [holl.utr. 1458] 1.4 opslaan (m.b.t. goederen) *Ann. em.* 24, 442(3x) [zvl. 1450] *Cam.-rek. Deventer* 3², 472 [geld.ov. 1373] 1.5 desemen (lat. *fermentare*) SUSO, *Horologium* 202 [holl.brab. c.1350] 1.6 in de volkom leggen (vgl. *Draperie Haag*, 243) *Draperie Haag* 318(2x) [zholl. c.1555 <1452>] 2.1 vierkant -, vierkant maken (m.b.t. ruw hout, vgl. WNT, bet. 31) *Rek. v. Hattem* 122 [geld. 1462] 2.2 calc -, 'tot mortel bereiden' (WNT, sub bet. 32) *Rek. van Heusden* 102 [nbrab. 1457] *Rek. der Buurkerk* 58 [holl.utr. 1436] *Rek. der Buurkerk* 132; 133 [holl.utr. 1448] *Bijdr. Jacobik.* 63 [holl.utr. 1433]

beslaep subst. 'bijslaap' (Hwb) *R. v. Breda* 27 [nbrab. eind 14e e.]

beslager -sleger subst. die (kalk) beslaat *Rek. v. Nijm.* 1, 211 [geld. 1425] *Rek. v. Nijm.* 3, 150 [geld. 1523]

beslapen 1 -slaepen trans. 'beslapen' (Hwb) TAULER-hss. 323 [brab. c.1490] *Rek. v. Nijm.* 8, 56 [geld. 1542]

beslaten 1 onder besloten

beslichten 1 trans. volbrengen, afleggen *Sticht. exempelen* 85 [brab. 16e e.]

besliet adj. 'bemodderd' (Hwb) *Parab. v. Cyrillus* 74 [holl. c.1475]

beslint -slont adj. bezoedeld, vuil, onrein TAULER-hss. 256 [brab.omnl. c.1410] TAULER-hss. 256 [wvl. 1486]

beslot 1 subst. slot, clausuur *Marialeg.* 2 19 [holl. 1479]

besloten 1 -slaten -sloet(t)en 1.1 adj. toegesloten BRUGM., *Onuitg. serm.* 165 [zolim. 1523] 1.2 'van de wereld afgezonderd' (Hwb s.v. **besluten**, bet. II, 1), kloosterlijk *Bronnen Rijnsburg* 471 [zholl. 1498] 1.3 ingekluisd *Mnl. geest. proza* 199(3x) [zovl. c.1490] 1.4 benard *Dagb. v. Gent* 1 329 [wmnl.vl. 1467-'90] 2.1 -lude, menschen, kloosterlingen (vgl. Hwb, bet. 4, b) *Mystiek brevier* 1, 138 [holl.brab. ?] *Mystiek brevier* 1, 138 [holl.brab. ?] 2.2 -tijt, vastentijd (vgl. **besluten**, bedr., sub bet. 9) *Biographieën* 28, 265 [geld.ov. c.1480] 2.3 -wicht, ? (wicht = gewicht) *R. v. Amst.* 222 [holl. 1452-'94] 2.4 cortelike -, 'kortom' (ed. 635) *Coninx summe* 285 [holl.brab. 1437]

beslotenheit subst. het ingekluisd zijn *Mnl. geest. proza* 199 [zovl. c.1490]

besluten

besluten 1 1.1 trans. in verwarring brengen (lat. *confundere*) *Drie con.* 143b [wmnl.brab. c.1460] 1.2 'besluiten, een besluit trekken' (Hwb, bet. 1, 11) ZERBOLT, *Mnl. vert.* 87 [geld. c.1430] 2.1 *den lesten dach* -, overlijden *Frensweger hs.* 45 [nomnl. c.1480]

beslutinghe 1 -**slu(i)tinghe** 1 subst. 'opsluiting' (ed.) W. v. S. Th., *Epistel* 17(2x) [ov. c.1470] 2 slot, clausuur *Frensweger hs.* 64 [nomnl. c.1480] 3 'kluister' (ed.), kerker W. v. S. Th., *Epistel* 16 [ov. c.1470] 4 slot, einde (vgl. Hwb, bet. 2) W. v. S. Th., *Epistel* 125 [ov. c.1470] 5 conclusie, 'besluit van eene redeneering, sluitrede' (Hwb, bet. 3) *Biēnb.*² 389 [holl.utr. 1458] *Mystiek brevier* 1, 105 [wmnl. c.1550]

besmeren 3 trans. 'besmeren, inwrijven' *Blome d. Doochd.* 54 [holl. c.1485] *Rek. v. Nijm.* 4, 182 [geld. 1530] *Marialeg.* 1 189 [holl. 1479] *Avicenne* 55 [wbrab. c.1351]

besmettheit 1 subst. 'besmettelijke ziekte' (Hwb, bet. 2) *R. v. Amst.* 322 [holl. 1494-1512]

besmettelic adj. vuil, onrein BRUGM., *Verspr. serm.* 68 [st. 1476]

besmettinghe -**smyttinghe** subst. 'besmetting' (Hwb), bevlekking *Mnl. geest. proza* 231 [wmnl. c.1550] W. v. S. Th., *Epistel* 95 [ov. c.1470]

besneden 1 adj. zuinig *Stichtige punten* 167 [geld.ov. c.1475]

besnedich adj. voorzichtig (syn. van **verhoedich**) *Frensweger hs.* 247 [nomnl. c.1480]

besnidenesse* 1 -**snydenisse** 1 subst. 'besnijdenis' (Hwb, bet. 1) *Jhesus collacien* 133 [nholl.vl. c.1480] 2 'beperking' (Hwb, bet. 2) *Dagb. v. Gent* 2 210 [wmnl.vl. 1467-'90]

besnidet partc. adj. 'vast verbonden' (ed. 1, 215) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 314 [nholl. 1480]

besnydenisse 1 onder **besnidenesse**

besochtheit 1 subst. onderzoek (lat. *examen* ed. 50) *Parab. v. Cyrillus* 33 [holl. c.1475] 2 ervaring (lat. *experientia* ed. 50) *Parab. v. Cyrillus* 118 [holl. c.1475]

besoec* 1 -**zoek** -**zouc** subst. geschil *Bouc v. Audienc.* 66(2x) [wmnl.vl. 1370-'78]

bezoeyngieren onder **besoengeren**

besoeker* 1 -**soker** subst. 'hij die iets zoekt of verlangt' (Hwb, bet. 1) *Rose* 119 [vl.brab. 1e kw. 14e e.]

besoekinghe -**soeckinghe** 1 subst. bezoek *Lev. v. S. Clara* 16 [brab. 1491] 2 'onderzoek' (ed. 301) *Mandev.*² 155 [holl. 1462]

besoengeren -**gieren** **beso(i)n-** **besoingieren** **beso(y)n-** **bezoeyn-** **besoingne(e)ren** 1.1 trans. doen, ondernemen *Br. Middelburg* 1, 627 [brab. 1536] 2.1 intr. 'handelen' (Hwb, bet. 1), doen *Br. handel Frankrijk* 1, 410 [zholl. 1549] *Syoens kroniek* 423 [zovl. c.1540] *Dagb. v. Gent* 2 11; 50(3x) [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 127 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 1, 1110 [zholl. 1475] *Br. handel Eng.* 2, 246 [zholl. 1517] *Br. Middelburg* 1, 395 [wmnl. na 1518] 2.2 'onderhandelen' (Hwb) *Br. handel Eng.* 1, 1023 [vl. 1469] *Br. handel Eng.* 1, 1175 [brab. 1481] 2.3 -**aen**, 'handel of zaken doen met' (Hwb, bet. 2) *Rek. van Gent* 3, 213 [ovl. 1347] *Hans. Urkb.* 3, 473 [vl. 1349] 2.4 -**van**, onderhandelen over *Rek. van Gent* 2, 45 [ovl. 1340]

besoldert adj. 'van eene zoldering voorzien' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 81 [nholl. c.1530]

besonder* 1 -**sunder(e)** adv. 'in het bijzonder' (Hwb, bet. 2) *Br. handel Eng.* 2, 4 [brab. 1486] *Br. handel Eng.* 2, 21 [brab. 1490] z. onder **bisonder**

besongeren onder **besoengeren**

besongieren onder **besoengeren**

besorchsaemich adj. zorgzaam *Kaetspel* 61 [vl. 1481]

besorchster subst. voogdes *Marialeg.* 1 233 [holl. 1479]

besorcht 1 adj. zorgzaam *Stichtige punten* 94; 105 [geld.ov. c.1475] 2 - *van*, 'voorraad hebbende van' (Hwb, bet. 2) *Marialeg.* 1 146 [holl. 1479]

besorchtheit subst. 'bezorgdheid' (Hwb) *Spiegel der sonden* 2, 81 [geld. 1434-'36] *Proza-Melib.* 28 [holl.maastr. c.1485]

besorgen 1 1.1 *enen iet* -, trans. iemand iets schenken *Mariaklachten* 309 [brab. 2e h. 15e e.] 2.1 intr. 'zorgen' *Rek. v. Nijm.* 3, 353 [geld. 1527] 3.1 subst. 'zorg, inspanning' (het art. **besorgen** in het Hwb moet vervallen) *Oork. Helmond* 212 [brab. 1482]

besorgere* 1 -**sorg(h)er** subst. 'verzorger' (Hwb, bet. 2) *Van den vos Reyn.* 89b [zholl. 1479] *Marialeg.* 1 193 [holl. 1479] TAULER-hss. 353 [olimb. 1442] *Biographieën* 29, 11 [geld.ov. c.1480]

besorginge 1 -**ghinge** -**gynge** 1 subst. 'het waken over iemand, nauwlettende zorg' (Hwb, bet. 2) *Griseldis-novelle* 24 [omnl. c.1420] *Lev. v. S. Clara* 68 [brab. begin 16e e.?] 2 verzorging *Stichtige punten* 172 [geld.ov. c.1475]

besoutinghe subst. bederf door zeewater *Bronnen Rijnsburg* 529 [zholl. 1532]

besparen trans. uit zijn mond sparen *Kl. v. Diepenv. hs.* 368 [geld.ov. 1534] *Marialeg.* 2 223 [nholl. eind 15e e.]

besparsinghe subst. besprenkeling *Amsterd. lect.* 273 [wvl. 1348]

bespisen trans. 'proviandeeren' (Hwb) *Coninx summe* 494 [holl.brab. c.1420]

bespoeren trans. opsporen *Marg. v. Lymborch* 3b; 4b(2x) [brab. 1516]

bespotachtich adj. bespottend, smadend *Stichtige punten* 238 [geld.ov. c.1475]

bespottenisse 1 subst. bespotting *Lev. v. S. Clara* 56 [brab. 1491]

bespottinge -**ghe** 1 subst. bespotting, smaad BRUGM., *Onuitg. serm.* 33 [zolim. 1523] GANSFORT, *De or. dom.* 165 [holl.nomnl. c.1500] *Exordium magnum* 42 [nomnl. 1e h. 15e e.] *Stichtige punten* 77; 127 [geld.ov. c.1475] *Biographieën* 28, 18 [geld.ov. c.1480] *Mandev.* 2 [holl. 1462] *Sp. d. Volc.* 281 [limb. 1466] *Doct. des tijts* 208 [holl. 1486] 2 misleiding, bedrog (lat. *illusio* ed. 275; vgl. Diefenbach s.v. *illusio*) Th. a K., *De im. Chr.* 114 [holl. c.1440]

bespreken 1 -**spreken** trans. reserveren, 'van te voren voor zich bestellen' (WNT, bet. A, 7) *R. v. Reimersw.* 52 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1490)] *Syoens kroniek* 192 [zovl. c.1540]

bespreker subst. bezweerder ZERBOLT, *Mnl. vert.* 94(2x) [geld. c.1430]

besprekinge subst. 'testamentaire beschikking' (Hwb) *R. v. Leiden* 207 [zholl. 2e h. 15e e.]

bespringinge subst. besprenkeling *Hs. Kloosterregels* 374 [geld.ov. 1e h. 16e e.]

bespuginge subst. bespuwing *Stemmen* 22 [nholl. c.1400?]

bespuwinge subst. bespuwing *Marialeg.* 1 30 [holl. 1477]

bessem 1 subst. teen, wilgentak *Rek. v. Nijm.* 3, 59 [geld. 1520]

best 1 1 *gemeene* -, 'het algemeen welzijn' (Hwb) *R. v.*

Ootmarssum 15 [ov. 18e e. <1512>] **2** *na minen -en*, volgens mijn geweten *Drie con.* 114a [holl.omnl. c.1485] **3** *enen ten -en houden*, voor iemand zorgen, hem (financieel) bijstaan *Marialeg.* 2 142 [holl. 1470] **4** *die yrst, die -*, 'hoe eerder hoe beter' (Hwb, sub bet. III, 1) *R. v. Tiel* 100 [geld. 1497]

bestadeambocht subst. 'het beroep van besteedster, verhuurster van dienstboden' (Hwb) *Archief Utrecht* 5, 89 [utr. 1429]

bestaden 1 *bescaden* 1. *bestaden* *Brab. jachtrecht* **1.1** trans. handhaven *Brab. jachtrecht* 35 [brab. 1611 <1429>] **2.1** *hem - met*, zich onder toezicht stellen van *Kl. v. Diepenv. hs.* 315 [geld.ov. 1534]

bestaen 1 **1.1** intr. stollen *Janus* 14 377a(4x) [nomnl.vl. eind 15e e.] **1.2** (- *aen*) beginnen (bij of met) (z. MNW, bet. I, 6 zonder citaat) *Sp. d. Volc.* 121 [limb. 1466] *Dietse Epistola* 9 [holl.utr. 2e h. 15e e.] **2.1** partc. adj. gevuld, vol *Ann. em.* 13, 117 [vl. 1488] **3.1** *wat bestaet u*, 'wat mankeert u, hoe komt gij er toe' (Hwb, sub bet. II, 6) *Spiegel historiael I* 2, 192 [wvl. c.1350]

bestaen 7 'besteden, gebruiken' (z. **bestaden**) *Br. Middelburg* 1, 505 [wmnl. 1441]

bestaken 1 trans. 'met ijzeren of houten stijlen bezetten' (Hwb, bet. 1) *K. v. Schieland* 262 [zholl. 1421]

bestallen 1 onder **bestellen**

bestant 1 subst. 'verzoening' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 133 [nholl. 1469]

bestantbreeff subst. 'geschreven stuk aangaande het sluiten van een bestand' (Hwb) *Rek. v. Hattem* 255 [geld. 1482]

bestdoender subst. die de beste prestatie levert; winnaar *Marg. v. Lymborch* 126b; 127b [brab. 1516]

besteck subst. 'bestek, ontwerp' (Hwb) *Br. Middelburg* 2, 438 [wmnl. 1514]

besteden 1 trans. bevestigen, bekrachtigen *R. v. Amst.* 185 [holl. 1452-'94]

besteder(e) subst. aanbesteder *K. v. Schieland* 278 [zholl. 1438] *Br. Middelburg* 3, 220 [wmnl. 1506]

bestedigen 1 trans. 'versterken' (Hwb, bet. 2) MANDE, *Bijl.* 102 [brab. 15e e.]

besteetster* 3 **-steetster** subst. 'zij die dienstboden plaatst' *Bronnen Rijnsburg* 1032 [zholl. 1500]

bestehoofd besten- subst. 'leenheerlijk recht bij het overlijden eens dienstbaren mans, en bestaande in het beste stuk vee, of have' (Stallaert s.v. **hoofd** (V)) *Bouc v. Audiënc.* 64(2x) [wmnl.vl. 1370-'78]

bestey 7 z. **pasteide** *Rek. v. Nijm.* 8, 148 [geld. 1543]

besteken 1 **1** trans. toerijgen, met grote steken vastmaken (vgl. De Poerck III i.v.) *Cam.-rek. Deventer* 5, 170 [geld.ov. 1379] *Draperie Haag* 295 [zholl. c.1625 <c.1496>] *Draperie Haag* 307 [zholl. c.1625 <1500>] **2** 'afperken, begrenzen' (WNT, bet. B, 1) *Br. handel Eng.* 2, 146 [brab. 1507] **3** 'prikkelen, drijven tot iets' (Hwb, bet. I, 8) *Leven van Lutgart* 122 [wlimb. c.1300]

bestel 1 subst. beslag (vgl. Hwb s.v. **bestelgelt**) *Br. handel Frankrijk* 1, 180 [zholl. 1482] *Versl. O.V.R.* 5, 519 [zholl. 1429] *Versl. O.V.R.* 5, 537 [zholl. 1493]

bestellen* 1 **-stallen** trans. 'bezorgen' (m.b.t. brieven e.d.; WNT, bet. A, 15) *Rek. v. Nijm.* 5, 82; 83 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 7, 119 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 220 [geld. 1544]

bestellinge 1 subst. 'gevangenneming van personen' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 2, 82(2x) [zholl. eind 15e e.]

bestelsbrief subst. 'commissiebrief' (WNT, bet. 1) of declaratie *Rek. v. Nijm.* 3, 51 [geld. 1520]

- bestemlicheit** subst. geschiktheid, bekwaamheid *Biographieën* 28, 323 [geld.ov. c.1480]
- bestemmen** 1 1 trans. 'besturen' (m.b.t. een gilde) *R. v. Reimersw.* 21 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1363>] 2 'bepalen' (Hwb, bet. 5 in de verbinding *enen dach bestemmen*) *Rek. van Gent* 3, 303 [ovl. 1348]
- besten*** 1 **basten** trans. langs de kanten van het laken een koord binden of naaien (vgl. *De Nie*, 96 en *De Poerck III* s.v. **basten**) *R. v. Reimersw.* 21 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1363>]
- bestenhoofd** onder **bestehoofd**
- bestercken** trans. 'versterken' (ed. 1, 216) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 106 [nholl. 1469]
- besterfenesse*** 1 **-nisse** subst. begoocheling, 'verblind' (ed. 256) *Doct. des tijts* 91 [holl. 1486]
- besterfte** 1 subst. 'het openvallen van iets door overlijden' (Hwb, bet. 2) *R. v. Utrecht* 1, 143 [holl.utr. 1397] *R. v. Utrecht* 2, 124 [holl.utr. 15e e. <1412>] *R. v. Utrecht* 2, 256 [holl.utr. 1456]
- bestgefameert** adj. het best aangeschreven *Br. Middelburg* 1, 395 [wmnl. na 1518]
- besticken -stycken** trans. 'op iets stikken of naaien' (Hwb) *Kl. v. Diepenv. hs.* 155 [geld.ov. 1534] *Gesch. Jacobikerk* 224 [holl.utr. 1443] *Rek. v. Nijm.* 3, 37 [geld. 1520] *Tocht v. J. v. Blois* 187 [zholl. 1361-'62] *Cam.-rek. Deventer* 6, 186 [geld.ov. 1385]
- bestieren** 1 1 trans. 'tot rede brengen' (Hwb, sub bet. 1) *Argument* 172 [holl.ovl. 1e h. 15e e.] 2 sturen, zenden (vgl. Hwb, bet. 4) *Syoens kroniek* 341 [zovl. c.1540]
- bestierre** subst. 'bestuurder, bevelhebber' (ed. 219 n.1) *Borchgrave v. Couchi* 219 [vl. eind 14e e.]
- bestiers** subst. 'bestuur, bewind' (Hwb) *Vl. rijmkr.* 310 [ovl. c.1380-1425]
- bestycken** onder **besticken**
- bestillen** trans. 'tot bedaren brengen' (WNT, bet. 2) *Mnl. geest. proza* 229 [holl. 1521]
- bestoken** 1 trans. in bezit nemen *Syoens kroniek* 327; 328 [zovl. c.1540]
- bestoppen** 1 *enen -*, trans. iemand doen zwijgen, maken, dat hij niet (meer) spreekt *Syoens kroniek* 410 [zovl. c.1540]
- bestoren** 1 trans. 'bekeuren' (Hwb, bet. 2) *Oork. Helmond* 208(nx); 209 [brab. 1482]
- bestormen** 1 trans. 'bestormen, eene stad' (Hwb) *Oork. Helmond* 212 [brab. 1482] *Marg. v. Lymborch* 81a [brab. 1516] 2 aanvallen, bevechten *Sermonen* 70; 318(2x) [brab. na 1540] *Marg. v. Lymborch* 136b [brab. 1516]
- bestorminge -ghe** subst. aanval (op iemands geest of gemoed) *Sermonen* 69; 314; 339 [brab. na 1540]
- bestorten** 1 *met duusternissen bestort*, 'm. d. overtoegen' (Hwb, sub bet. 2) *Parab. v. Cyrillus* 66 [holl. c.1475]
- bestoten** 1 **-stoeten** 1.1 trans. 'in beroering brengen' (Hwb, sub bet. 3) *Mnl. geest. proza* 194 [brab. 1388] 2.1 part. adj. 'ontroerd' (Hwb), of beroerd, geschokt *Kl. v. Diepenv. hs.* 17; 27; 93; 143; 324 [geld.ov. 1534]
- bestraffen** 1 trans. berispen *Stichtige punten* 44 [geld.ov. c.1475] 2 aanklagen, beschuldigen *Levens v. Jezus* 182 [wvl. 1332] *Biographieën* 27, 417 [geld.ov. c.1480]
- bestralen** trans. 'bestralen' (Hwb) *Devoet boecxken* 108; 146 [brab. 1539]
- bestrecken** 1 intr. duren, toereiken *Syoens kroniek* 198 [zovl. c.1540]
- bestriicken** 1 trans. ordenen, regelen (lat. *componere*

bestriewen

ed. 38 n.2) *Lavinge* 38 [geld.ov. 1502]

bestriewen 7 z. **bestrien** (II) *Ann. em.* 13, 272 [vl. 1419]

besuchten 1 trans. zuchten over, betreuren *Devoot boecxken* 77 [brab. 1539] *Exordium magnum* 40 [nomnl. 1e h. 15e e.]

besuct 1 onder **besuect**

besuden* 3 -sude **bysuyden** prep. 'ten zuiden van, bezuiden' *Wfri. stadrechten* 2, 212 [holl. c.1527 (15e e.)] *Ann. em.* 19, 161 [wvl. 1403]

besuect* 1 -suct adj. 'besmet' (ed. 2, 287) *Spiegel der sonden* 2, 180 [geld. 1434-'36]

bezuffen trans. 'bepeinzen' (Hwb) *Ann. em.* 13, 66 [vl. 1488]

besunder(e) 1 onder **besonder**

beswaren 1 -zwaren **gheswaert** 1. **beswaert** *Mnl. psalmen* 1.1 trans. 'bezwaren met schulden; te pand zetten' (Hwb, bet. I, 3) *R. v. Utrecht* 2, 289 [holl.utr. 1456] 2.1 **beswaert syn op**, 'drukken op' (Hwb s.v. **geswaert** (II), bet. 2) *Mnl. psalmen* 2; 3 [holl. eind 15e e.]

beswaringe* 1 -sweringe subst. verpanding *Rek. v. Nijm.* 3, 275 [geld. 1526]

besweringe 1 -sweeringhe 1 subst. het doen van een beroep op (bijv. een heilige) *MAUBURNUS, Scala* 147; 149(2x); 215 [geld.ov. 1558] 2 bezwering, uitbanning van boze geesten (in MNW zonder citaat) *Exordium magnum* 41 [nomnl. 1e h. 15e e.] *Mirakelboeck* 33 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]

beswigen trans. 'verzwijgen, onder zich houden, een vonnis' (Hwb, bet. I) *Versl. O.V.R.* 1, 327 [wmnl. 1e h. 16e e. (1454)]

beswijncen trans. 'begieten' (Hwb; vgl. **swenken**) *Wfri. stadrechten* 1, 179 [holl. 1468]

beswiken 1 *mijn bloet beswijct mi*, 'het bloed wijkt uit mijne aderen, van iem. die doodsbleek wordt' (Hwb, sub bet. 2). *Troyen hs.* 2, 317 [? 1e h. 15e e.]

beswoegen 1.1 *enen omme den hals* -, trans. iem. om de hals vallen *Kl. v. Diepenv. hs.* 326 [geld.ov. 1534] 2.1 intr. 'flauw vallen' (Hwb) *Kl. v. Diepenv. hs.* 148; 157 [geld.ov. 1534]

betaeldach subst. betaaldag *R. v. Gorinchem* 111 [holl. 1420]

betaelre 3 onder **betaler**

betafelen trans. 'inschrijven in een register' (Hwb) *R. v. Zierikzee* 126 [wmnl. 1429] *R. v. Zierikzee* 311 [wmnl. 1512]

betalen 1 *enen name* -, 'een naam eer aan doen' (Hwb, bet. I, 10) *HEELU, Rijmkronijk* 286 [brab. c.1440]

betaler* 3 -taelre 1 subst. 'hij die betaalt' (Hwb, bet. 1; in *TNTL* 22 (1903), 59 ook enige malen) *R. v. Nedersticht* 1, 80 [holl.utr. 1471] 2 schuldenaar, debiteur *Tien ghebode* 59(nx) [geld. 1452] *Leid. keurb.* 261 [zholl. 1471]

betant wel -sijn, 'goede tanden hebbende' (Hwb) *Naturen bloeme* 1, 40 [wmnl. c.1375]

betasten 3 **by-** trans. 'betasten, aanraken' *Luiks diatessaron* 280 [wlimb.vl.brab. begin 14e e.] *L. v. V., Sp. hist.* 2, 149; 238 [brab. c.1325] *Wfri. stadrechten* 2, 239 [holl. c.1560 (1405-'22)]

betastinghe subst. betasting *Ann. em.* 4, 220 [vl. 1487]

bete* 1 **beete** 1 **witte** -, 'snijbiet, witte beet' (beta cicla alba) *Herbarius in dyetsche* 450 [vl. 1484] 2 **swerte** -, 'biet, rode biet?' (beta vulgaris?) *Herbarius in dyetsche* 450 [vl. 1484]

betekenen 1 trans. zeggen, verklaren *BRUGM., Onuitg. serm.* 210 [zolim. 1523]

betercoop -coop 1.1 adj. 'goedkoop' (Hwb; MNW s.v. **beter**, bet. I, 1) *R. v. Haarl.* 166 [zholl. 2e h. 15e e. <1483>] *Br. handel Eng.* 2, 422 [zholl. 1532] *Syoens kroniek* 341 [zovl. c.1540] 2.1 adv. 'goedkoop' (Hwb; MNW s.v. **beter**, bet. I, 1) *Br. handel Frankrijk* 1, 342 [zholl. 1530] *Br. Middelburg* 3, 109 [zholl. 1456] *Br. Middelburg* 3, 370 [wmnl. voor 1536]

beteren 1 trans. 'veranderen' (Hwb, bet. I, 7) *Seven wijze mannen* 78a [zholl. 1479]

beteringe* 1 -ghe -rijng 1 subst. verbetering (t.w. van de gezondheidstoestand) *Mirakelboeck* 75 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>] 2 zedelijke verbetering *Maria-leg.* 1 84; 85 [holl. 1479]

betichtigen trans. 'beschuldigen' (Hwb s.v. **betichten**) *R. v. Zierikzee* 63 [wmnl. 16-17e e. <1426>]

betien* 1 -tiden hem -, 'zich ergens toe zetten' (Hwb 3e art.) *Kaetspel* 11 [vl. 1481]

betimmeren 1 -tymmeren 1 trans. 'timmeren, bouwen' (Hwb, bet. 1) *Wfri. stadrechten* 2, 257(nx) [holl. c.1560 <1405-'22>] 2 onderhouden (m.b.t. gebouwen) *Br. Middelburg* 2, 26(2x) [brab. 1533] 3 'timmeren op een grond, dien door bouwen bezetten' (Hwb, sub bet. 1) *Kl. ten Briele* 115(3x) [vl. 1357]

betoeverthede subst. 'het betooverd zijn' (Hwb) *Mnl. zegeningen* 294 [vl. 2e kw. 15e e.]

betogen partc. adj. betrokken (van de lucht), bewolkt (van *betien*) BRUGM., *Onuitg. serm.* 172 [zolim. 1523]

betonen* 1 -toonen 1.1 hem -, zich gedragen als *Br. Middelburg* 1, 40 [holl. 1456] 2.1 subst. 'bewijs' (lat. *demonstratio*; ed. 202) SUSO, *Horologium* 202 [brab. c.1350]

betonye -thonie batonie subst. 'betonie' (*Synon. mnl. plantenn.* 266) *Boec van medicinen* 166; 167 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 266 [nsaks. eind 14e e.]

betooch* 1 -toech subst. bewijsvoering *R. v. Haarl.* 158(nx) [zholl. 2e h. 15e e. <1469>]

betoon 1 subst. 'verklaring, mededeeling' (Hwb, bet. 3) *Ndl. geistl. lieder* 218 [wov. 2e h. 15e e.]

betoveren -toeveren 1 trans. beheksen, 'betooveren' (Hwb) *Spiegel historiael* I 2, 161; 242 [wvl. c.1350] *Man-dev.*² 138 [holl. 1462] 2 'betooveren, iem. het hoofd op hol brengen' (Hwb) *Roman van Lancelot* 2, 94 [vl. brab. c.1320] *Mnl. zegeningen* 312; 314 [vl. 2e kw. 15e e.]

betrapen 1 trans. 'bedenken, overwegen, ter harte nemen' (Rh. Gl., bet. 2) *Marg. v. Lymborch* 98b [brab. 1516]

betreck subst. 'beroep op eene hoogere rechtbank' (Hwb, bet. 4) *R. v. Haarl.* 212 [zholl. 1e h. 16e e. <1503>]

betreckbaer adj. 'voor den rechter kunnende gebracht worden' (WNT s.v. **betrekken**, Afl.) *Br. handel Eng.* 2, 456 [brab. 1537]

betrecken 1 1.1 (iet) - voir, trans. (een zaak) aanhangig maken bij *R. v. Haarl.* 212(2x) [zholl. 1e h. 16e e. <1503>] 2.1 enen laten -, iemand aan zijn lot overlaten (vgl. *enen laten betien* in MNW s.v. **betien** (II), Onz.) *Mariaklachten* 315 [brab. 2e h. 15e e.]

betrent prep. 'omtrent, in de nabijheid van (iets)' (Hwb) *Mnl. gen. recepten* 75 [vl. 1e h. 15e e.]

betrouwelijke* 1 -lick -tr(o)uwelic -truwelike 1.1 adj. 'vertrouwend' (Hwb) *Exordium magnum* 23 [nomnl. 1e h. 15e e.] 2.1 adv. vertrouwend *Exordium magnum* 45 [nomnl. 1e h. 15e e.] MAUBURNUS, *Scala* 143; 161 [geld.ov. 1558]

betrouwen 1 trans. vertrouwen *Marg. v. Lymborch* 115a [brab. 1516] *Mandev.*² 148 [holl. 1462]

betrouwicheit subst. 'goede trouw' (ed. 301) *Mandev.*² 255 [holl. 1462]

betrouwinge* 1 -ghe subst. 'vertrouwen (op)' (ed. 301) *Mandev.*² 127 [holl. 1462]

betruwelike 1 onder **betrouwelike**

betstapel 2 -stapel subst. 'een der vier pooten waarop een bed rust' (Hwb; vgl. **stapel**, bet. 5) *R. v. Leiden* 174; 175 [zholl. c.1447] *R. v. Leiden* 185 [zholl. 2e h. 15e e.]

bettoer subst. stootwapen, slagwapen *Tocht v. J. v. Blois* 131 [zholl. 1361-'62]

betughenesse -tuechnisse subst. 'getuigenis' (Hwb) *Dagb. v. Gent* 1 250 [wmnl.vl. 1467-'90] *Stadr. Groningen* 87 [gron. 1425 <1332>]

betunen* 1 -tuynen *enen den wech* -, 'iem. den weg versperren' (Hwb) *Stichtige punten* 229 [geld.ov. c.1475]

betwifelt adj. vertwijfeld (vgl. Rh. Gl. s.v. **betwijfelt**) *Teghen die strael* 84 [holl.-c.1480-'85]

beurse 1 onder **borse**

bevaen 1 **bevangen** 1.1 trans. dichten, stoppen (vgl. WNT s.v. **bevangen**, bet. A, 2; m.b.t. een dijk) *Rek. v. Nijm.* 3, 300 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 174 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 249; 250(2x) [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 11 [geld. 1533] 2.1 *met vrucht* -, zwanger (vgl. *met kinde* - in MNW, bet. 11, d waar ook *vrucht bevaen*) *R. v. Amst.* 352 [holl. 1494-1512]

bevalen 1 1 (-aen) intr. bedlegerig worden (door) (vgl. WNT s.v. **bevalen** (II), bet. B, 1) *Kl. v. Diepenv. hs.* 156; 170 [geld.ov. 1534] *Kl. v. Diepenv. hs.* 350 [geld.ov. 1534] 2 *enen* -, iemand afgaan (vgl. WNT s.v. **bevalen** (II), bet. B, 4) *Stichtige punten* 162; 165 [geld.ov. c.1475]

bevallijcheit* 1 -vallicheit -licheide subst. bevalligheid, welgevalligheid, behaaglijkheid (vgl. Hwb) *Mnl. geest. proza* 249 [brab. c.1450] *Mnl. geest. proza* 102 [wvl. 2e h. 14e e.]

bevanc 1 *naer den bevanghe van*, overeenkomstig de inhoud van *Ann. em.* 15, 141 [vl. 1525]

bevangen 1 trans. beschermen (vgl. Rh. Gl. s.v. **bevaen**, bet. 2) *Rek. v. Nijm.* 6, 112; 126 [geld. 1537]

bevangenheit subst. begrenzing *Mnl. geest. proza* 145 [brab. 1e h. 15e e.]

bevaren* 1 -vaeren trans. varen (m.b.t. 'houcvaert') *K. v. Brielle*² 256 [zholl. 1527]

bevaringhe subst. 'inbezitneming' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 85 [omnl. 1e h. 16e e.]

bevaten 1 -myt, trans. 'vullen met' (Hwb) *Stadr. Ommen* 32 [ov. 1451-'61]

beveel 1 1 subst. gebod *Marg. v. Lymborch* 124b [brab. 1516] 2 'machtiging, opdracht' (*R. v. Utrecht* 3, 15) *R. v. Utrecht* 1, 353 [holl.utr. 1465-'86 <1445>] *Stichtige punten* 53 [geld.ov. c.1475]

beveelnisse* 1 -nesse subst. 'het zich opdragen aan de bescherming van God of een heilige' (Hwb, bet. 2) *Bevelinghe* 313 [wvl. 14e e.]

beveelsluden onder **bevelsslude**

beveyligen trans. beveiligen *Br. Middelburg* 2, 286 [wmnl. 1418]

beveynootscip subst. arbeidsovereenkomst, arbeidsverbintenis *K. v. Brielle*² 251; 252 [zholl. 1527]

beveysdicheit subst. 'valsheid, geveinsdheid' (ed. 256) *Doct. des tijts* 141 [holl. 1486]

beveinsen -vijnsen *bewijnsden* 1. *bevijnsden* *Lev. v. S. Clara* 1 trans. 'veinsen' (Hwb s.v. **bevensen**) *Lev. v. S. Clara* 24 [brab. begin 16e e.?] 2 *ontveinzen* *Lev. v. S. Clara* 24 [brab. begin 16e e.]

bevelic adj. angstwekkend, schrik aanjagend (vgl. *beven*, sub *Bedr.*) *M. v. H., Boek b. g.* 337 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

bevelinge 1 subst. drukte, rompslomp *Stichtige punten* 136 [geld.ov. c.1475]

bevelschen trans. 'verontreinigen, verpesten van de lucht' (ed. 1, 216) *DIRC v. DELF, Tafel 2*, 225 [nholl. 1469]

bevelsslude -luyden beveelsluden -luyd subst. pl. personen aan wie een bepaalde opdracht is gegeven (cf. Schiller-Lübben op *bevelchslude* en *WNT s.v. bevel*, *Samenst.*) *Rek. v. Nijm.* 3, 281(3x) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 7, 190 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 163; 177; 188 [geld. 1544]

beven 1 **1.1** intr. 'dreunen, schudden van den grond, de aarde' (*Hwb*, bet. 4) *Troyen hs.* 2, 210 [? 1e h. 15e e.]

2.1 *dat* -, subst. de koorts *Janus* 14 363a(2x); 364a [nomnl.vl. eind 15e e.]

bevenclie 6 onder **beventlic** SUSO, *Horologium*

bevenellesaet subst. 'zaad van pimpernel, steenbreek' (*Braekman* 1965, 83) *Mnl. gen. recepten* 36 [vl. 1e h. 15e e.]

bevenclic subst. 'geveinsdheid' (ed. 1, 216) *DIRC v. DELF, Tafel 3*, 494 [nholl. 1480]

beventlic *bevenclie* 1. *beventlic* adj. verschrikkelijk, vreselijk (lat. *tremendus*) SUSO, *Horologium* 202 [holl.brab. c.1350]

beversijn -swijn subst. 'bevergeil' (*Hwb*), 'castorium' *Boec van medicinen* 121(4x); 127; 144 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] (*Boec van medicinen* 326) *Boec van medicinen* 149(2x); 172 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *Bronnen Rijnsburg* 744 [zholl. 1383]

bevertreyse subst. 'bedevaart' (*Hwb s.v. bedevaerts-reise*) *R. v. Leiden* 223 [zholl. 2e h. 15e e.]

bevestinghe subst. 'bevestiging, versterking' (*Hwb*) *Lev. v. S. Clara* 46 [brab. begin 16e e.?]

bevet subst. 'buffet' (*Hwb s.v. bofet*) *R. v. Zierikzee* 292 [wmnl. 1442]

bevijsdelijcheit subst. godsbeleving, godservaring *TAULER-hss.* 335 [brab. c.1490]

bevijsdinghe onder **bevindinge**

bevijsen onder **beveinsen**

bevillen trans. 'afvillen' (*Hwb*) *Versl. O.V.R.* 4, 401 [zholl. 17e e. (1448)]

bevindelie - *sijn*, juist blijken te zijn *Kaetspel* 97 [vl. 1481]

bevinden 1 **-vynden** trans. 'betrappen' (*R. v. Utrecht* 3, 15) *R. v. Utrecht* 1, 331 [holl.utr. 1465-'86 (1440)] *R. v. Utrecht* 4, 215 [holl.utr. 1476] *Sermonen* 181 [brab. na 1540]

bevinder subst. die een overtreding vaststelt *K. v. Brielle*² 213 [zholl. 1491] *K. v. Brielle*² 230 [zholl. 1527]

bevindinge -ghe -vijsdinghe 1 subst. 'uitkomst van een waarneming of onderzoek' (ed. 1, 216) *DIRC v. DELF, Tafel 2*, 299 [nholl. 1469] 2 'uitdenksel' (ed. 1, 216) *DIRC v. DELF, Tafel 2*, 120; 229 [nholl. 1469] 3 *verzin-sel*, uitvlucht (lat. *adinventio*) SUSO, *Horologium* 170 [holl.brab. c.1350] 4 *ondervinding*, beleving *TAULER-hss.* 327; 333 [wvl. 1486] *TAULER-hss.* 335 [brab. c.1490] *TAULER-hss.* 300 [wbrab. c.1500] 5 *ervaring*, 'ondervinding' (ed. 1, 216) *DIRC v. DELF, Tafel 2*, 89 [nholl. 1469]

bevint subst. 'bevind, waarneming' (*Hwb*) *Dagb. v. Gent* 2, 46 [wmnl.vl. 1467-'90]

bevlecken 3 trans. 'bevekken, bezoedelen', verontrei-

bevelekenisse

nigen *Kl. v. Diepenv. hs.* 132 [geld.ov. 1534] ZERBOLT, *Mnl. vert.* 217 [holl. c.1470]

bevelekenisse subst. bevlekking, bezoedeling *Boeck v. d. voirs. g.* 249 [nholl. c.1470]

bevelecker subst. 'hij die iem. tot zonde brengt' (Hwb) *Marialeg.* 1 176 [holl. 1479]

beveleckinge 1 -ghe subst. besmetting, bezoedeling, verontreiniging *Frensweger hs.* 103 [nomnl. c.1480] *Sermonen* 323 [brab. na 1540] *Stichtige punten* 130 [geld.ov. c.1475] W. v. S. Th., *Epistel* 95 [ov. c.1470]

bevelect 1.1 adj. vuil, smerig *Sermonen* 132 [brab. na 1540] 2.1 -e ziekte, besmettelijke ziekte *Br. Middelburg* 3, 133 [zholl. 1472]

bevelectheit subst. onreinheid, bezoedeling (t.w. door de zonde) *Boeck v. d. voirs. g.* 237 [nholl. c.1470]

bevloedinge subst. overstroming *Br. Middelburg* 2, 466 [wmnl. 1531]

bevoelen 1 -op, intr. medegevoel, deernis hebben met *Stichtige punten* 141 [geld.ov. c.1475]

bevoelicheit 1 onder **bevoellijchede**

bevoeliken 1 adv. voelbaar (lat. *sensibiliter*) *Sp. d. Volc.* 127 [limb. 1466] 2 uit ervaring, daadwerkelijk (lat. *experimentaliter*) *Sp. d. Volc.* 421 [limb. 1466]

bevoelinge* 1 -ghe subst. gevoel, beleving TAULERHSS. 300 [wbrab. c.1500]

bevoellijc* 1 -voelic(k) 1.1 adj. zintuiglijk waarneembaar, voelbaar, zichtbaar (lat. *sensibilis*) *Mnl. geest. proza* 315(2x) [omnl. c.1430] *Sp. d. Volc.* 103; 115; 139; 141; 161; 183(4x); 197(2x); 213; 219(2x); 225 [limb. 1466] *Parab. v. Cyrillus* 123 [holl. c.1475] 1.2 voelbaar, door het gevoel kenbaar *Mnl. geest. proza* 253 [zovl. 1460] BRUGM., *Onuitg. serm.* 202 [zolim. 1523] 1.3 van het gevoel MAUBURNUS, *Scala* 149 [geld.ov. 1558] 1.4 ondervonden (lat. *experimentalis*) *Sp. d. Volc.* 143(2x); 181 [limb. 1466] 1.5 'verstandig, schrander' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 204 [nholl. 1480] 2.1 adv. op een meelevende wijze *Sermonen* 18 [brab. na 1540] 3.1 -op enen, medegevoel hebbend voor iemand *Stichtige punten* 88; 156 [geld.ov. c.1475]

bevoellijchede* 1 -voelicheit -heyt 1 subst. het gevoelen, smaken, ondervinden *Sermonen* 14(2x); 66; 151 [brab. na 1540] *Frensweger hs.* 125 [nomnl. c.1480] 2 'gevoeligheid, gevoel' (Hwb s.v. **bevoellijcheit**) *Parab. v. Cyrillus* 114 [holl. c.1475] *Mnl. geest. proza* 319 [omnl. c.1430] BRUGM., *Verspr. serm.* 51 [st. 1476] *Jhesus col-lacien* 191 [nholl.vl. c.1480] 3 ervaring, beleving (lat. *experientia*) *Sp. d. Volc.* 265; 299; 309; 381 [limb. 1466] 4 medegevoel *Stichtige punten* 248 [geld.ov. c.1475]

bevoetstapt adj. 'voetstappen vertoonende, van den grond' (Hwb) *Drie con.* 242a [nholl. c.1470]

bevoirt adv. voorts, verder *Br. handel Eng.* 1, 970 [zholl. 1462]

bevolct partc. adj. bevolkt *Mandev.*² 162 [holl. 1462]

bevolgen* 1 -ghen trans. eisen, trachten te verkrijgen *Bouc v. Audienc.* 373 [wmnl.vl. 1370-'78]

bevonnissen trans. 'een schuldbrief voorzien van een vonnis om de uitwinning van een pand ten uitvoer te leggen' (Hwb, bet. 1) *Oork. Helmond* 201; 203(2x) [brab. na 1661 <1480>]

bevoochden trans. 'een voogd aanstellen over' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 374 [holl. 17e e. <1460>]

bevrachtbrief subst. chertepartij *Br. handel Frankrijk* 1, 401 [zholl. 1546]

bevrachten 1 trans. bevrachten (m.b.t. een schip; vgl. Hwb) *Br. handel Eng.* 2, 662 [zholl. 1546] 2 in een schip

laden (m.b.t. goederen; vgl. Hwb i.v.) *R. v. Gorinchem* 163 [holl. 1481] *R. v. Gorinchem* 160 [holl. 16e e. <1480>] *Br. handel Eng.* 2, 25 [zholl. 1490] *Br. handel Eng.* 2, 636 [brab. 1546] 3 opdragen te vervoeren (met een persoon als object) *Tol v. Iersekeroord* 131 [brab. 1532] *Br. handel Eng.* 2, 323 [zholl. 1524] *Br. handel Eng.* 2, 584 [brab. 1545]

bevrachter subst. die een schip bevracht *Br. handel Eng.* 2, 677 [zholl. 1548]

bevrachtinge -ghe subst. 'bevrachting' (Hwb) *Br. handel Frankrijk* 1, 147 [zholl. 1473] *Br. handel Frankrijk* 1, 285 [zholl. 1514] *Br. handel Eng.* 2, 689(2x) [brab. 1549]

bevreden 1 *enen rechte dach* -, 'een vrede voor een rechte dag afkondigen' (Hwb, sub bet. 2) *Warfsconstitutien* 64 [gron. c.1580 <1455>]

bevredigen *een recht* -, een vrede voor een rechte dag afkondigen (vgl. Hwb s.v. **bevreden**, sub bet. 2) *R. v. Drente* 105 [nomnl. 1412]

bevredinge 1 1 subst. 'het afkondigen van een vrede voor een rechte dag of rechtszitting' (Hwb, bet. 3) *Warfsconstitutien* 64 [gron. c.1580 <1455>] 2 omheining *R. v. Vollenhove* 2, 30 [wov. 1492]

bevreest -vrest 1 partc. adj. 'bevreesd' (Hwb) BRUGM., *Onuitg. serm.* 233 [zolim. 1523] 2 vrezend *Kaetspel* 82(2x) [vl. 1481]

bevrien 1 1.1 trans. vrijstellen *Tol v. Iersekeroord* 62 [brab. 1499] 2.1 *hem* -, door middel van deugdelijke argumenten ontheffing verkrijgen van de verplichting tot het betalen van een boete *R. v. Amst.* 617 [holl. c.1497] 3.1 *bevrijt sijn in enes geest*, 'in iemands geest, met uitsluiting van anderen, woning hebben, van God' (Hwb, bet. 6) *Ovl. lied. en ged.* 34 [wvl. 2e h. 14e e.]

bevriesen* 1 -friesen intr. bevroren, dichtvriezen *Rek. v. Nijm.* 8, 150 [geld. 1543]

bevroeden 1 onder **bevroeden**

bevroedelic adj. begrijpelijk ZERBOLT, *Mnl. vert.* 106 [holl.utr. 1445]

bevroeden 1 -vroeden 1.1 intr./ refl. (c. gen.) eruit komen, tot een uitspraak, beslissing komen (in rechte) *R. v. Gorinchem* 26 [holl. 1577 <1382>] 2.1 *hem* - op, zich bezinnen op *Br. handel Frankrijk* 1, 209; 210 [zholl. 1491]

bevronen trans. 'in beslag nemen (door er een kruis op te zetten)' (Hwb) *Saksenspiegel* 2, 111 [nholl.omnl. 1451] *Saksenspiegel* 1, 65 [nholl. eind 15e e.]

bevrucht adj. 'bevrucht, zwanger' (Hwb 2e art.) *Ndl. geistl. lieder* 251 [holl. c.1500] *Lev. v. Kunera* 7 [utr. c.1530?] *Br. Middelburg* 1, 511 [wmnl. 1518]

bewachtsaem adj. 'behoedzaam, op zijne hoede tegen' (Hwb) *Devoot boecxken* 98 [brab. 1539]

bewaer -wa(i)r subst. bewaring, bewaking *Rek. v. Nijm.* 8, 160; 225(3x); 226; 227(2x); 232 [geld. 1544] *R. v. Nedersticht* 1, 117 [holl.utr. 1523 <1504>]

bewaerder 1 onder **bewaerre**

bewaerigen trans. 'eene zaak overtuigend bewijzen' (Hwb s.v. **bewaren** (III)) *R. v. Zierikzee* 367 [wmnl. 1593 <1455>]

bewaernesse* 1 -warenesse -nisse 1 subst. 'gevangenhouding' (Hwb, bet. 6) *Ann. em.* 14, 45 [vl. 1488] 2 'waarborg' (Hwb, bet. 7) *Br. Middelburg* 2, 67 [wmnl. 1502]

bewaeronge 1 onder **bewaringe**

bewaerre* 1 -waerder 1 subst. bewaker *Sermonen* 472 [brab. na 1540] 2 verpleger *Br. Middelburg* 1, 157(2x) [wmnl. 1515]

bewaerster 1 subst. bewaakster, behoedster *Teghen die strael* 74 [holl. c.1480-'85] *Stichtige punten* 152 [geld.ov. c.1475] *Blome d. Doochd.* 110; 123 [holl. c.1485] 2 bestuurster *Marialeg.* 1 246; 298 [holl. 1479] 3 beheerster *Bronnen Rijnsburg* 945 [zholl. 1489] 4 beschermster *Devoet boecxken* 38 [brab. 1539] 5 'verpleegster' (ed. 974 n.) *Bronnen Rijnsburg* 974 [zholl. 1493] **bewaerstrigge** subst. verpleegster *Br. Middelburg* 1, 157(2x) [wmnl. 1515]

bewallen trans. 'omwallen, ommuren' (Hwb) *R. v. Tiel* 102 [geld. 1498]

bewandelen trans. begaan, betreden *Drie con.* 157b [wmnl.brab. c.1460]

bewaninge 1 1 subst. 'vermoeden' (Hwb, bet. 2) *Levens v. Jezus* 28 [wvl. 1332] 2 gerucht *Levens v. Jezus* 208 [wvl. 1332]

bewantheit subst. 'verwantschap' (Hwb, bet. 2) *Gedenkw. Gelderland* 4, 443 [geld. 15e e. (1471)]

bewar onder **bewaer**

bewaren 1 *enen - metten heyligen sacramente*, iemand het sacrament van de stervenden toedienen *Seven wijse mannen* 63b [zholl. 1479]

bewarenesse 1 onder **bewaernesse**

bewarenisse 1 onder **bewaernesse**

bewaringe 1 **-ghe waeronge** 1 subst. onderhouding, inachtneming *MAUBURNUS, Scala* 149 [geld.ov. 1558] *Mnl. geest. proza* 86 [holl.utr. 1439] *Frensweger hs.* 77 [nomnl. c.1480] 2 toezicht, inspectie *Rek. v. Nijm.* 3, 272 [geld. 1526]

bewarnen intr. 'opkomen tegen' (Hwb s.v. **bewarenen** (II)) *Hs. Kloosterregels* 359 [geld.ov. 1e h. 16e e.]

bewarster onder **bewaerster**

bewechlijcheit onder **beweghelicheit**

beweechster subst. 'geleidster' (ed. 256) *Doct. des tijts* 92 [holl. 1486]

beweenlic adj. treurig, droevig, smartelijk *Mariaklachten* 332 [holl. 2e h. 15e e.]

beweent adj. 'beschreid, in tranen' (Hwb) *TNTL* 16, 301 [wmnl.vl. c.1350]

bewegelijc 1 **-weechelick beweghelic -like** 1.1 adj. 'roerend' (Hwb, bet. 3; van goederen) *Biënb.*² 13; 217 [holl.utr. 1458] 1.2 'iemand ergens toe brengende' (Hwb, bet. 4) *Versl. O.V.R.* 4, 492 [holl.utr. 1543] 2.1 adv. roerend, treffend *Frensweger hs.* 54; 63 [nomnl. c.1480]

bewegen* 1 **-ghen** 1.1 *enen iet -*, trans. iemand iets (toe)zenden *Dagb. v. Gent* 2, 20 [wmnl.vl. 1467-'90] 2.1 subst. deernis *Mariaklachten* 313 [brab. 2e h. 15e e.]

bewegenisse subst. beroering *Doct. des tijts* 226 [holl. 1486]

bewegentheit subst. aansporing *Ann. em.* 31, 49 [vl. 1499]

beweghelicheit bewege- beweechlijc- 1 subst. 'beweegbaarheid, beweeglijkheid' (Hwb, bet. 1) *Lavinge* 41 [geld.ov. 1502] 2 bewogenheid, 'ontroering' (Hwb, bet. 2) *Mnl. geest. proza* 315 [omnl. c.1430] *Exordium magnum* 36; 38; 44 [nomnl. 1e h. 15e e.] 3 'hartstocht' (ed. 202) *SUSO, Horologium* 202 [brab. c.1350]

beweginge -ghe -ghinc beweghing(h)e 1 subst. beweging (t.w. met het lichaam) *Mnl. geest. proza* 195 [nomnl. 1e h. 15e e.] 2 'beroering, opwekking' (lat. *suggestio*; ed. 1, 216) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 166 [nholl. 1469] *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 22 [nholl. 1480] 3 gemoedsbeweging, ontroering *Mnl. geest. proza* 89 [brab. 1e h. 15e e.] *Marialeg.* 1 324 [holl. 1479] *MANDE, Bijl.* 26 [brab.

15e e.] JAN v. L., *Vijf man*. 184 [brab.nomnl. c.1425] *Stichtige punten* 167 [geld.ov. c.1475] BRUGM., *Onuitg. serm.* 92 [zolim. 1523] *Dietse Epistola* 19 [holl.utr. 2e h. 15e e.] 4 onrust (lat. *motus, commotio* ed. 254) *Soliloquium*-vert. 202; 217; 243 [wmnl.omnl. c.1430] 5 neiging BRUGM., *Onuitg. serm.* 179 [zolim. 1523]

beweken 1 intr. 'week worden' (lat. *mollescere*; ed. 202) SUSO, *Horologium* 202 [holl.brab. c.1460]

bewerfenisse -venisse subst. 'toedoen, schuld' (ed. 346) MOORS, *Oorkondentaal* 286 [wlimb. 1344] MOORS, *Oorkondentaal* 288(2x) [wlimb. 1345]

bewerp subst. 'concept, ontwerp' (Hwb, bet. 3) *Leugemeete* 160 [vl. 1474] *Leugemeete* 167 [vl. 1496]

bewerpen 1 trans. 'begraven' (Hwb, bet. I, 3) *Wfri. stadrechten* 2, 302 [holl. 1549 <1452>]

bewervenisse onder **bewerfenisse**

bewesterscelt subst. gebied ten westen van de Schelde *Cart. de Dunis* 237 [vl. 1338]

bewettigen* 1 **-wetteghen** trans. 'bekrachtigen' (Stal-laert, bet. 2) *Bouc v. Audienc.* 805 [wmnl.vl. 1370-'78]

bewiden trans. 'uitrusten, begiftigen' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 392 [nholl. 1480]

bewynden 1 onder **bewinden**

bewijnsden 6 onder **beveinsen** *Lev. v. S. Clara*

bewynt 1 onder **bewint**

bewijslick onder **bewiselijc**

bewillen trans. believe, wensen (vgl. Schiller-Lübben, 322b-323a) *Dagb. v. Gent* 1 250 [wmnl.vl. 1467-'90]

bewilligen 1 trans. 'toestaan, in iets toestemmen' (Hwb, bet. 2) *Gedenkw. Gelderland* 4, 199 [geld. 1444] *Rek. v. Nijm.* 6, 230 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 8, 100 [geld. 1543] *Rek. v. Nijm.* 8, 188 [geld. 1544] 2 bedwingen, onder zijn macht brengen *Br. Middelburg* 2, 370 [zholl. 1477]

bewinden 1 **-wynden** 1 trans. 'inwikkelen, omwinden met iets' (Hwb, bet. I, 1) *Rek. v. Nijm.* 4, 245 [geld. 1531] 2 'verbergen' (Hwb, bet. I, 2) ZERBOLT, *Super modo* 123 [brab. c.1393-1402]

bewinder 1 subst. 'bewindvoerder' (Hwb, bet. 1) *Br. Middelburg* 2, 30 [wmnl. 1538]

bewint* 1 **-wynt** subst. 'rechtsgebied' (Hwb, bet. 3) *R. v. Gorinchem* 126 [holl. 1443]

bewiselic -wis(e)lic bewijs(e)lick bewijze- bewijsselijc -lic bewijslijc bewijszlijck 1.1 adj. 'bewijsbaar' (Hwb) *R. Kampen* 64 [wov. eind 14e e. <1389>] *R. Kampen* 74 [wov. 1409] GANSFORT, *De or. dom.* 101 [holl.nomnl. c.1500] *Warfsconstitutien* 13 [gron. c.1580 <1445>] *Rek. v. Nijm.* 3, 275 [geld. 1526] *R. v. Vollenhove* 2, 163 [wov. c.1450] *R. v. Tiel* 10 [geld. 1447] *R. v. Tiel* 16; 17 [geld. 1500-'50] *R. v. Tiel* 111 [geld. 1516] *R. v. Harderwijk* 22 [wgeld. 2e h. 15e e.] *Etstoel Drenthe* 185 [dr. 1571 <1516>] 1.2 aanwijsbaar, aantoonbaar TAULER-hss. 299 [wbrab. c.1500] 2.1 adv. bewijsbaar *Rek. v. Nijm.* 4, 60 [geld. 1528]

bewisen 1 1.1 *enen -*, trans. iem. (officieel) aanwijzen als rechtmatig erfgenaam (vgl. WNT, bet. A, 3) *R. v. Haarl.* 208 [zholl. 1e h. 16e e. <1503>] 2.1 subst. gebaar, handelen (vgl. MNW, sub bet. 11) *Marialeg.* 1 345; 367 [holl. 1479]

bewisinge 1 **-ghe bewij-** 1 subst. werking BRUGM., *Verspr. serm.* 68 [st. 1476] 2 gebaar, gebaren (coll.) *Marialeg.* 1 389 [holl. 1479] 3 pandschap *R. v. Gorinchem* 113(2x) [holl. 1421]

bewissen 1 *hem -*, bij bewustzijn zijn (vgl. *hem beweten*)

bewoenlijk

Kl. v. Diepenv. hs. 157 [geld.ov. 1534]

bewoenlijk adj. 'bewoonbaar' (Hwb) *Parab. v. Cyrillus* 55 [holl. c.1475]

bewoesten trans. 'vredeloos leggen' (Hwb) *Bouc v. Audienc.* 930; 982 [wmnl.vl. 1370-'78]

bewonderen intr. 'zich verwonderen' (Hwb) *Ann. em.* 14, 352 [vl. 1488]

bewonen 1 1 trans. wonen *Kamper schepenacten* 226 [ov. 1335] 2 bevolken *Mandev.*² 218; 264 [holl. 1462]

bewoorden -woerden trans. verwoorden, onder woorden brengen *Sermonen* 389 [brab. na 1540] *Cancelierb.* 184 [zolim. 1471] *Sp. d. Volc.* 185; 233; 265(2x); 321(2x); 347(2x); 415; 421 [limb. 1466]

bewouden refl. 'zich schikken in iets, met iets tevreden zijn' (Hwb) *Naturen bloeme* 1, 6 [wmnl. c.1375]

bi 1 **bij** 1 prep. 'om, rondom' (in het MNW, sub bet. 1 zonder citaat) *Borchgrave v. Couchi* 188 [vl. eind 14e e.] 2 'naar' (Hwb, bet. I, 2, d) *Vl. rijmkr.* 207; 219; 224; 241 [ovl. c.1380-1425]

bibeliste subst. bijbelkenner (vgl. WNT s.v. **bijbel**, Afl.) *Syoens kroniek* 412 [zovl. c.1540]

bible subst. 'bijbel' (Hwb) HEELU, *Rijmchronijk* 329; 331 [brab. c.1440] JACOB v. M., *Stroph.* 120; 123 [holl.utr. 1339]

biblivelijkheid subst. 'volharding' (Hwb) *Sp. d. Volc.* 219 [limb. 1466]

bickelen intr. 'met bikkelsteen spelen' (Hwb) *R. v. Utrecht* 4, 341 [holl.utr. eind 14e e.]

bickerlinge subst. een soort wol *Br. handel Eng.* 2, 602 [zholl. 1545]

bicksbart l. *bocksbart*? subst. 'duivenkervel' (ed. 270) *Synon. mnl. plantenn.* 270 [? 2e h. 15e e.] z. onder **boxbaert**

bicquet subst. balans, weegschaal (vgl. ofr. *biquet*) *Br. Middelburg* 3, 163 [wmnl. 1490]

bidacht 1 onder **bedacht**

biddinge* 1 **-ghe** 1 subst. het dringend vragen, smeken *Frensweger hs.* 83; 174; 205 [nomnl. c.1480] 2 wens *Mnl. geest. proza* 147 [wvl. 1413] 3 verzoek (t.w. tot opneming in een klooster, gewoonlijk **bede** genoemd) *Frensweger hs.* 67 [nomnl. c.1480]

bidstere* 1 **-ster** subst. zij die bidt *Lev. v. S. Clara* 23 [brab. begin 16e e.?]

bidstregge bidt- subst. 'zij die gaven vraagt, eene inzameling houdt' (Hwb, bet. 2) *R. v. Zierikzee* 226; 283 [wmnl. 1485]

biebuc 3 **bye-** subst. 'bijenkorf' *Tol v. Iersekeroord* 10 [brab. 1444] *Mnl. fragm.* 1, 225 [wmnl.vl. c.1420]

biechtcelle subst. biechtcel *Syoens kroniek* 333; 410; 431(3x) [zovl. c.1540]

biechtelijk adj. de biecht betreffende *Frensweger hs.* 206 [nomnl. c.1480]

biechtmert subst. spotnaam voor de biecht *Sermonen* 228 [brab. na 1540]

biechtrolle subst. rol, register, lijst, waarin zonden en gebreken worden genoteerd t.b.v. de biecht *Syoens kroniek* 410 [zovl. c.1540]

biechtspiegel subst. lijst van zonden t.b.v. het gewetensonderzoek (vgl. WNT s.v. **biechten**, Samenst.) *Hss. Ruusbr.* 364 [wmnl. 1e h. 15e e.]

biedegheelt subst. 'het loon van den bode voor het doen van eene dagvaarding' (Hwb; vgl. ed. 4, 198-199) *R. v. Utrecht* 1, 201 [holl.utr. 1390]

bieder subst. die een vrede gelast *Versl. O.V.R.* 4, 368 [zholl. 17e e. (1448)]

biendoloos adj. 'zonder zinnelijke voorstellingen' (Hwb s.v. **beeldeloos**) *TAULER-hss.* 351 [olimb. 1442]

bielsnijder 7 **byldescnier** 'beeldsnijder' (z. **beeldesnijder**) *Gesch. Jacobikerk* 243(2x) [holl.utr. 1511]

bien 1 onder **been**

bieraccyze onder **bierasijns**

bierasijns -accyze -assijs -assyze -assise -excijs -excyse -sijs -zyze **byeraczijs** -exchijs **bierenasijs** subst. 'bieraccijns' (Hwb s.v. **bierassise**) *Br. Middelburg* 2, 158(2x) [zholl. 1367] *Br. Middelburg* 2, 55(2x) [zholl. 1456] *Br. Middelburg* 1, 510(2x) [zholl. 2e h. 15e e.] *Rek. v. Nijm.* 3, 3; 53; 59; 65 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 71(3x) [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 4, 62 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 5, 137(6x) [geld. 1535] *Ann. em.* 24, 446 [zvl. ?] *R. v. Tiel* 40 [geld. 1463] *R. v. Tiel* 80 [geld. 1487] *R. v. Tiel* 128 [geld. 1542] *R. v. Haarl.* 230 [zholl. 1e h. 16e e. (1521)] *R. v. Haarl.* 280 [zholl. 1e h. 16e e. (1548)] *R. v. Amst.* 198; 199(3x); 252 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 320 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 586 [holl. voor 1538] *R. v. Utrecht* 1, 75 [holl.utr. 1374 (1364)]

bierassijnsenaer -asinsenaer -excysen subst. ontvanger van de bieraccijns *Br. Middelburg* 2, 177 [zholl. 1366] *Br. Middelburg* 1, 110 [wmnl. 1449-'51] *R. v. Amst.* 116 [holl. 1452-'94]

bierazijn subst. bierazijn *Tocht v. J. v. Blois* 108 [zholl. 1361-'62]

bierboom 1 subst. stok waaraan een vat bier wordt gedragen (vgl. WNT) *Br. Middelburg* 3, 524 [wmnl. 1545]

bierbrouwer subst. bierbrouwer *Br. Middelburg* 2, 420 [wmnl. 1504]

biercruycke subst. hoeveelheid bier die in een kruik gaat *Br. Middelburg* 3, 523 [wmnl. 1545]

bierdrager -dreger subst. 'iemand die van stadswege is aangesteld om bier ... van de eene plaats naar de andere te brengen' (WNT) *R. v. Gorinchem* 327 [holl. 1502-'16] *R. v. Amst.* 249; 250 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 468(2x); 477(nx); 479 [holl. 1494-1512] *Rek. v. Nijm.* 6, 116 [geld. 1537]

bierdregster subst. bierdraagster *Rek. v. Nijm.* 6, 235 [geld. 1539]

bieren 1 intr. bier vervoeren *Br. Middelburg* 3, 281 [wmnl. 1518]

bierenasijs onder **bierasijns**

bierexcijs onder **bierasijns**

bierexcysen onder **bierassijnsenaer**

bierg(h)elt 1 subst. drinkgeld *Br. Middelburg* 3, 320 [wmnl. 1523] 2 -ghelde, pl. 'vrije grondbezittende boeren' (vgl. MNW s.v. **vergelt** en mnd. *biergelde* bij Schiller-Lübben) *Saksenspiegel* 1, 101 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

biergruyt subst. 'mout' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 3, 214 [geld. 1524]

bierhalvevat subst. vat met een inhoud van een half biervat *Versl. O.V.R.* 6, 582 [zholl. 1549]

bierhuys -huus 1 subst. opslagplaats voor bier *Br. Middelburg* 3, 466(2x) [wmnl. 1544] *Br. Middelburg* 3, 523 [wmnl. 1545] 2 'bierhuis' (ed. 134) *Mnl. woordkunde* 134 [geld. 1468]

bierkelre subst. bierkelder *Bronnen Rijsburg* 718 [zholl. 14e e.] *Bronnen Rijsburg* 763 [zholl. 1397] *Bronnen Rijsburg* 827 [zholl. 1452] *Bronnen Rijsburg* 833 [zholl. 1454]

biermaet byer- -mate subst. 'biermaat, eene bierkan van een bepaalden inhoud' (Hwb, bet. 1) *Wfri. stadrechten* 2, 98 [nholl. c.1530] *K. v. Brielle*² 223(2x); 255 [zholl.

1527] *K. v. Brielle*² 311 [zholl. 1541] *Versl. O.V.R.* 3, 138 [nholl. 2e h. 15e e. <c.1468>]

bierpael subst. ankerpaal voor 'bierschepen' *R. v. Amst.* 531 [holl. c.1500]

bierplagger subst. 'bierslijter' (Hwb) *R. v. Amst.* 70 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 370 [holl. 1494-1512]

bierproever -prouwer subst. 'keurmeester van bier' (Hwb) *Stadr. Kampen* 39 [wov. 1468] **WIELANT**, *Instructie* 133 [vl. 1e kw. 16e e. <1503>] *R. v. Haarl.* 282 [zholl. 1e h. 16e e. <1549>]

bierschip -scip subst. schip voor het vervoer van bier *R. v. Amst.* 65 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 531 [holl. c.1500] *Draperie Haag* 305 [zholl. c.1625 <c.1496>] *Br. Middelburg* 3, 522; 523(3x) [zholl. 1545]

bierseel subst. 'touw om te gebruiken bij het kelderen van vaten bier' (ed. 3, 213 n.2) *Rek. v. Nijm.* 3, 213(2x) [geld. 1524]

biersijs onder **bierasijns**

bierslee -sley subst. 'slede voor biervervoer' (Hwb) *Rek. van Heusden* 123 [nbrab. 1457] *Rek. v. Nijm.* 3, 96 [geld. 1522]

biersleper -sleeper subst. 'een sleeper die bier vervoert' (WNT) *K. v. Brielle*² 278(5x); 279(2x) [zholl. 1531] *R. v. Gouda* 521 [zholl. 1520]

bierslyter subst. bierverkoper (t.w. in het klein) *R. v. Amst.* 62 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 587 [holl. voor 1538]

biersteken intr. van buiten ingevoerde bieren verkopen *Br. Middelburg* 2, 345 [wmnl. 1459] *Br. Middelburg* 3, 579(4x) [wmnl. 1e h. 16e e.]

biersteker -stecker subst. 'hij die tappers voorziet van van buiten ingevoerde bieren' (Hwb, bet. 2) *Wfri. stad-rechten* 2, 95; 115 [nholl. c.1530] *Br. Middelburg* 3, 579; 580 [zholl. 1e h. 16e e.] *K. v. Brielle*² 342; 343(3x) [zholl. 1548] *K. v. Brielle*² 346(2x) [zholl. 1549]

biertapstregge subst. biertapster *R. v. Zierikzee* 378 [wmnl. 1472]

biertaveerne subst. 'bierhuis, kroeg' (Hwb) *Drentsche rechtsbr.* 167 [nomnl. c.1475 <1428>]

biertonne subst. 'bierton, biervat' (Hwb) *R. v. Amst.* 67; 70; 250 [holl. 1452-'94] *Versl. O.V.R.* 2, 106(2x) [zholl. eind 15e e.] *R. v. Haarl.* 270; 271 [zholl. 1e h. 16e e. <1544>] *R. v. Gorinchem* 202 [holl. 1482-1501] *Br. Middelburg* 2, 307(2x) [zholl. 1432]

biervat subst. 'biervat' (Hwb) *R. v. Amst.* 570 [holl. c.1487]

bierwagen subst. 'wagen waarop bier wordt vervoerd' (WNT) *Rek. v. Nijm.* 3, 24(2x); 60; 63 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 86 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 4, 7 [geld. 1528]

bierwercken intr. bier lossen, vervoeren *Br. Middelburg* 3, 107 [wmnl. 1456]

bierwercker -werker subst. die bier uit schepen lost of bier vervoert *K. v. Brielle*² 342; 343 [zholl. 1548] *K. v. Brielle*² 346(2x) [zholl. 1549] *Br. Middelburg* 2, 302 [zholl. 1429] *Br. Middelburg* 2, 63 [wmnl. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 2, 354 [zholl. 1469]

bierwerckersghilde subst. gilde der 'bierwerkers' *Br. Middelburg* 3, 521; 523 [wmnl. 1545]

bieseboutken subst. scheldnaam voor een man (z. WNT s.v. **biesbouw**) *Marg. v. Lymborch* 58a [brab. 1516]

biest 3 subst. 'de eerste melk der koe na het kalven' *Mnl. gen. recepten* 17 [vl. 1e h. 15e e.]

bieste 7 z. **beeste** *Stichtige punten* 248 [geld.ov. c.1475]

bi(e)ge byge bijge subst. 'formeel (van metselaars)'

(Hwb) *Rek. v. Nijm.* 3, 311(2x) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 6, 118 [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 6, 229 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 8, 65 [geld. 1542] *Mnl. woordkunde* 134 [geld. 1457]

bighenomen partc. 'erbij genomen' (ed. 346) MOORS, *Oorkondentaal* 159 [wlimb. 1379]

bighicht subst. 'verklaring, stellige verzekering' (Hwb) *Cam.-rek. Deventer* 6, 58 [geld.ov. 1384]

bijblijvende biblyvende 1.1 adj. voortdurend ingenomen (van medicijnen) W. v. S. Th., *Epistel* 50 [ov. c.1470] 2.1 adv. blijvend, constant *Sp. d. Volc.* 165 [limb. 1466] *Stichtige punten* 182 [geld.ov. c.1475]

byblivich adj. 'verbonden met (met den dat.)' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 110 [zholl.utr. 1429]

bijchtvinster subst. 'het venster waardoor de biecht wordt aangehoord' (Hwb) *Kl. v. Diepenv. hs.* 196 [geld.ov. 1534]

byeder subst. 'gebieder' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 198 [nholl. 1469]

byeenbaeden trans. bijeenroepen *Rek. v. Nijm.* 4, 147 [geld. 1530]

bijeenpacken trans. samenvakken *Br. handel Eng.* 1, 1130 [brab. 1477]

bijeenscriven trans. 'per brief bijeenroepen' (Hwb) *Rek. v. Hattem* 231 [geld. 1477]

byeenslapen intr. bij elkaar slapen, in één bed liggen *R. v. Amst.* 462 [holl. 1494-1512]

byeenstaen intr. bij elkaar staan; samengaan TAU-
LER-hss. 224 [vl.wbrab. 1446]

byeenvergaderen 1.1 trans. verzamelen *Rek. v. Nijm.* 6, 221 [geld. 1539] 2.1 samenkomen *K. v. Brielle*² 249 [zholl. 1527] *R. v. Amst.* 353; 361 [holl. 1494-1512]

byeenvliën trans. '(netjes) bij elkaar leggen' (Hwb s.v. **bieenschicken**) *Rek. v. Nijm.* 4, 227 [geld. 1531]

byerwagentouw subst. touw gebezigd bij het laden en lossen van de bierwagen *Rek. v. Nijm.* 8, 63 [geld. 1542]

bijesacker subst. land waarop biezen groeien *Crom-
strijen* 242 [brab. 1492]

bijgordelssacxken subst. geldtasje *Ned. leeuw* 7, 10 [zholl. 1517]

byldescnier 7 onder **bielsnijder**

bijler subst. pilaar *Gild. v. Utr.* 2, 429 [zholl.utr. 1513]

bylestele subst. bijlesteel *Rek. v. Nijm.* 7, 43 [geld. 1540]

bynagel subst. een soort spijker *Rek. v. Nijm.* 7, 136 [geld. 1541]

bynne(n)- zie ook onder **binne(n)-**

bynnenback subst. binnenbak *Gesch. Jacobikerk* 247 [holl.utr. 1517]

bijnnenbrouwer subst. die binnen de stad bier brouwt *R. v. Amst.* 587 [holl. voor 1538]

bynnenburger bijnnenborger subst. 'een in de stad wonend, inwonend burger' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 3, 344 [ogeld. 1558 (15e e.)] *R. v. Nedersticht* 1, 31 [holl.utr. 1437]

bynnencoken -koken binnekoeken subst. binnenkeuken (keuken in het kloostergebouw) *Bronnen Rijnsburg* 787 [zholl. 1406] *Bronnen Rijnsburg* 830 [zholl. 1453] *Bronnen Rijnsburg* 834 [zholl. 1454]

bynnenexsijs binnensins subst. 'accijns betaald van in eene stad gemaakt goed' (Hwb) *Rek. v. Hattem* 103 [geld. 1461] *Rek. v. Hattem* 265 [geld. 1483] *Rek. v. Gouda* 263(2x); 264(2x) [holl. 1438]

binnenlantsgilde binnelants- bijnnelantsgilde subst. het gilde van de binnenschippers (te Amsterdam, z.

bynnenscijf

Hwb) *R. v. Amst.* 87; 93; 176; 217 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 341 [holl. 1494-1512]

bynnenscijf subst. 'beweegbaar venster voor het aannemen van boodschappen' (ed. 788 n.1) *Bronnen Rijnsburg* 788 [zholl. 1406]

bynnenscoelmeester subst. onderwijzer aan een kloosterschool *Bronnen Rijnsburg* 1014 [zholl. 1498]

bijnnenstadt -stat subst. 'het binnen de muren gelegen gedeelte eener stad' (Hwb) *R. v. Nedersticht* 1, 174; 175(3x) [holl.utr. 1523 <1504>]

byryder subst. mederijder, handlanger *R. v. Amst.* 508 [holl. 1494-1512]

byrivinge subst. 'behoefte' (Hwb) *Friesche stadrechten* 245 [holl.fri. 1532-'37]

byschoelmeester subst. 'meester der bijschool' (Hwb; de bijschool is een bijzondere school i.t.t. stadsschool, vgl. onder **hoofdschool**) *R. v. Amst.* 223(2x); 224(2x) [holl. 1452-'94]

bijisit subst. bijzit, minnares *Zedenmisdrijven* 401 [nholl. 1542]

bysittinge subst. bijzit *Br. Middelburg* 1, 313 [wmnl. 1501]

byslapersche subst. bijzit *Frensweger hs.* 8; 31; 103 [nomnl. c.1480]

byzonderen 7 uitzonderen (z. **besonderen**) *Br. Middelburg* 3, 168 [wmnl. 1492]

bysonderinge subst. 'uitzondering' (Hwb) *R. v. Leiden* 195 [zholl. c.1490]

bystantenisse subst. bescherming; bijstand, hulp *Sp. d. Volc.* 307 [limb. 1466]

bijsteeckinge subst. 'toevoeging' (ed. 256) *Doct. des tijts* 193 [holl. 1486]

bysteken trans. 'erbij halen' (Hwb) *R. v. Leiden* 149 [zholl. c.1445]

bijster 1 **1.1** adj. kwijt (i.v.m. bezit; vgl. WNT, bet. 2) *R. v. Gorinchem* 68 [holl. 1407] **2.1** - *siere sinne(n)*, - *sijs sins*, 'uitzinnig' (Hwb), krankzinnig *Mirakelboeck* 4; 10; 16; 43; 51; 52; 54 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>] *Mirakelboeck* 63; 82 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>] **2.2** - *tiende*, 'tiende van 'bijster' land' (Hwb, sub bet. 3) *Reg. bisdom Utrecht* 740; 783 [holl.utr. voor 1383]

bijsterheit subst. ellende, narigheid *Stichtige punten* 107; 129 [geld.ov. c.1475]

bijsterlijk* 1 **bysterlic** adv. op een onzinnige wijze *Mnl. geest. proza* 223 [omnl. 1476]

bysterliken adv. uitzinnig *Cam.-rek. Deventer* 5, 58 [geld.ov. 1378]

bysuyden 3 onder **besuden**

byswarm subst. bijenzwerm *Rek. v. Nijm.* 5, 197 [geld. 1535]

bijt 3 subst. 'gehakte opening in het ijs' *Wfri. stadrechten* 2, 355(2x) [holl. 16e e. <1415>] *R. v. Gorinchem* 281(3x) [holl. 1509-'18]

bytachtich adj. krenkend, grievend *Stichtige punten* 238 [geld.ov. c.1475]

bytasten 3 onder **betasten**

bijtevel subst. 'kramp in de ingewanden' (Hwb) *Naturen bloeme* 2, 118 [wmnl. c.1375]

bijthaecke subst. haak om een bijt in het ijs te maken *R. v. Gouda* 307 [zholl. 1521]

bytoor 7 'roerdomp' (z. **butoor**; de lezing *byter* in de gebrekkige ed. *O. rek. v. Dordr.*, 18 is wsch. de oorzaak van bet. 2 in Hwb s.v. **biter**) *Corpus-Gysseling I* 1013(3x) [zholl. 1285]

bijtre onder **bitere**

bijvellich adj. behulpzaam (vgl. Schiller-Lübben s.v. **bivellich**, bet. 2) *BENNINGE*, *Kroniek* 158 [gron. c.1525]

bijwandelinge subst. 'concubinaat' (ed. 200) *JAN VAN LEEUWEN* 17 [brab. 2e h. 15e e.]

bileggen* 1 **legghen** trans. 'voor iem. op het spel zetten' (Hwb, bet. 3) *Van den vos Reyn.* 250b [zholl. 1479]

bileven 1 subst. levensonderhoud, bestaan *Marg. v. Lymborch* 11a [brab. 1516]

bilget onder **billet**

biljoenen onder **builloenen**

bille subst. 'bilhamer' (z. WNT s.v. **billen** (I), Afl.; niet 'uitgegroefde molensteen (?)' Hwb s.v. **bille** (II)) *Cam.-rek. Deventer* 5, 306 [geld.ov. 1381]

bille bil subst. 'wissel' (Hwb s.v. **bille** (II); vgl. eng. *bill*) *R. v. Leiden* 109; 110 [zholl. 1436] *R. v. Leiden* 153 [zholl. 1445] *Br. handel Eng.* 1, 847(4x) [zholl. 1446]

billen belle+ subst. bilzenkruid *Boec van medicinen* 133 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

billenbloemen subst. 'bilzenkruid' *Synon. mnl. plantenn.* 267 [? eind 14e e.]

billencruut subst. 'bilzenkruid' (ed. 266-267) *Boec van medicinen* 196; 200 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

billenoly subst. olie van bilzenkruid *Boec van medicinen* 169 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

billensaet -zaet belensaet+ subst. 'bilzenkruid' (ed. 266-267) *Boec van medicinen* 132; 162; 169(3x); 190; 197 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

billet bilget subst. briefje waarin iets wordt medege-deeld *Br. handel Frankrijk* 1, 358 [zholl. 1538-'39] *Br. handel Frankrijk* 1, 414 [zholl. 1549] *Ann. em.* 14, 324 [vl. 1488] *Br. Middelburg* 3, 233(2x) [wmnl. voor 1512]

billioen* 1 **baelljoen baill- beljo(e)n buylloen** 1 subst. schuins afgekante steen (vgl. Hwb s.v. **billioen** (II) en *TNTL* 27 (1908), 190-191; zie verder FEW I, 364-365 s.v. **bilias**) *Rek. der Buurkerk* 131(2x); 133(nx) [holl.utr. 1448] 2 'slechte meekrap' (Hwb s.v. **bulioen** (II); vgl. De Nie, 135) *Meekrapkeur* 324(2x); 326(3x); 327(2x) [wmnl. 1480] *R. v. Reimersw.* 70(2x); 72(3x); 73 [vl.brab. 1480] *Br. handel Eng.* 2, 111 [zholl. 1501] *Br. handel Frankrijk* 1, 178 [brab. 1480] *Br. handel Frankrijk* 1, 205 [zholl. 1490]

bils subst. 'bilzenkruid' *Synon. mnl. plantenn.* 267 [? 2e h. 15e e.]

bilwortel subst. 'bilzenkruid' *Synon. mnl. plantenn.* 267 [? eind 14e e.]

binde* 1 **bindt** subst. 'dakbalk' (vgl. WNT s.v. **bint** (I), bet. 2, b) *Bronnen Rijnsburg* 984 [zholl. 1494]

bindeken subst. bundeltje *Br. handel Eng.* 1, 1162(2x) [zholl. 1480]

bindelboem 7 weversboom, kettingboom (misschien corrupt voor *windelboem* z. **wendelboom**) *Draperie Haag* 311 [zholl. c.1625 (1523)]

binden 1 trans. 'binden, belemmeren' (Hwb, bet. I, 14) *Leven van Lutgart* 200 [wlimb. c.1300]

binder 1 subst. 'hij die iets bindt' (Hwb, bet. 1) *Ann. em.* 11, 264 [vl. 1436]

bindinge -ghe 1 subst. binding, verbinding *JAN YP., Cyrurgie* 28 [vl. 1351] 2 band (lat. *ligatura* ed. 254) *Soliloquium-vert.* 169 [wmnl.omnl. c.1430]

bindt 1 onder **binde**

binne(n)- onder **bynne(n)-**

binnebinder subst. 'rietdekkersknecht, rietvlechter' (ed. 482) *Rek. v. Rotterdam* 60; 61 [zholl. 1427] *Rek. v. Rotterdam* 118 [zholl. 1430]

binnen 1 - *hebben*, in het nauw gebracht hebben (vgl. Hwb, bet. II, 7) BRUGM., *Verspr. serm.* 80 [st. 1476]

binnenbrautzbier subst. binnen de stad gebrouwen bier *R. v. Tiel* 121 [geld. 1529]

binnenbrouwen bijnnen- adj. binnen de stad gebrouwen *R. v. Amst.* 116; 118(2x) [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 587(2x) [holl. voor 1538] *R. v. Amst.* 613 [holl. c.1497]

binnenbuur* 1 -*buer* subst. 'binnen een bepaalde plaats wonende buur' (Hwb, bet. 2) *Ordelen Drenthe* 48 [nomnl. 2e h. 15e e.]

binnendoer -duer adv. 'binnendoor, langs een binnenweg of binnenwateren (in tegenstelling met *butenom*)' (Hwb s.v. **binnendore**) *R. v. Leiden* 324 [zholl. c.1504] *Hans. Urkb.* 3, 176 [holl. 1358] *R. v. Zierikzee* 40 [zholl. 1400]

binnenjarich *binnenjarige pacht*, 'de vervallen pacht van het loopende jaar' (ed. 3, 16) *R. v. Utrecht* 2, 384 [wmnl. 1531]

binnenlantsc* 1 *bynnenlandts -lantz* 1.1 adv. in het (binnen)land *Rek. v. Nijm.* 3, 283 [geld. 1527] 2.1 - *sijn*, zich in het (binnen)land bevinden *Rek. v. Nijm.* 8, 143 [geld. 1543]

binnenlantsvarer bijnnelantsvaerer subst. 'een schipper van de binnenlandsche vaart' (Hwb) *R. v. Amst.* 370; 468; 469; 470(2x) [holl. 1494-1512]

binnenleeden trans. binnenleiden *Sticht. exempelen* 2 [? eind 14e e.]

binnenpoert bynnenpoirt subst. binnenpoort *Bronnen Rijnsburg* 766 [zholl. 1397] *Rek. v. Nijm.* 8, 32 [geld. 1542]

binnenput subst. binnenput (put in het kloostergebouw) *Bronnen Rijnsburg* 899 [zholl. 1483] *Bronnen Rijnsburg* 942 [zholl. 1489]

binnensdaicx -daichs adv. binnen (onder) het dak *R. v. Gouda* 319(2x) [zholl. 1521]

binnenshuys adv. binnenshuis *R. v. Gorinchem* 51 [holl. 1397]

binnensins onder *bynnenexsijs*

binnenstheit subst. binnenste JAN VAN LEEUWEN 108 [brab. 2e h. 15e e.]

binnenvisch subst. 'riviervisch' (Hwb) *R. v. Amst.* 268 [holl. 1452-'94]

binnenvoets adv. naar binnen gekeerd *Mirakelboeck* 48 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]

bintrieme *het gaet aen die -en*, 'het is er treurig mee gesteld' (ed. 221) JAN v. L., *Vijf man.* 180 [brab.nomnl. c.1425]

biscicken* 1 *byschicken bi-* trans. 'aan iem. opdragen eene zaak onderzoeken' (Hwb, bet. 2) *R. v. Utrecht* 4, 90 [holl.utr. 1462] *R. v. Utrecht* 4, 100 [holl.utr. 1529] *Gild. v. Utr.* 2, 10 [zholl.utr. 1461]

biscopsscoe subst. bisschopsschoen L. v. V., *Sp. hist.* 1, 77 [brab. c.1325]

bisere subst. bode *Ann. em.* 25, 301 [wvl. 1342]

bisetene subst. bijzit *Br. Middelburg* 1, 313 [wmnl. 1501]

bisetten 1 *bij-* 1 trans. 'iemand aan een ander toevoegen' (Hwb, bet. 3) *R. v. Utrecht* 1, 196 [holl.utr. 1388] *R. v. Utrecht* 1, 321 [holl.utr. 1465-'86 <1436>] 2 'iemand met het onderzoek eener zaak belasten' (Hwb, bet. 4) *R. v. Utrecht* 1, 238 [holl.utr. 1413] 3 'eene klacht doen in rechte' (Hwb, bet. 5) *R. v. Utrecht* 1, 239 [holl.utr. 1413]

bisijn* 1 *byzyn* subst. bijzijn, aanwezigheid, tegenwoordigheid *Dagb. v. Gent* 1 100; 101 [wmnl.vl. 1450]

bisinnich bij- by- -nech bysijnnijch adj. 'uitzinnig' (Hwb), krankzinnig *Rek. v. Nijm.* 1, 54 [geld. 1415] *Rek. v. Nijm.* 2, 119 [geld. 1430] *Marialeg.* 1 393 [holl. 1479] *Lev. v. Kunera* 36 [utr. c.1530?] *Stichtige punten* 79 [geld.ov. c.1475] *Marialeg.* 2 254 [nholl.geld.ov. 1450-1500] *Mirakelboeck* 9; 50; 51 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]

bisitter 1 -zitter subst. 'hij die bij iets tegenwoordig is' (Hwb, bet. 2) *Ann. em.* 25, 396 [vl. 1494] *Kaetspel* 2 [vl. 1481]

bislaght 7 'valse munt' (z. **bislach**) *Stadb. van Groningen* 154 [gron. c.1440]

bismalve subst. 'groot kaasjeskruid' *Synon. mnl. plantenn.* 289 [wmnl. eind 15e e.]

bisonder* 1 **be-+ by-** prep. behalve (z. WNT s.v. **bijzonder**, Aanm. 2) *Marg. v. Lymborch* 132b [brab. 1516]

bisqu(u)yt 7 onder **busquuyt**

bisscop 2 scholierenbisschop (niet 'onderwijzer' bet. 2; vgl. H. Pleij, *Het gilde van de Blauwe Schuit* [...]) (Meulenhoff, Amsterdam 1979), 22-24) *Rek. van Holland* 3, 101 [holl. 1343] *Rek. van Holland* 3, 370; 383 [holl. 1344]

bissene subst. minuut (tijdmaat) *Proza-natuurkunde* 110 [zholl.utr. 2e h. 15e e.]

bistaen 1 intr. 'stand houden' (lat. *persistere*; ed. 202) SUSO, *Horologium* 202 [holl.brab. c.1460]

bistandich 1 adv. 'standvastig' (ed. 202) SUSO, *Horologium* 140 [holl.brab. c.1350]

bistant subst. 'bijstand, hulp' (Hwb, bet. 1) *Sermonen* 30; 31 [brab. na 1540] *Marg. v. Lymborch* 67a [brab. 1516]

bisteel subst. ? *Ann. em.* 25, 263 [vl. 14e e.]

bitende partc. adj. 'bijtend' (van medicijnen) (Hwb s.v. **biten** (I), sub bet. 4) JAN YP., *Cyrurgie* 85 [vl. 1351]

bitere bijtre subst. 'bijter, hij die bijt; ook als geslachtsnaam' (Hwb, bet. 1) *Ann. em.* 25, 234 [vl. 14e e.] *Ann. em.* 25, 276 [vl. 14e e.]

bitich adj. krenkend M. v. H., *Boek b. g.* 315 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

bitinge* 1 **-ghe** subst. 'het bijten' (Hwb, bet. 1) *Mnl. geest. proza* 221 [st. 1476]

bitter 1 adj. bijtend, scherp (van rook, vgl. Hwb, bet. 5) *Spiegel historiael* I 2, 331 [wvl. c.1350] *Naturen bloeme* 2, 83 [wmnl. c.1375]

bitterachtich adj. bitterachtig, nogal bitter *Boec van medicinen* 198 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

bitterlike* 1 **-lijc** adv. heerlijk BRUGM., *Onuitg. serm.* 92 [zolimnb. 1523]

bius 6 l. vsch. *berillus* beril *Parab. v. Cyrillus* 66 [holl. c.1475]

bivallen 1 intr. 'zich vereenigen met iets, er voor zijn' (Hwb, bet. 3) *Versl. O. V. R.* 2, 503 [geld. begin 15e e.]

bivel subst. soort licht laken (vgl. De Poerck III i.v.) R. v. Aardenburg 95 [wvl. c.1350]

bivoegen trans. 'toevoegen' (Hwb) GANSFORT, *De or. dom.* 123 [holl.nomnl. c.1500]

biweerts prep. naast *Dendermonde* 2, 57 [vl. 1398]

biweselick bij- by- -lic adj. gezellig, sociaal (vgl. Hwb s.v. **biweselijcheit**, 'omgang, gezelschap') BRUGM., *Onuitg. serm.* 175 [zolimnb. 1523] *Stichtige punten* 31; 94; 129; 245 [geld.ov. c.1475] *Kl. v. Diepenv. hs.* 141; 165 [geld.ov. 1534]

biwesen 1 1.1 'bij zaken aanwezig zijn' (ed. 355) MOORS, *Oorkondentaal* 287 [wlimb. 1344] 2.1 geslachtelijke omgang *Marialeg.* 2 170 [brab. 16e e.]

blac adj. vlak, 'effen' (WNT s.v. **blak** (I)) *Devoot*

blacken

boecxken 153 [brab. 1539] *Sermonen* 338 [brab. na 1540]

blacken 1 intr. 'flikkeren, ontvlammen' (Hwb) *Coninx summe* 307 [holl.brab. 1437] 2 schitteren (vgl. ed. 356 n.2) *Janus* 14 356a [nomnl.vl. eind 15e e.]

blacvisch subst. een kabeljauwachtige vis (vgl. WNT s.v. **kool** (III)) *Br. handel Eng.* 1, 1181 [zholl. 1481]

bladeren intr. 'blaren krijgen' (Hwb) JAN YP., *Cyrurgie* 179 [vl. 1351] *Jhesus collacien* 176 [nholl.vl. c.1480]

bladinge* 1 **-dijnghe** subst. 'vruchtgebruik' (Hwb, bet. 3) *Leugemeete* 48 [vl. 1404]

blaerich adj. vol blaren *Boeck v. d. voirs. g.* 137 [nholl. c.1470]

blaes* 1 **blas** subst. 'geblaas' (Hwb, bet. 1), adem J. BOENDALE, *Lekensp.* 2, 331 [brab. 15e e.]

blaesbalch 1 subst. 'instrument om een schip mee (op) te blazen' (om te controleren of alle naden goed dicht zijn; z. WNT s.v. **opblazen**, bet. I, B, 1 en de verwijzing naar **blazen**) *R. v. Amst.* 366(2x) [holl. 1494-1512]

blaesbalckmaker subst. die blaasbalgen vervaardigt *Gild. v. Utr.* 2, 333 [zholl.utr. 1507]

blaespipe subst. 'blaaspijp (schietwerktuig)' (Hwb) *Ann. em.* 24, 463 [zvl. 1539]

blauteiken subst. zegel gehecht aan laken, dat blauw geverfd is *R. v. Haarl.* 106 [zholl. 15e e. <1390-1404>]

blaffen 3 intr. 'blaffen' (Hwb, bet. 1) *Coninx summe* 326 [? c.1470]

blake ? *R. v. Tiel* 22 [geld. 1500-'50]

blaken 1 intr. brandstichten *Ann. em.* 14, 126 [vl. 1488] *Marg. v. Lymborch* 130a [brab. 1516]

blaker* 1 **blaeck-** subst. blaker, 'kandelaar' (Hwb, bet. 3) *R. v. Steenberghe* 80 [wmnl.brab. eind 16e e. <1504>] *Bijdr. Jacobik.* 60 [holl.utr. 1428]

blakeren blaeck- blaack- 1 intr. 'vuren branden of stoken' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 382 [holl. 1531 <c.1415>] 2 branden, gloeien *Sermonen* 389 [brab. na 1540]

blamatie -cie -sije 1 subst. opspraak, te schande-making (vgl. Rh. Gl., bet. 1 en 2) *Dagb. v. Gent* 1 103(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] 2 'schande' (Rh. Gl., bet. 3) *Marg. v. Lymborch* 48a; 72a; 99a; 102a [brab. 1516]

blameerder subst. die smaadt, te schande maakt *Marg. v. Lymborch* 61a [brab. 1516]

blamelike* 1 **-lic -lijck -lyck** adj. schandelijk, ontierend (z. Rh. Gl.), 'smadelijk' (Hwb) *Marg. v. Lymborch* 19a(2x); 60b; 71a [brab. 1516] *Versl. O.V.R.* 5, 532 [zholl. 1493]

blameren 1 trans. te schande maken *Marg. v. Lymborch* 48a; 71a [brab. 1516]

blameringhe subst. smaad, laster *Proza-Melib.* 12 [holl.maastr. c.1485] *Leven v. Sint-Trudo* 260 [brab. c.1470]

blamerlijk -like 1.1 adj. 'smadelijk' (Hwb) *R. v. Haarl.* 204 [zholl. 19e e. <1503>] 2.1 adv. 'op eene smadelijke wijze' (Hwb) *Rek. van Gent* 2, 117 [ovl. 1341]

blanceetten onder blanketten

blancheit subst. 'schitterende witheid' (Hwb) *Aardse paradijs* 116 [nholl. eind 15e e.]

blancmakinghe subst. het blank, helder wit maken *Mystiek brevier* 1, 27 [vl. 16e e.]

blancwijn subst. 'witte wijn, rijnwijn (?)' (Hwb) *Mnl. woordkunde* 134 [geld. 1464]

blandere blandre subst. 'bereider van honingwijn' (Stallaert s.v. **blander**) *Ann. em.* 25, 234 [vl. 14e e.] *Rek. v. Brugge* 31 [wvl. 1303]

blanderen trans. 'vleien' (ed. 256) *Doct. des tijts* 105 [holl. 1486]

- blanderinghe** subst. vleierij *Doct. des tijts* 199 [holl. 1486]
- blandich** adj. ? *Ann. em.* 15, 32 [vl. 1381]
- blandre** onder **blandere**
- blanket*** 1 **blanck-** adj. donkergroen (vgl. *De Nie*, 226) *Br. handel Eng.* 2, 377 [zholl. 1529]
- blanketten blanck- blanceetten** trans. blanketten, blanketsel aanbrengen op *Ovl. ged.* 3, 143 [wmnl.brab. c.1410] *Mnl. geest. rijmen* 291 [brab. c.1420-'60] *TNTL* 19, 291 [brab. c.1420-1460] *Spiegel historiael I* 1, 175 [wvl. c.1350]
- blant** subst. ? *Br. Dom Utrecht* 2, 236 [utr. 1444]
- blas** 1 onder **blaes**
- blasen** 1 intr. opzetten *JACOB v. M., Franc.* 222 [vl. 1e h. 14e e.]
- blaser** 1 **-zer** subst. 'orgeltrapper' (Hwb, bet. 2) *Arch. aartsb. Utr.* 7, 259 [holl.st. 1487] *Arch. aartsb. Utr.* 2, 366 [holl. 1548] *Rek. der Buurkerk* 172 [holl.utr. 1470] *Gesch. Jacobikerk* 234 [holl.utr. 1485] *Gesch. Jacobikerk* 237 [holl.utr. 1485]
- blasfemelick** adj. 'godslasterlijk' (Hwb) *R. v. Leiden* 79 [zholl. 1513]
- blasfemie -phemie -phemye** subst. godslastering (Hwb) *Marialeg.* 2 254; 255 [nholl.geld.ov. 1450-1500] *Sermonen* 179; 305; 311; 407 [brab. na 1540] *Egidius Woode* 28 [wmnl.brab. 1459] *Jhesus collacien* 173 [nholl.vl. c.1480] *BRUGM., Onuitg. serm.* 207; 220 [zolim. 1523] *BRUGM., Verspr. serm.* 122 [nomnl. c.1470] *Biographieën* 28, 229 [geld.ov. c.1480] *Leeder v. VIII tr.* 68 [omnl. 2e h. 15e e.] *GANSFORT, De or. dom.* 157; 161 [holl.nomnl. c.1500] *Sp. d. Volc.* 307 [limb. 1466]
- blasmeren** trans. lasteren, honen *Leeder v. VIII tr.* 58 [omnl. 2e h. 15e e.]
- blasphemieren** 7 z. **blasfemer** *Spiegel der sonden* 1, 191 [wvl. 15e e. (14e e.)]
- blat** 1 1 subst. blaadje (bladgoud) *Gesch. Jacobikerk* 227 [holl.utr. 1446] 2 'het vlak van de hand' (Hwb, bet. 5) *Mnl. fragm.* 1, 275 [vl. 15e e.]
- blat** 2 subst. 'opbrengst van den oogst' (Hwb; z. **blat** (II)) *Bouc v. Audiënc.* 491 [wmnl.vl. 1370-'78]
- blate** 6 ? *Doct. des tijts* 186 [holl. 1486]
- blaten** 1 intr. 'balken' (ed. 50) *Parab. v. Cyrillus* 25 [holl. c.1475]
- blatijt** subst. 'tijd van het jaar dat er raapzaad is' (WNT VIII², 2760 s.v. **looftijd**) *Brab. jachtrecht* 49 [brab. c.1455]
- blatriet** subst. bladriet (vgl. WNT XIII, 148) *Rek. v. Leiden* 1, 45 [zholl. 1392]
- blau** 1 1.1 adj. geveinsd, schijnheilig (vgl. *blauwe devocie* in MNW s.v. **blau**) *BRUGM., Onuitg. serm.* 231 [zolim. 1523] 2.1 subst. 'hout van minder waarde' (WNT s.v. **blauw** (III), bet. 7) *Br. handel Frankrijk* 1, 380 [brab. 1545]
- blaubloeme** subst. 'korenbloem' (Hwb) *Mnl. fragm.* 1, 43 [wmnl.brab. c.1410]
- blauverwen** trans. blauw verven *Draperie Haag* 347 [zholl. c.1625 (1520)]
- blauwgat blouw-** subst. goot van hardsteen *Rek. v. Nijm.* 7, 55(2x) [geld. 1540]
- bleckverwer** subst. 'glanzer, hij die stoffen glanzig maakt (?)' (Hwb s.v. **blicvaruwer**) *Gild. v. Utr.* 2, 224 [zholl.utr. 1548]
- bleeckachtich** adj. bleek, kleurloos *Jhesus collacien* 144 [nholl.vl. c.1480]
- bleeckerie** subst. blekerij *Syoens kroniek* 209(2x) [zovl. c.1540]

bleecksteen bleken- subst. bleekrode baksteen (vgl. WNT s.v. **bleek** (II)), sub bet. 1) *Rek. v. Hattem* 144 [geld. 1465] *Rek. v. Nijm.* 3, 248 [geld. 1526]

bleecstede subst. bleekveld, bleek *Syoens kroniek* 208; 331(2x) [zovl. c.1540]

bleecvelt bleyc(k)- blijc- subst. 'bleekveld' (*Rek. v. Rotterdam* 483) *Rek. v. Rotterdam* 9 [zholl. 1427] *R. v. Amst.* 25 [holl. 1413] *R. v. Amst.* 94(2x) [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 525; 527 [holl. c.1500] *K. v. Brielle*² 331 [zholl. 1546] *ALLAN, Gesch. Haarl.* 2, 523 [holl. 1e h. 15e e.]

bleykeltijt subst. tijd wanneer het wasgoed gebleekt wordt *Kl. v. Diepenv. hs.* 335 [geld.ov. 1534]

bleik bleyck subst. 'stadsbleek' (ed. 3, 348 n.2) *Rek. v. Nijm.* 3, 23 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 348 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 8; 44 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 5, 172; 180 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 105; 123 [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 6, 183; 212 [geld. 1539]

bleken subst. ? *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 626 [geld.ov. 1367]

blekensteen onder **bleecksteen**

blenckinge subst. glans, schittering M. v. H., *Boek b. g.* 249 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

blenkenthey subst. 'schittering, glans' (Hwb s.v. **blinckentheit**) *Heiligenlevens* 7 [geld.ov. eind 15e e.]

blesset adj. een witte plek op het voorhoofd of de neus hebbend (van donkerharige dieren) *Cam.-rek. Deventer* 6, 89 [geld.ov. 1384]

blaten 1 intr. 'huilen, janken' (ed. 1, 216; vgl. **blaten**) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 61 [nholl. 1469]

blexemen 1 onder **blixemen**

bliachtich adj. 'opgewekt' (Hwb s.v. **blidachtich**) *Mnl. geest. proza* 30 [brab. 2e h. 15e e.]

blic 1 *bi blicke*, voor een ogenblik G. APPELMANS, *Glose* 95 [obrab.limb. c.1350]

blickendeleec adv. schitterend (lat. *splendide*; vgl. **blicken** (I)) *SUSO, Horologium* 126 [holl.brab. c.1350]

blicvat subst. een vat blik *Br. handel Eng.* 1, 857 [zholl. 1444] *Br. handel Eng.* 2, 59 [brab. 1494]

blide* 1 **bly-** adj. c. dat. 'goedgunstig, welgezind' (Hwb, bet. 6) *Troyen hs.* 2, 293 [? 1e h. 15e e.]

bliden 3 intr. blij zijn *Limb.* 2, 98 [brab.wvl. c.1350]

blidenholt subst. hout voor een blijde (n.b. Hwb geeft 'hout van eene blijde') *Cam.-rek. Deventer* 3², 473 [geld.ov. 1373]

blidenschere subst. 'blijdeschaar, een deel van de constructie eener blijde' (Hwb) *Cam.-rek. Deventer* 3², 473 [geld.ov. 1373] *Cam.-rek. Deventer* 5, 31 [geld.ov. 1378]

blidenzwengel -swenghel subst. 'zwengel aan eene blijde' (Hwb) *Cam.-rek. Deventer* 3², 329; 338 [geld.ov. 1372]

blijcvelt onder **bleecvelt**

blijdicheit subst. blijheid, vrolijkheid GANSFORT, *De or. dom.* 165 [holl.nomnl. c.1500]

blike subst. 'schijnsel van de zon' (Hwb) *Mnl. fragm.* 1, 67 [wmnl.brab. c.1410]

blinck subst. 'schittering, glans' (ed. 1, 216) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 418 [nholl. 1469]

blindelike adv. 'blindelings' (Hwb) *Jahrb. Ver. ndd. Spr.* 13, 114 [holl. 2e h. 15e e.]

blindelinge adj. geblinddoekt *Marg. v. Lymborch* 78a; 79b [brab. 1516]

blinnen 3 onder **belinnen**

blint 1 1 adj. donker (van licht, lat. *caeca lux* ed. 50) *Parab. v. Cyrillus* 27 [holl. c.1475] 2 dichtgemetseld (van

een venster) *Gesch. Jacobikerk* 303 [holl.utr. 1498] 3 blind, onder water (vgl. Hwb s.v. **blintpael**) *Corpus-Gysseling I* 1164 [zholl. 1286] 4 'onbegrijpelijk' (Hwb, sub bet. 3) *Spiegel historiael I* 1, 280 [wvl. c.1350]

bliscap 1 subst. 'mingenot' (Hwb) L. v. V., *Sp. hist.* 2, 212 [brab. c.1325]

blitscapent adj. vreugdeschenkend *Lavinge* 38 [geld.ov. 1502]

bliven 1 1.1 intr. 'bij een college aanhangig blijven' (Hwb, sub bet. 1) *R. v. Utrecht* 4, 104 [holl.utr. 1499] 2.1 -de raet, 'vroedschap, erfraad, een college waarvan de leden voor hun leven benoemd werden' (ed. 3, 17) *R. v. Utrecht* 4, 226 [holl.utr. 1492]

bliventheyt subst. 'duurzaamheid' (ed. 77) BARTH. ENGELSMAN 102 [holl. 1485]

blixemen* 1 **blex-** intr. 'schitteren' (ed. 482) JACOB v. M., *Franc.* 226 [vl. 1e h. 14e e.]

bloc 1 **block** 1 subst. slee om goederen te vervoeren *Br. Middelburg* 3, 315; 316(2x) [zholl. 1523] 2 maat voor het meten van zout *R. v. Breda* 19(2x) [nbrab. eind 14e e.] 3 'een bijgebouw, schuur, aan een ander huis gebouwd' (Hwb, bet. 7) *R. v. Leiden* 257(nx) [zholl. 2e h. 15e e.] 4 'eene bepaalde hoeveelheid van sommige waren' (Hwb, bet. 8; van hout, steen) *Rek. v. Nijm.* 5, 60 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 101; 124 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 182 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 159 [geld. 1541]

blocdeel* 3 **blockeel** subst. 'klein vierkant stuk hout, dat men in een muur metselt om er een kram, duimijzer enz. in te slaan' (MNW s.v. **blocket**; vgl. *H. kruis Breda* 52 n.: 'blok met een Franschen uitgang gevormd') *H. kruis Breda* 36 [brab.zholl. na 1457] *Bijdragen Ze. Vl.* 4, 319 [vl. 1409]

blochaem subst. zwaar(?) halsjuk van paarden *Rek. v. Nijm.* 3, 166 [geld. 1523]

blocht subst. naam van een stuk land *Ann. em.* 25, 70; 87 [vl. 1460]

blockeel 3 onder **blocdeel**

blocken 1 - op, intr. 'sluiten of grenzen, belenden aan (een land)' (Hwb, bet. II) *Ann. em.* 25, 74 [vl. 1460]

blockerboert subst. 'naam van eene bepaalde soort van planken' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 2, 43 [geld. 1429]

blockhuysgelt subst. een tol die in Engeland geheven wordt van buitenlandse schepen *Br. handel Eng.* 2, 648 [brab. 1546]

blocksteen -steyn bloick- subst. 'gebakken metselsteen' (WNT s.v. **blok**, Samenst.), 'niet geprofileerde, ruwe steen' (ed. 400 n.3) *Br. Dom Utrecht* 2, 400 [utr. 1466] *Rek. v. Nijm.* 3, 245; 246(4x) [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 321 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 43; 45 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 177(4x) [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 6, 101 [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 7, 107 [geld. 1541]

blocktin bloctynne subst. 'tin aan blokken' (Hwb) *Br. Middelburg* 3, 565 [wmnl. 1548] *R. v. Utrecht* 1, 297 [holl.utr. 1413-'34]

bloctoet subst. 'lood aan blokken in den handel gebracht' (Hwb) *R. v. Utrecht* 1, 297 [holl.utr. 1413-'34]

blocsoenledere subst. klompleer *Br. Middelburg* 2, 52 [wmnl. 1325]

bloeckmaken bloecke- intr. klompen maken (**blokemaker** is dus een klompenmaker en niet een 'kistemaker') *Versl. O.V.R.* 6, 541(2x) [zholl. 1459]

bloedelike* 1 -lijc adj. 'bloeds-' (Hwb); *bloedelike verbande*, 'banden des bloeds' (Hwb) *Blome d. Doochd.* 12 [holl. c.1485]

bloeden* 1 **bloeyen** intr. 'menstrueren' (Hwb, bet. 4)

bloedicheit

Mnl. zegeningen 311 [vl. 2e kw. 15e e.]

bloedicheit subst. 'lafheid, verlegenheid' (Hwb) *Blome d. Doochd.* 52 [holl. c.1485] *Cancelierb.* 173 [zolim. 1471]

bloedtpeeckell subst. 'bloedpekel, de eigen pekel van de haring' (Hwb) *R. v. Schiedam* 258 [zholl. 1549]

bloeyen 1 onder **bloeden**

bloeit 7 'bloed' (z. **bloet**) *Mirakelboeck* 81 [holl.nomnl. eind 16e e. (1451-'98)]

bloeme 1 **bloem** 1.1 adj. 'wit' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 386 [nholl. 1469] 2.1 subst. 'bloesem' (Hwb, bet. 2) *Naturen bloeme* 2, 152 [wmnl. c.1375] 2.2 'blauwe (indigo)verfstof' (vgl. eng. *florey*; ed. 2, 808 n.1 (RGP 91)) *Br. handel Eng.* 2, 417 [brab. 1532]

bloet 1 1.1 subst. 'lijfstraffelijke rechtspleging' (Hwb, bet. 5) *R. v. Utrecht* 2, 288 [holl.utr. 1456] 2.1 *heren van den bloede*, 'verwanten van den keizer' (Hwb, sub bet. 3) *Ann. em.* 14, 74(2x); 79; 106; 123; 124; 127 [vl. 1488] 2.2 *over - sitten*, 'terecht zitten of recht spreken in crimineele zaken' (Hwb, sub bet. 5) *Versl. O.V.R.* 4, 84 [omnl. 1e h. 16e e.]

bloet 2 Bet. 4 moet geschraapt worden. Vgl. onder **schri-ver** D. POTTER, *M. loep* 1, 6 [holl. 2e h. 15e e.]

bloetacker subst. 'akker des bloeds' (Hwb) *Sermonen* 412 [brab. na 1540]

bloetcaringhe subst. bloedspuwing *Boec van medicinen* 198 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

bloetcole subst. 'roode kool' (Hwb) *Avicenne* 139 [wbrab. c.1351]

bloetganc subst. 'buikloop, dysenterie' (Hwb) *Biënb.* 221 [holl.utr. 1458] *Mnl. geest. proza* 202 [holl.utr. 1461]

bloetgelt subst. 'geld waaraan 'bloed kleeft' (WNT) *Sermonen* 412; 414 [brab. na 1540]

bloetijl subst. 'bloedzuiger' (Hwb) *Parab. v. Cyrillus* 98 [holl. c.1475]

bloetlaeu adj. 'bloedlauw' (Hwb) *Jonghe Lanfranc* 82 [wvl. c.1450] *Mnl. gen. recepten* 101 [vl. 1e h. 15e e.]

bloetrespen trans. een bloedige wond toebrengen (vgl. Hwb) *Versl. O.V.R.* 1, 93 [holl. c.1525]

bloetronnich adj. bloed stortend *Versl. O.V.R.* 4, 220 [ov. c.1500 (1364)]

bloetronnyge subst. 'bloedstorting' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 219 [ov. c.1500 (1364)]

bloetseken subst. 'bloedwateren, bloedurine' (Hwb) *Mnl. gen. recepten* 98 [vl. 1e h. 15e e.]

bloetsiedinghe subst. het koken van het bloed (door onstuimigheid) onstuimigheid) *Sp. d. Volc.* 251(2x) [limb. 1466]

bloetsuycte subst. bloedvloeïing *Levens v. Jezus* 74 [limb. 1473]

bloetzweer -zwe(e)re subst. 'bloedzweer' (Hwb) JAN YP., *Cyurgie* 193 [vl. 1351] *Jonghe Lanfranc* 93; 94 [wvl. c.1450]

bloetvael adj. bleek als 'bloed' (t.w. menstrueel bloed) *Janus* 14 365a [nomnl.vl. eind 15e e.]

bloetvlot subst. bloedvloeïing *Levens v. Jezus* 74(2x) [wvl. 1332]

bloetwal subst. 'bloedopdrang' (Braekman 1970, 406) *Mnl. gen. recepten* 59 [vl. 1e h. 15e e.]

bloicksteen onder **blocksteen**

bloiende *dat* -, subst. menstruatie (ed. 244; z. onder **bloeden**) *Sidrac* 153 [brab.vl. eind 15e e.]

bloye subst. 'bloem, bloesem' (Braekman 1965, 83) *Mnl. gen. recepten* 61 [vl. 1e h. 15e e.]

bloyken subst. 'bloedje', sukkeltje *Marg. v. Lymborch* 92b [brab. 1516]

- bloijnghe** subst. heerlijk voorbeeld (oorspr. bloem) *Frensweger hs.* 194 [nomnl. c.1480]
- blokemaker** 2 vgl. onder **bloeckmaken** *Versl. O.V.R.*
- blonden** intr. 'blond of geel worden, een gele plek krijgen door een toegebrachten slag' (Hwb) *R. v. Utrecht* 4, 130 [holl.utr. 1492]
- blondicheit** subst. gele plekken (t.w. van toegebrachte slagen) MAUBURNUS, *Scala* 191 [geld.ov. 1558]
- bloot** 1 adj. 'zonder scheede, bloot, ontbloot, van een zwaard' (Hwb, bet. 1, f) *Walewein* 240 [wvl. 1350]
- bloothet** 1 subst. ontbloting (lat. *denudatio*) *Sp. d. Volc.* 405 [limb. 1466]
- blose** adj. 'blozend van gelaat' (Hwb) *Troyen hs.* 1, 193; 206 [? 1e h. 15e e.]
- blösen** 1 intr. 'rood worden, eene roode plek krijgen door een toegebrachten slag' (Hwb, bet. 3) *R. v. Utrecht* 4, 130 [holl.utr. 1492]
- bloskerende** partc. adj. 'blakerend, gloeiend' (ed. 1, 216; vgl. onder **blusscheren**) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 400 [nholl. 1469]
- blotelic blootelick** 1 adv. alleen, slechts, eenvoudig *Sermonen* 160; 208 [brab. na 1540] *Sermonen* 251; 344 [brab. na 1540] *Sermonen* 406 [brab. na 1540] *Sp. d. Volc.* 257; 321; 405 [limb. 1466] 2 volkomen, echt TAU-
LER-*hss.* 270 [brab.omnl. c.1410] *Sermonen* 381 [brab. na 1540] MAUBURNUS, *Scala* 147 [geld.ov. 1558] 3 duidelijk, klaarblijkelijk *Sermonen* 370 [brab. na 1540]
- bloten** 1 **bloe-** trans. 'openbaren, blootleggen' (Hwb, sub bet. 1) ZERBOLT, *Super modo* 129 [brab. c.1393-1402] *Frensweger hs.* 43 [nomnl. c.1480]
- blotinghe** subst. ontbloting *Sp. d. Volc.* 399 [limb. 1466]
- blouwsteen** subst. arduin, hardsteen (vgl. **ordune**) *Rek. v. Nijm.* 7, 55 [geld. 1540]
- blowen** 7 'slaan' (z. **blouwen**) *Leven van Lutgart* 13 [wlimb. c.1300]
- blusscheren** intr. 'verhit zijn, koken' (ed. 244) *Sidrac* 81 [brab.vl. eind 15e e.]
- bluthout** subst. wsch. boomstammen *R. v. Gorinchem* 283 [holl. 1482-1501]
- boberellen** subst. pl. 'jodenkers' (*physalis alkekengi*) *Herbarius in dyetsche* 444 [vl. 1484]
- boc*** 1 **bock** 1 subst. werktuig dienend om geschut op te leggen (vgl. WNT s.v. **blok** (I), bet. 4, a, gamma) *Rek. v. Nijm.* 3, 153 [geld. 1523] 2 hijswerktuig *Rek. v. Nijm.* 4, 279(2x); 280(2x) [geld. 1532]
- bocael** subst. 'drinkbeker' (WNT, bet. 1) *Rek. aflaath.* 116 [brab. 1451]
- bocht bucht** 1 subst. een ruimte op een veld (vgl. WNT s.v. **bocht** (II), Aanm. 2) *Kl. ten Briele* 189(3x) [vl. 1431] 2 'schuthok, waarin verdwaalde beesten tijdelijk opgesloten werden' (WNT s.v. **bocht** (II)) *Versl. O.V.R.* 7, 73 [wbrab. 18e e. (1447)] *Versl. O.V.R.* 7, 95(3x) [wbrab. c.1600 (1498)] *Versl. O.V.R.* 7, 42; 43 [wbrab. 1547]
- bockenvleysch** subst. bokkevlees *Boec van medicinen* 114 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- bockesijn** subst. een zekere stof (wsch. hetzelfde als **bucketijn**) *Br. Middelburg* 3, 136 [wmnl. 1474]
- bocksbart** onder **boxbaert**
- bocsonghel** subst. bokkevet *Boec van medicinen* 177 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- bocvel bocx-** subst. huid van een bok *R. v. Amst.* 600 [holl. voor 1533] *Hans. Urkb.* 3, 270 [vl. 1360]

bodehuus subst. huis van een bode *Biënb.*² 196 [holl.utr. 1458]

bodeker subst. 'kuiper' (ed. 134, vgl. Schiller-Lübben) *Mnl. woordkunde* 134(4x) [geld. 1450-'67]

bodekovel subst. kraag voor een bode *Gesch. Jacobikerk* 236 [holl.utr. 1485]

bodelen trans. 'uitboedelen' (Hwb s.v. **boedelen**) *Stadr. Groningen* 10 [gron. 1425]

bodem 1 onder boom

bodem 1 **boe-** **-dum badom boem** 1.1 subst. het onderste, laagste gedeelte van de romp, bodem (van een schip) (vgl. WNT, bet. 2, a) *R. v. Zierikzee* 39(2x); 40 [zholl. 1400] *Rek. v. Hattem* 114 [geld. 1461] 1.2 'schip' (WNT, bet. 2, b) *Br. Middelburg* 3, 404(2x) [zholl. 1541] *Br. Middelburg* 3, 568 [zholl. 1548] *R. v. Amst.* 620(2x) [holl. c.1412] *R. v. Amst.* 469(2x) [holl. 1494-1512] 2.1 **-ende boert**, 'het gehele huis' (ed. 3, 18 s.v. **boort**) *R. v. Utrecht* 2, 27 [holl.utr. 15e e. <1369>] *R. v. Utrecht* 2, 126 [holl.utr. 15e e. <1414>] 2.2 **vol van - tot -**, 'vol van den bodem van een vat tot boven aan toe' (Hwb 1e art., sub bet. 1) *R. v. Breda* 82 [nabr. 1e h. 16e e. <1510>]

bodemen* 1 **bomen** intr. 'geld schieten op een schip' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 342 [holl. 1466]

bodemhauwere onder boomhauwer

bodemloos 1 **-loos bademloes** adj. 'zonder bodem' (Hwb, bet. 1) WILLEM v. H., *Ged.* 160 [holl. c.1480] *Spiegel der sonden* 2, 30 [geld. 1434-'36]

boden* 1 **ba(e)- ba(i)- baeyen** 1 trans. 'uitnodigen' (Hwb, bet. 2) *Rek. v. Nijm.* 3, 210 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 3, 269(2x) [geld. 1526] 2 aanzeggen, oproepen *Rek. v. Nijm.* 5, 121(2x) [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 5, 189 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 209; 219 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 192 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 12(nx); 13 [geld. 1542] 3 vorderen *Rek. v. Nijm.* 4, 110; 111(2x) [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 189(2x) [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 6, 117 [geld. 1537]

bodum 1 onder bodem

boec 1 **boe(c)k boick** 1 (**- panpiers, pappier**) subst. 'boek papier' (Hwb 1e art., bet. 3), een aantal (24?) in elkaar geslagen vellen papier (vgl. WNT s.v. **boek**, bet. 4) *Rek. v. Nijm.* 3, 118(2x) [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 170(nx) [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 359(3x) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 50 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 114(2x) [geld. 1529] *Oorlogen v. Albr.* 265 [holl. 1399] 2 bijbel *Walewein* 141 [wvl. 1350]

boechbynder boeckebinder bouchbijnder subst. 'boekbinder' (Hwb) *Rek. der Buurkerk* 135 [holl.utr. 1449] *Ann. em.* 4, 238 [vl. 1487] *R. v. Gouda* 525 [zholl. 1521]

boechline subst. 'boeglijn, de voorste der kabels waarmee men een schip meert' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 349 [holl. 1466]

boechouder* 1 **bouchoudere** subst. die een register bijhoudt (vgl. *registèrklerck* s.v. **register**) *Ann. em.* 7, 187; 188 [vl. 1517]

boechhout onder boochhout

boechspriet subst. boegspriet *R. v. Gouda* 266 [zholl. 1521]

boechstyen subst. 'geprofileerde (zgn. verschikte) steen voor den opbouw van de boogribben' (ed. 400 n.3) *Br. Dom Utrecht* 2, 400 [utr. 1466]

boeckebinder onder boechbynder

boecketken subst. bundeltje, boekje *Frensweger hs.* 243 [nomnl. c.1480]

boecksheemt subst. hemdbroek, 'combination' (vgl. ed. 20 n.12) *Stichtige punten* 20 [geld.ov. c.1475]

- boeckwaerster** subst. boekbewaarster *Hs. Kloosterregels* 362 [geld.ov. 1e h. 16e e.]
- boecweitslant** subst. land waarop boekweit wordt verbouwd *Hist. gen.* 9, 116 [utr. c.1413]
- boefheit** subst. snoodheid, schandelijkheid *Mnl. geest. ged. enz.* 25 [limb. eind 15e e.]
- boefinne** subst. 'ontuchtige vrouw' (Hwb) *Mnl. geest. rijmen* 304 [brab. c.1420-'60]
- boefveclocke bo(u)ve-** subst. 'avondklok, poortklok, de tijd wanneer de stadspoorten gesloten worden' (Hwb) *R. v. Amst.* 254 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 393(2x); 417; 443; 462 [holl. 1494-1512]
- boeyen** 1 trans. 'in boeien slaan' (Hwb 1e art.) JACOB v. M., *Franc.* 53 [vl. 1e h. 14e e.]
- boeygelmaker** subst. beugeltasmaker (vgl. WNT s.v. beugel) *Gild. v. Utr.* 2, 338 [zholl.utr. 1555]
- boeyten** 1 onder **buten**
- boeiten** 2 z. onder **buten** aandeel hebben *Leid. keurb.*
- boeken** 1 trans. boeken, noteren, schriftelijk aantekenen *Rek. v. Nijm.* 8, 78 [geld. 1543]
- boelaige boelage** subst. bijzit, minnares (vgl. WNT s.v. boelage, bet. 2) *Zedenmisdrijven* 401 [nholl. 1542] *Zedenmisdrijven* 413 [nholl. 1545]
- boeldinc** subst. 'een proces over iemands nalatenschap' (Hwb) *R. v. Haarl.* 208 [zholl. 1e h. 16e e. (1503)]
- boelkenschruyt** subst. 'leverkruid, boeltjeskruid' *Herbarius in dyetsche* 459(2x) [vl. 1484]
- boellar** subst. 'boedelhouder' (Hwb s.v. boedelaer) *Versl. O.V.R.* 2, 107 [zholl. eind 15e e.]
- boelle** 1 onder **bolle**
- boelrecht** subst. 'het voor een boedel geldende recht' (Hwb) *R. v. Haarl.* 208 [zholl. 1e h. 16e e. (1503)]
- boem** 1 onder **bodem**
- boemhoech** adv. 'op boomshoogte' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 133 [nomnl. 2e h. 16e e. (1425)]
- boemluyden** subst. pl. tuinlieden *R. v. Gouda* 241 [zholl. 1507]
- boemtelch** subst. boomtak *Marialeg.* 1 455 [holl.utr. c.1450]
- boemwol -wolle -welle** subst. 'boomwol' (Hwb), katoen *Boec van medicinen* 123; 144; 159; 162 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *R. v. Gouda* 23 [zholl. 1398] *Tocht v. J. v. Blois* 200 [zholl. 1361-'62] *Drie con.* 152b [wmnl.brab. c.1460]
- boene*** 1 subst. neut. 'zolder' (ed. 135) *Mnl. woordkunde* 135 [geld. 1451]
- boenen** trans. 'schuren, boenen' (Hwb) *Corpus-Gysse-ling I* 1176 [zholl. 1286]
- boenenspel** subst. 'een spel dat met boonen gespeeld wordt of waarbij eene boon getrokken wordt' (Hwb) *R. v. Tiel* 66 [geld. 1480] *R. v. Tiel* 66 [geld. 1480]
- boentwerckster** onder **bontwerckster**
- boer** subst. boer, landbouwer (ongunstig) *Marg. v. Lymborch* 12a [brab. 1516]
- boer** 7 onder **boeri**
- boerdelijk*** 1 -lic **buertelic -like** 1 adv. op een boertige, schertsende wijze *Frensweger hs.* 63 [nomnl. c.1480] *Marialeg.* 2 135 [brab. c.1500] 2 grappig *Stichtige punten* 165 [geld.ov. c.1475]
- boerder*** 1 -ter subst. 'vechter' (Hwb, bet. 1) *R. v. Zierikzee* 124(3x); 135; 152 [wmnl. 1429] *R. v. Zierikzee* 234; 235 [wmnl. 1485]
- boeren*** 1 **boren** trans. opheffen, verheffen (lat. *elevare*) *Sp. d. Volc.* 289 [limb. 1466]
- boeri** 7 -ry **boer borije borri borrye** 'berrie, draagbaar'

boerie

(z. **berie**) *Versl. O.V.R.* 2, 28 [holl.utr. eind 15e e. <1433>] *Rek. v. Nijm.* 2, 176 [geld. 1512] *Rek. v. Nijm.* 3, 200 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 3, 335 [geld. 1527] *Kl. v. Diepenv. hs.* 72 [geld.ov. 1534] *Rek. der Buurkerk* 198 [holl.utr. 1488] *Archief Utrecht* 5, 90 [utr. 1431]

boerie 2 subst. 'draagbaar' (z. **berie**) *Rek. van Holland* 1, 411 [holl. 1345]

boerman subst. 'boer' (Hwb) *Antwerps liedboek* 31 [brab. 1544]

boert 1 onder **bort**

boerter 1 onder **boerder**

boerwaere onder **buirwerck**

boesem* 1 **bo- buessem** 1.1 subst. 'boedel' (Hwb, bet. 3) *Versl. O.V.R.* 2, 69 [holl.utr. 1383] 1.2 **boezem**(land) (vgl. WNT s.v. **boezem**, sub bet. 6, b) *R. v. Gorinchem* 212; 213 [holl. 1482-1501] 2.1 **uut echten - geboren zijn**, wettig geboren zijn *Wfri. stadrechten* 2, 246 [holl. c.1560 <1405-'22>]

boete 1 **bothe** subst. zegenspreuk, bezweringsformule die genezen doet (**boete** (I), bet. 4 en 5; vgl. Schiller-Lübben 1, 404) *Sakse:spiegel* 2, 85 [nholl.omnl. 1451] *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 361 [wmnl.vl. c.1440]

boeten 1 1.1 trans. beboeten, straffen *Duitsche orde* 218 [utr.ov. c.1450] 1.2 'betooveren' (Hwb 1e art., bet. I, 5) *Tien ghebode* 49 [geld. 1452] 1.3 door een tovermiddel, bezweringsformule genezen *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 363 [wmnl. c.1450] 2.1 intr. toveren *Boeck v. d. voirs. g.* 187 [nholl. c.1470]

boeten 1 **bo(o)ten** 1 trans. 'slaan, kloppen' (Hwb 3e art.; z. ook de aantekening in ed. 2, 13a) *S. Brandane* 1, 10a [wmnl.vl. c.1380] 2 '(vlas) met de boothamer beuken' (WNT s.v. **booten**, bet. 2; vgl. MNW s.v. **boeten** (II)) *Ann. em.* 6, 71 [vl. 14e e.] *Ann. em.* 32, 48 [wvl. 1415]

boeter subst. 'hersteller' (Hwb, bet. 1) *Ann. em.* 11, 264 [vl. 1436]

boethuus subst. huis waar de visnetten worden hersteld *Br. Middelburg* 3, 106(2x) [wmnl. 1455] *Br. Middelburg* 3, 347(2x); 348 [wmnl. voor 1530]

boetinge 1 subst. geneesmiddel (vgl. Plant.) **MANDE**, *Bijl.* 99 [holl. c.1500]

boetpenning subst. 'emolument van den gerechtsbode' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 412 [holl. 17e e. <1505>]

boetschouwe subst. 'schouw waarop de boete werd opgelegd als aan de keur niet voldaan was' (MNW XI, 289) *K. v. Schieland* 261 [zholl. 1422]

boetscuttinge subst. het voorkómen van boete, bescherming tegen boete *R. v. Haarl.* 234 [zholl. 1e h. 16e e. <1524>]

boetse subst. 'puist, buil' (Hwb) *Mnl. gen. recepten* 79 [vl. 1e h. 15e e.]

boetsman **boes- boos- botes-** subst. matroos; 'bootzman' (Hwb; ook in MNW s.v. **boot** (I), zonder opgave van bet.) *K. v. Brielle*² 230 [zholl. 1527] *R. Kampen* 24; 30(nx); 31(2x) [wov. eind 14e e. <1348>] *Br. Middelburg* 2, 376 [wmnl. 1480]

boetstrigge subst. nettenboetster *Br. Middelburg* 3, 106 [wmnl. 1455]

boeven* 5 **boven** trans. boef noemen *Advies gasthuis* XVII [ov. c.1540]

boevenspel subst. dobbel- of kaartspel (z. **boeverie**, sub bet. 2) *Br. Middelburg* 1, 520 [wmnl. 1544]

boevich adj. 'schandelijk, gemeen' (Hwb) *Blome d. Doochd.* 114 [holl. c.1485]

boffe 1 **bof(f)**

boffe 1 1 subst. wang (lat. *bucca*) **SUSO**, *Horologium*

202 [brab. c.1350] 2 'verbreking van een koop' (Hwb, bet. 4; vgl. ook ed. 2, 329) *Wfri. stadrechten* 2, 384 [holl. 1531 <c.1415>]

boffen 1 intr. 'een koop verbreken' (Hwb, bet. 2) *Wfri. stadrechten* 2, 384 [holl. 1531 <c.1415>] *Wfri. stadrechten* 2, 348(2x); 353 [holl. 16e e. <1415>] *Wfri. stadrechten* 2, 309 [holl. c.1550 <1452>]

-bogagie 6 onder **bagagie** *Marg. v. Lymborch*

bogemaker 7 **baeghmeker** + 'boogmaker' (z. **boochmaker**) *Auden. meng.* 6, 31 [ovl. 1427] *Ann. em.* 25, 236 [vl. 14é e.] *Ann. em.* 4, 219 [vl. 1487] *Br. handel Eng.* 1, 860 [zholl. 1448]

boghelijser subst. 'beugelijzer' (Hwb) *Ann. em.* 12, 178 [vl. c.1465]

boghenholt subst. hout van de boog (het schiettuig) *Mnl. geest. proza* 274 [zomnl. 1398]

boghenstad -stede subst. 'gewelf dat als woonplaats verhuurd werd' (Hwb) *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 588(2x); 589(nx); 591(nx) [geld.ov. 1367] *Cam.-rek. Deventer* 3², 107(3x); 108(nx); 109 [geld.ov. 1369] *Cam.-rek. Deventer* 3², 439(nx); 350(nx) [geld.ov. 1372]

boghenstel **baech**-+ subst. formeel of mal voor een boog *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 289 [geld.ov. 1364]

boickverwaerder subst. 'boekbewaarder' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 145 [zholl.utr. 1522]

boy 7 pl. boden (z. **bode** (I)) *Gesch. Jacobikerk* 213 [holl.utr. 1507]

boye jochie (vgl. WNT s.v. **boi** en **bui**, Aanm. 3 en *TNTL* 58 (1939), 177-184) *R. v. Amst.* 197 [holl. 1452-'94]

boyerscip subst. klein koopvaardijschip (vgl. **boyer**) *Br. handel Eng.* 1, 1131 [brab. 1477]

boyten 1 onder **buten**

boirdeduych subst. duig waar het deksel op rust *R. v. Gouda* 214 [zholl. 1507]

boisbom 6 subst. ? (naar het schijnt een kenmerk; l. *bosboom*, taxis, vorm van het keur, merk?) *R. v. Amst.* 386 [holl. 1494-1512]

boke 5 **boeke** subst. 'laurier' *Synon. mnl. plantenn.* 266 [utr. c.1375]

bol vol l. **bol** adj. zwak, week (vgl. WNT s.v. **bol** (VI), bet. I) *Janus* 14 383a [nomnl.vl. eind 15e e.]

bol 1 onder **bolle**

bolcraen 7 onder **balcraen**

boldavit -**davidt** subst. 'zeildoek, boldavit' (Hwb; vgl. ook WNT s.v. **boldavit**) *Br. handel Frankrijk* 1, 313 [zholl. na 1527] *Br. handel Frankrijk* 1, 333 [zholl. na 1527] *R. v. Amst.* 472 [holl. 1494-1512]

boleren 7 z. **boeleren** *Zedenmisdrijven* 388 [nholl. 1530]

bolet subst. 'afgesproken teeken, wachtwoord' (Hwb) *R. v. Amst.* 313(3x) [holl. 1494-1512]

bolie -**lye** subst. 'huisraad' (Hwb) *R. v. Nedersticht* 1, 147(2x) [holl.utr. 1523 <1504>]

bolierer subst. boeleerder *Lev. v. Kunera* 34 [utr. c.1530?]

bollachtich adj. 'bolachtig, onachtig' (Hwb) *Biënb.* 2 397 [holl.utr. 1458]

bolle subst. 'bolderik' (Braekman 1965, 83 en z. Vandewiele II 1965, 377-378) *Mnl. gen. recepten* 47 [vl. 1e h. 15e e.]

bolle 1 **boelle** **bol** **bulle** 1 subst. 'boomtronk' (Hwb 1e art., bet. 3) *R. v. Tiel* 40(2x) [geld. 1463] *Ann. em.* 24, 460 [zvl. c.1550] 2 houtblok (vgl. WNT s.v. **bol** (IV)) *Rek. v. Nijm.* 3, 68(2x) [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 88; 121 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 6, 51 [geld. 1536] *Rek. v.*

Nijm. 7, 43 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 179 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 141 [geld. 1543] **3** een maat, een hoeveelheid (in de aanh. voor bier) *Gild. v. Utr.* 2, 126 [zholl.utr. 1488]

bolletkijn subst. 'mutsje, kalotje' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 240 [zholl.utr. 1410]

bolslagen *enen* -, trans. iemand een buil slaan (vgl. Hwb s.v. **buulslach**) *Versl. O.V.R.* 7, 76 [wbrab. 18e e. <1447>]

bolstenghe subst. een soort stang of staak *Rek. v. Leiden* 1, 41 [zholl. 1392]

bolten subst. rol linnen *Br. handel Eng.* 1, 929 [wmnl. 1456]

bolus subst. 'fijne vetachtige klei' (WNT, bet. 1) *Rek. v. Nijm.* 7, 187; 196 [geld. 1541]

bombaerdeel subst. kleine bombaerde (vgl. ofr. *bombardelle*) *Dagb. v. Gent* 2 295 [wmnl.vl. 1467-'90]

bombert subst. bespeler van een grote schalmei (vgl. **bombaerde**) *Mnl. woordkunde* 135(2x) [geld. 1454-'57]

bomen 1 onder **bodemen**

bomer* 4 *bomer* l. *bovier* 'veehoeder' (z. **bovier**; vgl. *TNTL* 23 (1904), 297) *Troyen hs.* 3, 268 [geld.vl. 1e h. 15e e.]

bomme 3 subst. 'vat' *Dagb. v. Gent* 2, 303 [wmnl.vl. 1467-'90]

bommen intr. trommelen *R. v. Amst.* 239 [holl. 1452-'94]

bommer subst. trommelslager *R. v. Amst.* 239 [holl. 1452-'94]

bomvarn subst. 'eikvaren' *Synon. mnl. plantenn.* 299 [nsaks. eind 14e e.]

bonde 7 stop op een vat, deuvik (z. **bonne** (II)) *Br. Middelburg* 3, 573 [wmnl. 1e h. 16e e.] *Br. Middelburg* 3, 524 [wmnl. 1545]

bodedughe subst. duig met een spongat *Br. Middelburg* 3, 289 [wmnl. 1519]

bonegroet subst. 'de grootte van eene boon' (Hwb) *Mnl. gen. recepten* 67 [vl. 1e h. 15e e.]

bonen trans./intr. 'met boonen stemmen of verkiezen' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 1, 80; 81; 82 [zholl.utr. 1455]

bonenwater subst. aftreksel van bladeren en bloemen van bonen *Boec van medicinen* 165 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

bonge subst. 'bom, houten stop voor een vat' (Hwb 1e art.) *R. v. Gouda* 215 [zholl. 1507]

bonger subst. trommelaar, tamboer *Rek. v. Hattem* 112 [geld. 1461]

bonicke subst. scheepslading (vgl. Schiller-Lübben s.v. **bonik**) *Hans. Urkb.* 3, 175 [holl. 1358]

bonnen 2 trans. 'stoppen, eig. met eene 'bonne'; een einde maken aan iets' (Hwb) *Vierde Martijn* 67 [brab. 2e h. 14e e.]

bonnettemaeker subst. 'vervaardiger van petten of mutsen' (Hwb) *Ann. em.* 4, 238 [vl. 1487]

bonnie subst. 'een waterplant' (Braekman 1965, 83; z. ook Braekman 1975, 362 s.v. **bekebenghe**) *Mnl. gen. recepten* 85 [wvl. 1305]

bonsch onder **bontsch**

bonsinghesvel onder **bunssinghsvel**

bont 1 *bonte mutse*, 'dracht van bepaalde geestelijken, vooral kanunniken en diakenen' (Hwb 2e art., sub bet. 2) *R. v. Zierikzee* 289 [wmnl. 16-17e e. <1416>]

bont 2 1.1 adj. 'innerlijk tegenstrijdig, inconsequent' (ed. 257 i.v.; z. **bont** (II), bet. 4) JACOB v. M., *Stroph.* 143 [nobrab. 1339] 2.1 *een redene* -, 'een vreemde zaak,

een tegenstrijdigheid' (Hwb 2e art., bet. 3) WILLEM v. H., *Ged.* 73 [holl. c.1480]

bontmekere subst. 'pelsmaker' (ed. 346) MOORS, *Oorkondentaal* 308 [wlimb. 1396]

bontsch bonsch adj. overlopend (van een maat; z. *TNTL* 20 (1901), 210-214 en *TNTL* 21 (1902), 117-118; dus niet: 'van Bonn' (Hwb)) *Stadr. Almelo* 31(2x) [ov. 1489] *Ov. gedenkstukken* 5, 292 [ov. 1489] *R. v. Tiel* 74 [geld. 1483]

bontvoeder -voders subst. bontvoering, 'bonten voering' (Hwb) *Rek. der Buurkerk* 120(3x) [holl.utr. 1447] *Br. Middelburg* 2, 146; 211; 212 [zholl. 1366] *Tocht v. J. v. Blois* 183 [zholl. 1361-'62]

bontwerckster boent- subst. vrouw die van bont kledingstukken maakt *Rek. v. Nijm.* 4, 34; 41 [geld. 1528]

boochhout booc- boec- bouc- boochaut subst. booghout (vgl. WNT s.v. *booghout*) *Br. handel Frankrijk* 1, 213 [zholl. 1492] *Br. Middelburg* 3, 118 [wmnl. 1460] *R. v. Amst.* 593 [holl. voor 1533] *Tol v. Iersekeroord* 294 [brab. 1474] *Tol v. Iersekeroord* 126 [brab. 1476] *Tol v. Iersekeroord* 126 [brab. 1520]

boochhure 2 subst. 'uur van de bogen in de stadsmuur' (ed. 135) *Mnl. woordkunde* 135 [wvl. 2e h. 15e e.]

boochhout onder **boochhout**

boochstyl baeghstyl subst. boogstut *Br. Middelburg* 3, 316 [zholl. 1523] *Rek. v. Nijm.* 5, 103 [geld. 1534]

boocstocke boox- subst. ? *Tol v. Iersekeroord* 9 [brab. 1444]

boodscepe 1 onder **bootscap**

booghspanninge subst. 'het spannen van een boog, het mikken op iem. met pijl en boog' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 1, 157 [zholl. 16e e. <1479>]

boom 1 **bo(d)em boim boiim** l. *boim* *Lev. v. S. Clara* 1 subst. staak *R. v. Zierikzee* 120; 146 [wmnl. 1429] 2 **zadelboom** *Ann. em.* 18, 23(3x) [vl. 1511 <1444>] *Ann. em.* 18, 37; 38 [vl. 1537] 3 'weversboom' (Hwb, bet. 6) *Stichtige punten* 211 [geld.ov. c.1475] 4 'scheepsboom, boom' (Hwb 1e art., bet. 7) *Rek. van Holland* 1, 343 [holl. 1345] *R. v. Amst.* 84(2x) [holl. 1452-'94] *Lev. v. S. Clara* 82 [brab. begin 16e e. ?]

boombersdach subst. 'koppermaandag' (Hwb; vgl. *TNTL* 21 (1902), 135) *Mnl. woordkunde* 135 [geld. 1449]

boomfroyt subst. 'boomvruchten' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 395 [zholl. 1621 <1448>]

boomgaert* 1 **boem- enes -vuul maken**, 'iemand's huwelijksbed schenden' (Hwb, sub bet. 1) *Seven wijse mannen* 69a [zholl. 1479]

boomhauwer bodemhauwere subst. 'zadelboomhouwer, vervaardiger van de romp van zadels' (Hwb) *Ann. em.* 18, 238 [vl. 1438] *Ann. em.* 16, 4; 5 [vl. 1450] *Ann. em.* 18, 77 [vl. 1467] *Ann. em.* 18, 99 [vl. 1477] *Ann. em.* 18, 31 [vl. 1511 <1462>] *Ann. em.* 18, 35 [vl. 1511 <1479>]

boomhoudere subst. 'hij die op den sluitboom te water past, havenmeester' (Hwb) *Bijdragen Ze.Vl.* 5, 23 [vl. 2e h. 14e e. <1252>]

boomscluter boemsluyter subst. 'die de haven met den boom afsluit' (*Rek. v. Rotterdam* 483) *Rek. v. Rotterdam* 43 [zholl. 1427] *Rek. v. Nijm.* 8, 242 [geld. 1544]

boonloot boenloet subst. 'loting met boonen, vooral bij magistraatsverkiezingen' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 1, 47 [holl. 1468 <1427>] *Wfri. stadrechten* 1, 178 [holl. 1468] *Wfri. stadrechten* 2, 390 [holl. 16e e. <1452>]

boonmeet

boonmeet subst. 'boonakker' (Hwb) *R. v. Zierikzee* 226; 283 [wmnl. 1485]

boort 1 boert subst. 'rand van eene klok' (Hwb 1e art., sub bet. 1); *op een - gaen*, aan één zijde geluid worden (vgl. 'aan één boord slaan, - luiden' in WNT s.v. **boord** (I), sub bet. I, 1, a) *Br. Middelburg* 1, 177 [zholl. 1536] *R. v. Tiel* 136 [geld. begin 16e e.]

boorwerken intr. arbeid voor de gemeente verrichten (vgl. Hwb s.v. **buurwerc**) *Versl. O.V.R.* 6, 18 [geld. 1419]

booslike* 1 -lick adv. op een afschuwelijke wijze, wreedelijk *Sermonen* 131 [brab. na 1540]

boosman onder **boetsman**

boostalf 7 z. **beoosthalf** *Cart. de Dunis* 627 [wvl. 1281]

boot 1 boet subst. last, vracht (z. **boot** (I)) *Br. handel Eng.* 1, 1077(2x) [zholl. 1472] *Br. handel Eng.* 1, 1103 [zholl. 1474] *Br. handel Eng.* 2, 148 [zholl. 1507]

bootscap* 1 boodscepe subst. 'aankondiging van de geboorte van Christus, Maria Boodschap' (Hwb, bet. 3) *Yprianas* 2, 123 [zovl. 1397]

bootse 1 subst. 'model, schets' (WNT s.v. **boots**, bet. I, 2; vgl. Hwb 1e art., bet. 3 'type, patroon') *Bronnen Rijnsburg* 931 [zholl. 1487]

bootseel subst. 'veldgezicht, bossage' (vgl. ofr. *bochel* *TNTL* 27 (1908), 187-188) *Mnl. lexicogr. noten* 187 [ovl. 1434]

bootsgesel -geselle boets- subst. 'bootsgezel, schepeeling' (Hwb) *Br. handel Eng.* 2, 561 [zholl. 1544] *Br. handel Eng.* 2, 584 [brab. 1545] *K. v. Brielle*² 299 [zholl. 1536]

bootsriem boets- subst. roeiriem (vgl. WNT s.v. **boot** (I), Samenst.) *Br. handel Eng.* 2, 178 [zholl. 1512] *Br. Middelburg* 3, 421 [zholl. 1544]

bootsryep subst. scheepstouw (vgl. **reep**) *R. v. Amst.* 473 [holl. 1494-1512]

boottynne onder **bottijne**

booxstocke onder **boocstocke**

boraes subst. 'borax' (ed. 3, 52 n.4) *Br. Middelburg* 3, 52 [wmnl. na 1405]

borchdijc subst. 'dijk bij een burcht of om eene stad' (Hwb) *R. v. Breda* 20 [nbrab. eind 14e e.]

borchdore subst. 'slotpoort' (Hwb; z. ook de aantekening in *S. Brandane* 2, 29a) *S. Brandane* 1, 20a [wmnl.vl. c.1380] *S. Brandane* 1, 20b(2x) [wmnl.brab. c.1410] *Saksenspiegel* 1, 184 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

borchghenote subst. 'deelgenoot aan een 'borchleen'' (Hwb) *Saksenspiegel* 1, 185 [nholl. eind 15e e.]

borchgraefnede* 3 buergraf- subst. 'burggraafsvrouw' *Ann. em.* 11, 230 [vl. 1434]

borchgravinne subst. burggravin *Lorreinen* 42 [brab. c.1350] *Vergi* 25 [brab. c.1410]

borchgreeffampt subst. het ambt van burggraaf *Stadr. Nijmegen* 149 [geld. c.1470 <1449>]

borchgrevie subst. burggraafschap *Oork. Helmond* 66 [brab. 1580 <1396>]

borchmeester* 1 buerch- burch- burg(h)- subst. 'burgemeester' (Hwb, bet. 2) *Versl. O.V.R.* 1, 321; 323(2x); 324(nx); 325 [wmnl. begin 16e e.] *Ann. em.* 23, 174; 176 [vl. 1428] *Ann. em.* 1, 50; 51 [ovl. 1477] *Ann. em.* 4, 218; 223 [vl. 1487]

borchrecht subst. het recht dat geldt in zaken van 'borchleen' *Saksenspiegel* 1, 183; 184 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

borchstede subst. grond waarop een burcht staat *Bijdragen Groningen* 1, 27 [ov. 1556 <1353>]

- borchtal** subst. 'borgtocht' (Hwb) *Stadr. Steenwijk* 89 [ov. 1544-'49]
- borchtochten** trans. 'cautie of borgtocht doen stellen' (Hwb) *R. v. Tiel* 6 [geld. 1410]
- borchvrede** subst. rust en vrede in het gebied van een burcht of stad (vgl. Schiller-Lübben i.v.) *Cam.-rek. Deventer* 5, 204 [geld.ov. 1380]
- borchwere** subst. 'verdedigingswerken' (Hwb) *Saksenspiegel* 1, 112 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]
- bordduerwercker** onder **borduirwercker**
- bordeelverhuerdre** subst. bordeelverhuurder *Ann. em.* 18, 26 [vl. 1511 <1444>]
- bordelec** adj. 'zwaar, bezwarend' (Hwb) *ZERBOLT, Super modo* 123 [brab. c.1393-1402]
- bordierwercken** 3 onder **borduerwerken**
- borduerwerck** **burduer-** 1 subst. 'vrouwelijk handwerk' (Hwb) *ALLAN, Gesch. Haarl.* 2, 514 [nholl. 1408] 2 **borduursel** *R. v. Haarl.* 155 [zholl. 2e h. 15e e. <1468>] *R. v. Haarl.* 220 [zholl. 1e h. 16e e. <1514>]
- borduerwerken*** 3 **barduyrwercken** **bordier-** intr. 'handwerken' (Hwb) *Scaecspel* 27 [holl. 1e h. 15e e. <1403>] *DIRC v. DELF* 30 [nholl. 1480]
- borduirwercker** **bordduer-** **bourduer-** **borduerwerker** subst. borduurder (vgl. Hwb) *Bronnen Rijnsburg* 949 [zholl. 1490] *R. v. Haarl.* 219; 220(2x) [zholl. 1e h. 16e e. <1514>] *Tocht v. J. v. Blois* 180; 230 [zholl. 1361-'62] *R. v. Amst.* 346 [holl. 1494-1512] *R. v. Reimersw.* 17 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1483>]
- boren** 1 intr. 'gebeuren' (Hwb 3e art., bet. 1) *Seven wijze mannen* 54b [zholl. 1479]
- boren*** 1 **boeren buer-** 1 trans. 'beuren, optillen' (Hwb 1e art., bet. 1) *Van den vos Reyn.* 293b [zholl. 1479] *Parab. v. Cyrillus* 46 [holl. c.1475] *Stichtige punten* 169(2x); 244 [geld.ov. c.1475] *Kl. v. Diepenv. hs.* 109 [geld.ov. 1534] 2 afbeuren, aftillen *Stichtige punten* 169 [geld.ov. c.1475] 3 verkrijgen (m.b.t. recht, rechterlijke uitspraak) *Mnl. geest. ged. enz.* 13 [limb. eind 15e e.]
- borgel** subst. 'burgwal, ringmuur; de stadsgracht' (Hwb) *Stadr. Kampen* 30 [wov. 1463]
- borger-** zie ook onder **burger-**
- borger*** 1 **-gher** subst. die een 'borchleen' heeft (synoniem met **borchman**, bet. 2) *Saksenspiegel* 1, 185(nx) [holl.utr. 1e kw. 15e e.]
- borgerdach** subst. dag waarop zaken van poorters werden behandeld door de schepenen *Stadr. Kampen* 16 [wov. 1458]
- borgergelt*** 1 **burger-** subst. 'hoofdgeld door de burgers eener stad op te brengen' (Hwb, bet. 2) *Stadr. Nijmegen* 243 [geld. 15-16e e. <1500>]
- borgerhuusken** subst. 'huisje van een burger' (Hwb) *Stadr. Kampen* 47 [wov. 1468]
- borgerweeckgedyngh** subst. wekelijkse rechtszitting voor geschillen tussen burgers *R. v. Tiel* 142 [geld. 17e e. <voor 1447>]
- borghelick** **-e cautie**, 'borgtocht' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 1, 58 [holl. 1468 <1427>]
- borick** subst. 'wit edelgesteente' (het fr. heeft echter *berill*, vgl. ed. 301) *Mandev.*² 186 [holl. 1462]
- bory** 1 onder **berie**
- borije** 7 onder **boeri**
- born** subst. vracht (t.w. hout) *R. v. Gorinchem* 268 [holl. 1501]
- bornage** **-gie** subst. 'ossentong' (*Synon. mnl. plantenn.* 266), 'bernagiekruid' (Braekman 1965, 83) *Synon. mnl. plantenn.* 266 [vl. 1e h. 15e e.] *Synon. mnl. plantenn.*

266 [wbrab. c.1351] *Mnl. gen. recepten* 85 [vl. 1e h. 15e e.]

bornale (l. *bornage*?) wilde -, 'ossentong' *Synon. mnl. plantenn.* 266 [vl. 1483]

borneholt onder **berneholt**

bornkerse subst. 'waterkers' *Synon. mnl. plantenn.* 280 [wmnl. eind 15e e.]

borrael subst. ? *Br. handel Eng.* 2, 637 [brab. 1546]

borri 7 onder **boeri**

borryenleren subst. pl. ? (1e lid z. **berie**, 'baar') *Rek. v. Nijm.* 3, 143 [geld. 1523]

borsdrager -draeger subst. 'kassier' (Hwb) *Corpus-Gysseling I* 1173 [zholl. 1286] *O. rek. v. Dordr.* 86 [zholl. 16-17e e. (1351)]

borse 1 **beur- buer- borsse** 1 subst. handelsvereniging *Br. handel Frankrijk* 1, 328; 329 [zholl. 1525] *Br. handel Frankrijk* 1, 404 [zholl. 1547] 2 koopmansbeurs *Br. Middelburg* 1, 182(2x); 183 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 2, 489 [wmnl. 1548]

borsegelt 1 subst. 'gangbaar geld' (Stallaert) *Gem. gronden N.-Brab.* 96 [brab. 1379]

borsier bour- buer- subst. 'rentmeester, kashouder' (Hwb), 'ontvanger' (Stallaert) *Cart. de Dunis* 379 [wvl. 1291] *Cart. de Dunis* 624 [vl. 1377] *Rek. v. Brugge* 56 [wvl. 1303] *K. v. Hulst* 53; 54(3x) [vl. 1500]

borsspiker 5 **-spijcker borspyker** subst. 'spijkers gebruikt tot het vastmaken van de 'blideborse' (MNW s.v. **cokerspiker**) *K. v. Brielle*² 188 [zholl. c.1450] *K. v. Brielle*² 268(4x); 269(4x) [zholl. 1528]

borst 'jonkman' (ed. 1, 216; vgl. WNT s.v. **borst** (I)) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 561 [nholl. 1480]

borst* 1 **brust** subst. **borstharnas** *Rek. v. Nijm.* 1, 391 [geld. 1428]

borstcloppen intr. op de borst kloppen (als uiting van rouw, smart, enz.) **MAUBURNUS**, *Scala* 169 [geld.ov. 1558]

borstel 1 subst. **borstel** *Saksenspiegel* 2, 25 [nholl.omnl. 1451]

borstelachtich adj. 'borstelig' (Hwb) *Sal. ende Marc.* 2 [brab. 1501]

borstier 4 *sharen borstiers* l. *sarenborstiers*, z. **armborstiere** (vgl. ed. 1, 57 en z. *TNTL* 11 (1892), 4 n.2) *Rek. van Holland* 1, 54 [holl. 1317]

borstkeerse subst. 'eene bepaalde soort van kaarsen, die voor dooden gebrand worden' (Hwb) *R. v. Haarl.* 168 [zholl. 2e h. 15e e. (1486)]

borstkoke subst. **borstkoek(je)** (WNT s.v. **borst** (II), Samenst. geeft sub bet. 3, c een voorbeeld van *borstkoekje* uit Chomel 262a) *Frensweger hs.* 244 [nomnl. c.1480]

borstleder subst. leren borststuk *Tocht v. J. v. Blois* 206 [zholl. 1361-'62]

borstplaet subst. op de borst gedragen sieraad *Jhesus collacien* 216(2x) [nholl.vl. c.1480]

borstweringe subst. **borstwering** *R. v. Gouda* 147 [zholl. 1488-'95]

bort 1 **boert** 1.1 subst. 'etensbord' (Hwb 1e art., bet. 6; vgl. ed. 35) *Meerstemmige lied.* 31 [vl. 1e h. 15e e.] 2.1 *te borde brengen*, 'op het spel zetten' (Hwb 1e art., sub bet. 3) *R. v. Breda* 6 [nbrab. eind 14e e.] 2.2 *ter borde brengen*, 'betalen' (Hwb 1e art., bet. 3) *R. v. Amst.* 393 [holl. 1494-1512] 2.3 *te borde brengen*, ter sprake brengen (vgl. Hwb s.v. **bert**, sub bet. 8) *Rek. v. Leiden* 1, 462 [zholl. 1424]

bortene subst. 'spongat'; *het gaet u te borten en uut*, 'het

(vat) loopt bij u over, gij gaat ver buiten de maat' (Hwb s.v. **bortenen**) *Argument* 182 [holl.ovl. 1e h. 15e e.]

borwortz subst. 'gummi van arabien' *Synon. mnl. plantenn.* 275 [? 2e h. 15e e.]

bozaedsken 6 onder **besaetse** *Tocht v. J. v. Blois*

boschachtich adj. 'bosschig' (Hwb) *Mnl. geest. proza* 28 [brab. 2e h. 15e e.]

boschgelt Bossche munt (nl. een pond van zeven stuivers; vgl. Stallaert s.v. **boschgelt** en **boschpont**; het artikel **boschgelt** in het Hwb moet aldus worden gewijzigd) *Oork. Helmond* 161 [brab. 1446] *Oork. Helmond* 219; 220; 222; 226 [brab. 17e e. <1490>]

boschmate subst. 'maat van Den Bosch' (Hwb) *Eng. hss.* 1, 253 [wmnl.ovl. 2e kw. 14e e.] *Oork. Helmond* 227 [brab. 17e e. <1490>]

boschmede subst. 'honingdrank, bereid uit wilde bijenhoning?' (Braekman 1965, 83) *Mnl. gen. recepten* 102 [vl. 1e h. 15e e.]

bose 1 *die* -, subst. de duivel WILLEM v. H., *Ged.* 144 [holl. c.1480]

bozewicht subst. 'booswicht, schelm' (Hwb s.v. **booswicht**) *Sticht. exempelen* 22 [utr. 1e h. 15e e.]

bospoederhuys subst. kruitmagazijn *Br. Middelburg* 2, 472 [wmnl. 1536]

bospoermaker subst. buskruitmaker *Br. Middelburg* 1, 399 [wmnl. 1e kw. 16e e.]

bosschich adj. 'boschachtig, boschrijk' (Hwb) *Biographieën* 28, 29 [geld.ov. c.1480]

bossele* 1 **bussel** subst. bundel (t.w. papier) *Br. handel Eng.* 2, 59 [brab. 1494]

bostelcupe -cuup subst. kuip, waarin afval wordt bewaard *R. v. Gouda* 98 [zholl. 1488-'95] *R. v. Gouda* 359 [zholl. 1521]

bostelschip -scip buystelscip subst. 'schip voor het vervoer van bostel' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 44 [nholl. 1e h. 15e e.] *Wfri. stadrechten* 2, 106 [nholl. c.1530] *R. v. Gorinchem* 272 [holl. 1482-1501] *R. v. Gouda* 95 [zholl. 1488-'95] *Versl. O.V.R.* 3, 146(2x) [nholl. 2e h. 15e e. <c.1468>]

bot 1 *int -stellen*, 'iets veilen, aan den meestbiedende verkoopen' (Hwb 1e art., sub bet. 3) *R. v. Zierikzee* 159(2x) [wmnl. 1440]

boten 1 onder **boeten**

boterbrine subst. 'pekel van boter' (Hwb) JAN YP., *Cyrurgie* 213 [vl. 1351]

boterdocke subst. 'kleine klit' *Synon. mnl. plantenn.* 281 [wbrab. c.1351]

boterendecaeswijf subst. verkoopster van boter en kaas *Br. Middelburg* 1, 106 [wmnl. 16e e. <15e e.>]

botergulde boteren- subst. 'in boter op te brengen pacht' (Hwb) *Reg. bisdom Utrecht* 729; 757 [holl.utr. voor 1383]

botermate* 1 **botter-** subst. boterweger (wsch. hetz. als **botermeter**) *Gild. v. Utr.* 1, 76 [zholl.utr. 1455]

botermaet 7 'botermaat' (z. **botermate**) *R. v. Gorinchem* 199 [holl. 1398]

boterpacht subst. pacht die in boter betaald wordt (vgl. WNT s.v. **koren** (I), Samenst. Korenpacht) *Oorkb. Gr. Dr.* 1, 258 [ov. 1341] *Oorkb. Gr. Dr.* 1, 423 [ov. 1370]

boterwegghe 2 subst. 'boterklont' (Hwb) *Cockaengen* 188 [zholl. c.1460]

botesman onder **boetsman**

botghelt subst. 'emolument voor den gerechtsbode van de door hem gedane dagvaardingen' (Hwb) *R. v. Vollehove* 2, 166 [wov. c.1450]

botgront

botgront subst. grond waar veel bot gevangen wordt *Cromstrijen* 242 [brab. 1492]

bothe 1 onder **boete**

botleggen subst. 'het leggen van een gebod op een dijk' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 369 [holl. 17e e. <1460>]

botschip subst. schip waarmee bot wordt gevist *K. v. Brielle*² 253 [zholl. 1527]

bottelgiersknecht subst. botteliersknecht *Rek. v. Blois* 52 [zholl. 1371-'72]

botterbanck subst. 'de bank op de markt waar boter verkocht wordt' (Hwb) *R. v. Nedersticht* 1, 52 [holl.utr. 1464]

botterlude subst. pl. 'boterverkoopters' (Hwb) *Gesch. Jacobikerk* 323 [holl.utr. 1374-'92] *Archief Utrecht* 5, 56 [utr. 1386]

bottermate 1 onder **botermate**

bottersijs subst. 'de accijns, betaald van boter, vet en andere artikelen, binnen de stad in het klein verkocht' (ed. 3, 18) *R. v. Utrecht* 1, 114(2x) [holl.utr. 1375] *R. v. Utrecht* 1, 189 [holl.utr. c.1380 <1376>]

bottijne boettijne boottynne subst. laars (vgl. *WNT* s.v. **botte** (II) en Hwb s.v. **botteine**) *Bronnen Rijnsburg* 869 [zholl. 1479] *Bronnen Rijnsburg* 912 [zholl. 1484] *Bronnen Rijnsburg* 984 [zholl. 1494] *Bronnen Rijnsburg* 1025 [zholl. 1499] *Bronnen Rijnsburg* 1034 [zholl. 1500]

bouachtich - *lant*, 'bouwland' (Hwb) *R. v. Elburg* 209 [holl.utr. c.1400]

boubroder subst. kloosterbroéder belast met de landbouw *Frensweger hs.* 250 [nomnl. c.1480]

bouc- zie onder **boec-**

bouduych subst. ? *Versl. O.V.R.* 6, 580 [zholl. 1549]

boulant subst. 'bouwland' (Hwb) *Warfsconstitutien* 102 [gron. c.1580 <1467>] *Egidius Woorde* 16 [wmnl.brab. 1459]

boulk 7 z. **bolc** *R. v. Reimersw.* 5(2x) [vl.brab. 1e h. 16e e. <1482>]

bourduerwercker onder **borduirwercker**

boursier onder **borsier**

bouzater -zeter subst. 'landman' (Hwb) *Cam.-rek. Deventer* 2, 603 [geld.ov. 1359] *Cam.-rek. Deventer* 3², 174; 242 [geld.ov. 1370]

bout 1 subst. boei (waarin iem. wordt vastgezet) *Mirakelboeck* 21 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]

boutlijm subst. 'eene soort lijm' (Hwb) *Gesch. Jacobikerk* 229 [holl.utr. 1451]

bouveclocke onder **boefveclocke**

bouw* 1 **bue** subst. bouwwerk, bouwsel *Saksenspiegel* 1, 55(2x) [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

bouwhuis bauwehuys bouhuys -hu(e)s subst. (tot het klooster behorende) boerderij, 'hoeve' (Hwb) *Frensweger hs.* 91; 245 [nomnl. c.1480] *Etstoel Drenthe* 99 [dr. 1571 <1473>] *Gesch. Jacobikerk* 238 [holl.utr. 1496] *Tocht v. J. v. Blois* 117; 203; 224 [zholl. 1361-'62] *R. v. Tiel* 116 [geld. 1525]

bouwich 1 adj. bewerkt (van akkers) *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 151; 153 [holl.utr. 1392] 2 'in goeden staat' (Hwb) *Ge- denkw. Gelderland* 4, 161 [geld. 16e e. <1438>]

boveachtich adj. schandelijk *J. CELE, Sermoenen* 71 [holl.utr. c.1410]

boveclocke onder **boefveclocke**

boven 5 onder **boeven**

bovendien adv. 'bovendien; in strijd daarmede' (Hwb) *Bouc v. Audienc.* 690 [wmnl.vl. 1370-'78]

bovendragen intr. 'de bovenhand hebben' (Hwb) *Spiegel historiael* I 2, 134 [wvl. c.1350]

- bovendriven** trans. 'drijven op de oppervlakte van het water' (Hwb) *Naturen bloeme* 1, 258 [wmnl. c.1375]
- bovengaen** 1 intr. staande blijven *Stichtige punten* 77 [geld.ov. c.1475]
- bovenganc(k)** 1 subst. het (gehoor) te boven gaan BARTH. ENGELSMAN 109 [holl. 1485] 2 'voorrang' (ed. LXVIII) *Scaecspel* 36 [holl. 1e h. 15e e. <1403>]
- bovenkeel** subst. 'boven de kleederen gedragen kiel' (Hwb) *Hs. Kloosterregels* 415 [geld.ov. 1e h. 16e e.]
- bovenoeken** trans. erbij, erboven (toe)voegen (lat. *superaugere*) M. v. H., *Boek b. g.* 453 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- bovenrisen** intr. 'zich verheffen boven' (Hwb) *Spiegel der sonden* 2, 32 [geld. 1434-'36]
- bovensangere** subst. 'hij die eene hooge zangstem heeft' (Hwb; hier alt?) *Br. Middelburg* 1, 510; 511 [wmnl. 1500]
- bovenschijnlicheit** subst. uitnemendheid, 'uitmuntendheid' (ed. 371 n.2) M. v. H., *Boek b. g.* 371 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- bovenslaen** intr. 'het winnen, de overhand behouden' (Hwb) *R. v. Nedersticht* 3, 65 [holl. 1e h. 16e e. <1524>]
- bovenste** adj. 'bovenste, hoogste' (Hwb) *Drie con.* 117b [holl.omnl. c.1485]
- bovenverhogen** trans. hoog verheffen (lat. *superexaltare*) M. v. H., *Boek b. g.* 241 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- boxbaert** **bocksbart** *kocksbart* l. *bocksbart* subst. 'granaatbloem' (cytinus hypocistis) *Synon. mnl. plantenn.* 277 [vl. 1483] *Synon. mnl. plantenn.* 277 [? 2e h. 15e e.]
- boxen** subst. pl. 'broek' (z. WNT s.v. bokse) *K. v. Briel-le*² 322 [zholl. 1542]
- boxhoren*** 1 **-hoern** subst. naam van een stof die per el werd verkocht *Tocht v. J. v. Blois* 179 [zholl. 1361-'62]
- braauwspiker** subst. 'naam van een grooten spijker' (Hwb) *Bijdragen Ze.Vl.* 6, 191 [vl. 1404]
- brabanter** subst. Brabander L. v. V., *Sp. hist.* 1, 162; 163 [brab. c.1325]
- brabbellinge*** 1 **-ghe** subst. waardeloos, nutteloos voorwerp *Syoens kroniek* 409 [zovl. c.1540]
- brac*** 1 **brack** adj. 'bitter' (van bier; WNT s.v. brak (IV), bet. 3) *R. v. Haarl.* 282(2x) [zholl. 1e h. 16e e. <1549>]
- bracheyt*** 1 **brack-** subst. bitterheid (van bier; vgl. WNT s.v. brak (IV), bet. 3) *R. v. Haarl.* 281; 282(2x) [zholl. 1e h. 16e e. <1549>]
- brachpenne** subst. ? *Br. Middelburg* 2, 348 [wmnl. 1460]
- bracwort** subst. 'heksenmelk' *Synon. mnl. plantenn.* 271 [? 2e h. 15e e.]
- bradtze** 7 z. **broke** (III), bet. 2 *Rek. v. Nijm.* 7, 124 [geld. 1541]
- braedverkin** **brade-** **braetvercken** **brafarken** 1 subst. 'braadvarken, speenvarken' (Hwb) *Ann. em.* 17, 15 [vl. 1429 <1407>] *Ann. em.* 17, 26 [vl. 1441] *Ann. em.* 24, 457 [zvl. c.1550] *Br. Middelburg* 3, 283 [zeholl. 1519] *Br. Middelburg* 3, 288 [wmnl. 1519] 2 koorkap waarop een speenvarken is afgebeeld *Ann. em.* 17, 15 [vl. 1429 <1407>]
- braembeye** subst. 'dauwbraam' *Synon. mnl. plantenn.* 267 [? eind 14e e.]
- braembesie** **-bezie** **-bere** subst. 'dauwbraam' (*Synon. mnl. plantenn.* 267) *Mnl. fragm.* 1, 589 [vl. 2e h. 15e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 267 [nsaks. eind 14e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 267 [vl. 1483]

braetpere subst. stoofpeer *Tocht v. J. v. Blois* 90 [zholl. 1361-'62]

braetvercken onder **braedverkin**

braeuen 2 onder **brauwen**

brafarken onder **braedverkin**

bragenwonde braghen- subst. 'hersenwond' (Hwb) *Stadr. Steenwijk* 159 [ov. 1544-'49] *Placaatboek Vriesland* 1, 286 [holl. c.1515 (1398)]

braggheren intr. 'pralen, een hoogen toon aanslaan' (Hwb s.v. **brageren**) *Devoot boecxken* 47 [brab. 1539]

bragman subst. brahmaan (vgl. Hwb) *Parab. v. Cyrilus* 93 [holl. c.1475]

brake 1 subst. 'stuk, brok' (Hwb 1e art., bet. 6) *Val. en N.-fragm.* 152 [vl. 1e h. 14e e.]

braken 1 trans. '(uit)braken' (Hwb, bet. I, 3) *Mnl. gen. recepten* 80 [vl. 1e h. 15e e.] *Lev. v. Kunera* 45 [utr. c.1530?]

bram subst. 'verfbrem' *Synon. mnl. plantenn.* 267 [wvl. c.1200]

bramenhegge subst. 'haag van braamstruiken' *Synon. mnl. plantenn.* 267 [? 2e h. 15e e.]

brames -messe subst. 'een verboden mes' (Hwb) *K. v. Hulst* 78 [vl. c.1420] *Ann. em.* 32, 55 [wvl. 1415]

brandel* 2 **-deel** subst. 'een looden bal, verbonden aan een riem' (z. **brandereel**) *R. v. Zierikzee* 122 [wmnl. 1429]

branden 1 *het brandet*, onpers. 'er is brand' (Hwb, bet. III) *R. v. Vollenhove* 2, 57 [wov. c.1450]

brander 1 subst. kalkbrander *R. v. Haarl.* 266 [zholl. 1e h. 16e e. (1542)]

branderie subst. het ijken van maten en gewichten *R. v. Gouda* 498 [zholl. 1501]

brandesnoet 1 subst. brandgevaar *R. v. Vollenhove* 2, 57 [wov. c.1450] 2 'brand' (Hwb) *Stadr. Groningen* 44 [gron. 1425]

brandewijn barden- brant- subst. 'brandewijn' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 128(nx) [nholl. 1536] *Rijmkalender* 292 [wmnl. 1e h. 14e e.] *R. v. Gouda* 491 [zholl. 1492] z. onder **bernewin**

brandewijnbarner subst. 'brandewijnstoker, -brander' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 128 [nholl. 1536]

brandewijnexcijs subst. 'accijns op den brandewijn' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 128 [nholl. 1536] z. onder **bernewinchijs**

brandstoren trans. verbranden (m.b.t. een huis) *Brandstoren* 456 [vl. 1378]

brandtgherucht subst. 'brandgerucht, -geroep; alarm dat in geval van brand moet gemaakt worden' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 74; 75(2x) [nholl. c.1530]

brandtouw subst. 'touw dat bij een brand gebezigd wordt' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 80 [nholl. c.1530]

brandtrappe subst. 'brandtrap, stoep, plaats waar in de straat treden zijn aangebracht aan den waterkant' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 479 [zholl. utr. 1551]

brandtvelich adj. brandvrij *Versl. O.V.R.* 3, 350 [ogeld. 1558 (15e e.)]

brane 7 'pekel' (ed. 90 n.32, z. **brine**) *Rek. v. Doesburg* 33 [geld. 1401]

branput 6 subst. 'n put waarin men rijshout stookte b.v. bij 't slachten van dieren' (*OGE* XI (1937), (9)) *Syoens kroniek* 207 [zovl. c.1540]

brant 1 **brand(t)** 1.1 subst. zekere hoeveelheid (turf) *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 340 [nomnl. 16e e. (1403)] 1.2 'brandhout' (Hwb, bet. 5) *Rek. v. Nijm.* 4, 284 [geld. 1532] 1.3 haring van een bepaalde (goede) kwaliteit *K.*

*v. Brielle*² 335 [zholl. 1546] **2.1** *vruch* -, 'zeer innige devoot' (ed. 283 n.1) *Kl. v. Diepenv. hs.* 283; 366 [geld.ov. 1534]

brantber adj. brandbaar *R. v. Gouda* 216 [zholl. 1507]

brantbile subst. 'groote bijl om in geval van brand gebruikt te worden' (WNT s.v. **brandbijl**) *R. v. Amst.* 36 [holl. 1413]

brantboeck subst. boek waarin gegevens worden genoteerd die betrekking hebben op een grote brand *R. v. Gouda* 10 [zholl. 1439]

brantclocke brandt- subst. 'brandklok' (Hwb), 'groote *R. v. Amst.* 36 [holl. 1413] klok die bij brand geluid wordt' (WNT) *R. v. Amst.* 479 [holl. 1494-1512] *R. v. Gouda* 304 [zholl. 1521] *K. v. Brielle*² 290 [zholl. 1535] *R. v. Haarl.* 234(2x) [zholl. 1e h. 16e e. (1524)]

brantemmer brand(t)- subst. (leren) emmer om brand te blussen (vgl. WNT) *R. v. Gorinchem* 289(3x) [holl. 1514] *R. v. Haarl.* 235(2x); 236(5x) [zholl. 1e h. 16e e. (1524)] *Bronnen Rijnsburg* 957 [zholl. 1491]

brantgelt 1 subst. 'geld betaald voor het waarmerken van laken' (Hwb, bet. 2) *Rek. van Gent* 2, 279(2x) [ovl. 1343]

brantiser* 1 -yser subst. 'ijzer waarmede het eene of andere brandteeken wordt aangebracht' (Hwb, bet. 2) *Dagb. v. Gent* 2 303 [wmnl.vl. 1467-'90]

brantmeester 1 **brand-** subst. 'brandmeester' (Hwb, bet. 1) *R. v. Amst.* 479 [holl. 1494-1512] *Ann. em.* 13, 284 [vl. 1400] *Ann. em.* 11, 261(2x) [vl. 1436]

brantmure subst. blinde muur tussen twee huizen of erven die bij brand het overslaan van het vuur moet voorkomen (vgl. WNT s.v. **brandmuur**, bet. 2) *R. v. Zutphen* 66(nx) [geld.ov. 1355-'57 (1342)]

brantpenningen subst. pl. vredegeld van de brandstichter *Oorkb. Gr. Dr.* 1, 31; 104 [nomnl. 16e e.]

brantscatten* 3 **brand-** trans. 'brandschatten, eene som van eene stad of dorp vorderen tot afkoop van brandstichting' *Ann. em.* 14, 5 [vl. 1488]

brantsijlver subst. 'zuiver zilver' (Hwb) *R. Kampen* 25 [wov. eind 14e e. (1398)]

brantstakinge onder **brantstokinge**

brantstichter subst. brandstichter *Dagb. v. Gent* 1 196 [wmnl.vl. 1467-'90]

brantstichtinghe subst. brandstichting *Ann. em.* 14, 345 [vl. 1488]

brantstokinge -stakinge subst. 'brandstichting' (ed. 2, 290) *Spiegel der sonden* 2, 240 [geld. 1434-'36]

brantstoringe subst. 'brandstichting' (Hwb) *Spiegel der sonden* 2, 236 [geld. 1434-'36]

brantswille omme -, ter zake van brand *R. v. Amst.* 158 [holl. 1452-'94]

brantweer subst. 'middel of gereedschap tot blussching van brand' (Hwb, bet. 2) *Versl. O.V.R.* 2, 90(2x); 91(2e pl.) [zholl. eind 15e e.] 'brandblussching, brandweer' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 2, 91(1e pl.) [zholl. eind 15e e.]

brantwijn onder **brandewijn**

brasserer subst. smulpaap *Syoens kroniek* 431 [zovl. c.1540]

brasserie subst. slemperij, zwelgerij *Rek. v. Blois* 104 [zholl. 1371-'72]

brasseringhe subst. slemperij, zwelgerij *Coninx summe* 284 [? 15e e.]

brau subst. 'brouwsel' (Hwb s.v. **brou**) *L. v. V., Sp. hist.* 2, 258 [brab. c.1325]

brauweghe subst. '(bier)brouwster' (Hwb) *Ann. em.* 24, 425 [zvl. 1427]

brauwen

brauwen 2 **braeuen** trans. 'de oogleden van jonge jachtvogels met naald en draad aaneenhechten' (Hwb, bet. 1; de verklaring in MNW sub. bet. 2 is niet juist, z. *TNTL* 9 (1890), 222-223) *Scaecspel* 150 [holl. 1e h. 15e e. (1403)] *Van den vos Reyn.* 183b [zholl. 1479] z. onder **gebrawet**

brauwersnape subst. 'brouwersknecht' (Hwb) *Ann. em.* 44, 503 [vl. 1512]

breckelicheit subst. 'zwakheid van het vleesch' (Hwb) JACOB v. M., *Franc.* 103 [vl. 1e h. 14e e.]

breckster subst. zij die breekt MAUBURNUS, *Scala* 179 [geld.ov. 1558]

breclic 1 onder **brekelijc**

brederen trans. vermeerderen *Versl. O.V.R.* 6, 540 [zholl. 1459]

bredewege* 5 **-ghe** subst. (grote) weegbree (vgl. *Synon. mnl. plantenn.* 268) *Boec van medicinen* 144(2x); 194(2x); 198 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

bredeweghenblat subst. weegbreeblad *Boec van medicinen* 166 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

bredeweghensap subst. weegbreesap *Boec van medicinen* 162; 181; 194; 195; 198 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

bredeweghenwater subst. aftreksel van weegbree *Boec van medicinen* 194 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

breeckyser subst. 'breekijzer' (Hwb) *Mnl. woordkunde* 136 [geld. 1451-'64] *Rek. v. Nijm.* 4, 279 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 8, 29; 30 [geld. 1542]

breede subst. het 'berijden' d.i. 'het vaststellen en aanwijzen der gemeten van nieuw ingedijkte gronden in Zeeland, die 'schot en bede' moeten betalen' (z. MNW XI s.v. **bereiden**, bet. 1) *Br. Middelburg* 2, 215 [zholl. 1366] *Br. Middelburg* 2, 362 [wmnl. 1476] *Br. Middelburg* 2, 377 [wmnl. 1482] *Br. Middelburg* 1, 552 [wmnl. 1508]

breefbusse onder **briefbusse**

breeltouwe subst. 'breideltouw, touw waarmede de wijnvaten vastgehouden worden, als men ze in den kelder laat zakken' (ed. 3, 114 n.2) *Rek. v. Nijm.* 3, 114 [geld. 1522]

breesen 7 **brasem** (z. **brasem**) *Rek. v. Hattem* 212 [geld. 1475]

breet 1 **1.1** adj. ruim (nl. van het aardse bevrijd; lat. *latus* ed. 254) *Soliloquium-vert.* 172 [wmnl.omnl. c.1430]

2.1 *hem van talen - maken*, 'een groot woord hebben' (Hwb 1e art., sub bet. 3) *Mnl. overblijfselen* 295 [vl. 2e h. 14e e.]

breete subst. strook land *K. v. Brielle*² 218 [zholl. 1527]

breetheit 1 **bret-** 1 subst. ruimte, wijidheid *Aardse paradys* 112 [nholl. eind 15e e.] *Frensweger hs.* 135 [nomnl. c.1480] *Sp. d. Volc.* 349 [limb. 1466] 2 ruimte (nl. van het aardse bevrijd zijn; lat. *latitudo* ed. 254) *Soliloquium-vert.* 167; 183; 241 [wmnl.omnl. c.1430]

breetlaken subst. bijzonder breed laken *Br. handel Eng.* 2, 415 [brab. 1532]

breetvlakes adv. 'in de breedte' (Hwb) *R. v. Vollenhove* 2, 17 [wov. 1448]

bregspiker subst. 'lange spijker' (Hwb s.v. **bruggenagel**) *Rek. v. Leiden* 1, 43 [zholl. 1392]

breidele 1 **breidel** **brey-** **breyell** 1.1 subst. breideltouw (vgl. onder onder **breeltouwe**) *Rek. v. Nijm.* 3, 355 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 6, 113 [geld. 1537] 1.2 'hoofdstel' (Hwb, bet. 2) *Walewein* 149 [wvl. 1350] JACOB v. M., *Alex.* 382 [vl. c.1350] *Floris ende Blancefl.* 78 [wmnl. m. 14e e.] 1.3 bit (z. de aantekening in ed. 2, 28b) *S. Brandane* 1, 19a(2x); 24a [wmnl.vl. c.1380] *S. Brandane* 1,

19b(2x); 24b [wmnl.brab. c.1410] **2.1 sinen - biten**, zich verbijten (n.b. deze bet. wellicht ook in *Pelgrim* 34c aang. in MNW i.v.) *Marg. v. Lymborch* 109a [brab. 1516] **2.2 enen bi den -e nemen**, 'iemand's paard leiden' (Hwb, sub bet. 1) *Roman van Lancelot* 2, 16; 234 [vl.brab. c.1320]

breidelen trans. 'beteugelen' (Hwb, bet. 2) *Spiegel historiael* I 2, 165 [wvl. c.1350]

breyell 1 onder **breidel**

breynlose adj. 'hersenloos' (ed. 256) *Doct. des tijts* 118 [holl. 1486]

brekelijk* 1 **-lic breclie** **1.1** adj. gebroken kunnende worden (t.w. van hart, van gemoed), vermurwd kunnende worden *Syoens kroniek* 414 [zovl. c.1540] **1.2** 'schuldig in het algemeen' (Hwb, sub bet. 2) *Coninx summe* 314 [holl.brab. 1437] **2.1 - dinc**, strafbare handeling *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 318 [geld.ov. 1365]

breken 1 **1.1** trans. 'het geheel eener lading 'aanbreken', maar (slechts) een gedeelte van de last lossen' (WNT, bet. I, B, 3) *R. v. Amst.* 601(2x) [holl. voor 1533]

1.2 plukken (m.b.t. een vrucht aan een boom) *BRUGM., Onuitg. serm.* 25 [zolim. 1523] **1.3** 'laken snijden' (m.b.t. laken, Hwb, bet. I, 1, n) *R. v. Haarl.* 142 [zholl. 2e h. 15e e. <1460>] *R. v. Haarl.* 181 [zholl. 2e h. 15e e. <1496>]

1.4 afraffelen, onduidelijk of maar half uitspreken (m.b.t. woorden) *Marialeg.* 2 47 [wmnl. 1515-'20] **1.5** 'Als heraldische figuur. Een wapen breken, een reeds bestaand wapen wijzigen door de kleuren of het getal der figuren te veranderen of er nieuwe bij te voegen' (Hwb, bet. I, 6 op grond van ed. 239) *Borchgrave v. Couchi* 156 [vl. eind 14e e.] **1.6 enen iet -**, voor simpele lieden verstaanbaar maken (m.b.t. geschriften) *ZERBOLT, Mnl. vert.* 77 [geld. c.1430] **1.7** nietig (onwettig, ongeldig) (doen) verklaren (rechtsterm) *Kamper schepenacten* 295 [ov. 1344] **1.8** braken, overgeven (vgl. WNT i.v., bet. I, G) *Stichtige punten* 108; 130; 146 [geld.ov. c.1475] *Kl. v. Diepenv. hs.* 227; 253 [geld.ov. 1534]

2.1 intr. 'schallen' (van bazuinen; ed. 1, 216) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 225 [nholl. 1480] **2.2** sterven *Bronnen Rijnsburg* 80 [zholl. 1320] *Leven v. Sint-Trudo* 274 [brab. c.1470] **3.1 hem -**, zichzelf overwinnen *Stichtige punten* 203 [geld.ov. c.1475] **4.1 noten, stemmen -**, 'coloratuur zingen' (Hwb, bet. I, 1, m) *Spiegel der sonden* 2, 224 [geld. 1434-'36] *Jan v. L.-fragm.* 180(nx) [brab. 1543-'47 <15e e.>] *Mnl. geest. proza* 218 [wmnl.brab. c.1400] **4.2 bedde -**, 'echtbreuk plegen' (ed. 1, 216) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 468 [nholl. 1480] **4.3 enen die oghen -**, 'iemand dooden, doen sterven' (Hwb, bet. I, 1, o) *Cam.-rek. Deventer* 6, 79 [geld.ov. 1384]

brekinge -ghe -enghe 1 subst. het afbreken (van bouwwerken) *Br. Middelburg* 1, 449 [zholl. 1355] **2** 'het verbreken of schenden van iets' (Hwb, bet. 3) *Mnl. geest. proza* 87 [holl.utr. 1439] **3** overspel *Saksenspiegel* 2, 33 [nholl.omnl. 1451] **4** het breken van de menselijke natuur *Stichtige punten* 166 [geld.ov. c.1475]

brem subst. 'braam' (vgl. *Synon. mnl. plantenn.* 243) *Synon. mnl. plantenn.* 267 [vl. 1351]

bremaert subst. bramensap (ed. 402 vertaalt: 'extrait de mure') *Ann. em.* 24, 459 [zvl. c.1550]

breme* 1 **brempt** subst. 'heidebrem' *Herbarius in dyetsche* 464 [vl. 1484]

bremengieren trans. gelukwensen *Dagb. v. Gent* 2 217 [wmnl.vl. 1467-'90]

brempt 1 onder **breme**

brenge 1 **enen -**, trans. iemand toedrinken (vgl. WNT

i.v., bet. D) *Marg. v. Lymborch* 125b [brab. 1516]
breseliout subst. 'fernambukhout, breziliehout'
 (Braekman 1965, 83) *Mnl. gen. recepten* 21 [vl. 1e h. 15e e.]

bretheit 1 onder **breetheit**

brevete subst. akte *Ann. em.* 18, 21 [vl. 1511 <1444>]

brexmake subst. doorbraak in een dijk (vgl. **brexem**)
Versl. O.V.R. 5, 455 [wmnl. ? <1460>]

brie subst. 'brij' (Hwb) *Jan v. L.-fragm.* 179 [brab. 1543-'47 <15e e.>]

brief 1 1 - *vanden paradise*, 'boek des levens' (Hwb, sub bet. 3) *Mnl. fragm.* 1, 13 [wmnl.brab. c.1410] 2 *die olste brieve hebben*, 'de oudste rechten hebben' (Hwb, sub bet. 4) *Ov. gedenkstukken* 3, 158 [holl.utr. 1478]

briefceel *briefteel* 1. **briefceel** subst. schriftelijke verklaring *Bouc v. Audienc.* 888(3x); 892(3x) [wmnl.vl. 1370-'78]

briefbusse **breff-** subst. 'doos of bus, waarin een bode brieven draagt' (Hwb) *Mnl. woordkunde* 136 [geld. 1469] *Cam.-rek. Deventer* 3², 28 [geld.ov. 1368] *Cam.-rek. Deventer* 6, 358 [geld.ov. 1388]

briefteel 6 onder **briefceel** *Bouc v. Audienc.*

briellseell subst. breideltouw (synoniem met **breeltouwe**) *Rek. v. Nijm.* 3, 215 [geld. 1524]

brievenkyst subst. kist, waarin officiële stukken worden bewaard (vgl. ed. 5, 28 n.4) *Rek. v. Nijm.* 5, 28 [geld. 1533]

brigieren 7 **bry(g)eren** z. **breieren** (n.b. Hwb heeft **briëren**, 'pappen') *R. v. Amst.* 547(2x); 548; 549 [holl. 1481-'94] *R. v. Amst.* 561 [holl. c.1500] *R. v. Amst.* 560 [holl. c.1500] *R. v. Amst.* [fl]

bryndel subst. 'pak, bundel' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 2, 134 [holl. c.1490 <1407>]

brijsure subst. 'nadeel, iem. toegebracht' (Hwb) *Ann. em.* 14, 33 [vl. 1488]

bringen 1 - *op*, trans. ophitsen tegen (Hwb) *Stichtige punten* 78(2x) [geld.ov. c.1475]

brionie subst. 'heggerank, witte brionie' *Herbarius in dyetsche* 452 [vl. 1484]

britzel subst. 'een hard gebak' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 2, 30 [geld. 1429]

brodeloos adj. 'zonder brood, zonder voedsel' (Hwb) *Mnl. fragm.* 1, 239 [limb. 1e h. 15e e.]

broder- zie onder **broeder-**

brodich 1 *brodighe ghesinde*, inwonende bediende *Plaacaatboek Vriesland* 1, 311 [holl. 1400]

broeckerse subst. 'waterkers' *Synon. mnl. plantenn.* 280 [wmnl. eind 15e e.]

broecvisch subst. vis die in moeras, ondiep water leeft *Boec van medicinen* 115 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

broeden* 1 **broeyen** intr. 'broeien, van hooi' (Hwb, bet. II, 2) *Leid. keurb.* 147 [zholl. 1455]

broeder 1 **broder** **brueder** 1.1 subst. 'broeder, naam van den laagsten rang in eene geestelijke ridderorde' (Hwb, bet. 5) *HEELU, Rijkronijk* 177 [brab. c.1440]

1.2 'prins' (Hwb, sub bet. 1) *HEELU, Rijkronijk* 203 [brab. c.1440] 2.1 *des woekers* -, 'iets dat met woeker gelijkstaat' (Hwb, sub bet. 1) *Nieuwe doctrinael* 215 [ovl. begin 15e e.] 2.2 *pennink penninges* -, 'penning penningsgewijze' (Hwb, sub bet. 1) *Warfsconstitutien* 123 [gron. c.1580 <1503>]

broederhuys **broder-** subst. huis voor kloosterbroeders *Bronnen Rijnsburg* 868 [zholl. 1479] *Bronnen Rijnsburg* 886 [zholl. 1481] *Bronnen Rijnsburg* 939 [zholl. 1489]

broederkint **broder-** **bruder-** **broderkynt** subst. 'broe-

derszoon; mv., broerskinderen' (Hwb) *Troyen hs.* 1, 242 [? 1e h. 15e e.] *R. v. Zutphen* 71 [geld.ov. 1355-'57] *R. v. Zutphen* 119 [geld.ov. 1456] *Ordelen Drenthe* 51 [nomnl. 2e h. 15e e.]

broederlijkheit* 1 -liche subst. 'broederlijke liefde' (Hwb, bet. 1) *Dagb. v. Gent* 1 188 [wmnl.vl. 1467-'90]

broedermeyster brodermester 1 subst. hoofd van de lekebroeders *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 118(3x); 119 [nomnl. 1389] 2 'meester van een broederschap' (ed. 346) MOORS, *Oorkondentaal* 249(2x) [wlimb. 1392]

broeien* 1 **broien** intr. 'geroosterd worden, in de hel' (Hwb, bet. II; vgl. ed. 196 n.1) *Leven van Lutgart* 196 [wlimb. c.1300]

broeyen 1 onder **broeden**

broekheer broec- bruec- subst. eigenaar van een 'broek', broekland *Stadr. Kampen* 48 [wov. 1470] *Stadr. Kampen* 53 [wov. 1471] *R. Kampen* 65 [wov. eind 14e e. (1351)] *R. Kampen* 178(nx) [wov. m. 15e e. (1415)]

broekich adj. moerassig *Drie con.* 132b [holl.omnl. c.1485]

broekigen in iet -, 'eene wet door een misdaad overtreden' (ed. 3, 19) *R. v. Utrecht* 1, 138 [holl.uttr. 1389]

broelgieren trans. in verwarring brengen (vgl. fr. *brouiller*) *Ann. em.* 14, 97 [vl. 1488]

broelgytsse subst. beroering, verwarring *Ann. em.* 14, 98 [vl. 1488]

broeme bromme subst. 'brem' (vgl. ook Hwb) *Synon. mnl. plantenn.* 267(2x) [vl. 1e h. 15e e.]

broer 7 z. **broeder** *Rijmkalender* 291 [wmnl. 1e h. 14e e.]

broesen trans. verzwakken BRUGM., *Verspr. serm.* 52 [st. 1476]

broetasijs onder **brootasijns**

broetbanck subst. 'broodstal, de bank op de markt waarop brood werd verkocht' (Hwb) *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 368 [geld.ov. 1365] *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 422 [geld.ov. 1366] *Cam.-rek. Deventer* 6, 300 [geld.ov. 1387]

broetdisch subst. 'broodstal, de bank op de markt waarop brood werd verkocht' (Hwb s.v. **brootbanc**) *Ann. em.* 25, 225 [vl. 1342]

broeteter subst. 'bediende die bij iemand in den kost is' (vgl. **brootate**) *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 112 [nomnl. 1388] *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 106; 107 [nomnl. eind 16e e. (1387)]

broetganc subst. 'het bedelen om brood' (ed. 221) JAN v. L., *Vijf man.* 136 [brab.nomnl. c.1425]

broetjong subst. 'een broodmes zonder scherpe punt' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 472 [zholl.uttr. 1522]

broetzaet subst. graan waarvan brood wordt gebakken *Biographieën* 28, 272 [geld.ov. c.1480]

broetscip subst. schip waarmee brood wordt vervoerd *Tocht v. J. v. Blois* 98 [zholl. 1361-'62]

broien 1 onder **broeien**

broytwage subst. 'het bij verordening voorgeschreven gewicht van het brood' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 2, 395 [nomnl. 1408]

broke 1 subst. breuk (hernia) *Biënb.*² 256 [holl.uttr. 1458]

brokelic brueckelick adj. 'strafbaar' (Hwb, bet. 2), schuldig aan een strafbaar feit *R. v. Haarl.* 226 [zholl. 1560 (1538)] *Reg. bisdom Utrecht* 72 [holl.uttr. 1326]

broken 1 **broe- brue-** 1 trans. 'schenden, een gebod' (Hwb, bet. I, 3) *Saksenspiegel* 1, 3 [nholl. eind 15e e.] 2 'verbeuren' (m.b.t. boeten; Hwb, bet. I, 4) *Gem. gronden N.-Brab.* 98 [brab. 1379] *Boeck erffrenten* 274

brokensteen

[nbrab. 1526] *R. v. Gorinchem* 319 [holl. 1502-'16]

brokensteen subst. niersteen *Mirakelboek* 62 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>]

bromme onder **broeme**

bromsaet subst. bremzaad *Jonghe Lanfranc* 91 [wvl. c.1450]

bronie 2 subst. 'broek' (ed. 61) *Ferguut* 61 [wmnl. m. 14e e.]

broodcaste subst. broodkast *Scaecspel* 144 [holl. eind 15e e.]

broodegewicht subst. geijkt gewicht waarmee het gewicht van brood wordt gecontroleerd *Br. Middelburg* 2, 379 [wmnl. 1482]

broot 1 **broet** 1.1 subst. een gegoten of samengeperste klomp van sommige stoffen (bijv. zout, zeep, salpeter) (vgl. WNT s.v. **brood**, bet. II) *Br. Middelburg* 3, 512; 534 [wmnl. 1545] 2.1 *enen iet op sijn - legghen*, iemand iets verwijten; iemand de schuld geven van iets *Coninx summe* 159 [brab. 1517] 2.2 *in enes brode sijn*, bij iemand in den kost zijn, van dienstbaren' (Hwb, sub bet. 2) *R. Kampen* 32 [wov. eind 14e e. <1352>] 2.3 *ute/uut-sinen/zinen broode/broede doen*, 'wettelijk voor mondig of meerderjarig verklaren' (Stallaert s.v. **broot**, bet. 6) *Cout. v. Brugge* 2, 210 [vl. 1463] *Auden. meng.* 1, 64(3x); 65(2x) [ovl. 1441-'46]

brootasijns -assise broetasijns broit- subst. 'accijns op het brood' (Hwb) *Br. Middelburg* 2, 160; 218; 219; 220 [zholl. 1366] *Ann. em.* 24, 446 [zvl. ?] *R. v. Tiel* 74 [geld. 1483] *R. v. Tiel* 80 [geld. 1487]

brootatich -cnecht, 'inwonende bediende' (z. **brootate**) *R. v. Zierikzee* 298 [wmnl. 1468]

brootbacker broet- subst. broodbakker *R. v. Haarl.* 72(2x) [zholl. c.1450 <1390>]

brootbagaert subst. 'leekebroeder die met bedelen den kost verdient' (Hwb) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 62 [holl.st. 1479] *Jan v. L.-fragm.* 246; 253; 259 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>] *Jan v. L.-fragm.* 182 [brab. 1543-'47 <15e e.>]

brootcoern subst. 'graan waarvan brood wordt gebakken, rogge, tarwe' (Hwb) *Archief Utrecht* 2, 171 [holl. 1538]

brootcorf subst. 'broodmand' (Hwb, bet. 1) *Rek. v. Leiden* 1, 306 [zholl. 1417]

broothonger subst. 'honger' (z. WNT s.v. **broodhonger**) *Syoens kroniek* 198 [zovl. c.1540]

brootsac* 1 **-sack** subst. meton. bedelaar *Marg. v. Lymborch* 107a [brab. 1516]

brootschappray subst. lijf, lichaam (oorspr. broodkast *Marg. v. Lymborch* 25b; 26a [brab. 1516])

brootsuker -sucker broet- broetzuker 1 subst. 'witte suiker' (i.t.t. kandij-suiker, WNT s.v. **broodsuiker**, bet. 1) *Tol v. Iersekeroord* 10 [brab. 1444] *Mnl. gen. recepten* 36 [vl. 1e h. 15e e.] *Br. handel Eng.* 1, 857 [zholl. 1444-'47] *Br. handel Eng.* 2, 186 [brab. 1513] 2 'suikerbrood' (Hwb) *Rek. van Holland* 3, 316 [holl. 1344]

brootsuster subst. zuster van de orde der Alexianen of Lollaerden (syn. van *cellezuster*, z. **cellebroeder**) *R. v. Reimersw.* 64 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1472>] *R. v. Reimersw.* 67 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1504>] *K. v. Brielle*² 297 [zholl. 1536]

brootteyken subst. merk waarmee een bakker zijn brood merkt (vgl. Hwb) *R. v. Zierikzee* 280 [wmnl. 1485]

brootwicht broet- subst. 'broodgewicht, de door de stedelijke regeering geijkte gewichten voor het brood'

(Hwb) *Cam.-rek. Deventer* 5, 216 [geld.ov. 1380] *Br. Middelburg* 2, 468 [wmnl. 1531]

brootwinnige -ynghe subst. 'broodwinning' (Hwb) *Dagb. v. Gent* 1 235; 236; 247 [wmnl.vl. 1467-'90]

brose subst. speld, gesp of broche (deze bet. ook voor de citaten in het MNW; de emendatie *bresen* l. *brosen* moet vervallen, vgl. Schiller-Lübben s.v. **brace**, z. ook WNT s.v. **broche**, bet. 2. In het Hwb moet het art. **brosen** 'laarsjes, schoentjes' ook verbeterd worden.) *R. v. Zutphen* 81 [geld.ov. 1342]

brosen* 4 z. onder **brose** (het lemma is fout, de opm. 'zonder enkv.' moet vervallen, de bet. is onjuist) *R. v. Zutphen*[fl]

brossen 7 intr. 'slempen' (z. WNT s.v. **brossen** (I) en **brassen** (I) en z. MNW s.v. **brassen**) *Stijvevoorts referb.* 1, 22; 160 [zmn. 1524] *Jan v. L.-fragm.* 159 [brab. 1543-'47 <15e e.>]

brouassijns subst. 'accijns op het bier' (Hwb s.v. **brousijs**) *R. v. Gorinchem* 59 [holl. 1405]

broucuppe subst. brouwkuip *R. v. Tiel* 39 [geld. 1462]

brougebouwe subst. brouwhuis, brouwerij *R. v. Gorinchem* 47 [holl. 1397]

brouhaert subst. stookplaats onder een brouwketel *Versl. O.V.R.* 4, 392 [zholl. 17e e. <1448>]

brouker subst. 'bewoner van een 'broek' of laag land' (Hwb) *Bouc v. Audienc.* 168; 488; 506 [wmnl.vl. 1370-'78]

broutcoorn subst. 'koren bestemd om voor het brouwen tot mout te worden gebroeid' (WNT s.v. **brouwen** (I), Samenst.) *R. v. Gouda* 294 [zholl. 1521]

broute 1 **brouwet** **brouwte** 1 subst. hoeveelheid gebrouwen bier, 'brouwsel' (Hwb s.v. **brout**) *Br. Middelburg* 2, 47 [wmnl. 1325] *Reg. bisdom Utrecht* 488 [holl.ut. 1333] 2 biermaat *Br. handel Eng.* 2, 294 [zholl. 1523] *Br. handel Eng.* 2, 326(3x) [brab. 1525]

broutou 7 z. **broutouw** *R. v. Haarlem* 116 [zholl. 15e e. <1407>]

brouwater subst. 'water tot brouwen gebezigd' (WNT s.v. **brouwen** (I), Samenst.) *R. v. Haarl.* 79 [zholl. c.1450 <1390>]

brouwegetouwe subst. 'benodigdheden voor het brouwen' (Hwb) *R. v. Tiel* 108 [geld. 1508]

brouwerg(h)ilde subst. 'brouwersgild' (Hwb) *R. v. Haarl.* 135(2x); 136 [zholl. c.1500 <voor 1450>] *R. v. Haarl.* 195 [zholl. 1e kw. 16e e. <1501>]

brouwerie 1 subst. 'het smeden van snoode plannen' (Hwb, bet. 2) *Coninx summe* 308 [? c.1470]

brouwersdienaar subst. brouwersknecht *Br. Middelburg* 3, 466 [wmnl. 1544]

brouwersgelt brau- subst. 'bieraccijns' (Hwb) *R. v. Haarl.* 158 [zholl. 2e h. 15e e. <1468>] *R. v. Haarl.* 278 [zholl. 1e h. 16e e. <1548>]

brouwershuys subst. 'gildehuis der brouwers' (WNT s.v. **brouwer**, Samenst.) *R. v. Haarl.* 240 [zholl. 1e h. 16e e. <1524>]

brouwersknecht subst. brouwersknecht *Gild. v. Utr.* 2, 145 [zholl.ut. 1522] *K. v. Brielle*² 346(2x) [zholl. 1549] *R. v. Gorinchem* 286 [holl. 1509-'18]

brouwerskoorn subst. koren waarvan bier wordt gebrouwen *R. v. Haarl.* 252(2x) [zholl. 1e h. 16e e. <1538>]

brouwersscip subst. schip waarin brouwers bier aanvoeren *Br. Middelburg* 3, 466 [wmnl. 1544]

brouwet 1 onder **broute**

brouwte 1 onder **broute**

bruchwachter subst. 'brugwachter' (Hwb) *Ann. em.* 6, 69 [vl. 14e e.]

bruden 1 trans. huwen, trouwen *Levens v. Jezus* 172; 174; 214 [wvl. 1332] *Limb. sermoenen* 217 [zolimb. 2e kw. 14e e.]

bruder- zie onder **broeder-**
bruecheer onder **broekheer**

brueckelic onder **brokelic**

brueder 1 onder **broeder**

brueken 1 onder **broken**

bruetkijste subst. 'bruidskist' (kist met uitzet van de bruid; vgl. WNT s.v. **bruid** (I), Samenst. Bruidskorf) *Kamper schepenacten* 247 [ov. 1337]

bruggemeester* 1 **brugmeyster** subst. 'opzichter over de bruggen in een waterschap' (Hwb, bet. 1) *Dijkr. Vollehove* 35(2x) [ov. c.1530]

bruggemerct subst. markt te Brugge gehouden *Br. handel Eng.* 2, 120 [zholl. 1503]

bruggen trans. 'over planken uit het land halen' (m.b.t. vee, ed. 951) *Bronnen Rijnsburg* 951 [zholl. 1490]

brugghetolle subst. tol voor het gebruik maken van een brug *Saksenspiegel* 1, 59 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

brugghewater subst. 'het water in eene bruggesloot, dat verpacht werd voor visscherij' (Hwb) *Rek. van Holland* 1, 296 [holl. 1343]

brugmeyster 1 onder **bruggemeester**

brugstoc subst. 'smal bruggetje voor voetgangers' (Hwb s.v. **bruggestoc**) *Syoens kroniek* 325 [zovl. c.1540]

bruycksaem adj. 'bruikbaar' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 393 [zholl. 17e e. (1448)]

bruyen subst. bedorven haring (vgl. Hwb s.v. **bruy**) *R. v. Breda* 82 [nabr. 1e h. 16e e. (1510)]

bruyhering subst. bedorven haring (vgl. Hwb s.v. **bruy**) *Gild. v. Utr.* 2, 180 [zholl.utr. 1533]

bruylochthuys brutlochtthuijs subst. 'huis waar eene bruiloft gehouden wordt' (Hwb s.v. **brulochtshuus**) *Jhesus collacien* 240 [brab. 15e e.] *R. v. Elburg* 58 [omnl. c.1390]

bruyloft onder **brulocht**

bruynswert adj. pikzwart BRUGM., *Onuitg. serm.* 8 [zolimb. 1523]

bruynnet 1 onder **brunet**

bruyt adj. 'bedorven, van haring' (Hwb s.v. **bruy**, WNT s.v. **bruid** (II), Afl.) *R. v. Zierikzee* 220; 264 [wmnl. 1485]

bruytgave subst. 'morgengave, geschenk van den man aan zijne jonggehuwde vrouw' (Hwb) *Griseldis histori* 26 [geld.ov. c.1470]

bruke* 1 **bruyke** subst. recht (vgl. WNT s.v. **bruijk**) *Blome d. Doochd.* 90 [holl. c.1485]

brukelic adj. 'genietende' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 269 [nholl. 1469]

bruken* 1 **bruycken** trans. uitoefenen (een beroep, bedrijf enz.) *R. v. Tiel* 149 [geld. 1500-'50]

brulocht* 1 **bruyloft** subst. 'huwelijk' (Hwb) BRUGM., *Onuitg. serm.* 177 [zolimb. 1523]

brulof(t)lic 1.1 adj. 'echtelijk, huwelijks-' (Hwb) GANSFORT, *De or. dom.* 141(2x) [holl.nomnl. c.1500]

2.1 adv. echtelijk GANSFORT, *De or. dom.* 93(4x) [holl.nomnl. c.1500]

brumese 7 z. **breemse** *Saksenspiegel* 1, 172 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

brummich adj. 'brandend' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 81 [nholl. 1469]

brundoeck subst. bruin linnen *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 102 [nomnl. begin 16e e. (1387)]

- brunelstraet** subst. melkweg (vgl. *vronelde*) *Proza-na-tuurkunde* 166 [zholl.utr. 2e h. 15e e.]
- brunen** intr. 'bruin worden of bruin zijn' (Hwb, bet. II) JAN YP., *Cyrurgie* 10 [vl. 1351]
- brunet*** 1 -ette **bruynnet** 1 subst. 'hetzelfde als *burneta* d.i. *Sanguisorba officinalis*' (Braekman 1965, 84) *Mnl. gen. recepten* 132 [wvl. 1305] 2 *bruynnetken* dim. brune-tje BRUGM., *Onuitg. serm.* 8 [zolim. 1523]
- brunyserken** subst. 'polijstijzer' (ed. 132 n.3) *Kl. v. Diepenv. hs.* 132(2x) [geld.ov. 1534]
- brust** 1 onder **borst**
- brutlochthuijs** onder **bruylochthuys**
- bruunachtech** adj. 'bruinachtig, donkerkleurig' (Hwb) JAN YP., *Cyrurgie* 62 [vl. 1351]
- bruutcamere** subst. 'slaapkamer van jonggehuwden' (Hwb) *Spiegel historiael II* 225 [brab.vl. c.1393-c.1402]
- bruutcleet*** 1 **bruyt-** subst. bruidskleed *Kl. v. Diepenv. hs.* 291 [geld.ov. 1534]
- bruutlicj** adj. 'bruids-, van of als eene bruid of jonggehuwde' (Hwb) *Jahrb. Ver. ndd. Spr.* 19, 88 [wmnl. 14e e.]
- bruvier** 7 z. **brevier** *Rek. der Buurkerk* 160 [holl.utr. 1461]
- bubbeken** subst. duiveltje (verwant met *bobbijn* in *Teuth.*) BRUGM., *Verspr. serm.* 122 [nomnl. c.1470]
- buccere buckere buttere** l. *buccere* subst. 'zeearm' (ed. 302) *Mandev.*² 12 [holl. 1462] *Mandev.*² 12 [vl. m. 15e e.]
- bucdec** 4 z. onder **buedec** *Mnl. lexicogr. noten*
- bucht** onder **bocht**
- bucht** subst. slechte plek (in hout) (vgl. WNT s.v. **bocht** (IV)) *Versl. O.V.R.* 6, 580 [zholl. 1549]
- budel** 1 **buy-** 1 subst. net om konijnen te vangen (z. WNT s.v. **buidel**, bet. 2) *Brab. jachtrecht* 81 [brab. 1469 <1464>] 2 fijn brood (van gebuild meel) *R. v. Gorinchem* 315 [holl. 1577 <1457>]
- budelkiste** subst. 'buijkist' (WNT, vgl. ook Stallaert s.v. **buidelkist**) *Rek. v. Blois* 70 [zholl. 1371-'72]
- budelmackster** subst. maakster van geldbuidels *Gild. v. Utr.* 2, 333 [zholl.utr. 1507]
- budelsnijder** subst. 'beurzensnijder, zakkenroller' (ed. 136) *Mnl. woordkunde* 136 [geld. 1469]
- buedec** subst. ? (*TNTL* 27 (1908), 193-196) *Mnl. lexicogr. noten* 195 [ovl. 1368] *Mnl. lexicogr. noten* 194 [ovl. 1387]
- buedel** 7 'beul' (ed. 256; z. **bodel**) *Doct. des tijts* 254 [holl. 1486]
- buekenplancke** subst. plank van beukenhout *Rek. v. Nijm.* 8, 239 [geld. 1544]
- buelc** 1 onder **bulc**
- buelshuyss** subst. huis van de beul *Rek. v. Nijm.* 3, 18; 26 [geld. 1520]
- buerbyt** subst. 'eene bijt voor eene bepaalde buurt of getal huizen, voor een zeker aantal burenen' (Hwb) *R. v. Amst.* 486 [holl. 1494-1512]
- buerbyten** intr. bijten hakken voor een buurt *R. v. Amst.* 445 [holl. 1494-1512]
- buerchmeester** 1 onder **borchmeester**
- bueren** 1 onder **boren**
- buergrafnede** 3 onder **borchgraefnede**
- buerinne** subst. 'buurvrouw' (ed. 50) *Parab. v. Cyrillus* 41 [holl. c.1475]
- buerknape** subst. inwoner (vgl. Hwb) *Versl. O.V.R.* 2, 358 [holl.utr. 1399]
- buerknechtgen** subst. buurjongetje *Mirakelboeck* 82 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>]

buerman

buerman 1 onder buurman

buermeysteramt subst. 'het ambt ... van buurmeester' (Hwb) *R. v. Tiel* 107 [geld. 1506] *R. v. Tiel* 107 [geld. 1506]

buermeister bu(y)r- -meyster 1 subst. 'hij die het bestuur of het toezicht heeft over eene buurtschap, boer-richter (te Groningen)' (Hwb s.v. **buurmeester**, bet. 1) *Saksenspiegel* 1, 51(2x) [holl.utr. 1e kw. 15e e.] *Saksenspiegel* 2, 52; 66 [nholl.omnl. 1451] *R. v. Tiel* 15(2x); 16 [geld. 1500-'50] *R. v. Tiel* 37 [geld. 1461] *R. v. Tiel* 50 [geld. 1470] *R. v. Tiel* 62 [geld. 1477] 2 'burgemeester' (Hwb s.v. **buurmeester**, bet. 2) *Rek. v. Nijm.* 3, 289; 290 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 5, 16 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 6, 153 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 8, 93 [geld. 1543]

buerput subst. 'gemeenschappelijke put van een bepaald aantal burenen' (Hwb) *R. v. Harderwijk* 6(2x) [wgeld. 2e h. 15e e.]

buerrechter subst. 'hij die het bestuur of het toezicht heeft over eene buurtschap, boerrichter (te Groningen)' (Hwb s.v. **buurmeester**, bet. 1) *Warfsconstitutien* 110 [gron. c.1580 (1476)]

buersamheyt subst. 'nabijheid' (ed. 77) BARTH. ENGELSMAN 101 [holl. 1485]

buerse 1 onder borse

buersier onder borsier

buerspraecboec subst. boek waarin de besluiten van de wetgevende vergadering der burenen werden opgetekend *Archief Utrecht* 5, 93 [utr. 1436]

buertachtich adj. grappig *Stichtige punten* 167 [geld.ov. c.1475]

buertelic 1 onder boerdelijk

buertich adj. grappig (vgl. Hwb s.v. **boerdich**) *Biographieën* 28, 229 [geld.ov. c.1480]

buerwaeck -wake buyerwaick subst. 'wacht gehouden in eene bepaalde buurt' (Hwb) *R. v. Gouda* 298; 311 [zholl. 1521] *R. v. Amst.* 152; 156 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 354; 372; 467 [holl. 1494-1512]

buerwarck onder buirwerck

buerweterijnge subst. wetering van de gezamenlijke burenen *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 289 [nomnl. 16e e. (1400-'10)]

buerwilker subst. 'besluit of vonnis van het burengericht' (Hwb s.v. **buurwilcore**) *R. v. Drente* 353 [nomnl. 1490]

buessem 1 onder boesem

buetercamer subst. 'boterhuis' (Hwb) *Rek. v. Brugge* 89 [wvl. 1303]

buetschoe subst. 'soort grove schoen' (vgl. **bote** (I)) *Biographieën* 28, 4 [geld.ov. c.1480]

buggle 1 **bug(h)el** 1 subst. 'buffel' (Hwb; vgl. ofr. *bugle*) *Beiträge* 274 [ovl. c.1380-1425] *Sidrac* 146 [brab.vl. eind 15e e.] 2 'ossentong' (een plant) *Synon. mnl. plantenn.* 266 [wvl. 1305]

bughinghe subst. verkeerdheid (lat. *incurvatio* ed. 254) *Soliloquium-vert.* 169 [wmnl.omnl. c.1430]

bugia subst. pl. 'drinkgeld' ed. 1, 289 n.1) of sg. 'kaarsen' (vgl. REW i.v.) *Dagb. v. Gent* 1 289 [wmnl.vl. 1467-'90]

buglossen subst. 'ossentong' (een plant) *Synon. mnl. plantenn.* 266 [? c.1490]

buiczeel subst. buikriem *Tocht v. J. v. Blois* 42 [zholl. 1361-'62]

buyck onder buke

buyckhoep -houp subst. 'hoep om den buik van een vat' (WNT) *Br. Middelburg* 3, 573 [wmnl. 1e h. 16e e.] *R. v. Gouda* 105 [zholl. 1488-'95]

- buyken** *vuyken* 1. *buyken* trans. 'met loog reinigen of wasschen' (z. **puken**) *Van vrouwen e. minne* 70 [holl. 1e h. 15e e.]
- buylantsgilde** 6 onder **butelantsgilde** *R. v. Amst.*
- buyloen** 1 onder **billioen**
- buyrdijc** subst. burendijk *Rek. v. Leiden* 1, 18 [zholl. 1392]
- buysecoel buysse-** subst. 'buiskool, kabuiskool' (Hwb) *R. v. Amst.* 66; 104 [holl. 1452-'94]
- buyshuys buyss- bussenhuys** subst. wapenhuis *Rek. v. Nijm.* 3, 241(3x); 242(2x); 247; 248; 249 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 7, 43 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 8, 114 [geld. 1543]
- buysemeker** subst. maker van vuurroeren *Rek. v. Nijm.* 3, 306 [geld. 1527]
- buyssengieter** onder **bussegieter**
- buyssenkamere** subst. kamer van een vuurwapen, waar de (buskruit)lading zich bevindt *Rek. v. Nijm.* 3, 271 [geld. 1526]
- buyssescip** subst. haringbuis *Br. handel Frankrijk* 1, 278 [zholl. 1513]
- buystel** 7 'afval', 'schillen' (z. **bostel**) *R. v. Gorinchem* 272 [holl. 1482-1501]
- buystelschip** onder **bostelschip**
- buytcant** subst. buitenkant *Versl. O.V.R.* 5, 459 [wmnl. 1721 (1533)]
- buytelandtz** adj. buitenlands, in het buitenland *Rek. v. Nijm.* 3, 283 [geld. 1527]
- buytenbier -byer** subst. bier dat buiten de stad gebrouwen is *Br. Middelburg* 3, 369 [wmnl. 1536] *Br. handel Eng.* 1, 1229 [brab. 1485]
- buytencapel** subst. kapel buiten de stad *Rek. v. Nijm.* 8, 19 [geld. 1542] *Rek. v. Nijm.* 8, 99 [geld. 1543]
- buytencoopman** subst. buitenlandse koopman *Br. handel Eng.* 2, 456 [brab. 1537] *Br. handel Eng.* 2, 648(nx) [brab. 1546]
- buytendijc** subst. buitendijk *Br. Middelburg* 3, 388 [wmnl. 1540]
- buytenlandt** subst. 'het buiten een dijk gelegen land' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 7, 66 [zholl. c.1600 (1429)]
- buytenman** subst. 'buitenlander' (Hwb) *Br. handel Eng.* 2, 414 [brab. 1532] *Br. handel Eng.* 2, 416 [brab. 1532]
- buytenport** subst. 'buitenpoort, poort aan de buitenzijde van eene vesting' (Hwb) *Stadr. Nijmegen* 235 [geld. 15-16e e. (1468)]
- buytenscipper** subst. buitenlandse schipper *Br. handel Eng.* 2, 647(3x) [brab. 1546]
- buytensdaicx** adv. buiten (op) het dak *R. v. Gouda* 319 [zholl. 1521]
- buytenvisch** subst. 'zeevisch' (Hwb) *R. v. Amst.* 268 [holl. 1452-'94]
- buytenwaeck** subst. wacht buitenshuis *Rek. v. Nijm.* 8, 125(2x) [geld. 1543]
- buytinere** subst. verdeler van buit (vgl. Hwb s.v. **butinieren**) *Br. handel Eng.* 1, 741 [zholl. 1440]
- buyttencoicken buytenkoicken butencueeken** subst. keuken buitenshuis (buiten het klooster of het hoofgebouw) *Bronnen Rijnsburg* 855 [zholl. 1473] *Bronnen Rijnsburg* 904 [zholl. 1483] *Bronnen Rijnsburg* 1034 [zholl. 1500]
- builloenen biljoe-** trans. kappen (m.b.t. steen; vgl. fr. *billon* *TNTL* 27 (1908), 190-193) *Mnl. lexicogr. noten* 190 [ovl. 1414] *Mnl. lexicogr. noten* 191 [ovl. 1531]
- buirheerd** subst. 'herder der kudde van de gezamenlij-

- ke buren' (Hwb) *R. v. Drente* 261 [nomnl. c.1400]
buirwerck boerwaerc -wairck buerwarck subst. 'arbeid voor de gemeente (graven van grachten, waken, enz.)' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 5, 346 [geld. 1606 (1540)] *Versl. O.V.R.* 3, 347; 375 [ogeld. 1558 (15e e.)]
buke buyck subst. 'loog' (Hwb) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 283(2x) [obrab.zlimb. c.1450]
buken trans. 'in eene korf doen, van bijen' (Hwb 3e art.) *Mnl. fragm.* 1, 224 [wmnl.vl. c.1420]
bulc* 1 **buelc** subst. stuk grond (niet uitsluitend weiland) *Syoens kroniek* 211(nx); 218(nx) [zovl. c.1540]
bulderen bult- 1 intr. 'bulderen, razen' (Hwb) *Blome d. Doochd.* 25; 59; 60 [holl. c.1485] 2 'hoog van iets opgeven, met ophef spreken, opsnijden' (WNT s.v. **bulderen** (II), bet. 5, b) *Blome d. Doochd.* 63; 66; 114 [holl. c.1485]
bulderinge subst. bluf *Parab. v. Cyrillus* 65 [holl. c.1475]
buleen subst. 'leen in bouwland bestaande' (Hwb s.v. **bouleen**) *Saksenspiegel* 1, 190 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]
bulge 1 **-ghe** 1 subst. 'golf' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 50 [nholl. 1469] 2 'ingewanden van een gestorven beest' (Hwb, bet. 2; vgl. MNW s.v. **gebulchte**) *Stadr. Kampen* 57 [wov. 1473]
bulle subst. 'bul, stier' (Hwb 1e art.) *Etstoel Drenthe* 58 [dr. 1571 (1456)]
bulle 1 onder **bolle**
bulletyne subst. 'korte mededeling over iets' (WNT s.v. **bulletin**) *Rek. aflaath.* 24 [vl. 1451]
bulslach 7 z. **boelslach** *R. v. Steenberg* 25 [wmnl.brab. c.1500 (1308)]
bulst subst. 'dwarshout in eene stellage' (Hwb) *Rek. der Buurkerk* 149 [holl.utr. 1451]
bulstringe* 1 **bultseringhe** subst. bast *Eng. hss.* 2, 282 [vl. 15e e.]
bulte 1 subst. 'stroozak' (Hwb 1e art., bet. 2) *Versl. O.V.R.* 4, 353 [holl. 1466]
bulteren onder **bulderen**
bultseringhe 1 onder **bulstringe**
bunrevat buunre- subst. 'opbrengst van graan aan den leenheer naar gelang van het aantal bunders' (Hwb) *Ann. em.* 19, 281; 303 [wvl. c.1390]
bunsing 7 **bunsinck** z. **bonsinc** *Van den vos Reyn.* 265; 327 [holl.wvl. 2e h. 15e e.]
bunssinghsvel bonsinghes- bunssinx- subst. huid van een bunzing *Tocht v. J. v. Blois* 191(2x); 236 [zholl. 1361-'62]
burdoen subst. 'muilezel' (vgl. lat. *burdo* ed. 50) *Parab. v. Cyrillus* 62 [holl. c.1475]
burduerwerck onder **borduerwerck**
bureel subst. bureel, kantoor *Tol v. Iersekeroord* 32 [brab. 1475]
burger- zie onder **borger-**
burgermaltiedt subst. 'gemeenschappelijke maaltijd der burgers eener stad' (Hwb s.v. **borgermaeltijt**) *Versl. O.V.R.* 3, 376(2x) [ogeld. 1558 (1485)]
burgermeesterencamere subst. **burgemeesterskamer** *R. v. Haarl.* 239 [zholl. 1e h. 16e e. (1539)]
burgerschappgelt subst. geld dat men verschuldigd is bij het verkrijgen van het burgerrecht *Rek. v. Nijm.* 7, 7 [geld. 1540]
burgerskind subst. kind van een burger, een poorter *R. v. Tiel* 35 [geld. 1460]
burgerwaeck subst. burgerwacht *Rek. v. Nijm.* 8, 223 [geld. 1544]

burghemeester 7 **burghermeyster** z. **borgermeester**
Wfri. stadrechten 2, 220(2x) [holl. c.1527 <15e e.>]
Wfri. stadrechten 2, 276 [holl. c.1560 <1405-'22>] *Cout.*
v. Brugge 1, 252 [vl. begin 14e e. <1281>]

burgherlic adj. 'burgerlijk; als vertaling van 'civiel' tegenover 'crimineel' (Hwb) *Saksenspiegel* 2, 95 [nholl.omnl. 1451]

burghermeyster 7 onder **burghemeester**

burgmeester 1 onder **borchmeester**

burmeister onder **buermeister**

burmeijsterscap subst. 'de waardigheid van 'buurmeester' (Hwb) *Saksenspiegel* 1, 189 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

busaetse subst. ? *Kl. ten Briele* 96 [vl. 1351]

buseloren subst. pl. 'beuzelpraatjes' (z. *TNTL* 7 (1887), 287) *Tweede Rose* 114 [vl. c.1350]

buzet -zette subst. soort vaas *Tocht v. J. v. Blois* 179 [zholl. 1361-'62]

bushere subst. penningmeester *Gron. gildrecht* 370; 371(nx) [nomnl. 1510-'20]

busquuyt 7 **beschuyt bisqu(u)yt** 'beschuit' (z. **buscuut**)
Br. Middelburg 3, 370(nx); 371(2x) [wmnl. voor 1536]
Br. Middelburg 3, 371(3x) [wmnl. 1541]

busscheschut subst. opzichter over het geschut *GEDENKW. Gelderland* 5, 79 [geld. 1477]

busschic adj. 'bosachtig' (ed. 185 n.3) *Kl. v. Diepenv. hs.* 185 [geld.ov. 1534] *Kl. v. Diepenv. hs.* 185 [geld.ov. 1534]

busschieter 1 onder **busseschieter**

busschietersloon subst. soldij van een kanonnier *O. rek. v. Dordr.* 114 [zholl. 16-17e e. <1418>]

bussegieter bu(y)ssen- subst. gieter van 'bussen' (bepaald soort geschut) *Rek. v. Nijm.* 3, 15 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 348 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 52(2x) [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 158 [geld. 1530]

bussel 1 onder **bossele**

busseleder subst. ? *Rek. v. Blois* 38 [zholl. 1371-'72]

busseloot bussenloet -loy subst. loden kogel(s) behorende bij een vuurroer (vgl. onder **haecbusloot**) *Dagb. v. Gent* 2 292 [wmnl.vl. 1457-'90] *Rek. v. Nijm.* 3, 120 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 4, 107 [geld. 1529]

bussemeester* 1 **bus(se)meyster** subst. (stedelijk) ambtenaar die bepaalde boeten bij wanbetaling door middel van panding int (vgl. ed. 3, 20 en 4, 195-211) *R. v. Utrecht* 1, 204 [holl.utr. 1391] *R. v. Utrecht* 1, 155(3x) [holl.utr. 1413] *R. v. Utrecht* 4, 196 [holl.utr. 1436] *R. v. Utrecht* 4, 211 [holl.utr. 1477]

bussenhuys onder **buyshuys**

bussenkarre subst. 'kar waarop een kanon ligt, affuit' (ed. 136) *Mnl. woordkunde* 136 [geld. 1453]

bussenloet onder **busseloot**

bussenloy onder **busseloot**

bussenwerck subst. onderhoudswerk aan een 'bus' (bepaald soort geschut) *Rek. v. Nijm.* 8, 30 [geld. 1542]

busser 7 z. **bosscere** *Rek. v. Nijm.* 6, 61 [geld. 1536]

busseschieter* 1 **bus-** subst. 'hij die het geschut bedient, kanonnier' (Hwb) *Br. handel Eng.* 2, 647 [brab. 1546]

busseschut subst. 'ambtenaar belast met de bewaring der stedelijke artillerie' (WNT s.v. **busmeester**, bet. 2, a) *R. v. Amst.* 172 [holl. 1452-'94]

bussesmyt subst. smeder van 'bussen' (bepaald soort geschut) *Rek. v. Nijm.* 8, 219; 232 [geld. 1544]

busteyn 6 onder **vusteyn** *Tocht v. J. v. Blois*

butelantsgilde buyte- **buylantsgilde** l. **buyte(n)lantsgil-**

buten

de subst. 'het gilde van de zeevaarders' (te Amsterdam, z. Hwb i.v.) *R. v. Amst.* 217 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 85; 176 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 341; 342 [holl. 1494-1512]

buten 1 **buy-** 1 - *doen*, 'uitzonderen' (Hwb 2e art., sub bet. II, 1) *Argument* 177 [holl.ovl. 1e h. 15e e.] 2 *van-leeren*, van buiten laten leren *Doct. des tijts* 153 [holl. 1486] 3 - *off*, 'op eenigen afstand, afzonderlijk' (Hwb 2e art., sub bet. II, 1) WILLEM v. H., *Ged.* 68 [holl. c.1480] 4 *sijns selfs te - gaan*, 'zich zelf verloochenen' (Hwb 2e art., sub bet. II, 4) *Devoot boecxken* 207 [brab. 1539]

buten* 1 **bo(e)ytē - an**, intr. aandeel hebben aan (vgl. **parten**, bet. II met een plaats uit *Wfri. Stadr.*) *Leid. keurb.* 475 [zholl. 1445] *R. v. Amst.* 81; 121 [holl. 1452-'94]

butenborger buyten- -burger subst. 'burger die buiten den stadsmuur woont' (Hwb; vgl. ook *R. v. Utrecht* 4, 309-313) *R. v. Utrecht* 1, 236(2x) [holl.utr. 1413] *R. v. Utrecht* 1, 333 [holl.utr. 1465-'86 (1441)] *R. v. Nedersticht* 1, 31(nx) [holl.utr. 1437] *Hist. gen.* 9, 72; 73(3x) [utr. 1414-'17] *K. v. Hulst* 43; 44 [vl. 1488]

butenbrauwer subst. brouwer die buiten de stad bier brouwt *Dagb. v. Gent* 1 289; 291 [wmnl.vl. 1467-'90]

butenburger onder **butenborger**

butencock subst. kok die niet in het hoofdgebouw werkt *Bronnen Rijnsburg* 860 [zholl. 1479]

butencueken onder **buyttencoïcken**

butenexsijs subst. 'accijns van wat van buiten komt' (Hwb) *9Rek. v. Hattem* 103 [geld. 1461]

butenlendich adj. 'uitlandig zijnde' (Hwb, bet. 1) *R. v. Tiel* 12 [geld. 1500-'50]

butenomme -om buytenom(me) 1.1 adv. 'buitenom, van den rechten weg af' (Hwb, bet. 1) WILLEM v. H., *Ged.* 39(2x) [holl. c.1480] 1.2 'buitenom' (Hwb, bet. 2) *K. v. Schieland* 275 [zholl. 1437] 1.3 over zee *Versl. O.V.R.* 4, 346 [holl. 1466] *R. v. Leiden* 324 [zholl. c.1504] *R. v. Amst.* 622 [holl. c.1412] 2.1 - *iet gaen*, ergens omheen gaan WIELANT, *Instructie* 175 [vl. 1e kw. 16e e. (1503)]

butenommeganger subst. 'waker die door de buitenwijken der stad gaat' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 1, 42 [zholl.utr. 1484]

butenpoorter bute- butepoirter -porter subst. 'burger die buiten den stadsmuur woont' (z. Hwb s.v. **butenporter**) *Ann. em.* 25, XXIII [ovl. 1338] *Dagb. v. Gent* 1 119(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. Middelburg* 1, 40(4x); 43(3x) [holl. 1456] *K. v. Hulst* 36 [vl. 1479]

butenpoorterscep subst. buitenburgerschap, het burgerschap van iem. die buiten de stadsmuur woont *Dagb. v. Gent* 1 91 [wmnl.vl. 1467-'90]

butenrente subst. inkomsten 'van buiten' *Bronnen Rijnsburg* 742 [zholl. 1383] *Bronnen Rijnsburg* 775 [zholl. 1397] *Bronnen Rijnsburg* 782 [zholl. 1398] *Bronnen Rijnsburg* 789 [zholl. 1410]

butensluten buyten- trans. 'uitsluiten, buitensluiten' (Hwb) *Scaecspel* 151 [holl. 1e h. 15e e. <1403>] *Hs. Kloosterregels* 363 [geld.ov. 1e h. 16e e.] *Bouc v. Audiënc.* 743 [wmnl.vl. 1370-'78] *Stichtige punten* 174 [geld.ov. c.1475] *Br. handel Eng.* 2, 603 [zholl. 1545]

butenstadt -stat subst. 'het deel der stad buiten den stadsmuur' (Hwb) *R. v. Nedersticht* 1, 175 [holl.utr. 1523 <1504>]

butenste adj. sup. 'buitenste' (Hwb) *Tondalus' visioen* 2, 67a [ogeld. 2e h. 15e e.] *Tondalus' visioen* 2, 67b [zlimb. 2e kw. 15e e.]

butepo(o)rter onder **butenpoorter**

butineren trans. 'verdeelen (van buit)' (Hwb) of buit-maken *Dagb. v. Gent* 2 305 [wmnl.vl. 1467-'90]

butinge 1 subst. 'verdeling' (Hwb, bet. 2) *Rek. v. Nijm.* 7, 106(2x) [geld. 1541]

butsen intr. 'veel poeha maken, pralen' (Hwb; vgl. WNT s.v. **boots**, bet. I) *Van den vos Reyn.* 262b [zholl. 1479]

buttere 6 z. onder **buccere** *Mandev.*²

buttervaet subst. botervat *Rek. v. Gouda* 295 [holl. 1438]

butterwijf subst. boterverkoopster *K. v. Brielle*² 225 [zholl. 1527]

buuc 1 **buyc(k)** 1 subst. binnenste *W. v. S. Th., Epistel* 61 [ov. c.1470] *Sermonen* 289; 294 [brab. na 1540] 2 bezit *Bouc v. Audiënc.* 717 [wmnl.vl. 1370-'78] 3 'huwelijk' (Hwb, bet. 7) *Bouc v. Audiënc.* 674 [wmnl.vl. 1370-'78] *Br. Middelburg* 3, 334 [wmnl. 1525]

buucsop subst. 'een bijprodukt van het bierbrouwen' (Braekman 1965, 84) *Mnl. gen. recepten* 54 [vl. 1e h. 15e e.]

buunrevat onder **bunrevat**

buurhere subst. 'burgemeester' (Hwb) *Van den vos Reyn.* 205b [zholl. 1479]

buurman* 1 **buer-** subst. 'rechtsprekende in het burengerecht' (Hwb, bet. 3) *R. v. Utrecht* 2, 66 [holl.utr. 15e e. <1388>] *R. v. Utrecht* 2, 99 [holl.utr. 15e e. <1395>]

buutslants adj. in het buitenland *Bouc v. Audienc.* 700 [wmnl.vl. 1370-'78]



cederen trans. afstaan *Tol v. Iersekeroord* 72 [vl. 1506]

ceelbrueder 1 onder **cellebroeder**

ceeshoef subst. 'cijnshof' (ed. 347) *MOORS, Oorkondentaal* 190 [wlimb. 1392]

ceinchier 7 onder **cenchier**

ceyseneren trans. innen (m.b.t. accijnzen, vgl. ed. 279) *Jan v. L.-fragm.* 155 [wmnl.brab. 1540 (15e e.)]

celbrueder 1 onder **cellebroeder**

celbru(i)der 1 onder **cellebroeder**

celebreren 1 -brieren 1 trans.vieren (m.b.t. een feestdag) *R. v. Haarl.* 265 [zholl. 1e h. 16e e. (1542)] 2 (plechtig de mis) opdragen (in MNW zonder citaat) *Bronnen Rijnsburg* 1039 [zholl. 1491] *Frensweger hs.* 10; 133(2x); 168; 211 [nomnl. c.1480] *Mandev.*² 51 [holl. 1462] *Biographieën* 28, 235 [geld.ov. c.1480] *Br. Middelburg* 1, 518 [wmnl. 1544] *Br. Middelburg* 1, 634 [wmnl. 1545] 3 (onder)houden (m.b.t. de zeven getijden) *R. v. Haarl.* 149 [zholl. 1587 (1463)] 4 bedienen (m.b.t. sacramenten) *Frensweger hs.* 59 [nomnl. c.1480] 5 toedienen (m.b.t. sacramenten) *Br. Middelburg* 1, 633 [wmnl. 1545]

celebri(e)ringhe (- der missen,) subst. het opdragen (van de mis) *Frensweger hs.* 30; 44; 135; 140; 208 [nomnl. c.1480]

celidonie cele- -done -doni subst. 'stinkende gouwe' (Braekman 1965, 85) *Mnl. gen. recepten* 118; 119; 121 [wvl. 1305] *Mnl. gen. recepten* 34; 60; 106 [vl. 1e h. 15e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 295 [? eind 14e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 295 [wmnl. eind 15e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 295 [vl. 14e e.]

celidonienblat blad van de stinkende gouwe (vgl. ed. 268) *Boec van medicinen* 165 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

celijcyum 7 z. **cilicie** *Kl. v. Diepenv. hs.* 206 [geld.ov. 1534]

cellebroeder 1 -bruder **ce(e)lbrueder celbru(i)der zellebroider** 1 subst. broeder die in een kloostercel leeft *Biographieën* 27, 414 [geld.ov. c.1480] 2 broeder van een

kloosterorde, ook Alexiaan of Lollard geheten (in MNW zonder citaat) *Rek. v. Nijm.* 3, 214 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 3, 259 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 4, 163 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 233 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 6, 194 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 65 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 170 [geld. 1541] *Br. Middelburg* 1, 506(2x) [wmnl. 1474-'84]

cellezuster subst. zuster van de orde der Alexianen (vgl. **cellebroeder**) *Br. Middelburg* 1, 513; 514; 515 [wmnl. 1528]

celrie 7 zadelmakerij (z. **selrie**) *Rek. v. Blois* 60; 88 [zholl. 1371-'72]

cenchier 7 **ceinchier** 'cijnsere, pachter' (ed. 2, 291; z. **cijnsere**) *Spiegel der sonden* 1, 163 [wvl. 15e e. (14e e.)]

cendree - van *silver*, zilveroxide (vgl. FEW II¹, 684) *Br. handel Eng.* 2, 417 [brab. 1532]

centenaer sinte- cinteneer subst. 'centenaar' (Hwb), 'een gewicht van honderd ponden' (WNT s.v. **centenaar**) *Spiegel historiael I* 3, 58; 59(2x) [wvl. c.1350] *Hans. Urkb.* 1, 158 [vl. c.1300] *Hans. Urkb.* 1, 360 [holl. 1322-'58 (1287)] *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 73 [geld.ov. c.1460]

centorie san- sen- sanctorie subst. 'duizendguldenkruid' of 'blauwe korenbloem' (Braekman 1965, 85; z. **centaurea**) *Mnl. gen. recepten* 126 [wvl. 1305] *Mnl. gen. recepten* 30; 70 [vl. 1e h. 15e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 268 [vl. 1351] *Herbarius in dyetsche* 453 [vl. 1484]

cercer subst. Engelse tolbeambte die de lading controleert (cf. eng. *searcher*; vgl. onder **tsertsier**) *Br. handel Eng.* 1, 1112 [zholl. 1475]

ceremonie seri-+ 1 subst. plechtigheid *R. v. Amst.* 314 [holl. 1494-1512] **2** rituele handeling *Sermonen* 415; 416 [brab. na 1540]

certaynlick adv. 'stellig, zeker' (z. Rh. Gl. s.v. **certeynlyck**) *Br. handel Frankrijk* 1, 359 [brab. 1538]

certain 1 onder **sertein**

certefijeren onder **certificeren**

certeyn 1 onder **sertein**

certeynneliken adv. 'stellig, zeker' (z. Rh. Gl. s.v. **certeynlyck**) *Marg. v. Lymborch* 16b [brab. 1516]

certeynnicheit subst. 'standvastigheid' (Rh. Gl., bet. 2) of deugdzaamheid? *Marg. v. Lymborch* 18a [brab. 1516]

certepartie carta- certre- cherte- chartre- certepertie subst. chertepartij, vrachtcontract *Tol v. Iersekeroord* 117 [brab. 1520] *Br. handel Frankrijk* 1, 147 [zholl. 1473] *Br. handel Frankrijk* 1, 236 [zholl. 1498] *Br. handel Frankrijk* 1, 285 [zholl. 1514] *Br. handel Frankrijk* 1, 363 [brab. 1538] *Br. handel Frankrijk* 1, 401 [brab. 1546] *Br. Middelburg* 3, 203; 204 [wmnl. 1500] *Br. Middelburg* 3, 222 [wmnl. 1507] *Br. handel Eng.* 2, 235 [zholl. 1516] *Br. handel Eng.* 2, 689 [brab. 1549]

certepertie onder **certepartie**

certifficator subst. die bevestigt, verklaart *Kaetspel* 93 [vl. 1481]

certificatie -cie -cy certifficacie -tie -cy(e) 1.1 subst. 'bewijsstuk, schriftelijke verklaring' (WNT) *Br. handel Eng.* 1, 649 [zholl. 1432] *Br. handel Eng.* 1, 783 [zholl. 1442] *Br. handel Eng.* 2, 378 [zholl. 1529] *R. v. Gorinchem* 161 [holl. 16e e. (1480)] *Br. Middelburg* 2, 280 [wmnl. 1417] *Br. Middelburg* 2, 401 [wmnl. 1495] *Br. Middelburg* 1, 402 [wmnl. eind 15e e.] *Br. Middelburg* 3, 365 [wmnl. 1533] *Tol v. Iersekeroord* 7 [brab. 1444] *Tol v. Iersekeroord* 29 [vl. 1470] *Tol v. Iersekeroord* 44

certificeren

[brab. 1482] *Tol v. Iersekeroord* 48 [holl. 1482-'86] *K. v. Brielle*² 335(3x) [zholl. 1546] *Leugemeete* 37 [vl. 1464] *Br. handel Eng.* 1, 746 [zholl. 1440] *R. v. Amst.* 53(2x); 82 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 370; 494 [holl. 1494-1512] *Dagb. v. Gent* 1 88 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Frankrijk* 1, 137 [holl. 1470] *Br. handel Frankrijk* 1, 162 [zholl. 1476] *Br. handel Frankrijk* 1, 199 [zholl. 1487] *Br. handel Frankrijk* 1, 279 [zholl. 1513] *Br. handel Frankrijk* 1, 314 [zholl. na 1521] *Dagb. v. Gent* 2 197(2x); 221 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 280(3x) [wmnl.vl. kort na 1515] 2.1 *lettre van -n*, bewijsstuk, schriftelijke bevestiging, verklaring *Kaetspel* 93; 94(2x) [vl. 1481] *Ann. em.* 31, 115 [vl. 1455]

certificeren -tifficeren -ficiren certif(f)iëren certefijeren trans. 'officieel verklaren of getuigen' (WNT s.v. **certificatie**) *Br. Middelburg* 3, 90 [wmnl. 1446] *Br. Middelburg* 1, 549 [wmnl. 1493] *Br. Middelburg* 1, 419 [wmnl. eind 15e e.] *Br. Middelburg* 3, 343 [wmnl. 1527] *Br. Middelburg* 3, 565 [wmnl. 1548] *Gem. gronden N.-Brab.* 342 [brab. 1478] *Br. handel Eng.* 1, 892 [brab. 1452] *Br. handel Eng.* 1, 916 [zholl. 1455] *Br. handel Eng.* 2, 25 [zholl. 1490] *Br. handel Eng.* 1, 746 [zholl. 1440] *Br. handel Eng.* 1, 878 [zholl. 1450] *R. v. Amst.* 506; 507 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 582; 584 [holl. 1503] *R. v. Tiel* 150 [geld. c.1600] *Dagb. v. Gent* 1 109 [wmnl.vl. 1451] *Dagb. v. Gent* 1 123; 124; 127; 335 [wmnl.vl. 1467-'90] *Kaetspel* 93(2x); 94 [vl. 1481] *Br. handel Frankrijk* 1, 200 [zholl. 1487] *Bouc v. Audienc.* 665 [wmnl.vl. 1370-'78]

certrepartie onder **certepartie**

cessacie sessa- 1 subst. het staken van, ophouden met iets *Br. handel Eng.* 1, 746 [zholl. 1440] 2 'staking van den kerkdienst' (ed. 3, 20) *R. v. Utrecht* 1, 241 [holl.utr. 1413-'34]

cesseren 1 sess- 1.1 trans. opgeven, prijsgeven *Argument* 177 [holl.ovl. 1e h. 15e e.] 1.2 kalmeren, tot bedaren, tot rust brengen *Dagb. v. Gent* 1 337 [wmnl.vl. 1467-'90] 1.3 'verzachtend werken, van geneesmiddelen' (Hwb, bet. II, 2, a) *Mnl. gen. recepten* 51 [vl. 1e h. 15e e.] 2.1 intr. achterwege blijven *Br. handel Eng.* 2, 348 [zholl. 1526]

chaerse 7 dekkleed (z. **sarge**) *Ann. em.* 7, 191 [vl. 1517]

chaldeusch adj. Chaldeeus ZERBOLT, *Mnl. vert.* 85(2x) [geld. c.1430]

chartre* 1 **satere in sinen** - (= *sartere*) *scriven*, als officieel, goed, juist erkennen, aanvaarden *Marg. v. Lymborch* 99a [brab. 1516]

chartrepartie onder **certepartie**

chastelet subst. kasteeltje *Bouc v. Audienc.* 897 [wmnl.vl. 1370-'78]

chaufreure subst. ? *Rek. v. Blois* 23 [zholl. 1371-'72]

chave(n)tier 7 z. **savetier** *Tocht v. J. v. Blois* 143; 147; 162 [zholl. 1361-'62]

cherkemanage -minage -menage chierkemenage -minage subst. 'grensbepaling; gerechtelijk onderzoek omtrent een eigendom met bijroeping van belanghebbenden, burenen deskundigen' (Hwb) *Bouc v. Audienc.* 15; 21; 22(2x); 44; 170 [wmnl.vl. 1370-'78]

cherken scerken+ intr. 'rondgaan' (ed. 98 n.2; Hwb) *Leven van Lutgart* 98 [wlimb. c.1300]

chermaelge 4 z. onder **fermaelge** *Mnl. lexicogr. noten*

cherubin -inne 1 subst. cherubijn (vgl. Hwb) *Ndl. geistl. lieder* 183 [wov. 2e h. 15e e.] *Jhesus collacien* 147 [nholl.vl. c.1480] 2 de tweede hemel (vgl. ed. 57 en ed. 61 n.) *HADEW., Visioenen* 1, 58; 61 [brab. c.1350]

chieringhe 3 onder **schieringe**

chierkemenage onder **cherkemanage**

chierkeminage onder **cherkemanage**

chieron subst. 'geitebok' (vgl. ofr. *cheveron* ed. 248 n.) *Mandev.*² 248 [holl. 1462]

chijnsboec chins- subst. boek waarin de renten en pachten staan opgetekend *Gem. gronden N.-Brab.* 283 [brab. 1435] *Gem. gronden N.-Brab.* 294; 295 [brab. 1464] *Gem. gronden N.-Brab.* 150 [brab. 1468]

chijnsgoit -goet cheinsgoet subst. 'cijnsschuldig goed' (Hwb, Stallaert) *Gem. gronden N.-Brab.* 280; 284 [brab. 1435] *Bouc v. Audienc.* 225 [wmnl.vl. 1370-'78]

ciborie* 1 **cy- cyborye** 1 subst. kostbaar vat, waarin kostbaarheden bewaard worden *Marialeg.* 2 81 [brab. 1510] 2 baldakijn (de betekenis ciborie is hier dus niet van toepassing, vgl. L.C. Michels, *Filologische opstellen* II, (Tjeenk Willink, Zwolle 1958), p. 100) *Sint Servaes* 125 [limb. 2e h. 15e e.]

cicoreije subst. cichorei en wilde cichorei, bitterpeen *Herbarius in dyetsche* 452 [vl. 1484]

cycade subst. 'krekel' (ed. 57 lat. *cicada*) *Parab. v. Cyrillus* 10 [holl. c.1475]

cymble 1 onder **simbale**

cymen subst. 'kaneel' *Synon. mnl. plantenn.* 278 [? 2e h. 15e e.]

cypressenhoedekijn subst. cypressenkransje *Jhesus collacien* 169; 170 [nholl.vl. c.1480]

cypressenhout subst. cypressenhout *Boec van medicinen* 269 [zholl.uttr. 2e h. 14e e.] *Jhesus collacien* 239 [brab. 15e e.]

cyrgie 7 z. **chirurgie** *Gild. v. Utr.* 2, 24 [zholl.uttr. 1461]

cyri(e)ngie subst. spuit waarmee men een genezende vloeistof inbrengt (vgl. *Leuvense bijdragen* 61 (1972), 17) JAN YP., *Medicina* 130(2x) [vl. 1351]

cyrogeen 7 **-gien** z. **chirurgijn** *Proza-Melib.* 9(3x); 18(2x) [holl.maastr. c.1485]

cyrurgijnambocht subst. gilde der heelmeesters *R. v. Amst.* 325 [holl. 1494-1512]

cijshuysken onder **accyzenhuysken**

cysteer subst. cisterciënser *Sticht. exempelen* 33 [brab. m. 15e e.]

cytarist subst. 'citherspeler' (ed. 137) *Mnl. woordkunde* 137 [geld. 1464]

cyternaet 'appels van citernaten, citroenen' (Hwb s.v. **citronaet**) *Aardse paradijs* 106 [holl. 2e h. 15e e.]

cingel 3 **sing-** subst. 'hamerslag', sintel *Br. handel Eng.* 2, 148(2x) [zholl. 1507]

cinickle 7 onder **senickelle**

cinseleren trans. versieren *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 4, 288 [wmnl.brab. 1360-'85]

cinslant subst. land waarvoor pachtgeld betaald wordt (lat. *censualis terra*; vgl. Stallaert s.v. **cijnslant**) *Register St. Truiden* 304 [wlimb. 1258]

cinteneer onder **centenaer**

cintgolde *citgolde* l. *cintgolde* subst. 'duizendguldenkruid' (ed. 268; z. VMA 1969, 254-255) *Synon. mnl. plantenn.* 268 [? 2e h. 15e e.]

cipressiekiste subst. kist van cypressenhout *Br. Middelburg* 3, 512 [wmnl. 1545]

circonstantie onder **circumstantie**

circularich adj. 'cirkelvormig' (ed. 77) BARTH. ENGELSMAN 96 [holl. 1485]

circulariken adv. 'als een cirkel' (ed. 77) BARTH. ENGELSMAN 149 [holl. 1485]

circumferencie subst. 'cirkelomtrek' (ed. 78) BARTH. ENGELSMAN 145 [holl. 1485]

circumstantie -cie circonstancie -tie subst. omstandigheid *Kaetspel* 7 [vl. 1481] *Leeder* v. *VIII tr.* 22 [omnl. 2e h. 15e e.] *Sermonen* 225 [brab. na 1540] *Bouc* v. *Audienc.* 697 [wmnl.vl. 1370-'78] *Dagb.* v. *Gent* 1 208 [wmnl.vl. 1467-'90]

circumvoisinen subst. pl. omwoners *K.* v. *Hulst* 56 [vl. 1537]

cirkel* 1 **-ckel** *des -s throon*, 'het uitspansel' (Hwb, sub bet. 1) *Devoot boecxken* 145 [brab. 1539]

citatie -cie cytacie subst. 'dagvaarding' (WNT, bet. 1; vgl. Hwb) *Br. Middelburg* 1, 424(2x) [wmnl. 1520] *R.* v. *Utrecht* 1, 184; 185 [holl.ut. c.1380] *Br. Middelburg* 2, 142 [zholl. 1366] *Bronnen Rijnsburg* 805 [zholl. 1443] *Bronnen Rijnsburg* 814 [zholl. 1447] *Bronnen Rijnsburg* 830 [zholl. 1452] *Bronnen Rijnsburg* 864 [zholl. 1479] *Bronnen Rijnsburg* 950 [zholl. 1490] *Bronnen Rijnsburg* 957 [zholl. 1491] *R.* v. *Haarl.* 188(2x) [zholl. 1e kw. 16e e. (1503?)]

citatiebrieff cytacybrief subst. dagvaarding *Rek.* v. *Nijm.* 7, 13 [geld. 1540] *R.* v. *Amst.* 57 [holl. 1452-'94]

citeren* 1 **chi-** trans. openlijk bekend maken *Marg.* v. *Lymborch* 122a [brab. 1516]

citgolde 6 onder **cintgolde** *Synon. mnl. plantenn.*

citrulle subst. 'watermeloen' *Herbarius in dyetsche* 457 [vl. 1484]

civil -vrijl 1.1 adj. volgens het burgerlijk recht, onder het burgerlijk recht vallend *Dagb. v. Gent* 1 333 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 334 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 190 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 1, 1192 [brab. 1482] *Br. handel Eng.* 2, 8 [brab. 1486] *Br. Middelburg* 1, 324 [wmnl. 1483] *Br. Middelburg* 1, 64 [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 3, 254 [wmnl. 1515] **2.1** subst. burgerlijk recht *R. v. Haarl.* 250 [zholl. 1e h. 16e e. (1537)] **3.1** *regystre* -, boek waarin ontvangsten en uitgaven genoteerd staan *Br. Middelburg* 2, 377 [wmnl. 1481]

civilic cy- -li(j)ck -lyke civylike civillic 1.1 adj. 'volgens het burgerlijk recht' (WNT s.v. *civiel*, Afl.) *R. v. Haarl.* 250 [zholl. 1e h. 16e e. (1537)] *R. v. Amst.* 158; 165 [holl. 1452-'94] **2.1** adv. 'volgens het burgerlijk recht' (WNT s.v. *civiel*, Afl.) *K. v. Brielle*² 283 [zholl. 1535] *K. v. Brielle*² 294 [zholl. 1536] *K. v. Brielle*² 311 [zholl. 1539] *Br. Middelburg* 1, 322 [wmnl. 1480] *Br. Middelburg* 1, 325(1e pl.) [wmnl. 1484] *Br. Middelburg* 1, 325(2e pl.); 326 [wmnl. 1486] *Br. Middelburg* 1, 327 [wmnl. 1487] *Br. Middelburg* 1, 335 [wmnl. 1498] *Dagb. v. Gent* 1 249; 333 [wmnl.vl. 1467-'90]

civiliteyt subst. 'beleefdheid' (WNT s.v. *civiel*, Afl., bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 622 [wmnl. 1531]

civillic onder **civilic**

D

dac 1 subst. 'dakstroo, riet' (Hwb, bet. 2; het in het MNW aangehaalde citaat *Stadsr. v. Zwolle* 145, 248 staat in *Stadb. van Zwolle* op p. 208 en is verkeerd geïnterpreteerd) *Stadb. van Zwolle* 208; 209 [wov. c.1399] M. STOKES, *Rijmkron.* 2, 278 [holl. voor 1384] *Rek. der Buurkerk* 79 [holl.utr. 1441] *Rek. der Buurkerk* 182 [holl.utr. 1475] *Rek. v. Nijm.* 3, 155 [geld. 1523]

dach 1 1.1 subst. 'vierde deel van een bunder' (z. **dachmael**) *Bouc v. Audiënc.* 734 [wmnl.vl. 1370-'78] *Bouc v. Audienc.* 734; 766 [wmnl.vl. 1370-'78] 1.2 'strijd, slag' (Hwb, bet. 9) HEELU, *Rijmkronijk* 326 [brab. c.1440] L. v. V., *Sp. hist.* 2, 344 [brab. c.1325] 2.1 *van dage te daghen*, dag in dag uit *Limb.* 1, 257 [brab.wvl. c.1350] 2.2 *in sinen dagen comen*, 'op leeftijd zijn, tot 't eind van zijn dagen gekomen zijn' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 329 [nholl. 1469]

dachbrant subst. 'brand bij dag aangestoken of uitbarstende' (Hwb) *Ann. em.* 1, 7 [ovl. 1477]

dachcedel subst. briefje met opgave over een dag (vgl. WNT s.v. **dag** (I), Samenst.) *Gild. v. Utr.* 2, 140(3x) [zholl.utr. 1495]

dachelder subst. dagloner *Rek. v. Nijm.* 8, 193 [geld. 1544]

dachfartzbrief onder **dachvaertsbrief**

dachgelt 3 subst. dagloon *Br. Middelburg* 3, 160 [wmnl. 1488] *Br. Middelburg* 3, 219; 220(4x) [wmnl. 1506] *Br. Middelburg* 3, 229 [wmnl. 1511] *Br. Middelburg* 3, 333; 334 [wmnl. 1525]

dachgetyde subst. dag *R. v. Steenberg* 84 [wmnl.brab. eind 16e e. (1504)]

dachmaet* 3 **dagmait -maid dammaet** subst. 'een stuk gronds, dat in één dag kan worden afgemaaid' *R. v. Nedersticht* 1, 297(2x) [holl.utr. 1540] *Register St. Truiden* 329 [wlimb. 1256] *Register St. Truiden* 159; 160 [wlimb. 1262]

dachnemen 1 subst. het bepalen van een termijn voor een rechtshandeling; daging *Kl. ten Briele* 213 [vl. 1491]

dachscelle subst. 'morgenklok' (vgl. **dachclocke**) *Ann. em.* 32, 51 [wvl. 1415]

dachslot subst. slot dat men overdag gebruikt *Br. Middelburg* 3, 543 [wmnl. 1546]

dachuender subst. dagloner *Rek. v. Nijm.* 8, 138 [geld. 1543]

dachvaerden trans. oproepen ter rechtszitting *Tol v. Iersekeroord* 79 [brab. 1512]

dachvaeringe subst. dagvaarding *Br. Middelburg* 3, 840 [wmnl. 1524]

dachvaertsbrief dachfartz- subst. schriftelijke uitnodiging om ter 'dachvaert' te verschijnen *Rek. v. Nijm.* 3, 7; 11(3x); 12 [geld. 1520]

dachvelt subst. bepaalde hoeveelheid (turf) *Bronnen Rijnsburg* 912 [zholl. 1484] *Bronnen Rijnsburg* 919 [zholl. 1485] *Bronnen Rijnsburg* 925 [zholl. 1486] *R. v. Gouda* 114 [zholl. 1488-'95]

dachverscheidinge subst. vaststelling, bepaling van de rechte dag *Stadr. Nijmegen* 415; 416 [geld. begin 16e e.]

dachwaerde -wairde subst. 'wacht bij dag, dagwacht' (Hwb) *Rek. v. Rotterdam* 74(2x) [zholl. 1427] *Rek. v. Leiden* 2, 140 [zholl. 1426]

dachwake subst. 'wacht bij dag, dagwacht' (Hwb) *Rek. van Gent* 4, 244 [ovl. 1381] *Br. Middelburg* 1, 467 [wmnl. 1536]

dachwer(c)k 1 subst. 'dagwerk, dagtaak; werk voor dagloon' (Hwb) *Spiegel der sonden* 2, 96 [geld. 1434-'36] *Rek. v. Hattem* 146(2x) [geld. 1466] 2 'daglooner, dag-gelder' (Hwb s.v. **dachwerker**) *Saksenspiegel* 1, 101 [nholl. eind 15e e.]

dachwrocht -wrecht subst. 'daglooner, daggelder' (Hwb s.v. **dachwerker**) *Saksenspiegel* 2, 169; 170; 171 [nomnl. 1477]

dacveinster subst. dakvenster, dakraam *Rek. v. Leiden* 1, 40 [zholl. 1392]

dadēn z. onder **raden**

dadich adj. 'ijverig, werkzaam' (Hwb) *Ovl. lied. en ged.* 33 [wvl. 2e h. 14e e.]

dadric subst. naam van een ziekte *Mnl. zegeningen* 307 [vl. 2e kw. 15e e.]

daeghslicht daechs- daghes- daighs- 1 by -e, vóór de avond *Rek. aflath.* 128 [brab. 1451] *Rek. aflath.* 128 [vl. 1451] 2 bynnen -, binnen -(e), bij dag, overdag (vgl. Hwb) *R. v. Gorinchem* 300 [holl. 1502-'16] *R. v. Breda* 13 [nbrab. eind 14e e.] *R. v. Breda* 98 [nbrab. 1e h. 16e e. (1419)]

daelebreken -breghe trans. afbreken *Kamper schepenacten* 204(2x) [ov. 1332]

daelre daler subst. daalder *Rek. v. Nijm.* 8, 15 [geld. 1542] *Rek. v. Nijm.* 8, 79; 104 [geld. 1543] *Rek. v. Nijm.* 8, 159(2x) [geld. 1544]

daelsettinge subst. 'het te laag inzetten van een toon' (z. **verheffinge**, bet. 3) *Hs. Kloosterregels* 379 [geld. ov. 1e h. 16e e.]

daer 1 1.1 conj. 'voorzover' (Hwb, bet. III, 1) *Ovl. lied. en ged.* 319 [wvl. 2e h. 14e e.] 2.1 -laten, 'in het midden laten' (Hwb, sub bet. I, 1) J. BOENDALE, *Lekensp.* 2, 440 [brab. c.1350]

daer 7 -e 'droogoven' (Hwb; z. **darre**) *TNTL* 6, 10 [ov. 1489] *Stadr. Ommen* 35 [ov. 1461] *Stadr. Steenwijk* 80(nx) [ov. 1544-'49]

daerane* 1 -raen weten hoe men - is, weten waar men aan toe is BRUGM., *Onuitg. serm.* 16 [zolim. 1523]

daerbehalven adv. daarenboven *R. v. Nedersticht* 1, 242 [holl. utr. 1527]

daerbeneden 1 adv. 'in eene lager gelegene plaats, in eene benedenstad' (Hwb, bet. 2) *Lorreinen* 8 [brab. c.1350]

daerbi 1 -by 1.1 adv. 'daarheen (bij *gaen*)' (Hwb, bet. 4) *Spiegel historiael* I 1, 434 [wvl. c.1350] 1.2 'daaromtrent' (Hwb, bet. 4) *R. v. Utrecht* 2, 86(2e pl.) [holl.utr. 15e e. <1395>] 2.1 - *niet*, 'niettemin' (ed. 244) *Sidrac* 244 [brab.vl. eind 15e e.] 2.2 *niet nochtan daerby*, 'niettemin' (ed. 244) *Sidrac* 114 [brab.vl. eind 15e e.]

daerbinnen 1 adv. daerbeneden (beneden een bepaald bedrag) *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 198 [ov.geld. 15e e. <1396>]

daerenboven 1 adv. 'daarboven' (Hwb, bet. 1) *Grisel-dis-novelle* 20 [omnl. c.1420]

daerhenen 1 - *vallen*, wegvallen *Sermonen* 436 [brab. na 1540]

daerom 1 onder **daeromme**

daeromlanc adv. daaromtrent, in de omgeving daarvan *Reg. bisdom Utrecht* 706 [holl.utr. 1384-'88]

daeromme 1 -om 1 *wat is mij* -, 'wat kan 't mij schelen' (Hwb, sub bet. 1) D. POTTER, *M. loep* 2, 25 [holl. 2e h. 15e e.] 2 - *niet*, 'niettemin' (ed. 244) *Sidrac* 136 [brab.vl. eind 15e e.]

daertoboven adv. daerenboven, bovendien *Friesche stadrechten* 114 [holl.fri. 1464 <1456>]

daertoebynnen adv. intussen, inmiddels *Friesche stadrechten* 71 [holl.fri. 1464 <1456>]

daesheit 3 subst. 'dwaasheid' *Mnl. fragm.* 1, 644 [vl. 2e h. 15e e.] *Spieghel d. m. b.* 118; 243 [wvl. begin 15e e.]

daet 1 subst. 'aangelegenheid' (Hwb 1e art., bet. 2) *Limb.* 2, 164 [brab.wvl. c.1350]

dagelijc* 1 **daghelix** 1 - *gerechte*, 'lage rechtbank' (Hwb, sub bet. 2; vgl. ed. 4, 304-305) *R. v. Utrecht* 1, 28 [holl.utr. 1340] *R. v. Utrecht* 1, 50 [holl.utr. 1378] 2 - *recht*, 'de rechtspraak eener lage rechtbank' (ed. 3, 21) *R. v. Utrecht* 1, 28 [holl.utr. 1340]

dagen 1 - *tegen*, intr. procederen tegen *Rek. v. Nijm.* 8, 93 [geld. 1544]

dagereit 7 **daghe-** z. **dageraet** *Ndl. geistl. lieder* 166; 175 [wov. 2e h. 15e e.]

daghehuys subst. 'een huis in de stad, waar aan iemand die buiten woont eene weet kan gedaan worden, aanzeg-huis' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 277 [holl. c.1560 <1405-'22>]

dagheloes adj. zonder recht te doen *Versl. O.V.R.* 4, 147 [nomnl. 18e e. <1428>]

dagheslicht onder **daeghslicht**

dairnagell onder **doirnagel**

dairnaistcomende darnaestkhomende adj. daaropvolgend (niet 'eerstkomende' (Hwb), want dat is *naistcomende*) *R. v. Gorinchem* 112 [holl. 1421] *Etstoel Drenthe* 88 [dr. 1571 <1469>]

dairnpaete subst. jonge doornstruik (vgl. onder **paet-dairn**) *Rek. v. Nijm.* 4, 167(4x) [geld. 1530]

dairtichsholt onder **dertichholt**

daken 1 1.1 trans. dekken, van een dak voorzien (vgl. **daken** (II)) *Devoot boecxken* 35 [brab. 1539] 2.1 intr. 'nederdalen' (Hwb, bet. 2; vgl. **daken** (II)) *Devoot boecxken* 293 [brab. 1539]

dalegraven trans. graven (m.b.t. een sloot) *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 128 [nomnl. 2e h. 16e e. <1420>]

dalen 1 - *van*, intr. afzien van, nalaten ZERBOLT, *Super modo* 131 [brab. c.1393-1402]

daler onder **daelre**

daleslaen daele- 1.1 trans. neerwerpen (lat. *prosternere* ed. 254) *Soliloquium-vert.* 194 [wmnl.omnl. c.1430] 2.1

hem -, zich nederzetten, vestigen *Kl. v. Diepenv. hs.* 325 [geld.ov. 1534]

dalewerpen trans. neerwerpen (lat. *prosternere* ed. 254) *Soliloquium-vert.* 166 [wmnl.omnl. c.1430]

damgelt subst. 'geldelijke bijdrage voor het onderhoud van een dam' (Hwb) *Bronnen Rijnsburg* 895 [zholl. 1482] *Bronnen Rijnsburg* 922 [zholl. 1486] *Bronnen Rijnsburg* 953 [zholl. 1490]

dammaet 3 onder **dachmaet**

dancbaerheit 1 **-berheit danckbaerheyt -berheit** 1 subst. 'dankbaarheid, erkentelijkheid' (zonder citaat in MNW) BRUGM., *Verspr. serm.* 68 [st. 1476] *Parab. v. Cyrillus* 112; 113(2x) [holl. c.1475] *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 68 [wmnl.brab. c.1350] TAULER-*hss.* 268a [brab.omnl. c.1410] TAULER-*hss.* 268b [olimb. 1442] *Parab. v. Cyrillus* 112; 113(2x) [holl. c.1475] *Kl. v. Diepenv. hs.* 33 [geld.ov. 1534] MAUBURNUS, *Scala* 191 [geld.ov. 1558] 2 vriendelijkheid *Br. handel Eng.* 2, 237 [zholl. 1516]

dancbaerlike* 1 **danckberlick** adj. dankbaar MAUBURNUS, *Scala* 201 [geld.ov. 1558]

dancknaem adj. 'welgevallig' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 395 [nholl. 1469]

dancsamheit subst. dankbaarheid *Mnl. geest. proza* 317 [omnl. c.1430]

dancsegghinghe subst. dankzegging *Sermonen* 187 [brab. na 1540]

danendich 6 onder **davendich** *Griseldis histori*

dangereus 1 **-reulx** adj. 'gevaarlijk' (Rh. Gl., bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 65 [wmnl. 1515] *Br. Middelburg* 1, 165 [wmnl. 1528] *Dagb. v. Gent* 2 262 [wmnl.vl. kort na 1515] *Dagb. v. Gent* 1 338 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 2, 255 [zholl. 1518]

dangierlijc adj. gevaarlijk *Doct. des tijts* 158 [holl. 1486]

dankelijc 1 adj. vriendelijk *Leven van Lutgart* 63 [wlimb. c.1300]

danserie dansserie subst. 'het dansen' (Hwb) *Spiegel der sonden* 1, 21; 22 [wvl. 15e e. (14e e.)]

danshuys dansshuus -hues subst. 'danshuis' (Hwb) *Stichtige punten* 44 [geld.ov. c.1475] *Mnl. woordkunde* 137 [geld. 1453-'57]

dansinge 3 **-ghe -sijnghe** subst. 'het dansen; danspartij' (Hwb) *Ann. em.* 7, 195 [vl. 1517] *Marg. v. Lymborch* 31a [brab. 1516] *Tien ghebode* 52 [geld. 1452] *Leid. keurb.* 22 [zholl. 1780 (1406)] *Cout. v. Brugge* 2, 160 [vl. eind 15e e.]

danskamere subst. dansgelegenheid *R. v. Amst.* 443 [holl. 1494-1512]

dansspel subst. 'danspartij' (Hwb) *Lev. v. S. Clara* 11 [brab. begin 16e e.?

dant subst. 'heer' (als titel, Hwb 1e mrt.; vgl. ofr. *dan(s)*, z. FEW III s.v. **dominus**) *Leven van Lutgart* 14; 15; 193 [wlimb. c.1300]

dapperlike 1 **-lijc** 1.1 adj. flink, krachtig *Van den vos Reyn.* 227b [zholl. 1479] 2.1 adv. 'met moed, dapper' (Hwb, bet. 3) *Ferguut* 218 [wmnl. m. 14e e.]

dardeman onder **derdeman**

dardemande -man subst. wol van een derde kwaliteit *R. v. Gouda* 244 [zholl. 1507] *R. v. Gouda* 634; 645 [zholl. 1505 (1450)]

dardepaert onder **derdepaert**

darincassche subst. derrieas *Br. Middelburg* 1, 164 [wmnl. 1528]

darnaestkhome onder **dairnaistcomende**

darnenlike

darnenlike adv. 'heimelijk, onverwachts' (Hwb) *Beiträge* 274 [ovl. c.1380-1425]

dartichsholt onder **dertichholt**

dassensmeere subst. dassenvet *Mnl. gen. recepten* 31 [vl. 1e h. 15e e.]

datniettegaende adv. in weerwil daarvan, desniettemin *Br. Middelburg* 1, 41 [zholl. 1456]

datum dattom subst. 'dagteekening' (Hwb) *Cóninx summe* 266 [holl.brab. 1437] *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 179 [nomnl. 15e e. <1395>] *Warfsconstitutien* 78 [gron. c.1580 <1459>] *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 220 [geld. 1397]

davendich *danendich* l. *davendich* adj. 'heftig bewogen' (Hwb s.v. **dovende**, bet. 1; vgl. Schiller-Lübben s.v. **dovendich**) *Griseldis histori* 30 [geld.ov. c.1470]

davidstuver subst. deel van een Davidsgulden *Rek. v. Hattem* 111 [geld. 1461]

dealtea z. onder **dyaultea** *Bronnen Rijnsburg* 877 [zholl. 1480]

debatteren -bateren 1.1 trans. bespreken *Br. Middelburg* 1, 90; 93 [brab. 1548] *R. v. Haarl.* 192 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] 1.2 'betwisten' (Hwb, bet. 2) *Kaetspel* 38 [vl. 1481] *Bouc v. Audienc.* 294 [wmnl.vl. 1370-'78] *K. v. Hulst* 36 [vl. 1479] *Br. Middelburg* 2, 19 [brab. 1524]

debite subst. vertegenwoordiger van (buitenlandse) kooplieden (vgl. fr. *débit*) *Br. handel Eng.* 2, 638(2x) [brab. 1546]

debiteur subst. schuldenaar *Br. handel Eng.* 2, 50 [zholl. 1491-'94] *Br. handel Eng.* 2, 55 [brab. 1494]

debourseren des- diboursseeren trans. voorschieten (m.b.t. geld) *Br. handel Frankrijk* 1, 294; 296 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 358 [zholl. 1538-'39] *Br. Middelburg* 2, 447 [zholl. 1520]

debvoir onder **devoir**

decceleet subst. 'dekkleed, deken' (Hwb) *Corpus-Gyseling I* 1170 [zholl. 1286] *Spiegel historiael II* 357 [brab.vl. c.1393-c.1402]

decederen intr. overlijden *Br. handel Eng.* 2, 144 [zholl. 1507]

december subst. december *Marialeg.* 1 131 [holl. 1479] *Marialeg.* 2 196 [geld. eind 15e e.]

deceme subst. de tiende toon diatonisch hoger of lager gelegen dan de uitgangstoon, *decime Ann. em.* 20, 254 [vl. 1529]

deceptie subst. 'bedrog' (Stallaert) *Br. Middelburg* 3, 187 [vl. 1498]

decernerer **diser-** 1 trans. juist beoordelen *Br. Middelburg* 3, 248 [wmnl. voor 1513] 2 besluiten, bepalen, vaststellen (vgl. Stallaert) *R. v. Haarl.* 190; 191 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Syoens kroniek* 422; 423 [zovl. c.1540] *Br. handel Frankrijk* 1, 415 [brab. 1549] *Br. Middelburg* 1, 424 [wmnl. 1520]

dechargeren trans. ontladen, lossen *Br. handel Frankrijk* 1, 363 [brab. 1538]

decideren desc- trans. beslissen *Tol v. Iersekeroord* 118 [brab. 1520] *R. v. Haarl.* 241 [zholl. 1e h. 16e e. <1525>]

deckcleet subst. 'dekkleed, deken' (Hwb) *Br. handel Eng.* 1, 1192 [brab. 1482] *Br. Middelburg* 3, 150 [brab. 1482]

decken 1 trans. 'de tafel dekken' (Hwb, sub bet. 2) *Borchgrave v. Couchi* 215 [vl. eind 14e e.] *H. kruis Breda* 30 [brab.zholl. na 1457]

deckerie subst. het (lei)dekkersambacht *R. v. Haarl.* 260 [zholl. 1e h. 16e e. <1540>]

deckspaen subst. spaan die gebruikt wordt bij het riet-dekken *Versl. O.V.R.* 6, 557 [zholl. 1516]

deckstein dechsteen decstyen subst. 'deksteen' (Hwb) *R. v. Zutphen* 114 [geld.ov. 1408] *Rek. van Zeeland* 2, 358(2x); 359 [zholl. 1345] *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 292(nx) [geld.ov. 1364] *Cam.-rek. Deventer* 3², 2 [geld.ov. 1368]

deckturf -torf subst. goede turf die op een hoeveelheid turf van slechtere kwaliteit gelegd wordt *R. v. Zierikzee* 127 [wmnl. 1429] *R. v. Zierikzee* 258 [wmnl. 1485]

declaratie -cie -cy clarasie+ 1 subst. schriftelijke verklaring, schriftelijke opgave *Rek. afluath.* 20; 21; 30; 33(3x) [brab. 1451] *Brab. jachtrecht* 94 [brab. eind 17e e. (1486)] *Br. handel Eng.* 2, 650 [brab. 1546] 2 verklaring, uitlegging, uiteenzetting *Gem. gronden N.-Brab.* 220 [brab. 1465] 3 verklaring, uitspraak *Br. handel Frankrijk* 1, 236 [zholl. 1498] *Br. handel Frankrijk* 1, 296 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 309 [zholl. 1521] *Br. Middelburg* 1, 40 [holl. 1456] *Br. Middelburg* 3, 159 [wmnl. 1487] *Br. Middelburg* 1, 76 [brab. 1520]

declareren 1 trans. verklaren, mededelen *K. v. Brielle*² 223 [zholl. 1527] 2 verklaren (te zijn), houden voor *Dagb. v. Gent* 191 [wmnl.vl. 1467-'90] verklaren, mededelen *Br. handel Eng.* 2, 237 [zholl. 1516] 3 afkondigen, bekendmaken (als scheidsrechter) *Br. Middelburg* 1, 321 [wmnl. 1480]

declinant subst. die wenst dat zijn rechtszaak door een andere bevoegde instantie behandeld zal worden *Br. Middelburg* 1, 91 [wmnl. 1548]

declinatie subst. achteruitgang, verval (vgl. Rh. Gl.) *R. v. Haarl.* 271 [zholl. 1e h. 16e e. (1544)] *Br. Middelburg* 2, 19 [brab. 1524]

declinatoire onder exceptie

declinatorie subst. het kenbaar maken van de wens dat zijn rechtszaak door een andere bevoegde instantie behandeld zal worden *Br. Middelburg* 1, 91 [wmnl. 1548]

declineren 1.1 trans. niet erkennen, zich distantiëren van *Bouc v. Audiënc.* 696 [wmnl.vl. 1370-'78] 2.1 intr. de rechtsbevoegdheid (van een rechtscollège) betwisten *Br. Middelburg* 1, 43 [holl. 1456] *Br. Middelburg* 1, 91; 93 [brab. 1548] 2.2 - van, zich afwenden van *Kaetspel* 85 [vl. 1481] 2.3 - van, de rechtsbevoegdheid betwisten van (een rechtscollège) *Br. Middelburg* 1, 91(2x) [brab. 1548] *Br. handel Eng.* 2, 455 [brab. 1537] 2.4 - ter, zich wenden tot een rechtscollège onder afwijzing van een ander rechtscollège *Br. Middelburg* 1, 90 [brab. 1548] 2.5 achteruitgaan, vervallen (vgl. Rh. Gl., bet. 4) *R. v. Haarl.* 247 [zholl. 1e h. 16e e. (1527)] *R. v. Haarl.* 249 [zholl. 17e e. (1536)] *Br. Middelburg* 1, 75 [brab. 1521] *Br. handel Frankrijk* 1, 341 [zholl. 1530] 3.1 hem - tot, zich bekeren tot (vgl. Rh., bet. 4) *Marg. v. Lymborch* 112b [brab. 1516]

decnagel deck- subst. spijker bij het maken van daken gebruikt *Rek. v. Nijm.* 3, 261 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 5, 54 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 7, 41(2x) [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 137(3x) [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 30 [geld. 1542]

decollatie *S. Jansdach* -, *Sint Jans* -, onthoofding van Johannes de Doper (29 augustus) *Ann. em.* 32, 89 [wvl. 1303] *Br. Middelburg* 2, 21 [brab. 1524]

decoratie subst. verfraaiing *Br. Middelburg* 2, 26 [brab. 1533]

decplanck subst. plank gebruikt bij het maken van een dak, 'dekplank' (Hwb) *Rek. der Buurkerk* 157; 159 [holl.utr. 1458]

decretale 1 -tael subst. pauselijk besluit *Br. Middelburg* 1, 497; 498(2x) [wmnl. 1327]

decreteren trans. bevelen door middel van een decreet *Br. Middelburg* 1, 90 [wmnl. 1548]

decsel 1 1 subst. voorhang (lat. *velum*, *velamen* ed. 254) *Soliloquium-vert.* 172; 180 [wmnl.omnl. c.1430] 2 'verzachtende of verhullende taal' (Hwb, bet. 5); *sonder* -, 'onomwonden' (ed. 3, 301) *Jan v. Ruusbroec* 3, 81 [brab. 2e h. 15e e.]

decspiker subst. leinagel, 'spijker ter vasthechting van leien op daken' (WNT s.v. *lei* (I), Samenst. enz.) *Bronnen Rijnsburg* 770 [zholl. 1397]

deden trans. uitvoeren, volbrengen (vgl. Schiller-Lübben s.v. *dadén*) *Kamper schepenacten* 228 [ov. 1335]

deduceren trans. ontvouwen *K. v. Hulst* 95 [vl. eind 16e e. (1546)]

deductie subst. aftrekking, korting *Rek. v. Blois* 118 [zholl. 1371-'72]

deeckemeester onder **dekenmeester**

deektheen subst. teen gebruikt of geschikt voor dakbedekking *Rek. v. Nijm.* 4, 169 [geld. 1530]

deel 1 1.1 subst. 'deeling (onder erfgenamen)' (Hwb) *Kamper schepenacten* 210 [ov. 1333] 2.1 *te dele* vallen, ten deel vallen (vgl. Hwb, sub bet. 1) *Roman van Lancelot* 2, 8 [vl. brab. c.1320]

deelachtich 1 adj. 'gedeeld' (ed. 159) *Stabat Mater-vert.* 73 [zmnl. 15e e.]

deelachticheit -**hey**t **delachticheit** subst. het deelhebben aan MAUBURNUS, *Scala* 211 [geld.ov. 1558] *Jan v. Ruusbroec* 1, 6 [brab. 2e h. 15e e.] *Mystiek brevier* 1, 60; 61 [vl. 1466]

deelbroot subst. 'uitgedeeld brood' (Hwb) *Wfri. stad-rechten* 2, 116 [nholl. c.1530]

deeldach subst. 'dag van eene boedelscheiding' (Hwb) *Bouc v. Audiënc.* 93 [wmnl.vl. 1370-'78]

deellick 7 adv. gedeeltelijk (lat. *particularis* z. **deellike**) MAUBURNUS, *Scala* 155 [geld.ov. 1558]

deelmannen 1 -**mans** subst. pl. 'te Brugge, lagere bank van rechters of scheidsmannen in grensgeschillen' (Hwb, bet. 2; vgl. Stallaert, bet. 2) *Cout. v. Brugge* 1, 348(nx) [vl. c.1333 (1305)]

deelnemer -**e** subst. 'deelhebber, gerechtigde, erfgenaam, ook van eene vrouw' (Hwb) *Kl. ten Briele* 96; 97; 99 [vl. 1351] *Bouc v. Audienc.* 706 [wmnl.vl. 1370-'78] *R. v. Aardenburg* 220 [wvl. c.1350]

deelrolle subst. 'staat van goederen in een sterfhuis' (Hwb) *Cout. v. Brugge* 2, 49 [vl. 1462]

deelveennoot -**veijnoot** subst. deelgenoot in een of andere onderneming, vennoot *K. v. Brielle*² 209; 210 [zholl. 1485] *R. v. Schiedam* 237 [zholl. 1434]

deerliken **derlicken** adv. jammerlijk, deerniswekkend *Mariaklachten* 323 [brab. 2e h. 15e e.] *Mariaklachten* 356 [geld. 15e e.]

deerne 6 onder **dene** *Troyen hs.*

deernesse 1 subst. 'deernis, medelijden' (Hwb, bet. 2) *Dagb. v. Gent* 1 107 [wmnl.vl. 1451] *Dagb. v. Gent* 1 62 [wmnl.vl. 1467-'90]

defaillant **deff-** subst. die in gebreke blijft (te betalen, op een rechtszitting te verschijnen) *Br. Middelburg* 3, 545(2x) [wmnl. 1546] *Br. Middelburg* 1, 93(nx) [wmnl. 1548]

defaulte **deffault** 1.1 subst. tekortkoming *R. v. Haarl.* 272 [zholl. 1e h. 16e e. (1544)] 1.2 het niet verschijnen op de rechtszitting *Br. Middelburg* 1, 91; 93; 94(3x); 95(3x) [brab. 1548] 2.1 - **hebben**, - **obtineren**, het voor-

deel hebben of verkrijgen dat verbonden is aan het niet verschijnen van de tegenpartij *Br. Middelburg* 1, 93 [brab. 1548] **2.2 in - wisen**, uitspreken dat de gedaagde niet op de rechtzitting is verschenen *Br. Middelburg* 3, 840 [wmnl. 1524] **2.3 in -e sijn**, in gebreke blijven *Br. Middelburg* 1, 96 [brab. 1548]

defenderen deffen- **1.1** trans. 'verdedigen' (Rh. Gl.) *Bouc v. Audienc.* 292; 377; 539; 743 [wmnl.vl. 1370-'78] *Br. handel Frankrijk* 1, 256 [zholl. 1506] *Br. handel Frankrijk* 1, 292 [zholl. 1518] *R. v. Haarl.* 189 [zholl. 1e kw. 16e e. (1503?)] *R. v. Haarl.* 243 [zholl. 1e h. 16e e. (1525)] **2.1 hem -**, zich verdedigen *Br. handel Frankrijk* 1, 218 [zholl. 1493]

defensie -cie -tie deffencie -sie -tie **1** subst. verdediging, verweer *R. v. Haarl.* 190(2x) [zholl. 1e kw. 16e e. (1503?)] *Br. Middelburg* 1, 141 [wmnl. 1491] *Br. Middelburg* 1, 84 [brab. 1529] *Br. Middelburg* 1, 94 [brab. 1548] *K. v. Hulst* 44(2e pl.) [vl. 1488] *Zedenmisdrijven* 422 [nholl. 1546] *Bronnen Rijnsburg* 436 [zholl. 1498] *Bouc v. Audienc.* 539(2x) [wmnl.vl. 1370-'78] *K. v. Brielle*² 324 [zholl. 1543] **2** verdedigingsmiddel, wapen *Br. Middelburg* 1, 159 [wmnl. 1480] *Br. Middelburg* 1, 124 [wmnl. 1521] *K. v. Hulst* 44(1e pl.) [vl. 1488]

defensive adj. defensief, verdedigend *Br. handel Frankrijk* 1, 413 [zholl. 1549]

defereren trans. (een eed) opleggen (vgl. fr. *déferer*) *Br. Middelburg* 1, 93; 94(2x) [wmnl. 1548]

deffailant onder **defaillant**

deffencie onder **defensie**

deffenderen onder **defenderen**

deffensie onder **defensie**

deffiance -che subst. 'uitdaging' (Rh. Gl.) *Bouc v. Audienc.* 88 [wmnl.vl. 1370-'78] *Borchgrave v. Couchi* 224 [vl. eind 14e e.]

deffinitive diffi- divi- **1.1** subst. eindvonnis *Br. Middelburg* 2, 427 [wmnl. 1508] *Br. Middelburg* 1, 97; 98; 99 [wmnl. 1548] **2.1 sentencie, vonnisse -**, eindvonnis *Dagb. v. Gent* 2 89 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. Middelburg* 1, 422 [wmnl. na 1514] *Br. Middelburg* 3, 281 [wmnl. 1518] *Br. Middelburg* 2, 484 [wmnl. 1543] *Br. Middelburg* 3, 539 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 1, 97; 99 [wmnl. 1548]

deffrauderen onder **defrauderen**

defloratie subst. ontmaagding *Bouc v. Audienc.* 14 [wmnl.vl. 1370-'78]

defrauderen deffrau- **1** trans. 'bedriegen' (Rh. Gl.) *R. v. Haarl.* 270 [zholl. 1e h. 16e e. (1544)] *Bouc v. Audienc.* 87 [wmnl.vl. 1370-'78] **2** benadelen *R. v. Amst.* 400 [holl. 1494-1512] *Br. handel Frankrijk* 1, 248 [zholl. 1501] *Br. Middelburg* 1, 333 [zholl. 1493] *Br. Middelburg* 3, 190 [zholl. 1498]

deghelhuus subst. steenbakkerij *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 19 [nomnl. 1375]

degheninghe subst. rechtszitting *Stadr. Groningen* 6 [gron. 1425]

degheninghen intr. onderhandelen *Stadr. Groningen* 45 [gron. 1425]

degraderen trans. 'verlagen in rang, afzetten' (Hwb) J. BOENDALE, *Lekensp.* 2, 377 [brab. c.1350] *Marialeg.* 2 239 [wvl. eind 15e e.]

deylich adj. 'deelbaar' (Hwb) *Ned. leeuw* 7, 10 [zholl. 1517]

deilte subst. stapel (ed. 345 fr. vertaling: 'tas') *Ann. em.* 24, 421 [zvl. 1427]

deinser denser subst. 'danser' (ed. 3, 44 n.3) *Rek. v. Nijm.* 3, 44 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 7, 83 [geld. 1540]

deisen*

deisen* 1 **dey-** trans. doen huiveren, sidderen *Marg. v. Lymborch* 118a [brab. 1516]

deken 1 subst. deken voor een bed (het in het Hwb vermelde **beddedeken** berust wsch. op een verkeerde lezing van deze plaats waar in een opsomming *bedde deken* en *poluen* vermeld worden; vgl. de uitgaven voor *meyster Stoppezac* in ed. 5, 160 en 5, 208) *Cam.-rek. Deventer* 5, 86 [geld.ov. 1378] 2 'dek, deken' (lat. *velamentum* ed. 655) *Limb. sermoenen* 630 [zolim. 2e kw. 14e e.] 3 dekljst *Rek. v. Nijm.* 1, 157 [geld. 1423]

dekenmeester deecke- subst. deken, hoofd van een gilde *K. v. Brielle*² 302 [zholl. 1537] *K. v. Brielle*² 338(2x) [zholl. 1547]

dekenvel subst. tiental vellen (vgl. WNT s.v. **deker**) *R. v. Gouda* 483 [zholl. 1482]

dekenwever subst. dekenwever *Gild. v. Utr.* 2, 224 [zholl.utr. 1548]

del 1 onder **delle**

delachticheit onder **deelachticheit**

delaeyen trans. uitstellen *Devoet boecxken* 285 [brab. 1539]

delayeren -laieren dila(e)yeren dilayereten l. *dilayeren* *K. v. Brielle*² trans. 'uitstellen' (Rh. Gl.) *Kaetspel* 99 [vl. 1481] *Dagb. v. Gent* 1 282 [wmnl.vl. 1467-'90] *K. v. Hulst* 53 [vl. 1500] *Br. handel Eng.* 2, 237 [zholl. 1516] *Br. handel Eng.* 2, 457 [brab. 1537] *Syoens kroniek* 419 [zovl. c.1540] *K. v. Brielle*² 346 [zholl. 1549]

dele* 1 **deel** subst. 'wand, muur' (Hwb, bet. 3) *Bloemlezing* 3, 187 [brab. c.1410]

delen* 1 **deilen** trans. kloven (m.b.t. hout) *Rek. v. Nijm.* 3, 89 [geld. 1522]

deliberatie -a(s)cie dely- 1 subst. beraadslaging, overleg *K. v. Hulst* 39 [vl. 1488] *R. v. Gorinchem* 193 [holl. 1513] *Dagb. v. Gent* 2 97 [wmnl.vl. 1345] *Dagb. v. Gent* 2 50(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] *Bouc v. Audiënc.* 636; 660 [wmnl.vl. 1370-'78] *Brab. jachtrecht* 41 [brab. 1453] *Br. handel Eng.* 2, 255 [zholl. 1518] *R. v. Amst.* 258 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 290; 315; 351; 374 [holl. 1494-1512] *R. v. Haarl.* 187 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *R. v. Haarl.* 271; 272 [zholl. 1e h. 16e e. <1544>] *R. v. Haarl.* 280 [zholl. 1e h. 16e e. <1548>] *Tol v. Iersekeroord* 60 [brab. 1499] *Tol v. Iersekeroord* 72 [vl. 1506] *Tol v. Iersekeroord* 117 [brab. 1520] *Tol v. Iersekeroord* 130 [brab. 1529] *Br. handel Frankrijk* 1, 285 [zholl. 1514] *Br. handel Frankrijk* 1, 401 [brab. 1546] *Dagb. v. Gent* 1 72; 87; 99 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 wens, wil *Br. handel Eng.* 2, 143 [zholl. 1507] *Br. Middelburg* 2, 426 [zholl. 1507] *Br. Middelburg* 1, 554 [brab. 1509] *Br. Middelburg* 1, 76 [brab. 1520]

delibereren 1 trans. besluiten *Br. handel Frankrijk* 1, 359 [brab. 1538] *Marg. v. Lymborch* 45b; 75b [brab. 1516] *Br. handel Eng.* 2, 143 [zholl. 1507] *Br. handel Eng.* 2, 676 [brab. 1547] *Br. Middelburg* 1, 461 [wmnl. na 1517] *Br. Middelburg* 3, 231 [wmnl. 1511] 2 intr. 'overleggen, beraadslagen' (Rh. Gl.) *Dagb. v. Gent* 1 72 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 50 [wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Haarl.* 192 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Br. Middelburg* 3, 357 [brab. 1531]

delicieulike adv. heerlijk *Tweede Rose* 167 [vl. c.1350]

delict subst. misdaad, misdrijf *Dagb. v. Gent* 2 265 [wmnl.vl. kort na 1515] *Br. handel Eng.* 2, 662 [zholl. 1546] *Br. Middelburg* 3, 235; 236 [wmnl. voor 1512] *Br. Middelburg* 3, 242; 243 [zholl. 1512]

delinge* 1 **deyling(h)e** 1 subst. bezit *Mnl. geest. proza* 227 [wmnl. c.1450] 2 verdeeldheid *Mnl. geest. proza* 87 [holl.utr. 1439]

delinquent -ant subst. delinquent, overtreder *R. v. Amst.* 424 [holl. 1494-1512] *Br. handel Eng.* 2, 649 [brab. 1546] *Br. Middelburg* 3, 349 [wmnl. 1530]

deliverantie 1 onder **delivrance**

delivereren 1 -vreren 1 *iet* -, trans. iets losmaken, vrijmaken *Sticht. exempelen* 4 [brab. 1388] 2 leveren, uitleveren (m.b.t. personen) *Br. Middelburg* 3, 165 [wmnl. 1491] 3 bevrijden, een uitgang verschaffen (m.b.t. humoren; vgl. *Leuvense bijdragen* 61 (1972), 17-18) *JAN YP., Medicina* 46; 70; 119 [vl. 1351]

delivrance 1 -verantie 1 subst. bevrijding, vrijlating *Br. Middelburg* 3, 44 [zholl. 1397] 2 ontheffing, vrijstelling *Dagb. v. Gent* 2 235 [wmnl.vl. 1467-'90] 3 afdoening (m.b.t. een geschil, rechtszaak, 'enz.) *Bouc v. Audienc.* 151; 754 [wmnl.vl. 1370-'78]

delivrereren 1 onder **delivereren**

delle 1 **del** subst. 'kuil of gat in een weg' (WNT s.v. **del** (III), bet. 2) *R. v. Gorinchem* 276; 277(2e pl.) [holl. 1482-1501] *R. v. Gouda* 172; 181 [zholl. 1488-'95]

delven 1 trans. door graven naar boven brengen, uitgraven *Br. Middelburg* 2, 171 [zholl. 1366] *Br. Middelburg* 2, 224 [zholl. 1375] *Br. Middelburg* 2, 266 [zholl. 1412]

delvenaer subst. Delfts schip *Br. handel Eng.* 2, 668 [zholl. 1547]

demeyne 1 onder **domeinen**

demoitelicken adv. op deemoedige, onderdanige wijze *R. v. Tiel* 123 [geld. 1533]

demolieren trans. afbreken *Br. Middelburg* 3, 321 [brab. 1523] *Br. Middelburg* 2, 466 [wmnl. 1531]

den onder **denne**

dencker subst. die denkt *W. v. S. Th., Epistel* 108(2x); 109(2x); 129 [ov. c.1470]

dene 7 *deerne* 1. *dene* 'ridder, held' (z. **degen** (II) en *TNTL* 23 (1904), 286-287 en vgl. *Hwb* s.v. **dein** (II), bet. 1) *Troyen hs.* 1, 281 [geld.vl. 1e h. 15e e.]

denegacie subst. afwijzing, weigering *Br. Middelburg* 3, 357 [wmnl. 1531]

denken 1 - *na*, intr. denken over *Drie con.* 120b [holl.omnl. c.1485]

denne den subst. dek (van een schip; **gedent**) *K. v. Brielle*² 287 [zholl. 1535] *R. v. Amst.* 502 [holl. 1494-1512] *Br. Middelburg* 3, 295 [brab. 1520] *Br. Middelburg* 3, 352(4x) [vl. 1531] *R. v. Gouda* 63 [zholl. 1413]

dennen trans. 'bergen, laden (op een zolder)' (*Hwb* 2e art.) *R. v. Haarl.* 116(3x); 117(3x) [zholl. 15e e. <1407>]

dennenbard -baerd -bair(d)t -bret subst. denneplank *Rek. v. Nijm.* 3, 87 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 141(3x) [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 5, 94(2x) [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 5, 186 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 28(4x) [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 8, 229 [geld. 1544] *Rek. v. Nijm.* 3, 327 [geld. 1527]

dennenmast subst. paal van dennehout *Rek. v. Nijm.* 6, 131 [geld. 1537]

dennensparre subst. 'spar' (lange dunne paal) van dennehout *Rek. v. Nijm.* 6, 28 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 207 [geld. 1539]

denombrement subst. 'verklaring door den leenman aan den leenheer, van de erven en rechten van een leengoed' (Stallaert) *Brab. jachtrecht* 94(2x); 95 [brab. eind 17e e. <1486>]

denomeren onder **denommeren**

denominatie subst. vaststelling *Br. handel Eng.* 2, 314 [brab. 1524]

denom(m)eren trans. 'benoemen' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 3, 382 [wmnl. 1539] *Br. Middelburg* 1, 89(2x) [wmnl. 1543]

denoncheren onder **denuncieren**

denoteren trans. aanwijzen *Br. Middelburg* 3, 539 [wmnl. 1545]

densendach 7 z. **dinxdach** *Reg. bisdom Utrecht* 266 [holl.utr. 1330]

denser onder **deinser**

denunciateur subst. aanbrengrer *Br. handel Frankrijk* 1, 325 [zovl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 627 [brab. 1536]

denuncieren -cieeren -chieren -noncheren *ghedenunchiert* l. *ghedenunchiert* *Dagb. v. Gent* 1 1 trans. aangeven, bekend maken (vgl. Stallaert s.v. **denunchieren**) *Dagb. v. Gent* 1 77 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 aangeven, aanbrengrer *Br. Middelburg* 1, 181 [zholl. 1542] *Br. Middelburg* 3, 554 [wmnl. 1546] *Draperie Haag* 346 [zholl. c.1655 (c.1515)] *Br. handel Frankrijk* 1, 313 [zholl. na 1521]

depaupereren intr. verarmen *Br. Middelburg* 1, 556 [wmnl. 1512]

dependeren intr. samenhangen met, verband houden met *Br. Middelburg* 3, 544 [wmnl. 1546] *Br. Middelburg* 3, 571 [wmnl. 1549]

depesseren **despescheren** 1 trans. opdragen (m.b.t. een taak) *Br. handel Eng.* 2, 587 [brab. 1545] 2 afwerken, afhandelen *Br. Middelburg* 1, 92 [wmnl. 1548]

deponent subst. getuige *Br. handel Eng.* 2, 509 [brab. 1541] *Br. handel Eng.* 2, 602 [brab. 1545]

depopulatie -cie subst. ontvolking *Br. Middelburg* 3, 356 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 1, 625; 627 [brab. 1536] *Br. Middelburg* 3, 540 [wmnl. 1546]

deposant subst. getuige *Br. handel Eng.* 2, 170 [brab. 1509] *Br. handel Eng.* 2, 414 [brab. 1532] *Br. handel Frankrijk* 1, 278 [zholl. 1513] *Br. handel Frankrijk* 1, 296 [zholl. 1518]

deposeren 1 trans. in bewaring geven *Dagb. v. Gent* 2 247 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 verklaren, getuigen *Kaetspel* 33 [vl. 1481] *Bronnen Rijnsburg* 469 [zholl. 1498?] *Br. handel Eng.* 2, 417(2x) [brab. 1532] *Br. handel Frankrijk* 1, 294; 295; 296 [zholl. 1518]

depositie -cie 1 subst. bewaargeving (vgl. WNT s.v. **depositie**) *Br. Middelburg* 1, 92 [brab. 1548] 2 verklaring, getuigenis *Br. handel Frankrijk* 1, 236 [zholl. 1498] *Br. handel Frankrijk* 1, 294 [zholl. 1518] *Kaetspel* 34; 35 [vl. 1481] *Br. handel Eng.* 2, 154 [brab. 1508] *Bronnen Rijnsburg* 471 [zholl. 1498?]

deputeren -ieren 1 trans. bestemmen, voor een bepaald doel aanwijzen of aanwenden *R. v. Amst.* 424; 460 [holl. 1494-1512] 2 aanwijzen, zenden (om iets te doen namens een ander) *Syoens kroniek* 410 [zovl. c.1540] *K. v. Hulst* 13 [vl. 1358] *Br. handel Eng.* 2, 251 [zholl. 1518] 3 afvaardigen *Dagb. v. Gent* 1 80; 81; 82; 85; 102 [wmnl.vl. 1467-'90] *Bouc v. Audiënc.* 154; 291; 292; 345; 354 [wmnl.vl. 1370-'78] *Rek. aflaath.* 83 [brab. 1459] *Rek. aflaath.* 86 [brab. 1460] *Rek. aflaath.* 90 [brab. 1461] *Rek. aflaath.* 91 [brab. 1462] *Rek. aflaath.* 92 [brab. 1463] *Rek. aflaath.* 93(1e pl.) [brab. 1464] *Rek. aflaath.* 93(2e pl.) [brab. 1465] *R. v. Amst.* 414; 425(2x) [holl. 1494-1512] *Rek. v. Nijm.* 3, 264 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 4, 266(2x) [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 5, 12; 14 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 83 [geld. 1534] **MOORS**, *Oorkondentaal* 196 [wlimb. 1391] *Gem. gronden N.-Brab.* 157 [brab. 1468] *Br. handel Eng.* 2, 666 [zholl. 1546] *Br. handel Frankrijk* 1, 300 [zholl. 1519] *Br. Middelburg* 2, 248; 250 [wmnl. 1404]

deputierde subst. afgevaardigde z. onder **gedeputeerde** *R. v. Tiel* 51 [geld. 1471]

deputieren onder **deputeren**

derdeman darde- derden- derde- 1 subst. 'scheidsrechter' (Hwb, bet. 1) *Bouc v. Audienc.* 22; 35(3x); 204; 337; 345; 365 [wmnl.vl. 1370-'78] 2 'deelnemer of vennoot voor een derde' (Hwb, bet. 2) *Oudste r. v. Dordr.* 2, 88 [zholl. 1441]

derdepaert darde- subst. derde deel *R. v. Amst.* 219(3x) [holl. 1452-'94]

derdewolle subst. wol van een derde kwaliteit *Draperie Haag* 318 [zholl. c.1555 (1452)] *Draperie Haag* 333 [zholl. c.1555 (1552)]

derectelic onder **directelick**

derisie subst. bespotting *Br. Middelburg* 1, 342 [wmnl. 1512]

dermast subst. 'damast' (Hwb) *Ann. em.* 15, 271; 272; 275 [vl. 1500]

derp 7 'dorp' (z. **dorp**) *R. v. Tiel* 6 [geld. 1410]

derroy subst. 'ellende' (Rh. Gl. s.v. **deroy**) *Ann. em.* 14, 87 [vl. 1488]

dertenlike* 1 **dertelic -like** adv. lichtzinnig, werelds *Frensweger hs.* 124 [nomnl. c.1480] *Stichtige punten* 160 [geld.ov. c.1475]

dertichholt da(i)rtichs- subst. soort hout *Rek. v. Nijm.* 3, 23(2x) [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 88 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 141(nx); 155 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 252 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 311(2x) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 6, 94(2x) [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 6, 175 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 43 [geld. 1540]

dertichsterhalff num. 29 1 2 *Warfsconstitutien* 82 [gron. c.1580 (1461)]

dertiennacht 5 -tienacht 1 subst. nacht vóór Driekoningen, nacht van 5 op 6 januari (lat. *in sancta nocte Epiphaniae*) *M. v. H., Boek b. g.* 379 [nomnl.holl. brab. 2e kw. 15e e.] 2 zielmis voor een overledene op de dertigste dag na zijn dood (vgl. *dartinacht* in MNW IV, 2067 en vgl. **dertichste**) *Ann. em.* 28, 54 [wvl. c.1360]

dertyendemissendach subst. Driekoningen (vgl. **dertienmisse**) *Cam.-rek. Deventer* 5, 266 [geld.ov. 1381]

derve 4 l. *die erve* subst. 'erfdeel' (lat. *hereditas* ed. 480 n.18 en z. **erve** (II)) *Limb. sermoenen* 480 [zolim. 2e kw. 14e e.]

dervinge -ghe subst. 'ontbering, het niet hebben' (Hwb), gemis *Hs. Kloosterregels* 390; 415 [geld.ov. 1e h. 16e e.] *Bibl. mnl. lett.* 44, 48 [geld.ov. 2e h. 15e e.] *Marialeg.* 1 387 [holl. 1479] *Frensweger hs.* 15; 207 [nomnl. c.1480]

desadvoëren trans. niet billijken, afkeuren *Ann. em.* 14, 110 [vl. 1488]

desbourseren onder **debourseren**

descenderen 1 1 intr. afstammen, afkomen (vgl. (Rh. Gl., bet. 2) *Evang. Spinr.* 3b [vl.holl. 1515-'20] *Marg. v. Lymborch* 59b [brab. 1516] 2 fig. afdalen (in bijzonderheden) *Br. Middelburg* 1, 622 [wmnl. 1531]

descharge subst. ontheffing *Tol v. Iersekeroord* 74 [vl. 1506]

descideren onder **decideren**

dese 1 1 pron. demonstr. 'de tegenwoordige' (F.A. Stoett, *Middelnederlandsche spraakkunst* (s-Gravenhage 1923), p. 31) *Rose* 108 [vl. brab. 1e kw. 14e e.] 2 eerstvolgende *Van vrouwen e. minne* 83 [holl. 1e h. 15e e.]

desenniettegenstaende 3 onder **desniettegenstaende**

desier subst. begeerte *Kaetspel* 5(3x) [vl. 1481]

designeren trans. aanwijzen *Br. handel Frankrijk* 1, 409(2x) [zholl. 1548-'49]

desymulacie onder **dissimulatie**

desisteren

desisteren 1 intr. ophouden *Br. Middelburg* 3, 321 [brab. 1523] *Br. Middelburg* 2, 20 [brab. 1524] 2 - van, ophouden met *Br. handel Eng.* 2, 274 [zholl. 1520]

desniettegenstaende* 3 **desen-** adv. 'desalniettemin' *R. v. Breda* 63 [nbrab. 1e h. 16e e. (1454)]

desniettemin adv. desniettemin *Sermonen* 50 [brab. na 1540]

desobedient 1.1 adj. ongehoorzaam *Dagb. v. Gent* 1 211 [wmnl.vl. 1451] *Dagb. v. Gent* 1 325 [wmnl.vl. 1467-'90] 2.1 subst. ongehoorzame *Ann. em.* 24, 428 [zvl. 1427]

desobedientie subst. ongehoorzaamheid *Dagb. v. Gent* 1 268 [wmnl.vl. 1467-'90]

desobisancie subst. ongehoorzaamheid *Dagb. v. Gent* 2 282 [wmnl.vl. kort na 1515]

desolaet 1 adj. 'rampzalig, ellendig' (z. Rh. Gl.) *Br. handel Frankrijk* 1, 405 [zholl. 1547] *Br. Middelburg* 1, 554 [brab. 1509] 2 verlaten, woest *Br. Middelburg* 2, 26 [brab. 1533]

desolatie -cie 1 subst. ontredde, rampspoed, ellende (vgl. Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 2, 71 [brab. 1519] *Br. handel Frankrijk* 1, 299 [zholl. 1519] 2 ontmoediging, het bewerken van droefheid, troosteloosheid *Sp. d. Volc.* 305 [limb. 1466] 3 verlatenheid *Br. Middelburg* 2, 26 [brab. 1533]

despescheren onder **depesseren**

despensie subst. gebruik *K. v. Hulst* 77 [vl. c.1420]

desperacie subst. wanhoop, 'radeloosheid' (Hwb) *Mnl. geest. proza* 199 [zovl. c.1490]

desperaet adj. radeloos, wanhopig *Marg. v. Lymborch* 119b [brab. 1516] *Marialeg.* 2 238 [wvl. eind 15e e.] *Blo-me d. Doochd.* 30 [holl. c.1485]

despereren 2 1 intr. wanhopen (de in MNW s.v. **despereren** opgegeven vindplaats wijst op *despireren*, sterven) *Sermonen* 58; 64 [brab. na 1540] 2 - van, wanhopen aan *Syoens kroniek* 210 [zovl. c.1540] *Mnl. geest. proza* 199 [zovl. c.1490]

despiteliken adv. honend, smadend *Kaetspel* 89 [vl. 1481]

despiten trans. 'verachten' (ed. 302) *Mandev.*² 61 [holl. 1462]

destinacie subst. vastbeslotenheid GANSFORT, *De or. dom.* 94 [holl.nomnl. c.1500]

destitueren trans. afzetten, ontslaan *K. v. Brielle*² 334 [zholl. 1546] *Br. Middelburg* 2, 24 [wmnl. 1532]

destitutie subst. ontslag *Br. Middelburg* 1, 428(2x) [wmnl. 1523]

destoer subst. 'list' (Hwb) *Naturen bloeme* 2, 11 [wmnl. c.1350]

destroit subst. (rechts)gebied van een stad (cf. ofr. *des-troit*) *Br. Middelburg* 3, 215 [wmnl. 1504]

destructie -uccie -ucxie dis- 1 subst. vernietiging, verwoesting *R. v. Amst.* 236 [holl. 1452-'94] *Marg. v. Lym-borch* 94a [brab. 1516] *K. v. Brielle*² 288 [zholl. 1535] 2 ondergang, verderf *Br. Middelburg* 3, 152 [zholl. 1482-'86] *Br. Middelburg* 3, 326 [zholl. 1525] *Tol v. Ierseker-oord* 17 [? voor 1462] *Dagb. v. Gent* 1 150; 181; 199; 315 [wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Haarl.* 244 [zholl. 1e h. 16e e. (1525)]

destructijf adj. vernietigend *Br. Middelburg* 2, 473 [wmnl. 1536] *Br. Middelburg* 1, 95 [wmnl. 1548]

destruwerere subst. 'vernietiger' (ed. 47 n.) *Florigout* 47 [vl.brab. eind 14e e.]

detencie subst. hechtenis *K. v. Hulst* 44 [vl. 1488]

determineren 1 trans. de aard van iets vaststellen (vgl.

WNT s.v. **determineeren**) *Br. Middelburg* 1, 92 [brab. 1548] 2 besluiten, bepalen *Br. handel Frankrijk* 1, 236 [zholl. 1498]

deurghelt onder **duerghelt**

develen trans. 'met deuvels bevestigen' (WNT s.v. **deuvel**, Afl.) *Br. Middelburg* 1, 112 [wmnl. 1449-'51]

develgat subst. spongat *Versl. O.V.R.* 6, 580 [zholl. 1549]

devichgat subst. spongat *Br. Middelburg* 3, 289(3x) [wmnl. 1519]

devieren intr. dolen *Jan v. L.-fragm.* 176 [wmnl. brab. 1540 (15e e.)]

devise 1 **di-vijsse** 1 subst. 'houding, voorkomen' (ed. n.1) *Beverley* 19 [vl. brab. c.1508-'13] 2 'soort, manier; onderdeel' (Hwb, bet. 2) *Spiegel der sonden* 1, 181; 196 [wvl. 15e e. (14e e.)] 3 'vonnis, uitspraak' (ed. 169 n.1; Hwb, bet. 3) *Leven van Lutgart* 169 [wlimb. c.1300]

devoir -voer -voor debvoir 1.1 subst. 'plicht' (Hwb) *Br. Middelburg* 1, 511 [wmnl. 1518] *Borchgrave v. Couchi* 200 [vl. eind 14e e.] 2.1 (*alle*) - *doen*, al het mogelijke doen *Br. Middelburg* 2, 477 [wmnl. 1538] *Dagb. v. Gent* 1 121 [wmnl. vl. 1467-'90] 2.2 *sijn* - *doen*, zijn best doen *Br. handel Frankrijk* 1, 359 [brab. 1538] *Br. handel Frankrijk* 1, 379 [zholl. 1544] 2.3 *hem stellen in* -, zich inspannen, zijn best doen *Br. Middelburg* 1, 623 [wmnl. 1531] 2.4 *hem in alle devoire stellen*, aan alle verplichtingen voldoen *Dagb. v. Gent* 1 123 [wmnl. vl. 1467-'90]

devotich adj. vroom, godvruchtig *Devoot boecxken* 298 [brab. 1539]

devotionael adj. stichtelijk *Frensweger hs.* 220 [nomnl. c.1480]

dialoghe subst. 'samenspraak' (Hwb) JACOB v. M., *Stroph.* 2 [ovl. c.1380-1425]

diaute subst. 'een zelf genoemd naar het actieve bestanddeel ervan: witte maluwe, heemst' (Braekman 1965, 88 s.v. **dyaultea** (uit *dia-althea*) en z. *Boec van Medicinen* 258) *Mnl. gen. recepten* 72 [vl. 1e h. 15e e.] vgl. onder **dyaltheyt**, **dyaultea**

diauteit z. onder **dyaltheyt** *Mnl. gen. recepten* 27; 107 [vl. 1e h. 15e e.]

diboursseeren onder **debourseren**

dicachtich adj. 'dik, niet vloeibaar' (Hwb s.v. **dic** (III), sub bet. 1) JAN YP., *Cyrurgie* 62 [vl. 1351]

dicbier dyck- subst. zwaar bier *Rek. v. Nijm.* 4, 178; 181(2x) [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 5, 67 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 126 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 7, 155; 190 [geld. 1541]

dichte subst. 'dichtheid' (WNT s.v. **dicht** (II), Afl.) *Br. Middelburg* 3, 111 [wmnl. 1456] *K. v. Schieland* 223 [zholl. 15e e. (14e e.)]

dichten 1 1 trans. 'dicteeren' (Hwb, bet. 1) *Leven van Lutgart* 121 [wlimb. c.1300] 2 schrijven (m.b.t. brieven) *Rek. aflaath.* 68 [vl. 1456] 3 dichtmaken *Br. handel Eng.* 2, 284 [zholl. 1521] *Br. Middelburg* 3, 572 [wmnl. 1e h. 16e e.] *Br. Middelburg* 3, 331 [wmnl. 1525]

dichticheyt subst. 'dichtheid' (ed. 78) BARTH. ENGELSMAN 134 [holl. 1485]

dicken 1 trans. dikker, steviger maken *Br. Middelburg* 2, 224 [zholl. 1375] *Br. Middelburg* 2, 226; 227 [zholl. 1377] *Br. Middelburg* 2, 242 [zholl. 1403] *Br. Middelburg* 2, 249 [zholl. 1405] *Br. Middelburg* 2, 257 [zholl. 1409]

dictieringe subst. (lof)dicht *Biēnb.*² 108 [geld. limb. c.1465]

dictum subst. 'verordend gedeelte der rechterlijke uit-

- spraak' (Stallaert) *Br. Middelburg* 2, 420 [wmnl. 1504]
- diede** 7 z. **die** (II) *K. v. Schieland* 210 [zholl. 15e e. <14e e.>] *K. v. Schieland* 276 [zholl. 1437]
- diefachtich** adj. 'diefachtig' (Hwb) *Sermonen* 228 [brab. na 1540] *Blome d. Doochd.* 106 [holl. c.1485]
- diefelijcheit** subst. dieverij *Leven v. Sint-Trudo* 283 [brab. c.1470]
- diefinne** subst. dievegge *Coninxsumme* 241 [? c.1470]
- diefsghewise** adv. heimelijk ZERBOLT, *Mnl. vert.* 108 [holl.utr. 1445]
- diën** 1 te *nieten* -, tenietgaan, vergaan *Tondalus' visioen* 2, 81b; 95b [zlimb. 2e kw. 15e e.]
- dienen** 1 trans. 'stukken inleveren ter terechtzitting' (Hwb, sub bet. I,5) *R. v. Utrecht* 2, 364(3e pl.) [wmnl. 1531]
- dienlijc** 3 adj. 'dienend, ondergeschikt' JACOB v. M., *Franc.* 121 [vl. 1e h. 14e e.]
- dienstachtich** 1 adj. nederig (i.v.m. arbeid) *Lev. v. S. Clara* 37 [brab. 1491]
- dienstheere** subst. 'kamerheer' (Hwb) *Borchgrave v. Couchi* 208 [vl. eind 14e e.]
- dienstjonfer** subst. 'dienstmeisje' (Hwb s.v. **dienstjoncwijf**) *Biographieën* 28, 31; 32 [geld.ov. c.1480] *Kl. v. Diepenv. hs.* 179; 296; 298 [geld.ov. 1534] *Stichtige punten* 48 [geld.ov. c.1475]
- dienstkarre** subst. gemeentekar, stadskar *Rek. v. Nijm.* 3, 272 [geld. 1526]
- dienstmaecht** -maecht -meech subst. dienstmeisje, 'dienstmaagd' (Hwb s.v. **dienstmaget** *Blome d. Doochd.* 48 [holl. c.1485] *Wfri. stadrechten* 2, 106 [nholl. c.1530] *Wfri. stadrechten* 2, 301 [holl. c.1550 <1452>] *Griseldis histori* 27 [geld.ov. c.1470] *Van den vos Reyn.* 264 [holl.wvl. 2e h. 15e e.]
- dienstmanscap** -sceip subst. 'dienstbaarheid' (Stallaert; vgl. MNW s.v. **dienstman**) *Ann. em.* 19, 282 [wvl. c.1390] *Cout. v. Brugge* 1, 268 [vl. 1450 <1286>]
- dienstmeech** onder **dienstmaecht**
- dienstvri** adj. 'vrij van de eene of andere verplichting' (Hwb) *R. v. Utrecht* 1, 260 [holl.utr. 1410]
- diepelike*** 1 adv. diepgaand, grondig ZERBOLT, *Mnl. vert.* 215 [holl. c.1470]
- diepgrondigh** adj. diep (lat. *profundus*) *St. Aug. hantboec* 134 [holl. c.1430]
- dierbairigh** adj. 'kostbaar' (ed. 302) *Mandev.*² 150 [holl. 1462]
- diere*** 1 **duer** -kosten, 'iem. duur te staan komen' (Hwb 2e art., sub bet. 1) *Troyen hs.* 2, 103 [? 1e h. 15e e.]
- dieren** intr. 'duur worden' (Hwb) *K. v. Hulst* 117 [vl. 1530] *Vl. rijmkr.* 321 [ovl. c.1380-1425] *Br. handel Frankrijk* 1, 172 [brab. 1479]
- dierlijc** adj. dierlijk *Proza-natuurkunde* 141 [zholl.utr. 2e h. 15e e.]
- diernesse** subst. duurte *Br. Middelburg* 2, 282 [zholl. 1417]
- diesnyetjegenstaende** adv. niettemin (vgl. **desalnietegenstaende**) *Br. handel Eng.* 2, 329 [brab. 1525]
- diete** subst. wat men per dag eet *Boec van medicinen* 111 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- dievelsbete** onder **duvelsbete**
- diëteren** trans. een dieet geven JAN YP., *Cyrgie* 208 [vl. 1351]
- diewary** 7 weduwgeld (z. **duware**) *Rek. v. Leiden* 1, 17 [zholl. 1392]
- diffamacie** subst. 'schande, oneer' (Rh. Gl.) *TAULER-hss.* 323 [brab. c.1490]

diffameerlic adj. 'lasterlijk' (Hwb) *Ann. em.* 10, 449 [vl. 1477]

diffameren 1 trans. 'onteren' (Rh. Gl.) *R. v. Amst.* 125 [holl. 1452-'94] *Bouc v. Audiënc.* 81 [wmnl.vl. 1370-'78] *Sermonen* 8; 174 [brab. na 1540] *Syoens kroniek* 330 [zovl. c.1540] 2 belasteren *Dagb. v. Gent* 1 116 [wmnl.vl. 1467-'90]

diffamie subst. opspraak *R. v. Haarl.* 281 [zholl. 1e h. 16e e. <1549>]

different 1 subst. 'verschil' (Rh. Gl.) 2 meningsverschil, geschil *Dagb. v. Gent* 2 260 [wmnl.vl. kort na 1515] *Br. handel Eng.* 2, 116 [brab. 1502] *Br. handel Eng.* 2, 387 [zholl. 1529] *Br. handel Eng.* 2, 689 [brab. 1549] *Br. Middelburg* 2, 396 [wmnl. 1493] *Br. Middelburg* 3, 291(2x); 292 [wmnl. 1520]

differentie -cie 1 subst. verschil, 'onderscheid' (Hwb) *Sermonen* 212 [brab. na 1540] 2 geschil *Br. handel Eng.* 1, 1168 [brab. 1480] *Br. handel Eng.* 2, 21 [brab. 1490]

differenteren trans. 'uitstellen' (Hwb) *Kaetspel* 28; 75; 83; 99 [vl. 1481] *Ann. em.* 14, 345; 346 [vl. 1488] *K. v. Briel-le*² 243 [zholl. 1527] *Br. handel Eng.* 2, 455 [brab. 1537] *Br. Middelburg* 3, 318 [wmnl. 1523] *Br. Middelburg* 3, 322 [wmnl. 1524]

difficulteyt 1 subst. moeilijkheid *R. v. Haarl.* 194 [zholl. 1e kw. 16e e. <1501>] 2 bezwaar, bedenking *Br. handel Frankrijk* 1, 400; 401 [brab. 1546] *Br. Middelburg* 3, 321 [brab. 1523] *Br. Middelburg* 3, 357(2x) [brab. 1531] *K. v. Hulst* 44 [vl. 1488]

diffineren intr. eindigen (vgl. ofr. *deffiner*) *Doct. des tijts* 197 [holl. 1486]

diffinicie subst. 'definitie' (Rh. Gl.) MAUBURNUS, *Scala* 153 [geld.ov. 1558]

diffinieren trans. vaststellen, (nader) bepalen *Br. Middelburg* 3, 395 [wmnl. 1541] *R. v. Haarl.* 261 [zholl. 1e h. 16e e. <1541>]

diffinitive onder **deffinitive**

diffinitor subst. definitor *Biënb.*² 333 [geld.limb. 1491]

diffortune subst. ongunst, ruwheid (van het weer) *Br. Middelburg* 2, 373 [wmnl. 1478]

digereren trans. doen verdwijnen (vgl. *Leuvense bijdragen* 61 (1972), 17) JAN YP., *Medicina* 37; 121(3x); 126; 130 [vl. 1351]

digest adj. 'verteerd, verdwenen' (ed. 35 n.) JAN YP., *Medicina* 35 [vl. 1351]

digestijf subst. middel ter bevordering van de spijsvertering *Boec van medicinen* 187 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

digniteit -teet subst. 'waardigheid, hoog ambt' (Hwb) *Blome d. Doochd.* 123 [holl. c.1485] *Frensweger hs.* 24; 34; 98 [nomnl. c.1480]

dyaltheyt dyauteit dyaucelt 1. **dyauteit** *Tocht v. J. v. Blois* subst. 'een zalf genoemd naar het actieve bestanddeel ervan; witte maluwe, heemst' (Braekman 1965, 88 s.v. **dyalte** (uit *dia-althea*) en vgl. Braekman 1965, 87 s.v. **diauteit**) *Boec van medicinen* 192 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *Tocht v. J. v. Blois* 27 [zholl. 1361-'62] vgl. onder **diaute**, **dyaultea**

dijamantslypere subst. diamantslijper *Ann. em.* 18, 127 [vl. 1488]

dyasene subst. 'sennelikkepot, waarin folia sennae, de bladeren van verschillende Cassia-soorten, enz.' (JAN YP., *Cyrurgie* 243) *Boec van medicinen* 184; 197 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

dyaucelt 6 z. onder **dyauteit** *Tocht v. J. v. Blois* 27 [zholl. 1361-'62]

dyaultea subst. 'een zalf genoemd naar het actieve be-

dyauteit

standdeel ervan: witte maluwe, heemst' (Braekman 1965, 88 s.v. **dyalte**) *Tocht v. J. v. Blois* 133 [zholl. 1361-'62] vgl. onder **diaute**, **dyaltheyt**

dyauteit onder **dyaltheyt**

dijcage* 1 **dicage** **dijckaedze -aetse** 1 subst. 'het maken, onderhouden of beheeren van den dijk' (Hwb, bet. 1) *Bouc v. Audiënc.* 667; 737(2x) [wmnl.vl. 1370-'78] 2 **dijkgeld** *Br. Middelburg* 2, 329 [wmnl. 1446] *Br. Middelburg* 2, 7 [wmnl. 1456]

dijcboec 2 subst. 'boek waarin het dijkrecht van een waterschap is opgetekend' (zie MNW XI s.v. **dijcboek**) *Dijkr. Vollenhove* 42 [ov. c.1530]

dijcgelt* 3 **-ghelt** subst. 'geld, dat opgebracht moet worden voor het onderhoud van een dijk' *Br. Middelburg* 2, 304 [wmnl. 1430] *Br. Middelburg* 2, 7 [wmnl. 1456] *Rek. v. Brugge* 212 [wvl. 1303]

dijckaedze 1 onder **dijcage**

dijckairt dykaert subst. 'dijkplichtige' (MNW XI) *R. v. Zierikzee* 62(2x) [wmnl. 1426] *R. v. Zierikzee* 76 [wmnl. 1483]

dyckbier onder **dicbier**

dijckgyffte 7 z. **dijcgave** *R. v. Tiel* 14 [geld. 1500-'50]

dijckgraefsscou subst. schouw verricht door een dijkgraaf *Wfri. stadrechten* 2, 274 [holl. c.1560 (1405-'22)]

dyckpennongh subst. een maandelijke vergoeding voor bewaking van een dijk *Rek. v. Nijm.* 3, 353 [geld. 1527]

dijckschuyte subst. ? *R. v. Amst.* 448(2x) [holl. 1494-1512]

dijcksloet subst. sloot langs een dijk (vgl. MNW XI s.v. **dijcsloot**) *Versl. O.V.R.* 3, 155 [nholl. 2e h. 15e e. (c.1468)]

dijckxhalve dijcks- (*om*) **-n**, adv. terwille van de dijk *Rek. v. Nijm.* 3, 285 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 266(2x); 267 [geld. 1532] vgl. onder **halve**

dijckxwyll *om(b)* -, terwille van de dijk *Rek. v. Nijm.* 4, 5; 6 [geld. 1528]

dijcloen subst. dijkgeld, dijkbelasting *Bronnen Rijnsburg* 760 [zholl. 1383]

dijcmesterscep subst. het ambt van 'dijkmeester' *Bouc v. Audiënc.* 515 [wmnl.vl. 1370-'78]

dijcslach* 3 **dijck-** subst. 'het gedeelte van een dijk, dat aan elken eigenaar of dijkplichtige tot onderhoud wordt aangewezen' *Versl. O.V.R.* 3, 155 [nholl. 2e h. 15e e. (c.1468)]

dycwaerften adv. dikwijls, vaak *K. v. Hulst* 139 [vl. eind 16e e. (1505)]

dijcwech dijck- subst. weg over een dijk *Versl. O.V.R.* 7, 39; 40 [wbrab. c.1600 (1445)]

dyestelspade subst. spa om distels mee te steken *Cam.-rek. Deventer* 3², 275(2x) [geld.ov. 1371]

dijkgezeeten subst. bezitter van land dat aan een dijk grenst *Dijkr. Vollenhove* 42 [ov. c.1530]

dyncsch adj. 'met de zijnswijze der dingen uitgerust' (lat. *realis*; ed. 200) JAN VAN LEEUWEN 151 [brab. 2e h. 15e e.]

dijnentslant subst. 'dienstland, d.i. leenland' (ed. 347) MOORS, *Oorkondentaal* 311 [wlimb. 1398]

dijngher 1 onder **dinger**

dijse -sene subst. hoeveelheid vlas, die men om het spinrokken windt (vgl. **disen**) *Stichtige punten* 65(2x) [geld.ov. c.1475]

dyseyne di- subst. tiental (vgl. fr. *dizaine* en zie Stallaert s.v. **disenier**) *Auden. meng.* 5, 197 [ovl. 1479] *Jaarboek Sebastiaen* 147; 148(nx) [wvl. 1520]

dijspanieren onder **disponeren**

dijstel subst. 'peen' (ed. 269) *Boec van medicinen* 126(nx); 167 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

dila(e)yeren onder **delayeren**

dilayeringe subst. opschorting, uitstel *Br. handel Eng.* 2, 456 [brab. 1537]

dilayeren 6 onder **dilayeren** *K. v. Brielle*²

dilectie subst. 'minzaamheid, toegenegenheid' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 3, 331 [wmnl. 1525]

diligentie onder **diligentie**

diligent dile- adj. 'ijverig' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 1, 82 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 428 [wmnl. 1527]

diligenteren intr. zijn best doen, 'ijverig zijn' (z. Rh. Gl. i.v.) *Br. handel Eng.* 1, 1173 [brab. 1481] *Br. handel Eng.* 2, 266 [zholl. 1519]

diligentie -genc(t)ie dilligencie 1.1 subst. 'ijver, inspanning' (Hwb) *Dagb. v. Gent* 2 217; 218; 234; 236 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 2, 315(2x) [holl. 1524] *Br. handel Frankrijk* 1, 207 [zholl. 1490] *Br. handel Frankrijk* 1, 357 [zholl. 1538-'39] 1.2 genegenheid (vgl. Rh. Gl.) *Br. handel Eng.* 2, 234 [zholl. 1516] 2.1 *sine, zijn - doen*, 'zijn best doen' (Hwb) *R. v. Haarl.* 281 [zholl. 1e h. 16e e. (1549)] *Br. handel Eng.* 2, 331 [zholl. 1525]

dillenzaad dilsaet subst. 'zaad van dille' (Braekman 1965, 87) *Mnl. gen. recepten* 142 [wvl. 1305] *Boec van medicinen* 200 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

dilligencie onder **diligentie**

diminutie -cie subst. vermindering, korting *Tol v. Iersekeroord* 44 [brab. 1482] *Tol v. Iersekeroord* 57 [brab. 1496] *Br. Middelburg* 3, 227 [wmnl. voor 1511] *Br. Middelburg* 1, 84 [brab. 1529]

diminueren trans. verminderen, verlagen *Tol v. Iersekeroord* 73 [vl. 1506] *Tol v. Iersekeroord* 118 [brab. 1520]

dinc 1 subst. 'oorzaak' (Hwb, bet. 5) *Heymelichede d. h.* 488 [ovl. c.1380-1425]

dinclic 1.1 adj. zakelijk, werkelijk (lat. *realis*) *TAULER-hss.* 217; 218 [vl.wbrab. 1446] 2.1 adv. zakelijk, werkelijk *TAULER-hss.* 218 [vl.wbrab. 1446]

dincslechtich adj. een rechtszitting verstorend door voortijdig vertrek (van een der partijen; vgl. Lasch-Borchling 1, 432) *Saksenspiegel* 2, 55 [nholl.omnl. 1451]

dincslite subst. 'verstoring der terechtzitting' (Hwb) *Saksenspiegel* 1, 36 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

dinctale* 1 **dingtael** subst. 'vonnis' (ed. 1, 216) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 372 [nholl. 1480]

dincvluchtich 3 adj. 'zich aan de gerechtelijke behandeling zijner zaak onttrekkende' *Saksenspiegel* 1, 67 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

dindinghe subst. zwelling (Hwb) *Boec van medicinen* 210 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

dingen 1 -ghen 1.1 - om, intr. een bod doen op *BRUGM., Verspr. serm.* 58(2x) [st. 1476] 2.1 *enen - an den heer*, het pondrecht uitoefenen t.o.v. iemand *R. v. Gouda* 506 [zholl. 1512] 2.2 - in 's heren handen, voor het gerecht aanspraak maken op (m.b.t. goederen) *Br. handel Eng.* 1, 1117 [zholl. 1476]

dingepant subst. onderpand voor de gerechtskosten *R. v. Reimersw.* 56 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1491)]

dinger* 1 **dijngher** subst. aannemer van herstelwerk aan een dijkvak (vgl. *MNW XI s.v. verdingen*) *Dijkr. Vollenhove* 20(nx); 21 [ov. c.1530]

dingere 2 subst. 'voorzitter van het gerecht' (ed. 436) *Oudste mnl. oork.* 341 [vl. 1253]

dingtael 1 onder **dinctale**

dingwaere *in - zijn van iet*, procederen om iets *R. v. Haarl.* 220 [zholl. 1e h. 16e e. <1514>]

dinxdagenavonds adv. dinsdagsavonds *Rek. v. Blois* 28 [zholl. 1371-'72]

directelick d(i)erectelic adv. rechtstreeks, regelrecht *R. v. Haarl.* 261 [zholl. 1e h. 16e e. <1541>] *R. v. Haarl.* 273 [zholl. 1e h. 16e e. <1544>] *Tol v. Iersekeroord* 79 [brab. 1512] *Br. handel Eng.* 2, 188 [brab. 1513] *Dagb. v. Gent* 2 283 [wmnl.vl. kort na 1515]

directelicken adv. rechtstreeks, regelrecht *Br. handel Frankrijk* 1, 406 [zholl. 1547] *K. v. Brielle*² 332; 333 [zholl. 1546]

dirigeren -ieren trans. richten, adresseren (vgl. WNT, bet. 2) *Br. handel Eng.* 2, 97 [zholl. 1497] *Syoens kroniek* 427 [zovl. c.1540]

discant 1 subst. meerstemmige zang *Sermonen* 48 [brab. na 1540] *Br. Middelburg* 1, 510; 511(2x) [wmnl. 1500]

discanteerder subst. die 'discanteert', in discant zingt *Rek. aflaath.* 40 [brab. 1451]

discanteren -ieren *discanderen* 1. *discanteren* BRUGM., *Onuitg. serm.* intr. meerstemmig zingen BRUGM., *Onuitg. serm.* 105 [zolim. 1523] *Rek. v. Hattem* 283 [geld. 1488]

discantier subst. die 'discanteert', in discant zingt *Rek. v. Hattem* 283 [geld. 1488]

discantieren onder **discanteren**

discargadoir -deur -dor subst. scheepsmakelaar, scheepsbevrachter *Br. Middelburg* 3, 221 [wmnl. 1506] *Br. Middelburg* 3, 233(3x) [wmnl. voor 1512] *Br. Middelburg* 3, 352; 353(4x) [vl. 1531]

discharge dissarge 1 subst. ontheffing (vgl. ofr. *descharge*) *Br. handel Eng.* 2, 266 [zholl. 1519] 2 kwijting *Br. Middelburg* 2, 418 [wmnl. 1504]

dischmeester subst. 'armmeester' (Hwb) *Ann. em.* 13, 202 [vl. 1424] *Ann. em.* 30, 13; 15; 17; 20(2x) [wvl. 1472] *Bouc v. Audienc.* 308; 444(2x) [wmnl.vl. 1370-'78]

dischwaerder subst. armmeester *Bouc v. Audienc.* 777 [wmnl.vl. 1370-'78]

discipelinne -p(u)linne subst. discipelin, leerlinge *Parab. v. Cyrillus* 119 [holl. c.1475] *Lev. v. S. Clara* 17; 25; 30; 35; 36; 63 [brab. begin 16e e. ?]

discipelster subst. discipelin, leerlinge M. v. H., *Boek b. g.* 195 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

disciplinaet adj. beheerst, waardig *Frensweger hs.* 90; 169; 187 [nomnl. c.1480]

discip(u)linne onder **discipelinne**

discontinuatie subst. het ophouden te bestaan, het niet voortduren *Br. Middelburg* 1, 76 [brab. 1521]

discontinueren intr. ophouden te bestaan *Br. Middelburg* 1, 556 [wmnl. 1520] *Br. Middelburg* 3, 342 [wmnl. 1526]

discontinueringe subst. 'onderbreking' (ed. 78) BARTH. ENGELSMAN 158 [holl. 1485]

discordie subst. 'onenigheid' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 3, 248 [wmnl. voor 1513]

discrecie 1 -cye -tie -tye subst. beslissing, beoordeling (vgl. Hwb) *Tol v. Iersekeroord* 32 [brab. 1475] *Draperie Haag* 287 [zholl. 1468] *Draperie Haag* 348 [zholl. c.1625 <1525>] *Br. Middelburg* 1, 53; 56 [wmnl. 1477] *Br. handel Frankrijk* 1, 250 [zholl. 1502] *R. v. Gorinchem* 220 [holl. 1482-1501] *R. v. Amst.* 204 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 455 [holl. 1494-1512] *Dagb. v. Gent* 1 89(2x), 133; 151; 176 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 215

[wmnl.vl. 1451] *K. v. Brielle*² 210 [zholl. 1486] *K. v. Brielle*² 266 [zholl. 1527] *K. v. Brielle*² 269 [zholl. 1528] *K. v. Brielle*² 275 [zholl. 1530] *K. v. Brielle*² 345 [zholl. 1549]

discreet 1.1 adj. verstandig, wijs (van personen) *Sticht. exempelen* 6 [wvl. eind 15e e.] *Leeder v. VIII tr.* 36 [omnl. 2e h. 15e e.] *Br. handel Eng.* 2, 266 [zholl. 1519] *Br. handel Eng.* 2, 331 [zholl. 1525] 2.1 subst. 'die een juist oordeel heeft' (ed. 347) MOORS, *Oorkondentaal* 286 [wlimb. 1344]

diserneren onder **decernereren**

dispenceringhe subst. ontheffing, vrijstelling *Eng. hss.* 1, 144 [wmnl.brab. 1487]

dispensatie 1 -cie -cacie 1 subst. ontheffing *R. v. Reimersw.* 51 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1490>] *Biënb.*² 13 [holl.utr. 1458] 2 uitdeling (in het MNW zonder citaat) *Sermonen* 349 [brab. na 1540]

dispenseren 1 1 trans. distribueren, verdelen *Tol v. Iersekeroord* 119 [brab. 1520] 2 in het klein verkopen *K. v. Hulst* 39 [vl. 1488] 3 uitvaardigen (m.b.t. een keur) *Br. handel Eng.* 2, 378 [zholl. 1529]

dispensieren 7 'dispensatie geven' (ed. 2, 294; z. **dispenseren**) *Spiegel der sonden* 1, 13 [wvl. 15e e. <14e e.>]

disponeren **dijspoonieren** 1.1 trans. geschikt, passend maken *Sp. d. Volc.* 421 [limb. 1466] *Sp. d. Volc.* 395 [limb. 1466] 1.2 'beschikken, regelen' (Hwb) *R. v. Haarl.* 190; 191 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Maria-klachten* 360 [geld. 15e e.] 2.1 'eene beschikking treffen, eene beslissing nemen' (WNT s.v. **disponeeren**, bet. B, 2) *Syoens kroniek* 216; 225; 428 [zovl. c.1540] *Br. handel Eng.* 2, 256 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 379 [zholl. 1544] *Br. handel Frankrijk* 1, 400 [brab. 1546] *Br. Middelburg* 2, 8 [zholl. 1456] *Br. Middelburg* 3, 263 [wmnl. 1517] 3.1 *ghedisponseert zijn*, in de vereiste stemming zijn *Sticht. exempelen* 113 [?] 3.2 *ghedisponseert zijn*, besloten hebben, van plan zijn *Marg. v. Lymborch* 133a; 134b [brab. 1516]

dispositie -cie -cy -citie 1 subst. gesteldheid (vgl WNT, bet. 3) BRUGM., *Onuitg. serm.* 61(1e pl.) [zolimb. 1523] BARTH. ENGELSMAN 114 [holl. 1485] *R. v. Amst.* 369 [holl. 1494-1512] 2 'stemming, gezindheid' (WNT, bet. 1) *Dagb. v. Gent* 1 71; 173 [wmnl.vl. 1467-'90] 3 beschikking, macht om naar eigen goedvinden te beschikken (over iets) (vgl. WNT, bet. 5) *Br. Middelburg* 1, 41; 44 [holl. 1456] BRUGM., *Onuitg. serm.* 61(2e pl.) [zolimb. 1523] *R. v. Haarl.* 246(2x) [zholl. 1e h. 16e e. <1526>] *Br. handel Eng.* 1, 1073 [zholl. 1472] *R. v. Amst.* 482 [holl. 1494-1512] 4 bepaling *Syoens kroniek* 216 [zovl. c.1540] *Br. Middelburg* 3, 332 [wmnl. 1525] *Br. Middelburg* 1, 623 [wmnl. 1531]

dispositif *acte* -, akte met de beslissing, met het vonnis van de rechters *Br. Middelburg* 1, 94; 97 [brab. 1548]

disputeren* 1 -ieren 1.1 trans. 'tot een onderwerp van gedachtenwisseling maken' (WNT, bet. B, 1), behandelen ZERBOLT, *Mnl. vert.* 179 [geld. c.1450] 2.1 - *van iet*, intr. spreken over iets MAUBURNUS, *Scala* 215 [geld.ov. 1558]

dissarge onder **discharge**

disselboom subst. disselboom, dissel *R. v. Gouda* 246 [zholl. 1507]

dissentirie -ria subst. dysenterie JAN YP., *Medicina* 106(2x); 112 [vl. 1351]

dissimulatie -cie -cye **desymulacie** 1 subst. het de hand lichten, door de vingers zien *Br. handel Eng.* 2, 65 [brab.

dissimuleren

1495] *Brab. jachtrecht* 53 [brab. 1460] *Tol v. Ierseker-oord* 50 [brab. 1486] *Tol v. Iersekeroord* 130 [brab. 1529] 2 oneerlijkheid; *sonder* -, eerlijk, oprecht *Dagb. v. Gent* 1 111; 112 [wmnl.vl. 1451] *Dagb. v. Gent* 1 153; 162; 164 [wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Amst.* 104 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 292; 303; 371; 376 [holl. 1494-1512] *R. v. Haarl.* 282 [zholl. 1e h. 16e e. (1549)] *Br. Middelburg* 3, 226 [wmnl. voor 1511] *Br. Middelburg* 1, 168; 169 [zholl. 1528]

dissimuleren 1.1 intr. 'de ogen sluiten voor eene onregelmatigheid' (Stallaert) *Brab. jachtrecht* 40 [brab. c.1453] *Brab. jachtrecht* 52 [brab. c.1456] *Brab. jachtrecht* 55 [brab. c.1460] *Dagb. v. Gent* 1 121 [wmnl.vl. 1467-'90] 2.1 - *mit enen*, oneerlijk handelen met iemand *R. v. Amst.* 498 [holl. 1494-1512]

dissolutie -cie 1 subst. losheid *Mandev.*² 141 [holl. 1462] 2 ongebondenheid, losbandigheid *Dietse Epistola* 18 [holl.utr. 2e h. 15e e.] Th. a K., *De im. Chr.* 62 [holl. c.1440] *R. v. Amst.* 322; 353 [holl. 1494-1512] *Syoens kroniek* 339 [zovl. c.1540]

distancie subst. 'afstand' (Rh. Gl.) *Mnl. geest. proza* 145(2x) [brab. 1e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 2, 76 [brab. 1533]

distelleren trans. distilleren *Kaetspel* 67 [vl. 1481]

distinct -ckt 1.1 adj. 'afzonderlijk' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 3, 355 [vl. 1531] 2.1 adv. 'afzonderlijk' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 2, 77 [wmnl. 1533]

distinctie 1 subst. onderscheid *Br. Middelburg* 3, 213 [wmnl. 1504] 2 'afdeling, paragraaf' (Rh. Gl., bet. 2) *Marialeg.* 2 246(3x) [nholl.geld.ov. 1450-1500] *Sermonen* 453 [brab. na 1540]

distintelick adv. onderscheidenlijk *Br. Middelburg* 2, 491 [wmnl. 1550]

distorbance subst. verwarring, beroering (vgl. ofr. *destorbance*) *Beiträge* 274 [ovl. c.1380-1425]

distraheren trans. wegtrekken *Br. Middelburg* 3, 361 [wmnl. voor 1532] *Br. Middelburg* 2, 477 [wmnl. 1539]

distribueren trans. verdelen, distribueren *Br. Middelburg* 3, 51 [wmnl. 1405] *Br. Middelburg* 2, 72 [brab. 1519] *Br. Middelburg* 1, 176 [wmnl. 1536] *Dagb. v. Gent* 2 6 [wmnl.vl. 1467-'90] *K. v. Brielle*² 277; 278 [zholl. 1530] *Leugemeete* 47 [vl. 1404] *Leugemeete* 55 [vl. 1426] *Leugemeete* 32 [vl. 1437] *Tol v. Iersekeroord* 130 [brab. 1529] *Br. handel Eng.* 1, 1024 [zholl. 1469] *Br. handel Frankrijk* 1, 321 [zholl. 1523] *Br. handel Frankrijk* 1, 417 [brab. 1549]

distributie subst. uitdeling *R. v. Haarl.* 261 [zholl. 1e h. 16e e. (1541)]

distructie onder **destructie**

diverscheyt subst. verscheidenheid *Sermonen* 150(2x) [brab. na 1540]

diversiteyt 1 subst. het verschillend zijn, verschil ongelijkheid *Tol v. Iersekeroord* 131 [brab. 1532] *Br. Middelburg* 1, 428 [wmnl. 1523] 2 meningsverschil *Br. handel Eng.* 1, 1220 [brab. 1484]

diversschelic adv. 'op een grillige, wonderlijke wijze?' (Rh. Gl., bet. 2) *Dagb. v. Gent* 2 285 [wmnl.vl. kort na 1515]

diverteren 1.1 trans. wegtrekken *Br. Middelburg* 2, 475 [wmnl. 1537] *Br. Middelburg* 2, 477 [wmnl. 1539] 2.1 - *van*, intr. zich afwenden van *Br. Middelburg* 3, 387 [wmnl. 1540]

divideren trans. 'verdelen' (ed. 302) *Mandev.*² 160 [holl. 1462]

divyn adv. 'goddelijk' (Rh. Gl.) *K. v. Hulst* 90 [vl. eind

16e e. <1513>] *K. v. Hulst* 98 [vl. eind 16e e. <1493>] *K. v. Hulst* 101; 104 [vl. eind 16e e. <1505>]

divinitive onder **deffinitive**

divise 1 onder **devise**

divisie 1 subst. verdeeldheid, onenigheid *K. v. Hulst* 134 [vl. eind 16e e. <1505>] *Br. handel Frankrijk* 1, 172 [brab. 1479]

divorseringe subst. (echt)scheiding *R. v. Amst.* 389 [holl. 1494-1512]

dobbeerer subst. 'bereider van het Spaansch leder' (Stallaert s.v. **dobbeerdere**) *Ann. em.* 4, 219 [vl. 1487]

dobbel 1 **dobble** **dubbele** 1.1 adv. tweemaal *Devoot boecxken* 292 [brab. 1539] 1.2 adv. dubbel, op tweevoudige wijze *Bijdragen Ze. Vl.* 4, 319 [vl. 1409] 2.1 subst. 'afschrift, copie' (WNT s.v. **dubbel** (II), bet. 4) *Br. Middelburg* 3, 563 [wmnl. na 1547] *Archief Utrecht* 2, 177 [holl. 1538]

dobbelare 3 **dob(be)ler** subst. 'dobbelaar' *R. Kampen* 63 [wov. eind 14e e. <1388>] *R. Kampen* 73 [wov. 1416] *R. Kampen* 198 [wov. m. 15e e. <1394>] *Sticht. exemplen* 42 [ovl. 1463]

dobbelbalckoen subst. balkoen van dubbele grootte (z. **barcoen**, 'rondhout') *Rek. v. Nijm.* 3, 311(2x) [geld. 1527]

dobbelbanden **dubbel-** trans. met pek besmeren, waterdicht maken (van **dubbelbant**, 'eene soort van pek' WNT s.v. **dubbel** (I), Samenst.) *R. v. Breda* 84 [nbrab. 1e h. 16e e. <1510>] *R. v. Zierikzee* 373 [wmnl. 1472] *Br. Middelburg* 3, 572(3x); 575(2x) [wmnl. 1e h. 16e e.]

dobbelbant subst. een soort pek (vgl. WNT s.v. **dubbel** (I), Samenst.) *Br. Middelburg* 3, 572; 575 [wmnl. 1e h. 16e e.]

dobbelcorts subst. dobbelzucht *Mnl. fragm.* 1, 582 [vl. 2e h. 15e e.]

dobbelen 1 onder **dubbelen**

dubbelen 1 intr. loten, dubbelen om werk te krijgen (vgl. WNT, bet. 1) *R. v. Gouda* 167 [zholl. 1488-'95] *R. v. Amst.* 477(3x) [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 630 [holl. voor 1497] *Br. Middelburg* 3, 201(3x) [wmnl. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 3, 317(3x) [zholl. 1523]

dobbeler onder **dobbelare**

dobbelhoyke subst. gevoerde huik *Br. Middelburg* 2, 213 [zholl. 1366]

dobbelye subst. dubbelspel (Schiller-Lübben s.v. **dobbelie**) *Cam.-rek. Deventer* 6, 273 [geld.ov. 1387]

dobber subst. dobber, 'boei' (Hwb; vgl. *Oldermansboek* 105 n.122) *Oldermansboek* 29 [nomnl. 1642 <1510-'20>] *R. v. Amst.* 622 [holl. c.1412]

dobberen intr. Spaans leer bereiden (vgl. onder **dobbeerer** *Ann. em.* 18, 38 [vl. 1537])

dobbleringhe subst. verdubbeling *Cart. de Dunis* 642 [wvl. 1286]

dobler onder **dobbelare**

dochterkint -kynt subst. kind van een dochter *Oorkb. Gr. Dr.* 1, 172 [ov. 1313] *Stadr. Groningen* 10 [gron. 1425]

docke 3 subst. afgesloten kom waar men schepen herstelt en bouwt, 'dok' *Br. Middelburg* 3, 331(2x); 332(4x) [wmnl. 1525] *Br. Middelburg* 3, 367 [wmnl. 1535]

doctoraet subst. 'graad van doctor' (WNT) *Blome d. Doochd.* 8 [holl. c.1485]

doctoresse subst. 'geleerde vrouw' (Rh. Gl.) *Evang. Spinr.* 12b; 19b [vl.holl. 1515-'20]

doctrine -trijn des hemels - , die hemelsche - , 'benaming van Christus en Maria' (Hwb) *Devoot boecxken* 259; 295 [brab. 1539]

dodehuys dooden- doodehuis subst. 'sterfhuis' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 214(2x); 118 [holl. c.1527 <15e e.>] *Wfri. stadrechten* 2, 271(2x) [holl. c.1550 <1452>]

dodenroeperambt subst. het ambt van aanspreker, bidder (vgl. Hwb s.v. **dodenroeper**) *Stadr. Nijmegen* 371 [geld. 2e h. 16e e. <1542>]

doder(e) subst. 'vlaswarkruid' (*Boec van medicinen* 269) *Boec van medicinen* 120; 203 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *Mnl. gen. recepten* 46 [vl. 1e h. 15e e.]

dodinge* 1 **-ghe doe- doo-** 1 subst. 'versterving' (lat. *mortificatio*; SUSO, *Horologium* 202) SUSO, *Horologium* 140 [holl.brab. c.1350] BRUGM., *Verspr. serm.* 21 [st. 1476] 2 het krachteloos maken, uitblussing (van de geest) *Sermonen* 258 [brab. na 1540] W. v. S. Th., *Epistel* 66 [ov. c.1470]

doechdadich adj. 'deugdzaam' (ed. 639) *Coninx summe* 333 [holl.brab. 1437]

doechsamheit subst. deugdzaamheid, deugd (n.b. zowel MNW als Hwb verwijst s.v. **doechsamheit** naar **dogetsamheit**, een lemma dat in beide wdbb. ontbreekt) BRUGM., *Verspr. serm.* 119 [nomnl. c.1470]

doechsamich adj. lijdzaam *Frensweger hs.* 86 [nomnl. c.1480]

doedinghe subst. 'te stellen daad' (ed. 201) JAN VAN LEEUWEN 47 [brab. 1543]

doegentlick 1 onder **dogedelijk**

doeyenröeper onder **doideroeper**

doeysinc 7 z. **duisinc** *Marialeg.* 2 154 [wmnl. 15e e.]

doelhuus subst. 'gildehuis der schutters' (Hwb) *R. v. Haarl.* 155 [zholl. 2e h. 15e e. <1468>]

doelman subst. 'ambtenaar belast met het opzicht over de schietbanen en het schijfschieten' (vgl. **doelmeester**) *Rek. v. Leiden* 2, 376 [zholl. 1434]

doem doom subst. 'naaf van een wiel' (Hwb 2e art.; vgl. *TNTL* 16 (1897), 173-175) *TNTL* 16, 7; 8 [holl.vl. c.1425]

doen 1 **1.1** trans. 'wettelijk overdragen' (z. Stallaert, bet. II, c, 2) *Kamper schepenacten* 252; 256 [ov. 1338] *Kamper schepenacten* 256 [ov. 1339] **1.2** lenen *Kamper schepenacten* 256 [ov. 1338] *Kamper schepenacten* 261 [ov. 1339] *Kamper schepenacten* 266 [ov. 1340] **2.1** intr. gewoon, gebruikelijk zijn *Walewein* 38 [wvl. 1350] **3.1** subst. 'macht' (Hwb 2e art., bet. 10) L. v. V., *Sp. hist.* 2, 142 [brab. c.1325] **4.1** *gedaen*, 'gegeven' (aan het eind van een verordening, Hwb, sub bet. II, 8) *Leid. keurb.* 142 [zholl. 1450 <1426>] *Leid. keurb.* 141 [zholl. 1450 <1438>] *Leid. keurb.* 145 [zholl. 1450] **4.2** *ene lange -e*, een lange tijd (z. MNW s.v. **doen** (II) en Hwb s.v. **done** (I)) HEELU, *Rijmkronijk* 87; 289 [brab. c.1440] **4.3** *die doot -*, de dood ondergaan, sterven *Marialeg.* 2 167 [brab. 16e e.] **4.4** *van - hebben*, 'noodig hebben' (WNT s.v. **doen** (I), bet. 10; vgl. MNW s.v. **doen** (II), bet. 11) *Huyge van Bourdeus* 64 [wmnl.brab. c.1540]

doende 'gerundium van *doen*; *in dat -*, door dat te doen' (Hwb 2e art.; opgave van andere plaatsen en bespreking van de constructie in *TNTL* 2 (1882), 174-177) *R. v. Zierikzee* 304 [wmnl. 1495]

doender -re subst. 'werker, dader' (Hwb s.v. **doenre**) *Marg. v. Lymborch* 26b [brab. 1516] *Dagb. v. Gent* 1 207 [wmnl.vl. 1467-'90] *Heiligenlevens* 59 [geld.ov. eind 15e e.]

doenlic(k) adj. mogelijk *Rek. afluath.* 98 [brab. 1449] *Br. Middelburg* 3, 561 [wmnl. 1547]

doenre onder **doener**

doer 1 onder **dore**

doerboringhe - *des cruces*, doorboring (van handen en voeten) bij de kruisiging *Jhesus collacien* 181 [nholl.vl. c.1480]

doerbouwet partc. adj. 'overal bebouwd' (Hwb) *Gri-seldis-novelle* 19 [omnl. c.1420]

doerbrakich - *werden*, 'door midden breken; van dijken, doorbreken' (Hwb s.v. **dorebreken**, bet. II) *R. v. Tiel* 9 [geld. 1447] *R. v. Tiel* 9 [geld. 1447]

doerbrenghen duerbringhen 1 trans. 'doorbrenghen, den tijd' (Hwb, bet. 1) MAUBURNUS, *Scala* 147 [geld.ov. 1558] *Gruuthuse-hs.* 333 [wvl. 2e h. 14e e.] 2 uitgeven, doorbrenghen *Gruuthuse-hs.* 318 [wvl. 2e h. 14e e.]

doercasyne duerkasijn subst. 'raamwerk dat eene deur omsluit' (WNT s.v. **deur** (II), Samenst.) *R. v. Breda* 88 [nabr. 1534] *Br. Middelburg* 3, 333 [wmnl. 1525]

doerdrift subst. hevige aandrang *Sp. d. Volc.* 277 [limb. 1466]

doerdriftich adj. (zeer) onstuimig, zeer hevig *Sp. d. Volc.* 161; 281; 403 [limb. 1466]

doerghanges 7 z. **doregaens** *Marialeg.* 1 228 [nomnl. 1e h. 15e e.]

doergheesten intr. 'doorademen' (JAN VAN LEEUWEN 201) JAN VAN LEEUWEN 83 [brab. 2e h. 15e e.] JAN v. L., *Vijf man.* 131 [brab.nomnl. c.1425]

doergronderen -ieren trans. 'doorgronden' (JAN v. L., *Vijf man.* 221) JAN v. L., *Vijf man.* 166 [brab.nomnl. c.1425] ZERBOLT, *Mnl. vert.* 192 [vl. c.1460]

doerherden trans. 'uitstaan, verduren' (ed. 201) JAN VAN LEEUWEN 170 [brab. 1543]

doerhitzen trans. doorgloeien TAULER-hss. 266 [olimb. 1442]

doerhitzich adj. zeer heet TAULER-hss. 343 [olimb. 1442]

doerliggen trans. dóórliggen, door langdurig liggen verwonden *Stichtige punten* 114 [geld.ov. c.1475] *Kl. v. Diepenv. hs.* 289 [geld.ov. 1534] *Kl. v. Diepenv. hs.* 289 [geld.ov. 1534]

doerluchtich 1 onder **dorelichtich**

doerluchticheit 1 onder **dorelichticheit**

doermoghen - *mit*, intr. 'met iets voldaan, tevreden zijn' (ed. 3, 23) *R. v. Utrecht* 1, 354 [holl.utr. 1465-'86 <1445>]

doern(e) 1 onder **dorn**

doernebosken subst. doornstruik *Mirakelboeck* 76 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>]

doerpalen *iet* -, trans. palen door iets slaan *R. v. Gorinchem* 279 [holl. 1512]

doerreghenen intr. 'doorregen, lekken' (Hwb) *Delftse bijbel* 2, 114b [zholl.zmnl. 1477]

doerschoeringe subst. doorbraak (van een dijk) *Rek. v. Nijm.* 6, 189 [geld. 1539]

doerseynden subst. doorzenden, doorsturen *Boec van medicinen* 161 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

doersichteliken adv. scherpzinnig GANSFORT, *De or. dom.* 85 [holl.nomnl. c.1500]

doersichtilic adv. scherpzinnig GANSFORT, *De or. dom.* 89 [holl.nomnl. c.1500]

doersienlic dorsienlec 1 adj. doorzichtig *Aardse paradijs* 114 [nholl. eind 15e e.] 2 scherpzinnig ZERBOLT, *Super modo* 123 [brab. c.1393-1402]

doerspouwen trans. geheel openrijten *Jhesus collacien* 180 [nholl.vl. c.1480]

doersticken trans. 'doorboren' (ed. 353 n.4; vgl. **doresteken**, Aanm. waar een plaats met *dorestect*, en z. **stec-**

doerstorten

ken) M. v. H., *Boek b. g.* 353 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

doerstorten trans. 'overstorten, vervullen' (Hwb), overstromen *Eng. hss.* 2, 153 [zholl. 1486] *Eng. hss.* 2, 127 [zholl. eind 15e e.] M. v. H., *Boek b. g.* 285; 397 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

doerstoten trans. 'doorstooten, doorboren' (Hwb) *Mnl. fragm.* 1, 67 [wmnl.brab. c.1410]

doerswymmen 2 onder **doreswemmen**

doertreden duer- trans. doordringen, dringen door (lat. *penetrare*) *Jord. v. Quedlinburg* 118(2x) [wbrab. 1513]

doervoeren trans. 'door iets heen voeren, b.v. door een sluis' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 256 [holl. c.1560 <1405-'22>]

doerwachter subst. deurwachter *Mnl. geest. ged. enz.* 43 [limb. eind 15e e.]

doerwarm adj. goed warm *Jhesus collacien* 175 [nholl.vl. c.1480]

doerwortelen intr. vastgroeien, vastroesten *Jan v. L.-fragm.* 255 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]

doetsch adj. 'onwetend, traag van verstand' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 63 [nholl. 1469]

doetslagersse subst. moordnares *Lev. v. Kunera* 27 [utr. c.1530?] *Lev. v. Kunera* 27 [utr. c.1530?]

doetsnucke subst. 'doodsnik' (Hwb s.v. **dootsnicke**) *Kl. v. Diepenv. hs.* 35; 232 [geld.ov. 1534] *Kl. v. Diepenv. hs.* 232 [geld.ov. 1534]

doetsundelic adj. een doodzonde betreffende *Cancelierb.* 146 [zolim. 1471]

doetvat subst. 'doodkist' (Hwb) *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 496 [geld.ov. 1366] *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 547 [geld.ov. 1367] *Cam.-rek. Deventer* 4, 254 [geld.ov. 1377]

doffijn 7 z. **dolphijn** *Coninx summe* 435(2x) [holl.brab. 1478]

dogedelijk* 1 **doegentlick -like duechentlic** 1.1 adj. vriendelijk, minzaam *Stichtige punten* 27; 133; 187(2e pl.); 214 [geld.ov. c.1475] 1.2 mild, toegeeflijk *Biographieën* 28, 31 [geld.ov. c.1480] 2.1 adv. vriendelijk, minzaam *Stichtige punten* 62; 88; 113; 139; 160; 163; 170; 187(1e pl.); 204 [geld.ov. c.1475]

dogelic 1 adj. medelijdend (lat. *compassivus*) *SUSO, Horologium* 202 [holl.brab. c.1350]

dogen 1 *hem -*, 'geduldig zijn' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 560 [nholl. 1480]

dogentsam doghent- adj. deugdzaam (vgl. **dogetsam**) *Frensweger hs.* 240; 246; 248 [nomnl. c.1480]

dogge 1 subst. dog, grote hond *K. v. Brielle*² 330 [zholl. 1546]

dogge* 2 **-ghe** subst. 'kabeljauw' (WNT s.v. **dog** (II)) *K. v. Brielle*² 251; 252 [zholl. 1527] *Br. handel Eng.* 2, 673 [zholl. 1547] *Br. handel Frankrijk* 1, 353 [brab. 1537]

doggebuys subst. schip om haring (en andere zeevis) te vangen (vgl. WNT s.v. **dog** (II)) *Br. handel Frankrijk* 1, 247 [zholl. 1501]

dogger 1 subst. vissersboot *Br. handel Eng.* 1, 1176 [zholl. 1481] *Br. handel Eng.* 1, 1177 [zholl. 1481] *Br. handel Eng.* 1, 1215 [zholl. 1483]

doggevisch subst. kabeljauw (vgl. WNT s.v. **dog** (II)) *Br. handel Eng.* 2, 364 [zholl. 1527]

dogher subst. 'lijder' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 96 [nholl. 1469]

doideroeper do(e)yen- subst. 'aanspreker, bidder' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 3, 131 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 296 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 13 [geld. 1528] *Rek. v.*

- Nijm.* 4, 212 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 17 [geld. 1533]
doirbroke do(o)r- subst. doorbraak TAULER-*hss.* 240(3x); 241; 243(4x) [vl.wbrab. 1446]
doirdubben trans. 'doorgraven, ondergraven' (Hwb; *Mnl. vert. O. T.* 50 n.2) *TNTL* 16, 8 [holl.vl. c.1425] *Mnl. vert. O. T.* 50 [holl. 1468]
doirloep subst. 'onderzoek' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 3, 294 [geld. 1527]
doirnagel -na(e)gell dairnagell subst. spijker gebruikt t.b.v. een deur, spijker van een bepaalde grootte *Rek. v. Nijm.* 3, 25(3x); 26(nx); 27; 28 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 140(nx) [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 4, 53 [geld. 1528]
doirnat adj. zeer nat *Br. Middelburg* 3, 336 [wmnl. 1525]
doirsienlicheit subst. doorzichtigheid *Aardse paradijs* 114 [nholl. eind 15e e.]
doirsinnen trans. 'doorgronden' (ed. 1, 216) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 374 [nholl. 1480]
doirsteec 1 onder **dorestec**
doirtocht subst. doortocht *K. v. Schieland* 213 [zholl. 15e e. (14e e.)]
doirwracht dorwracht partc. adj. 'doorwerkt, gestikt' (Hwb s.v. **dorewracht**) *Leven van Lutgart* 196 [wlimb. c.1300] *Marialeg.* 2 137 [brab. c.1500]
dolasije dolaes 1 subst. 'lijden, ellende' (z. Rh. Gl. s.v. **dolatie** (I)) *Marg. v. Lymborch* 11a [brab. 1516] 2 het rondmaken (t.w. van een ridder op zoek naar avontuur; vgl. Rh. Gl. **dolatie** (II)) *Marg. v. Lymborch* 55b [brab. 1516]
dolcoen adj. 'vermetel, roekeloos' (Hwb) *GANSFORT, De or. dom.* 159 [nomnl. c.1500]
doleantie -c(i)e dolian- subst. klacht, bezwaar(schrift) *Ann. em.* 13, 172 [vl. 1488] *Kaetspel* 29 [vl. 1481] *R. v. Gouda* 584 [zholl. 1537] *Br. Middelburg* 2, 363 [zholl. 1477] *Br. handel Eng.* 2, 93(2x) [brab. 1498] *Br. handel Eng.* 2, 602 [zholl. 1545] *Tol v. Iersekeroord* 117; 119 [brab. 1520] *Br. handel Frankrijk* 1, 400 [brab. 1546] *Br. handel Frankrijk* 1, 410; 415 [zholl. 1549]
doleke onder **dolik**
doleren 1 1.1 trans. lijden, verduren, ondergaan *Bouc v. Audiënc.* 339 [wmnl.vl. 1370-'78] 2.1 *hem* -, 'zich beklagen, klagen over' (Hwb 2e art.) *Dagb. v. Gent* 1 336 [wmnl.vl. 1467-'90] *Ann. em.* 25, 254 [vl. 14e e.] *Hans. Urkb.* 3, 208 [vl. 1359] *Bouc v. Audiënc.* 30; 51; 107; 134; 137 [wmnl.vl. 1370-'78] *Tol v. Iersekeroord* 118; 120 [brab. 1520]
dolheit 7 z. **dulheit** *Spiegel der sonden* 2, 177 [geld. 1434-'36] *Mnl. fragm.* 1, 208 [wmnl. c.1420]
doliantie onder **doleantie**
dolik dol(e)ke 1 'dolik' (*Synon. mnl. plantenn.* 269) *Synon. mnl. plantenn.* 269 [wvl. 1305] *Synon. mnl. plantenn.* 269 [wmnl. eind 15e e.] 2 prikneus, 'bolderik' (*Synon. mnl. plantenn.* 269) *Synon. mnl. plantenn.* 269 [wbrab. c.1351]
dolinge* 1 -ghe 1 subst. het (rond)dolen (t.w. van een ridder op zoek naar avontuur) *Marg. v. Lymborch* 57a; 80b [brab. 1516] 2 'moeras' (ed. 302) *Mandev.* 2 111 [holl. 1462]
dolke onder **dolik**
dolmes(se) subst. dolk(mes) (vgl. Hwb) *R. v. Gorinchem* 223 [holl. 1502-'16] *Warfsconstitutien* 116 [gron. 1489] *R. v. Harderwijk* 42 [wgeld. begin 16e e.] *Stichtige punten* 95 [geld.ov. c.1475]
dolouve 7 z. **diluvie** *Spiegel der sonden* 1, 92 [wvl. 15e e. (14e e.)]

- dolphyn** subst. dauphin (kroonprins van Frankrijk) *Dagb. v. Gent* 2 275 [wmnl.vl. kort na 1515]
- dolre** subst. 'dolik' (ed. 269) *Boec van medicinen* 135 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- domeinen*** 1 **domeyne de-** 1 subst. sing. heerlijk recht *Br. handel Eng.* 2, 424(2x) [zholl. 1532] 2 'volgeling van den koning, groot heer' (ed. 257, vgl. ofr. *demaine*) *Doct. des tijts* 90 [holl. 1486]
- domeling** subst. gebrom *Tondalus' visioen* 2, 37b [zholl. 1461]
- domheit** 7 'domheid' (ed. 1, 216; z. **dompheit**) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 178 [nholl. 1469]
- domynie** subst. 'heerschappij' (Rh. Gl.) *Rek. v. Nijm.* 3, 275 [geld. 1526]
- dominatie** subst. 'heerschappij' (Rh. Gl.) *Syoens kroniek* 419(3x) [zovl. c.1540]
- dominationen -cionen -ciones** subst. pl. vierde orde van de hemelse hiërarchie der engelenkoren (z. Rh. Gl. s.v. **dominatie**) MAUBURNUS, *Scala* 153 [geld.ov. 1558] M. v. H., *Boek b. g.* 443 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.] GANSFORT, *De or. dom.* 107; 163 [holl.nomnl. c.1500] *Jhesus collacien* 147 [nholl.vl. c.1480]
- domineren** intr. regeren, heersen *Syoens kroniek* 191 [zovl. c.1540] *Dagb. v. Gent* 1 323 [wmnl.vl. 1467-'90] *Sermonen* 110; 113(2x); 320; 380 [brab. na 1540]
- dommel** 7 z. **dumemael** *R. v. Haarl.* 39; 40 [zholl. c.1450 <1390>]
- dommelweke** subst. 'de week voor Paschen' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 34 [nholl. 1e h. 15e e.]
- dommicheit** subst. domheid, dwaasheid TAULER-hss. 304 [olimb. 1442]
- don** subst. geschenk (vgl. fr. *don*) *Ann. em.* 1, 53 [ovl. 1477]
- donaet** subst. 'een leesboek op scholen' (Hwb, bet. 2) *Drie con.* 133b [holl.omnl. c.1485]
- donatinne** subst. 'een leek die zich en zijne goederen ter beschikking van een klooster stelde; vr. *Donatinne*' (Hwb s.v. **donaet**, bet. 1) *Syoens kroniek* 419 [zovl. c.1540]
- donckergroen** subst. laken van donkergroene kleur *Br. handel Eng.* 1, 992 [zholl. 1465]
- donder** 1 *eeusche* -, 'de hel' (Hwb, sub bet. 1) *Vierde Martijn* 67 [brab. 2e h. 14e e.]
- donderbaert*** 1 **-baer** subst. 'geelbloemige muurpeper' (ed. 487) *Herbarius in dyetsche* 486 [vl. 1484]
- donderblat*** 1 **-blad** subst. 'huislook; donderbaard' (Braekman 1965, 88) *Mnl. gen. recepten* 135 [wvl. 1305]
- donker*** 1 **-cker** adj. 'streng, somber, van het gelaat' (Hwb 1e art., bet. 5) *Griseldis-novelle* 23 [omnl. c.1420]
- donkeren*** 1 **-ckeren hem** -, 'verduisterd worden' (ed. 82 n.) BRUGM., *Verspr. serm.* 82 [st. 1476]
- donrebaert** 7 z. **donderbaert** *Mnl. gen. recepten* 125 [wvl. 1305]
- donst*** 1 **dunst** 1 subst. bloemmeel *Mnl. gen. recepten* 26 [vl. 1e h. 15e e.] 2 'duist, akkervossestaart' (Braekman 1965, 88) *Mnl. gen. recepten* 83 [vl. 1e h. 15e e.] vgl. onder **dost**
- doodenhuys** onder **dodehuys**
- doodkiste doet- dootkist dootkist(e) -kyst** subst. 'doodkist' (Hwb) *Kaetspel* 19 [vl. 1481] *Rek. v. Nijm.* 6, 130 [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 8, 140 [geld. 1543] *Ann. em.* 30, 12 [wvl. 1472] *Ferguut* 91 [wmnl. m. 14e e.] *Bronnen Rijnsburg* 876 [zholl. 1480] *Wfri. stadrechten* 2, 71(3x) [nholl. 1459]

- doodvreese** subst. dodelijke vrees, angst *K. v. Hulst* 8 [vl. 1353]
- doof** 1 **doef** 1.1 adj. opgehouden hebbend te branden zonder opgebrand te zijn (vgl. *Hwb*, bet. II, 4) *Coninx summe* 382 [holl.brab. 1478] 2.1 subst. 'prestant' (een orgelregister; *Vente* 1942, 30) *Ann. em.* 20, 253(2x); 254 [vl. 1529] *Messenger* 44, 2 [brab. 1523]
- doon** 1 adv. 'hardnekkig, stijf' (ed. 639) *Coninx summe* 312 [holl.brab. 1437]
- door-** zie ook onder **dor(e)-**, **duer-**
- doordolen** trans. 'doordwalen' (*Hwb*) *Van den vos Reyn.* 282 [holl.wvl. 2e h. 15e e.]
- doorhelpen** trans. 'ombrengen, naar de andere wereld helpen' (*WNT*, bet. 1) *Sermonen* 352 [brab. na 1540]
- doorhueder** subst. 'deurwachter' (*Hwb*) *Levens v. Jezus* 186 [limb. 1473]
- doorschouwent** part. adj. scherpzinnig *ZERBOLT*, *Mnl. vert.* 189 [geld. c.1450]
- doorslager** **duer-** subst. 'doorbrenger' (*Hwb* s.v. **dore-slager**) *R. v. Zierikzee* 402(2x) [wmnl. 1593 <1527>]
- doorslagersgoet** 6 onder **dootslagersgoet** *R. v. Gorinchem*
- doorwateren** intr. overtollig water laten afvloeien door een wetering *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 128(2x) [nomnl. 2e h. 16e e. <1420>]
- doosmaker** **doze-** subst. kistenmaker *Cam.-rek. Deventer* 4, 201 [geld.ov. c.1375] *Cam.-rek. Deventer* 4, 281 [geld.ov. 1377] *Cam.-rek. Deventer* 5, 100 [geld.ov. 1379] *Cam.-rek. Deventer* 6, 129 [geld.ov. 1384] *Gild. v. Utr.* 2, 364 [zholl.utr. 1540]
- doot** 1 **doet** 1.1 *dode*, subst. pl. 'wijzen van sterven, sterfgevallen' (*Hwb* 1e art.) *JACOB v. M., Alex.* 91 [vl. c.1350] 2.1 *den - werven*, 'sterven' (*Hwb* 1e art., bet. 2) *D. POTTER, M. loep* 1, 135 [holl. 2e h. 15e e.] 2.2 *op die - nemen*, bij zijn leven (als inzet) (be)zweren *Marg. v. Lymborch* 47b [brab. 1516] 2.3 *op die - sijn*, 'op sterven liggen, veeg zijn' (*Hwb* 1e art., sub bet. 1) *Ann. em.* 25, 255 [vl. 14e e.]
- dootevel** subst. dodelijke ziekte *Sp. d. Volc.* 261 [limb. 1466]
- dootghicht** subst. dodelijke kramp (z. **ghicht**) *Mnl. geest. proza* 39 [holl. c.1390]
- dootsanxt** subst. doodsangst *GANSFORT, De or. dom.* 157 [holl.nomnl. c.1500]
- dootseerech** adj. dodelijk pijnlijk, allerpijnlijkst *Mnl. geest. proza* 38 [holl. c.1390]
- dootsiec doet-** adj. 'doodziek' (*Hwb*) *Parab. v. Cyrillus* 73 [holl. c.1475] *Lev. v. Kunera* 42 [utr. c.1530?] *Cancelierb.* 161 [zolim. 1471]
- dootsiecte** subst. 'dodelijke ziekte' (*Hwb*) *Parab. v. Cyrillus* 88 [holl. c.1475]
- dootslagersgoet** *doorslagersgoet* 1. *dootslagersgoet* subst. (geconfisqueerd) bezit van iemand die een doodslag heeft gepleegd *R. v. Gorinchem* 191 [holl. 1482-1501]
- dootsondech** adj. in staat van doodzonde verkerend *Mystiek brevier* 1, 224 [wmnl. 1543]
- dootsstrijt** subst. doodsstrijd *GANSFORT, De or. dom.* 169 [holl.nomnl. c.1500]
- dootstoten** trans. doodstoten *Hss. Ruusbr.* 194 [limb. 2e h. 15e e.]
- dootvlacke** subst. doodsvlek *Mirakelboeck* 32 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]
- dootwe(e)** subst. dodelijke smart *Sticht. exempelen* 113 [?] *Jhesus collacien* 153 [nholl.vl. c.1480]

dopnagel

dopnagel subst. kopspijker *Bijdr. Jacobik.* 65 [holl. utr. 1450]

dopwort subst. 'glaskruid' *Synon. mnl. plantenn.* 289 [? 2e h. 15e e.]

dor 1 onder **dore**

dorcomen intr. zich handhaven *Blome d. Doochd.* 38 [holl. c.1485]

dordeman onder **derdeman**

dordrechtsch adj. van Dordrecht, Dordts *R. v. Gorinchem* 45 [holl. 1394] *R. v. Gorinchem* 60 [holl. 1406]

dor(e)- zie ook onder **door-**, **duer-**

dore* 1 **doer** - *ende dorpel wisen*, 'iem. de deur wijzen, rechtens bevelen het huis te verlaten' (Hwb) *Stadr. Ommen* 20 [ov. c.1451]

dore* 1 **dor** prep. door, door middel van (vs. 108) *Van vrouwen e. minne* 4 [holl. 1e h. 15e e.]

dorebreken* 1 **dor-** 1.1 trans. 'doorwonden, toetaken' (Hwb, bet. I, 2) *Deutsche hss.* 1, 19 [wmnl. 14e e.] *L. v. V., Sp. hist.* 2, 334 [brab. c.1325] 2.1 intr. door iets heen breken, dringen *Mnl. geest. proza* 219 [wmnl. brab. c.1400]

doreclemmen trans. (een afstand) 'klimmende afleggen' (Hwb) *HADEW., Stroph. ged.* 1, 133 [brab. c.1350]

doredriven* 1 **doer-** 1 trans. 'tot stand brengen, volvoeren' (Hwb, bet. II, 2) *Kl. v. Diepenv. hs.* 102 [geld. ov. 1534] 2 vurig, hartstochtelijk voortgaan met iets *Sp. d. Volc.* 251 [limb. 1466] 3 in het nauw brengen *BRUGM., Verspr. serm.* 21 [st. 1476]

doreduwen 4 *doirdubben* in het *hs.*, vgl. ed. 50 n.2 *Mnl. vert. O. T.* 50 [holl. 1468]

doreersnoer dore- subst. 'vergulde hoofdband' (Stallaert, vgl. ook *Rose* 139 n. 3) *Rose* 149 [vl. brab. 1e kw. 14e e.] *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 4, 288 [wmnl. brab. 1360-'85]

doreeten* 1 **doer-** trans. opeten *HADEW., Brieven* 1, 94 [brab. c.1350]

doregaen* 1 **doer-** **doir-** **duer-** 1.1 trans. volkomen door iets heengaan; achter zich laten *Sp. d. Volc.* 133 [limb. 1466] 2.1 intr. 'doorgaan, plaats hebben' (Hwb, sub bet. II, 2) *Gedenkw. Gelderland* 4, 4 [geld. 1423] 2.2 opengaan (vgl. *WNT* s.v. **doorgaan** (I), bet. 12) *Lev. v. Kune-ra* 45 [utr. c.1530?]

doregaende* 1 **doer-** **doir-** **doerghaende** 1.1 adj. 'doorlopend, zich van een punt tot een ander onafgebroken uitstrekkend' (Hwb, bet. 2) *Wfri. stadrechten* 2, 256 [holl. c.1560 (1405-'22)] 2.1 - *vinsteren*, 'vensters die de geheele breedte van een muur beslaan' (Hwb, bet. 2) *R. Kampen* 116; 117 [wov. 1473]

doreginge* 1 **dorghinge -ghe** 1.1 adv. diep, tot op het been (niet adj. zoals het Hwb vermeldt sub bet. 1) *Ann. em.* 36, 94 [vl. 14e e.] 2.1 subst. zenegroen (vgl. ed. 132 en Vandewiele II 1965, 22; Hwb, bet. 3 is dus juist, ondanks Braekman 1965, 88) *Jonghe Lanfranc* 88(2x); 89; 91 [wvl. c.1450]

doregraven* 1 **doer-** 1 trans. ompspitten *Stichtige punten* 182 [geld. ov. c.1475] 2 grondig onderzoeken *BRUGM., Onuitg. serm.* 84(2x) [zolim. 1523]

doregroeven* 1 **doer-** trans. 'doorgroeven, wonden' (Hwb, bet. 2) *Lied. en leisen* 23 [brab. 1539]

dorehoren trans. 'door het gehoor geheel in zich opnemen' (Hwb) *HADEW., Visioenen* 1, 112 [brab. c.1350]

dorekinnen trans. 'door en door kennen' (Hwb) *HADEW., Visioenen* 1, 102; 112 [brab. c.1350]

dorelichten* 1 **doer-** - *in*, intr. doordringen in (van

licht) *Jhesus collacien* 252 [nholl.vl. c.1480]

dorelichtich* 1 **doerluchtich** adj. 'inzicht bezittend' (ed. 51 lat. *perspicax*) *Parab. v. Cyrillus* 21 [holl. c.1475]

dorelichticheit* 1 **doerluchticheit** **duerluchticheyt** 1.1 subst. helderheid, doorzichtigheid (lat. *perspicatia*) *Sp. d. Volc.* 397 [limb. 1466] 2.1 *zyne* -, als titel (vgl. WNT s.v. **doorluchtigheid**) *Br. Middelburg* 1, 472(2x) [wmnl. 1549]

doremerken* 1 **doer-** trans. 'aandachtig doorlezen, een boek' (Hwb) *Bijdr. Ruusbroec* 11 [brab. 1461]

doren 1 onder **dorn**

dorenkyst -e -kijst subst. een huisje waarin men gevaarlijke krankzinnigen opsloot (z. *TNTL* 21 (1902), 137; vgl. Schiller-Lübben) *Cam.-rek. Deventer* 6, 213 [geld.ov. 1386] *Mnl. woordkunde* 137(3x) [geld. 1451-'54]

dorequelen trans. 'door en door pijnigen' (MNW s.v. **dorequellen**) *Mnl. geest. proza* 226 [wmnl. c.1450]

dorescieten* 1 **doorschieten** intr. snel voorbijgaan *Teghen die strael* 96 [holl. c.1480-'85]

dorescoren* 1 **doirschoeren -schoren** intr. dóórbreken (van een dijk) *Rek. v. Nijm.* 4, 210 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 6, 214 [geld. 1539]

doreseilen* 1 **doer-** **doerseijlen** **doirsejlen** trans. 'midden door zeilen' (Hwb, bet. 2) *Oldermansboek* 22 [nomnl. 1642 \1510-'20] *Versl. O.V.R.* 4, 350 [holl. 1466] *R. v. Amst.* 618 [holl. c.1412]

doresichtich* 3 **doer-** **door-** **doersichtig** 1 adj. 'scherp-zichtig', scherp van blik *Biënb.*² 184 [holl.utr. 1458] *Soliloquium-vert.* 239 [wmnl.omnl. c.1430] 2 'scherpzinnig' (Hwb, bet. II) *Seven wijse mannen* 72a [zholl. 1479] BRUGM., *Onuitg. serm.* 217 [zolim. 1523] 3 'doorzichtig, duidelijk' (Hwb) BRUGM., *Onuitg. serm.* 92 [zolim. 1523]

doresien* 1 **doer-** **-zien** 1 trans. 'door iets heen zien zonder er enige aandacht aan te schenken' (ed. 221) JAN v. L., *Vijf man.* 127 [brab.nomnl. c.1425] 2 'door de vingers zien, niet toepassen' (ed. 3, 23) *R. v. Utrecht* 1, 232 [holl.utr. 1408]

doresienich* 1 **doer-** adj. doorzichtig W. v. S. Th., *Epistel* 64 [ov. c.1470]

doreslaen* 1 **duer-** 1 trans. 'doorschrappen, doorhalen' (WNT s.v. **doorslaan** (I), bet. A, 7) *Br. handel Eng.* 1, 1198 [zholl. 1482] 2 builen *R. v. Amst.* 206 [holl. 1452-'94]

doresniden* 3 **duersny-** trans. 'in tweeën of in stukken snijden' *R. v. Amst.* 104(2x) [holl. 1452-'94]

doresnoer onder **doreersnoer**

dorestec* 1 **doirsteec** subst. steek door het lichaam of een lichaamsdeel *R. v. Zierikzee* 238 [wmnl. 1485]

dorestriken* 1 **doer-** trans. 'doorstreepen, uitschrappen' (Hwb, bet. I, 3) *R. v. Nedersticht* 1, 39 [holl.utr. 1438]

doreswemmen* 2 **doerswymmen** intr. doorzwemmen, door iets heen zwemmen (n.b. MNW s.v. **doreswemmen** beschouwt *duerswemmen* ten onrechte als onscheidbaar) BRUGM., *Onuitg. serm.* 95 [zolim. 1523]

dorevaren* 1 **doer-** trans. doorheengaan, v.v. aangrijpen (m.b.t. personen) TAULER-*hss.* 300 [wbrab. c.1500]

dorevlieten* 1 **doervlyeten** trans. door iets heen zwemmen BRUGM., *Onuitg. serm.* 95 [zolim. 1523]

dorewech subst. doorgang (lat. *transitus*) *Drie con.* 151b [wmnl.brab. c.1460]

dorgronden trans. 'peilen, doorgronden' (Hwb) *Leven van Lutgart* 165 [wlimb. c.1300]

dorheit -heyt 1 subst. droogheid *Boec van medicinen* 185 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] 2 geestelijke dorheid BRUGM., *Onuitg. serm.* 180 [zolim. 1523] *Marialeg.* 2 16; 17 [holl. 1479]

doricheit 1 onder **dorricheit**

dorn* 1 **doern(e)** **doren** 1.1 subst. doornhaag BRUGM., *Verspr. serm.* 66 [st. 1476] 2.1 swerte -, 'sleedoorn' (Braekman 1965, 88) *Mnl. gen. recepten* 106 [vl. 1e h. 15e e.] 2.2 witte -, 'witte meidoorn, hagedoorn' (Braekman 1965, 87) *Mnl. gen. recepten* 120 [wvl. 1305]

dorper 1 adj. 'gemeen, schandelijk' (MNW i.v.; hier verbonden met *eede*) *K. v. Hulst* 69 [vl. 1399]

dorpmaer adj. 'door het geheele dorp bekend' (Hwb) *Ov. gedenkstukken* 6, 87 [ov. 1495]

dorprecht subst. in een bepaald dorp geldend recht *Saksenspiegel* 1, 117 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

dorps adj. 'dorpsch, van een dorp' (Hwb), dom, onontwikkeld *Blome d. Doochd.* 125 [holl. c.1485]

dorptwienge subst. 'twist over de grenzen tussen twee dorpsgemeenten' (Hwb) *Saksenspiegel* 1, 177 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

dorre* 1 **dor** adj. dor (van geest) *Soliloquium-vert.* 215; 218 [wmnl.omnl. c.1430] *Mnl. fragm.* 1, 1 [wmnl.brab. c.1410]

dorric -ick 1 subst. 'durk, kielwater, drab, droesem' (Hwb, bet. 2) *Exordium magnum* 27 [nomnl. 1e h. 15e e.] 2 plaats waar zich het kielwater verzamelt (vgl. WNT s.v. **dork**) *Sp. d. Volc.* 325 [limb. 1466]

dorricheit 1 **doricheit** 1 subst. droogte *Mystiek brevier* 1, 59 [vl. 1466] 2 geestelijke dorheid (lat. *ariditas*; in MNW zonder citaat) MAUBURNUS, *Scala* 147 [geld.ov. 1558] *Frensweger hs.* 116; 168 [nomnl. c.1480] TAULER-hss. 283 [brab.omnl. c.1430] *Stichtige punten* 173 [geld.ov. c.1475] *Soliloquium-vert.* 221 [wmnl.omnl. c.1430] MANDE, *Bijl.* 10 [brab. 15e e.]

dorsienlec onder **doersienlic**

dorsteliken adv. hevig, vurig *Parab. v. Cyrillus* 98 [holl. c.1475]

dorsten 1 trans. dorsten naar, hevig verlangen *Maria-klachten* 315(3x) [brab. 2e h. 15e e.]

dorstigen intr. dorsten, verlangen *Lev. v. S. Clara* 13 [brab. begin 16e e.?)

dorvenijnt adj. 'van venijn of gif doortrokken, zeer vergiftig' (Hwb) *Tweede Rose* 123 [vl. c.1310]

dorvoet partc. adj. 'doorvoed; ook als znw.' (Hwb) *Denkmäler* 3, 78 [ovl. c.1380-1425]

dorwrachtt onder **doirwracht**

doscorf subst. ? *Dagb. v. Gent* 2 302 [wmnl.vl. 1467-'90]

dozemaker onder **doosmaker**

dossenaer subst. 'lastpaard' (WNT) *Br. Middelburg* 2, 53 [wmnl. 1325]

dossier subst. leunstoel (vgl. fr. *dossier*) *Dagb. v. Gent* 2 302 [wmnl.vl. 1467-'90]

dost duyst 1 subst. 'stuifmeel' (z. **donst**; vgl. WNT s.v. **duist** (I)) *Versl. O.V.R.* 3, 393 [utr.ov. 15e e. (1401)] 2 'wilde marjolein' (vgl. mnd. *doste*, VMA 1969, 255) *Synon. mnl. plantenn.* 289 [vl. 1483] vgl. onder **donst**

doteren -ieren 1 trans. 'begiftigen' (Hwb) *Drie con.* 192a [holl. c.1450] 2 instellen, stichten (vgl. Rh. Gl.) *Bronnen Rijnsburg* 351 [zholl. 1463]

douckenassise subst. 'accijns op 'doek'' (Hwb) *Ann. em.* 24, 446 [zvl. ?]

douctanghe subst. 'zegeltang voor doek' (Hwb) *Ann. em.* 24, 439 [zvl. 1450]

douzenier subst. 'een van een college van twaalf'

(Hwb), thesaurier *R. v. Zierikzee* 92(2x); 93 [wmnl. 1515]

drachbedde subst. 'draagbed' (Hwb) *Mandev.*² 234 [holl. 1462]

drachhout -holt subst. 'hout dat iets draagt of ondersteunt' (WNT s.v. **dragen** (II), Samenst., bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 316 [zholl. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 87 [geld. 1522]

drachline subst. wsch. draagtouw, draagkoord *Corpus-Gysseling I* 1179; 1180 [zholl. 1286]

drachloen onder **draegloen**

draechambocht subst. (zakken)dragersambacht *R. v. Amst.* 313 [holl. 1494-1512]

draechbant drege- draegbant(h) -bent 1 subst. 'draagband' (ed. 138) *Mnl. woordkunde* 138 [geld. 1466] 2 'karbeel' (WNT s.v. **dragen** (II), Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 3, 305(5x); 306 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 23(2x) [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 85 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 8, 197 [geld. 1544]

draegloen drach- subst. dragersloon *R. v. Gorinchem* 267 [holl. 1501] *Rek. v. Blois* 102 [zholl. 1371-'72]

draeyhooft subst. ? *Dagb. v. Gent* 2 307 [wmnl.vl. 1467-'90]

drafscip subst. schip waarin afval wordt vervoerd *Versl. O.V.R.* 3, 146 [nholl. 2e h. 15e e. (c.1468)]

draftonne subst. ton waarin afval wordt bewaard (vgl. Hwb) *Blome d. Doochd.* 90 [holl. c.1485]

drage subst. 'wijfjesalruin' (Braekman 1965, 88) *Mnl. gen. recepten* 140 [wvl. 1305]

dragelijc* 1 **drag(h)elic** adj. draagbaar *R. v. Gorinchem* 249 [holl. 1482-1501] *Syoens kroniek* 200 [zovl. c.1540]

dragen 1 -ghen 1.1 -in, intr. overeenstemmen met G. GROOTE, *De simonia* 13 [ov. c.1450] 2.1 *hem -*, 'zich verheffen' (Hwb, bet. II, 3) *Argument* 177 [holl.ovl. 1e h. 15e e.]

dragende partc. adj. 'tegemoetkomend, toegeeflijk' (ed. 88 n.4) *Stichtige punten* 88; 198 [geld.ov. c.1475]

dragerye subst. dragerij, het bedrijf der dragers *Gild. v. Utr.* 2, 140 [zholl.utr. 1495]

draggersgilde subst. dragersgilde, zakkendragersgilde *R. v. Amst.* 95; 96; 278 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 341; 342 [holl. 1494-1512] *R. v. Haarl.* 274 [zholl. 1e h. 16e e. (1545)]

dragheltonne subst. 'een ton, die gedragen worden kan' (Hwb) *Rek. v. Blois* 102 [zholl. 1371-'72]

draghezetel subst. draagkoets *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 4, 290 [wmnl.brab. 1360-'85]

drake 1 subst. 'bloedzuring, drakenbloed' (Braekman 1965, 88) *Mnl. gen. recepten* 142 [wvl. 1305]

drakenblase subst. drakengeblaas *Parab. v. Cyrillus* 70 [holl. c.1475]

drakenbloet subst. 'socotra, drakenbloed' (*Boec van medicinen* 270; een hars; vgl. Hwb) *Troyen hs.* 2, 397 [? 1e h. 15e e.] *Jonghe Lanfranc* 77 [wvl. c.1450] JAN YP., *Cyurgie* 39 [vl. 1351] *Tocht v. J. v. Blois* 133 [zholl. 1361-'62] *Boec van medicinen* 198; 199 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

drakenveltsteen* 2 *Drakevelder steen*, van de Drachenfels afkomstige natuursteen *Rek. v. Nijm.* 1, 157 [geld. 1423]

dranc 1 *bi dranke sijn*, dronken zijn *K. v. Brielle*² 309(2x) [zholl. 1538]

dranc* 1 **drang** subst. strijd *Coninx summe* 429 [holl.brab. 1478]

dranckich

dranckich 7 adj. 'dronken' (z. **dronkich**) *Br. Middelburg* 3, 521 [wmnl. voor 1545]

drapenierdergilde trapenyverdersghilde subst. lakenweversgilde *R. v. Haarl.* 184(2x); 186 [zholl. 2e h. 15e e. <1497>]

drapenieresvel subst. vel bestemd voor de wolindustrie ('schapenhuid met de wol', WNT s.v. **vel** (I), bet. 11, b, delta) *Draperie Haag* 323 [zholl. c.1555 <1452>]

drapeniersghilde trapenieres- drapenyersgijlde subst. lakenweversgilde *R. v. Amst.* 84; 194 [holl. 1452-'94]

drapeniersmerck subst. lakenweversmerk *Gild. v. Utr.* 2, 217 [zholl.utr. 1487]

draperieneringe -ryeneeringe traperyeneeringhe subst. lakenweverij *R. v. Haarl.* 178 [zholl. 2e h. 15e e. <1496>] *R. v. Haarl.* 184 [zholl. 2e h. 15e e. <1497>] *R. v. Haarl.* 238 [zholl. 1e h. 16e e. <1524>] *R. v. Haarl.* 245 [zholl. 1e h. 16e e. <1526>]

drapierighe subst. lakenweefster *Ann. em.* 24, 437(2x) [zvl. 1450]

drasene subst. 'hondsdrif, aardveil' (Braekman 1965, 88) *Mnl. gen. recepten* 136 [wvl. 1305]

drawonkeloghe subst. 'negenoo' (Hwb) *Mnl. gen. recepten* 83 [vl. 1e h. 15e e.]

dreeft subst. ? *Wfri. stadrechten* 2, 407 [holl. 17e e. <1505>]

dregebant onder **draechbant**

dregheman subst. 'tolk' (ed. 303) *Mandev.*² 49 [holl. 1462]

dreygade dreigede drey- subst. 'bedreiging' (Hwb) *HADEW., Brieven* 1, 38; 40(1e pl.) [brab. c.1350] *HADEW., Brieven* 1, 40(4e pl.) [brab. 2e h. 14e e.]

dreygewoirt subst. dreigement *R. v. Nedersticht* 1, 121 [holl.utr. 1523 <1504>]

drenckvaetken subst. zeer kleine vissersboot (vgl. ed. 5, 369) *Versl. O.V.R.* 5, 381 [zholl. 1531]

drenten intr. 'kniezen, drenzen' (Hwb s.v. **drensen**) *TNTL* 16, 7 [holl.vl. c.1425]

dreve 1 **1.1** subst. 'drift, vaart, geweld' (Hwb s.v. **dreve** (II), bet. 1, ed. 233 n.1) *Borchgrave v. Couchi* 233 [vl. eind 14e e.] **2.1** *sijn - nemen*, zijn weg nemen, in een bepaalde richting gaan *Marg. v. Lymborch* 4b [brab. 1516]

drevel 1 subst. 'duvelstoejager' (ed. 214 n.11) *Stichtige punten* 214 [geld.ov. c.1475]

drevenaer subst. ? *Ann. em.* 35, 193 [wvl. 1303]

driebomen intr. 'recht toelopen op, van landerijen' (Hwb) *R. v. Steenberghe* 49 [wmnl.brab. c.1500 <1356>]

driede 7 'derde' (z. **derde**) *Saksenspiegel* 1, 15 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

driedubbelt adj. driemaal zoveel *R. v. Amst.* 369 [holl. 1494-1512]

driehornt adj. 'driehoekig' (ed. 303) *Mandev.*² 12 [? c.1470]

drierekunne adj. 'drieërhande' (Hwb) *Spiegel der sonden* 2, 24 [geld. 1434-'36]

drietackent adj. met drie tanden *Tondalus' visioen* 2, 95a [ogeld. 2e h. 15e e.]

driewinter adj. driejarig (van vee) *Br. Middelburg* 2, 62 [wmnl. 2e h. 15e e.]

drifholt subst. 'wrakhout' (Hwb) *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 566 [geld.ov. 1367]

drifloes adj. waarvan de eigenaar niet bekend is (van vee) *Drentsche rechtsbr.* 163 [nomnl. c.1475 <1428>]

drifsteiger subst. ? *Stadr. Kampen* 43 [wov. 1467]

drift 1 **dryft** **1.1** adj. 'onstuimig' (ed. 1, 216) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 63 [nholl. 1469] **2.1** subst. 'kudde, van

- vee' (Hwb, bet. 3) *Versl. O.V.R.* 2, 397(nx) [nomnl. 1545] **2.2** 'weg voor veevervoer' (Hwb s.v. **drif**, vgl. WNT s.v. **drift**, bet. D, 2) *Gem. gronden N.-Brab.* 161 [brab. 1468]
- driftich** 1 **-tech** 1 adj. 'haastig' (Hwb, bet. 2) MANDE, *Bijl.* 11 [brab. 15e e.] **2** loslopend (van vee) *Archief Utrecht* 5, 83 [utr. 1421] **3** 'onstuimig, vurig' (Hwb, bet. 2) ZERBOLT, *Super modo* 122 [brab. c.1393-1402] *Sp. d. Volc.* 177; 187; 241; 243; 249; 251; 275 [limb. 1466] **4** onstuimig, driftig *Stichtige punten* 235 [geld.ov. c.1475]
- drifticheit** 1 subst. onrust *Frensweger hs.* 117 [nomnl. c.1480]
- driftslijk** subst. aangespoeld slijk *R. v. Gorinchem* 44 [holl. 1394]
- drybaerd** subst. soort plank *Rek. v. Nijm.* 3, 311 [geld. 1527]
- drijfgelt** subst. loon voor het aandrijven van hoepels of banden om een vat *Br. Middelburg* 3, 575 [wmnl. 1e h. 16e e.]
- drijfkyte** subst. ? *Br. Middelburg* 3, 364 [wmnl. 1533]
- dryft** 1 onder **drift**
- drijnkebuuc** subst. 'drinkbuik, drinkebroer' (Hwb) *Mnl. rijmsnippers* 356 [ovl. 1383-'84]
- drijnckijnghe** subst. 'het drinken' (Hwb) *Dagb. v. Gent* 2, 83 [wmnl.vl. 1467-'90]
- drynckwaer** subst. alcoholische drank *Versl. O.V.R.* 3, 369 [ogeld. 1558 (15e e.)]
- dryvoetstule** subst. 'drievoetstoel' (ed. 347) MOORS, *Oorkondentaal* 306 [wlimb. 1396]
- drimmeleere** subst. een soort vrachtschip (vgl. WNT s.v. **dremmelaar**) *Br. handel Eng.* 2, 186 [brab. 1513]
- drinckanne** -canne subst. drinkkan (dim. -ken) *Rek. v. Blois* 61 [zholl. 1371-'72] *Br. Middelburg* 1, 517 [wmnl. 1544]
- drinckekroes** subst. drinkbeker zonder voet (vgl. Hwb s.v. **drinccroes**) *Cam.-rek. Deventer* 6, 339 [geld.ov. 1387]
- drinckelic** 7 z. **drinkelijc** *Versl. O.V.R.* 4, 344 [holl. 1466]
- dringen** 1 trans. doorzetten *Br. handel Eng.* 2, 356 [brab. 1527]
- drinkebier** 7 z. **drinkelbier** *R. v. Haarlem* 114 [zholl. 15e e. (1407)]
- drinkere** 1 **drinker** subst. die drinkt (n.b. géén drinkebroer) JACOB v. M., *Franc.* 110 [vl. 1e h. 14e e.] JAN YP., *Cyrurgie* 182 [vl. 1351]
- driven** 1 **1.1** intr. lopen (van een grenslijn) *R. v. Utrecht* 2, 191(2x) [holl.utr. 15e e. (1443)] **2.1** *drivende of dragende goede*, 'roerend goed' (Hwb, sub bet. II, 1) *R. v. Amst.* 521 [holl. 1500] **2.2** *gedreven werden op*, 'zich aangetrokken gevoelen tot' (Hwb, sub bet. I, 1, 'b) *Jan v. Ruusbroec* 4, 305 [brab. 2e h. 15e e.]
- drivere** 3 subst. wagenmenner, voerman *Cout. v. Antw.* 1, 22 [brab. m. 14e e.]
- dro** adj. 'droog' (Hwb) *Mnl. gen. recepten* 46(2x); 47(4x) [vl. 1e h. 15e e.]
- drocheit** subst. 'bedrog' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 90 [nholl. 1469]
- drocher** subst. bedrieger *Blome d. Doochd.* 68 [holl. c.1485]
- drochghernye** onder **droechernye**
- drochwerrelt** drogwereld *Ndl. geistl. lieder* 327 [wov. 2e h. 15e e.]
- droechernye drochgher-** subst. 'bedrog' (Hwb s.v. **drogernie**) *Proza-natuurkunde* 155 [zholl.utr. 2e h. 15e e.] *Marialeg.* 1 51 [holl. 1477]

droechlike adv. droog (van geest) (lat. *aride* ed. 254) *Soliloquium-vert.* 180 [wmnl.omnl. c.1430]

droechscheresgilde subst. vollersgilde *R. v. Amst.* 97 [holl. 1452-'94]

droechscherreampt onder **droochscheerreambt**

droechtonne subst. ton (voor) droge waren (vgl. WNT XVIII, 878) *Tol v. Iersekeroord* 14 [brab. 1444]

droechuys subst. drooghuis *Br. Middelburg* 3, 260(2x) [wmnl. 1516]

droefheit 1 subst. 'droesem' (Hwb, sub bet. 2) *Vierde Martijn* 67 [brab. 2e h. 14e e.]

droefwijn subst. niet geklaarde wijn *Bronnen Rijnsburg* 956 [zholl. 1491]

droegerie drogeride subst. 'specerij' (Hwb s.v. **drogerie** (II)) *Br. handel Frankrijk* 1, 381 [brab. 1545] *Gild. v. Utr.* 2, 240 [zholl.utr. 1410]

droelen 6 In dit artikel moet het gedeelte trans. worden geschrapt: in *Truwanten* vs. 180 staat niet *droilen* maar *drinken*. *Mnl. dram. poëzie* 134 [wmnl.brab. c.1410]

droen 61. *droem*, *droom* *Lev. v. S. Clara* 24 [brab. begin 16e e.]

droesen 1 intr. kreunen, steunen *Mnl. geest. proza* 219 [wmnl.brab. c.1400]

droesich adj. 'aan droes lijdende' (WNT s.v. **droezig**, bet. 1) *Bronnen Rijnsburg* 876 [zholl. 1480]

droeventlike adv. 'op een treurige, van droefheid getuigende wijze' (z. **droeflike**) *Teghen die strael* 64 [holl. c.1480-'85]

droevicheit dro- droff- droeficheyt subst. 'droefheid' (Hwb, bet. 1), smart *Lev. v. S. Clara* 56 [brab. 1491] *Biēnb.*² 25 [holl.utr. 1458] MAUBURNUS, *Scala* 169; 187; 207 [geld.ov. 1558] BRUGM., *Verspr. serm.* 50 [st. 1476] GANSFORT, *De or. dom.* 155 [holl.nomnl. c.1500] *Jord. v. Quedlinburg* 143(2x); 147; 148(3x) [brab. 1446] *Griseldis histori* 24 [geld.ov. c.1470] *Mnl. geest. ged. enz.* 39; 75 [limb. eind 15e e.] *Marialeg.* 2 15; 17 [holl. 1479] W. v. S. Th., *Epistel* 120 [ov. c.1470] *Soliloquium-vert.* 171 [wmnl.omnl. c.1430] M. v. H., *Boek b. g.* 279; 397; 413; 429; 431 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

drofficheit onder **droevicheit**

droge* 1 -ghe adj. 'slap, krachteloos, verstorven' (Hwb; bet. 3) JACOB v. M., *Stroph.* 63 [ovl. c.1380-1425]

drogeride onder **droegerie**

droyen intr. 'groeien, gedijen' (Hwb) *Beiträge* 274 [ovl. c.1380-1425]

drommen* 1 **drummen** *enen iet over de hals* -, iemand iets opdringen *Syoens kroniek* 428 [zovl. c.1540]

dronghe adj. 'druk, propvol' (ed. 138) *Mnl. woordkunde* 138 [geld. 1451]

dronkendrancker subst. alcoholist (lat. *ebriosus*) *Sp. d. Volc.* 159 [limb. 1466]

dronkenmakent adj. dronkenmakend *Stemmen* 35 [nholl. c.1400?]

droochgoet droech- subst. droge koopwaar *Br. handel Eng.* 2, 416 [brab. 1532] *Br. handel Eng.* 2, 462 [brab. 1538] *Br. Middelburg* 3, 122 [wmnl. 1462] *Br. Middelburg* 3, 214 [wmnl. 1504]

droochheit* 1 **droecheit** subst. 'geestelijke dorheid, troosteloosheid' (lat. *ariditas*; SUSO, *Horologium* 202) SUSO, *Horologium* 203 [holl.brab. c.1350] *Marialeg.* 2 16 [holl. 1479]

droochpype droechpipe subst. vat met droge koopwaar *Br. Middelburg* 3, 424 [wmnl. 1544] *Br. handel Eng.* 2, 210 [zholl. 1513]

droochschare subst. 'de schaar van den 'droochscherer' (Hwb) *R. v. Amst.* 98 [holl. 1452-'94]

droochscheerreambt droechscherreampt subst. gilde der 'droogscheerders' *Rek. v. Nijm.* 3, 207 [geld. 1524]

droochsvoets droechs- droocs- adv. 'droogvoets' (ed. 303) *Mandev.*² 48; 71; 98 [holl. 1462]

droochvat -vadt droogh- droechvadt subst. vat met droge waren (vgl. WNT XVIII, 878) *Br. handel Eng.* 2, 84(2x) [zholl. 1496] *Br. handel Eng.* 2, 326 [brab. 1525] *Br. handel Eng.* 2, 416 [brab. 1532] *Tol v. Iersekeroord* 345 [brab. 1486-'87] *Br. Middelburg* 3, 242 [zholl. 1512] *Br. Middelburg* 3, 477(2x); 505 [wmnl. 1545]

droocsvoets onder droochsvoets

drop 7 z. **dorp** *Lev. v. Kunera* 45 [utr. c.1530?]

dropich 2 adj. 'schurftig, met uitslag overdekt' (ed. 114) *Kaetspel* 11 [vl. 1481]

droppel 7 'dorpel' (z. **dorpel**) *Mnl. zegeningen* 299 [vl. 2e kw. 15e e.]

dropsteen -stien subst. soort kalksteen (vgl. WNT s.v. **druppen**, Samenst.) *Bronnen Rijnsburg* 960 [zholl. 1491] *Rek. v. Leiden* 2, 292 [zholl. 1430]

dropwijn subst. wijn die uit een vat gedropen en opgevangen is (vgl. *dropbier* in WNT s.v. **drop** (I), Samenst.) *Bronnen Rijnsburg* 980 [zholl. 1494]

drostynne subst. vrouw van een drost *Rek. v. Hattem* 284 [geld. 1488]

drovenisse 7 z. **droefnisse** *Marialeg.* 2 4 [holl. 1479]

drovicheit onder droevicheit

druckenis(se) subst. druk, benauwdheid, droefenis *Frensweger hs.* 103; 150 [nomnl. c.1480] *Mystiek brevier* 1, 134 [vl. eind 15e e.]

drucker subst. een schaakstuk (wsch. de toren, gewoonlijk *roc(ke)* geheten) *Marg. v. Lymborch* 51b [brab. 1516]

druckinghe subst. pressie, dwang *Wfri. stadrechten* 1, 63 [holl. 1468 (1427)]

druese subst. gezwel, zweer (vgl. mnd. *druse*) *Ulenasp. volksb.* 19b [brab. c.1519]

drummen 1 onder **drommen**

drupelynx subst. pl. 'steen en voor dorpels' (ed. 769) *Bronnen Rijnsburg* 769 [zholl. 1397]

drupen 1 1.1 trans. 'druppelen, 'doen druipen' (vgl. **drupen**, sub bet. 1 'druppels laten vallen', *S. Brandane* 2, 60b; dit werkwoord met deze betekenis ook in het citaat Jan. Yp. 47 s.v. **dropen**) *S. Brandane* 1, 49b [wmnl.brab. c.1410] *Mnl. gen. recepten* 56; 78 [vl. 1e h. 15e e.] *Mandev.*² 12 [holl. 1462] 2.1 intr. 'van iets komen, uit iets voortspruiten' (Hwb, sub bet. 2) WILLEM v. H., *Ged.* 141 [holl. c.1480]

drut 1 onder **druut**

druust 1 subst. 'stroom' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 450 [zholl. 1469]

druustelike adv. op onstuimige wijze *Hss. Ruusbr.* 397 [nomnl. begin 16e e.]

druut* 1 **drut** subst. geliefde, 'vriendin' (Hwb) *Leven van Lutgart* 98; 111 [wlimb. c.1300]

druwinge subst. bedreiging, dreigement *Warfsconstituten* 117 [gron. 1489]

duariën 1 onder **duwariën**

dubbelbanden onder dobbelbanden

dubbelbroec subst. gevoerde broek (vgl. **tweevoudigen**) *Tocht v. J. v. Blois* 196 [zholl. 1361-'62]

dubbele 1 onder **dobbel**

dubbelen* 1 **dobbe-** trans. voeren (m.b.t. kledingstukken) *Ann. em.* 15, 275(nx); 276(nx) [vl. 1500]

dubitacie

dubitacie subst. twijfel (lat. *dubitatio*) *SUSO, Horologium* 203 [brab. c.1350]

duchtelic adj./adv. vreselijk *Dagb. v. Gent* 1 188 [wmnl.vl. 1467-'90]

duckwels 7 z. **dicwile** *Versl. O.V.R.* 7, 150 [utr. 1554 <1404>]

duechentic 1 onder **dogedelijc**

duefsame subst. ? *Cam.-rek. Deventer* 5, 419 [geld.ov. 1382]

duer- zie ook onder **doer-**, **door-**, **dore-**

duer 1 onder **diere**

duerachtelic adj. duurzaam *Jord. v. Quedlinburg* 128 [nbrab. 1468]

dueraken trans. door en door raken, treffen *Mnl. fragm.* 1, 572 [vl. 2e h. 15e e.]

duerbringhen onder **doerbrenghen**

duercorf subst. aan de deur bevestigde mand, waarin eetwaren worden gedeponereerd voor een melaatse *Ann. em.* 15, 140 [vl. 1525]

duerghelt deur- subst. bedrag dat gevangenen aan de gevangenebewaarder moeten betalen als zij uit de gevangenis ontslagen worden *Ann. em.* 7, 188; 189; 194(2x); 195(2x) [vl. 1517]

dueringhe subst. 'duurte' (Hwb), 'bestendigheid' (ed. 1, 216) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 329 [nholl. 1480]

duerriten trans. geheel en al openrijten *Dietse Epistola* 13 [holl.utr. 2e h. 15e e.]

duersagen trans. 'dóórzagen, door midden zagen' (Hwb) *Bijdr. Jacobik.* 64 [holl.utr. 1450]

duerslachtich adv. 'geheel en al, volslagen' (Hwb; z. Schiller-Lübben s.v. **dorslachtich**) *Drentsche rechtsbr.* 59 [nomnl. c.1475]

duevel subst. 'pin, pen' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 367 [zholl.utr. 1540]

duffels(ch) adj. 'van duffel' (Hwb) *R. v. Zierikzee* 152 [wmnl. 1429] *R. v. Zierikzee* 361 [wmnl. 16-17e e. <1435>] *Gild. v. Utr.* 2, 21 [zholl.utr. 1542]

dugeren *gedugeert*, partc. ? (van tonnen) *Br. Middelburg* 3, 364 [wmnl. 1533] *Br. Middelburg* 3, 573 [wmnl. 1e h. 16e e.]

duyere 7 konijnenhol (z. **duwiere**) *Cout. Vrije v. Brugge* 2, 111; 112; 115 [wvl. m. 14e e. ?]

duyffstyen 7 onder **duufsteen**

duymeldicke adv. zo dik als een duim *R. v. Amst.* 38 [holl. 1413]

duympenninc *Jan -*, gierigaard, vrek *Doct. des tijts* 119 [holl. 1486]

duynbier 3 onder **dunnebier**

duynmeyer subst. 'opzichter over de duinen' (Hwb s.v. **duunheide**) *Versl. O.V.R.* 5, 488 [zholl. 17e e. <1534>]

duynpacht subst. duinpacht *Versl. O.V.R.* 5, 486 [zholl. 1721 <1307>]

duynpotinghe subst. duinbeplanting *Br. Middelburg* 2, 361 [wmnl. 1475]

duynwairder subst. duinwachter, 'opzichter over de duinen' (Hwb) *Bronnen Rijnsburg* 899 [zholl. 1483]

duyst onder **dost**

duyster 1 onder **duuster**

duijstermaent subst. 'december' (Hwb) *Jaarboek KVA* 22, 44 [geld. 1483]

duysterverstant subst. misverstand *Br. handel Eng.* 1, 1220 [brab. 1484]

duystyen onder **duusteen**

duyveney subst. 'duivenei' (Hwb) *Lev. v. Kunera* 40 [utr. c.1530?]

- duisterheit** **duuster-** subst. 'donkerheid, duisternis' (Hwb, bet. 1) D. POTTER, *M. loep* 1, 109 [holl. 2e h. 15e e.] WILLEM v. H., *Ged.* 224(3x) [holl. c.1480] *Soliloquium-vert.* 182; 248 [wmnl.omnl. c.1430]
- duit*** 1 **duyt op een - spelen**, ? *Mnl. geest. ged. enz.* 93 [limb. eind 15e e.]
- duitslandt** subst. Duitsland *Lev. v. Kunera* 39 [utr. c.1530?]
- dukere*** 1 **duycker** subst. 'spijker met kleine kop' (WNT s.v. **duiker** (I), bet. 6) *R. v. Amst.* 459 [holl. 1494-1512]
- duldicheit** subst. 'lijdzaamheid' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 113 [nholl. 1480]
- dulle** subst. 'buisvormig deel van een schop enz., waarin de steel wordt bevestigd' (Hwb) *Mnl. woordkunde* 138 [geld. 1467]
- dumpt** subst. dwaasheid *Janus* 14 366a [nomnl.vl. eind 15e e.]
- dunetiende** subst. tiende op te brengen van duingrond *Rek. van Zeeland* 1, 101 [zholl. 1319]
- dunheit** 1 subst. schamelheid (vgl. **dunne** (I), bet. 2) BRUGM., *Onuitg. serm.* 51 [zolim. 1523]
- dunnebie*** 3 **duyn-** subst. soort slecht bier *Rek. v. Nijm.* 3, 43 [geld. 1520]
- dunninge*** 3 **dunninc** subst. 'de slaap van het hoofd' *Boec van medicinen* 133(2x) [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- dunsorghe** subst. opzichter over de duinen *Ann. em.* 13, 207 [wvl. 1369]
- dunst** 1 onder **donst**
- dupen** 7 trans. 'uitdiepen' (z. **diepen**) *Cam.-rek. Deventer* 4, 115 [geld.ov. 1375]
- duplice(e)ren** 1 trans. afschrijven, kopiëren *Rek. aflaath.* 55 [brab. 1451-'54] 2 'van dupliek dienen' (WNT) *R. v. Haarl.* 191 [zholl. 1e kw. 16e e. (1503?)]
- duplike -lycke -pli(c)que** subst. antwoord op een repliek, dupliek *Jaarboek Sebastiaen* 181 [wvl. 1545] *Br. Middelburg* 1, 421; 422 [zholl. na 1514] *Br. Middelburg* 3, 840 [wmnl. 1524] *Cart. S. Bertin* 211; 214 [wvl. 1411] *R. v. Gorinchem* 136 [holl. 1454] *Leugemeete* 73 [vl. 1510] *K. v. Hulst* 36 [vl. 1479]
- dureeyt** *dureert* 1. **dureeyt** adj. 'urine uitdrijvend' (vgl. ed. 190 n.2 waaruit blijkt dat het lat. *diureticus* is) *Boec van medicinen* 196 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- dureert** 6 onder **dureeyt** *Boec van medicinen*
- durentheit** subst. 'duur' (ed. 244) *Sidrac* 191 [brab.vl. eind 15e e.]
- durfteloos** adj. behoefteloos, geen behoeften hebbende *Mnl. geest. proza* 99 [obrab. 2e h. 14e e.]
- durich** adj. wezenlijk (lat. *substantialis* ed. 51) *Parab. v. Cyrillus* 69 [holl. c.1475]
- duse** 4 *duuse* 1. *divise* (z. *TNTL* 54 (1935), 243-244 en z. *devise*) *TNTL* 54, 243 [vl. 1483]
- duselen** 1 intr. 'duizelen' (Hwb, bet. 1) *Marg. v. Lymborch* 108b [brab. 1516] 2 'tuimelen' (Hwb, bet. 2) *Ann. em.* 25, 253 [vl. 14e e.]
- dusselijck** adj. zodanig *Versl. O.V.R.* 7, 157 [geld. 1452]
- dutsem** 6 onder **dutsen** *Deutsche hss.*
- dutsen** subst. ? (*dutsem* 1. *dutsen* met Knuttel, *Het geestelijk lied in de Nederlanden voor de kerkhervorming*, Rotterdam 1906, 67) *Deutsche hss.* 1, 87 [wmnl. na 1525]
- duttich** adj. 'slaperig' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 56 [nholl. 1469]
- duttinge** subst. 'het versuffen' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 70 [nholl. 1469]

duufsteen 7 **duef- duyffsteyn -styen** z. **tufsteen** *Bijdr. Jacobik.* 56 [holl.utr. 1423] *Rek. v. Nijm.* 3, 82(2x); 83 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 324 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 102 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 227 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 75 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 8, 5 [geld. 1542]

duumcruut subst. 'geld' (WNT s.v. **duimkruid** en Hwb) *Ann. em.* 14, 380 [vl. 1488]

duurte* 2 **duer-** subst. 'duurte, hoge prijs' (Hwb) *R. v. Amst.* 265 [holl. 1452-'94] *Gild. v. Utr.* 2, 277 [zholl.utr. 1421] *R. v. Nedersticht* 1, 34 [holl.utr. 1438]

duusken 7 z. **duutscen** *Rek. v. Leiden* 1, 132 [zholl. 1400]

duusteen duystyen duyststien subst. 'turfsteen, duifsteen' (WNT s.v. **duist** (II), bet. 2; z. **tufsteen**) *Rek. v. Leiden* 2, 416 [zholl. 1434] *Br. Dom Utrecht* 2, 247 [utr. 1446] *Br. Dom Utrecht* 2, 399 [utr. 1466]

duuster* 1 **duys-** adj. duister, moeilijk op te lossen *Seven wijze mannen* 73a [zholl. 1479]

duusterheit onder **duisterheit**

duusterlike* 1 **-lic -like 1.1** adj. 'duister' (Hwb) *Coninx summe* 238 [holl.brab. 1437] **2.1** adv. 'onduidelijk' (Hwb, bet. 2) *MANDE, Bijl.* 40 [brab. 15e e.]

duusterliken adv. onduidelijk *ZERBOLT, Mnl. vert.* 90 [geld. c.1430]

duusternesse* 1 **duyster- -nisse 1** subst. duisternis (nl. van het aards bestaan; lat. *tenebrae* ed. 254) *Soliloquium-vert.* 169; 175 [wmnl.omnl. c.1430] **2** onduidelijkheid *Br. Middelburg* 3, 489 [zholl. 1545]

duvelachtich adj. duivels *Boeck v. d. voirs. g.* 250 [nholl. c.1470]

duvelerie* 1 **-derije** subst. duivelswerk, afgoderij *Marg. v. Lymborch* 120b [brab. 1516]

duvelsbete dievels- **1** subst. 'blauwe knoop, duivelsbeet' (Braekman 1965, 87; *succisa pratensis*) *Mnl. gen. recepten* 109 [vl. 1e h. 15e e.] **2** 'tormentil' *Synon. mnl. plantenn.* 293 [vl. 1e h. 15e e.]

duvelsuchtich adj. duivels *Coninx summe* 269 [? c.1500]

duvencrop subst. 'duivenkervel' *Synon. mnl. plantenn.* 270 [? 2e h. 15e e.]

duvenghesicht subst. gezicht, aangezicht (als) van een duif *Mnl. geest. proza* 267 [brab. 2e h. 15e e.]

duvenstront subst. duivemest *Delftse bijbel* 1, 247b [zholl.zmnl. 1477]

duw duwen subst. pl.?, subst. 'stomp, por, mishandeling' (ed. 31 n.) *Florigout* 31 [vl.brab. eind 14e e.]

- duwariën*** 1 **duariën** trans. met bepaalde inkomsten begiftigen (m.b.t. een kerk) *Leven v. Sint-Trudo* 277 [brab. c.1470]
- duweslach** subst. stomp, stoot *Drentsche rechtsbr.* 25 [nomnl. 1412]
- dwaelachtich** 1 adj. 'verdoold' (ed. 221) JAN v. L., *Vijf man.* 135 [brab.nomnl. c.1425] 2 ketters *Frensweger hs.* 16 [nomnl. c.1480]
- dwaesachtich** adj. 'dwaas' (ed. 221) JAN v. L., *Vijf man.* 154 [brab.nomnl. c.1425]
- dwaeslike*** 1 **-lic(k)** 1.1 adj. onbezonnen (lat. *temere* ed. 254) *Soliloquium-vert.* 214 [wmnl.omnl. c.1430] 2.1 adv. 'dwaselijk' (lat. *stulte*; in MNW zonder citaat) MAUBURNUS, *Scala* 183 [geld.ov. 1558] *Marialeg.* 1 118; 119 [holl. 1479]
- dwairsgraeff** subst. dwarsgracht *Rek. v. Nijm.* 3, 316 [geld. 1527]
- dwale** 1 subst. 'altaarkleed (van fijn linnen)' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 444 [nholl. 1469]
- dwangher** subst. 'onderdrukker, knevelaar' (Hwb) *Coninx summe* 271 [holl.brab. 1437]
- dwarsmure** -muyr **dwarsmuur** subst. dwarsmuur, zijmuur *Stadr. Kampen* 21 [wov. 1460] *Rek. v. Nijm.* 6, 177; 178 [geld. 1539] *R. v. Gouda* 140 [zholl. 1488-'95]
- dwasen** 1 1.1 trans. 'bespotten' (Hwb, bet. II) *Devoot boecxken* 179 [brab. 1539] 2.1 rondgaan (lat. *rotare*) SUSO, *Horologium* 203 [holl.brab. c.1350] 2.2 -na, zich als een dwaas begeven naar (vgl. Rh. Gl.) TAULER-hss. 309 [brab. c.1490]
- dweersbiel** subst. 'tweesnijdende bijl' (Hwb s.v. **dwersbile**; mlat. *bipennis*) *Gloss. Harlemense* 63 [wlimb.brab. c.1440]
- dweeseloene** 6 onder **dwerseloeve** *Syoens kroniek*
- dwerghinne** subst. vrouwelijke dwerg *Oorlogen v. Albr.* 307 [holl. 1399]
- dwerselic** adv. dwars, onhandelbaar *Marg. v. Lymborch* 19b [brab. 1516]
- dwerseloeve** *dweeseloene* 1. **dwerseloeve** subst. dwars gelegen gebouw (vgl. Stallaert s.v. **loove**) *Syoens kroniek* 199 [zovl. c.1540]
- dwersen** 1 trans. dwarsbomen, tegenwerken *Ann. em.* 41, 44 [vl. 1477]
- dwarsmuur** onder **dwarsmure**
- dwerstune** subst. 'heining over de breedte van een dijk' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 223 [ov. c.1500 {1364}]
- dwersvaert** subst. dwarsvaart *K. v. Schieland* 258 [zholl. 1433]

E

ebbing(h)e subst. eb *Kl. v. Diepenv. hs.* 323 [geld.ov. 1534] *BARTH. ENGELSMAN* 103 [holl. 1485]

ebdisse 7 z. **abbedesse** *Gedenkw. Gelderland* 1, 340; 342; 343 [geld. 1355]

ebdomade subst. 'de gebeden en diensten van één week, die beurtelings door een kloosterling, de hebdomadarius, worden voorgezeten' (ed. 347) *MOORS, Oorkondentaal* 313 [wlimb. 1398]

ebel subst. 'wilde vlier' (vgl. lat. *ebulus*, Braekman 1965, 89) *Mnl. gen. recepten* 19 [vl. 1e h. 15e e.]

ebenboorticheit onder **evenboerticheit**

ebischelouff subst. 'klimop' *Synon. mnl. plantenn.* 270 [? 2e h. 15e e.]

ebsljic subst. slijk dat bij eb droog komt te liggen *R. v. Gorinchem* 44 [holl. 1394]

ecclesie -essie 1 subst. kerk *Bronnen Rijnsburg* 826 [zholl. 1454] 2 kerkgemeente, de gezamenlijke parochianen *R. v. Amst.* 614(3x) [holl. c.1497]

echappeeren intr. ontsnappen *Br. handel Frankrijk* 1, 379 [zholl. 1544]

echenen 1 onder **eigenen**

echo subst. echo *Delftse bijbel* 2, 139a [zholl.zmnl. 1477]

echtelijke* 1 -lick adj. 'echtelijk' (Hwb, bet. 2) *K. v. Brielle*² 250 [zholl. 1527]

echteloos adj. 'niet door een wettig huwelijk verbonden' (Hwb) *Saksenspiegel* 1, 32 [geld.ov. c.1400] *Saksenspiegel* 2, 44; 46 [nholl.omnl. 1451]

echten 1 intr. toebehoren *Eng. hss.* 1, 133 [wmnl.brab. c.1460]

echterste 1 onder **achterste**

echtinge 1 onder **achtinge**

edelachtich adj. edel *Evang. Spinr.* 9b [vl.holl. 1515-'20]

edelaerdich adj. 'van een edelen aard' (Hwb) *Van den vos Reyn.* 270b [zholl. 1479]

edelgesteente subst. edelgesteente *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 199 [nholl. 1469]

- edelhont** subst. 'jachthond' (Hwb) *Mnl. fragm.* 1, 242 [limb. 1e h. 15e e.] *Brab. jachtrecht* 79 [brab. 1469 <1464>]
- edelkint** subst. 'wettig kind' (Hwb) *Troyen hs.* 3, 37 [? 1e h. 15e e.] vgl. onder **adelkent**
- edelmaken** trans. edel maken (lat. *nobilitare* ed. 51) *Parab. v. Cyrillus* 106 [holl. c.1475]
- eden*** 1 ee- 1 enen -, trans. iemand met een eed trouw beloven *Marg. v. Lymborch* 93b [brab. 1516] 2 enen iet-, iemand iets onder ede laten verklaren *R. v. Gorinchem* 196(2x) [holl. 1398]
- edercauwynge** subst. herkauwing (vgl. **edercauwinc**; lat. *masticatio*) MAUBURNUS, *Scala* 215(2x) [geld.ov. 1558]
- edernetel** 7 z. **hadernetele**, z. onder **hedernetel** *Mnl. gen. recepten* 51 [vl. 1e h. 15e e.]
- edicdranc** subst. 'zure drank' (ed. 51 lat. *acetosus potus*) *Parab. v. Cyrillus* 96 [holl. c.1475]
- edict** 1 subst. besluit, overeenkomst *Br. handel Eng.* 1, 1222 [zholl. 1482] 2 overheidsbesluit *Br. handel Eng.* 2, 456 [brab. 1537] *K. v. Hulst* 45 [vl. 1488] *Tol v. Ierseker-oord* 44 [brab. 1482] *Br. handel Frankrijk* 1, 324 [zovl. 1524] *Br. Middelburg* 3, 321 [brab. 1523] *Br. Middelburg* 2, 26(2x) [brab. 1533]
- edificatie** subst. het bouwen, bouw *Br. Middelburg* 3, 333 [wmnl. 1525]
- edificie ediff-** subst. 'gebouw' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 1, 626; 627(2x); 628 [brab. 1536] *Dagb. v. Gent* 1 254 [wmnl.vl. 1457-'90] *R. v. Haarl.* 261 [zholl. 1e h. 16e e. <1541>] *Syoens kroniek* 344; 434 [zovl. c.1540]
- eechbosch** subst. eikenbos *Syoens kroniek* 218 [zovl. c.1540]
- eechout** 1 subst. 'eikenbos' (ed. 355) MOORS, *Oorkondentaal* 234 [wlimb. 1383]
- eecht** subst. 'hoek, kant' (ed. 347, verwijst o.a. naar MNW s.v. **egge**, bet. 2) MOORS, *Oorkondentaal* 299 [wlimb. 1394]
- eeden** trans. 'bakken' (m.b.t. steen; ed. 78-79) *Mnl. kanttekeningen* 79(2x) [vl. 1288]
- eekeboom** subst. eik *Eng. hss.* 2, 282 [vl. 15e e.]
- eekinelooft eekin-** subst. eikeblad *Mnl. gen. recepten* 60; 85 [vl. 1e h. 15e e.]
- eelmaker*** 5 -maecker subst. zeemleerbereider (z. *TNTL* 44 (1925), 163 e.v.) *R. v. Haarl.* 227 [zholl. 1560 <1538>]
- eelsholt** 7 elsenhoet z. **elsenhouit** *Drentsche rechtsbr.* 28 [nomnl. 1412] *Corpus-Gysseling I* 1172 [zholl. 1286]
- eelssenslyt** onder **elssenslieth**
- eemerschip** subst. 'schuit' (z. **emere**, bet. 3) *K. v. Briel-le²* 226 [zholl. 1527]
- eemparlick** 1 onder **eenpaerlike**
- eemt** 3 subst. 'mier' *DIRC v. DELF* 35 [nholl. 1480]
- eemteney** 7 'mierenei' (z. **ametenei**) *Boec van medicinen* 200 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- een** 1 1.1 artic. Sub bet. 3 toevoegen: bij namen van dagen. *R. v. Gouda* 156 [zholl. 1488-'95] *R. v. Gouda* 334 [zholl. 1521] 1.2 'soms heeft een de bet. van het aanw. vnw. *die*, vooral bij vermelding van vorstelijke of edelgeboren personen' (Hwb 2e art., sub e; z. *TNTL* 6 (1886), 94-102 waar ook latere plaatsen worden gegeven) *TNTL* 6, 96 [holl. 1281] 2.1 *eene ... andere*, sommigen ... anderen (vgl. Hwb 3e art., sub bet. I) *Denkmäler* 3, 53 [ovl. c.1380-1425]
- eencrighelicheit** subst. eigenzinnigheid, koppigheid (vgl. Hwb s.v. **eencregel**) *Jan v. L.-fragm.* 251 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]

- eendalf** - uere, uren, half één *R. v. Amst.* 504 [holl. 1494-1512] *Draperie Haag* 308 [zholl. c.1625 <1500>]
- eendracht** 1 subst. 'eenstemmigheid' (Hwb 1e art., bet. 2) *Hs. Kloosterregels* 399 [geld.ov. 1e h. 16e e.]
- eendrachtelicheit** subst. eendracht, eensgezindheid *Boeck v. d. voirs. g.* 209 [nholl. c.1470]
- eendrachtelijk** -like stemmen, algemene stemmen *Frensweger hs.* 127 [nomnl. c.1480]
- eendrachticheit** 1 subst. gelijkluidendheid, harmonie (t.w. van stemmen) *Teghen die strael* 68 [holl. c.1480-'85]
- eenformeelich** adj. enkelvoudig *TAULER-hss.* 211 [vl.wbrab. 1446]
- eenformelicheyt** subst. 'eenvormigheid' (ed. 78) *BARTH. ENGELSMAN* 132 [holl. 1485]
- eenformelijc** -lic adj. eenvormig *SUSO, Horologium* 203 [brab. c.1350] *BARTH. ENGELSMAN* 106 [holl. 1485]
- eenformich** 1 adj. een vorm (gedaante) bezittend *BRUGM., Verspr. serm.* 147 [holl. 2e h. 15e e.]
- eengheweldech** adj. almachtig *G. APPELMANS, Glose* 93 [obrab.limb. c.1350]
- eenleven** 7 'elf' (z. elf) *Levens v. Jezus* 274 [wvl. 1332]
- eenlijc** 1 - sprake, vertrouwelijk gesprek (lat. *soliloquium*; vgl. Hwb i.v.) *Stichtige punten* 224 [geld.ov. c.1475] *Hss. Ruusbr.* 307 [brab. eind 15e e.] *Soliloquium-vert.* 166 [wmnl.omnl. c.1430]
- eenmoedelic** -like **eenmoelike** 1.1 adj. eenstemmig *Frensweger hs.* 123 [nomnl. c.1480] 2.1 adv. eenstemmig, eensgezind (lat. *unanimitèr*) *SUSO, Horologium* 163 [holl.brab. c.1350] *Frensweger hs.* 80 [nomnl. c.1480] 2.2 geduldig, gelaten *Exordium magnum* 45 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- eenmoedich** 1 1 adj. 'standvastig' (Hwb, bet. 3) *ZERBOLT, Mnl. vert.* 181 [geld. c.1450] *ZERBOLT, Mnl. vert.* 217 [holl.uttr. c.1460] 2 gelijkmoedig, gelaten *Frensweger hs.* 116 [nomnl. c.1480]
- eenmoelike** onder **eenmoedelike**
- eenoghich** adj. 'eenoogig' (Hwb) *Fragm. reisverhaal* 20(2x) [omnl. 1398]
- eenpaer** 1 adj. eendrachtig, eensgezind *Ann. em.* 14, 97 [vl. 1488]
- eenpaerlike*** 1 **eemparlick** adv. eendrachtig *Br. handel Eng.* 2, 14 [brab. 1488]
- eenparlinghe** adv. 'onafgebroken, aanhoudend' (ed. 201) *JAN VAN LEEUWEN* 57 [brab. 2e h. 15e e.]
- eenpartelick** -like -partlijck -pertlike adv. 'eendrachtig, eenparig' (Hwb s.v. **eenpartelike**) *R. v. Drente* 353 [nomnl. 1490] *R. v. Drente* 363 [nomnl. 1546] *Ordelen Drenthe* 23 [nomnl. 2e h. 15e e.] *R. v. Zutphen* 143 [geld.ov. 1455]
- eens** 1 adv. 'voor de eerste maal' (Hwb, bet. I, 4) *Ons Heren Passie* 220 [nholl. c.1440]
- eensaemheit** **eensam-** **eensom-** 1 subst. 'gemeenschap' (ed. 1, 216) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 319 [nholl. 1480] 2 afzondering, eenzaamheid *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 102 [nholl. 1480] *Stichtige punten* 250 [geld.ov. c.1475]
- eensdeels** 1 adv. 'volledig' (Rh. Gl., bet. 1) *Kl. v. Diepenv. hs.* 55 [geld.ov. 1534]
- eensedelinck** subst. kluizenaar *Eng. hss.* 2, 196 [omnl. eind 15e e.]
- eenshede** subst. eendracht *Ann. em.* 4, 222 [vl. 1487]
- eensomheit** onder **eensaemheit**
- eentgen** -setten, naam van een gokspel *R. v. Gouda* 114 [zholl. 1488-'95]

eentusschen 3 onder **entusschen**

eenvoldelic adv. eenvormig (lat. *uniformiter*) *Sp. d. Volc.* 419 [limb. 1466]

eenvolden trans. 'eenvoudig maken, zuiveren' (MNW s.v. **eenvoudigen**) *Sp. d. Volc.* 229 [limb. 1466]

eenvoldich 3 onder **eenvoudich**

eenvolent adj. eenstemmig *Frensweger hs.* 253 [nomnl. c.1480]

eenvoude subst. oprechtheid JACOB v. M., *Franc.* 196 [vl. 1e h. 14e e.]

eenvoudich* 3 -voldich -woldich 1 adj. 'slechts door ééne bepaalde bewerking bereid' (MNW, bet. I, 1, e zonder citaat) *Rek. v. Nijm.* 4, 263 [geld. 1532] 2 één, ondeelbaar (myst. term) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 74(2x); 76 [wmnl.brab. c.1350] *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 75 [geld.ov. c.1460]

eenvoudicheit* 1 eenwol- subst. eenheid, ondeelbaarheid, enkel(voudig)heid (myst. term) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 74 [wmnl.brab. c.1350] *Mystiek brevier* 1, 61(2x) [vl. 1466]

eenweselec adj. 'één van wezen' (ed. 201) JAN VAN LEEUWEN 160 [brab. 2e h. 15e e.]

eenwintergrass subst. stuk land, weide, waarop 'eenwinters' (éénjarige runderen) weiden *Bronnen Rijnsburg* 891; 892; 895 [zholl. 1482]

eenwoldich 3 onder **eenvoudich**

eenwoldicheit 1 onder **eenvoudicheit**

eerbaerheit* 1 -heynt -bairheynt subst. 'achtenswaardigheid; uwe -, als betiteling' (WNT, sub bet. 1) *Rek. aflaath.* 99 [vl. 1450] *Marg. v. Lymborch* 128b [brab. 1516] *Br. handel Eng.* 1, 917 [zholl. 1455] *Br. handel Eng.* 2, 154 [brab. 1508]

eerbaerlike* 1 -lijc adj. eervol *Blome d. Doochd.* 112 [holl. c.1485]

eerbaricheit subst. deugd, reinheid DIRC v. DELF 18 [nholl. 1480] *Syoens kroniek* 411 [zovl. c.1540]

eerbieden trans. vereren, eerbied bewijzen GANSFORT, *De or. dom.* 111 [holl.nomnl. c.1500]

eerbiedinge subst. 'vereering, eerbied' (Hwb) GANSFORT, *De or. dom.* 153 [holl.nomnl. c.1500]

eerboren adj. 'voornaam' (ed. 2, 296) *Spiegel der sonnen* 2, 42 [geld. 1434-'36]

eerdaghen onder **erdagen**

eerdenroec onder **eertrouch**

eerdepot 3 onder **erdenpot**

eerder subst. vereerder *Lev. v. S. Clara* 33 [brab. begin 16e e.?]

eerdewerck subst. aardewerk K. v. Hulst 103 [vl. eind 16e e. (1505)] z. onder **aerdewerck**

eerdtkarre subst. kar waarin aarde wordt vervoerd *Rek. v. Nijm.* 7, 91(2x) [geld. 1540]

eerfghedinghe subst. 'erfrecht; contractueel recht op een goed na eens anders dood' (Hwb) *Saksenspiegel* 1, 122 [nholl. eind 15e e.]

eerghierich adj. 'eergierig' (Hwb) *Sermonen* 299 [brab. na 1540]

eerlanc adv. aanstonds, binnenkort (vgl. **eer** (III), in fine) *Mnl. dram. poezie* 375 [brab. 1e h. 15e e.] *Marg. v. Lymborch* 54b; 116b [brab. 1516]

eersam 1 adj. fatsoenlijk, behoorlijk *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 31 [nomnl. 1377]

eersamelijcheit subst. deugdzaamheid *Doctrin.-fragm.* 303 [vl. eind 15e e.]

eerze 6 l. *eerre*, z. *eerre* (II) *Kamper schepenacten* 210 [ov. 1333]

eerst

eerst 1 **ierst** 1.1 adv. vroeger *Frensweger hs.* 3 [nomnl. c.1480] 2.1 - *an*, een gokspel *Coninx summe* 273 [? 15e e.]

eerstcoops 2 -**coeps** **erstcops** adv. 'uit de eerste hand' (Hwb; vgl. *TNTL* 11 (1892), 239 n.1) *Br. Middelburg* 2, 191; 194(3x); 197; 203; 205 [zholl. 1366] *Tocht v. J. v. Blois* 102; 121; 122; 193 [zholl. 1361-'62] *Corpus-Gysse-ling I* 1174; 1175 [zholl. 1286]

eersticheit* 1 **erst-** subst. begin, aanvang, eerste tijd TAULER-*hss.* 302 [olimb. 1442]

eerstdaechs **eirstdages** **yrstdachs** **yerstdaiges** 1 adv. 'eerstdaags' (Hwb) *Ov. gedenkstukken* 6, 102 [ov. c.1500] *Gild. v. Utr.* 1, 137 [zholl.utr. 1525] *Rek. v. Nijm.* 8, 227 [geld. 1544] 2 op de eerste dag *R. v. Gorinchem* 221 [holl. 1482-1501]

eerstaldich onder **ertstandelich**

eerthuyss onder **erthuyss**

eertide onder **eertijt**

eertijdes adv. eertijds *Frensweger hs.* 250 [nomnl. c.1480]

eertijt -tide adv. 'vóór den tijd' (Hwb s.v. **eertijts**, bet. 2), te vroeg BRUGM., *Onuitg. serm.* 160 [zolim. 1523] *Biënb.*² 147 [holl.utr. 1458]

eertrijc 1 onder **erderike**

eertrouch **eerdenroec** subst. 'duivenkervel' *Synon. mnl. plantenn.* 270 [? 2e h. 15e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 270 [vl. 1483]

eertschedyake subst. 'aartsdiaken' (Hwb s.v. **ertsdiaken**) *Sticht. exempelen* 46 [ovl. 1463]

eertshertoch **eers-** **erts-** **ertz-** **heerts-** subst. 'aartshertog' (Hwb) *R. v. Amst.* 331 [holl. 1494-1512] *Br. handel Eng.* 2, 55 [brab. 1494] *Br. handel Eng.* 2, 68 [brab. 1496] *Br. handel Eng.* 2, 112 [brab. 1501] *K. v. Hulst* 52 [vl. 1500] *K. v. Hulst* 87 [vl. eind 16e e. <1486>] *K. v. Hulst* 89 [vl. eind 16e e. <1513>]

eertzyl subst. 'aard- of grondzyl, d.i. een duikersluis, een van deuren voorziene duiker' (MNW XI s.v. **eertzyl**) *Warfsconstitutien* 93 [gron. c.1580 <1465>]

eertveltloef subst. 'klimopblad' (Braekman 1965, 89) *Mnl. gen. recepten* 60 [vl. 1e h. 15e e.]

eeerve 1 onder **erve**

eerwairdich 1 onder **eerwerdich**

eerweerdigen trans. eren, eer bewijzen TAULER-*hss.* 355 [olimb. 1442]

eerwerdich* 1 -**weerdich** adj. eerbiedig *Frensweger hs.* 33 [nomnl. c.1480]

eerwerdicheit* 1 **eerwair-** **uwe-**, uwe edelheid *Br. handel Eng.* 2, 306 [brab. 1523]

eesthaer subst. 'ruwe wollen stof voor op den oven' (ed. 853) *Bronnen Rijnsburg* 853 [zholl. 1472]

eesthout subst. hout bestemd voor de droogoven *Bronnen Rijnsburg* 870 [zholl. 1479]

eeterye subst. ernstige benadeling *R. v. Haarl.* 280 [zholl. 1e h. 16e e. <1548>]

eetkoorn subst. 'broodkoren' (WNT s.v. **eten** (I), Samenst.; vgl. onder **etelkoren**) *R. v. Haarl.* 252(3x) [zholl. 1e h. 16e e. <1538>]

eetpenninck subst. eetgeld *R. v. Haarl.* 227 [zholl. 1560 <1538>]

eetscap subst. huwelijk *Marialeg.* 2 207; 208 [obrab. c.1500]

eettelwair onder **etelwair**

eeuwen subst. doen grazen, weiden (z. voor de etymologie W.J.J. Pijnenburg, *Bijdrage tot de etymologie van het oudste Nederlands* (Eindhoven 1980), 54-55) *Versl. O.V.R.* 7, 96 [wbrab. c.1600 <1498>]

- effe** 7 z. **affe** *Dialogoog Eggaert* 190 [zholl.brab. 1543]
- effect** **affect**+ 1.1 subst. effect, uitwerking *Evang. Spinr.* 5a [vl.holl. 1515-'20] *K. v. Hulst* 45 [vl. 1488] *K. v. Hulst* 54; 55 [vl. 1500] *K. v. Hulst* 60 [vl. 1537] 1.2 (gunstig) gevolg, resultaat *Dagb. v. Gent* 1 312 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 101 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 1, 1175 [brab. 1481] *Br. handel Eng.* 2, 173 [zholl. 1510] *Br. handel Eng.* 2, 433 [zholl. 1533] 1.3 uitvoering (van een wetsartikel) *R. v. Amst.* 382 [holl. 1494-1512] *Tol v. Iersekeroord* 119 [brab. 1520] *Br. handel Frankrijk* 1, 413 [zholl. 1549] 1.4 daad *K. v. Hulst* 94 [vl. eind 16e e. (1546)] 1.5 kracht, kern, wezen *Dagb. v. Gent* 2 55; 57(1e pl.) [wmnl.vl. 1467-'90] 2.1 -sorteren, resultaat opleveren *Br. Middelburg* 1, 521 [wmnl. 1544] *Br. Middelburg* 1, 636 [zholl. na 1545] *Br. Middelburg* 3, 570 [zholl. 1549] 2.2 *by -e*, metterdaad *Br. Middelburg* 3, 154 [vl. 1484] 2.3 *in -e*, in feite, in wezen *Br. Middelburg* 1, 40 [holl. 1456] *Dagb. v. Gent* 2 57(2e pl.) [wmnl.vl. 1467-'90] *Syoens kroniek* 423 [zovl. c.1540] 2.4 *in effecte*, inderdaad *Dagb. v. Gent* 2 50 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Frankrijk* 1, 398 [zholl. 1546] 2.5 *ten effecte komen*, in orde komen *Br. Middelburg* 3, 248 [zholl. voor 1513] *Dagb. v. Gent* 1 267 [wmnl.vl. 1467-'90] 2.6 *teffecte stellen*, uitvoeren, volbrengen *Br. Middelburg* 1, 626 [brab. 1536] 2.7 *tot -e comen*, in orde komen *Br. handel Eng.* 2, 234 [brab. 1516]
- effectuent** adj. daadwerkelijk *Br. Middelburg* 3, 213 [wmnl. 1504]
- effenare*** 2 **heffeneere** subst. 'weegschaal' (niet 'weefgetouw', MNW, bet. 2) *Dagb. v. Gent* 2 302 [wmnl.vl. 1467-'90]
- effenen** 1 intr. een schikking treffen *R. v. Gorinchem* 88(2x) [holl. 1412]
- effenheit** 1 subst. kalmte, gelijkmoedigheid, gelatenheid (vgl. *Limb. sermoenen* 657-658 i.v.) *Limb. sermoenen* 577 [zolim. 2e kw. 14e e.] *Egidijs Woorde* 10 [wmnl.brab. 1459] BEATRIJS v. NAZARETH 24 [brab. c.1350]
- effenisse** 61. *effensche* adv. 'tegelijk' (z. **effens**) *Kamper schepenacten* 220 [ov. 1335]
- effens** 1 prep. naast, nevens *Leven van Lutgart* 135; 167 [wlimb. c.1300]
- effimer** subst. één dag durende, voorbijgaande koorts (vgl. JAN YP., *Medicina* 21) *Boec van medicinen* 205 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- efterijnghe** 6 - *deel*, ? (ed.: 'tonnetje, vaatje?') *Mirakelboeck* 80 [holl.nomnl. eind 16e e. (1451-'98)]
- egael** adj. gelijk *Br. handel Eng.* 2, 118 [zholl. 1503]
- egalike** adv. gelijkelijk *R. v. Gorinchem* 331 [holl. 1541]
- egelgars** subst. 'egelboterbloem, egelgras' *Synon. mnl. plantenn.* 272 [wmnl. eind 15e e.]
- egipsie** 7 Egyptenaren (z. **egyptien**) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 369 [ovl. 1463]
- egiptenaer** -**neer** **gipteneer** subst. zigeuner (vgl. ook Stallaert s.v. **egyptenaers**) *Ann. em.* 20, 180; 187 [vl.brab. 1496] *Auden. meng.* 5, 174 [ovl. 1442] *Auden. meng.* 5, 175 [ovl. 1445] *Auden. meng.* 5, 176 [ovl. 1496] *Auden. meng.* 5, 177 [ovl. 1509-'12]
- eifge** subst. 'klimop' *Synon. mnl. plantenn.* 270 [? 2e h. 15e e.]
- eigen*** 1 -**ghen** subst. 'eigen oordeel, eigen inzicht?' (ed. 222) JAN v. L., *Vijf man.* 110 [brab.nomnl. c.1425]
- eigenen*** 1 **eche**- trans. 'voor een bepaalden dienst aanwijzen, afzonderen' (Hwb, bet. 4) *Leven van Lutgart* 74; 199 [wlimb. c.1300]

eigenheit* 1 **eighen-** subst. 'het eigen ik' (WNT s.v. **eigenheid**, bet. 4; lat. *proprietas* ed. 254) *Soliloquium-vert.* 173; 182; 195 [wmnl.omnl. c.1430]

eigenlike* 1 **eighelic eygentlic** 1 adv. als eigenschap JAN v. L., *Vijf man.* 107 [brab.nomnl. c.1425] 2 slaafs (lat. *serviliter* ed. 51) *Parab. v. Cyrillus* 104 [holl. c.1475]

eigensoekelijc 3 **eygensoecke- eyghensoekelic** adj. 'zelf-zuchtig' *Sermonen* 19; 20; 110; 210; 405 [brab. na 1540] *Frensweger hs.* 132 [nomnl. c.1480]

eigenwillich eighen- eyghen- adj. 'eigenzinnig, zijn zin willende hebben' (Hwb) *Marialeg.* 1 194; 195(3x) [brab. 2e h. 15e e.] *Marialeg.* 2 194 [brab. 1550-1600] *Sp. d. Volc.* 381 [limb. 1466]

eigenwillicheit eygen- eyghenwillicheit subst. eigenzinnigheid *Sermonen* 283 [brab. na 1540] BRUGM., *Onuitg. serm.* 256 [zolimb. 1523] *Mnl. geest. ged. enz.* 89 [limb. eind 15e e.]

eighelic 1 onder **eigenlike**

eyckelboem subst. eik *Rek. v. Nijm.* 8, 63 [geld. 1542] *Rek. v. Nijm.* 8, 132 [geld. 1543]

eyercoucckin subst. eierkoekje *K. v. Brielle*² 254 [zholl. 1527]

eyerknecht subst. knecht die voor de eieren zorgt *Bronnen Rijnsburg* 780 [zholl. 1397]

eyermarct subst. eiermarkt *Gild. v. Utr.* 2, 259 [zholl.utr. 1436]

eygenaer subst. 'eigenaar' (Hwb) *R. v. Gouda* 518 [zholl. 1520] *Versl. O.V.R.* 2, 316 [zholl. 1649 (1508)]

eygenbrief subst. akte van eigendomsrecht *R. v. Amst.* 468 [holl. 1494-1512]

eygengenoot eygens- eyghenghenoot 1 subst. 'standgenoot, standgelijke onder het opzicht der vrije of allodiale bezittingen' (Stallaert) *Gem. gronden N.-Brab.* 283; 284 [brab. 1435] 2 'leden van het hof, dat de transakties behandelt over eigen goederen van een heer' (ed. 355) MOORS, *Oorkondentaal* 184 [wlimb. 1356] MOORS, *Oorkondentaal* 329 [wlimb. 1388] MOORS, *Oorkondentaal* 192 [wlimb. 1398]

eygenpandinge subst. het 'eigenpand' houden (vgl. WNT s.v. **eigenpanden** en **eigenpand**) *R. v. Amst.* 583 [holl. 1503]

eygenpan(d)t subst. 'voorheen te Amsterdam, panding die eigendomsrecht medebracht' (WNT) *R. v. Amst.* 467 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 583(2x) [holl. 1503]

eygenshoef subst. 'laathof, dat transakties behandelt betreffende de eigen goederen' (ed. 347) MOORS, *Oorkondentaal* 188 [wlimb. 1356]

eygensgenoot onder **eygengenoot**

eygentlic 1 onder **eigenlike**

eijgenwijs eyghen- adj. eigenwijs, eigenzinnig *Sermonen* 254; 287 [brab. na 1540] *Sp. d. Volc.* 267; 377; 381 [limb. 1466]

eykenappel subst. 'galappel' *Synon. mnl. plantenn.* 273 [? 2e h. 15e e.]

eijlander subst. 'eilandbewoner' (Hwb) *Stadr. Kampen* 24 [wov. 1461]

eylantshorn subst. elandshoorn *Br. Middelburg* 3, 473 [wmnl. 1545]

eynde 1 onder **ende**

eyndeldarme subst. 'endeldarm' (ed. 2, 297) *Spiegel der sonden* 2, 37 [geld. 1434-'36]

eynge 6 onder **enige** *R. v. Gorinchem*

eynteftich 7 **-efftich** z. **entachtich** *R. v. Tiel* 10 [geld. 1447] *R. v. Tiel* 137 [geld. 17e e. (voor 1447)]

- eyntsclapp** subst. 'beeindiging, beslissing' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 6, 230 [geld. 1539]
- eyplaestere** subst. 'wondpleister' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 25 [zholl.utr. 1471]
- eyschersche** subst. eiseres *Br. handel Eng.* 2, 135; 136 [zholl. 1506]
- eysymera** subst. naam van een vis, die maar één dag leeft (lat. *effemera* ed. 39) *Parab. v. Cyrillus* 97 [holl. c.1475]
- eijuijn** 1 onder **ejuun**
- eysschenboem** onder **essenboem**
- einser** subst. unster, weeghaak *Corpus-Gysseling I* 649 [wvl. 1281-'82]
- eisc*** 1 **eyssch** subst. 'oproeping' (Hwb, sub bet. 1) *Sak-senspiegel* 1, 41 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]
- ejuun*** 1 **eijuun** 1 **ronde** -, 'ui, ajuin' *Herbarius in dyetsche* 455 [vl. 1484] 2 **langhe** -, 'Cepa oblonga, Allium fistulosum' *Herbarius in dyetsche* 455 [vl. 1484] z. onder **anjuyn, ghun, yuyen**
- elantshuyt** subst. elandshuid *Br. Middelburg* 3, 423 [wmnl. 1544]
- elbore** subst. naam van een Saraceense (af)god *Marg. v. Lymborch* 104b; 107b [brab. 1516]
- elcygelic elcerygelic** pron. 'ieder' (Hwb) *R. v. Nedersticht* 1, 30; 31; 32 [holl.utr. 1437] *R. v. Nedersticht* 1, 43 [holl.utr. 1438]
- elect** 1 subst. gekozen, maar nog niet gewijde abdis *Bronnen Rijnsburg* 987 [zholl. 1495]
- electeur** subst. lid van een kiescollege *Br. Middelburg* 1, 75(nx); 76(nx) [brab. 1521]
- electie** subst. 'verkiezing' (Rh. Gl., bet. 1) *Dagb. v. Gent* 1 120 [wmnl.vl. 1467-'90] *Frensweger hs.* 257 [nomnl. c.1480] *Br. Middelburg* 1, 75(2x) [brab. 1521] *Br. Middelburg* 1, 66 [zholl. 1528]
- electrum*** 1 **-tron** subst. 'mengsel van 4 delen goud en 1 deel zilver of 3 delen zilver en 1 deel goud' (ed. 323 n.2) *M. v. H., Boek b. g.* 323 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- elemny gomme** -, 'elemihars' (Braekman 1965, 89) *Mnl. gen. recepten* 65 [vl. 1e h. 15e e.]
- elemosinier** subst. 'aalmoesgever' (ed. 1, 216) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 347 [nholl. 1480] z. onder **aelmoesniere**
- elen*** 3 **eele(n)** 1.1 adj. zeemlederen (niet subst. eland zoals in MNW s.v. **elen**, vgl. *TNTL* 39 (1920), 161-162) *R. v. Haarl.* 227 [zholl. 1560 (1538)] 2.1 subst. 'eland' (z. *TNTL* 37 (1919), 246) *R. v. Gouda* 110 [zholl. 1488-'95]
- elevacie** subst. opheffing van miskelk en hostie na de consecratie *Kl. v. Diepenv. hs.* 298 [geld.ov. 1534] *Biographieën* 29, 25 [geld.ov. c.1480] *Bronnen Rijnsburg* 1038 [zholl. 1491]
- elghelt** subst. accijns per el verkocht laken *R. v. Gorinchem* 40 [holl. 1392] *R. v. Gorinchem* 198 [holl. 1398]
- elhorn** subst. 'vlier' *Synon. mnl. plantenn.* 300 [nsaks. eind 14e e.]
- eligeren** trans. kiezen *Br. Middelburg* 1, 166 [vwmnl. 1528]
- ellendichliken** adv. op deerniswekkende wijze; smartelijk (vgl. onder **allendichlyc**) *BRUGM., Onuitg. serm.* 6; 94 [zolim. 1523]
- ellenstoc(k)** subst. (maat)stok van een el lang *Stadb. van Groningen* 39 [gron. c.1440] *Stadr. Groningen* 46 [gron. 1425]
- elmezier** 'aalmoezenier' (Hwb s.v. **aelmoesenier**) *Rek. v. Nijm.* 8, 132 [geld. 1543]

elnen

elnen trans. 'meten met de el' (Hwb) *Gron. gildrecht* 384 [nomnl. 1510-'20]

eloips adj. ongehuwd (vgl. **eenlope**) *Stadr. Nijmegen* 252 [geld. 15-16e e. <1538>]

elp subst. 'olifant' (Hwb) *Troyen hs.* 1, 273 [? 1e h. 15e e.]

elsater subst. wijn uit de Elzas *Br. handel Eng.* 2, 534 [zholl. 1541]

elsen 7 -sene z. **alsene** (I) *Synon. mnl. plantenn.* 264 [? c.1490]

elsenboom -boem subst. els, elzeboom (vgl. **else**) *R. v. Haarl.* 101 [zholl. 15e e. <1390-1404>] *Rek. v. Gouda* 307 [holl. 1438]

elsenhoet 7 onder **eelsholt**

elsenpael else- elssenpaell subst. paal van elzehout *R. v. Amst.* 601 [holl. voor 1533] *Rek. v. Nijm.* 6, 92(7x); 93(11x); 94(5x); 102; 103 [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 6, 174 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 8, 69 [geld. 1542]

elseter 7 z. **elsate** *Mnl. woordkunde* 139 [geld. 1469]

elssenslieth eelssenslyt else- subst. dunne paal van elzehout *Rek. v. Nijm.* 3, 312 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 31; 42 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 101 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 6, 57; 60 [geld. 1536]

elssepael onder **elsenpael**

elssestaek subst. staak van elzehout *Rek. v. Nijm.* 6, 93 [geld. 1537]

elst 1 **helst** subst. elzenbos *Ann. em.* 19, 306 [wvl. 1390] *Ann. em.* 25, 83 [vl. 1460]

elwaerder adv. elders *Bijdr. Ruusbroec* 11 [brab. 1461]

emboeseren trans. door beloften of vleierij ertoe brengen te doen wat men wenst (vgl. fr. *emboiser*) *Ann. em.* 14, 379 [vl. 1488]

emigramen 6 onder **emigranie** JAN YP., *Cyrurgie*

emigranie *emigramen* l. *emigranien* subst. 'migraine' (lat. *hemicrania* ed. 245) JAN YP., *Cyrurgie* 78 [vl. 1351]

eminent adj. bijzonder, buitengewoon (vgl. WNT, bet. c) *Br. Middelburg* 3, 388 [wmnl. 1540]

emme subst. de letter m *Ann. em.* 15, 275 [vl. 1500]

emmergelt subst. 'omslag ten behoeve van brandemmers' (WNT s.v. **emmer** (I), Samenst.) *Rek. v. Leiden* 2, 364 [zholl. 1434]

emolument subst. baat, voordeel *Syoens kroniek* 327 [zovl. c.1540] *Br. Middelburg* 3, 114 [vl. 1458] *Br. Middelburg* 2, 369 [zholl. 1477] *Br. Middelburg* 1, 62 [wmnl. 1496 <1482>] *Br. Middelburg* 1, 76 [brab. 1521]

empesschement empecement subst. bezwaar, beletsel, belemmering *Bouc v. Audiënc.* 186 [wmnl.vl. 1370-'78] *Br. handel Frankrijk* 1, 256 [zholl. 1506]

empesement 6 onder **empressement** *Dagb. v. Gent* 1

empima subst. 'verzameling van etter binnen een afgesloten ruimte' (*Leuvense bijdragen* 61 (1972), 18) JAN YP., *Medicina* 112 [vl. 1351]

employmentgelt subst. tol in Engeland van buitenlandse kooplieden geheven *Br. handel Eng.* 2, 649 [brab. 1546]

employeren am- en- in- 1.1 trans. gebruiken, aanwenden *R. v. Haarl.* 261 [zholl. 1e h. 16e e. <1541>] *K. v. Hulst* 88 [vl. eind 16e e. <1486>] *K. v. Hulst* 97 [vl. eind 16e e. <1487>] *Br. handel Eng.* 2, 365 [zholl. 1527] *Br. handel Eng.* 2, 512 [zholl. 1541] *Br. Middelburg* 2, 392 [zholl. 1492] *Br. Middelburg* 2, 12 [wmnl. 1509] *Br. Middelburg* 1, 175 [zholl. 1536] **1.2** 'tewerkstellen' (WNT) *Dagb. v. Gent* 1 318 [wmnl.vl. 1467-'90] **2.1** *hem -*, zich inspannen, ijveren *Br. handel Eng.* 2, 327 [zholl. 1525]

Br. Middelburg 1, 465 [zholl. 1532] *Br. Middelburg* 3, 575 [zholl. 1e h. 16e e.] *Syoens kroniek* 342 [zovl. c.1540] **2.2 hem - op**, 'zich toeleggen op' (ed. 258) *Doct. des tijts* 105 [holl. 1486]

empressement *empesement* l. *empressement* subst. druk (op iem. uitgeoefend) *Dagb. v. Gent* 1 209 [wmnl.vl. 1467-'90]

enboven 1 prep. boven *Griseldis histori* 4, 22 [geld.ov. c.1470]

enck 7 z. inct *Rek. v. Nijm.* 8, 244 [geld. 1544]

ende 1 conj. en wel *Spiegel der sonden* 2, 163 [geld. 1434-'36]

ende* 1 *eyn- -te* 1.1 subst. 'naam voor een bijzondere soort land of weide' (ed. 356) MOORS, *Oorkondentaal* 336 [wlimb. 1386] **2.1 bi den - hebben**, 'onderhanden hebben' (ed. 247 n.6) *Stichtige punten* 247 [geld.ov. c.1475]

endelijc* 1 *eyndelic* adj. eindig, vergankelijk, tijdelijk BRUGM., *Onuitg. serm.* 106(2x) [zolim. 1523]

endeloos* 3 *-loes indeloos* adj. 'eindeloos', 'oneindig' (HADEW., *Mengeldichten* 159) HADEW., *Mengeldichten* 97; 117; 121 [brab. 2e h. 15e e.] *Nwe. reeks lettk.* 7, 1 43 [wmnl.brab. c.1350]

endigen 1.1 trans. beslechten *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 189 [nomnl. 15e e. <1395>] **2.1 intr.** 'eindigen' (Hwb) MAUBURNUS, *Scala* 131 [geld.ov. 1558]

endivie subst. 'andijvie' (ed. 271) *Boec van medicinen* 127 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

endivieblad subst. andijvieblad *Boec van medicinen* 167 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

endiviewater *endunewater* l. *endiviewater* subst. 'water van andijvie' (Braekman 1965, 89) *Mnl. gen. recepten* 74 [vl. 1e h. 15e e.]

endunewater 6 onder *endiviewater* *Mnl. gen. recepten*

engel* 1 *ingel grote -*, aartsengel (lat. *archangelus*) *St. Aug. hantboec* 173 [brab. 2e h. 14e e.]

engelkerse subst. 'kaars gedragen door een engelfiguur' (ed. 1040 n.3) *Bronnen Rijnsburg* 1040 [zholl. 1495]

engellsteen subst. 'Engelsche krijtsteen' (ed. 406 n.3) *Br. Dom Utrecht* 2, 406 [utr. 1467]

engelsc* 1 *-sch engelsche groet*, groet, begroeting van Maria door de engel Gabriël *Marialeg.* 1246 [holl. 1479]

engen* 1 *ingen* intr. 'zich kwellen, afsloven' (Hwb, bet. II, 2) *Parthonopeus* XCV [vl. m. 14e e.]

engever ingver subst. 'gember' (*Synon. mnl. plantenn.* 273; z. *gingebare*) *Synon. mnl. plantenn.* 273 [nsaks. eind 14e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 273 [? 2e h. 15e e.]

engheesten 7 'zijn geest instorten' (ed. 1, 216; z. *ingees-*ten) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 334 [nholl. 1480]

enghel subst. naam van een maat, hoeveelheid (van hout) *R. v. Amst.* 593 [holl. voor 1533]

engher subst. 'herendienst' (ed. 347) MOORS, *Oorkondentaal* 267 [wlimb. 1376]

engiencamere subst. kamer van een vuurwapen *Dagb. v. Gent* 2 301 [wmnl.vl. 1467-'90]

engienhuus engienen- subst. bergplaats van oorlogstuig *Dagb. v. Gent* 2 297; 298(2x); 301; 304; 305 [wmnl.vl. 1467-'90]

enicheit* 1 *een- 1* subst. enkelvoudigheid (lat. *simplicitas*) *Mnl. Boethius-vert.* 207 [vl. 1470] **2** 'overeenkomst, vennootschap' (Hwb, bet. 3) *Ann. em.* 1, 58 [ovl. 1477]

enigermere adj. enig ander *Stadr. Kampen* 14 [wov. 1458]

enighinghe subst. vereniging, het een zijn met (lat. *unio* ed. 254) *Soliloquium*-vert. 230 [wmnl.omnl. c.1430]

eninge* 1 -**yngh**e subst. 'rechtsgebied' (Hwb, bet. 4) *R. v. Gorinchem* 89 [holl. 1412] *R. v. Gorinchem* 27 [holl. 1656 <1382>]

enkel 1 adj. enig (in zijn soort), waarvan er maar één is *Mnl. geest. proza* 117 [brab. 2e h. 14e e.]

enorm adj. 'buitengewoon' (Hwb) *Ann. em.* 10, 449 [vl. 1477]

employeren onder **employeren**

enqueste subst. 'onderzoek' (WNT) *Br. Middelburg* 2, 418 [wmnl. 1503] *Br. Middelburg* 2, 425 [wmnl. 1507] *Br. Middelburg* 2, 443(2x) [wmnl. 1517] *Br. Middelburg* 2, 467 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 1, 99 [wmnl. 1548]

enteprinse 6 onder **entreprise** *Dagb. v. Gent* 2

entercours onder **entrecours**

entfangnisse 3 onder **ontvangenisse**

entide *etide* l. **entide** adv. 'op tijd' (ed. 73) *Boec der minnen* 47 [wmnl.omnl. c.1320]

entre onder **entree**

entrecours **enter-** **inter-** **intre-** **entrecourxs** subst. (handels)overeenkomst tussen twee landen *Br. Middelburg* 2, 387 [wmnl. 1488] *Br. Middelburg* 2, 403 [wmnl. 1496] *Br. Middelburg* 3, 245 [zholl. 1512] *Br. handel Eng.* 1, 1023(3x) [vl. 1469] *Br. handel Eng.* 2, 72 [brab. 1496] *Br. handel Eng.* 2, 274 [zholl. 1520]

entree -**tre** subst. intocht *Dagb. v. Gent* 2 193(2x); 205 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 261 [wmnl.vl. kort na 1515]

entregheit subst. tol of heffing in Engeland *Br. handel Eng.* 2, 590 [brab. 1545]

entremes subst. 'gerecht, spijs' (Hwb) *Leven van Lutgart* 66(2x) [wlimb. c.1300]

entrent 7 prep. in de nabijheid van (z. **ommetrent**) *Mnl. gen. recepten* 62 [vl. 1e h. 15e e.]

entreprise **enteprinse** l. **entreprise** subst. aanslag *Dagb. v. Gent* 2 235 [wmnl.vl. 1467-'90]

entusschen* 3 **een-** -**tuschen** adv. tussen *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 92 [nomnl. 1386] *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 179 [nomnl. 15e e. <1395>]

enuchterne* 3 **innuchterne** adj. nuchter (z. *TNTL* 25 (1906), 144 en *Gloss. Bern.* s.v. **sobrius**) *Rose* 208 [vl.brab. 1e kw. 14e e.]

enweescheydinghe subst. afscheiding *Frenswegér hs.* 165 [nomnl. c.1480]

enwechstelen intr. wegsluipen (vgl. **wechstelen**) *Stichtige punten* 200 [geld.ov. c.1475]

epistelboec subst. brievenboek *Jhesus collacien* 213(2x) [nholl.vl. c.1480]

epistelboecgen subst. boekje met epistelteksten, epistolarium *Gesch. Jacobikerk* 257 [holl.utr. 1484-'88]

eppe 1 **1 tam** -, 'selderie, tuineppe' *Herbarius in dyetsche* 445 [vl. 1484] 2 **wilt** -, 'speenkruid, kleine gouwe' *Herbarius in dyetsche* 445 [vl. 1484] 3 - **dat int water wast**, 'wateranonkel, waterhanevoet' *Herbarius in dyetsche* 445 [vl. 1484]

eppesaet subst. 'zaad van eppe' (Braekman 1965, 89) *Mnl. gen. recepten* 42 [vl. 1e h. 15e e.]

equaliteyt subst. gelijkheid *Br. handel Frankrijk* 1, 416 [brab. 1549]

equiteit -**teyt** subst. billijkheid, redelijkheid *Br. Middelburg* 3, 314 [zholl. 1523] *Br. Middelburg* 3, 328 [wmnl. 1525] *Br. Middelburg* 3, 582 [wmnl. 1546]

erarnen 1 trans. moeizaam verdienen (vgl. **arnen**)

TAULER-*hss.* 343 [olimb. 1442] 2 'vrijkopen' (TAULER-*hss.* 398; vgl. **arnen**) TAULER-*hss.* 270; 350 [olimb. 1442]

erbrant subst. verbranding, het verbrand zijn *Mnl. gen. recepten* 112 [vl. 1e h. 15e e.]

erchsel subst. 'waardevermindering' (ed. 347) MOORS, *Oorkondentaal* 179 [wlimb. 1391]

erdagen eerdaghen 1 trans. 'verdagen' (Hwb) *Bouc v. Audiënc.* 431 [wmnl.vl. 1370-'78] 2 opnieuw dagen *Bouc v. Audiënc.* 474; 610; 703(2x); 741(2x) [wmnl.vl. 1370-'78]

erde 1 irr- 1.1 subst. grondgebied *R. v. Tiel* 95 [geld. 1495] 2.2 *die - lenen*, tot rechtsgebied geven om er de vierschaar te spannen *Over oude woorden* 135 [wlimb. 1432]

erden* 1 eer- trans. 'eene bewerking van laken, de wol met volaarde van de vetdeelen zuiveren' (Hwb, bet. 3) *Gesch. Antwerpen* 2, 562(nx) [brab. 1311]

erdenpot* 3 eerde- subst. 'vaatwerk van leem of aarde-werk' *Rek. v. Nijm.* 6, 216 [geld. 1539]

erderike* 1 aertrijck eertrijc subst. grond (z. WNT Suppl. s.v. **aardrijk**, bet. 3) BRUGM., *Onuitg. serm.* 230 [zolim. 1523] *R. v. Amst.* 474(2x) [holl. 1494-1512]

erdnote* 1 aert- subst. aardaker of alruinwortel *K. v. Brielle*² 237(2x) [zholl. 1527]

ere* 1 eere *ter eeren comen*, meerderjarig worden *Boeck erffrenten* 262 [nbrab. 1526]

erectie subst. oprichting, stichting *Br. Middelburg* 3, 321 [brab. 1523] *R. v. Reimersw.* 67 [vl. brab. 1e h. 16e e. <1504>]

erenberch subst. 'mouw' (lat. *suppara*; vgl. *Gloss. Harl. suparus-mouwe* en z. *TNTL* 11 (1892), 1-5) *Gloss. Bernense* 325 [wlimb. obrab. 1e h. 13e e.]

erenstecheit 1 onder ernsticheit

erfcustinghe subst. 'verbintenis op een erf gevestigd' (Hwb s.v. **erfcusten**) *R. v. Amst.* 12 [holl. 1413]

erfdeel subst. 'erfdeel' (Hwb) *Stadb. van Groningen* 18 [gron. c.1440]

erfdochter 3 arff- erff- subst. 'erfdochter' (vgl. **erffjuffer**) *Wfri. stadrechten* 1, 81 [holl. 17e e. <1450>] *Etstoel Drenthe* 93 [dr. 1571 <1472>] *Etstoel Drenthe* 111 [dr. 1571 <1476>] *Etstoel Drenthe* 214 [dr. 1571 <1518>]

erfecheit 5 onder ervicheit

erffclaighe subst. 'aanklacht met betrekking tot een onroerend goed' (Hwb) *R. v. Nedersticht* 1, 194 [holl. utr. 1523 <1504>]

erffguet onder erfgoet

erffhuysrecht subst. 'de rechtsregelen voor een erfhuis geldende' (Hwb) *Stadr. Nijmegen* 249 [geld. 15-16e e. <1531>] *Stadr. Nijmegen* 405; 406(2x) [geld. begin 16e e.]

erffleenvrouwe subst. houdster van een erfelijk leen *Versl. O.V.R.* 7, 69 [zholl. c.1600 <1429>]

erffmaighgescheit 3 onder erfmagesceit

erffmauwer subst. 'erfelijk recht op een 'mouder' graan' (Hwb s.v. **erfmouder**) *Boeck erffrenten* 313 [nbrab. 1526 <1483>]

erfgheboren adj. 'erfelijk' (Hwb) *Gedenkw. Gelderland* 2, 165 [omnl. 1361]

erfgoet erffguet subst. 'onroerend goed' (Hwb, bet. 2) *Br. Middelburg* 1, 69 [wmnl. 1515] *R. v. Tiel* 104 [geld. 1500]

erfhuurwaer subst. erfpacht *Bronnen Rijnsburg* 79 [zholl. 1320]

erfinge onder ervinghe

erfmagesceit*

erfmagesceit* 3 **erffmaighgesceit** subst. 'toewijzing van erf aan de verschillende 'magen' van dezelfde erflater' *Stadr. Nijmegen* 248 [geld. 15-16e e. (1531)] vgl. onder **arffmaighscheidiinge**

erfnaemscip arf- subst. de staat van erfgenaam *R. v. Zierikzee* 280; 281 [wmnl. 1485]

erfraet subst. 'raad, zittende krachtens erfrecht' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 1, 111 [zholl.utr. 1493]

erfspelt subst. 'spelt, die jaarlijks moet betaald worden als pacht of cijns' (ed. 347) MOORS, *Oorkondentaal* 151 [wlimb. 1397]

erfweeckmisse erff- subst. erfelijke verplichting om wekelijks op een bepaalde dag een mis te lezen voor een overledene *Boeck erffrenten* 277 [nbrab. 1526 (1497)] *Boeck erffrenten* 315 [nbrab. 1526]

erfwinninge* 1 **-ghe** subst. 'het gebruiken van een gehypotekeerde beemd, zolang de rente betaald wordt' (ed. 356) MOORS, *Oorkondentaal* 83 [wlimb. 1364] MOORS, *Oorkondentaal* 84 [wlimb. 1387]

ergernisse* 3 **ar-** subst. ergernis *Sermonen* 9 [brab. na 1540]

ergeven 1 **1.1** refl. 'zich overgeven of wijden aan' (Hwb, bet. 2) *Rek. v. Nijm.* 5, 132 [geld. 1534] **2.1** *sich ten eende* -, eindigen, aflopen *Rek. v. Nijm.* 6, 65 [geld. 1536]

erghelic 7 z. **argelijc** *Dagb. v. Gent* 1 294 [wmnl.vl. 1467-'90]

erigeren -ieren 1 trans. oprichten *R. v. Reimersw.* 67 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1504)] 2 bouwen *Br. Middelburg* 1, 631 [zholl. 1536] 3 aanleggen (m.b.t. een haven) *Br. Middelburg* 3, 358 [wmnl. 1531] 4 verheffen, grootmaken, tot bloei brengen *Syoens kroniek* 188 [zovl. c.1540]

erincheit subst. 'dwaling' (ed. 660) *Limb. sermoenen* 226 [zolim. 2e kw. 14e e.]

erke 1 onder **arke**

erkenninge subst. 'waardeering; taxatie' (Hwb) *Warfs-constitutien* 63 [gron. 1454]

erledigen* 1 **-diegen sich** -, 'zich vrijmaken' (Hwb) *Stadr. Steenwijk* 147 [ov. 1544-'49]

erm- zie onder **arm-**

ermensculdt subst. 'schuld ten nadeele der armen, het niet betalen van renten van goederen, aan 'de armen' toebehoorende' (Hwb s.v. **armenschult**) *Wfri. stadrechten* 2, 307 [holl. c.1550 (1452)]

erme(r)voicht onder **armevoocht**

ermoyse subst. 'absintalsem, alsem' (vgl. fr. *armoise*, Braekman 1965, 89) *Mnl. gen. recepten* 120 [wvl. 1305]

ernst 1 subst. toorn, verbolgenheid (vgl. Schiller-Lüb-
ben i.v.) *Cancelierb.* 172(2x); 173(2x) [zolim. 1471]

ernsticheit* 1 **erenstecheit sine** - *geven*, zijn best doen (lat. *operam dare*) *St. Aug. hantboec* 85 [brab. 2e h. 14e e.]

erre subst. 'plantnaam?' (Braekman 1965, 89) *Mnl. gen. recepten* 135 [wvl. 1305]

errementen subst. pl. rechtsgang (cf. fr. *errements*) *Br. Middelburg* 1, 95 [wmnl. 1548]

erreur erruer 1 subst. fout, dwaling *Dagb. v. Gent* 2 283 [wmnl.vl. kort na 1515] 2 'vergissing' (Rh. Gl., bet. 2) *Br. Middelburg* 3, 246 [zholl. 1512] 3 'beroering, verwarring' (Rh. Gl., bet. 4) *Drie con.* 157b [wmnl.brab. c.1460]

erscenen 7 partc. 'verschijnen' (ed. 347, z. **erscinen**) MOORS, *Oorkondentaal* 237 [wlimb. 1343]

ersgat* 1 **aers-** subst. achterstuk van een schapevacht *Br. handel Eng.* 2, 602 [zholl. 1545]

ersminte subst. 'munt' (cf. meng. *horsminte* ed. 286)

Synon. mnl. plantenn. 286 [wvl. c.1200]

erstcops 2 onder **eerstcoops**

ertbesiecr uut heert- subst. aardbeiplant (vgl. Vandewiele II 1965, 311) *Mnl. gen. recepten* 131; 132 [wvl. 1305]

ertcens erttsys subst. 'grondcijs' (ed. 347) MOORS, *Oorkondentaal* 130 [wlimb. 1380] MOORS, *Oorkondentaal* 245 [wlimb. 1390]

erthuyss eert- subst. schans (vgl. Schiller-Lübben s.v. *erdhûs*) *Rek. v. Nijm.* 3, 30 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 86; 96 [geld. 1522]

ertivelt 1 onder **hartvelt**

ertrike 7 z. **arthitike** *Bouc v. Audiënc.* 415 [wmnl.vl. 1370-'78]

ertshertoch onder **eertshertoch**

ertstandelich eerststaldich *dat ertstandelighe korn*, het te velde staande, gemaaide koren (vgl. Lasch-Borchling 1, 610) *Saksenspiegel* 1, 105 [holl.utr. 1e kw. 15e e.] *Saksenspiegel* 2, 181 [nholl.omnl. 1451]

erugineus adj. 'roestkleurig' (*Leuvense bijdragen* 61 (1972), 18) JAN YP., *Medicina* 106 [vl. 1351]

erve* 1 **eerve** *in -n gaen*, in erfpacht nemen *Syoens kroniek* 208(nx); 429 [zovl. c.1540]

erveloos 1.1 adj. zonder erfrecht *Saksenspiegel* 1, 18 [holl.utr. 1e kw. 15e e.] 2.1 adv. zonder wettige erfgenaam *Saksenspiegel* 1, 24 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

ervicheit* 5 **erfech-** subst. eigendom, bezit *Mnl. geest. proza* 193 [brab. 1388]

ervinghe erf- subst. erfenis *Kamper schepenacten* 249 [ov. 1338] *Kamper schepenacten* 262 [ov. 1339]

es 7 subst. wezen, zijn (vgl. *esse*) G. APPELMANS, *Glose* 100; 104 [obrab.limb. c.1350]

esbatementeur subst. toneelspeler *Gesch. kamers rhetor.* 19 [vl. 1471]

esbatementspil subst. esbatement *Br. Middelburg* 1, 155 [wmnl. 1515]

eschboem onder **essenboem**

ezel esule subst. 'heksenmelk' *Synon. mnl. plantenn.* 271 [vl. 1483] *Synon. mnl. plantenn.* 271 [wvl. 1305]

eselachtich adj. 'traag' (Hwb) *Blome d. Doochd.* 107 [holl. c.1485]

eselen adj. 'grauw' (ed. 347) MOORS, *Oorkondentaal* 306(2x) [wlimb. 1396]

ezellade subst. houtmaat van 16 stukken hout (z. Stallaert s.v. *esellade*) *Auden. meng.* 4, 166(nx) [brab. 1548]

eselrijder subst. ezelrijder *Sermonen* 345 [brab. na 1540]

ezelsvoet subst. zware, plompe poot *Parab. v. Cyrillus* 65 [holl. c.1475]

espaerne subst. belasting (synon. van *bede*) *R. v. Gouda* 252 [zholl. 1510]

esschenhout essenholt ysschen- subst. essehout, stuk essehout JAN YP., *Cyrurgie* 212 [vl. 1351] *Tol v. Iersekeroord* 10 [brab. 1444] *Rek. v. Nijm.* 7, 138 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 66 [geld. 1542]

esse 1 *in -*, 'in goeden staat' (Hwb) *Br. Middelburg* 1, 636 [zholl. na 1545]

essenboem esch- eysschen- (h)esschen- subst. 'es' (*Synon. mnl. plantenn.* 271) *Boec van medicinen* 129; 130; 197 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *Br. Middelburg* 1, 471 [zholl. voor 1547] *Rek. v. Nijm.* 3, 73 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 8, 63 [geld. 1542] *Synon. mnl. plantenn.* 271 [wbrab. c.1351] *Mnl. gen. recepten* 19 [vl. 1e h. 15e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 271 [vl. 1483]

essenholt onder **esschenhout**

essijn 7 onder **asijn**

esteric(k) subst. vlasstengel (vgl. WNT s.v. **ester** en *TNTL* 16 (1897), 8-9) *TNTL* 16, 8 [holl.vl. c.1425]

estimatie -cie extimacie 1 subst. schatting, taxatie *Brab. jachtrecht* 58 [brab. 1462] *Tol v. Iersekeroord* 43 [brab. 1482] *Br. handel Eng.* 2, 416 [brab. 1532] *Br. handel Eng.* 2, 603 [zholl. 1545] *Br. Middelburg* 2, 404; 405 [zholl. 1497] *Br. Middelburg* 2, 413(2x) [zholl. 1501] *Bouc v. Audienc.* 265 [wmnl.vl. 1370-'78] *Br. handel Eng.* 1, 1104 [vl. 1475] *Br. handel Frankrijk* 1, 165 [zholl. 1477] *Br. handel Frankrijk* 1, 207 [zholl. 1490] *Br. handel Frankrijk* 1, 219 [zholl. 1493] 2 'waarde, achting' (Rh. Gl.) *Draperie Haag* 297 [zholl. c.1625 (c.1496)]

estimeren esty- exti- 1 trans. 'schatten, taxeren' (Rh. Gl., bet. 1) *Bouc v. Audienc.* 493 [wmnl.vl. 1370-'78] *Sermonen* 168; 412 [brab. na 1540] *Syoens kroniek* 433 [zovl. c.1540] *Tol v. Iersekeroord* 31(2x) [brab. 1475] *Br. handel Eng.* 1, 1156 [zholl. 1479] *Br. handel Eng.* 2, 415 [brab. 1532] *Dagb. v. Gent* 1 58 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Frankrijk* 1, 125 [brab. 1466] *Br. handel Frankrijk* 1, 164 [zholl. 1477] *Br. handel Frankrijk* 1, 242 [zholl. 1499] *Br. handel Frankrijk* 1, 338 [zholl. 1529] 2 'achten, beschouwen' (Rh. Gl., bet. 2) *Br. handel Eng.* 2, 335 [zholl. 1525]

estrahier 7 z. **stragiers** *Ann. em.* 32, 35 [vl. 1530]

estrangius adj. vreemd, vreemdelingen toebehorend *Bronnen Rijnsburg* 530 [zholl. 1532]

estrangier subst. vreemdeling *Br. handel Eng.* 2, 636 [brab. 1546]

esule onder **ezel**

etdaghes subst. wsch. gildedag (vgl. Stallaert s.v. **eet**) *Ann. em.* 18, 92 [vl. 1475]

etekost subst. 'voedsel' (Hwb) *Exordium magnum* 2 [nomnl. 1e h. 15e e.]

etelbaer adj. eetbaar *R. v. Amst.* 356; 357 [holl. 1494-1512]

etelkoren -corn subst. 'koren voor eigen gebruik bestemd' (Hwb; vgl. onder **eetkoorn**) *R. v. Amst.* 168 [holl. 1452-'94] *R. v. Gouda* 333 [zholl. 1521]

etelwair eettel- -waer subst. 'eetwaar' (Hwb) *R. v. Amst.* 89; 109(2x); 184; 221 [holl. 1452-'94]

etemes subst. eetmes *Kl. v. Diepenv. hs.* 146 [geld.ov. 1534]

eten 1 1.1 trans. ernstig benadelen *R. v. Haarl.* 272 [zholl. 1e h. 16e e. (1544)] 2.1 *dat gilde -*, een gilde-maaltijd houden *R. v. Haarl.* 146 [zholl. 2e h. 15e e. (1460)] *R. v. Haarl.* 165 [zholl. 2e h. 15e e. (1483)] *R. v. Haarl.* 186 [zholl. 2e h. 15e e. (1497)] *R. v. Haarl.* 222 [zholl. 1560 (1517)]

etentijt 1 **heten-** subst. 'etenstijd' (Hwb, bet. 2) *Ann. em.* 25, 223 [vl. 1342] *Limb.* 1, 98 [brab.wvl. c.1350]

etere* 1 **eter** subst. verslinder *Mnl. geest. proza* 166 [wmnl. c.1543]

ethyke subst. 'hektische koorts, (...) kenmerkend voor longtering' (Elaut 1972, 24 n.79; vgl. mlat. *ethica* en *hectica*) *Antidotarium-vert.* 96 [vl. 1351]

etide 6 onder **entide** *Boec der minnen*

etynghe 7 z. **hatinge** (z. ook Stallaert s.v. **etinge** (II)) *Dagb. v. Gent* 1 141 [wmnl.vl. 1467-'90]

etzelick 7 z. **itlijc**, vgl. onder **ytlic** *Rek. v. Nijm.* 3, 239 [geld. 1526]

etten 1 trans. doen grazen, weiden (m.b.t. vee) *Versl. O.V.R.* 7, 96 [wbrab. c.1600 (1498)]

etteren intr. etteren JAN YP., *Cyrurgie* 29 [vl. 1351]

ettinge* 1 **-ghe** subst. 'weide' (Hwb, bet. 2) *Syoens kroniek* 212; 224 [zovl. c.1540]

- eufrasienblat** subst. blad van ogentroost (vgl. ed. 271) *Boec van medicinen* 165(2x) [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- eufrasienwater** subst. aftreksel van de bladeren van ogentroost *Boec van medicinen* 165(2x) [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- evaluacie** *avaluacien* l. *evaluacien* *Gem. gronden N.-Brab.* subst. waardebepaling (van een munt) *Gem. gronden N.-Brab.* 214 [brab. 1464] *Gem. gronden N.-Brab.* 149; 150 [brab. 1468] *Tol v. Iersekeroord* 41 [brab. 1482] *Tol v. Iersekeroord* 74 [vl. 1506]
- evangelijsch** adj. evangelisch *Mnl. geest. proza* 230 [wmnl. c.1550]
- evangeliseren ewangeliseren -lyseren** 1 trans. verkondigen *Levens v. Jezus* 6 [wvl. 1332] 2 onderzoeken (vgl. Hwb: m.b.t. een dossier processtukken 'nauwkeurig verzamelen en onderzoeken') *Br. Middelburg* 1, 96 [brab. 1548] *Bronnen Rijsburg* 1012 [zholl. 1498]
- evedasse** subst. hagedis *Boeck v. d. voirs. g.* 113 [nholl. c.1470]
- evelbaren** subst. 'duivel' (Hwb) *Leven van Lutgart* 36; 52; 89; 90; 132; 136; 167; 176 [wlimb. c.1300]
- eveldaet*** 3 *oevel-* *ieveldaet* l. *oeveldaet* subst. slechte daad (z. onder *ieveldaet*) *Kamper spreekw.* 28 [wov. 1550]
- evelschalk** subst. 'duivel' (Hwb) *Leven van Lutgart* 132 [wlimb. c.1300]
- evenaer** subst. balans, 'evenaar' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 202 [zholl.utr. 1414]
- evenboerticheit ebenboor-** subst. gelijkheid van stand *Saksenspiegel* 2, 195(2x) [nholl.omnl. 1451]
- evencaf** subst. haverdop (vgl. ed. 143 n.) *Tweede Rose* 143 [vl. c.1310]
- evenen** 1 intr. 'gelegen, te pas komen' (z. *TNTL* 13 (1894), 318-319, *cvende* l. *evende*; vgl. Hwb, bet. 2) *TNTL* 13, 318 [omnl. 18e e. <1377>] *Gedenkw. Gelderland* 3, 49 [geld. 18e e. <1377>]
- evenenmeele** subst. 'havermeel' (Braekman 1965, 90) *Mnl. gen. recepten* 26 [vl. 1e h. 15e e.]
- evenenstroe** subst. 'haverstro' (Braekman 1965, 90) *Mnl. gen. recepten* 32 [vl. 1e h. 15e e.]
- evenerente** onder **evenrente**
- eveneuwecheit** subst. het even eeuwig zijn ZER-BOLT, *Super modo* 131 [brab. c.1393-1402]
- eveninghe** subst. '(stads)waag' (Stallaert) *Bouc v. Audienc.* 929 [wmnl.vl. 1370-'78]
- evenkynder** subst. pl. 'Eva's kinderen, de mensen' (Hwb) *Mnl. psalmen* 11 [holl. eind 15e e.]
- evenmodich** adj. gelijkmoedig *Frensweger hs.* 239 [nomnl. c.1480]
- evenmoedelijc** adv. gelijkmoedig *Jord. v. Quedlinburg* 113 [wbrab. 1513]
- evenolder** subst. leeftijdgenoot (vgl. **evenoude**) *Frensweger hs.* 125 [nomnl. c.1480]
- evenrente eiven- evene-** subst. 'rente in haver uit te betalen' (Hwb) *Ann. em.* 19, 301; 307(3x) [wvl. c.1390] *Bouc v. Audienc.* 596; 701(3x) [wmnl.vl. 1370-'78]
- eventarieren** onder **inventarieren**
- eventarijs** onder **inventaris**
- everman** subst. 'veerman' (Hwb) *R. v. Amst.* 475 [holl. 1494-1512]
- everspit** subst. zwijgenspriet *Mariale.* 2 114 [nomnl. 1400-'50]
- eviden** adj. 'duidelijk, klaarblijkend' (Rh. Gl.) *Br. Miädeiburg* 1, 82 [wmnl. 1524]
- eviteren** 1 trans. vermijden *R. v. Haarl.* 188 [zholl. 1e

ewangeliseren

kw. 16e e. {1503?} 2 voorkómen *Br. handel Frankrijk* 1, 294 [zholl. 1518] *Br. Middelburg* 2, 413 [zholl. 1501] *Br. Middelburg* 2, 20 [brab. 1524]

ewangeliseren onder evangeliseren

ewelic 7 adj. 'ieder' (z. *iewelc*) BRUGM., *Verspr. serm.* 57 [st. 1476]

ewer - ... *jof*, 'of - of' (Hwb) *Kamper schepenacten* 201 [ov. 1332]

ewich 1 1 adj. 'geldend voor de eeuwigheid, bovennatuurlijk' (ed. 222) JAN v. L., *Vijf man.* 141 [brab.nomnl. c.1425] 2 'bovennatuurlijk levend òf: volgens zijn geloof levend' (ed. 222) JAN v. L., *Vijf man.* 127 [brab.nomnl. c.1425]

ewigen enen -, trans. iemand uitdagen tot een (twee)gevecht (vgl. *eenwijch*) *R. v. Gorinchem* 230 [holl. 1482-1501]

ewigen* 1 -ghen refl. 'blijven bestaan' (Hwb) *Saksenspiegel* 2, 96 [nholl.omnl. 1451]

exacontalitus subst. 'veelkleurige steen' (ed. 51) *Parab. v. Cyrillus* 66 [holl. c.1475]

exactie 1 subst. vordering *Br. Middelburg* 1, 514 [wmnl. 1528] 2 belasting, heffing (vgl. Hwb) *Tol v. Iersekeroord* 78; 79 [brab. 1512] *Dagb. v. Gent* 1 199(nx) [wmnl.vl. 1467-'90] 3 'afpersing' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 2, 425 [wmnl. 1507] *Br. Middelburg* 3, 397 [wmnl. voor 1541] *Dagb. v. Gent* 1 222; 333 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 101 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 2, 647 [brab. 1546]

exactionneren enen -, trans. meer (belasting) eisen van iemand dan wettelijk vastgesteld is *Br. Middelburg* 3, 552 [wmnl. 1546]

exaltatie -ci(e) 1 subst. 'verheffing, verheerlijking, lofprijzing' (Rh. Gl., bet. 1) *Syoens kroniek* 427 [zovl. c.1540] 2 'het teken waarin een planeet extra kracht heeft' (ed. 78) BARTH. ENGELSMAN 116(2x); 117; 118(2x) [holl. 1485]

examen exsa- exame subst. 'onderzoek' (Hwb); ondervraging *Syoens kroniek* 417 [zovl. c.1540] *Br. Middelburg* 1, 419 [wmnl. eind 15e e.] *Ann. em.* 10, 439 [vl. 1477] *Ann. em.* 13, 104(3x); 118; 121; 122; 129(2x) [vl. 1488] *R. v. Gouda* 264 [zholl. 1521]

examinacie subst. onderzoek *R. v. Amst.* 264 [holl. 1452-'94] *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 185 [wmnl.brab. 1543]

examineren* 1 -ieren 1.1 trans. 'iemand een verhoor doen ondergaan' (in MNW zonder citaat) *Blome d. Doochd.* 90 [holl. c.1485] 2.1 *hem* -, zichzelf onderzoeken MAUBURNUS, *Scala* 141; 143 [geld.ov. 1558]

excederen 1 trans. te boven gaan *Syoens kroniek* 338 [zovl. c.1540] *Br. handel Frankrijk* 1, 321 [zholl. 1523] *Br. handel Frankrijk* 1, 323 [zovl. 1524] *Br. Middelburg* 3, 545 [wmnl. 1546] *Br. Middelburg* 1, 97(3x) [brab. 1548] 2 overtreden *Tol v. Iersekeroord* 63 [brab. 1499] *Br. Middelburg* 1, 515 [wmnl. 1528]

excepteren trans. uitzonderen *Tol v. Iersekeroord* 70 [brab. 1504]

exceptie -sepcie 1.1 subst. uitzondering *Dagb. v. Gent* 1 158; 170; 200(3x); 282 [wmnl.vl. 1467-'90] 1.2 'uitvlucht' (Hwb) *Dagb. v. Gent* 2 57 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 2, 237 [zholl. 1516] *Br. Middelburg* 1, 411 [zholl. 1440] *Br. Middelburg* 3, 196 [wmnl. 2e h. 15e e.] 1.3 (- *declinatoire*) 'verweermiddel voor het gerecht, bestaande in het aanvoeren van een grond van onontvankelijkheid' (WNT, bet. 2) *Br. handel Eng.* 2, 456(2x) [brab. 1537] *Br. handel Eng.* 2, 456 [brab. 1537] *Br. Middelburg* 1, 94 [wmnl. 1548] *Br. Middelburg* 3, 187

[vl. 1498] *Br. Middelburg* 3, 842 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 93; 94 [wmnl. 1548] *R. v. Haarl.* 190 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *R. v. Haarl.* 189; 190; 191 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] **2.1 - dilatoria**, verweermiddel dienend om een proces uit te stellen *R. v. Haarl.* 190 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>]

exces 1 1 subst. buitensporigheid *Tol v. Iersekeroord* 64 [brab. 1499] *Tol v. Iersekeroord* 70 [brab. 1504] **2** 'overtreding, vergrijp' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 1, 41; 43 [holl. 1456] *Br. Middelburg* 2, 345 [wmnl. 1459] *R. v. Amst.* 345 [holl. 1494-1512]

excessijf(f) adj. 'buitengewoon, buitensporig' (Rh. Gl.) *R. v. Amst.* 405 [holl. 1494-1512] *R. v. Haarl.* 261 [zholl. 1e h. 16e e. <1541>] *K. v. Brielle*² 311 [zholl. 1539] *K. v. Brielle*² 329 [zholl. 1546] *Br. handel Eng.* 2, 255 [zholl. 1518] *Br. handel Eng.* 2, 348 [zholl. 1526] *Br. Middelburg* 1, 622 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 3, 540 [wmnl. 1546] *Br. handel Frankrijk* 1, 417 [brab. 1549]

excys 1 excysen, subst. pl. het gebied waarbinnen accijns geheven wordt *Br. Middelburg* 3, 384 [wmnl. 1539]

excijsbaer -bair -ber adj. belastbaar, onderhevig aan accijns *R. v. Amst.* 96 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 347 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 586 [holl. voor 1538]

excijsbewairder subst. inner der accijnzen *R. v. Haarl.* 216 [zholl. 1e h. 16e e. <1513>]

excyser subst. 'ontvanger der accijnzen' (Hwb) *R. v. Amst.* 124(2x) [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 331 [holl. 1494-1512] vgl. onder **assijns**

excijshuysken -gen subst. bureautje, kantoortje van de ontvanger(s) der accijnzen *R. v. Amst.* 249 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 438 [holl. 1494-1512] vgl. onder **accyzenhuysken**

excijsloot subst. loodje met een bepaald merk als bewijs dat accijns is betaald *Br. Middelburg* 2, 474 [wmnl. 1537]

exciperen trans. tegenwerpen *R. v. Haarl.* 191 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>]

excluys -cludz 1 adv. uitsluitend *R. v. Amst.* 410(3x) [holl. 1494] *Br. Middelburg* 3, 390 [wmnl. 1540] **2** adv. uiterlijk *R. v. Zierikzee* 317(2x) [wmnl. 1518]

excommunicatie 3 subst. excommunicatie *Sermonen* 177 [brab. na 1540]

excommuniceren trans. met de banvloek treffen *Syoens kroniek* 424(2x) [zovl. c.1540]

excuse subst. verontschuldiging *Br. Middelburg* 3, 544 [wmnl. 1546] *Br. Middelburg* 1, 94 [wmnl. 1548]

excuseren -eeren 1.1 trans. verontschuldigen, verschoonen *R. v. Amst.* 403; 454 [holl. 1494] *Dagb. v. Gent* 1 111 [wmnl.vl. 1451] *Dagb. v. Gent* 1 75; 158; 197; 311 [wmnl.vl. 1467-'90] *Bouc v. Audiënc.* 466; 499; 503; 707; 741 [wmnl.vl. 1370-'78] *Marg. v. Lymborch* 15b; 22a; 22b [brab. 1516] *G. GROOTE, De simonia* 7 [ov. c.1450] *Br. handel Eng.* 2, 143 [zholl. 1507] *Br. Middelburg* 2, 367 [wmnl. 1477] **2.1 hem -**, zich verontschuldigen *Blome d. Doochd.* 125 [holl. c.1485] *K. v. Hulst* 6 [vl. 1353]

excuteren onder **executer**

executie 1 onder **executie**

excuwier exku- subst. schildknaap (vgl. ofr. *escuier*) *Marg. v. Lymborch* 126a; 134a(2x); 140a [brab. 1516]

executer **-eeren excu- exequu- 1.1** trans. uitvoeren, ten uitvoer brengen (m.b.t. een contract, bul, mandement, vonnis) *Dagb. v. Gent* 1 96; 185 [wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Haarl.* 193(2x) [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Rek. aflaath.* 18 [brab. 1451] *Br. Middelburg* 1, 323

[wmnl. 1481] *Br. Middelburg* 3, 236 [wmnl. voor 1512] *Br. handel Eng.* 2, 16 [brab. 1489] *Br. handel Eng.* 2, 432(2x) [zholl. 1533] **1.2** aanslaan van personen voor belasting *K. v. Hulst* 57 [vl. 1537] **1.3** verhalen *K. v. Hulst* 106 [vl. eind 16e e. (1525)] **1.4** invorderen (m.b.t. boetes) *K. v. Hulst* 39 [vl. 1488] *Gem. gronden N.-Brab.* 219 [brab. 1465] *R. v. Gorinchem* 331 [holl. 1541] *Brab. jachtrecht* 55 [brab. c.1460] *Tol v. Iersekeroord* 31 [brab. 1475] *Br. Middelburg* 1, 41 [holl. 1456] *Br. Middelburg* 2, 404 [wmnl. 1497] *R. v. Amst.* 343; 355; 432; 501 [holl. 1494-1512] **1.5** in beslag (laten) nemen (vgl. WNT, bet. 2, b) *Br. handel Frankrijk* 1, 295 [zholl. 1518] *Dagb. v. Gent* 1 97(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] **1.6** enen -, 'bezittingen van hem in beslag nemen om uit de opbrengst zekere verplichtingen van hem te voldoen' (WNT, bet. 2, b) *R. v. Amst.* 396; 437 [holl. 1494-1512] *Br. Middelburg* 1, 637 [wmnl. na 1545] **1.7** vonnissen *Dagb. v. Gent* 1 168; 247 [wmnl.vl. 1467-'90] **1.8** terechtstellen *Br. handel Eng.* 1, 904 [zholl. 1454] **2.1** - van den live, terechtstellen *Dagb. v. Gent* 1 181; 190; 255; 333; 335 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 270 [wmnl.vl. kort na 1515]

exécuteur 1 onder exécutoir

executie 1 -cie -cy(e) -sie -tye excecusie executie **1.1** subst. uitvoering (van een vonnis, mandement e.d.) *Br. Middelburg* 1, 520 [wmnl. 1544] *Draperie Haag* 339 [zholl. 1460] *R. v. Amst.* 330; 382(2x) [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 398 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 432 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 584 [holl. 1503] *Bronnen Rijnsburg* 989 [zholl. 1495] *Bronnen Rijnsburg* 997 [zholl. 1496] *Br. handel Eng.* 1, 848 [vl. 1447] *Br. handel Eng.* 2, 16 [brab. 1489] *Br. handel Eng.* 2, 690 [brab. 1549] *Sermonen* 259(2x) [brab. na 1540] *Br. handel Eng.* 2, 283 [zholl. 1520] **1.2** aanslag in een belasting *K. v. Hulst* 57 [vl. 1537] **1.3** invordering, inning *Tol v. Iersekeroord* 51 [brab. 1486] *R. v. Gorinchem* 260 [holl. 1557] *Br. handel Frankrijk* 1, 325 [zovl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 41 [holl. 1456] *Br. Middelburg* 2, 468 [wmnl. 1532] **1.4** afdoening (van een kwestie) *Br. handel Eng.* 1, 742 [zholl. 1440] *Dagb. v. Gent* 1 80; 97(6x); 157(3x) [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 182 [wmnl.vl. 1467-'90] **1.5** vonnis *Bronnen Rijnsburg* 981 [zholl. 1494] **1.6** 'terechtstelling' (Hwb, bet. 2) *Dagb. v. Gent* 1 190; 224(2x); 256 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 307 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. Middelburg* 1, 419(nx); 420 [wmnl. eind 15e e.] **2.1** brief van -n, (officiële) schriftelijke gerechtelijke uitspraak *R. v. Gorinchem* 128; 137 [holl. 1454] **2.2** - van den live doen, terechtstellen *Dagb. v. Gent* 1 180; 257 [wmnl.vl. 1467-'90]

executoir* 1 -teur -toer -toire **1.1** exécutoire, adj. krachtens rechterlijke uitspraak uitvoerbaar *Br. Middelburg* 1, 99(2x) [wmnl. 1548] **2.1** exécutoire, subst. gerechtelijke volmacht tot invordering van gelden (vgl. FEW III, 290b-291a s.v. **executor**) *K. v. Hulst* 57; 58 [vl. 1537] **2.2** 'exécuteur, van een uitersten wil en van een vonnis' (Hwb) *Br. Middelburg* 1, 419(2x); 420 [wmnl. eind 15e e.] *Rek. v. Nijm.* 3, 50 [geld. 1520] **2.3** invorderaar (van boeten e.d.) *R. v. Amst.* 499 [holl. 1494] *Br. Middelburg* 3, 294 [brab. 1520] **3.1** lettere exécutoire, gerechtelijke volmacht tot invordering van gelden *K. v. Hulst* 59 [vl. 1537]

executoriaal adj. krachtens rechterlijk vonnis uitvoerbaar *Br. Middelburg* 1, 99 [wmnl. 1548]

exerceren onder exerceren

exemplific adv. voorbeeldig (lat. *exemplariter* ed. 255) *Soliloquium-vert.* 239 [wmnl.omnl. c.1430]

exempt adj. vrijgesteld (Rh. Gl.; van een geldelijke bijdrage, van belasting, van tolrecht) *K. v. Hulst* 34 [vl. 1479] *K. v. Hulst* 121 [vl. eind 16e e. <1553>] *R. v. Gorinchem* 163 [holl. 1481] *R. v. Gorinchem* 160 [holl. 16e e. <1480>] *Tol v. Iersekeroord* 79 [brab. 1512] *Br. handel Frankrijk* 1, 343 [zholl. 1530] *Br. Middelburg* 2, 56 [wmnl. 1460] *Br. Middelburg* 2, 17 [wmnl. 1523] *Br. Middelburg* 2, 31 [wmnl. 1541]

exemptie -emsie 1 subst. 'vrijstelling' (Rh. Gl.; van een geldelijke bijdrage, van belasting, van tolrecht) *Br. handel Frankrijk* 1, 343 [zholl. 1530] *Br. handel Frankrijk* 1, 417 [brab. 1549] *Br. Middelburg* 2, 466 [wmnl. 1531] *Tol v. Iersekeroord* 130 [brab. 1529] *R. v. Gorinchem* 161 [holl. 16e e. <1480>] *Br. handel Eng.* 1, 971 [zholl. 1462] *Br. handel Eng.* 2, 343 [brab. 1525] 2 vrijmaking, losmaking *Br. Middelburg* 3, 248 [wmnl. voor 1513]

exequieren trans. 'ten uitvoer leggen' (ed. 1, 216) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 453 [nholl. 1469]

exequuteren onder **executeren**

exerceren **excer-** **exeer-** trans. uitoefenen (m.b.t. een ambt, beroep e.d.; vgl. Rh. Gl., bet. 1) *Dagb. v. Gent* 1 282; 339 [wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Haarl.* 213 [zholl. 1e h. 16e e. <1503>] *R. v. Haarl.* 261; 268; 269 [zholl. 1e h. 16e e. <1541>] *R. v. Reimersw.* 55 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1491>] *K. v. Hulst* 8 [vl. 1353] *Brab. jachtrecht* 83 [brab. 1469 <1464>] *Br. handel Eng.* 2, 256 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 349 [brab. 1536] *Tol v. Iersekeroord* 117 [brab. 1520] *Dagb. v. Gent* 2 240 [wmnl.vl. 1467-'90]

exercitie -cie -ti **exercicie -tie** 1 subst. het hanteren, gebruik *Br. Middelburg* 1, 165 [wmnl. 1528] 2 oefening (van het lichaam, van de geest) *Boec van medicinen* 208(nx); 209(nx) [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *MAUBURNUS, Scala* 219 [geld.ov. 1558] 3 uitoefening *R. v. Haarl.* 188 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>]

exhiberen **exi-** trans. 'tonen' (Rh. Gl., bet. 1) *K. v. Hulst* 95 [vl. eind 16e e. <1546>] *Br. Middelburg* 1, 402 [wmnl. 1e kw. 16e e.] *Br. Middelburg* 2, 457 [wmnl. 1525] *Br. Middelburg* 2, 24 [wmnl. 1532] *Br. handel Eng.* 2, 180 [zholl. 1512]

exigentie subst. eis *R. v. Haarl.* 282 [zholl. 1e h. 16e e. <1549>] *Br. Middelburg* 3, 842 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 520 [wmnl. 1544]

exigeren trans. opeisen, vorderen *Tol v. Iersekeroord* 59 [brab. 1496] *Tol v. Iersekeroord* 63 [brab. 1499] *Tol v. Iersekeroord* 79 [brab. 1512] *Br. Middelburg* 3, 844 [wmnl. 1524]

eximeren trans. uitsluiten, vrijstellen (van een verplichting) *Syoens kroniek* 327 [zovl. c.1540] *Br. handel Frankrijk* 1, 413 [zholl. 1549]

expa(i)rt onder **expert**

expedient 1.1 adj. dienstig, nuttig *Br. Middelburg* 1, 101 [wmnl. 1548] 2.1 subst. 'middel om tot zijn doel te geraken' (Rh. Gl.) *Dagb. v. Gent* 2 2; 3 [wmnl.vl. 1467-'90]

expedieren 1 trans. afdoen, 'snel afhandelen' (Rh. Gl., bet. 1) *R. v. Amst.* 378 [holl. 1494] *R. v. Amst.* 615 [holl. c.1497] *Dagb. v. Gent* 1 127 [wmnl.vl. 1467-'90] *Sermoenen* 437 [brab. na 1540] *Rek. afluath.* 51 [brab. 1452] *Br. handel Eng.* 2, 603 [zholl. 1545] *Br. Middelburg* 1, 91; 92 [wmnl. 1548] 2 uitzenden (m.b.t. personen) *Br. handel Eng.* 2, 179 [zholl. 1512] 3 verzenden *Rek. afluath.* 17 [brab. 1451] 4 uitvaardigen *K. v. Brielle*² 324 [zholl. 1543] *R. v. Amst.* 342; 376 [holl. 1494-1512] *R. v. Reimersw.* 31 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1508>] *Gem. gronden*

expeditie

N.-Brab. 152; 160 [brab. 1468] *Br. Middelburg* 1, 60 [brab. 1482] *Br. Middelburg* 1, 550 [wmnl. 1493] *Br. Middelburg* 1, 424 [wmnl. 1520] *Br. Middelburg* 1, 83 [wmnl. 1524] *Br. handel Eng.* 2, 65 [brab. 1495] 5 opstellen (m.b.t. brieven of akten) *Br. Middelburg* 3, 37 [wmnl. voor 1512] *Br. Middelburg* 2, 485 [wmnl. 1545] *Br. handel Frankrijk* 1, 322 [zholl. 1523] *Br. handel Frankrijk* 1, 405 [zholl. 1547] 6 een rechtsgeldig afschrift maken van *Tol v. Iersekeroord* 63 [brab. 1499] *Tol v. Iersekeroord* 72 [vl. 1506] *Tol v. Iersekeroord* 120 [brab. 1520]

expeditie -cie -cy -ycie 1 subst. 'afdoening' (WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 195 [wmnl. c.1499] *Br. Middelburg* 3, 322 [brab. 1523] *Br. Middelburg* 3, 346 [wmnl. 1529] *Br. Middelburg* 1, 90 [wmnl. 1548] *Dagb. v. Gent* 1 80; 120; 172 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 335 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 336 [wmnl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 218 [wmnl.vl. 1467-'90] *Gem. gronden N.-Brab.* 217 [brab. 1465] *Br. Middelburg* 3, 233(2x); 234 [wmnl. 1512] *R. v. Amst.* 259 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 615 [holl. c.1497] *R. v. Amst.* 582 [holl. c.1503] *Rek. aflaath.* 16; 19(2x); 32(2x) [brab. 1451] *Rek. aflaath.* 79; 158 [brab. 1459] *K. v. Hulst* 45 [vl. 1488] *Tol v. Iersekeroord* 80 [brab. 1512] *Br. handel Eng.* 1, 878(2x) [zholl. 1450] *Br. handel Eng.* 2, 588 [zholl. 1545] *Br. handel Frankrijk* 1, 391 [zholl. 1545] *Br. handel Frankrijk* 1, 405 [zholl. 1547] 2 vervoer, transport *Br. handel Eng.* 2, 38 [zholl. 1498]

expeert onder **expert**

expens subst. 'kosten' (ed. 347) MOORS, *Oorkondentaal* 177 [wlimb. 1391]

experientie -cie -cye -sie subst. 'ervaring, ondervinding' (Rh. Gl.) *R. v. Amst.* 264 [holl. 1452-'94] *Mandev.*² 155 [holl. 1462] *Sermonen* 71; 166 [brab. na 1540] *Mystiek brevier* 1, 164 [brab. c.1550] *Br. Middelburg* 3, 228 [wmnl. 1511] *Br. Middelburg* 3, 248 [wmnl. voor 1513] *Br. Middelburg* 2, 19; 20(2x) [wmnl. 1524]

experieren onder **experieren**

experimenteren 1 trans. onderzoeken, nagaan *Br. handel Frankrijk* 1, 413 [zholl. 1549] 2 beproeven, proberen *Br. Middelburg* 3, 551 [vl. 1546]

expert -peert -pa(i)rt adj. 'ervaren, kundig' (Rh. Gl., bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 124 [wmnl. 1480] *Br. Middelburg* 1, 176 [wmnl. 1536] *Br. Middelburg* 1, 89 [wmnl. 1548] *R. v. Haarl.* 269; 270 [zholl. 1e h. 16e e. <1542>] *Sermonen* 167; 293 [brab. na 1540] *Evang. Spinr.* 2b [vl.holl. 1515-'20] *Syoens kroniek* 429 [zovl. c.1540]

expiratie -pieracie subst. afloop, beëindiging *Br. Middelburg* 3, 245 [zholl. 1512] *Br. Middelburg* 2, 447 [wmnl. 1520]

expireren -perieren exspi- intr. 'eindigen, aflopen' (Rh. Gl., bet. B; van een termijn, overeenkomst) *K. v. Briel-le*² 261 [zholl. 1527] *Tol v. Iersekeroord* 27 [vl. 1470] *Tol v. Iersekeroord* 30 [brab. 1475] *Tol v. Iersekeroord* 50 [brab. 1486] *Br. handel Eng.* 1, 877 [zholl. 1450] *Br. handel Eng.* 1, 991 [zholl. 1465] *Br. Middelburg* 2, 55 [wmnl. 1456] *Br. Middelburg* 2, 59 [wmnl. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 2, 68 [wmnl. 1502] *Br. Middelburg* 1, 460 [wmnl. na 1517] *Bronnen Rijnsburg* 1012 [zholl. 1498]

exploict onder **exploot**

exploicteren onder **exploiteren**

exploiteerder exploiteer- subst. deurwaarder *Br. handel Eng.* 2, 56 [zholl. 1494] *Br. Middelburg* 2, 413; 414 [zholl. 1501]

exploiteren -plo(ic)teren -tieren 1.1 trans. gebruiken,

aanwenden *Brab. jachtrecht* 59 [brab. 1462] 1.2 'ten uitvoer brengen, uitvoeren' (Rh. Gl.) *Dagb. v. Gent* 1 96 [wmnl.vl. 1467-'90] 2.1 intr.gerechtelijk handelen (vgl. Gamillscheg s.v. **exploit**) *K. v. Hulst* 24(2x) [vl. eind 16e e. <1416>] 2.2 'exploiten doen, exploiten beteekenen' (WNT, bet. B) *K. v. Hulst* 43 [vl. 1488] *R. v. Gorinchem* 162 [holl. 1481]

exploitier -ploictier subst. die bij exploit aanzegt; deurwaarder *Br. handel Frankrijk* 1, 260(2x) [nholl. 1507]

exploitieren onder **exploiteren**

exploot -ploi(c)t 1 subst. 'voltrekking, uitvoering' (Rh. Gl., bet. B, 4) *Dagb. v. Gent* 1 169 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 182 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. Middelburg* 1, 60 [brab. 1482] *Br. Middelburg* 1, 61 [wmnl. 1496 <1482>] 2 exploit, aanzegging van een dagvaarding, beslissing, vonnis *Cout. Vrije v. Brugge* 2, 112 [wvl. m. 14e e.?] *Br. Middelburg* 3, 203 [wmnl. 1500] *Br. Middelburg* 3, 254 [wmnl. 1515] *Br. Middelburg* 1, 92 [wmnl. 1548]

exploteur -tuer subst. deurwaarder *Br. Middelburg* 2, 406 [zholl. 1498] *Br. handel Eng.* 1, 1170 [zholl. 1480]

exponituer subst. verklaarder, uitlegger *Spiegel d. m. b.* 6; 7 [wvl. begin 15e e.]

exposicie subst. 'uitlegging, verklaring' (Rh. Gl.) ZERBOLT, *Mnl. vert.* 90 [geld. c.1430] *Spiegel der sonnen* 1, 110 [wvl. 15e e. <14e e.>] *Mandev.*² 34 [holl. 1462] *Blome d. Doochd.* 9 [holl. c.1485]

expres 1.1 adj. nadrukkelijk, uitdrukkelijk *R. v. Gorinchem* 331 [holl. 1541] *Br. handel Eng.* 2, 349 [zholl. 1526] *Br. handel Frankrijk* 1, 267 [zholl. 1509] *Br. handel Frankrijk* 1, 413 [zholl. 1549] *Br. Middelburg* 1, 514 [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 1, 176 [wmnl. 1536] *R. v. Amst.* 418; 471; 507; 509 [holl. 1494-1512] *Dagb. v. Gent* 1 96 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 235 [wmnl.vl. 1467-'90] *K. v. Brielle*² 333 [zholl. 1546] *Syoens kroniek* 215 [zovl. c.1540] 2.1 adv. uitdrukkelijk *K. v. Brielle*² 243 [zholl. 1527]

expresselijc -lic(k) -lijck adv. uitdrukkelijk *Ann. em.* 1, 56 [ovl. 1477] *Ann. em.* 13, 100; 14, 31; 348 [vl. 1488] *Ann. em.* 18, 420 [vl. 1542] *R. v. Reimersw.* 69 [vl. brab. 1480] *Syoens kroniek* 417; 424; 425 [zovl. c.1540] *R. v. Amst.* 293; 365 [holl. 1494-1512] *R. v. Haarl.* 189 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Br. handel Eng.* 2, 433 [zholl. 1533] *Br. handel Frankrijk* 1, 417 [brab. 1549] *Tol v. Iersekeroord* 63 [brab. 1499] *Br. Middelburg* 1, 75 [brab. 1521] *Br. Middelburg* 3, 324 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 2, 80 [wmnl. 1539]

expresselijcken -licken adv. uitdrukkelijk *Tol v. Iersekeroord* 47 [holl. 1482-'86] *Br. Middelburg* 3, 541 [wmnl. 1546]

expresseren trans. 'uitdrukkelijk te kennen geven' (Rh. Gl.) *Dagb. v. Gent* 1 286 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 1, 386(3x) [zholl. 1387]

exprimeren trans. 'uitdrukken' (Rh. Gl.), te kennen geven *Br. Middelburg* 1, 424 [wmnl. 1520]

extenderen 1.1 trans. uitbreiden *Br. Middelburg* 1, 636 [wmnl. na 1545] *Br. Middelburg* 3, 570 [wmnl. 1549] 2.1 hem-, zich uitstrekken *K. v. Hulst* 58 [vl. 1537] *Tol v. Iersekeroord* 73 [vl. 1506] *Br. Middelburg* 3, 269 [wmnl. 1518] *Br. Middelburg* 2, 76(2x) [brab. 1533]

extimacie onder **estimatie**

extimeren onder **estimeren**

extinct adj. nietig, vervallen *Syoens kroniek* 328 [zovl. c.1540]

extirpacie subst. uitroeiing, wegneming *Br. Middelburg* 2, 469 [wmnl. 1533]

extorqueren trans. 'afpersen' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 3, 525 [wmnl. 1545]

extortie subst. afpersing *Br. Middelburg* 1, 183; 3, 490 [wmnl. 1545]

extract -traict subst. 'uittreksel' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 3, 121 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 173 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 218 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 3, 269 [geld. 1526] *Tol v. Iersekeroord* 64(2x) [brab. 1499] *Br. Middelburg* 1, 146 [wmnl. 1500]

extraectbouck subst. boek met uittreksels *Br. Middelburg* 2, 369 [wmnl. 1477]

extraheren trans. uittrekken, excerpere *Br. Middelburg* 2, 367 [wmnl. 1477] *Br. Middelburg* 1, 156 [wmnl. 1515]

extraict onder **extract**

extraordinaire adj. buitengewoon *Br. Middelburg* 2, 418 [wmnl. 1503] *Br. Middelburg* 2, 425 [wmnl. 1507]

extraordinari(j)s adj. buitengewoon *Gem. gronden N.-Brab.* 370 [brab. 15e e. <1448>] *Br. handel Frankrijk* 1, 300 [zholl. 1519] *K. v. Brielle*² 309 [zholl. 1538]

extreme adj. 'uiterst' (Rh. Gl.) *Br. handel Frankrijk* 1, 379 [zholl. 1544]

exuwer subst. 'heffer of beheerder van het recht van exue' (Hwb) *Bouc v. Audiënc.* 421(4x) [wmnl.vl. 1370-'78]

exwijn subst. soort Spaanse wijn *Br. handel Frankrijk* 1, 416 [brab. 1549]

F

fabrijc 3 -bryck -brike (- *van der kerken*) subst. 'kerkfabriek, de bijzondere kas voor den bouw, de herstelling en de versiering der kerk' (vgl. **fabrijcmeester**) *R. v. Haarl.* 168(2x) [zholl. 2e h. 15e e. (1486)] *Kl. ten Briele* 51 [vl. 1341] *Ann. em.* 30, 94; 95 [vl. 1423] *Gem. gronden N.-Brab.* 219 [brab. 1465]

facies subst. 'eenderde deel van een teken van de dierenriem' (ed. 79 lat. *facies*) BARTH. ENGELSMAN 113(nx) [holl. 1485]

fackeel subst. wsch. een stuk vaatwerk *Marg. v. Lymborch* 9b [brab. 1516]

fackelen intr. lichten, schijnen, branden *Blome d. Doochd.* 7 [holl. c.1485]

faconrie onder **fauconrie**

factoor* 1 **-teur -tor 1** subst. 'dader van eene misdaad' (Hwb, bet. 2) *Dagb. v. Gent* 2 214 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 leider der rederijkersoefeningen, voornaamste dichter in een rederijkerskamer en regisseur' (Rh. Gl.) *R. v. Haarl.* 205 [zholl. 19e e. (1503)]

faddelheit subst. vadsigheid, luiheid (vgl. Hwb s.v. **faddel**) *Mnl. vert. O. T.* 53 [geld. 1477] *TNTL* 16, 9 [holl.vl. c.1425]

faelge* 3 **fayli** subst. 'fout, misslag' *R. v. Amst.* 546 [holl. 1481-'96]

faetsoenneren trans. vormen, maken *Bronnen Rijnsburg* 984 [zholl. 1494]

fagoot subst. 'takkenbos' (Hwb; vgl. fr. *fagot*) *Ann. em.* 24, 423 [zvl. 1427]

fayerie subst. 'tooverij' (Hwb) *Borchgrave v. Couchi* 155 [vl. eind 14e e.]

fayli 3 onder **faelge**

fays subst. 'zak, vracht, last' (Stallaert s.v. **faeis**) *Tocht v. J. v. Blois* 26(2x); 234 [zholl. 1361-'62]

faillieren -eren intr. 'in gebreke blijven' (WNT) *Br. Middelburg* 1, 511 [wmnl. 1500] *Br. Middelburg* 3, 234 [wmnl. voor 1512]

fait 1 onder **feit**

fauteur subst. 'misdadiger' (ed. 114) *Kaetspel* 15(2x) [vl. 1481]

faliecant* 3 **fali-** subst. 'een niet rechte hoek, een scheeve kant' *Dietsche warande* 4, 497 [obrab. 1487]

falijsbeghijn faliebagine subst. faliebegijn, begijn gekleed in een 'falie', een grote, wijde mantel ALLAN, *Gesch. Haarl.* 2, 521 [holl. 15e e.] *Kl. v. Diepenv. hs.* 278 [geld.ov. 1534]

falsiteyt subst. vervalsing *Br. Middelburg* 3, 529 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 3, 563 [wmnl. 1547]

famentere onder **fementere**

familiaer subst. 'vertrouwd vriend' (WNT, bet. A) *Lev. v. Kunera* 42 [utr. c.1530?]

famosheyt beruchtheid *R. v. Amst.* 460 [holl. 1494-1512]

famoos -moes 1.1 adj. 'berucht' (Hwb, bet. 2) *R. v. Amst.* 460 [holl. 1494-1512] 2.1 *famose libellen*, 'schotschriften' (Hwb, bet. 1) *Ann. em.* 13, 117 [vl. 1488]

fantastici subst. pl. waanzinnigen (vgl. Diefenbach, niet 'zwaarmoedigen' (Hwb)) *Coninx summe* 474 [holl.brab. 1478]

farm 7 'samenstel van een raam' (z. **forme**, bet. 6) *Gesch. Jacobikerk* 303 [holl.utr. 1498]

fasseelhout* 2 **fasseel-** *fosseelhout* l. *fasseelhout* subst. brandhout dat per bundel verkocht wordt (vgl. WNT s.v. **fasseel**) *Br. Middelburg* 2, 49 [wmnl. 1325]

faselment 7 z. **facelment** *Cart. de Dunis* 668(2x) [vl. 1299]

fateringe subst. beuzelarij (vgl. WNT s.v. **fateren**, Afl., bet. 1) *Sermonen* 125; 181 [brab. na 1540]

fauconrie facon- subst. valkerij *Tocht v. J. v. Blois* 13; 33; 35; 37; 38 [zholl. 1361-'62]

faute 1 onder **voute**

faute 1 **faulte** subst. het nalaten, in gebreke (gebleven) zijn *Br. Middelburg* 1, 143 [wmnl. 1491] *Br. Middelburg* 3, 264 [wmnl. 1517] *Br. Middelburg* 1, 639 [wmnl. 1546]

fautelic adj. fout, verkeerd, tekortschietend *Dagb. v. Gent* 1 293 [wmnl.vl. 1467-'90]

fauten faulten 1 intr. 'ontbreken, ontgaan' (ed. 244) *Sidrac* 113 [brab.vl. eind 15e e.] 2 geen doorgang vinden, niet plaatsvinden *Leugemeete* 63(2x) [vl. 1474]

fauxamet 4 *fauxamet* l. *fauxarmet*, z. onder **fauxarmet** *Mnl. lexicogr. noten*

fauxarmet subst. 'deel der wapenrusting' (MNW s.v. **fauxamet**; vgl. *TNTL* 27 (1908), 197-199) *Mnl. lexicogr. noten* 197 [brab. 1530]

faveur -vor -vuer 1.1 subst. 'gunst' (Rh. Gl.), begunstiging, bevoorrechting *Dagb. v. Gent* 1 75; 76(2x); 220; 254 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 236 [wmnl.vl. 1467-'90] *Bouc v. Audiënc.* 425 [wmnl.vl. 1370-'78] *Br. handel Eng.* 2, 457 [brab. 1537] *Br. Middelburg* 1, 397 [wmnl. 1e kw. 16e e.] *Br. Middelburg* 1, 82 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 465 [wmnl. 1531] *Sermonen* 289 [brab. na 1540] 2.1 - *draghen met enen*, iemand goed, gunstig gezind zijn *Gem. gronden N.-Brab.* 340 [brab. 1478] 2.2 *in - van*, ten gunste van *Br. handel Eng.* 2, 154 [brab. 1508] *Br. Middelburg* 2, 413 [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 2, 466 [wmnl. 1531]

favorabel -rab(e)le adj. 'goedgezind, gunstig gezind' (Rh. Gl.) *Syoens kroniek* 342 [zovl. c.1540] *Bouc v. Audiënc.* 426 [wmnl.vl. 1370-'78] *Kaetspel* 33 [vl. 1481]

favoriseren trans. 'begunstigen; bevoorrechten' (Rh. Gl.) *Dagb. v. Gent* 2 235 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. Middelburg* 3, 236 [wmnl. voor 1512] *Br. Middelburg* 1, 401 [wmnl. 1e kw. 16e e.]

favuer onder **faveur**

feber* 1 **febres witte** -, witte koorts, geerskoorts (z. onder **cortse**) *Evang. Spinr.* 23b [vl.holl. 1515-'20]

feestelijcheit* 1 **-licheit** subst. vermaak BRUGM., *Verspr. serm.* 6 [st. 1476]

feesteringhe subst. feestviering *Mnl. geest. proza* 253 [zovl. 1460]

feymersse 6 onder **feyniersse** *Mnl. geest. ged. enz.*

feyne subst. bedrog (vgl. **feinen**) *R. v. Gouda* 141 [zholl. 1488-'95]

feyter subst. 'dader, misdadiger' (*TNTL* 37 (1919), 246) *R. v. Gouda* 303 [zholl. 1521]

feimerse 6 onder **feinierse** *Mnl. fragm.*

feinierse feyniersse feimerse l. **feinierse**, **feymersse** l. **feyniersse** subst. bedriegster (z. **feinen**) *Mnl. geest. ged. enz.* 21 [limb. eind 15e e.] *Mnl. fragm.* 1, 238 [limb. 1e h. 15e e.]

feinsuesicheit subst. ? *Syoens kroniek* 339; 414 [zovl. c.1540]

feintich adj. listig *Syoens kroniek* 414 [zovl. c.1540]

feit* 1 **fait fayt** 1 - **maken**, 'gewag maken' (ed. 114) *Kaetspel* 12 [vl. 1481] 2 - **doen op enen**, ? *Dagb. v. Gent* 1 117 [wmnl.vl. 1467-'90]

feitelike* 1 **feytelic** adv. openlijk *Marg. v. Lymborch* 134a(2x) [brab. 1516]

fellich adv. op wrede wijze *Jhesus collacien* 172 [nholl.vl. c.1480]

felloen 1 adj. 'boosaardig' (Hwb) *Borchgrave v. Couchi* 182 [vl. eind 14e e.]

fementere famen- subst. 'testamentuitvoerder' (ed. 348) MOORS, *Oorkondentaal* 139(2x) [wlimb. 1385] MOORS, *Oorkondentaal* 150 [wlimb. 1397]

fenele 1 onder **fineel**

fenestrire subst. 'non die op de draailade (rol) past' (ed. 205, vgl. ed. 116-117 n. en vgl. **rolle**, bet. 2) *Leven van Lutgart* 116 [wlimb. c.1300]

fenynden 1 onder **venijnden**

fenix 7 z. **fenice** *Rose* 140 [vl.brab. 1e kw. 14e e.]

fennele 1 onder **fineel**

fensternagell onder **vensternagel**

ferye subst. 'rol, lijst of boek der bij eene rechtbank te behandelen zaken' (Stallaert, bet. 2) *Ann. em.* 19, 156 [wvl. 1492]

fermaelge subst. 'haak, gesp' (vgl. ofr. *fermaille* *TNTL* 27 (1908), 186-187) *Mnl. lexicogr. noten* 187 [ovl. 1434]

fermeriecamere subst. ziekenkamer *Syoens kroniek* 207 [zovl. c.1540]

ferting 7 z. **vierdinc** *Rek. v. Brugge* 93; 94(2x) [wvl. 1303]

fessiaet subst. 'plantnaam?' (Braekman 1965, 90) *Mnl. gen. recepten* 40 [vl. 1e h. 15e e.]

figus subst. 'vlezige aangroeiing, vijg' (*Leuvense bijdragen* 61 (1972), 18) JAN YP., *Medicina* 124 [vl. 1351]

fieri* 1 **fier sier** l. **fier Troyen hs.** adv. 'schoon, sierlijk' (Hwb 2e art., bet.2) *Troyen hs.* 2, 376 [? 1e h. 15e e.] *Troyen hs.* 2, 387 [? 1e h. 15e e.]

fieren *ghesiert* l. *ghefiert* intr. 'trotsch, hoogmoedig worden' (Hwb) *Troyen hs.* 2, 244 [? 1e h. 15e e.]

fierheit 1 subst. 'sierlijkheid, pracht' (Hwb, bet. 3) L. v. V., *Sp. hist.* 2, 137 [brab. c.1325]

figureren* 1 **-guerieren** *fugueriert* l. *figueriert* trans. verzinnebeelden BRUGM., *Onuitg. serm.* 13 [zolimb. 1523]

figuringe subst. 'vorming' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 287 [nholl. 1469]

fijmoeder 6 l. *firmerijmoeder?* subst. ziekenmoeder (vgl. ed. 970) *Bronnen Rijnsburg* 1005(2x) [zholl. 1497] *Bronnen Rijnsburg* 1014(2x) [zholl. 1498] z. onder **formerymoer**

fijn 1 **fyne** 1.1 adj. 'listig, sluw' (z. WNT s.v. **fijn** (II), bet. 12) *Syoens kroniek* 414 [zovl. c.1540] 2.1 subst. tin van de hoogste kwaliteit *Br. Middelburg* 3, 565 [wmnl. 1548]

fijn 1 **fine** 1 subst. besluit, conclusie *Tol v. Iersekeroord* 63 [brab. 1499] *Syoens kroniek* 215 [zovl. c.1540] 2 'doel' (WNT s.v. **fijn** (I), bet. 2) *Iechemas-fragm.* 19(1e pl.) [vl. brab. c.1350]

fijnen trans. 'zuiveren (goud, zilver)' (Hwb 2e art.) *Coninx summe* 409 [holl. brab. 1478]

fynicheyt subst. fijnheid, voortreffelijkheid *Br. handel Eng.* 2, 337 [zholl. 1525]

fijnre subst. betaalmeester voor de renten van lijfrenten *Br. Middelburg* 2, 308 [wmnl. 1432] *Br. Middelburg* 2, 317(2x) [wmnl. 1437] *Br. Middelburg* 2, 318 [wmnl. 1438]

fijnwerck subst. tinwerk van de hoogste kwaliteit *Br. Middelburg* 3, 75(3x) [wmnl. 1430]

fyole subst. 'fiaal, pinakel' (ed. 1177) *Bronnen Rijnsburg* 904(2x) [zholl. 1483]

fyolenblat subst. violenblad (vgl. ed. 300) *Boec van medicinen* 157; 167 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

fyolencruut subst. violengroen *Boec van medicinen* 176; 178 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

fyolenoly subst. violenolie *Boec van medicinen* 140; 142; 169(2x); 191 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

fyolenwater subst. violenwater *Boec van medicinen* 164; 183; 190 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

fyrmerymaecht onder **firmerymaecht**

fytaelgegoet subst. levensmiddelen *Br. Middelburg* 3, 202 [wmnl. 2e h. 15e e.]

fikkere subst. 'middenvinger' (ed. 91 n.) JAN YP., *Medicina* 91 [vl. 1351]

filetgout subst. 'gouddraad; cantillegoud' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 423 [zholl. utr. 1490]

filiersolre subst. vliering (het 1e lid uit fr. *filière*, vgl. FEW III, 538a s.v. **filum**) *R. v. Haarl.* 116 [zholl. 15e e. <1407>]

fimoterre subst. 'duivekervel, aardrook' (vgl. fr. *fumeterre*, Braekman 1965, 90) *Mnl. gen. recepten* 132 [wvl. 1305]

finael subst. beslissing, besluit *Br. Middelburg* 3, 248 [wmnl. voor 1513]

finalic -lick 1 adv. 'eindelijk, tenslotte' (Hwb) *Ann. em.* 13, 96; 111; 14, 9; 23 [vl. 1488] *Br. handel Eng.* 2, 328 [brab. 1525] 2 definitief *Br. Middelburg* 1, 424 [wmnl. 1520]

finalycken adv. 'ten slotte' (Hwb) *Br. handel Eng.* 1, 770 [zholl. 1442]

financeeren intr. geld geven *Rek. aflaath.* 66 [vl. 1456]

financie 1 -**tie fy-** 1.1 subst. geldzaken, geldmiddelen (zowel sing. als pl. met deze betekenis) *Br. Middelburg* 2, 345 [wmnl. 1459] *Br. Middelburg* 2, 71 [brab. 1519] *Br. Middelburg* 2, 20; 23 [brab. 1524] *Br. Middelburg* 2, 77 [brab. 1533] *Br. Middelburg* 1, 627 [brab. 1536] *Br. Middelburg* 1, 639 [wmnl. 1546] *Tol v. Iersekeroord* 29 [vl. 1470] *Tol v. Iersekeroord* 44 [brab. 1482] *Tol v. Iersekeroord* 63 [brab. 1499] *Br. handel Eng.* 1, 1222 [zholl. 1484] *Gem. gronden N.-Brab.* 151 [brab. 1468] 2.1 *iet vercopen op -*, 'geld voorschieten op voorwaarde van een later te voldoende koop tegen buitensporigen prijs'

fine

(WNT, sub bet. 5) *R. v. Zierikzee* 404; 405 [wmnl. 1593 <1527>]

fine 1 onder **fijn**

fineel 1 **fen(n)ele** subst. 'kilkeperpan' (vgl. Hollestelle 1961, 66; z. **vaneel** waar ten onrechte 'gootpan' wordt opgegeven. In het MNW moet s.v. **forneel** de betekenis 'daktegels' enz. worden geschrapt, het 2e citaat moet naar **fineel**, z. Hollestelle 1961, 65 n.5) *R. v. Gorinchem* 53 [holl. 1399] *Br. Dom Utrecht* 2, 486; 487 [utr. 1474]

firmeryemaecht **fymery-** **firmarye-** **formeryemaget** subst. werkster op een ziekenkamer *Bronnen Rijnsburg* 829 [zholl. 1452] *Bronnen Rijnsburg* 831 [zholl. 1453] *Bronnen Rijnsburg* 836 [zholl. 1464] *Bronnen Rijnsburg* 845 [zholl. 1468] *Bronnen Rijnsburg* 866 [zholl. 1479]

fiscael subst. 'rechterlijk ambtenaar die voor de belangen van den soeverein of van de schatkist optreedt' (WNT, bet. B, 1) *Br. Middelburg* 2, 473 [wmnl. 1537]

fistele* 1 **fistel** subst. 'fluit' (ed. 51) *Parab. v. Cyrillus* 70 [holl. c.1475]

fix adj. 'vast' (van sterren; ed. 79 lat. *fixus*) BARTH. ENGELSMAN 101; 145 [holl. 1485]

fixeren trans. 'vastmaken' (ed. 79) BARTH. ENGELSMAN 96 [holl. 1485]

fixie subst. verzinsel *Kaetspel* 37 [vl. 1481]

flabbe subst. 'klap, slag' (WNT s.v. **flabbe** (I), bet. 1) *Mnl. geest. proza* 225 [wmnl. c.1450]

flaessijn 7 onder **forsijn**

flammelike adj. 'vlammend, aan vlammen gelijk' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 252 [nholl. 1480]

flamine 1 subst. 'speenkruid of bosrank?' (Braekman 1965, 90) *Mnl. gen. recepten* 128 [wvl. 1305] 2 bisschop der moslims *Mandev.*² 122 [holl. 1462]

flassijn 7 onder **forsijn**

flatteren intr. babbelen, 'kletsen' (z. WNT s.v. **flateren**, bet. 2) *Syoens kroniek* 410 [zovl. c.1540]

fleyteren 7 z. **flatteren** *Marialeg.* 2 168(2x) [brab. 16e e.]

fleriëre subst. ? *Rek. v. Leiden* 2, 405 [zholl. 1434]

flocken trans. 'vleien, fleemen' (Hwb) *Van den vos Reyn.* 324a [zholl. 1479]

floeytinghe subst. rivier *Versl. O.V.R.* 4, 21 [zholl. 1603 <1283>]

floersch adj. fluwelen *Ann. em.* 17, 43 [vl. 1529]

floskin adj. fluwelen *Ann. em.* 17, 44 [vl. 1529]

flout 7 z. **flute** *Parab. v. Cyrillus* 116 [holl. c.1475]

floute 1 onder **flute**

fluysen intr. 'kaartspelen of een bepaald kaartspel spelen' (Rh. Gl.) *R. v. Gorinchem* 216 [holl. 1515]

flute 1 **flou-** 1 subst. piemel, penis *Hss. Amsterdam* 180 [vl. eind 15e e.] 2 'holpijp' (orgelregister; Vente 1942, 31) *Ann. em.* 20, 252 [vl. 1529]

fluwe 7 z. **vlouwe** *Stadr. Kampen* 3 [wov. 1455]

foben trans. 'bedriegen' (ed. 275; vgl. **fobaert**) *Jan v. L.-fragm.* 177 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]

focarye subst. 'bijzit van een geestelijke' (Hwb) *Drentsche rechtsbr.* 47 [nomnl. c.1475]

focariste subst. 'geestelijke die in concubinaat leeft' (Hwb) *Drentsche rechtsbr.* 46 [nomnl. c.1475] *Frensweger hs.* 8 [nomnl. c.1480]

focke 3 subst. 'klein zeil, voorzeil' *R. v. Gouda* 162 [zholl. 1438]

foege 1 onder **voege**

foelge* 1 **folye** subst. blad (uit een boek of register) (WNT s.v. **folio**, bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 402 [wmnl. 1e kw. 16e e.]

- foelgenblat** subst. 'foeliblad' (ed. 272) *Boec van medicinen* 138 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- foye** 1 subst. drinkgeld, fooi *R. v. Amst.* 484 [holl. 1494-1512]
- foyer** subst. helper bij het laden en lossen *R. v. Gouda* 520 [zholl. 1520]
- fokert** subst. 'oplichter?' (Hwb s.v. **fockert**; z. **verfokeren**) *Versl. O.V.R.* 2, 15 [holl.utr. eind 15e e. (1433)]
- fol - appel**, 'appel dat ongefundeerd bevonden wordt' (WNT Suppl., sub bet. 1, a) *Br. handel Frankrijk* 1, 291 [holl. 1518] *Br. Middelburg* 1, 97 [brab. 1548]
- folye** 1 onder **foelge**
- folyen** 1 trans. met foelie bekleden *R. v. Amst.* 44 [holl. 1413] 2 een verboden soort lakenververij *R. v. Haarl.* 101 [zholl. 15e e. (1390-1404)]
- foling(he)** subst. spot, bespotting (vgl. **folen**) *Mnl. dram. poezie* 438 [ovl. c.1436] *Spieghel d. m. b.* 126 [wvl. begin 15e e.]
- fomfelen** trans. 'knuffelen' (Hwb; vgl. WNT s.v. **fommelen**, bet. 3) *Devoet boecxken* 295 [brab. 1539]
- fondacie** 1 **fun-** 1 subst. 'stichting' (Hwb; in het MNW zonder citaat) *Bouc v. Audiënc.* 252(2x) [wmnl.vl. 1370-'78] *R. v. Reimersw.* 67(2x) [vl.brab. 1e h. 16e e. (1504)] 2 tijd (kort) na de stichting *Frensweger hs.* 162; 208 [nomnl. c.1480] 3 'wezen, essentie' (Rh. Gl. s.v. **fundatie**, bet. 3) *Marg. v. Lymborch* 101b [brab. 1516]
- fonderen** 1 *hem - op*, zich baseren op, uitgaan van *Br. handel Eng.* 2, 258 [zholl. 1518]
- fondierster** 7 z. **fondersse** *Kl. v. Diepenv. hs.* 299 [geld.ov. 1534]
- fontainstoop** subst. 'waterkruik of kan' (Hwb) *Ann. em.* 13, 275 [vl. 1384]
- foortrache** 7 onder **fortrase**
- forfeit*** 1 **fo(o)rfayt** subst. misdaad *Br. Middelburg* 1, 400; 401 [wmnl. 1e kw. 16e e. (1516)]
- forfeiture*** 1 **fourfai-** -n pl., subst. 'verbeurdverklaarde goederen' (ed. 339) *Ann. em.* 35, 12; 70; 179; 203; 210; 211 [wvl. 1303]
- forier** 7 z. **fourier** *Coninx summe* 437 [holl.brab. 1478]
- formatie** subst. vorming *Mystiek brevier* 1, 37 [geld. 16e e.]
- forme** 1 onder **forme**
- formechteye** subst. een of andere lekkernij *Marg. v. Lymborch* 29b [brab. 1516]
- formeel** adj. 'geheel het karakter hebbend van de zaak die door het znw. wordt genoemd' (WNT s.v. **formeel** (II)) *Br. handel Eng.* 2, 587 [brab. 1545]
- formeerlijk** adv. formaliter *Proza-Melib.* 14 [holl.maastr. c.1485]
- formente** subst. 'meelbrij' (Hwb) *Mnl. gen. recepten* 64 [vl. 1e h. 15e e.]
- formeren** 1 intr. vormen (vgl. *Leuvense bijdragen* 61 (1972), 19) JAN YP., *Medicina* 65 [vl. 1351]
- formeryemaget** onder **firmeryemaecht**
- formerymoer** hoofd van de ziekenkamer *Bronnen Rijnsburg* 970 [zholl. 1493] z. onder **fijmoeder**
- formiere** 1 subst. 'formeerder' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 31 [nholl. 1469] 2 **vormer** (m.b.t. stenen; vgl. Hollestelle 1961, 24-25) *Contr. dombouwmeester* 5, 6 [holl.utr. 1356]
- formine** 2 subst. 'pyriet, marchasiet, zwavelkies, ijzerkies' (z. *TNTL* 37 (1918), 1-7) *Beatrijs* 75 [brab. 1374]
- formlick** 1 onder **vormelijc**
- formoes** adj. schoon van gestalte *Seven wijze mannen* 47a [zholl. 1479]

formtaeffel subst. tafel waarop de steenbakker vormt *Rek. v. Nijm.* 5, 56 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 8, 235 [geld. 1544]

forneel* 2 **frumeel** subst. (houten) hulpconstructie voor de bouw van gewelven en rondbogen (vgl. ofr. *formeles* en WNT s.v. *formeel* (I)) *Br. Middelburg* 2, 343 [wmnl. 1456] vgl. onder **fineel**

fornieren onder **fournieren**

forsijn 7 **fla(e)ssijn** subst. perkament (z. **francijn**) *Corpus-Gysseling I* 1011 [zholl. 1285] *Corpus-Gysseling I* 1159 [zholl. 1286] *Rek. v. Nijm.* 3, 170 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 267 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 4, 49; 50 [geld. 1528]

forsijn 7 adj. van perkament (z. **francinen**) *Corpus-Gysseling I* 1176 [zholl. 1286]

fortche 7 onder **fortrase**

fortiffieren onder **fortifieren**

fortificatie -cie fortyfi- fortifficatie -cie 1 subst. 'versterking' (Rh. Gl.) *K. v. Hulst* 38; 39; 43; 44 [vl. 1488] *R. v. Amst.* 452 [holl. 1494-1512] *Br. Middelburg* 2, 367 [wmnl. 1477] *Br. Middelburg* 1, 124 [wmnl. 1480] *Br. Middelburg* 1, 140 [wmnl. 1488] *Br. Middelburg* 1, 65 [wmnl. 1515] *Br. Middelburg* 2, 71 [wmnl. 1519] *Dagb. v. Gent* 1 298 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 verdedigingswerk *Br. Middelburg* 2, 73 [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 2, 75 [brab. 1533]

fortifieren -tiffieren trans. 'versterken' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 1, 124(2x); 125(2x); 126(4x); 127 [wmnl. 1480] *Br. Middelburg* 1, 140 [wmnl. 1488] *Br. Middelburg* 1, 158 [wmnl. 1528] *Dagb. v. Gent* 1 298 [wmnl.vl. 1467-'90]

fortrase 7 **foertrache foor- fortche -se** z. **fortresse** *Sidrac* 215; 216 [brab.vl. eind 15e e.] *Sidrac* 244(3x) [wvl. m. 15e e.]

fortsieren* 1 **-zeren** trans. geweld aandoen *Bronnen Rijnsburg* 436 [zholl. 1498]

fortune 1 1 subst. rampspoed *Marg. v. Lymborch* 111b [brab. 1516] 2 geldelijk vermogen *Br. handel Eng.* 2, 50(2x) [zholl. 1494]

fortuneert adj. 'gelukbrengend' (ed. 79) BARTH. ENGELSMAN 115 [holl. 1485]

fortuneus adj. gelukkig *Kaetspel* 105 [vl. 1481]

fosseelhout 6 onder **fasceelhout** *Br. Middelburg*

fourenen fo- trans. onderbrengen, onderdak verschaffen (m.b.t. personen, z. WNT s.v. **fourieren**) *Br. Middelburg* 2, 445 [wmnl. 1518] *Marg. v. Lymborch* 81a; 86a [brab. 1516]

fourfature 1 onder **forfeiture**

fournieren furne(e)ren furnieren for- 1 trans. 'leveren, verschaffen' (WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 2, 358 [wmnl. 1472] *Br. Middelburg* 2, 380 [wmnl. 1483] *Br. handel Eng.* 2, 423 [zholl. 1532] *Leugemeete* 169 [vl. 1520] 2 - *van*, voorzien van *Br. Middelburg* 2, 376 [wmnl. 1480] *Br. Middelburg* 2, 459 [wmnl. 1529] 3 betalen (vgl. WNT s.v. **fourneeren**, bet. 2) *Br. Middelburg* 2, 32(2x) [wmnl. 1542] *K. v. Hulst* 43 [vl. 1488]

fraeyheyte subst. schoonheid, heerlijkheid *Sermonen* 433; 434 [brab. na 1540]

franchijnmaker subst. perkamentmaker *Versl. O.V.R.* 6, 564(nx); 565(2x); 566 [zholl. 1525]

franckaertchier subst. vrijshutter (z. **Stallaert** s.v. **franck-aertschiers**) *Dagb. v. Gent* 2 255(2x) [wmnl.vl. kort na 1515]

fransch 7 z. **vransch** *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 392 [nomnl. 1405]

- fraterhuus -huys(s)** subst. broederhuis, huis der broeders des gemenen levens *Rek. v. Nijm.* 3, 113 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 4, 112; 115; 119 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 192 [geld. 1530]
- fratersstaet** subst. staat van broeder, zuster *Syoens kroniek* 191 [zovl. c.1540]
- fratres** subst. zuster *Syoens kroniek* 190; 196; 408; 415; 424 [zovl. c.1540]
- fratressenhuus** subst. zusterhuis *Syoens kroniek* 409 [zovl. c.1540]
- fraude** 1 1 subst. bedrog; belastingontduiking *Tol v. Iersekeroord* 116 [brab. 1520] *Tol v. Iersekeroord* 130 [brab. 1529] *Br. handel Eng.* 2, 233 [zholl. 1516] *Br. Middelburg* 2, 20 [brab. 1524] 2 nadeel *Br. Middelburg* 2, 21; 22 [brab. 1524]
- fraudeleusselycken** adv. op een bedrieglijke wijze *Br. handel Eng.* 2, 588 [brab. 1545]
- fraudelic -lick** 1.1 adj. bedriegelijk *K. v. Hulst* 89 [vl. eind 16e e. <1486>] *K. v. Hulst* 93; 98 [vl. eind 16e e. <1487>] *K. v. Hulst* 100 [vl. eind 16e e. <1493>] *Dagb. v. Gent* 2 87(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] 2.1 op bedrieglijke wijze *Dagb. v. Gent* 1 286 [wmnl.vl. 1467-'90]
- frauderen** trans. te kort doen, benadelen (vgl. *Rh. Gl.*, bet. 2) *Tol v. Iersekeroord* 43 [brab. 1482] *Tol v. Iersekeroord* 120 [brab. 1520] *Tol v. Iersekeroord* 130 [brab. 1529] *Tol v. Iersekeroord* 131 [brab. 1532] *Dagb. v. Gent* 1 213 [wmnl.vl. 1451] *Dagb. v. Gent* 1 229 [wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Haarl.* 278 [zholl. 1e h. 16e e. <1548>] *Br. handel Frankrijk* 1, 322 [zholl. 1523] *Br. Middelburg* 3, 340 [wmnl. na 1525] *Br. Middelburg* 2, 73 [wmnl. 1528]
- frekaert** 7 -kard z. *francaert* *Ann. em.* 19, 307; 308 [wvl. c.1390]
- fremtmeester** subst. (gilde)meester afkomstig van of uit een andere plaats *Br. Middelburg* 3, 286(2x) [zeholl. 1519]
- frequentant** subst. bezoeker *K. v. Hulst* 94 [vl. eind 16e e. <1546>]
- frequentatie -cie** subst. het regelmatig bezoeken *Br. handel Eng.* 2, 255 [zholl. 1518] *Br. handel Eng.* 2, 359 [zholl. 1527] *Br. Middelburg* 3, 346(2x) [wmnl. 1529] *Br. Middelburg* 3, 374 [wmnl. 1537] *K. v. Hulst* 18 [vl. 1409]
- frequenteren -eeren** 1.1 trans. regelmatig bezoeken *Br. handel Eng.* 1, 1023 [vl. 1469] *Br. handel Eng.* 1, 1167 [brab. 1480] *Br. handel Frankrijk* 1, 292 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 300 [zholl. 1519] 2.1 intr. regelmatig komen *Br. Middelburg* 2, 391 [zholl. 1491] *Br. Middelburg* 2, 484 [zholl. 1544]
- friseren** trans. 'ratineeren' (WNT, bet. b) *Br. handel Eng.* 2, 548 [zholl. 1543]
- frivool -vol** 1 adj. 'nietszeggend, ongegrond' (WNT, bet. A, 1) *Br. handel Eng.* 2, 689 [brab. 1549] *Br. handel Frankrijk* 1, 331 [zholl. 1527] *Br. Middelburg* 1, 466 [wmnl. na 1532] 2 lichtvaardig *K. v. Hulst* 55(2x) [vl. 1500] *K. v. Hulst* 60 [vl. 1537]
- frontier(e) -tere** 1 subst. 'grens' (WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 163(2x) [wmnl. 1528] *R. v. Amst.* 334(3x); 368; 369 [holl. 1494-1512] *Dagb. v. Gent* 1 58; 61; 314 [wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Gorinchem* 139 [holl. 1454] 2 'grensvesting, grensstad' (WNT, bet. 2) *K. v. Hulst* 38 [vl. 1483] *K. v. Hulst* 43 [vl. 1488] *R. v. Amst.* 184 [holl. 1452-'94]
- frontierstede** subst. grens(vesting)stad *R. v. Amst.* 300 [holl. 1494-1512]
- frossuere** subst. kneuzing *Tocht v. J. v. Blois* 231 [zholl. 1361-'62]

frumeel

frumeel 2 onder **forneel**

frusteren 1 trans. 'verijdelen' (z. Rh. Gl. s.v. **frustren**) *Br. handel Frankrijk* 1, 370 [brab. 1542] 2 *enen - van iet*, iem. te kort doen t.a.v. iets, hem in iets teleurstellen *Br. handel Eng.* 2, 257 [zholl. 1518]

fruutboom subst. 'vruchtboom' (Hwb) *Cout. Vrije v. Brugge* 1, 764 [wvl. 1542]

fruuthof subst. boomgaard *Jaarboek Sebastiaen* 27 [wvl. 1416]

fuge subst. vlucht *R. v. Haarl.* 193 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>]

fugetijf onder **fugitijf**

fugytivenhuus subst. vreeemdelingenhuis *Dagb. v. Gent* 1 230 [wmnl.vl. 1467-'90]

fugitijf -tijff -tyf fuge- -gitif -gytyf 1.1 adj. voortvluchtig, uitgeweken zijnde *Br. handel Frankrijk* 1, 325 [zholl. 1524] *R. v. Haarl.* 193 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Br. handel Eng.* 2, 307(4x) [zholl. 1523] *Dagb. v. Gent* 1 210; 211(2x); 212; 214(2x); 215(5x) [wmnl.vl. 1451] *Dagb. v. Gent* 1 245; 246(2x); 247(2x); 248(2x); 249(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] 2.1 subst. 'balling' (Rh. Gl.), uitgewekene *Dagb. v. Gent* 1 131; 137; 148(2x); 150(2x); 151(3x) [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 237(3x); 238; 239; 249(3x) [wmnl.vl. 1467-'90] *Ann. em.* 25, 251; 253; 255 [vl. 14e e.] *Ann. em.* 25, 231; 234 [vl. 16e e. <1342>] *Dagb. v. Gent* 1 324 [wmnl.vl. 1467-'90] 3.1 *hem - maken*, uitwijken, vluchten (uit een stad) *Dagb. v. Gent* 1 219; 222 [wmnl.vl. 1467-'90] *K. v. Briel-le*² 222 [zholl. 1527]

fugityfscip subst. het uitgeweken zijn *Dagb. v. Gent* 1 215 [wmnl.vl. 1451]

fuguerieren 6 onder **figureren** BRUGM., *Onuitg. serm.*

fuyrstaell 1 onder **vuurstael**

fuiseler onder **fuuseler**

fukevisch subst. met een fuik gevangen vis *R. v. Harderwijk* 13 [wgeld. 2e h. 15e e.]

- fulgurole** subst. bezinksel van gebruikte olie (Braekman 1965, 90) *Mnl. gen. recepten* 124 [wvl. 1305]
- fulminacie** subst. kerkban *Ann. em.* 14, 20(2x) [vl. 1488]
- fumoeselick** adj. 'woedend, heftig' (ed. 257) *Doct. des tijts* 151 [holl. 1486]
- fundacie** 1 onder **fondacie**
- fundatoer** subst. stichter *Frensweger hs.* 148; 209 [nomnl. c.1480]
- fundi(e)ringhe** subst. stichting, het stichten (van een klooster) *Frensweger hs.* 147; 169; 197; 210 [nomnl. c.1480]
- fundtscoelen** subst. pl. een soort kolen *Br. handel Frankrijk* 1, 382 [brab. 1545]
- furneren** onder **fourneren**
- furnieren** onder **fourneren**
- furnissement** subst. verdediging (in rechte) *Br. Middelburg* 1, 96; 97 [wmnl. 1548]
- fust fuyst fuust vuust**+ subst. vat (vgl. **fustalie**) *Br. Middelburg* 3, 235(2x) [wmnl. voor 1512] *Br. Middelburg* 3, 577 [wmnl. 1e h. 16e e.] *Br. Middelburg* 3, 529(2x) [wmnl. 1545]
- fustaige** subst. vaten, fusten (vgl. WNT s.v. **fustage**) *Br. Middelburg* 2, 486 [wmnl. 1547]
- futcelaedse** subst. 'beuzelarijen' (ed. 201; z. *Handelingen der Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis* XXXI (1977), 138) JAN VAN LEEUWEN 25 [brab. 2e h. 15e e.]
- fute*** 1 **fuy-** subst. uitweg, uitvlucht *Br. handel Eng.* 1, 1110 [nholl. 1475]
- futselare** 1 subst. dolk *R. v. Gorinchem* 222 [holl. 1482-1501]
- fuuseler fuise-** subst. ? *Cam.-rek. Deventer* 3², 417(2x); 433; 456 [geld.ov. 1373]
- fuust** onder **fust**
- fuwaeds** subst. een soort brood (vgl. fr. *fouace*, FEW III, 647) *R. v. Gorinchem* 312(4x) [holl. 1436]

G

gadelicheit 1 subst. wat iemand aangenaam is, wat passend, geschikt voor iemand is *Frensweger hs.* 55 [nomnl. c.1480] 2 genot, genieting *Frensweger hs.* 171; 207 [nomnl. c.1480]

ghader 1 onder **gadere**

gadere* 1 **ghader** adv. 'geheel en al' (verbeterd uit *alghader*; vgl. **algader**) *Kamper schepenacten* 295 [ov. 1344]

gaderich adj. 'inhalig' (ed. 1, 216) *DIRC v. DELF, Tafel 2*, 60 [nholl. 1469]

gaderinge* 1 **garinge** subst. teen of touw waarmee een baal wordt samengebonden en dichtgemaakt (vgl. ed. 232 n.1) *Meekrapkeur* 323; 324; 328 [wmnl. 1480]

gadersameninghe subst. overvloed (lat. *cumulus*) *St. Aug. hantboec* 208 [holl. c.1430]

gadoot 1 subst. 'pest' (Hwb, bet. b; z. *VMA* 1896, 351-352) *Spiegel historiael I* 1, 123; 429; 3, 96 [wvl. c.1350]

gadopen trans. nooddopen (vgl. Hwb s.v. **gadoop**) *DIRC v. DELF, Tafel 3*, 417 [nholl. 1480]

gaeitsteen onder **gaitsteen**

gaen 1 **gheen** 1.1 - *an*, intr. lijden aan *Kl. v. Diepenv. hs.* 300; 309 [geld.ov. 1534] 1.2 - *ane*, grenzen aan *JACOB v. M., Alex.* 271 [vl. c.1350] 1.3 - *van*, verliezen, kwijtra-
ken *M. v. H., Boek b. g.* 313 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.] 2.1 *die see* -, 'op de zee lopen' (Hwb, bet. III) *Beiträge* 275 [ovl. c.1380-1425] 2.2 *op hoer vryen* -, 'ver-
kering hebben' (ed. 316 n.11) *Kl. v. Diepenv. hs.* 316 [geld.ov. 1534] 3.1 subst. 'de lengte van den akker, die
men bij zaaien, ploegen, wieden enz., heen en weder
gaande aflegt' (z. *WNT* s.v. **gang**, bet. II, 3, b) *Reg. bis-
dom Utrecht* 749(nx); 750; 760 [ov. voor 1383]

gaende 1 - *bode*, bode te voet (i.t.t. *ridende bode*; vgl. **voetbode**) *Rek. v. Nijm.* 3, 178; 193 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 3, 231; 236; 238 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 297 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 100(2x) [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 8, 12 [geld. 1542]

gaens 7 subst. 'gans' (z. **gans**) *Stadr. Almelo* 33 [ov. 1489]

gaensmachtich adj. kunnende lopen *Br. Middelburg* 1, 518 [wmnl. 1544]

gaensvoets adv. stapvoets *R. v. Gorinchem* 279 [holl. 1482]

gaercomen intr. bijeenkomen *Stadr. Steenwijk* 28 [ov. 1544-'49]

gaerdachtich 7 **gard-** z. **goordatic** *Gild. v. Utr.* 2, 97 [zholl.utr. 1481] *Gild. v. Utr.* 2, 100 [zholl.utr. 1546]

gaerde 1 **garde** subst. 'roede, als maat; de engelsche el' (Hwb s.v. **gaerde** (I), bet. 3) *Br. handel Eng.* 2, 153 [brab. 1508] *Br. handel Eng.* 2, 178 [zholl. 1512]

gaerde 1 subst. troep plunderende soldaten (vgl. MNW s.v. **gaerden** (II) en Hwb s.v. **gaerde** (II) *Rek. v. Nijm.* 2, 136 [geld. 1512] *Lev. v. Kunera* 24 [utr. c.1530?]

gaerden 7 z. **caerden** *Syoens kroniek* 193; 195 [zovl. c.1540]

gaerencuts gaerne- subst. garenkoopman *Syoens kroniek* 330; 341; 342 [zovl. c.1540]

gaerenmaerct onder **garenmerct**

ghaernesoen 1 onder **garnisoen**

ghaersterigge subst. 'spinster' (Hwb) *Ann. em.* 25, XXIV [vl. 1338]

gaertkomel subst. 'karwij' *Synon. mnl. plantenn.* 279 [? 2e h. 15e e.]

gaerwe onder **garuwe**

gaestweerder subst. 'gastheer, hij die vreemdelingen ontvangt' (Hwb) *Marialeg.* 2 154 [wmnl. 15e e.]

gaeuwen intr. 'zich bekommeren om' (Hwb) *Bouc v. Audiënc.* 244 [wmnl.vl. 1370-'78]

gagel 3 **-ghel** 1 subst. keel (MNW 2e art.) *Janus* 14 385 [nomnl.vl. eind 15e e.] *Biënb.*² 350 [holl.utr. 1458] 2 verhemelte (vgl. WNT 2e art.) MAUBURNUS, *Scala* 145(2x); 213 [geld.ov. 1558]

gagelsaet* 1 **gaghelzaet** subst. 'gagel, mirtedoorn' (Braekman 1965, 90 *Mnl. gen. recepten* 101 [vl. 1e h. 15e e.]

gagen trans. merken (m.b.t. tonnen) *Br. handel Eng.* 2, 416 [brab. 1532]

gageren trans. bezoldigen *Br. Middelburg* 1, 176 [wmnl. 1536]

gaghelsblat subst. gagelblad (vgl. ed. 272) *Boec van medicinen* 138 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

gayloes adv. onverschillig TAULER-hss. 284 [brab.omnl. c.1430]

gaytsteen gae(i)t- subst. steen waarvan men goten maakt, gootsteen *Rek. v. Nijm.* 5, 99; 117 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 7, 55(2x) [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 109 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 141 [geld. 1543]

ghaladie onder **gladie**

galant 1 subst. gekruide, geneeskrachtige wijn (het gebruik van *alant* blijkt uit Braekman 1975, 250 en 269) *Br. Middelburg* 2, 121 [zholl. 1366]

galeyegelt onder **geleedegelt**

galentinen trans. 'in gelei leggen' (Hwb) *Corpus-Gyseling I* 1182 [zholl. 1286]

galge* 1 **gallich** subst. putgalg *Rek. v. Nijm.* 3, 142 [geld. 1523]

galgenberou subst. 'galgenberouw' (Hwb) *Ulensp. volksb.* 34b [brab. c.1519]

galgenwart 6 *ter galgenwart* 1. *ter galgen wart Cancellierb.* 151 [zolim. 1471]

ghalghestick subst. galgeveld *Cout. v. Loo* 110 [wvl. 1566 (1543)]

galigaenspoeder subst. 'poeder van galigaen' (Braekman 1965, 90) *Mnl. gen. recepten* 65 [vl. 1e h. 15e e.]

galileetsch

- galileetsch** adj. Galilees *Sermonen* 318 [brab. na 1540]
galileusch subst. Galileeër *Sermonen* 313 [brab. na 1540]
galjoenscip subst. galjoen *Br. handel Eng.* 2, 462 [zholl. 1538]
galleygelt onder geleedegelt
gallem 3 onder galm
gallenote 7 z. **galnote** *Mnl. gen. recepten* 68 [vl. 1e h. 15e e.]
gallich 1 onder galge
galm* 3 **gallem** subst. galm, geluid *Kl. v. Diepenv. hs.* 234 [geld.ov. 1534]
gamander *groete* -, 'akkerzenegroen' *Herbarius in dyetsche* 454 [vl. 1484]
gamel 3 adj. 'oud' (van haring) *R. v. Zierikzee* 175 [wmnl. 1466]
ganc 1 -**ck ghengh** 1.1 subst. 'bospad' (ed. 47 n.) *Florigout* 47 [vl.brab. eind 14e e.] 1.2 inhoudsmaat *Rek. v. Nijm.* 6, 115(2x) [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 6, 216 [geld. 1539] 2.1 - *over ganck*, keer op keer *Mirakelboeck* 15 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>] 2.2 *in den ganghe worden*, ? *Blome d. Doochd.* 108 [holl. c.1485]
gancachtich 1 adj. lopende, op de been *Stichtige punten* 240 [geld.ov. c.1475]
gancbaer 1 adj. 'gangbaar' (van geld; Hwb) *Tol v. Iersekeroord* 41 [brab. 1482] 2 kunnende lopen *Br. Middelburg* 1, 518 [wmnl. 1544]
ganciane subst. 'gele gentiaan' (Braekman 1965, 90) *Mnl. gen. recepten* 74 [vl. 1e h. 15e e.]
ganckacht 1 adj. 'in goeden staat' (Hwb) *R. v. Nedersticht* 1, 41 [holl.utr. 1438]
gansecoeper subst. handelaar in ganzen *Tocht v. J. v. Blois* 212 [zholl. 1361-'62]
gansecule subst. ganzenpoel, 'ganzenkom' (z. **cule** (I); niet 'kuil waarin ganzen bewaard worden (?)' (Hwb)) *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 561 [geld.ov. 1367]
gansehut subst. ganzenhok *Biënb.*² 363 [holl.utr. 1458]
ganselegge subst. ganzenhok (vgl. **vogellegge**) *Brab. jachtrecht* 17; 18(2x) [brab. 1656 <1387>]
gansepenne subst. ganzepen *Livre des mestiers* 34 [wvl. 2e h. 14e e. <c.1369>]
gansevel subst. vel van een gans *Kl. v. Diepenv. hs.* 236 [geld.ov. 1534]
ghansevloghel ghense- subst. vleugel van een gans *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 154; 177 [geld.ov. 1363]
gansghetrouwen subst. 'volkomen vertrouwen' (ed. 1, 217) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 96 [nholl. 1469]
ganskermys -kirmys subst. ganzemarkt (11 november) *Rek. v. Nijm.* 4, 117(2x) [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 5, 54(2x) [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 8, 138 [geld. 1543]
ganskermysavont ganskirmys- gantzkermiss- subst. de dag vóór de ganzemarkt (10 november) *Rek. v. Nijm.* 3, 154 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 4, 43 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 5, 116 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 53 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 116(2x) [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 7, 200 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 60; 61 [geld. 1542]
gapere* 1 **gaper(t)** subst. naam van een munt *Rek. v. Blois* 7 [zholl. 1371-'72] *Rek. v. Nijm.* 1, 31 [geld. 1383]
gardachtich 7 onder goordatich
garde 1 onder gaerde
gardenersse subst. hovenierster, tuinierster *Lev. v. S. Clara* 61 [brab. 1491]
gardenesse subst. hovenierster, tuinierster *Lev. v. S. Clara* 61 [brab. 1491] *Lev. v. S. Clara* 61 [brab. begin 16e e. ?]

gardenierster subst. 'hovenierster' (ed. 642) *Coninx summe* 336 [holl.brab. 1437]

gardesonrer gardde- subst. die de plunderende soldaten tot vrede brengt *Rek. v. Nijm.* 4, 157 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 6, 52 [geld. 1536]

gardijn subst. 'tuin' (ed. 304) *Mandev.*² 177; 236 [holl. 1462]

garenmerct gaerenmaerct subst. garenmarkt *Br. Middelburg* 1, 123 [wmnl. 1470] *Syoens kroniek* 341 [zovl. c.1540]

gargoel garyolen l. **gargolen** subst. 'waterspuwer, leeuwen- of drakenkop aan de dakgoten' (cf. ofr. *gargouille*; z. Stallaert s.v. **gargoen**) *Br. Middelburg* 2, 429 [wmnl. 1509-'10]

garyolen 6 onder **gargoel** *Br. Middelburg*

garinge 1 onder **gaderinge**

garlange 7 'krans, bloemslinger' (z. **garlande** *Rose* 149 [vl.brab. 1e kw. 14e e.]

garnache 7 'soort witten zoeten wijn' (z. **garnate** (III)) *Tocht v. J. v. Blois* 40; 99 [zholl. 1361-'62]

garnesoen 1 onder **garnisoen**

garnier -nyer 1 subst. zoom *R. v. Reimersw.* 69; 70(2x) [vl.brab. 1480] 2 -en, pl. losse planken die op de lading gelegd worden om er andere goederen op te stouwen (vgl. WNT s.v. **garneering**, bet. 2) *Versl. O.V.R.* 5, 549 [wmnl. 1521]

garnieren -nyeren trans. 'door eene bedekking van planken tegen schade beveiligen' (m.b.t. scheepslading, WNT, bet. 2) *Br. Middelburg* 3, 323(4x) [wmnl. 1524]

garnisoen 1 -soyne gher- **garne- ghaerne-** subst. 'garnizoen, bezetting' (Hwb, bet. 2) *K. v. Hulst* 44 [vl. 1488] *Marg. v. Lymborch* 91a [brab. 1516] *Dagb. v. Gent* 2 269; 278 [wmnl.vl. kort na 1515] *Ann. em.* 13, 109; 111; 112(2x); 148(2x) [vl. 1488] *Ann. em.* 152 [vl. 1488]

garser subst. grasmaaier *Rek. v. Brugge* 138 [wvl. 1303]

gartkomensat subst. 'karwij' *Synon. mnl. plantenn.* 279 [nsaks. eind 14e e.]

garuwe gha- ghe- garwe g(h)aer- gher(e)we gherruwe gherve subst. 'duizendblad' *Synon. mnl. plantenn.* 274 [wbrab. c.1351] *Synon. mnl. plantenn.* 274 [wmnl. eind 15e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 274 [wvl. 1305] *Synon. mnl. plantenn.* 274 [wvl. c.1200] *Synon. mnl. plantenn.* 274 [vl. 1e h. 15e e.] *Mnl. gen. recepten* 120 [wvl. 1305] *Mnl. gen. recepten* 18; 113 [vl. 1e h. 15e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 274 [vl. 1e h. 15e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 274 [? c.1490]

gast 1 1 subst. 'gastheer' (Hwb, bet. 5) *Walewein* 194 [wvl. 1350] 2 'vennoot' (Hwb, bet. 6) *Br. handel Eng.* 1, 928 [zholl. 1456]

gasten intr. garstig worden (vgl. **garstich**) *Br. handel Eng.* 1, 1159 [zholl. 1480]

gasten 3 intr. 'te gast gaan' *Kaetspel* 67 [vl. 1481]

gastenhuus subst. gastenverblijf, verblijf in een klooster bestemd voor vreemdelingen *Marialeg.* 1 154 [holl. 1479]

gasterie 1 subst. gastenverblijf, 'logeerkamer' (Hwb, bet. 3) *Syoens kroniek* 194; 198 [zovl. c.1540] *Leugemeete* 170; 171(1e, 2e pl.) [vl. 1537] *Leugemeete* 171(3e pl.) [vl. 1538]

gasthuysboef subst. landloper (z. **gasthuus**) *R. v. Amst.* 150; 169 [holl. 1452-'94]

gasthuysganck subst. gang bij of naar het ziekenhuis *R. v. Gorinchem* 244 [holl. 1502-'16]

gastman subst. 'hij die in kloosters belast was met de zorg voor de gasten, de zieken, enz.?' (ed. 348)

MOORS, *Oorkondentaal* 81 [wlimb. 1360]

gastrechter subst. rechter voor vreemden *Versl. O.V.R.* 4, 143 [nomnl. 2e h. 16e e. <1464>]

gastsgewijs adv. als gast (vgl. **gastewijs**) *R. v. Amst.* 505 [holl. 1494-1512]

gat 1 *tallen gaten*, 'allerwege' (Hwb, sub bet. 2) *Mnl. overblijfselen* 286 [vl. 2e h. 14e e.]

gatel subst. (drink)kan **BRUGM.**, *Verspr. serm.* 39 [st. 1476]

ghatinghe subst. het maken van gaten *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 31 [nomnl. 1377]

gaudach subst. 'gooigericht' (z. MNW s.v. **gouwgedinge**, Stallaert s.v. **goudach**) *Ann. em.* 32, 34 [vl. 1530]

gauderen 1 intr. 'het genot of gebruik van iets hebben' (Hwb) *Auden. meng.* 6, 148 [ovl. 1538] *R. v. Amst.* 309; 363 [holl. 1494-1512] *Draperie Haag* 287 [zholl. 1468] *Br. Middelburg* 1, 148 [wmnl. 1509] *Br. Middelburg* 1, 648 [wmnl. 1e h. 16e e.] 2 'voordeel hebben' (Rh. Gl., bet. 2) *Syoens kroniek* 225 [zovl. c.1540]

gauge subst. het peilen, roeien van wijn *Br. handel Frankrijk* 1, 368 [zholl. 1540] *Br. Middelburg* 2, 63 [zholl. 2e h. 15e e.]

gaugierder subst. ambtenaar belast met het peilen, roeien van wijn *Br. Middelburg* 2, 486 [wmnl. 1547]

gaugieren -gieren trans. 'peilen, roeien (wijn)' (Hwb s.v. **gaugeren**) *R. v. Zierikzee* 310 [wmnl. 18e e. <1508>] *Br. handel Frankrijk* 1, 321; 322 [zholl. 1523] *Br. handel Frankrijk* 1, 323; 324 [zovl. 1524] *Br. handel Frankrijk* 1, 364 [zholl. 1539] *Br. Middelburg* 3, 226; 227 [zholl. voor 1511] *Br. Middelburg* 3, 236 [zholl. 1512]

gaugieringe -ghe subst. het peilen, roeien van wijn *Br. handel Frankrijk* 1, 321 [zholl. 1523] *Br. handel Frankrijk* 1, 323; 324 [zovl. 1524] *Br. Middelburg* 3, 228(2x) [zholl. 1511]

gaugiermeester subst. ambtenaar belast met het peilen, roeien van wijn *Br. Middelburg* 3, 228 [wmnl. 1511] *Br. Middelburg* 3, 246(2x) [wmnl. 1512]

gaugierroede subst. meetstok waarmee men wijn peilt, roeit *Br. Middelburg* 3, 246 [wmnl. 1512]

gauwe subst. Engelse munt *Br. handel Eng.* 2, 335 [zholl. 1525]

gavengever subst. die mild geeft (vgl. ed. 19) **GANSFORT**, *De or. dom.* 103 [nomnl. c.1500]

gaweloosheit subst. achteloosheid, nalatigheid (vgl. **gaweloos**) *Spiegel d. m. b.* 267 [wvl. begin 15e e.]

geaccoustumeert partc. adj. gewoon, gebruikelijk *Br. Middelburg* 1, 76(2x) [brab. 1521] *Br. handel Eng.* 2, 602 [brab. 1545]

geacht* 1 **ghe-** adj. gebruikelijk, passend (vgl. ed. 1, 168) *Versl. O.V.R.* 1, 235 [utr. begin 16e e. <c.1468>]

gheachticheit subst. aanzien *Frensweger hs.* 107 [nomnl. c.1480]

gheffecteert -teirt 1 adj. genegen, toegedaan *Syoens kroniek* 424 [zovl. c.1540] *Br. handel Eng.* 1, 1174 [brab. 1481] 2 - tot, gesteld op *Syoens kroniek* 415 [zovl. c.1540]

geaffectioneert -onneert adj. genegen, (goed)gezind *Br. handel Eng.* 2, 327 [zholl. 1525] *Br. handel Eng.* 2, 330 [zholl. 1525] *Br. Middelburg* 2, 34 [wmnl. 1548]

gheallyerde subst. medestander *Dagb. v. Gent* 1 108 [wmnl.vl. 1451]

gearbeyden intr. arbeiden **TAULER-hss.** 353 [olimb. 1442]

ghearemghaet adj. 'een armsgat hebbende' (Hwb) *Rigghe* 26 [wvl. 1e h. 15e e.]

gebaerbecaent 7 **ghe-** z. **gebarbacane** *Dagb. v. Gent* 1 298 [wmnl.vl. 1467-'90]

gebaeren 1 onder **geboren**

ghebaerrersse subst. die ter wereld brengt of heeft gebracht *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 4, 294; 296(2x) [wmnl.brab. 1360-'85]

gebande subst. banneling *R. v. Haarl.* 15 [zholl. c.1404]

gebaren 1 *hem* -, 'razen, tieren' (ed. 257) *Doct. des tijts* 195 [holl. 1486]

gebaringe subst. geraas, getier (vgl. **gebaren** (I), bet. 2) *Levens v. Jezus* 212 [wvl. 1332]

gebaringe subst. het baren TAULER-hss. 216 [vl.wbrab. 1446]

gebas 1 *eens honts* - *hebben*, iets in te brengen hebben, iets te zeggen hebben (vgl. ed. 96) *Vierde Martijn* 68 [brab. 2e h. 14e e.]

gebeckte subst. baksel, brood *Versl. O.V.R.* 6, 190 [brab. c.1572 (1509)]

gebeder subst. bidder TAULER-hss. 346 [olimb. 1442]

gebelch *bi gebelghe*, 'in toorn' (ed. 142 n.) *Tweede Rose* 142 [vl. c.1310]

gebersten* 1 **ghe-** **gheborsten** intr. bezwijmen *Mnl. geest. proza* 117; 118 [brab. 2e h. 14e e.]

ghebeven subst. koorts *Janus* 14 363a [nomnl.vl. eind 15e e.]

gebiet 1 subst. rechtsgebied (vgl. MNW, Aanm.) *Ge-denk-w. Gelderland* 5, 83 [geld. 1477]

ghebiet 3 onder **gebit**

ghebietster subst. gebiedster, meesteres, heerseres *Lev. v. S. Clara* 33 [brab. begin 16e e.?] *Marialeg.* 1 233 [holl. 1479]

gebit* 3 **ghebiet** subst. 'gebit, bit' *Blome d. Doochd.* 122 [holl. c.1485]

ghebloeyen intr. 'menstrueren' (Hwb, bet. 2) *Mnl. zegeningen* 313 [vl. 2e kw. 15e e.]

geblu* 1 **ghe-** subst. 'verlegenheid' (z. ed. 139 n.1 en *TNTL* 17 (1898), 307) *Borchgrave v. Couchi* 139 [vl. eind 14e e.]

geboirtlick 1 onder **geboordelijc**

gebonden 1 **ghe-** 1 partc. adj. verplichtend (vgl. **binden**, bet. 11) *Mnl. geest. ged. enz.* 23 [limb. eind 15e e.] 2 zwanger *Marialeg.* 1 357 [holl. 1479]

gebont* 1 **ghebunt** subst. verbintenis G. GROOTE, *De simonia* 4 [ov. c.1450]

geboochsam* 1 **gheboech-** **ghebuychsaem** **gebuychsem** -**som** 1 adj. volgzzaam, inschikkelijk (lat. *flexibilis*) *Sp. d. Volc.* 101 [limb. 1466] *Stichtige punten* 138; 170; 179 [geld.ov. c.1475] *Kl. v. Diepenv. hs.* 103 [geld.ov. 1534] 2 'minzaam' (Hwb, bet. 2) MANDE, *Bijl.* 45 [brab. 15e e.]

gheboodscepen trans. 'boodschappen' (Hwb) *Ann. em.* 24, 455 [zvl. c.1542]

geboordelijc 1 -**boirtlick** adj. behoorlijk, iemand tóekomend *Rek. v. Nijm.* 7, 91 [geld. 1540]

geboorte* 1 -**boerte** subst. 'betamelijkheid, behoorlijkheid' (Hwb, bet. 3); ingetogenheid *Biēnb.* 2 279 [holl.utr. 1458]

geboorte* 1 -**buerte** subst. geboorteland, geboorteplaats *Tweede Rose* 89 [vl. c.1310]

gheborchte subst. onderpand (vgl. WNT s.v. **borgte**) *Br. Middelburg* 2, 45 [wmnl. 1325]

geboren* 1 **ghe-** -**baeren** 1.1 trans. opheffen, optillen (bij MNW 2e en Hwb 3e art.) *Saksenspiegel* 1, 101 [holl.utr. 1e kw. 15e e.] 2.1 intr. recht hebben op (vgl. Hwb 3e art., bet. 3) *Rek. v. Nijm.* 3, 323 [geld. 1527]

gheborsten 1 onder **gebersten**

gebot 1 **ghebod** 1.1 subst. bod (bij een veiling) *Tol v.*

gebottert

Iersekeroord 28 [vl. 1470] *Tol v. Iersekeroord* 42 [brab. 1482] *Br. Middelburg* 3, 253 [wmnl. 1515] **2.1** *God, mijnre salicheden* -, God, die mijn zaligheid in zijn hand heeft (vgl. Hwb, bet. 2) *Ovl. lied. en ged.* 10 [wvl. 2e h. 14e e.] **2.2** *int - stellen*, iets veilen, aan de meestbiedende verkopen (vgl. onder *bot*) *R. v. Zierikzee* 365(2x) [wmnl. 1440] *R. v. Zierikzee* 372 [wmnl. 1472]

gebottert partc. adj. met boter bereid *Stichtige punten* 21 [geld.ov. c.1475]

gebouwe* 1 **ghebu(e)** subst. gebouw, bouwsel *Saksenspiegel* 1, 55(3x) [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

gebrant 1 - *wijn*, 'brandewijn' (Hwb; z. MNW IX, 2479) *Rek. der Buurkerk* 207 [holl.utr. 1496] *Mnl. woordkunde* 139 [geld. 1464]

gebrawet partc. adj. fig. met gesloten ogen (vgl. *TNTL* 9 (1890), 220-231) *Leven van Lutgart* 72 [wlimb. c.1300] z. onder *brauwen*

gebreclijc 1 onder *gebrekelijc*

gebrecte* 1 **ghebreckt** adj. defect, kapot *Cam.-rek. Deventer* 3², 473 [geld.ov. 1373] *Cam.-rek. Deventer* 6, 68 [geld.ov. 1384]

gebrekelijc 1 **-breclijc** adj. behoeftig BRUGM., *Onuitg. serm.* 63 [zolim. 1523]

gebreken* 1 **ghe-** intr. sterven (z. onder *breken*) *Bronnen Rijnsburg* 80 [zholl. 1320] *Bronnen Rijnsburg* 724 [zholl. 1387]

gebreking(h)e 1 subst. 'tekortkoming' (ed. 69) BEATRIJS v. NAZARETH 23 [brab. c.1350] **2** uitputting, verzwakking GANSFORT, *De or. dom.* 169 [holl.nomnl. c.1500]

gebroedich adj. bij iemand in de kost zijnde *Gild. v. Utr.* 2, 476 [zholl.utr. 1551]

gebroet* 3 **ghe-** subst. 'gespuis' *Devoet boecxken* 203; 296; 299 [brab. 1539]

gebroken 1 **ghe-** 1 partc. adj. een breuk hebbende *Lev. v. Kunera* 28 [utr. c.1530?] **2** beslapen (van een vrouw, vgl. ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 326 [nholl. 1469]

gebrokich adj. in gebreke (vgl. *brokich*) *R. v. Tiel* 126 [geld. 1536]

gebroseert partc. adj. 'geborduurd' (Hwb) *Troyen hs.* 1, 322 [? 1e h. 15e e.]

ghebrucker 1 onder *gebrukere*

gebruden trans. 'geheim houden, verbergen' (Hwb) *Leven van Lutgart* 194 [wlimb. c.1300]

gebrugt adj. 'door een brug verbonden' (van maten; Hwb s.v. *gebrugget*) *Rek. v. Nijm.* 1, 165 [geld. 1423]

gebruken* 1 **ghe-** **-bruycken** **1.1** trans. verkopen (vgl. *bruken*, bet. 4) *Br. handel Eng.* 2, 495 [zholl. 1540] *R. v. Gouda* 210 [zholl. 1507] **1.2** uitoefenen (m.b.t. een ambt) *Frensweger hs.* 89 [nomnl. c.1480] **2.1** *malcanders* -, geslachtsverkeer met elkaar hebben (vgl. MNW, sub bet. 2) J. CELE, *Sermoenen* 63 [holl.utr. c.1410]

gebrukere* 1 **ghebrucker** subst. die geniet, smaakt (m.b.t. geestelijk genot) W. v. S. Th., *Epistel* 109; 116 [ov. c.1470]

gebrukinge* 1 **-ghe** subst. 'gebruik, gewoonte' (Hwb, bet. 3) *R. v. Amst.* 338(2x); 341 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 614 [holl. c.1497]

ghebu(e) 1 onder *gebouwe*

ghebuechsamheit subst. volgzzaamheid, inschikkelijkheid *Sp. d. Volc.* 123 [limb. 1466]

gebuerlick -burlec ghebuerlijc adj. 'de buurt betreffende' (Hwb) *Draperie Haag* 289 [zholl. 1468] *Leugemeete* 166 [vl. 1489] *Bijdr. gesch. Brabant* 5, 301 [brab. 1210]

gebuert 1 onder **gebuurte**

ghebuychsaem 1 onder **geboochsam**

gebuychsem 1 onder **geboochsam**

gebuychsom 1 onder **geboochsam**

ghebunt 1 onder **gebont**

geburlec onder **gebuerlick**

ghebuurman gebuer- 1 subst. buurman *Marialeg.* 1 433 [holl. 1479] 2 medeburger *Br. handel Eng.* 1, 1196 [brab. 1482]

gebuurscap* 1 **-buerschap** subst. buurmanschap *Br. Middelburg* 3, 403 [zholl. 1541]

gebuurte* 1 **-buert** subst. stadswijk *R. v. Tiel* 77 [geld. 1485]

gec 1 *gecke tijt*, vastenavond *Kl. v. Diepenv. hs.* 272 [geld.ov. 1534]

ghecandeert adj. ? *Dagb. v. Gent* 2 316 [wmnl.vl. kort na 1489]

gecateilt adj. 'voorzien van huisraad' (De Bo) *Dagb. v. Gent* 1 89 [wmnl.vl. 1467-'90]

gechuus **geckhuys(s)** **geekhuys** subst. gekkenhuis (dim. *-ken*) *Rek. v. Nijm.* 3, 22 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 4, 51 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 3, 26; 29; 59 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 213 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 4, 175 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 5, 62 [geld. 1533]

gheckescleet subst. narrenpak BRUGM., *Verspr. serm.* 125; 126 [nomnl. c.1470]

ghecloestert partc. adj. 'in een klooster gedaan' (Hwb) *Marialeg.* 2 21 [brab. c.1500]

gecommitteerde -commeteerde subst. afgevaardigde, vertegenwoordiger *R. v. Gorinchem* 151; 161 [holl. 1577 (1459)] *Brab. jachtrecht* 42(3x); 43 [brab. 1453] *Tol v. Iersekeroord* 46 [brab. 1482] *Br. handel Eng.* 1, 865 [wmnl. 1449] *Br. Middelburg* 1, 424 [wmnl. 1520] *Br. Middelburg* 1, 100 [wmnl. 1548] *Br. handel Frankrijk* 1, 244 [zholl. 1500] *Br. handel Frankrijk* 1, 285 [zholl. 1514] *Br. handel Frankrijk* 1, 293 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 309 [zholl. 1521]

gheconfuust adj. begoocheld (vgl. ed. 51) *Parab. v. Cyrillus* 87 [holl. c.1475]

gecorrumpeert ghe- 1 part. adj. bedorven (vgl. onder **corrumpeert**) BARTH. ENGELSMAN 146 [holl. 1485] 2 gebrekkig, tekortschietend *Sticht. exempelen* 41 [brab. m. 15e e.]

gecorten 1 **ghe-** trans. oplossen (m.b.t. een geschil; vgl. **cortinge**, bet. 3: uitspraak) *Bouc v. Audienc.* 504 [wmnl.vl. 1370-'78]

gecostumeert* 1 **gecous-** adj. gewoon, gebruikelijk (van zaken) *Br. Middelburg* 3, 490 [wmnl. 1545]

ghecregel subst. ? *Br. Middelburg* 3, 289 [wmnl. 1519]

ghecroch subst. 'gesteen, gekerm' (Hwb; ed. 62 n.1) *Leven van Lutgart* 62 [wlimb. c.1300]

gecrommet* 1 **ghecromt** adj. krom *Mandev.*² 174 [holl. 1462]

gecrult adj. 'gekruld, van haar' (Hwb) *Aardse paradijs* 129 [holl. 2e h. 15e e.]

gecruust ghe- adj. 'gekroesd' (Hwb) *Biënb.*² 373 [holl.utr. 1458] *Aardse paradijs* 120 [holl.brab. 2e h. 15e e.]

gedachte* 1 **-dacht ghedachte -dochte** 1.1 subst. 'oogenblik' (Hwb, bet. 5) *L. v. V., Sp. hist.* 3, 374 [brab. c.1325] 1.2 pl. 'gedachtenis' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 71 [nholl. 1469] 2.1 *in sijn - comen*, 'zijn best doen' (Hwb, sub bet. 1) *Walewein* 123 [wvl. 1350]

gedachtelijk* 1 **ghedachtelic** adj. denkvermogen bezittend *Mnl. geest. proza* 157; 158 [holl. 1480]

gedachtenesse* 1 -nisse ghedachtenisse -nyse 1 subst. 'gedachte' (Hwb, bet. 1) *Biographieën* 29, 33 [geld.ov. c.1480] *Exordium magnum* 9 [nomnl. 1e h. 15e e.] 2 het denken (aan) W. v. S. Th., *Epistel* 17 [ov. c.1470]

gedaen 1 ghe- -sijn om, 'te doen zijn om' (Hwb 1e art.) *Blome d. Doochd.* 57 [holl. c.1485] *Ndl. geistl. lieder* 193 [wov. 2e h. 15e e.] BRUGM., *Onuitg. serm.* 171 [zolib. 1523]

gedaente 1 subst. 'aard, van een misdrijf' (Hwb) *Jan v. L.-fragm.* 159 [wmnl.brab. 1540 (15e e.)]

gedagelike adv. dagelijks *Tweede Rose* 129 [vl. c.1310]

gedaginge subst. dagvaarding *Stadr. Nijmegen* 145 [geld. c.1470 (1447)]

gedanc* 1 ghe- subst. denkvermogen, geest (vgl. *Teuth.* 'animus, mens') *Sp. d. Volc.* 119; 133; 307; 319; 321; 399 [limb. 1466]

gedect 1 1.1 adj. 'een dek hebbende, van een paard' (Hwb, bet. 2) *Roman van Lancelot* 2, 223 [vl.brab. c.1320] 2.1 subst. dak *Rek. v. Nijm.* 5, 51 [geld. 1533]

gedegen wel -, 'voortreffelijk' (Hwb, bet. 3; vgl. MNW s.v. *gedien*, bet. 3) *Leven van Lutgart* 50(2x) [wlimb. c.1300]

ghedelinxscap subst. 'deelgenoot zijn' (ed. 348) MOORS, *Oorkondentaal* 257 [wlimb. 1398]

gedenc* 1 -denck subst. 'streven' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 191 [nholl. 1469]

ghedencker subst. die denkt W. v. S. Th., *Epistel* 108; 110 [ov. c.1470]

ghedenckinge subst. het denken W. v. S. Th., *Epistel* 108 [ov. c.1470]

gedenkelijc* 3 ghedijnckelic -dinkelic adj. 'de herinnering van iets bewarende' (Hwb) *Ann. em.* 14, 374 [vl. 1488] *Kaetspel* 39 [vl. 1481]

gedenken* 1 ghe- trans. 'herdenken' (ed. 304) *Mandev.*² 216 [holl. 1462]

gedenkenesse* 1 ghedenckenisse subst. het denken W. v. S. Th., *Epistel* 128 [ov. c.1470]

gedeputeerde -e(i)rde -ierde ghe- subst. afgevaardigde *R. v. Amst.* 611 [holl. 1474] *R. v. Gorinchem* 128(2x) [holl. 1454] *Tol v. Iersekeroord* 78 [brab. 1512] *Tol v. Iersekeroord* 116 [brab. 1520] *Br. handel Eng.* 1, 742 [zholl. 1439] *Br. handel Eng.* 1, 842 [zholl. 1445] *K. v. Hulst* 33; 34; 35 [vl. 1479] *K. v. Hulst* 53 [vl. 1500] *Br. handel Frankrijk* 1, 291 [zholl. 1508] *Br. handel Frankrijk* 1, 303 [zholl. 1520] *Br. handel Frankrijk* 1, 309 [zholl. 1521] *Br. Middelburg* 2, 353 [wmnl. 1469] *Br. Middelburg* 1, 142 [wmnl. 1491] *Br. Middelburg* 1, 472; 473 [wmnl. 1549] *Gem. gronden N.-Brab.* 349 [brab. 1450] *Gem. gronden N.-Brab.* 157 [brab. 1468] *R. v. Tiel* 97 [geld. 1497] *R. v. Tiel* 122 [geld. 1532] z. onder **depüterde** *R. v. Tiel* 129 [geld. 1542]

ghediede -dyde gediët adj. 'vreemd, van buiten' (Hwb 2e art.) *Dagb. v. Gent* 1 243 [wmnl.vl. 1467-'90] *Bouc v. Audiënc.* 116; 285 [wmnl.vl. 1370-'78] *Dagb. v. Gent* 2 183 [wmnl.vl. 1467-'90]

gedienstelycken adv. dienstvaardig *Br. handel Eng.* 2, 332 [zholl. 1525]

gediensticheyt subst. dienstvaardigheid *Br. handel Eng.* 2, 327 [zholl. 1525] *Br. handel Eng.* 2, 329 [zholl. 1525]

gediët onder **ghediede**

gedinge* 1 ghedinghe -dinc subst. erfrecht *Saksenspiegel* 1, 122(nx) [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

gedingelijc adj. 'wat tot een rechtszitting, proces behoort' (vgl. *dingelijc*) *Ann. em.* 30, 88(2x) [vl. 1390]

ghedinkelic 3 onder **gedenkeliċ**

ghedisponeertheit subst. wat iemand te wachten staat, voorbeschikking *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 366 [ovl. 1463]

ghedochte 1 onder **gedachte**

gedoen* 1 **ghe-** trans. vertellen *Troyen hs.* 3, 122 [? 1e h. 15e e.]

gedorsten intr. 'dorst lijden' (Hwb) *Spiegel der sonden* 2, 39 [geld. 1434-'36]

gedrach 1 subst. behandeling *Br. handel Eng.* 1, 1227 [brab. 1484]

gedracht subst. getuigenis (vgl. Stallaert s.v. **gedrach** en **gedrachte** *Versl. O.V.R.* 7, 50 [wbrab. c.1600 {1500}])

gedraechlic adj. verdraaglijk, geschikt *Br. handel Eng.* 1, 1175 [brab. 1481]

gedragen* 1 **ghedraghen** - *tot sinen goede*, 'iets goed opnemen' (ed. 223) JAN v. L., *Vijf man.* 112 [brab.nomnl. c.1425]

ghedriefte subst. 'hevigheid' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 103 [nholl. 1469]

gedriehornocht adj. 'driehoekig' (ed. 304) *Mandev.*² 12 [? m. 15e e.]

ghedrift 1 subst. 'kracht waardoor men gedreven wordt' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 107 [nholl. 1469] 2 'beweging' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 153 [nholl. 1469]

gedringen* 1 **ghedringhen** trans. 'opdringen, aansmeren' (Hwb) *Coninx summe* 264 [holl.brab. 1437]

gedronken ghedroncken adj. 'dronken' (Hwb) *Br. Middelburg* 1, 152 [wmnl. 1509] *Br. Middelburg* 1, 648 [wmnl. 1e h. 16e e.] *Ulensp. volksb.* 2b [brab. c.1519]

ghedropt adj. als een druppel *Boec van medicinen* 173 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

gedruc* -**druck** subst. 'geweld, op iem. geoefende druk' (Hwb, bet. 1) *Gild. v. Utr.* 1, 62 [zholl.utr. 1426]

gheduerlycheit -liche 1 subst. bestendigheid *Mnl. geest. proza* 251 [zovl. 1460] 2 duur *Ann. em.* 4, 220 [vl. 1487]

gedult* 3 **ghe-** subst. 'geduld' (Hwb) J. BOENDALE, *Lekensp.* 3, 54 [brab. c.1350]

ghedureren intr. het uithouden, harden *Sticht. exempelen* 46 [ovl. 1463]

geduurlike* 1 -**lijck** adj. 'van duur, duurzaam' (Hwb) *Dagb. v. Gent* 1 273 [wmnl.vl. 1467-'90]

ghedwedelec adv. 'met gedweeheid' (ed. 201) JAN VAN LEEUWEN 103 [brab. 2e h. 15e e.]

gheechent partc. adj. 'verplicht, genoodzaakt' (Hwb s.v. **eigenen**, sub bet. 4) *Leven van Lutgart* 168; 169; 178 [wlimb. c.1300]

gheechtich 7 wettig (z. **gichtich**) *Blome d. Doochd.* 117 [holl. c.1485]

geeckhuys onder **gechuus**

geefdach z. **geefdagh** in MNW XI, 153 R. v. *Tiel* 18 [geld. 1500-'50]

geelswerdel subst. 'gele lis' *Synon. mnl. plantenn.* 282 [? 2e h. 15e e.]

gheen 1 onder **gaen**

geen 3 **gheen ghien** 1.1 pron. geen *Gruuthuse-hs.* 351(4x) [wvl. 2e h. 14e e.] 2.1 *een noch* -, 'in het geheel niet' (Hwb) *Ndl. geistl. lieder* 177 [wov. 2e h. 15e e.]

gheen 7 in de richting van, tegen (z. **gegen**) *Dialoog Egegaert* 187; 188 [zholl.brab. 1543]

gheenecheit subst. het verenigd zijn met, gemeenschap *HADEW., Visioenen* 114 [brab. c.1350]

gheenzijt onder **ghensiet**

gheer 7 'een spits toeloopend grondstuk' (z. **gere**) *Boeck erffrenten* 100 [nbrab. 1526]

geercamer

geercamer 7 onder **gerkamer**

geerlijk gheer- 1.1 adj. 'begeerlijk(?)' (ed. 4, 311) *Jan v. Ruusbroec* 4, 89 [brab. 2e h. 15e e.] 2.1 adv. begerig M. v. H., *Boek b. g.* 283 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

gheerolye subst. ? *Br. Middelburg* 3, 52 [wmnl. na 1405]

gheerstmaent onder **gerstmaent**

gheerusel onder **gherfsel**

gheesselbroeders subst. pl. geselbroeders DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 195 [nholl. 1469]

gheesselriem subst. 'geeseriem' (Hwb) *TNTL* 16, 27 [zholl.utr. 1339]

geesteloos adj. zonder geest *Sermonen* 319 [brab. na 1540]

geesten 1 1.1 waaien, blazen (van de wind) *Levens v. Jezus* 162 [wvl. 1332] 2.1 in enen iet -, iemand iets inblazen, instorten *Mystiek brevier* 1, 59 [vl. 1466]

geesten 2 trans. voortbrengen TAULER-hss. 347 [olimb. 1442]

gheestenziecheyt subst. ziekte van de geest *Boec van medicinen* 165 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

gheetevel subst. geitevel *Br. Middelburg* 3, 81 [wmnl. 1437]

gefaetsoneert wel -, goed gevormd, goed van gestalte, voorkomen *Marg. v. Lymborch* 43a [brab. 1516]

gefameert partc. adj. beschuldigd door het algemeen gerucht (vgl. Stallaert s.v. **fameeren** *Br. Middelburg* 2, 467(2x) [wmnl. 1531])

gefenckenschap onder **gevenckschap**

gefondeert 1 - *zijn*, in zijn recht staan *Br. handel Frankrijk* 1, 401 [brab. 1546]

ghefugelt 1 onder **gevogelte**

ghegalt adj. 'met gal gemengd' (Hwb) *Mnl. fragm.* 1, 66 [wmnl.brab. c.1410]

gegangen 7 z. **gegaen** (II) *Spiegel der sonden* 2, 91 [geld. 1434-'36]

gegape subst. 'het opsperren van den muil' (Hwb) JACOB v. M., *Franc.* 179 [vl. 1e h. 14e e.]

gheghennode 7 z. **jegenode** *Saksenspiegel* 1, 110 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

gheghorwe 7 z. **gegare** *Ann. em.* 13, 340 [vl. 1339]

gheghoodheit subst. godgelijkheid *Sp. d. Volc.* 149(2x) [limb. 1466]

ghegront adv. deugdelijk *Versl. O.V.R.* 3, 150 [nholl. 2e h. 15e e. <c.1468>]

gehachelt 7 z. **gehackelt** *R. v. Breda* 42 [nbrab. eind 14e e.]

gehachtich adj. geacht *Gild. v. Utr.* 1, 92 [zholl.utr. 1455]

gehackelt* 1 **ghe-** adj. voorzien van 'hakkels' (insnijdingen) (vgl. WNT s.v. **hakkel**, bet. 3 en **hakkelen**, bet. I, 2, d, bèta) *Dagb. v. Gent* 2, 46 [wmnl.vl. 1467-'90]

gehamen* 2 **ghe-** trans. 'peilen' (vgl. het commentaar ed. 183) JACOB v. M., *Stroph.* 64 [ovl. c.1380-1425]

ghehandscip subst. gemak *Syoens kroniek* 214; 215 [zovl. c.1540]

geharnast geharnascht adj. 'geharnast' (Hwb) *Maria-klachten* 318 [brab. 2e h. 15e e.] *Versl. O.V.R.* 2, 162; 163 [holl.utr. c.1490 <1417>]

geheelhertelike -lick 1 adv. 'innig' (ed. 61 n.3) *Stichtige punten* 61(2x) [geld.ov. c.1475] 2 'meelevend' *Stichtige punten* 154 [geld.ov. c.1475]

geheellike 1 **ghe-** adj. volkomen MANDE, *Bijl.* 68 [brab. 15e e.]

geheer 7 z. **gehier** *Sp. hist.-fragm.* 213 [vl. 1e h. 14e e.]

- gehelden** trans. 'neigen, op iets richten' (Hwb) *Leven van Lutgart* 59 [wlimb. c.1300]
- gehemelte*** 3 **-hemelte** subst. 'zoldering' *Rek. v. Hattem* 177 [geld. 1469]
- gehende*** 1 **ghinde in velen of verren -**, 'op verre na, bij lange na niet' (Hwb, sub bet. I) *Leven van Lutgart* 52; 165 [wlimb. c.1300]
- gehenge -hengh -hingh** subst. 'hengsel' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 3, 25(2x); 26(nx); 27(2x); 29(2x) [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 140 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 4, 23 [geld. 1528]
- geherbergen*** 1 **gheherberghen** trans. 'herbergen' (Hwb, bet. I) *Drie con.* 147a [wmnl.brab. c.1460]
- gehert** 1 - *sijn*, te moede zijn *Marg. v. Lymborch* 41a [brab. 1516]
- geheut** adj. 'geaard' (*TNTL* 74 (1956), 60) *Tweede Rose* 120 [vl. c.1350]
- gehingh** onder **gehenge**
- gehochte*** 1 **-hoift -huchte ghehuft** 1 subst. gebouw *Gedenkw. Gelderland* 5, 14 [geld. 16e e. <1473>] 2 hofstede *R. v. Tiel* 66 [geld. 1480] 3 woning *Br. Middelburg* 3, 46 [zholl. 1397]
- gehoeden** subst. pl. testikels *Mnl. vert. O. T.* 49 [holl. 1468]
- gehoift** 1 onder **gehochte**
- ghehooftsmalt** adj. 'uitgesneden aan den hals (van kleederen)' (Hwb) *Rigghe* 26 [wvl. 1e h. 15e e.]
- gehoopt*** 1 **yhoopt** partc. adj. 'boordevol' (Hwb, bet. 2) *Ann. em.* 19, 301 [wvl. c.1390]
- gehoor*** 1 **ghehoer dat - hebben**, 'het oor hebben, met aandacht worden aangehoord' (Hwb, sub bet. 2) *Van den vos Reyn.* 241b [zholl. 1479]
- gehorde** subst. 'gehoor' (lat. *auditus*; ed. 203) *SUSO, Horologium* 203 [brab. c.1350]
- gehordine** adj. tot een geestelijke orde behorend (vgl. Hwb s.v. *geordent*) *Spiegel historiael I* 3, 354 [wvl. c.1350]
- gehooren** 2 **ghehooren** De Aanm. is niet juist: *ghehooren* is hier inf. *Kaetspel* 36 [vl. 1481]
- gehorich** 1 **-huerich** adj. 'hoorig' (Hwb, bet. 2) *Gedenkw. Gelderland* 2, 272 [geld. 1371] *Gedenkw. Gelderland* 3, 231 [geld. 15e e. <1400>]
- gehornict*** 1 **ghehornect** adj. 'puntig' (ed. 304) *Mandev.*² 138 [holl. 1462]
- ghehorrentheit** subst. gehoorzaamheid *TAULER-hss.* 272 [brab.omnl. c.1410]
- gehuchte** 1 onder **gehochte**
- gehuerich** 1 onder **gehorich**
- ghehuft** 1 onder **gehochte**
- gehulper** subst. 'medehelper' (Hwb) *Bouc v. Audienc.* 355 [wmnl.vl. 1370-'78]
- gehulpsamicheit** subst. hulpvaardigheid *Ann. em.* 14, 336 [vl. 1488]
- gehusen** 1 trans. in een huis opsluiten *Levens v. Jezus* 66 [wvl. 1332]
- gheytenmelc** subst. geitemelk *Mandev.*² 43 [holl. 1462] *Boec van medicinen* 115; 198 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- gheinnen** trans. invorderen, innen (vgl. **innen**) *Br. handel Eng.* 1, 220 [zholl. 1337] *Br. Middelburg* 2, 154 [zholl. 1366]
- gheinstassche** subst. 'es van brem' (Braekman 1965, 91) *Mnl. gen. recepten* 36 [vl. 1e h. 15e e.]
- gheinstbloeme** subst. bloem van de brem (vgl. **genst** *Mnl. gen. recepten* 32 [vl. 1e h. 15e e.]
- gheinstsaet** subst. bremzaad *Mnl. gen. recepten* 36 [vl. 1e h. 15e e.]

ghejonstich adj. goedgunstig *Dagb. v. Gent* 1 243; 335 [wmnl.vl. 1467-'90]

ghejonsticheyt subst. 'gunst' die een vrouw verleent' (Rh. Gl.) *Marg. v. Lymborch* 102a [brab. 1516]

geknikt 1 onder **cnicken**

gekuelt met *gekuelden sinne*, 'in koelen bloede' (Hwb) *R. v. Breda* 62 [nbrab. 1e h. 16e e. (1454)]

gelaecte subst. aanmerking, afkeuring *Doct. des tijts* 219 [holl. 1486]

gelaecte -laecktte subst. 'afsluiting' (ed. 1, 177 n.1; bestaande uit heggen en doornstruiken) *Rek. v. Nijm.* 1, 177 [geld. 1423] *Rek. v. Nijm.* 2, 176 [geld. 1512]

gelaespyel onder **gelaspyl**

gelaesspyl onder **gelaspyl**

gelaet* 1 **ghe-** *sijn - houden met enen*, 'zich op hoofsche wijze onderhouden met iem.' (Hwb, sub bet. 1) *Borchgrave v. Couchi* 203 [vl. eind 14e e.]

gelaf* 2 **ghe-** subst. 'laafdrank' (ed. 183 n.2; Hwb) *Leven van Lutgart* 183 [wlimb. c.1300]

gelage* 1 **ghelaghe** adj. 'geschikt, wat den tijd betreft' (Hwb 2e art., bet. 2) *Mnl. fragm.* 1, 221; 226 [wmnl.vl. c.1420]

gelagenoot subst. 'deelgenoot aan een gelag' (vgl. **lagenoot**) *Br. Middelburg* 3, 371(2x) [wmnl. voor 1536]

gelayteyken onder **gelaviteyken**

gelaistraem onder **glaessraem**

gelange* 1 **ghelanc** subst. 'gedeelte' (ed. 356) MOORS, *Oorkondentaal* 179 [wlimb. 1391]

gelangen 1 onder **gelengen**

ghelanteerent adj. voorzien van een lantaarn *Dagb. v. Gent* 2 307 [wmnl.vl. 1467-'90]

gelaspyl gelaespyel gelaesspyl gelazespyl subst. spijl die een glasraam in rechthoeken verdeelt *Rek. v. Nijm.* 1, 164 [geld. 1425] *Rek. v. Nijm.* 2, 47 [geld. 1429] *Rek. v. Nijm.* 3, 141 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 4, 296 [geld. 1532]

ghelast 1 **1.1** partc. adj. 'belast, bezwaard met (geldelijke) lasten' (Hwb) *Hans. Urkb.* 3, 191 [vl. 1358] **2.1** subst. gevormachtigde *Bouc v. Audienc.* 939 [wmnl.vl. 1370-'78]

ghelasuert adj. 'hemelsblauw' (Hwb) *Marialeg.* 2 154 [wmnl. 15e e.]

gelaten 1 **ghe-** **1.1** *hem -*, het doen voorkomen, te kennen geven *Marg. v. Lymborch* 58a [brab. 1516] **2.1** *hem - connen met*, 'weten hoe men met iem. of iets moet omgaan' (Hwb s.v. **gelaten** (III), sub bet. II, 2) *Borchgrave v. Couchi* 233 [vl. eind 14e e.]

ghelatenis subst. verlatenheid, toestand van alleen gelaten te zijn *Sp. d. Volc.* 303 [limb. 1466]

gelatich 1 adj. 'een goed uiterlijk hebbende' (Hwb, sub bet. 1) *Spiegel der sonden* 2, 133 [geld. 1434-'36]

gelaviteyken gelaytey- subst. lansvaantje (vgl. **glavie**) *Rek. v. Nijm.* 1, 166 [geld. 1423] *Rek. v. Nijm.* 1, 388 [geld. 1428]

geldegelt onder **gildegelt**

gheldrente subst. 'rente in geld' (Hwb) *Ann. em.* 19, 279; 280; 285; 286; 288 [wvl. c.1390]

ghelech geleech subst. 'toestand, toedracht' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 4, 60 [geld. 1528] *Rek. v. Hattem* 223 [geld. 1476]

gelede 2 onder **geleide**

gheledertichede subst. ? *Ann. em.* 25, 74; 90 [vl. 1460]

geleech onder **ghelech**

geleedegelt galeye- galley- subst. 'doorvoergeld' (vgl. **geleide**, bet. 8) *Br. handel Eng.* 2, 677 [zholl. 1548] *Br.*

handel Eng. 2, 238 [? 1516] *Br. handel* Eng. 2, 598 [? 1545]

gelege 7 'schuld', verplichting (z. **gelach**, bet. 7 i.t.t. ed. 67 n.1) *Leven van Lutgart* 67; 197 [wlimb. c.1300]

gelegen 1 *enen* dat. - *sijn ane*, voor iemand van belang zijn *Rek. v. Nijm.* 8, 195 [geld. 1544]

gelegenheit 1 -*gentheyt gheleghen*- 1 subst. 'ligging' (ed. 132 n.4) *Drie con.* 132a [holl.omnl. c.1485] 2 'plaats' (ed. 79) BARTH. ENGELSMAN 149(nx) [holl. 1485] 3 'wijze van leven' (ed. 51 lat. *habitus*) *Parab. v. Cyrillus* 118 [holl. c.1475]

geleide* 2 -*lede buten* -, 'zonder rekening te houden met het vrijgeleide' (ed. 119; vgl. MNW II, 1219) *Vierde Martijn* 69 [brab. 2e h. 14e e.]

gheleydinge subst. 'leiding' (ed. 257) *Doct. des tijts* 215 [holl. 1486]

geleye 7 z. **glaye**, vgl. onder **glabie** *Bibl. mnl. lett.* 44, 22 [holl.omnl. c.1460]

geleye subst. verdikt vruchtensap *Marg. v. Lymborch* 29b [brab. 1516]

gheleye subst. 'zangwijze, melodie' (Hwb 2e art.) *Devoet boecxken* 77 [brab. 1539]

gelengen* 1 -*langen* onpers. 'verlangen' (Hwb) *Leven van Lutgart* 67 [wlimb. c.1300]

geleuchten 1 onder **geluchte**

ghelichten trans. 'lichten' (m.b.t. troepen; Hwb 2e art.) *Ann. em.* 14, 330 [vl. 1488]

geliden* 1 -*lijden* - *tot*, intr. fig. geneigd zijn tot (oorspr. glijden, z. **geliden** (I), bet. 2) BRUGM., *Onuitg. serm.* 94 [zolim. 1523]

ghelieuw 7 z. **gelie** (vgl. TNTL 27 (1908), 222) *Mnl. lexicogr. noten* 222 [vl. 2e h. 15e e.]

gelijc 1 adj. 'glad, effen' (Hwb 1e art., bet. 2) *Naturen bloeme* 2, 213 [limb. 1314-'22]

gelijcformich 3 adj. 'gelijkvormig' BRUGM., *Onuitg. serm.* 260 [zolim. 1523]

gelijcheit 1 **ghe**- subst. juiste, rechtmatige wijze van handelen, billijkheid (vgl. Hwb, bet. 4) G. GROOTE, *De simonia* 17(2x) [ov. c.1450] *Griseldis-novelle* 23 [omnl. c.1420]

gelijden 1 onder **geliden**

gelijdsae adj. 'geduldig' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 515 [nholl. 1480]

gelyfftuchtig adj. 'een lijftocht of lijfrente hebbende' (Hwb) *Stadr. Steenwijk* 47 [ov. 1544-'49]

gelijft* 1 **ghe**- adj. gevuld, gezet (van het lichaam) *Drie con.* 118a [holl.omnl. c.1485]

gelymptlicken *op* - *comen*, tot een voegzame, behoorlijke toestand komen *R. v. Tiel* 116 [geld. 1525]

gelike* 1 -*lijck* adv. 'zooals het hoort' (ed. 205 n.6) *Stichtige punten* 205 [geld.ov. c.1475]

gelikelike* 1 **ghe**- adv. 'redelijk, tamelijk' (Hwb, bet. 4) *Marialeg.* 1 241 [holl. c.1515]

geliken 1 **ghe**- -*lijcken* 1.1 trans. vergoed krijgen (m.b.t. schade) *R. v. Gorinchem* 115 [holl. 1577 (1425)] 2.1 *enen* dat. -, intr. passen, dienen, dienstig, nuttig zijn bij, voor iemand *Dietse Epistola* 22 [holl.utr. 2e h. 15e e.] 3.1 *hem* - c. dat., 'gelijken op' (ed. 274 n.5) *Kl. v. Diepenv. hs.* 274 [geld.ov. 1534]

gelikenisse* 1 **ghe**- *in enen* -, 'evenzo' (ed. 177 n.3) *Drie con.* 177b [holl. c.1450]

gelikestandich adv. 'tegelijkertijd' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 481 [nholl. 1480]

ghelinsteren 7 onder **glinsteren**

ghellinc subst. 'eenjarig schaap' (ed. 348) MOORS, *Oorkond'entaal* 166 [wlimb. 1384]

ghelocken

ghelocken trans. 'insluiten' (ed. 223) *JAN v. L., Vijf man.* 111 [brab.nomnl. c.1425]

gheloedse subst. zeker schoeisel *Br. Middelburg* 3, 142 [wmnl. 1477]

geloeffbrieff ghe- subst. 'lastbrief, machtigingsbrief' (Hwb) *Mnl. woordkunde* 139(2x) [geld. 1449-'59]

geloeflic 1 onder **gelovelijc**

gheloegen *hem -*, 'zich schikken in, met iets genoeg nemen' (Hwb) *Saksenspiegel* 2, 149 [nholl.omnl. 1451]

gelloffast adj. 'door eene belofte of gelofte verbonden' (ed. 113 n.2; Hwb) *Leven van Lutgart* 113 [wlimb. c.1300]

geloftenisse subst. belofte, toezegging *Br. handel Eng.* 2, 179 [zholl. 1512] *Br. handel Eng.* 2, 267 [zholl. 1519]

geloey 7 'gloeiend' (z. **gloi**; ed. 245) *Sidrac* 89 [brab.vl. eind 15e e.]

geloofsaem* 3 **geloef-** **-lovessam** adj. 'geloofwaardig' *Stadr. Nijmegen* 492 [geld. 1e h. 15e e.] *Leven van Lutgart* 138 [wlimb. c.1300]

gelosia -sina subst. 'edele steensoort, diamant' (ed. 51) *Parab. v. Cyrillus* 39; 61 [holl. c.1475]

gelost partc. adj. 'losgemaakt, vrijgelaten, vrij' (Hwb) *DIRC v. DELF* 26 [nholl. 1480]

gelottet adj. aangrenzend, belendend (vgl. **lot**, sub bet. 3, a) *Versl. O.V.R.* 3, 12 [geld.ov. 1485]

gelovelijc* 1 **-loeflic gheloeflike** interj. waarachtig *Van den vos Reyn.* 107b; 185b [zholl. 1479]

gelovere* 1 **ghe-** subst. schuldeiser *Versl. O.V.R.* 2, 494 [geld. begin 15e e. <1359>]

gelovessam 3 onder **geloofsaem**

ghelpelic adv. 'op eene overmoedige of brutale wijze' (Hwb s.v. **gelpelike**; vgl. Schiller-Lübben s.v. **gelp**) *Leven van Lutgart* 52 [wlimb. c.1300]

gelrelant ghel- subst. Gelderland *Gedenkw. Gelderland* 2, 98 [geld. 1357] *Tocht v. J. v. Blois* 78; 79; 127; 130; 133 [zholl. 1361-'62]

geltbudel subst. 'geldbuidel, beurs' (Hwb) *Rek. v. Leiden* 2, 132 [zholl. 1426]

geltflesken subst. flesje dat een 'gelte' (stoo) bevat *Tocht v. J. v. Blois* 103 [zholl. 1361-'62]

geltkiste subst. geldkist, schatkist, offerkist *Sermonen* 412; 414 [brab. na 1540]

gheltpacht subst. 'in penningen op te brengen pacht' (Hwb) *Drentsche rechtsbr.* 168 [nomnl. c.1475 <1428>]

geltzhalve om -n, ter zake van geld *Rek. v. Nijm.* 3, 289; 291 [geld. 1527] vgl. onder **halve**

gheltswairde subst. 'iets dat een zekere geldswaarde heeft' (Hwb s.v. **geltswert**) *R. v. Amst.* 33(2x) [holl. 1413]

ghelttyde subst. op een bepaalde tijd van het jaar te betalen **geldsom** *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 337 [nomnl. 1457 <1402>]

geluchte* 1 **-lucht -leuchten** subst. verlichting (vgl. Schiller-Lübben s.v. **geluchte**) *Rek. v. Nijm.* 3, 115 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 8, 23 [geld. 1542] *Rek. v. Nijm.* 8, 78; 104 [geld. 1543] *Versl. O.V.R.* 5, 350 [geld. 1606 <1488>]

gelucken 1 **-in**, intr. slagen in (iets) *Ovl. lied. en ged.* 388 [wvl. 2e h. 14e e.]

gheluclicheit subst. geluk, voorspoed *Lev. v. S. Clara* 17 [brab. begin 16e e.?

ghelude 1 onder **geluut**

gheluer ghelver l. **gheluer** subst. bedrog *Archief Utrecht* 5, 86 [utr. 1426]

gheluziecheit subst. geelzucht *Mnl. gen. recepten* 99 [vl. 1e h. 15e e.]

- geluut*** 1 **ghelude** subst. 'symbool' (ed. 255; lat. *symbola*) *Soliloquium*-vert. 180 [wmnl.omnl. c.1430]
- ghelver** 6 onder **gheluer** *Archief Utrecht*
- gemacht** subst. gemachtigde (z. **machten**) *Br. Middelburg* 2, 421 [wmnl. 1505]
- gemaect** 1 **ghemaect(e)** 1.1 adj. kunstmatig vervaardigd (van wijn) *Oudste r. v. Dordr.* 1, 35 [zholl. 15e e. <1401>] 2.1 *e-*, subst. 'gestalte, gedaante' *Doct. des tijts* 219 [holl. 1486] 3.1 *-e dranc*, sterke drank *Levens v. Jezus* 6 [wvl. 1332]
- gemael** 1 **-mail** 1 subst. molen, gemaal *R. v. Gorinchem* 130; 132 [holl. 1454] *R. v. Gorinchem* 150 [holl. 1457] *Brab. jachtrecht* 18 [brab. 1656 <1387>] 2 'het gebied waarvoor de 'banmolen' geldt' (Hwb) *Ann. Maestricht* 1, 300 [limb. 14e e. ?]
- ghemaelghelt** subst. 'belasting op het gemaal' (Hwb) *R. v. Breda* 30 [nbrab. eind 14e e.]
- gemaelt*** 1 **ghe-** adj. fig. schijnheilig (onder invloed van Matth. 23: 27, enkele regels verder in de tekst aangehaald) *Frensweger hs.* 90 [nomnl. c.1480]
- gemaken*** 1 **ghe-** trans. 'volbrengen' (Hwb, bet. 3) *Lied. en leisen* 33 [brab. 1539]
- gemalen** trans. 'malen (graan)' (Hwb) *Ann. Maestricht* 1, 300 [limb. 14e e. ?]
- gemanc*** 1 **ghe-** **ghemant** l. **ghemanc** adj. gemengd, v.v. middelmatig, van middelmatige soort, kwaliteit *Syoens kroniek* 213 [zovl. c.1540]
- ghemaniërtheit** subst. bezonnenheid, zelfbeheersing *Mnl. geest. proza* 263 [brab. 1382]
- gemarke*** 1 **ghemercke** subst. pl. 'landpalen' (Hwb) *R. v. Steenberghe* 62 [wmnl.brab. c.1500 <1415>]
- gematelijke** 1 adv. 'met mate' (Hwb, bet. 3) *Tweede Rose* 148 [vl. c.1310]
- gemeen** 1 **-meyn** 1.1 subst. 'meekrap van de derde kwaliteit (vgl. **gemeen**, bet. 3 en zie De Nie, 135-136) *Br. handel Eng.* 2, 111 [zholl. 1501] 2.1 *-houden*, ? *Rek. v. Nijm.* 2, 143 [geld. 1512]
- ghemeenichlike** adv. gewoonlijk *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 362 [wmnl.vl. c.1440]
- gemeenlike*** 1 **-myenlick** adv. 'op de gewone, eenvoudige wijze' (ed. 45 n.5) *Stichtige punten* 45 [geld.ov. c.1475]
- gemeensam*** 3 **gemen-** adj. 'gemeenzaam, vriendschappelijk' *Tweede Rose* 149 [vl. c.1310]
- gemeenwif** subst. 'publieke vrouw' (Hwb) *Eng. hss.* 1, 58 [wmnl.brab. c.1500]
- ghemeynighet** adj. 'in gemeenschap één' (ed. 223) JAN v. L., *Vijf man.* 182 [brab.nomnl. c.1425]
- gemeynsamelic** adj. vertrouwelijk *Sermonen* 206 [brab. na 1540]
- gemeyntsknape** subst. stedelijke gerechtsdienaar *Versl. O.V.R.* 3, 351 [ogeld. 1558 <15e e.>] vgl. onder **mensknappe**
- gemensam** 3 onder **gemeensam**
- ghemercke** 1 onder **gemarke**
- gemes** 1.1 subst. het niet (genoeg) aanwezig zijn, 'gebrek' (Hwb s.v. **gemis**) *Leven van Lutgart* 176 [wlimb. c.1300] 2.1 *sonder -*, 'zonder mankeeren' (Hwb s.v. **gemis**) *Leven van Lutgart* 25; 36; 58 [wlimb. c.1300]
- gemyenlick** 1 onder **gemeenlike**
- ghemytreert** adj. gemijterd *Dagb. v. Gent* 2 194 [wmnl.vl. 1467-'90]
- ghemitte** 6 onder **ghenut** (z. **gemitte**) *Bouc v. Audienc.*
- ghemodereren** trans. 'regelen, schikken' (Hwb) *Ann. em.* 13, 65 [vl. 1488]

- gemoede*** 1 **ghe-** -moet 1 subst. 'begeerte' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 428 [nholl. 1469] 2 dispensatie R. v. *Gorinchem* 46 [holl. 1394]
- gemoet** 7 gemoed, geest (z. **gemoede**) *Levens v. Jezus* 66 [wvl. 1332]
- gemoetinge** **ghe-** subst. 'ontmoeting' (Hwb) MAU-BURNUS, *Scala* 157 [geld.ov. 1558] *Mnl. geest. proza* 252 [zovl. 1460]
- gemogen** 1 intr. kunnen, vermogen JACOB v. M., *Stroph.* 61 [brab. 2e h. 14e e.]
- ghemourt** subst. 'eigenaar van moerland' (Hwb) *Ann. em.* 24, 251 [zovl. 1506]
- gemout** adj. 'voor mout bestemd' (van koren; Hwb) *Rek. v. Rotterdam* 454; 455 [zholl. 1499]
- ghemoveert** **ge-** partc. adj. gestemd, gezind (vgl. Rh. Gl.) *Syoens kroniek* 415 [zovl. c.1540] *Marg. v. Lymborch* 78b; 113a; 136b; 140b [brab. 1516]
- genadelijc*** 1 -lick **ghenadelic** -nalijc 1 adj. 'genadig' (Hwb, bet. 1) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 63 [holl.st. 1479] J. MATTH., *Rechtsb.* 202 [zeholl. 15e e. <c.1405>] 2 uit genade geschonken of verkregen TAULER-hss. 247 [wvl. 1486]
- genadelike*** 1 **ghe-** adv. 'goedertieren' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 93 [nholl. 1469]
- genadicheit** 1 subst. barmhartigheid (lat. *pietas*) SUSO, *Horologium* 203 [holl.brab. c.1350]
- genalijc** 1 onder **genadelijc**
- gheneighenis** subst. 'neiging' (ed. 644) *Coninx summe* 277 [? 1455]
- genendechlik** adv. flink, vol zelfvertrouwen *Leven van Lutgart* 61 [wlimb. c.1300]
- generacie** subst. 'nageslacht' (ed. 107 n.) *Robrecht de duyvel* 107 [wmnl.brab. 1516]
- generael** -raell -raill 1.1 adj. 'algemeen' (Hwb) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 369 [ovl. 1463] *Br. Middelburg* 1, 548 [wmnl. 1524] *Rek. v. Nijm.* 3, 41 [geld. 1520] 2.1 subst. generaal, hoofd van een orde *Rek. v. Nijm.* 4, 148 [geld. 1530] *Vierde Martijn* 70 [brab. 2e h. 14e e.] 3.1 int -, in het algemeen (vgl. Hwb) *Br. handel Eng.* 2, 377 [zholl. 1529]
- generaelmeester** - van der munte, muntmeester-generaal
- generalic** -lick -lyck -like adv. in het algemeen *Br. Middelburg* 3, 187 [vl. 1498] *Br. Middelburg* 3, 354 [vl. 1531] *Ann. em.* 14, 140; 389 [vl. 1488] *Br. handel Eng.* 2, 456 [brab. 1537] *Dagb. v. Gent* 1 167 [wmnl.vl. 1467-'90]
- genereren** 1 1 intr. neuken, copuleren (vgl. lat. *generare*) *Beitrag* 275 [ovl. c.1380-1425] 2 ontstaan *Syoens kroniek* 339 [zovl. c.1540]
- geneselijc** 1 adj. geneeskrachtig *Marg. v. Lymborch* 10b [brab. 1516]
- geneser** subst. die geneest *Sermonen* 293 [brab. na 1540]
- genesing** **ghenesinghe** subst. genezing GANSFORT, *De or. dom.* 151 [holl.nomnl. c.1500]
- genevoiser** subst. Genuées *Br. Middelburg* 2, 386 [wmnl. 1487]
- ghengh** 1 onder **ganc**
- gegebertsconfijt** **ghenghebers-** subst. een gebak met gember bereid *Tocht v. J. v. Blois* 118; 120 [zholl. 1361-'62]
- geniedeck** adj. 'verlangend, belust' (Hwb) *Leven van Lutgart* 97; 170 [wlimb. c.1300]
- genieden** 1 **hem -**, 'behagen scheppen' (ed. 164 n.1) *Leven van Lutgart* 43(2x); 164 [wlimb. c.1300]

- genietelinc** subst. genotzoeker *Sermonen* 250 [brab. na 1540]
- genigen*** 1 **ghenighen** *hem* -, 'bukken' (Hwb, bet. II) *Amsterd. lect.* 155 [wvl. 1348]
- ghennut** subst. 'voordeel, opbrengst' (Hwb, bet. 1) *Ann. em.* 4, 221 [vl. 1487]
- ghenochsamheit** 1 onder **genoechsamheit**
- genoech** 6 l. *genoechde* genoegen, behagen BRUGM., *Onuitg. serm.* 103 [zolim. 1523]
- genoech*** 1 **-nouch** *si hevet mans - an haren kinderen*, 'zij vervullen bij haar de plaats van den man' (Hwb, sub bet. I) *Val. en N.-fragm.* 155 [vl. 1e h. 14e e.]
- ghenoechdoen** intr. genoegen nemen (vgl. **genoech**, bet. I) *Frensweger hs.* 132 [nomnl. c.1480]
- genoechheit -nuechheit** 1 subst. genoegen, behagen BRUGM., *Onuitg. serm.* 173 [zolim. 1523] 2 overvloed BRUGM., *Verspr. serm.* 37 [st. 1476]
- genoechsamheit*** 1 **ghenoch-** subst. het genoeg, voldoende zijn W. v. S. Th., *Epistel* 39 [ov. c.1470]
- genoffelbloeme** subst. 'nagelbloem' (Hwb s.v. **geroffelsbloeme**) *Devoot boecxken* 165 [brab. 1539]
- ghenotinne** subst. 'gelijke, rechtsgelijke' (Hwb) *Sak-senspiegel* 1, 30; 100 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]
- genouch** 1 onder **genoech**
- gensdarme** subst. 'soldaat, voetknecht' (Rh. Gl.) *Dagb. v. Gent* 2 262 [wmnl.vl. kort na 1515]
- gensenkres** subst. 'herderstasje' (vgl. VMA 1969, 255) *Synon. mnl. plantenn.* 276 [? 2e h. 15e e.]
- ghensevloghel** onder **ghansevloghel**
- ghensiet gheenzijt** adv. 'aan gene zijde (van)' (Hwb s.v. **geenside**) *Kamper schepenacten* 222 [ov. 1335] *Kamper schepenacten* 232 [ov. 1336]
- genuechheit** 1 onder **genoechheit**
- ghenuechich** adj. genoegzaam, voldoende (vgl. ***genoechheit**) TAULER-*hss.* 261 [olim. 1442]
- genut** *staen ten -te*, 'vrij geworden zijn door vrijkoo-ping, mits eenen zekeren jaarlijken cijns of dienst, en waarvan het betoog ten allen tijde kon geëischt worden' (Stallaert s.v. **gemitte**) *Bouc v. Audienc.* 955(3x); 1065 [wmnl.vl. 1370-'78]
- genutten** 1 trans. 'nuttigen' (Hwb, bet. II) *Leven van Lutgart* 96 [wlimb. c.1300]
- gheoechsten** 7 'oogsten' (z. **geoosten**) *Oude Testament* 1, 341 [wmnl.wlimb. 1462]
- geoefenen** 1 **-oeffenen** intr. oefenen, zich verdiepen (in) BRUGM., *Onuitg. serm.* 202 [zolim. 1523]
- gheonhoept** adj. 'wanhopig' (ed. 245) *Sidrac* 225 [brab.vl. eind 15e e.]
- gheoort** 7 z. **geordent** (I) *Doct. des tijts* 211 [holl. 1486]
- gheordeneertheit -diniertheit** 1 subst. schikking, orde-ning (lat. *ordinantia*) *Sp. d. Volc.* 317 [limb. 1466] 2 ge-schiktheid *Sp. d. Volc.* 395 [limb. 1466]
- gheordineerlike -nierlic** 1 adv. 'ordelijk' (ed. 305) *Mandev.*² 166; 197; 198; 251 [holl. 1462] 2 op juiste wijze *Jhesus collacien* 167 [nholl.vl. c.1480]
- geordineert*** 1 **-dyniert** partc. adj. beheerst, de juiste maat houdend *Stichtige punten* 137; 139 [geld.ov. c.1475]
- geordinierdelic** adv. behoorlijk, betamelijk MANDE, *Bijl.* 100 [holl. c.1500]
- geordinierlic** onder **gheordineerlike**
- geordiniertheit** onder **gheordeneertheit**
- ghepaysieren** trans. tot kalmte, tot rust brengen *Mnl. fragm.* 2, 161 [wmnl. c.1400]
- gepassijt** 1 adj. verstoord, boos, kwaad BRUGM., *Onuitg. serm.* 198 [zolim. 1523]

gepassioneert

gepassioneert partc. adj. gekweld *Br. Middelburg* 1, 520 [wmnl. 1544]

gepast* 1 **ghe-** adj. 'eng, nauw' (Hwb, bet. I, 1) *Ovl. lied. en ged.* 244 [wvl. 2e h. 14e e.]

ghepeinselic adj. denkbaar *Frensweger hs.* 21 [nomnl. c.1480]

gepens* 1 **ghepeyns** subst. meditatie *Sp. d. Volc.* 105(2x) [limb. 1466]

geperte 7 'gespuis' (ed. 53 n.1; z. **gepars** en vgl. ook **gesperte**) *Leven van Lutgart* 53 [wlimb. c.1300]

ghepinich adj. 'ijverig' (ed. 114) *Kaetspel* 38; 82 [vl. 1481]

gepinicheit subst. leed, moeite (lat. *conflictio*) SUSO, *Horologium* 203 [holl.brab. c.1350]

gepinsiert adj. verguld *Gild. v. Utr.* 2, 240 [zholl.utr. 1410]

geplasmaert partc. adj. 'door verstarring verlamd' (z. *Leuvense bijdragen* 61 (1972), 21-22) JAN YP., *Medicina* 129; 131; 132; 133(3x); 134 [vl. 1351]

gheplect adj. gevlekt *Mandev.*² 249 [holl. 1462]

ghepleit subst. 'plat en breed voorwerp ... misschien vloer' (vgl. **pleit**; ed. 201) JAN VAN LEEUWEN 185 [brab. 2e h. 15e e.]

ghepriveert - *van*, verstoken van *Dagb. v. Gent* 1 176 [wmnl.vl. 1467-'90] z. onder **priveren**

gheproefheit subst. deugdelijkheid, voortreffelijkheid *Frensweger hs.* 74 [nomnl. c.1480]

gheprofest subst. die de (klooster)geloften heeft afgelegd *Syoens kroniek* 411 [zovl. c.1540]

gheprofyteren gheprouffy- 1 intr. baten *Dagb. v. Gent* 1 274 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 resultaat hebben (vgl. WNT s.v. **profiteeren** (I), bet. 1) *Dagb. v. Gent* 1 277 [wmnl.vl. 1467-'90]

geproncket partc. adj. uitgedost *Kl. v. Diepenv. hs.* 251 [geld.ov. 1534]

gheprouffiyteren onder **gheprofyteren**

ghepurgeren trans. zuiveren *Mnl. geest. proza* 192 [brab. 14e e.]

gequalificeert ghe- -fieert 1 adj. bevoegd, gerechtigd *Br. Middelburg* 3, 319 [zholl. 1523] *Br. handel Frankrijk* 1, 401 [brab. 1546] 2 deugdelijk, in goede staat verkerend *Br. Middelburg* 3, 353 [vl. 1531]

gherade 7 z. **geraet** (II) *Tweede Rose* 137 [vl. c.1310]

gheradinghe subst. voorzegging *Mnl. vert. O. T.* 46 [wmnl.limb. 1461-'62]

gheraecticheit subst. 'voortreffelijkheid' (ed. 245) *Sidrac* 80 [brab.vl. eind 15e e.]

geraemte* 1 **ghe-** subst. raam *H. kruis Breda* 29; 35(2x) [brab.zholl. na 1457]

geralde* 1 **ghierael-** subst. 'heraut, boodschapper' (ed. 90 n.51) *Rek. v. Doesburg* 63 [geld. 1403]

geralde 2 **ghieralt** subst. speelman (vgl. in *Cam.-rek. Deventer* 2, 783 de post waarin *joculatoribus dictis meijstreele* die in verband met een bruiloft door de heer van Arckel naar de stad Deventer gezonden worden; vgl. mhd. *giralte*) *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 498; 518 [geld.ov. 1366] *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 571(2x) [geld.ov. 1367] *Cam.-rek. Deventer* 3², 42 [geld.ov. 1368] *Cam.-rek. Deventer* 3², 99 [geld.ov. 1369] *Rek. v. Hattem* 130 [geld. 1468]

gherascheit subst. 'vlugheid' (Hwb) *Coninx summe* 332 [? 15e e.]

gerbeluer subst. soort specerij (vgl. ofr. *gerbele* *Bronnen Rijnsburg* 845 [zholl. 1468])

gere 1 onder den -, 'onder het hart, in den schoot' (Hwb)

2e art., sub bet. 1) *Liedb. L. Ghoeyuaers* 103 [brab. c.1470-1510]

gherechtlere subst. griffier van een rechtscollege *Rek. v. Leiden* 1, 29 [zholl. 1392]

gerechte* 1 -recte *geburleke* -, 'lage gerechtigheid' (ed. 300; vgl. MNW, bet. II, 4) *Bijdr. gesch. Brabant* 5, 301 [brab. 1210]

gherechtelijk adv. rechtvaardiglijk *Proza-Melib.* 19 [holl.maastr. c.1485]

gerechtsambt onder **gherichtampt**

gherechtverdicheit subst. 'gerechtigheid' (Hwb) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 279 [wmnl.limb. 1458] *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 279 [wmnl.limb. 1458]

gherechtvindicheit subst. recht G. GROOTE, *De simonia* 17 [ov. c.1450]

gheredentlijc adj. redelijk, met rede, met verstand begaafd (vgl. **gheredent**) *Mnl. geest. proza* 256 [brab. 2e h. 15e e.]

gereetscap 1 *ghereescepe van ghelde*, gereed geld *Syoens kroniek* 336 [zovl. c.1540]

gereformereren trans. 'hervormen, een klooster' (Hwb) *Leven van Lutgart* 113 [wlimb. c.1300]

geregelt* 1 **ghe-** partc. adj. volgens de (klooster)regel(s) *Marialeg.* 2 23 [holl. 1479]

geregeltheit* 1 **ghereghelt-** subst. noodlot (lat. *fatum*) *Mnl. Boethius-vert.* 209 [zovl. c.1470]

geregeren 1 **gheregieren** trans. leiden, opvoeden *Robrecht de duyvel* 70; 71 [wmnl.brab. 1516]

gerekenen* 1 **ghe-** *hem* -, 'zich beschouwen' (Hwb, bet. 2), zich houden voor *Saksenspiegel* 1, 15 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

geremoil subst. 'beroemd Nijmeegsch bier, later mol genoemd' (ed. 3, 356 n.3) *Rek. v. Nijm.* 3, 356 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 248 [geld. 1531]

gerencheit 7 'vlugheid, gezwindheid' (z. **geringheit**) *Proza-Melib.* 15 [holl.maastr. c.1485]

gherepeteren trans. 'herhalen' (Hwb) *Coninx summe* 220 [holl.brab. 1437]

gherestituieren trans. herstellen, vergoeden *Robrecht de duyvel* 83 [wmnl.brab. 1516]

gherewe onder **garuwe**

gherfsel **gheerusel(e)** subst. 'misgewaad' (Hwb s.v. **gerfsel**; vgl. ook **gerwecamere**) *Eenige vragen* 207(2x) [vl. 1427-'28] *Rek. van Gent* 4, 151 [ovl. 1377-'81] *Rek. van Gent* 4, 193 [ovl. 1381] *Saksenspiegel* 1, 82 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]

gerichshalve *om -n*, ter wille *van*, uit hoofde van een rechtzaak *Rek. v. Nijm.* 3, 292 [geld. 1527] vgl. onder **halve**

gherichtampt **gerechtsambt** subst. rechtsgebied *R. v. Tiel* 135; 137 [geld. begin 16e e.]

gerichtdach subst. dag waarop recht wordt gesproken, een rechtzaak wordt behandeld *Rek. v. Nijm.* 6, 231 [geld. 1539]

gerichtebrief subst. 'een door of voor een rechtbank opgemaakte akte' (Hwb) *Etstoel Drenthe* 127 [dr. 1571 <1481>]

gerichtzloen subst. gerechtskosten *Rek. v. Nijm.* 3, 172 [geld. 1523]

gerieflic 1 onder **gerivelijc**

gherijss subst. 'stukken' (ed. 2, 172 n.1) *Rek. v. Nijm.* 2, 172 [geld. 1512]

geryvinghe subst. *gerief* *K. v. Brielle*² 295 [zholl. 1536]

gerit* 1 **ghe-** subst. 'uitval te paard' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 565 [nholl. 1480]

- gerivelijk*** 1 -rieflic adv. dienstvaardig *Br. Middelburg* 3, 205 [wmnl. 1501]
- gerkamer** 7 **geercamer** z. **gerwecamere** *Rek. v. Nijm.* 1, 277 [geld. 1426] *Rek. v. Nijm.* 1, 356 [geld. 1428]
- gerlinc** subst. ? *Ann. em.* 20, 184 [vl. 1496]
- gerne*** 1 **gher-** adv. vrijwillig *Sticht. exempelen* 60 [brab. c.1500]
- ghernisoen** 1 onder **garnisoen**
- geroch** -ruech subst. reuk *TAULER-hss.* 354(3x) [olimb. 1442]
- gerocheit** subst. rust (vgl. **geroc** (I)) *TAULER-hss.* 351 [olimb. 1442]
- gheroden** trans. uitroeien *BRUGM., Onuitg. serm.* 179 [zolim. 1523]
- geroepen*** 1 **ghe-** intr. 'een kik geven' (Hwb, bet. I, 2) *Spiegel der sonden* 2, 18 [geld. 1434-'36]
- geromen** trans. 'roemen' (Hwb) *Haags liederhs.* 12 [omnl.holl. eind 14e e.]
- gherruwe** onder **garuwe**
- gherserie** subst. 'grasopbrengst' (Hwb) *Ann. em.* 32, 65 [vl. 1499 (1373)]
- gersorie** onder **grisorie**
- gherstenwater** subst. 'afkooksel van gerst in water' (WNT) *Boec van medicinen* 124; 140; 185; 186 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- gherstenwellinghe** subst. gerstepap *Boec van medicinen* 139 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- gerstmaent gheerst-** subst. 'september' (Hwb; vgl. Stallaert i.v.) *Eng. hss.* 1, 84 [geld.ov. c.1480] *Jaarboek KVA* 21, 30 [brab. c.1480]
- gherte** subst. 'begeerte' (ed. 130 n.) *Tweede Rose* 130; 152 [vl. c.1310]
- geruchte*** 1 **gherucht** van *groten gheruchte* zijn, een grote reputatie hebben *Frensweger hs.* 60 [nomnl. c.1480]
- gheruchtet** adj. 'bepaald' (ed. 1, 217) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 595 [nholl. 1480]
- geruech** onder **geroch**
- gerume** 1 1.1 adv. 'ruimschoots' (ed. 110 n.; z. **gerume** (II)) *Mnl. boerden* 110 [vl. 2e h. 14e e.] 2.1 subst. overvloed *Leven van Lutgart* 96 [wlimb. c.1300]
- gerumheit** subst. 'ruimte' (ed. 71); - van der locht; - van der minnen *BEATRIJS v. NAZARETH* 26 [brab. c.1350]
- gerustelike*** 1 **gherustelic** adv. zeker, ontwijfelbaar *Dietse Epistola* 10 [holl.utr. 2e h. 15e e.]
- gerusten*** 1 **ghe-** hem -, rusten (lat. *repasare*) *St. Aug. hantboec* 109 [brab. 2e h. 14e e.]
- geruut** 7 partc., z. **ruwen** (III) *Br. handel Eng.* 2, 378 [zholl. 1529]
- gheruwe** onder **garuwe**
- gheruwe** *gheruwe steen*, 'ruw toegehouden?' (ed. 247 n.3) *Br. Dom Utrecht* 2, 247 [utr. 1446]
- gherve** onder **garuwe**
- gherwe** onder **garuwe**
- gherwijn** subst. 'duizendblad' (ed. 274) *Boec van medicinen* 198 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- gesacht*** 3 **ghesaecht** partc. adj. 'bedaard, stil' (Hwb) *Rek. van Gent* 4, 43 [ovl. 1377]
- gesachtelike** adv. 'gelijkmoedig, geduldig' (lat. *equanimitas*; vgl. **gesacht** (II)) *SUSO, Horologium* 203 [holl.brab. c.1350]
- ghesaecht** 3 onder **gesacht**
- gesaemt*** 1 **ghe-** partc. adj. rustig, kalm, gelaten (de emendatie van *gesaemt* in *gesaet* in het MNW s.v. *gesaet*,

bet. 1 moet vervallen) *TAULER-hss.* 235 [vl.wbrab. 1446]

gesaet 1 **ghesa(e)tet** 1.1 partc. adj. 'niet door beweging troebel gemaakt, helder, van water' (Hwb 3e art., bet. 3) *Coninx summe* 472 [holl.brab. 1478] 1.2 gesteld, gedi-sponeerd *ZERBOLT*, *Mnl. vert.* 198 [geld. c.1450] 2.1 adv. rustig, kalm (vgl. Schiller-Lübben s.v. **gesât**) *Stichtige punten* 45; 138; 194 [geld.ov. c.1475] 3.1 - *te*, ingesteld, gericht op (vgl. **gesaten** (I), Wederk., bet. 2b) G. GROOTE, *De simonia* 6 [ov. c.1450]

ghesat 7 z. **gesette** *Drie con.* 133a [holl.omnl. c.1485]

gesate* 1 **ghe-** 1 subst. 'bepaling, instelling' (ed. 1, 217) *DIRC v. DELF*, *Tafel* 3, 275 [nholl. 1480] 2 gebod, wet G. GROOTE, *De simonia* 9; 19 [ov. c.1450]

gesatelike* 1 -**lick geza-** adv. rustig, kalm, bedaard *Stichtige punten* 137(2x) [geld.ov. c.1475]

ghesatet 1 onder **gesaet**

gescaeplijk adj. 'geschapen' (ed. 1, 216) *DIRC v. DELF*, *Tafel* 2, 51 [nholl. 1469]

gescamen *sich -*, 'zich schamen' (Hwb) *Haags liederhs.* 12 [omnl.holl. eind 14e e.]

ghescheidinge subst. verdeling *Oorkb. Doorninck* 139 [geld. 1438]

geschickt -schick -schyck 1 subst. staat; ordening, in-richting, regeling (vgl. WNT s.v. **geschik**) *Stichtige punten* 115; 197 [geld.ov. c.1475] 2 'aangewezen plaats, post' (Hwb) *R. v. Tiel* 90(4x) [geld. 1494] *Rek. v. Nijm.* 8, 102 [geld. 1543]

geschoten z. onder **harinc** *Br. Middelburg*

geschotloeyer subst. die loden kogels giet *Rek. v. Nijm.* 8, 226 [geld. 1544]

geschotzrat subst. rad, wiel van een stuk geschut *Rek. v. Nijm.* 8, 124 [geld. 1543]

gescicken* 3 -**schicken** trans. 'inrichten', regelen (vgl. MNW, bet. 1) *BRUGM.*, *Onuitg. serm.* 191 [zolim. 1523]

gescicte subst. 'gecommitteerde' (Hwb, bet. 1) *Gild. v. Utr.* 1, 50 [zholl.ut. 1460] *Gild. v. Utr.* 1, 120 [zholl.ut. 1490] *Gild. v. Utr.* 2, 253 [zholl.ut. 1512]

gescielget adj. voorzien van een belletje *Ann. em.* 32, 46 [wvl. 1415]

gescinen 1 intr. 'duidelijk blijken' (Hwb, bet. I, 2) *Spiegel der sonden* 2, 76 [geld. 1434-'36]

ghescmeitech adj. zacht (vgl. ed. 276) *Jan v. L.-fragm.* 137 [brab. 2e h. 15e e. (15e e.)]

ghescorst 7 z. **gescort** *Corpus-Gysseling II* 1, 506 [brab.holl. 4e kw. 13e e.]

gescot* 3 -**schot** subst. 'een steek, als benaming van een lichamelijk ongemak' (MNW, bet. 2) *Leven van Lutgart* 199 [wlimb. c.1300]

ghescrapen trans. bijeenrapen, verzamelen *Spiegel d. m. b.* 7 [wvl. begin 15e e.]

gescriiden* 1 **ghe-** intr. stappen *Saksenspiegel* 1, 61 [holl.ut. 1e kw. 15e e.]

ghescript subst. 'geschrift' (Hwb) *Bouc v. Audienc.* 376 [wmnl.vl. 1370-'78]

ghesculder subst. schuldeiser (vgl. **schulder** *Bouc v. Audienc.* 272 [wmnl.vl. 1370-'78])

gesculdighen trans. 'beschuldigen' (Hwb) *Saksenspiegel* 1, 93 [holl.ut. 1e kw. 15e e.]

gescutmeester subst. hoofd van de artillerie *Ann. em.* 25, XLII [vl. 1338-'42]

ghezedelic adv. beschaafd, fatsoenlijk *Kaetspel* 56 [vl. 1481]

geseggelic adj. gezeggelijk *Kl. v. Diepenv. hs.* 219 [geld.ov. 1534]

geseylt

geseylt 6 onder **gesuyt** *Heiligenlevens*

ghezeke 61. *ghezelle Florigout* 18 [vl. brab. eind 14e e.]

gesellachticheit subst. gemeenzame omgang W. v. S. Th., *Epistel* 61 [ov. c.1470]

geselle 1 subst. 'gelijke, evenbeeld, van zaken' (Hwb, sub bet. 2) L. v. V., *Sp. hist.* 2, 379 [brab. c.1325]

gesellet 1 adj. 'gezellig' (Hwb) *Spiegel der sonden* 2, 111 [geld. 1434-'36]

gesellicheit* 1 **ghe-** subst. gemeenschap G. GROOTE, *De simonia* 27 [ov. c.1450]

geselsam 3 adj. vertrouwd ZERBOLT, *Mnl. vert.* 82 [geld. c.1430]

geselscapen* 1 **gheselscappen** *met enen -*, met iemand samenzijn, in de aanh. euf. voor geslachtsgemeenschap hebben *Marialeg.* 1 81 [holl. 1479]

gesemptlick adj. gezamenlijk R. v. Tiel 124 [geld. 1533]

geset* 1 **ghe-** partc. adj. 'gekant tegen, vijandig' (Hwb 2e art., bet. 8) JACOB v. M., *Stroph.* 148 [brab. 2e h. 14e e.] *Devoot boecxken* 49 [brab. 1539]

gesetten* 1 **ghe-** trans. overbrengen, weergeven *Coninx summe* 220 [holl. brab. 1437]

gesettet 7 *wel -*, 'goed gevormd' (z. **geset**, sub bet. 4) *Leven van Lutgart* 19 [wlimb. c.1300]

ghesettinghe subst. wsch. aard, instelling *Parab. v. Cyrillus* 34 [holl. c.1475]

ghesiert 6 onder **fieren** *Troyen hs.*

ghesinguliert ghesyn- adj. particulier, eigen *Dagb. v. Gent* 1 110 [wmnl. vl. 1451] *Dagb. v. Gent* 1 103(2x); 104; 161; 246 [wmnl. vl. 1467-'90]

gesinken 1 *sinen rowe laten -*, 'laten varen, matigen' (Hwb 1e art., bet. 2) *Leven van Lutgart* 68 [wlimb. c.1300]

gesitueert ghe- partc. adj. gelegen *Br. Middelburg* 2, 71 [brab. 1519] *Br. Middelburg* 1, 513 [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 3, 366 [wmnl. 1534] *Br. Middelburg* 1, 520 [wmnl. 1544]

geslechten trans. regelen, beslissen *Versl. O.V.R.* 7, 92 [wbrab. c.1600 (1498)]

gheslinden trans. doorslikken *Lev. v. Kunera* 44 [utr. c.1530?]

ghesliten trans. 'beslissen, beëindigen' (Hwb) *Bouc v. Audienc.* 124; 356; 772; 825; 987 [wmnl. vl. 1370-'78]

gesmeec subst. 'gevelei, vleierijen' (Hwb) *Tweede Rose* 126 [vl. c.1310]

gesneden* 1 **ghe-** partc. adj. 'van insnijdingen voorzien' (WNT s.v. **snijden**, bet. A, 13) *Mandev.*² 118 [holl. 1462]

gesniden* 1 **ghe-** *hem - van*, 'zich afzonderen' (Hwb, bet. II) *Devoot boecxken* 88 [brab. 1539]

gesorgen intr. bezorgd zijn, vrezen *Sermonen* 28 [brab. na 1540]

gespant* **ghe-** subst. 'dakspar' (Hwb, bet. 2) R. v. Amst. 366 [holl. 1494-1512]

gesparen 1 *hem -*, zich ontzien *Kl. v. Diepenv. hs.* 249 [geld. ov. 1534]

ghespeelnede subst. vriendin *Kaetspel* 92 [vl. 1481]

ghespel subst. muziekinstrumenten *Drie con.* 201b [holl. c.1450]

gespien intr. 'verspieden, loeren' (Hwb) JACOB v. M., *Stroph.* 35 [brab. 2e h. 14e e.]

gespont subst. sponning *Br. Middelburg* 3, 333 [wmnl. 1525]

gesprockt adj. gespikkeld *Janus* 14 384a [nomnl. vl. eind 15e e.]

- ghesproet** adj. 'sproeten hebbende' (WNT) *Boec van medicinen* 195 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- gespurt** adj. 'met sporten' (Hwb) *Rek. van Gent* 4, 46 [ovl. 1377]
- gestade*** 1 **ghestaet** *si es te sterven* -, 'de tijd van sterven is voor haar gekomen' (Hwb) *Mnl. fragm.* 1, 17 [wmnl.brab. c.1410]
- ghestadechleke** adv. 'met standvastigheid' (ed. 305) *HADEW., Brieven* 1, 38 [brab. 2e h. 14e e.]
- gestadelijc*** 1 **ghestadlich** adj. 'standvastig, trouw' (vgl. Hwb s.v. *gestadich*, bet. 2) *Ndl. geistl. lieder* 184 [wov. 2e h. 15e e.]
- gestadich*** 1 **ghe-** adj. vast (van sterren) *Mandev.*² 161(2x) [holl. 1462]
- gestadigen** 1 trans. gehengen, gedogen *MANDE, Bijl.* 94 [holl. c.1500]
- ghestadlich** 1 onder **gestadelijc**
- ghestaedheijt** -**staethede** 1 subst. 'staat, stand; vermoegen' (Hwb) *Ann. em.* 25, 392 [vl. 1494] 2 financiële positie (vgl. *gestaet*) *Syoens kroniek* 418 [zovl. c.1540]
- gestaen** 1 partc. adj. 'standvastig' (Hwb, bet. 2; van personen) *Leven van Lutgart* 123 [wlimb. c.1300]
- ghestaet** 1 onder **gestade**
- ghestaethede** onder **ghestaedheijt**
- gestaltenesse*** 1 -**nyse** subst. gesteldheid, toestand *Rek. v. Nijm.* 6, 78; 114; 122 [geld. 1537]
- gestandicheit*** 1 -**heyt ghe-** subst. toestand, situatie *Dagb. v. Gent* 1 222; 240; 253; 262 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 101 [wmnl.vl. 1467-'90]
- ghestapelt** adj. 'ernstig, standvastig, bestendig; ook *gestapeleert* (16de eeuw)' (Hwb) *Beitrag* 275 [ovl. c.1380-1425]
- ghestijn** 7 z. **gerstijn** *Mnl. gen. recepten* 137 [wvl. 1305]
- ghestileert** partc. adj. bedreven, ervaren (vgl. WNT s.v. *stileeren* (I), bet. 1) *Kaetspel* 11 [vl. 1481]
- ghestillicheit** subst. stilheid *Jan v. L.-fragm.* 247 [wmnl.brab. 1540 (15e e.)]
- ghestoct** adj. 'met stokken gewapend' (Hwb) *Ann. em.* 13, 138 [vl. 1488]
- gestoelte** 3 -**stuel(e)** subst. 'zetel' *Biënb.*² 206 [holl.utr. 1458] *Mnl. woordkunde* 139 [geld. 1453] *Heiligenlevens* 66 [geld.ov. eind 15e e.]
- ghestopt** partc. adj. gedekt (van een orgelpijp; vgl. *gestoppen*) *Ann. em.* 20, 254 [vl. 1529]
- ghestoten** adj. 'met de horens stootende' (Hwb 2e art.) *JACOB v. M., Mart. II* 112 [wmnl. 1496]
- gestreckich** adj. 'rijzig' (Hwb) *Eng. hss.* 1, 182 [wmnl.vl. 1475]
- gestreff** subst. 'pijler, beer' (ed. 1, 326 n.1) *Rek. v. Nijm.* 1, 326 [geld. 1427]
- gestrijpt** adj. minderwaardig *Doct. des tijts* 199 [holl. 1486]
- ghestruuct** partc. adj. tot de familie behorende, 'patrimoniaal' (Stallaert s.v. *struiken*) *Cout. v. Gent* 577 [ovl. 1407] *Cout. Vrije v. Brugge* 1, 752 [wvl. 1542]
- ghestuderen** intr. 'studeeren' (Hwb) *Cancelierb.* 149 [zolim. 1471]
- gestuelt(e)** 3 onder **gestoelte**
- gesuylt** *geseylt* 1. *gesuylt* adj. 'met zuilen of kolommen' (Hwb) *Heiligenlevens* 5 [geld.ov. eind 15e e.]
- gesurrogeerde** subst. plaatsvervanger *Br. handel Frankrijk* 1, 374 [brab. 1544]
- geswade** subst. 'troep, bende' (ed. 108 n.1; Hwb; cf. du. *Geschwader*) *Leven van Lutgart* 108 [wlimb. c.1300]
- geswelling(he)** subst. 'gezwel' (Hwb) *Mirakelboeck* 27

[holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>] *Van den vos Reyn.* 269b [zholl. 1479]

ghet - *ende garde houden*, wachthouden, waken (over) (vgl. Stallaert s.v. **geet**) *Ann. em.* 14, 55 [vl. 1488]

getalraet subst. rekenkamer *Tol v. Iersekeroord* 5 [brab. 1433]

gheteest partc. adj. in de war (van hoofdhaar; een fig. toepassing is te vinden in het MNW s.v. **tesen**, sub bet. I, 1) *Boeck v. d. voirs. g.* 196 [nholl. c.1470]

gheteirmet 1 onder **getermet**

gheterling adj. geruit, geblokt (vgl. **terninc**, bet. 1 in fine) *Tocht v. J. v. Blois* 183 [zholl. 1361-'62]

getermet* 1 **gheteirmet** partc. adj. 'aangewezen' (ed. 73) *Boec der minnen* 54 [wmnl.omnl. c.1320]

getide 1 **ghe-** 1 subst. halve dag *Rek. v. Gouda* 302; 303(nx) [holl. 1438] 2 'uur' (Hwb, bet. 3) *Mnl. overblijfselen* 303 [vl. 2e h. 14e e.]

getidich* 1 **-tydich** adj. een zekere (ofwel de normale) tijd durend *Br. Middelburg* 1, 153 [wmnl. 1512]

ghetieren intr. ? *Br. Middelburg* 2, 53(3x) [wmnl. 1325]

ghetorneelt adj. voorzien van een 'torneel' ('torentje, borstwering', MNW s.v. **torneel**) *Mandev.*² 56 [holl. 1462]

getrachte subst. 'listig plan, laag' (ed. 33 n.1; Hwb) *Leven van Lutgart* 33; 34; 39 [wlimb. c.1300]

ghetractierlic adj. handelbaar, met wie goed onderhandeld kan worden *Dagb. v. Gent* 2 2 [wmnl.vl. 1467-'90]

getrec 1 subst. 'het trekken' (Hwb, bet. 1) *Marialeg.* 2 265 [brab.ovl. c.1400]

getreden* 3 **ghe-** intr. 'treden' *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 84 [wmnl. c.1350]

ghetreur subst. getreur *Devoot boecxken* 287 [brab. 1539]

getuchtich adj. 'aan tucht gewend' (ed. 1, 216) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 517 [nholl. 1480]

getugen 1 trans. 'bijbrengen, kunnen dragen, eene gelidelijke bijdrage' (Hwb, bet. II, 2) *Oork. Helmond* 57 [brab. ? <1389>]

ghetughscap subst. 'getuigenis' (ed. 348) MOORS, *Oorkondentaal* 330 [wlimb. 1388] MOORS, *Oorkondentaal* 125 [wlimb. 1394]

getuyn subst. hof, tuin *Versl. O.V.R.* 7, 121 [wbrab. c.1600 <1498>]

ghetwiden trans. 'inwilligen' (m.bt. verlangens; ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 266 [nholl. 1480]

getwiget adj. 'getakt' (Hwb) *Coninx summe* 361 [? 1455]

ghetwighe subst. 'loof, twijgen' (Hwb) *Coninx summe* 358; 361 [holl.brab. 1437]

geuteren *hem* -, zich uiten TAULER-hss. 214 [vl.wbrab. 1446]

gevac* 3 **-vae(c)k** subst. 'vak, stuk' *Rek. v. Nijm.* 3, 354(2x) [geld. 1527]

geval* 1 **ghe-** *van gheval(le)*, toevallig (vgl. MNW, bet. 3: *bi gevalle*) *Frensweger hs.* 96; 176; 192 [nomnl. c.1480]

gevanc 1 subst. 'vang van een molen' (Hwb 2e art.) *Rek. van Zeeland* 1, 158 [zholl. 1319]

ghevanghenstock subst. gevangenisblok *Bronnen Rijnsburg* 758 [zholl. 1383]

gevederslach 7 z. **vederslach** *Van den vos Reyn.* 118b [zholl. 1479]

geveert adj. gekleurd (vgl. **vaer** (V) en **-vaer**, MNW VIII, 1160) *Ann. em.* 32, 9 [brab. 1449]

geven 1 1 *enen woerde* -, iemand iets zeggen (met een

bep. bij *woerde* die de (negatieve) aard van het gezegde aanduidt) *R. v. Reimersw.* 44 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1473>] *K. v. Brielle*² 189 [zholl. c.1450] *Gild. v. Utr.* 2, 479 [zholl.utr. 1551] *R. v. Amst.* 101 [holl. 1452-'94] 2 *enen iet gewonnen* -, 'iemand gelijk geven' (Hwb, sub bet. 1) *Argument* 167 [holl.ovl. 1e h. 15e e.] 3 *hem zijn caproen vol hoeys* -, 'iemand beetnemen' (ed. 259) *Doct. des tijts* 211 [holl. 1486]

gevenckschap gevencken- gefencken- subst. gevangenschap *Rek. v. Nijm.* 3, 170 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 214 [geld. 1524] *R. v. Tiel* 113 [geld. 1519]

gevest subst. wind, scheet (vgl. *veesten*) *Evang. Spinr.* 10b [vl.holl. 1515-'20]

gevesticht* 1 **ghevestiget** partc. adj. aan de grond genageld *Mnl. geest. proza* 198 [nomnl. 1e h. 15e e.]

gevexel subst. 'vechtpartij' (Hwb s.v. *gevechtsel*) *R. v. Zierikzee* 249 [wmnl. 1485]

gheviercantich adj. vierkant *Mandev.*² 102 [holl. 1462]

gevleescht 1 adj. vlees geworden (lat *incarnatus*) *SUSO, Horologium* 203 [holl.brab. c.1350]

gevoechlijcheit* 1 **-heyt** subst. nut, nuttigheid *R. v. Amst.* 430 [holl. 1494-1512]

gevoechte* 1 **-vougede** subst. samenvoeging *Levens v. Jezus* 138 [wvl. 1332]

gevoeliken adv. voelbaar, merkbaar *BRUGM., Verspr. serm.* 78 [st. 1476]

ghevoelikerwys adv. op gevoelige, innige wijze *Mystiek brevier* 1, 223 [wmnl. 1543]

ghevoelsamheit subst. vatbaarheid voor (goede) indrukken *Jan v. L.-fragm.* 243 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]

ghevoetstapt adj. met voetstappen, voetsporen bedrukt *Drie con.* 220a [nholl. c.1460]

gevogelte* 1 **ghefugelt** subst. 'vruchtbeginsel in het ei' (Hwb, bet. 2; vgl. ook MNW i.v., Aanm.) *Mnl. gen. recepten* 97 [vl. 1e h. 15e e.]

gevolger subst. trouwe bezoeker (vgl. *volger*, bet. 11) *Versl. O.V.R.* 3, 361 [ogeld. 1558 <15e e.>]

gevonnissen intr. terroriseren, terreurdaden verrichten *R. v. Amst.* 435 [holl. 1494-1512]

gevougede 1 onder **gevoechte**

gewachten* 1 **-waichten** 1.1 *iet* -, trans. iets controleren, overzien *Rek. v. Nijm.* 3, 242 [geld. 1526] 2.1 *iet niet connen* -, geen tijd hebben of vrijwel geen tijd hebben voor iets (vgl. *wachten*, sub bet. I, B, 7) *Stichtige punten* 27 [geld.ov. c.1475]

gewaerdiging gewaerdiginge -ghinge subst. gunst, genade *GANSFORT, De or. dom.* 143; 151 [holl.nomnl. c.1500] *MAUBURNUS, Scala* 161; 175; 199 [geld.ov. 1558]

gewaet* 1 **ghe-** subst. kledingstof (vgl. mhd. *wât*) *Troyen hs.* 2, 221 [? 1e h. 15e e.]

gewanthuus* 3 **-huys(s)** subst. 'lakenhal' *R. v. Tiel* 19(3x); 20 [geld. 1500-'20] *Rek. v. Nijm.* 3, 18; 20; 21; 26(2x); 29(2x) [geld. 1520]

ghewarigen gewae- 1.1 'waar maken, bewijzen, bevestigen' (Hwb) *Evang. Spinr.* 4a [vl.holl. 1515-'20] *R. v. Steenberghe* 101 [wmnl.brab. eind 16e e. <1508>] 2.1 *hem* -, zich verwaardigen *Lev. v. S. Clara* 63 [brab. begin 16e e. ?]

ghewebbe subst. 'weefsel' (Hwb) *Eng. hss.* 1, 159 [wmnl.brab. 2e h. 15e e.]

geweder* 3 **ghewederre** subst. slecht weer *Mandev.*² 159 [holl. 1462]

gewederte* 3 **ghe-** subst. slecht weer *Mandev.*² 110 [holl. 1462]

gheweerd

gheweerd - *sijn*, opbrengen *Kamper schepenacten* 303 [ov. 1345]

gheweerde 1 onder **gewerde**

geweerdiging onder **gewaerdiging**

ghewelden trans. 'vermeesteren' (Hwb) *HADEW.*, *Visioenen* 1, 14 [brab. 2e h. 14e e.]

geweldenair subst. geweldpleger *R. v. Amst.* 135 [holl. 1452-'94]

gewelder 1 - *des rechts*, rechtsverkrachter *Biënb.*² 232(2x) [holl.utr. 1458]

geweldicheit* 1 **ghe-** subst. onstuimigheid *Sp. d. Volc.* 241(2x) [limb. 1466]

gewelt 1 1 subst. gewelddaad *R. v. Amst.* 372 [holl. 1494-1512] 2 morgen (landmaat) *Register St. Truiden* 171; 172 [wlimb. 1258] *Register St. Truiden* 157; 158; 177 [wlimb. 1262]

geweltrichter subst. ? *Rek. v. Nijm.* 7, 30 [geld. 1540]

ghewepen 6 l. *ghewerpen*, z. *werpen* *Frensweger hs.* 209 [nomnl. c.1480]

gewerckelic -**lick** adv. met kracht *GANSFORT*, *De or. dom.* 101; 125; 143 [holl.nomnl. c.1500]

gewerckeliken adv. met kracht *GANSFORT*, *De or. dom.* 111 [holl.nomnl. c.1500]

gewerde* 1 **gheweer-** subst. koopprijs *G. GROOTE*, *De simonia* 24 [ov. c.1450]

gewere* 1 -**weire** subst. omheining *Versl. O.V.R.* 6, 179; 180(2x) [brab. c.1572 (1509)]

gewest* -**weste** subst. 'streek, landstreek' (Hwb, bet. 2) *Bijdragen Ze.Vl.* 5, 229 [vl. 1526]

gewet subst. 'gevaarlijke plaats of toestand' (Hwb) *Walewein* 80 [wvl. 1350]

gewillicheit* 1 **ghe-** subst. begeerte, verlangen *Dagb. v. Gent* 2 41 [wmnl.vl. 1467-'90]

gewin* -**wyn** subst. windas of katrol, datgene waarmee iets wordt opgewonden, opgehesen *Rek. v. Nijm.* 5, 117 [geld. 1534]

ghewisheit subst. 'zekerheid' (ed. 348) *MOORS*, *Oorkondentaal* 94 [wlimb. 1386]

gewoont* 3 **ghewoent** partc. adj. 'gewend' *ZERBOLT*, *Mnl. vert.* 207 [nomnl. c.1450]

gewoonte* 1 **ghewoen-** *buten* -, buitengewoon *Mnl. geest. proza* 224 [omnl. 1476]

gewrochte* 1 -**wrechte** -**wruchte** subst. 'omheining' (Hwb s.v. *gewrechte*) *Versl. O.V.R.* 3, 358(2x) [ogeld. 1558 (15e e.)]

gewulffsgat subst. galmgat *Rek. v. Nijm.* 3, 22 [geld. 1520]

ghewulft 7 z. **gewelf** *Bijdr. Jacobik.* 69 [holl.utr. 1462]

gicht* 1 **ghicht** 1.1 subst. 'kramp' (WNT s.v. *jicht* (I), bet. 2, b) *Mnl. geest. proza* 39 [holl. c.1390] 2.1 *bevende* -, 'sidderverlamming' (wsch. ziekte van Parkinson, ed. 235 n.2) *M. v. H.*, *Boek b. g.* 235 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.] 2.2 *slaperige* -, 'slaapziekte' (ed. 235 n.3) *M. v. H.*, *Boek b. g.* 235 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

ghien 3 onder **geen**

ghieralt 2 onder **geralde**

ghierenpasghen subst. 'groot Pasen, het hoogtij van Pasen' (ed. 348) *MOORS*, *Oorkondentaal* 112 [wlimb. 1277]

ghiftich adj. 'gaaf, deugdelijk' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 520 [holl. 15e e.]

gygare 6 *gygare* l. *gysare* subst. 'tweesnijdende strijdbijl' (z. **gisarme**) *Marg. v. Lymborch* 67a [brab. 1516]

ghijlcupe subst. kuip voor nog niet uitgegist bier *R. v. Breda* 29 [nbrab. eind 14e e.]

gijls 6 te -, ? *R. v. Amst.* 131 [holl. 1452-'94]

ghymber subst. 'gember' *Synon. mnl. plantenn.* 273 [? c.1490]

gyseyn subst. naam van een edelsteen (fr. *egiptaine*) *Troyen hs.* 2, 397 [? 1e h. 15e e.]

ghysekenhout subst. hout van Gidskö (vgl. ed. 3, 553) *Hans. Urkb.* 3, 270 [vl. 1360]

ghyselrecht **gy-** subst. recht om te gijzelen *K. v. Brielle*² 341(2x) [zholl. 1548]

ghijselftheere subst. 'een door den schuldeischer aangesteld man, die teert op kosten van den schuldenaar zolang deze niet voldaan heeft' (Stallaert s.v. **gijselftere**) *Leugemeete* 29 [vl. 1459]

ghildebrodersdochter subst. dochter van een gildebroeder *R. v. Amst.* 245 [holl. 1452-'94]

gildebroderskint **ghildebrooders-** subst. kind van een gildebroeder *R. v. Amst.* 256 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 366 [holl. 1494-1512]

gildecosten subst. pl. bijdrage die gildeleden aan hun gilde moeten betalen *Br. Middelburg* 3, 170 [wmnl. 1494]

gildefeeste subst. gildefeest *R. v. Reimersw.* 16 [vl. brab. 1e h. 16e e. <1483>] *Br. Middelburg* 1, 138 [wmnl. 1484]

gildegelt -ghelt gelde- ghilde- ghyldeghelt subst. 'gildegeld; vaste som door de leden te betalen aan de kas van een gild' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 1, 11(2x) [zholl. utr. 1502] *Ann. em.* 20, 92; 93 [vl. 1465] *Ann. em.* 18, 25 [vl. 1511 <1444>] *Br. Middelburg* 3, 170 [wmnl. 1494] *Br. Middelburg* 3, 192(nx) [zeholl. 1499] *Br. Middelburg* 3, 207 [wmnl. 1502] *Cout. v. Brugge* 1, 550 [vl. 1440]

gildeknape ghilde- subst. bode van een gilde *R. v. Reimersw.* 60(2x) [vl. brab. 1e h. 16e e. <1505>] *Br. Middelburg* 1, 155(4x) [wmnl. 1515]

gildelegger subst. register van een gilde *Gild. v. Utr.* 2, 352 [zholl. utr. 1454]

ghildetoertse subst. 'toorts door een gild geschonken' bij eene processie (Hwb) *R. v. Amst.* 377 [holl. 1494-1512]

ghiltrechtsman subst. lid van een gildebestuur *Gron. gildrecht* 371; 372(2x) [nomnl. 1510-'20]

ghinde 1 onder **gehende**

ghinghebeeregreine subst. 'zaad van gember' (Braekman 1965, 91) *Mnl. gen. recepten* 102 [vl. 1e h. 15e e.]

ghinghebeerpoeder ghinghebers- subst. 'poeder van gember' (Braekman 1965, 91) *Mnl. gen. recepten* 45; 65; 66 [vl. 1e h. 15e e.]

ghintsreyse ghins- subst. heenreis *Rek. v. Leiden* 1, 180 [zholl. 1408] *Rek. v. Leiden* 2, 69 [zholl. 1426]

gipteneer onder **egiptenaer**

gisel* 5 **ghy-** subst. 'gijzeling' *R. v. Reimersw.* 14 [vl. brab. 1e h. 16e e. <1502>] *Br. Middelburg* 2, 30 [wmnl. 1538]

giselen* 1 **ghi-** trans. ? *Bouc v. Audienc.* 2 [wmnl. vl. 1370-'78]

giste subst. register, lijst, rol (vgl. ofr. *registe*) *Brab. jachtrecht* 29 [brab. m. 15e e. <1429>]

gisternacht adv. gisternacht (vgl. Hwb) *Levene ons heren* 159 [obrab. vl. 1438]

git subst. 'bolderik' *Synon. mnl. plantenn.* 269 [?]

glabie 7 z. **glavie**, vgl. onder **geleye** *Tocht v. J. v. Blois* 208 [zholl. 1361-'62]

glabiyser z. **glavieyser** *Tocht v. J. v. Blois* 207 [zholl. 1361-'62]

gladicheit subst. gladheid *Tondalus' visioen* 2, 274b [ov. 1e h. 15e e.]

gladie glae- ghala- subst. 'gele lis' *Synon. mnl. plantenn.* 282 [wvl. 1305] *Synon. mnl. plantenn.* 282 [vl. 1e h. 15e e.]

glaesmijten subst. het ingooien van ruiten *R. v. Haarl.* 250 [zholl. 1e h. 16e e. (1537)]

glaessraem gelaiss- gelaess- subst. glasraam *Rek. v. Nijm.* 3, 87 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 7, 143 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 240 [geld. 1544]

glaessruytwerck subst. ruitvormig glaswerk *Rek. v. Nijm.* 8, 152 [geld. 1543]

glaindraeger 6 onder **glavidraeger** *O. rek. v. Dordr.*

glam subst. 'gloed' (ed. 1, 217) *DIRC v. DELF, Tafel 2*, 321 [nholl. 1469]

glas 1 *smout van -e, glesen*, 'glasschuim, glasgal' (Braekman 1968, 113 n.51) *Mnl. gen. recepten* 131 [wvl. 1305] *Tocht v. J. v. Blois* 133 [zholl. 1361-'62] *Tocht v. J. v. Blois* 133 [zholl. 1361-'62]

glasen subst. het inzetten van ruiten (vgl. ed. 799) *Bronnen Rijnsburg* 799 [zholl. 1411]

glavidraeger *glaindraeger* l. *glavidraeger* subst. 'lancier' (Hwb) *O. rek. v. Dordr.* 86; 87 [zholl. 16-17e e. (1351)]

gleyen intr. loodkleurig zijn (lat. *livere*; vgl. **gleier**) *Boec van medicinen* 106; 201 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

gletemen intr. glimmen, glinsteren (dit werkwoord is synoniem met *glitten*; voor een korte etymologie zie *TNTL* 37 (1918), 47-48) *Leringe v. orinen* 57 [wvl. c.1400]

gleu 7 z. **gloy** *Versl. O.V.R.* 5, 557 [wmnl. 1534]

gleuschoef gleuyschoof subst. strobos (vgl. **gloy**) *Br. Middelburg* 2, 383 [wmnl. 1484] *Br. Middelburg* 2, 384 [wmnl. 1485] *Br. Middelburg* 1, 156 [wmnl. 1515]

glinsteren 7 **gh(e)lin-** vonkelen, gloeien (z. **glensteren**) *Mandev.*² 239; 243 [holl. 1462] *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 72; 74 [wmnl. c.1350]

glite 7 'wachthuisje op een muur' (z. **garite**) *K. v. Briel-le*² 219 [zholl. 1527] *Br. Middelburg* 1, 471(3x) [wmnl. voor 1547]

glorieringe -ghe subst. verheerlijking (lat. *gloriatio*) *SUSO, Horologium* 203 [holl. brab. c.1350] *Soliloquium-vert.* 177; 209 [wmnl. omnl. c.1430]

glorificeringe -ciering(h)e subst. verheerlijking *Sermoenen* 332 [brab. na 1540] *M. v. H., Boek b. g.* 271; 301; 391 [nomnl. holl. brab. 2e kw. 15e e.] *Stichtige punten* 81 [geld. ov. c.1475] *W. v. S. Th., Epistel* 118 [ov. c.1470]

glorifilaet -fielaet -filate subst. 'nagelkruid' (*Synon. mnl. plantenn.* 275) *Mnl. gen. recepten* 24; 58; 60; 89; 92 [vl. 1e h. 15e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 275 [wbrab. c.1351]

gloriooslike* -oselijc adj. heerlijk *Mnl. geest. proza* 251 [zovl. 1460]

gloriosicheit subst. heerlijkheid *BRUGM., Verspr. serm.* 147 [holl. 2e h. 15e e.]

gluydecker subst. strodekker *Ann. em.* 11, 263 [vl. 1436]

gnechdach z. **genachtdach** *Rek. v. Nijm.* 6, 232 [geld. 1539]

gnissinghe - *van tanden*, geknars van tanden *J. CELE, Sermoenen* 28 [holl. utr. c.1410]

gnorten intr. 'knorren' (ed. 1, 217) *DIRC v. DELF, Tafel 2*, 61 [nholl. 1469]

goddienstelick 1 onder **godedienstelike**

godeachtich adj. 'gelijkend op God' (ed. 1, 217) *DIRC v. DELF, Tafel 2*, 289 [nholl. 1469]

- godedienstelike*** 1 **goddienstelic(k)** adv. ijverig, toegewijd *Stichtige punten* 91; 113; 133(2x); 145; 160 [geld.ov. c.1475]
- godedienstich*** 1 **god-** adj. godvruchtig *Stichtige punten* 120 [geld.ov. c.1475]
- godelsteen** 2 vgl. onder **steen** *Cam.-rek. Deventer*
- goden** trans. godvormig, godgelijk maken *Sp. d. Volc.* 149 [limb. 1466]
- godesheit** subst. 'het goddelijk wezen' (ed. 224) JAN v. L., *Vijf man.* 162 [brab.nomnl. c.1425]
- godeshuusgoet goodsthuysen-** subst. bezit van een godshuis *R. v. Haarl.* 260 [zholl. 1e h. 16e e. {1541}]
- godestinde** subst. 'kerkelijke tienden' (ed. 339 n.6) *Oudste mnl. oork.* 337 [ovl. 1249]
- godet** subst. drinkglas (vgl. ofr. *godet*, ed. 44 n.1) *Mnl. vert. O. T.* 44 [wmnl.limb. 1461-'62]
- godformelick** adv. goddelijk, heerlijk *Stichtige punten* 98 [geld.ov. c.1475]
- godhouden** (*dat*) -, 'het toewenschen aan iemand van Gods zegen' (Hwb; vgl. ed. 121 n.1) *Leven van Lutgart* 82; 121 [wlimb. c.1300]
- godhout** 'een zegenwensch; eig. *God houde* (bescherm) *di* (u)' (Hwb) *Leven van Lutgart* 128 [wlimb. c.1300]
- godlidelic** adj. 'Godlijdend' (ed. 202) JAN VAN LEEUWEN 139 [brab. 2e h. 15e e.]
- godlidende** partc. adj. openstaande voor Gods (in)werking *TAULER-hss.* 217 [vl.wbrab. 1446]
- godsbruyt** subst. bruid van God *Stichtige punten* 115; 179 [geld.ov. c.1475]
- godschouwelijk** adj. Godschouwend *Eng. hss.* 1, 119 [wmnl.zholl. c.1410]
- godscouwinge** subst. het schouwen van God *BRUGM., Onuitg. serm.* 185 [zolim. 1523]
- godskiste** subst. 'de bondskist, de arke des verbonds' (WNT s.v. **god**, Samenst.), schatkamer (*Joh. 8:20*) *Sermonen* 275 [brab. na 1540]
- godvereenecht** adj. met God verenigd, één *Mnl. geest. proza* 38 [holl. c.1390]
- godvruchtich** adj. godvruchtig *Sermonen* 248 [brab. na 1540]
- godwerdinge** subst. het één worden met God *Mystiek brevier* 1, 33; 35; 37 [geld. 16e e.]
- godwerkelic** adj. 'Gods werking betreffend' (ed. 202) JAN VAN LEEUWEN 139 [brab. 2e h. 15e e.]
- goedelijcheit*** 1 **goettelic- goelichede -heyt goetlickheyt** subst. 'geschenk' (Hwb, sub bet. 1) *Scaecspel* 53 [holl. 1e h. 15e e. {1403}] *Draperie Haag* 289 [zholl. 1468] *Bronnen Rijnsburg* 863 [zholl. 1479] *Bronnen Rijnsburg* 910 [zholl. 1484]
- goeden** 1 trans. 'begunstigen' (Hwb, bet. 2) *Dietsche warande* 2, 190 [wmnl. c.1350]
- goedertiere** 1 **1.1** adj. 'goedertieren, barmhartig' (Hwb 1e art., bet. 3) JACOB v. M., *Stroph.* 113 [holl. 1e h. 15e e.] **2.1** subst. 'zachtheid' (Hwb 2e art.) *Ovl. lied. en ged.* 295; 298 [wvl. 2e h. 14e e.]
- goedinge** 1 subst. ? *R. v. Gorinchem* 284 [holl. 1509-'18]
- goedsghelt** subst. godspenning *Bronnen Rijnsburg* 864 [zholl. 1479]
- goedsmoedicheit** subst. minzaamheid *Ann. em.* 14, 113 [vl. 1488]
- goelief** subst. vrijer *Teghen die strael* 74 [holl. c.1480-'85]
- goelscersteen goelssteen** subst. 'eene soort zandsteen' (Hwb s.v. **godelsteen**) *Bijdr. Jacobik.* 59 [holl.utr. 1428] *Bijdr. Jacobik.* 61 [holl.utr. 1430]

goensdaich

goensdaich **guens-** subst. woensdag *Rek. v. Nijm.* 3, 267 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 357(2x) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 215(7x); 216 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 4, 271(2x) [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 6, 83 [geld. 1537]

goespenninc 7 z. **godespenninc** *Br. Middelburg* 3, 191 [zeholl. 1499]

goet* 1 **guet** **guedste** 1.1 *guedste* superlat., adj. DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 452 [nholl. 1480] 2.1 *guedes coepes*, goedkoop (vgl. MNW II, 2040) *Drie con.* 117b [omnl.geld. c.1485] 2.2 *in goeden coep*, goedkoop (vgl. MNW II, 2040) *Drie con.* 190b [holl. c.1450]

goetdunckelijcheit subst. ingebeeldheid, eigendunk TAULER-*hss.* 299 [wbrab. c.1500]

ghoetghetal adj. 'goed aangeschreven' (Hwb; z. MNW s.v. -getal en liefgetal, vgl. WNT s.v. liefgetal) *Disticha Catonis* 78 [limb. c.1290]

goetheilich 7 z. **godeheilich** J. BOENDALE, *Lekensp.* 2, 381 [brab. c.1350]

goetknap subst. handwerksgezel die goed aangeschreven staat (vgl. **goetman**) *R. v. Reimersw.* 13(3x) [vl.brab. 1e h. 16e e. <1502>]

goetlickheyt 1 onder **goedelijcheit**

goetsch **goethssch** adj. 'gothisch' (Hwb s.v. **gote** (III)) ZERBOLT, *Mnl. vert.* 104 [holl.utr. 1445] ZERBOLT, *Super modo* 128 [brab. c.1393-1402]

goetscheldinge subst. kwijschelding (vgl. **schelden**, sub bet. 2) *R. v. Nedersticht* 1, 217; 218 [holl.utr. 1523 <1504>]

goetstic subst. ? *Tweede Rose* 136 [vl. c.1310]

goettelicheit 1 onder **goedelijcheit**

goetwillentlic adv. 'gewillig, goedschiks' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 165 [zholl.utr. 1448]

goffe **gof(ten)** subst. golf (vgl. fr. *goulf*) of draaikolk (vgl. fr. *gouffre*) *Mandev.*² 20 [holl. 1462] *Mandev.*² 20 [? c.1470] *Mandev.*² 20 [? m. 15e e.]

goidsvrede subst. 'op vaste dagen en gedurende zekere tijdperken des jaars aan God toegezegde schorsing van alle geweld en veete' (WNT s.v. **godsvrede**, bet. 1) *Versl. O.V.R.* 2, 513 [holl.utr. 15e e.]

goyen 1 trans. 'gooien, werpen' (Hwb s.v. **gooien**, bet. I) *Wfri. stadrechten* 2, 354 [holl. 16e e. <1415>]

goyeren trans. genieten (vgl. **joyen** en **goyen**) *Ann. em.* 28, 54 [wvl. c.1360]

goltmunte subst. gouden munt *Cam.-rek. Deventer* 6, 64 [geld.ov. 1384]

goltsmedeknecht subst. knecht van een goudsmid *Rek. v. Nijm.* 3, 47 [geld. 1520]

golve 1 subst. 'golf, baar' (Hwb 1e art.) *Aardse paradijs* 128 [holl. 2e h. 15e e.]

gome* 3 **goe-** **gho-** **met -**, 'met aandacht, ijver, vuur' (Hwb, sub bet. 2) *Leven van Lutgart* 59; 92; 97; 102; 105; 134; 151; 152 [wlimb. c.1300]

gomen trans. 'de ingewanden doorboren' (Hwb) *Mirakelboek* 60 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>]

gonorrea *gomorrea* l. *gonorrea* subst. 'zaadvloeiing' (*Leuvense bijdragen* 61 (1972), 19) JAN YP., *Medicina* 132 [vl. 1351]

goodsthuysengoet onder **godeshuusgoet**

gordegasp subst. 'riemgesp (voor paarden)' (Hwb) *Cam.-rek. Deventer* 3², 209 [geld.ov. 1370]

gordenis subst. band (waar men gordels van maakt) *Cam.-rek. Deventer* 3², 232; 243 [geld.ov. 1370]

gorninck subst. een klein soort vis *R. v. Zierikzee* 263 [wmnl. 1485]

gorsschuttijng subst. het opvangen van vee dat zich

wederrechtelijk in een weiland bevindt (vgl. **schuttinge**, bet. 1) *Versl. O.V.R.* 5, 645 [zholl. 2e h. 16e e. (1372)]

gortmaker subst. gordelmaker *Rek. v. Leiden* 2, 93 [zholl. 1426]

goude subst. 'stinkende gouwe' *Synon. mnl. plantenn.* 295 [wmnl. eind 15e e.]

goudelaken subst. goudlaken, met goud doorweven laken *Br. handel Eng.* 2, 417 [brab. 1532]

goutberch subst. gulden berg *Jhesus collacien* 221 [nholl.vl. c.1480]

goutbloeme* 1 **gaud-** subst. 'goudsbloem; cichorei' (Braekman 1965, 91) *Mnl. gen. recepten* 76 [vl. 1e h. 15e e.]

goutbloemenhoedekijn subst. kransje van goudsbloemen *Jhesus collacien* 196; 197(3x); 198(2x); 199(5x); 200 [nholl.vl. c.1480]

goutboort* 1 **-boert** subst. diadeem *Marialeg.* 2 45; 46 [wmnl. 1515-'20]

goutdragher subst. ringvinger *Mnl. fragm.* 1, 286(3x) [vl. 15e e.]

goutferneys -vernoys subst. oven waarin goud wordt gesmolten *Jhesus collacien* 136; 151; 205 [nholl.vl. c.1480]

goutgront subst. gouden achtergrond (op miniaturen) *Eng. hss.* 1, 227 [ov.vl. eind 15e e.]

goutkanne subst. gouden kan *Jhesus collacien* 210 [nholl.vl. c.1480]

goutmine subst. 'goudmijn' (ed. 306) *Mandev.*² 136 [holl. 1462]

goutsmedersse subst. goudsmid (vrouwelijk; vgl. **smeder**) *Jhesus collacien* 136; 137 [nholl.vl. c.1480]

goutvernoys onder **goutferneys**

goutwort subst. 'stinkende gouwe' *Synon. mnl. plantenn.* 295 [vl. 1483]

goutwortel* 3 **gouwortel** subst. 'stinkende gouwe, schelkruid' en 'speenkruid, kleine gouwe' (ed. 457) *Herbarius in dyetsche* 456; 457 [vl. 1484]

gouverneren guber- trans. besturen *Ann. em.* 14, 138(2x) [vl. 1488] *Dagb. v. Gent* 1 123; 199 [wmnl.vl. 1467-'90] *Proza-Melib.* 18 [holl.maastr. c.1485] *Mnl. geest. proza* 252 [zovl. 1460] *Br. Middelburg* 1, 75 [brab. 1521]

gouvernerer -nerere z. **gouvernere** *Ann. em.* 31, 110; 111; 112; 113 [vl. 1455] *Ann. em.* 10, 436; 444 [vl. 1477]

gouwortel 3 onder **goutwortel**

grabbelloir subst. ? *Gild. v. Utr.* 2, 250 [zholl.utr. 1432]

gracelijc* 1 **gracie-** **-lick** 1 adj. 'genadig' (hwb, bet. 1) *Leven van Lutgart* 187 [wlimb. c.1300] 2 'aangenaam van smaak' (ed. 306) *Mandev.*² 177 [holl. 1462] 3 redelijk, billijk *Br. Middelburg* 1, 94 [wmnl. 1548]

gracelike* 1 **-licken** adv. op een aangename, vlotte wijze *Draperie Haag* 311 [zholl. c.1625 (1523)]

grachtmaker onder **graftmaecker**

grachtwech subst. 'stadsgracht, de straat langs eene gracht' (Hwb) *R. v. Zierikzee* 61 [wmnl. 16-17e e. (1426)]

gracieghelt subst. geld verkregen bij het verlenen van aflat *Rek. aflaath.* 171 [brab. 1472]

gracielijc 1 onder **gracelijc**

gracieuse subst. 'genadekruid, een toverplant (*Gratiola officinalis*)' (ed. 377) *Mnl. zegeningen* 311 [vl. 2e kw. 15e e.]

gradael 3 onder **graduael**

gradeert adj. gegraduateerd *Blome d. Doochd.* 8 [holl. c.1485]

- gradelic -lick** 1.1 adj. van een trap GANSFORT, *De or. dom.* 115 [holl.nomnl. c.1500] 2.1 adv. trapsgewijs GANSFORT, *De or. dom.* 109(2x) [holl.nomnl. c.1500]
- graduael*** 3 **gradael** subst. boek waarin alle misgezangen staan *Frensweger hs.* 145 [nomnl. c.1480]
- graeffiersclerck** subst. griffiersklerk *Bronnen Rijnsburg* 957 [zholl. 1491]
- graefgelt graeff-** subst. 'geld waarmee afgekocht wordt de verplichting om te graven aan den stadswal' (Hwb) *R. v. Amst.* 225 [holl. 1452-'94] *Rek. v. Nijm.* 3, 175 [geld. 1524] *R. v. Nedersticht* 1, 179 [holl.utr. 1523 (1504)] *Rek. v. Nijm.* 3, 175 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 3, 279 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 3 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 63 [geld. 1529]
- graefken** subst. ? *Rek. v. Blois* 42(2x) [zholl. 1371-'72]
- graefmaecker** subst. 'doodgraver' (WNT) *Bronnen Rijnsburg* 1017 [zholl. 1498]
- graefnede*** 1 **grafe-** subst. 'eene soort van weegbree' (WNT s.v. **gravin**, bet. 5), 'gravinnekruid' (WNT s.v. **gravinnekruid**) *Mnl. gen. recepten* 30 [vl. 1e h. 15e e.]
- graefton** 6 onder **groefton** *R. v. Gouda*
- graeuwerctauwere** subst. bontwerker *Ann. em.* 18, 122 [vl. 1485]
- grafdoec** subst. grafdoek *Sermonen* 266 [brab. na 1540]
- grafenede** 1 onder **graefnede**
- graftdijc(k)** subst. dijk langs een gracht *R. v. Gorinchem* 53 [holl. 1398] *R. v. Gorinchem* 236 [holl. 1482-1501]
- graftmaecker grachtmaker** subst. doodgraver *K. v. Brielle*² 260 [zholl. 1527] *Rek. aflaath.* 82 [brab. 1460] *Rek. aflaath.* 88 [brab. 1460]
- graftwal** subst. wal langs de (stads)gracht *R. v. Gorinchem* 207 [holl. 1390-1407]
- gramatike** 1 subst. grammatica *Biënb.*² 135 [holl.utr. 1458] 2 taalkundige *Blome d. Doochd.* 8 [holl. c.1485]
- gramatol** subst. spotnaam voor (taal)geleerde (vgl. ed. 258) *Doct. des tijts* 197 [holl. 1486]
- gramen** 3 **grammen** 1.1 intr. 'boos worden' (ed. 143 n.) *Tweede Rose* 143 [vl. c.1310] 2.1 *hem* -, zich boos maken, boos worden *Corpus-Gysseling II* 1, 493 [limb. 1290]
- gramil** 7 **grimmel** subst. 'parelkruid' (*Synon. mnl. plantenn.* 274; z. **gremil**) *Synon. mnl. plantenn.* 274 [vl. 1e h. 15e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 274 [? eind 14e e.]
- grammeletten** intr. een kansspel doen om geld *Archief Utrecht* 5, 64 [utr. 1396] *Archief Utrecht* 5, 75 [utr. 1410] *Archief Utrecht* 5, 96 [utr. 1443]
- grammen** 3 onder **gramen**
- grammich** adj. toornig *Mandev.*² 250 [holl. 1462] *Sermonen* 372 [brab. na 1540]
- granaetappelbloeme** subst. 'granaatappelbloem' *Synon. mnl. plantenn.* 266 [vl. 1483]
- granaitblume** subst. 'granaatappelbloem' *Synon. mnl. plantenn.* 266 [? 2e h. 15e e.]
- grapinge** subst. het grijpen, grissen (vgl. *grapen* p. 176) *Doct. des tijts* 174 [holl. 1486]
- grashake** subst. ? *Tocht v. J. v. Blois* 131 [zholl. 1361-'62]
- grashof -hoef gres-** subst. 'tuin, lusthof' (Hwb; z. Schiller-Lübben s.v. **grashof**) *Cam.-rek. Deventer* 5, 63(2x); 64 [geld.ov. 1378] *Cam.-rek. Deventer* 5, 325 [geld.ov. 1381] *Boeck v. d. voirs. g.* 148 [nholl. c.1470]
- gratuiteyt gratuyteit -teyt** 1 subst. geschenk *Rek. v. Nijm.* 3, 114 [geld. 1522] *Br. Middelburg* 2, 417 [wmnl. 1503] *Br. Middelburg* 3, 272 [wmnl. 1518] *Br. Middel-*

burg 3, 369 [wmnl. 1536] *Br. handel Eng.* 2, 250 [zholl. 1518] *Br. handel Eng.* 2, 451 [zholl. 1536] 2 geldbedrag *Br. Middelburg* 1, 623 [wmnl. 1531]

gravancie subst. gevangenis (op grond van de var. *ghevanckenisse* en het fr. *prison*; het verband met *graveren* (z. Stallaert) 'verongelijken, te kort doen' is niet zo duidelijk) *Mandev.*² 125 [holl. 1462]

graveelachtich* 1 -ig gro- l. *gra-* *Janus* 14 1 adj. 'zondig' (in het MNW zonder citaat) *Janus* 14 362a [nomnl.vl. eind 15e e.] 2 lijdend aan het graveel, de steen *Evang. Spinr.* 15b [vl.holl. 1515-'20]

gravenschilt subst. 'eene Vlaamsche munt, ter waarde van 24 groot' (Hwb) *Bouc v. Audiënc.* 635 [wmnl.vl. 1370-'78]

graveren 1 trans. 'benadeelen, te kort doen' (Stallaert) *Bronnen Rijnsburg* 436 [zholl. 1498] *Br. handel Eng.* 2, 93 [brab. 1498] *Br. Middelburg* 3, 338 [wmnl. na 1525]

gravevry 7 z. **gravenvri** *R. v. Nedersticht* 1, 181 [holl.utr. 1523 (1504)]

gravinghe subst. 'het graven, delven' (Hwb) *Mystiek brevier* 1, 26 [vl. 16e e.]

greffie* 1 **greffe griffi** 1 subst. 'griffie, secretarie' (Hwb, bet. 3) *Ann. em.* 14, 13 [vl. 1488] 2 ent (niet in het MNW s.v. **greffie**, wél s.v. **griffel**, bet. 2) BRUGM., *Onuitg. serm.* 102; 242 [zolim. 1523]

greffier onder **gryffier**

greignaert 1 onder **griniaert**

greinenpoeder subst. 'paradijskoren, cardamom' (Braekman 1965, 92) *Mnl. gen. recepten* 66 [vl. 1e h. 15e e.]

greistont 7 onder **grisecont**

gremkijn subst. grammetje (gewichtseenheid) *Br. Middelburg* 3, 208 [wmnl. 1502]

grender 7 'graanzolder' (z. **graenre**) *Mandev.*² 43; 44 [holl. 1462]

grenier subst. 'graanzolder' (ed. 307; vgl. fr. *grenier*) *Mandev.*² 43(6x) [holl. 1462]

grenter 7 'landlooper, bedelaar' (z. **granter**) *Versl. O.V.R.* 3, 363(2x) [ogeld. 1558 (15e e.)]

greppelkijn subst. gootje *Doct. des tijts* 91 [holl. 1486]

greselt subst. een bepaalde kleur *Draperie Haag* 302 [zholl. c.1625 (c.1496)] *Draperie Haag* 312 [zholl. c.1625 (1523)]

greshof onder **grashof**

grevieren intr. ? *Br. Middelburg* 3, 552(3x) [wmnl. 1546]

griesc* 1 **grix** subst. Griek (vgl. ed. 245) *Sidrac* 215 [brab.vl. eind 15e e.]

grielken subst. 'trompet' (Hwb; vgl. fr. *grêle* ed. 82-83, z. *gorelle*) *Ann. em.* 21, 79 [vl. 1502]

griffen grijffen trans. enten (vgl. WNT) BRUGM., *Onuitg. serm.* 102; 242 [zolim. 1523]

griffen 7 z. **griffoen** *Ann. em.* 14, 353 [vl. 1488]

griffi 1 onder **greffie**

griffien trans. enten (vgl. WNT) *Sp. d. Volc.* 191 [limb. 1466]

grijffen onder **griffen**

gryffier greffier subst. 'griffier' (Hwb) *Bronnen Rijnsburg* 981 [zholl. 1494] *Kaetspel* 9 [vl. 1481]

gryme subst. 'masker' (Hwb) *R. v. Amst.* 117 [holl. 1452-'94]

grijnsboem subst. kruis (z. ook *TNTL* 37 (1919), 247: 'lange stok met een grijns of momaanzicht') *R. v. Gouda* 169 [zholl. 1488-'95]

grijpheyligen subst. eed op reliquieën (vgl. **heilige**,

grijs

bet. 2 en **vancheiligen**) *R. v. Gorinchem* 19 [holl. 1539 <1330>]

grijs 1 adj. vaal (van de gelaatskleur) *Ovl. lied. en ged.* 333 [wvl. 2e h. 14e e.]

gryston 7 onder **grisecont**

grimmel 7 onder **gramil**

gringel 7 z. **grendel** *Lev. v. S. Clara* 8 [brab. begin 16e e. ?]

griniaert* 1 **greignaert** **grinsart** 1.1 adj. 'knorrig, boos slecht voor' (ed. 2, 306) *Spiegel der sonden* 1, 25 [wvl. 15e e. <14e e.>] 2.1 subst. knorrepot (z. **griniaert**; n.b. de var. in hs. A is *grongaert*) *Van den vos Reyn.* 4b [utr.ovl. c.1375]

grippelen trans. van greppels voorzien *K. v. Schieland* 212 [zholl. 15e e. <14e e.>]

grisecont 7 -**conte** **gryston** **greistont** 'duivenkervel' (z. **grisecom**) *Synon. mnl. plantenn.* 270 [? c.1490] *Synon. mnl. plantenn.* 270 [wvl. 14e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 270 [? 2e h. 15e e.] *Mnl. gen. recepten* 58 [vl. 1e h. 15e e.]

griselen intr. 'gruwen' (Hwb) *Spiegel der sonden* 2, 180 [geld. 1434-'36]

griselinghe subst. huivering *Doct. des tijts* 92 [holl. 1486]

grisen 1 intr. glimlachen *Sticht. exempelen* 89 [brab. 16e e.]

grisorie **ger-** subst. 'duivenkervel' *Synon. mnl. plantenn.* 270 [vl. 1e h. 15e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 270 [wmnl. eind 15e e.]

groefton onder **grofton**

groeysamheit subst. groei (lat. *vigor*) MAUBURNUS, *Scala* 149 [geld.ov. 1558]

groeisaem* 3 **groysam** 1 adj. 'groeïend en groenend, welig tierende' *Drie con.* 116a [omnl.geld. c.1485] 2 vruchtbaar *Drie con.* 126a [holl.omnl. c.1485]

groenachtich adj. groenachtig *Mandev.*² 140 [holl. 1462]

groenen 1 **gru(e)-** trans. groen verven (vgl. Stallaert) *Rek. v. Nijm.* 3, 342 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 7, 193; 197; 203 [geld. 1541]

groentente subst. lid van een bende plundersaars (in 1451 in Vlaanderen) (vgl. ed. 2, 216 n.2: 'compagnons de la Verte Tente'; Hwb s.v. **groententers**; z. Stallaert s.v. **groentente**) *Dagb. v. Gent* 2, 216 [wmnl.vl. 1467-'90]

groentwerck onder **grontwerck**

groeprechter subst. ? *Versl. O.V.R.* 4, 143 [nomnl. 2e h. 16e e. <1464>]

groese* 1 **grue-** subst. 'jonge woekerplanten langs de stam' (ed. 6 n.) *Spieghel d. m. b.* 6 [wvl. begin 15e e.]

groetenesse **grou-** -**nisse** subst. 'groetenis, groet' (Hwb) *Dagb. v. Gent* 1 172 [wmnl.vl. 1467-'90] *Marialeg.* 2 228 [brab. c.1450] *Ann. em.* 13, 79; 84; 111; 121 [vl. 1488] *Br. handel Eng.* 2, 454 [brab. 1537]

groetmoedeliken adv. op een edelmoedige wijze *Exordium magnum* 42 [nomnl. 1e h. 15e e.]

groetpappel subst. 'heemst' (ed. 289 s.v. **papple**) *Boec van medicinen* 135(2x) [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

groffiaetcrudekijn subst. kruidnagel(kruid) (vgl. onder **grofliaet**) *Jhesus collacien* 188; 191 [nholl.vl. c.1480]

grofheit 1 subst. plompheid *Hss. Ruusbr.* 30 [holl. c.1461]

grofiblaren subst. pl. bladeren van het nagelkruid *Mnl. gen. recepten* 107 [vl. 1e h. 15e e.]

grofliaet subst. 'nagelkruid' (ed. 275) *Boec van medicinen* 203 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

- groflike*** 1 -lick adv. 'op eene plumpe wijze' (Hwb, bet. 2) *Van den vos Reyn.* 79b [zholl. 1479]
- grofton groef- graefton** l. **groefton** *R. v. Gouda* subst. 'grote ton' (WNT) *R. v. Gouda* 486 [zholl. 1482] *R. v. Haarl.* 127(2x) [zholl. c.1450 (1443)]
- groysam** 3 onder **groeisaem**
- groitsteen** subst. grote baksteen *Rek. v. Hattem* 144 [geld. 1466]
- grommer** subst. die vis van grom ontdoet, schoonmaakt *Gild. v. Utr.* 2, 181 [zholl.utr. 1546]
- grondeloeshheit** subst. grondeloze diepte MANDE, *Bijl.* 65 [brab. 15e e.]
- gronderen** 1 trans. 'letten op' (Rh. Gl., bet. 2) *Marg. v. Lymborch* 99b [brab. 1516]
- gronevyschbanck groningen- gronevijsche- gronevissche-** subst. bank of stal op de markt waar riviervis wordt verkocht *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 91 [geld.ov. 1363] *Cam.-rek. Deventer* 3², 15 [geld.ov. 1368] *Cam.-rek. Deventer* 4, 45 [geld.ov. 1374] *Cam.-rek. Deventer* 6, 30 [geld.ov. 1383]
- gront** 1 subst. 'grondslag, oorsprong' (Hwb, sub bet. 2) JACOB v. M., *Stroph.* 68 [ovl. c.1380-1425]
- grontdeeler -deelder** subst. die land verdeelt, scheidt (vgl. grontdelinghe) *Versl. O.V.R.* 5, 649(2x); 650(2x); 651; 652; 653(2x); 654 [zholl. 17e e. (1468)]
- grontghelaten** adj. 'geheel onderworpen' (JAN VAN LEEUWEN 202) JAN VAN LEEUWEN 168 [brab. 2e h. 15e e.] JAN v. L., *Vijf man.* 197 [brab.nomnl. c.1425]
- grontghestorven** adj. 'geheel verstorven' (JAN VAN LEEUWEN 202) JAN VAN LEEUWEN 84 [brab. 2e h. 15e e.] JAN v. L., *Vijf man.* 132 [brab.nomnl. c.1425]
- grontghierich** adj. 'door en door hebzuchtig' (ed. 224) JAN v. L., *Vijf man.* 111 [brab.nomnl. c.1425]
- grontneyghen** subst. het neigen van het binnenste, het diepste van iemands wezen (vgl. grontroeren) *Jan v. Ruusbroec* 1, 107 [brab. 2e h. 15e e.]
- grontontsonken** adj. 'volledig aan het aardse onttoegen' (ed. 202) JAN VAN LEEUWEN 75 [brab. 2e h. 15e e.]
- grontrente** subst. 'grondrente' (Hwb) *Ann. em.* 31, 104 [vl. c.1455 (1442)]
- grontvernietend** adj. zichzelf volkomen wegdenkend, verootmoedigend (vgl. vernieten, sub II) *Jan v. L.-fragm.* 136 [brab. 2e h. 15e e.]
- grontwerck groent-** subst. 'fundement' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 2, 240 [geld. 1514] *Rek. v. Nijm.* 3, 322 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 88(2x); 115 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 250 [geld. 1531]
- grontwyet** subst. 'vuil inde wol' (MNW s.v. wiet (I)) *R. v. Amst.* 78 [holl. 1452-'94]
- groosseren** 2 onder **grosseren**
- groot** 1 **groet groit** 1 - *bi*, in aanzien bij *Kl. v. Diepenv. hs.* 117 [geld.ov. 1534] 2 - *water*, hoog water (vgl. WNT s.v. groot (I), bet. II, 1, o) *Rek. v. Nijm.* 3, 216; 218 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 3, 285; 292; 293(3x) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 247 [geld. 1531] 3 - *van worden*, 'een hoogen toon aanslaande' (Hwb, sub bet. A, 2) L. v. V., *Sp. hist.* 2, 223 [brab. c.1325]
- grootachtinge** subst. het hoog aanslaan van iets *Sermoenen* 444 [brab. na 1540]
- grootbailju** subst. hoofdbaljuw *Br. Middelburg* 3, 309 [vl. 1522]
- grootboec** subst. grootboek *Rek. aflaath.* 74 [brab. 1456]

grootcancellier subst. grootkanselier *Br. Middelburg* 3, 309 [vl. 1522]

grootdadelic groetdadelick adv. schitterend (lat. *magnifice*) GANSFORT, *De or. dom.* 163 [holl.nomnl. c.1500] MAUBURNUS, *Scala* 153 [geld.ov. 1558]

grootgeachtet adj. zeer geacht GANSFORT, *De or. dom.* 91 [holl.nomnl. c.1500]

groothoofmeester subst. opperceremoniemeester *Br. Middelburg* 1, 473 [wmnl. 1549]

grootmogent adj. 'zeer machtig' (als eretitel) van vorsten, WNT, bet. 1) *Br. handel Eng.* 2, 358 [zholl. 1527]

grootschoel subst. 'stadsschool' (WNT) *R. v. Amst.* 464 [holl. 1494-1512]

grootscipheere subst. kapitein van een zeeschip *R. v. Amst.* 453 [holl. 1494-1512]

grootvastelavont subst. de derde(?) van de drie dagen vóór Aswoensdag *Dagb. v. Gent* 1 198 [wmnl.vl. 1467-'90]

gros subst. muntstuk (vgl. **groot**) *Ann. em.* 24, 430; 431(nx); 432(nx) [zvl. 1427] *Ann. em.* 24, 442 [zvl. 1450]

grosseren 2 **groosseren** trans. 'in die vorm overbrengen waarin een akte of oorkonde bijv. mag worden uitgegeven, een vonnis ten uitvoer mag worden gelegd' (WNT s.v. **grosseeren**, bet. C) *Br. Middelburg* 2, 485 [wmnl. 1544]

grossier subst. grossier *Br. handel Eng.* 2, 3 [brab. 1485]

grotelike* 1 **groet-** - *voelen van*, hoogachten *Stichtige punten* 39 [geld.ov. c.1475]

grotemoeder* 3 **groete-** subst. grootmoeder *K. v. Brielle*² 209 [zholl. 1482]

grotinge* 1 **-ghe** subst. kennis, wetenschap (lat. *ars*) *W. v. S. Th., Epistel* 87; 88 [ov. c.1470]

groutenese onder **groetenese**

gru(e)nen 1 onder **groenen**

gruese 1 onder **groese**

gruusachtech adj. vol gruis *Leringe v. orinen* 62 [vl. 1351]

gruwelinghe subst. afgrijzen *Saksenspiegel* 2, 216 [nholl.omnl. 1451]

gruwen 1 intr. 'een afschuw hebben' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 185 [nholl. 1469]

gubernant adj. leidend, besturend *Bronnen Rijnsburg* 540 [zholl. 1535]

guberneren onder **gouverneren**

guedschade subst. materiële schade *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 182 [nomnl. 1395]

guedste 1 onder **goet**

guensdaich onder **goensdaich**

guet onder **goet**

guetdunckende adj. 'zichzelf goed vindende' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 244 [nholl. 1469]

guetgunnent -de adj. goedgunstig, welwillend *Kl. v. Diepenv. hs.* 253 [geld.ov. 1534] *Stichtige punten* 251; 252 [geld.ov. c.1475]

guetgunnich adj. 'goedgunstig, vriendelijk' (Hwb) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 658 [nholl. 1480]

guethertelike -lick adv. goedhartig, goedig *Stichtige punten* 34; 88; 97; 102; 135; 244(2x); 256 [geld.ov. c.1475] *Stichtige punten* 165 [geld.ov. c.1475]

guethertich adj. 'naïef, den lachlust opwekkend' (ed. 162 n.5) *Stichtige punten* 162(2x); 163; 164 [geld.ov. c.1475]

ghuetlynghe subst. 'ketel van gegoten ijzer of metaal, waarin men o.a. de valsche munters in ziedend water ter dood bracht' (Stallaert s.v. **gotelinck**) *Dagb. v. Gent* 1, 133 [wmnl.vl. 1467-'90]

guetsalich adj. 'edelaardig' (Hwb) *Bloemlezing* 3, 172 [holl. 2e h. 15e e.]

guetscoeps adv. goedkoop BRUGM., *Verspr. serm.* 64 [st. 1476]

guetwillentlijck adv. 'gewillig, goedschiks' (Hwb) *R. v. Utrecht* 1, 357 [holl.uttr. 1465-'86 (1445)]

guyde subst. gids *Br. Middelburg* 2, 459(2x) [wmnl. 1527]

guilhelmustuyn onder **wilhelmustuyn**

gulade subst. ? *Hss. Ruusbr.* 421 [wmnl.brab. 1360-'85]

guldebouc subst. 'gildeboek' (Hwb) *Ann. em.* 25, 380 [vl. 1496]

guldencruut subst. 'duizendguldenkruid' *Mnl. gen. recepten* 70 [vl. 1e h. 15e e.]

gulsenaer subst. 'gulzigaard' (Hwb) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 324 [nholl. 1480]

gulser subst. gulzigaard *Dialog Eggaert* 193 [zholl.brab. 1543]

ghun 7 uien (z. **enioen**) *Br. Middelburg* 3, 277 [zeholl. 1519] z. onder **anjuyn**, **ejuun**

gunstgelt subst. steekpenning *Br. Middelburg* 1, 54 [wmnl. 1477]

gutte subst. jicht (vgl. lat. *gutta*; vgl. Diefenbach) *Boec van medicinen* 192 [zholl.uttr. 2e h. 14e e.]

gwilhelmusscilt 7 z. **wilhelmusscilt** *Rek. v. Gouda* 286(3x); 287(4x) [holl. 1438]

H

habandonneeren onder **abandoneeren**

haberdaen subst. 'abberdaan, labberdaan, zoutevisch' (Hwb s.v. **aberdaen**) *Bronnen Rijnsburg* 1020 [zholl. 1499]

habijt 1 subst. bezit (lat. *habitus*) SUSO, *Horologium* 203 [brab. c.1350]

habijtuweringe subst. kleding *Marg. v. Lymborch* 55b [brab. 1516]

habitant subst. bewoner *Br. Middelburg* 3, 332 [wmnl. 1525]

habundament subst. 'vergunning, verlof, vrijbrief' (Hwb s.v. **abundament**) *Spiegel der sonden* 1, 158 [wvl. 15e e. <14e e. >]

habunderen - *van*, intr. 'rijk zijn aan, overvloeien van' (Rh. Gl. s.v. **abunderen**) *Syoens kroniek* 338 [zovl. c.1540]

habusie subst. 'misbruik' (WNT Suppl., bet. A, 2; vgl. Stallaert) *Br. handel Eng.* 1, 1023 [vl. 1469] *Br. Middelburg* 3, 127 [vl. 1469] z. onder **abusie**

hachiment subst. helmdek (vgl. Godefroy i.v.) *Tocht v. J. v. Blois* 211; 212 [zholl. 1361-'62]

hachte 1 subst. beslag (van goederen) *Bouc v. Audiënc.* 160; 169; 261(2x) [wmnl.vl. 1370-'78]

hacke subst. bijl (vgl. WNT s.v. **hak** (I)) *Ann. em.* 10, 4131 [vl. 1477]

hacke subst. hiel (vgl. WNT s.v. **hak** (II)) *Mirakelboeck* 5 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50 >]

hackelen* 3 **acke-** trans. uitsnijden *Dagb. v. Gent* 1 250 [wmnl.vl. 1467-'90]

hackelinghe subst. 'verwarring, verwardheid' (WNT s.v. **hakkeling**, bet. 3) *Syoens kroniek* 217 [zovl. c.1540]

hacken 1 trans. uitsnijden (m.b.t. kleren, als bewijs van kostbaarheid) *Frensweger hs.* 122 [nomnl. c.1480]

hadieu interj. 'adieu, vaarwel' (Hwb s.v. **adieu**) *Marialeg.* 1 410 [holl. 1479] z. onder **adiu**

haecbusloot subst. loden kogels voor een vuurroer *Dagb. v. Gent* 2 297 [wmnl.vl. 1467-'90]

haecbuspoer subst. buskruit voor een vuurroer *Dagb.* v. *Gent* 2 299(2x) [wmnl.vl. 1467-'90]

haebusscraghe subst. steun voor een vuurroer *Dagb.* v. *Gent* 2 301 [wmnl.vl. 1467-'90]

haechhout subst. 'laag hout, kreupelhout' (Hwb) of struikgewas *Bouc* v. *Audienc.* 310 [wmnl.vl. 1370-'78]

haechpoorter haegh- haghe- subst. poorter, burger die buiten de stad woont *K.* v. *Hulst* 34(2x); 35(3x); 36(3x) [vl. 1479] *Cout.* v. *Brugge* 2, 764 [vl. 1503]

haeckbussestellinge subst. steun voor een 'haecbus' (klein geschut) *Rek.* v. *Nijm.* 7, 44 [geld. 1540]

haeckclyncke subst. een soort bout *Rek.* v. *Nijm.* 3, 345 [geld. 1527]

haeckenloeyer subst. die loden kogels giet *Rek.* v. *Nijm.* 8, 228 [geld. 1544]

haeckleer subst. ladder met een haak *R.* v. *Gorinchem* 287(2x) [holl. 1513]

haecstock subst. stok waaraan een haak bevestigd is *Cam.-rek.* *Deventer* 3², 473 [geld.ov. 1373]

haecxbyle subst. strijdbijl (vgl. *aex*) *Versl. O.V.R.* 5, 529 [zholl. 2e h. 16e e. (1493)] vgl. onder **haggebyle**

haeffdeylich adj. waarop 'haefdeelicheit' van toepassing is (*haefdeelicheit* is het recht van de heer op alle roerende goederen of het beste deel daarvan die door een dienstbaar man worden nagelaten, vgl. *Stallaert* i.v.) *Cout.* v. *Antw.* 1, 232 [brab. 1545]

haegelschot -geschot subst. schroot (als lading van een stuk geschut) *Rek.* v. *Nijm.* 3, 210(2x) [geld. 1524] *Rek.* v. *Nijm.* 8, 238 [geld. 1544]

haeghuys onder **hagehuys**

haeye* 1 haye subst. 'haai' *Blome d. Doochd.* 114 [holl. c.1485]

haekeloy subst. pl. loden kogels *Rek.* v. *Nijm.* 7, 193 [geld. 1541]

haemeker subst. maker van halsjukken van paarden *Rek.* v. *Nijm.* 3, 355 [geld. 1527]

haemekersknecht subst. knecht van de maker van halsjukken van paarden *Rek.* v. *Nijm.* 7, 194(2x) [geld. 1541]

haer 1 1 subst. 'wol' (Hwb 2e art., bet. 2) *Rek. van Holland* 1, 420(3x) [holl. 1345] *Rek. van Holland* 1, 437(nx) [holl. 1346] **2** vissnoer *Ann. em.* 24, 420(2x) [zvl. 1427]

haerbeidelijc 1 onder **arbeidelijc**

haerd 1 onder **hart**

haermael onder **haermale**

haermaker subst. 'haarwerker' (Hwb) *Cam.-rek.* *Deventer* 4, 197 [geld.ov. c.1375]

haermale -mael 1 subst. haarlengte (vgl. ed. 276) *Jan v. L.-fragm.* 162 [brab. 1543-'47 (15e e.)] **2** 'oogenblik' (ed. 202) *JAN VAN LEEUWEN* 112 [brab. 2e h. 15e e.]

haers adj. 'heesch' (WNT s.v. **haarsch**, bet. 2) *Maria-klachten* 311 [brab. 2e h. 15e e.]

haersheit -heyte subst. 'eigen wil, eigen aard' (*JAN v. L., Vijf man.* 224) *JAN v. L., Vijf man.* 136 [brab.nomnl. c.1425] *JAN VAN LEEUWEN* 168 [brab. 2e h. 15e e.]

haerspinster subst. wolspinster *Archief Utrecht* 5, 69 [utr. 1399]

haertberninge -borninghe subst. brandstof voor de haard *R.* v. *Zierikzee* 128 [wmnl. c.1463] *R.* v. *Zierikzee* 257 [wmnl. 1485]

haertien* 4 z. onder **hartoghen** *R. Kampen*

haertrecken intr. de haren uittrekken (vgl. **haertien**) *MAUBURNUS, Scala* 169 [geld.ov. 1558]

- haervyge** subst. harige keutel *Ulenasp. volksb.* 18a(2x); 18b [brab. c.1519]
- haerwaerds** 1 onder **harewaert**
- haerwever** subst. 'maker van haren kleeden' (Hwb) *R. v. Gouda* 69 [zholl. 1415] *Rek. v. Gouda* 303 [holl. 1438] *Gild. v. Utr.* 2, 224 [zholl.utr. 1548] *Rek. v. Gouda* 303 [holl. 1438]
- haesooren** subst. 'knautia, schurftkruid' *Herbarius in dyetsche* 488 [vl. 1484]
- haessennote** 7 **aselnote** z. **haselnote** *Mnl. gen. recepten* 138; 143 [wvl. 1305]
- haest** 1 adj. plotseling, onverwacht *Frensweger hs.* 26 [nomnl. c.1480]
- haestech** 1 onder **haestich**
- haestelike** 1 adv. 'op eene verkwistende wijze' (Hwb, bet. 2) *Spiegel der sonden* 2, 145 [geld. 1434-'36]
- haesten** 1 intr. dringen (van zaken) *Br. handel Eng.* 2, 179 [zholl. 1512]
- haestich** 1 -tech 1.1 adj. geen uitstel gedogend *Syoens kroniek* 225 [zovl. c.1540] 1.2 'spilziek, verkwistend' (Hwb, bet. A, 4) *Spiegel der sonden* 2, 145 [geld. 1434-'36] 2.1 **haestighe ziecte**, pest (vgl. MNW, sub bet. 3) *Br. Middelburg* 1, 343 [wmnl. 1513]
- haesticheit** 1 **aestichede** 1 subst. pest (in het MNW, bet. 3 zonder citaat) *Leugemeete* 167 [vl. 1515] 2 'spilzucht' (Hwb, bet. 4) *Spiegel der sonden* 2, 72; 144 [geld. 1434-'36]
- haetsemeren** 7 z. **achemereren** *R. v. Tiel* 130 [geld. begin 16e e.]
- haetsheit** subst. wellust *SUSO, Horologium* 203 [holl.utr. 2e h. 15e e.]
- haeuwe** 7 subst. peulvrucht (z. **houde** (I), bet. 4) *R. v. Steenberg* 102 [wmnl.brab. eind 16e e. (1508)]
- hagedorn*** 1 **haghedo(o)ren -doerne -doren** subst. 'hagedoorn, meidoorn' (Hwb, bet. 2) *Jhesus collacien* 241(4x) [brab. 15e e.]
- hagehout** subst. 'laag hout, kreupelhout' (Hwb) *Rek. v. Gouda* 275 [holl. 1438]
- hagehuys haeg- haig- haeghues haichuys hagehus hege-** subst. 'open loods waarin de baksteen te drogen gezet worden' (*Rek. v. Nijm.* 1, 160 n.2; pl. op -e en -eren) *Rek. v. Nijm.* 1, 160(2x); 161(2x); 163(3x) [geld. 1423] *Rek. v. Nijm.* 7, 41(3x); 43(2x) [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 178(nx); 179(nx) [geld. 1541] *Mnl. woordkunde* 140 [geld. 1451-'70]
- hagelsprake** subst. 'volksvergadering (Drente)' (Hwb; vgl. Schiller-Lübben i.v.) *Drentsche rechtsbr.* 23 [nomnl. 1412]
- haggebyle hoggebyle** l. **haggebyle** subst. strijdbijl (vgl. onder **haecxbyle**) *Versl. O.V.R.* 5, 518 [zholl. 1429]
- haggheneye** 7 z. **hackeneie** *Tocht v. J. v. Blois* 126(3x); 163 [zholl. 1361-'62]
- hagheappel** subst. 'galappel' *Synon. mnl. plantenn.* 273 [vl. 1483]
- haghebesye** subst. braambes (vgl. Kil.) *Mandev.*² 37 [holl. 1462]
- haghepoorter** onder **haechpoorter**
- hague** subst. 'hete koorts' (z. *Leuvense bijdragen* 61 (1972), 25) JAN YP., *Medicina* 57 [vl. 1351]
- haycxhansse** onder **havickhantschoe**
- haymanlant** subst. 'land dat haaiman is, dat uit (of in) haaiman bestaat' (WNT s.v. **haaiman**, Samenst.; zie voor *hayman* MNW XI i.v.) *Br. Middelburg* 2, 248 [wmnl. 1404] *Br. Middelburg* 1, 639; 640 [wmnl. 1546]
- hairnaschschouwinge** subst. harnasinspectie *R. v. Tiel* 84 [geld. 1492]

hairscheren intr. 'het haar snijden of knippen' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 29 [zholl.utr. 1545]

hairwairtover herwaerts- 1 adv. hier (vgl. **harewaert**) *Br. handel Eng.* 1, 987 [nholl. 1465] 2 hierheen (vgl. **harewaert**) *Br. handel Eng.* 1, 962 [zholl. 1461]

haken 1 trans. van een haak of haken voorzien (m.b.t. laarzen) *Tocht v. J. v. Blois* 202; 203(2x) [zholl. 1361-'62]

hakesnider subst. edelsmid *R. v. Zierikzee* 264 [wmnl. 1485]

halecop subst. soort vis *Ned. leeuw* 7, 10 [zholl. 1517]

halfboot subst. (wijn)vat ter grootte van een okshoofd *Br. Middelburg* 3, 338 [wmnl. na 1525] *Br. Middelburg* 3, 528; 529 [wmnl. 1545]

halfcureyt subst. priester *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 419 [nomnl. 1384]

halff 7 adv. 'voor de helft' (z. **half**) *Het Boek* 21, 211(2x) [holl. voor 1384]

halffkartouw -kortthouw subst. halfkartouw, 'kartouw van kleiner kaliber' (WNT) *Rek. v. Nijm.* 3, 312 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 8, 226 [geld. 1544]

halflooep subst. zekere maat (vgl. **loep**) *R. v. Amst.* 218 [holl. 1452-'94]

halffstal subst. de helft van een (toon)bank in de vleeshal *R. v. Reimersw.* 10 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1502)]

halfftepper subst. tapper die alleen bier per 'haalkan' mag verkopen (vgl. ed. 3, 71 n.1) *Rek. v. Nijm.* 3, 176 [geld. 1524]

halfgheltflesken -vlesken subst. halve fles, d.w.z. fles die een halve 'gelte' (stoopt) bevat *Tocht v. J. v. Blois* 102(2x) [zholl. 1361-'62]

halfharinctijt subst. halverwege de tijd van de haringvangst *Mnl. fragm.* 1, 590 [vl. 2e h. 15e e.]

halfman subst. 'zwakkeling' (Hwb) *Troyen hs.* 1, 185 [? 1e h. 15e e.]

halfpype subst. (wijn)vat ter grootte van een halve 'pijp' (vgl. **pipe**, bet. 4) *Br. Middelburg* 3, 529 [wmnl. 1545]

halfschepel halffscepel alf- subst. 'eene maat voor droge waren' (Hwb) *R. v. Amst.* 182; 216; 218; 219 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 357 [holl. 1494-1512]

halftergelt* 2 **halter-** subst. 'fooï, gegeven bij het kopen van een paard, voor het bewaken ervan' (*Mnl. woordkunde* 140) *Mnl. woordkunde* 140 [geld. 1464] *Rek. v. Nijm.* 4, 241 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 119 [geld. 1534]

halftonne subst. ton van halve grootte (vgl. **tonne**, bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 578(2x) [wmnl. 1e h. 16e e.] *Br. Middelburg* 3, 338 [wmnl. na 1525]

halfvat 1 subst. inhoudsmaat (niet alleen voor vloeistoffen, ook bijv. voor staal) *Br. handel Eng.* 2, 83 [zholl. 1496]

halfwif subst. vrouwelijke centaur *Troyen hs.* 2, 373 [? 1e h. 15e e.]

halhuere subst. huur voor een plaats in de hal *Rek. v. Nijm.* 3, 2 [geld. 1520]

hallant 7 z. **alant** *Synon. mnl. plantenn.* 264 [wbrab. c.1351]

hallelakenhalle subst. hal waarin *hallelaken* wordt verkocht *Ann. em.* 4, 241 [vl. 1487]

halfvastenmaert subst. markt te 'halfvasten' (donderdag van de derde week van de vasten) *Syoens kroniek* 335 [zovl. c.1540]

hallincbroed subst. broodje van een halve penning (vgl. **hallinc**) *Rek. v. Brugge* 99 [wvl. 1303]

halm

halm 1 subst. 'overdracht van goed' (Hwb, bet. 2) *Ann. em.* 14, 403 [vl. 1383]

halmeester subst. hoofd van de (laken)hal *R. v. Haarl.* 247 [zholl. 1e h. 16e e. <1527>]

halmer subst. 'heiningsloot, grensslootje tusschen twee landen' (ed. 284) *Zaansche volkstaal* 285 [nholl. begin 15e e.]

halmeren trans. 'heinen, de 'halmeren' op eene behoorlijke breedte brengen' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 3, 144 [nholl. 2e h. 15e e. <c.1468>]

hals 1 *bi sinen -e*, 'als of zijn leven ervan afhangt, zo hard hij kan' (ed. 186 n.1) *Kl. v. Diepenv. hs.* 186 [geld.ov. 1534] 2 *door sinen - liegen*, 'van a tot z liegen' (Hwb, sub bet. 1) *Coninx summe* 307 [holl.brab. 1437] 3 *woerden duer sinen - halen*, intrekken, terugnemen *Br. Middelburg* 1, 341 [wmnl. 1511] 4 *iet halen door sinen -*, iets (moeten) bekopen *Marg. v. Lymborch* 48b [brab. 1516] 5 *op sinen - halen*, 'zich op den hals halen' (Hwb, sub bet. 1) *K. en O. Delft* 66 [zholl. 1e h. 16e e.] 6 *te halze brengen*, op de schouders dragen *Ann. em.* 24, 458; 459 [zvl. c.1550]

halsadere 3 subst. nekspier (vgl. WNT s.v. **halsader**, Aanm.) *Heiligenlevens* 56 [geld.ov. eind 15e e.]

halshouwer subst. beul *Cam.-rek. Deventer* 3², 301 [geld.ov. 1371]

haltergelt 2 onder **halftergelt**

haltvast 7 z. **houtvast** *Rek. v. Nijm.* 1, 112 [geld. 1421]

halve* 1 **halven** ter zake van, ter wille van, ten gevolge van (in verbindingen); *affterwesens- Rek. v. Nijm.* 5, 14 [geld. 1533] *antwoordtz- Rek. v. Nijm.* 6, 11 [geld. 1536] *besaetz- Rek. v. Nijm.* 5, 14 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 6, 12 [geld. 1536] *besettinge(n)- Rek. v. Nijm.* 4, 277 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 6, 26 [geld. 1536] *betalongen- Rek. v. Nijm.* 6, 50 [geld. 1536] *bieraccyzen- Rek. v. Nijm.* 5, 74(2x) [geld. 1534] *tbiers- Rek. v. Nijm.* 5, 66 [geld. 1533] *blouwensteens- Rek. v. Nijm.* 5, 80 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 5, 111 [geld. 1534] *(s)briefs- Rek. v. Nijm.* 5, 156 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 86 [geld. 1537] *desgeens- Rek. v. Nijm.* 4, 255 [geld. 1531] *dienst- Rek. v. Nijm.* 5, 154 [geld. 1535] *gebotz- Rek. v. Nijm.* 4, 303 [geld. 1532] *geleys- Rek. v. Nijm.* 5, 145 [geld. 1535] *gerechtigheiden- Rek. v. Nijm.* 5, 78 [geld. 1534] *gerichtz- Rek. v. Nijm.* 5, 147 [geld. 1535] *Henzen- Rek. v. Nijm.* 4, 222 [geld. 1531] *hoys- Rek. v. Nijm.* 4, 193 [geld. 1530] *ijsch- Rek. v. Nijm.* 5, 7 [geld. 1533] *jairrente- Rek. v. Nijm.* 5, 129 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 26 [geld. 1536] *kalx- Rek. v. Nijm.* 6, 75 [geld. 1537] *composicie(n)- Rek. v. Nijm.* 5, 147 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 5, 190 [geld. 1535] *lijfpensien- Rek. v. Nijm.* 5, 109 [geld. 1534] *Luteriaanschappen- Rek. v. Nijm.* 5, 193 [geld. 1535] *Luteriaenschen- Rek. v. Nijm.* 5, 161 [geld. 1535] *noetz- Rek. v. Nijm.* 4, 194 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 6, 48 [geld. 1536] *oirsaken-, oirsacke- Rek. v. Nijm.* 5, 12; 13 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 6, 25 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 60 [geld. 1536] *onlede- Rek. v. Nijm.* 6, 228 [geld. 1539] *raidtsrentmeistersschaps- Rek. v. Nijm.* 5, 130 [geld. 1534] *renthen- Rek. v. Nijm.* 5, 187 [geld. 1535] *schattonge(n)- Rek. v. Nijm.* 4, 222 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 4, 267 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 5, 79 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 5, 102 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 61 [geld. 1536] *scheldinge- Rek. v. Nijm.* 6, 13 [geld. 1536] *sluysen- Rek. v. Nijm.* 5, 12 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 6, 144 [geld. 1539] *sulx- Rek. v. Nijm.* 4, 306 [geld. 1532] *tollhuys- Rek. v. Nijm.* 5, 145 [geld. 1535] *tols- Rek. v. Nijm.* 5, 10 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.*

6, 26 [geld. 1536] *twysten-* *Rek. v. Nijm.* 5, 154 [geld. 1535] *vede-* *Rek. v. Nijm.* 6, 114 [geld. 1537] *verdienst-* *Rek. v. Nijm.* 5, 28 [geld. 1533] *verkortingen-* *Rek. v. Nijm.* 6, 15 [geld. 1536] *vrachten-* *Rek. v. Nijm.* 5, 199 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 131 [geld. 1537] *vresen-* *Rek. v. Nijm.* 4, 35 [geld. 1528] *waters-* *Rek. v. Nijm.* 4, 191 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 247 [geld. 1531] *qwaeden weders-* *Rek. v. Nijm.* 6, 80 [geld. 1537] *qwaeye weegs-* *Rek. v. Nijm.* 5, 13; 14; 16 [geld. 1533] *weterong-* *Rek. v. Nijm.* 5, 160 [geld. 1535] z. onder **dyckxhalve**, **geltzhalve**, **gerichtshalve**, **ishalven**, **kalxhalve**, **noitzhalven**, **saekenthalven**, **thollshalve**, **watershalve**

halventap(p) -tappen -teppen subst. het verkopen van bier per 'haalkan' (vgl. ed. 3, 71 n.1; vgl. **halfcanne**) *Rek. v. Nijm.* 3, 220 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 277 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 2 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 62(1e pl.) [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 62(2e pl.) [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 124 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 6, 6 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 138(2x) [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 104(2x) [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 5 [geld. 1542]

hamcken 6 subst. ? *Tocht v. J. v. Blois* 103 [zholl. 1361-'62]

hamelinroete subst. 'vet van de hamel' (Braekman 1965, 92) *Mnl. gen. recepten* 90 [vl. 1e h. 15e e.]

hameringhe subst. ? *K. v. Hulst* 67 [vl. 1399]

hamersteel subst. hamersteel *Rek. v. Nijm.* 6, 55 [geld. 1536]

hammerickscheydinge subst. landscheiding *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 128 [nomnl. 2e h. 16e e. (1420)]

hanck subst. 'brede sloot met lopend water' (ed. 140) *Mnl. woordkunde* 140 [geld. 1453]

hanckergelt subst. ankergeld *Br. Middelburg* 3, 125 [wmnl. 1465-'69]

hancksolre subst. 'hangzolder' (ed. 140) *Mnl. woordkunde* 140 [geld. 1453]

handboochscutter **hantboge-** **hantboechsutter** subst. handboogschutter *Br. Middelburg* 1, 121 [wmnl. 1462] *R. v. Amst.* 158 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 507 [holl. 1494-1512]

handeloos -loes adj. zonder handen *Saksenspiegel* 2, 8 [nholl.omnl. 1451] *Marg. v. Lymborch* 138a [brab. 1516]

handen 1 intr. 'aanstaan, bevallen' (WNT, bet. 4) *Marg. v. Lymborch* 33a [brab. 1516]

handeoevel onder **hantevel**

handkersse handt- subst. 'eene'groote in de hand gedragen kaars' (Hwb) *Ann. em.* 14, 113 [vl. 1488] *Dagb. v. Gent* 2 204 [wmnl.vl. 1467-'90]

handstelling subst. 'beslagneming' (Stallaert) *Ann. em.* 1, 64 [ovl. 1477]

handteyckeninge -ghe subst. ondertekening *Cromstrijen* 252 [brab. 1492] *Draperie Haag* 342 [zholl. 1460]

hane 1 subst. 'losse kwant' (Hwb, bet. 4) *R. v. Tiel* 31 [geld. 1459]

hanencam 3 1 subst. 'hanekam' *Evang. Spinr.* 6b [vl.holl. 1515-'20] 2 'bonte salie, edele scharlei' of 'scarlei, muskaatsalie' (ed. 463) *Herbarius in dyetsche* 463 [vl. 1484]

hangel 7 z. **hagel** BRUGM., *Onuitg. serm.* 215 [zolim. 1523]

hangen 1 1 intr. sterk verlangen (vgl. **verhangen** in MNW) BEATRIJS v. NAZARETH 36 [brab. c.1350] 2 - *an iet*, zich aan iets gelegen laten liggen G. GROOTE, *De simonia* 4 [ov. c.1450]

hanger 1 -gher subst. een soort vissersboot *K. v. Brielle*² 252(2x); 253(2x); 257; 258(2x) [zholl. 1527]

hansche 7 hans(se) handschoen (vgl. MNW s.v. **hantschoe**, waar de bijvorm **hansche**; z. onder **hantschoe**) *Rek. v. Nijm.* 3, 74(2x) [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 126 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 202 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 3, 268 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 280; 332 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 5; 34 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 96 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 128 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 1, 211 [geld. 1425] *Rek. v. Nijm.* 7, 95 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 199 [geld. 1541]

hansemeker 7 hanssemecker z. **hantschoemaker** *Rek. v. Nijm.* 3, 130 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 294; 352 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 8, 177(2x) [geld. 1544]

hanzestedendach subst. bijeenkomst van afgevaardigden der Hanzesteden *Rek. v. Nijm.* 3, 7 [geld. 1520]

hant 1 hand(t) 1.1 subst. 'hand van schrijven' (Hwb, bet. B, 1) *R. v. Vollenhove* 2, 147 [wov. c.1450] **1.2** 'handvat' (Hwb, bet. B, 2) *L. v. V., Sp. hist.* 2, 314 [brab. c.1325] *Rek. v. Nijm.* 3, 169 [geld. 1523] **2.1** *gheleende* -, pachter of 'tusschenpersoon' (*OGE XI* (1937), (10)) *Syoens kroniek* 209; 211 [zovl. c.1540] **2.2** *bi hande*, uit handen van *Br. handel Eng.* 1, 543 [zholl. 1411] *Br. handel Eng.* 1, 586 [zholl. 1417] **2.3** - *in hant*, 'langzamerhand meer, hand over hand' (Hwb, sub bet. C, c) *Levene ons heren* 156 [obrab.vl. 1438] **2.4** *op sinen handen leven*, 'van zijn handenarbeid leven' (ed. 1, 217) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 328 [nholl. 1469] **2.5** *over* -, achter elkaar door, zonder onderbreking *Wfri. stadrechten* 2, 248 [holl. c.1560 <1405-'22>]

hantarbeyt subst. 'handenarbeid' (Hwb) *D. POTTER, M. loep* 1, 11 [holl. 2e h. 15e e.]

hantaven 3 onder **hanthaven**

hantbyle -byel subst. 'handbijl, een oorlogswapen' (Hwb) *Mnl. woordkunde* 140 [geld. 1451] *R. v. Zierikzee* 212; 230 [wmnl. 1485]

hantbogescutter onder **handboochscutter**

hantboochcouffere subst. kist waarin handbogen worden bewaard *Dagb. v. Gent* 2 304 [wmnl.vl. 1467-'90]

hantboochpese subst. handboogpees *Dagb. v. Gent* 2 305 [wmnl.vl. 1467-'90]

hantboochsicht subst. handboogpijl *Dagb. v. Gent* 2 305 [wmnl.vl. 1467-'90]

hanteekenen 7 z. **hanttekenen** *Br. Middelburg* 3, 556 [wmnl. voor 1546]

hanteren 1 antieren 1 intr. verblijven, wonen (vgl. WNT s.v. **hanteeren**, bet. I, B) *Br. handel Eng.* 2, 415; 416 [brab. 1532] *Br. handel Frankrijk* 1, 349 [brab. 1536] *Br. handel Frankrijk* 1, 353 [brab. 1537] **2** - *van*, handelen over, spreken over *Br. Middelburg* 2, 119; 120(2x); 121(2x); 122(nx); 123(nx) [zholl. 1366]

hanteringe* 1 -rinck subst. ambacht, beroep *R. v. Haarl.* 222 [zholl. 1e h. 16e e. <1517>]

hantevel handeoevel subst. 'jicht in de handen' (WNT s.v. **handeuvel**) *Boec van medicinen* 156; 169; 179; 182 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

hantfloyte subst. een soort fluit *Marg. v. Lymborch* 51a [brab. 1516]

hanthave 3 handt- -haef antave subst. handvat, heft *Rek. v. Nijm.* 1, 112 [geld. 1421] *Br. Middelburg* 3, 566(2x) [wmnl. 1548] *Rek. van Gent* 4, 78 [ovl. 1378] *K. v. Brielle*² 297 [zholl. 1536] *Rek. v. Leiden* 2, 123 [zholl. 1426]

hanthaven 3 hantaven 1 trans. 'de hand slaan aan, iem. of iets' (Hwb) *Ann. em.* 6, 67 [vl. 14e e.] *Ann. em.* 32,

53 [wvl. 1415] 2 wsch. tot handvat maken *Corpus-Gysse-ling I* 1161 [zholl. 1286]

hantier subst. dat wat iemand doet of waarmee hij zich bezighoudt, bedrijf *Devoot boecxken* 244 [brab. 1539]

hantmeel adv. handbreed *Br. Middelburg* 3, 68 [wmnl. 1430]

hantpaell subst. ? *Rek. v. Nijm.* 6, 93 [geld. 1537]

hantplichtinge subst. het gebruik van iets als eigenaar of rechthebbende (vgl. **hantplichten**, bet. a) **MOORS**, *Oorkondentaal* 197 [wlimb. 1391]

hantplictere subst. die als eigenaar of rechthebbende van iets gebruik maakt **MOORS**, *Oorkondentaal* 300 [wlimb. 1394]

hantrouwe subst. executeur testamentair (z. **trouwe-hant**) *Kamper schepenacten* 223 [ov. 1335]

hantsaem* 3 -som adj. 'handig, bedreven' (Hwb, bet. 2) *Stichtige punten* 55 [geld.ov. c.1475]

hantsalving(e) 1 subst. 'het vullen van iemands hand met een geschenk, het geven van een fooi' (ed. 1, 217) **DIRC** v. **DELF**, *Tafel* 2, 233 [nholl. 1469] 2 verzachtend (genees)middel *Doct. des tijts* 182 [holl. 1486]

hantschoe 1 -schon subst. handschoen (in combinatie met peper; vgl. onder **havickhantschoe**) *Rek. v. Nijm.* 4, 160 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 205 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 4, 231 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 4, 265; 285 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 5, 9; 41 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 104 [geld. 1534]

hantsettinge subst. 'beslaglegging' (Stallaert) *Br. Mid-delburg* 1, 40 [holl. 1456]

hantslaen* 1 **hand(t)-** trans. 'de hand slaan aan of leg-gen op' (Hwb, bet. 1) *Bouc v. Audienc.* 128; 331; 423; 574 [wmnl.vl. 1370-'78] *Dagb. v. Gent* 1 326 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 234 [wmnl.vl. 1467-'90]

hantsom 3 onder **hantsaem**

hantstat subst. Hanzestad *Rek. v. Nijm.* 3, 76 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 5, 90 [geld. 1534]

hantsteen subst. kleine slijpsteen *Br. handel Eng.* 1, 653(2x) [zholl. 1433]

hantvestinge 1 subst. handvest *Br. Middelburg* 1, 400 [wmnl. 1e kw. 16e e.]

hantvile subst. 'handvijl' (ed. 140) *Mnl. woordkunde* 140 [geld. 1464]

hantvingerlijn subst. 'ring' (ed. 245) *Sidrac* 186 [brab.vl. eind 15e e.]

hantvingerlinc subst. 'vingerring' (Hwb) *Hss. Ruusbr.* 57 [brab. 1480]

harde 1 onder **hart**

hardemaent 3 onder **hartmaent**

hardicheit 1 subst. hardheid (van zaken) **BRUGM.**, *Onuitg. serm.* 55 [zolim. 1523]

haren trans. 'zijne stem op iem. uitbrengen; *Gild. v. Utr.* 1, 72(2x); 73(nx) [zholl.utr. 1455] iem. stemmen, ook verkiezen' (Hwb 4e art.) *Gild. v. Utr.* 79 [zholl.utr. 1455]

harewaert* 1 **haerwaerds** **harwaerts** 1 adv. hier *Br. handel Eng.* 2, 105 [zholl. 1500] 2 terug *Br. handel Eng.* 2, 233 [zholl. 1516]

hargewede 7 z. **heergewade** *Reg. bisdom Utrecht* 792(2x) [holl.utr. 1384-'93]

harich 1 adj. 'van haar, uit haar bestaande' (vgl. **harijn**) **BRUGM.**, *Onuitg. serm.* 61 [zolim. 1523]

harijnghvaert **harinck-** subst. 'haringvaart' (Hwb), haringvisserij *Versl. O.V.R.* 2, 317 [zholl. 1649 (1508)] *Br. Middelburg* 2, 464; 3, 348 [wmnl. 1530]

harinc 1 **heering** **heerling** l. **heering** *Frensweger hs.* 1.1

harincbuyse

subst. haring *Frensweger hs.* 4 [nomnl. c.1480] **2.1 schoeten, schooten, geschoten** -, haring die kuit geschoten heeft, schootharing (vgl. **schieten**, bet. I, 3 en OED s.v. **shotten**) *Br. handel Frankrijk* 1, 383 [brab. 1545] *Br. Middelburg* 3, 364(2x) [wmnl. 1533]

harincbuyse harinckbuisse harinc(k)buse subst. 'haringbuis' (WNT) *Br. Middelburg* 3, 106(2x) [wmnl. 1455] *Br. Middelburg* 2, 342 [wmnl. 1456] *Br. Middelburg* 2, 373 [wmnl. 1478] *Br. Middelburg* 3, 337 [wmnl. na 1525] *Br. Middelburg* 3, 348 [wmnl. 1530] *Br. handel Eng.* 2, 534 [zholl. 1541]

harinckneeringhe subst. haringvisserij *Br. Middelburg* 3, 349 [wmnl. 1530]

harinckpacker subst. haringpakker *K. v. Brielle*² 332 [zholl. 1546]

harinckplaetse subst. 'plaats voor het pakken enz. van haring' (WNT s.v. **haring**, Samenst.) *K. v. Brielle*² 334; 335 [zholl. 1546]

harincktuyn subst. 'omheinde of afgezonderde plaats, waar de haring bewerkt wordt' (Hwb) *R. v. Breda* 83(2x) [nbrab. 1e h. 16e e. <1510>]

harinckvaert onder **harijnhvaert**

harinckvanck harincx- herincx- subst. haringvangst *Br. handel Frankrijk* 1, 327 [zholl. 1525] *Br. handel Frankrijk* 1, 331 [zholl. 1527] *Br. Middelburg* 2, 374(2x) [wmnl. 1479]

harincman harinck- herincx- 1 subst. haringvisser *Br. handel Eng.* 1, 877 [zholl. 1450] *R. v. Amst.* 129 [holl. 1452-'94] *Br. Middelburg* 2, 376 [wmnl. 1480] **2** schip voor de haringvisserij *Br. Middelburg* 2, 374(2x) [wmnl. 1479]

harinczout subst. 'haringzout' (z. WNT s.v. **haring**, Samenst.) *K. v. Hulst* 69 [vl. 1399] *K. v. Hulst* 143 [vl. eind 16e e. <1507>]

harinctonne hairrinc- harinck- haring- herynx- subst. harington *R. v. Amst.* 66 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 531(2x) [holl. c.1500] *R. v. Haarl.* 127 [zholl. c.1450 <1443>] *R. v. Gorinchem* 202 [holl. 1501] *Br. Middelburg* 3, 172 [wmnl. c.1495] *Br. Middelburg* 3, 338(2x) [wmnl. na 1525] *Br. Middelburg* 3, 527; 528 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 2, 486 [wmnl. 1546] *Rek. v. Nijm.* 8, 140 [geld. 1543]

harincxvanck onder **harinckvanck**

haringe subst. stemming, verkiezing *Gild. v. Utr.* 1, 73 [zholl.utr. 1455]

haringtonne onder **harinctonne**

harinzeel subst. 'touw van haar vervaardigd' (Hwb; vgl. *harijnzeel* in het MNW s.v. **harijn**) *Rek. van Gent* 4, 156 [ovl. 1377-'81]

harken 3 trans. 'harken' (MNW 1e art.) *Saksenspiegel* 2, 123 [nholl.omnl. 1451]

harkier -ckier subst. 'boogvormig uitbouwsel in muren en vestingmuren, rondeel, wachttorentje' (Hwb s.v. **arkier**; z. *TNTL* 37 (1919), 214) *R. v. Gouda* 16(2x) [zholl. 1400] *R. v. Gouda* 72(nx) [zholl. 1413] *R. v. Gouda* 86(3x) [zholl. 1418]

harpenare* 3 **arpeneere** subst. 'harpspeler' *Ann. em.* 26, 212 [vl. 1530]

harrepenninck 7 'huurpenning' (z. **arre** (II)) *Bronnen Rijnsburg* 908 [zholl. 1484]

harsce subst. ? *Bijdr. Jacobik.* 61 [holl.utr. 1428]

hart 1 **haerd harde her-** **1.1** adj. lomp, plomp *Naturen bloeme* 1, 24; 25 [wmnl. c.1375] **2.1** **harde**, subst. hardlijvigheid *Mnl. gen. recepten* 51 [vl. 1e h. 15e e.] **3.1** **op die herde**, op den duur *Stichtige punten* 101 [geld.ov. c.1475]

hart(e) 1 onder **herte**

hartemesie subst. 'wilde alsem, bijvoet' (Braekman 1965, 92; cf. *artemisia*) *Mnl. gen. recepten* 122 [wvl. 1305]

hartheu subst. 'klimop' *Synon. mnl. plantenn.* 270 [? 2e h. 15e e.]

hartlerich adj. moeite hebbend met leren *Kl. v. Diepenv. hs.* 165 [geld.ov. 1534]

hartmaent* 3 **harde-** subst. januari *Jaarboek KVA* 22, 22 [geld. 1483]

hartnackicheit subst. hardnekkigheid, halsstarrigheid *Blome d. Doochd.* 54 [holl. c.1485]

hartoghen intr. iemand aan de haren trekken, iemands haar uittrekken (vgl. **tien** (IV), sub bet. I, 1 en **haertien**) *R. Kampen* 28 [wov. eind 14e e. <1348>]

hartrouwen trans. een verhouding aangaan met *Zedenmisdrijven* 389 [nholl. 1550]

hartshaer subst. hertehaar *Br. handel Frankrijk* 1, 277 [brab. 1513]

hartvelt* 1 **hert-** **ertivelt** subst. 'klimop' (Braekman 1965, 94) *Mnl. gen. recepten* 118(2x) [wvl. 1305]

harwaerts 1 onder **harewaert**

hasabokaris subst. 'mansoor' (*asara bacara*, Braekman 1965, 92) *Mnl. gen. recepten* 88 [vl. 1e h. 15e e.]

hasaert* 1 **-zaert** *die - lopen*, dobbelen (ofr. *gecter hasard*) *Doct. des tijts* 108 [holl. 1486]

hase 1 **-jaghen**, zeker spel bedrijven (vgl. WNT s.v. **haas** (I), sub bet. 1, a) *Marg. v. Lymborch* 136a [brab. 1516]

haselblat subst. 'blad van de hazelaar' (Braekman 1965, 93) *Mnl. gen. recepten* 32; 81 [vl. 1e h. 15e e.]

haselpunt 1 subst. 'hazelworm?' of 'boomkikvors?' (Braekman 1965, 93) *Mnl. gen. recepten* 17 [vl. 1e h. 15e e.]

haselwortel subst. hazelwortel, mansoor, wilde nardus (vgl. Vandewiele II 1965, 203) *Eng. hss.* 1, 231 [ov.vl. eind 15e e.]

hasenhantscoe subst. handschoen van hazebont *Bronnen Rijnsburg* 765 [zholl. 1397] *Bronnen Rijnsburg* 790 [zholl. 1410]

hasenleder subst. hazevel, hazeleer *Bronnen Rijnsburg* 790 [zholl. 1410]

hasselhoen subst. hazelhoen, 'zeker boschhoen' (lat. *acrica*; WNT s.v. **hazelhoen**) *Anzeiger* 6, 440 [zomnl. 1446]

hasshont **hes-** subst. 'eene soort van hazewind' (Hwb s.v. **haeshont**) *R. v. Nedersticht* 1, 241 [holl.utr. 1526] *Saksenspiegel* 2, 173 [nholl.omnl. 1451]

hatelicken adv. op eene hatelijke, wijze, hatelijk *Ann. em.* 32, 46 [wvl. 1415]

haudcleedercooper onder **houtcleercoopere**

hautekese subst. 'hoofdkaas' (ed. 348) MOORS, *Oorkondentaal* 166 [wlimb. 1384]

hautweerc 1 onder **houtwerc**

hauwe onder **houwe**

hauwe 1 onder **houde**

hauweelyser subst. het metalen deel van een houweel *Dagb. v. Gent* 2 302 [wmnl.vl. 1467-'90]

hauwere pillen -, 'pillen die ingenomen moeten worden om 'wel te hoerne' en ook een laxatief effect hebben' (Braekman 1965, 93; *Antidotarium*-vert. 118: *pillule auree*) *Mnl. gen. recepten* 88 [vl. 1e h. 15e e.]

havecnacht subst. ? *Ann. em.* 1, 10 [wvl. 13e e. <1240>]

havehere 4 *havehere* 1. *have* (= *ave*) *here* (vgl. MNW III, 183 **have**, Aanm. en z. *TNTL* 11 (1892), 12-14) *TNTL* 11, 12 [brab. c.1350]

- haven** 1 trans. verzorgen (z. **haven** (VI)) *Br. Middelburg* 1, 508 [wmnl. 2e h. 15e e.]
- havenbet** imperat. beter verzorgen, behandelen (op het raam) (m.b.t. laken; imperat. *haven* + *bet*) *R. v. Gouda* 651 [zholl. 1505 <1450>]
- havenisse** subst. verzorging, oppassing (vgl. **haveninge**) *Br. Middelburg* 1, 509 [wmnl. 2e h. 15e e.]
- havenmeester -meyster** subst. havenmeester *R. v. Gorinchem* 289 [holl. c.1550] *Oudste r. v. Dordr.* 1, 320 [zholl. 1461]
- havenzide** subst. havenkant *Oudste r. v. Dordr.* 2, 25 [zholl. 1415]
- havenswel** subst. havenmuur *Rek. v. Nijm.* 8, 41 [geld. 1542]
- havercoper** subst. handelaar in haver *Blome d. Doochd.* 102 [holl. c.1485]
- haverenbroet** subst. haverbrood (vgl. WNT s.v **haver**, Samenst.) *R. v. Amst.* 205 [holl. 1452-'94]
- havergharve -gharve** subst. haverschoof *Cam.-rek. Deventer* 3², 221(2x) [geld.ov. 1370] *Cam.-rek. Deventer* 6, 180 [geld.ov. 1385] *Cam.-rek. Deventer* 6, 237 [geld.ov. 1386]
- havermaent** 1 subst. 'september' (*Jaarboek KVA* 27 (1913), 39) *Jaarboek KVA* 21, 39 [holl.utr. c.1500] 2 'october' (*Jaarboek KVA* 27 (1913), 39) *Jaarboek KVA* 22, 40 [geld. 1483]
- haverscup** subst. schep haver *Tocht v. J. v. Blois* 51 [zholl. 1361-'62]
- haverseck** subst. haverzak *Rek. v. Nijm.* 3, 59 [geld. 1520]
- haverstoppelen** subst. pl. afgemaaid haverveld *Bronnen Rijnsburg* 962 [zholl. 1492]
- havertonne** subst. ton waarin haver wordt bewaard *Tocht v. J. v. Blois* 203 [zholl. 1361-'62]
- havickhantschoe haycxhansse havicshansche hawixhanse hawickshans** subst. valkeniershandschoen (in combinatie met peper; ed. 1, 74 n.2: 'Nijmegen genoot het voorrecht, dat tegen een jaarlijksche presentatie te Luik, van een paar met peper gevulde valkeniershandschoenen, haar burgers daar ter stede het burgerrecht bezaten en tolvrijheid op de Maas hadden'.) *Rek. v. Nijm.* 1, 74 [geld. 1415] *Rek. v. Nijm.* 1, 177 [geld. 1423] *Rek. v. Nijm.* 3, 7 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 43 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 163 [geld. 1523]
- havictarsel** subst. mannetjeshavik *Tocht v. J. v. Blois* 160 [zholl. 1361-'62]
- hawixhanse** onder **havickhantschoe**
- hebbelijc*** 1 -lick adv. net, beschaafd *Syoens kroniek* 197 [zovl. c.1540]
- hebben** 1 *hem* -, 'zich bevinden, zijn' (ed. 72) *BEA-TRIJS v. NAZARETH* 38 [brab. c.1350]
- hechten** 1 1 trans. 'van een heft voorzien' (Hwb 2e art.; n.b. deze plaats in het MNW i.v., sub bet. 1 'vastmaken, hechten') *Livre des mestiers* 44 [wvl. 2e h. 14e e. <c.1369>] 2 steun verlenen *Br. handel Eng.* 1, 554 [zholl. 1412] 3 in beslag nemen (m.b.t. goederen) *Br. handel Eng.* 1, 674 [zholl. 1436]
- hechtenesse*** 1 -nisse in -n bewaren, in verzekerde bewaring houden (m.b.t. goederen) *Br. handel Eng.* 1, 1048 [brab. 1471]
- hechting** subst. 'hechtenis' (ed. 258) *Doct. des tijts* 180 [holl. 1486]
- hecke** 1 subst. 'het deel van den scheepsspiegel boven het wulf' (Hwb) *Leid. keurb.* 187 [zholl. 1484]
- hederickwortz** subst. 'koriander' *Synon. mnl. plantenn.* 280 [? 2e h. 15e e.]

- hedernetel** 7 **eder-**+ **heeder-** **heeren-** **heyder-** 'brandnetel' (z. **hadernetele**) *Mnl. gen. recepten* 59; 67; 72; 94 [vl. 1e h. 15e e.] *Eng. hss.* 1, 230 [ov.vl. eind 15e e.]
- hedre** subst. 'hars van klimop' (Braekman 1965, 93) *Mnl. gen. recepten* 65 [vl. 1e h. 15e e.]
- heecke** 7 snoek (z. **heket**) *Rek. v. Blois* 41(2x); 45; 46(3x); 47(2x) [zholl. 1371-'72]
- heelheit** 1 subst. zuiverheid, reinheid *Frensweger hs.* 18 [nomnl. c.1480]
- heelinge** subst. 'het verbergen of verzwijgen van iets' (Hwb 2e art.) *R. v. Haarl.* 164 [zholl. 2e h. 15e e. <1478>]
- heelsboom** subst. 'elsboom, zwarte els' (Braekman 1965, 93) *Mnl. gen. recepten* 68 [vl. 1e h. 15e e.] vgl. onder **elsenboom**
- heensetten** trans. 'van zich zetten' (Hwb) *Biographieën* 28, 5 [geld.ov. c.1480] *Soliloquium-vert.* 236 [wmnl.omnl. c.1430]
- heenvliegen** intr. 'wegvliegen' (Hwb) *Biënb.*² 405; 406 [holl.utr. 1458]
- heenvlieten** intr. wegstromen (lat. *defluere* ed. 256) *Soliloquium-vert.* 201 [wmnl.omnl. c.1430]
- heenwerpen** trans. wegwerpen *Biënb.*² 212 [holl.utr. 1458]
- heerbane** subst. 'breede, gebaande, openbare verkeersweg' (WNT s.v. **heirbaan**, bet. 2) *Versl. O.V.R.* 6, 182 [brab. c.1572 <1509>]
- heerber** adj. 'hoogheilig' (ed.) G. APPELMANS, *Glose* 104 [obrab.limb. c.1350]
- heerbijl** subst. 'strijdbijl' (Hwb s.v. **heeraexe**) *Gild. v. Utr.* 1, 37 [zholl.utr. 1469]
- heercarre** subst. 'kar, welke in een heervaart gebruikt werd tot berging van proviand' (ed. 141) *Mnl. woordkunde* 141 [geld. 1466]
- heerdom** subst. 'vorstendom, koninkrijk' (ed. 1, 217) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 19 [nholl. 1469]
- heerdooper** subst. Wederdoper *Br. Middelburg* 2, 472 [wmnl. 1536]
- heereknappe** onder **heerencnape**
- heerencamer** subst. (vergader)kamer van de 'heren' (leden van de stedelijke overheid) *R. v. Amst.* 355 [holl. 1494-1512] *Br. Middelburg* 2, 425 [wmnl. 1506]
- heerencnape -knape heereknappe herencnaep** 1 subst. dienaar van de landsheer *Versl. O.V.R.* 7, 14 [wbrab. c.1600 <1479>] *R. v. Zierikzee* 78 [wmnl. 1483] 2 gerechtsdienaar *Br. handel Eng.* 1, 1130 [brab. 1477] *Br. handel Eng.* 1, 1200 [brab. 1482]
- heerennetel** 7 onder **hedernetel**
- heerhaexse** subst. 'strijdbijl' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 2, 515 [holl.utr. 15e e.]
- heering** 1 onder **harinc**
- heerkist her-** subst. 'kist om op een krijgstoct mee te nemen' (ed. 1, 216 n.) *Rek. v. Nijm.* 1, 216; 220 [geld. 1425]
- heerkueren** trans. opnieuw keuren *Br. Middelburg* 3, 538 [wmnl. 1545]
- heerling** 6 onder **heering** *Frensweger hs.*
- heerscaptol** subst. 'tol ten voordeele van den landsheer' (Hwb) *R. v. Steenberg* 19 [wmnl.brab. c.1500 <1296>]
- heertbesiecr uut** onder **ertbesiecr uut**
- heertshertoch** onder **eertshertoch**
- heervaertvry** adj. vrijgesteld van heervaart *R. v. Amst.* 592 [holl. voor 1538]
- heervluchtich** adj. 'zich onttrekkende aan de plichten

heerwagen

jegens den landsheer' (Hwb) *Saksenspiegel* 2, 36 [nholl.omnl. 1451]

heerwagen subst. 'kar, welke in een heervaart gebruikt werd tot berging van proviand' (ed. 141) *Mnl. woordkunde* 141(2x) [geld. 1445-'48]

heerwypel subst. legervaan *Rek. v. Nijm.* 2, 56 [geld. 1429]

heetlepel subst. 'eetlepel' (Hwb) *Jonghe Lanfranc* 91 [wvl. c.1450]

heetmoedich *heet, moedich* l. *heetmoedich* *Mnl. fragm.* adj. 'hartstochtelijk, aan driften ten prooi' (Hwb) *Mnl. fragm.* 1, 221 [wmnl.vl. c.1420] *Mnl. fragm.* 1, 221 [wmnl. c.1420]

heetwolle subst. heidewol *Br. Middelburg* 2, 63 [wmnl. 2e h. 15e e.]

heffeneere 2 onder **effenare**

heffinge* 1 -ghe subst. 'het rijzen (van het water), het opkomen (van wind)' (ed. 79) BARTH. ENGELSMAN 103 [holl. 1485]

hegehus onder **hagehuys**

hegenen* 1 **heghe-** trans. omheinen; afzetten *Syoens kroniek* 212 [zovl. c.1540]

hegge 1 subst. beschoeiing van paalwerk *Rek. v. Nijm.* 6, 60(2x); 61 [geld. 1536]

heggenlegger subst. maker van 'heggen', beschoeiing van paalwerk *Rek. v. Nijm.* 6, 23 [geld. 1536]

heidijn* 1 **heiden heyden** subst. zigeuner *Rek. v. Nijm.* 5, 80 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 116 [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 8, 80 [geld. 1543]

heie* 3 **hey(d)e** subst. heiblok *Rek. v. Nijm.* 5, 187(2x); 188; 193 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 125; 94 [geld. 1537] *R. v. Amst.* 353 [holl. 1494-1512]

heybesem subst. heibezem *Br. handel Eng.* 1, 1013 [brab. 1467]

heyde 3 onder **heie**

heydeelken subst. ? *Br. Middelburg* 3, 476 [wmnl. 1544]

heydele -deele subst. ? *R. v. Amst.* 131 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 472 [holl. 1494-1512]

heydernetel 7 onder **hedernetel**

heijdetrecker heytrecker subst. 'de werkman die heideplaggen steekt' (Hwb) *Ann. em.* 20, 187 [vl. 1496] *Rek. v. Nijm.* 6, 97 [geld. 1537]

heygelt subst. geld waarmee de verplichting tot heien wordt afgekocht *R. v. Amst.* 225; 235(4x); 236 [holl. 1452-'94]

heyke 1 onder **hoyke**

heyknoppe subst. knop van een heibloem of heibloem *Jhesus collacien* 202 [nholl.vl. c.1480]

heylichdomsvaert subst. 'bedevaart naar eene plaats, waar eene reliquie bewaard werd' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 609 [holl.utr. 1548]

heylickdoender subst. die trouwt *Br. Middelburg* 1, 167(3x) [wmnl. 1528]

heylwech subst. weg naar het heil DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 87 [nholl. 1469]

heyn 7 adv. 'nabij' (z. **hende**) *R. v. Amst.* 118 [holl. 1452-'94]

heynde subst. ? *R. v. Amst.* 361 [holl. 1494-1512]

heynrich rode -, 'duivenkervel' *Synon. mnl. plantenn.* 270 [? 2e h. 15e e.]

heytrecker onder **heijdetrecker**

heilbot subst. heilbot *Lofdicht. Haarl.* 14 [holl. eind 15e e.]

heildom 1 onder **heilichdoem**

heilgedom 1 onder **heilichdoem**

heilich* 1 **hillich** *hillige siecheit*, epilepsie *Kl. v. Diepenv. hs.* 261 [geld.ov. 1534]

heilichdoem* 1 **heilgedom** **heil(leghe)-** subst. monstrans *Ann. em.* 15, 269; 270; 271 [vl. 1500]

heilichmakelick adj. heiligmakend **MAUBURNUS**, *Scala* 155 [geld.ov. 1558]

heilichmaken 3 **hilich-** trans. 'heiligen' *Soliloquium-vert.* 173; 226 [wmnl.omnl. c.1430]

heilichmaker 3 subst. die heilig maakt (in de aanh. de H. Geest) **BRUGM.**, *Verspr. serm.* 67 [st. 1476]

heilick 7 z. **huwelijc** **BRUGM.**, *Onuitg. serm.* 232 [zolim. 1523]

heilige* 1 **heleghe** subst. 'een soort munt' (Braekman 1965, 93) *Mnl. gen. recepten* 85 [vl. 1e h. 15e e.]

heiligen 1 trans. 'zalig maken' (Hwb, bet. 1) **L. v. V.**, *Sp. hist.* 3, 402 [brab. c.1325]

heilleghedom 1 onder **heilichdoem**

heimelijcheit* 1 **heymelic-** subst. uitwerpsel of ton met uitwerpselen **R. v. Amst.** 101 [holl. 1452-'94]

heinsegrave subst. hanzegraaf, 'bestuurder, hoofd van eene koopmansgilde' (WNT s.v. **hanzegraaf**) *Ann. em.* 25, XXV [vl. 1343]

hekelmeker subst. 'rondreizend koopman in, en hersteller van hekels' (WNT s.v. **hekel** (I), Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 6, 141 [geld. 1539]

hekerling subst. 'aanhanger van de partij der Heekereus (in Gelderland)' (Hwb) *Cam.-rek. Deventer* 4, 344 [geld.ov. 1377]

heldekoppen intr. 'knikkebollen' (ed. 147 n.1; Hwb) *Leven van Lutgart* 147 [wlimb. c.1300]

helden 1 onder **houden**

helden* 1 **hellen** intr. 'neiging of begeerte hebben' (Hwb s.v. **helden** (II), bet. I, 2) *Mnl. geest. proza* 236 [obrab. c.1450]

heldinge 3 subst. 'helling' **R. v. Gouda** 510 [zholl. 1515] **R. v. Gouda** 307(2x) [zholl. 1521]

heleghe 1 onder **heilige**

helen 1 trans. verbergen, verborgen houden (m.b.t. personen) *Mandev.*² 83 [holl. 1462]

helfsticheede subst. helft (z. **helftsceide**) *Ann. em.* 24, 248 [zovl. 1504-'06]

helicken 7 z. **huweliken** **BARTH. ENGELSMAN** 112 [holl. 1485]

helinghe subst. 'het verbergen of verzwijgen van iets' (Hwb 2e art.) *Blome d. Doochd.* 35 [holl. c.1485]

hellen 1 onder **helden**

helliën trans. ? **R. v. Gorinchem** 295(2x) [holl. 1482-1501]

helmet subst. 'helm' (Hwb s.v. **helmet**) *Marg. v. Lymborch* 55a [brab. 1516]

helmriem subst. met zilverwerk beslagen riem van een helm *Tocht v. J. v. Blois* 184(3x) [zholl. 1361-'62]

helmtéken* 1 **-teyken** subst. wapen (op een zegel) *Sak-senspiegel* 2, 218 [nholl.omnl. 1451]

help 1 **een - anderen**, gemiddeld *Tocht v. J. v. Blois* 54; 85; 90 [zholl. 1361-'62]

helsenscurse subst. 'schors van de els' (Braekman 1965, 93) *Mnl. gen. recepten* 96 [vl. 1e h. 15e e.]

helsinghe 3 subst. 'omhelzing' *Marialeg.* 1 453 [wmnl. 1e h. 15e e.]

helsteren trans. een halster aandoen (vgl. Hwb s.v. **halfteren**) *Versl. O.V.R.* 6, 177 [brab. c.1572 (1509)]

hemelen 1 trans. muilbanden (vgl. Stallaert s.v. **beest** en z. **hemelen** (I), bet. 4) *Versl. O.V.R.* 6, 177 [brab. c.1572 (1509)]

hemelgat subst. zoldergat *Van den vos Reyn.* 102b [utr.ovl. c.1375]

hemelraet 7 z. **heemraet** *Rek. v. Nijm.* 3, 191(2x) [geld. 1524]

hemelslotel **heemel-** **-sloetel** **-sluetel** 1.1 subst. 'sleutelbloem, St. Pieterskruid' (Vandewiele II 1965, 333) *Kl. v. Diepenv. hs.* 138 [geld.ov. 1534] *Synon. mnl. plantenn.* 297 [? 2e h. 15e e.] 2.1 - *die in de hoven wast*, 'cikorei' (cichorium intybus) *Herbarius in dyetsche* 452 [vl. 1484] 2.2 - *die int wilt wast*, 'wilde cikorei, bitterpeen' (cichorium endivia) *Herbarius in dyetsche* 452 [vl. 1484]

hemelte 3 **hemmelte** subst. 'zolder' (z. MNW i.v., Aanm.) *Stichtige punten* 79 [geld.ov. c.1475] *Kl. v. Diepenv. hs.* 8; 146 [geld.ov. 1534]

hemolt 7 vierschaar (z. **heimael**) *Versl. O.V.R.* 2, 493 [geld. begin 15e e.]

hempsaet 7 'hennepzaad' (ed. 245; z. **hennepsaet**) *Sidrac* 93 [brab.vl. eind 15e e.]

henderlicheit onder **hynderlicheit**

hene- zie onder **henen-**

heneduycken **-du(c)ken** intr. wegduiken *Stichtige punten* 43; 68; 86; 200 [geld.ov. c.1475]

henen 1 adv. 'hieruit, hiervan, daarvandaan' (Hwb, bet. 3) *JACOB v. M., Stroph.* 117 [holl. 1e h. 15e e.]

henengaen* 1 **hene-** 1.1 intr. toegaan, plaatsvinden, gebeuren *Stichtige punten* 199 [geld.ov. c.1475] 1.2 zich gedragen *Stichtige punten* 41 [geld.ov. c.1475] 2.1 *bi hemselves* -, zich eenzelve gedragen *Stichtige punten* 91 [geld.ov. c.1475]

henenlaten* 1 **hene-** trans. laten gaan *Stichtige punten* 227 [geld.ov. c.1475]

henenmelc 6 onder **hennenmelc** *Eng. hss.*

henenvlien intr. wegvluchten L. v. V., *Sp. hist.* 1, 351 [brab. c.1325]

henenweyen intr. heenwaaien *BRUGM., Onuitg. serm.* 241 [zolim. 1523]

heneslaen trans. 'niet op ingaan' (ed. 54 n.1) *Stichtige punten* 54 [geld.ov. c.1475]

henevallen intr. (heen)leiden *Stichtige punten* 102 [geld.ov. c.1475]

henipsac subst. zak met hennep (vgl. onder **juunsaec**) *Br. handel Eng.* 2, 59 [brab. 1494]

henkers subst. 'bingelkruid' *Synon. mnl. plantenn.* 287 [? 2e h. 15e e.]

henneneije subst. kippeëi *Boec van medicinen* 211 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *Mirakelboeck* 26 [holl.nomnl. eind 16e e. {1444-'50}]

hennenkerse subst. 'herderstasje' (ed. 276; vgl. mnd. *henne(n)kerse*, VMA 1969, 255) *Boec van medicinen* 199 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

hennenmelc *henen melc* 1. **hennenmelc** subst. 'hoendermelk' (Hwb) *Eng. hss.* 1, 237 [wmnl. na 1458]

hennepzele **-zeel** subst. 'draagband van hennep' (WNT s.v. **hennep**, Samenst., bet. 2) *R. v. Amst.* 373; 419 [holl. 1494-1512]

hennipolye **hennyp-** subst. hennepolie *R. v. Amst.* 335(2x) [holl. 1494-1512]

henpentouwe subst. henneptouw *R. v. Gouda* 23 [zholl. 1398]

henpgaern subst. hennepgaren *R. v. Gouda* 23 [zholl. 1398]

hensdach subst. Hanzevergadering *Rek. v. Nijm.* 7, 11 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 111; 113(2x); 134; 182 [geld. 1541]

henter conj. totdat (vgl. **hent**, conj.) *Frensweger hs.* 198 [nomnl. c.1480]

henwortz subst. 'bingelkruid' *Synon. mnl. plantenn.* 287 [? 2e h. 15e e.]

henxtpeert subst. hengst *R. v. Nedersticht* 3, 187 [holl.utr. 1414]

herbercglijc* 3 -lic adj. gastvrij *Frensweger hs.* 66 [nomnl. c.1480]

herberchs *herberchse lude*, logementhouders, herbergiers *R. v. Amst.* 67 [holl. 1452-'94]

herberchsman -lu(y)de pl., subst. herbergier (vgl. WNT s.v. *herberg*, Samenst., bet. 1) *R. v. Amst.* 353 [holl. 1494-1512] *R. v. Gorinchem* 321 [holl. 1509-'18]

herberchvrouwe subst. herbergierster *K. v. Brielle*² 316 [zholl. 1537]

herberge 1 -ghe subst. 'woning, verblijf' (Hwb, bet. 2) *Ann. em.* 18, 20 [vl. 1511 (1444)] *Marialeg.* 2 175 [brab. 16e e.]

herberghehouder subst. 'logementhouder' (Hwb) *Ann. em.* 24, 424 [zvl. 1427]

herbergheloeshheit subst. het geen onderdak hebben *HADEW.*, *Brieven* 1, 158 [brab. 2e h. 14e e.]

herbergheloos adj. 'zonder onderdak' (ed. 245) *Sidrac* 244 [wvl. m. 15e e.]

herberghye 1.1 subst. 'logies of verteringen in eene herberg' (Hwb s.v. *herbergie*, bet. 1) *Corpus-Gysseling I* 1170 [zholl. 1286] 2.1 -houden, 'logement of herberg houden' (Hwb) *R. v. Breda* 15(2x) [nbrab. eind 14e e.]

herberginge subst. verblijf, onderkomen *Lavinge* 39 [geld.ov. 1502]

herbescermenesse subst. vernieuwde bescherming *Mnl. geest. proza* 220 [wmnl.brab. c.1400]

herbruken *hem - over iet*, zich over iets heenbrengen *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 76 [wmnl. c.1350]

herctijc 6 onder **heretijc** *Syoens kroniek*

herdachvaerden trans. opnieuw dagvaarden *Br. Middelburg* 1, 93(2x); 95 [wmnl. 1548]

herdachvaerdinge subst. nieuwe dagvaarding *Br. Middelburg* 1, 93 [wmnl. 1548]

herde 1 onder **hart**

herdeghelt **herder-** subst. geld betaald voor de huur van een plaats in de vleeshal (ed. 397 vertaalt 'droit d'étaux', vgl. *stalgelt*) *Ann. em.* 24, 456 [zvl. 1542] *Ann. em.* 24, 447 [zvl. ?]

herdelycachtich adv. op een enigszins onzachte wijze *Mnl. geest. proza* 212 [brab. c.1450]

herdelike* 1 -lick adv. hevig *Jhesus collacien* 158 [nholl.vl. c.1480]

herdenkenesse* 1 -denckenisse -dinkennisse subst. overdenking (lat. *recapitulatio*) *Cancelierb.* 184 n.1 [zwbrab.ovl. c.1540] *Mnl. geest. ged. enz.* 30 [limb. eind 15e e.]

herdergelt onder **herdeghelt**

herdichten trans. 'dichten' (Hwb) *Devoot boecxken* 163 [brab. 1539]

herdinghen trans. '(eene rechtszaak) opnieuw behandelen' (Hwb) *Ann. em.* 1, 57 [ovl. 1477]

herdinkennisse 1 onder **herdenkenesse**

herdtsteen 7 z. **hartsteen** *Rek. v. Nijm.* 8, 76 [geld. 1543]

here 1 z. onder **apostel**

here 7 pron. poss. haar (z. **hare** (VI), bet. II) *Jan v. Ruusbroec* 2, 109; 111; 117; 173 [wbrab. c.1380]

herenceys -tsijs subst. 'cijns, die men verplicht is te betalen aan de heer' (ed. 348) *MOORS, Oorkondentaal* 214 [wlimb. 1367] *MOORS, Oorkondentaal* 101 [wlimb. 1387]

herencleder

herencleder subst. livrei (Hwb) *R. v. Zierikzee* 17 [wmnl. 1308]

herencnaep onder **heerencnaep**

herenscattinge subst. aan de heer verschuldigde schatting *R. v. Tiel* 21 [geld. 1500-'50]

herentsijs onder **herenceys**

heretijc *herctijc* 1. *heretijc* adj. ketters *Syoens kroniek* 426 [zovl. c.1540]

herevaertsc* 1 -vaerts adj. voor een heervaart *Br. Middelburg* 2, 224 [wmnl. 1375]

herfscoet onder **herfstscot**

herfstmaent 3 subst. 'september' *Jaarboek KVA* 27, 101 [wov. c.1460]

herfstscot **herft-** **herfscoet** subst. in het najaar te betalen belasting in de vorm van landrente *Bronnen Rijnsburg* 737 [zholl. 1382] *Bronnen Rijnsburg* 740; 741 [zholl. 1383]

herhoren trans. opnieuw aanhoren (m.b.t. personen) *Br. Middelburg* 1, 92 [wmnl. 1548]

herynxtonne onder **harinctonne**

herincxman onder **harincman**

herincxvanck onder **harinckvanck**

herkist onder **heerkist**

herlams 6 onder **hierlantse** *Mnl. gen. recepten*

herlants 3 onder **hierlantse**

herlesen trans. herlezen ZERBOLT, *Super modo* 125(2x) [brab. c.1393-1402]

hermacklike adj. verkwikkend (lat. *recreativus*) *SUSO, Horologium* 203 [holl.brab. c.1350]

hermaker subst. hersteller (lat. *refractor*) *St. Aug. hantboec* 157 [brab. 2e h. 14e e.]

hermetsen trans. 'weer opbouwen (muren)' (Hwb) *R. v. Breda* 91 [nbrab. 1534]

hern 7 z. **harn** *Archief Utrecht* 5, 79 [utr. 1415]

herna interj. 'hierheen! hier!' (ed. 164 n.1) *Leven van Lutgart* 164 [wlimb. c.1300]

herneminge subst. hervatting *Br. Middelburg* 1, 95 [wmnl. 1548]

herpensen* 1 -peisen trans. opnieuw overdenken *Mnl. geest. proza* 218 [wmnl.brab. c.1400]

herreiken trans. aanraken (lat. *atingere*) *St. Aug. hantboec* 117 [brab. 2e h. 14e e.]

herrusten subst. rust (lat. *rapausatio*) *St. Aug. hantboec* 87 [brab. 2e h. 14e e.]

herschere subst. heerser *Mnl. geest. proza* 9 [wvl.brab. c.1320]

hersten trans. gloeiend maken (vgl. Hwb s.v. **harsten** en WNT s.v. **harsten** (II)) *Jhesus collacien* 212 [nholl.vl. c.1480]

herte 1 **hart(e)** 1 *dat - valt enen in sine knie*, 'het hart zinkt hem in de schoenen' (Hwb, sub bet. 2) *Coninx summe* 325 [holl.brab. 1437] 2 *enen een hert int lijf spreken*, 'iem. moed inspreken' (Hwb, sub bet. 2) *Seven wijse mannen* 80b [zholl. 1479] 3 *na al horen tsharten lust*, 'naar hartelust, volop' (Hwb, sub bet. 2) *Coninx summe* 354 [holl.brab. 1437] 4 *weder tot sine - comen*, 'tot nadenken, tot inkeer komen' (Hwb, sub bet. 2) *Marialeg.* 1 359 [holl. 1479]

hertegebreke adj. 'harteloos' (ed. 132 n.) *Tweede Rose* 132 [vl. c.1310]

hertelijcheit* 3 -licheit subst. 'hartelijkheid' *Dagb. v. Gent* 1 221 [wmnl.vl. 1467-'90]

hertelike* 1 **herttelicke** adv. krachtig, met kracht *Janus* 14 368a [nomnl.vl. eind 15e e.]

hertenvleysch subst. hertevlees *Boec van medicinen* 114 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

- hertnetel** subst. een kleine brandnetel (ed. 147) *Jonghe Lanfranc* 87 [wvl. c.1450]
- hertshovet** subst. kop van een hert *Mnl. gen. recepten* 118 [wvl. 1305]
- hertstede** 3 subst. 'stookplaats' *R. v. Gorinchem* 288 [holl. 1557]
- hertvelt** 1 onder **hartvelt**
- hervoer** adv. 'te voorschijn' (Hwb s.v. **hervore**) *TAULER-hss.* 347 [olimb. 1442]
- herwaertsover** onder **hairwairtover**
- heshont** onder **hasshont**
- hessenboem** onder **essenboem**
- hetentijt** 1 onder **etentijt**
- hetinghe** subst. bevel *Dagb. v. Gent* 1 109 [wmnl.vl. 1451]
- heten** trans. heet maken *Drie con.* 197b [holl. c.1450]
- heudescip** 7 **heu-** z. **hoedescip** *Br. Middelburg* 3, 233 [wmnl. voor 1512] *Br. handel Frankrijk* 1, 206 [zholl. 1490]
- heuyman** onder **hoedeman**
- heul** 1 **huel** subst. é én partij prijsschieten (vgl. WNT s.v. **heul** (II), bet. 3) *Br. Middelburg* 1, 152(3e pl.) [wmnl. 1509] *Br. Middelburg* 1, 648(3e pl.) [wmnl. 1e h. 16e e.]
- heulen** 1 onder **huelen**
- heulschieten** intr. in een bepaalde volgorde prijsschieten (vgl. WNT s.v. **heul** (II), bet. 3) *Br. Middelburg* 1, 152 [wmnl. 1509] *Br. Middelburg* 1, 648 [wmnl. 1e h. 16e e.]
- heuringhe** 1 onder **horinge**
- heuscip** 7 onder **heudescip**
- hevel** 3 **hovel** 1 subst. gist (vgl. Kil. aang. in het MNW 3e art.; in hs. A als var. *hevel*) *Boec van medicinen* 210 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] 2 'hefboom' *Rek. v. Nijm.* 1, 375 [geld. 1428] *Rek. v. Nijm.* 3, 28 [geld. 1520]
- hevenare** subst. bezitter van een 'hevene' *Br. Middelburg* 2, 235 [zholl. 1397]
- hevenboec*** 3 **-bouck** subst. boek waarin de omslagen van het schot worden geregistreerd (z. **heventijt**) *Br. Middelburg* 2, 24 [wmnl. 1532]
- hi** 1 '- *van Egypten*, de Egyptenaar' (Hwb) *JACOB v. M., Alex.* 207 [vl. c.1350]
- hicken*** 1 **hycken** trans. pikken (in de aanh. van een kuiken dat uit zijn ei wil komen; z. MNW 2e art.) *Stichtige punten* 203 [geld.ov. c.1475]
- hiechten** trans. 'de namen oproepen der personen deel makende van de dag- en nachtwacht der burgerlijke krijgsmacht' (Stallaert 1e art.) *Dagb. v. Gent* 2 59(2x); 60(3x); 61 [wmnl.vl. 1467-'90]
- hiekech** 1 onder **iekich**
- hiemelslec** adj. hemels *TAULER-hss.* 247a [brab.omnl. c.1410]
- hierboven** 1 adv. 'hierop, vervolgens' (ed. 245) *Sidrac* 158 [wvl. m. 15e e.]
- hierenvoren** adv. hierboven, hiervoor *Placaatboek Vriesland* 1, 291 [holl. c.1515 (1399)]
- hierlant** subst. Ierland *Naturen bloeme* 2, 40 [wmnl. c.1375] *Marialeg.* 2 175 [brab. 16e e.]
- hierlants** adj. 'Iersch' (Hwb 1e art.) *R. v. Utrecht* 1, 191 [holl.utr. 1380]
- hierlantse*** 3 **herlants** *herlams* l. *herlants* adj. 'inheemsch' *Mnl. gen. recepten* 101 [vl. 1e h. 15e e.]
- hierneven** adv. 'hiernaast' (Hwb) *Spiegel historiael* I 1, 281 [wvl. c.1350]
- hieromme*** 1 **-om** interj. welnu *Frensweger hs.* 152; 153; 193 [nomnl. c.1480]

hierovermits adv. hierom *Gem. gronden N.-Brab.* 96 [brab. 1379]

hye subst. 'woonplaats' (WNT s.v. **hie** (II)) *Versl. O.V.R.* 2, 319 [zholl. 1649 <1508>]

hycken 1 onder **hicken**

hijft onder **ijfte**

hylic 1 onder **hilijc**

hijltinge subst. 'koot' (Hwb s.v. **hiltten**) *R. v. Nedersticht* 1, 49 [holl.utr. 1439]

hijmen intr. 'snakken (naar)' (lat. *sitire* ed. 52) *Parab. v. Cyrillus* 112 [holl. c.1475]

hijnder 1 onder **hinder**

hynderlicheit hender- subst. hindernis, belemmering *Lavinge* 34 [geld.ov. 1502] JAN VAN LEEUWEN 29 [brab. 2e h. 15e e.]

hypotheke ypo- ypoteke+ subst. verpand onroerend goed *Archief Utrecht* 2, 176; 177(3x) [holl. 1538]

hyrtsteen 7 z. **hartsteen** *Rek. v. Nijm.* 7, 154 [geld. 1541]

hystorie 1 onder **historie**

hilichmaken 3 onder **heilichmaken**

hilijc* 1 **hylic** *hylics jaren*, huwbare leeftijd GANSFORT, *De or. dom.* 141 [holl.nomnl. c.1500]

hillich 1 onder **heilich**

hilligedoemte 7 z. **heilichdoemte** *Kl. v. Diepenv. hs.* 155 [geld.ov. 1534]

hinder* 1 **hijn-** subst. 'het afnemen (van de maan)' (ed. 79; vgl. **hinderen** intr. 'achteruitgaan') BARTH. ENGELSMAN 138(1e pl.) [holl. 1485]

hinderen 1 *enen - an zinen live*, iemand mishandelen *Br. handel Eng.* 1, 557 [zholl. 1413]

hinquisicacie *sinquisicaciën* l. *hinquisicaciën* subst. onderzoek *K. v. Hulst* 45 [vl. 1488]

hirtzcruit l. *hitzcruit?* subst. 'radijs' of 'mierikswortel' *Synon. mnl. plantenn.* 290 [? 2e h. 15e e.]

historie* 1 **hys-** subst. 'schilderwerk' (Hwb) *Troyen hs.* 1, 88 [? 1e h. 15e e.]

hitsich -zich adj. heet TAULER-*hss.* 262; 267 [olimb. 1442]

hocken trans. aan hokken zetten (vgl. WNT s.v. **hokken** (I), bet. A, 2) *K. v. Schieland* 237 [zholl. 15e e. <14e e.>]

hoe 1 *als -*, 'bij voorbeeld' (ed. 258) *Doct. des tijts* 194 [holl. 1486]

hoec 1 subst. spits of punt van een wapen JAN YP., *Cy-rurgie* 30 [vl. 1351]

hoec* 2 **houck** subst. naam van een vis (geen 'snoek', zoals het MNW s.v. **hoec** (II) suggereert, want het moet een zeevis zijn) *K. v. Brielle*² 251; 252 [zholl. 1527]

hoechalsich adj. 'met opgeheven hoofd gaande, zonder deemoed' (Hwb) *Marialeg.* 2 58 [utr. 1450-1500]

hoechchoer hoichkoer -koir subst. 'priesterkoor, de plaats waar het hoogaltaar staat' (Hwb) *Eng. hss.* 3, 410 [wmnl. na 1458] *Rek. v. Nijm.* 6, 87 [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 6, 169 [geld. 1539]

hoechgelecheit 1 subst. eerbied (lat. *reverentia*) *St. Aug. hantboec* 181 [brab. 2e h. 14e e.] 2 eerbetoon *Mnl. geest. proza* 254 [brab. c.1450?]

hoechheemraet -hyemraed subst. hoogheemraad *Rek. v. Gouda* 279 [holl. 1438] *R. v. Gouda* 15 [zholl. 1407]

hoechstraet subst. voornaamste straat *R. v. Gorinchem* 279 [holl. 1482-1501]

hoechtafel hoich- subst. hoger geplaatste tafel (nl. van een abdis en haar gasten) *Bronnen Rijnsburg* 860 [zholl. 1479] *Bronnen Rijnsburg* 995 [zholl. 1496]

hoechtijdelick adj. 'plechtig, feestelijk' (Hwb) MAU-BURNUS, *Scala* 219 [geld.ov. 1558]

hoechtijdesavent subst. avond, dag voorafgaande aan een feestdag *Stichtige punten* 38; 43 [geld.ov. c.1475]

hoeck subst. 'aanhanger van de partij der Hoekschen' (Hwb 2e art.) *R. v. Amst.* 173 [holl. 1452-'94]

hoeckelync subst. hokkeling, éénjarig kalf *Bronnen Rijnsburg* 1005 [zholl. 1497]

hoecsteen 3 **hueck-** subst. 'hoeksteen' *Sermonen* 131 [brab. na 1540] *Mnl. woordkunde* 142 [geld. 1448]

hoede* 1 **hude** subst. 'tent' (ed. 666; vgl. ook ed. 415 n.18 en **hoede** (I), bet. 7) *Limb. sermoenen* 415(2x) [zolim. 2e kw. 14e e.]

hoedeman heuy- huede- subst. schipper van een 'hoede', klein vrachtschip (z. **hoede** (II)) *Br. handel Frankrijk* 1, 279 [zholl. 1513] *Br. handel Frankrijk* 1, 347 [zholl. 1533] *Br. handel Eng.* 2, 668(2x) [zholl. 1547] *Br. Middelburg* 1, 1222 [zholl. 1462]

hoeden 1 *enen scade -*, 'iemand voor kwaad vrijwaren' (ed. 1, 217) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 207 [nholl. 1469]

hoeftweeck subst. voornaamste week *Rek. v. Nijm.* 8, 187 [geld. 1544]

hoefiser -yser hoeftijsser hueffijser subst. hoefijzer (vgl. **hoefisen**) *Tocht v. J. v. Blois* 131(3x) [zholl. 1361-'62] *R. v. Gorinchem* 246 [holl. 1523] *Rek. v. Blois* 92 [zholl. 1371-'72] *Mnl. woordkunde* 141 [geld. 1466]

hoefreysinghe hoeve- subst. 'hofstede' (ed. 348) MOORS, *Oorkondentaal* 264(2x) [wlimb. 1388] MOORS, *Oorkondentaal* 255 [wlimb. 1398]

hoefsghemuede subst. 'verlangen, wens van het (scheiden- of laat)hof' (ed. 348) MOORS, *Oorkondentaal* 244 [wlimb. 1381]

hoefsmid* 3 **ho(e)ffsmyt** subst. 'hoefsmid' *Rek. v. Nijm.* 3, 120 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 253; 270 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 4, 28 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 7, 91 [geld. 1540]

hoefstat 1 onder **hofstede**

hoefsvollinghe subst. 'het vervullen van alle formaliteiten, die in een schepen- of laathof gebruikelijk zijn bij een transactie' (ed. 348) MOORS, *Oorkondentaal* 280 [wlimb. 1300] MOORS, *Oorkondentaal* 109 [wlimb. 1399]

hoeftambocht hoeft- subst. 'voornaamste gild, een der belangrijkste gilden' (Hwb s.v. **hovetambocht**) *R. v. Nedersticht* 1, 27 [holl.utr. 1436] *R. v. Nedersticht* 1, 69 [holl.utr. 1466]

hoeftbeest subst. 'stuk vee' (Hwb s.v. **hovetbeeste**) *R. v. Nedersticht* 1, 23 [holl.utr. 1436]

hoeftlinie subst. hoofdlijn (i.t.t. zijlijn) *Mnl. fragm.* 1, 274 [vl. 15e e.]

hoeftsweringe -sweeringhe subst. hoofdpijn *Van den vos Reyn.* 270b [zholl. 1479] *Mirakelboeck* 2(2x) [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]

hoeftteeken subst. voornaamste bewijs *Blome d. Doochd.* 110 [holl. c.1485]

hoeghscoutet hoichscholtes(s) subst. hoogschout (vgl. WNT VI, 1021) *Br. handel Eng.* 1, 894 [brab. 1452] *Rek. v. Nijm.* 3, 224; 228 [geld. 1526]

hoeyhuys subst. hooischaar *R. v. Amst.* 38 [holl. 1413]

hoekensvleysch subst. vlees van een geitebokje *Boec van medicinen* 114 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

hoeker* 2 **houck-** subst. schip voor de hoekvisserij *K. v. Brielle*² 234(3x); 235; 252(2x); 253(2x); 257 [zholl. 1527]

hoekinwerc subst. bokkevellen *Br. Middelburg* 2, 50 [wmnl. 1325]

hoelden

hoelden 1 onder **houden**

hoelsaet subst. maanzaad (vgl. **heul** (II)) *Jonghe Lanfranc* 19 [wvl. c.1450]

hoelt 7 **hoet** 'hout' (z. **hout** (V), bet. 1) *Stadr. Almelo* 39 [ov. 1489] *Corpus-Gysseling I* 1165 [zholl. 1286]

hoemen 7 z. **hovetman** *R. v. Gouda* 282 [zholl. 1521]

hoemispape subst. priester die assisteert bij het celebreren van de hoogmis *Rek. aflath.* 40 [brab. 1451]

hoemswortel subst. 'wilde bryonie' (ed. 276) *Boec van medicinen* 157 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

hoenderkot subst. kippenhok *Marg. v. Lymborch* 7b [brab. 1516]

hoene subst. klager *Versl. O.V.R.* 4, 138 [nomnl. 2e h. 16e e. (1425)] *Versl. O.V.R.* 4, 145 [nomnl. 18e e. (1428)]

hoenichvaet **hoenyckvatt** subst. honingvat *Rek. v. Nijm.* 3, 215 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 3, 267 [geld. 1526]

hoenychton onder **honychtoen**

hoenixspynde subst. kast om honing in te bergen *Rek. v. Nijm.* 3, 165 [geld. 1523]

hoenrethijns subst. pacht die in hoenders voldaan moet worden (t.w. aan de landheer) *R. v. Gorinchem* 66 [holl. 1407]

hoenrevleisken subst. kippevlees(je) **BRUGM.**, *Verspr. serm.* 30 [st. 1476]

hoep 1 *hoepges werpen*, zeker hazardspel spelen *R. v. Gouda* 114 [zholl. 1488-'95]

hoepman subst. hopman *Rek. v. Nijm.* 8, 95 [geld. 1543] *Rek. v. Nijm.* 8, 171 [geld. 1544]

hoeppe 7 'hop' (z. **hoppe**) *Stadr. Almelo* 39 [ov. 1489]

hoepschepell onder **hoppescepel**

hoererije subst. hoererij *Sermonen* 179 [brab. na 1540]

hoerhuus subst. spreekkamer *Exordium magnum* 20 [nomnl. 1e h. 15e e.]

hoerntgensstuver subst. zekere munt (vgl. **horntgijs-gulden**) *R. v. Amst.* 282 [holl. 1452-'94]

hoernvye subst. 'hoornvee' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 96 [zholl.utr. 1481]

hoeslaken **hoeselaycken** **hoesselaecken** **hoyslaicken**
hoes- **hois-** subst. laken voor 'hosen' (vgl. **hose**) *Bronnen Rijnsburg* 891 [zholl. 1482] *Bronnen Rijnsburg* 899 [zholl. 1483] *Bronnen Rijnsburg* 980 [zholl. 1494] *Bronnen Rijnsburg* 988 [zholl. 1495] *Bronnen Rijnsburg* 996(2x) [zholl. 1496] *Bronnen Rijnsburg* 1012 [zholl. 1498] *Bronnen Rijnsburg* 1021 [zholl. 1499] *Bronnen Rijnsburg* 1030(2x) [zholl. 1500]

hoestel 1 onder **hovetstal**

hoet 7 onder **hoeft**

hoetwolle **hoed-** subst. ? *R. v. Amst.* 74(2x); 130 [holl. 1452-'94]

hoevereysinghe onder **hoefreysinghe**

hof 1 subst. 'logement, herberg' (ed. 1, 217) **DIRC** v. **DELF**, *Tafel* 3, 437 [nholl. 1480]

hofbewaerder subst. 'opzichter over een park of een tuin, hovenier' (Hwb) *Seven wijze mannen* 33a [zholl. 1479]

hofeygen adj. tot een hof behorend (vgl. **hofhorich**) *Versl. O.V.R.* 7, 152 [holl. 1554 (1460)]

hofflaitgen subst. 'krulzuring' *Synon. mnl. plantenn.* 281 [? 2e h. 15e e.]

hoffruyn subst. paard van het 'hof' (d.i. van de abdij) *Bronnen Rijnsburg* 831 [zholl. 1453]

hoffsmyt 3 onder **hoefsmit**

hofghelt subst. ? *Rek. v. Leiden* 2, 22 [zholl. 1425]

- hofslutinghe*** 3 -tynghe subst. 'het verbod aan een gerechtshof gezonden, om kennis te nemen van de eene of andere zaak' *Dagb. v. Gent* 2 86 [wmnl.vl. 1467-'90]
- hofstede*** 1 ho(e)fstat subst. 'tuin' (ed. 356) MOORS, *Oorkondentaal* 236 [wlimb. 1341] MOORS, *Oorkondentaal* 334 [wlimb. 1397]
- hofstedegelt** subst. 'huistins' (vgl. **hofstede**, bet. 2) *Rek. v. Gouda* 317 [holl. 1438]
- hofstrate** subst. hoofdweg *Van den vos Reyn.* 110b [utr.ovl. c.1375]
- hofswyn** 'aan een hof of heer op te brengen varken' (Hwb) *Reg. bisdom Utrecht* 615(nx); 616(nx) [holl.utr. 1385 {c.1300}]
- hofwijn** subst. 'hovenierster' (Hwb) *Coninx summe* 336 [holl.brab. 1437]
- hoge*** 1 -ghe 1 goets hoghens, 'opgewekt, vrolijk' (vgl. **hoghe** (II), bet. 3) J. CELE, *Sermoenen* 51 [holl.utr. c.1410] 2 -suchten, 'diep zuchten' (Hwb 5e art., sub bet. 2) *Marialeg.* 1 348 [holl. 1479]
- hogen** 1 1.1 intr. in prijs of gewicht stijgen *R. v. Gorinchem* 312(nx) [holl. 1436] 2.1 subst. opbod (bij een veiling) *Tol v. Iersekerood* 28 [vl. 1470] *Tol v. Iersekerood* 30; 31 [brab. 1475] *Tol v. Iersekerood* 41; 42 [brab. 1482]
- hogetidich*** 3 hoech- hooch- adj. 'feestelijk' *Biēnb.* 2 396 [holl.utr. 1458] *Lev. v. S. Clara* 54 [brab. 1491]
- hoggebyle** 6 onder **haggebyle** *Versl. O.V.R.*
- hoichheerlijckheyt** subst. 'hooge heerlijkheid, halsheerlijkheid' (Hwb) *Cromstrijen* 248 [brab. 1492]
- hoichscholtes(s)** onder **hoeghscountet**
- hoichtijtgelt hoechtyet-** subst. geld om op een feestdag te verteren *Rek. v. Nijm.* 3, 115 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 8, 66 [geld. 1542]
- hoy** subst. 'hui, wei' (Hwb 2e art.) *Janus* 14 370 [nomnl.vl. eind 15e e.]
- hoyaert** subst. ? *Rek. van Gent* 4, 37 [ovl. 1377]
- hoyberch hoey-** subst. hooiberg *R. v. Gouda* 561(2x) [zholl. 1527]
- hoyduk** subst. 'hoofddoek' (ed. 1, 193) *Br. handel Eng.* 1, 193 [? 1325]
- hoyke*** 1 hey- subst. 'priesterkleed' (ed. 114) *Kaetspel* 35 [vl. 1481]
- hoymeyer** subst. grasmaaier *Rek. v. Nijm.* 5, 118 [geld. 1534]
- hoyscuere** subst. 'hooischuur' (Hwb) *Eng. hss.* 1, 256 [wmnl.ovl. 2e kw. 14e e.]
- hola** interj. 'wacht eens' (WNT, bet. 4) *Marg. v. Lymborch* 85b [brab. 1516]
- holden** 1 onder **houden**
- holdinge** 1 onder **houdinge**
- holinge** 1 -ghe subst. het maken van gaten (in een oorkonde) *Oorkb. Gr. Dr.* 1, 392 [nomnl. 1365] *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 30 [nomnl. 1377] *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 35 [nomnl. 2e h. 15e e. {1378}]
- holpipe** subst. 'roerfluit' (orgelregister; Vente 1942, 31) *Ann. em.* 20, 254 [vl. 1529]
- holtaccyze** 7 z. **houtsijts** *Rek. v. Nijm.* 4, 1 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 61 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 144 [geld. 1530]
- holtenar** subst. houthandelaar *R. v. Tiel* 25 [geld. 1454]
- holtgewas** subst. houtgewas, levend hout (bomen e.d.) *Rek. v. Nijm.* 6, 139 [geld. 1539]
- holthovich** adj. verplicht om een hoeveelheid hout aan de heer te leveren *Reg. bisdom Utrecht* 743 [ov. 1384-'93]

- holtroef** subst. 'houtroof, het met geweld wegnemen van eens anders bosch' (Hwb) *Drentsche rechtsbr.* 166 [nomnl. c.1475 <1428>]
- holtsmyt** subst. timmerman *Lavinge* 33 [geld.ov. 1502]
- holtsnider** 3 onder **houtsnidere**
- holtvoet** subst. 'een bepaalde maat, een voet van die waarmede hout gemeten wordt' (Hwb; vgl. ook MNW XI s.v. **holtvoet** (II)) *Versl. O.V.R.* 4, 150; 151 [nomnl. 2e h. 16e e. <1463>]
- homesbouc** subst. missaal voor de hoogmis *Beffroi* 2, 303 [wvl. 1488-'94]
- homicide -cidie** subst. doodslag *Br. Middelburg* 1, 319 [wmnl. 1480] *Br. Middelburg* 1, 338 [wmnl. 1507]
- homodichheit** 7 overmoed (z. **hoochmoedicheit**) *Hist. gen.* 4, 682 [utr.geld. c.1520]
- hondecreeft** subst. 'hondenslager' (Hwb) *R. v. Amst.* 171; 182; 183 [holl. 1452-'94]
- hondegat** subst. ? *Rek. v. Hattem* 139 [geld. 1465]
- hondeleeder** subst. jager die de honden aanvoert *Cout. Vrije v. Brugge* 2, 110 [wvl. m. 14e e. ?]
- hondenhantsche** subst. handschoen van hondeleer *Rek. v. Nijm.* 5, 52 [geld. 1533]
- hondensmeere** subst. hondevet *Mnl. gen. recepten* 31 [vl. 1e h. 15e e.]
- hondertblat onderblat** subst. 'duizendblad' *Synon. mnl. plantenn.* 274 [vl. 1351] *Synon. mnl. plantenn.* 274 [wvl. 1305]
- honderdusentvolt** adj. honderdduizendvoudig BRUGM., *Verspr. serm.* 63; 64 [st. 1476]
- honderthere** subst. 'hoofdman over honderd' (Hwb) *Delftse bijbel* 1, 115b [zholl.zmnl. 1477]
- hondinne** 3 subst. teef *Florigout* 34 [vl.brab. eind 14e e.]
- hondrave** subst. 'hondsdrif, aardveil' (Braekman 1965, 94; z. ook **onderhave**) *Mnl. gen. recepten* 143 [holl. ?]
- hongaert** subst. Hongaarse wijn *Versl. O.V.R.* 7, 104 [wbrab. eind 15e e. <1463>]
- honich** adj. lasterend *Van den vos Reyn.* 112b [utr.ovl. c.1375]
- honichsmakende** adj. naar honing smakend GANSFORT, *De or. dom.* 141 [holl.nomnl. c.1500]
- honychtoen hoenychton** subst. honingvat *Rek. v. Nijm.* 4, 106 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 297 [geld. 1532]
- honne** subst. onderrechter (z. Schiller-Lübben s.v. **hunne**) *Acten Gelre Zutphen* 1, 254 [ogeld. 1392 <1390>]
- honschaf** subst. rechtsgebied van een onderrechter (z. Schiller-Lübben s.v. **hunne**-) *Acten Gelre Zutphen* 2, 53 [ogeld. c.1397 <1394>]
- honsdille** subst. 'peen' *Synon. mnl. plantenn.* 269 [? 2e h. 15e e.]
- honsmesse** subst. 'hondemis, mis goed voor een hond' (ed. 666) *Limb. sermoenen* 604 [zolim. 2e kw. 14e e.]
- honstonghe** subst. 'hondstong' (cynoglossum officinale) *Herbarius in dyetsche* 454 [vl. 1484]
- hontsappetit** subst. onnatuurlijk grote eetlust (vgl. Hwb s.v. **honthonger**) *Boec van medicinen* 160 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- hontsbloem -blome** subst. 'naam van verschillende bloemen, o.a. van de paardebloem' (Hwb) *Blome d. Doochd.* 31(2x) [holl. c.1485] *Bronnen Rijnsburg* 834 [zholl. 1454]
- hontshoeft** subst. hondekop *Mandev.*² 169(2x) [holl. 1462]
- hontsvel** subst. hondevel *Tocht v. J. v. Blois* 200 [zholl. 1361-'62]

- hoochbaeljuscip** subst. het ambt van hoogbaljuw *Dagb. v. Gent* 1 129 [wmnl.vl. 1467-'90]
- hoochbootsman hoichboits- hoechboetsman** subst. 'hij die in rang op den opperstuurman volgt' (Hwb) *Br. handel Eng.* 1, 963 [zholl. 1461] *Br. handel Eng.* 1, 1034 [zholl. 1470] *Versl. O.V.R.* 4, 342 [holl. 1466]
- hoochdragelheit** subst. hoogmoed GANSFORT, *De or. dom.* 159 [holl.nomnl. c.1500]
- hoochghelt hoichgelt** subst. opcenten, verhooggeld (vgl. WNT s.v. **hoogen**) *Rek. v. Nijm.* 7, 108 [geld. 1541] *Br. handel Eng.* 1, 1205 [brab. 1483]
- hoochschoe** subst. hoge schoen *Mirakelboeck* 66 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>]
- hoochtidich** 3 onder **hogetidich**
- hoochtijtsdach** subst. hoge feestdag *Lev. v. S. Clara* 19 [brab. 1491]
- hooernisse** subst. 'het hooren' (ed. 202) JAN VAN LEEUWEN 69 [brab. 1543]
- hoofden** intr. 'zich vasthechten' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 447 [nholl. 1469]
- hoofmestijt** subst. tijd van de hoogmis *Bouc v. Audienc.* 98 [wmnl.vl. 1370-'78]
- hooftcavel** subst. ? *Bouc v. Audienc.* 275 [wmnl.vl. 1370-'78]
- hooftharinc** subst. haring die in de ton met de kop tegen de duigen gelegd wordt *Br. Middelburg* 3, 363; 364 [wmnl. 1533] *Br. Middelburg* 3, 573 [wmnl. 1e h. 16e e.]
- hooftharnasch** subst. voornaamste wapenen *R. v. Amst.* 180 [holl. 1452-'94]
- hooftkettel** 2 onder **hovetketel**
- hooftschool -e** subst. 'stadsschool' (WNT VI, kol. 968) *R. v. Amst.* 211 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 518 [holl. c.1500]
- hoofenzoen** subst. voornaamste zoengeld *Br. Middelburg* 1, 344 [wmnl. 1519]
- hooftwissche** subst. wsch. aanvoerder (vgl. Kil. **hoofdwisch**) *Sticht. exempelen* 98 [?]
- hoolwortel*** 1 **hoel-** 1 **langhe -**, 'gemene pijpbloem' (*aristolochia longa*) *Herbarius in dyetsche* 445 [vl. 1484] 2 **ronde -**, 'ronde aristolochia' (*aristolochia rotunda*) *Herbarius in dyetsche* 446 [vl. 1484]
- hoon** 7 pl. hoeden (z. **hoet** (I) *Br. Middelburg* 3, 230(nx) [wmnl. 1511]
- hoop** 1 **1.1** subst. zekere maat, hoeveelheid (m.b.t. hout) *Brab. jachtrecht* 92 [brab. eind 17e e. <1486>] 2.1 **bij den -**, 'in zijn geheel' (i.t.t. in dagloon; WNT s.v. **hoop** (I), sub bet. III) *R. v. Haarl.* 2; 59; 260 [zholl. 1e h. 16e e. <1540>] 2.2 **over - over knoop**, als é én massa *Br. handel Eng.* 2, 668 [zholl. 1547]
- hoopwerc** subst. 'aangenomen werk' (Hwb) *Br. Middelburg* 3, 220 [wmnl. 1506]
- hoord** 1 onder **horde**
- hoornouck** subst. versterkte hoek aan pakken en zakken *Ann. em.* 24, 459 [zvl. c.1550]
- hoorsatijnge** 1 onder **orsatinge**
- hoorsuster*** 2 **hoer-** subst. kloosterzuster die een andere zuster begeleidt, als deze met mensen van buiten spreekt *Biographieën* 28, 261 [geld.ov. c.1480] *Kl. v. Diepenv. hs.* 263; 283 [geld.ov. 1534]
- hoorvruchten hoervrochten** trans. bebouwen buiten de gevestigde vruchtwisseling *Woordgeografie* 163(1e pl.) [obrab. 1403] *Woordgeografie* 163(2e pl.) [obrab. 1496]
- hootcost** subst. 'gerechtskosten der 'hooftvaart' of der hoofdbank' (Stallaert s.v. **hoofcost**) *Versl. O.V.R.* 7, 82 [wbrab. c.1600 <1498>]

hopcoper

hopcoper subst. hophandelaar *R. v. Haarl.* 232 [zholl. 1e h. 16e e. <1523>]

hopelijk* 1 -lic adv. hoopvol, vol vertrouwen *Marg. v. Lymborch* 96b [brab. 1516]

hopen trans. 'van hop voorzien' (WNT s.v. **hoppen** (I)) *Br. Middelburg* 1, 105 [wmnl. 16e e. <15e e.>]

hopexsisenair subst. ontvanger van de hopaccijns *Rek. v. Leiden* 1, 457 [zholl. 1424]

hoplant subst. 'land waar hop wordt verbouwd' (Hwb) *R. v. Breda* 38 [nbrab. eind 14e e.]

hoplant hoppe- subst. mantel gemaakt van laken en gevoerd met eekhoornvel (vgl. Stallaert s.v. **hoppe**) *Tocht v. J. v. Blois* 139(2x); 144; 187(3x); 198 [zholl. 1361-'62]

hopmaet hoppemate 1 subst. inhoudsmaat voor hop *Rek. v. Gouda* 316 [holl. 1438] 2 het ambt van hopmeter *R. v. Haarl.* 233 [zholl. 1e kw. 16e e. <1523>]

hopmeter subst. hopmeter *R. v. Haarl.* 233(4x) [zholl. 1e kw. 16e e. <1523>]

hoppelant onder **hoplant**

hoppemate onder **hopmaet**

hoppenazijn subst. azijn van hoppenbier *Tocht v. J. v. Blois* 111 [zholl. 1361-'62]

hoppenbiervercoper subst. verkoper van uit hop gebrouwen bier *O. rek. v. Dordr.* 86 [zholl. 16-17e e. <1351>]

hoppenschuyp hoppeschup(p) subst. schop waarmee men hop opschept *Rek. v. Nijm.* 3, 215 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 4, 296 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 5, 64 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 115 [geld. 1534]

hoppesac subst. zak met hop (WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 496; 497(2x) [wmnl. 1545]

hoppescepel hoepschepell subst. schepel waarmee hop wordt geschept *Rek. v. Gouda* 316 [holl. 1438] *Rek. v. Nijm.* 8, 70 [geld. 1542]

hoppeschup(p) onder **hoppenschuyp**

hoppestake subst. 'klinkstang voor de hop' (WNT s.v. **hop** (II), Koppel. en Samenst.) *R. v. Nedersticht* 1, 243 [holl.utr. 1527]

hoppewan subst. wan waarmee hop wordt gezuiverd *Rek. v. Gouda* 316 [holl. 1438]

hopvercoper subst. hopverkoper *R. v. Haarl.* 232(2x) [zholl. 1e kw. 16e e. <1523>] *R. v. Haarl.* 233(3x) [zholl. 1e kw. 16e e. <1523>]

hopwercker subst. vervoerder van hop *R. v. Haarl.* 232(2x) [zholl. 1e kw. 16e e. <1523>]

horde 1 **hoer- hoird hoord hordt** subst. 'ruit- of tralie-werk tot het ziften van kleine aardappels, grind, sintels en derg.' (WNT s.v. **horde** (I), bet. 3) *Rek. v. Nijm.* 3, 150; 168 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 200 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 3, 338; 339(3x) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 110 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 5, 191 [geld. 1539]

hordemaker subst. hordenmaker *Rek. v. Leiden* 1, 355 [zholl. 1419] *Rek. v. Leiden* 2, 95 [zholl. 1426]

horden 1 trans. 'met horden bezetten' (Hwb) *K. v. Schieland* 211 [zholl. 15e e. <14e e.>]

horden 3 onder **hordijn**

hordwaghen 6 l. *cordewaghen* kruiwagen *Mirakel-boeck* 48(2x) [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]

hordijn* 3 -den adj. 'van mat- of vlechtwerk, teenen' (Hwb) *Br. Middelburg* 3, 388 [wmnl. 1540]

hordt 1 onder **horde**

horen* 1 **hoe-** intr. 'behoren, betamen' (ed. 304 n.3) *Kl. v. Diepenv. hs.* 304 [geld.ov. 1534]

horenboem subst. 'hoekspar, hoek of graatbalk' (Stallaert) *Rek. van Gent* 4, 47 [ovl. 1377]

horencater subst. 'hoereerder' (Hwb s.v. hoerencater) *Mnl. dram. poezie* 179 [brab. 1e h. 16e e.]

horenteghel subst. hoekkeperpan (vgl. Hollestelle 1961, 68) *R. v. Gorinchem* 53 [holl. 1399]

horich* 1 hoe- adj. kenbaar *Exordium magnum* 46 [nomnl. 1e h. 15e e.]

horinge 1 **heuringhe** 1 subst. het horen (in rechte; vgl. Hwb, bet. 2) *Bouc v. Audienc.* 53 [wmnl.vl. 1370-'78] 2 prediking *Levens v. Jezus* 208 [wvl. 1332]

horre subst. 'hoer' (z. hoere) ZERBOLT, *Mnl. vert.* 82 [geld. c.1430]

horreepnagel subst. ? *Rek. v. Rotterdam* 73 [zholl. 1427]

hospitaelsch adj. 'gastvrij' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 351 [nholl. 1480]

hospitaelsuster subst. non die zich aan de verpleging wijdt *Syoens kroniek* 415 [zovl. c.1540]

hostage -ghe 1 subst. onderkomen, onderdak *Dagb. v. Gent* 1 265 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 'gijzelaar' (ed. 114) *Kaetspel* 108(2x) [vl. 1481]

hosteel* 1 -teil *sijn - nemen*, 'zijn intrek nemen' (Hwb) *Leven van Lutgart* 64 [wlimb. c.1300]

hostellaige subst. belasting die buitenlandse kooplieden moeten betalen voor de opslag van hun koopwaren (vgl. FEW IV, 493b) *Br. Middelburg* 3, 203 [wmnl. 1500]

hostie 1 os- 1 subst. 'schijfje van ongezuurd brooddeeg' tot bezegeling van een (open) brief, enz.' (WNT, bet. 3) *Tocht v. J. v. Blois* 236 [zholl. 1361-'62] 2 hostie (MNW, bet. 2 'misoffer' is onjuist; vgl. L.C. Michels, *Filologische opstellen* II, (Tjeenk Willink, Zwolle 1958), 98-99) *Spiegel historiael* I 3, 15 [wvl. c.1350] *Roman van Lancelot* 2, 71 [vl.brab. c.1320] *Jhesus collacien* 219(2x) [nholl.vl. c.1480]

houchboot 7 z. **hoeboot** *Br. Middelburg* 2, 397 [wmnl. 1493]

houck 2 onder **hoec**

houcker 2 onder **hoeker**

houckersvisch subst. vis gevangen door een 'hoeker' *K. v. Brielle*² 252 [zholl. 1527]

houcqstael subst. huur voor een uitstalplaats op een hoek *Br. Middelburg* 3, 192 [zeholl. 1499]

houctorrekin subst. hoektorentje *Dagb. v. Gent* 2 203 [wmnl.vl. 1467-'90]

houcvaert houck- subst. (tijd van de) hoekvisserij *K. v. Brielle*² 253; 256(4x) [zholl. 1527] *K. v. Brielle*² 324 [zholl. 1543]

houde 6 *eenre* - l. *eenrehant* *Mnl. geest. ged. enz.* 36 [limb. eind 15e e.]

houde* 1 **hauwe** subst. peulvrucht (z. **houde** (I), bet. 4) *Versl. O.V.R.* 7, 53 [wbrab. c.1600 (1500)]

houdelijk* 1 -like adv. 'gaarne; comp. liever' (Hwb, bet. 1) *Leven van Lutgart* 81 [wlimb. c.1300]

houdeliken adv. 'goedgunstig' (Hwb, bet. 2) *Coninx summe* 340 [holl.brab. 1437]

houden 1 **helden ho(e)lden** 1.1 trans. voeden, de kost geven G. GROOTE, *De simonia* 15(1e pl.) [ov. c.1450]

1.2 bezwaren, kwellen *Frensweger hs.* 110 [nomnl. c.1480] 2.1 intr. overeind, staande blijven (van personen) *Mnl. geest. proza* 220 [wmnl.brab. c.1400] 2.2 'zich verzetten' (Hwb 1e art., bet. III, 6) *Spiegel der sonden* 2,

28 [geld. 1434-'36] 3.1 *enen - an zijn bort*, 'iem. aanklampen' (Hwb s.v. **helden** (II), sub bet. I, 1) *Leven van Lutgart* 128 [wlimb. c.1300] 3.2 *wat - op enen*, een wrok koesteren tegen iemand *Stichtige punten* 164 [geld.ov. c.1475]

houdenesse* 1 **-nisse** 1 subst. 'bewaring' (Hwb, bet. 1) *R. v. Zierikzee* 282 [wmnl. 1485] 2 recht *Br. handel Eng.* 2, 351 [zholl. 1526]

houdere* 1 **houder houwer** 1 subst. 'onderhouder, inachtnemer' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 256 [nholl. 1480] 2 'spuikom of spuiboezem' (MNW XI s.v. **houwer**) *Br. Middelburg* 1, 636(2x) [wmnl. na 1545]

houdinge* 1 **hol-** subst. gebod, voorschrift G. GROOTE, *De simonia* 19 [ov. c.1450]

houphout hupen- subst. 'hout waarvan men hoepen (hoepels of banden voor vaten enz.) maakt' (WNT s.v. **hoephout**) *R. v. Haarl.* 127 [zholl. c.1450 (1443)]

houpplycke subst. soort haakbus *Dagb. v. Gent* 2 307 [wmnl.vl. 1467-'90]

houtcleercoopere haudcleedercooper subst. opkoper van oude kleren, handelaar in tweedehandskleren *Dagb. v. Gent* 1 114 [wmnl.vl. 1467-'90] *Leugemeete* 170 [vl. 1537]

houtcoelmaet subst. het ambt van houtskoolmeter *R. v. Amst.* 597(2x); 598 [holl. voor 1533]

houtcoper houd- -cooper -kooper subst. houthandelaar, 'houtkooper' (Hwb) *R. v. Gouda* 123 [zholl. 1488-'95] *Ann. em.* 35, 93 [wvl. 1303] *Br. Middelburg* 2, 79 [wmnl. 1536] *O. rek. v. Dordr.* 87 [zholl. 16-17e e. (1351)]

houteloos adj. zonder verband *Br. handel Eng.* 1, 284 [zholl. 1521]

houtschilder -scilder subst. sjouwer (z. WNT s.v. **houtschild**) *R. v. Amst.* 115; 210; 225 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 486 [holl. 1494-1512]

houtschildt -scilt subst. 'benaming voor de eene vaste corporatie vormende sjouwerlieden' (uitsl. te Utrecht; WNT) *Gild. v. Utr.* 2, 480 [zholl.utr. 1551] *Archief Utrecht* 5, 99 [utr. 1447]

houtsnidere* 3 **holtsnider** subst. 'houtzager' *Rek. v. Nijm.* 1, 162 [geld. 1421] *Rek. v. Nijm.* 1, 215 [geld. 1425] *Rek. v. Nijm.* 1, 375 [geld. 1428]

houttuyn houthuyen houtuyn houtuun hout(t)huyn subst. 'timmerwerf' (Hwb) *Br. Middelburg* 1, 444 [zholl. 1301] *Br. Middelburg* 3, 112 [wmnl. 1457] *R. v. Amst.* 138; 241 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 377; 378; 418 [holl. 1494-1512]

houtvlot subst. (rood) verfbad van hout getrokken (vgl. De Nie, 136-137 en z. WNT s.v. **vlot** (V)) *Draperie Haag* 346 [zholl. c.1655 (c.1515)]

houtwerc* 1 **hautweerc** subst. houtmateriaal, het aan hout benodigde (bouw)materiaal *Syoens kroniek* 200 [zovl. c.1540]

houtwerckersambocht subst. timmerliedengilde *Br. Middelburg* 3, 200 [wmnl. 2e h. 15e e.]

houwe* **hau-** subst. 'uitgestrektheid grond, waarop het hout geregeld gehakt of geveld wordt' (Stallaert s.v. **houw**) *Syoens kroniek* 208; 212; 218 [zovl. c.1540] *Versl. O.V.R.* 4, 500(2x) [geld. 2e h. 16e e. (1539)]

houwer 1 onder **houdere**

houwer 1 subst. 'ploegmes' (Hwb, bet. 2) DIRC v. DELF 18 [nholl. 1480]

hovel 3 onder **hevel**

hovescap subst. notabelen *Frensweger hs.* 179 [nomnl. c.1480]

hovet 1 **hondert** **hoefde** of **hoijen**, 'witte affodiel, affodielletie' *Herbarius in dyetsche* 448 [vl. 1484]

hovetketel* 2 **hooftkettel** subst. gerstenmeel waarin dolik gemengd is (vgl. *TNTL* 27 (1908), 200-205) *Mnl. lexicogr. noten* 202(2x) [wvl. 1307]

- hovetsende** 7 z. **hovetsonde** *Leven van Lutgart* 107 [wlimb. c.1300]
- hovetstal*** 1 **hoestel** subst. buit (vgl. lat. *manubiae* in de Vulgaattekst) *Delftse bijbel* 1, 205b [zholl.zmnl. 1477]
- hubarich** adj. huwbaar, volwassen *Sticht. exempelen* 89 [brab. 16e e.]
- hubertzbeelde** subst. beeld van S. Hubertus *Rek. v. Nijm.* 7, 138 [geld. 1541]
- hude** 1 onder **hoede**
- hudezout huden-** subst. zout voor het looien van huiden *K. v. Hulst* 69 [vl. 1399] *K. v. Hulst* 143 [vl. eind 16e e. <1507>]
- hudze** subst. rommel, prullen (vgl. WNT s.v. **huts** (III)) *Evang. Spinr.* 22a [vl.holl. 1515-'20]
- huecksteen** 3 onder **hoecsteen**
- huede** 1 subst. last, vracht *Br. handel Eng.* 1, 1071 [zholl. 1472]
- huedebarck** subst. een soort bark *Br. handel Eng.* 2, 299 [? 1523]
- huedeman** onder **hoedeman**
- hueffijser** onder **hoefiser**
- huekenlever** subst. lever van een geitebokje (vgl. **hoe-kijn**) *Boec van medicinen* 115 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- huel** 1 onder **heul**
- huelen** 1 **heu-** **enen -**, trans. vaststellen in welke groep iemand moet prijsschieten (vgl. WNT s.v. **heulen**, bet. I, b) *Br. Middelburg* 1, 152 [wmnl. 1509] *Br. Middelburg* 1, 648 [wmnl. 1e h. 16e e.]
- huemst** 7 z. **heemse** *Mnl. gen. recepten* 31; 84; 92 [vl. 1e h. 15e e.]
- huepelbraem** subst. egelentier, 'hondsroos (*Rosa canina*)' (Braekman 1965, 94) *Mnl. gen. recepten* 34 [vl. 1e h. 15e e.]
- hueremeester** subst. 'huurder' (Hwb) *R. v. Zierikzee* 188 [wmnl. 1466 <1455>]
- huerknecht** subst. huurling (Kil. **huerknecht** 'mercenarius') *R. v. Gorinchem* 255 [holl. 1517] *Sp. d. Volc.* 115 [limb. 1466]
- huetsticken** intr. hoeden met borduursel versieren *Beschr. Leeuwarden* 1, 385 [nmnl. 1534]
- huevelrugghich** adj. gebocheld (lat. *gibbosus*) *St. Aug. hantboec* 168 [holl. c.1430]
- hueverdekenscip** onder **overdekenscip**
- huflant huff-** subst. het bij een boerderij behorende land (vgl. **hoeve**) *Register St. Truiden* 293 [wlimb. 1253] *Register St. Truiden* 278; 280 [wlimb. 1257] *Register St. Truiden* 284 [wlimb. 1270]
- huyckevaecster** subst. 'koppelaarster' (Hwb; vgl. WNT s.v. **huikefaak**) *R. v. Amst.* 127 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 127 [holl. 1452-'94]
- huycoper** subst. handelaar in huiden *Versl. O.V.R.* 6, 572 [zholl. 1539]
- huydexcijs huydeexcijs** subst. accijns op huiden (vgl. **hudesijs**) *R. v. Amst.* 327 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 600 [holl. voor 1533] vgl. onder **huutasijns**
- huysbacker** subst. die in eigen huis bakt *R. v. Haarl.* 167 [zholl. 2e h. 15e e. <1483>]
- huysbasten** 6 onder **huysbesten** *R. v. Steenberg*
- huysbesten** *huysbasten* l. **huysbesten** subst. pl. vee *R. v. Steenberg* 111 [wmnl.brab. eind 16e e. <1532>]
- huyschrek** subst. sprinkhaan *Levens v. Jezus* 26 [wvl. 1332]
- huysdach** subst. werkdag *R. v. Amst.* 439 [holl. 1494-1512]
- huysgedoemt** subst. 'huisraad' (Hwb) *R. v. Nedersticht* 1, 147 [holl.utr. 1523 <1504>]

huysmeester

huysmeester huus- subst. bestuurder van een gasthuis *Archief Utrecht* 2, 172(3x) [holl. 1538] *Leugemeete* 40 [vl. 1475]

huysmoeder huus- 1 subst. 'moeder van het gezin' (Hwb) *Delftse bijbel* 1, 237a [zholl.zmnl. 1477] 2 vrouw die aan het hoofd van een inrichting staat (vgl. **moeder** (II), bet. 4) *Br. Middelburg* 1, 517; 519 [wmnl. 1544]

huysrente subst. huisrente *Archief Utrecht* 2, 169 [holl. 1538]

huysruyminge subst. 'afstand of ontruiming van een huis' (Hwb) *K. v. Brielle*² 308 [zholl. 1538]

huysier subst. deurwaarder *Br. handel Eng.* 2, 40 [brab. 1492]

huysstormige subst. huisvredebreuk *Versl. O.V.R.* 7, 74 [wbrab. 18e e. (1447)]

huystimmerman huus- -tymmerman subst. 'timmerman voor de huisbouw, in onderscheiding van scheepstimmerman' (WNT s.v. **huis**, Samenst.) *R. v. Reimersw.* 54 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1491)] *R. v. Zierikzee* 55 [zholl. 1423] *R. v. Amst.* 365 [holl. 1494-1512]

huyswerdinne subst. huisvrouw, echtgenote *Marialeg.* 2 177 [brab. 16e e.]

huim subst. 'malrove' (ed. 276) *Boec van medicinen* 176 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

huis- zie onder **huus-**

huit 7 'inhoudsmaat voor droge waren' (z. **hoet**) *Register St. Truiden* 169 [wlimb. 1259]

huldigen enen iet -, 'iemand iets met een eed van trouw beloven' (Hwb) *Gedenkw. Gelderland* 3, 224 [geld. 1400]

hulpghecite *hulpt ghecite* 1. *hulpghecite* subst. hulpgeroep *Mnl. geest. rijmen* 290 [brab. c.1420-'60]

hulpighe subst. helpster *Spiegel d. m. b.* 233 [wvl. begin 15e e.]

hulpsam adj. nuttig SUSO, *Horologium* 203 [brab. c.1350]

hulpsamheit subst. 'behulpzaamheid' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 93 [nholl. 1469]

hulpsamich adj. behulpzaam *Br. handel Eng.* 2, 240 [zholl. 1517] *Br. Middelburg* 3, 103 [wmnl. 1455] *Br. Middelburg* 1, 507 [wmnl. 1471-'84] *Br. Middelburg* 1, 510 [wmnl. 1500]

hulpscap subst. onderlinge hulpverlening G. GROOTE, *De simonia* 27 [ov. c.1450]

hulstwortel subst. wortel van de 'hulst' (steekpalm) *Mnl. gen. recepten* 64 [vl. 1e h. 15e e.]

hultgen 7 'eene in Vlaanderen gebruikelijke maat voor droge waren' (MNW s.v. **heltkijn**) *Rek. v. Nijm.* 8, 76(3x) [geld. 1543]

humilieren trans. vernederen (vgl. Rh. Gl.) *Marialeg.* 2 238 [wvl. eind 15e e.]

humstwort subst. 'heemst, wilde malve' (Braekman 1965, 94) *Mnl. gen. recepten* 35 [vl. 1e h. 15e e.]

hundebloeme subst. 'stinkende kamille' *Synon. mnl. plantenn.* 278 [wvl. c.1200] vgl. onder **hontsbloem**

hunrecoren -corn subst. een soort haver *Register St. Truiden* 305 [wlimb. 1258] *Register St. Truiden* 286 [wlimb. 1270]

hupenhout onder **houphout**

hurt 7 'mat van gevlochten teenen' (z. **horde**) *Mnl. gen. recepten* 23 [vl. 1e h. 15e e.]

hurvrugh subst. een soort vrucht *Register St. Truiden*

213 [wlimb. 1262]

husevercoopinghe onder **huusvercopinge**

husinge* 1 **-ghe huesinghe** 1.1 subst. behuizing, logies *Frensweger hs.* 229 [nomnl. c.1480] 2.1 - *doen*, onderdak, logies verschaffen *Boeck v. d. voirs. g.* 171; 174; 180 [nholl. c.1470]

hutsen 1 **hutssen** 1 intr. loten *K. v. Hulst* 112(5x) [vl. eind 16e e. <1528>] 2 met muntstukken dubbelen (vgl. **hutselen**) *Br. Middelburg* 3, 327 [zholl. 1525] *R. v. Gorinchem* 218 [holl. 1482-1501] *R. v. Gorinchem* 216 [holl. 1515]

hutsinge **hutssinge** subst. loting (met behulp van dobbelstenen) *Br. Middelburg* 3, 258 [wmnl. 1516] *Br. Middelburg* 3, 302 [wmnl. 1521]

hutspot 5 subst. hutspot of vlees (klapstuk) bestemd voor hutspot *K. v. Brielle*² 232 [zholl. 1527]

huuf 7 'huig' (z. **huuch**) *Mnl. zegeningen* 299 [vl. 2e kw. 15e 'e.]

huurlinc* 3 **huerlinck huyr-** subst. 'huurder van een huis' *Br. Middelburg* 2, 32(2x) [wmnl. 1542]

huus- zie ook onder **huys-**

huusbant subst. 'echtgenoot' (ed. 1, 217) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 222 [nholl. 1469]

huusdelinghe subst. (af)scheiding van (twee) huizen *Kamper schepenacten* 293 [ov. 1344]

huusgenoot* 3 **-genot** subst. iemand die in dienst is van een klooster *Register St. Truiden* 93 [wlimb. c.1257]

huushere* 1 **huys-** subst. echtgenoot *Mnl. geest. proza* 227 [wmnl. c.1450]

huuslooc* 3 **-loec** 1 subst. 'huislook, donderbaard' (in het MNW zonder citaat) *Mnl. gen. recepten* 25 [vl. 1e h. 15e e.] *Boec van medicinen* 194 [zholl. utr. 2e h. 14e e.] 2 'knoflook' (ed. 443) *Herbarius in dyetsche* 443(2x) [vl. 1484]

huusmaecker subst. 'timmerman, de werkman die deelen van huizen maakt' (Hwb) *R. v. Amst.* 366 [holl. 1494-1512]

huusmuier subst. 'muurkruid' (Braekman 1970, 432) *Mnl. gen. recepten* 26; 35 [vl. 1e h. 15e e.]

huuspappel subst. 'groot kaasjeskruid' (ed. 289) *Boec van medicinen* 135(2x) [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

huuspere subst. tamme peer *Boec van medicinen* 142 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

huusraet* 1 **huis-** *te - zijn*, wsch. thuis zijn *Doct. des tijts* 203 [holl. 1486]

huussittenluyden subst. pl. huiszittende armen *R. v. Amst.* 518 [holl. c.1500]

huussitter* 1 **huys-** subst. huiszittende arme *Br. Middelburg* 1, 508 [wmnl. 2e h. 15e e.]

huusvercopinge **husevercoopinghe** subst. verkoop van huizen *R. v. Amst.* 584 [holl. 1503] *R. v. Amst.* 581 [holl. voor 1540]

huutasijns subst. huidenaccijns *Br. Middelburg* 2, 157; 160; 220 [zholl. 1366]

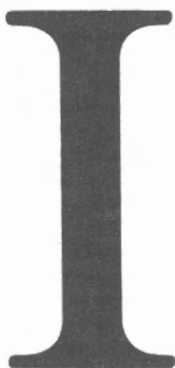
huuten 1 onder **uten**

huve 7 z. **hoeve** *Br. handel Eng.* 1, 1075 [brab. 1472]

huvetten intr. leerlooien *K. v. Hulst* 111 [vl. eind 16e e. <1528>]

huwe 7 houweel (z. **houw(e)**) *Dagb. v. Gent* 1 284 [wmnl. vl. 1467-'90]

huwe 7 z. **huut** *K. v. Hulst* 111; 112(nx) [vl. eind 16e e. <1528>]



icksaet subst. ijkzaad (= raapzaad; raapzaad werd gebruikt om schepels te ijken, vgl. ed. 3, 64 en 8, 70) *Rek. v. Nijm.* 4, 296 [geld. 1532]

idel 1 **ydel** 1.1 adj. 'niet drachtig' (ed. 356) *MOORS, Oorkondentaal* 158 [wlimb. 1379] 2.1 *idele harinc*, 'haring zonder hom, kuit of reuzel' (WNT s.v. *ijl* (III), bet. 1) *R. v. Amst.* 497 [holl. 1494-1512]

idelen 1 *hem* -, zich ledigen, ledig maken *TAULER-hss.* 237 [vl.wbrab. 1446]

iekich* 1 **hiekech** *hiekeghe werke*, 'een verband van vette, ongewassen wol' (Braekman 1965, 94) *Mnl. gen. recepten* 135 [wvl. 1305]

iente subst. naad, reet (vgl. WNT s.v. *engte*, bet. 3) *Br. Middelburg* 1, 471 [zeholl. voor 1547]

ierapigre subst. een zeker electuarium *Boec van medicinen* 178 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

ierst 1 onder eerst

iersttijts adv. 'in den beginne, in den eersten tijd' (Hwb) *Rinclus* 38 [brab. 2e h. 14e e.]

ieveldaet 4 Dit is een leesfout van Meijer (vgl. *Bouwstoffen* nr. 150), er staat *oeveldaet*. *Kamper spreekw.* 28 [wov. 1550]

ignorancie -c(i)e **ingnorancie** subst. 'onwetendheid' (Rh. Gl., bet. 1) *Brab. jachtrecht* 40 [brab. c.1453] *Brab. jachtrecht* 52 [brab. c.1456] *Dagb. v. Gent* 2 282(2x) [wmnl.vl. kort na 1515] *Br. Middelburg* 2, 43 [vwmnl. c.1509] *Br. Middelburg* 2, 19 [brab. 1524] *Br. Middelburg* 2, 26 [brab. 1533] *Br. Middelburg* 1, 623 [brab. 1536] *R. v. Amst.* 344; 413 [holl. 1494-1512] *K. v. Hulst* 40 [vl. 1488]

ignoreren trans. 'niet weten, onkundig zijn van' (Rh. Gl., bet. 1) *Syoens kroniek* 188 [zovl. c.1540] *Br. handel Eng.* 2, 68 [brab. 1496]

yachtich 3 onder **jachtich**

yamersanck subst. klaagzang *BRUGM., Verspr. serm.* 85 [st. 1476]

yckerman subst. ijker *Versl. O.V.R.* 5, 521 [zholl. 2e h. 16e e. (1439)]

yckormeester subst. ijker *Versl. O.V.R.* 5, 533 [zholl. 1493]

ijckmeester yck- subst. ijker *R. v. Amst.* 379 [holl. 1494-1512] *Br. Middelburg* 2, 435 [wmnl. 1512]

yde 7 'ooi' (z. ye) *R. v. Steenberg* 101 [wmnl. brab. eind 16e e. <1508>]

ydelgoet subst. haring zonder hom, kuit of reuzel (vgl. WNT s.v. **ijl** (III), bet. 1) *Ann. em.* 24, 434 [zvl. 1427]

yderman pron. 'iedereen' (Hwb s.v. **iederman**, vgl. MNW s.v. **ieder**) *Drentsche rechtsbr.* 176 [nomnl. c.1550]

ydoniteyt subst. geschiktheid *Dagb. v. Gent* 1 77 [wmnl. vl. 1467-'90]

ydool subst. afgodsbeeld *Mandev.*² 142; 143(2x); 147(2x); 148(2x); 150 [holl. 1462]

ydromanthie subst. waarzeggerij waarbij water geduid wordt *Mandev.*² 199 [holl. 1462]

ydropike subst. waterzucht *Mnl. gen. recepten* 51 [vl. 1e h. 15e e.]

yersch adj. Iers *Tocht v. J. v. Blois* 192 [zholl. 1361-'62]

yerstdaiges onder **eerstdaechs**

yerstmaels adv. vroeger, tevoren *Br. handel Eng.* 2, 648 [brab. 1546]

yerstdaiges onder **eerstdaechs**

ijfslot *ijsslot* 1. *ijfslot* subst. tak van een taxis (vgl. WNT s.v. **ijf**) *Cam.-rek. Deventer* 5, 143 [geld.ov. 1379]

ijfte yvette hijft subst. 'klimop' (Braekman 1965, 94) *Mnl. gen. recepten* 139 [wvl. 1305] *Mnl. gen. recepten* 53; 69 [vl. 1e h. 15e e.]

yhoopt 1 onder **gehoopt**

ykerscip subst. het ambt van ijker *Ann. em.* 4, 241(2x) [vl. 1487]

ykinge subst. het ijken *Br. Middelburg* 3, 139 [wmnl. 1474]

ylient *ilende bootschap*, dringende boodschap *Rek. v. Nijm.* 8, 174; 175 [geld. 1544]

ylinghe subst. haast *Exordium magnum* 54 [nomnl. 1e h. 15e e.]

ymagineerlic adj. in de verbeelding bestaand (lat. *imaginabilis*) *Mnl. Boethius-vert.* 206 [zovl. c.1470]

ymantz 7 'iemand' (z. **iemant**) *Stadr. Nijmegen* 164 [geld. 1498]

ymmell subst. 'inboedel' (ed. 3, 109 n.4) *Rek. v. Nijm.* 3, 109 [geld. 1522]

ynlijc 1 onder **innelijc**

ijnnegewijnnen 1 onder **ingewinnen**

yntgelt subst. inktgeld, voor inkt verschuldigd bedrag *Rek. v. Nijm.* 4, 248 [geld. 1531]

ijnwonijnge 3 onder **inwoninge**

yo 7 adv. 'altijd' (z. **ie**) *Biographieën* 29, 27 [geld.ov. c.1480]

yoielec 3 onder **joylijc**

yolier 7 onder **juliere**

ypocacy subst. bezinksel *Janus* 14 360a [nomnl. vl. eind 15e e.]

ypokrosie subst. huichelarij *Biēnb.*² 211 [holl. utr. 1458]

ypoteke -teque -theke subst. 'pandrecht; onderpand' (Stallaert s.v. **hypotheeck**) *Brieven van Dorp* 9; 11 [wmnl. 1534] *Syoens kroniek* 323; 324(2x); 326(3x); 328 [zovl. c.1540] *Br. Middelburg* 1, 515 [wmnl. 1528] z. onder **hypotheke**)

ypothekeren -quieren -tequeren trans. 'tot onderpand stellen' (WNT s.v. **hypotheek**, Afl.) *Br. Middelburg* 3, 186 [vl. 1498] *Br. Middelburg* 1, 147 [wmnl. 1500] *Br. Middelburg* 3, 354 [vl. 1531]

ypotine

ypotine subst. nijlpaard, hippopotamus (vgl. ed. 296; var. hs. B *ypotames*) *Mandev.*² 227 [holl. 1462]

yris subst. 'wit edelgesteente' (ed. 308) *Mandev.*² 186 [holl. 1462]

yrreperabel onder **irreparabel**

yrstdachs onder **eerstdaechs**

ijschdryvonge ysch- subst. het (voort)drijven van het ijs *Rek. v. Nijm.* 5, 129 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 154 [geld. 1539]

yselwater subst. water uit de IJssel *Biographieën* 29, 11 [geld.ov. c.1480]

yserbleeck subst. bladijzer (vgl. **blic**) *Rek. v. Nijm.* 2, 172 [geld. 1512]

ysere 7 ijzerkruid, verbena (z. **iserne**) *Naturen bloeme* 1, 228 [limb. 1314-'22]

yserepontwerck onder **iserenpontwerck**

yserindraet subst. ijzerdraad *Br. handel Eng.* 1, 733 [zholl. 1440]

yserprover subst. 'keurmeester van het ijzer' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 402 [zholl.utr. 1443]

yservord 6 l. *yserhard*, z. **iserhart** *Synon. mnl. plantenn.* 300 [wvl. 1305]

ijsnagel ysenaghel 1 subst. 'hoefnagel met groote spitse koppen voorzien, die op ijs en sneeuw gebruikt worden' (WNT s.v. **ijs**, Samenst.) *Rek. aflaath.* 118 [brab. 1451] 2 'spijker van ijs' (Hwb) *Eng. hss.* 1, 237 [wmnl. na 1458]

ysschenholt onder **esschenhout**

ysschenpaete subst. loot, tak van een es *Rek. v. Nijm.* 8, 218(5x) [geld. 1544]

ijsskaer subst. 'het kruien van het ijs; ook een door het kruien ontstane ijssdam' (WNT s.v. **ijs**, Samenst., enz.) *Rek. v. Nijm.* 8, 240 [geld. 1544]

ijsslot 6 onder **ijfslot** *Cam.-rek. Deventer*

ytlic 7 -lick 1.1 adj. elk (z. **itlijc**) *Frensweger hs.* 220(2e pl.) [nomnl. c.1480] 2.1 subst. ieder (z. **itlijc**) *Frensweger hs.* 216; 217(2x); 220(1e pl.); 231; 236; 245; 247; 248 [nomnl. c.1480] vgl. onder **etzelick**

ytzont adv. thans (Schiller-Lübben s.v. **itzunder**) *R. v. Tiel* 100 [geld. 1497]

yuyen 7 ui (z. **enioen**) *Br. handel Eng.* 1, 857 [zholl. 1444-'47] z. onder **eijuijn**

yvette onder **ijfte**

ywenhout subst. 'tamariske' *Synon. mnl. plantenn.* 299 [vl. 1483]

ywijs subst. 'huls' (ed. 277) *Boec van medicinen* 200 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

illigible ille- illy- adj. onverkiesbaar *Dagb. v. Gent* 173; 76; 77(2x) [wmnl.vl. 1467-'90]

imaginacie* 1 **ymaginatie** 1 subst. 'gedachte' (Rh. Gl., bet. 2) *Kaetspel* 70 [vl. 1481] 2 mening *Br. handel Eng.* 2, 250 [zholl. 1508]

immemoriael adj. onheuglijk *K. v. Hulst* 95 [vl. eind 16e e. (1546)]

immeuble adj. onroerend (vgl. **onmeubel**) *Br. Middelburg* 1, 519(2x) [wmnl. 1544] *Br. Middelburg* 1, 99 [wmnl. 1548]

impedieren trans. belemmeren, hinderen, verhinderen *Syoens kroniek* 216 [zovl. c.1540] *Br. handel Eng.* 2, 334 [brab. 1525]

impediment subst. 'belemmering' (Rh. Gl.) *Gem. gronden N.-Brab.* 340 [brab. 1478]

imperacie subst. beschikking (vgl. ofr. *imperation*) *Br. Middelburg* 2, 8 [wmnl. 1456]

impetracie subst. eis *K. v. Hulst* 53 [vl. 1500] *Tol v. Iersekeroord* 70 [brab. 1504]

impetrant subst. verzoeker *Tol v. Iersekeroord* 70(2x) [brab. 1504] *Br. handel Eng.* 2, 257 [zholl. 1518] *Br. handel Eng.* 2, 370 [zholl. 1528] *Br. handel Frankrijk* 1, 297 [zholl. 1519] *Br. handel Frankrijk* 1, 306 [zholl. 1520] *Br. handel Frankrijk* 1, 320 [zholl. 1523] *Br. Middelburg* 1, 98(3x); 99 [wmnl. 1548]

imponeren trans. opleggen *Draperie Haag* 341(2x) [zholl. 1460]

impoost onder **impost**

importantie -cie subst. belang, belangrijkheid *Br. Middelburg* 2, 437 [wmnl. c.1513] *Br. Middelburg* 2, 71 [brab. 1519] *Br. Middelburg* 3, 841 [wmnl. 1524] *R. v. Haarl.* 192 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Syoens kroniek* 217 [zovl. c.1540]

importuyn adj. onbeschaamd *Br. handel Eng.* 2, 506 [zholl. 1541]

importunicheit in- 1 subst. onbeschaamdheid GANSFORT, *De or. dom.* 99 [holl.nomnl. c.1500] 2 opdringerigheid *Eerste bliscap* 106 [geld. c.1470]

impositie -cie inposicie subst. 'eene heffing door de overheid opgelegd; belasting, impost' (WNT) *R. v. Amst.* 384(3x); 385 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 612 [holl. 1497] *Tol v. Iersekeroord* 72; 73 [vl. 1506] *Br. handel Frankrijk* 1, 292 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 339 [zholl. 1530] *Br. handel Frankrijk* 1, 346 [zholl. 1532] MOORS, *Oorkondentaal* 153 [wlimb. 1379] *Br. handel Eng.* 2, 182 [zholl. 1512] *Br. Middelburg* 3, 206(2x); 207 [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 3, 233 [wmnl. voor 1512] *Br. Middelburg* 3, 244 [zholl. 1512] *Br. Middelburg* 2, 70(2x); 71(2x); 72(2x) [brab. 1519]

impost -poost inpoost subst. 'eene heffing door de overheid opgelegd; belasting' (WNT; vgl. ofr. *impost*) *Br. Middelburg* 2, 78(2x) [wmnl. 1534] *Br. Middelburg* 2, 79(2x) [wmnl. 1535] *Br. Middelburg* 3, 370(4x); 371(2x); 373(2x) [wmnl. voor 1536] *Br. Middelburg* 2, 473 [wmnl. 1536] *Br. Middelburg* 2, 81 [wmnl. 1541] *Br. Middelburg* 2, 486 [wmnl. 1546] *Br. handel Eng.* 2, 415 [brab. 1532] *Br. handel Eng.* 2, 588 [brab. 1545] *Br. handel Frankrijk* 1, 374 [brab. 1544] *Br. handel Frankrijk* 1, 412; 413 [zholl. 1549]

impostmeester subst. accijnspachter *Br. Middelburg* 2, 78 [wmnl. 1533]

impresinghe subst. 'inprenting, instorting' (ed. 202) JAN VAN LEEUWEN 16 [brab. 2e h. 15e e.]

inabel onder **inhabel**

inachtich 6 l. *machtich* 'in staat om iets te doen' (MNW) BRUGM., *Verspr. serm.* 125 [nomnl. c.1470]

inademen intr. inblazen (in myst. zin; hetz. als (*in*)geesten, z. onder geesten) *Mystiek brevier* 1, 38 [geld. 16e e.]

inalsoevarde conj. indien *Br. handel Eng.* 2, 274 [zholl. 1520]

inbaren trans. inplanten (lat. *ingignere*) *Sp. d. Volc.* 151; 189 [limb. 1466]

inbeelde subst. 'inprenting' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 419 [nholl. 1480]

inbijt 1 subst. maaltijd *Br. handel Eng.* 2, 292 [zholl. 1523]

inbinden 1 1 trans. '(stroo) op het dak bevestigen (?)' (Hwb, bet. 3) *Rek. van Holland* 1, 436 [holl. 1346] 2 'neerhouden' (in de weverij m.b.t draden; WNT, bet. A, I, 4) *Draperie Haag* 311 [zholl. c.1625 <1523>]

inbitter adj. 'zeer bitter' (ed. 224) JAN v. L., *Vijf man.* 106 [brab.nomnl. c.1425]

inblicken intr. 'naar binnen stralen' (ed. 202) JAN VAN LEEUWEN 193 [brab. 1543]

- inbliventheit** subst. 'immanentie' (ed. 202) JAN VAN LEEUWEN 178 [brab. 1543]
- inblivinghe** subst. wat in iemand blijft, hem blijft *Mnl. geest. proza* 253 [zovl. 1460]
- inbrant** subst. inbranding G. APPELMANS, *Glose* 91 [obrab.limb. c.1350]
- inbrekinge* -ghe** subst. 'het berooven van iemand van zijne zedelijke vrijheid' (Hwb, bet. 3) *Blome d. Doochd.* 84 [holl. c.1485]
- inbringen* 1 -brengheh innebringhen** trans. invoeren *R. v. Haarl.* 251; 253 [zholl. 1e h. 16e e. (1538)] *Br. handel Eng.* 2, 415 [brab. 1532]
- inbrocken** trans. brokkelend ergens in doen (vgl. **brocken**) *Kamper spreekw.* 61 [wov. 1550]
- inbrouwer** subst. die in de stad bier brouwt *Gild. v. Utr.* 2, 146 [zholl.utr. 1526]
- inciteren -sitieren** trans. 'opwekken, aansporen' (Rh. Gl.) *Brab. jachtrecht* 34 [brab. 1611 (1429)] *Frensweger hs.* 105 [nomnl. c.1480]
- incivile** adj. onbillijk *Br. Middelburg* 2, 19 [brab. 1524]
- inckelheit** subst. enkelvoudigheid (lat. *simplicitas*) *Mnl. Boethius-vert.* 207 [vl. 1470]
- inclaer** adj. 'uiterst helder' (ed. 224) JAN v. L., *Vijf man.* 188 [brab.nomnl. c.1425]
- inclaveren** trans. 'insluiten' (Hwb) *Bouc v. Audiënc.* 341 [wmnl.vl. 1370-'78]
- inclinaci(e)** 1 subst. 'neiging' (ed. 80) BARTH. ENGELSMAN 98 [holl. 1485] 2 'inclinatie' (astron. term; WNT, bet. B, 2) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 366 [ovl. 1463]
- incoep** subst. inkoop, aankoop *Syoens kroniek* 213; 341 [zovl. c.1540]
- incoem** *income*, subst. pl. inkomsten' (ed. 349; vgl. WNT s.v. **inkom**) MOORS, *Oorkondentaal* 307 [wlimb. 1396]
- incomelinc* 1 incomme-** subst. 'nieuw lid in een gild of ambacht' (WNT s.v. **inkomeling**, bet. 2) *Br. Middelburg* 3, 547(2x) [wmnl. 1546]
- incomen** 1 intr. 'in iemand opkomen' (Hwb, bet. 7) *Stichtige punten* 128 [geld.ov. c.1475]
- incommelinc** 1 onder **incomelinc**
- incommeninge -ghe** subst. 'opbrengst, inkomsten' (Hwb) *R. v. Amst.* 342; 370; 382 [holl. 1494-1512]
- incommer** subst. die intreedt, lid wordt (van een gilde) *K. v. Hulst* 84 [vl. eind 16e e. (1461)] *Br. Middelburg* 3, 540; 541(5x) [wmnl. 1546] *Br. Middelburg* 3, 560(2x) [wmnl. 1547]
- incompst(e)ghelt** onder **incomstegelt**
- incomste 1 -compst 1** subst. opneming in een genootschap *Br. Middelburg* 1, 137 [wmnl. 1484] *Br. Middelburg* 3, 318(1e pl.) [zholl. 1523] *Br. handel Eng.* 2, 415 [brab. 1532] 2 geld betaald voor opneming in een genootschap, intreegeld *Br. Middelburg* 3, 320 [wmnl. 1523] 3 'inkomsten' (in het MNW zonder citaat) *Br. Middelburg* 3, 318(2e pl.) [zholl. 1523]
- incomstegelt -compst(e)ghelt** subst. geld betaald voor opneming in een genootschap, intreegeld *Br. Middelburg* 1, 137 [wmnl. 1484] *Br. Middelburg* 3, 292(2x) [wmnl. 1520] *Br. Middelburg* 3, 541(2x); 542; 543(2x) [wmnl. 1546]
- inconvenient -nyent 1** subst. ongemak, ongerief *R. v. Haarl.* 234 [zholl. 1e h. 16e e. (1524)] *K. v. Brielle*² 212 [zholl. 1491] *K. v. Brielle*² 251 [zholl. 1527] *K. v. Brielle*² 288 [zholl. 1535] *K. v. Brielle*² 331 [zholl. 1546] *Br. handel Frankrijk* 1, 299 [zholl. 1519] *Br. handel Frankrijk* 1, 342 [zholl. 1530] *R. v. Amst.* 125; 134 [holl. 1452-'94] *R.*

v. *Amst.* 315; 426; 490; 491 [holl. 1494-1512] *Dagb. v. Gent* 1 157; 164; 168; 169; 172 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 narigheid, kwaad *Br. Middelburg* 3, 181 [wmnl. 1497] *Br. Middelburg* 3, 213 [wmnl. 1504] *Br. Middelburg* 1, 464 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 2, 28 [wmnl. 1536] *Br. Middelburg* 1, 633 [wmnl. 1545] *Tol v. Iersekeroord* 79 [brab. 1512] 3 nadeel *Br. Middelburg* 2, 417 [wmnl. 1502] *Br. Middelburg* 2, 434 [wmnl. 1512] *Br. Middelburg* 2, 442 [wmnl. 1517] *Br. Middelburg* 2, 19; 20 [wmnl. 1524]

incoren trans. bij keuring toelaten, goedkeuren *R. v. Gouda* 130 [zholl. 1488-'95]

incorporacie -cye -tie subst. inlijving *Bronnen Rijnsburg* 879(4x) [zholl. 1480] *Bronnen Rijnsburg* 883; 884 [zholl. 1481] *Bronnen Rijnsburg* 894 [zholl. 1482]

incorporeren 1 trans. opnemen in een groter geheel, invoegen *Gem. gronden N.-Brab.* 212 [brab. 1464] *Gem. gronden N.-Brab.* 217; 218 [brab. 1465] *Dietsche warande* 4, 499 [obrab. 1487] *Dagb. v. Gent* 2 57; 234 [wmnl.vl. 1467-'90] *M. v. H., Boek b. g.* 305 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.] *Tol v. Iersekeroord* 57 [brab. 1496] *Br. Middelburg* 3, 164 [wmnl. 1491] *Br. Middelburg* 1, 517 [wmnl. 1544] 2 inlijven *Bronnen Rijnsburg* 1022 [zholl. 1499] 3 'bedenken, overwegen, ter harte nemen' (Rh. Gl.) *Marg. v. Lymborch* 35a [brab. 1516]

incorporeringhe -ieringhe 1 subst. 'menging' (ed. 80) BARTH. ENGELSMAN 157 [holl. 1485] 2 communie MAUBURNUS, *Scala* 161 [geld.ov. 1558]

incorrumpeerlicheyt subst. 'onbederfelijkheid' (ed. 80) BARTH. ENGELSMAN 105 [holl. 1485]

increperen trans. honen, uitschelden, fel berispen (vgl. ofr. *increper*) *Blome d. Doochd.* 53 [holl. c.1485]

incrigen 1 intr. 'zijn intrek nemen, ergens heen gaan' (Hwb, bet. II) *Leven van Lutgart* 41; 181 [wlimb. c.1300]

incurreren intr. in iets vallen *Br. handel Frankrijk* 1, 413 [zholl. 1549]

indacht subst. het beginnen met een werk BRUGM., *Verspr. serm.* 51 [st. 1476]

indaginghe -ghynghe subst. daging, dagvaarding *K. v. Hulst* 18 [vl. 1409] *Dagb. v. Gent* 1 97 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 250 [wmnl.vl. kort na 1515]

indeloos 3 onder endeloos

indempne adj. schadeloos (gesteld) *Br. handel Frankrijk* 1, 408 [zholl. 1548]

indersch adj. 'inwendig' (ed. 29 n.) *Spiegel d. m. b.* 29 [wvl. begin 15e e.]

inderst 1 onder innerst

indictie 1.1 subst. cyclus van 15 jaar; *in de eerste* enz. -, in het eerste enz. jaar van de lopende 'indictie' *Br. Middelburg* 3, 185 [wmnl. 1498] MOORS, *Oorkondentaal* 270 [wlimb. 1322] MOORS, *Oorkondentaal* 304 [wlimb. 1396] *Br. handel Frankrijk* 1, 293 [zholl. 1518] *Br. Middelburg* 3, 143 [wmnl. 1478] *Br. Middelburg* 1, 513 [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 3, 351 [wmnl. 1531] 2.1 *brief van* -, instructiebrief *Br. Middelburg* 2, 490 [wmnl. 1549]

indies conj. indien *Ann. em.* 24, 454 [zvl. c.1542]

indifferentelicke adv. zonder onderscheid *Br. handel Frankrijk* 1, 416 [brab. 1549]

indignatie -cie 1 subst. 'ongenade' (Rh. Gl.) *R. v. Amst.* 300; 382 [holl. 1494-1512] *Br. handel Eng.* 2, 65; 70 [brab. 1495] *Br. handel Frankrijk* 1, 260 [nholl. 1507] *Br. handel Frankrijk* 1, 413 [zholl. 1549] *Versl. O.V.R.* 7, 23 [wmnl. 18e e. (1533)] *Dagb. v. Gent* 1 115; 116;

indijcsch

303 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 284 [wmnl.vl. kort na 1515] 2 verontwaardiging *Sermonen* 231 [brab. na 1540]

indijcsch adj. binnendijks *K. v. Hulst* 70 [vl. 1399]

indirectelick adv. indirect, niet rechtstreeks *R. v. Haarl.* 261 [zholl. 1e h. 16e e. <1541>] *R. v. Haarl.* 273 [zholl. 1e h. 16e e. <1544>] *Br. Middelburg* 3, 321 [brab. 1523]

indirectelicken -liken adv. indirect *K. v. Brielle*² 332; 333 [zholl. 1546] *Br. Middelburg* 1, 515 [wmnl. 1528]

indrifft* 1 -drifft subst. 'het drijven van vee in eene weide, een bosch, enz.' (Hwb, bet. 1) *Versl. O.V.R.* 4, 500 [geld. 2e h. 16e e. <1539>]

indringinge subst. indringing (lat. *impressio*) MAUBURNUS, *Scala* 151 [geld.ov. 1558]

indriven 1 intr. in iemand komen *Sp. d. Volc.* 135 [limb. 1466]

induceren -eeren 1 trans. 'overreden, of door overreding tot iets nopen, opwekken' (WNT, bet. A) *K. v. Brielle*² 323 [zholl. 1542] *Dagb. v. Gent* 1 281 [wmnl.vl. 1467-'90] *Zedenmisdrijven* 405 [nholl. 1548] *Br. Middelburg* 1, 459 [wmnl. na 1517] *Br. Middelburg* 1, 424 [wmnl. 1520] *Br. Middelburg* 3, 324 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 2, 488; 491 [wmnl. 1549] 2 invoeren, instellen (vgl. Rh. Gl.) *Syoens kroniek* 428 [zovl. c.1540]

induc(t)ie subst. 'aansporing, overreding' (WNT, bet. A) *Br. Middelburg* 1, 395 [wmnl. na 1518] *Ann. em.* 30, 11 [wvl. 1472]

indulgence subst. 'aflaat, kwijschelding' (Rh. Gl) *Rek. aflaath.* 16; 18; 20(2x); 22(2x); 23(2x) [brab. 1451]

industrie subst. 'ijver' (WNT, bet. A) *Syoens kroniek* 433 [zovl. c.1540]

induwen trans. induwen, indrukken *R. v. Gouda* 104 [zholl. 1488-'95]

ineenstorten intr. samensmelten *Marialeg.* 1 388 [holl. 1479]

ineenvergaderen trans. verzamelen BRUGM., *Verspr. serm.* 44 [st. 1476]

ineenvloeyen intr. samenvloeien *Sp. d. Volc.* 367 369 [limb. 1466]

ineenwerken trans. door elkaar werken *Jhesus collacien* 202 [nholl.vl. c.1480]

ineysschinghe subst. 'aantrekking' (ed. 202, waar ook *ineyscinghe* en *inheyschinghe* worden opgegeven) JAN VAN LEEUWEN 81 [brab. 1543]

infereren trans. besluiten, concluderen *Br. handel Frankrijk* 1, 342 [zholl. 1530]

inficeren trans. infecteren, besmetten (vgl. lat. *inficere*) *Blome d. Doochd.* 31 [holl. c.1485]

infigieren trans. (een akte) door een andere heensteken *Auden. meng.* 1, 266; 267 [ovl. 15e e. <1263>]

infixeren trans. (een akte) door een andere heensteken *Leugemeete* 29 [vl. 1459]

inflanmen* 1 -vlammen subst. 'ontvlamming' (lat. *inflammare*; ed. 203) SUSO, *Horologium* 203 [holl.brab. c.1460]

influncie subst. 'wil, begeerte, wens, verlangen' (Rh. Gl. s.v. *influentie*, bet. 2) *Marg. v. Lymborch* 100a [brab. 1516]

informerén 1 1.1 trans. 'vormen' (ed. 79) BARTH. ENGELSMAN 136 [holl. 1485] **1.2** inlichten *Br. handel Eng.* 2, 454 [brab. 1537] **2.1** *hem - op enen*, een onderzoek naar iemand instellen *Brab. jachtrecht* 54 [brab. c.1460]

infortune subst. 'ongeluk' (vgl. Rh. Gl. s.v. *infortu-*

neus) *Marg. v. Lymborch* 4a [brab. 1516]

infractie subst. inbreuk, 'schending' (z. Rh. Gl.) *Br. handel Eng.* 2, 14 [brab. 1488] *Br. handel Frankrijk* 1, 363 [brab. 1538] *Br. Middelburg* 3, 245 [zholl. 1512]

infringeren trans. schenden, overtreden *Br. Middelburg* 3, 228 [wmnl. 1511] *Br. Middelburg* 3, 398 [wmnl. voor 1541]

inganc 1 **-ghanc** 1 subst. 'manier van lopen' (ed. 80 lat. *incessus*) BARTH. ENGELSMAN 103 [holl. 1485] 2 in-trede in een klooster *Frensweger hs.* 108; 122 [nomnl. c.1480]

ingapen trans. snakken naar (lat. *inhiare*) *St. Aug. hantboec* 86 [holl. c.1430]

inge 7 z. **innich** *Limb. sermoenen* 618 [zolim. 2e kw. 14e e.]

ingeboorlinge **-ghebaerlinc** *nighevaerlinghe* 1. *inghebaerlinghe* pl. *Troyen hs.* subst. ingeborene, die in een bepaald gebied geboren is (vgl. *TNTL* 23 (1904), 297) *Troyen hs.* 1, 325 [geld.vl. 1e h. 15e e.] WIELANT, *Instructie* 72 [vl. 1e kw. 16e e. (1503)]

ingeborenheit subst. het aangeboren zijn BRUGM., *Onuitg. serm.* 89 [zolim. 1523]

ingebrouwen **innebrouwen** partc. adj. binnen de stad gebrouwen *K. v. Brielle*² 223(2x) [zholl. 1527]

ingecrigen* 1 **-crygen** trans. 'binnenkrijgen, in eene stad krijgen, b.v. gewapenden' (Hwb, bet. 1) *R. v. Amst.* 281 [holl. 1452-'94]

ingedochte subst. diepste gedachten *Tweede Rose* 126 [vl. c.1310]

ingegoten 1 partc. adj. vervuld van, verdiept in, geconcentreerd TAULER-*hss.* 214 [vl.wbrab. 1446]

ingel 1 onder engel

ingelsvaerder subst. die op Engeland vaart *Br. Middelburg* 3, 226 [brab. 1510]

ingen 1 onder engen

ingenomenheit subst. 'het bevangen of bezielde zijn met den geest Gods' (Hwb) *Hss. Ruusbr.* 173 [holl. c.1460]

ingereren *hem* -, zich ongevraagd bezig houden met *Cout. Vrije v. Brugge* 2, 117 [wvl. m. 14e e.?)

ingetogen 2 **-ghen inghe-** partc. adj. 'in zichzelf gekeerd' (Hwb) *Kl. v. Diepenv. hs.* 250 [geld.ov. 1534] MANDE, *Bijl.* 16 [brab. 15e e.] *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 154 [zholl. utr. 1518]

ingevaerlinc* 4 z. onder **ingeboorlinge** *Troyen hs.*

ingevinge* 1 **-ghevinghe** subst. heimelijke mededeling (door de duivel) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 365 [ovl. 1463]

ingewade* 1 **inghe-** subst. innerlijk, gemoed, hart (vgl. **ingedoemde**, bet. 2) *Mnl. geest. proza* 88 [holl. utr. 1439]

ingewercken intr. inwerken, werken op het gemoed BRUGM., *Onuitg. serm.* 79 [zolim. 1523]

ingewinnen* 1 **ingewijnnen** **ijnne-** trans. 'innen, invorderen' (m.b.t. boeten, vgl. **inwinnen**, bet. 1) *R. v. Nedersticht* 1, 26 [holl. utr. 1436] *R. v. Nedersticht* 1, 42 [holl. utr. 1438]

ingewortelt partc. adj. 'geworteld of vast in iets, met een pers. als ondww.' (Hwb) *Coninx summe* 498 [holl. brab. c.1420]

inghanghinghe subst. plaats waar men ingaat *Mnl. geest. proza* 253 [zovl. 1460]

inghebaerlinc onder **ingheboorlinge**

inghebliven **-blieven** intr. inblijven (in de aanh. van kapitaal e.d. dat het eigendom blijft van een stichting) *Kamper schepenacten* 241(2x) [ov. 1337]

ingheen 7 **intgheen** in de richting van, tegen (z. **entegen**)

Dialog Eggaert 188 [zholl.brab. 1543]

ingherecht adj. 'zeer rechtvaardig' (ed. 224) JAN v. L., *Vijf man.* 181 [brab.nomnl. c.1425]

ingherich adj. 'zeer gretig' (ed. 202) JAN VAN LEEUWEN 122 [brab. 2e h. 15e e.]

inghesicht subst. 'inprenting, inspiegeling' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 104 [nholl. 1469]

inghesuet partc. adj. door en door zoet TAULER-hss. 270a [brab.omnl. c.1410]

inghijnsijns 7 z. **negeenssins** *Drie con.* 186a [holl. c.1450]

ingliden intr. binnendringen *Jord. v. Quedlinburg* 122 [nbrab. 1468]

inglydinge subst. het binnendringen *Jord. v. Quedlinburg* 122 [nbrab. 1468]

ingnorantie onder **ignorantie**

ingouden -gueden trans. 'goeden in, in het bezit stellen van' (ed. 349) MOORS, *Oorkondentaal* 321 [wlimb. 1380] MOORS, *Oorkondentaal* 74 [wlimb. 1398]

ingraven* 1 **inne-** trans. uitgraven (vgl. WNT) *Brab. jachtrecht* 53(2x) [brab. c.1460]

ingravinge subst. 'omwalling' (Hwb) *R. v. Breda* 88; 89 [nbrab. 1534]

ingromantie 7 **-sie** 'duivelbezwering' (z. **nigromantie**) L. v. V., *Sp. hist.* 1, 115; 117 [brab. c.1325]

ingront subst. 'inborst' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 99 [nholl. 1480]

ingueden onder **ingouden**

ingver onder **engever**

inhabel inabel adj. 'onbekwaam, ongeschikt' (Hwb s.v. **inabel** (II)) *R. v. Zierikzee* 1, 99(2x) [wmnl. 1523] *K. v. Brielle*² 333 [zholl. 1546]

inhave subst. 'inboedel, huisraad; in 't mv.: roerende goederen' (WNT) *Leugemeete* 150 [vl. 1474]

inhebbinghe subst. bezitting *Jan v. L.-fragm.* 163 [brab. 1543-'47 (15e e.)]

inheemsch 1 adj. 'ingeboren, inlandsch' (Hwb, bet. 2) *R. v. Tiel* 128 [geld. 1542]

inhegen trans. inheien *Rek. v. Nijm.* 6, 125 [geld. 1537]

inhiberen trans. verbieden *Br. Middelburg* 2, 448 [wmnl. 1521]

inhibitie* 1 **-cie** subst. verbod *Br. Middelburg* 2, 472 [wmnl. 1536]

inhoeren intr. inwonen (vgl. Hwb s.v. **inhuren**) *Versl. O.V.R.* 2, 398 [nomnl. 1545]

inhorteren trans. aansporen *Br. Middelburg* 3, 322 [wmnl. 1524]

inhouden 1 trans. in de maag houden, niet uitbraken *Marialeg.* 1 385 [holl. 1479]

injureeren onder **injurieren**

injurie -juerie 1 subst. schandelijke handeling *Dagb. v. Gent* 1 123 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 belediging *Br. Middelburg* 1, 422 [wmnl. na 1514] *Br. Middelburg* 1, 168 [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 3, 374 [wmnl. 1537] *Br. Middelburg* 3, 526 [wmnl. voor 1545] 3 onrecht, onrechtmatige daad *Br. handel Frankrijk* 1, 216 [nholl. 1493] *Tol v. Iersekeroord* 71 [brab. 1504] *Br. handel Eng.* 2, 457 [vl. 1537] *Br. handel Eng.* 2, 647 [brab. 1546] 4 schade *Br. Middelburg* 1, 460 [wmnl. na 1517]

injurieren -eeren 1.1 trans. kwalijk bejegenen (vgl. WNT s.v. **injurie**) *R. v. Amst.* 410 [holl. 1494-1512] 1.2 beledigen *Br. Middelburg* 1, 343 [wmnl. 1513] *Br. Middelburg* 1, 520 [wmnl. 1544] *Br. Middelburg* 3, 530 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 3, 569(2x) [wmnl. 1549] *R. v. Haarl.* 269 [zholl. 1e h. 16e e. (1542)] *R. v. Haarl.*

282 [zholl. 1e h. 16e e. (1549)] **2.1** intr. onrecht plegen *Tol v. Iersekeroord* 71 [brab. 1504]

injurieus -ioes adj. beledigend, krenkend *Br. Middelburg* 1, 330 [wmnl. 1488] *Br. Middelburg* 1, 331 [wmnl. 1489] *Br. Middelburg* 1, 341 [wmnl. 1511] *Br. Middelburg* 1, 168 [wmnl. 1528]

injurieuselicken -rioselicken adv. op beledigende, krenkende wijze *Br. Middelburg* 3, 521 [wmnl. voor 1545] *Br. Middelburg* 3, 523 [wmnl. 1545]

injurioes onder **injurieus**

injusticie subst. onrecht, onrechtvaardigheid *Kaetspel* 97 [vl. 1481]

inkeeringhe -ieringhe **1** subst. het inkeren (lat. *intro-versio* ed. 256) *Soliloquium*-vert. 241 [wmnl.omnl. c.1430] **2** plaats waar men zijn intrek neemt *Mnl. geest. proza* 252 [zovl. 1460]

inlaten **1** trans. kwijtschelden *Rek. v. Nijm.* 3, 69 [geld. 1520]

inlatinghe subst. het inlaten, binnen laten (komen) BRUGM., *Verspr. serm.* 91 [geld. 2e h. 15e e.]

inleggen* **1** **inne-** trans. aanvoeren, poneren *Br. handel Frankrijk* 1, 135 [holl. 1470]

inlegger **1** subst. helper bij het optassen van hop *R. v. Haarl.* 233 [zholl. 1e h. 16e e. (1523)]

inleiden **1** -leyden **1** trans. brengen tot (in 't alg.) *Frensweger hs.* 111; 123 [nomnl. c.1480] **2** haar 'eerste kerkgang' doen houden (van priesters m.b.t. vrouwen die een kind gebaard hebben) *Bronnen Rijnsburg* 194 [zholl. 1488 (1382)]

inlic **1** onder **innelijc**

inloet subst. afkeuringsmerkten *R. v. Amst.* 547 [holl. 1481-'96]

inlopen **1** -loepen **1** intr. binnenlopen, binnengaan *Cam.-rek. Deventer* 6, 110 [geld.ov. 1384] **2** buiten zijn oevers treden (van een rivier) *Rek. v. Nijm.* 6, 218 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 8, 207 [geld. 1544]

inloten trans. afkeuren, een 'inloet' geven (m.b.t. laken dat te kort is; vgl. onder **inloet**) *R. v. Amst.* 548 [holl. 1481-'96]

inluden **1** intr. klinken (van een stem, bazuin; lat. *insonare*) MAUBURNUS, *Scala* 165 [geld.ov. 1558] M. v. H., *Boek b. g.* 215 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

inmayen trans. 'oogsten' (Hwb) WILLEM v. H., *Ged.* 218 [holl. c.1480]

inmaninghe subst. 'uitnodiging van God of goddelijke inspraak tot vereniging met Hem' (ed. 225) JAN v. L., *Vijf man.* 129 [brab.nomnl. c.1425]

inmuere **7** z. **humore** *Mnl. gen. recepten* 51; 84 [vl. 1e h. 15e e.]

inne- zie ook onder **in-**

inne **1** adj. 'inwendig, innig' (ed.) G. APPELMANS, *Glose* 98 [obrab.limb. c.1350]

innebringen **1** onder **inbringen**

innebrouwen onder **ingebrouwen**

innech **1** onder **innich**

innekerven trans. 'inkerven, insnijden' (Hwb) *Diet-sche warande* 4, 496 [obrab. 1487]

innelic adj. inbaar, voor inning vatbaar *Syoens kroniek* 327 [zovl. c.1540]

innelijc* **1** **ynlijc** **inlic** **1** adj. innerlijk (lat. *internus*) SUSO, *Horologium* 203 [holl.brab. c.1460] **2** 'innig' (in het MNW zonder citaat) *Mnl. geest. proza* 237 [wmnl.brab. c.1445]

innerlijc* **1** **inrelic** -lec adj. 'innig, vurig' (Hwb; n.b. deze bef. ook in enkele aanhh. in het MNW) BRUGM.,

innerst*

Verspr. serm. 44; 51 [st. 1476] TAULER-*hss.* 247 [brab.omnl. c.1410]

innerst* 1 **inderst** subst. binnenste, gemoed *Levens v. Jezus* 108 [wvl. 1332]

innewaeyen intr. 'door waaïen van de wind verwoest worden' (WNT s.v. **inwaaïen**, bet. 4) *Versl. O.V.R.* 7, 30 [wbrab. eind 15e e. <1461>]

innich* 1 **-nech** adj. 'doordringend' (Hwb s.v. **inich**) *Tweede Rose* 123 [vl. c.1310]

innidich adj. 'zeer afgunstig, zeer nijdig' (ed. 225) JAN v. L., *Vijf man.* 112 [brab.nomnl. c.1425]

innocent 3 adj. 'onschuldig' *R. v. Haarl.* 243 [zholl. 1e h. 16e e. <1525>]

innoveren trans. veranderen *Tol v. Iersekeroord* 80 [brab. 1512] *Br. handel Eng.* 2, 690(2x) [brab. 1549] *Br. handel Frankrijk* 1, 350 [brab. 1536]

innuchterne 3 onder **enuchterne**

inobediencie subst. 'on gehoorzaamheid' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 1, 125 [wmnl. 1480] *Br. Middelburg* 1, 160 [wmnl. 1521] *Br. Middelburg* 1, 622 [wmnl. 1533]

inobedient(e) 1.1 adj. 'on gehoorzaam' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 1, 512 [wmnl. 1524] 2.1 subst. die on gehoorzaam is *Br. Middelburg* 1, 169 [wmnl. 1528]

inonhabel adj. onbekwaam (contaminatie van *inabel* en *onhabel*) *R. v. Gouda* 252 [zholl. 1510]

inpensich adj. 'nadenkend' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 387 [nholl. 1469]

inpijen trans. met fluitspel of trompetspel openen (m.b.t. een markt) *Stadr. Kampen* 1 [wov. 1454]

inplanten trans. 'inplanten (in den grond; in het gemoed)' (Hwb) *Sermonen* 112 [brab. na 1540] JACOB v. M., *Franc.* 40 [vl. 1e h. 14e e.] BRUGM., *Onuitg. serm.* 82 [zolim. 1523] GANSFORT, *De or. dom.* 85; 171 [holl.nomnl. c.1500] *Soliloquium-vert.* 204 [wmnl.omnl. c.1430]

inpoost onder **impost**

inportuneelick adj. hinderlijk (vgl. Rh. Gl. s.v. **importuun**) *K. v. Brielle*² 295 [zholl. 1536]

inportuniteit onder **importuniteit**

inposicie onder **impositie**

inprejudicy *acte van* -, verklaring dat een bepaalde handeling geen afbreuk zal doen aan een anders rechten *Br. handel Eng.* 2, 3 [zholl. 1485]

inprentinge 1 subst. het inprenten, op het hart drukken *Biographieën* 28, 243 [geld.ov. c.1480]

inpressi subst. 'het indrukken van iets in iets anders' (ed. 80) BARTH. ENGELSMAN 111 [holl. 1485]

inproven trans. inprenten BRUGM., *Onuitg. serm.* 108 [zolim. 1523]

inquisitie -cie subst. onderzoek *Br. Middelburg* 2, 406 [wmnl. 1498] *Br. handel Eng.* 1, 843 [zholl. 1445]

inrakenen 6 *ingherakent* l. *ingherekent* partc. 'er onder begrepen, inkluis' (Hwb) *Kamper schepenacten* 234 [ov. 1336]

inregenen* 3 **-reinen** onpers. 'inregenen' *Syoens kroniek* 344 [zovl. c.1540]

inrekenen *ing(h)erekent*, partc. 'er onder begrepen, inkluis' (Hwb; vgl. MNW s.v. **rekenen**, sub bet. I, 8) *Gedenkw. Gelderland* 2, 49 [omnl. 1351] *R. v. Utrecht* 1, 298 [holl.utr. 1413-'34] *Cam.-rek. Deventer* 5, 44 [geld.ov. 1378] *Cam.-rek. Deventer* 6, 247 [geld.ov. 1386]

inrelec 1 onder **innerlijk**

inrelic 1 onder **innerlijk**

inrelijcheit subst. innerlijkheid TAULER-*hss.* 329; 335 [brab. c.1490]

- inriden*** 2 **-rijden** *inrijdende scou(we)/scou*, 'teerschouw' (WNT s.v. **inrijden**, sub bet. I, A, 2; zie ook MNW XI i.v.) *R. v. Gorinchem* 277(2e pl.); 278; 295 [holl. 1482-1501] *R. v. Gorinchem* 279; 287 [holl. 1512] *R. v. Gorinchem* 290(2x) [holl. 1540]
- insater** - *der ewe*, wetgever G. GROOTE, *De simonia* 17 [ov. c.1450]
- inscaerp** adj. 'uiterst scherpzinnig' (ed. 225) JAN v. L., *Vijf man*. 187 [brab.nomnl. c.1425]
- inschocken** trans. naar binnen schrokken *Van den vos Reyn.* 248b [zholl. 1479]
- inscieten*** 1 **-schieten** trans. 'inzetten' (z. WNT, bet. E, 1) ZERBOLT, *Mnl. vert.* 100 [holl.utr. 1445]
- inscriptie** subst. opschrift, in de aanh. titulus *Sermonen* 451 [brab. na 1540]
- inscriven** 1 subst. 'bekladden, knoeien in een geschreven stuk' (Hwb, bet. I, 2) *R. v. Nedersticht* 1, 46 [holl.utr. 1439]
- insculdech** adj. 'schuldig' (Hwb) *Bouc v. Audienc.* 476 [wmnl.vl. 1370-'78]
- inzeel** subst. kluizenaar (vgl. du. *Einsiedel*) *R. v. Gouda* 308 [zholl. 1521]
- insen** trans. ? *Bouc v. Audienc.* 55 [wmnl.vl. 1370-'78]
- insereren** trans. invoegen *Syoens kroniek* 188 [zovl. c.1540] *Tol v. Iersekeroord* 57 [brab. 1496] *Br. handel Frankrijk* 1, 415 [brab. 1549] *Br. Middelburg* 3, 189(2x) [wmnl. 1523] *Br. Middelburg* 1, 520 [wmnl. 1544]
- insetster** subst. stichter *Stichtige punten* 110 [geld.ov. c.1475]
- insetten** 1 **inne-** 1.1 trans. onderrichten, inleiden *Stichtige punten* 206 [geld.ov. c.1475] *Marialeg.* 2 19 [holl. 1479] 2.1 - *op*, intr. de laagste prijs noemen, waarvoor iets verpacht of verkocht wordt (bij een openbare verpachting of veiling; vgl. WNT s.v. **inzetten**, bet. III, E) *Br. Middelburg* 3, 253 [wmnl. 1515]
- insettinge** 1 **-ghe** 1 subst. onderricht, inleiding *Stichtige punten* 206 [geld.ov. c.1475] 2 installatie *Mandev.*² 151 [holl. 1462]
- insiener -re** 1 subst. 'opmerkzaam beschouwer' (lat. *inspector* ed. 276) Th. a K., *De im. Chr.* 74; 152 [holl. c.1440] 2 kenner (*den oversten - alre dinghe*, t.w. God) *Frensweger hs.* 27 [nomnl. c.1480]
- insil insin** subst. 'azijn' (Braekman 1965, 94; z. **aisijl**, **aisijn**, vgl. onder **ansyl**) *Mnl. gen. recepten* 106; 107 [vl. 1e h. 15e e.]
- insinghen** trans. 'met gezang doen beginnen, openen' (WNT) *Br. Middelburg* 2, 177 [zholl. 1366]
- insinken*** 1 **-sincken** *hem -*, verzinken M. v. H., *Boek b.* g. 255 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- insinkinghe** subst. het verzinken, wegzinken in iets *TAULER-hss.* 283 [brab.omnl. c.1430]
- insinuatie -tye** subst. 'beteekening van processtukken' (WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 93 [wmnl. 1548] *K. v. Hulst* 57 [vl. 1537]
- insinueren** 1 trans. kennisgeven, officieel bekendmaken (vgl. Stallaert s.v. **insinuatie-brieven**) *Rek. afluath.* 94 [brab. 1465] *Br. Middelburg* 3, 544; 550 [wmnl. 1546] 2 'tot iets vorderen' (m.b.t. personen, WNT, bet. 1, a) *Br. Middelburg* 1, 520 [wmnl. 1544] 3 'ambtelijk, gerechtelijk betekenen' (m.b.t. een ambtelijk stuk, WNT, bet. 1, b) *Rek. afluath.* 70 [brab. 1456] *K. v. Hulst* 57(2x) [vl. 1537] *Br. Middelburg* 2, 241 [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 1, 93 [wmnl. 1548]
- insitieren** onder **inciteren**
- inslach** 1 subst. het inslaan, inkopen (vgl. MNW, bet.

A, 3) *Syoens kroniek* 340 [zovl. c.1540]

inslaen 1 1.1 trans. in elkaar slaan, stukslaan (in het MNW sub bet. I, 1 zonder citaat) *Rek. v. Nijm.* 3, 284; 287 [geld. 1527] *Versl. O.V.R.* 3, 147 [nholl. 2e h. 15e e. <c.1468>] *R. v. Amst.* 494 [holl. 1494-1512] 1.2 'opdoen, inslaan' (voorraad; in het MNW sub bet. I, 4 zonder citaat) *R. v. Amst.* 64; 74 [holl. 1452-'94] 2.1 *enen iet -*, trans. iemand doordringen, vervullen van (devotenterm, vgl. *inslach*, bet. 6) *Frensweger hs.* 50 [nomnl. c.1480] 2.2 *valen -*, 'met bedrog te werk gaan (eig.: 'vale paarden inspannen')' (Hwb) WILLEM v. H., *Ged.* 135 [holl. c.1480]

inslepen trans. '(zware vrachten) ergens in brengen' (Hwb) *R. v. Zierikzee* 206 [wmnl. 1465]

insmelten intr. versmelten, wegsmelten in iets TAU-
LER-*hss.* 283 [brab.omnl. c.1430]

insnidinghe subst. insnijding J. MATTH., *Rechtsb.* 97 [zeholl. 15e e. <c.1405>]

insolentie subst. onbeschaamdheid, brutaliteit *Syoens kroniek* 419 [zovl. c.1540]

insouten trans. 'inzouten, vleesch' (Hwb) *Oorlogen v. Albr.* 25 [holl. 1396]

inspectie 1 subst. onderzoek *Br. Middelburg* 1, 520 [wmnl. 1544] 2 het zien (m.b.t. een wissel) *Br. handel Eng.* 2, 686 [brab. 1549]

insprekinge* 1 -*ghe* subst. inblazing (t.w. van de duivel) *Sticht. exempelen* 54 [brab. c.1450?]

instaan 1 1 intr. 'in of bij iemand blijven' (vgl. *inbliven*) *Eng. hss.* 1, 114 [wmnl.zholl. c.1410] 2 aan de gang zijn *Br. handel Eng.* 1, 1011 [brab. 1467]

instal *ten installe*, onverkoopbaar, gedeprecieerd (vgl. WNT) *Br. handel Eng.* 2, 377 [zholl. 1529]

instant 3 subst. 'borgstelling' *Leugemeete* 161 [vl. 1474]

instantie -cie -cye 1 subst. 'aandrang, aansporing' (Rh. Gl., bet. 2) *K. v. Brielle*² 248 [zholl. 1527] *Br. handel Eng.* 2, 458 [? 1537] *Br. handel Eng.* 2, 601 [brab. 1547] 2 'verzoek, vordering' (in rechte, WNT, bet. B, 1) *Dagb. v. Gent* 1 209 [wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Haarl.* 189(2x) [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Br. Middelburg* 1, 348 [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 1, 349 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 1, 350 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 1, 424 [wmnl. 1520] *Br. Middelburg* 3, 299 [wmnl. 1521] *Br. Middelburg* 2, 456 [wmnl. 1525] *Br. Middelburg* 1, 513 [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 2, 465 [wmnl. 1530] 3 'rechtsgang' (WNT, bet. B, 2) *Tol v. Iersekeroord* 118 [brab. 1520] *Br. handel Frankrijk* 1, 146 [zholl. 1472] *Br. handel Frankrijk* 1, 207 [zholl. 1490] *Br. Middelburg* 3, 540 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 1, 92 [wmnl. 1548]

insteken 1 trans. 'ontsteken' (ed. 159) *Stabat Mater-vert.* 77 [zmnl. c.1550]

instel 1 subst. voorschrift *Br. Middelburg* 2, 443 [wmnl. 1517] 2 (- *van rechte*) 'het beginnen van een geding in rechten' (WNT, bet. A) *Br. Middelburg* 3, 195 [wmnl. c.1499] *Br. Middelburg* 1, 95 [wmnl. 1548]

instellen 1 trans. (stuk(ken)) inzetten (om te herstellen, te vermaken) *Br. Middelburg* 3, 65 [wmnl. 1430]

instermintlick adv. als instrument (lat. *instrumentalis*) MAUBURNUS, *Scala* 155 [geld.ov. 1558]

insterven 1 intr. afsterven *Mnl. geest. proza* 102 [wvl. 2e h. 14e e.]

instigacie subst. 'aansporing, ophitsing' (WNT s.v. *instigatie*) *Br. Middelburg* 2, 19 [brab. 1524]

instigeren trans. aansporen, ophitsen *Syoens kroniek* 416 [zovl. c.1540]

institueren 1 trans. vormen, opvoeden GANSFORT,

De or. dom. 115 [holl.nomnl. c.1500] 2 instellen *Tol v. Iersekeroord* 47 [holl. 1482-'86] *Tol v. Iersekeroord* 67 [brab. 1499] *R. v. Amst.* 316 [holl. 1494-1512] *Br. Middelburg* 1, 65(2x) [wmnl. 1515] 3 aanstellen (vgl. WNT s.v. **institueeren**, bet. 2) *Kaetspel* 12 [vl. 1481]

institutie -cie 1 subst. inrichting, instelling *Syoens kroniek* 187 [zovl. c.1540] 2 oprichting, stichting *R. v. Reimersw.* 67 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1504)] *Br. Middelburg* 1, 64 [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 3, 320 [brab. 1523] 3 instelling, vaststelling (t.w. van een ordonnantie, eigendomsrecht) *R. v. Amst.* 617 [holl. c.1497] *Gem. gronden N.-Brab.* 342 [brab. 1478] 4 'het recht om ergens binnen te komen, intrede' (Hwb) *Leven van Lutgart* 156 [wlimb. c.1300]

instoepen trans. aansteken (vgl. ed. 19) GANSFORT, *De or. dom.* 115 [nomnl. c.1500]

instormen intr. binnenstormen *Amsterd. lect.* 87 [wvl. 1348]

instructie -struxie subst. voorschrift, opdracht *Dagb. v. Gent* 1 166(2x); 172 [wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Haarl.* 260 [zholl. 1e h. 16e e. (1541)] *Dagb. v. Gent* 2 13 [wmnl.vl. 1467-'90]

insueticheit subst. het door en door zoet zijn TAU-LER-hss. 269 [brab.omnl. c.1410]

intang subst. 'anker van ijzer of hout om den vasten stand te verzekeren van beschoeiingen, paalrijen enz.' (MNW XI i.v.) *Rek. v. Leiden* 1, 42 [zholl. 1392] *Rek. v. Leiden* 2, 103 [zholl. 1426]

intasten 1 trans. 'van binnen onderzoeken' (Hwb, bet. II, 2) *Gild. v. Utr.* 2, 427 [zholl.utr. 1490]

intebreken 1 intr. 'inbreken, vijandelijk doordringen, in een land' (Hwb, bet. 1) *Leven van Lutgart* 161 [wlimb. c.1300]

inteikenen -teykenen 1 trans. 'in iets aantekenen of optekenen' (Hwb) *R. v. Amst.* 220 [holl. 1452-'94] 2 stempelen (vgl. ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 47 [nholl. 1469]

intelligencie 1 subst. intelligentie, verstand *R. v. Haarl.* 273 [zholl. 1e h. 16e e. (1544)]

intenteren trans. aanhangig maken, 'instellen' (WNT; m.b.t. een rechtszaak, een proces) *Draperie Haag* 289 [zholl. 1468] *Tol v. Iersekeroord* 71 [brab. 1504] *Br. handel Eng.* 1, 1115 [brab. 1476] *Br. handel Eng.* 2, 433 [zholl. 1533] *Br. Middelburg* 1, 84; 85 [brab. 1529] *Br. Middelburg* 3, 548 [wmnl. 1546]

intentie -cie -cye -tye subst. 'bedoeling, oogmerk' (WNT, bet. 1) *Syoens kroniek* 427 [zovl. c.1540] *Br. handel Eng.* 2, 609(2x) [brab. 1545] *Br. handel Frankrijk* 1, 332 [zholl. na 1527] *Br. handel Frankrijk* 1, 408 [zholl. 1548] *K. v. Hulst* 58 [vl. 1537] *Br. Middelburg* 1, 616 [wmnl. 1522] *Br. Middelburg* 3, 340 [wmnl. na 1525] *Br. Middelburg* 1, 623 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 3, 560 [wmnl. 1547]

intercours onder **entrecours**

interder subst. bemiddelaar (vgl. Hwb s.v. **intert**, bet. 2) *Dagb. v. Gent* 1 333 [wmnl.vl. 1467-'90]

interdiceren -eeren trans. verbieden *Draperie Haag* 310 [zholl. c.1625 (1523)] *R. v. Haarl.* 282 [zholl. 1e h. 16e e. (1549)] *K. v. Hulst* 60 [vl. 1537] *Br. handel Frankrijk* 1, 328 [zholl. 1525] *Br. handel Frankrijk* 1, 418 [brab. 1549] *Br. Middelburg* 3, 172 [wmnl. c.1495] *Br. Middelburg* 3, 368 [wmnl. 1535] *Br. Middelburg* 3, 396 [wmnl. voor 1541] *Br. Middelburg* 3, 539 [wmnl. 1545]

interdict 1 subst. verbod *Br. Middelburg* 3, 368 [wmnl. 1535] *Br. Middelburg* 2, 477 [wmnl. 1539]

interdictie

interdictie subst. interdict *Br. Middelburg* 2, 410 [wmnl. 1501]

interesseren 1.1 trans. benadelen *R. v. Gouda* 261 [zholl. 1521] *R. v. Haarl.* 264 [zholl. 1e h. 16e e. <1542>] *Tol v. Iersekeroord* 71 [brab. 1504] *Tol v. Iersekeroord* 117 [brab. 1520] *Br. handel Eng.* 2, 15 [brab. 1488] *Br. handel Eng.* 2, 668 [zholl. 1547] *Br. Middelburg* 1, 335 [wmnl. 1498] *Br. Middelburg* 1, 66 [wmnl. 1515] *Br. Middelburg* 1, 466 [wmnl. na 1532] *Br. Middelburg* 2, 76 [brab. 1533] 2.1 **geïnteressert zijn**, betrokken, gemoeid zijn (t.w. een zeker bedrag) *Br. handel Frankrijk* 1, 276 [zholl. 1513]

interfecacie subst. 'het langs elkaar heen schuiven' (ed. 80) BARTH. ENGELSMAN 127 [holl. 1485]

interineren trans. juridisch bekrachtigen (vgl. fr. *entériner*) *Syoens kroniek* 329 [zovl. c.1540]

interjecteren trans. instellen (m.b.t. appèl) *Br. Middelburg* 2, 406 [wmnl. 1498]

interlocutoor -toer -toir 1 *appointement* -, voorlopige beschikking *Br. Middelburg* 3, 842 [zholl. 1524] 2 *vonnis* -, tussenuitspraak (vgl. **interlocutorie**) *Br. Middelburg* 3, 845 [zholl. 1524] *Br. handel Frankrijk* 1, 251 [zholl. 1502]

interniëren trans. opnemen in een register *Cromstrijen* 252 [brab. 1492]

interogueren onder **interrogeren**

interpolaet adj. 'tussengevoegd' (*Leuvense bijdragen* 61 (1972), 19) JAN YP., *Medicina* 38 [vl. 1351]

interponeren trans. invoegen, tussenvoegen *Br. Middelburg* 1, 520 [wmnl. 1544]

interpretatie -cie subst. verklaring, uitlegging *R. v. Reimersw.* 27; 57 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1491>] *R. v. Reimersw.* 14; 36 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1502>] *R. v. Reimersw.* 41 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1513>] *Gem. gronden N.-Brab.* 349 [brab. 1450] G. GROOTE, *De simonia* 30(2x) [ov. c.1450] SUSO, *Horologium* 203 [brab. c.1350] *Br. handel Eng.* 2, 351 [zholl. 1526] *Br. handel Frankrijk* 1, 340 [zholl. 1530] *Br. Middelburg* 1, 548 [wmnl. 1482] *Br. Middelburg* 3, 214 [wmnl. 1504] *Br. Middelburg* 1, 622 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 1, 626 [brab. 1536] *Br. Middelburg* 2, 472 [wmnl. 1537] *R. v. Haarl.* 202 [zholl. 1e kw. 16e e. <1501>] *R. v. Haarl.* 194 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>]

interpreteren -eeren trans. uitleggen, verklaren *Br. handel Frankrijk* 1, 401 [brab. 1546] *Tol v. Iersekeroord* 130 [brab. 1529] *Br. Middelburg* 1, 548 [wmnl. 1482] *Br. Middelburg* 3, 334 [wmnl. 1525] *Br. Middelburg* 3, 549 [wmnl. 1546]

interrogeren -terogueren trans. ondervragen *Br. Middelburg* 1, 322(3x) [zholl. 1480] *Br. handel Frankrijk* 1, 293; 294 [zholl. 1518]

interrupt adj. onderbroken, afgebroken *Br. handel Eng.* 2, 255 [zholl. 1518]

intert 1 subst. (rechts)ingang (vgl. Stallaert; vgl. WNT s.v. **interd**) *Dagb. v. Gent* 1 168 [wmnl.vl. 1451] *Dagb. v. Gent* 1 174; 178 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 180 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 183 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 185 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 186; 257 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 267(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 308; 311; 320; 322 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 11 [wmnl.vl. 1467-'90]

intervenient subst. tussenkomst *Tol v. Iersekeroord* 74 [brab. 1506]

intgheen 7 onder **ingheen**

intien 1 1 trans. aantrekken, aanlokken (lat. *illicere*) *St. Aug. hantboec* 188 [holl. c.1430] 2 erbij rekenen *Rek. v. Nijm.* 3, 302; 303; 350 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 80 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 125; 168 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 6, 57 [geld. 1536]

intimatie inthi- subst. 'herdaging, tweede en laatste daging om in rechten te verschijnen' (Stallaert) *K. v. Hulst* 108 [vl. eind 16e e. <1525>] *Br. Middelburg* 3, 843 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 91(2x); 93(2x); 95 [brab. 1548]

intimeren inthi- 1 trans. bekend maken *Bouc v. Audiënc.* 62 [wmnl.vl. 1370-'78] 2 oproepen *Br. Middelburg* 3, 394 [wmnl. voor 1540] *Br. Middelburg* 3, 544 [wmnl. 1546] 3 voor de tweede en laatste maal dagen *K. v. Hulst* 52; 54 [vl. 1500] *K. v. Hulst* 111 [vl. eind 16e e. <1528>] *Br. handel Eng.* 2, 690(2x) [brab. 1549] *Tol v. Iersekeroord* 70; 71 [brab. 1504] *Tol v. Iersekeroord* 79; 80 [brab. 1512] *Br. Middelburg* 1, 166 [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 2, 30(2x) [wmnl. 1538] *Br. Middelburg* 1, 93; 98 [wmnl. 1548]

intitulatie subst. betiteling *Br. Middelburg* 1, 96 [wmnl. 1548]

intituleren trans. betitelen *Boec van medicinen* 208 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

intrec* 1 -treck subst. het naar binnen trekken (lat. *intractio*; MNW s.v. *intrecken*, bet. I, 3) *Sp. d. Volc.* 341; 353; 355; 361 [limb. 1466]

intreckende partc. adj. 'inhalig' (ed. 225) *JAN v. L., Vijf man.* 111 [brab.nomnl. c.1425]

intrecours onder **entrecours**

intreden 1 1.1 trans. 'intrappen; aan-, vasttrappen' (WNT, bet. II, 1) *R. v. Amst.* 494(2x) [holl. 1494-1512] 2.1 intr. binnengaan, ingaan *BRUGM., Verspr. serm.* 54 [st. 1476]

intricaet -trykait adj. 'ingewikkeld, moeilijk' (Hwb) *Bijdr. Ruusbroec* 15 [brab. 1461] *R. v. Tiel* 13 [geld. 1500-'50]

intronisacy subst. inhuldiging van een nieuwe bisschop *ALLAN, Gesch. Haarl.* 2, 520 [holl. 15e e.]

introniseren 1 trans. inbrengen (m.b.t. officiële stukken) *R. v. Amst.* 376 [holl. 1494-1512]

inundatie -tye subst. overstroming *Br. Middelburg* 2, 466 [wmnl. 1531] *K. v. Hulst* 56(2x) [vl. 1537]

invaderen 1 trans. aanvallen *Br. handel Frankrijk* 1, 379 [zholl. 1544] 2 binnenvallen, overvallen *K. v. Brielle*² 301; 302 [zholl. 1537] *Br. handel Eng.* 2, 440 [zholl. 1534]

inval 1 subst. soort vleesafval van geslachte dieren (maar onderscheiden van *uutval*) *R. v. Gorinchem* 201(2x) [holl. c.1400]

invallen 1 1.1 intr. 'invallen, van gedachten' (MNW, bet. 5) *Coninx summe* 276 [holl.brab. 1437] 2.1 -de eygenscape, ? *TAULER-hss.* 221 [vl.wbrab. 1446]

invasie subst. vijandelijke inval *K. v. Brielle*² 315 [zholl. 1542]

invechten 1 trans. bevechten *Blome d. Doochd.* 16 [holl. c.1485]

inventarieren -eren -orieren -oriëren even- trans. inventariseren *R. v. Haarl.* 193 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Br. handel Eng.* 1, 1220 [brab. 1484] *Dagb. v. Gent* 2 234 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 308 [wmnl.vl. kort na 1489] *Br. Middelburg* 1, 44 [holl. 1456] *Br. Middelburg* 1, 314(2x) [wmnl. 1505] *Br. Middelburg* 3, 255 [wmnl. 1515] *Br. Middelburg* 1, 67 [wmnl. 1515] *R. v. Steenberghe* 103 [wmnl.brab. eind 16e e. <1508>]

inventaris -oris eventarijs subst. inventaris, lijst *Br. handel Eng.* 1, 993 [zholl. 1465] *Br. handel Eng.* 1, 1221 [brab. 1484] *Br. Middelburg* 1, 96; 97 [wmnl. 1548] *Br. handel Eng.* 1, 878(2x) [zholl. 1450] *Br. handel Eng.* 1, 1000 [zholl. 1465]

inventie* 3 -cie subst. 'vinding, uitvinding' *Br. Middelburg* 2, 73 [wmnl. 1528]

inventorieren onder inventarieren

inverlichten trans. 'van binnen (het gemoed) bestralen; ook als znw.' (Hwb) *Eng. hss.* 2, 218 [geld.limb. c.1450]

invernemen trans. in zich opnemen (vgl. **innemen**, bet. 6) G. APPELMANS, *Glose* 98 [obrab.limb. c.1350]

investen 1 1 trans. 'in iets vastmaken' (Hwb, bet. 1) *Griseldis-novelle* 24 [omnl. c.1420] 2 inprenten, indrukken (syn. van **inprenten**) M. v. H., *Boek b. g.* 305 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

investinghe subst. indruk (lat. *impressio*) *Sp. d. Volc.* 201 [limb. 1466]

invierichlike* 1 -echleke adv. blakend van liefde (vgl. **invurich**) HADEW., *Brieven* 1, 110 [brab. 2e h. 14e e.]

invlammen 1 onder inflammen

invloeyen 1 trans. instorten BRUGM., *Onuitg. serm.* 108 [zolim. 1523]

invloet* 1 -vlot subst. 'het vloeien der rivieren naar de zee, uitwatering' (Hwb) *Mnl. fragm.* 1, 73 [wmnl.brab. c.1410]

invorderonge subst. invordering *Rek. v. Nijm.* 3, 69 [geld. 1520]

inwaden 1 intr. 'binnenstroomen, van mensen' (Hwb) *Leven van Lutgart* 198 [wlimb. c.1300]

inwaer* 2 -waers -doen, 'bewijzen, waarmaken' (Hwb) *Dagb. v. Gent* 1 87 [wmnl.vl. 1467-'90] *K. v. Hulst* 25 [vl. eind 16e e. <1416>]

inwanderen trans. binnen wandelen *Jhesus collacien* 234 [nholl.vl. c.1480]

inwendelike* 1 -lijc adj. innerlijk G. GROOTE, *De simonia* 25 [ov. c.1450]

inwerkelic adj. 'inwerkend, naar binnen werkend' (ed. 202) JAN VAN LEEUWEN 110 [brab. 2e h. 15e e.]

inwerpinge subst. het in, naar binnen werpen *Biënb.* 2 46 [holl.ut. 1458]

inweselic adj. 'immanent' (ed. 202) JAN VAN LEEUWEN 109 [brab. 2e h. 15e e.]

inweven trans. 'inweven, in iets weven' (Hwb) ZERBOLT, *Super modo* 120 [brab. c.1393-1402] *Draperie*

Haag 294 [zholl. c.1625 <c.1496>] *R. v. Amst.* 603 [holl. voor 1533]

inwisen 1 trans. 'onderrichten, onderwijzen' (Hwb, bet. 1) *Magd. bekinghe* 42 [nholl. eind 15e e.]

inwisinghe subst. 'verklaring bij rechterlijke uitspraak dat men ergens in mag gaan, 'inbanninge'' (Hwb) *Sak-senspiegel* 2, 206 [nholl.omnl. 1451]

inwoenachtich -ig adj. wonend in, woonachtig *Jan v. L.-fragm.* 247; 249 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>] *K. v. Hulst* 69 [vl. 1399]

inwoenster subst. bewoonster *W. v. S. Th., Epistel* 81 [ov. c.1470]

inwonentlike adv. inwonend *TAULER-hss.* 258a [brab.omnl. c.1410]

inwoninghe* 3 **ijnwonijnge** subst. 'het wonen in eene stad' (Hwb, bet. 1) *Stadr. Nijmegen* 140 [geld. c.1470 <1447>]

inwoonlinger 7 **-woenlingher** z. **inwoonlinc** *R. v. Haarl.* 3 [zholl. c.1404]

irradiacie subst. 'uitstraling' (ed. 80) *BARTH. ENGELSMAN* 150 [holl. 1485]

irrde 1 onder **erde**

irregulieren trans. buiten de orde of kerkelijke regel plaatsen (m.b.t. personen) *Cancelierb.* 167 n.4 [zwbrab.ovl. c.1540]

irreparabel irrepe- yrrepe- adj. onherstelbaar *R. v. Haarl.* 191 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Br. handel Eng.* 2, 423 [zholl. 1532] *Br. handel Eng.* 2, 690 [brab. 1549]

irreverentie subst. oneerbiedigheid *Br. Middelburg* 3, 362 [wmnl. 1533]

irrevocable adj. onherroepelijk *Br. handel Eng.* 2, 247 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 300 [zholl. 1519]

iserdraet yser- subst. ijzerdraad *Rek. v. Nijm.* 2, 172(2x) [geld. 1512] *Br. handel Frankrijk* 1, 312 [zholl. na 1521]

iserencloet subst. ijzeren kogel *Rek. v. Nijm.* 4, 167 [geld. 1530]

iserenpontwerck isere- ysere- subst. 'pontwerck' van ijzeren voorwerpen (z. onder **pontwerck**) *Rek. v. Nijm.* 4, 224 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 6, 27 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 174 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 136 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 197(2x) [geld. 1544]

ishalven ombt -, wegens het ijs *Rek. v. Nijm.* 4, 10 [geld. 1528] vgl. onder **halve**

iverne* 4 z. onder **jujeren** *Chiromantie*

J

jachtich* 3 **yach-** adj. 'gehaast, gejaagd' *Stichtige punten* 136 [geld.ov. c.1475]

jacke* 3 **jack** subst. deel van de wapenrusting (Kil. 'lorica') *R. v. Amst.* 141(2x); 145 [holl. 1452-'94]

jaergetide 1 subst. 'de tijd van een jaar' (Hwb, bet. 2) *Mnl. fragm.* 1, 211 [wgeld. 1434-'36]

jaergheholt subst. jaarlijks te betalen rente *Oorkb. Doorninck* 30 [geld. 1331]

jaerkuer subst. 'algemene gerechtelijke volksvergadering' (Stallaert s.v. **jaergeding**, waarnaar bij **jaerkeur** wordt verwezen) *Ann. em.* 32, 33 [vl. 1530]

jaerlanc* 1 **-lanck jairlanck** subst. jaar *Rek. v. Nijm.* 4, 140(4x) [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 6, 66 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 160(6x) [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 8, 16; 17 [geld. 1542]

jaerpenninc -ing jairpenning subst. jaarlijkse bijdrage (zowel s. als pl. met deze betekenis) *Archief Utrecht* 2, 176 [holl. 1538] *Br. Middelburg* 3, 267 [wmnl. c.1517] *Br. Middelburg* 3, 527; 528 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 3, 541; 546 [wmnl. 1546]

jaerspont -pondt subst. nieuwjaarsgeld *Bronnen Rijnsburg* 983 [zholl. 1494] *Bronnen Rijnsburg* 991 [zholl. 1495]

jaerstal subst. plaats op de markt of in de hal, die een jaar geldig is *K. v. Hulst* 71 [vl. 1399]

jagerspenning subst. wsch. een munt (vgl. Stallaert s.v. **jager**) *R. v. Leiden* 311 [zholl. c.1504]

jaighuys subst. jachthuis *Brab. jachtrecht* 50 [brab. c.1456]

jairmaeltijdt subst. jaarlijkse gildemaaltijd *R. v. Amst.* 145 [holl. 1452-'94]

jairthijns subst. jaarpacht *Rek. v. Nijm.* 3, 220 [geld. 1526]

jakeboenhomme subst. een soort rechte tuniek *Tocht v. J. v. Blois* 190; 193(2x); 210 [zholl. 1361-'62]

jameregheid 1 onder **jamericheit**

jamerghheit 1 onder **jamericheit**

- jamerherticheit** subst. het hebben van medelijden, deernis, medeleven *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 278 [wmnl.limb. 1458]
- jamericheit*** 1 **jameregheid jamerghheit** subst. 'weemoedig verlangen' (ed. 317 n.13) *Limb. sermoenen* 317(3x) [zolim. 2e kw. 14e e.]
- janpaenge** subst. Champagne (nl. streek in Frankrijk) *HEELU, Rijmkronijk* 35 [brab. c.1440]
- janvier jen-** subst. januari *Br. handel Eng.* 1, 1098(2x) [zholl. 1474] *Br. handel Eng.* 1, 1108 [zholl. 1475]
- jarich*** 3 **-rech -rijc** adj. mondig, meerderjarig *Drie con.* 227a [nholl. c.1460] *Kamper schepenacten* 191(2x) [ov. 1331]
- jawoort -woerd -wort** subst. 'toestemmend antwoord, toestemming' (Hwb) *Oldermansboek* 26 [nomnl. 1642 (1510-'20)] *Kamper schepenacten* 214 [ov. 1334] *Kamper schepenacten* 232 [ov. 1336]
- jegedage** adv. 'iederden dag, dagelijks' (Hwb s.v. **iegedage**) *Leven van Lutgart* 74; 86(2x); 93; 97 [wlimb. c.1300]
- jegenhersse** onder **jeghenersse**
- jegenwoordelike*** 1 **jeghenwoordelic** adv. voor het ogenblik *Syoens kroniek* 343 [zovl. c.1540]
- jegermeister** *jegemeister* l. *jegermeister* subst. jagermeester *Rek. v. Nijm.* 6, 155 [geld. 1539]
- jeghen** - ... *over*, 'tegenover' (ed. 349) *MOORS, Oorkondentaal* 252 [wlimb. 1393]
- jeghenersse** **jegenhersse** subst. vijandin (lat. *inimica*) *SUSO, Horologium* 203(2x) [holl.brab. c.1350]
- jegheningh** subst. 'ligging, omgeving' (ed. 1, 217) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 200 [nholl. 1469]
- jeghenkiven** intr. 'strijden tegen iem.' (Hwb) *Jahrb. Ver. ndd. Spr.* 13, 120 [wvl. 2e h. 15e e.]
- jeghenwoordelic** 1 onder **jegenwoordelike**
- jeniver** 7 z. **genever** *Mnl. gen. recepten* 101 [vl. 1e h. 15e e.]
- jenvier** onder **janvier**
- jezoen jhesoen** subst. 'Jezus' (Hwb) *TNTL* 16, 298 [wmnl.vl. c.1350] *Huge v. Bordeus* 97; 99 [wvl. m. 14e e.]
- jesusbeelde** subst. Christusbeeld *Rek. v. Nijm.* 6, 50 [geld. 1536]
- jeute** 6 subst. ? *Kl. ten Briele* 26 [vl. 1335]
- joachimdaler** 7 **-daelre** z. **jochimdaler** *Rek. v. Nijm.* 6, 168; 170; 193; 209(2x); 213; 217 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 8, 48 [geld. 1542] *Stadr. Nijmegen* 254 [geld. 15-16e e. (1549)]
- joechdelecheit** subst. jeugd, jonge mensen (lat. *juventus*) *St. Aug. hantboec* 133 [brab. 2e h. 14e e.]
- joersmont** subst. 'de laatste maand van het jaar, december' (ed. 349) *MOORS, Oorkondentaal* 321 [wlimb. 1380]
- joexstart** onder **joickstairt**
- jofferencloester** subst. klooster voor vrouwen van adel *Biënb.*² 192 [holl.utr. 1458]
- joffroumerck -maerc joncfroumaerc** subst. 'selderie' en 'speenkruid' en 'waterranonkel' (in de *Herbarius in dyetsche* wordt dit woord als synoniem van *eppe* gegeven; vgl. MNW s.v. **marke** (II)) *Herbarius in dyetsche* 445 [vl. 1484] *Synon. mnl. plantenn.* 271 [vl. 1e h. 15e e.] *Mnl. gen. recepten* 105 [vl. 1e h. 15e e.] vgl. onder *eppe*
- joffrouwe** 1 onder **joncfrouwe**
- johannesbraspenning** subst. 'zekere munt' (WNT) *R. v. Amst.* 213 [holl. 1452-'94]

joickstairt -startt joexstart -stairtt joixstairt subst. 'ee-ne soort van (Nijmeegsch) bier' (WNT s.v. **jeuken**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 4, 115(2x) [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 176 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 292 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 5, 67 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 113 [geld. 1534]

joychen 3 onder **juichen**

joyhueshey subst. 'vreugde, genoeg' (Rh. Gl. s.v. **joyeusheit**, bet. 1) *Marg. v. Lymborch* 97a [brab. 1516]

joylijc* 3 **yoielec** adj. 'vreugdevol' (ed. 312) HADEW., *Brieven* 1, 37 [brab. 2e h. 14e e.]

jokich adj. jeukerig *Janus* 14 386a [nomnl.vl. eind 15e e.]

jolijsheit subst. 'overmoed, uitbundigheid' (ed. 245) *Sidrac* 92 [brab.vl. eind 15e e.]

joncfere* 1 **jonfer** 1 subst. 'dienstmaagd' (WNT s.v. **jonkvrouw**, bet. 5, d) *Kl. v. Diepenv. hs.* 305 [geld.ov. 1534] 2 als maagd, maagdelijk (predicat.; van een man)

Frensweger hs. 69 [nomnl. c.1480]

joncfroumaerc onder **joffroumerck**

joncfrouscapheit subst. maagdelijkheid *TNTL* 19, 125 [omnl. 2e h. 15e e.]

joncfrouwe 1 **joffrouwe** 1 subst. maagdelijk persoon (ook gezegd van een man; hetz. als **maget**, vgl. onder **joncfere**) BRUGM., *Onuitg. serm.* 26 [zolim. 1523] *Sticht. exempelen* 16 [utr. 1e h. 15e e.] 2 meesteres *Ferguut* 188; 189 [wmnl. m. 14e e.]

joncknecht subst. jongeman *Mirakelboek* 34 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]

jonfer 1 onder **joncfere**

jongen 3 subst. 'jongeling, jongen' *Seven wijze mannen* 6a [zholl. 1479]

jopenbier joopen- subst. 'Dantzigerbier' (z. Stallaert s.v. **juipenbier** en MNW s.v. **jopenvat**) *R. v. Amst.* 350 [holl. 1494-1512] *R. v. Haarl.* 273 [zholl. 1e h. 16e e. (1544)]

joufrouwenhaer subst. 'venushaar, steenruit' *Herbarius in dyetsche* 455 [vl. 1484]

jubeleeringe -ieringhe subst. grote vreugde M. v. H., *Boek b. g.* 305 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.] *Exordium magnum* 36 [nomnl. 1e h. 15e e.]

jubelis subst. vreugde, zaligheid (vgl. mlat. *jubilus*) BRUGM., *Verspr. serm.* 62 [st. 1476]

jubet subst. 'galg' (cf. ofr. *gibet*; ed. 132 n.) *Tweede Rose* 132 [vl. c.1310]

juckinghe subst. 'het slaan van palen in het water, om den stroom te breken' (Hwb); in de aanh. het slaan van palen aan de waterkant *R. v. Amst.* 393 [holl. 1494-1512]

judicature subst. 'rechtspraak, berechting' (WNT) *K. v. Hulst* 52 [vl. 1500] *Br. Middelburg* 1, 90 [wmnl. 1548]

judiceren -ieren 1 trans. besluiten, beslissen *Br. Mid-*

delburg 1, 458 [wmnl. na 1517] 2 'oordelen, vonnissen' (Rh. Gl., bet. 1) *Sermonen* 160 [brab. na 1540] *Blome d. Doochd.* 65 [holl. c.1485]

judicye subst. 'beoordeling' (Rh. Gl.) *R. v. Amst.* 119 [holl. 1452-'94]

jugeren* 1 **jue-** trans. 'oordelen, beoordelen' (ed. n.108 vgl. fr. *juger*; z. ook *TNTL* 13 (1894), 170-173) *Chiromantie* 198 [wvl. 1351]

jugie subst. rechtscollege *Br. Middelburg* 1, 426 [wmnl. voor 1520]

juichen* 3 **joychen** intr. juichen *Sermonen* 58 [brab. na 1540]

jujeren 1 onder **jugeren**

julierder subst. juwelier *R. v. Gouda* 301 [zholl. 1521]

juliere 7 **yolier** z. **juwelier** *R. v. Amst.* 108 [holl. 1452-'94] *Marialeg.* 2 17 [holl. 1479]

juridictie* 1 **juris-** subst. rechtsgebied *Dagb. v. Gent* 1 309 [wmnl.vl. 1467-'90] *Brab. jachtrecht* 56 [brab. 1462] *Br. Middelburg* 3, 209 [wmnl. 1502] *Br. Middelburg* 3, 227 [wmnl. voor 1511]

jurisdictie 7 1 'jurisdictie', rechtsmacht (z. **juridictie**) *Br. Middelburg* 3, 187 [vl. 1498] *Frensweger hs.* 187 [nomnl. c.1480] 2 'rechtspleging' *Br. Middelburg* 3, 203 [wmnl. 1500]

justicieren intr. 'een doodvonnis aan iem. voltrekken' (Hwb) *Dagb. v. Gent* 1 213 [wmnl.vl. 1451] *Dagb. v. Gent* 1 247 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 17; 214; 225 [wmnl.vl. 1467-'90]

justierren trans. keuren, ijken (vgl. Kil., aang. in MNW s.v. **juusten**; vgl. ook WNT s.v. **justeeren**) *Bronnen Rijnsburg* 864 [zholl. 1479]

justificeren onder **justificeren**

justificatie subst. 'rechtvaardiging, verdediging, zuivering' (WNT) *Dagb. v. Gent* 2 49 [wmnl.vl. 1467-'90]

justificeren **justiffi-** 1 trans. 'rechtvaardigen, staven' (WNT, bet. 1) *Tol v. Iersekeroord* 66 [brab. 1499] 2 executeren, terechtstellen (in FEW V s.v. **justificare** in fine wordt op verwisseling van *justifier* en *justicier* gewezen) *Marg. v. Lymborch* 23a [brab. 1516]

juul subst. januari *Proza-natuurkunde* 135 [zholl.utr. 2e h. 15e e.]

juunmate subst. het wegen van uien *Br. Middelburg* 2, 226 [zholl. 1377]

juunsaec subst. zak uien *Br. handel Eng.* 2, 60 [brab. 1494]

juut subst. 'plezier' (WNT s.v. **juut**) *Argument* 182 [holl.ovl. 1e h. 15e e.]

juweelder subst. juwelier *R. v. Amst.* 533 [holl. c.1500]

juwelic een -, 'ieder' (z. **iewelc**) G. GROOTE, *De simonia* 9 [ov. c.1450]

K

cabauwen intr. 'naam van een verboden (dobbel?)spel' (Hwb) *R. v. Zierikzee* 136; 137(nx) [wmnl. 1429]

cabauwer subst. die het verboden spel 'cabauwen' speelt *R. v. Zierikzee* 137 [wmnl. 1429]

cabellaushoeft subst. kabeljauwskop *Rek. v. Leiden* 1, 284 [zholl. 1417]

cabeltou subst. kabeltouw *Br. Middelburg* 3, 424 [wmnl. 1544]

cabuse* 1 **cabeus kabus 1** subst. 'pot, ton' (ed. 408 n.1) *Br. Dom Utrecht* 2, 208 [utr. 1441] *Br. Dom Utrecht* 2, 397 [utr. 1466] *Br. Dom Utrecht* 2, 408 [utr. 1467] 2 **kombuis** (vgl. WNT s.v. **kombuis**, sub bet. 2) *R. v. Gorinchem* 233 [holl. 1482-1501]

cac dappre -, 'diarree' (ed. 28 n.) *Florigout* 28 [vl.brab. eind 14e e.]

kachideghelt 7 z. **cautsiedeghelt** *Hans. Urkb.* 2, 106 [wmnl. 1315]

caeckbrieff subst. schendbrief (vgl. Schiller-Lübben 2, 417b) *Rek. v. Nijm.* 8, 54 [geld. 1542]

kaeldreger subst. kolensjouwer (vgl. WNT s.v. **kool** (I), Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 5, 53 [geld. 1533]

kaelkamer subst. kamer in het raadhuis die met kolen verwarmd werd (vgl. ed. 5, 127 n.1) *Rek. v. Nijm.* 5, 127(2x) [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 210; 230 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 89 [geld. 1540]

caelmijn 7 z. **calmijn** *Mnl. gen. recepten* 131 [wvl. 1305]

kaelschepell subst. schepel voor kolen *Rek. v. Nijm.* 4, 296 [geld. 1532]

kaerdelaken subst. laken van gekaarde wol gemaakt *Draperie Haag* 295 [zholl. c.1625 <c.1496>]

kaerdewolle subst. gekaarde wol *Draperie Haag* 298 [zholl. c.1625 <c.1496>]

kaerenasijs kaern- kairn- subst. accijns op het gemaal *R. v. Tiel* 40 [geld. 1463] *R. v. Tiel* 74 [geld. 1483] *R. v. Tiel* 80 [geld. 1487] z. onder **coernexsins**

caermijn subst. 'ellende' (ed. 31 n.; cf. mhd. *karmîne* in MNW s.v. **kerme**) *Spiegel d. m. b.* 31 [wvl. begin 15e e.]

kaernasijs onder **kaerenasijs**

kaernenote subst. 'strijchnos potatorum' (ed. 278) *Boec van medicinen* 139 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

kaersghieten intr. kaarsen gieten *Br. Middelburg* 3, 70 [wmnl. 1430]

caesticker subst. 'kasteker, kaaiwerker' (Hwb) *Bouc v. Audienc.* 876 [wmnl.vl. 1370-'78]

caetsbal* 3 **kaetsballe** subst. 'kaatsbai' *Kaetspel* 22 [vl. 1481]

caetse* 3 **kaet-** subst. worp (van een bal) *Kaetspel* 9; 14; 49 [vl. 1481]

kaetspeelder subst. kaatsspeler *Kaetspel* 3 [vl. 1481]

cafkoenghelt subst. 'recht of belasting op de schoorstenen' (Stallaert) *Jaarboek Sebastiaen* 92 [wvl. 1491]

kayegewijs adv. op de wijze van een kade *Br. Middelburg* 3, 388 [wmnl. 1540]

cays 3 onder **cas**

kailzeefft subst. kolenzeef *Rek. v. Nijm.* 3, 351 [geld. 1527]

kairbuyck subst. 'kar' (zie: *Us Wurk*, 1978, 3e afl., blz. 71 t/m 74) *Rek. v. Nijm.* 3, 307 [geld. 1527]

kairgierer 7 onder **crigierder**

kairnen onder **koirnen**

kairspiell -spijll subst. spijl van een wagen *Rek. v. Nijm.* 3, 305(2x) [geld. 1527]

cake* 1 **kaecke ande kaecke gaen**, aan de schandpaal gaan staan *Doct. des tijts* 195 [holl. 1486]

caken 3 **harinc -**, 'de haring verduurzamen door met behulp eener insnijding beneden den linker kieuw of 'kaak' een deel van het inwendige te verwijderen' (Hwb) *Hss. Ruusbr.* 274 [holl. 1462]

caken* 3 **ka-** trans. 'op een kaak of schandzuil te pronk zetten' (Hwb) *Cam.-rek. Deventer* 4, 134 [geld.ov. 1375] *Cam.-rek. Deventer* 5, 34 [geld.ov. 1378]

calaengnescriver subst. schrijver van klaagbrieven *Cout. v. Gent* 646 [ovl. 1455]

kalander 7 'koriander, wandelkruid' (ed. 455; z. **coriander**) *Herbarius in dyetsche* 455 [vl. 1484]

calanderbroeder 3 **kalendebroeder** subst. klerk van O.-L.-Vrouw, wereldlijke kanunnik (z. **calander** (IV) en Stallaert s.v. **kalantbroeders**) *Oorkb. Gr. Dr.* 1, 88 [nomnl. 2e h. 15e e. <1318>]

kalchouw kalck- subst. kalkhouw *Rek. v. Nijm.* 4, 39; 40 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 86 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 149 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 278(2x) [geld. 1532]

kalckback subst. 'kalkbak' (ed. 142) *Mnl. woordkunde* 142 [geld. 1457]

kalckbaen subst. 'een planken of steenen vloer, waarop de vermenging van kalk met zand geschiedt' (WNT s.v. **kalk**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 4, 154 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 281 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 5, 32; 34 [geld. 1533]

kalckbeslaegen intr. kalk beslaan *Rek. v. Nijm.* 4, 27 [geld. 1528]

kalckbesleger -gher subst. die kalk beslaat *Rek. v. Nijm.* 3, 315; 342; 354 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 27 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 154 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 5, 96 [geld. 1534]

kalckbryck subst. ronde schijf of bord om kalk op te doen (vgl. WNT s.v. **brik** (II)) *Rek. v. Nijm.* 3, 305 [geld. 1527]

kalckmande subst. mand waarin kalk wordt bewaard en/of vervoerd *Rek. v. Nijm.* 4, 47 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 242 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 6, 56 [geld. 1536]

calckpet subst. kalkput *K. en O. Delft* 106 [zholl. 1e h. 16e e.]

calckschip **kalck-** subst. schip waarin kalk wordt vervoerd *Rek. v. Nijm.* 3, 82 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 8, 219 [geld. 1544]

kalckschuppe subst. schop om kalk mee te scheppen *Rek. v. Nijm.* 5, 28 [geld. 1533]

kalckuyp **kup(p)e calckcuijp** subst. kalkkuip *Rek. v. Nijm.* 3, 17(2x); 28; 64(4x) [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 4, 54(3x); 51 [geld. 1528] *Mnl. woordkunde* 142 [geld. 1457] *Mirakelboeck* 78 [holl.nomnl. eind 16e e. (1451-'98)]

calcman* 2 **kalck-** **callic-** subst. 'kalkkoopman' (ed. 142) *Mnl. woordkunde* 142(3x) [geld. 1446-'49]

calcmate* 1 **calckmaet** **kalc-** subst. het ambt van kalkmeter *R. v. Amst.* 597(3x) [holl. voor 1533]

kalcwolle subst. ? *Gild. v. Utr.* 2, 197 [zholl.utr. 14e e.]

calefateren trans. 'breeuwen' (vgl. WNT s.v. **kalfaten**, bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 369 [wmnl. 1536]

calende ka- subst. eerste dag van de maand (z. Stallaert s.v. **calenden**) *JACOB v. M., Franc.* 258; 259 [wmnl.wvl. 1e h. 14e e.] *Spiegel historiael II* 34; 39; 40; 92 [brab.vl. c.1393-c.1402]

kalendebroder 3 onder **calanderbroeder**

calendier* 1 **kalengier** subst. bestek (vgl. WNT s.v. **kalendarier**) *Br. Middelburg* 2, 487 [wmnl. 1547]

calewe 3 onder **caluwe**

calf 1 **calff kelve** 1 subst. soort pandbrief (pl. *calffven* en *calveren*) *R. v. Gouda* 543 [zholl. 1525] *R. v. Gouda* 578 [zholl. 1533] 2 gestel waarop een stuk geschut rust *Dagb. v. Gent* 2 320; 321(2x) [wmnl.vl. kort na 1489]

kalfaten trans. 'breeuwen' (WNT s.v. **kalfaten**, bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 264(3x) [wmnl. 1517] *Br. Middelburg* 3, 331 [wmnl. 1525] *Br. Middelburg* 3, 432 [wmnl. 1544]

kalfaterie subst. het breeuwen *Br. Middelburg* 3, 332(3x) [wmnl. 1525]

kalfatinghe subst. het breeuwen *Br. Middelburg* 3, 264 [wmnl. 1517]

kalfstert subst. staart van een kalf *Eng. hss.* 1, 238 [wmnl. na 1458]

kalfsvoet 3 subst. 'gevlekte aronskelk, kalfsvoet' (ed. 447) *Herbarius in dyetsche* 447 [vl. 1484]

calijsse onder **calisse**

calyssie onder **kalissie**

calimbloeme subst. 'gele plomp' *Synon. mnl. plantenn.* 285 [wbrab. c.1351]

caliphes subst. kalief *Mandev.*² 35(4x); 85; 195(2x); 196 [holl. 1462]

calisse -lijsse adj. (als) van Calais *R. v. Amst.* 194 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 543 [holl. 1481-'96]

kalissie calyssie subst. 'zoethout' (Daems 1967, 282) *Br. handel Eng.* 2, 60 [zholl. 1494] *Mnl. gen. recepten* 90; 99 [vl. 1e h. 15e e.]

calissihout subst. zoethout *Br. Middelburg* 3, 214 [wmnl. 1504]

kalkulatie subst. berekening *Tol v. Iersekeroord* 42 [brab. 1482]

callicman 2 onder **calcman**

calloet subst. een soort graan *R. v. Gouda* 554 [zholl. 1527]

calompne 3 onder **colomme**

kalre 7 **kalrer** 'kelder' (z. **kelre**) *Rek. v. Nijm.* 3, 240 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 4, 185 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 204 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 35 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 6, 53 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 3, 284

- [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 54 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 5, 65 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 111 [geld. 1534]
- calregewelfsel kalregewulffsell** subst. keldergewelf *Rek. v. Nijm.* 3, 287 [geld. 1527]
- kalrer** 7 onder **kalre**
- kalrezeell** subst. touw dienend om vaten in een kelder neer te laten *Rek. v. Nijm.* 5, 122 [geld. 1534]
- caluwe*** 3 **cale-** adj. 'kaal, afgesleten, zonder wol, glad en glimmend geworden' *Syoens kroniek* 412 [zovl. c.1540]
- calven** 1 trans. 'met kalven (aanvullingstukken, stopstukken) vullen' (WNT, bet. G) *Br. Middelburg* 2, 225 [zholl. 1375]
- kalxdreger** subst. 'kalklosser (of aandrager?) in stadsdienst' (WNT s.v. **kalk**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 3, 354 [geld. 1527]
- kalxhalve omb -n**, ter wille van kalk *Rek. v. Nijm.* 4, 7 [geld. 1528] vgl. onder **halve**
- kamamille** 7 **como-** z. **camomille** *Mnl. gen. recepten* 72 [vl. 1e h. 15e e.] *Mnl. gen. recepten* 132 [wvl. 1305]
- camaretter** subst. herbergier (vgl. **cameretier**) *Br. Middelburg* 3, 62 [wmnl. 1430]
- cambie** subst. wissel (vgl. FEW s.v. **cambiare**) *Br. Middelburg* 2, 459 [wmnl. 1527]
- cameloten** adj. van kamelot *Br. handel Eng.* 1, 1162 [zholl. 1480]
- camerbode -boode** subst. 'gerechtsbode' (Stallaert) *Br. Middelburg* 2, 404 [wmnl. 1497] *Br. Middelburg* 1, 461 [wmnl. na 1517] *Br. Middelburg* 1, 174 [wmnl. 1535] *Br. Middelburg* 1, 177 [wmnl. 1537] *Br. Middelburg* 2, 30 [wmnl. 1538] *Br. Middelburg* 1, 179 [wmnl. 1540] *Br. Middelburg* 1, 485 [wmnl. 1545]
- camergericht ka-** subst. gerechtshof *Rek. v. Nijm.* 6, 173 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 13; 89 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 186 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 29; 61 [geld. 1542]
- camerghesin** subst. 'kamerbedienden' (Hwb) *Seven wijze mannen* 68a [zholl. 1479]
- camerote rode -**, soort kreeft (vgl. VMA 1969, 251 en cf. fr. *cambarot* in FEW II¹, 144) *Boec van medicinen* 211 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- camerprovanche** subst. kelderproviand *Tocht v. J. v. Blois* 12 [zholl. 1361-'62]
- camilleblome camomilbloeme** subst. 'kamillebloem' *Synon. mnl. plantenn.* 278 [vl. 1483] *Synon. mnl. plantenn.* 278 [vl. 1351]
- camillenoly** subst. kamillenolie *Boec van medicinen* 193 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- kammetant** onder **kamtand**
- cammighe** subst. wolkamster *Livre des mestiers* 29 [wvl. 2e h. 14e e. <c.1369>]
- camomilbloeme** onder **camilleblome**
- camore** 2 subst. 'een dier dat lijdt aan kwade droes' (vgl. ofr. *chamoire* FEW II¹, 148 en z. TNTL 53 (1934), 252-253) of toch 'kameel' (vgl. *chamoir* als variant van ofr. *chamoiled*. 119 n.) *Ferguut* 119 [wmnl. m. 14e e.]
- campagne*** 1 **-paenge** subst. 'verhoging van het achterste gedeelte van een schip' (WNT s.v. **kampanje**, bet. A, 2) *Br. Middelburg* 3, 264(2x) [wmnl. 1517]
- campange*** 1 **-paenge** subst. stuk bos of bosgrond *Syoens kroniek* 218 [zovl. c.1540]
- kampgreppen** intr. wsch. met de vuisten vechten *Marialeg.* 2 111 [geld.ov. eind 15e e.]
- camplauwe** subst. ? *R. v. Reimersw.* 21 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1363>]

kampplas

kampplas subst. strijdperk *Marialeg.* 2 112 [geld.ov. eind 15e e.]

kamstake cam- subst. stok waarvan de weverskam gemaakt wordt *Tol v. Iersekerood* 9; 86 [brab. 1582 (1519)]

camstrighe subst. wolkamster *Industrie drapière* 52(nx) [wmnl. c.1350]

camswijs adv. op de wijze van een kam *Mnl. geest. proza* 37 [wmnl.brab. c.1485]

kamtand kammetant subst. 'naam van een (verboden) wapen' (Hwb) *R. v. Zierikzee* 122(2x); 123 [wmnl. 1429] *R. v. Zierikzee* 228; 229(3x) [wmnl. 1485]

cancelyoen -cello(e)n cansell(i)oen subst. 'cancelioengeld', soort tolgeld (vgl. Z.W. Sneller, *Walcheren in de vijftiende eeuw*, (Utrecht 1917), 28 e.v.; vgl. **caucilioen**) *Tol v. Iersekerood* 18(nx) [holl. na 1462] *Br. Middelburg* 3, 39 [zholl. 1390] *Br. Middelburg* 3, 90 [zholl. 1446] *Br. Middelburg* 2, 345 [zholl. 1459] *Br. handel Frankrijk* 1, 270 [zholl. 1511]

cancelioengelt canselioenghelt subst. 'cancelioengeld', soort tolgeld (vgl. **caucilioen** en vgl. onder **cancelyoen**) *Br. Middelburg* 2, 294 [zholl. 1421] *Br. Middelburg* 3, 152 [zholl. 1482-'86]

cancellacie subst. vernietiging (van documenten), het ongeldig maken *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 31 [nomnl. 1377]

cancellerie cancelrie -ri -ry(e) cantzelley subst. kanselarij *Br. Middelburg* 2, 417 [wmnl. 1502] *Blome d. Doochd.* 9 [holl. c.1485] *Rek. v. Nijm.* 3, 68 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 116; 118 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 170 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 216 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 4, 173 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 8, 13 [geld. 1542] *Br. handel Eng.* 2, 16 [brab. 1489]

cancelleringe subst. vernietiging (van documenten), het ongeldig maken *R. v. Amst.* 104 [holl. 1452-'94]

cancello(e)n onder **cancelyoen**

cancelrie onder **cancellerie**

cancioenteykin 6 onder **caucioenteykin** *Br. Middelburg*

candelare 1 subst. gestel waarop een stuk geschut rust *Dagb. v. Gent* 2 320; 321 [wmnl.vl. kort na 1489]

candi subst. kandij (z. ook **candijt**) *Bronnen Rijsburg* 764 [zholl. 1397]

candijt 2 subst. 'rietsuiker' (Braekman 1965, 84) *Mnl. gen. recepten* 122 [wvl. 1305]

canellepoeder subst. 'verpulverde pijpkaneeel' (Braekman 1965, 84) *Mnl. gen. recepten* 45 [vl. 1e h. 15e e.]

caneve* 1 **ka-** subst. 'dwarshout uit drie stokken bestaande in de vorm van een driehoek' (vgl. ed. 149 n.2) *Brab. jachtrecht* 49(2x) [brab. c.1455] *Brab. jachtrecht* 50 [brab. c.1456]

kaneven trans. van een kennef voorzien (zodat een hond niet meer kan jagen) *Brab. jachtrecht* 49 [brab. c.1455] *Brab. jachtrecht* 50(4x) [brab. c.1456]

canifaesexcijs subst. accijs op kanefas *R. v. Amst.* 601 [holl. voor 1533]

kanye ke- subst. ? *Dagb. v. Gent* 2, 194(2x) [wmnl.vl. 1467-'90]

canis subst. ellendeling (oorspr. 'hond', vgl. Hwb 1e art.) *Van den vos Reyn.* 277b [zholl. 1479]

cannebier subst. 'bier dat in (gesloten) kannen wordt afgeleverd' (onderscheiden van *flesschenbier*; WNT s.v. **kan** (II), Samenst.) *Mnl. zegeningen* 311 [vl. 2e kw. 15e e.]

kannespier subst. gekant rondhout (vgl. WNT s.v. **spier**, bet. 6 en Samenst. sub 1, b) *R. v. Amst.* 414 [holl. 1494-1512]

canoen 2 onder **canon**

canon 1 subst. 'een bedrag, jaarlijks ... door den bezitter of gebruiker van eenig onroerend goed, uit hoofde van erfpacht of een dergelijk recht te voldoen' (WNT, bet. 4) *Versl. O.V.R.* 7, 111 [wbrab. 18e e. <1496>]

canon 2 -noen subst. deel van de mis van het Sanctus tot het Pater noster (ook de omschrijving in het Hwb is verkeerd) *Rek. der Buurkerk* 143(2x); 144(2x) [holl.utr. 1450] *Ann. em.* 18, 59 [vl. 1517]

canoniclant -land subst. land dat kanunniken toebehoort *Ann. em.* 45, 350 [wvl. 1327] *Ann. em.* 45, 351 [wvl. 1393] *Ann. em.* 45, 353 [wvl. 1418] *Ann. em.* 45, 356; 357 [wvl. 1427]

canonicscap subst. kanonikaat *Biënb.*² 383 [holl.utr. 1458]

canonicschult subst. rente die men kanunniken verschuldigd is *Ann. em.* 45, 353 [wvl. 1418] *Ann. em.* 45, 357 [wvl. 1427]

canonisacie -zacie subst. heiligverklaring *Lev. v. S. Clara* 35 [brab. begin 16e e.?] *Lev. v. S. Clara* 88(2x) [brab. 1491]

canselioenghelt onder **cancelioengelt**

cansell(i)oen onder **cancelyoen**

cant 1 *tallecante(n)*, overal (vgl. WNT s.v. **kant** (I), sub bet. II, C, 1, b) *Syoens kroniek* 338; 339 [zovl. c.1540]

canteeling *canteeringe* 1. *canteeling* subst. 'borstweering' (ed. 325 n.3) *K. v. Brielle*² 325(2x) [zholl. 1543]

canteeringe 6 onder *canteeling* *K. v. Brielle*²

canteke *canteken* pl., subst. 'het Hooglied' (vgl. Hwb s.v. **cantike** en lat. *Cantica canticorum*) L. v. V., *Sp. hist.* 3, 403 [brab. c.1325]

kantelingeste subst. 'op zijn kant geplaatste (klinker)steen, in eene bestrating' (z. WNT s.v. **kanteling** (I), bet. 1) *R. v. Gouda* 276 [zholl. 1521]

kantestaf subst. 'naam van een (verboden) wapen' (Hwb) *R. v. Zierikzee* 230 [wmnl. 1485]

cantzelley onder **cancellerie**

cantsoen subst. naam van een bepaald inferieur soort laken *R. v. Haarl.* 217 [zholl. 1e h. 16e e. <1513>]

cantspar subst. gekante stam *Br. Middelburg* 3, 484(2x) [wmnl. 1545]

cantspier subst. gekant rondhout (vgl. WNT s.v. **spier**, bet. 6 en Samenst. sub 1, b) *Br. Middelburg* 3, 504(2x); 507(2x); 509 [brab. 1545]

cape 1 **ka(e)-** subst. schandpaal *Br. Middelburg* 1, 324 [wmnl. 1484] *Br. Middelburg* 1; 337(2x) [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 1, 341 [wmnl. 1510] *Br. Middelburg* 1, 342 [wmnl. 1512] *Br. Middelburg* 1, 346 [wmnl. 1521] *Br. Middelburg* 1, 347 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 348(2x) [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 1, 349 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 1, 350 [wmnl. 1549]

capellanesse subst. helpster, assistente (van een abdis, vgl. WNT) *Bronnen Rijsburg* 542 [zholl. 1535]

capelle* 1 **cappellekijn** subst. 'vlinder' (ed. 652; vgl. **cappel**) *Coninx summe* 444 [holl.brab. 1478]

capeteyn-maeygoer *capeteyt* 1. *capeteyn* subst. opperbevelhebber *Br. Middelburg* 2, 475 [wmnl. 1537] *Br. Middelburg* 2, 479 [wmnl. 1540]

capeteyt-maeygoer 6 onder *capeteyn-maeygoer* *Br. Middelburg*

capitaellittere subst. lombarde *Het Boek* 21, 211 [brab. 1500]

capitel* 1 **-pittel -holden**, fig. aan een consciëntieus onderzoek onderwerpen *Frensweger hs.* 143 [nomnl. c.1480]

capitelwise *nae capitelwisen*, overeenkomstig de gebruiken, gewoonten van het kapittel *Frensweger hs.* 95 [nomnl. c.1480]

capittel 1 onder **capitel**

kapittelstede subst. plaats waar kapittel wordt gehouden *Leven van Lutgart* 24 [wlimb. c.1300]

capittelstock subst. 'stokje tot aanwijzing van het kapittel' (WNT s.v. **kapittelstok**, bet. A, 1) *Auden. meng.* 4, 371 [ovl. 1523]

cappelaenster cappellaen- subst. helpster, assistente (van een abdis, vgl. WNT s.v. **kapelaan**, Afl.) *Bronnen Rijnsburg* 784 [zholl. 1398] *Bronnen Rijnsburg* 787 [zholl. 1406] *Bronnen Rijnsburg* 255 [zholl. c.1420] *Bronnen Rijnsburg* 470; 471 [zholl. 1498?]

cappelryegoet suhbst, bezit toebehorende aan een 'capelrie' *Bronnen Rijnsburg* 923 [zholl. 1486]

cappoenrente subst. gevestigde rente in natura (i.t.t. pennincentre) *Leugemeete* 140; 155 [vl. 1474] *Leugemeete* 15 [vl. 1491]

capranen 6 onder **caprave** *Br. handel Frankrijk*

capranens 6 onder **caprave** *Br. Middelburg*

caprave *capranen(s)* l. *capraven(s)* subst. 'dakspaar' (Stallaert) *Br. Middelburg* 3, 507 [brab. 1545] *Br. handel Frankrijk* 1, 380 [brab. 1545]

caproenhake subst. haak (als versiering) van een kaproen *Tocht v. J. v. Blois* 188 [zholl. 1361-'62]

caproese z. **coperrose** *Br. Middelburg* 3, 519 [wmnl. 1545]

carbonkelsteen subst. karbonkel, robijn *JACOB v. M., Stroph.* 129 [holl.utr. 1339]

karbus kerre- subst. 'een op een affuit geplaatst kanon' (ed. 142) *Mnl. woordkunde* 142(4x) [geld. 1466-'68]

cardinaal subst. hoge gezagsdrager *Br. handel Eng.* 1, 718 [zholl. 1438] *Br. handel Eng.* 1, 741 [zholl. 1440] *Br. handel Eng.* 2, 329 [zholl. 1525]

kardrijver -dri(e)ver -dryver carendriver subst. 'voerman' (Hwb) *Stadr. Nijmegen* 244; 245 [geld. 15-16e e. <1521>] *R. v. Tiel* 120 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 115(2x) [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 6, 63 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 232; 236 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 8, 50(2x) [geld. 1542] *Frensweger hs.* 236 [nomnl. c.1480]

karen 7 braken of braakneiging hebben (z. **koren**) *Boec van medicinen* 146; 152; 194; 199 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

carendriver onder **kardrijver**

carewi 7 **karwe** z. **carvi** *Mnl. gen. recepten* 66 [vl. 1e h. 15e e.] *Rek. v. Nijm.* 1, 105 [geld. 1421]

karge subst. 'vracht, lading' (WNT s.v. **cargo**) *Br. Middelburg* 3, 379 [wmnl. 1538?]

kargeerder 7 onder **crigierder**

kargierder 7 onder **crigierder**

kargierer 7 onder **crigierder**

caringhe 1 onder **coringe**

caringhe 7 **ka-** braakneiging (z. **coringe** (II)) *Boec van medicinen* 130; 134; 136; 142; 143(2x); 147(3x) [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

carmelshuys 6 onder **carnielshuys** *Gesch. Jacobikerk*

carnielshuys *carmelshuys* l. *carnielshuys* subst. knekelhuis (*carniel* is een variant van *carnier* (MNW 1e art.), vgl. WNT s.v. **karnielsvat**) *Gesch. Jacobikerk* 301(2x); 302 [holl.utr. 1631 <1492>]

carmiten intr. 'kermen, krijten' (ed. 114) *Kaetspel* 19 [vl. 1481]

carmosijn ker- adj. karmozijn(kleurig) *Marg. v. Lymborch* 142a(2x) [brab. 1516]

carnacioen* 1 -nation subst. jaarvers *Dagb. v. Gent* 2, 271 [wmnl.vl. kort na 1515]

carnyel 7 scharnier (z. **carnier** (II)) *Br. Middelburg* 3, 566(2x) [wmnl. 1548]

karpeert 3 onder **carrepert**

carpite subst. vloerkleed *Kl. ten Briele* 62 [vl. 1346]

carrehuur subst. wagenhuur *Bronnen Rijnsburg* 884 [zholl. 1481]

karrel subst. 'vlas' (Hwb) *R. v. Schiedam* 246(nx); 247(2x) [zholl. 1535]

karrelkijn subst. korrel *Doct. des tijts* 170 [holl. 1486]

carren* 3 **karren kerren** trans. 'met eene kar vervoeren' *Rek. v. Gouda* 310(3x); 311(2x) [holl. 1438] *K. v. Brielle*² 281(5e pl.) [zholl. 1532]

carrepert* 3 **karpeert** subst. 'karrepaard' *Mnl. woordkunde* 142 [geld. 1469]

carrest subst. ornament (voor een gebouw) dat op een hanekam lijkt (vgl. ofr. *creste* en FEW II s.v. *crista*) *Br. Middelburg* 2, 429 [wmnl. 1509-'12]

karspetbroot carspetbroet kerspetbroet -broot subst. een soort brood (z. **kerspette**) *Br. Middelburg* 1, 144 [wmnl. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 1, 127(nx); 128(nx); 129(nx); 130(nx); 131(nx) [wmnl. 1482-1501]

cartapartie onder **certepartie**

cartapud kateputie subst. 'kruidbladwolfsmelk, springkruid' (Braekman 1965, 84) *Mnl. gen. recepten* 35; 87 [vl. 1e h. 15e e.]

carte 1 onder **kerte**

kartelt adj. gekarteld *Mnl. fragm.* 1, 280(2x) [vl. 15e e.]

cartisye* 1 **carthisie karttiessie** subst. wasfakkel (vgl. Schiller-Lübben s.v. **kartise**) *Rek. v. Nijm.* 3, 59 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 6, 211; 218 [geld. 1539]

cartouwenrat onder **korttouwenrat**

carve subst. ? *Dagb. v. Gent* 2 198 [wmnl.vl. 1467-'90]

carveelschip -scip craveelscip subst. klein vaartuig (z. **carveel**) *Br. handel Eng.* 1, 1106 [brab. 1475] *Br. handel Eng.* 2, 35 [brab. 1491] *Br. Middelburg* 3, 185 [wmnl. 1497] *Br. handel Frankrijk* 1, 166 [zholl. 1477]

karwe 7 onder **carewi**

cas 3 **cays** subst. 'geval' *Dagb. v. Gent* 1 91; 123 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 237 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 2, 456 [brab. 1537] *Br. Middelburg* 2, 429 [wmnl. 1508]

kaspel 7 'kerkdorp' (z. **kerspel**) *Versl. O.V.R.* 4, 131 [nomnl. 2e h. 16e e. <1425>]

casseffele 7 z. **casufle** *Br. Middelburg* 1, 348 [wmnl. 1529]

casseman subst. beheerder van een offerkist *Bronnen Rijnsburg* 910 [zholl. 1484]

cassistrate subst. straatweg *Br. Middelburg* 1, 633 [wmnl. 1545]

caste subst. ? *Blome d. Doochd.* 54 [holl. c.1485]

caste* 1 **kast** subst. kast, bewaarplaats (vgl. WNT s.v. **kast** bet. I, A) *Rek. v. Nijm.* 7, 139 [geld. 1541]

casteelkijn* 1 -ken subst. dorpje *Sermonen* 339 [brab. na 1540]

castigement subst. kastijding *Br. Middelburg* 1, 324 [wmnl. 1484]

castilie subst. soort degen (z. Stallaert s.v. **coustille**) *Versl. O.V.R.* 7, 94 [wbrab. c.1600 <1498>]

castimentshuysge subst. huisje waarin men voor straf werd opgesloten *R. v. Gouda* 575 [zholl. 1530]

castorie subst. 'bevergeil' (Braekman 1965, 85) *Mnl. gen. recepten* 40; 68; 111 [vl. 1e h. 15e e.]

catechiseren

catechiseren trans. 'onderrichten in de godsdienstleer' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 373 [nholl. 1480]

kateputie onder **cartapud**

cathen 6 subst. ? *Tocht v. J. v. Blois* 221 [zholl. 1361-'62]

katherine *corte -*, *langhe -*, naam voor een kansspel *Archief Utrecht* 5, 79 [utr. 1415]

cathoenswolle **cathoenwolle** **cottoen-** subst. 'ruwe katoen of boomwol' (WNT s.v. **katoen** (I), Samenst.) *Br. Middelburg* 3, 52 [wmnl. na 1405] *Tocht v. J. v. Blois* 196(2x) [zholl. 1361-'62]

catoenbale subst. baal katoen *Br. Middelburg* 3, 214 [wmnl. 1504]

catridder subst. iem. die voor geld met wilde katten of andere dieren vecht; 'kunstenmaker' (Stallaert i.v.) *Tocht v. J. v. Blois* 219 [zholl. 1361-'62]

catsoer subst. ? *Tocht v. J. v. Blois* 208 [zholl. 1361-'62]

cattegespin *dat ierste ghewin is -*, 'de eerste winst is van geen waarde' (WNT s.v. **kattengespin**) *Marg. v. Lymborch* 103b [brab. 1516]

cattencruyt subst. kattenkruid (z. **cattenmente**) *Evang. Spinr.* 9b [vl.holl. 1515-'20]

kattenkese **catten-** (*wylde -*) subst. 'klein kaasjeskruid' *Synon. mnl. plantenn.* 289 [vl. 1483] *Synon. mnl. plantenn.* 289 [vl. 1483]

cattensmeere **cattinensmere** subst. kattevet *Mnl. gen. recepten* 119 [wvl. 1305] *Mnl. gen. recepten* 31 [vl. 1e h. 15e e.]

cattesmout subst. kattevet *Mnl. gen. recepten* 74 [vl. 1e h. 15e e.]

cattinensmere onder **cattensmeere**

cattuyne subst. 'katoen' (ed. 245) *Sidrac* 149 [brab.vl. eind 15e e.]

katuyle subst. 'kerkuil' (ed. 1, 217) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 181 [nholl. 1469]

caucilioen* 4 l. *cancelioen*. Vgl. *cancelion*, *cancelloen* en *canselioengelt* in verschillende tekstuitgaven. *Br. Middelburg* z. onder **cancelyoen**

caucioenteykin *cancioenteykin* l. *caucioenteykin* subst. schuldbrief (z. **cautioen**, bet. 2) *Br. Middelburg* 3, 54 [zholl. 1414]

cauderon subst. helse ketel (vgl. fr. *chaudron*) *Jan v. L.-fragm.* 154 [wmnl.brab. 1540 (15e e.)]

cause 3 subst. 'zaak' (MNW, bet. 3) *R. v. Reimersw.* 24 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1491)]

causeren 1 1.1 trans. veroorzaken *Br. Middelburg* 1, 622; 3, 356 [wmnl. 1531] *K. v. Hulst* 95 [vl. eind 16e e. (1546)] 1.2 'spreken, luiden' (ed. 1, 219 n.1) *Dagb. v. Gent* 1 219 [wmnl.vl. 1467-'90] 1.3 - *op*, baseren op *Dagb. v. Gent* 1 302 [wmnl.vl. 1467-'90] 2.1 intr. veroorzaakt worden *Br. Middelburg* 1, 623 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 3, 367 [wmnl. 1535] *Br. Middelburg* 3, 387 [wmnl. 1540]

causoen -*son rede -*, 'brandende koorts' (ed. 328) *Boec van medicinen* 202(2x) [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

cautele subst. 'geslepenheid, listigheid' (*Doct. des tijts* 259) *Doct. des tijts* 106 [holl. 1486] *Br. Middelburg* 3, 187 [vl. 1498]

cautioen 3 subst. 'zekerheid, borgstelling' (MNW, bet. 1) *Bouc v. Audiënc.* 341 [wmnl.vl. 1370-'78]

cauwier 7 z. **quahier** *Syoens kroniek* 188 [zovl. c.1540]

cauwinge subst. het kauwen MAUBURNUS, *Scala* 201 [geld.ov. 1558]

caveldach subst. 'dag waarop de stallen der vleeschhousers verloot worden' (WNT s.v. **kavelen**, Samenst.)

R. v. Reimersw. 10 [vl. brab. 1e h. 16e e. (1502)] *R. v. Breda* 12 [n. brab. eind 14e e.]

cavelinge* 1 -ghe subst. door loting of anderszins verkregen plaats op de markt *K. v. Brielle*² 236 [zholl. 1527]

cavellacie 7 -gie z. cavillatie *Br. Middelburg* 3, 314(2x) [zholl. 1523]

caveltijt subst. de tijd waarop de stallen van de vleeshouwers worden verloot *Br. Middelburg* 3, 263 [wmnl. 1517]

cawetten intr. 'kwetteren, kakelen, schelden' (ed. 641) *Mnl. dram. poezie* 440 [ovl. c. 1436]

kebule subst. Indische mirobalaam (ed. 279) *Boec van medicinen* 202 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

keelctzac subst. zak waarin de miskelk wordt bewaard *Leugemeete* 176 [vl. 1494]

keercvoer 2 onder **kercvoer**

keersgietershuis subst. kaarsemakershuis *Cout. v. Brugge* 2, 289 [vl. 1525]

keerslay subst. 'lade, om kaarsen te bergen?' (ed. 102 n.3) *Br. Dom Utrecht* 2, 102 [utr. 1405]

keerstonneken subst. tonnetje waarin kaarsen worden bewaard *Br. Middelburg* 3, 475; 476; 477; 482; 537 [wmnl. 1545]

keescoopere subst. kaashandelaar *Br. handel Eng.* 2, 92 [brab. 1496]

keeteassche subst. 'asch, afkomstig uit eene zoutkeet' (WNT s.v. **keet** (I), Samenst.) *K. v. Hulst* 143 [vl. eind 16e e. (1507)]

keetmeester subst. die het toezicht heeft in een zoutkeet *Br. Middelburg* 3, 564 [wmnl. 1547]

keetneringe -ghe subst. 'zoutziedersbedrijf' (WNT s.v. **keet** (I), Samenst.) *R. v. Reimersw.* 23 [vl. brab. 1e h. 16e e. (1491)] *Br. Middelburg* 1, 624(2x) [wmnl. voor 1535] *Br. Middelburg* 3, 563 [wmnl. 1547]

keetvrouwe subst. vrouw die het toezicht heeft in een zoutkeet *Br. Middelburg* 3, 564 [wmnl. 1547]

keyenbloeme witte -, 'waterlelie' *Synon. mnl. plantenn.* 285 [vl. 1483]

keymkedel subst. jak gebezigd bij het wolkammen *Stichtige punten* 29 [geld. ov. c. 1475]

keysersgulden subst. keizersgulden *Rek. v. Nijm.* 8, 124 [geld. 1543]

keiserlijk* 1 **keyserlic** adv. op vorstelijke wijze *Marialeg.* 1 458 [nomnl. 1e h. 15e e.]

keisersbrief subst. keizerlijke brief, brief van de keizer *Rek. v. Nijm.* 5, 13 [geld. 1533]

kelcdoec subst. doek waarmee de miskelk wordt schoongemaakt *Versl. O.V.R.* 6, 550 [zholl. 1485]

kelcyen trans. bestraten, plaveien (vgl. WNT s.v. **kelsij** en vgl. ald. **kassijen**) *Syoens kroniek* 344 [zovl. c. 1540]

kelder subst. wijnpers (du. *Kelter*) *Sermonen* 130 [brab. na 1540]

kelyne 6 onder **selyne** *Br. Middelburg*

keling subst. soort (gezouten) kabeljauw *Br. handel Eng.* 1, 1144 [zholl. 1478]

kellinghe subst. 'pijn door koude' (Hwb) *Mnl. gen. recepten* 72 [vl. 1e h. 15e e.]

kelnisse subst. hardheid, bitterheid (van de kou) *Tondalus' visioen* 2, 47b [zlimb. 2e kw. 15e e.]

kelreknecht subst. kelderknecht *Bronnen Rijnsburg* 838 [zholl. 1465] *Bronnen Rijnsburg* 865 [zholl. 1479]

kelrevinster subst. 'keldervenster' (ed. 142) *Mnl. woordkunde* 143(2x) [geld. 1463-'66]

kelrie* 3 **cel-** subst. kelder (niet in een klooster; z. **kelderie**) *Tocht v. J. v. Blois* 13; 19; 22; 34; 35; 37; 46; 49; 51; 54; 55; 58 [zholl. 1361-'62]

kelve 1 onder calf

kemenade 3 subst. 'kamer met stookplaats' (ed. 446) *Oudste mnl. oork.* 342; 343 [vl. 1253]

kemiene subst. wsch. een gestel waarop een stuk geschut rust *Dagb. v. Gent* 2 309; 312; 315; 316(2x); 317; 319; 320(3x); 322(2x); 323; 324 [wmnl.vl. kort na 1489]

kempengaren -gaeren kennip- subst. hennepgaren *Br. Middelburg* 3, 427 [wmnl. 1544] *Br. Middelburg* 3, 481(2x); 483; 492; 495 [wmnl. 1545]

kempinswerc subst. henneppluksel *Mnl. gen. recepten* 14; 86 [vl. 1e h. 15e e.]

kempisdoick subst. textiel afkomstig uit de Kempen *Rek. v. Nijm.* 3, 37 [geld. 1520]

kempt 7 'strijd, tweekamp' (z. **camp** (IV)) *R. v. Zierikzee* 123 [wmnl. 1429]

kendich adj. 'bekend' (z. **kendich**) *Mirakelboeck* 43 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]

kenye onder kanye

kenlijcheit 1 subst. kenteken *Leugemeete* 8(2x) [vl. 1334]

kennegelt subst. 'kleine geldsom, aan schepenen gegeven voor de 'kennisneming' van eene voor hen afgelegde verklaring' (vgl. **kennepenninc**) *R. v. Zierikzee* 216; 250 [wmnl. 1485]

kenneman subst. ambtenaar die 'kenningen' doet (vgl. **kenne** (I), bet. 2) *Br. Middelburg* 3, 44; 47 [zholl. 1397]

kennen* 1 **kinnen** *iet - van*, iets onderscheiden van *Mnl. geest. proza* 239 [wmnl. c.1440]

kennesse 1 subst. 'erkenning van het overheerschap (*recognitio domini*); ook bij leen (*heergewaad, heerwade*)' (ed. 446) *Oudste mnl. oork.* 361; 362 [ovl. 1260]

kennevets 7 z. **canevas** *Leugemeete* 178 [vl. 1498]

kennich adj. 'bewust, erkennende' (ed. 1, 217) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 322 [nholl. 1480]

kenninge* 1 **-ghe kenninck** 1 subst. het kennen *Frensweger hs.* 247 [nomnl. c.1480] 2 kennis *Sp. d. Volc.* 331 [limb. 1466] 3 'een 'beetje'' (WNT s.v. **kenning**, bet. 5) *R. v. Gouda* 641 [zholl. 1505 (1450)]

kennipgaren onder kempengaren

kensghelanghe subst. 'gedeelte van een nalatenschap, dat iemand als kind toekomt' (ed. 349) *MOORS, Oorkondentaal* 175 [wlimb. 1382]

kent kint subst. 'kennis' (lat. *cognitio*, ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 353 [nholl. 1469] *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 605 [nholl. 1480]

kercganc 1 **kerckganck** 1.1 subst. weg, pad naar een kerk *Gem. gronden N.-Brab.* 161 [brab. 1468] 2.1 **sinen-hebben in**, 'kerkelijk behoren tot' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 499 [geld. 2e h. 16e e. (1539)]

kercgancdach subst. dag waarop een kraamvrouw voor het eerst weer naar de kerk gaat *Marialeg.* 2 214 [obrab. c.1500]

kercgelt* 1 **kerck-** subst. bedrag dat men (als buitenlander in Engeland) moet betalen voor zijn kerkgang *Br. handel Eng.* 2, 648 [brab. 1546]

kerckengerucht subst. openlijke bekendmaking in de kerk *Versl. O.V.R.* 6, 519 [geld. 18e e. (1498)]

kerckenwijn kirck(en)- subst. wijn gebruikt bij de eucharistie *Rek. v. Nijm.* 3, 235(2x); 4, 80(nx) [geld. 1526]

kerckschynder kerckescheynder subst. kerkschender *Rek. v. Nijm.* 8, 12; 23 [geld. 1542]

kercksparre kerick- subst. 'waarschijnlijk: groote spar of juffer' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 3, 142 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 5, 116 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 7, 139 [geld. 1541]

- kerckvrede** subst. 'een vrede gedurende een kerkelijk feest' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 219 [ov. c.1500 (1364)]
- kerckwijngeavont** subst. de dag voorafgaande aan die der kerkwijding *Rek. v. Nijm.* 6, 53 [geld. 1536]
- kercmeester*** 1 **kercmeister** **ker(c)k-** subst. bestuurder, regent van een gasthuis (vgl. ed. 7, 8) *Advies gasthuis V(2x)* [ov. 1450] *Advies gasthuis VII* [ov. 1457] *Advies gasthuis VI(1e pl.)* [ov. 1475] *Advies gasthuis VI(2e pl.)* [ov. 1493]
- kercmisse*** 3 **kerck-** subst. 'het feest der kerkwijding' *R. v. Amst.* 399 [holl. 1494-1512] dag van het feest der kerkwijding *R. v. Amst.* 451 [holl. 1494-1512]
- kerctor** 7 z. **kerctoren** *L. v. V., Sp. hist.* 1, 417 [brab. c.1325]
- kercvoer*** 2 **keerc-** adj. 'in staat om ter kerk te gaan' (Hwb) *R. v. Aardenburg* 275; 276; 277 [wvl. c.1350]
- kercwerck(k)** subst. '(koper)werk voor eene kerk, kerk-sieraden' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 410 [zholl.utr. 1382?] *R. v. Utrecht* 1, 293 [holl.utr. 1413-'34]
- kercwerckmeester** **kirck(en)werckmeister** **kircken-wirck-** subst. meester van het gilde der 'kerkwerkers', vervaardigers van (koperen) kerksieraden *Rek. v. Nijm.* 3, 44 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 130 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 231 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 296 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 13 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 76 [geld. 1529]
- kerfhout** subst. kerfstok (z. **kerve**, bet. 3) *R. v. Gouda* 126 [zholl. 1488-'95]
- kericksparre** onder **kercksparre**
- keringe*** 1 **keeringhe** 1 subst. schadevergoeding *Dagb. v. Gent* 2 97 [wmnl.vl. 1345] 2 opdracht *Bouc v. Audienc.* 358 [wmnl.vl. 1370-'78]
- kerken** trans. in de kerk brengen (m.b.t. een overledene) *R. v. Amst.* 31 [holl. 1413]
- kerkewedeme** subst. pastorie (vgl. **wedeme**; 'parochie' in het Hwb is onjuist) *Drentsche rechtsbr.* 168 [nomnl. c.1475 (1428)]
- kermisgans** subst. gans voor de kermis *Bronnen Rijnsburg* 863 [zholl. 1479]
- kermispondt** subst. kermisgeld *Bronnen Rijnsburg* 991 [zholl. 1495]
- kermosijn** onder **carmosijn**
- kerreasch** subst. assortiment gebruikt om de gisting van de verfkuipt te reguleren (vgl. De Nie 76 en 87-89) *Leid. lakenindustrie* 52 [zholl. 1437-'45]
- kerrebus** onder **karbus**
- kerren** 3 onder **carren**
- kersaudencruut** subst. 'madeliefje' (Braekman 1965, 95) *Mnl. gen. recepten* 78 [vl. 1e h. 15e e.]
- kersenstein** subst. kersepit *Mnl. gen. recepten* 36 [vl. 1e h. 15e e.]
- kerspelranse** subst. muts van krip *Bronnen Rijnsburg* 203 [zholl. 1388]
- kerspetbroet** onder **karspetbroet**
- kersroet** subst. 'roet van kaarsen' (De Nie XXI) *Br. handel Frankrijk* 1, 213 [zholl. 1492]
- kersseltere** subst. 'kerseboom' (ed. 308) *Mandev.*² 17 [holl. 1462]
- kerst** 1 subst. 'christen' (WNT s.v. **kerst** (II)) *Levens v. Jezus* 58 [wvl. 1332]
- kerstaendye** 7 z. **castaenge** *Mnl. dram. poezie* 441 [ovl. c.1436]
- kerstdrachte** subst. 'Christusdrager' (ed. 202) *JAN VAN LEEUWEN* 125 [brab. 2e h. 15e e.]
- kerstdragersse** subst. 'Christusdraagster' (ed. 202)

kerstel

JAN VAN LEEUWEN 128 [brab. 2e h. 15e e.]

kerstel subst. 'kraakbeen' (lat. *cartilago* ed. 53) *Parab. v. Cyrillus* 38 [holl. c.1475]

kerstenbloet subst. christenbloed *Mnl. geest. proza* 202 [holl.utr. 1461] *Biënb.*² 222 [holl.utr. 1458]

kerstenkercke subst. christelijke kerk *Lev. v. Kunera* 6 [utr. c.1530?]

kerstersavont kerstesavent subst. kerstavond *Frensweger hs.* 226; 260 [nomnl. c.1480]

kerstijn* 1 kyr- **kirsten** - *doen*, dopen, ook zegenen (m.b.t. een (kerk)klok) *Rek. v. Nijm.* 4, 209; 242 [geld. 1531]

kerte* 1 car- subst. 'stift van een deurengsel' (ed. 1, 217) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 88 [nholl. 1469]

kerve* 1 kerf *op enen* -, 'één ploegkouter diep?' (ed. 356) *MOORS, Oorkondentaal* 165 [wlimb. 1384]

kerveloos adj. wsch. zonder scheuren *Br. handel Eng.* 2, 284 [zholl. 1521]

kerven 1 1 trans. verdelen (m.b.t. zout) *K. v. Hulst* 141; 144 [vl. eind 16e e. <1507>] 2 - *op*, voegen bij *Mnl. geest. ged. enz.* 27 [limb. eind 15e e.]

keselinctonne subst. 'ton tot berging van kiezelstenen' (ed. 143) *Mnl. woordkunde* 142 [geld. 1457]

kespen 7 z. **kerspijn** *Ann. em.* 17, 44 [vl. 1529]

ketelbant subst. ketelband *Br. Middelburg* 3, 366(2x) [wmnl. 1534] *Br. Middelburg* 3, 547 [wmnl. 1546]

ketell subst. naam van een hoeveelheid, inhoudsmaat *Rek. v. Nijm.* 6, 60 [geld. 1536]

ketelwerck subst. 'koperwerk' (WNT s.v. **ketel**, *Samenst.*) *Rek. v. Nijm.* 2, 172 [geld. 1512]

ketlic 6 onder **ketterlic** ZERBOLT, *Mnl. vert.*

ketterlic *ketliker* l. *ketterliker* adj. ketters (vgl. Schiller-Lübben s.v. **ketteliken**) ZERBOLT, *Mnl. vert.* 104 [holl.utr. 1445]

kettermeister subst. inquisiteur (vgl. *Teuth.* aang. in MNW s.v. **ketterie**) *Stichtige punten* 99; 100 [geld.ov. c.1475]

keur- zie onder **coor-**

keure 1 onder **core**

keurierszeghele onder **coriersseghele**

kevese* 3 **keves** subst. 'bijzit' *Saksenspiegel* 2, 45; 99 [nholl.omnl. 1451]

kiefwolle subst. minder goede soort wol *Draperie Haag* 295 [zholl. c.1625 <c.1496>]

kielschuyt subst. kielschip *Br. Middelburg* 3, 392 [wmnl. 1540]

kieselinghesteyn subst. kiezelsteen *Cancelierb.* 152 [zolimb. 1471]

kieser 1 subst. 'keurvorst' (Hwb) *Spiegel historiael* I 3, 296 [wvl. c.1350] M. STROKE, *Rijmkron.* 1, 166 [holl. voor 1384]

kiespant subst. 'uitgekozen pand' (Hwb) *R. v. Schiedam* 54 [zholl. m. 15e e.] *R. v. Schiedam* 48 [zholl. 1497]

kijfboete subst. boete voor het kijven *Br. Middelburg* 3, 262 [wmnl. 1517]

kijflaken* 2 **kijflaecken** subst. laken van een minder goede wol *R. v. Gouda* 633 [zholl. 1505 <1450>]

kijflickheit subst. ruzie *R. v. Amst.* 126 [holl. 1452-'94]

kijfsteke subst. steek die iemand bij een ruzie is toegebracht *Versl. O.V.R.* 3, 402 [brab. eind 15e e.]

kijfwater subst. water waarover onenigheid is, getwist wordt *Sermonen* 37 [brab. na 1540]

kymmeloos onder **kimmeloos**

kijndergoet subst. 'het aan de kinderen als erfgenamen der ouders toekomend goed' (WNT, bet. A) *R. v. Amst.* 579 [holl. c.1475]

- kijnderheffen** subst. 'het ten doop houden van een kind' (Hwb) *R. v. Breda* 22 [nbrab. eind 14e e.]
- kijnderman** onder **kinderman**
- kijnderurine** subst. kinderurine *Boec van medicinen* 204 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- kijntscheit** 1 onder **kintscheit**
- kyrstijn** 1 onder **kerstijn**
- kystenyder** subst. kistemaker (vgl. voor het 2e lid MNW IV, 2383 s.v. **niden**) *Rek. v. Nijm.* 8, 6 [geld. 1542]
- kytharinck** subst. kuitharing (vgl. **kiet**) *Br. Middelburg* 3, 364 [wmnl. 1533] *Br. Middelburg* 3, 573 [wmnl. 1e h. 16e e.]
- kikelen** intr. 'aldoor uitkijken' (Hwb 1e art.) *Jan v. L.-fragm.* 245 [wmnl.brab. 1540 (15e e.)]
- kimmeloos kymme-** adj. 'zonder kim [= over de bodem van een ton uitstekende rand] of kimmen' (WNT s.v. **kimmeloos** (I), bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 364 [wmnl. 1533] *Br. Middelburg* 3, 573 [wmnl. 1e h. 16e e.]
- kinderehovet** subst. hoofd van een kind *Spiegel historiael* I 2, 102 [wvl. c.1350]
- kinderlieve** subst. 'kinderliefde, liefde van en tot kinderen' (Hwb) *Naturen bloeme* 1, 34 [wmnl. c.1375]
- kinderman kij-** 1 subst. kraamheer (n.b. de opvatting van Verdam s.v. **kindermanstuc** is onjuist) *R. v. Amst.* 54(2x); 55; 180(2x) [holl. 1452-'94] 2 'tractatie bij gelegenheid van de inwijding der luiermant, of ook: doopmaal' (Hwb; hetz. als **kindermanstuc**) *R. v. Amst.* 444 [holl. 1494-1512]
- kinderscoe** subst. kinderschoen *Bronnen Rijnsburg* 756 [zholl. 1383]
- kinderstront** subst. kinderstront *Mnl. gen. recepten* 81 [vl. 1e h. 15e e.]
- kinneloos** 6l. **kimmeloos**, onder **kimmeloos** *Br. Middelburg*
- kinnen** 1 onder **kennen**
- kinneptiende** subst. henneptiende *Versl. O.V.R.* 3, 172 [holl. 18e e. (1429)]
- kint** onder **kent**
- kint** 1 1 subst. ingezetene *Brab. jachtrecht* 22 [brab. 1530 (1398)] 2 matroos (vgl. **schipkint**) *Versl. O.V.R.* 4, 342; 343(3x) [holl. 1466]
- kintlijk*** 1 -licke adv. als een kind MAUBURNUS, *Scala* 143 [geld.ov. 1558]
- kintsachtich** adj. kinderlijk, als een kind *Jan v. L.-fragm.* 167 [wmnl.brab. 1540 (15e e.)]
- kintscelijc*** 1 **kintschelic** - *gedeelte*, kindsgedeelte *Sermonen* 141(2x) [brab. na 1540]
- kintscheit*** 1 **kijnt-** subst. kinderlijkheid *Biënb.*² 365 [holl.utr. 1458]
- kirckenwijn** onder **kerckenwijn**
- kirckenwirckmeister** onder **kercwercmeester**
- kirckwijn** onder **kerckenwijn**
- kirsten** 1 onder **kerstijn**
- kist(e)** 1 1.1 subst. 'de ruimten of vakken tusschen de de paalregels' (WNT s.v. **kist** (II), bet. A. 2) *Br. handel Eng.* 1, 1034 [zholl. 1470] 2.1 *after die-werpen*, verwerpen, afschaffen (vgl. WNT s.v. **kist** (I), sub I, 7) J. CELE, *Sermoenen* 67 [holl.utr. c.1410]
- clackerkin** subst. klakkebus *Dagb. v. Gent* 2 323 [wmnl.vl. kort na 1489]
- cladboec** subst. aantekenboek, notitieboek *Mnl. fragm.* 1, 654 [vl. 2e h. 15e e.]
- claechte** subst. gejammer *Marg. v. Lymborch* 117b [brab. 1516]
- claer** 1 1.1 adj. 'klaar, gereed' (Hwb, bet. 11) *Spiegel*

historiael I 3, 185 [wvl. c.1350] **2.1** *int - stellen*, vertellen (m.b.t. een historie, vgl. MNW i.v., bet. 8, c) *Huyge van Bourdeus* 3 [wmnl.brab. c.1540]

claereytendranc subst. 'kruidenwijn' (ed. 403 n.2) M. v. H., *Boek b. g.* 403 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

claereytenwijn subst. kruidenwijn M. v. H., *Boek b. g.* 405 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

claerluchtich adj. doorluchtig *Deutsche hss.* 1, 87(2x) [wmnl. na 1525]

claernesse* 1 **clernisse** subst. 'opheldering, verklaring, uitlegging' (Hwb, bet. 2) *Rek. aflaath.* 53 [brab. 1453]

claeroge subst. 'ogentroost' *Synon. mnl. plantenn.* 272 [? c.1490]

clagelikerwijs adv. als bij een aanklacht gebruikelijk (vgl. **clagelijc**) *Br. handel Frankrijk* 1, 202 [omnl. 1487]

clampen 1 trans. 'met klampen bevestigen of stevigen' (Hwb, bet. 1) *Rek. v. Hattem* 240 [geld. 1479] **2** 'òf vastleggen òf het een haak door den neus slaan, om het wroeten te beletten' (m.b.t. een varken, Hwb, bet. 2) *Versl. O.V.R.* 3, 359 [ogeld. 1558 <15e e.>]

clange 7 z. **calange** *R. v. Amst.* 541 [holl. 18e e. <1480>]

clappen 1 **cleppen** 1.1 trans. 'omvatten, omarmen' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 87 [nholl. 1480] 1.2 'kleppen, eene klok' (Hwb, bet. II, 3) *R. v. Zierikzee* 131 [wmnl. 1429] *R. v. Zierikzee* 267 [wmnl. 1485] **2.1** 'kleppen' (van een klok; MNW) *K. v. Brielle*² 28 [zholl. c.1346] —

clappenore subst. 'affodil' *Synon. mnl. plantenn.* 263 [wmnl. eind 15e e.]

clapsich adj. babbelachtig, klapachtig (vgl. **clapsch**) BRUGM., *Verspr. serm.* 91 [geld. 2e h. 15e e.]

clarasie subst. verklaring (vgl. ofr. *déclaration*) *Br. handel Eng.* 1, 934 [zholl. 1456] z. onder **declaratie**

clare subst. claris BRUGM., *Verspr. serm.* 41 [st. 1476]

clareyster 7 z. **clareitster** *Tocht v. J. v. Blois* 216; 217(4x); 219(2x) [zholl. 1361-'62]

clareit 1 subst. zoete drank (lat. *nectar*) *St. Aug. hant-boec* 147 [brab. 2e h. 14e e.]

claren 1 trans. 'ontwarren' (m.b.t. kabels, WNT s.v. **klaren**, bet. A, V, 4, d) *Br. handel Frankrijk* 1, 315(2x) [zholl. na 1521]

claret subst. 'trompet' (Hwb) *Devoot boecxken* 61 [brab. 1539] *Marg. v. Lymborch* 81b [brab. 1516]

clarie subst. 'dopheide' (cfr. fr. *clarin*, Braekman 1965, 85) *Mnl. gen. recepten* 127 [wvl. 1305]

clarificieringe subst. verheerlijking, heerlijkheid M. v. H., *Boek b. g.* 389 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

klateringe subst. geraas, lawaai *Exordium magnum* 53 [nomnl. 1e h. 15e e.]

clauwe* **clawe** subst. 'gedeelte van een kerspel, buurschap' (WNT s.v. **klauw** (IV), bet. I, 1) *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 383 [nomnl. 16e e. <1405>]

clauweeynde subst. avond (z. R. Fruin, *Verspreide geschriften* VI ('s-Gravenhage 1902), 396-406) *Stadr. Nijmegen* 417 [geld. begin 16e e.]

claveren 3 intr. 'klauteran' BRUGM., *Onuitg. serm.* 25 [zolim. 1523]

clavezimbel -simbel subst. klavecimbel *Br. Middelburg* 3, 468; 532 [wmnl. 1545]

clawe onder **clauwe**

cleden 1 trans. inkleden *Frensweger hs.* 82; 123; 148; 158; 160; 174; 254 [nomnl. c.1480] *Bronnen Rijnsburg* 955 [zholl. 1491] *Bronnen Rijnsburg* 966 [zholl. 1492]

cledercopere* 3 **cleercooper** subst. klerenkoper *Dagb. v. Gent* 1 239 [wmnl.vl. 1467-'90]

cledergelt -ghelt subst. kleedgeld *Bronnen Rijnsburg* 771(2x) [zholl. 1397] *Bronnen Rijnsburg* 798 [zholl. 1411] *Bronnen Rijnsburg* 803 [zholl. 1443] *Bronnen Rijnsburg* 814 [zholl. 1447]

cledinge 1 **-ghe -dijnghe -dincge kledynge cleedinghe cleydinge cleingge cleyncge** 1.1 subst. inkleding (van een kloosterling) *Bronnen Rijnsburg* 956 [zholl. 1491] *Bronnen Rijnsburg* 986 [zholl. 1495] *Bronnen Rijnsburg* 1004 [zholl. 1497] *Bronnen Rijnsburg* 1012 [zholl. 1498] *Bronnen Rijnsburg* 1019; 1022 [zholl. 1499] *Bronnen Rijnsburg* 1031 [zholl. 1500] BRUGM., *Onuitg. serm.* 179; 181 [zolim. 1523] *Syoens kroniek* 408; 409(3x) [zovl. c.1540] *Frensweger hs.* 81; 105; 253; 254 [nomnl. c.1480] 2.1 *inblivende* -, 'habitus' (van de ziel; ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 53 [nholl. 1469]

cleedholt subst. hout dienend ter bekleding (vgl. WNT s.v. **kleedhout**) *Rek. v. Nijm.* 3, 253 [geld. 1526]

cleeynbend subst. coll. kleine ijzeren banden *Rek. v. Nijm.* 4, 85 [geld. 1529]

cleemen adj. van leem *Drie con.* 142b [wmnl. brab. c.1460]

cleenachsamheit onder **cleinachsamheit**

cleenlijc 1 onder **cleinlijc**

cleercooper 3 onder **cledercopere**

kleerdrager subst. gildelid die een tabbaard draagt *Br. Middelburg* 1, 167 [wmnl. 1528]

cleermakersnape subst. kleermakersknecht *Br. Middelburg* 3, 209 [wmnl. 1502]

cleerstuc subst. bepaald soort laken *R. v. Gouda* 633 [zholl. 1505 <1450>]

cleylant subst. kleiland *Rek. van Holland* 2, 251; 288; 289(nx); 290(3x) [holl. 1344]

cleynachticheit -heyt cleijn- subst. geringschatting, minachting (vgl. WNT s.v. **kleinachtigheid**) *Br. handel Eng.* 2, 270 [zholl. 1519] *Br. Middelburg* 3, 350 [wmnl. 1530] *Br. handel Eng.* 2, 270 [zholl. 1519]

cleyncge 1 onder **cledinge**

cleyndochterken subst. kleindochtertje *Biënb.*² 221 [holl. utr. 1458]

cleingge 1 onder **cledinge**

cleynichte subst. 'vernederend, verkleining; eene belediging' (vgl. Hwb s.v. **cleinicheit**, bet. 2) *R. v. Zierikzee* 84 [wmnl. 16-17e e. <1501>]

cleynkens adv. in het klein (vgl. Kil. aang. in MNW s.v. **cleinkine**) BRUGM., *Onuitg. serm.* 60 [zolim. 1523]

cleynsbel subst. ? *Bronnen Rijnsburg* 783 [zholl. 1398]

cleynsteen subst. klein soort steen *Rek. v. Nijm.* 3, 148 [geld. 1523]

cleyscute subst. schip waarmee klei wordt vervoerd *R. v. Gouda* 268 [zholl. 1521]

cleywech subst. 'onverharde weg in of over kleigrond' (WNT) *R. v. Gouda* 13 [zholl. 1399]

clein* 1 **cleyn** - *water*, laag water *Rek. v. Nijm.* 3, 245; 246; 247 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 4, 45 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 5, 199 [geld. 1535]

cleinachsamheit cleenachsam- subst. 'geringschatting' (Hwb) *R. v. Amst.* 253; 254 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 292; 296 [holl. 1494-1512]

cleinbroot* 1 **-broit** subst. 'kleine hostie' *Arch. aartsb. Utr.* 2, 367 [holl. 1548]

cleine* 1 **cley-** adj. vernederend, beneden iemands waardigheid (vgl. MNW 1e art., bet. 9: - *doen*) *Sticht. exempelen* 82 [brab. 16e e.]

cleine* 3 **cleijn** subst. 'klei' *K. v. Brielle*² 311 [zholl. 1539]

cleingge

cleingge 1 onder **cledingge**

cleinheit* 1 **cleynheit -heyt** 1 subst. nederigheid, ootmoed BRUGM., *Onuitg. serm.* 40 [zolim. 1523] 2 vernedering, smaad *Leeder v. VIII tr.* 56 [omnl. 2e h. 15e e.] 3 schande (vgl. **cleinicheit** in deze bet. in het MNW, bet. 2) *Marg. v. Lymborch* 91a [brab. 1516]

cleinlijk* 1 **cleenlijk clen- -lic** 1 adj. fijn, niet grof (van stoffen) *Biēnb.*² 377 [holl.utr. 1458] 2 genotzuchtig of kieskeurig *Sticht. exempelen* 23 [utr. 1e h. 15e e.]

cleynelycken adv. in geringe mate *Br. handel Eng.* 2, 335 [brab. 1525]

cleinnagel subst. klein soort spijker *Rek. v. Nijm.* 4, 85 [geld. 1529]

cleinte subst. 'kleinheid, geringheid van omvang' (WNT) *Rek. v. Blois* 22 [zholl. 1371-'72]

clemminge* 1 **clymminghe** subst. opklimming, verheffing (in geestelijke zin) *Mnl. geest. proza* 318 [omnl. c.1430]

clemperen intr. klonteren (vgl. De Bo s.v. **klomperen**) *Janus* 14 358a [nomnl.vl. eind 15e e.]

clenlijk 1 onder **cleinlijk**

cleppen 1 onder **clappen**

cleppich adj. babbelachtig TAULER-*hss.* 304 [olimb. 1442]

clerckgelt subst. schrijfloon *Bronnen Rijnsburg* 981 [zholl. 1494]

clergie* 1 **clere-** subst. 'voorrechten verbonden aan de geestelijke stand' (ed. 356) MOORS, *Oorkondentaal* 283 [wlimb. 1396]

clerigiscap subst. wetenschap, geleerdheid *Scaecspel* 32 [holl. eind 15e e.]

clernisse 1 onder **claernesse**

cleuversboge subst. voetboog *R. v. Amst.* 533 [holl. c.1500]

cleven 1 subst. ? *R. v. Amst.* 72 [holl. 1452-'94]

cleverstock subst. 'lavas' *Synon. mnl. plantenn.* 283 [? 2e h. 15e e.]

clibber - *van arabien*, Arabische gom *Synon. mnl. plantenn.* 275 [vl. 1483]

clicsteen klic- click- clyck- subst. 'stille verklikker, geheime politieagent' (WNT s.v. **klikken**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 3, 119; 120 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 131 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 234; 267 [geld. 1526]

clycksteen onder **clicsteen**

clymminghe 1 onder **clemminge**

clynier subst. ? *Rek. aflaath.* 39 [brab. 1451]

clijt 3 subst. 'klei, kleiaarde' *Syoens kroniek* 212(2x) [zovl. c.1540] *Spieghel d. m. b.* 247 [wvl. begin 15e e.]

clinckgehengh 7 z. **gehange** *Rek. v. Nijm.* 3, 26 [geld. 1520]

clingen 1 intr. 'volharden in' (Hwb 2e art., bet. 2) *Marialeg.* 1 457 [nomnl. 1e h. 15e e.]

clingen* 1 **-ghen** intr. zingen *Mnl. geest. ged. enz.* 68 [limb. eind 15e e.]

clisterpipe subst. 'klisteerspuit' (Hwb) *Eng. hss.* 1, 227 [ov.vl. eind 15e e.]

cliwe 7 'zemelen' (z. **clië**) *Biēnb.*² 350 [holl.utr. 1458]

clocke 1 **klocke** 1 subst. 'uur' (vgl. WNT s.v. **klok** (I), bet. V, 2 en 3) *Ann. em.* 14, 86 [vl. 1488] 2 rechtsgebied, rechtsmacht (vgl. Stallaert, bet. 2) *Proeve Dulces* 189 [ov. 1495]

clockegeluyt subst. 'klokgelui' (Hwb) *R. v. Amst.* 259 [holl. 1452-'94]

klocksboeck subst. boek waarin openbare afkondigingen worden ingeschreven *R. v. Gorinchem* 187 [holl. 1501]

- cloec** 1 adj. sluw *Boeck v. d. voirs. g.* 103 [nholl. c.1470]
- cloeffbort cloiff-** subst. 'gekloofd eikenhout tot kuipersduigen voor klein vaatwerk' (z. WNT s.v. **klaphout** (I)) *Br. handel Eng.* 2, 687(2x) [holl. 1549]
- cloekelike** 1 **cloeckelic** 1 adv. 'op eene krachtige wijze, met aandrang' (Hwb, sub bet. 1) *Marialeg.* 2 93 [nholl. c.1440] 2 op een dappere wijze *Marg. v. Lymborch* 93a [brab. 1516]
- cloestenere** 1 onder **cloosterare**
- cloesterbroet** subst. brood dat in een klooster gebakken is *Versl. O.V.R.* 4, 520(2x) [holl. 15e e.]
- cloestermole** subst. 'een bij een klooster behorende molen' (Hwb) *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 363 [geld.ov. 1365]
- cloeverscutter** subst. geweerschutter (vgl. ed. 567) *R. v. Gouda* 568 [zholl. 1528]
- cloft** subst. voetstuk van een beeld *Rek. v. Nijm.* 7, 139 [geld. 1541]
- cloftechlike** 1 onder **cluchtichlike**
- cloisterwijn** subst. wijn die voor het klooster bestemd is *Rek. v. Nijm.* 3, 235; 236(2x) [geld. 1526]
- clompe** 3 subst. 'klomp' *Stichtige punten* 188 [geld.ov. c.1475]
- clooster*** 1 **cloes-** subst. 'hof, omgeven door een kloostergang, *claustrum*' (ed. 446) *Oudste mnl. oork.* 365 [vl. 1262]
- cloosterare*** 1 **cloestenere** subst. 'deurwachter, portier van een klooster?' (ed. 356) MOORS, *Oorkondentaal* 313 [wlimb. 1398]
- cloosterrinc** subst. 'gezelschap of kring van kloosterlingen' (Hwb) *Leven van Lutgart* 26 [wlimb. c.1300]
- cloostertwaern** subst. een (voortreffelijk) soort gewijnd garen *R. v. Amst.* 554 [holl. 1481-'96]
- clootboge*** 3 **-boghe** subst. 'boog waarmee men 'klooten' of kogels schiet of werpt' *Versl. O.V.R.* 7, 19 [wbrab. c.1600 (1505)] *Br. Middelburg* 1, 106 [wmnl. 16e e. (15e e.)]
- clootkase** subst. bolvormige kaas (vgl. WNT s.v. **klootkaas**) *Br. handel Frankrijk* 1, 310 [zholl. na 1521]
- clop** 1 subst. 'hamerslag waarmee een koop wordt toegewezen' (WNT s.v. **klop** (I), bet. 1, f); *opte -*, in de veiling *K. v. Brielle*² 334 [zholl. 1546]
- cloppen** 1 **kloppen** 1.1 trans. zuiveren (oorspr. kloppen, uitslaan m.b.t. kleden) *R. v. Amst.* 112 [holl. 1452-'94] 2.1 - voor *sinen mont*, 'iets herroepen, een leugen of scheldwoord weer inslikken of opeten' (Hwb, sub bet. II, 3) *Stadr. Ommen* 10 [ov. c.1451]
- clopsuster*** 1 subst. 'non, klopje' (voor *clop-* vgl. **cloppen**, Aanm. 'castreren' en het citaat s.v. **castreren**; z. TNTL 27 (1908), 12-14) TNTL 27, 13 [utr.omnl. begin 16e e.]
- closcloot** subst. bal die bij het 'klossen' gebruikt wordt (vgl. **close** en **clossen**) *Versl. O.V.R.* 6, 196 [brab. c.1572 (1525)]
- clospoorte** subst. kaatsbaan *Ann. em.* 44, 504 [vl. 1520-'37]
- closterliede** subst. pl. kloosterlingen *Leven van Lutgart* 173 [wlimb. c.1300]
- closterpine** subst. 'de ontberingen aan het kloosterleven verbonden' (Hwb) *Leven van Lutgart* 95 [wlimb. c.1300]
- clostersede** subst. 'orderegel' (Hwb) *Leven van Lutgart* 71; 95 [wlimb. c.1300]
- closterspise** subst. 'het eten in een klooster' (Hwb) *Leven van Lutgart* 93 [wlimb. c.1300]

- closterstede** subst. 'het klooster als gebouw, klooster' (Hwb) *Leven van Lutgart* 8; 125 [wlimb. c.1300]
- cloveniersscutter** subst. kanonnier (vgl. **coloverier**) *R. v. Gouda* 356 [zholl. 1521]
- cloveniersscutterie** subst. gilde van kanonniërs (vgl. **coloverier**) *R. v. Gouda* 557 [zholl. 1527]
- cluchtichlike*** 1 **cloftechlike** adv. 'op eene flinke, kloekwijze' (Hwb, bet. 2) *Leven van Lutgart* 11 [wlimb. c.1300]
- cluchtliede*** 3 **cluftlude** subst. pl. 'de gezworenen aangewezen tot het aanbrengen van bepaalde misdrijven in hunne 'clucht' (onderdeel van een buurtschap) begaan' (Hwb) *Drentsche rechtsbr.* 49 [nomnl. c.1475]
- cluever** 7 z. **clover** *R. v. Amst.* 137; 180 [holl. 1452-'94]
- cluftlude** 3 onder **cluchtliede**
- cluytwarp** subst. het gooien met kluiten *Versl. O.V.R.* 4, 138 [nomnl. 2e h. 16e e. <1425>]
- clumpnie** 7 z. **colomme** *Biënb.*² 261 [holl.utr. 1458]
- clusenarin** subst. kluizenares, ingeklusde *Bronnen Rijnsburg* 758 [zholl. 1383]
- kluts** subst. 'houtblok(?)' (Hwb) *R. v. Tiel* 34 [geld. 1460]
- clutsen*** 1 **klutzen** subst. 'houtblok(?)' (Hwb) *R. v. Tiel* 34 [geld. 1460]
- cluving** subst. 'lekker beetje' (Hwb; vgl. ed. 37) *Meerstemmige lied.* 32 [vl. 1e h. 15e e.]
- knaep** 1 onder **cnape**
- knaept** 7 'dienaar' (z. **cnape**) *Gild. v. Utr.* 2, 282 [zholl.utr. 1437]
- cnaepwevere** subst. leerling in het weversgilde *Ann. em.* 14, 308 [vl. 1429] *Ann. em.* 41, 14 [vl. 1477]
- cnaet** 7 **knaet** 'knecht' (z. **cnecht**) *Br. Middelburg* 3, 284; 285 [zeholl. 1519]
- cnape*** 1 **knaep** - *te wopenen*, 'wapenknaap' (ed. 349) *MOORS, Oorkondentaal* 317 [wlimb. 1375]
- knapsgewyze** adv. als leerling, knecht *Br. Middelburg* 3, 132 [wmnl. 1472]
- cnechtschap*** 3 **knecht**- subst. 'dienstbaarheid' *Sermonen* 73 [brab. na 1540]
- knechtschole** subst. 'jongensschool' (Hwb) *Stadr. Nijmegen* 319 [geld. 2e h. 15e e.]
- knechtzgewydes** adv. als (een) dienaar, knecht *Rek. v. Nijm.* 5, 145 [geld. 1535]
- knechtspise** subst. eten van het mindere volk (t.w. grove, inferieure kost) *Mystiek brevier* 1, 143 [wmnl. c.1450]
- kneede** subst. knie *Janus* 14 382a [nomnl.vl. eind 15e e.]
- knerselen** intr. knarsen (met de tanden) (vgl. **cnerseling**) *M. v. H., Boek b. g.* 257 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- cnicken** 1 *geknikt*, partc. geknield *Leven van Lutgart* 28 [wlimb. c.1300]
- kniebanck** subst. 'kniebankje in eene kerk' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 436 [zholl.utr. 1448]
- knybbelinghe** subst. gekibbel, gekijf *Jhesus collacien* 241 [brab. 15e e.]
- knyeptang** subst. 'knijptang' (ed. 143) *Mnl. woordkunde* 143 [geld. 1463]
- knijfboete** subst. boete wegens het trekken van een mes *Br. Middelburg* 2, 161 [zholl. 1366]
- knypbussenkruyt** subst. kruit voor een knipbus (vgl. *WNT VII*², 4689) *Rek. v. Hattem* 157 [geld. 1467]
- knypen** trans. knippen *Marg. v. Lymborch* 58b [brab. 1516]
- cnipe*** 2 **kni-** **kny-** subst. 'kunstmatige vernauwing van

- een waterloop' (WNT s.v. **knijp** (II), bet. 2) *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 341(2x) [nomnl. 16e e. <1403>]
- cnoest*** 1 **knuest** subst. vooruitstekend voorwerp (van steen of ijzer) (vgl. ed. 89 n.16) *Rek. v. Doesburg* 13 [geld. 1401]
- knoeteren** trans. knotten (vgl. **cnoten**) *Mnl. geest. proza* 229 [holl. 1521]
- knofloec** subst. 'knoflook' *Synon. mnl. plantenn.* 282 [vl. 1483]
- cnorre*** 3 **knor-** subst. 'knoest, kwast' *Mnl. geest. proza* 38 [holl. c.1390]
- knuest** 1 onder **cnoest**
- knuestachtich** adj. knoestig BRUGM., *Onuitg. serm.* 78 [zolim. 1523]
- knuester** subst. 'ijzeren beslag' (ed. 1, 34 n.) *Rek. v. Nijm.* 1, 34; 35 [geld. 1383]
- knuysticheit** subst. knoestigheid *Aardse paradijs* 129 [holl. 2e h. 15e e.]
- cnuut*** 3 **cnyut** subst. 'kraai' (vgl. ed. 12) *Meerstemmige lied.* 11 [vl. 1e h. 15e e.]
- coadjutor coadituer** 1 subst. '(kapelaan) helper van een pastoor' (ed. 349) MOORS, *Oorkondentaal* 270 [wlimb. 1322] 2 **coadjutor** *Dagb. v. Gent* 2 184 [wmnl.vl. 1467-'90]
- cobe** subst. soort roofvogel, wouw (lat. *milvus*) *Blome d. Doochd.* 18 [holl. c.1485]
- coc** 1 subst. scheldnaam voor een man (vgl. **cockijn**) *Florigout* 25 [vl.brab. eind 14e e.]
- cocalam** 7 z. **cokenallame** *Dagb. v. Gent* 2, 303 [wmnl.vl. 1467-'90]
- koccoxloec** 2 onder **coecoecslooc**
- cochier** subst. koetsier *Rek. aflaath.* 39 [brab. 1451]
- cockmoezy** subst. wsch. 'klaploper' (ed. 259) *Doct. des tijts* 98 [holl. 1486]
- cockoesloec** 2 onder **coecoecslooc**
- kocksbart** 6 onder **boxbaert** *Synon. mnl. plantenn.*
- koeckebacker coecke- koken-** subst. koekenbakker *R. v. Amst.* 436 [holl. 1494-1512] *Cam.-rek. Deventer* 4, 281 [geld.ov. 1377] *Gild. v. Utr.* 2, 61 [zholl.utr. 1539]
- coeckenmoer** onder **cokenmoeder**
- coecoecslooc*** 2 **cockoesloec koccox-** subst. 'witte klaverzuring, koekoekslook' (Braekman 1965, 85 en 95) *Mnl. gen. recepten* 85; 90 [vl. 1e h. 15e e.]
- koehoey** subst. 'hooi voor ééne koe' (Hwb) *R. v. Amst.* 69 [holl. 1452-'94]
- koehuer** subst. 'weidegeld' (Hwb) *Drentsche rechtsbr.* 167 [nomnl. c.1475 <1428>]
- coeyenleder** subst. koeieleer *K. v. Brielle*² 326 [zholl. 1546]
- coeyenschoen** subst. schoen van koeieleer *K. v. Brielle*² 326 [zholl. 1543]
- coeyentasch** subst. tas gemaakt van koeieleer *Gild. v. Utr.* 2, 326 [zholl.utr. 1417]
- coeyenvercopinge koeyenvercoopinghe koyenvercopinghe** subst. koeienverkoop *R. v. Amst.* 395 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 600 [holl. voor 1533]
- coeyhof** subst. hof (omheinde ruimte) waar koeien grazen *Syoens kroniek* 207 [zovl. c.1540]
- coeymelker** subst. koeienmelker *Biënb.*² 363 [holl.utr. 1458]
- koekenbrueder** subst. kloosterbroeder die in de keuken werkt *Exordium magnum* 33 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- coelbrengher** subst. die (steen)kolen aanvoert *R. v. Amst.* 598 [holl. voor 1533]
- coele** 1 **coel** 1 adj. niet erg heet (van vuur; vgl. WNT s.v.

coelick

koel (I), bet. A, 1, d) *Boec van medicinen* 173 [zholl. utr. 2e h. 14e e.] 2 'kalm, bedaard' (in het MNW zonder citaat) *Sermonen* 173 [brab. na 1540]

coelick kuelic cuellic adv. kalm, bedaard *Doct. des tijts* 196; 202 [holl. 1486] JAN VAN LEEUWEN 45 [brab. 2e h. 15e e.]

coelmate -maet 1 subst. de door de overheid geijkte maat voor het meten van kolen, die werd verpacht *Oudste r. v. Dordr.* 2, 136 [zholl. 1457] 2 het meten van kolen en v.v. de daaraan verbonden beloning *Gild. v. Utr.* 2, 383 [zholl. utr. 1432]

coelpan subst. 'vuurpan' (ed. 223 n.2) *Br. Dom Utrecht* 2, 223 [utr. 1443]

coelstruuc subst. koolstronk *Br. Middelburg* 3, 198 [zholl. 2e h. 15e e.]

coelte 7 koelte (z. **coelde**) *Kl. v. Diepenv. hs.* 185 [geld. ov. 1534]

coemansghelt onder **coepmansghelt**

coengie onder **congie**

coepaep(p) subst. 'koeherder' (vgl. 'koeienpastoor' in WNT s.v. **koe** (I), Samenst.) *Bronnen Rijnsburg* 885 [zholl. 1481] *Bronnen Rijnsburg* 893 [zholl. 1482] *Bronnen Rijnsburg* 951 [zholl. 1490]

coepbacker koop- subst. 'bakker die bakt voor den verkoop, niet voor eigen gebruik' (Hwb) *R. v. Breda* 96(2x) [nbrab. 1e h. 16e e. (1402)]

coepersplaete subst. koperen plaat *Br. handel Eng.* 2, 83 [zholl. 1496]

coepknecht subst. slaaf *Lavinge* 41 [geld. ov. 1502]

koepley 7 **copelley koppel(l)ey** 'maat' (z. **coppel** (I)) *Rek. v. Nijm.* 3, 245; 246(3x); 247 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 5, 187 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 79 [geld. 1537]

coepmanscip subst. koopvaardijschip *R. v. Amst.* 608 [holl. voor 1533]

coepmansgedaente subst. het uiterlijk van een koopman *R. v. Amst.* 276; 281 [holl. 1452-'94]

coepmansghelt coemans- subst. gangbaar geld (vgl. MNW III, *R. v. Amst.* 46 [holl. 1413] kol. 1846) *R. v. Amst.* 592 [holl. voor 1538]

coepscap -scaep subst. handelswaar, koopwaar (vgl. **coopmanscap**, bet. 6) *Kamper schepenacten* 193 [ov. 1331] *Kamper schepenacten* 292 [ov. 1343]

coerbisdom subst. de waardigheid van wijbisschop (vgl. Hwb s.v. **coorbisschop**) *Cancelierb.* 148 [zolim. 1471] *Cancelierb.* 148 [zolim. 1471]

choerboec subst. 'muziek- en tekstboek voor het koor' (WNT s.v. **koor** (I), Samenst.) *Kl. v. Diepenv. hs.* 193; 261 [geld. ov. 1534]

coerden trans. 'met koorden binden' (WNT s.v. **koord**, Afl.) *Troyen hs.* 2, 156 [? 1e h. 15e e.]

coere* 1 **koe-** subst. wachttorentje *Rek. v. Nijm.* 5, 200 [geld. 1535]

coerenbloemenhoedekijn subst. kransje van korenbloemen *Jhesus collacien* 175 [nholl. vl. c.1480]

coerfbroedt subst. 'brood voor de armen?' (ed. 884 n.5) *Bronnen Rijnsburg* 884 [zholl. 1481]

choerfrater subst. koorbroeder *Frensweger hs.* 131; 174 [nomnl. c.1480]

koerhaern subst. 'hoorn waarop de torenwachters bliezen' (ed. 2, 192 n.) *Rek. v. Nijm.* 2, 192 [geld. 1512]

koeryser cuer- subst. 'merkijzer, werktuig waarmee een waarmerk of keur op iets wordt aangebracht' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 395(3x) [zholl. utr. 1517]

koermandt ko(i)r- subst. mand waarmee torenwachters signalen geven (vgl. ed. 3, 118 n.1) *Rek. v. Nijm.* 3,

118 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 8, 199; 221(2x) [geld. 1544]

koernedrager 3 onder **corndrager**

coernexsins koornexchijs subst. accijns op koren *Rek. v. Gouda* 263(2x) [holl. 1438] *R. v. Haarl.* 253 [zholl. 1e h. 16e e. <1538>] z. onder **kaerenasijs**

coernscuer subst. korenschuur *Bronnen Rijnsburg* 748 [zholl. 1383]

coers 1 **course** 1 subst. 'loop, gang' (WNT s.v. **koers** (I), bet. 1) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 366 [ovl. 1463] 2 reis, tocht *Dagb. v. Gent* 2 253 [wmnl.vl. kort na 1515]

koersaylaken subst. 'grof gekeperd laken' (z. **kersey**) *Br. handel Eng.* 1, 907 [zholl. 1454]

coerschepen onder **cuerscepen**

choerstemme subst. koorstem, stem geschikt voor de koorzang *Kl. v. Diepenv. hs.* 191 [geld.ov. 1534] *Kl. v. Diepenv. hs.* 191 [geld.ov. 1534]

choersuster subst. 'kloosterlinge die aan het koorgebed deelneemt' (WNT s.v. **koor** (I), Samenst.) *Kl. v. Diepenv. hs.* 153; 168; 276; 291; 292; 301 [geld.ov. 1534]

coertmeester onder **courtmeester**

coesen subst. 'vlier' *Synon. mnl. plantenn.* 300 [vl. 1483]

coespijse subst. voedsel voor koeien *Syoens kroniek* 209 [zovl. c.1540]

coesterte* 3 **-staerte** subst. 'koeienstaart' *R. v. Gouda* 69 [zholl. 1415]

koesuster subst. zuster die de koeien verzorgt *Kl. v. Diepenv. hs.* 188 [geld.ov. 1534] *Kl. v. Diepenv. hs.* 188 [geld.ov. 1534]

coetse subst. een soort wijn *Br. Middelburg* 3, 471; 492 [wmnl. 1545]

coverture* 1 **cou-** **cofturie couvertuerie** subst. boekomslag *Syoens kroniek* 429 [zovl. c.1540] *Rek. v. Leiden* 2, 211 [zholl. 1427] *Jaarboek KVA* 23, 5 [ovl. 1453]

coevoet ko- subst. 'koevoet' (ed. 143) *Mnl. woordkunde* 143(2x) [geld. 1464-'67]

koff subst. 'stal, schuur' (Hwb) *R. v. Zierikzee* 448(2x) [wmnl. 18e e. <1460]

coftury 1 onder **coverture**

koggenstuerre subst. stuurman of schipper van een kog *Cam.-rek. Deventer* 5, 5 [geld.ov. 1378]

cognossement subst. zeevrachtbrief *Br. Middelburg* 3, 251(nx) [brab. 1514]

coyenise subst. lichtrood laken *Br. handel Eng.* 1, 990 [zholl. 1465]

koyenvercopinghe onder **coeyenvercopinge**

coyenvleysch subst. rundvlees *R. v. Reimersw.* 8 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1502>]

coirde 7 'dolk, ponjaard' (z. **misericorde**) *R. v. Zierikzee* 212 [wmnl. 1485]

koirkynt subst. schoolkind, leerling van de Latijnse school (die als koorknaap optrad) *Rek. v. Nijm.* 7, 74 [geld. 1540]

koirlick adj. 'van voortreffelijke hoedanigheid' (WNT s.v. **keurlijk**, bet. 3, a) *Br. Middelburg* 3, 208 [wmnl. 1502]

koirnen kair- trans. 'korrelen' (z. WNT s.v. **koren** (I), Afl.) *Rek. v. Nijm.* 3, 350 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 94 [geld. 1529]

koirwechter koer- subst. torenwachter *Rek. v. Nijm.* 3, 40 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 60 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 97 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 96 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 233 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 298 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 139; 140(2x); 178 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 3, 132 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 7,

23 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 8, 178 [geld. 1544]

coken 1 trans. vervolmaken *Sp. d. Volc.* 261 [limb. 1466]

kokenassie subst. het koken, 'kokerij' (WNT s.v. **koken** (II), Afl. bij Kokenage, bet. 2) *Cam.-rek. Deventer* 5, 299 [geld.ov. 1381]

kokenbacker onder **koeckebacker**

cokendore subst. keukendeur *Tocht v. J. v. Blois* 202 [zholl. 1361-'62]

cokene* 1 **koeckene** subst. 'achterste' (z. Rh. Gl. s.v. **keucken**(e)) *Marg. v. Lymborch* 75b [brab. 1516]

cokenfacelment subst. vaatwerk gebruikt in de keuken *Tocht v. J. v. Blois* 9 [zholl. 1361-'62]

cokengherechte subst. keukengereedschap *Rek. v. Blois* 66 [zholl. 1371-'72]

cokenhernasch subst. keukengereedschap *Tocht v. J. v. Blois* 29; 142 [zholl. 1361-'62]

cokenmoeder **coeckenmoer** subst. hoofd van de keuken *Bronnen Rijnsburg* 831 [zholl. 1453] *Bronnen Rijnsburg* 970 [zholl. 1493]

cokenporte subst. keukendeur *Bronnen Rijnsburg* 750 [zholl. 1383]

cokenprovanche subst. keukenproviand *Tocht v. J. v. Blois* 19; 101 [zholl. 1361-'62]

cokenrecht subst. keukengereedschap *Rek. v. Blois* 68 [zholl. 1371-'72] vgl. onder **cokengherechte**

cokerel **ko-** **coecke-** subst. 'geld voor den vastenavond' (vgl. **cokerellen**; ed. 745 n.2) *Bronnen Rijnsburg* 745 [zholl. 1383] *Bronnen Rijnsburg* 790 [zholl. 1410] *Bronnen Rijnsburg* 863 [zholl. 1479]

kokereller subst. 'vastenavondvierder' (ed. 751 n.2) *Bronnen Rijnsburg* 751 [zholl. 1383]

col subst. soort wol *R. v. Gouda* 643 [zholl. 1505 <1450>]

colacie 1 onder **collacie**

colatyneren onder **collationeren**

colectoer onder **collecteur**

coleman subst. 'kolenbrander' (Hwb) *Wrake v. Ragisel* 331(2x) [vl. eind 13e e.]

colet 7 kraag (vgl. ofr. *colet*; *K. v. Brielle*² 322 [zholl. 1542] z. **collet**) *K. v. Hulst* 107 [vl. 1525]

colour 1 onder **couleur**

colevier subst. kolenvuur *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 193 [wmnl.brab. 1540]

colfhout subst. 'kinkel, botterik; ook van eene vrouw' (Hwb) *Eng. hss.* 1, 238 [wmnl. na 1458]

colfhouwer **colfvehouder** subst. lid van een gilde die een 'kolf' (= wekelijkse gezellige bijeenkomst) geeft (vgl. WNT s.v. **kolf** (II)) *Br. Middelburg* 1, 139 [wmnl. 1484] *Br. Middelburg* 1, 155 [wmnl. 1515] *R. v. Reimersw.* 18 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1483>]

colier 1 onder **collier**

collacie* 1 **-tie cola-** 1 subst. 'vergelijking' (m.b.t. officiële stukken; in het MNW, bet. 5 zonder citaat) *Bouc v. Audiënc.* 10; 11; 25; 654 [wmnl.vl. 1370-'78] *Brab. jacht-recht* 52 [brab. c.1456] 2 begeving, schenking *Bronnen Rijnsburg* 876 [zholl. 1480] 3 'het toekennen (v.e. beneficium aan een priester)' (ed. 356) *MOORS, Oorkondentaal* 156 [wlimb. 1352]

collant* 7 z. **calant** *Gild. v. Utr.* 2, 33 [zholl.utr. 1545]

collatiën* 1 **collacien** 1 intr. samen spreken over een godsdienstig onderwerp (MNW, bet. I, 2) *Jhesus collacien* 205; 249 [nholl.vl. c.1480] 2 een (lichte) maaltijd houden (in het MNW zonder citaat) *Ann. em.* 31, 50 [vl. 1499] *Bronnen Rijnsburg* 899 [zholl. 1480]

collationeren -onne(e)ren collacion(n)eren colatyneren trans. collationneren, vergelijken (t.w. afschriften met originelen) *Rek. aflaath.* 32 [brab. 1451] *Rek. aflaath.* 91 [brab. 1462] *Bouc v. Audienc.* 739 [wmnl.vl. 1370-'78] *Bronnen Rijnsburg* 876 [zholl. 1480] *Br. Middelburg* 1, 42 [zholl. 1456] *Br. Middelburg* 2, 367(2x) [wmnl. 1477] *Br. handel Frankrijk* 1, 390 [zholl. 1545] *Brab. jachtrecht* 48 [brab. c.1454] *Brab. jachtrecht* 83 [brab. 1469 (1464)]

collectatie subst. inzameling (vgl. WNT s.v. **collecte**, Aanm.) *Br. handel Frankrijk* 1, 416 [brab. 1549]

collecte* 2 **collect** subst. 'het gebed 'Placeat' vóór de zegen' (ed. 253 n.2) M. v. H., *Boek b. g.* 253 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

collecteur -toir colectoer subst. ontvanger (vgl. WNT s.v. **collecteeren**, Afl.) *Br. handel Frankrijk* 1, 417 [brab. 1549] *Bronnen Rijnsburg* 1003; 1004 [zholl. 1497] *Br. Middelburg* 2, 332 [zholl. 1542]

college -gie 1.1 subst. 'gilde' (WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 487 [wmnl. 1545] 1.2 bestuurslichaam *Drie con.* 210b [holl. c.1450] *Mnl. geest. proza* 251 [zovl. 1460] 1.3 rechtcollege *Kaetspel* 21; 22 [vl. 1481] 2.1 - van wette, stadsbestuur *Br. handel Eng.* 2, 632 [zholl. 1545]

collegiael *collegiale kercke*, 'kapittelkerk' (WNT s.v. **collegiaal**, bet. A, 1) *Br. Middelburg* 1, 510 [wmnl. 1500]

collegialic -lick adv. als college, gezamenlijk *Br. Middelburg* 1, 402 [wmnl. 1e kw. 16e e.] *Br. Middelburg* 1, 622 [wmnl. 1531]

collegialiken als college, gezamenlijk *Br. Middelburg* 1, 513 [wmnl. 1528]

collegialiter adv. gezamenlijk *Br. Middelburg* 1, 626 [brab. 1536]

collegie onder **college**

collier* 1 **colier** subst. halsketting (de aanh. betreft het onderscheidingsteken van de orde van het Gulden Vlies) *Dagb. v. Gent* 2 211 [wmnl.vl. 1467-'90]

colligeren -ieren 1.1 trans. 'verzamelen, bijeenbrengen' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 2, 369 [wmnl. 1477] 2.1 *hem* -, zich verenigen *Syoens kroniek* 187 [zovl. c.1540]

collys 7 'bouillon' (z. VMA 1969, 250; z. **colitse**) *Boec van medicinen* 202 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

colloquie subst. samenspreking *Syoens kroniek* 424 [zovl. c.1540]

colluderen intr. zich in 't geheim verstaan, heimelijk samen gaan *Br. handel Eng.* 2, 588 [brab. 1545]

collusie subst. heimelijke samenwerking (vgl. Rh. Gl.) *Br. handel Frankrijk* 1, 417 [brab. 1549] *K. v. Brielle*² 258 [zholl. 1527]

coloer 1 onder **couleur**

colofonie subst. 'spiegelhars, Grieks pek' (genoemd naar Colophon, een stad in Ionië; Braekman 1965, 85) *Mnl. gen. recepten* 63 [vl. 1e h. 15e e.]

colomme* 3 **calompne vurige** -, 'zeer innige devoot' (MNW in fine) *Kl. v. Diepenv. hs.* 183 [geld.ov. 1534]

colueverpoer subst. buskruit voor een vuurroer *Dagb. v. Gent* 2 300 [wmnl.vl. 1467-'90]

comanspert subst. lastpaard, 'karrepaard, trekpaard' (Hwb) *R. v. Breda* 35 [nabrab. eind 14e e.] *R. v. Gorinchem* 73 [holl. 1407]

comcaerden* 1 **-kaerden** trans. vollen én kaarden (m.b.t. wollen lakens) *R. v. Haarl.* 181(1e pl.) [zholl. 2e h. 15e e. (1496)] *R. v. Haarl.* 181(2e, 3e pl.) [zholl. 1548]

come 1 onder **comme**

comen 1 - *te*, 'omschrijving van het ww.' (Hwb, bet. B, 6) *Denkmäler* 3, 43 [ovl. c.1380-1425]

comfoort

comfoort 7 z. **conterfoort** *R. v. Reimersw.* 42 [vl. brab. 1e h. 16e e. <1473>]

comfuscatie onder **confiscatie**

comineide -nede subst. 'wijn gemengd met een aftreksel uit komijn in water' (Braekman 1965, 86) *Mnl. gen. recepten* 125 [wvl. 1305]

commande subst. commerciële opdracht geldende voor een bepaalde tijd (z. Littré i.v.) *Tol v. Iersekeroord* 116; 117; 119 [brab. 1520] *Br. Middelburg* 3, 488 [wmnl. 1545]

commandement -mant subst. bevel, 'gebod' (Hwb) *Leven van Lutgart* 70 [wlimb. c.1300] *Mnl. geest. ged. enz.* 35 [limb. eind 15e e.]

commanderie subst. het bezitten van een 'commande' *Tol v. Iersekeroord* 116; 119 [brab. 1520] *Br. Middelburg* 2, 449 [wmnl. 1520]

commandoor* 1 -deur subst. die een 'commande' bezit *Tol v. Iersekeroord* 118 [brab. 1520]

comme* 1 **come** subst. maat voor droge waren (vgl. eng. *coomb* maat van vier bushels) *Br. handel Eng.* 2, 561 [zholl. 1544]

commendinyr 7 -ijr z. **commandoor** *Rek. v. Nijm.* 5, 91 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 21 [geld. 1536]

commys subst. 'ambtenaar met een of ander toezicht belast' (WNT s.v. **commies**, bet. a) *Br. Middelburg* 1, 516 [wmnl. 1534]

commissaris -rijs -rys subst. 'gelastigde' (Hwb), 'gemachtigde' (WNT, bet. 1) *Rek. v. Hattem* 270 [geld. 1485] *R. v. Gorinchem* 137(4x) [holl. 1454] *Dagb. v. Gent* 1 70(2x); 73; 74(2x); 75; 78(2x) [wmnl. vl. 1467-'90] *Bouc v. Audienc.* 45; 203(2x); 206(2x) [wmnl. vl. 1370-'78] *K. v. Hulst* 10 [vl. 1353] *K. v. Hulst* 25 [vl. eind 16e e. <1416>] *Syoens kroniek* 418 [zovl. c.1540] *Tol v. Iersekeroord* 15 [brab. 1499 <1445>] *Tol v. Iersekeroord* 47 [holl. 1482-'86] *Br. handel Eng.* 1, 951 [zholl. 1459] *Br. handel Eng.* 1, 746 [zholl. 1440] *Br. handel Eng.* 2, 315 [holl. 1524] *Br. Middelburg* 2, 353 [wmnl. 1469] *Br. Middelburg* 2, 363 [wmnl. 1476] *Br. Middelburg* 1, 423 [wmnl. 1514] *Br. Middelburg* 2, 71 [brab. 1519] *Br. Middelburg* 2, 19 [brab. 1524]

commissie 1 subst. 'opdracht' (Hwb) *Bouc v. Audienc.* 412 [wmnl. vl. 1370-'78] 2 officieel stuk, bevattende de voorwaarden van een opdracht *Rek. aflaath.* 73; 74(2x); 75 [brab. 1456] *Rek. aflaath.* 88 [brab. 1460]

committeren 1 trans. plegen, begaan, bedrijven (vgl. lat. *committere*) *Dagb. v. Gent* 1 209 [wmnl. vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 195 [wmnl. vl. 1467-'90] *R. v. Haarl.* 268(1e pl.) [zholl. 1e h. 16e e. <1542>] *Tol v. Iersekeroord* 70 [brab. 1504] *Tol v. Iersekeroord* 118 [brab. 1520] *Br. handel Frankrijk* 1, 352 [brab. 1537] *Br. handel Frankrijk* 1, 415; 416 [brab. 1549] *Br. Middelburg* 3, 246 [wmnl. 1512] *Br. Middelburg* 2, 438 [wmnl. 1513] *Br. Middelburg* 1, 161 [wmnl. 1522] *Br. Middelburg* 1, 174 [wmnl. 1535] *Br. Middelburg* 1, 178 [wmnl. 1539] 2 opdragen, met een opdracht voorzien, zenden (vgl. WNT, bet. 1) *Dagb. v. Gent* 1 127(1e pl.) [wmnl. vl. 1467-'90] *Bouc v. Audienc.* 23; 33(2x); 37; 41 [wmnl. vl. 1370-'78] *K. v. Hulst* 19 [vl. 1409] *K. v. Hulst* 34 [vl. 1479] *K. v. Hulst* 44 [vl. 1488] *Br. handel Frankrijk* 1, 300 [zholl. 1519] *Br. handel Frankrijk* 1, 321 [zholl. 1523] *Br. Middelburg* 1, 464(1e pl.) [wmnl. 1531] 3 belasten (met een taak), aanwijzen (voor een functie) (vgl. WNT, bet. 2) *Gem. gronden N.-Brab.* 214; 295 [brab. 1464] *Gem. gronden N.-Brab.* 151 [brab. 1468] *R. v. Amst.* 281 [holl. 1452-'94] *Dagb. v. Gent* 1 70; 71; 86; 127(2e pl.); 164(2x)

[wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Haarl.* 247 [zholl. 1e h. 16e e. <1527>] *R. v. Haarl.* 268(2e pl.) [zholl. 1e h. 16e e. <1542>] *R. v. Gorinchem* 136(2x); 145 [holl. 1454] *R. v. Gorinchem* 160 [holl. 16e e. <1480>] *Brab. jachtrecht* 46(2x) [brab. 1454] *Brab. jachtrecht* 53 [brab. c.1460] *Bronnen Rijnsburg* 469 [zholl. 1498?] *Tol v. Ierseker-oord* 7(2x) [brab. 1444] *Tol v. Iersekeroord* 63 [brab. 1499] *Br. handel Frankrijk* 1, 323 [zovl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 60(2x) [brab. 1482] *Br. Middelburg* 1, 75 [brab. 1521] *Br. Middelburg* 2, 19 [brab. 1524] *Br. Middelburg* 1, 172 [wmnl. 1534] *Br. Middelburg* 1, 175 [wmnl. 1536]

commodieus adj. gerieflijk, gemak gevend *Br. Middelburg* 3, 356 [wmnl. 1531]

commodieuselick -lijck adj./adv. gerieflijk, gemakke-lijk *Br. Middelburg* 3, 356 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 3, 559 [wmnl. 1547]

commoditeyt 1 subst. geriefelijkheid *Br. handel Eng.* 2, 445 [zholl. 1536] *Br. Middelburg* 3, 368 [wmnl. 1535] 2 'gerief' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 3, 357 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 3, 373 [wmnl. 1537] *Br. Middelburg* 1, 520 [wmnl. 1544] *Br. Middelburg* 1, 636(2x) [wmnl. na 1545]

commoveren trans. in beweging brengen *Dagb. v. Gent* 2 263 [wmnl.vl. kort na 1515]

communicant -nycant subst. communicant *R. v. Amst.* 356 [holl. 1494-1512] *Rek. v. Nijm.* 3, 135 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 301 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 18; 19 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 81 [geld. 1529]

communicatie -cie 1 subst. 'overleg, onderhandeling' (WNT, bet. 1) *Dagb. v. Gent* 1 76; 86 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 209 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Frankrijk* 1, 292 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 390 [zholl. 1545] *R. v. Amst.* 384; 425 [holl. 1494-1512] *R. v. Haarl.* 247 [zholl. 1e h. 16e e. <1527>] *R. v. Haarl.* 272 [zholl. 1e h. 16e e. <1544>] *R. v. Haarl.* 277 [zholl. 1605 <1546>] *Br. handel Eng.* 2, 14 [brab. 1488] *Br. handel Eng.* 2, 327 [zholl. 1525] *Br. Middelburg* 2, 391 [wmnl. 1491] *Br. Middelburg* 1, 456 [wmnl. na 1517] *Br. Middelburg* 1, 464 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 3, 527 [wmnl. 1545] 2 verstandhouding, omgang *Dagb. v. Gent* 1 301; 327 [wmnl.vl. 1467-'90]

communicieren 1 onder communiseren

communicuieren 1 onder communiseren

communikieren 1 onder communiseren

communioen subst. communie (cf. fr. *communion*) *Spieghel d. m. b.* 253 [wvl. begin 15e e.]

communiseren* 1 -ce(e)ren -cheren -cieren -kieren -qu(i)eren -nicquieren 1.1 trans. 'ter hand stellen' (WNT) *Br. Middelburg* 1, 90 [wmnl. 1548] 1.2 bespreken, be-raadslagen over (m.b.t. een zaak) *Br. handel Eng.* 2, 235 [zholl. 1516] *Br. Middelburg* 1, 168 [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 3, 540 [wmnl. 1545] 1.3 de communie toe-dienen *Biënb.*² 232; 236 [holl.utr. 1458] 2.1 intr. 'overleg plegen, onderhandelen' (WNT, bet. B, 2) *R. v. Amst.* 441 [holl. 1494-1512] *Br. handel Eng.* 1, 1023 [vl. 1469] *Br. handel Eng.* 2, 248 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 331 [zholl. 1527] *Br. handel Frankrijk* 1, 355 [zholl. 1538] *Br. Middelburg* 2, 369 [wmnl. 1477] *Br. Middelburg* 2, 391 [wmnl. 1491] *Br. Middelburg* 2, 409 [wmnl. 1500] *Br. Middelburg* 2, 415 [wmnl. 1502] *Br. Middelburg* 2, 431 [wmnl. 1510] *Dagb. v. Gent* 1 86(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 2; 4; 32; 55 [wmnl.vl. 1467-'90] *K. v. Brielle*² 248 [zholl. 1527] *K. v. Hulst* 60 [vl. 1537]

comomille 7 onder kamamille

compactbrief subst. vennootschapsakte *Br. handel Eng.* 2, 23 [zholl. 1490]

compactie subst. bedrag *Doct. des tijts* 109 [holl. 1486]

compaech 7 z. **compact** *Br. Middelburg* 3, 278 [wmnl. 1519]

compaerlic adj. gelijk(gesteld) *Doct. des tijts* 138 [holl. 1486]

comparant subst. die (in rechte) verschijnt *Br. handel Eng.* 2, 636 [brab. 1546] *Br. Middelburg* 3, 355 [wmnl. 1531]

compareren 1 **1.1** trans. vergelijken *Blome d. Doochd.* 81; 83 [holl. c.1485] **2.1** intr. verschijnen (in het algemeen) *Br. handel Eng.* 2, 676 [brab. 1547] **2.2** verschijnen (in rechte) *R. v. Amst.* 359; 425; 433 [holl. 1494-1512] *Dagb. v. Gent* 1 221 [wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Haarl.* 188(2x); 189(nx) [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Bouc v. Audiënc.* 207 [wmnl.vl. 1370-'78] *Syoens kroniek* 225 [zovl. c.1540] *Tol v. Iersekeroord* 48 [holl. 1482-'86] *Tol v. Iersekeroord* 80 [brab. 1512] *Tol v. Iersekeroord* 117 [brab. 1520] *Br. Middelburg* 2, 374 [wmnl. 1479] *Br. Middelburg* 3, 159 [wmnl. 1487] *Br. Middelburg* 1, 168 [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 1, 172 [wmnl. 1534] *Br. Middelburg* 1, 174 [wmnl. 1535]

compassgelass subst. kompasglas (vgl. WNT s.v. **kompas**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 6, 49 [geld. 1536]

compassure bi -, 'met grote nauwkeurigheid (of regelmaat)' (cf. ofr. *par compasseüre*; ed. 95 n.) *Tweede Rose* 95 [vl. c.1310]

kompe 7 kuip (van een volder) (z. **comme**, bet. 2) *Versl. O.V.R.* 5, 411 [wgeld. c.1470]

compeliert adj. compleet, volledig *Janus* 14 367a [nomnl.vl. eind 15e e.]

compelleren trans. dwingen, trachten te bewegen (tot) *K. v. Hulst* 94 [vl. eind 16e e. <1546>]

compensacie subst. vereffening, vergoeding *Rek. v. Nijm.* 4, 260(2x) [geld. 1531]

compenseren 1 trans. goedmaken *Br. handel Frankrijk* 1, 345 [zholl. 1530] 2 vereffenen, vergoeden *Syoens kroniek* 217 [zovl. c.1540] *Br. Middelburg* 3, 282 [wmnl. 1518]

competent 1 adj. geschikt *Tol v. Iersekeroord* 71 [brab. 1504] 2 zodanig als vereist wordt (vgl. WNT, bet. 4) *Leugemeete* 29 [vl. 1459] *Br. Middelburg* 3, 248 [wmnl. voor 1513] *Br. Middelburg* 1, 634 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 3, 552 [wmnl. 1546]

competeren intr. 'rechtens toekomen' (WNT) *Br. Middelburg* 3, 374 [wmnl. 1537] *Br. Middelburg* 1, 633(3x) [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 1, 640 [wmnl. 1546]

complaceren trans. tevredenstellen *Br. handel Eng.* 2, 306 [brab. 1523]

complainte subst. klacht *Syoens kroniek* 324; 325 [zovl. c.1540]

complecteren trans. omvatten, bestrijken *Syoens kroniek* 189 [zovl. c.1540]

complice -plyce 1 subst. medewerker *Br. handel Eng.* 2, 284 [zholl. 1521] *Br. handel Eng.* 2, 292 [zholl. 1523] 2 medeplichtige *Dagb. v. Gent* 2 183; 189; 213; 235 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 157 [wmnl.vl. 1467-'90]

compoest 1 onder **compost**

composeerlic adj. afkoopbaar (van een straf of boete) *Tol v. Iersekeroord* 31 [brab. 1475]

composiciegelt -cigelt subst. geld voor een schikking, afkoop *Rek. v. Nijm.* 3, 113 [geld. 1522] *R. v. Tiel* 70

[geld. 1481] *Rek. v. Hattem* 269 [geld. 1485]

composicie(n)pennongen subst. pl. 'geld voor een schikking, afkoop' *Rek. v. Nijm.* 3, 2; 6; 14; 48(2x); 50(3x) [geld. 1520]

compositie* 1 **conposicie** subst. 'samenstelling' (ed. 80) BARTH. ENGELSMAN 96 [holl. 1485]

compost* 1 **-poest** subst. 'een soort kruidenwijn' (Braekman 1965, 86) *Mnl. gen. recepten* 66(2x) [vl. 1e h. 15e e.]

compostpoeder subst. kruidenmengsel gebruikt bij het maken van kruidenwijn *Mnl. gen. recepten* 66 [vl. 1e h. 15e e.]

comprehenderen trans. begrijpen, omvatten *R. v. Haarl.* 254 [zholl. 1e h. 16e e. <1538>] *Br. Middelburg* 3, 298 [zholl. 1521]

compromissbrieff subst. akte opgemaakt van een schikking *Rek. v. Nijm.* 3, 264 [geld. 1526]

compscotele subst. 'komschotel' (ed. 349) MOORS, *Oorkondentaal* 305 [wlimb. 1396]

compscrijken subst. 'kastje of kistje om kommen en andere zaken in te bewaren' (ed. 349) MOORS, *Oorkondentaal* 306 [wlimb. 1396]

compunct 1 adj. berouwvol *Frensweger hs.* 211 [nomnl. c.1480]

compunctie 1 subst. gemoedsbeweging *Sp. d. Volc.* 243 [limb. 1466]

comunyseringe subst. het communiceren (z. **communiseren**) *Kl. v. Diepenv. hs.* 196 [geld.ov. 1534]

concep(i)eren onder **conciplieren**

concept 1 subst. ontwerp *Br. Middelburg* 2, 82 [zholl. 1546] 2 plan, opzet *Br. Middelburg* 3, 227 [zholl. voor 1511] *Br. handel Eng.* 2, 248 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 413; 414; 415 [zholl. 1549]

concerneren trans. betreffen, aangaan *R. v. Haarl.* 281 [zholl. 1e h. 16e e. <1549>] *Br. Middelburg* 2, 26 [brab. 1533] *Br. Middelburg* 1, 97 [wmnl. 1548]

conciplieren **-cep(i)eren** **-peren** **-piëren** 1 trans. beraamen, ontwerpen *R. v. Amst.* 276 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 332 [holl. 1494-1512] 2 ontwerpen, in concept opstellen *Br. handel Eng.* 1, 769 [zholl. 1442] *Br. handel Eng.* 2, 232 [zholl. 1516] *Dagb. v. Gent* 1 179; 224; 258 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 21 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. Middelburg* 2, 64 [wmnl. 1530] *Br. Middelburg* 2, 471 [wmnl. 1535] *Br. Middelburg* 2, 489 [wmnl. 1547] *R. v. Haarl.* 216 [zholl. 1e h. 16e e. <1513>]

concluderen 1 trans. 'beslissen, besluiten' (Rh. Gl., bet. 1) *Bouc v. Audiënc.* 664 [wmnl.vl. 1370-'78] *Dagb. v. Gent* 1 101 [wmnl.vl. 1450] *R. v. Haarl.* 190(2x); 192 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *K. v. Hulst* 25 [vl. eind 16e e. <1416>] 2 sluiten (m.b.t. een bestand) *Br. Middelburg* 2, 366 [wmnl. 1477]

conclusie subst. 'besluit' (Hwb) *R. v. Amst.* 359(2x); 441(2x) [holl. 1494-1512] *R. v. Haarl.* 192 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *R. v. Haarl.* 246 [zholl. 1e h. 16e e. <1526>] *Frensweger hs.* 50 [nomnl. c.1480]

concordaet subst. overeenkomst, contract *Br. handel Eng.* 2, 603 [zholl. 1545]

concordie 1 subst. eensgezindheid *Br. Middelburg* 3, 420 [wmnl. voor 1543]

condelijc* 3 **kundelick** **-e dingen**, wetenschap, kennis (vgl. Hwb, sub bet. 2) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 73 [geld.ov. c.1460]

condemnacie* 3 **condempnacie** **-cy** **-tie** subst. 'veroordeeling' *Br. handel Frankrijk* 1, 312; 313 [zholl. na 1521] *R. v. Haarl.* 192; 193(2x) [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>]

condicie

Zedenmisdrijven 388 [nholl. 1530] *Br. Middelburg* 3, 223 [wmnl. 1508] *Br. Middelburg* 3, 349 [wmnl. 1530]

condicie 1 subst. 'toestand' (Hwb) *R. v. Amst.* 339 [holl. 1494-1512]

condicionneren trans. 'als voorwaarde stellen' (ed. 349) MOORS, *Oorkondentaal* 87 [wlimb. 1391]

condigne adj. gepast (vgl. lat. *condignus*) *Dagb. v. Gent* 2 282 [wmnl.vl. kort na 1515]

condiment subst. 'specerij' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 613 [nholl. 1480]

conditie 7 'voorwaarde' (z. **condicie**) *Bouc v. Audienc.* 63 [wmnl.vl. 1370-'78]

conditionael adj. voorwaardelijk *Syoens kroniek* 206 [zovl. c.1540]

kondleyonge subst. onderzoek *Rek. v. Nijm.* 3, 359 [geld. 1527]

conduceren -ceeren -duyseren 1.1 trans. voeren, brengen (vgl. Rh. Gl.) *Br. handel Frankrijk* 1, 358 [zholl. 1538-'39] *Br. handel Eng.* 2, 356 [brab. 1527] *Br. Middelburg* 2, 365 [zholl. 1477] 2.1 hem -, zich gedragen *Br. Middelburg* 1, 76 [brab. 1521]

konel subst. 'wilde tijm' *Synon. mnl. plantenn.* 297 [? 2e h. 15e e.]

confelie -ly - de greine, die greyne, 'smeerwortel' (over de onjuistheid van de verklaring 'melisse' z. *Boec van medicinen* 244-245; vgl. MNW s.v. **coffelie** en TNTL 86 (1970), 32-37) *Mnl. gen. recepten* 50 [vl. 1e h. 15e e.] *Boec van medicinen* 165; 166 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

confesquieren onder **confisqueren**

confessie 1 subst. bekentenis *Br. handel Eng.* 2, 233 [zholl. 1516]

conficiëren onder **confiteren**

confict adj. schuldig (verklaard), (voor de wet) strafbaar (vgl. ofr. *convict*) *Zedenmisdrijven* 398 [nholl. 1529]

configureren trans. gelijkvormig maken *Syoens kroniek* 427 [zovl. c.1540]

confijtjer subst. bereider van geneesmiddelen *Archief Utrecht* 5, 80 [utr. 1417]

confirmatie -cie -cy subst. (officiële) bekrachtiging, bevestiging *Br. handel Frankrijk* 1, 303 [zholl. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 63 [geld. 1520] *Bouc v. Audienc.* 249; 252 [wmnl.vl. 1370-'78] *R. v. Tiel* 53 [geld. 1473] *Lev. v. S. Clara* 68 [brab. 1491] *Rek. aflaath.* 66 [brab. 1456] *Rek. aflaath.* 79(4x); 83 [brab. 1459] *Rek. aflaath.* 85 [brab. 1460] *Rek. aflaath.* 93 [brab. 1465] *Frensweger hs.* 80(2x) [nomnl. c.1480] *Frensweger hs.* 159(3x); 160(2x) [nomnl. c.1480] *Gem. gronden N.-Brab.* 220 [brab. 1465] *Br. handel Eng.* 2, 15 [brab. 1488] *Br. handel Eng.* 2, 351(2x) [zholl. 1526] *Bronnen Rijnsburg* 987; 988 [zholl. 1495] *Bronnen Rijnsburg* 994 [zholl. 1496] *Br. Middelburg* 2, 288 [wmnl. 1418] *Br. Middelburg* 1, 56 [wmnl. 1477] *Br. Middelburg* 2, 388 [wmnl. 1488] *Br. Middelburg* 2, 394 [wmnl. 1492] *Br. Middelburg* 1, 70 [wmnl. 1515] *K. v. Hulst* 84 [vl. eind 16e e. <1407>] *K. v. Hulst* 91; 96 [vl. eind 16e e. <1487>] *K. v. Hulst* 100 [vl. eind 16e e. <1493>] MOORS, *Oorkondentaal* 75 [wlimb. 1398] *Brab. jachtrecht* 94; 95 [brab. eind 17e e. <1486>]

confirmatiebrief subst. rechtsgeldige schriftelijke bekrachtiging, bevestiging *Bronnen Rijnsburg* 436 [zholl. 1498]

confirmieringhe -formieringe 1 subst. bemoediging (lat. *confirmatio*) MAUBURNUS, *Scala* 181 [geld.ov. 1558] 2 (officiële) bekrachtiging, bevestiging *Frensweger hs.* 188 [nomnl. c.1480]

confiscatie -cie confus- subst. verbeurdverklaring *Br. Middelburg* 3, 230 [wmnl. 1511] *Br. Middelburg* 3, 570(2x) [wmnl. 1549] *Draperie Haag* 339 [zholl. 1460] *Br. handel Eng.* 2, 55 [brab. 1494] *Br. handel Eng.* 2, 505(2x) [zholl. 1541] *Br. handel Frankrijk* 1, 309; 316 [zholl. na 1521] *Br. handel Frankrijk* 1, 327 [zholl. 1525] *Br. handel Frankrijk* 1, 354 [zholl. 1537]

confisqueren -fesquieren -fiskeren trans. 'verbeurd verklaren' (WNT) *Dagb. v. Gent* 2 218 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Frankrijk* 1, 314; 316 [zholl. na 1521] *Br. handel Eng.* 2, 69(2x) [brab. 1496] *Br. handel Eng.* 2, 416 [brab. 1532] *Br. Middelburg* 3, 173 [wmnl. 1496] *Br. Middelburg* 3, 235 [wmnl. voor 1512]

confiten 1 trans. mengen (z. onder **confiteren**) *Boec van medicinen* 152 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

confiteren -ceren -ciëren trans. mengen (oorspr. inmaken, inleggen) *Boec van medicinen* 140(2x); 183(2x); 199; 201 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *Boec van medicinen* 162 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

conformeren 1 1.1 intr. de definitieve vorm van haar evolutie bereiken (van een ziekte; vgl. *Leuvense bijdragen* 61 (1972), 16) JAN YP., *Medicina* 45; 62 [vl. 1351] 2.1 hem -, zich gelijk(vormig) maken *Jord. v. Quedlinburg* 154 [brab. 1446]

conformeren 7 z. **confirmeren** *Coninx summe* 402 [holl.brab. 1478]

conformieringe onder **confirmieringhe**

confortacie subst. 'versterking, vertroosting, bemoediging' (Rh. Gl.) *Marg. v. Lymborch* 102a(2x) [brab. 1516]

confortance *confortante* 1. *confortance* *K. v. Hulst* 1 subst. 'troost, bemoediging, steun' (Rh. Gl. s.v. **confortancie**) *Marg. v. Lymborch* 101a [brab. 1516] 2 bekrachtiging *K. v. Hulst* 22 [vl. eind 16e e. (1416)] *K. v. Hulst* 35 [vl. 1479]

confortante 6 onder **confortance** *K. v. Hulst*

confortatijf adj. 'versterkend' (WNT, bet. 1) *Boec van medicinen* 189 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

confrarie subst. 'broederschap, eene wereldlijke of geestelijke corporatie' (Hwb) *Ann. em.* 25, 378 [vl. 1496]

confusen 1 trans. in verwarring brengen BRUGM., *Onuitg. serm.* 98 [zolim. 1523]

confusie 1 -sye -fuysie 1 subst. verwarring, opschudding BRUGM., *Onuitg. serm.* 198(2x) [zolim. 1523] *Syoens kroniek* 421; 427 [zovl. c.1540] 2 beschaamdmaking, beschaming (vgl. **confusinge**) BRUGM., *Onuitg. serm.* 51; 52 [zolim. 1523] 3 schande (deze bet. ook in ZERBOLT, *Mnl. vert.* 99 [holl.utr. 1445] althans één der aanhh. in MNW) ZERBOLT, *Mnl. vert.* 204 [nomnl. c.1450] *R. v. Amst.* 303; 442 [holl. 1494-1512]

confuus* 1 -fuys adj. 'ongeordend, verward' (van zaken; WNT, bet. A, 1) *Br. Middelburg* 1, 89 [wmnl. 1548]

congéghelt subst. een zekere heffing op granen (z. onder **congie**) *Br. handel Frankrijk* 1, 391 [zholl. 1545]

congie coen- subst. een zekere heffing op granen *Br. Middelburg* 2, 451 [zholl. 1522] *Br. Middelburg* 2, 462(2x) [zholl. 1529] *Br. handel Frankrijk* 1, 339(2x) [zholl. 1530]

congregacie subst. vergadering, bijeenkomst *Br. Middelburg* 1, 464(2x) [wmnl. 1531]

conijneerde subst. konijnenhol *Brab. jachtrecht* 40 [brab. c.1453] *Brab. jachtrecht* 53 [brab. c.1460]

conijnshol subst. konijnenhol *Versl. O.V.R.* 5, 563 [wmnl. 1536]

conijnsnest subst. een nest konijnen *Versl. O.V.R.* 5, 574 [wmnl. 2e h. 16e e. (1545)]

conijnsvel subst. konijnevel *Tol v. Iersekeroord* 9; 12 [brab. 1444] *Br. handel Eng.* 1, 1045(2x) [brab. 1471]

conincsch -e groot, naam van een munt *Leugemeete* 73 [vl. 1510]

conincsgroot subst. naam van een zekere munt, een bepaald soort 'groot' *Gem. gronden N.-Brab.* 283 [brab. 1435] *Gem. gronden N.-Brab.* 158 [brab. 1468]

coninenpels subst. een met konijnebont gevoerd kledingstuk *Kamper schepenacten* 235 [ov. 1336]

coninenvel subst. konijnevel *Br. handel Eng.* 2, 417 [brab. 1532]

conineren 2 *connieren* 1. *conineren* *Brab. jachtrecht* intr. op konijnen jagen (z. ook *NTg* 59 (1966), 373 e.v.) *Brab. jachtrecht* 20(3x) [brab. 1390] *Brab. jachtrecht* 24(2x) [brab. 2e h. 15e e. (1411)]

koninxbusse koenninx- subst. bus (soort geschut) van groot formaat *Rek. v. Nijm.* 3, 142; 153; 169 [geld. 1523]

coninxmunte subst. munt geslagen door de koningen van Frankrijk *R. v. Gorinchem* 323 [holl. 1482-1507]

coninxtornoys subst. soort 'tornoys', Franse munt *R. v. Gorinchem* 16 [holl. 1324]

conjunctie subst. 'samenstand' (ed. 80), conjunctie BARTH. ENGELSMAN 115 [holl. 1485]

conkel* 3 **kon-** subst. kolk, draaikolk (vgl. MNW 2e art., Aanm.) *Mandev.*² 20 [holl. 1462]

connestable 7 'hoofdman, voorzitter' (z. **conincstavel**) *Br. handel Eng.* 2, 602 [zholl. 1545]

connieren 6 onder **conineren** *Brab. jachtrecht*

conponycelick 6 onder **conponxcelick** *Mariaklachten*

conponxcelick *conponycelick* 1. *conponxcelick* adj. treurig, bedroefd (vgl. lat. *compungere*) *Mariaklachten* 362 [geld. 15e e.]

composicie 1 onder **compositie**

conquerelgelt onder **coquerellegelt**

conquest(e) 1 subst. verwerving *Syoens kroniek* 214; 221 [zovl. c.1540] 2 'verovering, overwinning' (vgl. Rh. Gl.) *Marg. v. Lymborch* 129b [brab. 1516] 3 'verworven bezit' (Rh. Gl., bet. 1) *Syoens kroniek* 189; 199; 207; 210; 329(2x) [zovl. c.1540]

conquesteren trans. 'verkrijgen, verwerven, bemachtigen' (Rh. Gl., bet. 1) *Dagb. v. Gent* 2 284; 285 [wmnl. vl. kort na 1515] *Bouc v. Audienc.* 676 [wmnl. vl. 1370-'78] *K. v. Hulst* 105 [vl. eind 16e e. (1525)] *K. v. Hulst* 110 [vl. eind 16e e. (1528)] *K. v. Hulst* 115 [vl. eind 16e e. (1530)] *Syoens kroniek* 188; 189; 207; 213 [zovl. c.1540]

conrepetieren trans. herhalen *Coninx summe* 220 [? c.1480]

consacracie onder **consecracie**

consacreringhe -seccringhe 1 subst. wijding, inzegening *Frensweger hs.* 79; 160 [nomnl. c.1480] 2 consecratie *Exordium magnum* 39 [nomnl. 1e h. 15e e.]

consakreren 1 onder **consecreren**

consaude 7 -**saudre** z. **consoude** *Mnl. gen. recepten* 119; 142 [wvl. 1305]

consciencioos -sentieus adj. consciëntieus, nauwgezet *Br. Middelburg* 1, 509 [wmnl. 2e h. 15e e.] *Sermonen* 434 [brab. na 1540]

consecracie consa- 1 subst. inzegening, wijding *Frensweger hs.* 160(2x) [nomnl. c.1480] *Syoens kroniek* 204 [zovl. c.1540] 2 consecratie (in de mis) BRUGM., *Onuitg. serm.* 105 [zolim. 1523] *Marialeg.* 1 353 [holl. 1479]

consecreren 1 **consa-** **consakreren** **konsacreren** 1.1 trans. consacreren, (brood en wijn) doen veranderen in Christus lichaam en bloed *Mystiek brevier* 1, 113 [brab. c.1550] *BRUGM.*, *Onuitg. serm.* 101 [zolim. 1523] *Exordium magnum* 41 [nomnl. 1e h. 15e e.] *Marialeg.* 1 76; 354 [holl. 1479] *Mandev.*² 258 [holl. 1462] 2.1 *dat heylige sacrament* -, de consecratie verrichten *TAULER-hss.* 337 [olim. 1442]

consecriringhe onder **consacreringhe**

consel onder **consul**

conselven subst. geneeskrachtige confiture (hier gemaakt van suiker, rozebladeren en kerstroos; vgl. WNT s.v. **konserf**) *Mnl. gen. recepten* 36 [vl. 1e h. 15e e.]

consent subst. ? *Janus* 14 370a [nomnl. vl. eind 15e e.]

consentbrieff onder **consentsbrief**

consentere subst. die toestemt, instemt *Dagb. v. Gent* 1 207 [wmnl. vl. 1467-'90]

consenteren 1 **-ieren** **consentieren** 1 intr. toestemmen (zonder constr. met *te*) *Frensweger hs.* 34; 248 [nomnl. c.1480] 2 *enen* dat. -, iem. bijvallen *Biënb.*² 150 [holl. utr. 1458] 3 *- in*, toestemmen in, akkoord gaan met (zonder constr. met *te*) *Br. handel Frankrijk* 1, 256 [zholl. 1506] *Syoens kroniek* 214 [zovl. c.1540] *Br. Middelburg* 1, 554 [brab. 1509] *Bronnen Rijnsburg* 879 [zholl. 1480]

consenteringe *consenteuringe* 1. *consenteringe* *BRUGM.*, *Onuitg. serm.* 1 subst. toestemming, inwilliging *BRUGM.*, *Onuitg. serm.* 250 [zolim. 1523] *R. v. Amst.* 119; 120 [holl. 1452-'94] 2 vergunning *Brab. jacht-recht* 46 [brab. 1454]

consenteuringe 6 onder **consenteringe** *BRUGM.*, *Onuitg. serm.*

consentieren 1 onder **consenteren**

consentieus onder **consciencioos**

consentsbrief **consentbrieff** subst. schriftelijke vergunning *Gem. gronden N.-Brab.* 207 [brab. 1448] *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 176; 177 [holl. 1395]

consequente *by* -, als gevolg *Br. handel Eng.* 2, 456 [brab. 1537] *Br. handel Frankrijk* 1, 405 [zholl. 1547] *Br. Middelburg* 2, 19 [brab. 1524]

consequentie **-cie** subst. gevolg *Br. Middelburg* 1, 625 [brab. 1521] *Br. Middelburg* 3, 373 [zholl. 1537]

conservateur **-toir** **-tuer** 1 subst. zaakwaarnemer *Br. handel Eng.* 2, 138 [brab. 1506] *Br. handel Eng.* 2, 156 [zholl. 1508] *Br. handel Eng.* 2, 313(2x) [zholl. 1525] *Rek. aflaath.* 84 [brab. 1459] 2 pauselijke legaat of gevolmachtigde die bepaalde lichamen, colleges of personen moest beschermen en in het bezit doen blijven van hun rechten en voorrechten (vgl. Stallaert s.v. **conservateurs**) *Br. Middelburg* 2, 379 [wmnl. 1482]

conservatie **-cie** 1 subst. handhaving, instandhouding *Töl v. Iersekeroord* 79 [brab. 1512] *Br. handel Eng.* 2, 456 [brab. 1537] *Br. Middelburg* 2, 416 [wmnl. 1502] *Br. Middelburg* 1, 455 [wmnl. na 1517] *Br. Middelburg* 1, 76 [brab. 1521] *Br. Middelburg* 1, 84 [brab. 1529] *Br. Middelburg* 2, 466 [wmnl. 1530] *Draperie Haag* 287 [zholl. 1468] *Br. handel Frankrijk* 1, 323; 324 [zovl. 1524] 2 onderhoud *R. v. Haarl.* 206 [zholl. 19e e. (1503)] 3 bescherming *Br. Middelburg* 2, 434 [wmnl. 1512] *Br. Middelburg* 3, 339; 340 [wmnl. na 1525] 4 'bul ter bescherming van voorrechten' (ed. 952 n.2) *Bronnen Rijnsburg* 952; 953 [zholl. 1490]

conservatorie 1 subst. zaakwaarnemerschap *Br. handel Eng.* 2, 672 [zholl. 1547] 2 'rechtbank der conservateurs' (Stallaert; vgl. onder **conservateur**) *Br. Middelburg* 1, 424(2x) [wmnl. 1520]

conservatuer

conservatuer onder conservateur

conserveren trans. in goede toestand houden *Br. handel Eng.* 2, 602 [brab. 1545] *Br. Middelburg* 2, 458 [wmnl. 1526]

consideratie -cie -cye 1.1 subst. overweging, beraad *R. v. Haarl.* 246 [zholl. 1e h. 16e e. (1526)] *Br. Middelburg* 1, 82 [wmnl. 1524] 1.2 overweging, reden *R. v. Amst.* 83; 116; 120 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 296; 303 [holl. 1494-1512] *Br. handel Frankrijk* 1, 416 [brab. 1549] 2.1 *uuyt - van*, in aanmerking genomen *Br. Middelburg* 1, 165; 513 [wmnl. 1528]

considereren 1.1 trans. 'overdenken, overwegen' (Rh. Gl., bet. A), in aanmerking nemen *Blome d. Doochd.* 110 [holl. c.1485] *Dagb. v. Gent* 1 158; 189; 208; 332 [wmnl.vl. 1467-'90] *Bouc v. Audiënc.* 491 [wmnl.vl. 1370-'78] *K. v. Hulst* 56 [vl. 1537] *Br. handel Eng.* 2, 109 [zholl. 1501] *Br. handel Eng.* 2, 306 [brab. 1523] *Br. handel Frankrijk* 1, 243; 244 [zholl. 1500] *Br. handel Frankrijk* 1, 251 [zholl. 1502] *Br. handel Frankrijk* 1, 344 [zholl. 1530] *Br. Middelburg* 1, 336 [wmnl. 1498] *Br. Middelburg* 2, 434 [wmnl. 1512] *Br. Middelburg* 1, 425 [wmnl. voor 1520] 2.1 - *op*, intr. 'letten op' (z. Rh. Gl., bet. B) *Br. handel Frankrijk* 1, 236 [zholl. 1498] *Br. handel Frankrijk* 1, 241 [zholl. 1499]

consignacie subst. handhaving, bewaring *Br. handel Eng.* 1, 1192 [brab. 1482]

consigneren 1 trans. vaststellen (m.b.t. de dag van de rechtszitting) *Br. Middelburg* 1, 101 [wmnl. 1548] 2 - *op*, bestemmen voor (m.b.t. goederen) *Br. Middelburg* 3, 569; 570 [wmnl. 1549]

consisteren - *in*, intr. bestaan uit *Br. Middelburg* 3, 391 [wmnl. 1540] *Br. Middelburg* 1, 94 [wmnl. 1548]

consolideren intr. tot stilstand komen, niet verder evolueren (van een ziekte; vgl. *Leuvense bijdragen* 61 (1972), 16) JAN YP., *Medicina* 55 [vl. 1351]

consoude 1 1 *van der cleenre* -, 'brunelkruid' of 'madeliefje' (Vandewiele II 1965, 240-241; vgl. Braekman 1965, 86) *Mnl. gen. recepten* 85 [vl. 1e h. 15e e.] 2 *van der groeter* -, 'smeerwortel', waalwortel (Braekman 1965, 86 en Braekman 1975, 370-371) *Mnl. gen. recepten* 85 [vl. 1e h. 15e e.] 3 *van der middelre* -, 'zengroen' (Vandewiele II 1965, 220-221) *Mnl. gen. recepten* 85 [vl. 1e h. 15e e.]

consoudebloeme subst. de bloem van het madeliefje *Mnl. gen. recepten* 134 [wvl. 1305]

conspiracie -cye subst. 'samenzwering' (Hwb) *Draperie Haag* 338(2x); 339 [zholl. 1460] *R. v. Amst.* 119 [holl. 1452-'94]

constabelsgelt subst. tol (in Engeland) geheven van buitenlandse kooplieden *Br. handel Eng.* 2, 649 [brab. 1546]

conste 3 'afkomst' (z. de Aanm.) *Kl. v. Diepenv. hs.* 331 [geld.ov. 1534]

constellacie 1 subst. 'stand' (van planeten; Rh. Gl.) *Sticht. exempelen* 52 [holl. 2e h. 15e e.] *Blome d. Doochd.* 12 [holl. c.1485] 2 'sterrenbeeld' (ed. 80) BARTH. ENGELSMAN 117 [holl. 1485]

constichlike adv. op een bekwame wijze TAULER-hss. 221 [vl.wbrab. 1446]

constituant subst. die aanstelt (nl. iem. als gemachtigde) *Br. handel Eng.* 1, 1123(2x) [zholl. 1476] *Br. handel Eng.* 2, 176 [brab. 1511]

constitueerder subst. die aanstelt (nl. iem. als zaakwaarnemer) *Br. handel Frankrijk* 1, 204 [brab. 1488]

constitueren 1.1 trans. vaststellen *Br. handel Eng.* 2,

455 [brab. 1537] **1.2** aanstellen (als zaakwaarnemer) *Br. handel Eng.* 2, 505 [zholl. 1541] *Br. handel Eng.* 2, 666 [zholl. 1546] *Br. handel Frankrijk* 1, 251 [zholl. 1520] **2.1** - *in vangenisse*, gevangen laten nemen *K. v. Hulst* 60 [vl. 1537]

constitutie **1** subst. instelling *Syoens kroniek* 327 [zovl. c.1540] **2** verordening *Br. handel Eng.* 2, 456 [brab. 1537]

constraining(i)eren onder **constringeren**

constrente* **1** -**straint** subst. dwangsom *K. v. Hulst* 138 [vl. eind 16e e. <1505>]

constringeren -ieren constrangeren -ieren trans. dwingen *Cout. v. Gent* 510 [ovl. c.1550 <1320>] *Br. handel Eng.* 2, 455; 512 [brab. 1537] *Br. handel Frankrijk* 1, 414 [zholl. 1549] *Bouc v. Audienc.* 722 [wmnl.vl. 1370-'78] *Br. Middelburg* 2, 404 [wmnl. 1497] *Leugemeete* 37 [vl. 1464]

constructie subst. makelij, bouw *Leugemeete* 3 [vl. 1332]

consul -sel **1** subst. 'vertegenwoordiger van de handels- en verkeersbelangen van een staat in den vreemde' (WNT) *Br. Middelburg* 2, 355 [wmnl. 1470] *Br. Middelburg* 2, 360 [wmnl. 1474] *Br. Middelburg* 2, 374 [wmnl. 1479] *Br. Middelburg* 2, 390; 391(2x) [wmnl. 1491] *Br. Middelburg* 2, 396 [wmnl. 1493] *Br. Middelburg* 2, 402 [wmnl. 1496] *Br. Middelburg* 2, 408 [wmnl. 1500] **2** stedelijke raad *Br. handel Eng.* 1, 1141 [zholl. 1478]

consuleren **1.1** trans. overwegen *Dagb. v. Gent* 1 173 [wmnl.vl. 1467-'90] **2.1** intr. overleg plegen *R. v. Haarl.* 192 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>]

consultatie -cie **1.1** subst. overleg, beraadslaging *R. v. Haarl.* 192 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Br. handel Eng.* 2, 356 [brab. 1527] *Br. Middelburg* 1, 75; 76 [brab. 1521] **1.2** consult, advies *Br. Middelburg* 2, 396 [wmnl. 1493] *Br. Middelburg* 2, 400 [wmnl. 1495] *Br. Middelburg* 2, 411 [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 3, 844(nx) [wmnl. 1524] **2.1** - *nemen*, overleggen, beraadslagen *Br. Middelburg* 1, 844 [wmnl. 1524]

consulteren trans. bespreken *Br. handel Eng.* 2, 355 [brab. 1527] *Br. Middelburg* 2, 437 [wmnl. 1513]

consurmus subst. 'naam van een dier' (ed. 53) *Parab. v. Cyrillus* 37 [holl. c.1475]

cont **1 condit** **1.1** adj. trots (comp. *conder*) *Sidrac* 115 [brab.vl. eind 15e e.] **2.1** *met conden ogen*, 'met alles ziende oogen (van God)' (Hwb, sub bet. 3) *Leven van Lutgart* 49; 157 [wlimb. c.1300] **2.2** *ic wil u wesen* -, 'ik verzeker u, ik verkondig u' (het commentaar in de Aanm. is onjuist, *cont* heeft hier bet. 3: ik wil dat u kennis heeft van) *Leven van Lutgart* 30 [wlimb. c.1300] *Troyen hs.* 1, 372 [? 1e h. 15e e.]

contagioos adj. besmettelijk *R. v. Amst.* 435 [holl. 1494-1512]

contemplacie* **3 -tie contepla-** *ter* -(n) *van*, 'ter wille van' *Syoens kroniek* 218(2x); 324 [zovl. c.1540] *Br. Middelburg* 1, 557 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 3, 346; 347 [wmnl. 1529] *Br. Middelburg* 2, 468 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 2, 469 [wmnl. 1532] *Br. Middelburg* 2, 470 [wmnl. 1534] *Dagb. v. Gent* 1 218 [wmnl.vl. 1467-'90]

contempte subst. minachting *Br. Middelburg* 1, 342 [wmnl. 1512] *Br. Middelburg* 1, 348 [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 3, 420 [wmnl. voor 1543]

contencieus -tentieulx adj. betwist *Br. Middelburg* 2, 469 [zholl. 1533] *Br. handel Frankrijk* 1, 338 [zholl. 1529]

contenderen **1.1** trans. trachten *Tol v. Iersekeroord* 63

[brab. 1499] *Br. handel Eng.* 2, 371 [zholl. 1528] **1.2 enen** -, dringend van iemand verlangen *R. v. Amst.* 443 [holl. 1494-1512] **1.3 met klem verklaren, verzekeren** *Br. Middelburg* 3, 298 [zholl. 1521] **2.1 intr.** zich inspannen, trachten *Br. Middelburg* 2, 71 [wmnl. 1519]

content 1 subst. 'tevredenheid' (of l. *concent* toestemming?) (ed. 356) MOORS, *Oorkondentaal* 260 [wlimb. 1364]

contentement subst. tevredenheid *Br. Middelburg* 1, 638 [wmnl. 1546]

contenteren -eeren **1.1 trans.** 'tevredenstellen, voldoen' (Rh. Gl.) *R. v. Amst.* 303; 415 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 612 [holl. c.1497] *Dagb. v. Gent* 1 275; 277 [wmnl.vl. 1467-'90] *Syoens kroniek* 328 [zovl. c.1540] *Tol v. Iersekeroord* 43 [brab. 1482] *Br. handel Eng.* 2, 233 [zholl. 1516] *Br. handel Eng.* 2, 289 [brab. 1522] *Br. handel Frankrijk* 1, 234 [zholl. 1498] *Br. handel Frankrijk* 1, 294 [zholl. 1518] *Br. Middelburg* 2, 364 [wmnl. 1477] *Br. Middelburg* 3, 181 [wmnl. 1497] *Br. Middelburg* 1, 335 [wmnl. 1498] *Br. Middelburg* 3, 373 [wmnl. 1536] *Br. Middelburg* 3, 546 [wmnl. 1546] *K. v. Brielle*² 333 [zholl. 1546] *K. v. Brielle*² 343 [zholl. 1548] **2.1 hemmit**, genoeg nemen met *Br. Middelburg* 1, 520(2x) [wmnl. 1544]

contentieulx onder **contencieus**

conteleplacie 3 onder **contemplacie**

conterarrest subst. tegenarrest, arrest (hechtenis en/of beslaglegging) als vergelding van een arrest *Br. Middelburg* 1, 172 [wmnl. 1534]

conterfeytinghe contre- subst. het namaken, vervalsen *Br. handel Frankrijk* 1, 390; 391 [zholl. 1545]

conterfeiten* 1 **-feyten** trans. 'afschilderen, beschrijven' (Hwb, bet. 3) *Eng. hss.* 1, 118 [wmnl.zholl. c.1410]

contergarinck -rynge 1 subst. het op elkaar leggen van wolvachten van verschillende kwaliteit *Br. handel Eng.* 2, 603 [zholl. 1545] 2 soort wol *R. v. Gouda* 244 [zholl. 1507]

contermercke *letteren van* -, officiële vergunning om bij wijze van represaille personen te mogen aanhouden (z. FEW XVI, 527) *Br. handel Eng.* 2, 8 [brab. 1486]

continencie -ancie 1 subst. 'gedrag' (ed. 654) *Coninx summe* 478 [holl.brab. 1478] 2 ingetogenheid *Teghen die strael* 74 [holl. c.1480-'85]

continuatie 1 **-cie** 1 subst. voortzetting *Br. handel Frankrijk* 1, 172 [brab. 1479] 2 voortzetting van een rechtszaak *Br. Middelburg* 1, 424 [wmnl. 1520] *Br. handel Eng.* 1, 610 [zholl. 1422] 3 uitstel, opschorting van een beslissing *Br. Middelburg* 1, 94(2e pl.) [brab. 1548] *Br. handel Eng.* 2, 143 [zholl. 1507]

continueel adj. 'voortdurend' (z. Rh. Gl.) *Br. handel Eng.* 2, 255 [zholl. 1518] *Br. Middelburg* 2, 21(2x) [brab. 1524] *Br. Middelburg* 2, 464 [wmnl. 1529] *Br. Middelburg* 3, 395 [wmnl. 1541]

continuelijck -lijcke adv. voortdurend *Br. Middelburg* 3, 264 [wmnl. 1517] *Br. Middelburg* 3, 374 [wmnl. 1537] *Br. Middelburg* 3, 560 [wmnl. 1547]

continueren 1 **1.1 trans.** 'voortzetten' (Rh. Gl., bet. A, 1) *Dagb. v. Gent* 1 156; 270 [wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Amst.* 488 [holl. 1494-1512] *Tol v. Iersekeroord* 79 [brab. 1512] BARTH. ENGELSMAN 102 [holl. 1485] *Br. handel Eng.* 2, 235 [zholl. 1516] *Br. handel Eng.* 2, 254 [zholl. 1518] *Br. Middelburg* 3, 213 [wmnl. 1504] *Br. Middelburg* 3, 272 [wmnl. 1518] *Br. Middelburg* 3, 389; 390 [wmnl. 1540] **1.2 'handhaven'** (Rh. Gl., bet. A, 2), aanhouden *R. v. Haarl.* 150 [zholl. 1587 (1463)] *R. v.*

Amst. 497 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 511 [holl. 1494-1512] *Br. Middelburg* 2, 81 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 3, 546 [wmnl. 1546] **1.3** 'uitstellen tot een volgende zitting, verdagen' *Br. handel Frankrijk* 1, 243 [zholl. 1500] **2.1** intr. 'voortgaan' (vgl. Rh. Gl., bet. B) *Dagb. v. Gent* 1 97 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. Middelburg* 3, 559(1e pl.) [wmnl. 1547] **2.2** - *in*, voortgaan met *Br. handel Frankrijk* 1, 341 [zholl. 1530] *Br. Middelburg* 2, 71 [brab. 1519] *Br. Middelburg* 1, 623 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 3, 559(2e pl.) [wmnl. 1547]

contract* **3** -**tract** subst. 'contract, overeenkomst' *R. v. Haarl.* 189 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>]

contracteren **1.1** trans. overeenkomen (vgl. **contract**) *Br. handel Eng.* 2, 356 [brab. 1527] **2.1** intr. een overeenkomst sluiten (vgl. **contract**) *Br. Middelburg* 3, 467 [wmnl. 1544]

contradiceren trans. strijdig zijn met *Br. Middelburg* 3, 263 [wmnl. 1517]

contradictie subst. tegenspraak, verzet *Br. Middelburg* 3, 235 [wmnl. voor 1512] *Br. Middelburg* 2, 70 [brab. 1519] *Br. Middelburg* 3, 292 [wmnl. 1520] *Br. Middelburg* 3, 326; 327 [zholl. 1525] *Br. Middelburg* 1, 182 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 1, 96; 97 [wmnl. 1548]

contrahent subst. contractant *Br. Middelburg* 3, 550 [wmnl. 1546]

contraheren -**eren** **1.1** intr. een overeenkomst aangaan *R. v. Haarl.* 261 [zholl. 1e h. 16e e. <1541>] **2.1** *active* -, een verkoopovereenkomst sluiten *Br. handel Eng.* 2, 455 [brab. 1537] **2.2** *passive* -, een koopovereenkomst sluiten *Br. handel Eng.* 2, 455 [brab. 1537]

contrariedoender subst. overtreder *Br. Middelburg* 2, 57 [wmnl. 1497]

contrariën **1** *hem* -, 'tegen elkaar ingaan, in onderling tegengestelde richting elkaar passeren' (ed. 245) *Sidrac* 92 [brab.vl. eind 15e e.]

contrarieren -**ieren** **1.1** trans. 'strijden tegen, bestrijden' (Rh. Gl., bet. A) *Rek. afluath.* 67 [brab. 1456] **1.2** overtreden, zondigen tegen (zo ook in de aanh. in WNT) *Br. handel Frankrijk* 1, 401 [brab. 1546] **2.1** intr. in strijd zijn met; tegen iemands belangen indruisen *R. v. Amst.* 582 [holl. voor 1540] *Br. Middelburg* 1, 75 [brab. 1521]

contrariewint subst. tegenwind *Br. Middelburg* 3, 561 [wmnl. na 1547]

contrariteyt subst. tegenstrijdigheid (vgl. ook ed. 8 en 114) *Mnl. vert. O. T.* 83 [vl. c.1425]

contraroller *enen* - *op*, iem. een boete opleggen van (vgl. ofr. *contreroler*) *Gild. v. Utr.* 2, 84 [zholl.utr. 1550] z. onder **contulneren**

contraveniëren trans. overtreden *K. v. Hulst* 94 [vl. eind 16e e. <1546>]

contraventie subst. overtreding *Br. Middelburg* 1, 636 [wmnl. na 1545] *Br. Middelburg* 3, 561; 562 [wmnl. na 1547]

contrebuxken subst. notitieboekje *R. v. Amst.* 609 [holl. voor 1533]

contrefeytinghe onder **conterfeytinghe**

contrelettre subst. tegenbrief *Dagb. v. Gent* 2 182 [wmnl.vl. 1467-'90]

contremarque *lettere van* -, een officiële schriftelijke vergunning, bedoeld als tegenmaatregel tegen een *brief van marque* (z. **marke** (I), bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 234 [wmnl. voor 1512]

contremeester subst. 'onderstuurman' (ed. 114) *Kaetspel* 82 [vl. 1481]

contreregistre

contreregistre subst. register dat ter controle wordt bijgehouden *Br. Middelburg* 2, 21 [brab. 1524]

contribuabel adj. verplicht tot een geldelijke bijdrage *K. v. Hulst* 43 [vl. 1488] *Br. Middelburg* 3, 370 [wmnl. voor 1536]

contribueren 1.1 trans. bijdragen *Dagb. v. Gent* 1 228 [wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Tiel* 112 [geld. 1518] *R. v. Tiel* 118 [geld. 1526] *K. v. Hulst* 34; 35; 36 [vl. 1479] *K. v. Hulst* 44(2x) [vl. 1488] *R. v. Gorinchem* 145 [holl. 1454] *Br. handel Frankrijk* 1, 413(2x) [zholl. 1549] *Br. Middelburg* 3, 248 [wmnl. voor 1513] *Br. Middelburg* 3, 259(2x) [wmnl. voor 1516] *Br. Middelburg* 2, 79 [wmnl. 1521] *Br. Middelburg* 3, 370; 371 [wmnl. voor 1536] *Br. Middelburg* 3, 394 [wmnl. voor 1540] 2.1 intr. 'bijdragen in' (WNT, bet. B) *R. v. Reimersw.* 64(2x) [vl.brab. 1e h. 16e e. <1486>]

contributie -cie subst. bijdrage, heffing *Br. handel Frankrijk* 1, 413 [zholl. 1549] *Br. Middelburg* 3, 299 [zholl. 1521]

contscap 1 **cunschap** **kun-** 1 subst. coll. kennissen, bekenden *Tondalus' visioen* 2, 123b [zlimb. 2e kw. 15e e.] 2 'spion, verspieder' (Hwb, bet. 4) *Cam.-rek. Deventer* 4, 141 [geld.ov. 1375] *Cam.-rek. Deventer* 4, 268 [geld.ov. 1377]

contulneren 6 l. *controleren?*, z. onder **contraroller** *Gild. v. Utr.* 2, 36 [zholl.utr. 1545]

contumaceren trans. bij verstek veroordelen *Br. Middelburg* 3, 842(2x) [wmnl. 1524]

contumacie* 1 -tie subst. veroordeling bij verstek *Br. Middelburg* 3, 842; 844 [wmnl. 1524]

conturberen trans. in verwarring brengen *Mystiek brevier* 1, 136 [brab. c.1460]

conveersbrueder -vaersbroeder subst. lekebroeder *Marialeg.* 2 27 [wmnl. 1515-'20] *Biënb.*² 339 [holl.utr. 1458]

convenable -ible 1 adj. in overeenstemming met, passend bij *Syoens kroniek* 427 [zovl. c.1540] 2 voor de rechter gebracht kunnende worden (vgl. Stallaert s.v. **betreckbaer**) *Br. handel Eng.* 2, 456 [brab. 1537]

conventbroeder **convents-** subst. kloosterbroeder *Jan v. L.-fragm.* 164; 171 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>] *Frensweger hs.* 257 [nomnl. c.1480]

conventfrater subst. kloosterbroeder *Frensweger hs.* 184 [nomnl. c.1480]

conventie 1 subst. overeenkomst *Br. handel Eng.* 2, 512 [zholl. 1541] *Br. Middelburg* 2, 23 [wmnl. 1532] 2 eis in een reeds aanhangige zaak (vgl. WNT s.v. **reconventie**) *R. v. Haarl.* 191 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>]

conventsbroeder onder **conventbroeder**

conventscappellaen subst. kapelaan van een convent, klooster *Bronnen Rijnsburg* 895 [zholl. 1482] *Bronnen Rijnsburg* 1040 [zholl. 1495]

conventsclockgen subst. kloosterklokje *Bronnen Rijnsburg* 972 [zholl. 1493]

conventsmeestersse subst. bestuurster van een klooster *Br. Middelburg* 1, 502(2x) [zholl. 1336]

conventwever subst. wever die bij overeenkomst op daghuur werkt *Draperie Haag* 290(2x); 291 [zholl. c.1550 <1473>]

convercier subst. lekebroeder *Jan v. L.-fragm.* 159 [brab. 1543-'47 <15e e.>]

conversatie* 1 -cie -sie 1 subst. verkeer, omgang (in toepassing op ambtelijke betrekkingen, vgl. WNT, bet. 1) *Tol v. Iersekeroord* 66 [brab. 1499] 2 levenswandel (deze bet. wellicht ook in de 2e aanh. in het MNW)

BRUGM., *Onuitg. serm.* 260 [zolim. 1523]

converseren 1 intr. een verhouding hebben (vgl. Stallaert s.v. **conversatie**) *Zedenmisdriften* 388 [nholl. 1530]

conversynschap subst. conversinnenstaat, conversinnenleven *Kl. v. Diepen. hs.* 292 [geld. ov. 1534]

converteren -eeren 1 trans. omzetten *K. v. Hulst* 136 [vl. eind 16e e. (1505)] 2 aanwenden *Br. Middelburg* 2, 466 [wmnl. 1530] *Br. Middelburg* 1, 518 [wmnl. 1544] *Br. Middelburg* 3, 561 [wmnl. na 1547]

convicty subst. onomstotelijk bewijs *Br. Middelburg* 1, 44 [holl. 1456]

convinceren trans. schuldig bevinden *Br. Middelburg* 3, 570 [wmnl. 1549]

convoy subst. gewapende begeleiding *Br. handel Eng.* 2, 575 [wmnl. 1544]

cool subst. 'een kabeljauwachtige vis met een donkerkleurigen rug' (WNT s.v. **kool** (III)) *Br. handel Eng.* 1, 1181 [zholl. 1481]

coolschip coelscip coil- subst. schip waarin (steen)kolen worden vervoerd *Br. handel Eng.* 1, 1047 [brab. 1471] *R. v. Gorinchem* 267 [holl. 1482-1501] *R. v. Gorinchem* 268 [holl. 1501]

coop* 1 **coep** subst. zekere maat of hoeveelheid (vgl. WNT s.v. **koop** (I), bet. 6) *Br. handel Eng.* 2, 54 [zholl. 1491-'98]

coopcoop subst. recht verschuldigd bij verkoop of overdracht van een cijns- of leengoed (z. Stallaert s.v. **coop**, bet. 4) *Cout. v. Gent* 574 [ovl. 1399]

coopgave adj. 'geschikt om te verkopen' (Hwb) *Saksenspiegel* 2, 140 [nholl. omnl. 1451]

cooplaken* 3 **coeplaeken** subst. 'laken dat bestemd is om verkocht te worden' *Syoens kroniek* 330; 340; 342 [zovl. c. 1540]

coopscip 3 subst. 'koopvaardijship' *Br. handel Eng.* 1, 1054 [zholl. 1472]

coopstrate subst. 'openbare weg (die den koophandel bevordert)' (ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 297 [nholl. 1469]

coopwarich *coopwaringe* l. *coopwarige* - goet, koopwaar (z. WNT s.v. **koopwaar**; *Br. handel Eng.* 2, 561 [zholl. 1544])

coopwaringe 6 onder **coopwarich** *Br. handel Eng.*

coor* 1 **choer** subst. koorzang *Jan v. L.-fragm.* 180 [brab. 1543-'47 (15e e.)]

coorbroeder* 1 **keur- cuer-** subst. 'poorter' (Stallaert 2, 65a) *K. v. Hulst* 52(2x); 53(nx) [vl. 1500] *Bouc v. Audienc.* 5; 216; 217(2x); 232(2x); 281 [wmnl. vl. 1370-'78]

coordach* 1 **keurdagh** subst. 'dag waarop eene verordening wordt gemaakt of afgekondigd' (Hwb, bet. 2) *Versl. O.V.R.* 4, 408 [zholl. 17e e. (1448)]

coorde 1 onder **corde**

coorensint subst. korenmaat *K. v. Hulst* 141(2x) [vl. eind 16e e. (1507)]

koornexchijs onder **coernexsins**

coorpenninc* 2 **koerpenning** subst. vergoeding voor een priester die een zielmis leest *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 96 [nomnl. 1382] *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 257 [nomnl. 1399]

coorwerc* 1 **coerwerck -werck** subst. tinwerk van tweede kwaliteit *Br. Middelburg* 3, 75(3x) [wmnl. 1430]

copbotter subst. 'boter in kopvorm' (WNT s.v. **kop** (II), Samenst.) *R. v. Amst.* 177; 188 [holl. 1452-'94]

coperfolie subst. kamperfoelie (vgl. lat. *caprifolium*) MAUBURNUS, *Scala* 213 [geld. ov. 1558]

cophout subst. 'elk der beide stukken hout waarin een zoodanige uitholling in (l. is) aangebracht, dat een lig-

- gend vat er met zijn koppen op kan rusten, zodat de buik vrij van den grond blijft' (WNT s.v. **kop** (III), Samenst.) *R. v. Amst.* 590 [holl. voor 1538]
- coploden** trans. zegelen met een 'coploot' *Draperie Haag* 302 [zholl. c.1625 <c.1496>]
- coploot** subst. zegel voor nat laken (vgl. ed. 247; pl. *coploon*) *Draperie Haag* 313 [zholl. c.1655 <1538>]
- coppe** subst. deel van de wapenrusting *Troyen hs.* 1, 337 [? 1e h. 15e e.]
- coppeldoef** subst. octaaf 3 (orgelregister; vgl. Vente 1942, 30) *Ann. em.* 20, 523 [vl. 1529]
- koppel(l)ey** 7 onder **koepley**
- coppelettere** subst. 'koppelaar' (ed. 655) *Coninx summe* 303 [holl.brab. 1437]
- coppelspin** 7 spinneweb (z. **coppegespinn**) *Scaecspel* 38 [holl. 1e h. 15e e. <1403>]
- coppelster** 7 z. **coppelaerster** *Lev. v. Kunera* 34 [utr. c.1530?]
- coppelstoc(k)** 1 subst. koppelblok (m.b.t. runderen; vgl. **stoc**, bet. 12) *Tocht v. J. v. Blois* 203 [zholl. 1361-'62] 2 ? *R. v. Gorinchem* 232 [holl. 1482-1501]
- coppen** 1 trans. van de kop ontdoen *Evang. Spinr.* 17b(2x) [vl.holl. 1515-'20]
- coppengawi** 'laten wij er op los gaan; hem dunct - wesen, zij gevoelen hun moed versterkt' (Hwb) *Coninx summe* 295 [holl.brab. 1437]
- koppeschupp** subst. meetschap (vgl. **cop**, bet. 3) *Rek. v. Nijm.* 4, 189 [geld. 1530]
- copuleren** 7 -ieren z. **coppeleren** *Boec van medicinen* 104 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *Blome d. Doochd.* 8 [holl. c.1485] *Drie con.* 167b [holl. c.1450]
- coquerellegelt conqueregelt** subst. vastenavondgeld (z. onder **cokerel**) *Bronnen Rijnsburg* 936 [zholl. 1488] *Bronnen Rijnsburg* 982 [zholl. 1494] *Bronnen Rijnsburg* 990 [zholl. 1495]
- koraet** 7 **craet** 'gewicht van edele metalen' (Hwb s.v. **caraet**; z. **coraet**) *R. v. Utrecht* 1, 293 [holl.utr. 1413-'34] *R. v. Amst.* 76 [holl. 1452-'94]
- corbelgeren** trans. 'belasting afpersen' (ed. 276) *Jan v. L.-fragm.* 155(3x) [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]
- corbelgeringhe** subst. afpersing van belasting *Jan v. L.-fragm.* 268 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]
- corc*** 3 **corck curc(k)** subst. 'kurk' *Br. Middelburg* 3, 469; 470; 495; 496; 498; 511(2x); 512 [wmnl. 1545]
- corckdeken** subst. 'bekleding met kurk' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 3, 362 [ogeld. 1558 <15e e.>]
- corcmes** subst. ? (vgl. Stallaert s.v. **mes**) *Tocht v. J. v. Blois* 131 [zholl. 1361-'62]
- corde*** 1 **coorde** subst. zeil *TNTL* 19, 279 [vl. c.1480]
- cordeel** 3 subst. 'kabeltouw' *Br. Middelburg* 3, 424 [wmnl. 1544] *Br. Middelburg* 3, 510 [wmnl. 1545]
- cordeys** 7 -e *colve*, z. **cortois**, Aanm. *Versl. O.V.R.* 3, 446 [vl. eind 15e e. <13e e.>]
- cordelier** subst. minderbroeder (vgl. Kil. in MNW s.v. **corde**) *Dagb. v. Gent* 2 191(2x) [wmnl.vl. 1467-'90]
- cordewaenenleder** subst. geiteleer *K. v. Brielle*² 326 [zholl. 1543]
- core*** 1 **keure chore** 1.1 subst. 'recht van beste kateil' (vgl. MNW, bet. 3 en z. Stallaert s.v. **keure**, bet. 9) *Register St. Truiden* 177 [wlimb. 1263] 2.1 *crappe van den vier keuren*, meekrap van de beste kwaliteit *Br. handel Eng.* 1, 1123 [brab. 1476] *Br. handel Eng.* 1, 1169 [brab. 1480]
- corenkiste** subst. 'kist om koren in te bewaren' (ed. 349) *MOORS, Oorkondentaal* 307 [wlimb. 1396]

- corenkomme** subst. ? *R. v. Amst.* 558 [holl. c.1500]
- corenschuttijnghe** subst. het opvangen van vee dat zich in een korenveld bevindt (vgl. **schuttinge**, bet. 1) *Versl. O.V.R.* 5, 645 [zholl. 2e h. 16e e. (1372)]
- corensolder** subst. graanzolder *Mandev.*² 43; 44 [holl. 1462]
- corf** 1 subst. 'schanskorf' (Hwb; ed. 3, 284 n.5) *Rek. v. Nijm.* 3, 284; 288(2x); 295 [geld. 1527]
- corfpoirt** subst. 'poort waar de aalmoezen werden uitgedeeld?' (z. onder **coerfbroedt**; ed. 1024) *Bronnen Rijnsburg* 1024 [zholl. 1499]
- corieren** 1 onder **corrigeren**
- coriersseghel keurierszeghele** subst. schepenzegel *Bouc v. Audienc.* 51; 159 [wmnl.vl. 1370-'78]
- corioes** 1 onder **curioos**
- coringe*** 1 **caringhe** subst. braakmiddel *Boec van medicinen* 154 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- kormandt** onder **koermandt**
- corndrager*** 3 **koerne-** subst. 'korendrager' *R. v. Amst.* 419(3x) [holl. 1494-1512]
- cornellenbroet** subst. brood gebakken van zemelmeel *Br. Middelburg* 1, 144 [wmnl. 2e h. 15e e.]
- cornen*** 2 **kornen** trans. onderzoeken (m.b.t. dijken, vgl. MNW XI s.v. **cornen** en **keuren**; Hwb 'afkeuren, een dijk' s.v. **cornen**, bet. 2 is onjuist) *Versl. O.V.R.* 3, 11 [geld.ov. 1485]
- korning** subst. wsch. reling, boord *R. v. Haarl.* 244 [zholl. 1e h. 16e e. (1525)]
- coroy** subst. leren riem *Dagb. v. Gent* 2 301 [wmnl.vl. 1467-'90]
- coronatie** subst. kroning *Br. Middelburg* 1, 513 [wmnl. 1528]
- corone** 1 onder **crone**
- corporaেলburse** subst. zak waarin het korporaal of de kelkdoek geborgen wordt *Eenige vragen* 206 [vl. 1427]
- corporel** adj. lichamelijk *Br. Middelburg* 1, 66 [wmnl. 1515]
- corregieren** 1 onder **corrigeren**
- korrent** onder **current**
- corresponderen** intr. overeenstemmen *Dagb. v. Gent* 2 282 [wmnl.vl. kort na 1515]
- correxiboec** subst. boek waarin straffen worden opgetekend *Rek. v. Leiden* 2, 411 [zholl. 1434]
- corrieren** 1 onder **corrigeren**
- corrificijf** subst. 'een mengsel van vitriool en zwavel' (Braekman 1965, 86) *Mnl. gen. recepten* 106 [vl. 1e h. 15e e.]
- corrigeren** 1 **-ieren -yren** **corregieren** **cor(r)ieren** 1 trans. verbeteren (vgl. MNW i.v. in fine) *Bronnen Rijnsburg* 916 [zholl. 1485] *Bronnen Rijnsburg* 1044 [zholl. 1501] *Br. Middelburg* 3, 142 [wmnl. 1477] *Br. Middelburg* 3, 163 [wmnl. 1489] *Br. Middelburg* 3, 171 [wmnl. 1494] *Br. Middelburg* 3, 220 [wmnl. 1506] *Br. Middelburg* 3, 223 [wmnl. 1508] *Br. Middelburg* 3, 298 [wmnl. 1521] *Rek. v. Nijm.* 3, 236 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 4, 21 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 81 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 145 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 217 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 152 [geld. 1535] 2 'straffen' (ed. 65 n.6) *Stichtige punten* 65; 198 [geld.ov. c.1475]
- corryeringe** subst. bestraffing *Stichtige punten* 200 [geld.ov. c.1475]
- corringhechtich** adj. weetgierig (vgl. **coringe**) *Hss. Ruusbr.* 531 [brab. eind 15e e.]
- corroboratie** subst. bekrachtiging *Syoens kroniek* 203 [zovl. c.1540]

corrumpeert

corrumpeert partc. adj. bedorven (vgl. onder **gecorrumpeert**) BARTH. ENGELSMAN 146 [holl. 1485]

corrumperen 1.1 trans. bederven, aantasten (vgl. Rh. Gl., bet. A, 4) *Dagb. v. Gent* 1 162; 224 [wmnl.vl. 1467-'90] *Mandev.*² 41 [holl. 1462] *Boec van medicinen* 207(2x) [zholl.utr. 2e h. 14e e.] 1.2 omkopen *Draperie Haag* 309 [zholl. 1505] *Blome d. Doochd.* 81; 84 [holl. c.1485] 1.3 defloreren, ontmaagden *Sidrac* 152(5e 8e pl.) [brab.vl. eind 15e e.] 2.1 intr. 'ejaculeren' (ed. 245) *Sidrac* 152(9e 13e pl.) [brab.vl. eind 15e e.] 3.1 *hem* -, zich laten omkopen *Br. Middelburg* 1, 397(2x); 400; 403 [wmnl. 1e kw. 16e e.] z. onder **gecorrumpeert**

corrupteel -tele 1 subst. verkeerde, afkeurenswaardige zaak *Dagb. v. Gent* 1 119 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 verstoring *R. v. Haarl.* 188; 189 [zholl. 1e kw. 16e e. (1503?)]

corruptie -cie -cye 1 subst. 'bederf' (Hwb) *Antidotarium*-vert. 144 [vl. 1351] GANSFORT, *De or. dom.* 155 [holl.nomnl. c.1500] *Jord. v. Quedlinburg* 118 [wbrab. 1513] 2 bevlekking, bezoedeling BRUGM., *Onuitg. serm.* 58 [zolimv. 1523] *R. v. Amst.* 322 [holl. 1494-1512] 3 een schandaal verwekkende zaak *Dagb. v. Gent* 1 136; 265 [wmnl.vl. 1467-'90] 4 knoeierij, omkoperij *Dagb. v. Gent* 1 153; 155 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 2, 138 [zholl. 1506] *Br. handel Eng.* 1, 945 [zholl. 1458] *K. v. Brielle*² 332 [zholl. 1546] 5 steekpenning *Dagb. v. Gent* 1 171(2x); 244; 249 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 241; 243 [wmnl.vl. 1467-'90]

corsghesp subst. gesp aan een pelsmantel (vgl. Schiller-Lübben s.v. **korsene**) *Tocht v. J. v. Blois* 204 [zholl. 1361-'62]

cort 1 1.1 subst. 'haksel, afval' (WNT s.v. **kort** (II), bet. 1) *Draperie Haag* 347 [zholl. c.1625 (1520)] *Draperie Haag* 348 [zholl. c.1625 (1525)] 2.1 *te* - *sijn*, tekortkomen *R. v. Reimersw.* 33 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1502)]

cortere 7 z. **quartier**, bet. 2 *Br. Middelburg* 3, 284 [ze-holl. 1519]

corthoren trans. (een stuk van) de oren afsnijden (m.b.t. katten; vgl. ook MNW V, 1961) *Cout. Vrije v. Brugge* 2, 116 [wvl. m. 14e e.?)

cortisaen subst. hoveling *Syoens kroniek* 422 [zovl. c.1540]

cortpoeten trans. (een hond) van het normale gebruik van een poot beroven (vgl. het art. van F. de Tollenaere in de bundel *Spel van zinnen* [...], (Bruxelles 1975), 59-69) *R. v. Steenbergen* 103 [wmnl.brab. eind 16e e. (1508)]

cortse 1 *witte* -, geerskoorts (vgl. **geers(t)koorts** in het WNT s.v. **koorts**, Samenst.) *Evang. Spinr.* 11b [vl.holl. 1515-'20]

kortthouwencloet subst. kartouwkogel *Rek. v. Nijm.* 4, 104; 114 [geld. 1529]

korttouwenrat **cartouwen**- subst. rad van een kartouw *Rek. v. Nijm.* 7, 185 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 114; 151 [geld. 1543]

kose 1 onder **couse**

cosien subst. 'zoon van een oom of tante, broer of zus-ter, neef of nicht' (WNT s.v. **kozijn** (II), bet. 1) *Cart. de Dunis* 218 [wmnl. 1290]

cosmographie subst. kosmografie *Troyen hs.* 3, 17 [? 1e h. 15e e.]

cossine subst. ? (iets wat van vlees gemaakt wordt) *Boec van medicinen* 211 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

cost 1 - *verloren*, 'verloren moeite'; hier als scheldwoord voor iemand die om brood bedelt *Iechemas-fragm.* 16 [vl.brab. c.1350]

- costelijcheit*** 1 **-hede** subst. (schitterend) feest *Marg. v. Lymborch* 94b; 115b; 116a; 124a [brab. 1516]
- costumer** **cus-** subst. tolheffer (vgl. eng. *customer*) *Br. handel Eng.* 1, 649 [zholl. 1432] *Br. handel Eng.* 1, 928(2x) [zholl. 1456]
- costumeren** 1 **cous-** 1.1 trans. plegen, gewoon zijn *Dagb. v. Gent* 1 233 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. Middelburg* 1, 548 [wmnl. 1482] *Bouc v. Audiënc.* 68; 71; 95; 121; 509; 594; 598 [wmnl.vl. 1370-'78] 2.1 intr. volgens gewoonte, traditie handelen *Bouc v. Audiënc.* 48; 59 [wmnl.vl. 1370-'78]
- cot** subst. 'afval' (WNT s.v. **kot** (III), bet. 2) *K. v. Briel-le*² 220 [zholl. 1527]
- cote** 1 **koete** 1.1 subst. 'veldkei, brok steen' (WNT s.v. **koot** (I), bet. 5) *Rek. v. Nijm.* 3, 83; 85; 86(2x) [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 4, 157 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 5, 39 [geld. 1533] 2.1 *die -n werpen*, bikkelen *Coninx sum-me* 318 [holl.brab. 1437]
- coterage** subst. 'kot, klein, armoedig huis' (z. WNT s.v. **kot** (I), Afl.) *Syoens kroniek* 199 [zovl. c.1540]
- koterije** subst. het koten, bikkelen *R. v. Gorinchem* 217 [holl. 1482-1501]
- cotidiane** 1 1 subst. dagelijkse uitdeling *Leugemeete* 71 [vl. 1485] 2 plaats van de dagelijkse uitdeling (vgl. ed. 204 n.3) *Dagb. v. Gent* 2 204 [wmnl.vl. 1467-'90]
- cotpenninc** subst. 'belasting of tol op te brengen door een 'coter'' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 259 [holl.utr. 1415]
- cotslints** subst. soort wol *R. v. Gouda* 244 [zholl. 1507]
- cottoensaet** subst. katoenzaad *Mandev.*² 248 [holl. 1462]
- cottoenwolle** onder **cathoenswolle**
- kouckgehege** subst. ? *Rek. v. Nijm.* 1, 113 [geld. 1421]
- couleur*** 1 **coleur -loer** subst. voorwendsel *Doct. des tijts* 194 [holl. 1486] *Br. Middelburg* 2, 19 [brab. 1524]
- courier** 7 **cue-** 'schepen' (z. **corier**) *Bouc v. Audiënc.* 488; 541 [wmnl.vl. 1370-'78]
- courmaister** onder **courtmeester**
- course** 1 onder **coers**
- coursier** subst. strijdros *Tocht v. J. v. Blois* 15; 69; 126; 138(2x); 149 [zholl. 1361-'62]
- coursmaister** onder **courtmeester**
- court** 'consulaat (van de Engelse kooplieden)' (Stallaert) *Ann. em.* 27, 383 [vl. 1368] *Br. handel Eng.* 2, 303 [brab. 1523] *Br. handel Eng.* 2, 422 [zholl. 1532]
- courten** trans. besluiten *Br. handel Eng.* 2, 676 [brab. 1547]
- courtmeester** **coert- cuert- cour(s)maister** subst. consul (van de Engelse kooplieden (vgl. Stallaert) *Br. handel Eng.* 1, 1124 [brab. 1477] *Br. handel Eng.* 1, 1228 [zholl. 1484] *Br. handel Eng.* 2, 237(nx) [zholl. 1516] *Br. Middelburg* 2, 356; 357 [wmnl. 1472] *Br. Middelburg* 2, 381 [wmnl. 1483] *Br. Middelburg* 2, 382 [wmnl. 1484] *Br. Middelburg* 2, 389 [wmnl. 1490] *Br. Middelburg* 2, 402 [wmnl. 1496] *Br. Middelburg* 2, 404 [wmnl. 1497] *Br. Middelburg* 2, 405 [wmnl. 1498]
- couse*** 1 **kose** subst. bedekking (van een toestel) *Br. Dom Utrecht* 2, 236 [utr. 1444]
- coustumeren** 1 onder **costumeren**
- couverte** subst. dek (van een schip) *Br. Middelburg* 3, 186(2x) [vl. 1498] *Br. Middelburg* 3, 382(nx) [wmnl. 1539]
- couvertuerie** 1 onder **coverture**
- couwe** 7 z. **cuwe** (I) (ook bij Stallaert) *Rek. afluath.* 34; 35 [brab. 1451]

- couworde** 7 'pompoen, kauwoerde' (z. **cauwoerde**) *Herbarius in dyetsche* 457 [vl. 1484]
- kovelcleet** subst. 'ordegewaad' (Hwb) *Leven van Lutgart* 33 [wlimb. c.1300]
- covelesse** subst. 'afdak (?)' (Hwb) *R. v. Zierikzee* 190 [wmnl. 1466 <1456>] *R. v. Zierikzee* 279 [wmnl. 1485]
- coverrere** subst. 'beschermer' (ed. 309) *Mandev.*² 216 [holl. 1462]
- kovoet** onder **coevoet**
- crabben** 3 trans. 'krabben' *Van den vos Reyn.* 301 [holl.wvl. 2e h. 15e e.]
- cracht** 1 *der hellen* -, de hel *TNTL* 13, 316 [vl. eind 15e e.]
- crachtengeweldig** 6 *crachtengeweldig* l. *crachters*, *geweldig* (geweldplegers) *R. v. Amst.* 238 [holl. 1452-'94]
- crachtichliken** adv. krachtig, hevig *TAULER-hss.* 229(2x) [vl.wbrab. 1446]
- craeckluden** subst. pl. bemanning van een kraak (vgl. **craek** (I) *Br. Middelburg* 2, 347 [wmnl. 1460])
- craeyenest*** 3 **creyennest** subst. 'kraaiennest' (in oorspr. zin) *R. v. Gorinchem* 278 [holl. 1482-1501]
- craeyeren*** 1 **kraeyeren** **kraijren** - *op Gode*, 'tot God roepen, hem aanroepen' (Hwb) *Leven van Lutgart* 198(2x); 199 [wlimb. c.1300]
- kraeywaegenratth** subst. rad, wiel van een kruiwagen *Rek. v. Nijm.* 3, 309 [geld. 1527]
- craemwerc** subst. kramerij, winkelwaar *R. v. Amst.* 131 [holl. 1452-'94]
- craenbouck** subst. boek waarin met de kraan geladen en geloste goederen worden genoteerd *Br. Middelburg* 3, 554(2x) [wmnl. 1546]
- craengoet** subst. koopmansgoed dat met een kraan wordt gelost *R. v. Gorinchem* 263 [holl. 1509-'18] *Br. Middelburg* 2, 63; 64 [wmnl. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 1, 548 [wmnl. 1482] *Br. Middelburg* 3, 553; 554(nx) [wmnl. 1546]
- kraenkette** subst. ketting van de (los)kraan *Rek. v. Nijm.* 5, 68 [geld. 1533]
- craenluyden** subst. pl. zij die werken in een kraan *Br. Middelburg* 2, 63 [wmnl. 2e h. 15e e.]
- kraenmeker** subst. maker van (los)kranen *Rek. v. Nijm.* 8, 136 [geld. 1543]
- craenplaetsse** subst. open ruimte bij of voor de kraan (werktuig om te laden en te lossen) *R. v. Gorinchem* 217 [holl. c.1523]
- craenstede** subst. plaats waar de kraan is gebouwd, opgesteld *R. v. Gorinchem* 48 [holl. 1395]
- craentappe** subst. tapkraan *Br. Middelburg* 3, 340 [wmnl. na 1525]
- kraenwerck** subst. 'hijskraan' (z. **craen**) *Rek. v. Nijm.* 3, 272 [geld. 1526]
- craet** 7 onder **koraet**
- kragge** subst. 'drijvend eilandje zoals er in plassen worden aangetroffen' (WNT s.v. **krag**, bet. 1) *Versl. O.V.R.* 3, 155 [nholl. 2e h. 15e e. <c.1468>]
- cragier** 7 onder **cragierder**
- kraijren** 1 onder **craeyeren**
- crakoen** 5 subst. een soort schip *Marg. v. Lymborch* 74b; 80b [brab. 1516]
- cramen*** 1 **kra-** intr. 'opkomen, van een ongemak' (Hwb) *Leven van Lutgart* 199; 200; 201 [wlimb. c.1300]
- crampen** intr. krampen *Tocht v. J. v. Blois* 54; 61; 90 [zholl. 1361-'62]
- cranchoeftig** adj. gek, krankzinnig (vgl. WNT s.v.

- krankhoofdig)** *Frensweger hs.* 235 [nomnl. c.1480]
- craneney** subst. ei van een kraanvogel *Brab. jachtrecht* 19 [brab. 1656 <1387>]
- cranenvleysch** subst. kraanvogelvlees *Boec van medicinen* 114 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- crapbale** subst. meekrapbaal *R. v. Reimersw.* 70 [vl.brab. 1480]
- crappe** 1 subst. overblijfsel (vgl. WNT s.v. **krap** (III), bet. 6) *Br. Middelburg* 1, 144 [wmnl. 2e h. 15e e.]
- crappeneel** 7 z. **crappaudeel** *Dagb. v. Gent* 2 296; 299; 301 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 308(3x); 313 [wmnl.vl. kort na 1489]
- crauwel*** 1 **krou-** subst. 'koksjongen' (WNT s.v. **krauwel**, bet. 3) *BRUGM., Verspr. serm.* 40 [st. 1476]
- craveelschip** onder **carveelschip**
- cravoet wilt** -, 'egelboterbloem' *Synon. mnl. plantenn.* 272 [? 2e h. 15e e.]
- creatoer** subst. schepper *TAULER-hss.* 276a [brab.omnl. c.1430]
- creatuerlikerwijs** adv. op de wijze van een aards wezen *TAULER-hss.* 287 [wvl. 1486]
- crechanghesse** subst. een soort scharnier (vgl. **crucgehange**) *Rek. v. Leiden* 1, 44 [zholl. 1392]
- credenciebrief** subst. geloofsbrief; schriftelijke machtiging *Rek. v. Nijm.* 3, 341 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 223 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 4, 277 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 7, 38 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 135 [geld. 1541] *R. v. Tiel* 65 [geld. 1479]
- credentie** 1 **-c(i)e 1.1** subst. geloof, vertrouwen *Br. handel Eng.* 2, 72 [brab. 1496] *Br. handel Eng.* 2, 512 [zholl. 1541] **2.1 enen - doen**, fig. iemand het voorbeeld geven *Mnl. geest. proza* 240 [mfrank. 1498]
- crediteur -toer -tuer** subst. crediteur, schuldeiser *Br. handel Frankrijk* 1, 234 [zholl. 1498] *Br. Middelburg* 1, 455 [wmnl. na 1517] *Br. Middelburg* 1, 348 [wmnl. 1525] *R. v. Amst.* 467 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 612 [holl. c.1497] *R. v. Amst.* 521 [holl. c.1500] *Br. handel Eng.* 2, 110 [zholl. 1501] *Br. handel Eng.* 2, 456(2x) [brab. 1537]
- crege** 7 'kraai' (z. **cræye**) *Spiegel der sonden* 2, 215 [geld. 1434-'36]
- cregierderscip** onder **crigierderscap**
- creyennest** 3 onder **craeyenest**
- kreylike** 6 onder **schreyelijc** *DIRC v. DELF, Tafel*
- creyt sonder** -, ongehinderd *R. v. Haarl.* 29 [zholl. c.1404]
- kremelen** intr. 'wemelen' (Hwb s.v. **crimmelen**) *Tondalus' visioen* 2, 71a [ogeld. 2e h. 15e e.]
- kremerampt** subst. kramergilde *Rek. v. Nijm.* 3, 45 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 139 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 207 [geld. 1524]
- cremichie** 6 onder **cremicke** *K. v. Hulst*
- cremicke** 7 **cremichien** l. **cremicken** naam van een soort brood (z. **credemicke**) *K. v. Hulst* 117 [vl. eind 16e e. <1530>]
- kresser** subst. onderdeel van een haakbus *Rek. v. Nijm.* 3, 306 [geld. 1527]
- creupelen** trans. 'verminken' (Hwb s.v. **cropelen**) *Bouc v. Audienc.* 530 [wmnl.vl. 1370-'78]
- crevelinge*** 1 **-ghe** subst. onrustige beweging *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 370 [ovl. 1463]
- crichange** 7 z. **crucgehange** *Rek. v. Rotterdam* 65 [zholl. 1427]
- kriechsknecht** onder **crijscnecht**
- crieke*** 1 **krie-** **-n over zee**, 'jodenkers' (physalis alkekengi) *Herbarius in dyetsche* 444 [vl. 1484]

krieketere

krieketere subst. 'kriekeboom' (ed. 309) *Mandev.*² 17 [holl. 1462]

crieme* 1 **criesme** subst. 'gevangenisstraf' (ed. 114) *Kaetspel* 28 [vl. 1481]

criflesaxe - *arde*, 'een soort aarde?' (Braekman 1965, 86-87) *Mnl. gen. recepten* 117 [wvl. 1305]

crigen 1 -**ghen** 1.1 trans. 'in hechtenis nemen, grijpen' (WNT, bet. I, 1) *Marialeg.* 2 88 [brab. 1510] 2.1 - *op*, intr. 'op iets te zeggen hebben' (Hwb, sub bet. I, 3) *Kl. v. Diepenv. hs.* 24 [geld.ov. 1534]

crigierder 7 **crie-** **kargeerder** -**gierder** **ka(i)rgier** **cra-gier** 'heraut, omroeper' (z. **craeyeerre** en **craeyeren**) *Br. Middelburg* 1, 121 [wmnl. 1460] *Br. Middelburg* 2, 356 [wmnl. 1470] *Br. Middelburg* 1, 144 [wmnl. 1497] *Br. Middelburg* 1, 638(nx) [wmnl. 1546] *Br. handel Eng.* 2, 327 [zholl. 1525] *Br. handel Eng.* 1, 650 [zholl. 1432] *Br. handel Eng.* 1, 711 [zholl. 1438] *Br. handel Eng.* 1, 727 [zholl. 1439]

crigierderscap **cregierderscip** subst. het ambt van omroeper *Br. Middelburg* 1, 184; 637 [wmnl. 1546]

crybbeelstijl -**stile** subst. steunbalk, karbeelstijl (vgl. **corbeel**) *Rek. v. Nijm.* 3, 251(2x) [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 251(2x) [geld. 1526]

crijch* 1 **krijch** subst. 'aanval, ook van den duivel' (Hwb, sub bet. 3) *Leven van Lutgart* 20 [wlimb. c.1300]

cryetslinge subst. 'woeling, krioeling' (ed. 2, 71b n.4) *Tondalus' visioen* 2, 71b [zlimb. 2e kw. 15e e.]

crijschluyden subst. pl. krijgsvolk *K. v. Brielle*² 301 [zholl. 1537]

crijscnecht **krijs-** **crijsch-** **kriechsknecht** subst. soldaat, krijgsknecht *Sermonen* 13; 421; 439; 452; 453 [brab. na 1540] *Sermonen* 468 [brab. na 1540]

crysoprassus subst. naam van een edelsteen *Parab. v. Cyrillus* 72 [holl. c.1475]

crijssinghe 7 schreeuw, geschreeuw (z. **criscinge**) *Mirakelboeck* 81 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>]

crijwaerder subst. kamprechter *Dagb. v. Gent* 2, 226 [wmnl.vl. 1467-'90]

crimel subst. 'duivelsbeet' (Braekman 1965, 87) *Mnl. gen. recepten* 137 [wvl. 1305]

crimynnel onder **crimineel**

criminalicheyt subst. misdaad *Marg. v. Lymborch* 21b [brab. 1516]

crimineel -**myneel** **crymi-** **crymy-** -**nelle** -**mynnel** 1.1 adj. misdadig *Dagb. v. Gent* 2 63(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 189 [wmnl.vl. 1467-'90] 1.2 strafrechtelijk *Br. Middelburg* 3, 203(3x) [wmnl. 1500] *Br. Middelburg* 1, 66; 3, 254(3x) [wmnl. 1515] *Dagb. v. Gent* 1 208 [wmnl.vl. 1467-'90] 2.1 subst. strafrecht *R. v. Haarl.* 250 [zholl. 1e h. 16e e. <1537>]

crimper 1 subst. die (het laken) laat krimpen *Draperie Haag* 294 [zholl. c.1625 <c.1496>] 2 gekrompen laken *R. v. Gouda* 643(3x) [zholl. 1505 <1450>]

crimpetanghe subst. tang waarmee een loodje wordt bevestigd op een laken dat gekrompen is *R. v. Amst.* 602 [holl. voor 1533]

crimploot subst. zegel, loodje aan een laken dat gekrompen is *Draperie Haag* 302 [zholl. c.1625 <c.1496>] *Draperie Haag* 306 [zholl. c.1625 <1500>]

crinc 1 *sonder* -, zonder dralen *Leven van Lutgart* 181 [wlimb. c.1300]

crioel subst. grote menigte (vgl. WNT s.v. **krioel**) *Syoens kroniek* 339 [zovl. c.1540]

crispel subst. 'herderstasje' *Synon. mnl. plantenn.* 276 [? 2e h. 15e e.]

- crit** 7 'krijt' (z. **crijt** (III)) *Mnl. gen. recepten* 19 [vl. 1e h. 15e e.]
- croche** 7 'kromstaf' (z. **crootse**) *Leven van Lutgart* 81 [wlimb. c.1300]
- croech** 1 subst. drinkgelag *R. v. Amst.* 322 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 323 [holl. 1494-1512]
- croenachtelike** adv. klaagziek (lat. *querulose*) SUSO, *Horologium* 203 [holl.brab. c.1350]
- croenachticheit** 1 subst. gemor, geklaag *Frensweger hs.* 95; 146 [nomnl. c.1480] 2 het tot klagen geneigd zijn (lat. *querulositas*) SUSO, *Horologium* 203 [holl.brab. c.1350]
- croes** subst. naam van een vogel *K. v. Brielle*² 24 [zholl. c.1346]
- croes** subst. 'groef in de duigen van een vat, waarin de bodem moet passen' (WNT s.v. **kroos** (III), bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 289 [wmnl. 1519]
- crombel** 1 -beel subst. gebogen balk, deel uitmakend van een gebint *Dietsche warande* 4, 495(3x) [obrab. 1487]
- crompenwerck** subst. laken dat nog gevold moet worden *Draperie Haag* 319 [zholl. c.1555 (1452)] *Draperie Haag* 324 [zholl. c.1555 (1460)]
- crompte** subst. bocht (vgl. WNT s.v. **kromte**, bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 389 [wmnl. 1540]
- crone*** 1 **corone** subst. tonsuur (vgl. **crone**, bet. 6, a) *Frensweger hs.* 90 [nomnl. c.1480]
- cronecruut** 1 subst. 'stinkende gouwe' *Synon. mnl. plantenn.* 295 [vl. 1351]
- cronkelen** 1 intr. krullen *Mnl. geest. proza* 30 [brab. 2e h. 15e e.]
- croonachtich*** 1 **croen-** **cruen-** adj. 'klagend' (Hwb, bet. 1), morrend, pruttelend (vgl. **cronen** (II), bet. 2) *Stichtige punten* 28; 208 [geld.ov. c.1475] *Jhesus collacien* 209 [nholl.vl. c.1480] *Frensweger hs.* 146 [nomnl. c.1480]
- croongaerder** subst. inner van 'kroongeld' (een belasting die in kronen berekend wordt) *R. v. Haarl.* 278 [zholl. 1e h. 16e e. (1548)]
- croonkerse croen-** **croenkaersse** subst. kaars voor een kroonkandelaar *Bronnen Rijnsburg* 422 [zholl. 1478-1492] *Bronnen Rijnsburg* 1038 [zholl. 1491]
- crop** 1 subst. 'trots' (ed. 106 n.6) *Stichtige punten* 106; 223 [geld.ov. c.1475]
- cropen** 7 z. **crupen** *R. v. Tiel* 39 [geld. 1462]
- cruce** 1 1.1 subst. kruis als verwijzingsteken gebruikt *Naturen bloeme* 1, 205 [wmnl. 2e h. 15e e.] 1.2 'alikuik (kleine zeelak)' (ed. 328) *Boec van medicinen* 211 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] 2.1 **een - slaen over iet**, iets zegenen *Drie con.* 202b [holl. c.1450]
- crucebruederscloester** subst. kruisbroedersklooster *Frensweger hs.* 185 [nomnl. c.1480]
- crucenommeganck** subst. kruisprocessie op een der drie dagen voor Hemelvaartsdag *Br. Middelburg* 2, 366 [wmnl. 1477]
- cruce** subst. die kruisigt *Jhesus collacien* 174 [nholl.vl. c.1480]
- crucestrate*** 3 **cruys-** subst. dwarsstraat *R. v. Gorinchem* 279(2x) [holl. 1482-1501] *R. v. Gorinchem* 259 [holl. 1557]
- crucewerc*** 1 **kruyswerck cruys(s)-** subst. steen bestemd voor het maken van een kruisbeuk *Rek. v. Nijm.* 4, 177 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 7, 55 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 157(3x) [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 119 [geld. 1543]

crucinge* 1 **-ghe -singhe** subst. 'lijden, ellende' (Hwb, bet. 3) *Marialeg.* 1 340 [holl. 1479] *Frensweger hs.* 88 [nomnl. c.1480]

cruder 3 subst. 'kruier' *K. v. Hulst* 142 [vl. eind 16e e. <1507>]

cruenachtich 1 onder **croonachtich**

cruypken subst. 'aankruipstertje' (ed. 35 n.7) *Stichtige punten* 35 [geld.ov. c.1475]

kruysfenster subst. 'venster met kruiskozijn' (WNT s.v. **kruis**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 5, 55 [geld. 1533]

cruijslant crus- subst. land dat iem. schenkt voor een kruistocht *Arch. Ndl. Kerkgesch.* 5, 216 [zholl. 1540 <1323>] *Arch. Ndl. Kerkgesch.* 5, 217 [zholl. 1540 <1352>] *Arch. Ndl. Kerkgesch.* 5, 220 [zholl. 1374]

cruysstrate 3 onder **crucestrate**

cruysteen cruys- subst. ? *Rek. v. Nijm.* 6, 101 [geld. 1537]

kruyswerck onder **crucewerc**

kruythorn subst. 'kruithoorn' (WNT) *Rek. v. Nijm.* 3, 36 [geld. 1520]

kruythuys subst. kruithuis *Rek. v. Nijm.* 3, 341; 360 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 6, 205 [geld. 1539]

kruytkamer subst. kamer waarin kruit bewaard wordt *Rek. v. Nijm.* 2, 153 [geld. 1512]

cruytmarght cruet- subst. 'kruidmarkt' (ed. 349) MOORS, *Oorkondentaal* 297(2x) [wlimb. 1394]

cruytmoelen kruyt- subst. molen waarin buskruit wordt vervaardigd *Rek. v. Nijm.* 3, 90 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 307; 324 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 6, 214 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 90 [geld. 1540]

kruytsack -secke subst. zak met (of bestemd voor) buskruit *Rek. v. Nijm.* 4, 114 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 190 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 8, 141 [geld. 1543]

kruyttonne -thonne subst. ton, waarin buskruit wordt bewaard *Rek. v. Nijm.* 2, 153 [geld. 1512] *Rek. v. Nijm.* 3, 338; 347 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 8, 22; 67; 68 [geld. 1542]

kruyttorn subst. 'kruitmagazijn' (WNT s.v. **kruit**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 8, 116 [geld. 1543]

kruytvaet subst. kruitvat *Rek. v. Nijm.* 4, 114 [geld. 1529]

crumel subst. stukje, brokje (vgl. **crume**) *Proza-Melib.* 13 [holl.maastr. c.1485]

cruslant onder **cruijslant**

cruuscasijn subst. 'raamkozijn dat tusschen de buitenposten nog een middenpost en tusschen den boven- en den onderdorpel nog een middendorpel bezit, welke samen een kruis vormen' (WNT s.v. **kruiskozijn**) *Br. Middelburg* 3, 333 [wmnl. 1525]

cruusleteijl subst. ? (voor *leteijl* z. **linteel**) *Leugemeete* 178 [vl. 1502]

cruuspylaer subst. ? *Auden. meng.* 2, 32 [ovl. 1512]

cruut 3 subst. 'onkruid' (z. MNW, sub bet. 1) *Bouc v. Audienc.* 68 [wmnl.vl. 1370-'78]

cruutbudel sust. specerijenzakje *Tocht v. J. v. Blois* 115 [zholl. 1361-'62]

cruutbusse* 3 **cruetbussche** subst. kruidenbus *Frensweger hs.* 94 [nomnl. c.1480]

cruutcoeke* 3 **-koec** subst. 'kruidkoek, peperkoek' *Tocht v. J. v. Blois* 224(2x) [zholl. 1361-'62]

cruutteems subst. specerijzeef *Tocht v. J. v. Blois* 115 [zholl. 1361-'62]

cubiculier subst. kamerdienaar *Rek. afluath.* 90 [brab. 1461]

kuekelinghe subst. praatjes *Syoens kroniek* 410 [zovl. c.1540]

kuelic onder **coelick**

cuelne subst. 'bonenkruid' *Synon. mnl. plantenn.* 297 [wvl. 1305]

cuer- zie ook onder **coor-**

cuerbroedeghe subst. poorteres *Bouc v. Audienc.* 709 [wmnl.vl. 1370-'78]

cuerier 7 onder **courier**

cueryser onder **koeryser**

cuerscepen coerschepen subst. wsch. schepen die criminele zaken berecht (vgl. WNT s.v. **keur** (I), bet. III, C) *Br. Middelburg* 2, 311 [wmnl. 1434] *Br. Middelburg* 2, 313(2x) [wmnl. 1436] *Br. Middelburg* 2, 332 [wmnl. 1447]

cuerzuster subst. 'poorteres' (Stallaert 2, 65a) *K. v. Hulst* 52(2x); 53(nx) [vl. 1500]

cuertmeester onder **courtmeester**

cuyperie -rye 1 subst. door kuipers vervaardigde voorwerpen *Br. Middelburg* 3, 529 [wmnl. 1545] 2 kuipersambacht *R. v. Gouda* 259 [zholl. 1521]

cuypersghilde subst. kuipersgilde *Br. Middelburg* 3, 206 [wmnl. 1501]

kuypkruyt subst. kruit, dat in een kuip wordt bewaard of per kuip wordt verhandeld *Rek. v. Nijm.* 8, 56; 59 [geld. 1542]

cuypteen subst. teen gebruikt als hoepel om een kuip *Br. Middelburg* 3, 516 [wmnl. 1545]

cuy* 5 **kuy(e)se** subst. soort bier (syn. met *val*?; z. onder *val*) *K. v. Brielle*² 301 [zholl. 1536] *K. v. Brielle*² 325; 326(3x) [zholl. 1543]

kuive 7 z. **couwe** (V) *Janus* 14 385a [nomnl.vl. eind 15e e.]

cukelmen subst. gelegenheidsbrood of gelegenheidsgebak *Tocht v. J. v. Blois* 13 [zholl. 1361-'62]

culpabel adj. schuldig *Br. Middelburg* 1, 336 [wmnl. 1498]

cunctoir 7 kamer, bureau (z. **contoor**) *Br. Middelburg* 2, 369 [wmnl. 1477]

kundelick 3 onder **condelije**

kunschap 1 onder **contschap**

cupeghelt subst. vergoeding voor het meten van zout, die per ton geheven werd *R. v. Steenberg* 36(3x) [wmnl.brab. c.1500 (1310)]

kupenbender subst. 'ambachtsman, die hoepels voor vaten maakt of rond vaten legt' (ed. 349) *MOORS, Oorkondentaal* 317 [wlimb. 1375]

cuperambocht cupersambocht -bacht subst. kuipersgilde *R. v. Haarl.* 127 [zholl. c.1450 (1443)] *Br. Middelburg* 3, 576; 578 [wmnl. 1e h. 16e e.]

cupersknecht subst. kuipersknecht *Br. Middelburg* 3, 340 [wmnl. na 1525]

cuperswerck subst. door kuipers vervaardigde voorwerpen *Br. Middelburg* 3, 338 [wmnl. na 1525]

cupidus 7 'voet' (ed. 115; z. **cubite**) *Kaetspel* 24 [vl. 1481]

curagye -gie subst. moed, dapperheid *Marg. v. Lymborch* 31b; 108b [brab. 1516]

curc(k) 3 onder **core**

curckteldere kurck- subst. kurkteller *Br. Middelburg* 3, 490(nx); 491(3x) [wmnl. 1545]

curcktellen subst. het kurktellen *Br. Middelburg* 3, 490 [wmnl. 1545]

cureytscap subst. pastoorschap *R. v. Breda* 49 [nbrab. 16e e. (1478)]

cureringe subst. genezing *Proza-Melib.* 19 [holl.maastr. c.1485]

curfoye

curfoye subst. 'soort kool?' (ed. 849) *Bronnen Rijnsburg* 849 [zholl. 1470]

curieusheit 1 onder **curioosheyt**

curioos 1 -o(e)s **corioes** 1 adj. nieuwsgierig *Frensweger hs.* 150 [nomnl. c.1480] *Sermonen* 424(2x) [brab. na 1540]. 2 'opzichtig' (ed. 44 n.6) *Stichtige punten* 44(2x); 110 [geld.ov. c.1475] 3 vervuld van *Mnl. geest. proza* 288 [geld.ov. c.1480]

curioosheit 1 -heyt -eusheit -oesheit -oesheyt 1 subst. 'nieuwsgierigheid' (WNT, bet. 3) *Sermonen* 352(2x); 424(3x); 425 [brab. na 1540] *Frensweger hs.* 150 [nomnl. c.1480] 2 'ijdel welbehagen' (ed. 36 n.9) *Stichtige punten* 36 [geld.ov. c.1475]

curioselike 1 -lic -oeselicke -oeslijc 1 adv. 'nieuwsgierig' (ed.) W. v. S. Th., *Epistel* 12 [ov. c.1470] 2 op een zonderlinge, vreemde wijze ZERBOLT, *Mnl. vert.* 194 [geld. c.1450] 3 nauwkeurig *Sp. d. Volc.* 169 [limb. 1466] 4 angstvallig, bezorgd *Mnl. geest. proza* 236 [obrab. c.1450]

current **korrent** adj. gangbaar (van geld) *Bronnen Rijnsburg* 1041 [zholl. 1499] *Br. handel Eng.* 2, 258 [zholl. 1518] *Rek. v. Nijm.* 3, 82 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 144 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 222(2x); 223;

265(2x) [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 4, 3 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 7, 8 [geld. 1540]

curteyseren ? *Dagb. v. Gent* 2 292 [wmnl.vl. 1457-'90]

cusbaerlijcken adv. deugdelijk, degelijk *Versl. O.V.R.* 7, 108 [wbrab. c.1600 (1486)]

cusberlich adj. deugdelijk, van goede hoedanigheid *Droit penal Brab.* 276 [brab. 1436]

cuscute cuscyt subst. 'vlaswarkruid' *Synon. mnl. plantenn.* 269 [wvl. 14e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 269 [vl. 1483]

custaen subst. geldhandelaar *Acten Gelre Zutphen* 1, 76 [geld. 1392 (1380)]

custode 3 subst. 'oppertoeziener van eene kloosterorde in een gewest' (Stallaert aang. in MNW) *Rek. v. Gouda* 270 [holl. 1438]

customer onder **costumer**

cuuscheit* 1 **cuyscheit** subst. 'matigheid' (ed.) W. v. S. Th., *Epistel* 66 [ov. c.1470]

cuwe 3 subst. 'kaak' *Boec van medicinen* 180 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

cuwen* 1 **ku-** trans. proeven (m.b.t. wijn) *Denkmäler* 3, 202 [ovl. c.1380-1425]

kw- zie onder **qu-**

L

laboreren labou- 1 intr. werken, arbeiden *Spiegel der sonden* 1, 37 [wvl. 15e e. <14e e.>] 2 'zich inspannen, zijn best doen' (WNT, bet. 1) *Syoens kroniek* 425 [zovl. c.1540] *Br. handel Eng.* 2, 329 [brab. 1525] *Dagb. v. Gent* 1 334 [wmnl.vl. 1467-'90] 3 'te werk gaan' (Hwb, bet. 1) *Dagb. v. Gent* 1 70; 310 [wmnl.vl. 1467-'90] *Spiegel der sonden* 1, 197 [wvl. 15e e. <14e e.>]

labourere subst. 'werkman, man van eenvoudige afkomst' (ed. 115) *Kaetspel* 58 [vl. 1481]

laboureren onder **laboreren**

lacerten subst. pl. 'spieren met hun pezen en peesbladen' (*Leuvense bijdragen* 61 (1972), 20; vgl. lat. *lacerti*) JAN YP., *Medicina* 114; 129 [vl. 1351]

lachelic lachlike 1 adj. lachwekkend (vgl. WNT s.v. *lachen*, Afl., sub. bet. 3) *Exordium magnum* 49 [nomnl. 1e h. 15e e.] 2 'dwaas' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 345 [nholl. 1480]

lachter 1 subst. 'eene boete wegens smaad of belediging' (Hwb, bet. 3) *R. v. Zierikzee* 246 [wmnl. 1485]

lachtich 5 adj. lastig, hinderlijk *Biënb.*² 390 [holl.utr. 1458]

lachtich 6 onder **luchtich** M. v. H., *Boek b. g.*

lade 1 **laede layde la(e)ye** 1 subst. 'affuit' (z. WNT, bet. 4, a en vgl. *TNTL* 21 (1902), 136 e.v.) *Mnl. woordkunde* 137(2x) [geld. 1457-'59] *Rek. v. Nijm.* 3, 310; 312; 326; 342; 344(2x) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 40 [geld. 1528]

2 het weven (oorspr. 'de slag waarmee de inslagdraden (t.w. aan een weefgetouw) worden aangeschoven', WNT, bet. 4, d) *Marg. v. Lymborch* 33a [brab. 1516]

laden trans. op een lade (affuit) leggen *Rek. v. Nijm.* 3, 144 [geld. 1523]

laechcamer subst. wsch. laag gelegen kamer, benedenkamer *Bronnen Rijnsburg* 946 [zholl. 1489]

laechelinc 7 'vaatje' (ed. 1189; z. **lagele**, bet. 3) *Bronnen Rijnsburg* 837 [zholl. 1465]

laeckencrame subst. lakenkraam *R. v. Gouda* 301; 364 [zholl. 1521]

laedstede subst. 'laadplaats' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 350 [holl. 1466]

laer 1 adj. 'slap, dun' (WNT s.v. **laar** (III)) *R. v. Steenberg* 97 [wmnl. brab. eind 16e e. <1504>]

laesse subst. lijn, 'leiband' (z. Stallaert s.v. **lasse**) *Brab. jachtrecht* 79(2x) [brab. 1469 <1464>]

laet onder **lote**

laetbare* 2 **-boor** subst. apparaat voor het overgieten van wijn of bier *Br. Middelburg* 3, 529 [wmnl. 1545]

laetgat **laytgaet** subst. laadgat, zundgat *Rek. v. Nijm.* 2, 163 [geld. 1512] *Mnl. woordkunde* 143(3x) [geld. 1460-'66] *Rek. v. Nijm.* 3, 306 [geld. 1527]

laetinge subst. afstand, cessie (vgl. Schiller-Lübben i.v.) *Rek. v. Nijm.* 4, 201 [geld. 1531]

laetkruyt subst. kruit 'waarmee eene lading kruit ontstoken wordt' (WNT s.v. **laden** (I), Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 3, 355 [geld. 1527]

laetleer subst. buis van leer voor het overgieten van wijn of bier *Br. Middelburg* 3, 529 [wmnl. 1545]

laetlepel **layle-** subst. lepel waarmee het geschut wordt geladen *Rek. v. Nijm.* 2, 212 [geld. 1512]

laetmeister onder **lotemeister**

laetverdicheit subst. lauwheid (lat. *tepiditas*) *Sp. d. Volc.* 129 [limb. 1466]

lageblock **leech-** subst. 'laag stuk land, aan of in water gelegen akker' (Hwb) *Cromstrijen* 243; 246 [brab. 1492]

laye 1 onder **lade**

laygelt **laey-** subst. 'heffing geheven voor het laden van goederen' (WNT s.v. **laden** (I), Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 3, 273(2x) [geld. 1526]

laylepel onder **laetlepel**

laytgaet onder **laetgat**

laytier 1 onder **litier**

laistgheleden adj. laatstleden *Br. handel Frankrijk* 1, 215 [nholl. 1493]

laitgen subst. 'sla' (vgl. ook **hofflaitgen**) *Synon. mnl. plantenn.* 281 [? 2e h. 15e e.]

laitmeister onder **lotemeister**

laken* 3 **laycken** trans. van vuil zuiveren (m.b.t. een sloot; vgl. MNW 3e art.) *R. v. Gorinchem* 278 [holl. 1482-1501]

lakenmerckt **laecken-** subst. lakenmarkt *R. v. Gorinchem* 39 [holl. 1577 <na 1382>] *R. v. Tiel* 139(2x) [geld. 17e e. <voor 1447>]

lakensnede **-sneede** subst. lakenverkoop *R. v. Tiel* 19(2x); 22 [geld. 1500-'50]

lakensnydersneringe subst. lakensnijdersgilde *Br. Middelburg* 3, 420 [wmnl. voor 1543]

lakensnijstrigge subst. lakenverkoopster *Br. handel Eng.* 1, 990; 991 [zholl. 1465]

lammerend partc.adj. 'blerend, blatend' (verbonden met *spraec*; ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 66 [nholl. 1469]

lammerenvleesch subst. lamsvlees *Rek. aflaath.* 116 [brab. 1451]

lammerinwerc subst. lamsvellen *Br. Middelburg* 3, 11 [zholl. 1323] *Br. Middelburg* 2, 50 [wmnl. 1325]

lampreeltijt subst. tijd gedurende welke konijnen jongen hebben *Cout. Vrije v. Brugge* 2, 110 [wvl. m. 14e e.?)]

lamprehaes 7 z. **lampraes** *Brab. jachtrecht* 39(4x) [brab. c.1440]

lamshuyt subst. lamsvet *Blome d. Doochd.* 71 [holl. c.1485]

lamstonghe subst. 'weegbree' (ed. 281) *Boec van medi-*

lamsvel

cinen 144 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

lamsvel 3 **lamvel** subst. vacht van een lam *Br. Middelburg* 3, 161 [brab. 1489] *Br. handel Eng.* 1, 1036 [zholl. 1471] *Br. handel Eng.* 2, 141 [brab. 1507]

lancduerent adj. langdurig *Exordium magnum* 14 [nomnl. 1e h. 15e e.]

lancyser subst. langwerpig stuk ijzer *Br. Middelburg* 2, 63 [wmnl. 2e h. 15e e.]

lancmoedelic -modelic adv. lankmoedig, geduldig GANSFORT, *De or. dom.* 163 [holl.nomnl. c.1500] *Mnl. geest. proza* 273 [zomnl. 1398]

lancpeper subst. lange peper *Mnl. gen. recepten* 102 [vl. 1e h. 15e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 290 [vl. 1351]

lancpepernagel subst. vrucht van de lange peper *Mnl. gen. recepten* 101 [vl. 1e h. 15e e.]

lancsamich adj. langzaam, traag *Syoens kroniek* 413 [zovl. c.1540]

lancstrate 6 l. *lantstrate* *Gem. gronden N.-Brab.* 206 [brab. 1447]

lancwel* 1 **lancwelle lang-** subst. soort bier, dat door lang koken wordt bereid (ed. 241 n.3) *Stichtige punten* 241; 242 [geld.ov. c.1475]

landluydengedinge subst. rechtzitting, waar zaken van lieden van buiten de stad worden behandeld *R. v. Gorinchem* 190 [holl. 1506]

landtroeren intr. 'aan land komen; landen' (Hwb) *R. v. Gouda* 529 [zholl. 1522]

landwagen lant- subst. boerenwagen, landwagen *Rek. v. Leiden* 1, 419 [zholl. 1420] *R. v. Gouda* 485 [zholl. 1482]

langduericheit subst. 'lankmoedigheid' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 134 [nholl. 1469]

langebeidich adj. 'geduldig' (lat. *longanimis*; ed. 203) SUSO, *Horologium* 203 [holl.brab. c.1350]

langebooch subst. handboog *Br. Middelburg* 1, 468 [wmnl. 1537]

langen* 1 **-ghen** trans. 'uitstellen, verschuiven' (Hwb, bet. II, 2) *Beitrage* 276 [ovl. c.1380-1425]

langerbeidicheit subst. 'geduld' (lat. *longanimitas*; ed. 203) SUSO, *Horologium* 203 [holl.brab. c.1350]

langhroeder 7 z. **hancroeder** *Hans. Urkb.* 2, 295(2x) [wov. c.1340]

langstlevende lancxst- subst. 'langstlevende' (Hwb) *Oork. Helmond* 236(2x) [brab. 17e e. (1493)] *Br. Middelburg* 1, 67 [wmnl. 1515]

langwarpt onder **langwerpt**

langwelle 1 onder **lancwel**

langwerpent adj. langwerpig *Mirakelboeck* 36 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]

langwerpt -warpt adj. langwerpig (vgl. **lancwerpel**) *R. v. Amst.* 209(2x) [holl. 1452-'94]

lant 1 subst. landmaat *Syoens kroniek* 214 [zovl. c.1540]

lantaerngelt subst. vergoeding voor het onderhoud van de lantaren *Bronnen Rijnsburg* 1040 [zholl. 1495]

lantclerck subst. invorderaar van het geschot (vgl. MNW XI s.v. **lantmeester**) *Br. Middelburg* 2, 24 [wmnl. 1532]

lantcondich* 3 **lantkundich land-** adj. 'door het gehele land of overal bekend' *Gedenkw. Gelderland* 4, 400 [geld. 1467] *Gedenkw. Gelderland* 4, 471 [geld. 1472] *Oorkb. Gr. Dr.* 1, 31; 32 [nomnl. 16e e.]

lantdachfart -faert -fairt subst. landdag, landsvergadering *R. v. Tiel* 61 [geld. 1477] *Rek. v. Nijm.* 3, 15; 16; 32; 41 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 194 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 6, 138 [geld. 1539] *R. v. Tiel* 99 [geld. 1497]

- lanthere*** 1 **landheere** subst. 'landboekhouder, de ambtenaar diens bevoegdheid het was het landboek te houden, den overgang en de belastingen der eigendommen aan te teekenen' (Stallaert, bet. 2) *Leugemeete* 57 [vl. 1456] *Leugemeete* 70 [vl. 1483] *Leugemeete* 71 [vl. 1485]
- lanthont** subst. 'kettinghond, waakhond (?)' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 3, 435 [wmnl. 1634 <1528>]
- lanthuus*** 3 **-huys** subst. landhuis *K. v. Brielle*² 314(2x) [zholl. 1542]
- lantkundich** 3 onder **lantcondich**
- lantloper** 1 subst. 'kwakzalver' (ed. LXVIII) *Scaecspel* 130(3x) [holl. 1e h. 15e e. <1403>]
- lantlosseninc** subst. aflossing van landrente *Bronnen Rijnsburg* 737 [zholl. 1382]
- lantpert** subst. paard dat op het land gebruikt wordt *R. v. Gorinchem* 73 [holl. 1407]
- lantrike** subst. rijk *Marialeg.* 1 450 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- lantrustier** subst. lompe boer (lat. *rusticus*; vgl. **rustier**) *Sp. d. Volc.* 247 [limb. 1466]
- lantsailie** subst. 'veldsalie, wilde salie' (Braekman 1965, 95) *Mnl. gen. recepten* 120 [wvl. 1305]
- lantscap*** 1 **-schap** subst. de Staten van Gelderland (vgl. WNT, bet. 1) *Rek. v. Nijm.* 8, 9 [geld. 1542] *Rek. v. Nijm.* 8, 81; 108 [geld. 1543]
- lantsceydincksbrieff** subst. akte van grensscheiding *R. v. Nedersticht* 3, 64 [holl. 1e h. 16e e. <1519>]
- lantscepen** 3 subst. 'schepen op het platteland, schepen van een ambacht' (ed. 448) *Oudste mnl. oork.* 389 [ovl. 1267]
- lantschapknecht** subst. dienaar van de Staten van Gelderland *Rek. v. Nijm.* 8, 102 [geld. 1543]
- lantschriver -schriever -schryver** subst. 'ambtenaar die voornamelijk als griffier van het gerecht fungeerde' (WNT s.v. **land**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 5, 160 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 145; 231; 235 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 35(2x) [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 8, 132 [geld. 1543]
- lantscoof** 3 **-schoof** subst. 'het recht van korentiende of schoofrecht' (vgl. ook Stallaert) *Leenacten Gelre* 1, 39 [ogeld. c.1397 <1393>] *Bouc v. Audiënc.* 403 [wmnl. vl. 1370-'78]
- lantseynde** subst. 'landsgrens, landsgebied; ook: land' (Hwb s.v. **lantsende**) *Troyen hs.* 3, 152 [? 1e h. 15e e.]
- lantsleger** subst. 'landmeter' (ed. 143) *Mnl. woordkunde* 143(2x) [geld. 1468]
- lantstede** subst. gebied *Iechemas-fragm.* 16 [vl. brab. c.1350]
- lantvaget** subst. 'een met een bepaald gezag over eene landstreek, ook: over het platte land, bekleed persoon' (Hwb s.v. **lantvoget**) *Cam.-rek. Deventer* 6, 313 [geld. ov. 1387]
- lantwater** subst. binnenwater *Br. Middelburg* 3, 390 [wmnl. 1540]
- lantweteringh** subst. (gegraven) wetering *Rek. v. Nijm.* 5, 187 [geld. 1535]
- lantwyse** subst. 'landsgebruik' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 224 [ov. c.1500 <1364>]
- lapmeister** subst. hoofd van de lappers, oplappers of reparateurs *Rek. v. Nijm.* 4, 268 [geld. 1532]
- lapper** 1 1 subst. die kleren verstelt (in het MNW zonder citaat) *Br. Middelburg* 3, 66 [wmnl. 1442] *Br. Middelburg* 3, 196 [wmnl. 2e h. 15e e.] 2 los werkman *Br. Middelburg* 3, 317 [zholl. 1523]
- lappinge -ghe** subst. 'opknapping, het aanbrengen van

herstellingen, ook van houtwerk, bv. bruggen' (Hwb) *Rek. v. Leiden* 1, 261 [zholl. 1413] *Rek. v. Leiden* 1, 400 [zholl. 1420]

lapwerck subst. kleine reparaties *Rek. v. Nijm.* 8, 199; 241(2x) [geld. 1544]

lazarushuus -ruyshuys subst. gesticht voor melaatsen *R. v. Gouda* 126 [zholl. 1488-'95] *R. v. Gouda* 489 [zholl. 1489]

lazaruskerckhoff subst. kerkhof voor melaatsen *R. v. Gouda* 266 [zholl. 1521]

lazarusmeester subst. opzichter van een 'lazarushuis' *R. v. Gouda* 489 [zholl. 1489]

lazarusmensche subst. melaatse *R. v. Gouda* 126(2x) [zholl. 1488-'95]

lazerusclappe subst. lazarusklep, klep die melaatsen moesten laten horen om voorbijgangers op hun aanwezigheid opmerkzaam te maken *R. v. Gouda* 57 [zholl. 1411]

lastbaer adj. lastdragend (WNT s.v. **last**, Afl.) *Sermoenen* 341; 346 [brab. na 1540]

laster 6 subst. ? *R. v. Gorinchem* 222 [holl. 1502-'16]

lastgoet subst. goederen die per last worden verhandeld *Br. Middelburg* 3, 316(3x) [wmnl. 1523]

lastinge* 3 -ynghe subst. 'last of bevel der overheid' *Dagb. v. Gent* 1 218 [wmnl.vl. 1467-'90]

lasttonne subst. ton, vat dat een last (een bepaalde hoeveelheid) bevat (i.v.m. bier) *Rek. v. Blois* 83 [zholl. 1371-'72]

lazuerenverwich adj. blauwgekleurd *Jhesus collacien* 199 [nholl.vl. c.1480]

lasuert adj. hemelsblauw (vgl. Hwb s.v. **gelasuurt**) *Marialeg.* 2 218 [holl. 1500]

latcoren subst. koren dat als pacht betaald wordt *Register St. Truiden* 260; 261 [wlimb. 1256]

lateldach subst. dag waarop men mag aderlaten *Versl. O.V.R.* 6, 544 [zholl. 1466] *Stichtige punten* 164 [geld.ov. c.1475]

lathpennonc subst. cijnspenning (vgl. **laethof**) *Rek. v. Nijm.* 3, 341 [geld. 1527]

latitacie subst. het zich schuil houden *R. v. Haarl.* 188 [zholl. 1e kw. 16e e. (1503?)]

latoenvat subst. vat messing *Br. handel Eng.* 2, 83; 84 [zholl. 1496]

latticheit subst. 'traagheid, slapheid' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 173 [nholl. 1469]

lattonshout subst. een soort hout *R. v. Gouda* 104 [zholl. 1488-'95]

latuke wilde -, 'veldsla' (ed. 2, 317) *Spiegel der sonden* 1, 67 [wvl. 15e e. (14e e.)]

latveerdich adj. 'geneigd tot traagheid' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 56 [nholl. 1469]

latwerck subst. geraamte van latten *Rek. v. Nijm.* 8, 114 [geld. 1543]

laudereren trans. prijzen *Marg. v. Lymborch* 125b [brab. 1516]

lauwerbezienboem subst. 'laurier' *Synon. mnl. plantenn.* 265 [vl. 1483]

lauweren trans. 'door geschenken of geld iemands gunst winnen' (vgl. mlat. *laureare*, ed. 277) *Jan v. L.-fragm.* 175 [wmnl.brab. 1540 (15e e.)]

lavas -vassche -vesche -vessce subst. 'lavas' *Synon. mnl. plantenn.* 283 [vl. 1483] *Synon. mnl. plantenn.* 283(3x) [? c.1490]

lavetten trans. 'vleien' (ed. LXVII) *Scaecspel* 62 [holl. 1e h. 15e e. (1403)]

lavinge* 3 -ghe subst. 'lafenis, verkwikking' *Marialeg.* 1 2 [holl. 1479]

lavoersteen subst. 'steenbak, als waschbak dienende' (WNT s.v. **lavor** (I), Samenst.) *Br. Middelburg* 2, 199 [zholl. 1366]

laxatijf -tyf -tyve 1.1 adj. laxerend *Boec van medicinen* 128; 168; 174; 182; 189(2x); 190(1e, 3e pl.) [zholl. utr. 2e h. 14e e.] *Janus* 14 383a [nomnl. vl. eind 15e e.] 2.1 subst. laxeermiddel *Boec van medicinen* 111; 190(2e pl.) [zholl. utr. 2e h. 14e e.] *Janus* 14 383a; 387a [nomnl. vl. eind 15e e.]

lechter 3 onder **lecter**

lecker 1 1 adj. aangenaam, prettig *Sermonen* 6 [brab. na 1540] 2 zinnelijk *Frensweger hs.* 121 [nomnl. c.1480] 3 kieskeurig *Mnl. geest. proza* 197 [nomnl. 1e h. 15e e.]

leckerlike* 1 -lijke adj. lekker, heerlijk BRUGM., *Onuitg. serm.* 26; 33 [zolim. 1523]

lecke vat subst. 'vaatje, waarin het door den tap lekken-de bier wordt opgevangen' (ed. 21 n.18) *Stichtige punten* 21 [geld. ov. c.1475]

lecter* 3 **lechter** subst. 'preekstoel' *Corpus-Gysseling II* 1, 291 [wlimb. c.1200]

lector -toer -tuer 1 subst. voorlezer *Biographieën* 29, 25 [geld. ov. c.1480] 2 leraar *Frensweger hs.* 67 [nomnl. c.1480] 3 'lector' (vgl. **lesemeester**) *Rek. aflaath.* 25 [brab. 1451]

lectuere subst. 'officiële voorlezing' (WNT, bet. 1, c) *Dagb. v. Gent* 1 330 [wmnl. vl. 1467-'90]

leddergelt subst. omslag ten behoeve van brandladders (vgl. onder **emmergelt**) *Rek. v. Leiden* 2, 323 [zholl. 1434]

ledderlic adj. trapsgewijs GANSFORT, *De or. dom.* 107; 117 [nomnl. c.1500]

ledeghen 1 onder **ledigen**

ledelic 7 adv. in ledigheid, zonder iets uit te voeren *Spiegel der sonden* 2, 151 [geld. 1434-'36]

ledelike 1 onder **ledichlike**

ledeloos 1 adj. verlamd of half verlamd *Sermonen* 11; 16; 134 [brab. na 1540]

ledeloosheyt subst. verlamming *Sermonen* 13 [brab. na 1540]

leder* 1 **leer** 1 *enen tot sinen leder gaen*, iemand te lijf gaan *Marg. v. Lymborch* 58b [brab. 1516] 2 *malcanderen ten lere gaen*, elkaar te lijf gaan *Marg. v. Lymborch* 73b [brab. 1516]

lederkanne subst. leren zak *Tocht v. J. v. Blois* 103 [zholl. 1361-'62]

ledermarsse subst. 'lederwaar' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 232 [zholl. utr. 14e e.?] *Gild. v. Utr.* 2, 240 [zholl. utr. 1418]

ledich 3 adj. 'open' (van ambten; z. **ledich**, bet. 8,b) *Br. Middelburg* 1, 60 [wmnl. 1496 (1482)]

ledichlike* 1 **ledelike** adv. gemakkelijk (vgl. Hwb s.v. **ledichlike** en z. **ledichlike**, Aanm.) ZERBOLT, *Mnl. vert.* 93 [geld. c.1430]

ledigen* 1 -deghe trans. ontledigen (als myst. term) *TAULER-hss.* 286 [wvl. 1486]

leec subst. 'lied' (ed. 30 n.1; Hwb; cf. mhd. *leich*) *Leven van Lutgart* 30 [wlimb. c.1300]

leechbroeder* 3 -brueder **leekenbruder** **lekebroeder** -brueder subst. 'leekebroeder', convers *Frensweger hs.* 107; 255 [nomnl. c.1480] *Biēnb.* 2 365 [holl. utr. 1458] *Biographieën* 28, 226 [geld. ov. c.1480] *Exordium magnum* 23 [nomnl. 1e h. 15e e.]

leechblock onder **lageblock**

leechert

leechert 6 l.? (looquent) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 74 [wmnl.brab. c.1350]

leechsel subst. ophoging *Rek. v. Nijm.* 1, 394(2x) [geld. 1428]

leekwort subst. wort (ongegist bier) van slechte kwaliteit (vgl. **laecwijn**) *R. v. Haarl.* 199 [zholl. 1e kw. 16e e. <1501>]

leedsdiepe -dyeps adv. 'een vingerlid diep' (Hwb) *R. v. Breda* 42(2x) [nabr. eind 14e e.]

leemschoen subst. modderschoen TAULER-*hss.* 282 [brab.omnl. c.1430]

leemte 1 subst. 'zedelijk gebrek' (Hwb, bet. 2) *Blome d. Doochd.* 30 [holl. c.1485]

leenare subst. 'geldschieter' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 424 [nholl. 1469]

leendach subst. dag waarop leenzaken worden behandeld *Br. Middelburg* 2, 280 [zholl. 1416]

leenwachter subst. 'leenman' (Hwb) *Marialeg.* 2 153 [wmnl. 15e e.] *Marialeg.* 2 217 [holl. 1500]

leenwort subst. 'stinkende gouwe' *Synon. mnl. plantenn.* 295 [? 2e h. 15e e.]

leepoghe subst. leep, druipend oog (vgl. Kil. in het MNW s.v. **leep** (II)) *Sp. d. Volc.* 97 [limb. 1466]

leer 1 onder **leder**

leerachtich adj. volgbaar W. v. S. Th., *Epistel* 36 [ov. c.1470]

leergelt -ghelt subst. geld, dat men als leerjongen in een ambacht betaalt om onderricht te ontvangen *Br. Middelburg* 3, 160 [wmnl. 1488] *Br. Middelburg* 3, 528 [wmnl. 1545]

leerjonge 3 -jong(h)en -jongher subst. 'leerling' (in een gilde) *R. v. Haarl.* 219 [zholl. 1e h. 16e e. <1514>] *R. v. Haarl.* 269 [zholl. 1e h. 16e e. <1542>] *Br. Middelburg* 3, 252(2x) [wmnl. 1515] *Br. Middelburg* 3, 528 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 3, 541 [wmnl. 1546] *Stadr. Nijmegen* 349 [geld. 2e h. 16e e. <1523>]

leerlicheit subst. geschiktheid om te leren *Marialeg.* 2 20 [holl. 1479]

leerlijk* 1 -lic adj. voor het leren geschikt ZERBOLT, *Mnl. vert.* 93 [geld. c.1430]

leernisse subst. 'leering, onderrichting' (Hwb) *R. v. Breda* 86 [nabr. 1e h. 16e e. <1514>]

leestpennongen subst. pl. kosten verbonden aan het 'leesten' (in gijzeling gaan) *Rek. v. Nijm.* 3, 222 [geld. 1526]

leetheit subst. narigheid *Scaecspel* 15 [holl. 1e h. 15e e. <1403>]

leetscap* 1 leyt- subst. 'walging, weerzin' (ed. 2, 317) *Spiegel der sonden* 2, 40 [geld. 1434-'36]

legaet* 1 -gaat subst. schenking bij testamentaire beschikking *K. v. Brielle*² 242(2x) [zholl. 1527]

legatie -cie 1 subst. gezantschap *Frensweger hs.* 144 [nomnl. c.1480] 2 schenking bij testamentaire beschikking *Br. Middelburg* 2, 21(2x); 22(2x) [brab. 1524]

legen 1 intr. in prijs of gewicht dalen *R. v. Gorinchem* 312 [holl. 1436]

leges subst. pl. vergoeding voor bepaalde diensten volgens een vastgesteld tarief *Br. Middelburg* 1, 633 [wmnl. 1545]

leggen 1 1.1 trans. 'neerleggen, staken' (Hwb, bet. A, 10) *Leven van Lutgart* 184 [wlimb. c.1300] 2.1 *hem - aen*, 'zich vervoegen tot' *Kl. v. Diepenv. hs.* 318 [geld.ov. 1534]

legger 1 **leggher** 1 subst. arbeider die iets legt (b.v. een beschoeiing, haring in tonnen, vgl. WNT, bet. A, 3)

Rek. v. Nijm. 6, 60 [geld. 1536] *R. v. Amst.* 494(2x); 495(2x) [holl. 1494-1512] *Br. Middelburg* 3, 365 [wmnl. 1533] 2 'dijkverzorger, gecommitteerde tot de dijkszaken' (Hwb 3e art.) *Bijdragen Ze.Vl.* 6, 366 [vl. 1387] 3 'schuit waarin koopwaren worden geborgen' (WNT, sub bet. E, 4) *R. v. Gouda* 254 [zholl. 1514]

leghernis subst. 'stand' (van een planeet; ed. 13) *Jaarboek KVA* 24, 62 [holl. 1468]

leidac* 2 **leydack** subst. 'leien dak' (Hwb) *Rek. v. Hattem* 107 [geld. 1461] *Versl. O.V.R.* 3, 360 [ogeld. 1558 <15e e.>]

leidaicksplancke onder **leydacksplancke**

leiden 1 *sijn leven - bi*, leven van *Naturen bloeme* 1, 205 [wmnl. c.1375]

leidinge* 1 **ley-** subst. het geleid, gevoerd worden *Stichtige punten* 176(nx); 177(nx) [geld.ov. c.1475]

leydackmeter subst. meter van leien daken *Rek. v. Nijm.* 1, 249 [geld. 1426]

leydacksplancke leidaicks- leidackx- leydaicks- subst. plank gebezigd bij het leggen van leien daken *Rek. v. Nijm.* 3, 252 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 4, 151 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 279 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 7, 138 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 236 [geld. 1544]

leydaicknagel subst. spijker gebruikt bij het leggen van leien daken *Rek. v. Nijm.* 3, 262 [geld. 1526]

leydecken subst. het dekken van daken met leien *R. v. Gorinchem* 331 [holl. 1482-1501]

leydtgelt leygelt subst. vergoeding voor het aanhouden, naar de gevangenis brengen van iemand *Versl. O.V.R.* 3, 306 [holl. 17e e. <1382>] *Versl. O.V.R.* 5, 192 [holl. 1569 <1382>] *R. v. Gorinchem* 27 [holl. 1577 <1382>]

leye 1 *in eenre leyen*, ineens, in één keer *BRUGM., Onuitg. serm.* 195 [zolim. 1523]

leygelt onder **leydtgelt**

leynagel leynae- leynagell subst. spijker gebruikt bij het leggen van leien daken *Rek. v. Nijm.* 3, 95(3x) [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 158 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 225; 251; 262 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 4, 53 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 5, 56 [geld. 1533]

leijndenbant subst. breukband *Mirakelboeck* 64 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>]

leytscap 1 onder **leetscap**

lekebroeder 3 onder **leecbroeder**

lekebrueder 3 onder **leecbroeder**

lelideplacke 7 z. **lelieplacke** *R. v. Amst.* 593(2x) [holl. voor 1533]

lelie 1 1 *gheheel lelien*, 'gele lis, pinksterbloem' *Herbarius in dyetsche* 442 [vl. 1484] 2 *wilde lelien*, 'witte affodiel, affodiellelie' *Herbarius in dyetsche* 448 [vl. 1484]

lelyenblad 7 z. **lelieblat** *Mnl. gen. recepten* 117 [wvl. 1305]

lelyenhof subst. lelietuin *Jhesus collacien* 219 [nholl.vl. c.1480]

lelyenoly -oely lelyoly subst. **lelieolie** *Boec van medicinen* 170(3x) [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

lelyenstoc subst. lelietak *Jhesus collacien* 128 [nholl.vl. c.1480]

leng subst. stokvis (WNT s.v. **leng** (II)) *Br. handel Eng.* 1, 1144 [zholl. 1478]

leninge* 1 **lenninghe** subst. het leunen (t.w. van de armen op een stoel) *Frensweger hs.* 118 [nomnl. c.1480]

lent subst. 'linze' *Synon. mnl. plantenn.* 281 [vl. 1483]

lentinaessen subst. loon tijdens de lente (zaaitijd) (vgl. Hwb s.v. **aessen**) *Bronnen Rijnsburg* 748 [zholl. 1383]

lentenscot -scoet subst. in het voorjaar te betalen belas-

ting in de vorm van landrente *Bronnen Rijnsburg* 737 [zholl. 1382] *Bronnen Rijnsburg* 740 [zholl. 1383]

lentille subst. 'linze' (ed. 245) *Sidrac* 71 [brab.vl. eind 15e e.]

lepel 1 subst. geschutlepel *Rek. v. Nijm.* 3, 93 [geld. 1522]

lepellstoick subst. 'steel van (of met) den geschutlepel' (WNT s.v. **lepel**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 3, 326 [geld. 1527]

lepeltin subst. tin om lepels van te maken *Tol v. Iersekeroord* 11 [brab. 1444] *Br. handel Eng.* 1, 856 [zholl. 1447]

leproos -proes 1.1 adj. melaats *Br. Middelburg* 1, 512(2x) [wmnl. 1529] *Br. Middelburg* 1, 517(5e pl.) [wmnl. 1544] 2.1 subst. melaatse *K. v. Brielle*² 321 [zholl. 1542] *Br. Middelburg* 1, 517(nx); 519; 520(nx) [wmnl. 1544]

leprosenhuys subst. gesticht waarin melaatsen worden ondergebracht *R. v. Haarl.* 253 [zholl. 1e h. 16e e. <1538>]

leprosenmeester subst. bestuurder van een leprozenhuis *R. v. Haarl.* 260 [zholl. 1e h. 16e e. <1541>]

leprosie subst. 'lepra, melaatschheid' (WNT s.v. **leprozij**, bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 520 [wmnl. 1544]

leren trans. ontledigen TAULER-hss. 275 [vl.wbrab. 1446]

leringe* 1 **lerinck** subst. 'opleiding tot den geestelijken stand' (Hwb, sub bet. 1) *R. v. Zutphen* 75 [geld.ov. 1311-'35]

lesebanc* 3 **lesbank** subst. '(kerk)lessenaar' *Br. Middelburg* 3, 284 [zeholl. 1519]

lesekamer subst. leeskamer (zo genoemd wegens het gezamenlijk lezen van getijden e.d.) *Frensweger hs.* 247 [nomnl. c.1480]

lesie subst. benadeling *R. v. Haarl.* 281 [zholl. 1e h. 16e e. <1549>]

lesscinge* 3 **lesschinghe** subst. 'blussing' (m.b.t. kalk) *Cam.-rek. Deventer* 4, 370 [geld.ov. 1377]

lessiervaren lessiere- intr. voor zijn genoegen, plezier rijden (vgl. fr. *loisir*) *Br. Middelburg* 1, 111(2x) [wmnl. 1449-'51]

lestoverleden adj. laatstleden *Gem. gronden N.-Brab.* 348 [brab. 1450]

lestverleden adj. laatstleden *Br. Middelburg* 2, 245 [zholl. 1404]

lestvoirlede adj. laatstleden *Gem. gronden N.-Brab.* 295 [brab. 1464]

lestvoirleden adv. laatstleden *Tol v. Iersekeroord* 12 [brab. 1444]

lestwerven* 3 **-werf -werve -worf** 1 adv. 'het laatst, voor de laatste maal' *Br. handel Eng.* 1, 1027 [brab. 1469] *Br. handel Eng.* 2, 234 [brab. 1516] 2 onlangs BOOMKAMP, *Alkmaer* 16 [holl. 1428]

lesuyr 7 subst. hemelsblauw z. **lasuur**) *Rek. v. Nijm.* 5, 130 [geld. 1534]

letsamheit subst. 'belemmering, hindernis' (JAN v. L., *Vijf man.* 225) JAN v. L., *Vijf man.* 104 [brab.nomnl. c.1425] JAN VAN LEEUWEN 3 [brab. 1543]

letse 5 subst. 'afscheidsmaal' (z. **letse**, Aanm. 1 en **letst**) *Rek. aflaath.* 116; 117 [brab. 1451]

letsel 1 subst. schade, nadeel *Br. handel Eng.* 2, 1 [zholl. 1485]

lettel subst. 'verhindering, belemmering' (hetz. als **lette**) *Mirakelboeck* 61 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>]

- lettercoffer** subst. brievenkist *Bronnen Rijsburg* 875 [zholl. 1480]
- letuwe** 7 z. **latuwe** *Mnl. gen. recepten* 123 [wvl. 1305]
- leuc** subst. mijl (van 10.000 voeten) (vgl. lat. *leuca*) *Proza-natuurkunde* 133 [zholl. utr. 2e h. 15e e.]
- leugenbrugge** subst. brug van een lichte constructie (vgl. Stallaert s.v. **leugenwerck**) *Br. Middelburg* 3, 389(2x) [wmnl. 1540] vgl. onder **loegenoven**
- leuyffene** 7 z. **loive** *R. v. Amst.* 378(5x) [holl. 1494-1512]
- levenachticheit** subst. levendigheid *Exordium magnum* 31 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- levendach** 1.1 subst. levensdag *Kaetspel* 71(2x) [vl. 1481] 2.1 *sijn levendage*, zijn leven lang *R. v. Amst.* 140 [holl. 1452-'94]
- levende** 1 *van - live ter doot comen*, plotseling, onverwacht sterven *Sticht. exempelen* 44; 45 [ovl. 1463]
- levendicheit** 1 subst. bedrijvigheid *Frensweger hs.* 11 [nomnl. c.1480]
- levendichlic -lick** adv. levendig GANSFORT, *De or. dom.* 101(2x) [holl. nomnl. c.1500]
- levendichmakent** adj. levendmakend *Sermonen* 77 [brab. na 1540]
- levenmaken** trans. 'levendmaken' (ed. 54 lat. *vivificare*) *Parab. v. Cyrillus* 31; 34; 43 [holl. c.1475]
- leverantie*** 1 -cie subst. levering van koopwaren *Br. handel Eng.* 2, 451 [zholl. 1536]
- leverbaer** adj. 'in overeenstemming zijnde met de eischen waaraan het te leveren goed ... heeft te voldoen' (WNT) *Br. handel Eng.* 2, 299 [brab. 1523]
- levercruut** 3 -cruyt 1 leverbloempje, 'hepatica' (ed. 281) *Boec van medicinen* 167 [zholl. utr. 2e h. 14e e.] 2 'steenlevermos' (*marchantia polymorpha* ed. 460) *Herbarius in dyetsche* 460 [vl. 1484]
- leveren** 7 z. **laveren** *Cancelierb.* 147 [zolim. 1471]
- leversmeer** subst. levertraan *R. v. Haarl.* 223 [zholl. 1560 (1517)]
- levervat** subst. 'vat van een zekere inhoud, dat gebruikt wordt voor het leveren van een graancijns?' (ed. 349) MOORS, *Oorkondentaal* 101 [wlimb. 1387]
- levinge*** 3 -ghe 1 subst. 'levensonderhoud' (ed. 309) *Mandev.*² 38; 54 [holl. 1462] 2 'levensmiddelen' (ed. 309) *Mandev.*² 176; 264 [holl. 1462]
- lewenvleisch** subst. leeuwenvlees *Boec van medicinen* 114 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]
- lexe** 1 **lexce** 1 subst. 'les, voorschrift, vermaning' (vgl. *lesse*, bet. 2) *Frensweger hs.* 30; 97 [nomnl. c.1480] 2 'les, hetgeen men leeren moet, wat opgegeven wordt om te leeren' (MNW, bet. 7) *Mnl. geest. proza* 287 [geld. ov. c.1480] *Biographieën* 29, 33 [geld. ov. c.1480]
- liber** adj. vrij *Syoens kroniek* 216 [zovl. c.1540]
- liberaetgelt -ghelt** subst. 'geld gegeven in het jaar na het overlijden van een non, vermoedelijk bij het jaargetijde' (ed. 819 n.4) *Bronnen Rijsburg* 819 [zholl. 1452] *Bronnen Rijsburg* 823 [zholl. 1453]
- liberalike*** 1 -lic adv. vrijelijk, ongestraft *Br. Middelburg* 3, 235 [wmnl. voor 1512]
- liberaliteyt** subst. 'vrijgevigheid, mildheid' (WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 460 [wmnl. na 1517]
- liberatorwijn -toirwijn** subst. 'wijn gegeven in het jaar na het overlijden van een non' (ed. 819 n.4) *Bronnen Rijsburg* 876 [zholl. 1480] *Bronnen Rijsburg* 1031 [zholl. 1500]
- liberatumwijn** subst. 'wijn gegeven in het jaar na het overlijden van een non' (ed. 819 n.4) *Bronnen Rijsburg* 864 [zholl. 1479]

liberteit*

liberteit* 3 -teyt subst. vrijheid, recht *Br. handel Eng.* 2, 96 [brab. 1498] *Br. handel Eng.* 2, 143 [zholl. 1507] *Br. handel Frankrijk* 1, 362 [wmnl. 1538] *Br. Middelburg* 3, 328 [wmnl. 1525]

licenciëghelt subst. in- en uitvoerrechten (vgl. WNT s.v. **licentie**) *Br. handel Eng.* 2, 591 [brab. 1545]

licencye subst. vergunning *R. v. Amst.* 120 [holl. 1452-'94]

licenser subst. ambtenaar die in- en uitvoerrechten int *Br. handel Eng.* 1, 928(3x) [zholl. 1456]

licensieren 1 trans. toestaan (vgl. WNT s.v. **licentiereen**, bet. 1) *Br. handel Eng.* 2, 371 [zholl. 1528] 2 'vrijlaten' (m.b.t. goederen; WNT s.v. **licentiereen**, bet. 3) *Br. handel Eng.* 1, 928 [zholl. 1456]

lichaemsdach *Ons Heren* -, Sacramentsdag *Kamper schepenacten* 290 [ov. 1343]

lichame* 1 **licham** *Ons Heren Godes* -, Sacramentsdag *Kamper schepenacten* 290 [ov. 1343]

lichtgelt 1 subst. 'geld dat betaald moet worden aan den schipper of eigenaar van een schip dat ergens ter lading of lossing langer ligt dan bedongen was' (WNT s.v. **leggeld**, bet. 2) *Br. handel Eng.* 2, 570 [zholl. 1547] *Br. Middelburg* 3, 324 [wmnl. 1524]

licht 1 adv. 'licht, niet zwaar' (Hwb 1e art., bet. 1) *Eng. hss.* 1, 158 [wmnl.brab. 2e h. 15e e.]

lichten 1 trans. 'opwekken, doen groeien' (ed. 245) *Sidrac* 70 [brab.vl. eind 15e e.]

lichter 1 1 subst. lossier, verlader *R. v. Gouda* 587 [zholl. 1539] 2 schip waarin goederen uit een groter schip worden overgeladen (in het MNW zonder citaat) *Br. handel Eng.* 2, 416 [brab. 1532]

lichtersghilde subst. het gilde der lossiers, verladers *R. v. Gouda* 587 [zholl. 1539]

lichtgelaedenheit subst. lichtzinnigheid (vgl. **lichtladen**) *Stichtige punten* 164 [geld.ov. c.1475]

lichtschinent adj. hel, helder schijnend *Marialeg.* 2 60 [utr. 1450-1500]

lichtschinige adj. 'lichtglanzend' (ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 397 [nholl. 1469]

lichtvoericheit subst. lichtzinnigheid, lichtvaardigheid (n.b. voor *lichtvoerich* moet dus de 2e in MNW s.v. *geopperde* bet. gekozen worden) *Mnl. geest. proza* 195 [brab. 1388]

licmoedelike lijc- li(j)cmo- adv. gelaten, gelijkmoedig (vgl. **gelijcmoedelike**) *Stichtige punten* 94; 110; 165; 248; 254 [geld.ov. c.1475]

lidelijc* 1 -lick adj. kommervol *Stichtige punten* 83 [geld.ov. c.1475]

lidelijcheit* 1 **li(j)delic-** 1 subst. 'last, hinder' (ed. 366) *Kl. v. Diepenv. hs.* 366 [geld.ov. 1534] 2 lijden *Stichtige punten* 76 [geld.ov. c.1475]

liden 1 *honger - om*, 'hongereren naar' (ed. 2, 317) *Spiegel der sonden* 2, 37 [geld. 1434-'36]

liden 1 trans. 'overschrijden' (Hwb 1e art., bet. II, 1) *Mandev.*² 124 [holl. 1462]

liede 1 subst. pl. volwassenen J. BOENDALE, *Levensp.* 2, 72 [brab. c.1350]

ledicant lyde- subst. verplaatsbaar bed, ledikant (cf. fr. *lit de camp*, vgl. WNT s.v. **ledikant**) *Br. Middelburg* 3, 497; 516 [wmnl. 1545]

liefcosen* 3 **lieve-** intr. 'lieve woordjes met iemand wisselen' *Saksenspiegel* 2, 44 [nholl.omnl. 1451]

lieffgelt subst. lijfrente *Rek. v. Nijm.* 4, 167 [geld. 1530]

lieffhebster subst. die veel van iets houdt *Magd. bekeringhe* 33 [holl.brab. 2e h. 15e e.]

- lieftenant** subst. plaatsvervanger *R. v. Amst.* 53 [holl. 1452-'94]
- lienteria -tiria** subst. diarree *JAN YP., Medicina* 110; 112 [vl. 1351]
- lieutenant luy- lutenan(d)t** subst. plaatsvervanger, vertegenwoordiger (z. ook WNT s.v. **luitenant**, bet. 1) *Rek. v. Nijm.* 8, 95 [geld. 1543] *Br. handel Eng.* 2, 330(2x) [brab. 1525] *Br. Middelburg* 1, 471 [wmnl. voor 1547]
- lievecosen** 3 onder **liefcosen**
- ligger** 1 subst. 'voorbeeld, model' (WNT s.v. **legger**, bet. H, 2) *Br. Middelburg* 3, 566 [wmnl. 1548]
- lijcheit** 1 lyc- subst. gelijkheid *Janus* 14 367a [nomnl.vl. eind 15e e.]
- lijcmoedelike** onder **licmoedelike**
- lydelicheit** subst. vergankelijkheid, sterfelijkheid *La-vinge* 34 [geld.ov. 1502]
- lijckmodelijc** adv. gelaten *Kl. v. Diepenv. hs.* 282 [geld.ov. 1534]
- lijf*** 1 **lijff enen** - *geven*, geloven dat iemand zal blijven leven *Mirakelboeck* 9; 11 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>] *Mirakelboeck* 71 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>]
- lijflijc*** 1 **-lic** adj. gevuld, gezet (van het lichaam) *Drie con.* 103b [holl.omnl. c.1485]
- lijfnesse** subst. 'levensonderhoud' (ed. 246) *Sidrac* 82 [brab.vl. eind 15e e.]
- lijfpenningen** subst. pl. geld voor het kopen van een lijfrente *Br. Middelburg* 2, 371 [wmnl. 1478]
- lijfpensionaris** subst. trekker van een lijfrente *Br. Middelburg* 2, 344 [wmnl. 1458]
- lijfrentebrief** subst. lijfrentebrief *Rek. v. Leiden* 2, 128 [zholl. 1426]
- lijftier** subst. 'levensonderhoud' (Hwb) *R. v. Breda* 95 [nbrab. 1e h. 16e e. <1388>]
- lijftochten** 3 intr. 'een kapitaal voor lijfrente voor eene vrouw vastzetten' *Versl. O.V.R.* 1, 239 [utr. begin 16e e. <c.1468>]
- lijftochtrente** 3 **lijftochte-** subst. lijfrente *R. v. Breda* 43 [nbrab. 16e e. <1435>] *Brab. jachtrecht* 44 [brab. 1454]
- lijnbaen lynen- linbane** subst. touwslagerij *Rek. v. Gouda* 265 [holl. 1438] *Br. Middelburg* 3, 260 [wmnl. 1516] *R. v. Amst.* 128 [holl. 1452-'94]
- lyndedoickaccyze** onder **lynendoickaccyze**
- lijndencale** onder **lindencale**
- lijndraier** 3 onder **linedraeyer**
- lynenakzijs** subst. invoerrecht op linnen *Rek. v. Nijm.* 7, 203 [geld. 1541]
- lynenambocht** onder **linnenambocht**
- lynenbaen** onder **lijnbaen**
- lynendoickaccyze lynde- -doeckaccyze** subst. invoerrecht op linnen *Rek. v. Nijm.* 4, 1 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 61 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 144 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 5, 136 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 71 [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 6, 230 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 8, 75 [geld. 1543]
- lijnenghetauwe** subst. 'getouw voor het weven van linnen' (z. **linijnweeftouwe**) *Syoens kroniek* 195 [zoyl. c.1540]
- lynewerck** 1 onder **linijnwerc**
- lijnmate** subst. het wege van vlas *Br. Middelburg* 2, 226 [zholl. 1377]
- lynnenellenmate** onder **linnenellenmaet**
- lijnnenhevelt** subst. soort garen van linnen (vgl. *De Poerck III* s.v. **hevelte**) *Draperie Haag* 293 [zholl. c.1625 <c.1496>]

lijnnenneyen subst. het maken van linnengoed *Stichtige punten* 53 [geld.ov. c.1475]

lijnwadier subst. linnenwever (z. **lijnwader**) *Syoens kroniek* 196; 341 [zovl. c.1540]

lijnwaetschaer subst. schaar om linnen te knippen *Br. handel Frankrijk* 1, 310 [zholl. na 1521]

lijnwaetverkoopstere subst. linnenverkoopster *Br. handel Eng.* 2, 214 [brab. 1514]

lysaetcoecke subst. 'lijnkoek' (WNT s.v. **lijnzaad**, Samenst.) *Br. Middelburg* 3, 214 [wmnl. 1504]

lyvranchely- 1 subst. levering (vgl. ofr. *livrance*) *Rek. v. Blois* 100 [zholl. 1371-'72] 2 proviand, mondkost (vgl. **leverantie**) *Tocht v. J. v. Blois* 132 [zholl. 1361-'62]

lijwaetcleet subst. linnen kleed *Sermonen* 395 [brab. na 1540]

lywaetelmate subst. het meten van linnen lakens *Br. Middelburg* 2, 62 [wmnl. 2e h. 15e e.]

lywaetmerct subst. linnenmarkt *Br. Middelburg* 1, 123 [wmnl. 1474]

liligensbroet 6 subst. brood uit zemelen gebakken (lat. *furfureus panis*) *Biënb.*² 350 [holl.utr. 1458]

limitacie limen- 1 subst. 'beperking' (WNT) *Dagb. v. Gent* 1 161; 170 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. Middelburg* 1, 557(3x) [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 2, 455 [wmnl. 1525] 2 bepaling, voorschrift (vgl. Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 1, 145; 147 [wmnl. 1500] *Br. Middelburg* 1, 398 [wmnl. 1e kw. 16e e.]

limite ly- -myte 1 subst. grens *Syoens kroniek* 226 [zovl. c.1540] *Tol v. Iersekeroord* 72 [vl. 1506] *Br. Middelburg* 3, 216 [wmnl. 1504] *Br. Middelburg* 2, 470 [wmnl. 1532] *Br. Middelburg* 2, 76 [brab. 1533] *Br. Middelburg* 1, 626(2x); 627 [brab. 1536] *Br. Middelburg* 1, 640(2x) [wmnl. 1546] *Brab. jachtrecht* 94(2x); 95(2x) [brab. eind 17e e. <1486>] 2 -n pl., lijnen die een gebied in de omtrek bepalen *Cout. Vrije v. Brugge* 2, 116 [wvl. m. 14e e. ?]

limiteren trans. 'beperken' (WNT, bet. 2) *Br. Middelburg* 1, 101 [wmnl. 1548] *Br. Middelburg* 1, 106 [wmnl. 16e e. <15e e.>]

linbane onder **lijnbaen**

lindencale lijndencale subst. 'houtskool van linden-hout' (Hwb) *Cam.-rek. Deventer* 6, 281 [geld.ov. 1387] *Rek. v. Hattem* 207 [geld. 1474]

lindentouwe onder **linnentouwe**

lindewerck 1 onder **linijnwerc**

line 1 subst. lijnzaad (niet in MNW s.v. **lijn** (III)) *Kamper schepenacten* 250 [ov. 1338]

linedraeyer* 3 **lijndraier -drayer** subst. 'touwslager' *Br. Middelburg* 2, 305 [wmnl. 1431] *R. v. Gorinchem* 236 [holl. 1502-'16] *Bronnen Rijnsburg* 900 [zholl. 1483]

linenweverie subst. linnenweverij *K. v. Hulst* 96 [vl. 1487]

linie* 1 **lynie** subst. baan van de zon om de aarde (lat. *ecliptica* ed. 54) *Parab. v. Cyrillus* 26 [holl. c.1475]

liniën* 3 **lynien** trans. liniëren *Biographieën* 28, 9 [geld.ov. c.1480]

linieren trans. liniëren *Het Boek* 21, 211 [brab. 1500] *Frensweger hs.* 39 [nomnl. c.1480]

linijnwerc* 1 **lindewerck -lyne** 1 subst. linnengoed (vgl. **lijnwerc**) *R. v. Amst.* 550 [holl. 1481-'96] 2 linnenweverij *K. v. Hulst* 96 [vl. eind 16e e. <1487>]

linnenambocht lynenambocht -bacht subst. linnenweversgilde *R. v. Haarl.* 255 [zholl. 1e h. 16e e. <1539>] *R. v. Reimersw.* 61; 62 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1472>]

linnenellenmaet lynnenellenmate subst. de geijkte

- maat voor het meten van linnen (vgl. *soutmate*) *Rek. v. Leiden* 1, 90 [zholl. 1400] *Rek. v. Leiden* 1, 373 [zholl. 1420]
- linnentouwe linden-** subst. getouw voor het weven van linnen *R. v. Gouda* 82 [zholl. 1419] *R. v. Haarl.* 255 [zholl. 1e h. 16e e. (1539)] *Leid. textielnijverh.* 1, 207 [zholl. 1456]
- linzaetolie** 7 z. **lijnsaetolie** *Mnl. gen. recepten* 82 [vl. 1e h. 15e e.]
- lintgerde** subst. twijg, rijs, gebruikt om te binden (vgl. *lint* en vgl. onder **bantgerde**) *Register St. Truiden* 35 [wlimb. 1255]
- liquerissenhout liquarissen-** subst. 'zoethout' (ed. 282) *Boec van medicinen* 155; 167; 176; 186 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]
- liquide** adj. 'onmiddellijk invorderbaar' (WNT) *K. v. Hulst* 57 [vl. 1537]
- lisbeboens** adj. van, uit Lissabon (Braekman 1965, 96) *Mnl. gen. recepten* 100 [vl. 1e h. 15e e.]
- listich** 1 adj. listig, loos *MANDE, Bijl.* 27 [brab. 15e e.]
- litargion** subst. 'loodglit' (Braekman 1965, 96; vgl. *li-taerge*) *Mnl. gen. recepten* 58 [vl. 1e h. 15e e.]
- litier*** 1 **laytier** subst. stro *Tocht v. J. v. Blois* 68 [zholl. 1361-'62]
- litigant** subst. die een proces voert (cf. ofr. *litigant*) *Br. Middelburg* 1, 95 [wmnl. 1548]
- litigieux** adj. dat stof voor een proces geeft *Br. Middelburg* 2, 66 [wmnl. 2e h. 15e e.]
- litiscontestatie** subst. onderwerping aan het oordeel van de rechter (vgl. *Br. handel Frankrijk* 1, 257 n.3) *Br. handel Frankrijk* 1, 257 [zholl. 1506] *Br. Middelburg* 1, 96 [brab. 1548]
- litiscontesteren** intr. zich in eerste instantie verdedigen (tegen een eis) *Br. Middelburg* 3, 840; 843 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 95 [wmnl. 1548]
- litisfinite** subst. gewijsde zaak *Br. Middelburg* 1, 94 [wmnl. 1548]
- litispendentie -cie** subst. het aanhangig zijn van een rechtszaak *Br. Middelburg* 2, 420 [wmnl. 1504] *Br. Middelburg* 2, 421 [wmnl. 1505] *Br. Middelburg* 1, 94 [wmnl. 1548]
- litse*** 3 -ze subst. strik dienend om iets te sluiten *Tocht v. J. v. Blois* 119 [zholl. 1361-'62]
- litteratuyre** subst. 'letterkunst, kunst van lezen en schrijven' (Hwb) *DIRC v. DELF* 33 [nholl. 1480]
- littere** 1 *elevaet* -, verhoogde hoofdletter (met de gewone pen geschreven) *Het Boek* 21, 211 [brab. 1500]
- livecheit** subst. levenskracht, leven (vgl. *TNTL* 22 (1903), 289) *Leven van Lutgart* 72; 187(2x); 199 [wlimb. c.1300]
- lobbe** 1 1 subst. klomp *Bronnen Rijnsburg* 199 [zholl. 1384] *Bronnen Rijnsburg* 203 [zholl. 1388] 2 'naam van een edelen steen' (Hwb, bet. 3) *Gild. v. Utr.* 2, 240 [zholl. utr. 1410]
- lobstokel** subst. 'lavas' *Synon. mnl. plantenn.* 283 [? 2e h. 15e e.]
- locaet** adj. geplaatst (vgl. lat. *locatus*) *Frensweger hs.* 53 [nomnl. c.1480]
- locenesse** subst. 'verlossing, bevrijding' (Hwb s.v. *lose-nisse*) *Leven van Lutgart* 163 [wlimb. c.1300]
- lochen** subst. 'vlam' (Hwb 2e art.) *Versl. O.V.R.* 3, 348 [ogeld. 1558 (15e e.)]
- lochtuunman** subst. hovenier, tuinman *Sticht. exempe-len* 3(2x); 4(2x) [brab. 1388]

lodewijcs*

lodewijcs* 5 **-wijchs** adj. 'zuiver' (van edele metalen) *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 152; 153(2x) [holl.utr. 1392]

loedsalve subst. zalf die lood bevat *Boec van medicinen* 142 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

loodsmannaige subst. loodsmansgeld (vgl. WNT s.v. **loodsman**) *Br. handel Eng.* 1, 1120 [brab. 1476]

loegenbenck subst. ? *Rek. v. Nijm.* 6, 37 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 7, 42 [geld. 1540]

loegenoven -oeven subst. 'steenoven zonder muren' (Hollestelle, 29; voor het eerste lid van deze samenstelling is 'provisorisch' als bet. aan te nemen, vgl. Stallaert s.v. **leugenwerck** en vgl. onder **leugenbrugge** *Rek. v. Nijm.* 3, 357 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 5, 169; 172 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 30; 36(2x); 37; 41(2x) [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 111 [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 7, 157 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 205 [geld. 1544]

loensaem adj. 'aanspraak hebbende op (met een gen.) (?)' (Hwb) *DIRC v. DELF* 32 [nholl. 1480]

loepachtig adj. stromend *Versl. O.V.R.* 4, 138 [nomnl. 2e h. 16e e. <1425>]

loepjaer 7 z. **lopeljaer** *Drentsche rechtsbr.* 63 [nomnl. c.1475]

loerboom subst. 'laurier' *Synon. mnl. plantenn.* 265(2x) [wmnl. eind 15e e.]

loerden loir- subst. een soort schip *Rek. v. Nijm.* 3, 58; 342 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 6, 112; 130 [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 8, 223; 243 [geld. 1544]

loerman subst. venter (vgl. **lore**) *R. v. Gouda* 114 [zholl. 1488-'95]

loerwechtter subst. 'nachtwacht' (Hwb) *R. v. Tiël* 127 [geld. 1539]

loespanden intr. 'loospend toepassen' (WNT s.v. **loospand**, Afl.) *R. v. Amst.* 583 [holl. 1503]

loespandinghe subst. het 'loospanden' *R. v. Amst.* 583(3x) [holl. 1503]

loespandt subst. 'voorloopige panding waardoor geen eigendomsrecht ontstond' (WNT) *R. v. Amst.* 583(2x) [holl. 1503]

loesslaen 1 trans. vrijdelen *Griseldis-novelle* 20 [omnl. c.1420] 2 **enen -**, een met iemand gesloten overeenkomst intrekken *R. v. Reimersw.* 30(2x) [vl.brab. 1e h. 16e e. <1508>]

loet onder **lote**

loetmaeltijt subst. 'een maal gegeven bij de verkiezing van een nieuw bestuur (van een gild)' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 386 [zholl.utr. 1472]

loetonne loeton subst. een soort ton *Rek. v. Nijm.* 3, 64 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 6, 221 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 8, 70 [geld. 1542]

loetsijs 7 z. **logijs** *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 151 [wzbrab. c.1555]

lofbarlic lofbar- loffbaer- 1 adj. prijzenswaardig ZERBOLT, *Mnl. vert.* 87; 88 [geld. c.1430] 2 in goede staat verkerende *R. v. Breda* 18 [nabrab. eind 14e e.]

lofsprekelic subst. lof verkondigend (lat. *hymnidicus*) *St. Aug. hantboec* 118 [holl. c.1430]

logenachtich* 1 **loegen-** adj. ontrouw *Stichtige punten* 12 [geld.ov. c.1475]

logenen* 1 **looche-** trans. 'ontzeggen, weigeren' (ed. 254 n.) *Spiegel d. m. b.* 254 [wvl. begin 15e e.]

logeren 1 onder **loodseren**

loggich adj. traag (lat. *deses*) *Exordium magnum* 48 [nomnl. 1e h. 15e e.]

logieren 1 onder **loodseren**

logieringe 1 onder **loodseringe**

- loichte** subst. 'ogentroost' *Synon. mnl. plantenn.* 272 [? 2e h. 15e e.]
- loyalheit** subst. eerlijkheid, trouw *Dagb. v. Gent* 2 95 [wmnl.vl. 1345]
- loyeren** subst. 'uitstellen, vertragen' (ed. 2, 318) *Spiegel der sonden* 1, 115 [wvl. 15e e. <14e e.>]
- loijke** 7 **loyke** z. **logike** *Spiegel der sonden* 1, 102 [wvl. 15e e. <14e e.>] *Biēnb.*² 324 [holl.uttr. 1458]
- loymoelen** subst. loodmolen (z. WNT s.v. **lood**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 4, 105 [geld. 1529]
- loyse** 7 z. **loodse** *Br. Dom Utrecht* 2, 351 [utr. 1461] *Br. Dom Utrecht* 2, 380(2x) [utr. 1464]
- lollaerdije** subst. huichelarij *Doct. des tijts* 157 [holl. 1486]
- lollaertsch** adj. als, van een 'lollaert' *Jan v. L.-fragm.* 141 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]
- lollen** 1 intr. Lollaert zijn *Blome d. Doochd.* 57 [holl. c.1485]
- lombaertmes** subst. Lombardisch mes (vgl. **lom-baertsc**) *R. v. Zierikzee* 163 [wmnl. 1466]
- lontte** subst. lont *Rek. v. Nijm.* 3, 36 [geld. 1520]
- looc*** 1 **loeck** *tam* -, 'knoflook' *Herbarius in dyetsche* 443 [vl. 1484]
- loochinge** 7 z. **logeninge** *Sermonen* 405 [brab. na 1540]
- loocmate** subst. het wegen van knoflook *Br. Middelburg* 2, 226 [zholl. 1377]
- loodcodde** subst. knots met lood gevuld of met loden knop *Versl. O.V.R.* 5, 518 [zholl. 1429]
- loodinsch** adj. 'loden' (ed. 115) *Kaetspel* 19 [vl. 1481]
- loodseren*** 1 **logeren -ieren -iëren loeyeren** 1 trans. opslaan (m.b.t. goederen) *Br. Middelburg* 3, 233; 234(2x) [wmnl. voor 1512] *Br. Middelburg* 3, 234(3x) [wmnl. voor 1512] 2 onderbrengen, onderdak verschaffen (m.b.t. personen) *Marg. v. Lymborch* 81a [brab. 1516] *Rek. v. Nijm.* 8, 234 [geld. 1544] *R. v. Gorinchem* 328; 329(2x) [holl. 1482-1501] *Dagb. v. Gent* 1 234 [wmnl.vl. 1467-'90] *K. v. Brielle*² 285(2x); 288(2x) [zholl. 1535]
- loodseringe*** 1 **logieringe** subst. opslag (van goederen) *Br. Middelburg* 3, 234 [wmnl. voor 1512]
- loodstoc** subst. met lood beslagen of gevulde stok (vgl. **lootcluppel**) *R. v. Zierikzee* 124 [wmnl. 1429]
- looftijt** subst. 'tijd van het jaar dat er raapzaad is' (WNT VIII², 2760) *Brab. jachtrecht* 49 [brab. c.1455]
- loofwercker** subst. die lofwerk maakt *Br. Middelburg* 2, 343 [wmnl. 1456]
- loon*** 1 **loen** subst. verdienste BRUGM., *Onuitg. serm.* 60(3x) [zolim. 1523]
- loos*** 1 **loes** adv. vrij, zonder (verdere) verplichtingen *Kamper schepenacten* 197 [ov. 1332]
- loot** 1 subst. 'een voorwerpje, van eenig merk voorzien, dat recht op iets (b.v. op presentiegeld) geeft' (WNT s.v. **lood**, bet. 4, m) *Br. Middelburg* 1, 171 [wmnl. 1532] *Br. Middelburg* 1, 172 [wmnl. 1534]
- lootslager** subst. 'waardijn, keurmeester van het laken' (Hwb) *R. v. Amst.* 554 [holl. 1481-'96] *R. v. Amst.* 554 [holl. 1481-'96]
- lopen** 1 - *op*, intr. 'behandelen' (ed. 226) JAN v. L., *Vijf man.* 103 [brab.nomnl. c.1425]
- loper** 1 subst. 'bovenste steer in een molen' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 486 [nholl. 1480]
- loperkin** subst. naam van een vuurwapen *Dagb. v. Gent* 2 323 [wmnl.vl. kort na 1489]
- lopich** adj. bronstig, tochtig (van dieren) *Evang. Spinr.* 20b [vl.holl. 1515-'20]
- lorbeer** subst. 'laurier' *Synon. mnl. plantenn.* 265 [? 2e h. 15e e.]

lorbeerboom subst. 'laurier' *Synon. mnl. plantenn.* 265 [? 2e h. 15e e.]

loreynsche subst. Lotharinger *Marg. v. Lymborch* 37b [brab. 1516]

losyeren 1 onder loodseren

lossere 1 subst. die schepen lost *K. v. Hulst* 76(2x) [vl. c.1420]

lossinge* 1 -ghe subst. lozing (van water) (vgl. **lossen** (II), bet. 5) *Br. Middelburg* 3, 358 [wmnl. 1531]

losstede subst. losplaats *R. v. Amst.* 161; 239 [holl. 1452-'94]

lostrigghe subst. vrouw die schepen lost *K. v. Hulst* 76(2x) [vl. c.1420]

lot onder lote

lotdinc 7 z. **lottinc** *Drentsche rechtsbr.* 31 [nomnl. 1412]

lote laet lait loet loit löt(t) subst. buurt, wijk, stadsdeel *R. v. Tiel* 27 [geld. 1458] *R. v. Tiel* 32(3x) [geld. 1459] *R. v. Tiel* 36 [geld. 1461] *R. v. Tiel* 39 [geld. 1462] *R. v. Tiel* 43(nx) [geld. 1466] *R. v. Tiel* 46(2x) [geld. 1467] *R. v. Tiel* 47; 48(3x) [geld. 1468] *R. v. Tiel* 50(2x) [geld. 1470] *R. v. Tiel* 52 [geld. 1472] *R. v. Tiel* 53 [geld. 1473]

lotemeister laet- lait- subst. 'in sommige steden, hoofd eener bepaalde afdeeling der burgerij' (Hwb) *R. v. Tiel* 33 [geld. 1459] *R. v. Tiel* 39 [geld. 1462] *R. v. Tiel* 43 [geld. 1466] *R. v. Tiel* 46 [geld. 1467] *R. v. Tiel* 48 [geld. 1468] *R. v. Tiel* 52 [geld. 1472] *R. v. Tiel* 55 [geld. 1474]

loter subst. 'later, legataris' (ed. 350) *MOORS, Oorkondentaal* 307 [wlimb. 1396]

louerbezie *loverbezie* l. **louerbezie** subst. 'laurier' (vgl. Kil. in MNW s.v. **lauwerbacke**) *Synon. mnl. plantenn.* 265 [utr. c.1375]

louerboem 7 *loverboem* l. **louerboem** 'laurier' (z. **lauwerboom**) *Synon. mnl. plantenn.* 265 [utr. c.1375]

louterkijn subst. otter (ofr. *leutre*, ed. 259) *Doct. des tijts* 146 [holl. 1486]

louwergilde subst. leerlooiersgilde *Gild. v. Utr.* 2, 187 [zholl.utr. 1484]

loverbezie 6 onder **louerbezie** *Synon. mnl. plantenn.*

loverboem 6 onder **louerboem** *Synon. mnl. plantenn.*

lovertabernacule *feest der -*, Loofhuttenfeest *Sermonen* 298 [brab. na 1540]

lubstekenblat subst. blad van lubbestok of lavas (vgl. ed. 283) *Boec van medicinen* 165 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

lucht vander - zijn, luchthartig, avontuurlijk zijn *Doct. des tijts* 157 [holl. 1486]

luchtachtech adj. op de lucht gelijkend *Leringe v. orinen* 56 [vl. 1351]

luchten 1 trans. naar buiten, in de buitenlucht brengen *K. v. Brielle*² 307 [zholl. 1538]

luchtenmaker subst. lantaarnmaker *Cam.-rek. Deventer* 5, 379 [geld.ov. 1382]

luchter 3 subst. kandelaber, 'lichter' (z. MNW 1e art.) *Tol v. Iersekeroord* 67 [brab. 1499]

luchtich 1 *lachtich* l. **luchtich** M. v. H., *Boek b. g.* 1 adj. 'hemelsblauw' (ed. 383 n.2) M. v. H., *Boek b. g.* 383 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.] 2 opgewekt, vrolijk *Stichtige punten* 127; 129 [geld.ov. c.1475]

luckich adj. 'voorspoedig' (ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 500 [nholl. 1480]

luden 1 **luy-** 1.1 - *op*, intr. 'betrekking hebben op' (WNT s.v. **luiden** (I), bet. A, 6) *Sermonen* 360(2'x) [brab. na 1540] 2.1 *ludende up* ..., met de klank van (van

een register, bijv. met de klank van 6 voet; *Vente* 1942, 31) *Ann. em.* 20, 253(2x); 254 [vl. 1529]

luder* 3 **luy-** subst. 'klokluiders' *K. v. Brielle*² 301(2x) [zholl. 1536]

luderhuus subst. ? *K. v. Hulst* 67 [vl. 1399]

ludich 2 **luedech** adj. 'vraatzuchtig, gulzig, begerig' (ed. 277) *Jan v. L.-fragm.* 169 [wmnl.brab. 1540 (15e e.)] *Jan v. L.-fragm.* 245 [wmnl.brab. 1540 (15e e.)]

ludinge 1 subst. 'geluid, lawaai' (Hwb, bet. 1) *Levens v. Jezus* 212 [wvl. 1332]

luecmuer subst. 'muur om een terrein af te sluiten' (WNT s.v. **luiken** (I), Samenst.) *Syoens kroniek* 332 [zovl. c.1540]

luedekundich adj. bij iedereen of algemeen bekend *Oorkb. Gr. Dr.* 1, 31; 32 [nomnl. 16e e.]

lueps 7 onder **lups**

luere 7 z. **ludere**, bet. 2 *Marialeg.* 1 341 [holl. 1479]

lueteraer subst. beuzelaar (z. **loteren**, bet. I in fine) *Doct. des tijts* 157 [holl. 1486]

lufijser subst. deel van de wapenrusting *Rek. v. Blois* 116 [zholl. 1371-'72]

luyachtich adj. lui, traag *Evang. Spinr.* 18a [vl.holl. 1515-'20]

luyaerden intr. luieren *Sermonen* 15; 197 [brab. na 1540]

luyden 1 onder **luden**

luyder 3 onder **luder**

luytruchtelijc adv. luidruchtig *Kl. v. Diepenv. hs.* 253 [geld.ov. 1534]

lumericheit subst. slaap GANSFORT, *De or. dom.* 159 [holl.nomnl. c.1500]

lunatic adj. 'maanziek' (ed. 310) *Mandev.*² 138 [holl. 1462]

lunnagele subst. nagel om een asspie vast te zetten (vgl. **lunse**) *Register St. Truiden* 340 [wlimb. 1256]

lups 7 **lueps** **luyps** **luypz** subst. munt van Lübeck (z. **lu-besch**) *Rek. v. Nijm.* 7, 43; 66 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 159(2x) [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 38 [geld. 1542] *Rek. v. Nijm.* 8, 78; 79; 84 [geld. 1543]

lusich 1 adj. fig. nietswaardig, ellendig (vgl. WNT s.v. **luizig**, bet. 2) *Frensweger hs.* 48 [nomnl. c.1480]

lustelijcheit* 1 **-licheit** subst. lieflijkheid M. v. H., *Boek b. g.* 317 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

lustich 1 adj. hartstochtelijk (vgl. MNW 1e art., bet. 3) *Blome d. Doochd.* 82 [holl. c.1485]

lutenant onder **lieutenant**

luteriaen subst. Lutheraan *Rek. v. Nijm.* 5, 53 [geld. 1533]

luteriaens adj. Luthers *Rek. v. Nijm.* 5, 161 [geld. 1535]

lutslach subst. het praten (vgl. **slaen**, bet. 24) *Parab. v. Cyrillus* 31-32 [holl. c.1475]

lutter subst. koren (lat. *frumentum*) *Register St. Truiden* 188 [wlimb. 1250]

lutterye subst. Lutheranisme *Rek. v. Nijm.* 5, 191 [geld. 1535]

lutterlic adv. weinig, spaarzaam *Mnl. geest. proza* 104 [brab. 2e h. 14e e.]

luttersch adj. Luthers *Rek. v. Nijm.* 6, 166 [geld. 1539]

luustervinke* 3 **-vijnc** subst. 'scherp luisterende vink' *Mnl. fragm.* 1, 639 [vl. 2e h. 15e e.]

luxurieren intr. zich wellustig gedragen *Br. Middelburg* 1, 106 [wmnl. 16e e. (15e e.)]

M

machele 7 bouw (z. **maecsel**) *Leugemeete* 3 [vl. 1333]

machier subst. stafdrager (vgl. lat. *lictor*) *Br. handel Frankrijk* 1, 295 [zholl. 1518]

machytsch subst. metselwerk (vgl. lat. *machio* metseelaar) *Syoens kroniek* 331 [zovl. c.1540]

machive onder **missive**

machtichbrief subst. volmachtsbrief *Rek. v. Leiden* 1, 458 [zholl. 1424]

machticheit 1 subst. 'beheersching' (lat. *temperantia*; ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 257 [nholl. 1469]

machtichlike* 3 **mechtichlec** adv. 'machtig' (ed. 350) *MOORS, Oorkondentaal* 167 [wlimb. 1384]

mack adj. 'mak, tam' (Hwb 2e art.; vgl. **mac** (I), Aanm.) *Coninx summe* 458 [holl.brab. 1478]

macke subst. 'schop' (WNT s.v. **mak** (I)) *Rek. v. Nijm.* 3, 86 [geld. 1522]

mackijn onder **makijn**

madtschuddinghe subst. 'afval van graan' (Hwb) *R. v. Amst.* 358; 407 [holl. 1494-1512]

maechcleet subst. lang afhangend overkleed, 'tabbaert' (vgl. de bepaling om alleen bepaalde bedienden *tabbert* of *covels* te laten dragen in MNW III, 2008) *R. v. Gorinchem* 254 [holl. 1482-1501]

maechdenschennisse subst. aanranding van maagden *R. v. Amst.* 460 [holl. 1494-1512]

maechdepersone subst. meisje *R. v. Amst.* 325 [holl. 1494-1512]

maeckaerde subst. gemaakte kaarde *R. v. Amst.* 548 [holl. 1481-'96]

maecloon* 3 **maec(k)loen** **maick-** subst. 'maakloon' *Rek. v. Nijm.* 2, 34 [geld. 1429] *Rek. v. Nijm.* 3, 38(2x); 47 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 4, 141 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 271 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 6, 162 [geld. 1539]

maedeken 7 z. **magedekijn** *R. v. Amst.* 509 [holl. 1494-1512]

maeghedelinghe subst. boedelscheiding *Proeve Dulces* 193 [ov. 1491]

maeyen* 1 **mayen** intr. 'zwaaien' (Hwb, bet. II) *Van vrouwen e. minne* 85 [holl. 1e h. 15e e.]

maeldenier onder **malenier**

maelgelt 3 subst. 'maalloon' *Br. Middelburg* 1, 623 [wmnl. 1531]

maelgerie* 1 **maelrije** subst. 'jachttuig' (ed. 54) *Parab. v. Cyrillus* 30(1e pl.) [holl. c.1475]

maelyser subst. beugel van een (reis)zak *Br. Middelburg* 3, 136 [wmnl. 1474]

maelloen subst. 'maalloon' *Br. Middelburg* 1, 161 [wmnl. 1522]

maelloot subst. loodje dienend als vergunning om te malen *Br. Middelburg* 2, 78 [wmnl. 1533]

maelmysye 7 z. **malveseye** *Rek. v. Nijm.* 1, 73 [geld. 1415]

maelrie 3 onder **malerie**

maelrije 1 onder **maelgerie**

maelsadel subst. 'pakzadel' (Hwb) *Rek. v. Blois* 111 [zholl. 1371-'72]

maeltorssadel *maeltorssaldel* 1. *maeltorssadel* subst. pakzadel *Tocht v. J. v. Blois* 130 [zholl. 1361-'62]

maeltorssaldel 6 onder **maeltorssadel** *Tocht v. J. v. Blois*

maelvloet 2 **mail-** subst. 'peil, hoogte waartoe het was-sende water stijgt' (z. Hwb i.v., MNW s.v. **vloet**, bet. 2; Hingman, blz. 46 e.v.) *R. v. Amst.* 618 [holl. c.1421] *K. v. Schieland* 210; 220 [zholl. 15e e. (14e e.)]

maenboec subst. boek waarin schulden staan geno-teerd *Rek. v. Leiden* 2, 211 [zholl. 1427] *Bronnen Rijns-burg* 863 [zholl. 1479]

maendach 1 **gezworen -**, de maandag na Driekoningen (vgl. *versworen maendach*) *K. v. Brielle*² 301 [zholl. 1536]

maenoly subst. 'opium' *Synon. mnl. plantenn.* 284 [? 2e h. 15e e.]

maenrie subst. aanmaning *Bouc v. Audienc.* 726 [wmnl.vl. 1370-'78]

maensiec* 3 **mane-** adj. maanziek *Levens v. Jezus* 38; 126 [wvl. 1332]

maentschote -scote -scut subst. maandelijkse schietoe-fening (vgl. Stallaert s.v. **maentscheut**) *Br. Middelburg* 1, 148; 151(2x) [wmnl. 1509] *Br. Middelburg* 1, 167; 168(2x); 169 [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 1, 648(3x) [wmnl. 1e h. 16e e.] *R. v. Gouda* 557 [zholl. 1527]

maer 7 z. **mouder** (bet. 3; vgl. ed. 2, 171 n.4) *Rek. v. Nijm.* 2, 171; 172; 192; 211(4x); 225 [geld. 1512]

maercket 7 'markt' (z. **marct**) *Stadr. Almelo* 33 [ov. 1489]

maerscalc* 1 **-scalck - van der pestilencie**, beschermhei-lige tegen de pest (t.w. St. Quirinus) *R. v. Gouda* 267; 351 [zholl. 1521]

maerssenambocht subst. kramersgilde *Br. Middel-burg* 3, 136; 137 [wmnl. 1474]

maertijnsavont *sinte - houden*, St. Maarten viere *Bronnen Rijnsburg* 1011 [zholl. 1498]

maertmaent subst. maart *Jhesus collacien* 192; 196 [nholl.vl. c.1480]

maes 3 onder **mase**

maeshout -holt subst. 'dwarshout, bulsterhout' (WNT s.v. **maas** (IV)) *Rek. v. Nijm.* 3, 251 [geld. 1526] *R. v. Gouda* 104 [zholl. 1488-'95]

maezleyennagel subst. nagel, spijker gebruikt bij het dekken met Maasleien *Rek. v. Nijm.* 7, 137 [geld. 1541]

maet 1 onder **mate**

maetgensharinck **meeghdekens-** **medijkenshering**

meeckens- subst. 'maatjesharing' (vgl. **magedekijn**, Aanm.) *Mnl. woordkunde* 144(2x) [geld. 1466-'67] *R. v. Breda* 82 [nbrab. 1e h. 16e e. <1510>] *R. v. Amst.* 497 [holl. 1494-1512]

maetghelt subst. geld verschuldigd voor het meten van waren *R. v. Amst.* 597 [holl. voor 1533]

maetrij subst. meetlat (vgl. **rië**, bet. 2) *Rek. v. Nijm.* 6, 207 [geld. 1539]

maetselaersambacht -bocht -lareambocht subst. metselaarsgilde *Br. Middelburg* 3, 131 [wmnl. voor 1472] *Br. Middelburg* 3, 219 [wmnl. 1506] *Br. Middelburg* 3, 88(nx) [wmnl. 18e e. <1444>]

maetsman subst. metselaar *Rek. van Holland* 1, 274 [holl. 1343]

maetsteen -steyn subst. gehouwen steen van een bepaalde maat of grootte *Rek. v. Nijm.* 6, 99(5x) [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 8, 39; 40 [geld. 1542] *Rek. v. Nijm.* 8, 119 [geld. 1543]

maetstuc subst. 'gehouden steen van een bepaalde maat of grootte' (ed. 3, 319 n.1) *Rek. v. Nijm.* 3, 319(5x); 320(9x); 321(2x) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 29; 155 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 5, 98(nx) [geld. 1534]

mage 1 *callen uut den -*, naar zijn (geprikkeld) gevoel (dus niet redelijk) spreken (vgl. MNW 1e art.) ZERBOLT, *Mnl. vert.* 97 [geld. c.1430]

mageleyne 7 z. **marioleine** *Herbarius in dyetsche* 475 [vl. 1484]

mageren 1 *hem -*, vermageren *Biënb.*² 243 [holl.utr. 1458]

maghesijn subst. sterrenwichelaar (vgl. ofr. *magicien* 'wichelaar' en *TNTL* 23 (1904), 80) *Floris ende Blancefl.* 30 [wmnl. m. 14e e.]

maieren subst. 'timmerhout' (ed. 246) *Sidrac* 110 [brab.vl. eind 15e e.]

mailier onder **maliyer**

maintenance 1 (- *van*) subst. beschikking, macht (over) *Syoens kroniek* 215 [zovl. c.1540]

mainteneren 1 -ieren -tyneren trans. staande houden, beweren *Dagb. v. Gent* 2 181 [wmnl.vl. 1467-'90] *K. v. Hulst* 22 [vl. eind 16e e. <1416>] *K. v. Hulst* 54(2x) [vl. 1500] *Syoens kroniek* 205; 209; 215(2x); 216; 220 [zovl. c.1540] *Br. handel Frankrijk* 1, 267 [zholl. 1509] *Br. handel Frankrijk* 1, 343 [zholl. 1530] *Br. handel Frankrijk* 1, 400 [brab. 1546] *Br. Middelburg* 2, 401 [wmnl. 1495] *Br. Middelburg* 1, 335 [wmnl. 1498] *Br. Middelburg* 1, 312 [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 1, 314 [wmnl. 1505] *Br. Middelburg* 2, 70(3x) [brab. 1519] *Bouc v. Audiënc.* 41; 60; 69; 71; 108; 121 [wmnl.vl. 1370-'78] *Br. handel Eng.* 1, 741 [zholl. 1440] *Br. handel Eng.* 1, 1177 [zholl. 1481]

maintenue subst. handhaving *Br. handel Frankrijk* 1, 340 [zholl. 1525-'43] *Br. Middelburg* 2, 354 [zholl. 1469]

maintyneren 1 onder **mainteneren**

majoraan subst. marjolein *Boec van medicinen* 212 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

makelardiescap subst. makelarij *Br. Middelburg* 3, 525 [wmnl. 1545]

maken 1 *het maect reden*, het is passend, juist *Scaecspel*[fl]

makengheelt subst. 'maakloon' (vgl. **maecgelt**) *Cam. rek. Deventer* 5, 67 [geld.ov. 1378]

makijn mackijn 1 subst. papaverzaad (vgl. mhd. *magen*) *Archief Utrecht* 5, 91 [utr. 1432] *Bronnen Rijsburg* 790 [zholl. 1410] *Bronnen Rijsburg* 836 [zholl. 1464] 2 curcuma, teramerita, Indische saffraan (vgl. *De Nie XXI*, 157 en 167) *Gild. v. Utr.* 2, 250 [zholl.utr. 1432]

- malagranaet** subst. 'granaatappel' (ed. 284) *Boec van medicinen* 180; 284 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- malefacteur** 7 **maufateur** boosdoener (z. **malfacteur**) *Br. Middelburg* 1, 332 [wmnl. 1492] *Dagb. v. Gent* 2 20 [wmnl.vl. 1467-'90]
- malenier maeldenier mailjenier** subst. 'koopman in ijzerwaren' (WNT s.v. **malie** (II), Aanm.; vgl. Hwb s.v. **maelgenier**) *Br. Middelburg* 3, 397(3x) [wmnl. voor 1541] *Br. Middelburg* 3, 547 [wmnl. 1544] *Br. Middelburg* 3, 557 [wmnl. voor 1546] *R. v. Breda* 135 [nbrab. 1e h. 16e e. <1477>]
- malerie*** 3 **maelrie** subst. 'teekening (van de huid)' (ed. 54) *Parab. v. Cyrillus* 30(2e pl.) [holl. c.1475]
- malevyseyebboot** subst. malvezijton *Br. Middelburg* 3, 338 [wmnl. na 1525]
- malliyer mailier** subst. handelaar in ijzerwaren (vgl. **maelgerie**) *R. v. Gouda* 363 [zholl. 1521]
- malluer** subst. onderdeel van een tafel *Gild. v. Utr.* 2, 367(2x) [zholl.utr. 1540]
- mamelouck** subst. Mameluk *Marg. v. Lymborch* 66b [brab. 1516]
- man** 1 subst. schip (vgl. WNT, bet. 8) *Br. handel Eng.* 1, 1028 [zholl. 1469] *Br. handel Eng.* 1, 1033 [zholl. 1470] *Br. handel Eng.* 2, 58 [brab. 1494] *Br. Middelburg* 2, 473 [wmnl. 1537]
- mancopsaet -zaet** 1 subst. papaver (vgl. **maencop**) *Boec van medicinen* 144; 169; 185; 190; 197 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] 2 papaverzaad (vgl. **maencop**) *R. v. Gouda* 21 [zholl. 1398]
- mancopsap** subst. maansap *Boec van medicinen* 186 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- mandaet** 1 subst. heldenmoed *Marg. v. Lymborch* 54b; 68a; 92b [brab. 1516] 2 'heldendaden' (Hwb 1e art.) *Troyen hs.* 2, 223 [? 1e h. 15e e.]
- mandatumrieme -riemme** subst. riem gebruikt bij de voetwassing op Witte Donderdag *Bronnen Rijnsburg* 746 [zholl. 1383] *Bronnen Rijnsburg* 863 [zholl. 1479] *Bronnen Rijnsburg* 981 [zholl. 1494]
- mandatumvat** subst. bekken gebruikt bij de voetwassing op Witte Donderdag *Bronnen Rijnsburg* 787 [zholl. 1406]
- mandemakester** subst. mandenmaakster *Cam.-rek. Deventer* 5, 267 [geld.ov. 1381] *Cam.-rek. Deventer* 6, 94 [geld.ov. 1384]
- mandewerck** subst. 'collectieve benaming voor allerlei zaken die door mandenmakers uit teenen worden vervaardigd' (WNT s.v. **mand**, Samenst.) *Bronnen Rijnsburg* 839 [zholl. 1465]
- maneance** onder **maniance**
- maneinclips** subst. maansverduistering *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 366 [ovl. 1463]
- manenysse** onder **manisse**
- manepenninc** subst. een boven het gewone salaris genoten beloning *Contr. dombouwmeester* 5, 6 [holl.utr. 1356]
- manhuysmeester -meister** subst. hoofd van een oudemannenhuis *R. v. Gorinchem* 194 [holl. 1509-'18] *R. v. Schiedam* 77 [zholl. 1487]
- maniance -neance** subst. beheer, 'leiding, besturing' (Rh. Gl.) *Bouc v. Audiënc.* 158 [wmnl.vl. 1370-'78] *Br. handel Eng.* 1, 1220 [brab. 1484]
- manichvoldinge** subst. vermenigvuldiging, sterke toeneming *Exordium magnum* 51 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- manifest** adj. duidelijk *Br. Middelburg* 1, 624 [wmnl. 1531]

manisse

manisse mae- manenysse menenisse -neys menisse subst. 'een plechtige vraag, vooral van de schout of van de meier tot schepenen of laten om een vonnis; het vorderen van een vonnis van 's heren wege' (ed. 350) MOORS, *Oorkondentaal* 236 [wlimb. 1341] MOORS, *Oorkondentaal* 237; 238 [wlimb. 1343] MOORS, *Oorkondentaal* 213 [wlimb. 1359] MOORS, *Oorkondentaal* 218 [wlimb. 1372] MOORS, *Oorkondentaal* 116 [wlimb. 1382]

manlenght subst. manslengte *R. v. Tiel* 100 [geld. 1497]

manlijk* 1 -lic enich -, iemand *Kamper schepenacten* 183 [ov. 1329]

manneghelike pron. 'iedereen' (Hwb) *Levene ons heren* 128 [zholl.utr. 1339]

mannemaet -mat -mad **mannermad** **mannesmat** subst. een stuk grond dat in één dag kan worden afgemaaid (z. **dachmaet**) *Kamper schepenacten* 214 [ov. 1334] *Kamper schepenacten* 258 [ov. 1339] *Kamper schepenacten* 275 [ov. 1341] *Kamper schepenacten* 309 [ov. 1350] *Kamper schepenacten* 214 [ov. 1334] *Kamper schepenacten* 235 [ov. 1336] *Kamper schepenacten* 267 [ov. 1340] *Kamper schepenacten* 275 [ov. 1341] *Oorkb. Gr. Dr. 2*, 262 [holl.utr. 1399]

mannenbrief 7 z. **maenbrief** *K. v. Brielle*² 244 [zholl. 1527]

mannenlijf subst. 'zooveel als voor een 'mannenlijf' (mensenleven) wordt geboet, mangeld' (Hwb) *R. v. Amst.* 146 [holl. 1452-'94]

mannermad onder **mannemaet**

mannesmaet onder **mannemaet**

mannestove subst. badstoof voor mannen *Leugemeete* 58 [vl. 1430] *Leugemeete* 105 [vl. 1460]

mannewerck subst. mannenwerk *Kl. v. Diepenv. hs.* 185 [geld.ov. 1534]

mannicheit subst. 'mannelijkheid, flinkheid' (Hwb) *Coninx summe* 342 [holl.brab. 1437]

manshuus subst. fraterhuis *Syoens kroniek* 425 [zovl. c.1540]

manslachte subst. doodslag *Biënb.*² 244 [holl.utr. 1458]

mansscoe subst. mannenschoen *Bronnen Rijsburg* 756 [zholl. 1383]

mantel 1 1 subst. mantellaken *Br. handel Eng.* 1, 992(2x) [brab. 1465] 2 ? *R. v. Amst.* 554 [holl. 1481-'96]

mantelare derde -, broeder van een derde orde (vgl. ed. 278) *Jan v. L.-fragm.* 179; 182 [brab. 1543-'47 (15e e.)]

mantelbort -boort subst. persplank (z. **mantelbart**) *R. v. Gouda* 650 [zholl. 1497] *R. v. Amst.* 554 [holl. 1481-'96]

mantellaken subst. laken waarvan mantels gemaakt worden *Br. handel Eng.* 1, 990; 992 [zholl. 1465]

manuael 1 subst. 'een boek dat men steeds bij de hand heeft, dat men telkens raadpleegt' (z. **hantboec**) *Eng. hss.* 2, 98 [wmnl.brab. eind 15e e.] 2 'handboek' (Hwb) *Archief Utrecht* 2, 172 [holl. 1538]

manumise subst. vrijlating *K. v. Hulst* 44 [vl. 1488]

maras pulver van -, 'wijnmoer, wijnsteen' (Braekman 1965, 98) *Mnl. gen. recepten* 102 [vl. 1e h. 15e e.]

marbelen trans. 'marmerkleurig verven' (WNT s.v. **marmeren** (I), bet. 2) *R. v. Reimersw.* 22 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1363)]

marchenares 7 'huurling' (z. **mersenarijs**) *Bouc v. Audiënc.* 643 [wmnl.vl. 1370-'78]

marchi subst. 'markgraaf' (ed. 450) *Oudste mnl. oork.* 394; 397 [holl.vl. 1268]

marciaton subst. 'een zelf genoemd naar een zekere Marcianus' (Braekman 1965, 97; z. ook *Antidotarium*-vert. p. 170 en 172) *Mnl. gen. recepten* 71 [vl. 1e h. 15e e.]

marcke -en marke mar(c)que mercke(n) merke brief (of *lettere*) van -, 'kaperbrief' (z. **marke**, bet. 1; vgl. fr. *lettre de marque*, Littré s.v. **marque**, bet. 17) *Br. handel Frankrijk* 1, 286 [zholl. 1514] *Br. handel Frankrijk* 1, 291 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 293 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 294 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 295 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 296 [zholl. 1518] *Br. handel Eng.* 1, 766 [zholl. 1441] *Br. handel Eng.* 1, 1222 [zholl. 1481-'84] *Br. Middelburg* 2, 305 [zholl. 1431] *Br. Middelburg* 2, 349 [wmnl. 1461] **marctvelt** 3 **marckt-** subst. 'marktplaats' *Versl. O.V.R.* 4, 395 [zholl. 17e e. (1448)] *R. v. Gouda* 172 [zholl. 1488-'95] *R. v. Gouda* 299 [zholl. 1521]

margenavent onder **morgenavondt**

marienbeeldehusken subst. huisje waarin een Maria-beeld bewaard wordt *Rek. v. Nijm.* 4, 152 [geld. 1530]

marionael subst. een boek dat Marialegenden bevat *Marialeg.* 2 1 [holl. 1479] *Marialeg.* 2 117 [nomnl. 1400-'50] *Marialeg.* 2 230 [brab. c.1450]

marketmathe subst. op een markt gebruikelijke maat *TNTL* 24, 247 [sass. 1390]

markijs mer- subst. markies, markgraaf JACOB v. M., *Alex.* 92 [vl. c.1350] *Spiegel historiael* I 3, 185 [wvl. c.1350] *Marg. v. Lymborch* 125a [brab. 1516]

marme subst. een soort aap (z. **marmoset**) *Mandev.*² 178 [holl. 1462]

marobie 7 -vie -rubie morovie 'malrove' (z. **malrobie**) *Synon. mnl. plantenn.* 285 [wbrab. c.1351] *Synon. mnl. plantenn.* 285 [wvl. 1305] *Synon. mnl. plantenn.* 285 [wvl. c.1200]

marre 7 z. **mare** (VII) *K. v. Brielle*² 292(2x) [zholl. 1535]

marroes subst. 'plantnaam?' (Braekman 1965, 97) *Mnl. gen. recepten* 127 [wvl. 1305]

marscauschie merscauchie subst. 'al wat betrekking heeft op de voeding en behandeling der paarden, op de paardenstallen' (vgl. **maerscalckerie**) *Tocht v. J. v. Blois* 13; 14; 15; 19; 22; 26 [zholl. 1361-'62]

marsman 7 z. **merseman** *Spiegel der sonden* 2, 101 [geld. 1434-'36]

martelschap 7 z. **martelaerschap** *Marialeg.* 2 43 [wmnl. 1515-'20]

martenekervel 6 l. *materne*, *kervel* (Braekman 1975, 311) *Mnl. gen. recepten* 85 [vl. 1e h. 15e e.]

martijnsdach *sinte* -, St. Maarten (11 november) *Bronnen Rijnsburg* 1029 [zholl. 1500]

marubie 7 onder **marobie**

mase* 3 **maes** subst. 'vlek, smet' (ed. 647 en zie de aantekening bij vs. 20 op p. 602) *Mnl. dram. poezie* 437 [ovl. c.1436]

masedonie subst. 'peterselie van Macedonië: grote eppe of steeneppe' (Braekman 1965, 97; de identificatie is problematisch) *Mnl. gen. recepten* 44 [vl. 1e h. 15e e.]

masevisch subst. riviervis *Br. Middelburg* 2, 64(2x) [wmnl. 2e h. 15e e.]

massicot onder **masticot**

mast 1 1 subst. appelboom (vgl. **mast** (I)) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 4, 288 [wmnl. brab. 1360-'85] 2 appel (vgl. **mast** (II)) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 4, 288 [zholl. c.1450]

mastcooper subst. handelaar in masten *Br. handel Frankrijk* 1, 314 [zholl. na 1521]

- masticieringe** subst. (her)kauwing (lat. *masticatio*) MAUBURNUS, *Scala* 215 [geld.ov. 1558]
- masticot massi-** subst. 'loodglit, loodoker' (De Nie, 213; vgl. Hwb) *Ann. em.* 12, 177 [vl. c.1465] *Rek. v. Nijm.* 7, 190; 194; 197 [geld. 1541]
- mastijt** subst. amethist (vgl. 234: *amatiste*) *Mandev.*² 198 [holl. 1462]
- mastzeyl** subst. zeil van de grote mast *Br. handel Frankrijk* 1, 332 [zholl. na 1527]
- mat** 2 subst. 'grondsteen' (z. *TNTL* 23 (1904), 80, vgl. fr. *matton* en z. **mat** (III)) *Rek. der Buurkerk* 210 [holl.utr. 1497]
- mate** 1 **maet** 1.1 subst. voorwaarde (n.b. in het MNW onder bet. 4 van **mate** (I) bevinden zich nog andere vbb.) *Marialeg.* 1 337 [holl. 1479] 1.2 'grens' (ed. 81 lat. *meta*) BARTH. ENGELSMAN 132 [holl. 1485] 2.1 *op maete staen*, een kans maken (vgl. **mate** (I), bet. 4) *Br. handel Eng.* 2, 332 [zholl. 1525]
- matede** subst. ? *K. v. Hulst* 82 [vl. eind 16e e. (1407)]
- matefellone** 7 'knoopkruid' (Braekman 1965, 97; z. **matefeloene**) *Mnl. gen. recepten* 132 [wvl. 1305]
- matelijc** 3 adj. gering, onbetekenend *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 278 [wmnl.limb. 1458]
- materal** onder **matral**
- materiael -ial** *materialen, materialen*, subst. pl. bouwmaterialen *Br. Middelburg* 1, 633 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 1, 639 [wmnl. 1546]
- materie** 1 subst. aanleiding *Stichtige punten* 65 [geld.ov. c.1475]
- materne** 1 *witte -*, 'hondskamille' (Braekman 1965, 98) *Mnl. gen. recepten* 127 [wvl. 1305]
- mathare** 6 *mathare* l. *marserie?* marskramerswaren *K. v. Hulst* 76 [vl. c.1420]
- mathiesmisse** subst. Mathiasdag (24 februari) *Kamper schepenacten* 278 [ov. 1342]
- matral** **materal** subst. 'zekere vorm van verkoudheid' (ed. 49 n.) JAN YP., *Medicina* 48; 49 [vl. 1351]
- matroensche** subst. matrone *Frensweger hs.* 75 [nomnl. c.1480]
- matsculdinge** 6 onder **madtschuddinghe** *R. v. Amst.*
- matsoenerye** subst. metselwerk, metselarij *Mnl. lexicogr. noten* 195 [ovl. 1355]
- maufateur** 7 onder **malefacteur**
- mechtichlec** 3 onder **machtichlike**
- mechtichmakinge** subst. machtiging *Rek. v. Nijm.* 4, 266 [geld. 1532]
- medeaccyze** onder **medeassyze**
- medeaenhanghen** trans. 'mede-aanhangen, aanhangen (van een zegel) samen met anderen' (ed. 350) MOORS, *Oorkondentaal* 151 [wlimb. 1397]
- medeambassadeur -duer** subst. medegezant *Br. handel Eng.* 2, 328; 331 [zholl. 1525]
- medeassyze -accyze -se meyaccize** subst. accijns op meekrap *Rek. v. Nijm.* 3, 1 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 122 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 174 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 4, 199 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 4, 261 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 6, 71 [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 8, 75 [geld. 1543]
- medebezegelen -ghelen** trans. met anderen bezegelen (t.w. een officieel stuk) *Br. Middelburg* 2, 302 [wmnl. 1429] *R. v. Gorinchem* 24 [holl. c.1400 (1349)] *R. v. Gorinchem* 69 [holl. 1407]
- medebonen** trans. 'aan eene verkiezing (met boonen) deelnemen' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 1, 68 [zholl.utr. 1450]

Gild. v. Utr. 1, 73 [zholl.utr. 1455]

medecallinge subst. 'gesprek' (lat. *confabulatio* ed. 277) *Th. a K., De im. Chr.* 163 [holl. c.1440]

medelyedsamheit 3 onder **medelidesamheit**

mededelfer subst. die met een ander graafwerk verricht *Versl. O.V.R.* 7, 37 [wbrab. eind 15e e. (1417)]

mededoechsamich adj. medelijdend *Marialeg.* 1 61 [holl. 1479]

mededraghen trans. meedragen *Frensweger hs.* 207 [nomnl. c.1480]

medeerfgenote subst. medeërfgenaam GANSFORT, *De or. dom.* 175 [holl.nomnl. c.1500]

medeewicheit subst. het mede eeuwig zijn (als God) ZERBOLT, *Mnl. vert.* 90 [geld. c.1430] (van Christus gezegd) ZERBOLT, *Mnl. vert.* 106 [holl.utr. 1445]

medeformicheit 1 subst. gelijkvormigheid (aan anderen, met wie men samenleeft), eensgezindheid BRUGM., *Verspr. serm.* 14; 15 [st. 1476]

medeformigen 1.1 trans. 'gelijkvormig maken' (ed. 401 n.f) M. v. H., *Boek b. g.* 401 [? 2e h. 15e e.] 2.1 refl. zich gelijkvormig maken M. v. H., *Boek b. g.* 443 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

medegaen 1 trans. aangaan, raken (n.b. de twijfel in het MNW i.v., Aanm. moet vervallen) *Syoens kroniek* 217 [zovl. c.1540]

medegelavere subst. die met een ander samen borg is *Rek. v. Nijm.* 3, 73 [geld. 1522]

medegeselschap subst. metgezel *Br. handel Eng.* 1, 1142 [zholl. 1478] *Br. handel Eng.* 2, 139 [brab. 1507]

medegetuge subst. medegetuige *Br. Middelburg* 3, 251 [brab. 1514]

medegeven 1 -gheven 1.1 trans. mededelen (lat. *communicare* ed. 257) *Soliloquium-vert.* 245 [wmnl.omnl. c.1430] 2.1 subst. 'toestemming' (Hwb, bet. 3) *R. v. Zierikzee* 232 [wmnl. 1485]

medeghebaren trans. medebaren G. APPELMANS, *Glose* 88 [brab.limb. c.1350]

medeghildebrouder subst. gildeggenoot *Br. Middelburg* 3, 182 [wmnl. 1497]

medegod subst. medegod (lat. *condeus*) GANSFORT, *De or. dom.* 129 [holl.nomnl. c.1500]

medekallinge subst. gesprek, onderhoud (lat. *confabulatio*) M. v. H., *Boek b. g.* 305 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

medekensscoel subst. meisjesschool *R. v. Gorinchem* 331 [holl. 1482-1501]

medekerckmeyster subst. die met een ander kerkmeester is *Gild. v. Utr.* 2, 435 [zholl.utr. 1447]

medeleveren subst. met een ander of anderen leveren *K. v. Hulst* 142 [vl. eind 16e e. (1507)]

medelide adj. medelevend, deelnemend BRUGM., *Verspr. serm.* 51 [st. 1476]

medelidesamheit* 3 **medelyed-** subst. 'barmhartigheid' *Frensweger hs.* 217 [nomnl. c.1480]

medelydsamicheit subst. deernis, erbarmen *Boeck v. d. voirs. g.* 111 [nholl. c.1470]

medemachtich adj. bewust (lat. *consciens* ed. 257) *Soliloquium-vert.* 182 [wmnl.omnl. c.1430]

medemaet subst. vakgenoot, collega *Br. Middelburg* 3, 262 [wmnl. 1517]

medeman 1 subst. naam van een munt *Kl. ten Briele* 62 [vl. 1346]

meden trans. 'roodverven' (Hwb) *R. v. Amst.* 549(2x) [holl. 1481-'96]

medencruit subst. 'Sint Janskruid' *Synon. mnl. plantenn.* 297 [? 2e h. 15e e.]

medeneringhe*

medeneringhe* 2 **meedeneringe mee-** subst. het bereiden van mede of meekrap *R. v. Reimersw.* 69; 70; 72 [vl.brab. 1480]

medepandscap subst. toestand van als bijpand gegeven te zijn *R. v. Breda* 46 [nbrab. 16e e. <1448>]

medepant* 3 **-pand** subst. 'bijpand, toepand' (vgl. Stallaert s.v. **onderpant**) *R. v. Breda* 47 [nbrab. 16e e. <1448>]

medeplecker 7 z. **medepleger** SUSO, *Horologium* 203 [holl.brab. c.1350]

mederaet *mederrade* 1. *mederade Frensweger hs.* 1 subst. advies *Frensweger hs.* 215 [nomnl. c.1480] 2 ambtgenoot in een bestuurscollege *Gild. v. Utr.* 2, 108 [zholl.utr. 1421]

medereligieuse subst. medereligieuze, medenon *Befroi* 3, 54 [wvl. na 1542]

mederraet 6 onder **mederaet** *Frensweger hs.*

medezake subst. bijkomende reden G. GROOTE, *De simonia* 10 [ov. c.1450]

medesam* 3 **meedsaem** adj. 'vriendelijk, voorkomend' *Sermonen* 293 [brab. na 1540]

medesamheit* 1 **metsamheit** subst. vriendelijkheid *Leven van Lutgart* 13 [wlimb. c.1300]

medesprekinge -ghe subst. samenspraak (vgl. **medesprake**) *Frensweger hs.* 219 [nomnl. c.1480] W. v. S. Th., *Epistel* 76 [ov. c.1470]

medestroems adv. 'in de richting van den stroom' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 86 [omnl. 1e h. 16e e.]

medesubstanciael adj. van hetzelfde wezen GANSFORT, *De or. dom.* 135 [holl.nomnl. c.1500]

medetabbartdrager subst. gildeggenoot die een tabbaard draagt *Br. Middelburg* 3, 363 [wmnl. 1533]

medetaeffelgenoot subst. disgenoot *Stichtige punten* 181 [geld.ov. c.1475]

medetaveerne subst. medekroeg (n.b. mede = honingwijn) *Jan v. L.-fragm.* 265 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]

medethollenere subst. die met een ander tolgaarder is *Br. handel Eng.* 1, 1123 [brab. 1476]

medetwister 2 subst. 'hij die in een twist betrokken is' (Hwb) *Bouc v. Audienc.* 424 [wmnl.vl. 1370-'78]

medevoocht subst. 'die samen met een ander voogd is' (WNT) *Br. Middelburg* 1, 68 [wmnl. 1515]

medewerkelijc adv. medewerkende TAULER-hss. 276 [brab.omnl. c.1430]

medewerscappinge subst. disgenootschap (lat. *convivatio*) MAUBURNUS, *Scala* 165 [geld.ov. 1558]

medeweselic adj. gelijk van wezen W. v. S. Th., *Epistel* 115 [ov. c.1470]

medewetich* 3 **meedwetigh** adj. 'bewust' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 53 [nholl. 1469]

medewonynghe subst. het samenwonen W. v. S. Th., *Epistel* 70 [ov. c.1470]

medijkenshering onder **maetgensharinck**

meditacie subst. godsdienstige overdenking BRUGM., *Verspr. serm.* 85 [st. 1476]

meeckenshering onder **maetgensharinck**

meedecrappe meeden- meedts- subst. meekrap *Br. handel Eng.* 2, 105 [zholl. 1500] *Br. handel Eng.* 2, 225 [brab. 1516] *Versl. O.V.R.* 7, 142 [wmnl. c.1600 <1548>]

meedeofsteek subst. schil van de meekrapwortel, slecht soort meekrap (vgl. De Nie, 134) *R. v. Reimersw.* 73 [vl.brab. 1480]

meedevlot mede meeldevlot 1. **meedevlot** *Draperie Haag* subst. (rood) verfbad van meekrap getrokken vgl. De Nie, 133-136 en z. WNT s.v. **vlot** (V)) *Draperie Haag* 346

[zholl. c.1655 <c.1515>] *R. v. Gouda* 642 [zholl. 1505 <1450>]

meedsaem 3 onder **medesam**

meedtschrappe onder **meedecrappe**

meedwetigh 3 onder **medewetich**

meeghdekensharinck onder **maetgensharinck**

meelasijnse subst. 'accijns op meel' (Hwb) *Rek. v. Rotterdam* 85 [zholl. 1430] z. onder **meelexcijs**

meelchwech subst. 'melkweg, weg naar een weide, om te gaan melken' (ed. 350) *MOORS, Oorkondentaal* 116 [wlimb. 1382]

meeldevlot 6 onder **meedevlot** *Draperie Haag*

meelexcijs subst. 'accijns op meel' (Hwb) *R. v. Gouda* 166 [zholl. 1488-'95] z. onder **meelasijnse**

meenede adj. meinedig (vgl. mnd. *menede*) *Sidrac* 246 [wvl. m. 15e e.]

meeneringe 2 onder **medeneringhe**

meennen 7 'per wagen vervoeren' (z. **mennen**) *Gesch. Antwerpen* 2, 616 [brab. 1401]

meenscap* 1 **meyn-** subst. overeenstemming, onderling verband *W. v. S. Th., Epistel* 17 [ov. c.1470]

meentebier subst. het geloste voor een bepaalde gemeente of stad bestemde bier *K. v. Brielle*² 343 [zholl. 1548]

meentemanscap subst. het ambt van meenteman *Gild. v. Utr.* 1, 104 [zholl.utr. 1491]

meentenar subst. burger, ingezetene *Bouc v. Audienc.* 579; 601 [wmnl.vl. 1370-'78]

meer 1 **1.1** adv. eerder, liever, beter *Frensweger hs.* 98 [nomnl. c.1480] **2.1 - ende meer**, 'al meer' (Hwb, sub bet. II, 1) *MANDE, Bijl.* 8 [brab. 15e e.]

meerrendeel 7 z. **meerdeel** *R. v. Amst.* 620(2x) [holl. c.1412]

meers maers also - ... *als*, zo goed ... als *Saksenspiegel* 2, 140; 205 [nholl.omnl. 1451]

meersel subst. 'vermeerdering' (ed. 350) *MOORS, Oorkondentaal* 178 [wlimb. 1391]

meescant meskant subst. de zijde van het hout waar zich het kernhout bevindt (vgl. **spintcant**) *R. v. Schiedam* 230; 248 [zholl. 1434]

meesterie* 1 **meijs-** - *doen*, zich aan geneeskundige of heelkundige behandeling onderwerpen, dokteren *Mirakelboeck* 2; 8 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]

meesterinne* 1 **meysterynne** subst. heelmeesteres, vrouwelijke arts *Marialeg.* 2 119 [nomnl. 1400-'50]

meesterkint meesters- subst. kind van een gildemeester *Br. Middelburg* 3, 65; 72(2x) [wmnl. 1430] *Br. Middelburg* 3, 141(2x) [wmnl. 1477] *Br. Middelburg* 3, 528 [wmnl. 1545]

meesterknecht subst. meesterknecht *R. v. Amst.* 98 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 592 [holl. voor 1533] *R. v. Gouda* 642 [zholl. 1505 <1450>]

meesterscipper subst. scheepskapitein *Br. handel Frankrijk* 1, 322 [zholl. 1523]

meesterskint onder **meesterkint**

meesterswerck subst. werk van een (gilde)meester *R. v. Amst.* 345 [holl. 1494-1512] *Br. Middelburg* 3, 252 [wmnl. 1515]

meestervolre subst. vollersbaas *Draperie Haag* 320; 321; 322 [zholl. c.1555 <1452>] *Draperie Haag* 325; 326 [zholl. c.1555 <1476>]

meesterwever subst. weversbaas *Draperie Haag* 291(2x) [zholl. c.1550 <1473>]

meestreeren trans. 'de graad van meester verlenen' (ed. 260) *Doct. des tijts* 214 [holl. 1486]

- meetgen** subst. vrouwtje (z. De Bo s.v. **meetje**, *oud* -, 'oud wijveken, grootje'; (MNW s.v. **mette** (I)) *Rek. v. Nijm.* 8, 144(4x) [geld. 1543]
- meethuyskin** subst. gebouwtje waarin geijkt wordt *R. v. Gouda* 184 [zholl. 1488-'95]
- meetlient** subst. meetsnoer *Rek. v. Nijm.* 5, 116 [geld. 1534]
- meetschoppe** subst. geijkte maatschap *Rek. v. Nijm.* 3, 169 [geld. 1523]
- meetstrige** subst. meetster (ook belast met het taxeren van koopwaren) *Br. handel Eng.* 1, 1181 [zholl. 1481]
- meghedebloome** subst. 'kamille' *Synon. mnl. plantenn.* 278 [nsaks. eind 14e e.]
- meyaccize** onder **medeassyze**
- meyenvoer** subst. ? *Br. Middelburg* 3, 289 [wmnl. 1519]
- meyerielandt** subst. land behorende tot een meierij *Syoens kroniek* 224 [zovl. c.1540]
- meyerigghe** subst. vrouwelijke 'meyer' (in een of andere bet. van dit woord) *Leugemeete* 34 [vl. 1466]
- meymerct** subst. markt in de maand mei gehouden, voorjaarsmarkt *Rek. v. Nijm.* 3, 279 [geld. 1527]
- meysele** subst. steel aan de prop waarmee men geschut laadt (vgl. du. *Meissel*) *Dagb. v. Gent* 2 302 [wmnl.vl. 1467-'90]
- meysseleven** subst. meisjesleven *Mnl. geest. proza* 195 [brab. 1388]
- meijsterie** 1 onder **meesterie**
- meysterynne** 1 onder **meesterinne**
- meisbotre** subst. meiboter *Mnl. gen. recepten* 107 [vl. 1e h. 15e e.]
- mekanicque** subst. handwerksman (cf. ofr. *mécanique*) *Br. Middelburg* 2, 19 [brab. 1524]
- melancoliechtich** adj. zwartgallig *Sp. d. Volc.* 99 [limb. 1466]
- melccamer** subst. 'melkkelder, plaats waar melk bewaard of boter gemaakt wordt' (Hwb) *Spiegel der sonden* 2, 155 [geld. 1434-'36]
- melckharinck** subst. homharing (vgl. WNT s.v. **melk** (III)) *Br. Middelburg* 3, 573 [wmnl. 1e h. 16e e.]
- melckhuy** 6 subst. ? *R. v. Amst.* 358 [holl. 1494-1512]
- melckvael** melkbleek *Janus* 14 364a [nomnl.vl. eind 15e e.]
- melcmarct** **melck-** **melckmerct** subst. melkmarkt *Gild. v. Utr.* 2, 259 [zholl.utr. 1436] *R. v. Amst.* 358; 377 [holl. 1494-1512]
- melcmuyl** subst. melkmuil (vgl. WNT IX, 504) *Doct. des tijts* 120 [holl. 1486]
- melker** subst. (koeien)melker *Frensweger hs.* 162; 167 [nomnl. c.1480]
- melkkar** subst. kar, wagen waarin melk wordt vervoerd *R. v. Gorinchem* 281 [holl. 1502-'16]
- melloet** **mel(lil)ote** subst. soort klaver, ook geheten *coninxcrone* en *steenclaver* (ed. 321, lat. *melilotus officinalis*; n.b. Daems i.v. verwijst naar **melloet** dat hij echter niet heeft behandeld) *Boec van medicinen* 137; 166(2x) [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- melodieusheyt -dijusheit** *melodijsheit* l. *melodijusheit* subst. 'heerlijkheid, vreugde' (Rh. Gl.) *Marg. v. Lymborch* 97a [brab. 1516] *Marg. v. Lymborch* 3a [brab. 1516]
- melodijsheit** 6 onder **melodieusheyt** *Marg. v. Lymborch*
- melote** onder **melloet**
- melote** subst. schapevel (vgl. lat. *melota*) *Biënb.*² 393 [holl.utr. 1458]

- memme** 7 z. **momme** *R. v. Amst.* 452 [holl. 1494-1512]
- memorelic** 6 onder **memorielike** *JAN v. L., Vijf man.*
- memoriael** 1 1 subst. aandenken *Leven van Lutgart* 191 [wlimb. c.1300] 2 aantekenboek van een koopman (vgl. WNT s.v. **memoriaal**, bet. 2; in het MNW zonder citaat) *Br. handel Eng.* 1, 1230 [brab. 1485]
- memorieboec -bo(u)ck** 1 subst. aantekenboek, notitieboek *Mnl. fragm.* 1, 654 [vl. 2e h. 15e e.] *Br. handel Eng.* 2, 358 [zholl. 1527] 2 boek waarin de te herdenken overledenen zijn opgetekend *Arch. aartsb. Utr.* 3, 6 [holl.st. 1501]
- memorielike*** 1 **-rilic** *memorelike* l. *memorilike* (Varianten p. 14) adj. 'van het gemoed óf herinnerend' (ed. 226) *JAN v. L., Vijf man.* 123 [brab.nomnl. c.1425]
- mencsel** 1 onder **mengsel**
- mene*** 1 **meene** subst. verstand (vgl. **mene** (I)); *uuijt zijnre meenen zijn*, zijn verstand kwijt zijn, krankzinnig zijn *Mirakelboeck* 16 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]
- meneneys** onder **manisse**
- menenisse** onder **manisse**
- menewarf** 7 z. **menichwerf** *Cout. v. Brugge* 1, 245 [vl. begin 14e e. <1281>]
- mengdersam** adj. 'gemeenzaam, gezellig' (Hwb s.v. **mengsam**) *Blome d. Doochd.* 46 [holl. c.1485]
- menge** subst. gemeenschap, omgang *R. v. Amst.* 164 [holl. 1452-'94]
- menginge*** 1 **mengonghe** subst. verstoring *Rek. v. Nijm.* 8, 79 [geld. 1543]
- mengsel*** 1 **mencsel** subst. 'verf, kleur' (Hwb) *Spiegel der sonden* 2, 197 [geld. 1434-'36]
- menichfoudinge** subst. 'vermeerdering' (ed. 81) BARTH. ENGELSMAN 158 [holl. 1485]
- menichvoudich*** 1 **mennichvoldich** adj. 'veranderlijk, aardsch, tegenover het eeuwige' (van zaken; ed. 205 n.a) *Stichtige punten* 205 [geld.ov. c.1475]
- menichvoudigen*** 1 **mennichvoldigen** trans. viëren, vereren W. v. S. Th., *Epistel* 27 [ov. c.1470]
- menichwairften** adv. menigwerf *K. v. Hulst* 139 [vl. eind 16e e. <1505>]
- meninghe** 6 wsch. verlezing van of corrupt voor *menighe*, menigte, groot aantal *Syoens kroniek* 433 [zovl. c.1540]
- menisse** onder **manisse**
- menistruer** 7 z. **menestrele** *Dagb. v. Gent* 2, 205 [wmnl.vl. 1467-'90]
- mennichvoldigen** 1 onder **menichvoudigen**
- menpeert** subst. trekpaard *Exordium magnum* 2 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- menscelijc*** 1 **menschlic** adj. als mens (- geboren werden) *Iechemas-fragm.* 8 [vl.brab. c.1350]
- menschenbehulp** subst. mensenhulp *Sermonen* 79 [brab. na 1540]
- menschenbloet** subst. mensenbloed *JACOB v. M., Stroph.* 30 [ovl. c.1380-1425]
- menschenhart** subst. mensenhart *Ndl. geistl. lieder* 222 [wov. 2e h. 15e e.]
- menschenlijf** subst. mensenleven (vgl. *R. v. Gorinchem* 26 r. 13) *R. v. Gorinchem* 87 [holl. 1412] *Versl. O.V.R.* 5, 191 [holl. 1569 <1382>]
- menschetonghen** subst. 'salie' (lat. *lingua humana*) *Synon. mnl. plantenn.* 296 [vl. 1483]
- menschich** adj. 'menschelijk' (ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 289 [nholl. 1480]

menschlic

menschlic onder **menscelijc**

mensknape subst. stedelijke gerechtsdienaar *Versl. O.V.R.* 3, 351 [ogeld. 1558 <15e e.>] vgl. onder **gemeyntsknape**

mentenpulver subst. poeder van munt (vgl. ed. 285-286) *Boec van medicinen* 137 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

mentensap subst. sap van munt (vgl. ed. 285-286) *Boec van medicinen* 137(3x); 194 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

mentioneren -onneren mencion(n)eren 1.1 trans. zeggen, verklaren (van een artikel, voorschrift) *Br. Middelburg* 3, 574(2x); 575 [wmnl. 1e h. 16e e.] 1.2 noemen, vermelden (vgl. Rh. Gl.) *R. v. Haarl.* 275 [zholl. 1e h. 16e e. <1545>] *K. v. Hulst* 94(2x) [vl. eind 16e e. <1546>] *Br. Middelburg* 3, 321 [wmnl. 1523] *Br. Middelburg* 1, 622 [wmnl. 1531] 2.1 intr. 'melding maken' (Rh. Gl.) *Syoens kroniek* 206 [zovl. c.1540] *Br. handel Frankrijk* 1, 412 [zholl. 1549]

mentte 7 z. **meente** *Troyen hs.* 3, 260 [geld.vl. 1e h. 15e e.]

meraes 7 z. **maras** *Marialeg.* 1 156 [holl. 1479]

mercier subst. koopman *Br. handel Eng.* 2, 214 [brab. 1514]

merckelijcheit subst. 'opmerkzaamheid, aandacht' (Hwb) *Blome d. Doochd.* 123(2x) [holl. c.1485]

merckich adj. 'opmerkzaam' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 552 [nholl. 1480]

merckmeyster subst. 'de stedelijke ambtenaar die het gebakken brood waarmerkt' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 59; 60 [zholl.utr. 1492]

mercktbenck subst. bank (toonbank) op de markt *Rek. v. Nijm.* 8, 30 [geld. 1542]

mercktengeleyde subst. vrijgeleide tijdens (vrije) markten *R. v. Gorinchem* 29 [holl. 1577 <1382>]

mercsam adj. opmerkzaam, oplettend *Frensweger hs.* 247 [nomnl. c.1480]

mercuriael subst. 'bingelkruid' (ed. 287) *Boec van medicinen* 134(2x); 177; 178(2x) [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

mercuriaelensap subst. sap van bingelkruid (vgl. ed. 286) *Boec van medicinen* 134 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

merdijck subst. dijk langs een binnenwater van enige omvang (niet: 'zeedijk' Hwb) *Boeck erffrenten* 278 [nbrab. 1526 <1469>] *Boeck erffrenten* 98(3x) [nbrab. 1526]

merellen 7 z. **marellen** *Versl. O.V.R.* 4, 411 [zholl. 17e e. <1448>]

mereprocessie subst. boeteprocessie op de Kruisdagen J. CELE, *Sermoenen* 45; 46 [holl.utr. c.1410]

merge 7 z. **merie** *Spiegel der sonden* 2, 130 [geld. 1434-'36]

mergel 1 subst. mergel(klei) als mest gebruikt *Register St. Truiden* 275 [wlimb. 1258]

mergelsteen subst. 'lichtgele, zachte steensoort ... die voornamelijk uit koolzure kalk bestaat' (WNT s.v. **mergel**, bet. 1) *Rek. v. Nijm.* 3, 82(4x); 83(nx); 101(2x); 115(2x) [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 126(2x) [geld. 1523]

mergelsteenvracht subst. vracht mergelsteen *Rek. v. Nijm.* 8, 119 [geld. 1543]

mergen 1 onder **morgen**

merghennacht adv. morgennacht *Marialeg.* 2 171 [brab. 16e e.]

mergherbe subst. 'watergerwe?' (Braekman 1965, 98) *Mnl. gen. recepten* 94 [vl. 1e h. 15e e.]

merich subst. 'mierikswortel' *Synon. mnl. plantenn.* 290 [? 2e h. 15e e.]

meridien subst. middagrust *TAULER-hss.* 330a [ri-

puar. c.1340] TAULER-*hss.* 330b [olimb. 1442]

merke onder **marcke**

merkelijk* 1 -lic adj. opmerkelijk, belangrijk (van personen) *Frensweger hs.* 4; 53 [nomnl. c.1480]

merkensaet mercken- subst. selderiezaad (vgl. ed. 271 i.v. eppe) *Boec van medicinen* 118; 183; 199 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

merkijs onder **markijs**

merkinge* 1 -ghe subst. opmerkzaamheid, oplettendheid *Mnl. geest. proza* 282 [obrab. 1e h. 15e e.]

merscauchie onder **marscauschie**

merscorf subst. mand met koopwaren (z. merse, bet. 2) *Br. handel Eng.* 1, 1036 [brab. 1471]

mert 7 z. **marct** *Jhesus collacien* 243 [brab. 15e e.]

merthuus subst. raadhuis *R. v. Gorinchem* 215 [holl. 1502-'16]

meruwen* 1 **meruen** intr. dun worden *Janus* 14 355a [nomnl.vl. eind 15e e.]

mes- zie ook onder **mis-**

mes 1 subst. mesthoop *R. v. Tiel* 60(2e pl.) [geld. 1476]

mesboem subst. boom waaraan een 'mese' (draagmand) gedragen wordt (ed. 3, 169 n.) *Rek. v. Nijm.* 3, 169 [geld. 1523]

mesboem 2 onder **metsboom**

mescade 2 onder **messade**

mesch 7 'jaarmarkt' (z. misse) *R. v. Reimersw.* 3; 5 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1482>]

mesecouwe* 1 **mezekouwe** subst. 'kleine over- of uitbouw bij een muur, toren, rondeel of bolwerk' (*TNTL* 21 (1902), 144-145; zie het citaat van 1510 in het MNW) *Mnl. woordkunde* 144 [geld. 1510] *R. v. Tiel* 94(2x) [geld. 1495]

meshanden trans. nadeel, schade berokkenen *Marg. v. Lymborch* 22a [brab. 1516]

meshuus(e) onder **mesus**

meskant onder **meescant**

meskemmen trans. slecht kammen (m.b.t. wol) *K. v. Hulst* 73 [vl. 1399]

meskisen intr. 'een slechte keus doen, een verkeerden weg volgen' (ed. 95 n.1) *Leven van Lutgart* 95 [wlimb. c.1300]

meslaen *meslach* impf., ? *Syoens kroniek* 194 [zovl. c.1540]

mesleedinghe subst. misleiding *Ann. em.* 30, 11 [wvl. 1472]

mesnoepen trans. slecht noppen (m.b.t. laken) *K. v. Hulst* 73 [vl. 1399]

mespunt subst. het scherp van een mes *Zedenmisdriven* 386 [nholl. 1527]

messade* 2 **mescade** subst. 'mest' (Stallaert s.v. **messade**) *Versl. O.V.R.* 6, 182 [brab. c.1572 <1525>]

messesteecker subst. 'messteker, vechtersbaas' (Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 393 [zholl.utr. 1511]

mestekenbroet 6 onder **mestelenbroet** *Br. Middelburg*

mestelenbroet *mesteken broet* l. *mestelenbroet* subst. masteluinbrood (vgl. **masteluun**) *Br. Middelburg* 1, 144 [wmnl. 2e h. 15e e.]

mestinghe subst. het vetmesten *Bronnen Rijnsburg* 897 [zholl. 1483]

mesus meshuus(e) subst. misbruik *K. v. Hulst* 94 [vl. eind 16e e. <1546>] *K. v. Hulst* 144(2x) [vl. eind 16e e. <1507>]

meswant subst. stof waarvan misgewaden worden vervaardigd *Exordium magnum* 28 [nomnl. 1e h. 15e e.]

- mesweven** trans. slecht weven *K. v. Hulst* 73 [vl. 1399]
- metelievebloeme** subst. de bloem van het madeliefje *Mnl. gen. recepten* 131 [wvl. 1305]
- meteroede*** 3 **mitrode** subst. 'meetstok' *Drentsche rechtsbr.* 164 [nomnl. c.1475 <1428>]
- metevleys** subst. vlees dat als betaling, als loon, gegeven wordt (vgl. MNW s.v. **metevisch** en WNT s.v. **miede** (I)) *R. v. Zierikzee* 128 [wmnl. 1463]
- methaec** subst. meethaak *Tocht v. J. v. Blois* 131 [zholl. 1361-'62]
- methamer** subst. meethamer *Tocht v. J. v. Blois* 131 [zholl. 1361-'62]
- metinge** 1 subst. 'het meten, van tovenaars en wiche-laars' (Hwb, bet. 2) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 361(2x) [wmnl.vl. c.1440]
- metsamheit** 1 onder **medesamheit**
- metsboom*** 2 **metzboem** **mes-** subst. stam, paal die bij het bouwen gebruikt wordt *Rek. v. Hattem* 122; 123 [geld. 1462] *Rek. v. Nijm.* 3, 169 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 7, 138 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 62 [geld. 1542]
- metzelairsgilde** subst. metselaarsgilde *R. v. Amst.* 344 [holl. 1494-1512]
- micken*** 1 **mikken** *hem -*, 'zich neervlijen' (ed. 140 n.1) *Leven van Lutgart* 140 [wlimb. c.1300]
- middachclocke** subst. klok waarmee de middag (12 uur) wordt aangekondigd *Rek. van Heusden* 126 [nbrab. 1457]
- middachmael*** 1 **mijddach-** subst. tweede gedeelte van een marktdag (gehouden na de middag) *R. v. Amst.* 88 [holl. 1452-'94]
- middageslaep** subst. middagslaap, middagrust *Biēnb.* 2 340 [holl.utr. 1458]
- middel*** 1 **myddel** *int - spreken*, bemiddelen *Stichtige punten* 202 [geld.ov. c.1475]
- middelbaer** 1 **1.1** adj. middelmatig *Stichtige punten* 166 [geld.ov. c.1475] **2.1** adv. middelmatig *M. v. H., Boek b. g.* 345 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- middelboem** subst. boom van middelmatige grootte *Syoens kroniek* 212 [zovl. c.1540]
- middelbroot** subst. 'brood van 'middelmeel' (wsch. grof gebuild) gebakken' (WNT s.v. **middel** (I), Samenst.) *K. v. Brielle* 273; 275 [zholl. 1530] *Br. Middelburg* 1, 116; 117(nx) [wmnl. 1458]
- middeldoem*** 3 **-dom** subst. 'het midden' *Aardse paradijs* 106 [holl. 2e h. 15e e.]
- middeldroeme** subst. 'middelsoort' (ed. 350; of lees *middeldoeme* 'middelmaat'?) *MOORS, Oorkondentaal* 306 [wlimb. 1396]
- middelevene** subst. zwarte haver van middelmatige kwaliteit *Syoens kroniek* 213(2x) [zovl. c.1540]
- middelyser** subst. spie of wig waarmee de hamerkop op de steel wordt vastgezet *Br. Middelburg* 3, 543 [wmnl. 1546]
- middelysergat** subst. gat waarin een spie of wig wordt gestoken om de hamerkop op de steel vast te zetten *Br. Middelburg* 3, 543 [wmnl. 1546]
- middelmate** adj. middelmatig *M. v. H., Boek b. g.* 271 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- middelpunt** subst. middelpunt *GANSFORT, De or. dom.* 85 [holl.nomnl. c.1500]
- middelstrate** subst. 'het middelste van de straat, de groote steenen' (WNT s.v. **middel** (I), Samenst.) *Gild. v. Utr.* 2, 88 [zholl.utr. 1359]
- middelwal** subst. middelste wal *Cam.-rek. Deventer* 5, 247 [geld.ov. 1380]

- middes** 1 prep. 'door (middel van)' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 481(2x) [nholl. 1480]
- middewaert*** 1 -wert in de - bringhen, in het midden brengen *Mnl. geest. proza* 262 [brab. 1386]
- mide** 1 subst. 'schroom, het zich bedenken' (Hwb, bet. 1); *sonder* -, zonder dralen, zonder zich te bedenken *Leven van Lutgart* 54; 62; 68; 96; 109; 110 [wlimb. c.1300]
- midwinterbier** subst. kerstbier *Bronnen Rijsburg* 778 [zholl. 1397]
- mierachtich*** 3 mir- adj. gemengd (syn. met *gheminget*) *Leringe v. orinen* 80 [vl. 1351]
- mijddachmael** 1 onder **middachmael**
- myddagesduvel** subst. duivel die 's middags kwelt (naar Jer. 15:8 'vastatorem meridie' ed. 178 n.c) *Stichtige punten* 178 [geld.ov. c.1475]
- myddel** 1 onder **middel**
- myddelswighen** subst. stilte van de nacht BRUGM., *Onuitg. serm.* 14 [zolim. 1523]
- myddelwant** subst. tussenmuur *Rek. v. Nijm.* 7, 154 [geld. 1541]
- mijetiende mijtiende** subst. 'meitiende' (z. MNW VIII, 323) *Rek. van Holland* 1, 223 [holl. 1334] *Rek. van Holland* 2, 35 [holl. 1343] *Rek. van Holland* 2, 137 [holl. 1344]
- myldehertich** 1 adj. zachtmoedig *Hss. Ruusbr.* 111 [nomnl. c.1450] 2 liefderijk BRUGM., *Verspr. serm.* 89 [geld. 2e h. 15e e.]
- myljon miljoen** num. miljoen *Marg. v. Lymborch* 71a(2x); 113a [brab. 1516]
- mijlsteen** subst. mijlpaal *Ann. em.* 38, 87 [vl. 1490]
- mijn** 1 min 1.1 subst. afslag (van vis) *Br. Middelburg* 1, 41; 44 [wmnl. 1456] *Br. Middelburg* 1, 175 [wmnl. 1536] 2.1 - loven, bij afslag verkopen *R. v. Gorinchem* 256; 257; 258(2x) [holl. 1390-1407] *R. v. Gorinchem* 274 [holl. 1482-1501] 2.2 *voiren - of na - spelen, voir minen of na minen spelen*, een soort gokspel spelen (vgl. Stallaert s.v. *mijn*, bet. 2) *Br. Middelburg* 1, 122 [wmnl. 1469] *Br. Middelburg* 1, 121 [wmnl. 1460]
- mijnen** trans. zich toeëigenen *Doct. des tijts* 109 [holl. 1486]
- mynnewerc** 1 onder **minnenwerc**
- mijnpenninck** subst. strijkgeld (z. *mijngelt*) *Gild. v. Utr.* 2, 171 [zholl.utr. 1485]
- mijnsheyt** subst. 'mijn aard' (ed. 203) JAN VAN LEEUWEN 6 [brab. 2e h. 15e e.]
- myrtilbloeme** subst. 'gagel' *Synon. mnl. plantenn.* 272 [vl. 1483]
- mys-** zie ook onder **mis-**
- mysdediger myssde-** subst. misdadiger *Rek. v. Nijm.* 6, 148(2x); 150; 171; 226 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 8, 123 [geld. 1543]
- myshapenick** 1 onder **mishopelijke**
- mysschaet** 7 z. *muscaet* BRUGM., *Verspr. serm.* 21 [st. 1476]
- mytegelt** subst. klein gedeelte van de heffing op de verkoop van vreemde bieren of wijnen (vgl. ed. 2, 61 en 3, 521 n.2) *Br. Middelburg* 3, 579; 580; 581 [wmnl. 1e h. 16e e.] *Br. Middelburg* 2, 81; 3, 523 [wmnl. 1545]
- mijtiende** onder **mijetiende**
- milewachter** subst. ? *Bouc v. Audienc.* 17; 702 [wmnl.vl. 1370-'78]
- militeren** intr. strijden, oorlog voeren *Br. Middelburg* 3, 245 [wmnl. 1512]
- milsom** adj. liefderijk J. CELE, *Sermoenen* 63 [holl.utr. c.1410]

miltvloeyent

miltvloeyent adj. overvloedig (vgl. **miltvlotich**) MAU-BURNUS, *Scala* 173 [geld.ov. 1558]

min 1 onder **mijn**

minclijc 4 Het tweede artikel moet worden geschrapt, omdat er in het hs. *minlijc* staat (z. *Het spel vanden heiligen sacramente vander nyeuwervaert*, ingeleid en toegelicht door W.J.M.A. Asselbergs en A.P. Huysmans, Tjeenk Willink, Zwolle 1955 (ZDH 14), p. 134. Vgl. overigens ook de aantekening van Leendertz in zijn ed. op p. 555.) *Mnl. dram. poezie* 242 [wbrab. 1e h. 15e e.]

minder* 1 **minre** - *houwen*, klein hakken (m.b.t. hout) *Cam.-rek. Deventer* 4, 118 [geld.ov. 1375]

mineren 1 trans. te gronde richten (m.b.t. personen; vgl. Rh. Gl., bet. A, 1) *Br. handel Eng.* 2, 14 [brab. 1488]

minime subst. 'minuut' (ed. 311) *Mandev.*² 155; 156(3x) [holl. 1462]

ministreren minne- 1 trans. geven, verschaffen *Egidius Woorde* 32 [wmnl.brab. 1459] *Br. handel Eng.* 2, 458 [holl. 1537] *Lev. v. S. Clara* 60 [brab. begin 16e e.?] 2 'dienstbaar maken, aanwenden' (ed. 660) *Coninx summe* 396 [holl.brab. 1478]

minnengheraer subst. 'ijveraar' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 312 [nholl. 1480]

minnenhaer subst. 'venushaar, steenruit' *Herbarius in dyetsche* 455 [vl. 1484] *Synon. mnl. plantenn.* 279 [? 2e h. 15e e.]

minnenteyken onder **minneteecken**

minnenwerc* 1 **mynnewerc** subst. werk der liefde TAULER-*hss.* 260 [brab.omnl. c.1410]

minnerlijn subst. minnaar *Gruuthuse-hs.* 388; 520 [wvl. 2e h. 14e e.]

minnestreren onder **ministreren**

minneteecken minnenteyken subst. teken, bewijs van liefde *Mnl. geest. proza* 250 [brab. c.1450] *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 159 [zholl.utr. 1518]

minre 1 onder **minder**

minreprocessie subst. boeteprocessie op de feestdag van St. Marcus (25 april) J. CELE, *Sermoenen* 45 [holl.utr. c.1410]

minsten 6 l. *minster* zij die bemint (lat. *dilectrix*) M. v. H., *Boek b. g.* 325 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

minutebrief subst. ontwerp-brief *Rek. aflaath.* 69 [brab. 1456]

minutereren trans. ontwerpen (m.b.t. een officieel stuk) *Br. Middelburg* 2, 367 [wmnl. 1477] *Rek. aflaath.* 68; 69 [brab. 1456]

mirabolaen subst. mirobalaan (ed. 287) *Boec van medicinen* 202; 203 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

mirachtich 3 onder **mierachtich**

mirakelijc* 1 -lick adv. op miraculeuze wijze *Mirakel-boeck* 44 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]

misbroeckich onder **misbrukich**

misbrukenisse subst. misbruik *Br. Middelburg* 1, 412 [zholl. 1440]

misbrukich* -broeckich - *sijn*, in overtreding zijn R. v. Gouda 478 [zholl. 1473]

mischpit onder **misput**

mischscip subst. schip waarin mest wordt vervoerd *Br. Middelburg* 3, 486 [vl. c.1544]

mischworp subst. mesthoop *Br. Middelburg* 1, 143 [wmnl. 1491]

misclagen *hem* - *van*, zich beklagen over *Br. handel Eng.* 2, 335 [zholl. 1525]

misdelen* 3 **mys-** trans. bij een deling benadelen *Van*

den vos Reyn. 15 [holl.wvl. 2e h. 15e e.]

misgrypich - *vallen*, in overtreding zijn *R. v. Reimersw.* 13 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1502)]

mishopelike* 1 **myshapelick** adj. wanhopig *W. v. S. Th., Epistel* 51 [ov. c.1470]

mishopich adj. wanhopig *Marialeg.* 1 343 [holl. 1479]

misloven* 3 **mes-** trans. 'misprijzen, laken' *Leven van Lutgart* 7 [wlimb. c.1300]

mismakinge 1 subst. zelfkastijding, penitentie *Sermonen* 2; 4; 9 [brab. na 1540] 2 'verdrukking' (*Rom.* 5:3) *Sermonen* 409 [brab. na 1540]

mispelenblat subst. mispelblad *Boec van medicinen* 198 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

misput mischpit subst. 'mestput, beerput' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 3, 423 [wmnl. 1634 (1528)] *Br. Middelburg* 1, 143 [wmnl. 1491]

misraden* 1 **mys-** trans. afraden, ontraden *Kl. v. Diepēnv. hs.* 318 [geld.ov. 1534]

missedicheit subst. 'onbetamelijkheid' (Hwb) *Wfri. stadrechten* 2, 308 [holl. c.1550 (1452)]

missegewant subst. misgewaad *Br. Middelburg* 1, 339 [wmnl. 1507]

misser subst. 'landarbeider die vnl. voor het mesten zorgde' (ed. 746 n.2) *Bronnen Rijnsburg* 746 [zholl. 1383]

missewijn onder **misswijn**

missive -yve machive 1.1 subst. dienstbrief, missive (vgl. **missijfbrief**) *Br. handel Eng.* 2, 587 [brab. 1545] *Dagb. v. Gent* 1 172 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 54; 55(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. Middelburg* 2, 406 [wmnl. 1498] *Br. Middelburg* 2, 415 [wmnl. 1502] *Br. Middelburg* 2, 423 [wmnl. 1506] *Dagb. v. Gent* 2, 191 [wmnl.vl. 1467-'90] 2.1 *brief van -, dienstbrief* *Br. Middelburg* 2, 416 [wmnl. 1502]

misswijn misse- subst. miswijn *Bronnen Rijnsburg* 890 [zholl. 1482] *R. v. Gouda* 516 [zholl. 1520]

misteriael adj. 'geheimnisvol' (ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 46 [nholl. 1480]

misthake subst. grote vork waarmee mest wordt verspreid *Blome d. Doochd.* 7 [holl. c.1485]

mistroost* 1 **-troest** - c. gen., subst. het opgeven van de hoop (op) *Frensweger hs.* 201 [nomnl. c.1480]

mistroostelike 3 **mystrostelic** 1.1 adj. 'roekeloos' (ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 418 [nholl. 1469] 2.1 adv. 'wanhopig' (lat. *desperate* ed. 258) *Soliloquium-vert.* 201 [wmnl.omnl. c.1430]

mistrouwen* 1 **mes- -truwen** 1.1 *hem -*, 'wanhopen' (ed. n.1) *Beverley* 18 [vl.brab. c.1508-'13] 2.1 subst. wanhoop, vertwijfeling (lat. *desperatio* ed. 258) *Soliloquium-vert.* 223 [wmnl.omnl. c.1430]

misval* 1 **mes-** subst. 'mishagen' (ed.) G. APPELMANS, *Glose* 105(2x) [obrab.limb. c.1350]

mitigeren trans. verzachten *Br. handel Frānkrijk* 1, 405 [zholl. 1547]

mitrode 3 onder **meteroede**

mocke subst. stukje, brokje (vgl. ed. 260) *Doct. des tijts* 179; 187 [holl. 1486]

moden 3 onder **moeden**

moderatie -cie -cye moederacie -tie 1 subst. wijziging *R. v. Reimersw.* 57 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1491)] *R. v. Tiel* 116 [geld. 1525] *Br. Middelburg* 1, 67; 69; 70 [wmnl. 1515] *Br. Middelburg* 2, 20 [brab. 1524] *Br. Middelburg* 3, 530 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 1, 105 [wmnl. 16e e. (15e e.)] *R. v. Amst.* 474; 507 [holl. 1494-1512] 2 verzachting (van een vonnis; vgl. **modereren**) *Br. Middel-*

burg 1, 622 [wmnl. 1531] 3 regeling, bepaling (vgl. Stallaert s.v. **modereren**) *R. v. Gorinchem* 126 [holl. 1443] *Br. handel Frankrijk* 1, 207 [zholl. 1490] 4 'goeddenken, goedvinden' (Stallaert) *R. v. Amst.* 314 [holl. 1494-1512] **modereren** 1 trans. goedkeuren *Br. Middelburg* 3, 94 [wmnl. 1449]

moderlec 1 onder **moederlike**

moderlike 1 onder **moederlike**

moderschoet subst. moederschoot *Kl. v. Diepenv. hs.* 300; 301; 334 [geld.ov. 1534]

modificatie -cie -difficacie subst. verandering, wijziging *Br. Middelburg* 3, 309 [vl. 1522] *Br. Middelburg* 2, 20 [brab. 1524] *R. v. Reimersw.* 14; 36 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1502>]

moedelike 1 -lick 1 adv. 'gemoedelijk, hartelijk' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 280 [nholl. 1469] 2 toornig *Frensweger hs.* 196 [nomnl. c.1480]

moeden* 3 **moden** trans. 'aanmoedigen' (z. **moeden** (III)) *Floris ende Blancefl.* 127 [wmnl. m. 14e e.]

moederader subst. 'naam van een slagader bij vrouwen' (Hwb) *R. v. Amst.* 325 [holl. 1494-1512]

moederlijk* 1 **moderlec** - *gued*, (erf)deel van moederszijde (vgl. **moederlijk**) *Kamper schepenacten* 305 [ov. 1345]

moederlike* 1 **moder-** - *naeck*t, modernnaakt *Marg. v. Lymborch* 110a [brab. 1516]

moeyēharinck subst. bedorven haring *R. v. Breda* 82 [nabr. 1e h. 16e e. <1510>]

moeyinge* 3 **moynghe** subst. 'het plagen', het kwellen (lat. *vexatio* ed. 258) *Soliloquium*-vert. 179 [wmnl.omnl. c.1430]

moeyte 1 subst. gelegenheid (vgl. **moete**, bet. 2) *Ann. em.* 14, 344 [vl. 1488]

moelte 7 'mout' (z. **mout**) *Kamper schepenacten* 204 [ov. 1332]

moer* 3 **moir** subst. 'droesem' *Br. Middelburg* 3, 492; 495 [wmnl. 1545]

moerdich 1 adj. misdadig JAN v. L., *Vijf man.* 206 [brab.nomnl. c.1425] 2 'de geestelijke dood ten gevolge hebbend' (ed. 226) JAN v. L., *Vijf man.* 115 [brab. 1540]

moerhoen subst. 'korhoen' (WNT s.v. **moer** (IV), Samenst.) *Bronnen Rijnsburg* 936 [zholl. 1488]

moerinneken subst. Moors vrouwtje, Morinnetje BRUGM., *Onuitg. serm.* 8(2x) [zolim. 1523]

moerman subst. turfboer *K. v. Hulst* 76(2x) [vl. c.1420]

moertquellinge subst. lijden tengevolge van een moord *Oorkb. Gr. Dr.* 1, 32 [nomnl. 16e e.]

moespot subst. 'groentepot; ook: een maal of gerecht uit moes bestaande' (Hwb) *Dietsche warande* 7, 107 [nlimb. c.1500]

moet 1 1.1 subst. ingewanden (vgl. MNW 1e art., bet. 10) *R. v. Reimersw.* 9 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1502>] 2.1 *enes* - *gecrogen*, met iemand tot een schikking komen (oorspr. iemands instemming verwerven) *Brab. jacht-recht* 81 [brab. 1469 <1464>]

moeten 1 trans. 'treffen' (Hwb 2e art., bet. 2) *Marialeg.* 1 421 [holl. 1479]

moetgemeene adv. 'een van zin of gemoed, eensgezind' (ed. 62 n.1; Hwb) *Leven van Lutgart* 26; 49; 62; 86; 157; 187 [wlimb. c.1300]

moetich 1 adj. ijdel, zinloos TAULER-hss. 344 [olimb. 1442]

moetwille 1 *mit moetwillen*, 'vrijwillig, uit eigen beweging' *Kamper schepenacten* 193; 194 [ov. 1331]

moffoen 6 onder **mottoen** *Boec van medicinen*

mogelijk 1 adj. prachtig (van zaken; ed. 246) *Sidrac* 197 [brab.vl. eind 15e e.]

mogentheit* 1 **moghent-** *moghentheden*, subst. pl. krachten (één van de negen engelenkoren) *St. Aug. hantboec* 172 [holl. c.1430]

moydtsell 7 z. **moeyssel** *Rek. v. Nijm.* 6, 224 [geld. 1539]

moyeratic adj. 'donkerkleurig' (ed. 284) *Drie con.* 153a [wmnl.brab. c.1460]

moynghe 3 onder **moeyinge**

moyrbossch subst. veenbos (ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 144 [nholl. 1469]

moleffter 7 z. **molster** *R. v. Tiel* 70 [geld. 1481]

molenaersknecht subst. molenaarsknecht *Versl. O.V.R.* 6, 547 [zholl. 1485]

molenexcijser subst. ontvanger van de belasting op het gemaal *R. v. Amst.* 329 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 607; 608 [holl. voor 1533]

molenhuys muelenhuus 1 subst. 'woonhuis bij de molen' (ed. 350) *MOORS, Oorkondentaal* 178 [wlimb. 1391] 2 'gebouw waarin molenwerk is geplaatst' (WNT s.v. **molen**, Samenst.) *Syoens kroniek* 331(2x); 332 [zovl. c.1540]

molenhuysken subst. huisje waarin molenwerk is geplaatst (vgl. WNT s.v. **molen**, Samenst.) *R. v. Haarl.* 280 [zholl. 1e h. 16e e. <1548>]

molenvat subst. 'belasting op het malen' (ed. 934) *Bronnen Rijnsburg* 934 [zholl. 1488]

molest 1.1 subst. kwelling, pijn *Sticht. exempelen* 113 [?] 1.2 subst. overlast *Br. Middelburg* 3, 561 [wmnl. na 1547] 2.1 adj. lastig, moeilijk *Br. Middelburg* 3, 248 [wmnl. voor 1513] *Br. Middelburg* 1, 624 [wmnl. 1531]

molesteren 1 trans. te kort doen in iemands rechten *Gem. gronden N.-Brab.* 338 [brab. 1478] *Br. Middelburg* 3, 396; 397 [wmnl. voor 1541] *Br. Middelburg* 2, 488 [wmnl. 1547]

molesterer subst. die last, moeilijkheden veroorzaakt *Syoens kroniek* 221 [zovl. c.1540]

molesteringhe subst. 'molestatie' (ed. 451) *Oudste mnl. oork.* 364 [ovl. 1260]

molestie subst. 'molestatie' (ed. 451) *Oudste mnl. oork.* 364 [ovl. 1260]

molscuyte subst. schip van een (ijzeren) egge voorzien waarmee men bij het spuien de aarde omwoelt om de haven op diepte te houden (vgl. **mol** (II), bet. 2) *Navor-scher* 22, 46 [zholl. 1506]

molsvoet subst. mollepoot (als voorbehoedmiddel tegen ziekte en ander ongeluk, z. WNT s.v. **mol**, Samenst.) *Coninx summe* 266 [holl.brab. 1437]

mommesgewyse adv. als een gemaskerde *R. v. Amst.* 195 [holl. 1452-'94]

monare 6 ? *Florigout* 42 [vl.brab. eind 14e e.]

monde 1 **mude** 1 *mude*, subst. 'monding van rivier of kanaal' (Hwb; vgl. ook MNW XI i.v.) *Versl. O.V.R.* 4, 180 [nomnl. c.1550 <1508>] 2 soort botervat *R. v. Amst.* 111(2x) [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 472 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 531 [holl. c.1500] 3 vismand *R. v. Amst.* 609 [holl. voor 1533]

mondighen trans. 'als voogd beschermen' (z. **monden**) *R. v. Haarl.* 57 [zholl. c.1450 <1390>]

mondkoost 1 onder **montcost**

mondtaetschap mont- subst. mondelinge boodschap *Rek. v. Nijm.* 7, 12 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 110; 117 [geld. 1541]

moneren -ieren trans. een gerechtelijke aanzegging doen (vgl. **monicie**) *Br. Middelburg* 2, 206 [zholl. 1366]

monicie

Bronnen Rijnsburg 983 [zholl. 1494]

monicie 3 -**tie** subst. 'gerechtelijke vermaning of vermaanbrief van een geestelijk hof' (Stallaert s.v. **monitien**) *Bronnen Rijnsburg* 805 [zholl. 1443] *Bronnen Rijnsburg* 814 [zholl. 1447] *Br. Middelburg* 2, 206 [zholl. 1367] *Br. Middelburg* 1, 424(2x) [wmnl. 1520]

monicjoncfrouwe subst. 'non' (Hwb) *Marialeg.* 2 71 [utr. 1450-1500]

monieblat subst. ? *Mnl. gen. recepten* 118 [wvl. 1305]

monieren onder **moneren**

monypolie 3 onder **monopolie**

moninge 5 **moe- mue- munninge moeninghinghe** l. **moe-ninghe Jhesus Collacien** subst. communie (vgl. de bijlage met varianten p. 43) *Jhesus collacien* 202 [nholl.vl. c.1480] M. v. H., *Boek b. g.* 207; 365 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

monisie onder **municie**

monopolie 3 -**poel -pole monypoly** 1 subst. 'samen-
spanning', geheime onderlinge afspraak *Br. handel Eng.* 2, 423(3x) [zholl. 1532] *Br. Middelburg* 3, 528 [wmnl. 1545] *Draperie Haag* 343 [zholl. 1480] *Tol v. Iersekeroord* 61 [brab. 1499] *Br. handel Frankrijk* 1, 415 [brab. 1549] 2 'rumoer, lawaai' *Br. Middelburg* 3, 555 [wmnl. voor 1546]

monsterceell subst. monsterrol *Rek. v. Nijm.* 8, 109 [geld. 1543]

monsteren 6 l. **monteren** 'uitrusten' (z. **monteren**) *Marg. v. Lymborch* 96b [brab. 1516]

monsterhere subst. iemand die belast is met het mon-
steren van krijgsvolk *Rek. v. Nijm.* 8, 105(2x); 107; 109(2x) [geld. 1543] *Rek. v. Nijm.* 8, 176 [geld. 1544]

monstermeister subst. iemand die belast is met het
monsteren van krijgsvolk *Rek. v. Nijm.* 4, 119 [geld. 1529]

monstrance subst. 'erenaam' (Rh. Gl.; oorspr. mon-
strans) *Marg. v. Lymborch* 101a [brab. 1516]

mont 1 **buten mondes**, hardop, 'duidelijk, uitdrukke-
lijk, nadrukkelijk' (*Kl. v. Diepenv. hs.* 191 n.9) *Kl. v. Diepenv. hs.* 191 [geld.ov. 1534] *Stichtige punten* 167; 201 [geld.ov. c.1475]

montclaghen intr. persoonlijk, in eigen persoon kla-
gen *Jhesus collacien* 132 [nholl.vl. c.1480]

montcost 1 **mondt- mondkoost -en**, subst. pl. kosten van
eten en drinken (vgl. WNT s.v. **mondkost** in fine) *Br. Middelburg* 2, 18 [brab. 1524] *Br. Middelburg* 2, 482 [wmnl. 1542] *Bronnen Rijnsburg* 873 [zholl. 1480] *Bron-
nen Rijnsburg* 906 [zholl. 1484] *Bronnen Rijnsburg* 920 [zholl. 1486] *Bronnen Rijnsburg* 934 [zholl. 1488]

monteseliars subst. ? *R. v. Haarl.* 217 [zholl. 1e h. 16e e. <1513>]

montevel subst. mondziekte *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 368 [ovl. 1463]

montfire subst. naam van een toverkruid *Huyge van Bourdeus* 43 [wmnl.brab. c.1540]

montfloeyte subst. een soort fluit *Marg. v. Lymborch* 30b; 62b [brab. 1516]

montkoern subst. voor de consumptie bestemd koren
Gild. v. Utr. 2, 126 [zholl.utr. 1491]

moor 1 subst. benaming van een zwart paard (WNT s.v. **moor** (I), bet. B, 1) *Marg. v. Lymborch* 57a [brab. 1516]

moort subst. zwart paard HEELU, *Rijmkronijk* 234 [brab. c.1440]

moraliseren 1 trans. verheerlijken, bezingen *Jaarboek Sebastiaen* 169 [wvl. 1534]

morate subst. 'mierikswortel' *Synon. mnl. plantenn.* 290 [nsaks. eind 14e e.]

- mordare** 7 z. **mordenare** *Walewein* 309 [wvl. 1350]
more 3 wilde -, 'peen' *Synon. mnl. plantenn.* 269 [? 2e h. 15e e.]
- morgen*** 1 **mer-** subst. bepaalde inhoudsmaat *Rek. v. Nijm.* 5, 118 [geld. 1534]
- morgenavondt** **margenavent** adv. morgenavond *R. v. Gouda* 328 [zholl. 1521] *R. v. Amst.* 485 [holl. 1494-1512]
- morgenclock** subst. klok die 's morgens geluid wordt om de dag aan te kondigen *R. v. Amst.* 364 [holl. 1494-1512]
- morgenmiddage** adv. morgenmiddag *R. v. Gouda* 504 [zholl. 1511] *R. v. Gouda* 358 [zholl. 1521]
- morgen(n)ochtent** adv. morgenochtend *R. v. Gouda* 314 [zholl. 1521] *K. v. Brielle*² 313 [zholl. 1542] *R. v. Amst.* 190 [holl. 1452-'94]
- morghenbedinghe** subst. ochtendgebed *Jhesus collacien* 217; 218 [nholl.vl. c.1480]
- mormakinge** subst. het murw maken *Leeder v. VIII tr.* 36 [omnl. 2e h. 15e e.]
- mormer** subst. 'ontevredene, grompot' (Hwb) *Spiegel der sonden* 2, 255 [geld. 1434-'36]
- mornijfelen** intr. 'kaartspelen' (Rh. Gl. s.v. **mornyffelen**) *Marg. v. Lymborch* 136a [brab. 1516]
- morobel** 6 'makrove' (vgl. onder **marobie**) *Synon. mnl. plantenn.* 285 [vl. 1483]
- morovie** 7 onder **marobie**
- morreharinck** subst. ? *K. v. Brielle*² 229 [zholl. 1527]
- morseelen** 1 trans. vermorzelen, verbrijzelen *Tondalus' visioen* 2, 69b [zlimb. 2e kw. 15e e.]
- mortelinge*** 1 -ghe subst. gruis *Syoens kroniek* 344 [zovl. c.1540]
- mortelteel** subst. mortelbak *Br. Middelburg* 2, 190 [zholl. 1366]
- morteltubbe** 7 z. **morteltobbe** *Br. Middelburg* 2, 190 [zholl. 1366]
- mortemain** 1 subst. pachter, wiens pacht niet erfelijk is (vgl. *dode hant* in het MNW s.v. **doot**) *Bouc v. Audienc.* 7 [wmnl.vl. 1370-'78]
- mortierhout** subst. 'houten hamer, slegge ?' (ed. 2, 323) *Spiegel der sonden* 2, 156 [geld. 1434-'36]
- morwelike*** 1 -lic **worwelic** l. **morwelic** *Jhesus Collacien* 1 adv. hevig, vreselijk *Jhesus collacien* 136 [nholl.vl. c.1480] *Jhesus collacien* 133; 153 [nholl.vl. c.1480] 2 'malsch' *Jhesus collacien* 210 [nholl.vl. c.1480]
- morwen** 1 trans. vleien *Parab. v. Cyrillus* 30 [holl. c.1475]
- mosselman** subst. mosselventer, mosselverkoper *Br. handel Frankrijk* 1, 334 [zholl. na 1527]
- mosselvinder -vinner** subst. keurmeester van mosselen *R. v. Gouda* 317; 352 [zholl. 1521]
- mosselwijf** subst. vrouw van lage komaf (vgl. WNT) *Doct. des tijts* 137 [holl. 1486]
- mostaertscop** subst. mosterdschep *Rek. v. Leiden* 1, 306 [zholl. 1417]
- motet*** 1 **motete** **mottate** subst. motetzanger *Br. Middelburg* 3, 284; 285 [zeholl. 1519]
- motten** 1 intr. door vocht bedorven worden (vgl. WNT s.v. **mot** (IV)) *Br. handel Eng.* 1, 698 [zholl. 1438]
- mottencruyt** subst. 'langwerpige droogbloem' (*gnaphalium lanceolatum*) *Herbarius in dyetsche* 485 [vl. 1484]
- mottoen** 1 **moffoen** l. **mottoen** subst. 'schaap' (z. VMA 1969, 252) *Boec van medicinen* 213 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

moutmolenaer subst. molenaar die mout maalt *R. v. Haarl.* 252 [zholl. 1e h. 16e e. (1538)]

mouveren 1 onder **moveren**

movement subst. beweging *Dagb. v. Gent* 2 259 [wmnl.vl. kort na 1515]

moveren 1 **mou-** 1 trans. 'bewegen, aansporen' (Rh. Gl., bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 248; 281 [wmnl. voor 1513] *Br. Middelburg* 2, 19; 20 [brab. 1524] *Br. Middelburg* 1, 165 [wmnl. 1528] *Syoens kroniek* 338 [zovl. c.1540] 2 'aanroeren' (Rh. Gl., bet. 4), uitspraak doen *Bouc v. Audienc.* 276 [wmnl.vl. 1370-'78]

mucwort subst. 'bijvoet' *Synon. mnl. plantenn.* 267 [? eind 14e e.]

mude 1 onder **monde**

mueldreve subst. molendreef, molenlaan *Kl. ten Briele* 210 [vl. 1488]

muelenhuus onder **molenhuys**

muencgoet subst. kloostergoed, kloosterbezit *Syoens kroniek* 224(3x) [zovl. c.1540]

mueninge onder **moninge**

mueren trans. wijzigen, veranderen (cf. ofr. *muer*; deze plaats hoort dus niet thuis s.v. **morren**) *Cout. v. Brugge* 1, 252 [vl. begin 14e e. (1281)]

muychout subst. ? *Br. Middelburg* 3, 493 [wmnl. 1545]

muylboum subst. 'wilde moerbeï' *Synon. mnl. plantenn.* 287 [? 2e h. 15e e.]

muyllet subst. kleine 'muil' (muildier of muilezel) *Marg. v. Lymborch* 111a [brab. 1516]

muylstoter 3 onder **muulstoter**

muyntgeselle subst. 'munter, arbeider die werkt aan de Munt' (z. **muntenare**) *Rek. v. Nijm.* 5, 133 [geld. 1534]

muysijckgeyle subst. ? *K. v. Brielle*² 209 [zholl. 1482]

muysiker 7 muzikant (z. **musiker**) *Marg. v. Lymborch* 8b [brab. 1516]

muysoor subst. 'langharig havikskruid, muisoor' *Herbarius in dyetsche* 447 [vl. 1484]

mul subst. slechte meekrap (vgl. *De Nie*, 135) *R. v. Reimersw.* 72 [vl.brab. 1480]

mulcte 3 subst. 'boete, geldboete' (Stallaert) *Br. Middelburg* 3, 550(2x) [wmnl. 1546]

mullem 7 z. **molm** *R. v. Amst.* 202 [holl. 1452-'94]

multiplicatie subst. vermeerdering, vergroting *Br. Middelburg* 1, 628 [wmnl. 1536]

multipliceren 1 trans. vermeerderen, vergroten *Br. Middelburg* 3, 230 [wmnl. 1511] *Br. Middelburg* 3, 259 [wmnl. 1516]

- mummaerd** subst. brommer, grommer, in de aanh. kindernaam voor de wolf; (verwant met **mommeren**, grommen) *Marialeg.* 2 257 [nholl.geld.ov. 1450-1500]
- mundeloës** adj. zonder voogd *Oorkb. Gr. Dr.* 1, 33 [nomnl. 16e e.]
- municie monisie** 1 subst. bescherming, bolwerk *Br. Middelburg* 2, 76 [brab. 1533] 2 'krijgsbehoeften' (WNT s.v. munitie) *Br. Middelburg* 1, 471 [wmnl. voor 1547]
- munninge** onder **moninge**
- muntenare*** 1 -**naer** subst. muntmeester *Kl. v. Diepenv. hs.* 266 [geld.ov. 1534]
- muntzknecht** subst. munter, arbeider die werkt aan de Munt *Rek. v. Nijm.* 6, 76 [geld. 1537]
- murage*** 1 **mue-** subst. bouwwerk *Syoens kroniek* 332 [zovl. c.1540]
- murmureren** 1 intr. tobben, piekeren *Marg. v. Lymborch* 9a; 14a; 56b [brab. 1516]
- muscatenlouff** subst. 'foelie' *Synon. mnl. plantenn.* 272 [? 2e h. 15e e.]
- muschentonge** subst. 'varkensgras, duizendknoop, mussentong' (*polygonum aviculare*) *Herbarius in dyetsche* 450 [vl. 1484]
- musensteert** subst. muizestaart JAN YP., *Cyrurgie* 105 [vl. 1351]
- muserie** subst. 'muziek' (ed. 311) *Mandev.*² 185 [holl. 1462]
- musket** subst. moskee *Mandev.*² 33 [holl. 1462]
- musschen** intr. op mussen jagen (vgl. *NTg* 59 (1966), 373 e.v.) *Brab. jachtrecht* 49 [brab. c.1455] *Brab. jachtrecht* 51 [brab. c.1456] *Brab. jachtrecht* 80 [brab. 1469 <1464>]
- mutatie -cie** subst. verandering *Br. Middelburg* 1, 428 [wmnl. 1523] *Syoens kroniek* 415 [zovl. c.1540]
- muter** 3 subst. (vooral als 1e lid van samenst.; z. **muter** (I)) *Tocht v. J. v. Blois* 237; 238 [zholl. 1361-'62]
- mutsaersscip** subst. schip waarin takkebossen worden vervoerd *Br. Middelburg* 3, 368 [wmnl. 1535]
- mutse** 1 1 subst. 'liefde, verliefdheid' (Rh. Gl.) *Marg. v. Lymborch* 96a [brab. 1516] 2 zekere landmaat *Kamper schepenacten* 293(3x) [ov. 1343]
- mutsertstapel** subst. stapel takkebossen *K. v. Brielle*² 306 [zholl. 1538]
- muulstoter*** 3 **muyl-** subst. 'een oplichter die met valsche reliquieën het platteland afloopt en daarmee de lieden bedriegt' (Hwb) *Ulenp. volksb.* 15a [brab. c.1519] *K. v. Hazebroek* 3, 19 [vl. 1535]

N

- na*** 1 **nae op een -**, behalve een *Kl. v. Diepenv. hs.* 245; 366 [geld.ov. 1534]
- naberou** subst. 'naberouw' (Hwb) *Coninx summe* 421 [holl.brab. 1478]
- nabewaringhe** subst. 'behoedzaamheid' (lat. *custodia* post ed. 277) Th. a K., *De im. Chr.* 195 [holl. c.1440]
- nabier nae-** subst. wort (vgl. WNT s.v. **na**, Koppel. of Samenst.) *R. v. Gouda* 191 [zholl. 1488-'95] *R. v. Gouda* 520(3x); 521 [zholl. 1520]
- nabrouwer** subst. die iem. opvolgt als bierleverancier *Gild. v. Utr.* 2, 143 [zholl.utr. 1508]
- nachscade** 7 z. **nachtschade** *Mnl. gen. recepten* 107 [vl. 1e h. 15e e.]
- nachtbuete** subst. 'zwaardere boete voor een bij nacht gepleegd misdrijf' (Hwb) *R. v. Schiedam* 34 [zholl. m. 15e e.]
- nachtghetijde** subst. metten *Jan v. Ruusbroec* 4, 178 [brab. 2e h. 15e e.]
- nachtridder** 1 subst. nachtbraker (vgl. ed. 275) *Jan v. L.-fragm.* 264 [wmnl.brab. 1540 (15e e.)]
- nachtscade** 1 subst. bedorven haring *R. v. Breda* 82 [nbrab. 1e h. 16e e. (1510)]
- nachtslot** subst. slot dat men voor de nacht gebruikt *Br. Middelburg* 3, 543 [wmnl. 1546]
- nachtstonde*** 3 -stont subst. 'nachtelijk uur' *Troyen hs.* 1, 339 [? 1e h. 15e e.]
- nachtswaken** intr. nachtwacht houden *Br. Middelburg* 2, 182(nx) [zholl. 1366] *Br. Middelburg* 2, 238; 242 [zholl. 1400]
- nachtule*** 3 -uul subst. 'nachtuil' (ed. 54) *Parab. v. Cyrillus* 101 [holl. c.1475]
- nachtwercker** subst. 'stilleveger' (WNT), iem. die aangesteld is om 's nachts de privaatonnen te legen *Br. Middelburg* 3, 287 [wmnl. 1519]
- nacie** 1 subst. 'natuur, aard, aanleg' (Rh. Gl. s.v. **natie**, bet. 3) *Marg. v. Lymborch* 101b [brab. 1516]
- naconterfeiten** 3 trans. namaken *K. v. Brielle*² 311 [zholl. 1539]

- nadach** 3 *nadagen*, subst. pl. 'dagen, komende na een daaraan voorafgaande tijdruimte' (WNT) *R. v. Gouda* 497 [zholl. 1501]
- nadoen*** 1 *nae-* trans. vergoeden, (later) goedmaken (vgl. het mnd.) *Stichtige punten* 190 [geld.ov. c.1475]
- naebrenge** trans. achterna brengen, later brengen *Rek. v. Nijm.* 5, 28 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 6, 156 [geld. 1539]
- naecome** subst. 'nakomeling' (ed. 350) MOORS, *Oorkondentaal* 290 [wlimb. 1375]
- naecomster** subst. opvolgster *Br. Middelburg* 1, 514; 515 [wmnl. 1528]
- naefbanth** subst. 'ijzeren beslag om een naaf' (WNT s.v. *naaf*, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 3, 305(2x) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 23 [geld. 1528]
- naeffhout** subst. hout waarvan men naven maakt (vgl. WNT s.v. *naaf*, Samenst.) *R. v. Gouda* 194 [zholl. 1488-'95] *R. v. Gouda* 330 [zholl. 1521]
- naegebot -bodt** subst. ? *R. v. Steenberg* 94(3x) [wmnl.brab. eind 16e e. <1504>]
- naelden** trans. van een klein metalen buisje voorzien (m.b.t. veters, koorden, vgl. WNT s.v. *nestel*, sub bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 161 [brab. 1489]
- naeleenyng**e subst. ? *Rek. v. Nijm.* 4, 198 [geld. 1530]
- naeltecussen** subst. speldenkussen (vgl. Hwb) *Gild. v. Utr.* 2, 329 [zholl.utr. 1417]
- naemiddernacht** *de -*, 's nachts *R. v. Haarl.* 237 [zholl. 1e h. 16e e. <1524>]
- naemloos** 3 onder *nameloos*
- naerderhuus** adv. dicht bij huis *Syoens kroniek* 226 [zovl. c.1540]
- naerderpp** subst. dorp in de omgeving *Rek. v. Nijm.* 8, 175 [geld. 1544]
- naerdisoly** subst. 'Nardus-olie' (ed. 865 n.3) *Bronnen Rijnsburg* 865 [zholl. 1479]
- naerduszaet** subst. 'naam voor sommige planten van het geslacht *Nigella*' (WNT s.v. *nardus*, Samenst.) *Bronnen Rijnsburg* 838 [zholl. 1465]
- naerseggen** 1 trans. navertellen, oververtellen *L. v. V., Sp. hist.* 1, 234 [brab. c.1325]
- naerstelic** 1 onder *nernstelike*
- naes** 1 onder *nase*
- naeslach** subst. een door de stad geheven recht op bouwland (vgl. *voreslach*, bet. 6) *Rek. v. Nijm.* 1, 40 [geld. 1415] *Rek. v. Nijm.* 1, 185 [geld. 1425]
- naest*** 1 *naist ten -en dat*, zodra, zo vlug als (vgl. *naest* (I), sub bet. II, 2) *Br. handel Eng.* 2, 21 [brab. 1490]
- naestleghe** adj. dichtstbijgelegen *Br. Middelburg* 1, 640 [wmnl. 1546]
- naestock** subst. 'neusgat' (ed. 81) BARTH. ENGELSMAN 116 [holl. 1485]
- naevracht** subst. extra vracht *Br. Middelburg* 3, 294 [brab. 1520]
- naewandelinghe** subst. 'omgang, verkeer' (ed. 226) JAN v. L., *Vijf man.* 179 [brab.nomnl. c.1425]
- naghelmaecker -makere** subst. 'spijkermaker' (WNT s.v. *nagel*, Samenst.) *Dagb. v. Gent* 1 216 [wmnl.vl. 1451] *K. v. Hulst* 91 [vl. eind 16e e. <1487>]
- nagoedt naegoet** subst. 'nabier, wort' (vgl. WNT s.v. *na*, Samenst. op *Nabier*) *R. v. Haarl.* 231(2x) [zholl. 1e h. 16e e. <1521>] *R. v. Haarl.* 242(2x) [zholl. 1e h. 16e e. <1525>]
- nahoede** subst. 'waakzaamheid' (lat. *postmodum custodia* ed. 277) Th. a K., *De im. Chr.* 195 [holl. c.1440]
- nahouden*** 1 *nae-* trans. 'nalaten, een erfgoed' (Hwb,

bet. 4) *Spiegel der sonden* 2, 96 [geld. 1434-'36]

nairspel subst. 'iets dat gebeurt na afloop en als vervolg van zekere andere gebeurtenissen' (WNT s.v. **naspel**) *R. v. Zierikzee* 317 [wmnl. 1518]

najagen trans. najagen, achtervolgen *Rek. v. Nijm.* 2, 32 [geld. 1429]

naken 1 1 trans. in het bezit komen van (vgl. **genaken**, bet. 4) *Br. handel Eng.* 1, 1213 [vl. 1483] 2 'vleeschelijk naderen of aanraken' (m.b.t. een vrouw; ed. 1, 218; vgl. **genaken**, bet. 2) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 468 [nholl. 1480]

name 7 z. **adem** *Parab. v. Cyrillus* 112; 116 [holl. c.1475]

nameloos* 3 **naem-** adj. naamloos, zonder naam' *Ann. em.* 43, 8 [vl. 1409-'37]

nampt 3 subst. 'voorlopige bevrediging van een eiser' *Kaetspel* 99 [vl. 1481]

nampteren* 1 **-ieren** trans. 'storten tot zekerheid' (m.b.t. een som geld, z. WNT s.v. **nampt**) *Br. Middelburg* 1, 637 [wmnl. na 1545]

namptisatie subst. voorlopige bevrediging van de eiser *Br. handel Eng.* 2, 456 [brab. 1537]

naprijs subst. 'tweede prijs' (Rh. Gl. s.v. **naerprijs**) *Marg. v. Lymborch* 53a [brab. 1516]

narede 3 subst. 'achterklap, lastertaal' *Bouc v. Audiënc.* 106 [wmnl.vl. 1370-'78]

narren intr. grommen (vgl. **narre** (II)) *Stichtige punten* 222 [geld.ov. c.1475]

nase 1 **naes(e)** subst. vooruitstekend voorwerp (van steen of ijzer; vgl. **nese**, *Rek. v. Nijm.* 4, 201 [geld. 1531] bet. 2) *Rek. v. Nijm.* 7, 86 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 183 [geld. 1541]

nazibheit subst. verwantschap (lat. *affinitas*) *St. Aug. hantboec* 180 [holl. c.1430]

nazieden trans. 'laten zieden nadat eene andere behandeling reeds is voorafgegaan' (WNT s.v. **na**, Samenst.) *R. v. Reimersw.* 21 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1363)]

natiewijs **naciewijs** **-ghewyse** **natiegewijs** **naetie-** **nacie-** adv. als natie *Br. handel Eng.* 2, 143 [zholl. 1507] *Br. handel Eng.* 2, 240 [zholl. 1517] *Br. Middelburg* 2, 434; 435(nx); 3, 239; 244(2x); 245 [wmnl. 1512] *Br. Middelburg* 2, 460 [wmnl. 1527] *Br. Middelburg* 2, 479(1e pl.) [wmnl. 1540] *Br. Middelburg* 2, 479(2e, 3e pl.); 481 [wmnl. 1541] *Br. Middelburg* 2, 483 [wmnl. 1542]

naturizeen subst. natuurkenner, natuurkundige *Doct. des tijts* 221 [holl. 1486]

natuurlijkheit* 1 **-tuerlicheit** subst. natuurlijke plicht *Dagb. v. Gent* 1 192 [wmnl.vl. 1467-'90]

natwerck subst. werk waarbij water te pas komt *Gild. v. Utr.* 2, 327 [zholl.utr. 1e h. 15e e.]

nauheit 1 onder **nauwheit**

nauwe 2 **nawe** tot (al)soe na(u)wen tijde(n) als, zodra (z. MNW 1e art., bet. 7) *Br. handel Eng.* 1, 916 [zholl. 1455] *Br. handel Eng.* 1, 1117 [zholl. 1476]

nauwheit* 1 **nauheit** subst. 'het existentiële' (ed. 88; lat. *angustia* ed. 258) *Soliloquium-vert.* 174; 176 [wmnl.omnl. c.1430]

navigatie **-gaetie** subst. scheepvaart *Br. handel Eng.* 2, 639 [brab. 1546] *Br. handel Frankrijk* 1, 413; 415 [zholl. 1549]

navighergat subst. anus (vgl. **navegeer**) *Versl. O.V.R.* 4, 438 [holl. 1483]

navoeren 3 trans. 'nadragen' *Tocht v. J. v. Blois* 160 [zholl. 1361-'62]

navolgelijc* 1 **naevolghe-** adj. daarna volgende *Mnl. geest. proza* 198 [nomnl. 1e h. 15e e.]

- navolgende*** 1 **naevolghende** adj. 'accidenteel, bijkomstig' (ed. 226) JAN v. L., *Vijf man*. 104 [brab.nomnl. c.1425]
- navolgersse** subst. zij die tot iemands gevolg behoort *Marialeg*. 2 215 [obrab. c.1500]
- navolinghe** subst. 'medevoelen' (ed. 203) JAN VAN LEEUWEN 139 [brab. 2e h. 15e e.]
- nawandelinghe** subst. 'omgang, verkeer' (ed. 203) JAN VAN LEEUWEN 153 [brab. 2e h. 15e e.]
- nawe** 2 onder **nauwe**
- nawroge** subst. 'klacht na het uitspreken van een vonnis' (Hwb) *Drentsche rechtsbr.* 164 [nomnl. c.1475 <1428>]
- nebbelinc(k)** subst. soort aal (z. WNT s.v. **nebaal**) *Br. handel Eng.* 1, 1102 [zholl. 1474] *R. v. Amst.* 498 [holl. 1494-1512]
- neck** 7 z. **egge** *Draperie Haag* 293 [zholl. c.1625 <c.1496>]
- nederboessche** subst. struikgewas *Blome d. Doochd.* 90 [holl. c.1485]
- nederbuginge*** 1 **-bughinge** subst. het (neer)buigen (in oorspr. bet.) *Egidius Woorde* 9 [wmnl.brab. 1459] *Stichtige punten* 195 [geld.ov. c.1475] *Marialeg*. 2 65 [utr. 1450-1500]
- nederclimmen** 1 intr. afdalen (t.w. van het verhevene naar de aardse werkelijkheid) *Frensweger hs.* 63 [nomnl. c.1480]
- nederdalen** 1 *hem* -, nederdalen *Marialeg*. 2 67 [utr. 1450-1500]
- nederdruckinge -ghe** 1 subst. onderdrukking *Blome d. Doochd.* 115 [holl. c.1485] 2 het teken waarin een planeet de minste kracht heeft (vgl. ed. 82 s.v. **opheffinge**) BARTH. ENGELSMAN 104 [holl. 1485]
- nedergesitten** intr. gaan zitten *Leven van Lutgart* 71 [wlimb. c.1300]
- nederheldich** 3 adj. geneigd *Dialog Eggaert* 185 [zholl.brab. 1543]
- nederheldigen** trans. 'neigen, buigen' (vgl. **nederhelden**, bet. II) *Tondalus' visioen* 2, 165b [zlimb. 2e kw. 15e e.]
- nederhoick** subst. laag of laagst gelegen deel van een gebied *R. v. Tiel* 95 [geld. 1495]
- nederknyelinghe** subst. het neerknielen *Marialeg*. 2 65 [utr. 1450-1500] 2 - *van*, (iem.) ontheffen van *R. v. Amst.* 261(2x) [holl. 1452-'94]
- nederleggen** 1 1 trans. neerlaten (m.b.t. een brug; vgl. MNW, bet. 1) *Mirakelboeck* 62 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>]
- nederneigunge** subst. zelfvernedering *Lavinge* 34 [geld.ov. 1502]
- nederplaetse** subst. benedenplaats *Zedenmisdrijven* 388 [nholl. 1538]
- nedersenden** 1 trans. afvaardigen *Frensweger hs.* 231 [nomnl. c.1480]
- nedersitten** 1 trans. vernederen G. GROOTE, *De simonia* 13 [ov. c.1450]
- nederslach** 1 subst. het neergeslagen worden (in geest. zin) TAULER-*hss.* 338a [olimb. 1442] TAULER-*hss.* 338b [wvl. 1486]
- nederslaen** 1 *hem* -, nederknielen *Kl. v. Diepenv. hs.* 188; 325 [geld.ov. 1534]
- nederswencken** trans. 'ter neder werpen' (ed. n.3) *Beverley* 21 [vl.brab. c.1508-'13]
- nedertien** 1 trans. uitdoen (vuur), blussen (brand) *R. v. Amst.* 229 [holl. 1452-'94]

nedervallich

nedervallich 1 -vellich 1 - werden, bezwijken *Frensweger hs.* 119(2x) [nomnl. c.1480] 2 - werden, vervallen, verdwijnen, te niet gaan *TAULER-hss.* 299 [wbrab. c.1500]

nedervierscair subst. lagere rechtbank (vgl. **nederbanc**) *Br. Middelburg* 1, 40 [wmnl. 1456]

nedervyselen trans. met een vijzel doen dalen *R. v. Amst.* 288 [holl. 1494-1512]

nederwegen 1 intr. naar beneden gaan (van een schaal van een weegschaal) *Marialeg.* 2 212 [obrab. c.1500]

nederwerpinge* 3 -ghe subst. het zich neerstorten; het zich haasten naar zijn verderf *Cancelierb.* 176 [zolim. 1471]

nederwielkin subst. wiel onder een stuk geschut *Dagb. v. Gent* 2, 324 [wmnl.vl. kort na 1489]

neederegge subst. zelfkant aan 't begin of eind van een weefsel *Draperie Haag* 311 [zholl. c.1625 (1523)]

neerachtich 1 1 adj. 'kostwinnend' (ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 227 [nholl. 1469] 2 'winstgevend' (in het MNW zonder citaat) *Syoens kroniek* 212 [zovl. c.1540]

neerenstich 1 onder nernstich

neernsticheit 1 onder nernsticheit

neerwech subst. benedenweg, weg beneden langs *Marg. v. Lymborch* 76b [brab. 1516]

neestkompstigh adj. eerstkomende *R. v. Tiel* 129(2x) [geld. 1542]

neestvoirleden adj. laatstleden *R. v. Tiel* 60 [geld. 1477]

negatijff adv. ontkennend *Br. Middelburg* 1, 322 [wmnl. 1480]

negendalf 3 num. 'acht en een half' *R. v. Gouda* 480 [zholl. 1482]

negligentie onder negligentie

neghiman 7 'niemand' (z. **negiemant**) *Kampersche penacten* 290 [ov. 1343]

negligent adj. onachtzaam, nalatig *Dagb. v. Gent* 2 237 [wmnl.vl. 1467-'90]

negligentie -cie neggligentie subst. 'onachtzaamheid' (Rh. Gl.), nalatigheid *Dagb. v. Gent* 2 237 [wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Amst.* 468 [holl. 1494-1512] *Br. handel Eng.* 1, 1110 [zholl. 1475] *Br. handel Eng.* 2, 329 [zholl. 1525] *K. v. Brielle*² 280 [zholl. 1532] *Bouc v. Audienc.* 99 [wmnl.vl. 1370-'78] *Marialeg.* 2 198 [geld. eind 15e e.] *Gem. gronden N.-Brab.* 369 [brab. 1448] *Brab. jacht-recht* 52 [brab. c.1456] *Br. Middelburg* 1, 397 [wmnl. 1e kw. 16e e.] *Br. handel Frankrijk* 1, 267 [zholl. 1509] *Br. handel Frankrijk* 1, 324 [zovl. 1524] *R. v. Haarl.* 192 [zholl. 1e kw. 16e e. (1503?)]

negotiatie -ciacie -ciatie subst. 'handel' (vgl. WNT s.v. **negotie**, Aanm., bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 75 [brab. 1520] *Br. Middelburg* 3, 314; 318 [wmnl. 1523] *Br. Middelburg* 2, 17 [wmnl. voor 1524] *Br. Middelburg* 1, 82 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 628 [wmnl. 1536] *Br. Middelburg* 1, 636(2x) [wmnl. na 1545] *Br. handel Eng.* 2, 432 [zholl. 1533]

negotie subst. 'handel' (WNT) *Br. Middelburg* 1, 75 [brab. 1520]

neigelijc* 3 **neyghelic** adj. 'geneigd' *Sp. d. Volc.* 175 [limb. 1466]

ney 7 'niet' (ed. 203; z. **nee**) *JAN VAN LEEUWEN* 6 [brab. 2e h. 15e e.]

nekinge 7 z. **nakinge** *SUSO, Horologium* 203 [holl.brab. c.1350]

nelingen 7 z. **nieuweling** *BRUGM., Verspr. serm.* 75 [st. 1476]

- nemelick** adj. inhalig *Doct. des tijts* 163 [holl. 1486]
nemen 1 *in hem (selven)* -, zich voornemen *Sticht. exempelen* 47 [ovl. 1463]
nemer 3 subst. (zee)rover *Br. handel Frankrijk* 1, 228 [vl. 1496] *Br. handel Eng.* 1, 925 [zholl. 1456]
nerich 1 adj. 'tuk op winst of om wat te verdienen' (Hwb) *DIRC v. DELF* 29 [nholl. 1480]
nernstelike* 1 *naerstelic* adv. snel, in korte tijd *Marg. v. Lymborch* 121b [brab. 1516]
nernstich* 1 *neeren-* adj. 'driftig, ongeduldig, prikkelbaar' (ed. 169 n.4) *Stichtige punten* 169 [geld.ov. c.1475]
nernsticheit* 1 *neern-* subst. 'heftigheid' (ed. 258; lat. *seriositas*) *Soliloquium-vert.* 224 [wmnl.omnl. c.1430]
nesebloet 1 subst. 'duizendblad' *Synon. mnl. plantenn.* 274 [vl. 1351]
nesmoede subst. 'een kruid (?) tegen de wormen' (Braekman 1965, 99) *Mnl. gen. recepten* 125 [wvl. 1305]
nest 1 subst. zekere hoeveelheid *Br. handel Frankrijk* 1, 213 [zholl. 1492]
nestelinc 3 subst. 'rijgveter, rijgriem, rijgsnoer' (z. *nas-telinc*) *Br. Middelburg* 3, 291 [wmnl. 1520]
nestinge subst. verblijf (voor varkens) *K. v. Schieland* 225 [zholl. 15e e. (14e e.)]
net 1 *int nette setten*, in het net schrijven (m.b.t. een brief) *Rek. aflaath.* 69 [brab. 1456]
net subst. 'baal weede' (ed. 2, 808 n.2; vgl. eng. *woad-net*) *Br. handel Eng.* 2, 417 [brab. 1532]
netelenwortel subst. 'muurvaren' *Synon. mnl. plantenn.* 263 [vl. 1483]
netelwortz subst. 'muurvaren' *Synon. mnl. plantenn.* 263 [? 2e h. 15e e.]
netteman subst. iemand die met een net vist *K. v. Brielle*² 235 [zholl. 1527]
nettemansvisch subst. met een net gevangen vis *K. v. Brielle*² 234 [zholl. 1527]
nettevisch subst. met een net gevangen vis *K. v. Brielle*² 235 [zholl. 1527]
neutrael 1 adj. 'onpartijdig' (Hwb, bet. 2) *Dagb. v. Gent* 1 115 [wmnl.vl. 1467-'90]
neutraliteyt subst. neutraliteit, afzijdigheid *Br. handel Frankrijk* 1, 371 [brab. 1542]
nicht 1 *-es niet*, niets *Levens v. Jezus* 230 [wvl. 1332]
nicker subst. naam van een munt *Cart. Utrecht* 247 [holl.uttr. c.1330]
nidelike* 1 *-lijk* adj. nijdig, afgunstig *Leven van Lutgart* 48 [wlimb. c.1300]
nidichlike* 3 *nydichlicke* adv. 'op eene boosaardige wijze' *W. v. S. Th., Epistel* 11 [ov. c.1470]
niel nyel subst. 'bolderik' (z. *nigelle*) *Herbarius in dyetsche* 474 [vl. 1484] *Synon. mnl. plantenn.* 269 [vl. 1483]
nielen trans. onbruikbaar maken, vernietigen (vgl. *niel*) *Rek. v. Leiden* 1, 48 [zholl. 1392]
nietheit* 1 *nyet-* subst. het niets (t.o. *alheit*) *Mystiek brevier* 1, 37 [geld. 16e e.]
nietsweert adv. vrijwel niet *Stichtige punten* 212 [geld.ov. c.1475]
nietwetenheit subst. 'onwetendheid' (ed. 203) *JAN VAN LEEUWEN* 59 [brab. 1543]
nieuwelijcheit 3 subst. nieuwigheid, vreemdheid, inbreuk op iemands recht *Bouc v. Audiënc.* 79 [wmnl.vl. 1370-'78]
nieuwelinge* 1 *nulinghe* adv. plotseling (vgl. *nieuwelike*, bet. 2) *Jord. v. Quedlinburg* 151 [brab. 1446]
nieuwicheit* 3 *nyicheit* subst. 'onhandigheid' (*WVNW*, bet. 4) *Stichtige punten* 164 [geld.ov. c.1475]

- niewinghe** adv. onlangs (vgl. **nieuwelinghe**) *Cart. S. Bertin* 185 [vl. 1366]
- nighevaerlinghe** 6 onder **inghebaerlinc** *Troyen hs.*
- niginge** subst. onderdanigheid, gehoorzaamheid *Mnl. geest. proza* 86 [holl.utr. 1439]
- nijerleyer nijnerleye** adj. generlei (vgl. **nir**) *TNTL* 24, 250; 251 [sass. 1401]
- niescruijt nyescruyt** 1 *swert* -, 'kerstroos, zwart nieskruid' (helleborus niger ed. 461) *Herbarius in dyetsche* 460 [vl. 1484] 2 *wit* -, 'witte nieswortel' (veratrum album) *Herbarius in dyetsche* 460 [vl. 1484]
- nyeuarfte** subst. soort dijkgeld, t.w. voor het onderhoud van inlaagdijken (z. MNW XI s.v. **nieuwe eerften**) *Br. Middelburg* 2, 7 [wmnl. 1456]
- nyeucasteelder nyeuwen-** subst. inwoner van Newcastle *Br. handel Eng.* 1, 1229 [brab. 1485] *Br. handel Eng.* 2, 346 [brab. 1526]
- nyeucasteelsch** adj. afkomstig uit Newcastle *Br. handel Eng.* 1, 1222 [brab. 1484] *Br. handel Eng.* 2, 103 [brab. 1499]
- nyeuwencasteelder** onder **nyeucasteelder**
- nyewerande** adj. generlei *R. v. Gorinchem* 332 [holl. 1518]
- nyg** 7 z. **nidich** *Lavinge* 50 [geld.ov. 1502]
- nyicheit** 3 onder **nieuwicheit**
- nykebus** subst. naam van een Saraceense (af)god *Marg. v. Lymborch* 133b [brab. 1516]
- nijnerleye** onder **nijerleyer**
- nijptange** subst. nijptang *Tocht v. J. v. Blois* 131 [zholl. 1361-'62]
- nilext** adv. zeer onlangs (vgl. **nieuwelike**) *Br. handel Frankrijk* 1, 187 [omnl. c.1483]
- noch** 1 onder **noech**
- nochterlijk -lijk** adv. nuchter *Dialogo Eggaert* 193 [zholl.brab. 1543] *Dialogo Eggaert* 217 [zholl.brab. 1547]
- noctorne** subst. 'hoofdbestanddeel der metten' (ed. 193 n.c.) *Kl. v. Diepenv. hs.* 193 [geld.ov. 1534]
- nodich*** 3 **noe-** adj. 'noodig, vereischt' (MNW, bet. 3) *Rek. v. Nijm.* 8, 164 [geld. 1544]
- noech** 7 z. **noch** (I) *Br. Middelburg* 3, 276; 277(nx); 278(nx); 279(nx) [wmnl. 1519]
- noech*** 1 **noch** adj. 'genoeg' (ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 27 [nholl. 1480]
- noeddrachtycheyd** subst. slechte toestand (vgl. **nootdorfticheit**, bet. 5) *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 195 [nomnl. 1396]
- noeming*** 1 **noemynge** subst. benaming *Leeder v. VIII tr.* 18 [omnl. 2e h. 15e e.]
- noenstont** subst. middaguur *TAULER-hss.* 331 [brab. c.1490]
- noetdruftelike** 1 onder **nootdorftelijk**
- noetgast** subst. genodigde gast *Marialeg.* 2 222 [nholl. eind 15e e.]
- noetmoet** 7 z. **nootmont** *Versl. O.V.R.* 4, 79 [holl.utr. 1416]
- noetmunder** subst. verkrachter *Drentsche rechtsbr.* 26 [nomnl. 1412]
- noettorftelic** 1 onder **nootdorftelijk**
- noirderhoeft noorderhoef** subst. noordelijk havenhoofd *Br. handel Eng.* 2, 131(2x) [zholl. 1505]
- noirduyss** 7 z. **naerduys** *Rek. v. Nijm.* 8, 211 [geld. 1544]
- noirtvaerder** subst. koopman die per schip uit het noorden (van Engeland) komt *Br. handel Eng.* 1, 1113 [zholl. 1475]

- noitoirlijcken** adv. duidelijk (vgl. Rh. Gl. s.v. **notorelic**) *Br. Middelburg* 3, 297 [zholl. 1541]
- noitzhalven** adv. uit nood, noodzakelijkerwijs *Rek. v. Nijm.* 4, 137 [geld. 1530] vgl. onder **halve**
- noitvestenisse** subst. noodzakelijke versterking *Rek. v. Nijm.* 3, 24 [geld. 1520]
- nome** 7 'buit, roof' (z. **name** (II)) *Rek. v. Nijm.* 1, 151 [geld. 1423]
- nomeneren** onder **nomineren**
- nominatie** 1 subst. aanwijzing, voordracht *Br. Middelburg* 1, 83 [wmnl. 1524] 2 benoeming *Brab. jachtrecht* 58 [brab. 1462]
- nomineren** **nome-** 1 trans. 'vermelden, noemen' (Rh. Gl., bet. 1) *K. v. Brielle*² 313 [zholl. 1542] *Br. handel Eng.* 2, 602 [brab. 1545] *Br. handel Frankrijk* 1, 403 [zholl. 1547] 2 aanwijzen, benoemen (vgl. Rh. Gl., bet. 2) *Br. Middelburg* 1, 640 [wmnl. 1546]
- nommen** 6 ? (ed. 350) MOORS, *Oorkondentaal* 185; 187 [wlimb. 1356]
- nonnenchoer** subst. nonnenkoor, kloostergang *Kl. v. Diepenv. hs.* 333 [geld.ov. 1534]
- nonnencruit** subst. 'duivenkervel' *Synon. mnl. plantenn.* 270 [? 2e h. 15e e.]
- nonschap** subst. nonnenstaat, nonnenleven *Kl. v. Diepenv. hs.* 331 [geld.ov. 1534]
- noodmundschap** subst. verkrachting *Saksenspiegel* 2, 135 [nholl.omnl. 1451]
- nootbederve*** 1 **noetbederf** subst. noodhulp *Stichtige punten* 215 [geld.ov. c.1475]
- nootdorftelijc*** 1 **noetdruftelike noettorftelic** 1 adv. nodig, nuttig *Biënb.*² 7 [holl.utr. 1458] 2 noodzakelijk *Stichtige punten* 24 [geld.ov. c.1475]
- nootlicheit** subst. onontkomelijkheid *R. v. Haarl.* 191 [zholl. 1e kw. 16e e. (1503?)]
- nootzkommer** subst. noodzakelijke verhindering *R. v. Tiel* 142 [geld. 17e e. (voor 1447)]
- nootvrient** subst. 'vriend in de nood' (lat. *necessarius amicus* ed. 277) *Th. a K., De im. Chr.* 98 [holl. c.1440]
- noploot** subst. lood(je) aan een stuk laken, ten teken dat het genopt is *R. v. Amst.* 549 [holl. 1481-'96]
- nopstrigge** 7 z. **nopster** *R. v. Reimersw.* 22 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1363)]
- nopteken*** 2 **-teyken** subst. teken waaraan men kan zien van welke drapenier het laken is (vgl. ed. 241) *Draperie Haag* 295 [zholl. c.1625 (c.1496)]
- not** 3 subst. 'haak aan den arbaleet of voetboog om de pees te spannen' (MNW 1e art.) *Brab. jachtrecht* 49 [brab. c.1455] *Brab. jachtrecht* 51 [brab. c.1456] *Brab. jachtrecht* 80 [brab. 1469 (1464)]
- notarysteken** subst. (herkennings)teken van een notaris *Rek. aflaath.* 33 [brab. 1451] *Rek. aflaath.* 69; 74 [brab. 1456]
- notarishant** subst. handtekening van een notaris *Rek. aflaath.* 34 [brab. 1451]
- notarissalarys** subst. notarisloon *Rek. aflaath.* 69 [brab. 1456]
- noterdijck** subst. beweide dijk of beweide gedeelte van een dijk (vgl. **noten** (II)) *K. v. Schieland* 269(nx) [zholl. 1431] *K. v. Schieland* 274(nx) [zholl. 1437]
- noteren** 1 trans. van muzieknotatie voorzien *Mech. boekbinders* 281(2x); 282(2x) [zbrab. 1480]
- notifieeren** trans. 'officieel bekendmaken' (WNT s.v. **notificeeren**) *Br. Middelburg* 1, 161 [wmnl. 1522]
- notoir -oire -oore** adj. 'algemeen bekend' (Rh. Gl. s.v. **notoor**), evident, duidelijk *Br. Middelburg* 3, 215

novale

[wmnl. 1504] *Br. Middelburg* 3, 370 [wmnl. voor 1536] *R. v. Amst.* 615 [holl. c.1497] *K. v. Hulst* 94 [vl. eind 16e e. (1546)] *Br. handel Frankrijk* 1, 344 [zholl. 1530] *Tol v. Iersekeroord* 62 [brab. 1499] *Syoens kroniek* 216 [zovl. c.1540]

novale nouvael subst. 'tiende geheven van *novale* [= nog niet eerder bebouwde] of andere vroeger tiendvrije landen' (WNT) *Bouc v. Audiënc.* 556; 571; 607 [wmnl.vl. 1370-'78]

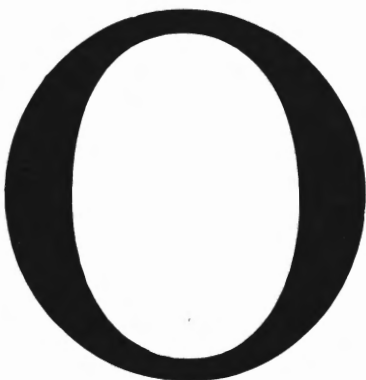
novitie subst. novice *Frensweger* *hs.* 254 [nomnl. c.1480]

nuestric subst. 'neusgat' (ed. 329) *Boec van medicinen* 115 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

nulinghe 1 onder **nieuwelinghe**

nutsamheit subst. 'voordeel; gebruik' (Hwb) *R. v. Amst.* 337(2x); 353; 379 [holl. 1494-1512]

nuttelike 3 adv. 'nuttig' *Stichtige punten* 154 [geld.ov. c.1475] *Kl. v. Diepenv. hs.* 215 [geld.ov. 1534]



obant 7 z. **hovetbant** *Spiegel historiael* I 2, 336 [wvl. c.1350]

obcie onder optie

obedientelic adv. op onderdanige wijze *Dagb. v. Gent* 2 221 [wmnl.vl. 1467-'90]

obedienticheyt subst. gehoorzaamheid, onderdanigheid *Br. Middelburg* 3, 57 [wmnl. 1417]

obeissance obesanse 1 subst. gehoorzaamheid (vgl. fr. *obéissance*) *Dagb. v. Gent* 2 264 [wmnl.vl. kort na 1515]
2 datgene waartoe men rechtelijk of zedelijk verplicht is *Bouc v. Audiënc.* 59 [wmnl.vl. 1370-'78]

object subst. voorwerp *Sermonen* 65 [brab. na 1540]
GANSFORT, De or. dom. 95 [holl.nomnl. c.1500]

oblatie 1 subst. 'offergave, offerande' (Rh. Gl.) *Syoens kroniek* 204 [zovl. c.1540]

obligatie -cie oblegacie 1 subst. 'verplichting, verbintenis' (Rh. Gl., bet. 1) *Dagb. v. Gent* 2 57 [wmnl.vl. 1467-'90]
2 schuldbekentenis *K. v. Brielle*² 244 [zholl. 1527]
Bouc v. Audienc. 169(2x) [wmnl.vl. 1370-'78] *Br. Middelburg* 2, 364; 371(2x) [wmnl. 1477] *Br. handel Eng.* 1, 805 [zholl. 1443] *Br. handel Eng.* 1, 1051 [holl. 1471] *Br. handel Frankrijk* 1, 250(2x) [zholl. 1502] *Br. handel Frankrijk* 1, 262 [zholl. 1508] *Br. handel Frankrijk* 1, 266 [zholl. 1508] *Br. handel Frankrijk* 1, 271 [zholl. 1511] *Br. handel Frankrijk* 1, 287 [zholl. 1514] *Br. handel Frankrijk* 1, 310 [zholl. na 1521]

obligatiebrief subst. schuldbekentenis *Br. handel Eng.* 1, 1014 [brab. 1467]

obligeren 1 -ieren 1.1 trans. 'verplichten, verbinden' (in het MNW zonder citaat) *Bronnen Rijsburg* 1039 [zholl. 1495] *R. v. Haarl.* 265(2x) [zholl. 1e h. 16e e. (1542)]
Br. handel Eng. 2, 6 [zholl. 1486] *Br. handel Eng.* 2, 387 [zholl. 1529] *Br. handel Frankrijk* 1, 239 [zholl. 1499] *Dagb. v. Gent* 1 192; 199 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 57(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] 2.1 *hem* -, zich verplichten *Br. handel Frankrijk* 1, 332 [zholl. na 1527] *Br. Middelburg* 2, 364 [wmnl. 1477] *Br. Middelburg* 1, 511(3x) [wmnl. 1518]

oblucie onder **ablucie**

obreptie subst. slinkse verwerving *K. v. Hulst* 60 [vl. 1537]

obsequie subst. uitvaartdienst *Br. Middelburg* 3, 165 [wmnl. 1491]

observant 2 **ab-opster-** subst. strenge franciscaan (t.o. gaudent) *Rek. v. Nijm.* 3, 46 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 138 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 213 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 3, 268 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 311 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 55 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 81; 112 [geld. 1529]

observantencloester opster- subst. observantenklooster *R. v. Gorinchem* 212 [holl. 1482-1501] *R. v. Gorinchem* 268 [holl. 1501] *Rek. v. Nijm.* 3, 310 [geld. 1527]

observantie -cie 1 subst. verplichting G. GROOTE, *De simonia* 19 [ov. c.1450] 2 strikte naleving (van de kloosterregels) *Rek. aflath.* 76 [brab. 1456] *Br. Middelburg* 1, 506; 507 [wmnl. 1471-'84] *Frensweger hs.* 14; 73; 78(2x); 94(2x); 105; 175; 176; 183 [nomnl. c.1480] 3 de strenge franciscanen (i.t.t. de gaudenten) BRUGM., *Verspr. serm.* 145 [nomnl. 15e e.]

observatie* 1 -cie subst. naleving *Br. handel Frankrijk* 1, 325 [zovl. 1524]

observatie* 4 -vancie subst. strikte naleving van kloosterwetten *Marialeg.* 2 186 [brab. 16e e.]

observeren trans. naleven, 'in acht nemen' (Rh. Gl.) *Br. handel Frankrijk* 1, 416 [brab. 1549] *K. v. Brielle*² 250 [zholl. 1527] *Br. Middelburg* 3, 226 [wmnl. voor 1511] *Br. Middelburg* 3, 324 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 2, 27 [brab. 1533] *Br. Middelburg* 1, 521 [wmnl. 1544] *Br. Middelburg* 1, 101(2x) [wmnl. 1548]

obstaeckel 3 onder **opstakel**

obtempereren op- trans. 'gehoorzamen' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 3, 326 [zholl. 1525] *Br. Middelburg* 3, 549 [wmnl. 1546]

obtinieren trans. 'winnen, verwerven, verkrijgen' (Rh. Gl.) *K. v. Hulst* 56 [vl. 1537] *Syoens kroniek* 206 [zovl. c.1540] *Br. handel Frankrijk* 1, 398 [zholl. 1546]

occasie oeca- subst. gelegenheid (vgl. Plant., aang. in MNW s.v. **occusoen**) ZERBOLT, *Mnl. vert.* 93 [geld. c.1430] *Dagb. v. Gent* 1 208 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. Middelburg* 2, 18 [brab. 1524] *R. v. Amst.* 304 [holl. 1494-1512]

occupatie 1 subst. bezigheid *Gem. gronden N.-Brab.* 160 [brab. 1468] 2 belet, verhindering *R. v. Haarl.* 188 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>]

occupatoer subst. bezitter *R. v. Haarl.* 193 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>]

occupeert partc. adj. belet, verhinderd *R. v. Haarl.* 193 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>]

occuperen 1.1 intr. '(ijverig) bezig zijn' (Rh. Gl., bet. B) *Br. handel Frankrijk* 1, 359 [brab. 1538] *Br. Middelburg* 2, 447 [wmnl. 1520] 1.2 handelen, optreden (in rechte) *R. v. Haarl.* 189 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Br. Middelburg* 3, 842 [wmnl. 1524] 2.1 *hem* -, zich bezig houden *Syoens kroniek* 413 [zovl. c.1540]

ochtentstont subst. ochtendstond, morgen, voormiddag *Tocht v. J. v. Blois* 22; 45 [zholl. 1361-'62]

ocsierecrose subst. 'saffraanpleister' (*Emplastrum oxycroceum*, Braekman 1965, 99) *Mnl. gen. recepten* 71 [vl. 1e h. 15e e.]

octave 1 subst. 'octaaf' (orgelregister; Vente 1942, 30) *Ann. em.* 20, 253; 254 [vl. 1529]

ocxhoofd -hoet -hoyt oxhoet oxoef subst. okshoofd *Tol v. Iersekeroord* 121 [brab. 1520] *Br. Middelburg* 3, 433;

odere

468; 469; 470(3x) [wmnl. 1544] *Br. Middelburg* 3, 477; 480 [wmnl. 1545] *Br. handel Eng.* 1, 1107 [zholl. 1475] *Br. handel Frankrijk* 1, 323; 324 [zovl. 1524]

odere 1 onder **adere**

odevadersnest ouwevairs- subst. ooievaarsnest *Versl. O.V.R.* 4, 259 [holl.utr. 1415] *Bronnen Rijnsburg* 900 [zholl. 1483]

odieus adj. hatelijk *Tol v. Iersekeroord* 62 [brab. 1499]

oecasia onder **occasia**

oefenen 1 trans. op de proef stellen; kwellen (vgl. MNW, sub bet. I, 8 het citaat uit *Griseldis*, en *Teuth.* met 'temptare') *Frensweger hs.* 59 [nomnl. c.1480]

oeghenader subst. oogader *Janus* 14 381a [nomnl.vl. eind 15e e.]

oelvat subst. olievat *K. v. Hulst* 68 [vl. 1399]

oeninghe 7 'gemeene landswet' (z. **eninge**) *Gedenkw. Gelderland* 2, 112 [geld. 1359]

oerconscap 1 onder **orcontscap**

oerdelghever subst. 'rechter' (ed. 667) *Coninx summe* 301 [holl.brab. 1437] vgl. onder **ordelgheefter**

oereedt subst. wsch. afzwering van vijandschap (vgl. **orvede**) *R. v. Amst.* 122 [holl. 1452-'94]

oerenloos adj. zonder oren *Marg. v. Lymborch* 138a [brab. 1516]

oersake 1 onder **orsake**

oersweer onder **oresweer**

oerwerck subst. ? *Rek. v. Nijm.* 3, 213 [geld. 1524]

oesch subst. 'vuilnis, slijk' (ed. 115) *Kaetspel* 45 [vl. 1481]

oesmoes 6 onder **oestmont** *Br. handel Eng.*

oesmoet 7 onder **oestmont**

oessette 7 onder **osset**

oestal subst. 'hoefstal, noodstal' (Stallaert) *R. v. Gorinchem* 210 [holl. 1482-1501]

oestdijc subst. oostelijke dijk *Br. Middelburg* 2, 247; 250 [wmnl. 1405]

oestendertiende oestertiende subst. tiende betrekking hebbend op oostelijk gelegen land *Bronnen Rijnsburg* 737 [zholl. 1382] *Bronnen Rijnsburg* 741 [zholl. 1383]

oestmont 7 **oesmoet oesmoes** 1. **oesmoet** *Br. handel Eng.*, z. **osemont** *Tol v. Iersekeroord* 11 [brab. 1444] *Br. handel Eng.* 1, 857 [zholl. 1447]

oetmoedighinghe subst. zelfvernedering *Frensweger hs.* 87 [nomnl. c.1480]

oeutertafel 1 onder **outaertafel**

oefeldael 3 onder **eveldael**

oever 1 *over - werpen*, 'in het water werpen' (Hwb) *R. v. Tiel* 60 [geld. 1476]

oeverensheit subst. overtolligheid (vgl. **overensich**) *Rek. v. Nijm.* 6, 90 [geld. 1537]

oexotdughe subst. okshoofdduig *Br. Middelburg* 3, 289 [wmnl. 1519]

oexstaessen subst. loon tijdens de oogst (vgl. Hwb s.v. **aessen**) *Bronnen Rijnsburg* 747(2x) [zholl. 1383]

of(f)- zie ook onder **af(f)-**

of 1 - *twee*, 'ongeveer twee' (vgl. WNT 2e art, bet. I, 9) *Walewein* 84 [wvl. 1350] *Coninx summe* 304 [holl.brab. 1437]

ofbergen *enen iet -*, trans. 'iets voor iemand achterhouden, verduisteren' (Hwb) *R. v. Harderwijk* 148 [wgeld. 1450]

ofbodemen trans. van een bodem voorzien (vgl. WNT s.v. **bodemen**) *R. v. Gouda* 215 [zholl. 1507]

ofboeren trans. 'afbeuren, aflichten, aftillen' (Hwb s.v. **afboren**, bet. 1) *Stichtige punten* 169 [geld.ov. c.1475]

ofboernen 1 onder **afbernen**

ofbugen 1.1 trans. 'door buigen van iets verwijderen, van iets loswringen' (Hwb) *R. v. Leiden* 74 [zholl. 1446]

2.1 - *van*, intr. afwijken van, zondigen tegen *Jord. v. Quedlinburg* 125 [nhrab. 1468]

ofclagen trans. 'eene klacht of aanklacht tegen iemand inbrengen met betrekking tot iets, een eisch tegen iemand instellen' (Hwb s.v. **afclagen**) *R. v. Leiden* 131 [zholl. 1e h. 15e e.]

ofcoemste onder **afcomste**

ofcondinge subst. afkondiging *R. v. Zierikzee* 295 [wmnl. 1455]

ofdobbelen intr. bij het loten om werk geen werk krijgen *Br. Middelburg* 3, 201 [wmnl. 2e h. 15e e.]

ofdragenheit subst. smaad, onttering (vgl. **afdragen-de**) *Jhesus collacien* 138 [nholl.vl. c.1480]

ofeyschen trans. 'rechtens van iemand vorderen of hem opleggen' (Hwb s.v. **afeischen**) *Friesche stadrechten* 167 [holl.fri. na 1479] GANSFORT, *De or. dom.* 87 [holl.nomnl. c.1500]

offcavelen trans. 'na eene discussie ontzeggen, eene beslissing nemen in iemands nadeel' (Hwb s.v. **afcavelen**) *R. v. Leiden* 107 [zholl. 1434-'36]

offdoden 'enen (dat.) enen (acc.) -, trans. 'iemand aan een ander door een doodslag ontnemen, hem van hem berooven' (Hwb s.v. **afdoden**) *Oudste r. v. Dordr.* 2, 296 [zholl. 15e e.]

offenceren trans. beledigen *Br. Middelburg* 3, 346 [wmnl. 1529]

offentie subst. belediging *Dagb. v. Gent* 1 158 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 221 [wmnl.vl. 1467-'90]

offerande* 1 **offrande** *Gods* -, 'de mis' (Hwb) *Leven van Lutgart* 48 [wlimb. c.1300]

offerpennongh subst. fooi *Rek. v. Nijm.* 3, 346 [geld. 1527]

offhendinghe subst. 'afpaling van een erf' (ed. 3, 4) *R. v. Utrecht* 2, 336 [wmnl. 1532]

offiaca *offiata* 1. *offiaca* subst. naam van een (tover)steen (z. **officiate**) *Troyen hs.* 2, 95 [geld.vl. 1e h. 15e e.]

offiata 6 onder **offiaca** *Troyen hs.*

officiant subst. ambtsdrager *Mnl. geest. ged. enz.* 33 [limb. eind 15e e.]

officie 1 subst. werkzaamheid, handarbeid *Kl. v. Diepenv. hs.* 149; 150 [geld.ov. 1534]

officient subst. officiële vertegenwoordiger, dienstdoend ambtenaar *Rek. v. Nijm.* 3, 300 [geld. 1527]

officierster subst. waardigheidbekleedster *Bronnen Rijnsburg* 867 [zholl. 1479]

offloten *sick* -, refl. door middel van loten bepalen wie af moet treden (in Hwb s.v. **afloten** moet bet. III vervallen) *Stadr. Ommen* 33 [ov. 1461]

offramen trans. 'beramen, voorloopig bepalen (gezegd van een regeeringslichaam)' (Hwb s.v. **aframen**) *R. v. Leiden* 50 [zholl. 1416]

offrande 1 onder **offerande**

offrol subst. helling *K. v. Schieland* 265 [zholl. 1428] *K. v. Schieland* 245 [zholl. 1432]

offsnyen 1 onder **afsniden**

offstaketten trans. 'met staketwerk afzetten, afpalen' (WNT Suppl. s.v. **afstaketten**) *Rek. v. Leiden* 1, 354 [zholl. 1419]

offstueren trans. 'wegsturen' (Hwb s.v. **afsturen**) WILLEM v. H., *Ged.* 152 [holl. c.1480]

offverdienen trans. 'van iemand te vorderen hebben

- voor bewezen diensten' (Hwb s.v. **afverdienen**) *Etstoel Drenthe* 23 [dr. 1571 <1444>]
- offvreden** trans. 'afperken, afzetten, omheinen' (Hwb s.v. **afvreden**) *R. v. Harderwijk* 8 [wgeld. 2e h. 15e e.]
- ofganginghe** subst. diarree, buikloop *Leringe v. orinen* 82 [zwmnl. eind 15e e.]
- ofgethogen** adj. verstrooid *Doct. des tijts* 91 [holl. 1486]
- ofgeven** trans. 'opgeven, overleveren' (Hwb s.v. **afgeven**) *R. v. Leiden* 29 [zholl. 1373]
- ofgheve** subst. 'afstand van een goed' (Hwb) *Gesch. Antwerpen* 1, 534 [brab. 1304]
- ofghewisen** trans. 'afwijzen' (Hwb s.v. **afgewisen**) *Sak-senspiegel* 1, 53 [holl.utr. 1e kw. 15e e.]
- ofhellent** adj. hellend, steil *Pelgrimage Sinai* 60 [holl. 1e h. 15e e.]
- ofhuren** *enen iet* -, trans. 'iets van iemand huren' (Hwb s.v. **afhuren**) *Stadb. van Zwolle* 184 [wov. c.1399]
- oflangen** trans. 'van iets afkrijgen' (Hwb s.v. **aflangen**) GANSFORT, *De or. dom.* 153 [holl.nomnl. c.1500]
- ofledinghe** 1 onder **afleidinge**
- oflos(s)inghe** onder **aflosinge**
- ofludinghe** subst. 'openbare bekendmaking; ook: het geschreven stuk, de publicatie' (Hwb) *R. v. Nedersticht* 1, 235 [holl.utr. 1527]
- ofmuren** trans. 'met een muur afzetten of omheinen' (Hwb s.v. **afmuren**) *R. v. Leiden* 109 [zholl. 1434-'36]
- ofneighen** intr. afwijken (lat. *declinare* ed. 55) *Parab. v. Cyrillus* 26 [holl. c.1475]
- ofnemelheit** subst. vermindering, verslapping *Coninx summe* 254; 256 [holl.brab. 1437]
- ofneminghe** subst. vermindering, verslapping *Coninx summe* 256 [? 15e e.]
- ofpleyten** *die rolle* -, 'de rol der bij eene rechtbank aanhangige zaken afhandelen' (Hwb s.v. **afpleiten**) *R. v. Utrecht* 2, 350 [wmnl. 1531]
- ofsceydich** adj. steil (van zaken) *Drie con.* 169a [holl. c.1450]
- ofscudden** trans. afschudden *Aardse paradijs* 110 [holl. 2e h. 15e e.]
- ofsegginghe** - *der woerden*, verwoording W. v. S. Th., *Epistel* 128 [ov. c.1470]
- ofzeilen** -**zeylen** intr. wegzeilen *Tocht v. J. v. Blois* 101(2x) [zholl. 1361-'62]
- ofsijn** intr. van een plicht ontslagen zijn *Kl. v. Diepenv. hs.* 29 [geld.ov. 1534]
- ofslipperen** trans. 'laten glippen, prijsgeven' (Hwb s.v. **afslipperen**) *R. Kampen* 25 [wov. eind 14e e. <1348>]
- ofstant** subst. afstand GANSFORT, *De or. dom.* 93 [holl.nomnl. c.1500]
- ofstig(h)en** intr. naar beneden gaan, naar beneden komen *Biēnb.*² 401 [holl.utr. 1458] *Stichtige punten* 177 [geld.ov. c.1475]
- ofstrijden** trans. door strijd ontnemen *Kl. v. Diepenv. hs.* 235 [geld.ov. 1534]
- oftrec(k)** 1 subst. 'afleiding, aftrekking' (z. **aftrecken**) MANDE, *Bijl.* 2 [brab. 15e e.] 2 'dat wat iemand verlost of verleidt, verzoeking' (Hwb s.v. **aftrec**) MANDE, *Bijl.* 2 [brab. 15e e.] 3 beletsel, hinderpaal *Kl. v. Diepenv. hs.* 163 [geld.ov. 1534]
- ofvaring** subst. 'vertrek naar elders' (Hwb s.v. **afvaringe**) *Versl. O.V.R.* 1, 255 [holl. 1405]
- ofvullen** 6 onder **afvallen** *Kamper schepenacten*
- ofvragen** trans. met nadruk vragen (vgl. WNT s.v. **afvragen**, bet. II, A, 1) *Wfri. stadrechten* 2, 132 [nholl. 1540]

- ofweven** trans. 'afweven, ten einde toe weven' (Hwb s.v. **afweven**) *Gild. v. Utr.* 2, 206 [zholl.utr. 1414]
- ofwieden** trans. zuiveren van onkruid (m.b.t. war-moes) *Tocht v. J. v. Blois* 235 [zholl. 1361-'62]
- oge*** 1 **oige** onder **oigen** *senden*, tegemoetzenden (vgl. *onder oegen tghemuydt gereden*, ed. 6, 149) *Rek. v. Nijm.* 3, 5 [geld. 1520]
- ogenglas** subst. 'spiegel' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 265 [nholl. 1469]
- oilloick** 2 onder **onlooc**
- oirblock** 6 onder **oirclock** *Rek. v. Nijm.*
- oircille** onder **orseillie**
- oircloc** 7 z. **ureclocke** *Rek. v. Leiden* 1, 39 [zholl. 1392]
- oirclock** 7 **oirblock** 1. **oirclock**, z. **ureclocke** *Rek. v. Nijm.* 8, 17 [geld. 1542]
- oirdelbair** adj. beoordeeld kunnende worden *R. v. Amst.* 72 [holl. 1452-'94]
- oirloiffgevinge** subst. ontslag *Rek. v. Nijm.* 4, 95 [geld. 1529]
- oirsdynghehuus** subst. erfrechtbank *Dagb. v. Gent* 1 239 [wmnl.vl. 1467-'90]
- oirstrijt** subst. ? *Versl. O.V.R.* 4, 463 [holl.utr. 2e h. 16e e. (1395)]
- oirtdaler** subst. vierde deel van een daler (MNW s.v. **ort**, bet. 7, a) *Rek. v. Nijm.* 8, 161 [geld. 1544]
- oirtschiltz** subst. muntstuk ter waarde van een kwart schild (MNW s.v. **ort**, bet. 7, a) *Rek. v. Nijm.* 8, 153 [geld. 1543]
- oirtstuver** subst. vierde deel van een stuiver *Rek. v. Nijm.* 6, 32 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 8, 213 [geld. 1544]
- oirwengele** subst. 'oorkussen' (ed. 350) MOORS, *Oorkondentaal* 307 [wlimb. 1396]
- oiste** subst. ? *Rek. v. Nijm.* 8, 66 [geld. 1542]
- oitmoedelic** adj. nederig, eerbiedig *Br. handel Eng.* 1, 624 [holl. 1427]
- oker** subst. oker (de verfstof) *Rek. v. Nijm.* 7, 193 [geld. 1541]
- olderdom** 1 onder **ouderdoem**
- oliecarteel** subst. olievat (vgl. WNT s.v. **karteel** (II), bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 338(2x) [wmnl. na 1525]
- oliecruce*** 1 **olycruus** subst. 'zalving met het hl. Oliesel in de vorm van een kruis' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 190 [nholl. 1469]
- oliën** 1 trans. met olie bestrijken (het citaat Velth. I, 19, 21 hoort dus niet onder bet. b; vgl. ed. 1, 80 de aantekening bij vs. 1292-1293) *L. v. V., Sp. hist.* 1, 80 [brab. c.1325]
- olyclock** subst. 'klok, geluid bij overlijden' (ed. 443 n.1) *Br. Dom Utrecht* 2, 443 [utr. 1469]
- olycruus** 1 onder **oliecruce**
- olycruut** subst. 'papaver' (ed. 249-250 s.v. **papaver**) *Antidotarium-vert.* 54 [vl. 1351]
- olyen** 6 ? (l. *kolven*?) *R. v. Gorinchem* 217 [holl. 1486]
- olyeslagerscnape** subst. olieslagersknecht *Br. Middelburg* 3, 221 [wmnl. 1506]
- olyfyolacie** onder **olyvyolaet**
- olijfrijsken** subst. olijftakje *Hss. Ruusbr.* 590 [brab. c.1500]
- olijfsmout** subst. olijfolie *Mandev.*² 214 [holl. 1462]
- olijfsfyolaet** onder **olyvyolaet**
- olytonne olie-** subst. olieton *Br. Middelburg* 1, 107; 108 [wmnl. 16e e. (15e e.)] *Br. Middelburg* 3, 338 [wmnl. 1525] *Br. Middelburg* 3, 527; 528 [wmnl. 1545]
- olytorf** subst. 'met olie brandbaarder gemaakte turf' (Hwb) *R. v. Zierikzee* 134 [wmnl. 1429]

olyventwych

- olyventwych** subst. olijftak BRUGM., *Onuitg. serm.* 5 [zolim. 1523]
- olyvyolaet -fyolacie olijsfyolaet** subst. violenolie *Boec van medicinen* 157; 176; 178 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- olyvlyes** subst. laagje olie (fr. *membrane d'huile*) *Janus* 14 359a(2x) [nomnl.vl. eind 15e e.]
- oloenen al(l)oenen** subst. grof linnen, zaklinnen (vgl. fr. *olannes*, ed. 83 n.1; vgl. WNT Suppl. s.v. **aloen**) *Tol v. Iersekeroord* 482 [brab. 1493] *Tol v. Iersekeroord* 486 [brab. 1494] *Tol v. Iersekeroord* 488; 489 [brab. 1495] *Tol v. Iersekeroord* 491; 494 [brab. 1496] *Tol v. Iersekeroord* 83 [brab. 1582 (1519)]
- om-** zie ook onder **omme-**, **on-**
- ombeheymde** adj. niet omheind *Gem. gronden N.-Brab.* 161 [brab. 1468]
- ombelijsten** trans. boorden, omzomen *Gesch. Jacobi-kerk* 256 [holl.utr. 1484-'88]
- ombepalen** trans. ompalen, met palen omgeven *Lev. v. S. Clara* 8 [brab. begin 16e e.?]
- ombesinghelen** 7 'omsingelen' (z. **ommecingelen**) *Br. Middelburg* 1, 625 [brab. 1536]
- omcieren** trans. rondom, om iets heen (ver)sieren *Jhesus collacien* 252(3x) [nholl.vl. c.1480]
- omcleppen** trans. 'omklemmen' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 28 [nholl. 1469]
- omgaen** 7 z. **ommegaen** SUSO, *Horologium* 203 [holl.utr. 2e h. 15e e.]
- omgripe** *ongripe* l. *omgripe* subst. het omvatten *Mnl. geest. proza* 100 [obrab. 2e h. 14e e.]
- omkeer** 6 onder **ontkeer** *Troyen hs.*
- omkiringhe** 3 onder **ommekeringe**
- ommebeboerden** trans. omboorden *Cam.-rek. Deventer* 6, 268 [geld.ov. 1386]
- ommebeschemmen** 7 'omschaduwten' (z. **ommebesce-men**) *Frensweger hs.* 115 [nomnl. c.1480]
- ommebyten** trans. rondom bijten hakken (m.b.t. een schip) *R. v. Amst.* 445 [holl. 1494-1512]
- ommebouwen** trans. verbouwen, anders bouwen *Rek. v. Nijm.* 5, 180 [geld. 1535]
- ommedrucken** trans. 'door drukken of wringen om-verwerpen' (Hwb) *Blome d. Doochd.* 51 [holl. c.1485]
- ommedwelen** intr. (zoekend) rondgaan *Mnl. geest. proza* 195 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- ommegaen** 1 1.1 intr. collecteren *Rek. v. Nijm.* 3, 303 [geld. 1527] 2.1 subst. gedrag, handel en wandel *Bronnen Rijnsburg* 470 [zholl. 1498?] *Kl. v. Diepenv. hs.* 298 [geld.ov. 1534]
- ommeganc*** 1 **-ganck** subst. rondgang met koopwaar (vgl. **ommeloop**, bet. 1) *R. v. Haarl.* 129 [zholl. c.1450 (1443)]
- ommegorden** 1 trans. omvatten (lat. *circumcingere*) *M. v. H., Boek b. g.* 295 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- ommekeren*** 1 **om-** trans. overdenken, overwegen BRUGM., *Verspr. serm.* 70 [st. 1476]
- ommekeringe*** 3 **omkiringe** 1 subst. omkering *Biënb.* 2 335 [holl.utr. 1458] 2 terugkeer tot een vroeger leven *Biënb.* 2 348 [holl.utr. 1458]
- ommeleiden*** 1 **-leyden** trans. rondbrengen; distribueren *R. v. Amst.* 257 [holl. 1452-'94]
- ommelicht** subst. verlichting *R. v. Gouda* 277(2x) [zholl. 1521]
- ommelopinge*** 1 **omlopinghe** subst. 'ronddeling' (lat. *discursus* ed. 277) *Th. a K., De im. Chr.* 165 [holl. c.1440]

- ommerider -ryder** subst. die te paard rondrijdt; boodschapper te paard *Rek. aflaath.* 58 [brab. 1451-'54] *Rek. aflaath.* 62 [brab. 1455]
- ommerollen** trans. door rollen omkeren *Br. Middelburg* 3, 365 [wmnl. 1533] *Br. Middelburg* 3, 572 [wmnl. 1e h. 16e e.]
- ommescieten*** 1 **ommeschieten om-** intr. snel omkeren *R. v. Amst.* 554(2x) [holl. 1481-'96]
- ommeseilen*** 1 **ummeseilen** intr. omslaan onder het zeilen *Marialeg.* 2 105 [geld.ov. eind 15e e.]
- ommesetghelt -settegelt** subst. geld verkregen door hoofdelijke omslag *Rek. v. Leiden* 1, 224; 247; 248(2x) [zholl. 1413] *Rek. v. Leiden* 2, 73 [zholl. 1426]
- ommesettinge*** 1 **-tonge** subst. omslag, gelijkmatige verdeling *R. v. Tiel* 58 [geld. 1476]
- ommiesen** 1 - *op enen*, rekening houden met iemand *Br. Middelburg* 3, 258 [wmnl. 1516]
- ommespangen** trans. 'omboorden' (ed. 87 n.) *Tweede Rose* 87 [vl. c.1310]
- ommestander** subst. 'omstaander, hij die bij iets staat of tegenwoordig is (bij een spel)' (Hwb) *R. v. Breda* 68 [nbrab. 1e h. 16e e. <1454>]
- ommesteken** 1 trans. omverwerpen, verwerpen (fig. m.b.t. een plan) *Syoens kroniek* 415 [zovl. c.1540]
- ommestorttinghe** subst. omverwerping, vernietiging *Blome d. Doochd.* 60 [holl. c.1485]
- ommestoten*** 1 **omstooten** trans. tenietdoen, uitwissen *Sermonen* 212 [brab. na 1540]
- ommetien** 1 intr. 'doortrekken, doorreizen' (Hwb, bet. II, 1) *Marialeg.* 2 257 [nholl. 1450-1500]
- ommetrecken*** 1 **om-** trans. afbreken, omverhalen *R. v. Gorinchem* 294 [holl. 1509-'18]
- ommevanginge*** 3 **-vanghinghe** subst. 'omarming, omhelzing' *Mnl. geest. proza* 92 [holl.utr. 2e h. 15e e.]
- ommevliegen** 3 trans. 'vliegend omgeven' (z. MNW Aanm.) *M. v. H., Boek b. g.* 417 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- ommevlieten** 3 trans. 'omstroomen' *Drie con.* 98a [holl.omnl. c.1485]
- ommevragen*** 1 **-vraghen** intr. 'hier en daar om iets vragen' (ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 93 [nholl. 1469]
- ommewenden** 1 trans. opnieuw overdenken (lat. *revolvere*) *St. Aug. hantboec* 86 [holl. c.1430]
- ommewerpen*** 1 **om-** *hem* -, zich omkeren **HEELU**, *Rijmkronijk* 204 [brab. c.1440]
- omonde** 7 **ommoene** z. **osmonde** *Mnl. gen. recepten* 89; 109 [vl. 1e h. 15e e.]
- ompointelike** 1 onder **onpoentelike**
- omsaen** trans. 'omzaaien' (ed. 350) **MOORS**, *Oorkondentaal* 165 [wlimb. 1384]
- onachtich** adj. onachtzaam, nalatig *Cancelierb.* 173 [zolimb. 1471]
- onaert** adj. 'schandelijk' (ed. 664) *Coninx summe* 295 [holl.brab. 1437]
- onangemerct** adj. onbezonnen **GANSFORT**, *De or. dom.* 93 [holl.nomnl. c.1500]
- onanghetastet** adj. onaangeraakt *Mnl. geest. proza* 195 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- onbecommerlijc** adv. onbekommerd *Jan v. L.-fragm.* 167 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]
- onbecommertheit** 1 subst. ledigheid, het niet om iets bekommerd zijn *Blome d. Doochd.* 56 [holl. c.1485] 2 onbeheerstheid *Blome d. Doochd.* 56 [holl. c.1485]
- onbedroeft** 1 adj. 'onverstoord' (ed. 81 lat. *imperturba-*

tus) BARTH. ENGELSMAN 103 [holl. 1485]

onbegoten adj. niet met water begoten *Versl. O.V.R.* 7, 120 [wbrab. c.1600 (1498)]

onbegripelijk* 1 **ombegripelic** adj. niet (veel) kunnen-de begrijpen, omvatten, bevatten ZERBOLT, *Mnl. vert.* 89 [geld. c.1430]

onbehenct adj. niet beheind *R. v. Gouda* 32 [zholl. 1402]

onbehoedelike* 1 **-hoetlic** adv. onverhoeds MANDE, *Bijl.* 2(1e pl.) [brab. 15e e.]

onbehoorlijk* 1 **-hoirlic** adj. ondeugdelijk (van waren) *Br. handel Frankrijk* 1, 247 [zholl. 1501]

onbehoorlijkheid* 3 **-licheit** subst. 'onbetamelijkheid, ongepastheid' *Dagb. v. Gent* 1327 [wmnl.vl. 1467-'90]

onbehouvelijc adj. onbetamelijk, onbehoorlijk *Kaetspel* 70 [vl. 1481]

onbehuetsamlijc adv. onbezonnen (vgl. **onbehoetsam**) TAULER-*hss.* 305 [olimb. 1442]

onbekenlijcheit* 1 **om-** subst. wat niet te kennen, te begrijpen is *Mnl. geest. proza* 101 [wvl. 2e h. 14e e.]

onbekennicheyt subst. onwetendheid *Tondalus' visioen* 2, 195b [zlimb. 2e kw. 15e e.]

onbekw- zie onder **onbequ-**

onbeleert subst. 'die geen kennis heeft van iets?' (ed. 227) JAN v. L., *Vijf man.* 205 [brab.nomnl. c.1425]

onbelemmert* 1 **om-** adv. niet belemmerd, niet gehinderd, ongestoord *Syoens kroniek* 191 [zovl. c.1540]

onbelidere - *godes*, 'godlooचना' (ed. 227) JAN v. L., *Vijf man.* 227 [brab. 1540]

onbellikers adv. onredelijk, zonder reden (het MNW geeft deze vorm niet s.v. **onbillike**) M. v. H., *Boek b. g.* 403 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

onbequame 1 **-quaem** adj. ongeschikt *Br. Middelburg* 3, 562 [wmnl. na 1547] *R. v. Amst.* 453(2x) [holl. 1494-1512]

onbequets adj. ongekwetst, ongedeerd *Mirakelboeck* 32 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]

onberecht* 1 **-richt** adj. zonder vergiffenis, kwijschelding *Cancelierb.* 158 [zolim. 1471]

onbereetheit subst. onwilligheid BRUGM., *Onuitg. serm.* 79(2x) [zolim. 1523]

onbereit 1 **-reyt** adj. niet behoorlijk voorbereid, niet goed klaargemaakt (van spijzen) *Dietse Epistola* 20(2x) [holl.utr. 2e h. 15e e.]

onbericht 1 onder **onberecht**

onbesaeyt adj. niet bezaaid, waarop niet is gezaaid *Sticht. exempelen* 53 [brab. c.1450?]

onbescadet* 1 **-scaet** adj. schadeloos *Bouc v. Audienc.* 120 [wmnl.vl. 1370-'78]

onbescadich* 3 **-schadich** adv. 'ongedeerd, ongekrenkt' *Br. handel Frankrijk* 1, 318 [zholl. 1524]

onbesceidelijc* 1 **-scheidelic** adj. buitensporig *Cancelierb.* 168 [zolim. 1471]

onbesceiden 1 **-scheyden** adj. mateloos *Sermonen* 48 [brab. na 1540]

onbesceidicheit* 1 **ombeschee-** subst. onbeschoftheid *Bouc v. Audienc.* 396 [wmnl.vl. 1370-'78]

onbescheppet adj. 'onversneden, van laken' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 136 [nomnl. 2e h. 16e e. (1425)]

onbescicket* 1 **ombeschicket** adj. 'onbeschaafd' (ed. 77 n.159) *Pelgrimage Sinai* 76 [holl. 1e h. 15e e.]

onbesetticheit subst. onbeheerstheid *Mnl. geest. proza* 221 [st. 1476]

onbesittelecheit subst. 'het onthecht zijn aan' G. APPELMANS, *Glose* 97 [obrab.limb. c.1350]

onbesloten 1 adj. 'niet besloten in, niet kunnende bevat worden door iets' (MNW s.v. **ongesloten**, bet. 2, b) *Mnl. geest. proza* 253 [zovl. 1460]

onbesnedenheit subst. onbesnedenheid GANSFORT, *De or. dom.* 155 [holl.nomnl. c.1500]

onbesorghelic adj. onbezorgd *Teghen die strael* 64 [holl. c.1480-'85]

onbesteet 1 adj. niet bezorgd, niet besteld *Br. Middelburg* 3, 523 [wmnl. 1545]

onbesteken adj. niet toegeregen *Draperie Haag* 302 [zholl. c.1625 (c.1496)]

onbestraffet onder **onbestraft**

onbestrafflick adv. onberispelijk *Stichtige punten* 143 [geld.ov. c.1475]

onbestraft -straffet 1 adj. ongestraft, onberispt; niet te berispen, onberispelijk *Blome d. Doochd.* 110 [holl. c.1485]

2 'onbelemmerd' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 151 [nomnl. 2e h. 16e e. (1463)]

onbesweken adv. waarachtig *Mnl. fragm.* 1, 676 [vl. 16e e.]

onbetaelder subst. wanbetaler *Br. Middelburg* 2, 24 [wmnl. 1532]

onbevracht adj. niet bevracht (van een schip) *Rek. v. Leiden* 1, 178 [zholl. 1408]

onbevryen trans. onveilig maken *Br. Middelburg* 2, 372 [wmnl. 1478]

onbewaringhe subst. 'onbedachtzaamheid' (lat. *incustodia* ed. 277) Th. a K., *De im. Chr.* 66 [holl. c.1440]

onbewegelijcheit* 1 **-wechlicheit** **onbeweech-** 1 subst. onveranderlijkheid, standvastigheid (lat. *stabilitas*) *Sp. d. Volc.* 119 [limb. 1466] 2 onbewogenheid (lat. *immobilis tranquillitas*) SUSO, *Horologium* 204 [brab. c.1350]

onbewegen 1 adj. onveranderlijk W. v. S. Th., *Epistel* 120 [ov. c.1470]

onbewetticht 3 adj. 'niet in rechte erkend' (van schuld) *K. v. Hulst* 52; 53(nx) [vl. 1500]

onbewistheit subst. onbekendheid *Dagb. v. Gent* 1 111 [wmnl.vl. 1451]

onbiblijventheit subst. onstandvastigheid GANSFORT, *De or. dom.* 159 [holl.nomnl. c.1500]

onblusscelijc* 1 **-blusschelike** adv. onuitblusselijk, onuitdoofbaar *Jhesus collacien* 215 [nholl.vl. c.1480]

onbouwich adj. onbewerkt (van akkers) *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 151; 153 [holl.utr. 1392]

onbrukelijc enen iet - maken, 'iem. in het gebruik van iets verhinderen' (vgl. **onbruuc**) *Marialeg.* 1 347 [holl. c.1515]

onbugelijc* 1 **-licke -buuchlic** 1.1 adj. onveranderlijk (lat. *indeclinabilis* ed. 259) *Soliloquium-vert.* 223 [wmnl.omnl. c.1430] 2.1 adv. 'onbuigbaar', onveranderlijk W. v. S. Th., *Epistel* 127 [ov. c.1470]

oncapabel adj. onbevoegd *Br. Middelburg* 1, 422 [wmnl. na 1514]

once* 1 **onchie** subst. landmaat *Mnl. geest. proza* 193 [brab. 1388]

oncorrumpeerlic adj. 'niet te bederven' (ed. 82; vgl. onder **onghecorrumpeerlic**) BARTH. ENGELSMAN 101 [holl. 1485]

oncracht 5 'zwakte' (Hwb; z. ook MNW s.v. **oncrachtich**, Aanm.) *Saksenspiegel* 2, 43 [nholl.omnl. 1451]

oncrachtich 3 adj. 'krachteloos' (van zaken) *Jord. v. Quedlinburg* 110 [holl.wbrab. 1513]

ondachtelijc* 1 **-lic** adv. 'verstrooid, zonder aandacht' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 192 [nholl. 1469]

ondachtich 3 **ondech-** adj. c. gen. niet denkend aan

ondancberlick

Exordium magnum 5 [nomnl. 1e h. 15e e.] *Mnl. geest. proza* 196 [nomnl. 1e h. 15e e.]

ondancberlick adv. ondankbaar *MAUBURNUS, Scala* 205 [geld.ov. 1558]

ondancknaem adj. 'ondankbaar' (ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 162 [nholl. 1469]

ondankelijc* 3 -danckelic adj. 'onwelgevallig' *Dagb. v. Gent* 1 77 [wmnl.vl. 1467-'90]

ondanken 3 *sijs -s*, zijns ondanks *Bouc v. Audiënc.* 97 [wmnl.vl. 1370-'78]

ondechtich 3 onder **ondachtich**

ondeeft subst. 'geweldige hoeveelheid, heel veel' (vgl. ed. 197-199) *Ons Heren Passie* 197 [nholl. c.1440]

onderaen adv. onderaan *Versl. O.V.R.* 7, 45 [wmnl. c.1600 {1533}]

onderblat onder **hondertblat**

onderblicken intr. 'elkander bekijken' (ed. 203) *JAN VAN LEEUWEN* 158 [brab. 2e h. 15e e.]

onderborch subst. 'onderborg' (WNT), borg van een borg *Rek. aflaath.* 57 [brab. 1451-'54]

onderborcht adj. verborgd, een borg bezittende *R. v. Gouda* 49(2x) [zholl. 1410]

onderbreken 1 trans. verzwakken, zijn kracht doen verliezen (ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 34 [nholl. 1480]

onderbughen *hem -*, zich onderwerpen *W. v. S. Th., Epistel* 104 [ov. c.1470]

onderconde subst. onderzoek, nasporing *R. v. Gorinchem* 121(2x); 122 [holl. 1577 {1440}]

onderconincstavel subst. onderofficier *Dagb. v. Gent* 2 61(2x); 62(2x) [wmnl.vl. 1467-'90]

ondercoster 3 subst. 'onderkoster' *Br. Middelburg* 3, 285 [zeholl. 1519]

ondercrupere* 1 -cru(y)per 1 subst. die iemand op sluwe wijze benadeelt (in het MNW zonder citaat) *Blome d. Doochd.* 103 [holl. c.1485] *Coninx summe* 264 [? 15e e.] **2** vleier, pluimstrijker *Blome d. Doochd.* 103 [holl. c.1485]

onderdeken* 3 -deeken subst. 'onderdeken, vicedeken' *K. v. Hulst* 136(2x); 138(2x) [vl. eind 16e e. {1505}]

onderdoen 1 refl. zich onderwerpen *Frensweger hs.* 148 [nomnl. c.1480]

onderdrossaet subst. onderdrost *Gem. gronden N.-Brab.* 339 [brab. 1478]

ondergaen 1 intr. achteruitgaan, vergaan *Jhesus collacien* 167 [nholl.vl. c.1480]

onderganc 1 subst. het te bed gaan (vgl. **ondergaen** (I), bet. A, 3) *Jhesus collacien* 133 [nholl.vl. c.1480]

ondergedaen adj. 'onderdanig' (ed. 2, 327) *Spiegel der sonden* 2, 211 [geld. 1434-'36]

ondergerechte* 3 -richte subst. 'lagere rechtbank' *R. v. Breda* 71 [nbrab. 1e h. 16e e. {1454}]

ondergheloven subst. 'onderling vertrouwen' (ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 574 [nholl. 1480]

ondergilde subst. 'een minder belangrijk gild' (Hwb) *R. v. Zierikzee* 301 [wmnl. 1475]

onderhaldinge 1 onder **onderhoudinge**

onderhaldonge 1 onder **onderhoudinge**

onderhande 1 *enen iet - doen*, iem. iets ter hand stellen, verschaffen *Scaecspel* 124 [holl. 1e h. 15e e. {1403}]

onderheerlicheyd subst. lage heerlijkheid *Versl. O.V.R.* 7, 74; 75(nx); 76(nx) [wbrab. 18e e. {1447}]

onderhouden 1 trans. regelmatig bezoeken (vgl. MNW 2e art.) *Br. handel Eng.* 2, 455 [brab. 1537]

- onderhouden*** 3 -holden trans. onderdrukken (vgl. MNW 1e art., bet. I) *Frensweger hs.* 223 [nomnl. c.1480] W. v. S. Th., *Epistel* 83 [ov. c.1470]
- onderhoudinge*** 1 -haldinge -haldonge 1 subst. het voorzien in iemands levensonderhoud *R. v. Tiel* 99 [geld. 1497] *R. v. Tiel* 103 [geld. 1499] 2 levensonderhoud *Rek. v. Nijm.* 4, 257 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 6, 167 [geld. 1539]
- onderhout** subst. 'het onderhouden, in goede staat houden' (ed. 261) *Doct. des tijts* 93 [holl. 1486]
- onderkeltersche** subst. 'onderkeldermeesteres, onderopzichteres over de spijskamer, onderbestuurster eener kloosterhuishouding' (ed. 366) *Kl. v. Diepenv. hs.* 366 [geld.ov. 1534]
- onderkenlicheit** subst. 'het maken van onderscheid' (ed. 81) BARTH. ENGELSMAN 134 [holl. 1485]
- onderknecht** subst. knecht die onder een andere knecht staat *Jan v. L.-fragm.* 165 [wmnl.brab. 1540 (15e e.)]
- onderlaet** 1 subst. onderbreking BRUGM., *Onuitg. serm.* 198 [zolim. 1523]
- onderlanghen** subst. wsch. ondergrond (lat. *subjecta substantia*) *Parab. v. Cyrillus* 29 [holl. c.1475]
- onderlincheit** 3 subst. 'wederkeerigheid' *Mnl. geest. proza* 266(2x) [brab. 1360-'85]
- ondermarcken** trans. een merkteken onder iets plaatsen (m.b.t. een brief) *Br. handel Eng.* 2, 475 [brab. 1539]
- ondermeester** 1 subst. onderprior *Br. Middelburg* 1, 501(nx) [zholl. 1331]
- ondermeestersche -meystersche** subst. onderwijzeres van lagere rang *Kl. v. Diepenv. hs.* 164; 168 [geld.ov. 1534]
- ondermoeder** subst. onderprieores, ondermater *Me. bijbelvert.* 37, 114(2x) [wlimb. c.1480] *Sticht. exempelen* 52 [holl. 2e h. 15e e.]
- ondernaschade** subst. 'de onderste bladeren van de zwarte nachtschade' (Braekman 1965, 100) *Mnl. gen. recepten* 19 [vl. 1e h. 15e e.]
- ondernemen** 1 trans. 'vastgrijpen, overweldigen' (ed. 104 n.) *Tweede Rose* 104 [vl. c.1310]
- onderofferen** trans. opofferen *Scaecspel* 77 [holl. 1e h. 15e e. (1403)]
- onderpriester** subst. kapelaan *Boeck erffrenten* 4, 57 [brab.holl. 1526]
- onderpriorinne** subst. 'onderpriorin' (ed. 350) MOORS, *Oorkondentaal* 219 [wlimb. 1374]
- onderredenen** trans. 'afspreken' (ed. 350) MOORS, *Oorkondentaal* 204 [wlimb. 1399]
- onderrekenen** 3 1.1 trans. afrekenen (vgl. Stallaert) *R. v. Gouda* 367 [zholl. 1517] 2.1 *hem* -, onderling, met elkaar, afrekenen (vgl. Stallaert) *Bouc v. Audiënc.* 41 [wmnl.vl. 1370-'78]
- onderrentmeester** subst. onderrentmeester *Bronnen Rijnsburg* 1030 [zholl. 1500]
- ondersadich** adj. 'ondermengd' (ed. 203) JAN VAN LEEUWEN 20 [brab. 2e h. 15e e.]
- onderscedechlec** adv. met onderscheid, op oordeelkundige wijze *Mnl. geest. proza* 219 [wmnl.brab. c.1400]
- ondersceidelike*** 1 -scheidelick -scheidelike 1 adv. op een verstandige wijze MAUBURNUS, *Scala* 201 [geld.ov. 1558] 2 duidelijk (in het MNW zonder citaat) *Exordium magnum* 28 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- ondersceiden*** 1 -scheiden *hem* -, zich verdelen, groeperen en v.v. zich opstellen, postvatten *Jhesus collacien* 192 [nholl.vl. c.1480]

- ondersceidenheit*** 3 **onderschei-** subst. 'beslissing, oordeel' (z. bet. 5) *Frensweger hs.* 148 [nomnl. c.1480]
- ondersceidinge*** 1 **-scheidenge -scheidinge** 1 subst. het kunnen onderscheiden *Biēnb.*² 208 [holl.utr. 1458] 2 beslissing, oordeelvelling (lat. *dijudicatio*) MAUBURNUS, *Scala* 169 [geld.ov. 1558]
- ondersceit*** 1 **-scheit** subst. 'besef van anders (i.c. onwaardig) zijn?' (ed. 227) JAN v. L., *Vijf man.* 146 [brab.nomnl. c.1425]
- onderschryver** subst. schrijver, klerk van lagere rang *Rek. v. Nijm.* 1, 77 [geld. 1415]
- ondersittich** adj. onder iemand zittend, onder zijn gezag geplaatst (vgl. **ondersitten**) *Cancelierb.* 158 [zolim. 1471]
- onderslaen** 1 intr. het verliezen, het onderspit delven (bij **onderslaen** (I); vgl. onder **bovenslaen**) *R. v. Nedersticht* 3, 65 [holl. 1e h. 16e e. <1524>]
- ondersoeken** 1 trans. ondervinden, ervaren *Maria-klachten* 314 [brab. 2e h. 15e e.]
- ondersoekinge*** 1 **-suekinghe** subst. ondervinding, ervaring *Mnl. geest. proza* 236 [obrab. c.1450]
- ondersprake*** 1 **-spraeck** subst. afspraak *R. v. Zierikzee* 386 [wmnl. 16-17e e. <1518>]
- onderspreken** 1 *hem -*, onderhandelen *Bouc v. Audiēc.* 557 [wmnl.vl. 1370-'78]
- onderspreker** subst. 'bemiddelaar, onderhandelaar' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 215 [nholl. 1480]
- onderstandenisse** subst. onderstand, bijstand, steun *R. v. Reimersw.* 54 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1491>]
- onderste** 1 subst. ondergeschikte *Frensweger hs.* 131; 133; 166; 206; 209 [nomnl. c.1480]
- onderstellen** *hem -*, 'zich blootstellen aan' (ed. 261) *Doct. des tijts* 248 [holl. 1486]
- onderstendelec** adj. geestelijk BEATRIJS v. NAZARETH 14 [brab. c.1350]
- onderstrepē** trans. onderstrepē, onderlijnen *Dagb. v. Gent* 2 197 [wmnl.vl. 1467-'90]
- ondersuekinghe** 1 onder **ondersoekinge**
- ondertreder** 1 subst. onderdrukker BRUGM., *Onuitg. serm.* 80; 82 [zolim. 1523] 2 'overtreder' (lat. *transgressor* ed. 277) Th. a K., *De im. Chr.* 74 [holl. c.1440] 3 'die met de voeten treedt, overwinnaar' (vgl. ed. 107 n.54) *Jord. v. Quedlinburg* 115 [wbrab. 1513]
- ondertrouwinge*** 1 **-truwinghe** subst. huwelijk *Frensweger hs.* 5 [nomnl. c.1480]
- onderval** subst. het doen vallen, stellen onder TAULER-hss. 335 [brab. c.1490]
- ondervangen** 1 trans. 'onderstutten' (WNT, bet. A,) *Rek. v. Nijm.* 8, 117 [geld. 1543]
- ondervaren** trans. onder water herstellen, bijmetselen (o.a. m.b.t. een muur) *Rek. v. Nijm.* 3, 85 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 248 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 338 [geld. 1527]
- ondervindelic** 1 1 adj. ervaren, ondervonden *Sp. d. Volc.* 231 [limb. 1466] 2 bevindelijk MANDE, *Bijl.* 40(2x) [brab. 15e e.]
- ondervindinge** 1 1 subst. ondervinding, het ondergaan *Exordium magnum* 18 [nomnl. 1e h. 15e e.] 2 ervaring (vgl. MNW, Aanm. zonder citaat) *Sermoenen* 34 [brab. na 1540] 3 bevinding *Exordium magnum* 2) [nomnl. 1e h. 15e e.]
- ondervoecht** subst. 'ondervoogd' (ed. 351) MOORS, *Oorkondentaal* 77 [wlimb. 1349]
- ondervonden** partc. adj. veel ondervonden hebbende, ervaren *Stichtige punten* 138; 172(2x) [geld.ov. c.1475]

Frensweger hs. 41; 51; 74; 162 [nomnl. c.1480]

ondervorwarden trans. 'als voorwaarde stellen' (ed. 351) *MOORS, Oorkondentaal* 232 [wlimb. 1393]

ondervrouwe subst. tweede bestuurster (van een weeshuis) *Br. Middelburg* 1, 509 [wmnl. 2e h. 15e e.]

onderwerpere subst. die onderwerpt *Kaetspel* 4(2x) [vl. 1481]

onderwerpinge 3 subst. 'onderwerping' (MNW 1e art., bet. 1) *BRUGM., Onuitg. serm.* 39 [zolim. 1523]

onderwiselijc adj. welsprekend *BRUGM., Onuitg. serm.* 205 [zolim. 1523]

onderwiser 3 subst. die leert, vermaant *Frensweger hs.* 210 [nomnl. c.1480]

ondevoteliken adv. niet devoot, niet innig *M. v. H., Boek b. g.* 205 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

ondierbaer* 1 **onduer-** adj. waardeloos *Boeck v. d. voirs. g.* 138 [nholl. c.1470]

ondiericheit subst. schande *Spiegel d. m. b.* 16 [wvl. begin 15e e.]

ondogent -ghende 1 adj. onmachtig *SUSO, Horologium* 204 [holl.brab. c.1350] 2 mismaakt *Sal. ende Marc.* 4 [brab. 1501]

ondoget* 3 **-dueght** subst. 'ondeugdelijkheid, gebrek-kigheid' *Br. handel Eng.* 1, 1223 [brab. 1484]

ondorpelic -licke 1.1 adj. onbetamelijk *R. v. Gouda* 314 [zholl. 1521] 2.1 adv. op zeer schandelijk wijze *Doct. des tijts* 141 [holl. 1486]

ondorpelicken adv. op onbetamelijke wijze *R. v. Gouda* 308 [zholl. 1511]

ondorper adj. schandelijk *Br. Middelburg* 1, 518 [wmnl. 1544]

ondragen 3 onder **ontdragen**

onduerbaer 1 onder **ondierbaer**

onduytsch *die onduytsche*, naam van de Haarlemse rederijderskamer De Wyngaertrancken (z. Rh. Gl.) *R. v. Haarl.* 203 [zholl. 19e e. <1503>]

onech 7 z. **honich** *Mnl. gen. recepten* 34 [vl. 1e h. 15e e.]

oneendrachtich* 3 **-drechtich** adj. 'twistend', kijvend *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 4, 294 [wmnl.brab. 1360-'85] *Acten Gelre Zutphen* 2, 155 [ogeld. c.1397 <1393>]

oneenmoedich adj. niet eensgezind *Exordium magnum* 42 [nomnl. 1e h. 15e e.]

oneerbaerheit 1 **-bairheit** 1 subst. 'onbetamelijkheid' (in het MNW zonder citaat) *R. v. Amst.* 343 [holl. 1494-1512] 2 oneerbiedigheid (jegens meerderen) *Blome d. Doochd.* 61 [holl. c.1485]

oneerbiedentheit subst. oneerbiedigheid *GANSFORT, De or. dom.* 159(2x) [holl.nomnl. c.1500]

oneerlijc* 2 **-lic** adj. 'geminacht' *Parab. v. Cyrillus* 86 [holl. c.1475]

oneersamlijc* 3 **-lic** adv. op een schandelijke, verachtelijke wijze *Sticht. exempelen* 62 [brab. c.1500]

oneffene* 1 **-effen** - *woerde hebben*, ruzie maken, twisten *Cancelierb.* 172 [zolim. 1471] *Marialeg.* 2 172 [brab. 16e e.]

oneffenheit 1 subst. ongepastheid, onbehoorlijkheid (n.b. wellicht zo ook in *Boëth.* 133b, aang. in MNW, bet. 3) *Mnl. geest. proza* 88 [holl.utr. 1439]

onfijn 1 adj. niet fijn, zuiver (van edele metalen) *R. v. Haarl.* 220 [zholl. 1e h. 16e e. <1514>] 2 'niet edel, van steenen' (Hwb) *R. v. Amst.* 76 [holl. 1452-'94]

onformich adj. onstoffelijk (lat. *informis* ed. 259) *Soliloquium-vert.* 213 [wmnl.omnl. c.1430]

ongadelicheit subst. narigheid, ellende *Frensweger hs.* 198; 201 [nomnl. c.1480]

ongadelijc*

ongadelijc* 1 -lic adj. onaantrekkelijk, weinig bruikbaar *Stichtige punten* 237 [geld.ov. c.1475]

ongaerf adj. niet goed bereid (vgl. **ongaer**, bet. 1) *R. v. Breda* 142 [nbrab. 1e h. 16e e. <1449>]

ongalick 7 'onaangenaam, lastig' (z. **ongadelijc**) *Stadsgekken* 91 [zholl. 1524]

ongansheit* 3 **ongance-** subst. veeziekte *R. v. Reimersw.* 9 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1502>]

onge- zie ook onder **onghe-**

ongeachtet* 3 -ghehacht adj. 'onverwacht' *Bouc v. Audienc.* 5 [wmnl.vl. 1370-'78]

ongebrant* 1 -brandt **onghe-** 1 adj. niet in brand gestoken (van een stad) *Rek. v. Leiden* 1, 428 [zholl. 1420] 2 niet verbrand, niet door het vuur aangetast (van mensen) *Mirakelboeck* 32 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]

ongebrekende 1 adj. niet te kort schietend, aflatend *W. v. S. Th., Epistel* 76 [ov. c.1470]

ongebroken* 3 **onghe-** adj. 'niet gebroken' (van hart, van gemoed), 'niet vermurwd' *TAULER-hss.* 304 [olimb. 1442]

ongebruikich* 1 -bruyckich -ghebrukech 1.1 adj. ongebruikt (van land) *Versl. O.V.R.* 7, 86(nx) [wbrab. c.1600 <1498>] 2.1 *enen - maken van iet*, iem. in het gebruik of de uitoefening van iets verhinderen *Bouc v. Audienc.* 904 [wmnl.vl. 1370-'78]

ongebruuc* 3 -bruyck *enen iet tongebruyc maken*, iemand het genot, gebruik van iets belemmeren (z. MNW, Aanm. 1) *R. v. Gorinchem* 115 [holl. 1577 <1425>]

ongebuychsam adj. onbuigzaam, niet bereid zich te verootmoedigen *Stichtige punten* 117 [geld.ov. c.1475]

ongecaussiet adj. niet bestraft *Br. Middelburg* 3, 90 [wmnl. 1446]

ongecledenesse subst. 'het ontkleed zijn' (ed. 246) *Sidrac* 66 [brab.vl. eind 15e e.]

ongecleet 1 **onghe-** adj. niet ingekleed, geen ordegevaad dragend *Kl. v. Diepenv. hs.* 154; 168 [geld.ov. 1534] *Hs. Kloosterregels* 413 [geld.ov. 1e h. 16e e.]

ongecloeft adj. niet gebarsten, gespleten *R. v. Gouda* 106 [zholl. 1488-'95]

ongecocht* 1 -cofft adj. niet vrij gekocht *R. v. Tiel* 45 [geld. 1467]

ongeconfirmeert adj. onbevestigd *Levens v. Jezus* 97 [wvl. 1332]

ongecorrompeert 3 onder **ongecorrumpeert**

ongecorrigeert 3 -g(h)ecorrigiert adj. ongestraft, niet gestraft *Draperie Haag* 343 [zholl. 1480] *Stichtige punten* 66 [geld.ov. c.1475] *Frensweger hs.* 256 [nomnl. c.1480]

ongecorrumpeerlicheyt subst. 'onbederfelijkheid' (ed. 81) BARTH. ENGELSMAN 134 [holl. 1485]

ongecorrumpeert* 3 -corompeert adj. 'ongeschonden, onbedorven' *Mnl. fragm.* 1, 682 [vl. eind 14e e.]

ongecosteghet adj. 'niet tot rust gebracht' (ed. 75) BEATRIJS v. NAZARETH 35 [brab. c.1350]

ongedachtich 3 **onghe-** adj. niet denkend aan *Biënb.* 2 316 [holl.utr. 1458] *Marialeg.* 1 271 [holl. 1479]

ongedecideert adj. onbeslist *Draperie Haag* 343 [zholl. 1480] *Br. handel Eng.* 2, 602 [zholl. 1545]

ongedodet* 3 -doodt adj. 'niet ter dood gebracht' *Sermonen* 433 [brab. na 1540]

ongedoechsamlec adj. ontevreden *Mnl. geest. proza* 255 [brab. c.1450?]

ongedoeve* 1 **onghedouve** adj. 'ongedurig, onrustig' (ed. 264 n.) *Spiegel d. m. b.* 264 [wvl. begin 15e e.]

- ongedogelijk*** 1 **-ghedoechleec** adj. ongeduldig (lat. *impatiens* ed. 204) *SUSO, Horologium* 194 [holl.brab. c.1350]
- ongedoochsamich*** 3 **onghe-** adj. 'niet lijdzaam' *Kaetspel* 89 [vl. 1481]
- ongeduldich*** 3 **onghe-** adj. ongeduldig, opstandig *J. CELE, Sermoenen* 70 [holl.utr. c.1410]
- ongeeërt*** 1 **-gheeert** adj. gehoond, gesmaad *Mnl. geest. proza* 88; 89 [brab. 1e h. 15e e.]
- ongeeest** subst. duivel *Tondalus' visioen* 2, 243b; 247b [zlimb. 2e kw. 15e e.]
- ongeestelijk*** 1 **-gheestelic** adv. niet geestelijk *Egidius Woorde* 22 [wmnl.brab. 1459]
- ongeheyscht** adj. 'ongevraagd, uit eigen beweging' (Hwb) *R. v. Breda* 72 [nbrab. 1e h. 16e e. (1454)]
- ongehuerlic** adj. walgelijk, weerzinwekkend (vgl. **ongehierich**) *Tondalus' visioen* 2, 41a [ogeld. 2e h. 15e e.]
- ongeisert*** 3 **-gheysert** adj. 'niet met ijzer of staal beslagen' *Dagb. v. Gent* 2 293 [wmnl.vl. 1457-'90] *Dagb. v. Gent* 2 305 [wmnl.vl. 1467-'90]
- ongekeldert** adj. niet opgeslagen in een kelder *Br. Middelburg* 3, 234 [wmnl. voor 1512]
- ongelijk** 1 **1.1** adj. van verschillend geslacht *Stichtige punten* 54; 84; 112; 119 [geld.ov. c.1475] (n.b. deze door Verdam in MNW 1e art., sub bet. 5 (lees 6) verworpen bet. blijkt o.g.v. de kontekst in de aanhh. de juiste te zijn) *Stichtige punten* 142; 236 [geld.ov. c.1475] *Biographieën* 28, 244-45 [geld.ov. c.1480] *Zedenmisdriften* 404 [nholl. 1548] *Kl. v. Diepenv. hs.* 363 [geld.ov. 1534] **2.1** subst. de in het ongelijk gestelde, de verliezer in een geding *Brab. jachtrecht* 82 [brab. 1469 (1464)]
- ongelikent** partc. adj. niet te vergelijken, onvergelijkelijk (vgl. **ongelikelijk** en **ongeliken**) *Tondalus' visioen* 2, 99b [zlimb. 2e kw. 15e e.]
- ongelogiert** adj. niet opgeslagen *Br. Middelburg* 3, 234 [wmnl. voor 1512]
- ongeloost*** 1 **-lo(i)st** adj. niet gelost (van schepen) *Rek. v. Nijm.* 3, 147 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 357 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 28; 29 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 191 [geld. 1530]
- ongeloven** - *van*, intr. 'niet geloven in, aan' (fr. *descroire de*, ed. 246) *Sidrac* 182 [brab.vl. eind 15e e.]
- ongelovich*** 1 **onghe-** adj. in strijd met het ware geloof (van zaken) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 184 [wmnl.brab. 1543]
- ongemac*** 1 **onghe-** groet -, 'epilepsie' (ed. 327 i.v. groet; wsch. hetz. als groet *evel*) *Boec van medicinen* 149; 160; 195 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- ongemaect*** 1 **onghe-** adj. mismaakt, wanstaltig *Mandev.*² 189 [holl. 1462]
- ongemalen** 3 **onghe-** adj. 'nog niet gemalen' (van graan) *K. v. Hulst* 77; 78 [vl. c.1420] *K. v. Brielle*² 270 [zholl. 1530]
- ongemeen*** 1 **-ghemeyne** 1 adj. niet gemeenschappelijk *Jan v. L.-fragm.* 267(nx) [wmnl.brab. 1540 (15e e.)] 2 onvriendelijk, onhartelijk *Jan v. L.-fragm.* 165 [wmnl.brab. 1540 (15e e.)]
- ongemetelecheit** subst. onmetelijkheid (lat. *immensitas*) *St. Aug. hantboec* 265 [brab. 2e h. 14e e.]
- ongemetelijc** 3 adv. 'onmetelijk' *Hss. Ruusbr.* 32 [holl. c.1461]
- ongemeten*** 1 **onghe-** adj. niet gemeten *R. v. Amst.* 20 [holl. 1413]
- ongemoetich** adj. moedeloos *Sermonen* 376; 377 [brab. na 1540]

- ongemolesteert onghe-** adj. ongehinderd, niet lastig gevallen *Br. handel Frankrijk* 1, 291 [zholl. 1518] *Br. handel Eng.* 1, 918 [zholl. 1455] *Br. handel Eng.* 2, 334 [brab. 1525] *K. v. Hulst* 58 [vl. 1537] *Syoens kroniek* 221 [zovl. c.1540]
- ongenadichlike*** 3 **-lick** adv. 'op een wrede wijze' *Br. handel Eng.* 2, 649 [brab. 1546]
- ongenuchtertheit*** 3 **onghenuchterheit** subst. 'onmatigheid' *Coninx summe* 285 [? 15e e.]
- ongeoirdelt** adj. niet beoordeeld, niet gekeurd *R. v. Amst.* 551 [holl. 1481-'96]
- ongeordent*** 3 **ongheoor-** adj. 'niet geordend, niet in eene geestelijke orde of kloosterorde opgenomen' (in MNW citaten met *ongeoort*) *Syoens kroniek* 423 [zovl. c.1540]
- ongeordineerlike*** 3 **ongheordeniertlic -denierdelic -dineerdelic -dinierdelic -ghordenierdelic** adv. op ongepaste wijze (vgl. *Plant. ongeordineerdelick*) *TAULER-hss.* 289 [wvl. 1486] *Marialeg.* 1 140 [holl. 1479] *Sp. d. Volc.* 163; 269; 387; 399 [limb. 1466]
- ongeordineert** 1 adj. niet geneigd (vgl. *geordineert*, bet. 2) *BRUGM., Verspr. serm.* 76 [st. 1476]
- ongepaeytheit*** 1 **onghe-** subst. misnoegen *Dagb. v. Gent* 2 222 [wmnl.vl. 1467-'90]
- ongepareert** adj. 'zonder opschik, onverzorgd' (ed. 261) *Doct. des tijts* 91; 92 [holl. 1486]
- ongerac*** 1 **ungherack** subst. last, ongemak *Lavinge* 50 [geld.ov. 1502]
- ongereet*** 1 **-raet tongerade**, gestoord *Janus* 14 363a [nomnl.vl. eind 15e e.]
- ongeregelicheit*** 5 **-reglicheyt** subst. 'ongeregeldheid' *Br. Middelburg* 3, 549 [wmnl. 1546]
- ongeregeltheit** 3 **-heyt onghereghelt-** 1 subst. onordelijkheid *R. v. Amst.* 374; 439 [holl. 1494-1512] *R. v. Gouda* 305 [zholl. 1521] 2 'onregelmatigheid', misbruik *Br. Middelburg* 3, 326(2x) [zholl. 1525] *Br. Middelburg* 3, 574 [wmnl. 1e h. 16e e.] *Br. handel Eng.* 2, 603; 604 [zholl. 1545] 3 onbehoorlijkheid, onbetamelijkheid *Syoens kroniek* 339 [zovl. c.1540]
- ongeregelticheyt** subst. ongeregeldheid, onordelijkheid *R. v. Gouda* 546 [zholl. 1525] *R. v. Gouda* 571 [zholl. 1529]
- ongereglicheyt** 5 onder **ongeregelicheit**
- ongerieflick** adj. lastig *Br. handel Eng.* 2, 603 [zholl. 1545]
- ongerijft*** 1 **-rijfft** adj. niet gediend, niet geholpen *Br. handel Eng.* 2, 512 [zholl. 1541]
- ongeruem** subst. wat in de weg ligt (vgl. *onruum*) *Rek. v. Nijm.* 2, 58 [geld. 1429]
- ongerult** adj. ongepeld (z. *rullen*) *R. v. Utrecht* 1, 313 [holl.utr. 1465-'86 (1431)]
- ongerustich*** 3 **onghe-** adj. onrustig *Sp. d. Volc.* 379 [limb. 1466]
- ongesadet** 3 adj. 'onverzadigd' (ed. 76) *BEATRIJS v. NAZARETH* 35 [brab. c.1350]
- ongesaet*** 1 **unghezaet** adj. onbehoorlijk *G. GROOTE, De simonia* 6 [ov. c.1450]
- ongescapen*** 1 **onghe-** adj. 'alleen bestaand in het denkend verstand?' (ed. 227) *JAN v. L., Vijf man.* 161 [brab.nomnl. c.1425]
- ongeschint** 1 adj. ongeschonden (t.a.v. de maagdelijkheid) *Marialeg.* 2 170 [obrab. c.1500]
- ongescickelick** adj. 'weinig meegaand' (ed. 1, 219) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 187 [nholl. 1469]
- ongescicket*** 1 **-g(h)eschicket -gheschicht** 1.1 adj. niet

gewend W. v. S. Th., *Epistel* 28 [ov. c.1470] **1.2** licht ziek *Frensweger hs.* 251 [nomnl. c.1480] **1.3** 'onverzorgd' (ed. 85 n.1) *Stichtige punten* 85 [geld.ov. c.1475] **1.4** 'niet in orde; van den smaak, bedorven' (Hwb 1e art., bet. 4) *Coninx summe* 469 [holl.brab. 1478] **2.1** adv. boos, toornig (vgl. ed. 235 n.2) *Stichtige punten* 235 [geld.ov. c.1475]

ongescoeit* 1 -scoeyt adj. niet geschoeid (van een waterkant), niet met hout bekleed R. v. *Gorinchem* 278 [holl. 1482-1501]

ongescoffeert* 1 -ghescoffiert adj. onaangetast, ongeschonden *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 138 [wmnl. 1487]

ongescoren* 3 **onghe-** adj. 'ongeschoren' (i.v.m. de baard) *Sticht. exempelen* 116 [?]

ongesedicheynt -ghezedicheit subst. slechtheid, boosheid *Drie con.* 154b [wmnl.brab. c.1460] *Kaetspel* 88 [vl. 1481]

ongeseylt adj. zonder zeil K. v. *Brielle*² 304 [zholl. 1537]

ongesericht -gheseericht adj. ongedeerd *Tondalus' visioen* 2, 37a; 39a; 235a; 243a [ogeld. 2e h. 15e e.]

ongesien* 1 **onghe-** adv. niet waarschijnlijk *Blome d. Doochd.* 98 [holl. c.1485]

ongesift adj. ongezeefd R. v. *Haarl.* 267(2x) [zholl. 1e h. 16e e. (1542)]

ongeslagen* 1 -gheslaghen adj. niet bewerkt (vgl. MNW, bet. 1, b) *Stadb. van Zwolle* 191 [wov. c.1399]

ongesorteert onghesoor- adj. niet gesorteerd *Dagb. v. Gent* 2 298; 301 [wmnl.vl. 1467-'90]

ongespijst adj. niet gespijzigd BRUGM., *Onuitg. serm.* 91 [zolim. 1523]

ongestadelike 3 adv. 'onstandvastig' *Blome d. Doochd.* 57 [holl. c.1485]

ongestadich* 1 **onghe-** adj. niet bestendig, niet duurzaam; vergankelijk, ijdel (van zaken) *Lev. v. S. Clara* 14 [brab. 1491]

ongestaelt adj. niet 'gestaald' (met het staal vergeleken, t.w. van een geverfd stuk laken, en daarna gewaarmerkt) R. v. *Amst.* 549 [holl. 1481-'96]

ongestant* 1 **onghe-** subst. onenigheid *Br. handel Eng.* 1, 710 [zholl. 1438]

ongestelletheit* 1 **onghestelt-** subst. ongeschiktheid (lat. *indispositio*) *Sp. d. Volc.* 399 [limb. 1466]

ongesticht* 1 **onghe-** adj. 'ontsticht' (ed. 665) *Coninx summe* 451 [holl.brab. 1478]

ongestraft* 1 -straffet adj. niet afgekeurd, niet verboden ZERBOLT, *Mnl. vert.* 89 [geld. c.1430]

ongetekent* 3 -tey(c)kent -gheteykent adj. ongemerkt, niet voorzien van een merkteken of ijkteken R. v. *Amst.* 394 [holl. 1494-1512] *Br. Middelburg* 3, 372 [wmnl. 1536] R. v. *Gorinchem* 204 [holl. c.1400]

ongetemperlic adj. mateloos *Sermonen* 197 [brab. na 1540]

ongetermineert* 1 **onghe-** adj. onbegrensd *Boec van medicinen* 205 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

ongetiert 4 l. *ongetriert*, z. onder **onghetriert** W. v. S. Th., *Epistel*

ongetoeft adj. 'ongehinderd' (ed. 63 n.) BRUGM., *Verspr. serm.* 63 [st. 1476]

ongetoemaect adj. 'niet met ijzer of metaal beslagen, zonder 'pinnen' en dgl., gezegd van een stok' (Hwb) R. v. *Zierikzee* 241 [wmnl. 1485]

ongetoomt* 3 -ghetoompt adj. zonder toom, ongebreideld *Blome d. Doochd.* 64 [holl. c.1485]

ongetouwet* 1 **onghe-** adj. niet bereid, gelooid of met vet ingesmeerd *Tol v. Iersekerood* 12 [brab. 1444]

ongetwivelt*

ongetwivelt* 3 -ghetwyfelt adv. 'ongetwijfeld' *Br. handel Eng.* 2, 235 [zholl. 1516]

ongevaluert adj. waarvan de waarde niet is bepaald *Rek. v. Nijm.* 8, 48 [geld. 1542] *Rek. v. Nijm.* 8, 128 [geld. 1543]

ongevillet adj. niet gevild *Stadr. Kampen* 43 [wov. 1467]

ongevonden adj. niet gevonden *Spiegel historiael II* 31 [brab.vl. c.1393-c.1402]

ongevormet* 2 -gheformet adj. 'onstoffelijk' (ed. 259; lat. *informis*) *Soliloquium-vert.* 174; 194; 205 [wmnl.omnl. c.1430]

ongevreesdelic adj. onbevreesd *Sermonen* 142; 144 [brab. na 1540]

ongewaerdeert* 1 -ghewardeert -ghewerdeert adj. niet gekeurd *K. v. Hulst* 72(nx) [vl. c.1420]

ongewandelt* 1 **onghe-** adj. onveranderd (in alg. zin) *TAULER-hss.* 361 [brab. c.1490]

ongewasschen 3 adj. niet gewassen *Sermonen* 181 [brab. na 1540]

ongewatert 3 adj. niet gewaterd (vgl. **wateren**, bet. I, 4) *Br. Middelburg* 3, 518 [wmnl. 1545]

ongewoonheit 1 **onghewoen-** 1 subst. ongewoonheid *JACOB v. M., Franc.* 93 [vl. 1e h. 14e e.] 2 'het niet aan iets gewend zijn' *Janus* 14 388a [nomnl.vl. eind 15e e.]

ongewoont* 1 -woent adj. onbewoond (vgl. **ongewoontlijk**) *K. v. Schieland* 220 [zholl. 15e e. (14e e.)]

ongheadmortiseert adj. niet krachtens een officiële vergunning in de dode hand gebracht *Syoens kroniek* 223; 329 [zovl. c.1540]

ongheapprobeert adj. niet goedgekeurd *Syoens kroniek* 188; 423; 425 [zovl. c.1540]

onghecleynst adj. niet gezeefd *Boec van medicinen* 128 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

onghecorrumpeerlic adj. 'niet te bederven' (ed. 81) *BARTH. ENGELSMAN* 97 [holl. 1485]

onghecorthoort adj. van wie de oren niet gekort of afgesneden zijn *Cout. Vrije v. Brugge* 2, 116 [wvl. m. 14e e.?)]

onghedelghelick *onghedencklick* 1. *onghedelghelick* adj. 'onuitwischbaar' (ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 427 [nholl. 1480]

onghedencklick 6 onder **onghedelghelick** *DIRC v. DELF, Tafel*

onghedestruweert adj. niet verwoest *Rek. v. Leiden* 1, 428 [zholl. 1420]

onghedoechleec 1 onder **ongedogelijc**

onghedoghelecheit subst. lijdzaamheid *Mnl. geest. proza* 261 [brab. 1386]

onghedouve onder **ongedoeve**

ongheequipeert adj. niet behoorlijk uitgerust *Br. Middelburg* 3, 562 [wmnl. na 1547]

onghefiguert adj. 'wanschapen' (ed. 312) *Mandev.*² 38 [holl. 1462]

ongheformet 2 onder **ongevormet**

onghehacht 3 onder **ongeachtet**

onghehandscip subst. ongemak *Syoens kroniek* 215 [zovl. c.1540]

ongheheven adj. ongedesemd, 'ongezuurd' (Hwb) *GANSFORT, De or. dom.* 153; 149 [holl.nomnl. c.1500] *Mandev.*² 15 [holl. 1462]

onghelaghe 7 z. **ongelach** *Troyen hs.* 3, 124 [geld.vl. 1e h. 15e e.]

onghelapt adj. (nog) niet 'gelapt', verstaeld (van kleren) *Frensweger hs.* 133 [nomnl. c.1480]

- ongheleit** -leyt adj. niet geleid *Jhesus collacien* 177 [nholl.vl. c.1480] *Sticht. exempelen* 78 [brab. 16e e.]
- onghelijst** adj. 'zonder 'lijst' of rand, van laken' (Hwb) *R. v. Breda* 30 [nbrab. eind 14e e.]
- onghemanierlicheit** subst. buitensporigheid (lat. *immodestia*) *Cancelierb.* 175 [zolim. 1471]
- onghematichheit** subst. onmatigheid *Cancelierb.* 175 [zolim. 1471]
- onghenuchterheit** 3 onder **ongenuchtertheit**
- ongheoeffentheit** subst. het ongeoeffend, onervaren zijn (t.w. in de dingen van de geest) *Dietse Epistola* 9 [holl.utr. 2e h. 15e e.]
- ongheoort** adj. 'zonder erfgenaam' (ed. 115) *Kaetspel* 53 [vl. 1481]
- ongheordenierdelic** 3 onder **ongeordineerlike**
- ongheordeniertlic** 3 onder **ongeordineerlike**
- ongheordineerdelic** 3 onder **ongeordineerlike**
- ongheordinierdelic** 3 onder **ongeordineerlike**
- onghepluct** adj. ongeplukt *Blome d. Doochd.* 35 [holl. c.1485]
- ongheprofest** 1.1 adj. niet geprofest, geen gelofte afgelegd hebbend *Syoens kroniek* 410 [zovl. c.1540] 1.2 subst. die niet geprofest is, geen gelofte afgelegd heeft *Syoens kroniek* 408; 411; 412(nx); 416 [zovl. c.1540] z. onder **onprofest**
- ongheregheldelic** adv. buitensporig, onbehoorlijk (vgl. **ongeregelt**) *Dagb. v. Gent* 1 162 [wmnl.vl. 1467-'90]
- ongherijnt** adj. ongerept, maagdelijk (vgl. **gerinen**) *Mnl. geest. proza* 260 [brab. 1473]
- onghesaecht** adj. niet gezaagd *Syoens kroniek* 336 [zovl. c.1540]
- ongheschicht** 1 onder **ongescicket**
- ongheschillet** adj. niet geschild *R. v. Amst.* 601 [holl. voor 1533]
- onghescoffiert** 1 onder **ongescoffeert**
- onghezedich** adj. 'slecht geaard' (vgl. **ongesedet**) *Kaetspel* 88 [vl. 1481]
- ongheseerich** onder **ongesericht**
- onghesinnich** adj. 'onzinnig, dwaas' (ed. 55) *Parab. v. Cyrillus* 37 [holl. c.1475]
- onghesmaldeelt** adj. ongescheiden, ongesplitst *Syoens kroniek* 214 [zovl. c.1540]
- onghesteelt** adj. zonder steel *Dagb. v. Gent* 2 302 [wmnl.vl. 1467-'90]
- onghestormt** adj. niet bestormd (van een stad) *Rek. v. Leiden* 1, 428 [zholl. 1420]
- onghetal** adj. 'talloos' (ed. 1, 219) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 507 [nholl. 1480]
- onghetriert** adj. onbeheerst *W. v. S. Th., Epistel* 107 [ov. c.1470]
- onghetroesteleec** adv. ontroostbaar (lat. *inconsolabiliter*) *SUSO, Horologium* 204 [holl.brab. c.1350]
- ongheveerdicheit** subst. onbegaanbaarheid *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 332 [wov. 1402]
- onghevreet** adj. niet door een vrede geregeld (vgl. **vreden**, bet. I, 5) *Rek. v. Leiden* 1, 330 [zholl. 1419]
- onghewardeert** 1 onder **ongewaerdeert**
- ongheweerlic** adv. onwaardig (een ouder hs. heeft hier *onwerdelic*) *TAULER-hss.* 306 [olim. 1442]
- onghewerdeert** 1 onder **ongewaerdeert**
- onghewillichlike** adv. onvrijwillig (lat. *involuntarie*) *SUSO, Horologium* 204 [holl.brab. c.1350]
- ongheworven** adj. niet opgeroepen *Saksenspiegel* 2, 72 [nholl.omnl. 1451]
- onghewuecht** adj. niet 'geleid', gevormd, opgevoed

Syoens kroniek 339; 413 [zovl. c.1540]

onghordenierdelic 3 onder **ongeordineerlike**

ongisselijc* 3 **-ghisselec** adj. niet te gissen, onmetelijk
Mnl. geest. proza 261 [brab. 1386]

ongodedienstich* 1 **ongoddien-** adj. niet of weinig
'goddienstich', vroom *Stichtige punten* 47; 93 [geld.ov. c.1475]

ongodelijcheit* 3 **-godlicheyt** subst. 'godeloosheid'
Sermonen 428 [brab. na 1540]

ongodelike* 1 **-godlick** adv. onbillijk, onrechtmatig
Sermonen 7 [brab. na 1540]

ongodlicheyt 3 onder **ongodelijcheit**

ongonste* 1 **-gonst** subst. 'afgunst' (ed. 665) *Coninx summe* 226 [? c.1470]

ongripe 6 onder **omgripe** *Mnl. geest. proza*

onhebbelijc* 3 **-heblic** adj. 'in een slechten staat of toestand verkeerende, slecht onderhouden' (MNW, bet. 2)
Kl. v. Diepenv. hs. 183 [geld.ov. 1534]

onheet adj. 'koel' (ed. 246) *Sidrac* 172 [brab.vl. eind 15e e.]

onhoveschelijke* 1 **-hueschelic** adj. smadelijk, beledigend
Br. Middelburg 1, 452 [zholl. 1423]

onhuedelic adj. 'onbehoedzaam' (ed. 203) JAN VAN LEEUWEN 6 [brab. 2e h. 15e e.]

onhueschelic 1 onder **onhoveschelijke**

onhulpelic adj. niet behulpzaam *Boeck v. d. voirs. g.* 163 [nholl. c.1470]

onynnich onder **oninnich**

onyonferlike adv. niet zoals een maagd betaamt *Stichtige punten* 142 [geld.ov. c.1475]

oninnich **-ynnich** adj. 'niet in eene innige of vrome stemming' (Hwb) *Egidius Woorde* 16 [wmnl.brab. 1459]
Egidius Woorde 16 [wmnl.brab. 1459]

onjegenwordich adj. 'afwezig' (Hwb) *Saksenspiegel* 2, 97 [nholl.omnl. 1451]

onjeghenwoordicheit subst. afwezigheid *Saksenspiegel* 2, 76 [nholl.omnl. 1451]

onledich* 1 **-leedich** - *syn.* 'druk bezig zijn, het druk hebben' (ed. 9 n.4) *Biographieën* 29, 9 [geld.ov. c.1480]

onlerich adj. onnozel, dom (lat. *stolidus*; ed. 1, 219)
DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 63 [nholl. 1469]

onlidelijcheit* 1 **-licheit** subst. onvertuldigheid, kregeligheid *Boeck v. d. voirs. g.* 160 [nholl. c.1470]

onliefde* 3 **-te** subst. 'vijandelijke gezindheid' *Frēnsweger hs.* 246 [nomnl. c.1480]

onlooc* 2 **-loec oilloick** subst. 'ui' (z. *Synon. mnl. plantenn.* 263) *Blome d. Doochd.* 14 [holl. c.1485] *Synon. mnl. plantenn.* 263 [?]

onlustelijc* 1 **-lick** adv. met tegenzin *Sermonen* 341; 448 [brab. na 1540]

onlusticheit 3 subst. 'matheid', lusteloosheid *Cancelierb.* 173 [zolim. 1471]

onmate 1 subst. onmetelijkheid (lat. *immensitas* ed. 204) SUSO, *Horologium* 142 [holl.brab. c.1350]

onmedelidende partc. adj. hardvochtig *Stichtige punten* 24 [geld.ov. c.1475]

onmene 7 onenigheid (z. **onminne**) *Kamper schepenacten* 199 [ov. 1332]

onmercsaemlic adv. ondoordacht, onbezonnen
GANSFORT, *De or. dom.* 93 [holl.nomnl. c.1500]

onmercetsaemheit subst. onberadenheid *Biēnb.*² 135 [holl.utr. 1458]

onmerkelijc* 1 **-lic** **-merckelic** 1 adj. onachtzaam *Cancelierb.* 176 [zolim. 1471] 2 'onbedachtzaam' (lat. *inconsideratus* ed. 278) Th. a K., *De im. Chr.* 186 [holl. c.1440]

onmetenheit subst. onmetelijkheid *Mnl. geest. proza* 197 [nomnl. 1e h. 15e e.]

onminlijcheit* 1 **onmynlic-** subst. onvriendelijkheid *Kl. v. Diepenv. hs.* 228 [geld.ov. 1534]

onmisraect adj. 'schoon, zuiver' (ed. 260) *Doct. des tijts* 248 [holl. 1486]

onnaeder adj. niet nader verwant *R. v. Amst.* 444 [holl. 1494-1512]

onnatuerliche subst. gruwelijkheid (vgl. **onnatuurlijk**) *Marg. v. Lymborch* 60a [brab. 1516]

onnootdorftich* 1 **unnoetdruf-** adj. onafhankelijk, geen hulp behoevend G. GROOTE, *De simonia* 6 [ov. c.1450]

onnut 1 adj. 'slecht' (van het weer) *Bronnen Rijnsburg* 949 [zholl. 1490]

onoeffende adj. onervaren *Mnl. geest. proza* 101 [wvl. 2e h. 14e e.]

onondersocht adj. onbeproefd, niet onderzocht *Mnl. geest. proza* 195 [nomnl. 1e h. 15e e.]

onontholdinghe subst. oningetogenheid, onmatigheid *Frensweger hs.* 176 [nomnl. c.1480]

onopholdelic *opholdelike* 1. *onopholdelike* adj. voortdurend, niet ophoudend, niet aflatend (lat. *incessabilis*) *Sp. d. Volc.* 157 [limb. 1466]

onordineerlijk* 1 **-nierlijk** adj. buitensporig *Frensweger hs.* 202 [nomnl. c.1480]

onpacient adj. onverduelig (vgl. Rh. Gl. s.v. **onpatientich**) *Marg. v. Lymborch* 66a [brab. 1516]

onperfect adj. onvolmaakt, niet juist, niet correct *Marialeg.* 1 249 [holl. 1479]

onpijnlicheit 1 subst. ongevoeligheid voor pijn *Boeck v. d. voirs. g.* 211 [nholl. c.1470]

onpoentelike* 1 **ompoin-** **onpun-** adj. onbehoorlijk, ongepast *R. v. Gouda* 65 [zholl. 1413] *Bouc v. Audienc.* 511 [wmnl.vl. 1370-'78]

onprofest subst. die niet geprofest is, geen gelofte heeft afgelegd *Syoens kroniek* 409 [zovl. c.1540] z. onder **ongheprofest**

onpuerlic adv. onrein (lat. *impure* ed. 259) *Soliloquium-vert.* 175 [wmnl.omnl. c.1430]

onpuntelicheit subst. slordigheid *Kl. v. Diepenv. hs.* 333 [geld.ov. 1534] *Kl. v. Diepenv. hs.* 333 [geld.ov. 1534]

onpuntelike 1 onder **onpoentelike**

onraetzceel subst. lijst van onkosten *Rek. v. Nijm.* 8, 152 [geld. 1543]

onrakelic adj. onbereikbaar M. v. H., *Boek b. g.* 295 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

onrecht 1 *tonrechte liggen*, niet op zijn plaats liggen *Stichtige punten* 94 [geld.ov. c.1475]

onrechtelijc 3 adj. 'onrechtmatig, ongepast' *Bouc v. Audienc.* 80 [wmnl.vl. 1370-'78]

onrechter subst. rechtverkrachter *Kaetspel* 40 [vl. 1481]

onrechtvaerdelic **-lick** **-verdelic** 1.1 adj. onrechtvaardig *Dagb. v. Gent* 1 199 [wmnl.vl. 1467-'90] *Sermonen* 436 [brab. na 1540] *Marg. v. Lymborch* 47b [brab. 1516]
2.1 adv. op onrechtvaardige wijze *Dagb. v. Gent* 1 326 [wmnl.vl. 1467-'90] 2.2 slecht, onbehoorlijk *Sticht. exempelen* 99 [?]

onredeliken adv. oneerbaar, ontuchtig *Zedenmisdrijven* 375(2x) [utr. 1399] *Zedenmisdrijven* 376 [utr. 1407]

onreinigen* 3 **-reynighen** trans. bezoedelen *Teghen die strael* 68 [holl. c.1480-'85]

onreligieus adj. wereldlijk, niet gewijd (lat. *irreligiosus*)

onrescap

ed. 204) SUSO, *Horologium* 172 [holl.brab. c.1350]

onrescap subst. onaangename toestand, onheil (vgl. **onreet** en **ongereetscap**) *Tocht v. J. v. Blois* 137 [zholl. 1361-'62]

onreverenselicheit subst. oneerbiedigheid MAUBURNUS, *Scala* 207 [geld.ov. 1558]

onroekelijc adj. 'onachtzaam' (ed. 203) JAN VAN LEEUWEN 82 [brab. 1543]

onroer 1 subst. beroering, onvrede *TNTL* 22, 185 [holl. 2e h. 15e e.]

onroeringe subst. 'onrust' (ed. 261) *Doct. des tijts* 91 [holl. 1486]

onrueraftich adj. onbeweeglijk *Proza-natuurkunde* 172 [zholl.utr. 2e h. 15e e.]

onruym adj. in de weg liggend, de weg versperrend (vgl. *Hwb*) *R. v. Amst.* 343 [holl. 1494-1512]

onsachtheit subst. moeilijkheid, onaangenaamheid SUSO, *Horologium* 161 [holl.brab. c.1350]

onsaticheit subst. verwarring, onrust (lat. *turbines*) *St. Aug. hantboec* 86 [holl. c.1430]

onscamelheit 1 *leden der* -, schaamdelen *Boeck v. d. voirs. g.* 113 [nholl. c.1470]

onschuldeghen trans. 'verontschuldigen, van een beschuldiging bevrijden' (ed. 351) MOORS, *Oorkondentaal* 285; 286 [wlimb. 1344]

onsedelijcheit* 1 **-licheit** subst. onzedelijkheid, onkuisheid *Mnl. geest. ged. enz.* 43 [limb. eind 15e e.]

onsheit -heyt subst. 'onze aard, onze natuur' (JAN v. L., *Vijf man.* 228) JAN v. L., *Vijf man.* 197 [brab.nomnl. c.1425] JAN VAN LEEUWEN 168 [brab. 2e h. 15e e.]

onsichlijk 5 adj. 'onzichtbaar, onzienlijk' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 147 [nholl. 1469]

onsin* 5 **unsynne** subst. 'waanzin' *Saksenspiegel* 2, 104 [nholl.omnl. 1451]

onsinlijk* 1 **-lic** adj. onvoorstelbaar, onuitsprekelijk *Boeck v. d. voirs. g.* 239 [nholl. c.1470]

onslecht adj. niet eenvoudig, niet zonder toelichting of uitleg te verstaan ZERBOLT, *Mnl. vert.* 82 [geld. c.1430]

onsober 1 adj. 'buitensporig' (ed. 228) JAN v. L., *Vijf man.* 207 [brab.nomnl. c.1425]

onsoekelijc* 1 **-zoekelick** - *sijs selves*, onbaatzuchtig *Stichtige punten* 237 [geld.ov. c.1475]

onsoelde 2 onder **onsout**

onsoperlijc adj. onmatig *Jan v. L.-fragm.* 268 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]

onsorchlijc adj. zorgeloos *Lev. v. S. Clara* 40 [brab. begin 16e e.?)

onsorchsaemheit subst. zorgeloosheid GANSFORT, *De or. dom.* 165 [holl.nomnl. c.1500]

onsout 2 **-soelde** subst. ellende, narigheid (lat. *miseria*) MAUBURNUS, *Scala* 157 [geld.ov. 1558] *Stichtige punten* 14; 69 [geld.ov. c.1475]

onspoedeliken adv. op overdadige wijze *Coninx summe* 235 [? c.1500]

onsprekende 1 adj. onuitsprekelijk *Scaecspel* 2 [holl. 1e h. 15e e. <1403>]

onsprekende 2 adj. stom, niet kunnende spreken *Marialeg.* 2 69 [utr. 1450-1500]

onsseggen 1 onder **ontseggen**

onstaende* 2 **ont-** *ontscaende* l. *ontstaende* adj. 'ongepast, onbetamelijk' (z. *TNTL* 37 (1918), 50-51) *Versl. O.V.R.* 7, 96 [wbrab. c.1600 <1498>]

onstandechlec adj. onstandvastig G. APPELMANS, *Glose* 97 [obrab.limb. c.1350]

- onstedelic ont-** adj. geen plaats, ruimte innemend *Mnl. geest. proza* 157; 158 [holl. 1480]
- onstichtich** 1 adj. niet stichtelijk (van personen) *Dietse Epistola* 9 [holl.utr. 2e h. 15e e.]
- onstraffelichey** subst. onberispelijkheid *Sermonen* 284(3x) [brab. na 1540]
- onstraffelijc*** 3 -lic(k) **onstraffic** 1.1 adj. 'onberispelijk' *Sermonen* 281(2x); 282(4x) [brab. na 1540] 2.1 adv. 'onberispelijk' *Sermonen* 282; 284 [brab. na 1540]
- onzuekelick** 1 onder onsoekelijc
- ontallich** adj. talloos *Sp. d. Volc.* 129 [limb. 1466]
- ontastelic -lyc -like** 1.1 adj. ontastbaar *Biënb.*² 156 [geld.limb. 1491] *Mnl. geest. proza* 253 [zovl. 1460] 2.1 adv. zonder aangeraakt te worden *Biënb.*² 156 [geld.limb. 1491]
- ontbarmynghe** subst. erbarming *Exordium magnum* 46 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- ontbieden** 1 trans. stellen (m.b.t. een vraag) *BRUGM., Onuitg. serm.* 17 [zolim. 1523]
- ontbiet** 1 subst. verzoek te komen, oproep *Br. Middelburg* 2, 292 [wmnl. 1421] *Br. Middelburg* 2, 298 [wmnl. 1426]
- ontbindelijc*** 3 -lic adj. ontbindbaar (vgl. *Voc. Cop.* en *Plant.*, aang. in MNW) *Sp. d. Volc.* 151 [limb. 1466]
- ontbinden** 1 trans. verlossen (m.b.t. een kraamvrouw; vgl. MNW, bet. I, 5 in fine) *Kl. v. Diepenv. hs.* 225 [geld.ov. 1534] *Mirakelboeck* 51 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]
- ontbindinge*** 1 -ghe subst. het sterven (vgl. WNT s.v. **ontbinding**, bet. 3) *Frensweger hs.* 28 [nomnl. c.1480]
- ontbloten** 1 *hem -*, zich ontbloten *Biënb.*² 191 [holl.utr. 1458]
- ontbondenheit** 1 subst. ongebondenheid, vrijheid *Stichtige punten* 62 [geld.ov. c.1475]
- ontbondenisse** subst. 'losheid' (ed. 312) *Mandev.*² 141 [holl. 1462]
- ontborsen** 3 trans. 'betalen' (z. WNT s.v. **ontbeurzen**) *Rek. afluath.* 72 [brab. 1456]
- ontbreidelen** 1 trans. fig. 'niet meer in bedwang houden' (WNT X, 1823) *Doct. des tijts* 93 [holl. 1486]
- ontbreken** 1 1.1 intr. te kort komen, te weinig hebben (met een persoon als subj.) *Frensweger hs.* 97 [nomnl. c.1480] 2.1 - *van hem selven*, aan zichzelf ontrakt worden (t.w. in de godsdienstige bespiegeling) *Frensweger hs.* 120 [nomnl. c.1480]
- ontbruykich** adj. onbruikbaar *Blome d. Doochd.* 108 [holl. c.1485]
- ontcledenesse** subst. 'het ontkleed zijn' (ed. 246) *Sidrac* 66 [brab.vl. eind 15e e.]
- ontcommeringe*** 3 -ghe 1 subst. 'afdoening enz.' (MNW, bet. 3; met verwijzing naar Stallaert) *Rek. afluath.* 20 [brab. 1451] 2 vrijlating (van gevangenen) *Dagb. v. Gent* 1 203 [wmnl.vl. 1467-'90]
- ontconden** 6 l. *orconden*, bekend maken *Rek. afluath.* 55 [brab. 1451-'54]
- ontcopen** 1 trans. 'bekopen' (ed. 228) *JAN v. L., Vijf man.* 140 [brab.nomnl. c.1425]
- ontcousen** *hem -*, zich van zijn kousen ontdoen, zijn kousen uittrekken *Evang. Spinr.* 10b [vl.holl. 1515-'20]
- ontdafticheit** subst. onbetamelijkheid (vgl. **ondaft**) *Versl. O.V.R.* 5, 357 [geld. 1606 (1473)]
- ontdiepen** intr. 'te zwaar of te moeilijk zijn voor (met den dat.)' (Hwb; vgl. *TNTL* 20 (1901), 248) *JAN v. L., Vijf man.* 167 [brab.nomnl. c.1425]
- ontdragen*** 3 *ondra-* intr. 'verschillen' (MNW s.v. **ont-**

- dragen**, bet. III) ZERBOLT, *Mnl. vert.* 91 [geld. c.1430]
- ontduchten** *ontuchten* l. *ontduchten* trans. 'vrezén' (ed. 101 n.) *Tweede Rose* 101 [vl. c.1310]
- ontedelen** 1 *hem* -, zijn (wereldlijke) adeldom prijsgeven *Lev. v. S. Clara* 32 [brab. 1491]
- ontemmich** adj. onhandelbaar DIRC v. DELF 13 [nholl. 1480]
- ontenseren** trans. ontnemen, ontroven *Bouc v. Audienc.* 729 [wmnl.vl. 1370-'78]
- ontfanckbouck** subst. boek waarin ontvangsten worden genoteerd *Br. Middelburg* 2, 24(2x) [wmnl. 1532]
- ontfanckenisse** 3 onder *ontvangenisse*
- ontfanghen** 1 onder *ontvaen*
- ontfaninge** subst. het ontvangen TAULER-hss. 216 [vl.wbrab. 1446]
- ontfanxter** subst. ontfermster *Exordium magnum* 44 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- ontfenginge*** 3 -*fenckinge* subst. ontbranding, 'ontsteking' MAUBURNUS, *Scala* 153 [geld.ov. 1558]
- ontferm(e)licheit** 1 subst. barmhartigheid *Proza-Melib.* 34 [holl.maastr. c.1485] 2 beklagenswaardigheid GANSFORT, *De or. dom.* 157 [holl.nomnl. c.1500]
- ontfimelen** trans. ontvreemden (vgl. ed. 152 n.) *Spiegel d. m. b.* 152 [wvl. begin 15e e.]
- ontfruchtelic** adj. eerbiedig BRUGM., *Verspr. serm.* 46 [st. 1476]
- ontfruchten** 1 onder *ontvruchten*
- ontgeestinghe** 1.1 subst. extase *Sp. d. Volc.* 193; 339 [limb. 1466] 2.1 - *sijs selves*, het zich aan zichzelf ontvoeren *Sp. d. Volc.* 353 [limb. 1466]
- ontgroten** 1 intr. 'te veel zijn, overschieten' (Hwb, bet. 2) *R. v. Reimersw.* 35 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1502>]
- onthalinghe** subst. onthaal *Mnl. geest. proza* 252 [zovl. 1460]
- onthaspelen** trans. 'van den haspel afwikkelen' (WNT) *Evang. Spinr.* 22b [vl.holl. 1515-'20]
- onthasselen** intr. 'ontvloeien, ontloopen' (ed. 137 n.7) *Kl. v. Diepenv. hs.* 163 [geld.ov. 1534]
- onthavenen** 7 z. *onthaven* *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 31 [nomnl. 1377]
- ontheiliginghe** subst. ontheiliging GANSFORT, *De or. dom.* 161 [holl.nomnl. c.1500]
- onthemelen** 1 trans. 'ontvreemden' (Hwb, bet. 2) *R. v. Amst.* 269 [holl. 1452-'94]
- onthinderen** trans. 'ontvreemden' (Hwb) *Bouc v. Audienc.* 405(2x) [wmnl.vl. 1370-'78]
- onthoudenheit** subst. 'onthouding' (ed. 150) *Teghen die strael* 74 [holl. c.1480-'85]
- onthoudinge*** 1 -*holding(h)e* 1 subst. 'onthouding' (MNW, bet. 6 zonder citaat) *Exordium magnum* 20 [nomnl. 1e h. 15e e.] 2 kuisheid *Frensweger hs.* 79; 109 [nomnl. c.1480]
- onthouwen** 2 trans. '(hout) houwen ten nadeele van iem.' (Hwb) *Drentsche rechtsbr.* 165 [nomnl. c.1475 <1428>]
- onthovinge** 7 z. *onthovedinge* *Jaarboek KVA* 22, 36 [geld. 1483]
- onthuren** 1 trans. van een baas weglokken en zelf in dienst nemen (m.b.t. knechten) *Br. Middelburg* 3, 74 [wmnl. 1430]
- ontkeer** *omkeer* l. *ontkeer*; *sonder* -, 'zonder draaijerij of leugens' (Hwb) *Troyen hs.* 2, 164 [? 1e h. 15e e.]
- ontlader** 1 subst. die belast is met het lossen *Br. Middelburg* 3, 382(nx) [wmnl. 1539]

- ontladinge** 1 subst. het lossen (van goederen) *Br. handel Eng.* 1, 970 [zholl. 1462] *Br. Middelburg* 3, 234 [wmnl. voor 1512]
- ontlaedstede ontlaet-** subst. 'losplaats' (Hwb) *R. v. Amst.* 160 [holl. 1452-'94] *Br. handel Eng.* 1, 970 [zholl. 1462]
- ontlasten** 1 trans. lossen (m.b.t. goederen) *Br. handel Eng.* 2, 416 [brab. 1532]
- ontlenen** 1 trans. 'vrijmaken, vrijkopen' (bij Stallaert 2, 284b m.b.t. goederen, in de aanh. m.b.t. personen) *Leugemeete* 42 [vl. 1465]
- ontlestingen** trans. ontlasten *Rek. v. Nijm.* 6, 126 [geld. 1527]
- ontlijsten** trans. 'van de lijst ontdoen' (WNT s.v. **lijst** (I), Afl.) *Br. Middelburg* 3, 353(2x) [vl. 1531] *Br. Middelburg* 3, 382 [wmnl. 1538]
- ontloesinge** 1 onder **ontlossinge**
- ontlossen** 1 1.1 intr. uitbreken *Jhesus collacien* 146 [nholl.vl. c.1480] 2.1 *hem - van*, 'zich losmaken van' (Hwb, bet. II, 1) *Marialeg.* 1 412 [holl. 1479]
- ontlossinge*** 1 -loesinge subst. ontwrichting *Leeder v. VIII tr.* 72 [omnl. 2e h. 15e e.]
- ontloven** 3 trans. 'de waarde van iets verkleinen' *Dialog Eggaert* 200 [zholl.brab. 1543]
- ontmannen** 3 trans. 'van kracht beroven' (MNW, bet. 2) *Blome d. Doochd.* 81 [holl. c.1485]
- ontmyeden** trans. door omkoperij vrijdelen, te niet doen *Cancelierb.* 168 [zolim. 1471]
- ontmoet** 1 subst. voorteken *Mandev.*² 143(2x); 144(3x) [holl. 1462]
- ontmoeten** 1 intr. invallen, in de gedachten komen *Frensweger hs.* 155 [nomnl. c.1480]
- ontnagelen*** 1 -ghelen trans. vrijmaken, bevrijden, verlossen BRUGM., *Verspr. serm.* 137 [nomnl. c.1470]
- ontnoten** 3 trans. exploiteren (m.b.t. grond) *Cout. Vrije v. Brugge* 2, 382 [wmnl. 1471]
- ontnotinghe** subst. vruchtgebruik *Cout. Vrije v. Brugge* 2, 381 [wmnl. 1471]
- ontoenlekerwijs** adv. 'bedekterwijs' (ed. 204) JAN VAN LEEUWEN 71 [brab. 2e h. 15e e.]
- ontogeliken** adv. 'onfatsoenlijk' (Hwb) *Marialeg.* 1 107 [holl. c.1470]
- ontoghenheit** subst. het weggetrokken zijn (lat. *subtractio*) SUSO, *Horologium* 204 [holl.brab. c.1350]
- ontpacken** trans. uitpakken *Br. handel Eng.* 2, 188 [brab. 1513] *Br. handel Eng.* 2, 287 [zholl. 1522] *Br. Middelburg* 3, 247 [brab. 1513]
- ontpaeytheit** 3 subst. 'misnoegen' *Dagb. v. Gent* 2 209 [wmnl.vl. 1467-'90]
- ontrasteren*** 3 on- trans. 'uit een arrest ontslaan, een beslag opheffen' *Br. Middelburg* 3, 44 [zholl. 1397]
- ontreden** 1 onder **ontterden**
- ontreiden** 3 trans. 'van zijn tooi ontdoen' *Doct. des tijts* 92 [holl. 1486]
- ontreinigen*** 3 ontrey- -ghen trans. 'besmetten, bevleken, bezoedelen' BRUGM., *Onuitg. serm.* 83; 85 [zolim. 1523] *Sermonen* 179 [brab. na 1540]
- ontriden** 1 trans. rijdende zich verwijderen van, losraken van, kwijtraken *Marialeg.* 1 335 [holl. 1479]
- ontrijf** subst. ongerief, ongemak *Rek. afluath.* 60 [brab. 1455]
- ontroeren** 1 trans. 'berooven van roer of stuur, ook overdr.' (Hwb, bet. I) *Parab. v. Cyrillus* 85 [holl. c.1475]
- ontroestinge -ghe** 1 subst. 'toestand van verlatenheid' (lat. *desolatio* ed. 278) Th. a K., *De im. Chr.* 130 [holl.

ontrucken

c.1440] 2 ontmoediging *Arch. aartsb. Utr.* 10, 378(3x) [geld.ov. c.1460]

ontrucken 1 intr. 'zich losrukken' (Hwb, bet. II) *R. v. Zierikzee* 187 [wmnl. 1466]

ontsachlecheit subst. vrees (lat. *tremor*) *St. Aug. hantboec* 141 [brab. 2e h. 14e e.]

ontscaec 1 -scaeck 1 subst. oplichting, beroving *Dagb. v. Gent* 2, 183 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 'schaking' (in het MNW zonder citaat) *Bouc v. Audiënc.* 327(2x) [wmnl.vl. 1370-'78]

ontscaende 6 onder onstaende *Versl. O.V.R.*

ontsceider *ontsceides* 1. *ontsceiders* pl., subst. scheidsrechter *Saksenspiegel* 2, 51 [nholl.omnl. 1451]

ontsceides 6 onder ontsceider *Saksenspiegel*

ontscicken 1 -schicken 1 trans. 'in wanorde brengen' (in het MNW zonder citaat) *Sermonen* 144 [brab. na 1540] 2 'verzwakken' (ed. 414; lat. *solvere*) *St. Aug. hantboec* 132 [holl. c.1430]

ontscrighlick adj. verbazingwekkend, wonderbaar *MAUBURNUS, Scala* 171 [geld.ov. 1558]

ontscrickinghe subst. ontsteltenis, ontdaanheid *Frensweger hs.* 158 [nomnl. c.1480]

ontsculdigen 1 *hem* -, 'zich vrij bewaren van schuld' (ed. 1, 219) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 156 [nholl. 1469]

ontsluten 1 onder ontsluten

ontseggen 1 onseggen 1.1 trans. 'ontkennen, herroepen' (*Doct. des tijts* 262) *Doct. des tijts* 172; 203 [holl. 1486] *Vergi* 67; 68 [vl. 2e h. 14e e.] 1.2 'iem. opgeven, aan zijn leven wanhopen' (Hwb, bet. 8) *Leven van Lutgart* 202 [wlimb. c.1300] 2.1 *enen t'lijff* -, iemand opgeven, aan zijn leven wanhopen *Mirakelboeck* 56; 58 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]

ontset 1 1 adj. ontdaan, troosteloos *Frensweger hs.* 256 [nomnl. c.1480] 2 wanhopig (lat. *desperatus* ed. 260) *Soliloquium-vert.* 166 [wmnl.omnl. c.1430]

ontsettinge* 1 -ghe intr. verscheiden, overlijden (als eufemisme ontleend aan 2 Petr. 1:14; vgl. MNW, bet. 2) *Frensweger hs.* 26 [nomnl. c.1480]

ontsichlijk* 1 -lick ontsi(e)chlic 1 adj. eerbied, ontzag inboezemend (de drie plaatsen in het MNW onder bet. 2 genoemd, behoren, zoals Verdam zelf al vermoedde, onder bet. 1 thuis) *Frensweger hs.* 13; 44; 111; 133; 218 [nomnl. c.1480] *Stichtige punten* 6 [geld.ov. c.1475] 2 vreeswekkend, afschuwelijk *Frensweger hs.* 171 [nomnl. c.1480]

ontsichlijkheit* 1 ontsich(t)lic- 1 subst. afschrikwekkendheid *Frensweger hs.* 199 [nomnl. c.1480] 2 c. gen. vrees voor *Frensweger hs.* 8; 94; 97 [nomnl. c.1480]

ontsichten 7 z. ontsien *Blome d. Doochd.* 53 [holl. c.1485]

ontsichtlicheit 1 onder ontsichlijkheit

ontsiechlic 1 onder ontsichlijk

ontzieden trans. door zieden uit iets halen *K. v. Hulst* 141 [vl. eind 16e e. (1507)]

ontsiende 3 subst. bevreesde (vgl. *Voc. Cop.* in het MNW) *Frensweger hs.* 190 [nomnl. c.1480]

ontsienich adj. afschuwelijk *Blome d. Doochd.* 122 [holl. c.1485]

ontsingen 6 ? *Drie con.* 153b [wmnl.brab. c.1460]

ontsinken 1 *hem in enen* -, zich verliezen in iem., in iem. opgaan *MANDE, Bijl.* 61 [brab. 15e e.]

ontslaginge subst. ontslag, opheffing *Br. handel Eng.* 2, 500(2x) [zholl. 1540]

ontsluten 1 -sluten 1.1 trans. 'voor den dag halen' (Hwb, sub bet. I, 2) *Troyen hs.* 2, 155 [? 1e h. 15e e.] 1.2

niet besloten maken, niet ingesloten maken (m.b.t. kloosterlingen) *Kl. v. Diepenv. hs.* 347 [geld.ov. 1534]

ontsolen 3 *ontsoelt sijn*, afgesleten voetzolen hebben (van een paard) *Rek. v. Blois* 19 [zholl. 1371-'72]

ontspringen* 1 *-ghen hem selven -*, buiten zichzelf raken *Jan v. L.-fragm.* 248 [wmnl.brab. 1540 (15e e.)]

ontsrebbe 7 z. **hontsribbe** *Mnl. gen. recepten* 109 [vl. 1e h. 15e e.]

ontstaen 1 1 intr. 'volstaan, gestaan, voldoen, effen en kwijt zijn' (Stallaert), ontheven zijn *Bouc v. Audiënc.* 130; 133; 138; 152 [wmnl.vl. 1370-'78] *Bouc v. Audiënc.* 180; 215; 224; 407 [wmnl.vl. 1370-'78] 2 voldoen, betalen *Bouc v. Audiënc.* 430; 479 [wmnl.vl. 1370-'78]

ontstaende 2 onder **ontstaende**

ontstedelic onder **onstedelic**

ontstekenheit* 1 **ontsteeken-** subst. besmetting *R. v. Amst.* 322 [holl. 1494-1512]

ontstellinge subst. beroving (vgl. **ontstellen**, bet. I, 3) *BRUGM., Onuitg. serm.* 102 [zolim. 1523]

ontteykent partc. adj. 'verwongen, vertrokken, van het gelaat' (Hwb s.v. **onttekenen**, sub bet. 1) *Marialeg.* 1 180 [holl. 1479]

ontterden* 1 **ontreden** trans. ontwijken (m.b.t. een zaak) *Marg. v. Lymborch* 109a [brab. 1516]

ontuchten 6 onder **ontduchten** *Tweede Rose*

ontuycheit subst. onbetamelijkheid *Blome d. Doochd.* 97 [holl. c.1485]

ontvaen* 1 **-fanghen** trans. 'bevatten' (ed. 414; lat. *caper*) *St. Aug. hantboec* 264 [holl. c.1430]

ontvangenesse* 3 **-fanckenisse entfangnisse** 1 subst. 'ontvangst' (van personen; MNW, bet. 4) *Marg. v. Lymborch* 53a [brab. 1516] 2 'aanneming in een zekere bediening, waardigheid, betrekking' G. GROOTE, *De simonia* 11 [ov. c.1450]

ontvieren intr. 'ontbranden' (ed. 159) *Stabat Mater-vert.* 46 [wvl. begin 15e e.]

ontvloyen intr. wegvloeien *Jhesus collacien* 236 [nholl.vl. c.1480]

ontvluchtich adj. 'voortvluchtig' (Hwb) *R. v. Steenbergen* 22 [wmnl.brab. c.1500 (1308)]

ontvogeden* 1 **-voechden** trans. onder voogdij plaatsen *R. v. Amst.* 185 [holl. 1452-'94]

ontvredigen *enen -*, trans. iemand van zijn gemoedsrust beroven *Stichtige punten* 171; 174 [geld.ov. c.1475]

ontvresen *hem -*, vresen, bevreesd zijn *Jhesus collacien* 223 [nholl.vl. c.1480]

ontvryenesse subst. het zich ontdoen van de stedelijke rechten of vrijheden *Dagb. v. Gent* 1 93 [wmnl.vl. 1467-'90]

ontvruchten* 1 **-fruchten** trans. 'van de vruchten ontdoen' (ed. 356) MOORS, *Oorkondentaal* 162 [wlimb. 1381]

ontwaerden 3 onder **ontwerden**

ontwassen 1 intr. te boven gaan *Mnl. geest. proza* 254 [zovl. 1460]

ontwerden* 3 **-waarden** trans. 'uit een ambt ontzetten' (z. **ontwerden** (IV)) *Contr. dombouwmeester* 5, 5 [holl.utr. 1356]

ontweren 1 trans. weerleggen (in een rechtsgeding) *Saksenspiegel* 2, 69 [nholl.omnl. 1451]

ontwerpen 1 *onwerpt* l. *ontwerpt* *Mnl. fragm.* 1.1 intr. ontwaken, bijkomen (uit een toestand van bewusteloosheid), ook weer levend worden *Lev. v. Kunera* 26; 27; 29; 47 [utr. c.1530?] *Lev. v. Kunera* 27; 29 [utr. c.1530?] *Mirakelboek* 5; 14; 16; 18; 19; 25; 26; 33; 41

[holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)] *Mirakelboeck* 65; 69; 72; 73; 74; 82 [holl.nomnl. eind 16e e. (1451-'98)] BRUGM., *Verspr. serm.* 123 [nomnl. c.1470] **2.1 hem -**, zich wegwerpen, te schande maken *Mnl. fragm.* 1, 521 [vl. eind 15e e.]

ontwesprekelick adj. tweedrachtig, oneens *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 409 [nomnl. begin 17e e. (1323)]

ontwetende 1 onder **onwetende**

ontwiden trans. 'te wijd zijn voor, buiten het bereik liggen van' (ed. 228) JAN v. L., *Vijf man.* 186 [brab.nomnl. c.1425]

ontwillen trans. ontvellen *Boec van medicinen* 150 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

ontwinden 1 trans. fig. 'verklaren', uitleggen' (ed. 92 n.) BRUGM., *Verspr. serm.* 92(2x) [nomnl. c.1470]

ontwivoldich adj. 'ondubbelzinnig, volkomen' (ed. 228) JAN v. L., *Vijf man.* 156 [brab.nomnl. c.1425]

ontwonderen *iet niet connen -*, zich over iets niet genoeg kunnen verwonderen *Mnl. geest. proza* 251 [zovl. 1460]

ontwordenheit subst. het van zichzelf los geworden zijn TAULER-*hss.* 243 [vl.wbrab. 1446]

onveynst adj. ongeveinsd, oprecht BRUGM., *Verspr. serm.* 70 [st. 1476]

onverantwort* 1 -**woerdet** adj. zonder zich te verdedigen, onweersproken *Stichtige punten* 127; 165 [geld.ov. c.1475]

onverblijt adj. niet verblijd *Scaecspel* 85 [holl. 1e h. 15e e. (1403)]

onverborgen* 3 -**ghen** adj. 'openbaar, zoo dat ieder iets kan zien' (Hwb, bet. 1), bekend *R. v. Zierikzee* 315 [wmnl. 1515] *Mnl. geest. ged. enz.* 107 [limb. eind 15e e.]

onverdict* 1 -**dekt** **1.1** adj. zonder dek (van een schip) *R. v. Amst.* 413 [holl. 1494-1512] **2.1 onverdecks hoofts**, blootshoofds *Zedenmisdriven* 402 [nholl. 1544]

onverdent adj. zonder verdek (vgl. **verdennet**) *R. v. Amst.* 413 [holl. 1494-1512]

onverdervelijc* 1 -**lijck** adv. onvergankelijk *Mnl. geest. proza* 165 [wmnl. c.1543]

onverdienstelijc adj. onverdienstelijk BRUGM., *Onuitg. serm.* 162 [zolim. 1523]

onverdiensteliken adv. zonder verdienste BRUGM., *Onuitg. serm.* 169 [zolim. 1523]

onverdientelijc adv. op niet verdiende wijze *Lev. v. S. Clara* 7 [brab. begin 16e e. ?]

onverdracheliken adv. onmogelijk (vgl. bet. 1) BRUGM., *Onuitg. serm.* 30 [zolim. 1523]

onverdraghen adj. niet gedragen *Mnl. geest. proza* 253 [zovl. 1460]

onverdroocht adj. 'onuitputtelijk' (ed. 359 n.1) M. v. H., *Boek b. g.* 359 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

onverduldicheit 1 subst. ondraaglijkheid *Boeck v. d. voirs. g.* 178 [nholl. c.1470]

onverduwicheit 3 subst. 'onvoldoende of slechte spijsvertering' *Janus* 14 384a [nomnl.vl. eind 15e e.]

onverflout adj. oplettend (van personen) *Marg. v. Lymborch* 100a [brab. 1516]

onvergangelike* 3 -**ganclie** adv. blijvend, duurzaam, voorgoed MANDE, *Bijl.* 86 [holl. c.1500]

onvergheldelic adj. gratis, kosteloos BRUGM., *Verspr. serm.* 64 [st. 1476]

onverhert adj. niet verhard *Stemmen* 147 [nholl. c.1400?]

onverhoetheit subst. 'onbedachtzaamheid, onbera-

denheid' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 179 [nholl. 1469]

onverhoetlike adv. onverhoeds MANDE, *Bijl.* 2 [brab. 15e e.]

onverhoets* 1 **-hueds** adv. 'onvoorzien(s), onverwacht(s)' (Hwb s.v. **onverhoedet**) ZERBOLT, *Mnl. vert.* 92 [geld. c.1430]

onverhoocht adj. niet te verhogen *Mnl. geest. proza* 251 [zovl. 1460]

onverhueds 1 onder **onverhoets**

onverladelic adj. niet te omvatten *Mnl. geest. proza* 101 [wvl. 2e h. 14e e.]

onverlast adj. niet beladen *Mnl. geest. proza* 253 [zovl. 1460]

onverlet 1 adj. 'onbelemmerd' (Kil.) *Bouc v. Audiënc.* 242; 677 [wmnl.vl. 1370-'78]

onverliket adj. niet vereffend W. v. S. Th., *Epistel* 56 [ov. c.1470]

onverlooft 3 onder **onverlovet**

onverloost 1 adj. niet gelost (van lading) *Br. Middelburg* 3, 368 [wmnl. 1535]

onverlovet* 3 **-looft** adj. 'niet toegezegd' (van waren; z. MNW, bet. 2) *Br. handel Eng.* 1, 1945 [brab. 1471]

onvermoedelijk* 3 **-lic -mo(e)yelic onvermogelic** l. **onvermoyelic** *Frensweger hs.* 1 adj. 'onvermoeibaar' (vgl. MNW, Aanm.) *Frensweger hs.* 86; 109 [nomnl. c.1480] M. v. H., *Boek b. g.* 293 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.] *Frensweger hs.* 211 [nomnl. c.1480] 2 adv. onafgebroken, voortdurend *Frensweger hs.* 100 [nomnl. c.1480]

onvermoegens adv. onopzettelijk, per ongeluk *Br. Middelburg* 1, 46 [wmnl. 1456]

onvermogelic 6 onder **onvermoedelijk** *Frensweger hs.*

onvermo(e)yelic 3 onder **onvermoedelijk**

onvermorwelijc adj. 'onvermurwbaar' (WNT) *Dialog Eggaert* 223 [zholl.brab. 1547]

onvernemelijc* 1 **-nyemlijc** adj. onvoorstelbaar, alles overtreffend *Tondalus' visioen* 2, 99b [zlimb. 2e kw. 15e e.]

onvernuftich adj. redeloos *Hss. Ruusbr.* 176 [geld.ov. c.1450]

onverpacht adj. niet verpacht *Rek. v. Nijm.* 6, 71 [geld. 1537]

onverpaspairt adj. niet voorzien van een paspoort *Rek. v. Nijm.* 5, 154 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 79 [geld. 1537]

onverquenen adj. 'niet gesloopt van krachten, nog in de volle kracht' (ed. 208 n.7) *Stichtige punten* 208 [geld.ov. c.1475]

onverrechtonge subst. het niet verbeteren, het niet in orde maken *Rek. v. Nijm.* 5, 16 [geld. 1533]

onverroerich adj. onbeweeglijk *Mandev.*² 95 [holl. 1462]

onversadich 1 adj. 'onverzadelijk' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 174 [nholl. 1469]

onversaetheit subst. onverzadelijkheid (vgl. **onversadet**) *Cancelierb.* 174 [zolim. 1471]

onverschijnlic adj. ontoegankelijk (lat. *inaccessibilis*; ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 284 [nholl. 1469]

onverserighet adj. ongedeerd (vgl. **onverseert**) *Tondalus' visioen* 2, 234b [ov. 1e h. 15e e.]

onversienich 3 adj. 'zorgeloos' (lat. *improvidus* ed. 56) *Parab. v. Cyrillus* 10 [holl. c.1475]

onverslagen* 1 **-sleghen** adv. ongehinderd *Versl. O.V.R.* 7, 24 [wbrab. 1378 (1355)]

onversoenlijk*

- onversoenlijk*** 3 -lic adj. onverzoeenbaar, niet bij te leggen *Sermonen* 159; 306 [brab. na 1540]
- onverspreekelijk** adv. onvoorwaardelijk *Versl. O.V.R.* 7, 22 [wmnl. 18e e. <1533>]
- onverstaen** 1 subst. onenigheid *Rek. v. Nijm.* 4, 240 [geld. 1531]
- onverstant** adj. onwetend, ongeleerd ZERBOLT, *Mnl. vert.* 195 [geld. c.1450]
- onversteken** 1 adj. niet verborgen *Blome d. Doochd.* 33 [holl. c.1485]
- onvertaichlick** 1 onder **onvertogelike**
- onverticht** adj. niet 'verticht' (afstand gedaan hebbend van de eigendom van iets) *R. v. Amst.* 433 [holl. 1494-1512]
- onvertiert** adj. onverkocht *Br. handel Eng.* 2, 393 [zholl. 1530]
- onvertogelike*** 1 -taichlick -tochlick - recht, 'rechtspraak op korten termijn, zonder de gebruikelijke termijnen of 'genachten'' (Hwb; vgl. Kil.) *R. v. Tiel* 13; 150 [geld. 1500-'50]
- onvervangen** adj. 'niet vervangen' (ed. 351) MOORS, *Oorkondentaal* 196 [wlimb. 1391]
- onvervestet** adj. niet voorlopig vredeloos verklaard *Saksenspiegel* 2, 73 [nholl.omnl. 1451]
- onvervullet*** 1 -vult adj. niet gevuld, ledig BRUGM., *Onuitg. serm.* 183 [zolim. 1523]
- onverworpen** adj. niet verworpen, niet (als goed) erkend *Sermonen* 135 [brab. na 1540]
- onvictorie** subst. nederlaag *Mnl. fragm.* 1, 670 [vl. 16e e.]
- onvleiskeliken** adv. niet vleeselijk *Drie con.* 186b [holl. c.1450]
- onvlijt** 3 subst. 'onachtzaamheid, zorgeloosheid' TAULER-*hss.* 303 [olimb. 1442]
- onvlitich** 3 -vlijtich adj. 'onachtzaam', zorgeloos (vgl. Plant. en Kil. aang. in MNW s.v. **onvlijt**) TAULER-*hss.* 303 [olimb. 1442] *M. v. H., Boek b. g.* 211 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.] BRUGM., *Verspr. serm.* 19 [st. 1476]
- onvolcomelick** adv. onvolkomen, niet ten volle, niet volledig *Mirakelboeck* 33 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]
- onvredich** 1 adj. geen vrede houdend (met anderen) BRUGM., *Verspr. serm.* 15 [st. 1476]
- onvreedsamich** - worden, 'onrustig worden' (lat. *inquietari* ed. 278) Th. a K., *De im. Chr.* 184 [holl. c.1440]
- onvruchtbaerlike*** 3 -lic adv. 'zonder vrucht' *Sermonen* 291 [brab. na 1540]
- onvruchtech** adj. onvruchtbaar *Mnl. geest. proza* 259 [brab. 1473]
- onwaerachtelicken** adv. niet overeenkomstig, in strijd met de waarheid *Br. handel Frankrijk* 1, 344 [zholl. 1530]
- onwaerdelijc** 1 onder **onwerdelike**
- onwandelbaerlic** adj. onveranderlijk, niet aan verandering onderhevig W. v. S. Th., *Epistel* 127 [ov. c.1470]
- onwankelic** adv. rotsvast *Sermonen* 28 [brab. na 1540]
- onwarich** 3 adj. 'onoprecht' *Dialogo Eggaert* 174 [zholl.brab. 1543]
- onwederboochlijc*** 3 -bughelic adj. onophoudelijk (lat. *irreflexus* ed. 260) *Soliloquium-vert.* 229 [wmnl.omnl. c.1430]
- onwederen*** 1 -weren intr. slecht weer zijn of onweren *Mirakelboeck* 75 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>]
- onwederswille** om -, om het slechte weer *Tocht v. J. v. Blois* 169 [zholl. 1361-'62]

- onwerdelike*** 1 -waardelijc *iet - nemen*, 'iets zeer euvel opnemen' (Hwb) *Marialeg.* 2 70 [utr. 1450-1500]
- onweren** 1 onder onwederen
- onwerpen** 6 onder ontwerpen *Mnl. fragm.*
- onweselijc*** 1 -senlec c. dat., adj. 'niet eigen aan, onmogelijk voor' (ed. 76) BEATRIJS v. NAZARETH 11 [brab. c.1350]
- onwetende*** 1 -weetende ont- 1.1 adv. ongemerkt, zonder erg *Mirakelboeck* 69; 79 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>] 2.1 *hem -*, 'zonder dat hij het wist' (Hwb) *Bouc v. Audienc.* 169 [wmnl.vl. 1370-'78]
- onwinlijc*** 1 -lic adj. niet voortgebracht kunnende worden BARTH. ENGELSMAN 97; 101 [holl. 1485]
- onwiselijc** 3 adj. 'onverstandig, dwaas' *Mnl. fragm.* 2, 159 [vl. c.1400?]
- onwonachtich** adj. 'onbewoonbaar' (ed. 312) *Mandev.*² 140 [holl. 1462]
- onwreet** adj. zeer wreed *Coninx summe* 234 [? c.1480]
- oogengesichte** subst. uiterlijk *Draperie Haag* 312 [zholl. c.1625 <1523>]
- oone** subst. lam (vgl. *NTg* 64 (1971), 480 e.v.) *Liedb. L. Ghoeyuaers* 186 [brab. eind 15e e.]
- oor** 1 onder ore
- oorboren** 1 onder orbaren
- oorcorten** *katten -*, de oren van katten korten *Versl. O.V.R.* 5, 488 [zholl. 17e e. <1534>]
- oordene** 1 onder ordene
- oorghele** 1 onder orgele
- oorghelkin** 1 onder orgele
- oorghelwijs** adv. orgelgewijs, als een 'orgel' (vgl. onder orgele, bet. 2) *Dagb. v. Gent* 2 311; 315 [wmnl.vl. kort na 1489]
- oorloghersse** subst. strijdster *Mandev.*² 134 [holl. 1462]
- oorsmeer*** 3 oresmere *oreswere* l. *oresmere* subst. 'oorvuil' (Hwb) *Leringe v. orinen* 77 [vl. 1351]
- oose -ze oese -ze** subst. 'naam van eene bepaalde hoeveelheid zout in de zoutziederij' (Hwb 1e art.) *K. v. Hulst* 143(4x); 144 [vl. eind 16e e. <1507>]
- oostzeedijc oest- -dijck** subst. oostelijke zeedijk *Br. Middelburg* 2, 257; 259 [wmnl. 1409] *Br. Middelburg* 2, 307 [wmnl. 1432]
- op** 1 **up** 1 -ende -, volledig, geheel, ten volle *Kamper schepenacten* 303 [ov. 1345] 2 *wael, qualic -sijn*, er goed, slecht aan toe zijn *Scaecspel* 119; 125 [holl. 1e h. 15e e. <1403>]
- opademing*** 3 -mynge subst. diepe zucht (lat. *suspirium*) MAUBURNUS, *Scala* 169 [geld.ov. 1558]
- opbersten** 3 intr. 'openbarsten' *Mnl. geest. proza* 39 [holl. c.1390] *Mnl. geest. proza* 201 [holl.utr. 1461]
- opbidden** trans. eerlijk, ronduit, openlijk vragen *Marg. v. Lymborch* 140a [brab. 1516]
- opboerer** subst. ontvanger (van renten) *Proeve Dulces* 198 [holl.utr. 1490]
- opboren** 1 trans. opbeuren, bemoedigen *Biënb.*² 199 [holl.utr. 1458]
- opbrenger*** 1 -bringer subst. die koopwaren aanvoert *Br. Middelburg* 3, 233 [wmnl. voor 1512]
- opbrusen** intr. opwellen (vgl. *opbruusten*) W. v. S. Th., *Epistel* 72 [ov. c.1470]
- opclaren** intr. wegtrekken (van nevel) *Drie con.* 221a [nholl. c.1460]
- opclemminge*** 3 -clymminge subst. 'opstijging' *Marialeg.* 1 353 [holl. 1479]
- opcloppen*** 3 **up-** trans. 'wakker kloppen' *Br. Middelburg* 1, 401 [wmnl. 1e kw. 16e e.]

- opcomelinc** subst. 'opbrengst' (ed. 351) MOORS, *Oorkondentaal* 96 [wlimb. 1360]
- opcomen** 1 intr. beter worden, herstellen van een ziekte *Stichtige punten* 189(2x); 208 [geld.ov. c.1475]
- opcomenisse -comnisse** subst. 'opbrengst in geld, belastingen' (ed. 351) MOORS, *Oorkondentaal* 314 [wlimb. 1398] MOORS, *Oorkondentaal* 316 [wlimb. 1399]
- opcominge*** 1 -comminge subst. herstel, vooruitgang *Br. Middelburg* 2, 19 [brab. 1524]
- opcomnisse** onder **opcomenisse**
- opcomste*** 1 up- subst. het aan land komen *Br. Middelburg* 3, 356 [wmnl. 1531]
- opcruypen upcrupen** intr. opkruipen, 'naar boven kruipen' (Hwb) *Br. Middelburg* 1, 339 [wmnl. 1507] *Br. Middelburg* 1, 344 [wmnl. 1519] *Versl. O.V.R.* 5, 29 [zholl. 1506]
- opdoen*** 1 up- trans. uitstellen, in het openbaar ten verkoop aanbieden (vgl. WNT, bet. II, B, 1, a, alfa) *R. v. Gorinchem* 316(2x) [holl. 1482-1501]
- opdoeninge*** 3 -ghe subst. 'het openen', opendoen (van de mond) *Frensweger hs.* 121; 211 [nomnl. c.1480]
- opdrachtich** 1 1 adj. 'ondernemend' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 107 [nholl. 1469] 2 'dapper' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 19 [nholl. 1480]
- opdragen*** 1 up- subst. het opzwellen (lat. *tumor* ed. 49 n.4) *Lavinge* 49 [geld.ov. 1502]
- opdrager** 1 subst. sjouwer die naar boven draagt *Br. Middelburg* 3, 202 [wmnl. 2e h. 15e e.]
- opdrif(f)t** 1 subst. opstuwing (lat. *sursumactio*) *Sp. d. Volc.* 241 [limb. 1466] 2 'het recht van het drijven van vee op een land' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 4, 500 [geld. 2e h. 16e e. (1539)]
- opdriftich** 1 adj. opstuwend, omhoogstuwend (lat. *sursumactivus*) *Sp. d. Volc.* 391 [limb. 1466]
- opdringen*** 1 -ghen trans. optrekken *Mnl. geest. proza* 227 [limb. 1427-'45]
- opdriven** 1 trans. opwaarts voeren, omhoogvoeren of omhoogtrekken (myst. term) *Sp. d. Volc.* 147; 229; 239; 241; 343 [limb. 1466]
- opeencomen** intr. overeenkomen, niet verschillen (vgl. WNT s.v. **opeen**, sub bet. 4; vgl. ook MNW s.v. **opeen**) *Jord. v. Quedlinburg* 145 [brab. 1446]
- openbaerlijc*** 1 -lic enen -sijn, adj. geschikt zijn om aan iemand mee te delen ZERBOLT, *Mnl. vert.* 193 [geld. c.1450]
- openbarnenysse** 7 'openbaring' (z. **openbaernesse**) *Tondalus' visioen* 2, 183b(2x) [zlimb. 2e kw. 15e e.]
- openen** 3 intr. 'open gaan' (z. MNW Aanm.) *Marialeg.* 1 386 [holl. 1479]
- openloopen** trans. met geweld openen *K. v. Brielle*² 288 [zholl. 1535]
- operel** onder **oprel**
- operstaen** 1 onder **opverstaen**
- opgebuegelt** adj. 'convex' (ed. 82) BARTH. ENGELSMAN 103 [holl. 1485]
- opgedraghen** adj. verheven *Dialogo Eggaert* 199 [zholl.brab. 1543]
- opgehouden** 1 -hoelden 1.1 trans. tegenhouden *Stichtige punten* 108 [geld.ov. c.1475] 2.1 intr. ophouden, uitscheiden, aflaten TAULER-hss. 280 [brab.omnl. c.1430]
- opgetagen** 3 onder **opgetogen**
- opgetogen** 3 -tagen -ghetoghen **upgetagen** adj. in extase, 'in een staat van zinsverrukking zijnde' DIRC v. DELF 31 [nholl. 1480] M. v. H., *Boek b.* g. 197

- [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.] *Kl. v. Diepenv. hs.* 178 [geld.ov. 1534] *Lavinge* 28 [geld.ov. 1502]
- opgetrockenheit** subst. 'het geestelijk boven zichzelf opgeheven zijn' (ed. 414; lat. *excessus*) *St. Aug. hant-boec* 109 [brab. 2e h. 14e e.]
- opgevuert** adj. 'gewelfd' (ed. 82) BARTH. ENGELSMAN 104 [holl. 1485]
- opghelopen** partc. adj. vertoornd *Mnl. geest. proza* 229 [holl. 1521]
- opgherichtheit** subst. 'het (met zijn vermogens op iets) gericht staan' (ed. 228) JAN v. L., *Vijf man.* 156 [brab.nomnl. c.1425]
- ophalen** 1 **up-** 1.1 trans. 'oprakelen, hernieuwen' (WNT s.v. **ophalen** (I), bet. II, B) WILLEM v. H., *Ged.* 228 [holl. c.1480] 1.2 uitlokken *R. v. Gorinchem* 231 [holl. 1482-1501] 1.3 verhogen, hoger maken (m.b.t. schoorstenen) *K. v. Brielle*² 307 [zholl. 1538] 2:1 *enen int quade* -, minachtend van iem. spreken' (Hwb, bet. 5) *Coninx summe* 386 [holl.brab. 1478]
- ophangen** 1 **up-** 1 trans. doen ophouden (lat. *suspendere*) *Frensweger hs.* 24 [nomnl. c.1480] 2 in het openbaar aanbieden *Tol v. Iersekeroord* 42 [brab. 1482]
- ophebben** 1 trans. aan boord hebben *Br. handel Eng.* 2, 565 [zholl. 1544]
- opheffen** 1 **up-** 1.1 intr. rijzen *Boec van medicinen* 116 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] 1.2 'het sein of het voorbeeld geven' (ed. 348) *Kl. v. Diepenv. hs.* 348; 355 [geld.ov. 1534] 2.1 *een appeel* -, in hoger beroep gaan *Dagb. v. Gent* 1 99 [wmnl.vl. 1467-'90]
- opheffinge** 1 **-ghe** 1 subst. het opheffen, elevatie W. v. S. Th., *Epistel* 56 [ov. c.1470] *Frensweger hs.* 4; 168 [nomnl. c.1480] 2 'opbeuring' (in het MNW zonder citaat) *Marialeg.* 2 73 [utr. 1450-1500] 3 'het teken waarin een planeet extra kracht heeft' (ed. 82) BARTH. ENGELSMAN 112 [holl. 1485]
- ophof** subst. ? *Bronnen Rijnsburg* 78 [zholl. 1320]
- ophoghen** trans. verhogen, hoger maken *Saksenspiegel* 2, 25 [nholl.omnl. 1451]
- ophoudelic** 6 onder **onophoudelic** *Sp. d. Volc.*
- opholdighe** 6 onder **ophoudinge** *Janus* 14
- opholdinghe** 1 onder **ophoudinge**
- ophouden** subst. het ophouden *Doct. des tijts* 170 [holl. 1486]
- ophoudinge*** 1 **-holdinghe** *opholdighe* l. *opholdinghe* subst. het ophouden, eindigen van iets *Janus* 14 359a [nomnl.vl. eind 15e e.]
- ophuden** trans. verbergen (vgl. ed. 20-21) GANSFORT, *De or. dom.* 103 [nomnl. c.1500]
- opineren** trans. verklaren *Tol v. Iersekeroord* 69 [brab. 1500]
- oplegger*** 1 **up-** subst. voorwerp dat op de visbank wordt gelegd om die te beschermen bij het 'houwen' *R. v. Amst.* 268 [holl. 1452-'94]
- opleiden** 3 trans. (iem.) naar boven geleiden *Rek. v. Nijm.* 6, 192 [geld. 1539]
- opleveren** 1 *hem* -, 'zich geheel en al wegschenken en overleveren' (t.w. aan de liefde; ed. 76) BEATRIJS v. NAZARETH 12 [brab. c.1350]
- oplichtinge** subst. verlichting, opbeuring *Mnl. geest. proza* 267 [brab. 2e h. 15e e.]
- opligghinghe** subst. het opleggen W. v. S. Th., *Epistel* 88 [ov. c.1470]
- oploop** 1 **-loep** 1 subst. geboorte *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 157 [zholl.utr. 1518] 2 tol geheven op het gaan over een stuk grond (lat. *transcursus*) *Bijdr. gesch. Brabant* 5, 299 [brab. 1205]

oploopmaker

oploopmaker subst. oproermaker *Sermonen* 426 [brab. na 1540]

oplopen 1 1 intr. stijgen, overstromen (van water) *Kl. v. Diepenv. hs.* 346 [geld.ov. 1534] 2 opzetten, zwellen (van de huid) *Boec van medicinen* 174; 186(2x); 192 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] z. onder **opghelopen**

oplopend adj. 'opvliegend, driftig' (WNT s.v. **oplopend**) *W. v. S. Th., Epistel* 81 [ov. c.1470]

oplopinge* 1 -ghe subst. het opzetten (bijv. van de huid), opzwellen *Boec van medicinen* 162 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

oplucster subst. die ontsluit, opent BRUGM., *Onuitg. serm.* 160 [zolim. 1523]

opluyden trans. 'door klokgelui te zamen roepen' (WNT, bet. I, A, 1) *K. v. Brielle²* 211 [zholl. 1486]

opmaken 1 trans. voltooien (m.b.t. een bouwwerk) *Leven v. Sint-Trudo* 267 [brab. c.1470]

opnemen 1 intr. in prijs stijgen, duurder worden *R. v. Gorinchem* 316(2x) [holl. 1577 <1457>]

opneminghe subst. ten-hemel-opneming (hier van Maria) *Frensweger hs.* 30 [nomnl. c.1480]

opofferinge subst. 'offer' (lat. *immolatio* ed. 278) *Th. a K., De im. Chr.* 146 [holl. c.1440]

oponthalt subst. 'behoudster' (ed.) G. APPELMANS, *Glose* 103(2x) [obrab.limb. c.1350]

oponthouden trans. ondersteunen, in stand houden G. APPELMANS, *Glose* 85 [obrab.limb. c.1350]

oppacken 1 *hem* -, zich uit de voeten maken, weggaan, vertrekken *Rek. v. Nijm.* 8, 228 [geld. 1544]

oppe 7 z. **hoppe** *Mnl. gen. recepten* 43 [vl. 1e h. 15e e.]

opperbezorger subst. eerste curator *Ann. em.* 28, 62 [vl. 1588 <1462>]

opperclerck **uppercleerck** subst. 'eerste beambte op eene secretarie' (Hwb) *Leid. keurb.* 346 [zholl. 1543] *Dagb. v. Gent* 2 227 [wmnl.vl. 1467-'90]

opperconincstavel **upperconync(s)-** subst. opperhoofdman, opperofficier *Dagb. v. Gent* 1 228; 235(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 22; 38; 58; 59 [wmnl.vl. 1467-'90]

oppergoodtshuysmeester subst. hoogste bestuurder van een liefdadigheidsgesticht *R. v. Haarl.* 261 [zholl. 1e h. 16e e. <1541>]

opperhof 3 subst. 'de woning van den leenheer' (MNW, bet. 1) *Versl. O.V.R.* 7, 99 [wbrab. 1481]

opperkerckmeester subst. opperkerkvoogd *K. v. Hulst* 83 [vl. eind 16e e. <1407>]

opperleeder subst. 'bovenleer' (WNT s.v. **opper** (III), Samenst.) *Br. Middelburg* 3, 539(nx); 540(3x) [wmnl. 1545]

oppermomboor* 3 -boir subst. 'oppervoogd' *R. v. Zierikzee* 387 [wmnl. 1593 <1527>]

opperstalmeester subst. opperstalmeester *Br. Middelburg* 1, 473 [wmnl. 1549]

oppervoget* 3 -voecht **uppervooght** subst. 'oppervoogd' *Br. Middelburg* 1, 53 [wmnl. 1477] *Leugemeete* 63 [vl. 1464] *Leugemeete* 165 [vl. 1480]

oppervrouwe subst. hoofdbestuurster (van een weeshuis) *Br. Middelburg* 1, 509 [wmnl. 2e h. 15e e.]

opperwater subst. water dat op een schip valt *Br. Middelburg* 3, 264(2x) [wmnl. 1517]

opponent subst. die zich verzet, die tegen iets stelling neemt *Gem. gronden N.-Brab.* 342 [brab. 1478] *K. v. Hulst* 44 [vl. 1488]

opponeren -ieren 1.1 intr. zich verzetten (tegen), stelling nemen (tegen) (in rechte) *Gem. gronden N.-Brab.*

342 [brab. 1478] *Hs. Kloosterregels* 359 [geld.ov. 1e h. 16e e.] 2.1 *hem* -, zich verzetten *Gem. gronden N.-Brab.* 209 [brab. 1448] *Gem. gronden N.-Brab.* 217 [brab. 1465] *Gem. gronden N.-Brab.* 71 [brab. 1474] *Gem. gronden N.-Brab.* 338 [brab. 1478]

opposant subst. verweerder, gedaagde *Tol v. Ierseker-oord* 70 [brab. 1504] *Br. Middelburg* 3, 321 [brab. 1523] *Br. Middelburg* 1, 628 [brab. 1536]

opposeren 1.1 intr. zich verzetten, stelling nemen tegen *Br. handel Frankrijk* 1, 346 [zholl. 1532] *Br. Middelburg* 3, 269 [wmnl. 1518] 2.1 *hem* -, zich verzetten, stelling nemen tegen *Br. Middelburg* 3, 151 [zholl. 1482-'86] *Br. Middelburg* 1, 628 [brab. 1536] *Br. Middelburg* 1, 94 [wmnl. 1548] *Syoens kroniek* 206; 215 [zovl. c.1540]

oppositie -cie 1 subst. verzet, verweer *Br. Middelburg* 2, 379 [wmnl. 1482] *Br. Middelburg* 1, 459(2x) [wmnl. na 1517] *Br. Middelburg* 3, 321(2x); 322 [brab. 1523] *Br. Middelburg* 1, 628 [brab. 1536] *Draperie Haag* 286 [zholl. 1468] *K. v. Hulst* 19 [vl. 1409] *K. v. Hulst* 44(2x); 45 [vl. 1488] *Gem. gronden N.-Brab.* 338; 342 [brab. 1478] 2 'oppositie' (ed. 82), tegenovergestelde stand van twee hemellichamen BARTH. ENGELSMAN 114; 115 [holl. 1485]

oppressie subst. onderdrukking *Br. handel Eng.* 2, 647; 650 [brab. 1546]

oppugneren intr. in strijd zijn met *Br. Middelburg* 1, 75 [brab. 1521]

oprechten* 1 -richten *hem* -, 'zich ergens toe zetten' (ed. 228) JAN v. L., *Vijfman.* 170 [brab.nomnl. c.1425]

oprechtich 1 adj. 'deugdelijk, goed in zijn soort' (van zaken; vgl. **oprecht** (I), bet. 2) *Br. handel Frankrijk* 1, 247 [zholl. 1501]

opredinge subst. afwerking, het glanzend maken (m.b.t. lakens) *R. v. Gouda* 146 [zholl. 1488-'95]

opreisen up- 1 intr. 'op reis gaan, naar eene bepaalde plaats verder reizen' (WNT) *Rek. v. Nijm.* 6, 224 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 132 [geld. 1541] 2 reizen naar een hoger gelegen plaats *Rek. v. Nijm.* 4, 168 [geld. 1530]

oprel operel subst. 'hellend oplopende weg naar de kruin van een dijk' (Hwb) *R. v. Reimersw.* 3 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1482)] *Br. Middelburg* 1, 184 [wmnl. 1545]

opreuyer subst. opruier *Br. Middelburg* 1, 641 [wmnl. 1549]

oprichten 1 onder **oprechten**

oprisinge* 1 **oprysing up-** subst. prijsstijging (vgl. **oprisen**, bet. 7) *Br. Middelburg* 2, 414 [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 2, 419 [wmnl. 1504]

oprispen 1 trans. verkondigen (vgl. **oprisper**) *Frensweger hs.* 51 [nomnl. c.1480]

oproden 1 trans. fig. uitroeien, vernietigen *Mnl. geest. proza* 87 [holl.utr. 1439]

oprucken 3 -ruycken 1 trans. optrekken; 'verheffen' *Exordium magnum* 37 [nomnl. 1e h. 15e e.] 2 een wapenstilstand sluiten; ook bijleggen (m.b.t. een twist) *Rek. v. Nijm.* 3, 285; 287 [geld. 1527]

opschycken trans. opzenden, opsturen *Rek. v. Nijm.* 6, 225 [geld. 1539]

opschote up- -scote subst. het naar boven schieten (naar de papegaai) *Br. Middelburg* 1, 151; 552 [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 1, 148 [vl. 1509] *Br. Middelburg* 1, 66 [wmnl. 1515] *Br. Middelburg* 1, 168(2x); 169; 170 [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 1, 641 [wmnl. 1549]

opschrift -schrift 1 subst. adres (van een brief; ed. 319 n.11) *Kl. v. Diepenv. hs.* 319 [geld.ov. 1534] 2 titel BRUGM., *Verspr. serm.* 26 [st. 1476]

- opscieten*** 1 -schieten intr. naar boven schieten (naar de papegaai) *Br. Middelburg* 1, 551 [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 1, 65; 154 [wmnl. 1515]
- opscorten** 1 trans. schikken, in een passende stand brengen DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 100 [nholl. 1469]
- opscriving** *boec der -en*, kasboek *Rek. v. Nijm.* 2, 198 [geld. 1512]
- opseetel** 2 onder **opsettels**
- opsenden** 1 trans. ergens heen zenden, uitzenden *Rek. v. Nijm.* 4, 38; 42 [geld. 1528]
- opsettels*** 2 -seetel -set(t)el subst. paal, plank om iets op te zetten *Rek. v. Nijm.* 1, 22 [geld. 1383] *Rek. v. Nijm.* 3, 87 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 308(12x); 312 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 25 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 101 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 169 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 251 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 181 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 175 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 8, 32 [geld. 1542] *Rek. v. Nijm.* 8, 160; 235 [geld. 1544]
- opsetten** 1 up- 1.1 trans. in prijs verhogen (in het MNW sub bet. I, 7 geen citaat voor deze bet.) *R. v. Tiel* 76 [geld. 1484] *R. v. Tiel* 114 [geld. 1520] 2.1 met *upgesetter lage*, met opzet, met voorbedachten rade *R. v. Amst.* 134 [holl. 1452-'94]
- opsettinge*** 1 -ghe subst. opzet, plan, bedoeling *Marg. v. Lymborch* 73b [brab. 1516]
- opsiedinge*** 3 -ghe subst. verhitting *Boec van medicinen* 107 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]
- opslach** 1 up- 1 subst. stapel (hier: van rijs, takken) *Rek. v. Nijm.* 1, 76 [geld. 1415] 2 aanslag *K. v. Brielle*² 288 [zholl. 1535] 3 onkosten (vgl. Schiller-Lübben s.v. **upslach**, bet. 4) *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 213 [geld.ov. 1395] *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 377 [geld.ov. 1404]
- opslaen** 1 1.1 trans. aanlijnen (m.b.t. honden) *Brab. jachtrecht* 50 [brab. c.1456] 2.1 optrekken (van nevel) *Drie con.* 174a [holl. c.1450]
- opslepen** trans. 'naar boven sleepen' (WNT) *Rek. v. Nijm.* 7, 59 [geld. 1540]
- opslinden** 1 trans. inslikken *Mirakelboeck* 77 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>]
- opslipen*** 1 -slippen trans. openrijten *Stichtige punten* 184 [geld.ov. c.1475]
- opsluten** 1 trans. 'afsluiten, vast maken, een knoop in een draad' (Hwb, bet. 2) JAN YP., *Cyrurgie* 15 [vl. 1351]
- opspreyen** trans. uitspreiden (vgl. WNT s.v. **opspreiden**, bet. 2) *R. v. Gorinchem* 214 [holl. 1482-1501]
- opstakel*** 3 obstaecel subst. 'hinderpaal' *Br. handel Eng.* 2, 179 [zholl. 1512] *Br. Middelburg* 3, 23 [vwmnl. 1512]
- opstal*** 1 up- subst. oploop (van volk) *R. v. Gorinchem* 226 [holl. 1482-1501]
- opsteken*** 1 up- trans. 'verhogen (in prijs), opslaan' (WNT, bet. I, A, 3) *R. v. Gorinchem* 306 [holl. 1482-1501]
- opstekinge** subst. het openen (lat. *apertio*) GANSFORT, *De or. dom.* 131 [holl.nomnl. c.1500]
- opsterkinge** subst. 'het zekerder voorstellen' (m.b.t. zaken; ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 165 [nholl. 1469]
- opstervant** 2 onder **observant**
- opstervantencloester** onder **observantencloester**
- optekenen*** 1 upteyckenen trans. optekenen, opschrijven, noteren *K. v. Brielle*² 300 [zholl. 1536]
- optempereren** onder **obtempereren**
- opternen** 6 z. onder **upterven** TNTL

- optie obcie op-** subst. 'keuze' (WNT) *Br. Middelburg* 1, 623 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 2, 79 [wmnl. 1537] *Br. Middelburg* 3, 393 [wmnl. 1540] *Br. Middelburg* 1, 182 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 1, 99 [wmnl. 1548]
- optreck** subst. zinsverrukking *Sp. d. Volc.* 209 [limb. 1466]
- optrecker** subst. die optrekt (in geest. zin, in de aanh. m.b.t. de ziel) *Jhesus collacien* 207 [nholl.vl. c.1480]
- opverheffinghe** subst. 'oprichting' (ed. 313) *Mandev.*² 151 [holl. 1462]
- opverstaen*** 1 **operstaen** intr. opkomen, oprijzen, ontstaan (in myst. zin: van de liefde; vgl. MNW, bet. 2) BEATRIJS v. NAZARETH 13; 16 [brab. c.1350]
- opvloet up-** 1 subst. overstroming *Bronnen Rijnsburg* 529 [zholl. 1532] 2 toevloed *Syoens kroniek* 187 [zovl. c.1540]
- opvloyen** subst. het opstijgen (lat. *sursumactio*) *Sp. d. Volc.* 133 [limb. 1466]
- opvoeringe** subst. 'gewelddheid' (ed. 82) BARTH. ENGELSMAN 105 [holl. 1485]
- opwassinge** 1 subst. het volwassen worden (lat. *adolescentia*) M. v. H., *Boek b. g.* 405 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- opwisen** 1 trans. 'afkondigen, ter algemeene kennis brengen' (Hwb, bet. 2) *R. v. Reimersw.* 34 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1502>] *R. v. Reimersw.* 48 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1511>]
- orafle** subst. giraffe (vgl. ofr. *orafle*) *Mandev.*² 248 [holl. 1462]
- oratoir** subst. 'hofprediker' (ed. 963 n.2) *Bronnen Rijnsburg* 963 [zholl. 1492]
- orbaren*** 1 **oorboren** trans. verkopen *Br. handel Frankrijk* 1, 339 [zholl. 1530]
- orconde*** 1 **-cunde -kunde** subst. wijn die de schepenen geschonken werd bij een schepenverklaring *Register St. Truiden* 182 [wlimb. 1252] *Register St. Truiden* 328 [wlimb. 1255]
- orcontscap*** 1 **oerconscap orken-** 1.1 subst. wijn die de schepenen geschonken werd bij een schepenverklaring *Register St. Truiden* 182; 295 [wlimb. 1252] *Register St. Truiden* 269 [wlimb. 1257] *Register St. Truiden* 300; 310 [wlimb. 1258] 2.1 **oerconscappe**, 'volgens, getuige (absoluut gebruikt)' (ed. 227) JAN v. L., *Vijf man.* 195 [brab.nomnl. c.1425]
- ordeaet** subst. 'een gerecht van gerst (hordeum)' (ed. 329) *Boec van medicinen* 212 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- ordelachtich** adj. (ver)oordelend (lat. *judicatorius*) M. v. H., *Boek b. g.* 379 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- ordelgheefter** subst. 'zij die oordeelt, vonnist, rechtspreekt' (vgl. Hwb s.v. **oordeelgever**) *Blome d. Doochd.* 127 [holl. c.1485] vgl. onder **oerdelghever**
- ordelich** 1 adj. oordelend, veroordelend *Stichtige punten* 238 [geld.ov. c.1475]
- ordeling** 3 subst. 'oordeel, uitspraak, beslissing' *Leringe v. orinen* 82 [zwmnl. eind 15e e.]
- ordenancilijk** adj. wsch. beschikkend *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 193 [wmnl.brab. 1540]
- ordene** 1 **oor-** - **maken**, tot priester wijden *Mandev.*² 257(2x) [holl. 1462]
- ordeninge*** 3 **-ghe** subst. orde, regelmaat (in de natuur) BRUGM., *Verspr. serm.* 84 [st. 1476]
- ordinacie** 1 subst. regeling (vgl. Godefroy s.v. **ordination**, 'règlement') *Rek. aflaath.* 16; 18; 30 [brab. 1451] 2 bestuur, beleid *Mnl. geest. proza* 316 [omnl. c.1430]
- ordinancie** 1 1 subst. 'order tot betaling' (ed. 262)

ordinarelic

Doct. des tijts 102; 181 [holl. 1486] 2 toedracht *Mnl. geest. proza* 196 [nomnl. 1e h. 15e e.]

ordinarelic -lyck adv. gewoonlijk, in de regel (vgl. WNT s.v. *ordinair*, Afl.) *Br. Middelburg* 1, 76 [brab. 1520] *K. v. Hulst* 58 [vl. 1537]

ordinarijs 1 -is 1.1 adj. gebruikelijk, gewoon *Br. handel Eng.* 2, 248 [zholl. 1518] *R. v. Amst.* 294 [holl. 1494-1512] *Tol v. Iersekeroord* 66 [brab. 1499] *Br. handel Frankrijk* 1, 363 [brab. 1538] *Br. Middelburg* 2, 19 [brab. 1524] 2.1 subst. overheidspersoon met kerkelijke rechtsmacht *Bouc v. Audiënc.* 224 [wmnl.vl. 1370-'78] 2.2 boek waarin de 'gewone' colleges aan een universiteit (i.c. Parijs) worden vermeld *Cancelierb.* 154 [zolim. 1471] 2.3 'een boek waarin de ritus der kerkdiensten of ook de verordeningen en regels van eene bepaalde kloosterorde beschreven zijn' *Jan v. Ruusbroec* 4, 169 [brab. 1461]

ordineren 1 -ieren 1 trans. 'voorschrijven' (*Leuvense bijdragen* 61 (1972), 21; vgl. MNW, bet. 6) JAN YP., *Medicina* 21 [vl. 1351] 2 aanwijzen *Br. handel Eng.* 2, 43 [zholl. 1492] 3 wijden (m.b.t. geestelijken; vgl. het MNW sub bet. I, 7) *Frensweger hs.* 6; 10; 34; 68; 189; 239 [nomnl. c.1480]

ordineringe* 1 -ghe -nieringhe -dynieringhe 1 subst. 'ordening' (lat. *dispositio* ed. 260; in het MNW zonder ci-taat) *Soliloquium-vert.* 199; 214; 247 [wmnl.omnl. c.1430] 2 beleid, bestuur *Stichtige punten* 60 [geld.ov. c.1475] 3 wijding *Frensweger hs.* 34 [nomnl. c.1480]

ordiniertheit subst. ordening (lat. *ordinacio*) *Sp. d. Volc.* 177 [limb. 1466]

ordoyss 7 z. ordeis *Rek. v. Nijm.* 8, 190 [geld. 1544]

ordonneren trans. gelasten, bevelen *Tol v. Ierseker-oord* 121 [brab. 1520]

orduynsteen orduun- subst. arduinstein, hardsteen *Br. Middelburg* 3, 130 [wmnl. voor 1472] *Br. Middelburg* 2, 397 [wmnl. 1493]

ordune subst. orde, kloosterregel (vgl. *ordene*) *Syoens kroniek* 201 [zovl. c.1540]

ore* 1 oor enen bij den ooren houden, wsch. iemand be-hagen *Doct. des tijts* 153 [holl. 1486]

oresmere 3 onder oorsmeer

oresweer oer- subst. zweer in het oor *Boeck v. surgien* 182; 186 [wmnl. eind 15e e.]

oreswere 6 onder oorsmeer *Leringe v. orinen*

organe 1 subst. orgaan (van het lichaam) *Sp. d. Volc.* 121 [limb. 1466]

orgele* 1 o(o)rghele 1 subst. fig. stem *Frensweger hs.* 20; 24 [nomnl. c.1480] 2 'orgelgeschut' (vgl. WNT s.v. *orgel-pijp*, bet. 2, b; dimin.: *oorghelkin*, *huerghelkin*) *Dagb. v. Gent* 2 309(2x); 315; 318 [wmnl.vl. kort na 1489]

orgelenmeyster subst. organist (vgl. Diefenbach s.v. *organista*) *Rek. v. Nijm.* 1, 180 [geld. 1423]

oryentsch adj. oosters *Drie con.* 148b [wmnl.brab. c.1460]

orijncupe subst. kuip waarin urine wordt bewaard *Leu-gemeete* 158 [vl. 1474]

orkenscap 1 onder orcontscap

orkunde 1 onder orconde

orleye 7 z. orlogie *Marialeg.* 1 48 [holl. 1479]

orret 7 z. erwete *Rek. v. Rotterdam* 430 [zholl. 1493]

orsake* 1 oer- subst. gelegenheid; - nemen, een gele-genheid aangrijpen (vgl. Plant. aangehaald in het MNW) *Frensweger hs.* 151 [nomnl. c.1480]

orsaken 3 trans. 'aanleiding geven tot iets' *Br. handel Eng.* 2, 456 [holl. 1537]

- orsatinge*** 1 **hoorsatijnghe** subst. 'gelijkmaking der verdeling in eene erfenis, 'uitgrooting', 'effening' (Stallaert s.v. **hoirsating**) *Leugemeete* 49 [vl. 1404]
- orsborstleder** subst. leer ter bescherming van de borst van een paard *Tocht v. J. v. Blois* 206 [zholl. 1361-'62]
- orseillie -sellie oircille** subst. verfmos (vgl. fr. *orseille*) *Br. Middelburg* 3, 214 [wmnl. 1504] *Br. Middelburg* 3, 516; 519; 534 [wmnl. 1545]
- orsgheloep** subst. geren van strijdrossen *Troyen hs.* 2, 214 [geld.vl. 1e h. 15e e.]
- orsmerrie** subst. 'merrie' (ed. 246) *Sidrac* 69 [brab.vl. eind 15e e.]
- orsprongen** 5 **-ghen oir-** 1.1 trans. doen ontstaan *TAULER-hss.* 218(1e, 2e pl.); 219(2x) [vl.wbrab. 1446] 2.1 intr. zijn oorsprong vinden, ontstaan *TAULER-hss.* 218(3e, 4e pl.) [vl.wbrab. 1446] *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 192 [wmnl.brab. 1540] 2.2 ontspringen (dit werkwoord met deze betekenis ook in het eerste citaat (uit werk van Jan van Leeuwen) in het MNW s.v. **orspringen**; vgl. ed. 278) *Jan v. L.-fragm.* 248 [wmnl.brab. 1540 (15e e.)]
- orspronghelijcheit** subst. oorsprong *Mnl. geest. proza* 99 [brab. 2e h. 14e e.]
- orsstal** subst. paardenstal *Tocht v. J. v. Blois* 202 [zholl. 1361-'62]
- ossael** subst. ? *Br. Middelburg* 3, 288 [wmnl. 1519]
- ossehoren** subst. ossehoorn *Br. handel Eng.* 2, 106 [zholl. 1500]
- ossenherde*** 3 **-hierde** subst. 'koeherder' *Frensweger hs.* 167 [nomnl. c.1480]
- ossenkoeper -coper** subst. veekoper *Rek. v. Nijm.* 3, 223 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 4, 167 [geld. 1530] *R. v. Amst.* 395 [holl. 1494-1512]
- ossenmorch** subst. ossemerg (vgl. WNT s.v. **merg**, **Samenst.**) *Boec van medicinen* 115 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- ossenvercopinghe -coopinghe** subst. ossenverkoop *R. v. Amst.* 395 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 600 [holl. voor 1533]
- osset** 7 o(e)ssette z. **orset** *Br. Middelburg* 1, 548 [wmnl. 1482] *Br. Middelburg* 3, 423(2x); 425 [wmnl. 1544] *Br. Middelburg* 3, 503 [wmnl. 1545]
- ossevell** subst. ossehide *Rek. v. Nijm.* 6, 138 [geld. 1539]
- ostade** subst. wollen stof (vgl. **ostaden**) *Br. handel Eng.* 2, 416; 417 [brab. 1532]
- ostare** subst. havik (vgl. ofr. *oustour*) *Mandev.*² 202 [holl. 1462]
- ostie** 1 onder **hostie**
- ostienbroet** subst. hostiebrood *Kl. v. Diepenv. hs.* 168 [geld.ov. 1534]
- ottroybrief** subst. officiële schriftelijke vergunning *Br. handel Frankrijk* 1, 328 [zholl. 1525]
- ouderdoem*** 1 **olderdom** 1 subst. tijdperk (lat. *aetas* ed. 32 n.4) *Lavinge* 32 [geld.ov. 1502] 2 volwassenheid *Frensweger hs.* 4 [nomnl. c.1480]
- ouderman** 1 subst. oudste (t.w. één der 24 uit Openb. o.a. Openb. 4:10) *Mnl. geest. ged. enz.* 74 [limb. eind 15e e.]
- oudervrouwe** subst. vroegere heerseres *Brab. jacht-recht* 29 [brab. c.1450 (1429)]
- oudescepen** subst. oud-schepen *Tol v. Iersekeroord* 60 [brab. 1499] *Bouc v. Audienc.* 681(2x) [wmnl.vl. 1370-'78]
- oudtoverman** subst. gewezen overman *R. v. Amst.* 324 [holl. 1494-1512]
- out** 1 1.1 **oldest** superlat., adj. oudste *Frensweger hs.* 164

- [nomnl. c.1480] **2.1** *in der ouder manen*, 'bij volle maan' (ed. 48 n.) *Avicenne* 48 [wbrab. c.1351]
- outaer** subst. 'altaar' (Hwb) *Marialeg.* 1 55 [holl. 1479]
z. onder **altaer**
- outaercnaep outerknap** subst. misdienaar *Br. Middelburg* 3, 285(3x) [zeholl. 1519]
- outaertafel*** 1 **oeuter-** subst. 'altaarpaneel' (ed. 1010 n.1) *Bronnen Rijnsburg* 1010; 1016 [zholl. 1498]
- outerknap** onder **outaercnaep**
- outrefyn outer-** subst. laken van superieure kwaliteit *Br. Middelburg* 3, 433 [wmnl. 1544] *Br. Middelburg* 3, 479(2x); 482 [wmnl. 1545]
- outvoirvader** subst. voorvader *Versl. O.V.R.* 4, 327 [wmnl. 1522]
- ouverscatten** trans. te hoog schatten *Rek. v. Nijm.* 3, 73 [geld. 1522]
- ouwevairsnest** onder **odevadersnest**
- ovelakenmakighe** subst. 'maakster van hoofddoeken, sluiers, kappen voor vrouwen' (ed. 408 n.4; vgl. **hovetlaken**) *Oudste mnl. oork.* 407 [vl. 1269]
- oven** 1 **oeven** subst. hoeveelheid die in één oven is gebakken; - *steens* *Rek. v. Nijm.* 4, 263 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 7, 54 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 106 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 7 [geld. 1542] *Rek. v. Nijm.* 8, 78 [geld. 1543]
- ovengelt** subst. heffing op het houden van een oven *Versl. O.V.R.* 6, 553(2x); 554 [zholl. 1512]
- overaet** 1 onder **overate**
- overambocht** subst. 'gedeelte van een ambacht dat zoo verbeterd en vruchtbaar gemaakt was dat het schot kon opbrengen' (MNW XI s.v. **overambacht**) *Br. Middelburg* 1, 552 [wmnl. 1508] *Br. Middelburg* 1, 640 [wmnl. 1546]
- overarbeit** subst. overwerk *Br. Middelburg* 2, 202 [zholl. 1366]
- overate** 1 -**aet** subst. het teveel eten *Scaecspel* 135 [holl. 1e h. 15e e. (1403)]
- overatich** adj. 'gulzig, onmatig in het eten' (ed. 1, 219) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 168 [nholl. 1469] *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 339 [nholl. 1480]
- overbavengaent** onder **overbovengaent**
- overbeleggen** trans. overdekken *Marialeg.* 1 435 [holl. 1479]
- overbeleiden** trans. overdekken *Biënb.*² 109 [holl,utr. 1458]
- overbernent** adj. buitengewoon vurig, innig, hevig M. v. H., *Boek b. g.* 285 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- overbielden** trans. transformeren *TAULER-hss.* 351 [olimb. 1442]
- overblasen** 3 trans. blazen over (van de wind) *Frensweger hs.* 217 [nomnl. c.1480]
- overblenckent** adj. schitterend wit M. v. H., *Boek b. g.* 249 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- overblidelijs overbly-** 1 adj. zeer verheugd *Blome d. Doochd.* 10 [holl. c.1485] 2 zeer, buitengewoon aangenaam *Mnl. geest. proza* 253 [zovl. 1460]
- overbliven** 1 trans. te boven gaan *Mnl. geest. proza* 254 [zovl. 1460] G. APPELMANS, *Glose* 89(2x) [obrab.limb. c.1350]
- overbloeyende** adj. 'zeer schoon bloeiende' (Hwb) *Coninx summe* 361 [c.1470]
- overbonb** subst. ? (*pro uno ligno quod vocatur -*) *Register St. Truiden* 22 [wlimb. 1253]
- overbovengaent -bavengaent** adj. allesovertreffend M. v. H., *Boek b. g.* 395; 437 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

- overbrec** subst. misdaad *Dagb. v. Gent* 1 94 [wmnl.vl. 1467-'90]
- overbuer oeever-** subst. 'overbuurman' (Hwb) *R. v. Amst.* 54; 173 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 479 [holl. 1494-1512]
- overburchwal** subst. wal tegenover de stadsmuur *R. v. Amst.* 228 [holl. 1452-'94]
- overcallen** 1 trans. overzeggen, opnieuw zeggen *Stichtige punten* 199 [geld.ov. c.1475]
- overcoemste** 1 onder **overcomste**
- overcominge*** 1 **-koeminge** subst. het overkomen, overvallen (van de dood) MAUBURNUS, *Scala* 135 [geld.ov. 1558]
- overcomste*** 3 **-coemste** subst. 'afspraak, overeenkomst' *Br. handel Eng.* 2, 233 [zholl. 1516]
- overconste** subst. buitengewone kunst (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 262 [nholl. 1480]
- overcostelic** adj. buitengewoon kostbaar, heerlijk M. v. H., *Boek b. g.* 357 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- overcrachtend** adj. 'gewelddadig' (lat. *violens*; ed. 204) SUSO, *Horologium* 204 [holl.brab. c.1350]
- overcruden** trans. van de ene plaats naar een andere plaats vervoeren met een kruiwagen *Rek. v. Leiden* 1, 47 [zholl. 1392]
- overdekenscip hueverdeken-** subst. het ambt van overdeken *Dagb. v. Gent* 1 115(2x) [wmnl.vl. 1467-'90]
- overdelven** trans. meer delven dan is toegestaan *K. v. Schieland* 258; 259(3x) [zholl. 15e e. (14e e.)]
- overdenkinge*** 3 **-denckenge -denckinge** subst. 'overdenking', overweging MAUBURNUS, *Scala* 153; 191 [geld.ov. 1558] *Marialeg.* 1 246 [holl. 1479]
- overdrachlijc*** 1 **-draghelic** adj. overvloedig, buitengewoon (n.b. zo ook *Pass. W.* 202a, aang. in het MNW, Aanm.) *Sp. d. Volc.* 259 [limb. 1466]
- overdragenheit** subst. buitengewoonheid *Mnl. geest. proza* 258 [holl.brab. 1500]
- overdragher** subst. 'oorblazer' (ed. 1, 218) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 504 [nholl. 1480]
- overdruyst** subst. geweldige kracht, aandrang, overstelping TAULER-*hss.* 299; 300 [wbrab. c.1500]
- overduerbaer** adj. zeer kostbaar, kostelijk M. v. H., *Boek b. g.* 461 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- overdwalijc** adj. buitensporig *Dialog Eggaert* 172 [zholl.brab. 1543]
- overedel** adj. zeer edel; buitengewoon kostbaar M. v. H., *Boek b. g.* 353; 355; 371 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.] M. v. H., *Boek b. g.* 395 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- overeendracht** 7 'overeenkomst' (z. **overeendrach**) *Br. Middelburg* 3, 63 [wmnl. 1430] *R. v. Zierikzee* 61 [wmnl. 16-17e e. (1426)]
- overeensetten** trans. gelijkstellen *Br. handel Eng.* 1, 697 [zholl. 1438]
- overende*** 2 **-eynde** subst. 'het aan de overzijde gelegen eind' (WNT s.v. **overeind** (I)) *Archief Utrecht* 2, 172 [holl. 1538]
- overende*** 3 **-eynde** adv. rechttop, 'overeind' (ook in Hwb) *R. v. Schiedam* 251 [zholl. c.1470]
- overfoermen** trans. 'omvormen, met een nieuwen vorm toerusten' (ed. 204) JAN VAN LEEUWEN 146 [brab. 2e h. 15e e.]
- overformech** 1 onder **overformich**
- overformer** - *der crachten*, 'kracht die de vermogens veredelt' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 99 [nholl. 1480]

overformich*

overformich* 1 **-mech** adj. bovennatuurlijk TAULER-*hss.* 216 [vl.wbrab. 1446]

overgaen 1 **-gaan 1.1** -*tot*, intr. 'zich begeven tot' (Hwb, sub bet. I, b) *Coninx summe* 453 [holl.brab. 1478] 2.1 *laten* -, laten rondgaan *Stichtige punten* 23 [geld.ov. c.1475]

overganc 1 **-ganck** 1 subst. het boven zichzelf uitstijgen (lat. *excessus*; ook bij Ruusbroec, aang. in het MNW, bet. 1) *Sp. d. Volc.* 285(2x) [limb. 1466] 2 'epidemische ziekte' (in het MNW, bet. 6 zonder citaat) *Sticht. exempelen* 108 [limb. m. 15e e.]

overgeren trans. afwerken, bewerken (vgl. fr. *ouvrage*) *Mnl. fragm.* 2, 36 [wmnl.ovl. eind 14e e.]

overgespan subst. extra vollerskuip *R. v. Haarl.* 178 [zholl. 2e h. 15e e. (1496)]

overgeven 3 trans. 'opgeven' (m.b.t. een zieke; vgl. MNW, bet. I, 8) *Mirakelboeck* 31 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)] *Mirakelboeck* 60 [holl.nomnl. eind 16e e. (1451-'98)] *Sticht. exempelen* 6 [wvl. eind 15e e.]

overgevinge* 1 **-gheving(h)e** 1 subst. het overgeven (m.b.t. een ambt), overdracht *Frensweger hs.* 128 [nomnl. c.1480] 2 het zich overgeven, lijdzaam dragen van lijden, kwellingen BRUGM., *Onuitg. serm.* 152 [zo-limb. 1523]

overgewichte subst. wat boven het bepaalde gewicht blijkt te zijn (vgl. *overwicht*) *Rek. v. Nijm.* 1, 385 [geld. 1428]

overgheflic subst. 'onderworpen' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 480 [nholl. 1480]

overghenomenheit - *godes*, 'wegvoering, verheffing tot God' (ed. 229) JAN v. L., *Vijf man.* 130 [brab.nomnl. c.1425]

overgoedertieren adj. allergoedertierenst M. v. H., *Boek b. g.* 209 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

overhalen 1 trans. 'doorhalen, over den hekel halen' (Hwb, bet. 4) of berispen?, belasteren MANDE, *Bijl.* 75 [holl. c.1500]

overhalinge subst. het in bijzonderheden overwegen (lat. *pertractatio*) GANSFORT, *De or. dom.* 133 [holl.nomnl. c.1500]

overhart adj. zeer, buitengewoon hard M. v. H., *Boek b. g.* 301 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

overhaven 3 onder **overheffen**

overhavich adj. 'rijk, meer hebbend (dan noodig is)' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 276 [nholl. 1469] DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 195 [nholl. 1480]

overheffen* 3 **-haven** trans. 'verheffen' TAULER-*hss.* 280 [brab.omnl. c.1430]

overhoochlic adv. zeer intens *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 156 [zholl.utr. 1518]

overhopen 3 trans. 'overstelpen' *R. v. Tiel* 110 [geld. 1514]

overiseling subst. die over de IJssel woont (vgl. *overisel*) *Cam.-rek. Deventer* 3¹, 280; 281 [geld.ov. 1364]

overiselstat -*sellstat* subst. stad in Overijssel *Rek. v. Nijm.* 7, 40; 89 [geld. 1540]

overkeveld adj. 'met overstekende kaak' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 65 [nholl. 1469]

overladen 1 adj. óverladen *Br. handel Eng.* 2, 240 [zholl. 1517]

overlanc 1 adj. zeer lang, van zeer grote lengte *Blome d. Doochd.* 126 [holl. c.1485]

overlangen 1 trans. overreiken *Sermonen* 470 [brab. na 1540]

- overledich** adj. overgankelijk *Doct. des tijts* 180 [holl. 1486]
- overleggen** 1 trans. waarnemen (vgl. WNT, bet. 7) *W. v. S. Th., Epistel* 84 [ov. c.1470]
- overleveren** 1 trans. óverladen (t.w. van goederen van het ene schip in het andere) *Rek. v. Nijm.* 3, 148 [geld. 1523]
- overlieflick** adj. zeer lieflijk, zeer dierbaar *Sermonen* 293(2x) [brab. na 1540]
- overloon** subst. extra loon, meer dan het vastgestelde loon *Br. Middelburg* 3, 146 [wmnl. 1480]
- overloop*** 1 -loep subst. (buitensporige) toeloop *Sticht. exempelen* 34(2x) [brab. m. 15e e.]
- overlopinghe** 1 subst. overkoking, overvloeijing *Blome d. Doochd.* 27 [holl. c.1485] 2 overschot (vgl. **overloop**, bet. A, 5) *Frensweger hs.* 96 [nomnl. c.1480]
- overmaes** adv. 'aan de overzijde van de Maas' (ed. 994 n.1) *Bronnen Rijnsburg* 994 [zholl. 1496]
- overmate** 1 subst. 'uitmeting, het meten van eene wond' (Hwb, bet. 2) *R. v. Zierikzee* 238 [wmnl. 1485]
- overmeestersse*** 1 oever- subst. hoogste bestuurster *Br. Middelburg* 1, 502 [zholl. 1336]
- overmeyere** subst. hoofdopziener *Dagb. v. Gent* 1 266 [wmnl.vl. 1467-'90]
- overmeten** 1 trans. 'uitmeten, afmeten' (Hwb, bet. 1) *R. v. Amst.* 589 [holl. voor 1538]
- overmetich** adj. 'bovenmatig' (ed. 669) *Coninx summe* 275 [holl.brab. 1437]
- overminnelijc*** 1 -minlijc 1.1 adj. zeer liefdevol, allerliefdevolst *M. v. H., Boek b. g.* 197; 225 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.] 2.1 adv. zeer liefdevol, allerliefdevolst *M. v. H., Boek b. g.* 351 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- overmoedelijc** 5 -modelic adj. 'trots' (ed. 229), hoogmoedig *JAN v. L., Vijf man.* 195 [brab.nomnl. c.1425] *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 184 [wmnl.brab. 1543]
- overnachten** 3 intr. 'den nacht over duren, tot den volgenden dag staan of uitgesteld worden' (Hwb; z. **overnacht**, Aanm.) *Saksenspiegel* 2, 52 [nholl.omnl. 1451]
- overnaest** prep. naast *R. v. Gouda* 57 [zholl. 1410]
- overnemelijc*** 1 -leecke adv. overdrachtelijk, overbrengend (vgl. **overnemen** sub I, trans.) *SUSO, Horologium* 204 [holl.brab. c.1350]
- overofferen** trans. 'opofferen, aan iemand toewijden' (WNT) *Stichtige punten* 245 [geld.ov. c.1475]
- overofficier** subst. baljuw *Versl. O.V.R.* 7, 82 [wbrab. c.1600 (1498)]
- overpassen** 6 onder **overpasseren** *Sidrac*
- overpasseren** 3 **overpassen** 1. **overpasseren** *Sidrac* 1 trans. 'overgaan, overtrekken' *Br. handel Eng.* 1, 769 [zholl. 1442] 2 'oversteken (de zee)' (ed. 246) *Sidrac* 216 [brab.vl. eind 15e e.]
- overrechten** 1 trans. inlichten, in kennis stellen *Br. handel Eng.* 2, 69 [brab. 1496]
- overreiken** 1 -reyken 1 trans. 'over iets heen reiken' (MNW, sub bet. 2 zonder citaat) *Jhesus collacien* 251 [brab. 15e e.] 2 uitwijzen, verbannen, vogelvrij verklaren *R. v. Tiel* 136; 137 [geld. begin 16e e.]
- overriff** subst. 'bovenste gedeelte van het middelrif' (ed. 1, 219) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 37 [nholl. 1480]
- overrustich** adj. zeer rustig *M. v. H., Boek b. g.* 443 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- overscal** subst. grootste vreugde (vgl. mhd. *ueberschall*) *Mnl. geest. proza* 100 [obrab. 2e h. 14e e.]
- overscap** 1 subst. voortreffelijkheid (lat. *principalitas*)

- ed. 56) *Parab. v. Cyrillus* 50 [holl. c.1475]
overscepen* 3 -schepen trans. 'met een schip overvoeren' *Tocht v. J. v. Blois* 88 [zholl. 1361-'62]
overschote subst. 'een inslag boven den gewonen' (WNT s.v. *overschoot*, bet. 2) *R. v. Amst.* 546 [holl. 1481-'96]
overschrift subst. opschrift *Levens v. Jezus* 172 [wvl. 1332]
overscrijden trans. overheen stappen *Evang. Spinr.* 8b(2x) [vl.holl. 1515-'20]
overseer 1 adv. zeer hevig *Jhesus collacien* 170 [nholl.vl. c.1480]
oversendinge subst. translatie (van relieken) *Jaarboek KVA* 22, 34 [geld. 1483]
oversetter 3 subst. 'vertaler' ZERBOLT, *Mnl. vert.* 92(2x) [geld. c.1430]
oversettinge subst. vertaling ZERBOLT, *Mnl. vert.* 93 [geld. c.1430]
overside 1 -sijt 1.1 adv. van opzij, terzij *Sticht. exempe-len* 38 [brab. m. 15e e.] 2.1 -setten, opzij zetten *Stichtige punten* 143 [geld.ov. c.1475]
oversieden 3 intr. 'overkoken' *Sp. d. Volc.* 339(2x) [limb. 1466]
oversiedinghe subst. overkoking (Hwb) *Blome d. Doochd.* 27 [holl. c.1485]
oversiener -sierer subst. 'opziener, opzichter' (Stal-laert) *Ann. em.* 47, 221(1e pl.) [vl. 1417] *Ann. em.* 47, 221(2e pl.) [vl. 1418]
oversienicheit subst. voorzienigheid (lat. *providentia*) *Mnl. Boethius-vert.* 209 [vl. 1470]
oversierer onder **oversiener**
oversijt 1 onder **overside**
overslot subst. 'hoofdburcht' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 127 [nholl. 1469]
oversloven trans. overdekken *Dagb. v. Gent* 2 205 [wmnl.vl. 1467-'90]
oversoetichey subst. buitengewone zoetheid *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 290 [wmnl.zholl. 1500]
overspeelsterse subst. overspelige vrouw BRUGM., *Verspr. serm.* 28 [st. 1476]
overspreiden* 1 -spreyen trans. fig. beladen, overdekken *Frensweger hs.* 140 [nomnl. c.1480]
overstortinghe subst. verbreiding, voortplanting (lat. *diffusio*) BRUGM., *Onuitg. serm.* 40 [zolim. 1523]
overstraten trans. bestraten *Rek. v. Leiden* 1, 43 [zholl. 1392]
oversubstantilick -stancilec adj. 'bovenzinnelijk' (*Coninx summe* 669) *Coninx summe* 372(3x); 373 [holl.brab. 1478] *Levens v. Jezus* 48 [wvl. 1332]
oversueken trans. onderzoeken ZERBOLT, *Mnl. vert.* 185 [geld. c.1450]
oversuverlic adj. buitengewoon mooi, zeer schoon M. v. H., *Boek b. g.* 405; 421 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
overzwanc subst. fig. 'overstroming' (MNW s.v. *swanc* (II), sub bet. 3) TAUER-hss. 239 [vl.wbrab. 1446]
overswinghen trans. overstelpen (vgl. *overswangen* en *overswenge*) *Mnl. geest. proza* 250; 254 [zovl. 1460]
overzwinghent adj. overstelpend *Cout. Vrije v. Brugge* 2, 208 [vl. 1417]
overtymmer subst. 'het dak en de balken' (ed. 118 n.6) *Drie con.* 118a [holl.omnl. c.1485]
overtractiren trans. bespreken, overleggen *Frensweger hs.* 71; 72 [nomnl. c.1480]

- overtrecken** 1 -trekken 1 trans. overschrijden *Coninx summe* 477 [holl.brab. 1478] *Doct. des tijts* 175 [holl. 1486] 2 overdenken, overwegen *Exordium magnum* 50 [nomnl. 1e h. 15e e.] 3 veranderen (lat. *transsubstantiare* ed. 261) *Soliloquium-vert.* 251 [wmnl.omnl. c.1430]
- overtreden** 1 intr. overhellen *Rek. v. Nijm.* 5, 163; 165 [geld. 1535]
- overtredich** adj. zondig *Blome d. Doochd.* 113 [holl. c.1485]
- overvader** z. **overouders** *Florigout* 30 [vl.brab. eind 14e e.]
- overvaert** 1 subst. translatie (van relieken) *Jaarboek KVA* 24, 52(3x) [holl. 1448]
- overvaren** 1 intr. 'ontstijgen aan zichzelf' (ed. 229) JAN v. L., *Vijf man.* 197 [brab.nomnl. c.1425]
- overvloedich** 1 adj. overbodig (lat. *superfluus* ed. 261) *Soliloquium-vert.* 222 [wmnl.omnl. c.1430]
- overvloedinghe** subst. 'het overgaan in, overgang' (ed. 262) *Doct. des tijts* 179 [holl. 1486]
- overvonnesse** subst. overbodige uitspraak *R. v. Leiden* 149 [zholl. c.1445]
- overvragen** 3 trans. gerechtelijk ondervragen *Dagb. v. Gent* 1 147 [wmnl.vl. 1467-'90]
- overvrolic(k)** 1 adj. bijzonder opgewekt *Sermonen* 294 [brab. na 1540] 2 buitengewoon heerlijk, zeer gelukzalig M. v. H., *Boek b. g.* 425 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- overvrueghdelijc** adj. buitengewoon heerlijk, bijzonder vreugdevol *Mnl. geest. proza* 253 [zovl. 1460]
- overwaert*** 1 -wert adv. naar boven *Jan v. L.-fragm.* 249 [wmnl.brab. 1540 (15e e.)]
- overwaggelen** trans. heen en weer bewegen *R. v. Gorinchem* 271 [holl. 1482-1501]
- overwandelen** 5 trans. doorreizen, doortrekken *Lev. v. S. Clara* 9 [brab. 1491]
- overwassen*** 1 -wasschen *enen* -, trans. fig. iem. (in iets) de baas zijn, hem overtreffen *Evang. Spinr.* 3b [vl.holl. 1515-'20]
- overwateren** trans. met water bedekken, onder water zetten (vgl. **overwater**) *R. v. Schiedam* 234 [zholl. 1434]
- overwech** 1 - *comen*, 'meekomen, het uithouden' (ed. 150 n.6) *Stichtige punten* 150 [geld.ov. c.1475]
- overweeldich** adj. 'allerzaligst' (ed. 449 n.3) M. v. H., *Boek b. g.* 449 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- overweenden** trans. herdenken *Mnl. geest. proza* 198 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- overweerdeliken** adv. zeer, buitengewoon (lof)waardig M. v. H., *Boek b. g.* 215 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- overwegen** 1.1 intr. te zwaar wegen BRUGM., *Onuitg. serm.* 168 [zolim. 1523] 2.1 subst. wat boven het bepaalde gewicht blijkt te zijn (vgl. **overwicht**) *Rek. v. Nijm.* 1, 114 [geld. 1421]
- overwenschelic -wonsschelijc** adj. zeer gewenst (lat. *peroptatus* SUSO, *Horologium* 204) SUSO, *Horologium* 188 [holl.brab. c.1350] *Blome d. Doochd.* 61 [holl. c.1485]
- overwerken** trans. 'tot iets (hogers) omvormen' (ed. 229) JAN v. L., *Vijf man.* 197 [brab.nomnl. c.1425]
- overwert** 1 onder **overwaert**
- overwonderlike** adv. onvoorstelbaar, buitengewoon TAULER-*hss.* 362 [brab. c.1490]
- overwonsschelijc** onder **overwenschelic**
- overwreet** 1 adj. zeer streng *Spieghel d. m. b.* 232 [wvl. begin 15e e.] 2 buitengewoon wreed *Blome d. Doochd.* 32 [holl. c.1485]

owele

owele subst. ouwel, hostie *Frensweger hs.* 153 [nomnl. c.1480]

oxhoet onder **ocxhooft**

oximel 1 subst. mengsel van water, honing en azijn
Boec van medicinen 139; 187 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] **2**
mengsel (in het algemeen) of geneesmiddel *Boec van*

medicinen 119(2x); 148(2x) [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

oxizaker oxzi- subst. zure suiker (vgl.lat. *oxysaccharum*) *Boec van medicinen* 174(4x); 196 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

oxoef onder **ocxhooft**

P

pac* 1 **pack** *copen opter -*, kopen op voorwaarde dat (de haring) gepakt wordt geleverd *K. v. Brielle*² 334 [zholl. 1546]

paccoort subst. 'dik bindgaren dat men gebruikt bij het inpakken' (WNT s.v. **pakken** Samenst.) *Br. handel Eng.* 1, 1036 [brab. 1471]

pachtcedule onder **paichtcedel**

pachtenier subst. pachter *Tol v. Iersekeroord* 59 [brab. 1496]

pachtrogge subst. rogge die als pacht opgebracht wordt; ook: zodanige rogge als men verplicht is voor de erfpachten te leveren (WNT s.v. **pacht**, Samenst. op **pachtgraan**) *Proeve Dulces* 182 [ov. 1452]

pachtwerck subst. aangenomen werk *Br. Middelburg* 3, 143(3x) [wmnl. 1478]

pacientich adj. geduldig, lijdzaam *Marg. v. Lymborch* 47a [brab. 1516]

pacificatie -cie subst. verzoening *Br. Middelburg* 3, 258 [wmnl. 1516] *Br. Middelburg* 3, 265 [wmnl. 1517] *Br. Middelburg* 2, 445 [wmnl. 1518] *Br. Middelburg* 3, 292; 293 [wmnl. 1520]

packaige subst. het inpakken *Br. Middelburg* 3, 574 [wmnl. 1e h. 16e e.]

packcleet **pac-** subst. 'doek om iets in te pakken of om te verpakken' (WNT s.v. **pakken**, Samenst.) *Br. Middelburg* 3, 118 [wmnl. 1460] *Br. handel Eng.* 1, 951 [zholl. 1459] *Br. handel Eng.* 1, 1036 [brab. 1471]

packghelt subst. pakloon *Bronnen Rijnsburg* 860 [zholl. 1479]

packhuis -huys subst. pakhuis *Br. Middelburg* 3, 340 [wmnl. na 1525] *Br. handel Eng.* 1, 1216 [zholl. 1483] *Br. handel Eng.* 1, 1220 [brab. 1484] *Br. handel Eng.* 2, 77 [brab. 1496]

packich *ghelyke -*, van dezelfde kwaliteit (gezegd van verpakte mede) *R. v. Zierikzee* 380 [wmnl. 16-17e e. <1497>]

packinge 1 subst. emballage *Br. handel Eng.* 1, 1074 [brab. 1472]

packlyne subst. paktouw *Tol v. Iersekeroord* 14 [brab. 1444]

paddesteert subst. staart van een pad *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 184 [wmnl.brab. 1543]

paecten 7 z. **packen** *Br. Middelburg* 3, 277 [wmnl. 1519]

paeyyser subst. wsch. 'onderdeel van een lui-klok' (ed. 74 n.3) *Br. Dom Utrecht* 2, 74 [utr. 1401]

paelge* 1 **paeile** subst. schilfer (hier van steen; vgl. WNT s.v. **palie**, bet. 2) *Mirakelboeck* 5 [holl.nomnl. eind 16e e. {1444-'50}]

paelmeestershuysgen subst. huisje, bureautje waar men aan de 'paalmeester' het verschuldigde 'paalgeld' betaalt *R. v. Amst.* 263 [holl. 1452-'94]

paelsceiden subst. afpaling, het aanwijzen van de grenzen tussen erven door middel van palen (vgl. **paelsceidinge**) *Rek. v. Leiden* 1, 247 [zholl. 1413]

paelstuck subst. gehouwen steen in de vorm van een paal *Rek. v. Nijm.* 8, 112 [geld. 1543]

paerde(n)- zie onder **perde(n)-**

paerdshoeve paerts- subst. 'klein hoefblad' (Braekman 1965, 100) *Mnl. gen. recepten* 126; 142 [wvl. 1305]

paert 1 subst. ruiter *Marg. v. Lymborch* 37b [brab. 1516]

paertgie paertgen subst. 'de (afgesneden) helft van een 'half tarwebrood' (WNT s.v. **part** (II), sub bet. 1, b) *R. v. Gouda* 136 [zholl. 1488-'95] *R. v. Gouda* 108 [zholl. 1488-'95]

paerticipatie onder **participatie**

paertsdoer -duer paretsoer l. **paertsdoer** *Rek. v. Leiden* subst. deur van de ruimte waar het laken wordt gekeurd (vgl. **perche**) *Rek. v. Leiden* 2, 202 [zholl. 1427] *Leid. keurb.* 230 [zholl. 1450]

paertsyser subst. hoefijzer *Mandev.*² 174 [holl. 1462]

paertvliege 3 onder **perdevliege**

paeschemarct paeschmerct subst. markt die omstreeks Pasen gehouden wordt (vgl. WNT s.v. **paasch**, Samenst.) *Br. handel Eng.* 1, 655 [zholl. 1433] *Br. handel Eng.* 1, 892 [brab. 1452]

paeschfeestdach subst. feestdag van Pasen *Mystiek brevier* 1, 163 [brab. c.1550]

paeschmerct onder **paeschemarct**

paetdairn subst. jonge doornstruik (vgl. onder **dairn-paete**) *Rek. v. Nijm.* 4, 120 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 5, 178(2x) [geld. 1535]

paichtcedel -cedell pachtcedule subst. 'pachtakte' (WNT s.v. **pacht**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 4, 256 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 4, 296; 297 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 6, 5; 50 [geld. 1536]

payntkennynge 6 l. **payntkeerynge**, z. **pantkeringe** *Bronnen Rijsburg* 1024 [zholl. 1499]

payschip subst. 'schip om te huren' (ed. 3, 287 n.2) *Rek. v. Nijm.* 3, 287 [geld. 1527]

payslijc 2 onder **paiselijc**

pairieren trans. bepalen, aanwijzen *Frensweger hs.* 153 [nomnl. c.1480]

pairtbewaringe subst. poortbewaking *Rek. v. Nijm.* 4, 213 [geld. 1531]

pairvandt 7 onder **profandt**

paiselijc* 2 **payslijc** adj. vreedzaam, zachtmoedig *Coninx summe* 360 [? 15e e.]

paiseren* 1 **pay-** trans. bijleggen, stillen (m.b.t. geschillen) *Br. Middelburg* 2, 396 [wmnl. 1493]

paisibel adj. vrij (van betaling) (vgl. Godefroy s.v. **paisible**) *K. v. Hulst* 23; 25(2x) [vl. eind 16e e. {1416}]

palagie

- palagie** 7 z. **palage** JAN YP., *Medicina* 83 [vl. 1351]
palatine subst. vrouwelijke paladijn, rijksgrote *Gem. gronden N.-Brab.* 337 [brab. 1478]
paleyenhoedekijn subst. kransje van vlooienkruid *Jhesus collacien* 192 [nholl.vl. c.1480]
paleren* 1 **palle-** trans. 'polijsten' (ed. 313) *Mandev.*² 139(2x) [holl. 1462]
palincfanghere subst. palingvisser *Br. Middelburg* 2, 160 [zholl. 1366]
palincman subst. palingvisser *Br. handel Eng.* 1, 1045(2x) [brab. 1471]
palincschip **palinck-** subst. palingschip (eng. *elship*) *Br. handel Eng.* 1, 1047; 1048 [brab. 1471]
palleren 1 onder **paleren**
pallijster **plijster** subst. die polijst *K. v. Hulst* 91 [vl. eind 16e e. <1487>] *Rek. v. Nijm.* 6, 210 [geld. 1539]
palloerlaken subst. laken waarvan banieren, tabbaards e.d. worden gemaakt (vgl. **palure**) *Br. Middelburg* 2, 222; 223 [wmnl. 1374]
pallueren onder **palueren**
palm 1 *onser heren -*, 'rijst' *Synon. mnl. plantenn.* 293 [vl. 1483]
palmmarct subst. 'markt in de week na Palmzondag' (ed. 1020 n.1) *Bronnen Rijnsburg* 1020 [zholl. 1499]
palmtac subst. palmtak *Sermonen* 352 [brab. na 1540]
palueren **pallue-** intr. 'eene bepaalde kleeding aannemen, door leden van een gild enz.' (WNT s.v. **palure**, Afl.) *R. v. Reimersw.* 28(2x) [vl.brab. 1e h. 16e e. <1508>]
pandack 7 z. **pannendac** *Rek. v. Nijm.* 6, 128(5x); 129(3x) [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 7, 77 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 8, 217(nx) [geld. 1544]
pandegen trans. beslag leggen (op goederen) *Br. Middelburg* 1, 186 [wmnl. 1546]
pandekin subst. loads (vgl. **pant**) *Syoens kroniek* 431 [zovl. c.1540] *Br. handel Eng.* 1, 847 [zholl. 1446]
panerbooch subst. ? *R. v. Haarl.* 269 [zholl. 1e h. 16e e. <1542>]
pangins 7 z. **panchijs** *Register St. Truiden* 344 [wlimb. 1255]
pannenstricker subst. 'metselaar die tusschen de dakpannen mortel strijkt' (WNT s.v. **pan** (I), Samenst., bet. 1) *Rek. v. Nijm.* 6, 176; 177 [geld. 1539]
pantsettinge subst. 'het stellen van pand' (WNT s.v. **pand**, Samenst.) *K. v. Brielle*² 328(3x) [zholl. 1545]
papegaijaet subst. zaad van de saffloer, bastaardsafran (vgl. ed. 453) *Herbarius in dyetsche* 453 [vl. 1484]
papenhuus subst. pastorie *Bronnen Rijnsburg* 834 [zholl. 1454]
papenprovende subst. priesterprebende *Bronnen Rijnsburg* 78 [zholl. 1320]
papeterken subst. papetertje, waardeloos mannetje (vgl. WNT s.v. **pap** (I), Samenst.: 'schimpnaam voor een boer') *Marg. v. Lymborch* 58b [brab. 1516]
papierboec subst. tot een boek gebonden aantal bladen papier *Tocht v. J. v. Blois* 236 [zholl. 1361-'62]
papistelijc adj. paaps *Sermonen* 56; 197 [brab. na 1540]
pappen 1 1 trans. plakken *Rek. afluath.* 29 [brab. 1451]
2 lijmen (m.b.t. papier) *Brab. jachtrecht* 83 [brab. 1469 <1464>]
papplensap subst. sap van malve of heemst (vgl. ed. 289) *Boec van medicinen* 194 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
parabel* 1 **-bole** subst. voorbeeld (vgl. *Teuth. bispel*) *Frensweger hs.* 130 [nomnl. c.1480]
pardike* 1 **-deke** *roede -*, 'een Rumex-soort, Rumex

crispus of *Rumex obtusifolius*' (*Boec van medicinen* 258)
Mnl. gen. recepten 58; 84 [vl. 1e h. 15e e.]

pareelschap subst. 'loodsmeesterschap' (ed. 398 n.1; vgl. *pareren*) *Br. Dom Utrecht* 2, 398 [utr. 1466]

pareerhabyt subst. staatsiekleed *Dagb. v. Gent* 1 300 [wmnl.vl. 1467-'90]

parelle subst. 'zuring' *Synon. mnl. plantenn.* 281 [wmnl. eind 15e e.]

parerheuke subst. staatsiehuik *Tocht v. J. v. Blois* 179 [zholl. 1361-'62]

paretsdoer 6 onder **paertsdoer** *Rek. v. Leiden*,

pargamentmaker* 3 **percament-** subst. 'perkament-maker' (z. **parcamenter**) *Gesch. Jacobikerk* 235; 236 [holl.utr. 1485]

parijswerck subst. uit Parijs afkomstige waren (vgl. WNT s.v. **parijs**, Samenst.) *Br. Middelburg* 3, 52 [wmnl. na 1405]

parochiekerkedore subst. deur van de parochiekerk *R. v. Amst.* 205 [holl. 1452-'94]

parse 1 onder **perse**

parsel onder **percelle**

parsmeester subst. 'waardijn der lakenen' (WNT s.v. **pers** (III), Samenst.) *R. v. Haarl.* 247; 248 [zholl. 1e h. 16e e. (1527)] *Br. handel Eng.* 2, 378 [zholl. 1529]

partaige *recht van -*, erfrecht, recht om te delen in nagelaten bezit (vgl. WNT s.v. **partage**) *Br. Middelburg* 1, 69 [wmnl. 1515]

parthebbende subst. deelgenoot (vgl. WNT s.v. **part** (II), bet. 2, b) *Br. handel Eng.* 2, 256 [zholl. 1518]

particialiteyt subst. partijschap *Dagb. v. Gent* 2 219 [wmnl.vl. 1467-'90]

particie subst. partij (t.w. van goederen) *Br. handel Eng.* 1, 697(2x) [zholl. 1438]

participatie paer- subst. deelgenootschap *Syoens kroniek* 206(2x) [zovl. c.1540]

particuleren onder **particulieren**

particulier 3 **party-** **per-** 1.1 adj. afzonderlijk *R. v. Gorinchem* 129 [holl. 1454] *Br. handel Eng.* 1, 1201 [zholl. 1482] *Br. Middelburg* 2, 376 [wmnl. 1480] *Br. Middelburg* 2, 444 [wmnl. 1518] *Br. Middelburg* 2, 446 [wmnl. 1520] *Br. Middelburg* 2, 478 [wmnl. 1539] *Br. Middelburg* 2, 484 [wmnl. 1543] 1.2 *privaat*, 'bijzonder, persoonlijk' *Br. handel Eng.* 2, 241(2x) [zholl. 1517] *Br. Middelburg* 3, 227 [wmnl. voor 1511] *Dagb. v. Gent* 2 199 [wmnl.vl. 1467-'90] 2.1 *int -*, persoonlijk, individueel *R. v. Amst.* 259 [holl. 1452-'94]

particulieren -eren 1 trans. afzonderlijk, stuk voor stuk vermelden *Br. Middelburg* 2, 376 [wmnl. 1480] 2 baseren, gronden *Kaetspel* 93 [vl. 1481]

particulierlicken adv. afzonderlijk, stuk voor stuk *Tol v. Iersekeroord* 67 [brab. 1499]

partielijkheid 3 **-tyelichede** subst. partijdigheid, 'partij-zucht' *Dagb. v. Gent* 1 161; 320; 322 [wmnl.vl. 1467-'90] *Ann. em.* 31, 48 [vl. 1499]

partielike* 1 **-lijck** adv. partijdig, vooringenomen en v.v. onrechtvaardig *Marg. v. Lymborch* 21b [brab. 1516]

partikele* 1 **per-** **pertic(u)le** 1 subst. deeltje van de hostie MAUBURNUS, *Scala* 201 [geld.ov. 1558] 2 (*der stede*) **pertic(u)len**, subst. pl. bronnen van inkomsten, middelen (o.a. de waag, de kraan, het marktveld en de belasting op grond van het stapelrecht) *Br. Middelburg* 2, 210 [zholl. 1367] *Br. Middelburg* 2, 55(nx) [wmnl. 1456] *Br. Middelburg* 2, 59(nx); 60(2x); 65; 66(nx) [wmnl. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 2, 409 [wmnl. 1500]

partinent onder **pertinent**

partryseringe subst. patrijzenjacht (vgl. Stallaert s.v. **partriseeren**) *Versl. O.V.R.* 7, 141 [wmnl. c.1600 (1548)]

parvandt 7 onder **profandt**

pas 1 *brief van passe*, paspoort, vrijgeleide *Br. handel Eng.* 2, 329; 332(2x) [zholl. 1525]

paspoirtenhuys paspairt(en)- subst. bureau, waar paspoorten worden verstrekt (dim. *-ken*) *Rek. v. Nijm.* 5, 19 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 151 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 49 [geld. 1536]

passagier subst. passagier *Br. Middelburg* 3, 560 [wmnl. na 1547]

passarie subst. 'pessarie' (WNT, bet. 1) *Boec van medicinen* 163 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

passeport 7 'vrijgeleide voor koopwaren' (z. **paspoort**) *K. v. Brielle*² 212 [zholl. 1491]

passeren 1 *-eeren* 1.1 *iet -*, trans. (stilzwijgend) aan iets voorbijgaan *R. v. Amst.* 274 [holl. 1452-'94] 1.2 goedkeuren *Br. Middelburg* 3, 268(2x) [wmnl. c.1517] *Br. Middelburg* 3, 372 [wmnl. 1536] 1.3 bekrachtigen (m.b.t. schriftelijke verklaringen) *Dagb. v. Gent* 2 50 [wmnl. vl. 1467-'90] *Gem. gronden N.-Brab.* 152(2x) [brab. 1468] *Br. Middelburg* 1, 634 [wmnl. 1545] 1.4 verlijden (m.b.t. een akte, contract, vgl. WNT, bet. B, IV, 5, b) *R. v. Gorinchem* 192 [holl. 1521] *Br. handel Eng.* 2, 269 [zholl. 1519] *Br. handel Frankrijk* 1, 244 [zholl. 1500] *Br. Middelburg* 2, 455 [wmnl. 1525] *K. v. Brielle*² 270 [zholl. 1529] *K. v. Brielle*² 328 [zholl. 1545] *K. v. Brielle*² 335 [zholl. 1546] 1.5 doen passeren, voorbij doen gaan (m.b.t. koopmansgoederen die per schip worden vervoerd en langs een tol komen) *Tol v. Iersekeroord* 46 [brab. 1482] *Tol v. Iersekeroord* 120 [brab. 1520] *Br. handel Frankrijk* 1, 417 [brab. 1549] 2.1 intr. goedgekeurd worden *Br. Middelburg* 3, 252(2x) [wmnl. 1515] *Br. Middelburg* 3, 297(3x) [wmnl. 1521] *Br. Middelburg* 3, 338; 339 [wmnl. na 1525]

passieweke passiweeck subst. lijdensweek, week voor Pasen *Oorlogen v. Albr.* 198 [holl. 1399] *Rek. v. Leiden* 2, 316 [zholl. 1434]

paste 1 *paste le roy*, 'marsepein' (vgl. MNW, bet. 1) *Tocht v. J. v. Blois* 118(2x); 119(2x) [zholl. 1361-'62]

pasteidebacker* 3 **pasteye-** subst. 'pasteibakker' *Br. Middelburg* 3, 198 [zholl. 2e h. 15e e.]

pater 1 subst. (geestelijke) vader (n.b. geen priester, geen kloosterling) *Frensweger hs.* 30; 204 [nomnl. c.1480]

patient* 3 **pacient** adj. geduldig *Leeder v. VIII tr.* 20 [omnl. 2e h. 15e e.]

patientie 3 *-cie* **pacientie -cie** 1.1 subst. 'geduld, lijdzaamheid' *Sermonen* 391(2x) [brab. na 1540] *Bronnen Rijnsburg* 470 [zholl. 1498?] *Dagb. v. Gent* 1 269 [wmnl. vl. 1467-'90] 2.1 *- hebben*, 'geduld oefenen, afwachten' (WNT, sub bet. 1) *R. v. Amst.* 270 [holl. 1452-'94] 2.2 *- nemen*, geduld oefenen *Br. handel Eng.* 2, 335 [brab. 1525]

pause 1 subst. 'een poos, een wijle tijds' (WNT, bet. 4) *Gild. v. Utr.* 1, 40 [zholl. utr. 1482]

pausteken subst. pauselijk wapen *Rek. aflaath.* 29 [brab. 1451]

pauwsch adj. pauselijk ZERBOLT, *Mnl. vert.* 92 [geld. c.1430]

paveersele subst. plaveisel *Syoens kroniek* 332 [zovl. c.1540]

paveersteen subst. vloersteen *Dagb. v. Gent* 1 132; 288 [wmnl. vl. 1467-'90]

- paveertichel** 3 subst. vloertegel *Dagb. v. Gent* 2 241 [wmnl.vl. 1467-'90]
- pawesbulle** subst. pauselijke bul *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 394 [nomnl. 1405]
- pechtech** adj. betrekking hebbend op de pachters (vgl. ed. 351) MOORS, *Oorkondentaal* 161 [wlimb. 1381]
- pechtersrecht** subst. 'pachtersrecht' (ed. 351) MOORS, *Oorkondentaal* 158 [wlimb. 1379] MOORS, *Oorkondentaal* 73 [wlimb. 1398]
- peckonge** subst. het besmeren met pek *Rek. v. Nijm.* 3, 167 [geld. 1523]
- pecktobbe** subst. pekton *R. v. Gorinchem* 285 [holl. 1482-1501]
- peckworst** subst. 'pikkrans' (WNT s.v. **pik** (IX), Samenst.) *Br. Dom Utrecht* 2, 351 [utr. 1461]
- pecuniael** adj. geldelijk *Br. Middelburg* 3, 570 [wmnl. 1549]
- pedde** 7 z. **padde** *Hss. Ruusbr.* 146 [geld. c.1450]
- pede** 1 subst. 'wortel, peen' *R. v. Schiedam* 66; 67 [zholl. m. 15e e.]
- pedersaem** adj. 'lastig, moeilijk, zwaar' (ed. 204) JAN VAN LEEUWEN 16 [brab. 2e h. 15e e.]
- pedestaf** subst. met ijzer beslagen stok (vgl. **pede**) *Tol v. Iersekeroord* 9 [brab. 1444]
- peen** subst. peen *K. v. Brielle*² 292(2x); 293 [zholl. 1535] *K. v. Brielle*² 322 [zholl. 1542]
- peercruyt** subst. 'perenstroop' (ed. 1189 s.v. **cruyt**) *Bronnen Rijnsburg* 837 [zholl. 1465]
- peerdenbit** subst. paardenbit (pl. *peerdenbitters*) *Br. handel Eng.* 2, 417 [brab. 1532]
- peerdevleysch** subst. paardevlees *Boec van medicinen* 114 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- peynsye** subst. pansee, driekleurige viool *Marg. v. Lymborch* 14a [brab. 1516]
- peilen** **pey-** trans. op een bepaalde wijze vissen (syn. van **sticken**, 'steken van aal met een aalgeer?') *K. v. Brielle*² 312(2x) [zholl. 1541]
- peilscael** subst. peilschaal *Versl. O.V.R.* 5, 459 [wmnl. 1721 <1533>]
- pele** subst. 'pin' (vgl. WNT s.v. **peel** (V), bet. 3) *Br. Dom Utrecht* 2, 257 [utr. 1451]
- pelen** 1 intr. 'het loslaten van de opperhuid' (ed. 246) *Sidrac* 246 [utr. 1e h. 15e e.]
- pelgrimster** subst. vrouwelijke pelgrim *Lev. v. S. Clara* 70 [brab. begin 16e e.]
- pelleerder** subst. 'werkman die het laken vouwt, glanst enz.' (hetz. als **utereder**) *Draperie Haag* 301 [zholl. c.1625 <c.1496>]
- pellendoem** subst. zekere bloem of plant *Stichtige punten* 253 [geld.ov. c.1475]
- pellewever** subst. zijdeweaver *Rek. v. Nijm.* 8, 131 [geld. 1543]
- pellijsten** 3 onder **polijsten**
- pelloermeyster** subst. loodsmeeester (vgl. ed. 398 n.1) *Br. Dom Utrecht* 2, 408 [utr. 1467]
- pellore** subst. wapenrok (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 357 [nholl. 1480]
- pelloriseren** 3 trans. 'aan de kaak stellen, tot de schandpaal veroordelen' *Dagb. v. Gent* 2, 218 [wmnl.vl. 1467-'90]
- pelm** 7 'baarkleed' (z. **pell** (II), bet. 3, c) *K. v. Hulst* 82; 83(2x) [vl. eind 16e e. <1407>]
- peltriehalle** subst. bonthal *Br. Middelburg* 2, 163 [zholl. 1366]
- penael** adj. 'betrekking hebbend op straf' (WNT s.v.

pencier

penaal) *Br. Middelburg* 2, 460 [wmnl. 1527] *Br. Middelburg* 2, 490 [wmnl. 1549]

pencier 6 z. onder **pentier** *Rek. aflaath.*

pendense subst. mening, oordeel *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 410 [nomnl. begin 17e e. <1323>]

penetier 7 **pentier** *pencier* l. *pentier* *Rek. aflaath.* 'ambtenaar belast met het opzicht over de 'paneterie' (z. **panetier**) *Rek. aflaath.* 52 [brab. 1453] *Rek. aflaath.* 39 [brab. 1451]

pennewaerdasijns penneward- subst. accijns op goedkope winkelwaren *Br. Middelburg* 2, 146; 155; 157 [zholl. 1366] *Br. Middelburg* 2, 158; 160; 218; 220 [zholl. 1367]

pennincpreker subst. kleinhandelaar *Jan v. L.-fragm.* 263 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]

pennincsluyter subst. (geld)potter *Doct. des tijts* 119 [holl. 1486]

penningen 1 trans. te gelde maken *Br. handel Eng.* 1, 840 [zholl. 1445]

pensionarijs* 3 **pencion(n)aris** subst. 'vastbezoldigde rechtsgeleerde raadsman' *Br. Middelburg* 2, 450 [wmnl. 1521] *Br. Middelburg* 2, 466 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 2, 469 [wmnl. 1533]

pentier 7 onder **penetier**

penurye subst. gebrek, tekort *K. v. Hulst* 56 [vl. 1537]

peper 3 subst. 'een met peper toebeleid gerecht' (MNW) of 'een met kruiden toebeleidde brij of pap' (ed. 21 n.11) *Stichtige punten* 21(2x); 22 [geld.ov. c.1475]

peperhansche -hansse subst. handschoen waarin (te Luik) peper werd aangeboden (vgl. onder **havickhantschoe**) *Rek. v. Nijm.* 3, 184 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 3, 223 [geld. 1526]

peperraep subst. 'radijs' of 'mierikswortel'? (ed. 290) *Boec van medicinen* 126 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

peperscore subst. 'gemalen peper' (Braekman 1965, 101) *Mnl. gen. recepten* 119 [wvl. 1305]

peppelen adj. van populierenhout *Rek. v. Nijm.* 7, 42 [geld. 1540]

percamementmaker 3 onder **pargamentmaker**

percelle parsel persele subst. peterselie (cf. fr. *persil*) *Br. Middelburg* 3, 283; 288; 289 [wmnl. 1519] *Synon. mnl. plantenn.* 291 [wvl. c.1200]

perdecoper* 3 **paerdecoper** subst. 'handelaar in paarden' *Tocht v. J. v. Blois* 171 [zholl. 1361-'62]

perdedief* 3 **paerden-** subst. 'paardendief' *Van den vos Reyn.* 262b [zholl. 1479]

perdentanden subst. 'bilzenzaad' *Synon. mnl. plantenn.* 267 [vl. 1483]

perdevercoper* 3 **paerde-** subst. 'paardenkoper' *Coninx summe* 272 [holl.brab. 1478]

perdevliege* 3 **paert-** subst. 'paardenvlieg' *Coninx summe* 300 [? 15e e.]

perdz toll subst. tol te betalen voor het door- of toelaten van een paard *Rek. v. Nijm.* 8, 76 [geld. 1543]

perdzvell subst. paardehuid *Rek. v. Nijm.* 6, 206 [geld. 1539]

perdtshoeft subst. paardehoofd, paardekop *Blome d. Doochd.* 116 [holl. c.1485]

peremptoir 1 - *delay*, onherroepelijk laatste uitstel (vgl. WNT, sub bet. A, 1) *Br. Middelburg* 3, 843; 844 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 94 [wmnl. 1548] 2 - *exceptie*, 'exceptie in een geding welke de toewijzing van den eisch geheel of gedeeltelijk voor goed belet' (WNT, sub bet. A, 1) *Br. Middelburg* 3, 842 [wmnl. 1524]

peremptoirlick peremptoir- adv. definitief, onherroe-

pelijk *Br. Middelburg* 1, 94 [wmnl. 1548] *Br. handel Eng.* 2, 689 [brab. 1549]

perenblat subst. blad van de pereboom *Boec van medicinen* 198 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

perfandt 7 onder **profandt**

perfeccie subst. volmaaktheid *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 90 [wmnl. vl. c.1520]

perfect 1.1 adj. volmaakt, zonder gebrek *R. v. Amst.* 471 [holl. 1494-1512] *Sermonen* 134 [brab. na 1540] 2.1 adv. volmaakt, zonder fout of gebrek *Marialeg.* 1 249 [holl. 1479]

perfectelic -leec -lijk(k) *profecteleec* l. *perfecteleec Sticht. exempelen* 1.1 adj. volmaakt (vgl. Plant. **perfectelick**, Kil.) *Sticht. exempelen* 73 [?] 2.1 adv. op een volmaakte, uitmuntende wijze, perfect *Marialeg.* 2 17 [holl. 1479] *Marialeg.* 2 206 [obrab. c.1500] *Syoens kroniek* 430 [zovl. c.1540] *R. v. Haarl.* 269 [zholl. 1e h. 16e e. <1542>]

perfectelicken adv. op volmaakte wijze *K. v. Brielle*² 333 [zholl. 1546]

perfigureren 3 onder **prefigureren**

pericle 1 onder **perikel**

periculesiteyt subst. gevaarlijkheid *R. v. Amst.* 337 [holl. 1494-1512]

periet adj. bekwaam, kundig *R. v. Amst.* 325 [holl. 1494-1512]

perikel* 1 -cle subst. 'risico' (WNT, bet. 3) *Br. Middelburg* 1, 179 [wmnl. 1540]

permitteren onder **permitteren**

permissie 1.1 subst. vergunning, verlof *Br. handel Frankrijk* 1, 350 [brab. 1536] *Br. handel Frankrijk* 1, 417 [brab. 1549] 2.1 *brieven van* -, (akte van) vergunning *Rek. aflaath.* 64; 65; 66 [brab. 1456]

permitteren -metteren trans. toestaan *Br. Middelburg* 3, 549(2x) [wmnl. 1546] *R. v. Haarl.* 279 [zholl. 1e h. 16e e. <1548>] *Br. handel Frankrijk* 1, 416 [brab. 1549]

permutacie subst. ruil (vgl. **permutteren**) *Br. Middelburg* 3, 154 [vl. 1484] *Frensweger hs.* 223 [nomnl. c.1480]

perpendicular subst. 'testikel' (ed. 313) *Mandev.*² 141 [holl. 1462]

perpetreren trans. 'verrichten, bedrijven, begaan' (inz. m.b.t. strafbare feiten; WNT) *Zedenmisdrijven* 388 [nholl. 1537] *Zedenmisdrijven* 400 [nholl. 1542] *Dagb. v. Gent* 1 170; 219 [wmnl. vl. 1467-'90] *R. v. Reimersw.* 13 [vl. brab. 1e h. 16e e. <1502>] *Brab. jachtrecht* 40 [brab. c.1453] *Tol v. Iersekeroord* 70 [brab. 1504] *Br. handel Eng.* 2, 662 [zholl. 1546] *Br. Middelburg* 1, 319 [wmnl. 1480] *Br. Middelburg* 3, 574 [wmnl. 1e h. 16e e.] *Br. Middelburg* 1, 350 [wmnl. 1548]

perpetuel adj. eeuwig *Br. Middelburg* 2, 26 [brab. 1533]

perplex adj. ontdaan, ontsteld, verbijsterd *Syoens kroniek* 420 [zovl. c.1540] *Kaetspel* 36 [vl. 1481]

perse* 1 **parse** subst. 'persing, drukking, ook als lichamelijk ongemak' (Hwb, bet. 7) *Janus* 14 358a [nomnl. vl. eind 15e e.]

persele onder **percelle**

persequiere subst. vervolger *Eng. hss.* 3, 399 [wmnl. nlimb. c.1480]

perseverancie subst. 'volharding' (Rh. Gl.) *Mnl. geest. proza* 199 [zovl. c.1490]

persevereren 3 -sivereren intr. 'volharden' (WNT, bet. 1), blijven bij *Br. Middelburg* 3, 195 [wmnl. c.1499] *Br. Middelburg* 1, 518 [wmnl. 1544] *Dagb. v. Gent* 1 226; 254; 302; 332 [wmnl. vl. 1467-'90] *Marialeg.* 2 206

[obrab. c.1500] *Marg. v. Lymborch* 54b [brab. 1516] *Syoens kroniek* 191 [zovl. c.1540]

pershouwer subst. houder van een volderspers *Draperie Haag* 306 [zholl. c.1625 (1500)]

persisteren intr. 'volharden' (WNT, bet. 1), blijven bij *K. v. Hulst* 55 [vl. 1500] *K. v. Hulst* 60 [vl. 1537] *Tol v. Iersekeroord* 63 [brab. 1499] *Br. handel Eng.* 2, 237 [zholl. 1516] *Br. handel Eng.* 2, 602 [zholl. 1545] *Br. handel Frankrijk* 1, 413 [zholl. 1549] *Br. Middelburg* 3, 216 [wmnl. 1509] *Br. Middelburg* 1, 94 [wmnl. 1548]

persivereren 3 onder **persevereren**

personage* 1 -soenaige 1 subst. aanzienlijk, machtig heer *Br. handel Eng.* 2, 648 [brab. 1546] 2 toneelstuk (z. **personagespel**) *Marg. v. Lymborch* 93b [brab. 1516]

persoonlijk* 3 -soenlic adj. 'een persoon zijnde, een eigen wezen hebbende' (WNT s.v. **persoonlijk**, bet. A, 2) BRUGM., *Onuitg. serm.* 5(2x) [zolim. 1523]

persuaderen -eeren trans. overreden *Br. Middelburg* 1, 424 [wmnl. 1520] *Br. Middelburg* 3, 322 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 2, 484 [wmnl. 1544]

pertice subst. 'baars' (vgl. lat. *pertica*, z. VMA 1969, 251) *Boec van medicinen* 211 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

pertic(u)le 1 onder **partikele**

perticulier 3 onder **particulier**

pertikele 1 onder **partikele**

pertinent par- adj. gepast *Br. Middelburg* 1, 624 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 2, 469(2x) [wmnl. 1533] *Br. Middelburg* 2, 473 [wmnl. 1537] *Br. Middelburg* 2, 477 [wmnl. 1539]

pertinentelijc adv. op behoorlijke wijze *Br. Middelburg* 3, 378 [wmnl. 1538]

perturbacie subst. verwarring, beroering *R. v. Amst.* 534 [holl. c.1500]

perturbuer subst. die beroert, verwart, 'kwaadstichter' (ed. 116) *Kaetspel* 5 [vl. 1481]

pestelencihuus pestellencie- subst. huis waar pest heeft geheerst of heerst *R. v. Gorinchem* 299 [holl. 1482-1501] *R. v. Gouda* 579 [zholl. 1533]

pester* 3 -tre subst. 'bakker' *Leugemeete* 150 [vl. 1474]

pestilencitijt subst. tijd gedurende welke pest heerst *R. v. Gorinchem* 298 [holl. 1482-1501]

pestmeestere -meestre subst. 'pestdokter' (WNT s.v. **pest**, Samenst., bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 406(4x) [wmnl. 1e kw. 16e e.]

pestre 3 onder **pester**

petancyeplateel sust. schotel als bijzondere uitkering gegeven *Bronnen Rijnsburg* 832 [zholl. 1453] *Bronnen Rijnsburg* 834 [zholl. 1454]

petitie -cie 1 subst. 'verzoek' (Rh. Gl., bet. 2) *Eng. hss.* 2, 232 [zholl. begin 16e e.] 2 'verzoek om geld, bede' (WNT, bet. 3) *Br. Middelburg* 2, 418 [wmnl. 1503] *Br. Middelburg* 2, 32 [wmnl. 1542]

petitorie ten -, in een rechtsvordering over het recht op de zaak zelf (vgl. WNT s.v. **petitoir**) *Br. Middelburg* 2, 72 [brab. 1519]

petulantie -cie subst. 'moedwil, uitgelatenheid, dartelheid' (WNT) *R. v. Haarl.* 250 [zholl. 1e h. 16e e. (1537)] *Br. Middelburg* 1, 348 [wmnl. 1529] *Br. Middelburg* 1, 622 [wmnl. 1531]

peuytierstregge subst. hoer *R. v. Zierikzee* 122 [wmnl. 1429] *R. v. Zierikzee* 227 [wmnl. 1485]

peupuleren trans. 'bevolken' (WNT s.v. **peupleeren**) *Br. Middelburg* 2, 19 [brab. 1524]

pharyen 6 ? (ed. 262) *Doct. des tijts* 165 [holl. 1486]

phariseeusch adj. (als) van een farizeeër; huichelachtig *Sermonen* 119 [brab. na 1540]

philippuspenninck subst. munt (penning) genoemd naar Philips (de Schone?) *R. v. Amst.* 592 [holl. voor 1538]

philipseschilt subst. munt (ter waarde van 15 stuivers?; vgl. WNT s.v. **philippus**, Samenst.) *Bouc v. Audiënc.* 635 [wmnl.vl. 1370-'78]

phiselmie* 1 **fysel- phisolo- viselmy** 1 subst. aangezicht, gelaat *Mandev.*² 4 [holl. 1462] *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 175 [nholl. 1480] 2 'uiterlijk' (ed. 51) *Parab. v. Cyrillus* 34; 68 [holl. c.1475]

phisonomie subst. gelaat, gelaatsuitdrukking *Frensweger hs.* 125; 211 [nomnl. c.1480]

pielewolle subst. plukwol (vgl. ed. 1, 742 n.1) *Br. handel Eng.* 1, 742 [wmnl. 1440] *Br. handel Eng.* 1, 756 [wmnl. 1441]

pierinc 3 subst. 'worm' *Mnl. geest. ged. enz.* 33 [limb. eind 15e e.]

pietmaent 1 subst. 'october' (ed. 35) *Jaarboek KVA* 27, 102 [holl.utr. c.1500]

pijckesteent subst. bikkell (vgl. **pickelbeen**, met verwijzing naar Kil. **bickel**, **bickelsteenen**) *Frensweger hs.* 87 [nomnl. c.1480]

pylesticker subst. heier van palen *Rek. v. Nijm.* 4, 54 [geld. 1528]

pylgeringe subst. 'plundering' (ed. 262) *Doct. des tijts* 184 [holl. 1486]

pijlhouwe subst. 'houweel' (ed. 1, 60 n.2) *Rek. v. Nijm.* 1, 60(2x) [geld. 1415]

pynget subst. soort kledingstuk *Br. Middelburg* 3, 65 [wmnl. 1430]

pynychbanck subst. pijnbank *Rek. v. Nijm.* 5, 184 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 189; 217 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 199 [geld. 1541]

pijnnigen 1 onder **pinigen**

pijnxtheilich *Pinxtheilige dach*, heilige pinksterdag *Rek. v. Nijm.* 3, 145 [geld. 1523]

pyonienwortel subst. pioenwortel (vgl. ed. 291) *Boec van medicinen* 149; 195 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

pyromantie subst. waarzeggerij waarbij het vuur ge-
duid wordt *Mandev.*² 199 [holl. 1462]

pyser subst. die het verboden spel 'pisen' speelt *R. v. Zierikzee* 137 [wmnl. 1429]

pil subst. 'dag na een heiligendag' (ed. 343 n.2) *K. v. Brielle*² 343 [zholl. 1548]

pille 1 subst. zetpil (lat. *suppositorium*) *Boec van medicinen* 154 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

pillerie subst. plundering *Dagb. v. Gent* 2 235 [wmnl.vl. 1467-'90]

pilotaigegelt 1 subst. 'het loon dat voor den loods be-
taald wordt' (WNT s.v. **pilotage**, Samenst.) *Br. handel Eng.* 2, 534 [zholl. 1541] *Br. handel Frankrijk* 1, 402 [brab. 1542] 2 schippersloon *Br. handel Eng.* 2, 632 [zholl. 1545]

pineel subst. 'tinne of trans van een gebouw' (vgl. Hwb s.v. **pinne**, bet. 3) *Spieghel d. m. b.* 76 [wvl. begin 15e e.]

pinen 1 trans. door inspanning verwerven (vgl. ed. 246) *Sidrac* 194 [brab.vl. eind 15e e.]

pingelaet subst. naam van een of andere lekkernij *Tocht v. J. v. Blois* 118(2x); 119(2x) [zholl. 1361-'62]

pinguewerden subst. pl. 'Pygmeeën' (ed. 314) *Mandev.*² 174; 180(2x) [holl. 1462]

pinigen* 1 **piny- pyn(n)i- pijnni- 1.1** intr. zich inspan-
nen; trachten, proberen *Exordium magnum* 2; 6; 7; 16; 19(3x); 25; 28; 30; 31(2x); 34; 35 [nomnl. 1e h. 15e e.]

pionie

2.1 hem -, zich inspannen, zijn best doen, streven naar W. v. S. Th., *Epistel* 44 [ov. c.1470] *Stichtige punten* 238; 240 [geld.ov. c.1475] *Exordium magnum* 16 [nomnl. 1e h. 15e e.]

pionie 7 'pioen' (z. **peonie**) *Mnl. gen. recepten* 142 [wvl. 1305]

pirites* 2 **-rides** subst. 'pyriet, marchasiet, zwavelkies, ijzerkies' (vgl. *TNTL* 37 (1918), 1-7) *Naturen bloeme* 2, 225 [wmnl. c.1375]

pisel* 3 **py-** subst. 'kleerkast' *Br. Middelburg* 1, 309 [wmnl. 1459]

placet subst. goedkeuring, placet *Rek. aflaath.* 21(2x); 22; 25; 31; 32(3x) [brab. 1451] *Rek. aflaath.* 71 [brab. 1456]

plackenbroet subst. brood dat een 'placke' (munt van geringe waarde) kost *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 361(nx) [nomnl. 1404]

plaeyte 1 onder **pleite**

plaenlijcken adv. 'glad' (ed. 56) *Parab. v. Cyrillus* 34 [holl. c.1475]

plaethuer subst. 'geld voor het gebruik van een geschoeiden waterkant' (Hwb) *Rek. v. Gouda* 309 [holl. 1438]

plaetmeker 3 onder **plattenmaker**

plaetsteen subst. steen van een bijzondere afmeting *Rek. v. Nijm.* 3, 149 [geld. 1523]

plaggen trans. op een bepaalde wijze verven (m.b.t. lakken; vgl. WNT s.v. **plaggen** (I), bet. A, II, 2) *Draperie Haag* 302 [zholl. c.1625 <c.1496>]

plaidoyeren intr. pleiten *Br. Middelburg* 1, 91 [wmnl. 1548]

plaite 1 onder **pleite**

planccruut subst. 'boksbaard, gele morgenster' (*Tragopogon pratensis*, ed. 267 s.v. **squinantum**) *Antidotarium-vert.* 10 [vl. 1351]

plantayn 'weegbree' *Synon. mnl. plantenn.* 268 [wvl. 1305]

plantatie -cie 1 subst. stichting *Syoens kroniek* 187; 428 [zovl. c.1540] 2 fig. gebod, voorschrift G. GROOTE, *De simonia* 20 [ov. c.1450]

plantinge* 1 **-ghe** 1 subst. beplanting (in het MNW zonder citaat) *Syoens kroniek* 220 [zovl. c.1540] 2 het geplante, plant *Sermonen* 179; 185 [brab. na 1540]

plas 3 subst. 'koek' (vgl. *Teuth.*, aang. in MNW s.v. **plas** (III)) *Rek. v. Nijm.* 5, 116 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 113 [geld. 1537]

plasance ple- subst. 'vreugde, genot, genoeg' (z. Rh. Gl. s.v. **playsance**) *Marg. v. Lymborch* 4b; 8b; 29b [brab. 1516]

plas(s)e onder **platzsse**

plat 1 subst. bord *Br. handel Eng.* 2, 83 [zholl. 1496]

plattenmaker* 3 **plaetmeker plate-** subst. 'harnasmaker, pantsermaker, wapensmid' *Rek. v. Nijm.* 1, 93 [geld. 1421] *Rek. v. Nijm.* 8, 141 [geld. 1543]

platijnhout subst. hout waarvan klompschoenen worden gemaakt *Br. Middelburg* 3, 74 [wmnl. 1430]

platzsse plas(se) plassche subst. 'rond kussen dat men op stoelen of op banken legde' (ed. 3, 62 n.1) *Rek. v. Nijm.* 3, 62 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 6, 217 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 183 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 238 [geld. 1544]

platteforme subst. plat bolwerk (vgl. WNT s.v. **platform**, bet. 3, b) *Br. Middelburg* 1, 472 [wmnl. 1548]

plattijnmaken intr. 'plattijnen' maken (pantoffels of klompen) *K. v. Hulst* 137 [vl. eind 16e e. <1505>]

platvissch subst. platvis *R. v. Reimersw.* 4 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1482>]

plaveysteen subst. 'straatsteen, vloersteen' (MNW s.v. **paveisteen**) *Br. handel Eng.* 2, 346 [brab. 1523]

plechtich 1 onder **plichtich**

pleideringe* 3 **pleyderinghe** subst. 'het voeren van een proces of rechtsstrijd' *Coninx summe* 265 [holl.brab. 1437]

pleye 7 'katrol' (z. **poleye** (I)) *Rek. v. Nijm.* 4, 172 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 5, 93 [geld. 1534]

plein* 3 **pleyn** subst. 'oppervlakte' (ed. 82; vgl. de Aanm. in het MNW) BARTH. ENGELSMAN 151 [holl. 1485]

pleinlike 1 adv. volledig, zonder voorbehoud *K. v. Hulst* 8 [vl. 1353]

pleite 1 **plaey-plai-** subst. hoeveelheid (steen) die in een vrachtschip met platte bodem geladen is *Br. handel Eng.* 1, 868 [zholl. 1448] *Br. handel Eng.* 1, 1013 [zholl. 1467] *Br. handel Eng.* 1, 1028 [zholl. 1469]

plesance onder **plasance**

plesant subst. 'pleizier' (z. Rh. Gl. s.v. **playsant**) *Marg. v. Lymborch* 126a [brab. 1516]

plevuster subst. vloersteen (vgl. ed. nr. 252 p. 114 en MNW s.v. **plavuus**) *Br. handel Frankrijk* 1, 164 [zholl. 1477]

plichtich 1 **plech-** 1.1 adj. 'plichtgetrouw' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 106 [nholl. 1469] 2.1 - *sijn*, bezitten *Levens v. Jezus* 130 [wvl. 1332]

plijster onder **pallijster**

ploech* 3 **plouch** subst. groep samenwerkende personen (vgl. WNT s.v. **ploeg** (III), bet. 5, b) *Br. handel Eng.* 2, 428 [zholl. 1534]

ploechpert subst. ploegpaard (vgl. **ploechmerie**) *R. v. Gorinchem* 73 [holl. 1407]

plogge 7 **plogghe** 'houten nagel, stop' (z. **plugge**) *R. v. Zierikzee* 371 [wmnl. 1472] *Versl. O.V.R.* 2, 327 [zholl. 1649 <1530>]

ploggen 3 onder **pluggen**

ployer subst. die (laken of linnen) plooit (vgl. WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 243 [wmnl. 1512]

plonderwair onder **plundware**

ploten 1 trans. plukken (m.b.t. bloemen) *Jhesus colla-cien* 217 [nholl.vl. c.1480]

plouch 3 onder **ploech**

pluggen 3 **ploggen plougen** trans. 'van een plug, een tap voorzien' (WNT s.v. **pluggen**, bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 364; 365 [wmnl. 1533] *Br. Middelburg* 3, 572(2x) [wmnl. 1e h. 16e e.] *Br. Middelburg* 3, 575 [wmnl. 1e h. 16e e.]

plumage -aghe -agie subst. hoed of mutsversiering (WNT s.v. **pluimage**, bet. 2, b) *Marg. v. Lymborch* 31a; 55a; 123a; 142a [brab. 1516]

plundware* 2 **plonderwair** subst. 'allerlei benodigdheden' (vgl. **plunder**; het lemma **plundware** moet veranderd worden in **plunderwaer**) *Versl. O.V.R.* 6, 521 [geld. 18e e. <1540>]

plusinge* 3 **-ghe** subst. klein huisraad *Leugemeete* 151(2x) [vl. 1474]

poelzaet subst. zaad van een zekere peulvrucht (vgl. MNW s.v. **poele**, WNT s.v. **poel** (II), bet. 3) *R. v. Gorinchem* 199 [holl. 1398]

poent 1 **poynt pun(c)t** 1 - *geven*, passen, behoren *R. v. Amst.* 313 [holl. 1494-1512] *Dagb. v. Gent* 1 262 [wmnl.vl. 1467-'90] *Marialeg.* 2 208 [obrab. c.1500] 2 *in-e zijn*, het eens zijn *Br. handel Eng.* 2, 179 [zholl. 1512]

poer subst. 'zeker vischtuig' (z. WNT s.v. **peur** en

- MNW s.v. **poderen**) *R. v. Gouda* 242 [zholl. 1507]
poertegoloz subst. Portugees (in het WNT dit woord uitsluitend als naam voor een Portugese munt, z. WNT s.v. **portugaloser**) *Br. handel Frankrijk* 1, 343 [zholl. 1530]
poerterskijnt poirterskint subst. kind van een poorter *R. v. Gorinchem* 33 [holl. 1577 (1382)] *R. v. Amst.* 33; 34 [holl. 1413] *R. v. Amst.* 363 [holl. 1494-1512]
poertierster onder **portierster**
poertpandinge poirt- subst. 'panding vanwege het stadsbestuur' (Hwb) *R. v. Gouda* 10 [zholl. 1439] *R. v. Gouda* 260 [zholl. 1524] *Rek. v. Gouda* 268 [holl. 1438]
poertwijff subst. portierster *Bronnen Rijnsburg* 865 [zholl. 1479]
poge* 1 **poege** subst. 'streven, begeerte' (ed. 175 n.1) *Leven van Lutgart* 175 [wlimb. c.1300]
pognieren 7 z. **pugnieren** *Ann. em.* 13, 133 [vl. 1488]
poingeren* 1 **-ieren** trans. afbeelden, uitbeelden *Kaetspel* 17(2x) [vl. 1481]
poirtegalois onder **portugalois**
poirtergelt subst. geld verschuldigd ter verwerving van het poorterschap *R. v. Amst.* 363 [holl. 1494-1512]
poirtersleveringe subst. (belasting)betaling van de poorters *Br. Middelburg* 2, 331 [wmnl. 1446]
poirterstarwenbroet subst. soort tarwebrood, wsch. iets minder fijn dan 'schoonbroot' (vgl. onder **poortersbroet**) *R. v. Gorinchem* 313 [holl. 1449]
poirtnagel subst. poortnagel *Rek. v. Nijm.* 8, 30 [geld. 1542]
poirtugalois onder **portugalois**
polaenchs adj. Pools *Bronnen Rijnsburg* 764 [zholl. 1397]
polck subst. 'put' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 286 [nholl. 1469]
poleye* 1 **pu-** 1 *tamme -*, 'polei' (*mentha pulegium*) *Herbarius in dyetsche* 477 [vl. 1484] 2 *wilt -*, 'wilde tijm' *Herbarius in dyetsche* 477 [vl. 1484]
policie 1 **-tie pollicie** 1 subst. 'staatsorde' (WNT, bet. 1, a) *K. v. Brielle*² 288 [zholl. 1535] 2 'stadsregeering' (WNT, bet. 1, b) *Br. Middelburg* 3, 322 [brab. 1523] 3 'regel, voorschrift' (WNT, bet. 2) *Br. Middelburg* 3, 181 [wmnl. 1497] 4 bestuur *Br. Middelburg* 3, 527 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 3, 565 [wmnl. 1548] 5 'toezicht, contrôle' (WNT, bet. 6) *Br. Middelburg* 1, 520 [wmnl. 1544]
policimeister polycy- 1 subst. '... de naam van zeker stadsmagistraat' (WNT s.v. **politie**, Samenst.), 2 hoofd van de gemeentelijke ordedienst *Rek. v. Nijm.* 7, 25 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 123(3x) [geld. 1541]
polijsten* 3 **pellijs-** trans. fig. oppoetsen, 'opsieren' (Hwb s.v. **pellijsten**) *Blome d. Doochd.* 37 [holl. c.1485]
pollicie 1 onder **policie**
polion 7 z. **polioen** *Mnl. gen. recepten* 116 [wvl. 1305]
polleyenblat subst. blad van polei (vgl. ed. 291) *Boec van medicinen* 165 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]
pollide 7 'vlooiengkruid' (z. **poleye** (II)) *Mnl. gen. recepten* 137 [wvl. 1305]
pols 1 subst. **leren** polsbeschermmer *Tocht v. J. v. Blois* 237 [zholl. 1361-'62]
pompen 1 intr. 'pralen' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 476 [nholl. 1480]
pondemeel onder **pondtmeel**
pondere subst. pond; *de -*, per pond (vgl. WNT s.v. **pond**, Afl.) *Rek. v. Nijm.* 3, 95; 100; 101; 119 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 124 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 4, 3 [geld. 1528]

- pondtmeel ponde-** subst. zekere hoeveelheid meel die molenaars van bakkers ontvangen *R. v. Gouda* 333(2x); 341 [zholl. 1521]
- ponstghenavont** *sinte* -, de dag voorafgaand aan het feest van St. Pontiaan (13 januari) *Rek. v. Leiden* 1, 446 [zholl. 1424]
- pont** 1 subst. 'belasting' (WNT, bet. II, 3) *Rek. v. Nijm.* 4, 20 [geld. 1528]
- pontgaerder** subst. 'makelaar in granen' (WNT s.v. **pondgaarder**) *Br. handel Frankrijk*[fl]
- pontgewicht** subst. gewicht van een pond *Rek. v. Nijm.* 4, 297 [geld. 1532]
- ponthoppe** subst. per schouw aangevoerde hop *R. v. Haarl.* 249 [zholl. 17e e. <1536>] *R. v. Haarl.* 128; 139 [zholl. c.1450 <1443>]
- pontificacie** subst. 'verheffing tot paus' (ed. 351) MOORS, *Oorkondentaal* 270 [wlimb. 1322]
- pontwech** subst. 'weg die leidt naar een veerpont' (Stallaert) *Cout. v. Gent* 574 [ovl. 1399]
- pontwerck pondt-** subst. 'voorwerpen die bij het pond ijzer betaald werden' (*Rek. v. Nijm.* 4, 23 n.1) *Rek. v. Nijm.* 3, 92 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 140 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 4, 23 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 85 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 149 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 5, 28 [geld. 1533] *K. v. Brielle*² 269(2x) [zholl. 1528]
- poortambocht poirt-** subst. 'het rechtsgebied eener stad' (Hwb) *R. v. Zierikzee* 122 [wmnl. 1429] *R. v. Zierikzee* 234 [wmnl. 1485]
- poortcanne portkanne** subst. stadskan *Br. handel Eng.* 1, 1028 [zholl. 1469] *Br. handel Eng.* 1, 1033 [zholl. 1470]
- poortclocke** subst. 'klok, groote bel, die zich vroeger boven op ieder der stadspoorten bevond' (WNT) *Br. Middelburg* 1, 176 [wmnl. 1536]
- poorterengood** subst. goed, koopwaar van burgers *Bouc v. Audienc.* 141 [wmnl.vl. 1370-'78]
- poortersbricot poerters- po(i)rters-** subst. soort tarwebrood, wsch. iets minder fijn dan 'schoonbroot' (vgl. ook Stallaert) *R. v. Gorinchem* 315(5x); 316(2x) [holl. 1577 <1457>]
- poortpande po(i)rt-** subst. 'panding vanwege het stadsbestuur' (vgl. Hwb s.v. **portpandinge**) *R. v. Gouda* 188 [zholl. 1488-'95] *R. v. Gouda* 492 [zholl. 1493] *R. v. Gouda* 271 [zholl. 1521]
- poortsch** adj. stedelijk *K. v. Hulst* 69 [vl. 1411]
- poortstoep poert-** subst. twee stopen *Br. Middelburg* 3, 288 [zholl. 1519] *Br. handel Frankrijk* 1, 357 [zholl. 1538-'39]
- popel** 3 subst. 'zwarte populier' (ed. 479) *Herbarius in dyetsche* 479 [vl. 1484]
- popelblad** subst. 'blad van de populier' (Braekman 1965, 102) *Mnl. gen. recepten* 143 [holl. ?]
- popelboom*** 1 -**boem** subst. 'zwarte populier' *Herbarius in dyetsche* 479 [vl. 1484]
- popelier** 1 subst. 'zwarte populier' *Herbarius in dyetsche* 479 [vl. 1484]
- popellierbotte** 7 z. **popelierbotte** *Mnl. gen. recepten* 106 [vl. 1e h. 15e e.]
- popelsalve** subst. zalf van populierzaad *Boec van medicinen* 194 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- poplenvoeder** subst. voering van een soort bontwerk (vgl. Schiller-Lübbers s.v. **poppelen**) *Tocht v. J. v. Blois* 183 [zholl. 1361-'62]
- poppemeker** subst. 'poppemaker' (WNT s.v. **pop** (II), Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 6, 49 [geld. 1536]

poroes

poroes -os 1.1 adj. 'poreus' (ed. 82) BARTH. ENGELSMAN 146 [holl. 1485] 2.1 subst. 'porie' (*Leuvense bijdragen* 61 (1972), 22; pl. *porossen*) JAN YP., *Medicina* 88 [vl. 1351]

porser subst. 'betaal- en victualiemeester aan boord van een schip' (WNT s.v. **purser**) *Br. handel Eng.* 1, 1163(2x) [zholl. 1480]

portauwe 7 z. **petauwe** *K. v. Brielle*² 270 [zholl. 1530]

portelgheloys onder **portugalois**

portepieche subst. onderdeel van een tent *Tocht v. J. v. Blois* 213 [zholl. 1361-'62]

porterlijk 3 adj. 'stedelijk' *K. v. Hulst* 68 [vl. 1399]

portersbroot onder **poortersbroot**

portgoet 4 subst. onroerend goed gelegen binnen de stadsgrenzen (z. **poortgoet**) *Syoens kroniek* 226 [zovl. c.1540]

portierster poer- subst. portierster *Sermonen* 399 [brab. na 1540] *Bronnen Rijnsburg* 255 [zholl. c.1420]

portkanne onder **poortcanne**

portpande onder **poortpande**

portslot subst. slot van een stadspoort *Rek. v. Nijm.* 3, 28(3x) [geld. 1520]

portugalois **poir-** **poirtegaloy**s **portelgheloy**s 1.1 adj. Portugees (vgl. ofr. *portugalois*) *Br. Middelburg* 2, 461 [zholl. 1529] *Br. handel Eng.* 1, 556 [zholl. 1413] 2.1 subst. Portugees *Br. Middelburg* 2, 338 [zholl. 1450] *Br. Middelburg* 2, 359 [zholl. 1474]

poseren 1 trans. 'geven, aanhalen, te berde brengen' (WNT, bet. A, II, 2, a) *Br. Middelburg* 1, 622 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 2, 473 [wmnl. 1537] *Br. Middelburg* 1, 95(4x) [wmnl. 1548]

positie* 1 -cie subst. 'mixtuur' (orgelregister; Vente 1942, 31) *Ann. em.* 20, 253 [vl. 1529]

positijf 3 1 subst. 'klein orgel zonder pedaal, doch van grooter omvang dan een portatief of draagbaar orgel' (WNT s.v. **positief** (III), bet. 1) *Navorscher* 21, 609 [holl. 1538] 2 'rugwerk, rugpositief' (vgl. Vente 1942, 10-13) *Ann. em.* 20, 254 [vl. 1529]

posseren trans. bezitten *Gem. gronden N.-Brab.* 337 [brab. 1478]

possesseren 1.1 trans. bezitten *K. v. Hulst* 34 [vl. 1479] *Dagb. v. Gent* 2 190 [wmnl.vl. 1467-'90] *Leugemeete* 57 [vl. 1427] *Syoens kroniek* 221; 223 [zovl. c.1540] *Gem. gronden N.-Brab.* 340 [brab. 1478] *Br. Middelburg* 2, 70 [brab. 1519] 2.1 -van, intr. gebruik maken van, genieten van *K. v. Hulst* 37 [vl. 1483]

possessie **poscessie** 1.1 subst. bezit, bezitting *R. v. Amst.* 261 [holl. 1452-'94] *R. v. Haarl.* 193 [zholl. 1e kw. 16e e. (1503?)] *Bouc v. Audiënc.* 34; 40(2x); 55; 84; 140 [wmnl.vl. 1370-'78] *K. v. Hulst* 34; 35 [vl. 1479] *K. v. Hulst* 52; 53; 54(2x) [vl. 1500] *K. v. Hulst* 59 [vl. 1537] *K. v. Hulst* 95 [vl. eind 16e e. (1546)] *Syoens kroniek* 220; 327 [zovl. c.1540] *Mnl. geest. proza* 192 [brab. 14e e.] *Mnl. geest. proza* 256 [brab. 2e h. 15e e.] *Gem. gronden N.-Brab.* 338; 340; 341; 342 [brab. 1478] *Brab. jachtrecht* 34; 35; 36 [brab. 1611 (1429)] *Brab. jachtrecht* 94 [brab. eind 17e e. (1486)] *Oudste mnl. oork.* 361 [ovl. 1260] *Br. handel Frankrijk* 1, 145 [zholl. 1472] *Br. handel Frankrijk* 1, 342 [zholl. 1530] *Br. handel Frankrijk* 1, 400 [brab. 1546] *Br. handel Frankrijk* 1, 414 [zholl. 1549] *Br. Middelburg* 1, 62 [wmnl. 1496 (1482)] *Br. Middelburg* 3, 206(2x) [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 2, 70; 72 [brab. 1519] *Br. Middelburg* 2, 468 [wmnl. 1531] *Bronnen Rijnsburg* 943 [zholl. 1489] *Bronnen Rijnsburg* 952 [zholl. 1490] 1.2 bezitsrecht *Dagb. v. Gent* 1 98

[wmnl.vl. 1467-'90] **2.1** - *hebben van*, recht hebben op *Br. handel Eng.* 2, 284 [zholl. 1521] **2.2** *in de - zijn*, het recht hebben *Dagb. v. Gent* 195(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] **possessoor** 3 subst. bezitter *Syoens kroniek* 324 [zovl. c.1540]

possessorie *ten -*, 'in een rechtsvordering die men instelt tot handhaving of herstelling in het bezit' (WNT s.v. **possessoir**, sub bet. II) *Br. Middelburg* 2, 72 [brab. 1519] *Br. Middelburg* 2, 72 [brab. 1519]

possideren trans. bezitten *Oudste mnl. oork.* 364 [ovl. 1260]

post 3 subst. 'briefvervoer, post' *Br. handel Eng.* 2, 332(2x) [zholl. 1525]

postelheer onder **apostelheer**

postulaet 1 subst. door de kanunniken gekozen, maar nog niet door de paus, 'geconfirmeerde' bisschop; elect *Frensweger hs.* 231; 248 [nomnl. c.1480]

postulant subst. pleitbezorger (vgl. WNT, bet. 3) *Br. handel Eng.* 2, 268 [brab. 1519]

postuleren -ieren **1.1** trans. 'tot bisschop verkiezen' (z. WNT, bet. 2) *Frensweger hs.* 223; 224; 248(2x) [nomnl. c.1480] **2.1** intr. pleiten, optreden (in rechte; vgl. WNT, bet. 1) *Br. handel Eng.* 2, 345 [brab. 1519] *Br. handel Eng.* 2, 467 [brab. 1536]

potbackersacker subst. akker van de pottenbakker *Sermonen* 412(2x) [brab. na 1540]

potboef subst. 'dief' (z. WNT s.v. **potboef**) *Zedenmis-drijven* 412 [nholl. 1537]

potbroeden intr. huishouden *Syoens kroniek* 333 [zovl. c.1540]

pote* 1 **poe-** subst. ent(tak) BRUGM., *Onuitg. serm.* 102 [zolim. 1523]

poten poo- trans. (honden) van het normale gebruik van een poot beroven (zie het art. van De Tollenaere in de bundel *Spel van Zinnen* [...]) (Bruxelles 1975), 59-69 waar ook andere plaatsen worden vermeld) *R. v. Zierik-zee* 304 [wmnl. 1495] *Versl. O.V.R.* 5, 573 [wmnl. 2e h. 16e e. (1545)] *K. v. Brielle*² 330; 331 [zholl. 1546]

poteren* 3 **poe- pue-** **1.1** trans. omwoelen, omwroeten *Syoens kroniek* 411 [zovl. c.1540] **2.1** intr. 'peuteren, wroeten' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 338 [nholl. 1469]

potestaet 1 *potestaten*, subst. pl. 'derde koor van de tweede hiërarchie der engelen' (Rh. Gl.) MAUBURNUS, *Scala* 153 [geld.ov. 1558] *Jhesus collacien* 147 [nholl.vl. c.1480]

potscerve subst. potscherf *Mnl. fragm.* 1, 350 [ovl. c.1300]

poullage subst. gevogelte (vgl. ofr. *poullage*) *K. v. Hulst* 17 [vl. 1409]

pouppe 7 z. **poppe**, bet. 3, b *K. v. Brielle*² 290(2x) [zholl. 1535]

practesijn -tizeen 1 subst. die een wetenschap beoefent (vgl. ed. 262) *Doct. des tijts* 213 [holl. 1486] **2** *kenner* van het gewoonterecht *Syoens kroniek* 214; 215; 216 [zovl. c.1540]

praktiker* 1 **-quieren** trans. 'in praktijk brengen' (WNT s.v. **praktikeeren**, bet. 1) *Syoens kroniek* 419 [zovl. c.1540]

practizeen onder **practesijn**

practiseren 3 **-zeeren** **1** trans. doen *Syoens kroniek* 425 [zovl. c.1540] **2** oefenen, in praktijk brengen MAUBURNUS, *Scala* 215 [geld.ov. 1558] *Br. Middelburg* 3, 152 [zholl. 1482-'86] **3** uitoefenen, beoefenen (een beroep) *R. v. Amst.* 264 [holl. 1452-'94]

praeffaendt 7 onder **profandt**

praestye 7 z. **provestie** *Kl. v. Diepenv. hs.* 264 [geld.ov. 1534]

praeter prep. behalve *Br. Middelburg* 2, 214; 215; 218 [zholl. 1367] *Br. Middelburg* 2, 375 [wmnl. 1479] *Br. Middelburg* 2, 81 [wmnl. 1541]

pragghe prigghe subst. houten voorwerp gebruikt bij het maken van een dak *Rek. v. Leiden* 1, 41 [zholl. 1392] *Rek. v. Leiden* 1, 128 [zholl. 1400]

prasine* 1 **prassi-** adj. preikleurig, met een groene kleur *JAN YP., Medicina* 106 [vl. 1351]

prassie subst. 'malrove' (ed. 292) *Boec van medicinen* 176 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

prassine 1 onder **prasine**

prater* 1 **pre-** subst. 'oogsthoeder' (Stallaert s.v. **corenhoeder**) *Versl. O.V.R.* 7, 111 [wbrab. 18e e. (1496)]

pratticheit subst. 'trots, laatdunkendheid' (ed. 1, 219) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 171 [nholl. 1469]

pravand(t) 7 onder **profandt**

precatie subst. preek *Syoens kroniek* 413 [zovl. c.1540]

precies adj. 'nauwkeurig aan- of opgegeven' (WNT, bet. I, 3) *K. v. Hulst* 57 [vl. 1537]

preciselick adv. precies *Br. Middelburg* 1, 93 [wmnl. 1548]

preciuesheyt subst. edelheid *Marg. v. Lymborch* 97a [brab. 1516]

predestinatie subst. voorbeschikking *Sermonen* 63 [brab. na 1540]

predinxken subst. 'preekstoel' (ed. 3, 33 n.1; vgl. Schiller-Lübben s.v. **predingen**) *Rek. v. Nijm.* 3, 33 [geld. 1520]

preeminentie preëminencie -tie preheminencie -tie preminentie subst. voorrecht, privilege *Syoens kroniek* 428 [zovl. c.1540] *Tol v. Iersekeroord* 73 [vl. 1506] *Br. Middelburg* 1, 66(2x) [wmnl. 1515] *Br. Middelburg* 1, 76 [brab. 1521] *Br. Middelburg* 3, 308; 309(2x) [vl. 1522] *Br. Middelburg* 2, 468 [wmnl. 1532]

preesterprovende subst. huisvesting, voeding enz. (als) van een priester (vgl. **provende**) *Kamper schepenacten* 308 [ov. 1350]

prefereren trans. de voorkeur geven, verkiezen (boven) *Syoens kroniek* 423 [zovl. c.1540] *Br. Middelburg* 3, 282 [wmnl. 1518]

prefigeren -ieren trans. 'van tevoren vaststellen, vooraf vastleggen, bepalen' (Stallaert; vgl. ofr. *prefichier*) *Br. Middelburg* 1, 94; 96 [wmnl. 1548] *Br. handel Eng.* 2, 414 [brab. 1532]

prefigureren* 3 **per-** trans. 'voorbeduiden', voorafbeelden *Leeder v. VIII tr.* 18 [omnl. 2e h. 15e e.]

prefix -fix adj. 'vooraf bepaald, vastgesteld' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 3, 544 [wmnl. 1546] *K. v. Brielle*² 248 [zholl. 1527]

prefoorceren prefoorteren l. **prefoorceren** intr. pogen, trachten (vgl. ofr. *preforcer*) *Dagb. v. Gent* 2 23 [wmnl.vl. 1467-'90]

prefoorteren 6 onder **prefoorceren** *Dagb. v. Gent* 2

preheminentie onder **preeminentie**

prejudiceren prae- -ciëren trans. schaden, benadelen *Tol v. Iersekeroord* 47 [holl. 1482-'86] *Draperje Haag* 313 [zholl. c.1655 (c.1538)] *Br. handel Frankrijk* 1, 398 [zholl. 1546] *Tol v. Iersekeroord* 75 [vl. 1506] *Br. Middelburg* 1, 400; 3, 260 [wmnl. 1516] *Br. Middelburg* 2, 70; 72 [brab. 1519] *Br. Middelburg* 3, 298 [wmnl. voor 1541] *R. v. Amst.* 29 [holl. 1413] *R. v. Amst.* 104 [holl. 1452-'94]

prejudiciabel -abijl -ble adj. 'schadelijk, nadelig' (WNT) *Br. Middelburg* 2, 465 [wmnl. 1530] *Br. Middelburg* 1, 90 [wmnl. 1548] *Bronnen Rijnsburg* 436 [zholl. 1498]

prejuditie -cie 1.1 subst. 'nadeel, schade' (WNT, bet. 2) *R. v. Amst.* 439 [holl. 1494-1512] *Bouc v. Audienc.* 334; 477 [wmnl.vl. 1370-'78] *Draperie Haag* 286 [zholl. 1468] *Draperie Haag* 346 [zholl. c.1625 (1520)] *Draperie Haag* 348 [zholl. c.1625 (1525)] *Gem. gronden N.-Brab.* 338 [brab. 1478] *Brab. jachtrecht* 61 [brab. c.1462] *Tol v. Iersekeroord* 80 [brab. 1512] *Tol v. Iersekeroord* 130 [brab. 1529] *Br. Middelburg* 1, 457 [wmnl. na 1517] *Br. Middelburg* 2, 21 [brab. 1524] *Br. Middelburg* 1, 84 [brab. 1529] *Dagb. v. Gent* 1 72; 73; 164; 199 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 182 [wmnl.vl. 1467-'90] *Syoens kroniek* 220 [zovl. c.1540] 1.2 benadeling *Br. handel Frankrijk* 1, 165 [zholl. 1477] *Br. handel Frankrijk* 1, 324 [zovl. 1524] *Br. handel Frankrijk* 1, 350 [brab. 1536] *Br. handel Frankrijk* 1, 400 [brab. 1546] *Br. handel Frankrijk* 1, 405 [zholl. 1547] 2.1 in -n van, ten nadele van *K. v. Hulst* 60 [vl. 1537] *K. v. Hulst* 94 [vl. eind 16e e. (1546)] 2.2 sonder, zonder - van, zonder schending van, zonder afbreuk te doen aan *Br. handel Eng.* 1, 971 [zholl. 1462] *Br. handel Eng.* 2, 96 [brab. 1498] *Br. Middelburg* 3, 213 [wmnl. 1504] *K. v. Hulst* 34 [vl. 1479] *K. v. Hulst* 44 [vl. 1488]

preken 1 trans. bespreken, vermanen, trachten te overreden *Marg. v. Lymborch* 96a [brab. 1516]

prekinge 3 subst. 'prediking' *Exordium magnum* 24 [nomnl. 1e h. 15e e.]

prelaet 1 onder **prelate**

prelaetscap 1 subst. waardigheid van kloosteroverste, prior *Mnl. geest. proza* 257 [brab. 2e h. 15e e.]

prelate 1 -laet subst. geestelijk hoofd (t.w. van kloosters, gasthuizen of godshuizen) *Brab. jachtrecht* 52 [brab. c.1456] *Frensweger hs.* 80; 128; 134; 179 [nomnl. c.1480] BRUGM., *Onuitg. serm.* 222 [zolim. 1523] *Exordium magnum* 34 [nomnl. 1e h. 15e e.] *Mnl. geest. proza* 86; 87 [holl.utr. 1439]

prelature* 1 -tuer subst. waardigheid van kloosteroverste, prior *Frensweger hs.* 173 [nomnl. c.1480]

preminentie onder **preeminentie**

prenanct adj. 'gewichtig, dwingend, overtuigend' (WNT s.v. **pregnant**, bet. 1) *Br. handel Frankrijk* 1, 409 [zholl. 1548-'49]

prenosticeren 6 onder **pronosticeren** *Teghen die strael*

prentinge 3 subst. 'het indrukken van iets in iets anders' (ed. 82) BARTH. ENGELSMAN 111 [holl. 1485]

prepareren trans. gereedmaken *Br. handel Eng.* 2, 454 [brab. 1537] *Br. Middelburg* 2, 473 [wmnl. 1537]

preponeren 3 onder **proponeren**

preposant subst. eiser *Br. Middelburg* 3, 195 [wmnl. c.1499]

prerogatief subst. voorrecht *Br. Middelburg* 3, 114 [vl. 1458] *Br. Middelburg* 3, 164 [wmnl. 1491]

presaege subst. voorteken *Dagb. v. Gent* 2 285 [wmnl.vl. kort na 1515]

presbiter subst. priester (van verschillende rangen) *K. v. Brielle*² 291 [zholl. 1535]

prescripcie - van tijden, 'voorschrift, verordening waarbij bepaald is na hoeveel jaren een zaak verjaard is' (WNT, bet. 2) *R. v. Haarl.* 211 [zholl. 1e h. 16e e. (1503)]

presens adj. aanwezig *Br. Middelburg* 2, 206 [zholl. 1367]

presentatie

presentatie 1 -cie 1 subst. aanbieding, overhandiging *Brab. jachtrecht* 40 [brab. c.1453] 2 aanbieding; geschenk *Dagb. v. Gent* 2 198 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 2, 247 [zholl. 1518] *Marg. v. Lymborch* 45b(3x); 46b [brab. 1516] 3 'aanbieding' (van een rechtszaak; WNT, bet. I, B, 1, b) *Br. Middelburg* 3, 840 [wmnl. 1524] 4 'voorstelling' (van personen; WNT, bet. I, A, 1) *Br. Middelburg* 1, 123 [wmnl. 1470] 5 'aanbod, voorstel' (WNT, bet. I, B, 2) *Dagb. v. Gent* 2 30(2x); 31; 50; 220 [wmnl.vl. 1467-'90] *Gem. gronden N.-Brab.* 159 [brab. 1468] *Dagb. v. Gent* 1 149 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 1, 770 [zholl. 1442] *Br. handel Eng.* 2, 587 [brab. 1545] *Br. handel Frankrijk* 1, 295 [zholl. 1518] *Marg. v. Lymborch* 89b [brab. 1516] 6 'voordracht' (van personen; WNT, bet. I, A, 2) *Br. Middelburg* 1, 633 [wmnl. 1545]

presenteren 1 -ieren trans aanbieden, een voorstel doen (lat. *representare*) *Sp. d. Volc.* 399 [limb. 1466] *Bouc v. Audiënc.* 33; 38; 214(2x) [wmnl.vl. 1370-'78]

presenteringe* 1 **precentie-** subst. het offeren, opdracht *Lavinge* 41 [geld.ov. 1502]

presentieren 1 onder presenteren

preservatie -cie -tye subst. 'bescherming, bewaring, behoud' (WNT) *K. v. Brielle*² 288 [zholl. 1535] *Br. Middelburg* 3, 332 [wmnl. 1525] *Br. Middelburg* 2, 457 [wmnl. 1526] *Br. Middelburg* 1, 163 [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 1, 84 [brab. 1529] *Br. Middelburg* 1, 627 [brab. 1536] *Dagb. v. Gent* 1 318 [wmnl.vl. 1467-'90] *K. v. Hulst* 57 [vl. 1537]

preserveren trans. behoeden, beschermen *Br. Middelburg* 2, 369 [wmnl. 1477] *Br. Middelburg* 2, 373; 374 [wmnl. 1479] *Br. Middelburg* 2, 466 [wmnl. 1531]

presidencia subst. leiderschap GANSFORT, *De or. dom.* 131(2x) [holl.nomnl. c.1500]

presideren *gepresidereert* l. *gepresideert* *Evang. Spinr.* 1.1 trans. vóórzitten *Evang. Spinr.* 25a [vl.holl. 1515-'20] 2.1 - over, intr. regeren over *Syoens kroniek* 191 [zovl. c.1540]

presidereren 6 onder presideren *Evang. Spinr.*

presumeren -eeren 1.1 trans. 'veronderstellen, vermoeden' (WNT, bet. 1) *Br. handel Frankrijk* 1, 311 [zholl. na 1521] *Br. handel Frankrijk* 1, 359 [brab. 1538] *K. v. Brielle*² 311 [zholl. 1539] *K. v. Brielle*² 329 [zholl. 1546] *Dagb. v. Gent* 1 214 [wmnl.vl. 1451] *Dagb. v. Gent* 1 79 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 285 [wmnl.vl. kort na 1515] *Syoens kroniek* 336; 338; 420; 427 [zovl. c.1540] *Tol v. Iersekeroord* 121 [brab. 1520] *Br. handel Eng.* 2, 177 [zholl. 1512] *Br. Middelburg* 3, 152 [zholl. 1482-'86] *Br. Middelburg* 1, 457 [wmnl. 1517] *Br. Middelburg* 3, 397 [wmnl. voor 1541] 2.1 *hem -*, 'zich verstouten' (WNT, bet. 2) *Br. handel Eng.* 2, 373 [brab. 1529] *Br. handel Frankrijk* 1, 349 [brab. 1536] *Br. handel Frankrijk* 1, 370 [brab. 1542] *Br. Middelburg* 1, 171 [wmnl. 1533] *Br. Middelburg* 1, 178 [wmnl. 1540]

presumptie 3 -cie 1 subst. verdenking *Dagb. v. Gent* 1 194 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 10 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 'verbeelding, laatdunkendheid' (Rh. Gl.) *Syoens kroniek* 423 [zovl. c.1540] *Proza-Melib.* 11 [holl.maastr. c.1485]

presumptueus adj. 'trots, zelfingenomen' (Rh. Gl.) *Kaetspel* 66 [vl. 1481]

pretenderen 1 trans. 'voorgeven, voorwenden' (WNT, sub bet. 2) *K. v. Hulst* 40 [vl. 1488] *R. v. Amst.* 344; 413 [holl. 1494-1512] *Dagb. v. Gent* 2 282 [wmnl.vl. kort na 1515] *Br. Middelburg* 2, 26 [brab. 1533] *Br. Middelburg*

- 1, 628 [brab. 1536] *Br. Middelburg* 1, 101 [wmnl. 1548] 2 'beweren' (WNT, bet. 2) *K. v. Hulst* 25 [vl. eind 16e e. <1416>] *Br. Middelburg* 2, 420 [wmnl. 1504] *Br. Middelburg* 2, 70 [brab. 1519] *Br. Middelburg* 1, 626 [brab. 1536] 3 verlangen, 'eischen' (WNT, bet. 1) *Br. handel Frankrijk* 1, 262; 263 [zholl. 1508] *Br. handel Frankrijk* 1, 359 [brab. 1538] *Br. handel Frankrijk* 1, 398 [zholl. 1546] *Br. Middelburg* 2, 406 [wmnl. 1498] *Br. Middelburg* 3, 282 [wmnl. 1518] *Br. Middelburg* 1, 424 [wmnl. 1520] *Br. Middelburg* 1, 458 [wmnl. na 1517] 4 'aanspraak maken op' (WNT, bet. 1) *R. v. Amst.* 439; 453 [holl. 1494-1512]
- pretens** adj. 'zoogenaamd' (WNT s.v. **pretens** (I), bet. 2) *Br. Middelburg* 1, 636 [wmnl. na 1545] *Br. handel Eng.* 2, 456(2x) [brab. 1537]
- preter** 1 onder **prater**
- pretorie** subst. rechtbank *Dagb. v. Gent* 1 239(2x) [wmnl.vl. 1467-'90]
- prevaleren** intr. de voorrang hebben *Syoens kroniek* 216 [zovl. c.1540]
- preventie** subst. 'onderzoek in rechte' (WNT, bet. 2) *Br. Middelburg* 1, 456 [wmnl. na 1517]
- previdencie** subst. het vooruitzien (lat. *praevidentia*) *Mnl. Boethius-vert.* 209 [zovl. c.1470]
- prevostscap** subst. provoostschap, baljuwschap *Br. handel Eng.* 1, 1217 [brab. 1483]
- priale** subst. ? *Leugemeete* 176 [vl. 1494]
- pricken** subst. 'aanzetten, aansporen' (ed. 262) *Doct. des tijts* 89 [holl. 1486]
- priestergetijde** subst. getijde van een priester *Biographieën* 28, 258 [geld.ov. c.1480]
- priesterstabbaert** subst. priestergewaad *R. v. Reimersw.* 35 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1502>]
- prieuse** subst. priores *Bouc v. Audiënc.* 168; 181(2x); 182(2x); 183(3x); 252; 320(3x) [wmnl.vl. 1370-'78]
- prigghe** onder **pragghe**
- prijmclock** subst. 'klok om de 'hora prima' te luiden' (ed. 190 n.1) *Br. Dom Utrecht* 2, 190 [utr. 1425]
- prysdoel** subst. doel bij prijschieten *Jaarboek Sebastiaen* 167 [wvl. 1534]
- prille** subst. april *Kamper schepenacten* 303; 304(2x); 305(3x) [ov. 1345] z. onder **april**
- prillemaent** subst. april *Frensweger hs.* 149 [nomnl. c.1480]
- primerole** subst. 'slanke sleutelbloem' (vgl. fr. *prime-rolle*, Braekman 1965, 102) *Mnl. gen. recepten* 126 [wvl. 1305]
- principael** 1 -**pale** 1 subst. 'hoofdzaak' (in het MNW, sub bet. II, b, 1 zonder citaat) *Sp. d. Volc.* 115 [limb. 1466] 2 'eerst aansprakelijke schuldenaar' (z. WNT s.v. **principaal** (II), bet. C, 4) *Br. handel Frankrijk* 1, 244 [zholl. 1500]
- principaelick** 7 z. **principalike** MAUBURNUS, *Scala* 143 [geld.ov. 1558]
- principaet** 1 *principaten*, subst. pl. 'eerste koor van de tweede hiërarchie der engelen' (Rh. Gl.) *Jhesus collacien* 147 [nholl.vl. c.1480] BRUGM., *Onuitg. serm.* 181 [zolim. 1523] MAUBURNUS, *Scala* 181 [geld.ov. 1558] M. v. H., *Boek b. g.* 417; 443 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- principale** 1 onder **principael**
- principalijc** 1 adj. 'voornaam' *Frensweger hs.* 59 [nomnl. c.1480]
- prinsen** 7 trans. 'prijzen' (z. **prisen**) *Bijdr. Ruusbroec* 41 [brab. c.1420]

prinsynne subst. vorstin *Rek. v. Nijm.* 8, 234 [geld. 1544]

pioraetscap subst. prioraat *Frensweger hs.* 256 [nomnl. c.1480]

priorschap 3 subst. 'de waardigheid of het ambt van prior' *Frensweger hs.* 127; 257; 260 [nomnl. c.1480]

privaetlic adv. persoonlijk *Br. handel Eng.* 1, 1173 [brab. 1481]

privatie -cie pry- subst. 'berooving, ontneming' (WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 54 [wmnl. 1477] *Br. Middelburg* 1, 148 [wmnl. 1507] *Br. Middelburg* 2, 22(2x) [brab. 1524] *K. v. Brielle*² 335 [zholl. 1546] *Tol v. Iersekeroord* 56 [brab. 1496]

prive -vee 1 adj. eigen, persoonlijk *Br. handel Eng.* 2, 179 [zholl. 1512] 2 'geheim' (WNT s.v. *privé*, bet. 2) *Br. Middelburg* 2, 71 [brab. 1519] *Br. handel Eng.* 2, 468 [brab. 1543]

priveren 3 **prij-** trans. beroven van, ontnemen *R. v. Reimersw.* 70 [vl. brab. 1480] *Mandev.*² 16 [holl. 1462] *K. v. Hulst* 100 [vl. eind 16e e. <1493>] *K. v. Hulst* 109 [vl. eind 16e e. <1525>] *K. v. Hulst* 113 [vl. eind 16e e. <1528>] *K. v. Hulst* 118 [vl. eind 16e e. <1530>] *Dagb. v. Gent* 1 244 [wmnl. vl. 1467-'90] *Gem. gronden N.-Brab.* 98 [brab. 1379] *Tol v. Iersekeroord* 61 [brab. 1499] *Tol v. Iersekeroord* 118; 120 [brab. 1520] *Br. handel Frankrijk* 1, 417 [brab. 1549] *Br. Middelburg* 1, 422 [wmnl. na 1514] *Br. Middelburg* 3, 328 [zholl. 1525] *Br. Middelburg* 3, 350 [wmnl. 1530] *Br. Middelburg* 1, 621 [wmnl. 1531] *Br. handel Eng.* 2, 424 [zholl. 1532] z. onder **ghepriveert**

priveren 6 l. *privilegeren* *Dagb. v. Gent* 1 94 [wmnl. vl. 1467-'90]

proberen 1 **-ieren** 1.1 trans. goedkeuren, erkennen *G. GROOTE, De simonia* 2 [ov. c.1450] *Doct. des tijts* 109 [holl. 1486] 2.1 *hem -*, zich(zelf) onderzoeken *MAUBURNUS, Scala* 143 [geld. ov. 1558]

procederen 1 **1** intr. 'handelen, optreden' (WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 227 [wmnl. voor 1511] *Br. Middelburg* 1, 623 [wmnl. 1531] *Tol v. Iersekeroord* 62 [brab. 1499] *Br. handel Eng.* 1, 1175 [brab. 1481] *Br. handel Eng.* 2, 252 [zholl. 1518] 2 *-op*, te werk gaan m.b.t. (iets) *Kaetspel* 27 [vl. 1481] 3 *-op*, optreden tegen *Brab. jachtrecht* 40(3x) [brab. c.1453] *Brab. jachtrecht* 53; 54 [brab. c.1460] 4 *-tot*, 'overgaan tot' (WNT, sub bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 428 [wmnl. 1523] 5 'voortkomen, voortvloeien' (WNT, bet. 3) *Br. Middelburg* 3, 842 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 3, 555 [wmnl. voor 1546]

procedure -uere 1 subst. actie (vgl. WNT, bet. 1) *K. v. Hulst* 57 [vl. 1537] 2 'iedere afzonderlijke rechtshandeling' (WNT, bet. 2, b) *Br. Middelburg* 1, 91 [wmnl. 1548] 3 'proces, geding' (WNT, bet. 2, d) *R. v. Amst.* 389 [holl. 1494-1512]

processiedach subst. dag waarop een processie wordt gehouden *Br. handel Eng.* 2, 11 [brab. 1488]

prochghiaenpape subst. 'pastoor van een parochie' (ed. 457) *Oudste mnl. oork.* 392 [vl. 1268]

procuracie 1 **-tie** subst. volmacht *Br. handel Eng.* 2, 351; 505 [zholl. 1526] *R. v. Haarl.* 189(3x) [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Br. Middelburg* 3, 381(2x) [wmnl. 1539] *Br. Middelburg* 1, 634 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 1, 93(2x); 97 [wmnl. 1548]

procuraister subst. bewindvoester *Rek. v. Nijm.* 4, 166 [geld. 1530]

procurate 6 l. *procurater*, rentmeester *Levens v. Jezus* 150 [wvl. 1332]

procuratorie 7 z. **procuratorium** *Rek. afluath.* 68 [brab. 1456]

procuratrix 7 z. **procuraterse** *Kl. v. Diepenv. hs.* 358 [geld.ov. 1534]

procureur 1.1 subst. pleitbezorger *Br. handel Eng.* 1, 973 [zholl. 1462] *Br. handel Eng.* 2, 268 [brab. 1519] *Br. handel Frankrijk[fl]* 2.1 - *generael*, openbaar aanklager *Br. handel Eng.* 1, 956 [zholl. 1460]

procuroersknecht subst. knecht, dienaar van een 'procureur' *Bronnen Rijnsburg* 935 [zholl. 1488]

producent subst. leverancier, verkoper *Br. handel Eng.* 2, 509 [brab. 1541] *Br. handel Eng.* 2, 602 [brab. 1545]

produceren 1 trans. bijbrengen, aanvoeren (in rechte) *R. v. Haarl.* 192 [zholl. 1e kw. 16e e. (1503?)] *Bouc v. Audiënc.* 89 [wmnl.vl. 1370-'78] *Gem. gronden N.-Brab.* 71 [brab. 1474] 2 als getuige laten optreden *Br. Middelburg* 3, 357 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 2, 473 [wmnl. 1536]

productie 1 subst. 'het overleggen van stukken, het bijbrengen van getuigen' (WNT, bet. 1) *R. v. Haarl.* 192 [zholl. 1e kw. 16e e. (1503?)] *Gem. gronden N.-Brab.* 72 [brab. 1474] *Br. Middelburg* 2, 473 [wmnl. 1537] *Br. Middelburg* 1, 95(2x) [wmnl. 1548] 2 'in het geding gebracht stuk' (WNT, sub bet. 1) *Syoens kroniek* 328 [zovl. c.1540]

proefdach pruef- proefdaghe, subst. pl. 'dagen, gedurende dewelke de partijen hun bewijzen mogen voorleggen aan het gerecht' (ed. 351) *MOORS, Oorkondentaal* 146; 147 [wlimb. 1397]

proefscale subst. bokaal, waarmee wijn wordt gekeurd *Tocht v. J. v. Blois* 102 [zholl. 1361-'62]

profandt 7 **pa(i)rvandt** **perfandt** **praeffaendt** **pravand(t)** *Rek. v. Nijm.* 6, 189(2x) [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 3, 303; 324(2x) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 3, 337; 348 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 6, 189(2x) [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 3, 336; 337(5x); 338 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 147 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 218 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 3, 293 [geld. 1527]

profecteleec 6 onder **perfectelic** *Sticht. exempelen*

profereren trans. 'uiten, uitspreken' (WNT) *Dagb. v. Gent* 2 52 [wmnl.vl. 1467-'90]

professe subst. 'roeping' (ed.) *W. v. S. Th., Epistel* 15 [ov. c.1470]

professen 3 intr. (klooster)geloften afleggen *Syoens kroniek* 408; 409 [zovl. c.1540]

professidereghel subst. kloostergelofte (vgl. **proffessiën**) *Frensweger hs.* 15 [nomnl. c.1480]

professie 1 -**phessie** 1.1 subst. (klooster)gelofte (vgl. WNT, sub bet. 2) *BRUGM., Onuitg. serm.* 81; 201 [zolim. 1523] *Sticht. exempelen* 51 [holl. c.1475] 2.1 - *doen*, de kloostergeloften afleggen *BRUGM., Onuitg. serm.* 181; 201(2x) [zolim. 1523]

professien 1 trans. (bij gelofte) beloven *M. v. H., Boek b. g.* 275 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

professinghe subst. het afleggen van (klooster)geloften *Syoens kroniek* 409; 424; 426 [zovl. c.1540]

proffitabele adj. voordelig *Syoens kroniek* 343 [zovl. c.1540]

progressie subst. voortgang *Syoens kroniek* 188; 427 [zovl. c.1540]

prolongeren trans. verlengen *R. v. Amst.* 378 [holl. 1494-1512]

promoteur subst. 'openbare aanklager' (in het kerkelijk recht; WNT, bet. 2) *Dagb. v. Gent* 2 191 [wmnl.vl.

promotie*

1467-'90] *Rek. afluath.* 69(2x) [brab. 1456]

promotie* 1 -**mocij** subst. bevordering (van een zaak) *Br. handel Eng.* 1, 986 [utr. 1464]

pronckerij subst. pracht en praal *Sermonen* 315; 344 [brab. na 1540]

prononchiassie subst. 'openbare uitspraak' (WNT s.v. **pronunciatie**, bet. 2) *Br. Middelburg* 1, 621 [wmnl. 1531]

prononchieren -c(h)iëren **pronunc(i)eren** -ch(i)eren -cyeren 1.1 trans. 'in het openbaar uitspreken, - uitspraak doen, - beslissen' (WNT s.v. **prononceeren**, bet. 1) *R. v. Haarl.* 191 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Bouc v. Audienc.* 512 [wmnl.vl. 1370-'78] *Tol v. Iersekeroord* 71 [brab. 1504] *Gem. gronden N.-Brab.* 251(2x) [brab. 1451] *Dagb. v. Gent* 1 230 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. Middelburg* 2, 401 [wmnl. 1495] *Br. Middelburg* 3, 213 [wmnl. 1504] *Br. Middelburg* 3, 281 [wmnl. 1518] *Br. Middelburg* 1, 427 [wmnl. voor 1520] *Dagb. v. Gent* 2 97; 100 [wmnl.vl. 1345] 2.1 een **sententie** -, een uitspraak doen *Br. handel Frankrijk* 1, 262 [zholl. 1508]

pronosticeren pre- l. **pro-** trans. voorspellen *Teghen die strael* 92 [holl. c.1480-'85]

pronuncheren onder **prononchieren**
pronunc(i)eren onder **prononchieren**

proostinne 3 onder **provestinne**

properlijk 1 adj. eigenlijk; echt, wezenlijk *G. GROOTE, De simonia* 21; 25 [ov. c.1450]

prophaen adj. werelds, wereldlijk *Syoens kroniek* 330 [zovl. c.1540]

prophamer subst. werktuig dienend om een 'prop' in de loop van een werptuig te sluiten *Dagb. v. Gent* 2 302 [wmnl.vl. 1467-'90]

prophetelijk 3 adj. 'profetisch' *Frénsweger hs.* 156 [nomnl. c.1480]

propheteren 7 baten (z. **profiteren**) *Dagb. v. Gent* 1 246 [wmnl.vl. 1467-'90]

propijs 1 adj. 'gunstig, geschikt' (n.b. niet alleen 16e-eeuws) *Doct. des tijts* 173 [holl. 1486]

proponeren 3 pre- 1 trans. 'voorstellen' *Dagb. v. Gent* 1 173 [wmnl.vl. 1467-'90] *Draperie Haag* 286 [zholl. 1468] *Br. handel Eng.* 2, 377 [zholl. 1529] 2 aanvoeren, verklaren (in rechte) *Syoens kroniek* 216 [zovl. c.1540] *Br. handel Eng.* 2, 237 [zholl. 1516] *Br. handel Frankrijk* 1, 207 [zholl. 1490] *Br. handel Frankrijk* 1, 416 [brab. 1549] *Br. Middelburg* 3, 222 [wmnl. 1508] *Br. Middelburg* 3, 236 [wmnl. voor 1512] *Br. Middelburg* 1, 94(nx) [wmnl. 1548]

proporcie 3 subst. juiste verhouding *R. v. Haarl.* 269 [zholl. 1e h. 16e e. <1542>]

proposeren 1 trans. te berde brengen, in het midden brengen (vgl. WNT, bet. 1) *Bouc v. Audienc.* 385 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 217 [wmnl.vl. 1467-'90] 3 (bezwaren) uiteenzetten *Dagb. v. Gent* 1 274 [wmnl.vl. 1467-'90]

90] 3 (bezwaren) uiteenzetten *Dagb. v. Gent* 1 274 [wmnl.vl. 1467-'90]

proposite subst. 'streven, doel' (z. **propooost**) *Cancelierb.* 171 [zwbrab.ovl. c.1540]

proppe 1 adv. eigen, als eigendom *Br. handel Frankrijk* 1, 241 [zholl. 1499]

proprietaire subst. eigenaar *Br. Middelburg* 3, 216 [wmnl. 1504]

proprietaris -ys subst. 'eigenaar' (WNT) *Syoens kroniek* 214; 325; 326; 327 [zovl. c.1540] *Br. Middelburg* 3, 282 [wmnl. 1518] *Br. Middelburg* 2, 26 [brab. 1533] *Br. Middelburg* 1, 179 [wmnl. 1540] *Br. handel Eng.* 2, 533

- [zholl. 1541] *Br. handel Eng.* 2, 584 [brab. 1545]
prorogatie subst. 'verdaging' (WNT, bet. 2) *Br. Middelburg* 2, 462 [wmnl. 1529]
prorogueren trans. uitstellen (vgl. WNT s.v. **prorogeren**, bet. 2) *Tol v. Iersekeroord* 119 [brab. 1512]
prose 1 subst. 'sequentie' (vgl. fr. *prose*, ed. 545) *JACOB v. M., Franc.* 238 [wmnl.wvl. 1e h. 14e e.]
prosequeren trans. voortzetten (m.b.t. een rechtszaak) *R. v. Haarl.* 243 [zholl. 1e h. 16e e. (1525)]
prosperiteit -theyt subst. 'welvaart, bloei, voorspoed' (WNT, bet. 1) *Syoens kroniek* 434 [zovl. c.1540] *Br. handel Eng.* 2, 255 [zholl. 1518] *Br. handel Eng.* 2, 266 [zholl. 1519]
protectie -te(c)xie subst. bescherming, hoede *Dagb. v. Gent* 1 177; 196 [wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Reimersw.* 68 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1504)] *Syoens kroniek* 196 [zovl. c.1540] *Br. Middelburg* 3, 46 [zholl. 1397] *Br. Middelburg* 2, 7 [wmnl. 1456] *Br. Middelburg* 1, 514; 515 [wmnl. 1528]
protelen 1 trans. prevelen *Sermonen* 183; 219 [brab. na 1540]
protestant subst. 'iemand die protesteert' (in rechte; WNT, bet. 1) *Br. handel Eng.* 2, 662 [zholl. 1546]
prothonotaris subst. protonotaris *Br. handel Eng.* 1, 1097 [holl. 1473]
prothonotarius subst. protonotaris *Br. Middelburg* 2, 381 [wmnl. 1483]
proufknecht subst. gezelschap, die zijn proefstuk inlevert voor het meesterschap *R. v. Haarl.* 269 [zholl. 1e h. 16e e. (1542)]
provanchiscip subst. schip met proviand *Tocht v. J. v. Blois* 132 [zholl. 1361-'62]
provanghierigghe onder **provengierigghe**
provantse 7 buit (z. **provenche**) *Cancelierb.* 151 [zolim. 1471]
provende 1 subst. inkomsten verbonden aan een wereldlijk roerend goed (t.w. het veer) *R. v. Gorinchem* 72; 73; 74 [holl. 1407]
provengierigghe **provanghierigghe** subst. proveniester (ook **provengierstrigghe** komt voor, vgl. **coopmanstrigge**) *Leugemeete* 164 [vl. 1474] *Leugemeete* 165 [vl. 1480] *Leugemeete* 11; 12 [vl. 1491]
provengierstrigghe onder **provengierigghe**
proveren* 1 -eeren - van iet, het bewijs leveren van iets *Br. Middelburg* 3, 544 [wmnl. 1546]
provesoer 1 onder **provisoor**
provestinne* 3 **proostinne** subst. 'proostin' *Lev. v. S. Clara* 64 [brab. 1491]
provideren trans. 'voorzien' (WNT), verschaffen *Rek. v. Nijm.* 8, 171 [geld. 1544] *R. v. Haarl.* 277 [zholl. 1605 (1546)] *Br. Middelburg* 2, 369 [wmnl. 1477] *Br. Middelburg* 3, 542 [wmnl. 1546]
provyse 1 onder **provisie**
provinciael -aell provyn- 1.1 adj. een kloosterprovincie betreffende *Biënb.*² 347 [holl.utr. 1458] 2.1 subst. 'bestuurder eener kloosterprovincie' (WNT s.v. **provinciaal** (I), bet. 1) *Rek. v. Nijm.* 4, 276 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 6, 171 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 8, 185 [geld. 1544] *Rek. aflath.* 20; 25; 35 [brab. 1451]
provisie 1 -vys(i)e 1.1 subst. voordeel *Dagb. v. Gent* 1 158; 170; 182 [wmnl.vl. 1467-'90] 1.2 'voorziening, hulp' (WNT, bet. A, 3) *Dagb. v. Gent* 1 282 [wmnl.vl. 1467-'90] 1.3 'tijdelijke voorziening in rechte' (WNT, bet. A, 4) *Br. Middelburg* 3, 207 [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 3, 227 [wmnl. voor 1511] *Br. Middelburg* 2, 438 [wmnl.

1513] *Br. Middelburg* 2, 444 [wmnl. 1518] *Br. Middelburg* 2, 452(2x) [wmnl. 1522] 2.1 by -, voorlopig *Br. handel Eng.* 2, 456 [brab. 1537] *Br. Middelburg* 2, 488 [wmnl. 1548]

provisoor* 1 -vesoer provi- subst. 'beheerder van de stoffelijke zaken' (MOORS, *Oorkondentaal* 357; vgl. WNT, bet. 2) MOORS, *Oorkondentaal* 262 [wlimb. 1385] *Stichtige punten* 81 [geld.ov. c.1475]

provisorie -rye subst. kerkelijke rechtbank *Br. Middelburg* 2, 329; 330 [wmnl. 1446] *Br. Middelburg* 2, 334(2x) [wmnl. 1448] *Br. Middelburg* 2, 354 [wmnl. 1469] *Bronnen Rijnsburg* 974 [zholl. 1493]

pruefdach onder **proefdach**

prumeltere subst. 'pruimeboom' (ed. 314) *Mandev.*² 18 [holl. 1462]

prumenblat subst. blad van de pruimeboom *Boec van medicinen* 198 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

pruusschen* 1 **pruessen** intr. briesen *Mirakelboeck* 50 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]

psalmister subst. psalmist MAUBURNUS, *Scala* 211 [geld.ov. 1558]

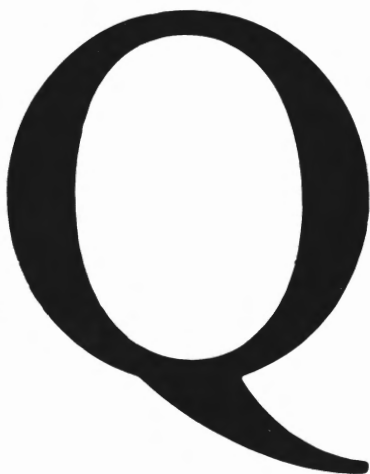
ptisane subst. 'drank, meestal van gerst' (ed. 330) *Boec van medicinen* 113 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

pubbligieren onder **publiceren**

publicatie -cie subst. (openbare) bekendmaking *Tol v. Iersekeroord* 62 [brab. 1499] *R. v. Amst.* 305 [holl. 1494-1512] *Dagb. v. Gent* 1 301; 302 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 258 [wmnl.vl. kort na 1515] *Br. handel Eng.* 1, 992(nx) [zholl. 1465] *Br. handel Eng.* 2, 351 [zholl. 1526] *K. v. Brielle*² 212 [zholl. 1491] *K. v. Brielle*² 222 [zholl. 1527] *K. v. Brielle*² 277 [zholl. 1530] *K. v. Brielle*² 290 [zholl. 1535] *K. v. Brielle*² 294 [zholl. 1536] *Rek. aflaath.* 25 [brab. 1451] *Rek. aflaath.* 92(1e pl.) [brab. 1462] *Rek. aflaath.* 92(2e pl.) [brab. 1463] *Rek. aflaath.* 93 [brab. 1464] *Br. Middelburg* 3, 309 [vl. 1522] *Br. Middelburg* 1, 161 [wmnl. 1522] *Br. Middelburg* 1, 628 [brab. 1536] *Br. Middelburg* 1, 470 [wmnl. voor 1547]

publiceren -bliëren -blieren -blijeren -blyeren -plieren
puppli- **pubbligieren** trans. openlijk bekendmaken, afkondigen *R. v. Amst.* 565 [holl. voor 1559] *R. v. Haarl.* 202 [zholl. 1e kw. 16e e. (1501)] *K. v. Brielle*² 233; 246(2x) [zholl. 1527] *K. v. Brielle*² 269; 270(1e pl.) [zholl. 1529] *K. v. Brielle*² 270(2e pl.) [zholl. 1530] *K. v. Brielle*² 278 [zholl. 1531] *Brab. jachtrecht* 50(2x) [brab. c.1456] *Br. handel Eng.* 2, 69 [brab. 1496] *Br. handel Eng.* 2, 376 [zholl. 1529] *Rek. aflaath.* 79; 82 [brab. 1459] *Rek. aflaath.* 86; 87 [brab. 1460] *R. v. Amst.* 265; 279 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 334 [holl. 1494-1512] *Syoens kroniek* 330; 331 [zovl. c.1540] *Br. handel Frankrijk* 1, 260 [nholl. 1507] *Dagb. v. Gent* 1 96; 312 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 67; 74; 202 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 1, 1000 [zholl. 1465] *Br. handel Eng.* 2, 65 [brab. 1495] *Br. Middelburg* 2, 383 [wmnl. 1484] *Br. Middelburg* 2, 413 [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 3, 226 [wmnl. voor 1511] *Br. Middelburg* 2, 26 [brab. 1533] *Rek. aflaath.* 18; 21; 22(2x); 24; 25 [brab. 1451] *Rek.*

- aflaath*. 80 [brab. 1459] *K. v. Brielle*² 209 [zholl. 1482] *K. v. Hulst* 13 [vl. 1358] *K. v. Hulst* 40 [vl. 1488]
- pudicicie** subst. kuisheid *Teghen die strael* 78; 84 [holl. c.1480-'85]
- puer** subst. 'stof' (vgl. **poeder**) *Doct. des tijts* 225 [holl. 1486]
- puergieringe** onder **purgieringe**
- puersaemech** adj. 'lastig' (z. **podersam**) *Syoens kroniek* 431 [zovl. c.1540]
- pueteren** 3 onder **poteren**
- puytforme** subst. 'vorm voor gebogen steenen om putten te metselen' (ed. 3, 217 n.2) *Rek. v. Nijm.* 3, 217 [geld. 1524]
- puken*** 2 **puycken** trans. uitzoeken, uitlezen (z. WNT s.v. **puiken** (I)) *R. v. Haarl.* 232 [zholl. 1e h. 16e e. <1523>]
- puleye** 1 onder **poleye**
- puisien** 7 Pontianus (z. **pontiaen**) *Drentsche rechtsbr.* 32 [nomnl. 1412]
- pultrom** -trum subst. lessenaar (vgl. lat. *pulpitrum*) *Rek. v. Nijm.* 3, 22; 33 [geld. 1520]
- pulvereren** trans. fijn maken, fijn stampen *Boec van medicinen* 143; 145 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- punct** 1 onder **poent**
- punctueren** 3 -uiren trans. 'punten (ook leestekens) aanbrengen' *Frensweger hs.* 118 [nomnl. c.1480] *Syoens kroniek* 413 [zovl. c.1540]
- punt** 1 onder **poent**
- puplieren** onder **publiceren**
- puppliceren** onder **publiceren**
- purge** 3 subst. 'zuivering' *Dagb. v. Gent* 2 242 [wmnl.vl. 1467-'90]
- purgeren** 1 1.1 trans. weglaten, schrappen *Bouc v. Audienc.* 63 [wmnl.vl. 1370-'78] 1.2 (een beschuldiging e.d.) zuiveren, wegnemen (vgl. WNT, bet. C, 6) *R. v. Haarl.* 191(nx) [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] 1.3 (*contumacie* -) 'de nadelen van het verstek te niet doen' (WNT, sub bet. C, 6) *Br. Middelburg* 3, 844 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 94 [wmnl. 1548]
- purgieringe** **puer-** subst. zuivering MAUBURNUS, *Scala* 147; 153; 177; 209 [geld.ov. 1558]
- pursembrief** subst. schriftelijk bewijs van verpanding van een zaak tegen woekerrente *Dagb. v. Gent* 2 243 [wmnl.vl. 1467-'90]
- putgalge** subst. 'houten paal met gespleten bovineind naast een waterput, onderdeel van zeker toestel waarmee men water put' (WNT s.v. **put** (I), Samenst.) *Br. Middelburg* 3, 108 [wmnl. 1456]
- putierscap*** 1 -schap subst. onkuisheid, wulpsheid *Mnl. geest. proza* 195 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- putmeister** **puth-** 1 subst. 'wijkmeester' (WNT s.v. **put** (I), Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 7, 202 [geld. 1541] 2 opzichter van de putten *R. v. Tiel* 77 [geld. 1485]
- putseel*** 3 -zeel subst. 'touw waaraan de puttemmer bevestigd is' *Rek. v. Nijm.* 4, 293 [geld. 1532]
- putteborne** subst. 'put' (ed. 314) *Mandev.*² 22 [holl. 1462]



quackelen intr. kwakkels vangen, op kwakkels jagen *Brab. jachtrecht* 51 [brab. c.1456]

quacxvasant subst. een soort fazant *Marg. v. Lymborch* 123b [brab. 1516]

quadelic adv. op een boosaardige wijze *J. CELE, Sermoenen* 66 [holl.utr. c.1410]

quadeplacke onder **quaplacke**

quadrige subst. wagen met vier paarden *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 4, 294 [wmnl.brab. 1360-'85]

quadrupel subst. viervoud *Br. handel Frankrijk* 1, 309 [zholl. 1521]

quadruvie subst. de tweede groep der vrije kunsten nl. muziek, rekenkunde, meetkunde en sterrekunde (vgl. *Hwb) Spiegel historiael I* 3, 283 [wvl. c.1350]

quaebetaelder subst. slechte betaler *R. v. Amst.* 467 [holl. 1494-1512]

quaet 3 - *enen*, 'kwaad of boos op iemand' (MNW 1e art., Aanm. na bet. A, 6) *L. v. V., Sp. hist.* 1, 256 [brab. c.1325]

quaetgedachtech adj. kwaad denkend (vgl. **quaetdachlich**) *Dietsche doctrinael* 14 [ovl. 1367]

quaetham subst. ? *Rek. van Gent* 2, 72 [ovl. 1340]

quaetheit* 1 - **hede** subst. 'slecht mens' (ed. 246) *Sidrac* 246 [wvl. m. 15e e.]

quagelen trans. stremmen *GANSFORT, De or. dom.* 115 [nomnl. c.1500]

quaghel subst. 'gagel' (ed. 292) *Boec van medicinen* 198 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

quaitspreken intr. kwaadspreken *R. v. Nedersticht* 1, 97 [holl.utr. 1523 (1504)]

qualicken adv. ternauwernood, niet dan met moeite *Mirakelboeck* 78; 79; 80; 81(2x) [holl.nomnl. eind 16e e. (1451-'98)]

quant 3 adj. 'sluw', vals *Mnl. geest. ged. enz.* 31 [limb. eind 15e e.]

quaplacke quade-subst. heffing op de verkoop van bier *Br. Middelburg* 3, 579(2x); 580 [wmnl. 1e h. 16e e.]

- quartiermeesterscap** **quartyer-** subst. het ambt van districtschoot *Br. Middelburg* 2, 306 [wmnl. 1431] *K. v. Brielle*² 339 [zholl. 1547]
- quartiermeestersclerck** subst. klerk van een wijkmeester *Br. Middelburg* 1, 402 [wmnl. 1e kw. 16e e.]
- quartputte** subst. 'pot met 'quart' inhoud' (ed. 351) MOORS, *Oorkondentaal* 306 [wlimb. 1396]
- quassen** trans. 'heen en weer schudden, heftig bewegen' (ed. 1, 219; z. **quas**) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 236 [nholl. 1480]
- quatertempersgelt** **qwa-** subst. 'geld dat met *Quater-temper* betaald of uitgereikt werd' (WNT s.v. **quater-temper**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 3, 165 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 343 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 44 [geld. 1528]
- quattertroy** adj. van middelmatige kwaliteit (vgl. WNT s.v. **quater**, 3e alinea) *R. v. Haarl.* 196 [zholl. 1e kw. 16e e. <1501>]
- quedden** 2 trans. 'groeten' (niet 'plechtiger dan groeten' ed. 447) *Oudste mnl. oork.* 337 [ovl. 1249]
- queldijc** 7 'ringdijk' (z. MNW XI s.v. **quellinge**) *K. v. Schieland* 261 [zholl. 15e e. <14e e.>]
- quellaer** subst. pijniger *Levens v. Jezus* 136 [wvl. 1332]
- quellote** 7 z. **culote** *Dagb. v. Gent* 2, 206 [wmnl.vl. 1467-'90]
- quenel** subst. 'wilde tijm' *Synon. mnl. plantenn.* 297 [? 2e h. 15e e.]
- quesselijc** 1 onder **quetselijc**
- questerer** 7 z. **questeerre** *Jan v. L.-fragm.* 268 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]
- questinge** 1 subst. kwestie, verschilpunt *Drie con.* 97a [holl.omnl. c.1485]
- questioneren -ionneren** trans. ondervragen, verhoren *Dagb. v. Gent* 1 218; 219 [wmnl.vl. 1467-'90]
- quetering** subst. kletspraak, onzin *Doct. des tijts* 157 [holl. 1486]
- quetselijc*** 1 **quesse-** adj. aangrijpend, ontstellend *Mariaklachten* 360 [geld. 15e e.]
- quidam** subst. een zeker iemand *Br. handel Eng.* 2, 647 [brab. 1546]
- quyninge** subst. wegwijning (vgl. **verquininge**) *Stichtige punten* 191 [geld.ov. c.1475]
- quyntael** onder **quintael**
- quyt** 3 onder **quite**
- quijtlatinge -ghe** subst. kwijtschelding, vergeving BRUGM., *Verspr. serm.* 53; 54 [st. 1476] GANSFORT, *De or. dom.* 119; 153(2x); 171 [holl.nomnl. c.1500]
- quytscheldinghebrief** subst. betalingsbewijs *R. v. Amst.* 581 [holl. voor 1540]
- quijtwijzen** trans. vrijspreken ontslaan, ontheffen *R. v. Tiel* 137(2x) [geld. 17e e. <voor 1447>]
- quintael -tal** **quyntael** subst. 'gewicht van honderd pond; centenaar' (WNT s.v. **quintaal**) *Tol v. Ierseeker-oord* 12 [brab. 1444] *Br. handel Eng.* 1, 1205 [vl. 1483] *Br. Middelburg* 3, 423(3x) [wmnl. 1544] *Br. Middelburg* 3, 503(2x) [brab. 1545]
- quispelsnijder** subst. maker van (wijwater)kwasten *Beffroi* 3, 234 [wvl. 1526]
- quitanche** subst. kwijtschelding *Tocht v. J. v. Blois* 3(2x); 4 [zholl. 1361-'62]
- quite*** 3 **quyt** *hem iet - maken*, zich van iets ontdoen (vgl. MNW s.v. **quite** (VI, kol. 922) en Hwb, bet. II, 3) *K. v. Brielle*² 268 [zholl. 1528]
- quiteerne** subst. katern *Jhesus collacien* 206(2x); 211 [nholl.vl. c.1480]

quitelic adv. onbelemmerd, onbezwaard *Br. Middelburg* 3, 45 [zholl. 1397]

quote

quote 3 subst. 'aandeel in een hoofdelijken omslag,
quote' *Br. Middelburg* 2, 32(2x) [wmnl. 1542]

R

ra 3 *de - trecken*, 'land opmeten' (ed. 277 n.2) *Br. Dom Utrecht* 2, 277 [utr. 1403]

rabule subst. ? *Boeck v. d. voirs.* g. 207 [nholl. c.1470]

radeles 7 z. **raetsel** DIRC v. DELF 18 [nholl. 1480]

radelijc* 1 **-lic raede**- 1.1 adj. bereid raad te geven of te ontvangen *Mnl. geest. proza* 267 [brab. 2e h. 15e e.] 2.1 adv. 'met ijver' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 605 [nholl. 1480]

raden 1 1 - *ende daden*, met raad en daad bijstaan *Stemmen* 146 [nholl. c.1400?] 2 *enen bange* -, iem. bang maken *Kl. v. Diepenv. hs.* 143; 175; 306 [geld.ov. 1534]

radijs 1 1.1 subst. 'mierikswortel' (lat. *raffanus*) *Herbarius in dyetsche* 481 [vl. 1484] 2.1 *tam* -, 'ramenas' (*raphanus sativus niger*) *Herbarius in dyetsche* 481 [vl. 1484]

radioes adj. 'stralend' (ed. 82) BARTH. ENGELSMAN 104 [holl. 1485]

raem 1 subst. baar, katafalk (vgl. **raemte**, bet. 3) *Bronnen Rijnsburg* 796 [zholl. 1411] *Bronnen Rijnsburg* 935(2x) [zholl. 1488]

raem 3 subst. 'raming', schatting (MNW 2e art., bet. 2) MAUBURNUS, *Scala* 145 [geld.ov. 1558]

raembus subst. een soort vuurwapen *Br. handel Eng.* 2, 310 [zholl. 1524]

raemclocke subst. 'klok die zich eertijds bij een raamveld bevond' (WNT s.v. **raam** (I), Samenst.) *R. v. Gouda* 651 [zholl. 1505 <1450>]

raemhof -**hoff** subst. veld waar de droogramen staan *Rek. v. Nijm.* 1, 10 [geld. 1383] *Rek. v. Nijm.* 1, 48 [geld. 1415]

raemlaken subst. wsch. laken dat op een raam is uitgespannen *Industrie drapière* 43 [vl. begin 15e e. <voor 1321>]

raemmeester subst. beëdigd opzichter van de droogramen *Draperie Haag* 285; 288 [zholl. 1468] *Draperie Haag* 313 [zholl. c.1655 <c.1538>] *R. v. Haarl.* 242 [zholl. 1e h. 16e e. <1525>]

- raemplaetse** subst. plaats waar de droogramen zijn *Draperie Haag* 313 [zholl. c.1655 <c.1538>]
- raepolie -olye** subst. raapolie *Br. handel Eng.* 2, 153 [brab. 1508] *R. v. Amst.* 482 [holl. 1494-1512] *Tocht v. J. v. Blois* 106 [zholl. 1361-'62]
- raesch** 3 onder **rasch**
- raetheit** subst. 'snelheid' (ed. 330) *Boec van medicinen* 129 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]
- rafusen** intr. 'het onderspit delven' (ed. 278) *Jan v. L.-fragm.* 182 [brab. 1543-'47 <15e e.>]
- raynaegel** onder **ratnagel**
- raytzrentmeister raid(t)z-** subst. raadsrentmeester *Rek. v. Nijm.* 4, 63 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 127 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 5, 77 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 9 [geld. 1536]
- rakele** 3 subst. 'voorwerp met ijzeren punten, b.v. een hek, waarmede de toegang te water kan worden afgesloten' *Br. Middelburg* 2, 212 [zholl. 1367]
- raken** 1 **raeken** 1.1 praaen *Br. Middelburg* 3, 233 [wmnl. voor 1512] 2.1 intr. 'het klaarspelen' (ed. 69 n.4) *Stichtige punten* 69 [geld.ov. c.1475]
- raken** 2 Het partc. *geraect* is niet van *raken* maar van *geraken*. Het citaat *Ferg.* 5241 hoort niet (z. VMA 1979, 307-308 en 316) bij 'vaststellen, in orde brengen, ordineren' (MNW II, 1005 bet. 4) maar bij *geraken* (I), sub bet. I, 2 'raken, treffen; bepaaldelijk van een wapen gebruikt in een gevecht of tweekamp'. *Ferguut* 214 [wmnl. m. 14e e.]
- ramerie -rye** subst. plaats waar men lakens op een raam spant *Br. Middelburg* 2, 326 [wmnl. 1443] *Br. Middelburg* 2, 327 [wmnl. 1444]
- raminge** 1 **-mynghe** subst. 'vaststelling, besluit' (WNT, bet. 6) *Br. Middelburg* 2, 447 [wmnl. 1520] *R. v. Tiel* 74; 75 [geld. 1483]
- rammelbeen** subst. kletswijf *Jan v. L.-fragm.* 266 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]
- rapeel** subst. 'herroeping' (WNT, bet. 1) *Dagb. v. Gent* 1 85 [wmnl.vl. 1467-'90]
- rappoort*** 3 **repoert -poirt -poort -port(t)** subst. 'rapport', verslag *R. v. Tiel* 118(2x) [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 7, 114; 117; 133; 136 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 27 [geld. 1542] *Bronnen Rijnsburg* 471 [zholl. 1498?] *Br. handel Eng.* 2, 457 [holl. 1537]
- rapportereren** trans. 'overbrengen' (WNT, bet. 1) *Br. handel Eng.* 2, 258 [zholl. 1518]
- rasch*** 3 **raesch** - *inden lichaem*, loslijvig (z. **rasch** (I), Aanm.) *Janus* 14 389a [nomnl.vl. eind 15e e.]
- raseren*** 3 **-yeren** trans. 'uitschrappen, doorschrappen' *R. v. Gorinchem* 69 [holl. 1407]
- rasteringe*** 3 **res-** subst. inbeslagneming *R. v. Amst.* 204 [holl. 1452-'94]
- ratelwaicke** subst. het waken bij nacht door wakers met een ratel *R. v. Haarl.* 237 [zholl. 1e h. 16e e. <1524>]
- ratelwaicker** subst. nachtwaker met een ratel *R. v. Haarl.* 237 [zholl. 1e h. 16e e. <1524>]
- ratifficeren** onder **ratificeren**
- ratificatie -cie** subst. ratificatie, officiële bekrachtiging *Br. handel Eng.* 1, 769 [zholl. 1442] *Br. handel Eng.* 2, 306 [brab. 1523]
- ratificeren ratiffi- -fieren** trans. bekrachtigen *Gem. gronden N.-Brab.* 217; 219 [brab. 1465] *Gem. gronden N.-Brab.* 152; 160 [brab. 1468] *Brab. jachtrecht* 45 [brab. 1453] *Brab. jachtrecht* 94(2x) [brab. eind 17e e. <1486>] *Br. Middelburg* 3, 94 [zholl. 1449] *Br. Middelburg* 1, 149; 152 [wmnl. 1509]

- ratnagel raynae-** subst. 'radenagel' (z. WNT s.v. **rad** (I), Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 3, 28 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 305 [geld. 1527]
- raucrucewerc roukruyswerck** subst. onbewerkte, ruwe steen bestemd voor het maken van een kruisbeuk *Rek. v. Nijm.* 4, 177 [geld. 1530]
- rauhabijt** onder **rouwenabyte**
- rauwen** 3 onder **reeuwen**
- rauer** 3 onder **ruwer**
- rauwichheit** 3 subst. onverteerbaarheid *Janus* 14 384a [nomnl.vl. eind 15e e.]
- rauwsterigge rauste-** subst. lijkaflagster, zij die lijken reinigt en voor de begrafenis gereedmaakt (in het WNT worden bij **reeuwer** de vormen *raawer* en *raawster* opgegeven) *Br. Middelburg* 1, 157(2x) [wmnl. 1515]
- ravenveder** subst. ravenveer *Janus* 14 367a [nomnl.vl. eind 15e e.]
- rael** 1 subst. 'regaal (orgelregister; vgl. fr. *réal*) *Ann. em.* 20, 254 [vl. 1529]
- realgar** subst. 'rattenkruit' (vgl. **regael**) *Mnl. gen. recepten* 138 [wvl. 1305]
- realick realijc(k) reallick reealic** 1.1 adj. eerlijk (vgl. **rael**, Aanm.) *R. v. Haarl.* 193(2x) [zholl. 1e kw. 16e e. (1503?)] 2.1 adv. 'daadwerkelijk, metterdaad' (WNT s.v. **reaal** (III), Afl.) *Br. Middelburg* 1, 45 [holl. 1456] *Br. Middelburg* 3, 115 [vl. 1458] *Br. Middelburg* 3, 321 [brab. 1523] *Br. Middelburg* 1, 627 [brab. 1536] *K. v. Hulst* 44 [vl. 1488] *Tol v. Iersekeroord* 130 [brab. 1529]
- reauditie** subst. 'verhoor voor een voltallig rechtscollège bij beroep van een vonnis gewezen door een commissie uit dat college' (WNT) *Br. Middelburg* 1, 91(2x) [wmnl. 1548]
- rebellich -bellech** adj. weerspannig, opstandig *R. v. Gorinchem* 159 [holl. 16e e. (1480)] *Br. Middelburg* 1, 57 [wmnl. 1477]
- rebellyke** adv. weerspannig, opstandig *Br. Middelburg* 1, 327 [wmnl. 1487]
- reboreren** onder **roboreren**
- recepisse** subst. bewijs van ontvangst *R. v. Haarl.* 261 [zholl. 1e h. 16e e. (1541)] *Br. Middelburg* 2, 432 [wmnl. 1512] *Br. Middelburg* 1, 467 [wmnl. 1536]
- receptie** subst. ontvangst (in de aanh. van de landheer) *R. v. Gorinchem* 135 [holl. 1517]
- recessebrief** subst. officiële akte van een raadsbesluit *R. v. Amst.* 612 [holl. 1474]
- recht** 1 *enen sijn - doen*, iemand bedienen, hem de sacramenten der stervenden toedienen (z. **berechten**, bet. 13) BRUGM., *Onuitg. serm.* 207 [zolim. 1523]
- rechten*** 1 **rich-** trans. oordelen, houden (voor) G. GROOTE, *De simonia* 4(2x) [ov. c.1450]
- rechtenesse** 1 - *van live*, terechtstelling *Br. Middelburg* 1, 449 [zholl. 1355]
- rechterlijc*** 3 **richterlick** adj. 'rechterlijk'; -*e stoel*, rechterstoel MAUBURNUS, *Scala* 155 [geld.ov. 1558]
- rechtmakinge*** 3 -**kynghes** subst. verbetering (lat. *correctio* ed. 261) *Soliloquium-vert.* 193 [wmnl.omnl. c.1430]
- rechttop** 1 adv. recht door zee gaande, onbuigzaam (vgl. ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 572 [nholl. 1480]
- rechtscours** adv. 'rechtstreeks' (ed. 263) *Doct. des tijts* 101 [holl. 1486]
- rechtstaen** *ten rechtstane ontbieden*, 'in rechte dagen' (Hwb) *Cout. v. Brugge* 2, 43 [vl. 1461]
- rechtstame** 4 z. onder **rechtstaen** *Cout. v. Brugge*
- rechtstene** 4 z. onder **rechtstaen** *Cout. v. Brugge*

- rechtsweernede*** 3 rechtzweer- subst. 'volle nicht' (vgl. *sweer*, bet. 3) *Syoens kroniek* 224 [zovl. c.1540]
- rechtswerinne** subst. volle nicht *Bouc v. Audienc.* 734 [wmnl.vl. 1370-'78]
- rechtute*** 3 -uut 1.1 adj. 'oprecht, getrouwelijk overeenstemmend met de goede gewoonten' (ed. 110 n.1) *Stichtige punten* 110; 151 [geld.ov. c.1475] 2.1 adv. oprecht *Stichtige punten* 144 [geld.ov. c.1475]
- reckeloos** 6 l. *roekeloos*, 'plotseling' (vgl. ed. nr. 324) *Mirakelboeck* 44 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]
- reclus** subst. kluis *Leven van Lutgart* 127 [wlimb. c.1300]
- recognitie -cie** 1 subst. 'erkenning' (WNT, sub bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 332 [wmnl. 1525] *Br. Middelburg* 1, 634 [wmnl. 1545] 2 'betaling waardoor men verlof krijgt om iets te doen' (WNT, bet. 3) *Br. Middelburg* 3, 390 [wmnl. 1540] 3 ontvangstbewijs, kwitantie *Br. handel Eng.* 1, 1130 [brab. 1477]
- recoleren** trans. (iem.) een vroeger afgelegde verklaring opnieuw voorhouden (vgl. WNT, bet. 2) *Kaetspel* 36 [vl. 1481]
- recommandatie** 1 onder **recommandacie**
- recommanderen** **recommen-** 1 trans. aanbevelen *Dagb. v. Gent* 1 219; 220(2x); 221(2x); 222; 333(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 1, 1173 [brab. 1481] 2 'prijzen' (WNT, bet. 3), met ere noemen *Syoens kroniek* 423 [zovl. c.1540] *Dagb. v. Gent* 1 83 [wmnl.vl. 1467-'90]
- recommandacie*** 1 -tie -commandatie 1.1 subst. zorg, zorgzaamheid *Dagb. v. Gent* 1 106; 109 [wmnl.vl. 1451] *Dagb. v. Gent* 1 114; 124; 166 [wmnl.vl. 1467-'90] 2.1 in-hebben, 'behartigen' (WNT, bet. 4) *Br. Middelburg* 2, 435 [wmnl. 1512] *Br. Middelburg* 1, 460 [wmnl. na 1517]
- recommenderen** onder **recommanderen**
- recompensie** 7 z. **recompense** *Br. handel Eng.* 2, 602 [brab. 1545]
- reconciliacie** subst. 'rituele herstelling van de wijding van ontheiligde kerken of kerkhoven' (WNT, bet. 2) *Bouc v. Audienc.* 181(2x) [wmnl.vl. 1370-'78]
- reconcilieren -silyeeren** trans. 'de wijding van ontheiligde kerken of kerkhoven herstellen' (WNT, bet. 2) *Bouc v. Audienc.* 162; 710 [wmnl.vl. 1370-'78] WIELANT, *Instructie* 137 [vl. 1e kw. 16e e. <1503>]
- recongnissement** subst. *connossement* *Tol v. Ierseker-oord* 117 [brab. 1582 <1519>]
- reconventie** subst. 'tegenactie ingesteld door den gedaagde tegen den eischer' (WNT) *Br. handel Frankrijk* 1, 256 [zholl. 1506] *R. v. Haarl.* 191 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>]
- recouvrement** subst. verwerving, verkrijging *Br. handel Frankrijk* 1, 349 [brab. 1536]
- recouvrerelick** adj. 'invorderbaar' (WNT s.v. *recou-vreeren*, Afl.) *R. v. Gouda* 367 [zholl. 1521]
- recreance** subst. voorwaardelijke vrijlating *Dagb. v. Gent* 2 235 [wmnl.vl. 1467-'90]
- rectrix recktrix** subst. hoofd van een vrouwenklooster *Kl. v. Diepenv. hs.* 214; 216; 243; 300 [geld.ov. 1534]
- redelinc** 6 subst. rijpaard *Tocht v. J. v. Blois* 123 [zholl. 1361-'62]
- redemptie -cie** subst. afkoop *K. v. Brielle*² 212 [zholl. 1487] *K. v. Brielle*² 234 [zholl. 1527]
- reden*** 1 **reijden ter doot waert -**, gaan sterven (z. onder **bereiden**) *Mirakelboeck* 55 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]
- redene*** 1 -den 1 **reden maken**, redelijk, billijk-zijn (vgl.

redenlike*

MNW, bet. 1, c) *Oudste K. Rotterdam* 94 [zholl. 1408-'14] 2 *hets grote reden*, 'er is alle reden' (Hwb, sub bet. 5) *Coninx summe* 395 [holl.brab. 1478]

redenlike* 1 **riedelike** adv. 'gereedelijk, gemakkelijk, goed' (ed. 152 n.1) *Stichtige punten* 152 [geld.ov. c.1475]

redigeren 1.1 trans. 'in den goeden vorm op schrift brengen' (WNT, bet. 2, a) *Br. Middelburg* 3, 841 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 3, 357(2x) [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 3, 542 [wmnl. 1546] 2.1 - *tot gelde*, te gelde maken (vgl. WNT, bet. 1) *Br. handel Eng.* 2, 505 [zholl. 1541]

redonderen onder **redunderen**

reduceren -eeren 1 trans. verminderen *Tol v. Ierseker-oord* 70 [brab. 1504] 2 'terugbrengen tot, vereenvoudigen' (WNT, bet. 3) *Br. Middelburg* 3, 216 [wmnl. 1504] 3 'herleiden, omrekenen' (WNT, bet. 2) *Br. Middelburg* 2, 82 [wmnl. 1546] *Br. handel Eng.* 2, 154 [brab. 1508]

reductie 1 1 subst. 'het terugbrengen op een lagere waarde, devaluatie' (WNT, sub bet. 3) *Br. Middelburg* 2, 419 [wmnl. 1504] 2 'hoger beroep, appel' (WNT, sub bet. 1) *Bronnen Rijnsburg* 908; 909 [zholl. 1484]

redumeren trans. 'afkopen' (z. WNT s.v. **redimeeren**, bet. 2) *Zedenmisdrijven* 412 [nholl. 1543]

redunderen **redon-** 1 - *in*, intr. 'strekken tot' (WNT, bet. 1) *Syoens kroniek* 419 [zovl. c.1540] 2 - *tot*, 'strekken tot' (WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 339; 340 [wmnl. na 1525] *Br. Middelburg* 1, 636 [wmnl. na 1545] *R. v. Haarl.* 206 [zholl. 1e h. 16e e. <1503>] *R. v. Haarl.* 244 [zholl. 1e h. 16e e. <1525>] *Br. handel Frankrijk* 1, 363 [brab. 1538]

reeenvel subst. huid van een ree *Tocht v. J. v. Blois* 180; 188; 189 [zholl. 1361-'62]

reef 1 subst. zeil (van een schip) *R. v. Gorinchem* 73 [holl. 1407]

reehuut subst. huid van een ree *Br. Middelburg* 2, 49 [wmnl. 1325]

reekram subst. een soort kram *Rek. v. Nijm.* 2, 168 [geld. 1512]

reekwijs adv. 'achter elkaar' (WNT s.v. **reek** (I), Samenst., bet. 1) *R. v. Gouda* 120 [zholl. 1488-'95]

reemblet subst. 'riemblad' (ed. 90 n.56) *Rek. v. Doesburg* 74 [geld. 1403]

reenvleysche subst. vlees van een ree *Boec van medicinen* 114 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

reep 1 1 subst. 'band om een vat of ton' (in het MNW, bet. 5 zonder citaat) *Br. Middelburg* 3, 206 [wmnl. 1501] 2 visnet (vgl. WNT s.v. **reep** (I), sub bet. 7) *Spiegel d. m. b.* 20 [wvl. begin 15e e.]

reeptouw subst. 'dik touw' (WNT s.v. **reep** (I), Samenst., bet. 1) *Br. Middelburg* 2, 63 [wmnl. 2e h. 15e e.]

reetgen subst. 'radijs' *Synon. mnl. plantenn.* 290 [? 2e h. 15e e.]

reetscap* 1 **re(y)scap** **rietschop** 1 subst. 'geschiktheid', aanleg (lat. *dispositio*; in het MNW zonder citaat) *Sp. d. Volc.* 99 [limb. 1466] 2 zintuiglijk vermogen *Biënb.* 2 163(2x) [holl.utr. 1458] 3 inrichting, installatie, outillage *Stichtige punten* 210 [geld.ov. c.1475]

reeuwen 3 **rauwen** trans. 'afleggen, reinigen en voor de begrafenis in gereedheid brengen' (m.b.t. lijken) *Br. Middelburg* 1, 153(2x) [wmnl. 1512] *Br. Middelburg* 1, 157 [wmnl. 1515] *Br. Middelburg* 1, 514; 515 [wmnl. 1528]

refaitieren trans. herstellen (*TNTL* 27 (1908), 212-213) *Mnl. lexicogr. noten* 213 [ovl. 1338]

refectidach subst. rustdag (vgl. WNT s.v. **refectie**) *Arch. aartsb. Utr.* 7, 261 [holl.st. 1489]

refectie -fecxie refeexie l. *refecxie* *Rek. v. Gouda* 1 subst. 'reparatie, herstelling' (WNT, bet. 1; Stallaert) *Br. handel Eng.* 1, 987 [nholl. 1465] *K. v. Hulst* 88 [vl. eind 16e e. <1486>] *R. v. Gorinchem* 141 [holl. 1454] *Br. Middelburg* 2, 466 [wmnl. 1531] 2 (feestelijke) maaltijd (vgl. WNT s.v. **refectie**, bet. 2) *Rek. v. Gouda* 274 [holl. 1438] *Archief Utrecht* 2, 172; 173 [holl. 1538]

refeexie 6 onder **refectie** *Rek. v. Gouda*

refereren 1.1 trans. 'terugwijzen naar de andere partij' (m.b.t. een eed; WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 843 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 94 [brab. 1548] 2.1 *hem* -, zich beroepen op *Br. handel Frankrijk* 1, 312 [zholl. na 1521]

refusant subst. 'die weigert, refuseert' (WNT s.v. **refusant**) *Br. Middelburg* 1, 184 [wmnl. 1546]

reflexie subst. 'weerkaatsing' (ed. 83) BARTH. ENGELSMAN 111 [holl. 1485]

reformant subst. die herziening van een tegen hem gewezen vonnis heeft aangevraagd (vgl. WNT) *Br. Middelburg* 1, 98(nx) [wmnl. 1548]

reformatie 1 -cie subst. 'herziening' (z. WNT, sub bet. 1, b) *Bronnen Rijnsburg* 976 [zholl. 1493] *Bronnen Rijnsburg* 981 [zholl. 1494] *Br. Middelburg* 1, 98(nx); 99 [wmnl. 1548]

reformeren 1 1 trans. verbeteren *Br. handel Eng.* 1, 783 [zholl. 1442] 2 herzien (m.b.t. een vonnis) *Br. Middelburg* 1, 98 [wmnl. 1548]

reformierre subst. hervormer *Frensweger hs.* 174 [nomnl. c.1480]

refraitieren 4 *refraitieren* l. *refaitieren*, z. onder **refaitieren** *Mnl. lexicogr. noten*

refugie subst. 'toevlucht' (WNT s.v. **refuge**, bet. 1) *Dagb. v. Gent* 1 153 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. Middelburg* 1, 463 [wmnl. na 1528]

refunderen trans. 'vergoeden' (m.b.t. kosten; WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 91; 94 [wmnl. 1548]

refuseren 1 1.1 trans. weigeren *Syoens kroniek* 209; 210 [zovl. c.1540] *K. v. Hulst* 92 [vl. eind 16e e. <1487>] *K. v. Hulst* 112 [vl. eind 16e e. <1528>] 2.1 *hem* - c. gen., (iets) weigeren *Dagb. v. Gent* 1 174 [wmnl.vl. 1467-'90]

refusie subst. 'vergoeding, terugbetaling' (WNT) *R. v. Haarl.* 191 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>]

refuteren 1 *enen* -, trans. iemands ideeën afwijzen *L. v. V., Sp. hist.* 1, 145 [brab. c.1325]

refuus* 3 -fuys subst. 'weigering' *Robrecht de duyvel* 97 [wmnl.brab. 1516]

regael* 1 *ri-* subst. 'een soort kikvors?' (Braekman 1965, 103) *Mnl. gen. recepten* 91 [vl. 1e h. 15e e.]

regard **regar(d)t** 1 *in zijn* -, voor zichzelf (vgl. WNT, sub bet. 4) *Br. Middelburg* 3, 553 [wmnl. 1546] *Br. Middelburg* 3, 568 [wmnl. 1548] 2 - *hebben dat of up*, 'toezicht houden op, letten op' (WNT, sub bet. 2) *Br. Middelburg* 2, 20(2x) [brab. 1524] *Br. Middelburg* 1, 621(2x) [wmnl. 1531] *K. v. Hulst* 98 [vl. eind 16e e. <1493>] 3 - *hebben tot*, 'toezicht houden op, letten op' (WNT, sub bet. 2) *K. v. Brielle*² 305 [zholl. 1537] 4 - *nemen op*, aandacht schenken aan, rekening houden met *Br. handel Frankrijk* 1, 343 [zholl. 1530] *Br. handel Frankrijk* 1, 399 [zholl. 1546] *Br. handel Frankrijk* 1, 413; 414 [zholl. 1549]

regelen 1 1 trans. liniëren *Br. Middelburg* 2, 367 [wmnl. 1477] 2 reglementeren *R. v. Amst.* 324(2x) [holl. 1494-1512]

regelsc adj. naar, volgens de regel *Mnl. geest. proza* 86 [holl.utr. 1439]

regheliersch onder **reguliersch**

regierlijk adj. 'trots, heerszuchtig?' (ed. 230) JAN v. L., *Vijf man.* 137 [brab.nomnl. c.1425]

regierstereghe subst. bestuurster *Syoens kroniek* 335 [zovl. c.1540]

regysterbewairdere **registrebewairere** subst. die de registers bewaart (vgl. **register**) *Br. Middelburg* 2, 400(4x) [wmnl. 1495]

regystercamere subst. 'gebouw of localiteit waar openbare registers bewaard en gehouden worden en waar de met deze taak belaste dienst ondergebracht is' (WNT s.v. **register** (I), Samenst. enz.) *Monumenta Groningana* 790; 793; 797 [zholl. 1e h. 16e e.]

regiment* 1 **reymment** subst. leiding *Stichtige punten* 115 [geld.ov. c.1475]

register 1 subst. leeswijzer *Stichtige punten* 47 [geld.ov. c.1475]

registermeester subst. 'stedelijke ambtenaar belast met het registreren' (WNT, bet. 2; in de aanh. van transacties in de veehandel) *R. v. Amst.* 395(2x); 396(nx); 397(nx); 398(2x) [holl. 1494-1512]

registrebewairere onder **regysterbewairdere**

regres subst. 'verhaal' (WNT, bet. 2) *R. v. Haarl.* 282 [zholl. 1e h. 16e e. <1549>]

regreteren intr. weeklagen *Kaetspel* 57 [vl. 1481]

reguyt -guyet -guyet riguyt ry- subst. 'reduit' (z. WNT s.v. **reduit**, bet. 1 of 3) *Rek. v. Nijm.* 3, 12 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 117 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 279; 285; 315; 322(3x); 323; 342 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 6, 91; 94; 104; 115(3x) [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 8, 145 [geld. 1543]

reguleren 1 trans. 'leiden, ordenen' (WNT, bet. 3) *Rek. aflaath.* 31 [brab. 1451] *Rek. aflaath.* 77 [brab. 1457]

reguliersch reghe- 1 adj. door de regel voorgeschreven *Kl. v. Diepenv. hs.* 154 [geld.ov. 1534] 2 van de reguliere kanonessen *Syoens kroniek* 201 [zovl. c.1540]

reijden 1 onder **reden**

reydich adj. klaar, bereid *TAULER-hss.* 260 [olimb. 1442]

reyen 1 1 intr. 'werken, gisten' (ed. 2, 56 van wijn; vgl. MNW 1e art., Aanm.) *Rek. v. Nijm.* 2, 56 [geld. 1429] 2 'schuimen' (van wijn; vgl. MNW 1e art., Aanm. zonder citaat en VMA 1969, 252-253) *Boec van medicinen* 213 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

reymment 1 onder **regiment**

reynlicheit subst. zuiverheid, reinheid *BRUGM., Onuitg. serm.* 250 [zolim. 1523]

reysboeck subst. reisjournaal *Rek. v. Leiden* 1, 431 [zholl. c.1590 <1421>]

reyscap 1 onder **reetscap**

reine* 1 **reyne** adj. 'bloot, klinkklaar' (Hwb, bet. I, 5) *Ulenp. volksb.* 23b [brab. c.1519]

reintegreren trans. 'wederom in de vereiste staat brengen' (WNT, bet. 1) *K. v. Hulst* 57 [vl. 1537]

reis 1 **reyss** subst. 'last, vracht' (WNT s.v. **reis** (I), bet. 12) *Rek. v. Nijm.* 7, 158; 159(4x) [geld. 1541] *Br. handel Eng.* 1, 887(4x) [zholl. 1451] *Br. handel Eng.* 1, 930(nx) [zholl. 1451] *Br. handel Eng.* 1, 1100(2x) [zholl. 1474]

rejecteren 1 trans. verwerpen *Br. Middelburg* 2, 465 [wmnl. 1531] 2 trans. 'niet-ontvankelijk verklaren' (WNT, bet. 1, b) *R. v. Haarl.* 191 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Syoens kroniek* 427 [zovl. c.1540]

rekel (- van den lande) landbouwer *Doct. des tijts* 99; 156 [holl. 1486]

rekenscap 1 subst. 'rekening, staat van inkomsten en uitgaven' (WNT, bet. 2) *ZERBOLT, Mnl. vert.* 102 [holl.utr. 1445]

reketiende subst. tiende van een rij te velde staande schoven (vgl. **reke**) *Bouc v. Audiënc.* 352(3x); 353 [wmnl.vl. 1370-'78]

relaes subst. relaas, verslag, verhaal *Marg. v. Lymborch* 78b; 128b [brab. 1516]

relatie 1 -cie -cy 1 subst. 'rapport, verslag' (in het MNW zonder citaat) *Br. handel Eng.* 1, 817 [zholl. 1444] *Br. handel Eng.* 1, 840 [zholl. 1445] *Br. handel Frankrijk* 1, 314 [zholl. na 1521] *Bouc v. Audiënc.* 253 [wmnl.vl. 1370-'78] *Br. Middelburg* 1, 45 [holl. 1456] 2 'inlichting, kennisgeving' (WNT, sub bet. 3), informatie *Brab. jachtrecht* 31 [brab. c.1450 <1429>] *Brab. jachtrecht* 36 [brab. 1611 <1429>] *Brab. jachtrecht* 41 [brab. c.1453] *Brab. jachtrecht* 48 [brab. c.1454] *Brab. jachtrecht* 49 [brab. c.1455] *Brab. jachtrecht* 54; 55 [brab. c.1460] *Bouc v. Audiënc.* 268; 321 [wmnl.vl. 1370-'78] *Bouc v. Audiënc.* 471; 586 [wmnl.vl. 1370-'78] *Bouc v. Audiënc.* 403 [wmnl.vl. 1370-'78] *Gem. gronden N.-Brab.* 350 [brab. 1450] *Gem. gronden N.-Brab.* 153; 163 [brab. 1468] *Gem. gronden N.-Brab.* 339 [brab. 1478] *R. v. Gorinchem* 134; 142; 145 [holl. 1454] *R. v. Gorinchem* 151 [holl. 1457] *R. v. Gorinchem* 161 [holl. 1481]

relaxeren 3 trans. 'losmaken, vrijmaken' *Br. Middelburg* 3, 236 [wmnl. voor 1512]

releveren -lyfveren 1 trans. ontheffing verlenen *Tol v. Iersekeroord* 75 [vl. 1506] *Gem. gronden N.-Brab.* 295 [brab. 1464] 2 'ontheffen, ontslaan' (WNT, bet. 2) *Bronnen Rijnsburg* 973 [zholl. 1493]

relicheit subst. 'rechtschapenheid' (z. **redenlijcheit**; ed. 263) *Doct. des tijts* 138 [holl. 1486]

relief 1 - d'appel, 'vergunning om in appel te mogen gaan' (WNT s.v. **relief** (I), bet. 3) *Br. handel Eng.* 2, 690 [brab. 1549] *Br. Middelburg* 1, 98 [wmnl. 1548]

reliefment onder **relivement**

religieuse subst. kloosterzuster, non *Syoens kroniek* 222; 224; 416 [zovl. c.1540]

religioselike* 1 -ieuselick adj. geestelijk, kloosterlijk *Syoens kroniek* 187 [zovl. c.1540]

relyfveren onder **releveren**

reliquie 1 subst. rest, overblijfsel *MAUBURNUS, Scala* 149; 181 [geld.ov. 1558]

relivement **relieve-** **relyfve-** **reliefment** 1.1 subst. 'vergunning om in appel te mogen gaan' (vgl. WNT s.v. **relief**, bet. 3) *Bronnen Rijnsburg* 908(3x) [zholl. 1484] *Bronnen Rijnsburg* 975 [zholl. 1493] 2.1 - (int cas) van *appelle*, vergunning om in appel te mogen gaan (vgl. WNT s.v. **relief**, bet. 3) *Tol v. Iersekeroord* 63(2x) [brab. 1499] *Br. Middelburg* 2, 407 [wmnl. 1499]

rellinge subst. gesprek (vgl. Rh. Gl.) *Marg. v. Lymborch* 125b [brab. 1516]

rembourseren -eeren rembor- -burseeren 1.1 trans. vergoeden, betalen *Br. handel Eng.* 2, 248 [zholl. 1518] *Br. Middelburg* 1, 60(2x) [brab. 1482] *Br. Middelburg* 3, 272 [zholl. 1518] 1.2 schadeloosstellen *Br. handel Frankrijk* 1, 292; 293; 294 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 300 [zholl. 1519] *Br. handel Frankrijk* 1, 303 [zholl. 1520] *Br. handel Eng.* 2, 289 [? 1522] *Br. Middelburg* 1, 516 [zholl. 1536] 2.1 *hem -*, zich schadeloos stellen *R. v. Gouda* 513 [zholl. 1518]

rembursement subst. schadeloosstelling *Br. handel Frankrijk* 1, 300 [zholl. 1519]

remis

remis subst. kwijtschelding *Dagb. v. Gent* 1 200 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 181 [wmnl.vl. 1467-'90]

remissie 3 1 subst. 'kwijtschelding' *R. v. Gorinchem* 141(3x); 142 [holl. 1454] *Br. Middelburg* 2, 343 [wmnl. 1456] 2 opheffing (van een verplichting) *Br. Middelburg* 2, 346 [wmnl. 1460]

remissienbrief subst. akte waarbij gratie wordt verleend *Rek. v. Nijm.* 4, 259 [geld. 1531]

remitteren remmitt- 1 trans. toezenden *Bouc v. Audienc.* 536 [wmnl.vl. 1370-'78] 2 'verwijzen' (WNT, bet. 4) *Bouc v. Audienc.* 523; 524(2x) [wmnl.vl. 1370-'78] 3 'afzien' (ed. 351), kwijtschelden MOORS, *Oorkondentaal* 147 [wlimb. 1397]

remmel subst. halsblok van honden ter belemmering van de bewegingsvrijheid (z. *TNTL* 37 (1919), 251) *R. v. Gouda* 122 [zholl. 1488-'95] *R. v. Gouda* 231 [zholl. 1507]

remmitteren onder **remitteren**

remonstreren remonstreren l. *remonstreren* trans. 'te kennen geven, rapporteren' (WNT, bet. 2) *Dagb. v. Gent* 2 183 [wmnl.vl. 1467-'90]

remonstreren 6 onder **remonstreren** *Dagb. v. Gent* 2

remunereren trans. 'beloonen' (WNT) *Br. Middelburg* 3, 248 [wmnl. voor 1513]

renagenvat subst. soort doodkist of 'een zak uit rendierhuid vervaardigd' (*OGE XI* (1937), (20)) *Syoens kroniek* 431; 433 [zovl. c.1540]

renommé -nomé subst. 'naam, faam, roem' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 3, 335 [wmnl. 1525] *Br. Middelburg* 3, 346 [wmnl. 1529]

renoncheren 1 onder **renunciëren**

renoveren -ieren -yren 1 trans. 'vernieuwen' (Rh. Gl.), *Rek. v. Nijm.* 3, 166 [geld. 1523] 'herstellen, repareeren' (WNT, bet. 1) *Rek. v. Nijm.* 8, 35 [geld. 1542] 2 'herzien' (WNT, sub bet. 1; m.b.t. accijns) *R. v. Tiel* 121 [geld. 1529] 3 'hernieuwen' (WNT, bet. 3) *Br. Middelburg* 1, 401 [wmnl. 1e kw. 16e e.] *Br. Middelburg* 1, 557 [wmnl. 1524]

rentier* 3 **renthier** subst. 'rentmeester' *Cart. S. Bertin* 191 [vl. 1372]

rentmeestercamer subst. kamer van de rentmeester *Rek. v. Nijm.* 3, 168 [geld. 1523]

rentrolle subst. rol waarin de aan iem. toekomende renten staan opgetekend *Leugemeete* 73 [vl. 1510]

renunciatie -cie subst. afstand, het afstand doen van *Br. Middelburg* 3, 187 [vl. 1498] *Br. Middelburg* 1, 515 [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 1, 94 [wmnl. 1548] *Br. handel Eng.* 2, 15 [brab. 1488] *Bronnen Rijnsburg* 822 [zholl. 1453]

renunciëren 1 -chieren -tieren **renoncheren** 1 trans. afstand doen van, afzien *Br. Middelburg* 3, 187 [vl. 1498] van *Br. Middelburg* 2, 25 [zholl. 1532] *Br. handel Eng.* 2, 15 [brab. 1488] 2 zich onttrekken aan (m.b.t. een verplichting) *Br. handel Frankrijk* 1, 219 [zholl. 1493] *Br. handel Frankrijk* 1, 285 [zholl. 1514]

renvoy 1 subst. 'verwijzing (naar scheidslieden)' (WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 94 [wmnl. 1548]

renvoyeren -tot, trans. verwijzen naar *Br. Middelburg* 1, 316 [wmnl. 1520]

reparable adj. herstelbaar *Br. Middelburg* 1, 99 [wmnl. 1548]

reparatie -cie -peracie 1 subst. herstel, verbetering *Rek. v. Nijm.* 3, 146 [geld. 1523] *R. v. Haarl.* 241; 242(2x) [zholl. 1e h. 16e e. (1525)] *R. v. Reimersw.*

24(3x) [vl. brab. 1e h. 16e e. <1491>] *R. v. Reimersw.* 11; 32(3x); 33 [vl. brab. 1e h. 16e e. <1502>] *R. v. Gorinchem* 302 [holl. 1482-1501] *R. v. Gorinchem* 202 [holl. 1501] *R. v. Tiel* 121 [geld. 1529] *Syoens kroniek* 203; 225; 344 [zovl. c.1540] *Gem. gronden N.-Brab.* 369 [brab. 15e e. <1448>] *Leugemeete* 157 [vl. 1474] *Leugemeete* 182 [vl. 1538] *K. v. Hulst* 39; 43 [vl. 1488] *K. v. Hulst* 99 [vl. eind 16e e. <1493>] *K. v. Hulst* 105; 107 [vl. eind 16e e. <1525>] *K. v. Hulst* 110 [vl. eind 16e e. <1528>] *K. v. Hulst* 115; 116; 117 [vl. eind 16e e. <1530>] *K. v. Hulst* 88 [vl. eind 16e e. <1486>] *Br. Middelburg* 3, 143(3x) [wmnl. 1478] *Br. Middelburg* 3, 268 [wmnl. c.1517] *Br. Middelburg* 2, 466(2x) [wmnl. 1531] *Tol v. Iersekerood* 44 [brab. 1482] *Tol v. Iersekerood* 56 [brab. 1496] 2 vergoeding *Dagb. v. Gent* 2 49(2x) [wmnl. vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 1, 1023 [vl. 1469] *Br. handel Eng.* 2, 96 [brab. 1498] *Br. Middelburg* 1, 41; 43 [holl. 1456] *Br. Middelburg* 1, 64(2x) [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 1, 66 [wmnl. 1515]

repareren 1 trans. voorzien van *Br. Middelburg* 2, 376 [wmnl. 1480]

repasseren trans. opnieuw doen passeren (m.b.t. koopmansgoederen die per schip worden vervoerd en langs een tol komen, vgl. WNT, bet. 1, b) *Tol v. Iersekerood* 46 [brab. 1482]

reperacie onder **reparatie**

reperhenderen 6 onder **reprehenderen** BRUGM., *Onuitg. serm.*

repeticie -tissie subst. herhaling *Marialeg.* 1 258(2x) [holl. 1479] *Biënb.*² 396(2x) [holl. utr. 1458]

replicacie subst. antwoord *Bouc v. Audienc.* 609 [wmnl. vl. 1370-'78]

repliceren -c(h)ieren -cijeren -quieren -plysyren trans. 'antwoorden' (Hwb) *Bouc v. Audienc.* 526; 527(2x); 609(2x); 623; 634 [wmnl. vl. 1370-'78] *R. v. Haarl.* 191 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Draperie Haag* 289 [zholl. 1468] *Br. Middelburg* 3, 206 [wmnl. 1501] *Bronnen Rijnsburg* 1015 [zholl. 1498] *Syoens kroniek* 328 [zovl. c.1540]

replike -ply(c)ke -plique subst. repliek, eerste verweer *Cart. S. Bertin* 211; 215 [vl. 1411] *Br. Middelburg* 1, 421; 422 [wmnl. na 1514] *Br. Middelburg* 3, 840 [wmnl. 1524] *R. v. Gorinchem* 136 [holl. 1454] *Leugemeete* 73 [vl. 1510]

repliquieren onder **repliceren**

repoirtoir subst. rapporteur *Bronnen Rijnsburg* 929 [zholl. 1487]

repoort 3 onder **rappoort**

report(t) 3 onder **rappoort**

reprehenderen *reperhenderen* 1. *reprehenderen* BRUGM., *Onuitg. serm.* trans. berispen BRUGM., *Onuitg. serm.* 62 [zolim. 1523] *Br. Middelburg* 1, 518 [wmnl. 1544]

represa(il)lie onder **reprisaillie**

representieringhe subst. het tegenwoordig zijn (lat. *repraesentatio* ed. 261) *Soliloquium-vert.* 250 [wmnl. omnl. c.1430]

reprisaillie *repre-* *represalie* *repri-* subst. vergelding *Br. handel Frankrijk* 1, 228 [zholl. 1496] *Br. handel Frankrijk* 1, 286 [zholl. 1514] *Br. handel Frankrijk* 1, 293 [zholl. 1518] *Br. handel Eng.* 2, 8 [brab. 1486]

reproberen 1 trans. 'afkeuren, verbieden' (WNT, bet. 1, b) *Br. Middelburg* 2, 464 [wmnl. 1530]

reproche subst. 'wraking van de getuigen of getuigenverklaringen' (WNT, bet. 3) *K. v. Hulst* 55 [vl. 1500] *K.*

v. *Hulst* 60 [vl. 1537] *K. v. Hulst* 25 [vl. eind 16e e. <1416>] *K. v. Hulst* 95 [vl. eind 16e e. <1546>] *Kaetspel* 38 [vl. 1481] *Br. Middelburg* 1, 95; 96; 97(2x) [wmnl. 1548]

reprocheren trans. 'wraken; verwerpen' (WNT, bet. 2) *R. v. Haarl.* 192 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Br. Middelburg* 3, 841 [wmnl. 1524]

repugneren intr. 'in strijd zijn met' (WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 75; 76 [brab. 1521]

reputacie subst. naam, faam *Br. Middelburg* 3, 346 [wmnl. 1529]

reputeren 1.1 trans. 'houden, achten (voor)' (Rh. Gl.) *Kaetspel* 59 [vl. 1481] *R. v. Amst.* 413 [holl. 1494-1512] 2.1 *ghereputeert zijn in*, een (slechte) naam hebben *Kaetspel* 29 [vl. 1481]

requeste -tie subst. verzoekschrift *Br. handel Eng.* 2, 185 [brab. 1513] *Br. handel Eng.* 2, 457 [holl. 1537] *Br. Middelburg* 2, 490(2x) [wmnl. 1549] *Rek. aflaaith.* 69 [brab. 1456]

requireren trans. 'verlangen, wensen' (Rh. Gl.) *Br. handel Eng.* 2, 256 [zholl. 1518]

rescap 1 onder reetscap

rescripcie -sie subst. schriftelijk antwoord *Bouc v. Audienc.* 610; 618; 664; 666; 698; 702 [wmnl.vl. 1370-'78]

reseren 7 'gelijk maken, glad maken' (z. **raseren**, bet. 2) *Gild. v. Utr.* 2, 358 [zholl.utr. 1502]

reservatie -cie subst. voorbehoud *Br. Middelburg* 3, 189 [wmnl. 1523] *Dagb. v. Gent* 2 283 [wmnl.vl. kort na 1515]

reserveren 1.1 trans. 'uitzonderen' (WNT, bet. 1) *Tol v. Iersekeroord* 41 [brab. 1482] 1.2 waarborgen *Dagb. v. Gent* 2 49 [wmnl.vl. 1467-'90] 1.3 'een recht aan zich behouden' (WNT, bet. 2, a) *Bouc v. Audienc.* 685; 700 [wmnl.vl. 1370-'78] *Br. Middelburg* 3, 133 [wmnl. 1472] *Br. Middelburg* 1, 61 [wmnl. 1496 <1482>] *Br. Middelburg* 2, 76 [brab. 1533] 1.4 'voorbehouden' (WNT, bet. 3) *Gem. gronden N.-Brab.* 159 [brab. 1468] *Br. handel Eng.* 2, 120 [zholl. 1498] *Br. handel Eng.* 2, 315 [holl. 1524] 1.5 'voor zich opeischen' (WNT, sub bet. 2, a) *Br. Middelburg* 3, 214 [wmnl. 1504] *Br. Middelburg* 3, 530 [wmnl. 1545] 1.6 - *van*, beschermen voor, bewaren voor *Mystiek brevier* 1, 165 [brab. c.1550] 2.1 *actie -*, 'de mogelijkheid openlaten een rechtsvordering in te stellen' (WNT, bet. 3, b, alpha) *Tol v. Iersekeroord* 71 [brab. 1504]

residentie 1 -**cie** 1 subst. verblijf, het wonen *Tol v. Iersekeroord* 130 [brab. 1529] *Br. handel Frankrijk* 1, 284 [zholl. 1514] *Br. handel Frankrijk* 1, 322 [zholl. 1523] *Br. handel Frankrijk* 1, 344 [zholl. 1530] *Br. handel Eng.* 1, 896 [zholl. 1453] *Br. handel Eng.* 2, 179 [brab. 1512] *Br. handel Eng.* 2, 672 [brab. 1547] 2 verblijf(plaats) (in het MNW zonder citaat) *Leugemeete* 1 [vl. 1316] *Dagb. v. Gent* 1 206 [wmnl.vl. 1437] *Dagb. v. Gent* 1 90; 91 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. Middelburg* 2, 412 [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 2, 423(3x) [wmnl. 1506] *Br. Middelburg* 1, 456; 458 [wmnl. na 1517] *Br. Middelburg* 1, 75 [brab. 1521] *Dagb. v. Gent* 2 282 [wmnl.vl. kort na 1515]

resideren -eeren intr. wonen, verblijf houden *Dagb. v. Gent* 1 313 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 204 [wmnl.vl. 1467-'90] *K. v. Hulst* 45 [vl. 1488] *Gem. gronden N.-Brab.* 339 [brab. 1478] *Draperie Haag* 286 [zholl. 1468] *Br. handel Eng.* 1, 1012 [vl. 1467] *Br. handel Eng.* 2, 240 [zholl. 1517] *Br. handel Frankrijk* 1, 262 [zholl. 1508] *Br. handel Frankrijk* 1, 322 [zholl. 1523] *Br. handel Frankrijk* 1, 360 [zholl. 1538] *Br. Middelburg* 2, 357

[wmnl. 1472] *Br. Middelburg* 2, 59 [wmnl. 1499] *Br. Middelburg* 1, 75 [brab. 1521] *Br. Middelburg* 2, 20 [brab. 1524]

resignatie 1 subst. berusting, overgave *Sermonen* 220; 270 [brab. na 1540]

resigneren 1 -ieren 1.1 trans. afstaan, afstand doen van (in het MNW zonder citaat; in het citaat in het MNW heeft *resigneren* de bet. 'herstellen', z. *TNTL* 71 (1955), 198) *Gem. gronden N.-Brab.* 213 [brab. 1464] *Gem. gronden N.-Brab.* 149 [brab. 1468] *Br. Middelburg* 3, 115 [vl. 1458] 2.1 *hem* -, berusten, zich schikken (in) (vgl. WNT, bet. 3, a) *Sermonen* 29; 218; 332 [brab. na 1540]

resynenvleisch subst. 'balkenbrij' of 'kruidmoes'? (ed. 22 n.16) *Stichtige punten* 22 [geld.ov. c.1475]

resistent subst. 'die zich verzet' *Br. Middelburg* 1, 100 [wmnl. 1548]

resisteren 1.1 trans. weerstaan, zich verzetten tegen *R. v. Haarl.* 234 [zholl. 1e h. 16e e. (1524)] *Br. handel Frankrijk* 1, 353 [zholl. 1537] *Br. Middelburg* 2, 466 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 1, 100 [wmnl. 1548] 2.1 intr. weerstand bieden *Br. Middelburg* 2, 73 [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 1, 177 [wmnl. 1536]

reskeeringhe subst. beslissing in rechte (vgl. *keren*, bet. 11) *Kl. ten Brielè* 212; 213(2x); 214; 215(3x) [vl. 1491]

resoen 7 *rezoen tresoen* 'als emolument betaalde som' (z. *rantsoen*, bet. 4) *R. v. Amst.* 592; 595; 598; 599; 600(2x) [holl. voor 1533]

resolutie subst. overheidsbesluit *Br. handel Frankrijk* 1, 412 [zholl. 1549]

resolveren 3 -ieren 1.1 trans. 'besluiten' *Br. handel Frankrijk* 1, 390 [zholl. 1545] 2.1 - *hem*, besluiten *R. v. Tiel* 118; 119 [geld. 1526]

respect subst. 'reden' (WNT, bet. 3) *Br. Middelburg* 1, 165 [wmnl. 1528]

respectvelijck adv. onderscheidenlijk *Br. Middelburg* 2, 31 [wmnl. 1541]

respijt 3 subst. 'uitstel van betaling' (MNW, bet. 2, b) *Br. handel Eng.* 2, 50 [zholl. 1494]

respijten trans. dulden, sparen, ontzien *Mandev.*² 86 [holl. 1462]

responcie subst. antwoord *Marg. v. Lymborch* 97b [brab. 1516]

responderen 1 1.1 trans. betalen *Br. Middelburg* 1, 182; 183 [wmnl. 1545] 2.1 intr. instaan (voor iemand of iets) *Br. Middelburg* 3, 385 [wmnl. 1539]

responsorie subst. 'beurtzang' (WNT) *Br. Middelburg* 1, 634 [wmnl. 1545] z. onder **rumserie**

rest 5 onder **reste**

restantbouck subst. boek waarin wordt genoteerd wat er nog aan rente uit voorgaande jaren ontvangen moet worden *Archief Utrecht* 2, 172; 176; 177 [holl. 1538]

reste 5 **rest** subst. rest, restant *Rek. v. Nijm.* 7, 72; 73(nx) [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 172; 174(2x); 175; 176(nx) [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 85 [geld. 1543] *Br. handel Eng.* 2, 5 [brab. 1486] *Br. handel Eng.* 2, 118(2x) [zholl. 1503] *Rek. aflaath.* 51 [brab. 1452] *Rek. aflaath.* 82 [brab. 1459] *Rek. aflaath.* 88 [brab. 1460]

resteringe 3 onder **rasteringe**

restitueren 1 trans. teruggeven, vergoeden *R. v. Amst.* 295; 362; 384 [holl. 1494-1512] *Dagb. v. Gent* 1 182 [wmnl.vl. 1467-'90] *R. v. Haarl.* 243 [zholl. 1e h. 16e e. (1525)] *R. v. Haarl.* 276 [zholl. 1e h. 16e e. (1546)] *Bouc v. Audiënc.* 80; 493 [wmnl.vl. 1370-'78] *K. v. Hulst*

restreintie

53(2x) [vl. 1500] *K. v. Hulst* 57 [vl. 1537] *Br. handel Eng.* 1, 843 [zholl. 1445] *Br. handel Eng.* 2, 365 [zholl. 1527] *Br. handel Frankrijk* 1, 338 [zholl. 1529] *Br. Middelburg* 2, 366 [wmnl. 1477] *Br. Middelburg* 2, 420 [wmnl. 1504] *Br. Middelburg* 2, 427 [wmnl. 1508] *Br. Middelburg* 1, 459 [wmnl. na 1517]

restreintie subst. verplichting *R. v. Haarl.* 265 [zholl. 1e h. 16e e. <1542>]

restringeren trans. (iem.) verbinden, verplichten (tot iets) *R. v. Haarl.* 265 [zholl. 1e h. 16e e. <1542>]

restruuctie subst. herstel *Dagb. v. Gent* 2 210 [wmnl.vl. 1467-'90]

retardereren trans. ophouden, 'vertragen' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 1, 91 [wmnl. 1548] *Tol v. Iersekeroord* 131 [brab. 1532] *Br. handel Eng.* 2, 648 [brab. 1546]

retenue -tinue subst. voorbehoud *Bouc v. Audienc.* 99(2x) [wmnl.vl. 1370-'78] *Br. Middelburg* 2, 355 [wmnl. 1470]

retonereren 6 l. *retorneren?* *Proza-Melib.* 15 [holl.maastr. c.1485]

retorikelike* 3 **-thoryckelick** adv. 'overeenkomstig de (regels der) rederijkkunst' (Rh. Gl.) *Jaarboek Sebastiaen* 169 [wvl. 1534]

retroacte subst. schriftelijk stuk dat betrekking heeft op hetgeen m.b.t. een lopend proces reeds is voorgevallen (vgl. WNT s.v. **retroacta**, bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 843 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 95(2x) [wmnl. 1548]

retrogradaci subst. 'teruggang' (van planeten, ed. 83) BARTH. ENGELSMAN 126(2x) [holl. 1485]

reubarbarenpulver subst. rabarberpoeder (vgl. ed. 293) *Boec van medicinen* 128 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

reude* 1 **roe-** subst. wilde, woeste hond (geen jachthond) *Brab. jachtrecht* 50(2x) [brab. c.1456] *Brab. jachtrecht* 79 [brab. 1469 <1464>]

reupt - *maken*, roep veroorzaken, vraag (naar iets) doen ontstaan *R. v. Gouda* 553 [zholl. 1527]

reuselmaent* 3 **ruselmaent -moent** subst. oktober *Jhesus collacien* 69 [nholl.vl. c.1480] *Dietsche warande* 7(N.R.), 648 [limb. 1493]

revekallen intr. raaskallen, onzin uitslaan, ijlen (vgl. **reven**) *Exordium magnum* 36 [nomnl. 1e h. 15e e.]

revelatie subst. 'openbaring' (Hwb) *Marialeg.* 2 206 [obrab. c.1500] *Marialeg.* 2 238 [wvl. eind 15e e.] *Sermonen* 89 [brab. na 1540] *M. v. H., Boek b. g.* 191 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

reveleren trans. openbaren, onthullen *Dagb. v. Gent* 2 181 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. Middelburg* 1, 398; 400 [wmnl. 1e kw. 16e e.] *Dagb. v. Gent* 1 244 [wmnl.vl. 1467-'90]

reventersschelle subst. etensbel *Frensweger hs.* 133 [nomnl. c.1480]

reverenslike* 1 **-rencelick** adv. eerbiedwaardig (n.b. wsch. ook in de aanh. in het MNW) *Stichtige punten* 214 [geld.ov. c.1475]

reverent adj. eerbied betuigend *Br. Middelburg* 1, 400 [wmnl. 1e kw. 16e e.]

reverentie* 1 **-cie** subst. eerbiedwaardigheid *Frensweger hs.* 34 [nomnl. c.1480]

revocatie -cie subst. herroeping *Bouc v. Audienc.* 539 [wmnl.vl. 1370-'78] *Dagb. v. Gent* 1 93 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 2, 316 [holl. 1524] *Br. handel Frankrijk* 1, 327 [zholl. 1525] *Br. Middelburg* 3, 245 [zholl. 1512] *Br. Middelburg* 2, 19; 20 [brab. 1524]

revoceren -eeren trans. 'herroepen' (Rh. Gl.) *R. v. Gorinchem* 135 [holl. 1517] *Br. handel Frankrijk* 1, 327

[zholl. 1525] *R. v. Haarl.* 191 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Br. handel Eng.* 2, 347 [? 1526]

rhadesteken subst. 'waardepénning die eertijds in sommige steden geslagen werd en diende als 'presentie-geld' (WNT s.v. **raad**, Samenst.) *Bijdragen Groningen* 7, 4(nx) [gron. 1544]

rhuijtergesel subst. 'krijgsknecht, soldaat' (WNT s.v. **ruiter**, Samenst.) *Mirakelboeck* 85 [holl.nomnl. eind 16e e. <1500-'45>]

ribbe subst. 'smalle weegbree' *Synon. mnl. plantenn.* 268 [wvl. c.1200]

ribnagel subst. soort spijker *Br. Middelburg* 3, 397(2x); 398(2x) [wmnl. voor 1541]

ribwortz *rubwortz* l. **ribwortz** subst. 'smalle weegbree' *Synon. mnl. plantenn.* 268 [? 2e h. 15e e.]

richterlick 3 onder **rechterlijk**

ridder 1 **rider** 1 *blaeu* -, koorkap waarop een blauwe ridder staat afgebeeld *Ann. em.* 17, 15 [vl. 1429 <1407>] *Ann. em.* 17, 26 [vl. 1441] 2 *roede* -, koorkap waarop een rode ridder staat afgebeeld *Ann. em.* 17, 15 [vl. 1429 <1407>] *Ann. em.* 17, 26 [vl. 1441]

riddercruyt subst. naam van een kruid dat als aphrodisiacum gebruikt wordt *Evang. Spinr.* 18a [vl.holl. 1515-'20]

ridderkensspeel subst. naam van zeker kansspel *Jan v. L.-fragm.* 263(2x) [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]

ridderspere subst. speer van een ridder *Tondalus' visioen* 2, 113a [ogeld. 2e h. 15e e.]

riddersschacht subst. speer van een ridder *Tondalus' visioen* 2, 113b [zlimb. 2e kw. 15e e.]

ridemantel* 5 **rij-** subst. 'rijkleed, reismantel' *Br. Middelburg* 2, 446 [wmnl. 1520]

riden 1 1.1 trans. berijden, rijden op (vgl. *Hwb*, sub bet. I, 2) *Van vrouwen e. minne* 50 [holl. 1e h. 15e e.]

2.1 intr. zich voortbewegen (t.w. op krukken; vgl. *MNW*, bet. I, 5) *Mirakelboeck* 24 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>] 2.2 intr. klimmen *Mirakelboeck* 76 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>] 2.3 schommelen (van een schip) *Mirakelboeck* 33; 38 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]

rider 1 onder **ridder**

riedelike 1 onder **redenlike**

riendecles subst. rieten dakbedekking *Rek. v. Leiden* 1, 128 [zholl. 1400]

riergaerde subst. achterhoede (vgl. **rierewaerde**) *Marg. v. Lymborch* 37b; 38a [brab. 1516]

riersschap 6 onder **rietschap** *Frensweger hs.*

riesinne subst. zottin *Mnl. fragm.* 1, 348 [ovl. c.1290]

riet 1 *wilt* -, wsch. 'gembergras' (andropogon calamus aromaticus ed. 458) *Herbarius in dyetsche* 457 [vl. 1484]

rietschap 7 **riersschap** l. **rietschap** benodigdheid, hulpmiddel (z. **reetscap**, bet. 4) *Frensweger hs.* 220 [nomnl. c.1480]

rietschop 1 onder **reetscap**

rietzudtze subst. rietpoel, rietmoeras (vgl. WNT s.v. **rietzodde** en voor **zudse** *Boekenooen* s.v. **zodze**) *Bronnen Rijnsburg* 952 [zholl. 1490]

rigael 1 onder **regael**

riggen 1 onder **ruggen**

rigoreusheyt **rigueur**- subst. 'hardheid, meedogenloosheid' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 1, 622; 624 [wmnl. 1531]

riguyt onder **reguyt**

rijckxdach subst. Rijksdag *Rek. v. Nijm.* 8, 169 [geld. 1544]

ryemsnyden intr. naam van een spel waarmee men

mensen geld afzet (z. **riemsteken**) *R. v. Amst.* 59 [holl. 1452-'94]

rijmantel 5 onder **ridemantel**

rijpwech subst. weg langs het water (z. WNT s.v. **rijp** (III)) *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 191 [nomnl. 1395]

rijsbarm subst. 'berm of voet aan den dijk van rijswerk' (WNT s.v. **rijsberm**) *Br. Middelburg* 3, 389 [wmnl. 1540]

rijsboirt subst. rand van twijgen *Rek. v. Nijm.* 4, 46 [geld. 1528]

rijshoofd **rijsen-** **rysen-** subst. 'hoofd van rijswerk' (WNT s.v. **rijshoofd**, bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 553 [brab. 1509] *Br. Middelburg* 2, 70 [brab. 1519] *Br. handel Eng.* 1, 1147 [zholl. 1478] *Br. handel Eng.* 2, 451 [zholl. 1536]

rijsmite subst. stapel rijshout *Rek. v. Nijm.* 1, 198 [geld. 1425]

rijszize subst. accijns op rijshout *Rek. v. Nijm.* 3, 216 [geld. 1524]

rijtghelange subst. ? *Tol v. Iersekeroord* 9 [brab. 1444]

rijtheuke subst. huik gebruikt bij het paardrijden (vgl. Schiller-Lübben s.v. **ridehoike**) *Tocht v. J. v. Blois* 179(2x) [zholl. 1361-'62]

rijtzadel subst. rijzadel (i.t.t. pakzadel) *Tocht v. J. v. Blois* 129; 165 [zholl. 1361-'62]

rimen 3 intr. 'rijmen, rijpen' *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 143 [wzbrab. c.1555]

rindt 7 'run, fijngemalen eikenschors voor de lederbereiding' (z. **rinde**) *R. v. Haarl.* 223 [zholl. 1560 (1517)]

rinet 6 z. **rivet** *Tocht v. J. v. Blois* 193 [zholl. 1361-'62]

ringen* 1 **-ghen** - **om enen**, een kring om iemand vormen *Exordium magnum* 55 [nomnl. 1e h. 15e e.]

rinkoller subst. maliënkolder *R. v. Tiel* 126 [geld. 1536]

rioteren intr. 'een vrolijke drukte maken' (ed. 89 n.) *Tweede Rose* 89 [vl. c.1310]

risen* 3 **rij-** - **vander aerden**, 'opstaan' (vgl. Plant. aang. in MNW VI, 1454) *Marg. v. Lymborch* 3b; 41b [brab. 1516]

ristinghe subst. ? *Br. handel Frankrijk* 1, 413 [zholl. 1549]

roblyck roe- subst. naam van een verfstof *Rek. v. Nijm.* 7, 189; 190; 194; 197 [geld. 1541]

roboreren **re-** trans. bekrachtigen (vgl. Rh. Gl.) *Syoens kroniek* 206 [zovl. c.1540] *Oudste mnl. oprk.* 362; 364 [ovl. 1260] *Versl. O.V.R.* 7, 44 [wmnl. c.1600 (1533)]

roc 7 z. **rugge** (I) *R. v. Haarl.* 18 [zholl. c.1404]

rochel subst. 'koorkleed, koorhemd' (z. **rochelijn**) *Frensweger hs.* 59 [nomnl. c.1480]

roderen trans. ? *R. v. Gouda* 44 [zholl. 1391]

roec 1 **der eerden** -, 'duivenkervel' (ed. 321) *Boec van medicinen* 130 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

roede 1 onder **reude**

roede 1 **rue-** 1 subst. 'ploegstaart' (ed. 1, 219) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 26 [nholl. 1480] 2 afgepaald (markt)terrein waar waren verkocht mogen worden *Br. Middelburg* 3, 548 [wmnl. 1546] *R. v. Reimersw.* 6(3x) [vl. brab. 1e h. 16e e. (1482)]

roedenere subst. 'ambtenaar belast met het peilen der wijnvaten' (vgl. **wijnroeder**) *Rek. v. Nijm.* 1, 93 [geld. 1421]

roeëff **roeyff** subst. ruif *Rek. v. Nijm.* 5, 118 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 112 [geld. 1537]

roef 6 **roefs** 1. **roeus** (vgl. de varianten bij p. 147 en z. **roeu**) *Sidrac* 147 [brab. vl. eind 15e e.]

- roeffbroecke** subst. boete voor roven *Oorkb. Gr. Dr.* 1, 105(2x) [nomnl. 16e e.]
- roefte** subst. roof *Br. Middelburg* 3, 29 [zholl. 1386]
- roeybarge** subst. roeibark (z. WNT II, 1024 en XIII, 688) *Marg. v. Lymborch* 132a [brab. 1516]
- roeyff** onder **roeff**
- roeyschute** subst. schuit die geroeid wordt *R. v. Amst.* 356 [holl. 1494-1512]
- roeke** 1 subst. werk (lat. *opus*) *M. v. H., Boek b. g.* 197 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- roelkin** 7 roede (z. **roede**, vgl. het dimin. **stockelkijn**) *Doct. des tijts* 203 [holl. 1486]
- roeloke** subst. 'tormentil' (ed. 293) *Boec van medicinen* 166 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- roemskole** subst. 'kool' *Synon. mnl. plantenn.* 279 [? 2e h. 15e e.]
- roepinge*** 1 -ghe - doen, stemgeluid voortbrengen *Frensweger hs.* 112 [nomnl. c.1480]
- roer** subst. 'hoeveelheid die tegelijkertijd in een blauwkuip geverfd wordt' (De Nie 94) *Leid. lakenindustrie* 54(1e pl.) [zholl. 1463] *Leid. lakenindustrie* 54(2e pl.) [zholl. 1549]
- roercruijt** 7 'kruisbladerige wolfmelk, springkruid, schijtkruid' (ed. 457; z. **roercruut**) *Herbarius in dyetsche* 457 [vl. 1484]
- roerer** 1 subst. roer(stok) *Mirakelboeck* 12 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]
- roerghelt** 7 z. **roedergelt** *Br. handel Eng.* 2, 238 [? 1516]
- roerich** 1 adj. levendig, druk *DIRC v. DELF* 32 [nholl. 1480]
- roeringe*** 1 -ynghe subst. beoefening (in de aanh. syn. van **hanteringe**) *Dagb. v. Gent* 1 317 [wmnl.vl. 1467-'90]
- roertol** 7 z. **roedertolle** *Br. handel Eng.* 1, 646 [zholl. 1432]
- roesel** subst. roodsel ('rode oker', WNT, bet. 2) *Rek. v. Nijm.* 5, 59 [geld. 1533]
- roess** 7 **roess** 'graszode' (z. **rusch**) *Rek. v. Nijm.* 3, 283; 345 [geld. 1527]
- roetsijlich** subst. scharlakenrood (lat. *coccineus*) *M. v. H., Boek b. g.* 377 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- roget** 1 subst. zeebarbeel (vgl. fr. *rouget*) *Boec van medicinen* 211 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- roggenmeel*** 3 **rogghe(n)-** subst. 'roggemeel' *Rek. v. Blois* 64; 101 [zholl. 1371-'72]
- roggensalre** subst. roggezolder *Stichtige punten* 85 [geld.ov. c.1475]
- roggesulder** subst. roggezolder *Dietsche warande* 4, 497 [obrab. 1487]
- rogghebonre** subst. 'bunder rogge' (ed. 351) *MOORS, Oorkondentaal* 159 [wlimb. 1379]
- rogghenpacht** subst. 'pacht die bestaat in levering van rogge, of hoeveelheid rogge die als pacht moet geleverd worden' (ed. 351) *MOORS, Oorkondentaal* 261 [wlimb. 1364]
- roghelant** subst. 'land met rogge beplant' (ed. 351) *MOORS, Oorkondentaal* 158 [wlimb. 1379]
- royen** 2 trans. rood maken, rubriceren (vgl. ed. 52; z. **royen** (II)) *Gesch. Jacobikerkerk* 237 [holl.utr. 1485]
- royeren** 1 1 trans. afzetten, ontslaan *Dagb. v. Gent* 2 216; 217 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 als lid schrappen *Br. Middelburg* 3, 550 [wmnl. 1546]
- royleye** subst. lei van een bepaalde (standaard)grootte *Rek. v. Nijm.* 3, 95 [geld. 1522]
- roylijn** subst. rooilijn *R. v. Amst.* 429(3x); 439 [holl. 1494-1512]

roynge

roynge roeynge subst. het rooien, de rooilijn bepalen *R. v. Amst.* 184 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 378(2x); 380 [holl. 1494-1512]

roken* 1 **rue-** trans. doen geuren *Drie con.* 117b [holl.omnl. c.1485]

rolië* 1 **-lye** subst. (cijns)rol, (cijns)boek *Gem. gronden N.-Brab.* 283 [brab. 1435]

rolleeren trans. in rollen afschrijven (m.b.t. een toneelstuk; vgl. WNT, bet. 1 en Stallaert s.v. **rolleerder**) *Br. Middelburg* 3, 556 [wmnl. voor 1546]

rollewagen* 3 **-ghen** subst. 'soort looprek op rolletjes voor kinderen' (vgl. ed. 70 n.) *Mirakelboek* 70 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>]

rollaecken subst. zeker soort laken (gebruikt voor een tabberd) *Bronnen Rijnsburg* 1021 [zholl. 1499]

romellinghe 1 onder **rommelinghe**

rommelen 3 intr. 'lawaai maken' *Versl. O.V.R.* 5, 563 [wmnl. 1536] *Sticht. exempelen* 11(2x) [utr. 1461]

rommelinghe 1 **romellinge** subst. 'zaken van weinig waarde' (WNT, bet. B, 1); ook zaak van weinig waarde *Br. Middelburg* 3, 491; 495; 496; 504; 512; 516(2x) [wmnl. 1545]

romp(e) 1 **1** subst. geraamte van een bouwwerk (vgl. WNT s.v. **romp** (I), bet. 4, b) *R. v. Gouda* 142 [zholl. 1488-'95] 2 'brok, stuk muskaatnoot of kruidnagel' (WNT s.v. **romp** (I), bet. 11) *Bronnen Rijnsburg* 845 [zholl. 1468]

rondeel 1 subst. 'een klein rond tafeltje' (WNT s.v. **rondeel**, bet. 4) *Evang. Spinr.* 5a [vl.holl. 1515-'20]

rondelijc* 1 **-lick** adj. eenvoudig *Stichtige punten* 49 [geld.ov. c.1475]

rondelike 1 adv. 'eenvoudigweg' (ed. 49 n.2) *Stichtige punten* 49 [geld.ov. c.1475]

rondenwerck subst. nachtwerk bestaande in het ruimen van sekreten *Rek. v. Nijm.* 3, 336; 338(2x); 340 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 8, 228 [geld. 1544]

ronne subst. 'stalknecht' (ed. 90 n.44, vgl. **ronnecnecht**) *Rek. v. Doesburg* 54 [geld. 1403]

ronre 7 z. **renner** *Rek. v. Leiden* 1, 493 [zholl. 1424]

ront 1 **1** adj. eenvoudig *Jord. v. Quedlinburg* 95 [brab. c.1450] 2 ruw, grof, ongemanierd MANDE, *Bijl.* 97 [holl. c.1500]

rontuut adv. ronduit *Kl. v. Diepenv. hs.* 315 [geld.ov. 1534]

roofscip* 3 **roeffschip** subst. 'roofschip, zeeroverschip' *Mirakelboek* 72 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>]

roosen trans. 'aanbrengen van een witte, vertinde roos aan de scheepswand' (het schip moest zo geladen zijn, dat de roos boven water bleef; Stallaert i.v.) *Br. handel Frankrijk* 1, 348(2x) [zholl. 1535]

root 1 subst. rode wijn *Br. handel Eng.* 2, 39 [brab. 1492]

rootbier subst. rood(bruin) bier *R. v. Amst.* 385 [holl. 1494-1512]

rootsieden trans. rood verven *Draperie Haag* 347 [zholl. c.1625 <1520>]

rootsieder -zieder subst. 'roodverver' (hetz. als **rootva-ruwere**) *Draperie Haag* 345 [zholl. c.1625 <1500>] *Draperie Haag* 346 [zholl. c.1655 <c.1515>] *Draperie Haag* 347 [zholl. c.1655 <c.1520>]

rootwijn roet- subst. rode wijn *Bronnen Rijnsburg* 898 [zholl. 1483] *Bronnen Rijnsburg* 948 [zholl. 1490] *Bronnen Rijnsburg* 995 [zholl. 1496]

rosbel subst. 'paardenbel; bel aan het tuig van paarden...' (WNT s.v. **ros** (I), Samenst.) *Stichtige punten* 95 [geld.ov. c.1475]

- rose** 1 roe- *dach van den Rosen*, Rozenzondag, vierde zondag in de vasten (vgl. WNT s.v. **roos**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 7, 126 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 21 [geld. 1542] *Rek. v. Nijm.* 8, 182; 187 [geld. 1544]
- roselie** subst. 'een soort kruidenwijn, bereid uit een mengsel van wijn en een aftreksel van rozebladeren' (Braekman 1965, 103) *Mnl. gen. recepten* 127 [wvl. 1305]
- roseltere** subst. rozentuin (lat. *rosarium* ed. 204) SUSO, *Horologium* 154 [holl.brab. c.1350]
- rosensaet** subst. 'rozenzaad' (ed. 293) *Boec van medicinen* 148 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- roseren** onder **rosieren**
- roset** 1 subst. 'donkerrode kleur of verfstof' (z. MNW i.v., Aanm.) *Sermonen* 283 [brab. na 1540]
- rosieren** -eren intr. vrijen, het liefdesspel spelen (z. ook Rh. Gl. s.v. **roseren** (I); indien we met een afleiding van *rosier* te maken hebben, moeten we, o.a. met het oog op ed. 2, 92, eerder aan spelen in Venus lusthof dan aan 'wandelen in de rozenggaard, de rozentuin' (*TNTL* 72 (1954), 302) denken) *Stijvoorts referb.* 1, 112; 2, 92 [zml. 1524]
- rosynenkorf** -necorf subst. rozijnenmand *Rek. v. Nijm.* 4, 242; 243(2x) [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 125 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 5, 193(2x) [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 66 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 118 [geld. 1537]
- rosinencorle** subst. 'druivenpit' *Synon. mnl. plantenn.* 265 [vl. 1483]
- rosment** subst. een soort *alment* (vgl. ed. 294) *Boec van medicinen* 136 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- rosseit** subst. rood laken (vgl. eng. *russet*) *Br. handel Eng.* 1, 990 [brab. 1465] *Br. handel Eng.* 2, 121 [brab. 1504]
- rot** 1.1 adj. 'ondegelijk, onsterk ... van slechte kwaliteit' (WNT s.v. **rot** (III), bet. A, 6; z. MNW s.v. **rot** (I)) *R. v. Gouda* 28 [zholl. 1407] 2.1 subst. 'bederf' (vgl. **rot**-heit) *Br. handel Eng.* 1, 698 [zholl. 1438]
- rottorf** subst. wsch. (rood)bruine turf *Tocht v. J. v. Blois* 117(4x) [zholl. 1361-'62]
- roukruswerck** onder **raucrucewerc**
- rouvoeyer** 7 **rouwfoeder** **rughenvoeder** z. **ruvoeder** *Rek. v. Nijm.* 6, 119 [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 6, 228 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 8, 242 [geld. 1544] *Rek. v. Blois* 89 [zholl. 1371-'72]
- rouwenabyte** **rauhabijt** subst. rouwkleed *K. v. Brielle*² 310 [zholl. 1539] *Dagb. v. Gent* 2205 [wmnl.vl. 1467-'90]
- rouwfoeder** 7 onder **rouvoeyer**
- rowaens** adj. van Rouen *Ann. em.* 44, 505 [vl. 1538]
- rowe** subst. rust (vgl. mnd. *rowe*) TAULER-hss. 359 [olimb. 1442]
- roxmouwe** subst. mouw van een 'rok' (onderkleed) ALLAN, *Gesch. Haarl.* 2, 514 [nholl. 1408]
- rubwortz** 6 onder **ribwortz** *Synon. mnl. plantenn.*
- ruede** 1 onder **roede**
- rueken** 1 onder **roken**
- rugge** 1 *te -sniden*, z. aanmeten, op maat maken (m.b.t. kleren; vgl. onder **bake**) *Kamper schepenacten* 290 [ov. 1343]
- ruggen*** 1 **riggen** trans. 'dubbel vouwen in de lengte' (WNT s.v. **ruggen**, bet. III) *Br. Middelburg* 3, 56 [wmnl. 1417]
- rughenvoeder** 7 onder **rouvoeyer**
- ruybkoek** subst. raapkoek (z. **roeve**) *Rek. v. Nijm.* 2, 125; 160 [geld. 1512]
- ruybsat** subst. raapzaad *Rek. v. Nijm.* 2, 125 [geld. 1512]

- ruych** 7 z. **rudich** *Rek. v. Nijm.* 7, 188; 192 [geld. 1541]
- ruken** 7 'dampen, dampen doen opstijgen' (lat. *fallere* ed. 57, z. **roken**) *Parab. v. Cyrillus* 31 [holl. c.1475]
- rumatycke** subst. vochtigheid *Br. Middelburg* 2, 369 [wmnl. 1477]
- rumicheit*** 3 **ruy-** subst. 'ruimte', fig. onbezorgdheid BRUGM., *Onuitg. serm.* 166(2x) [zolim. 1523]
- ruminieren** intr. herkauwen (lat. *ruminare*) MAUBURNUS, *Scala* 215 [geld.ov. 1558]
- ruminieringe** subst. herkauwing, herhaling (lat. *ruminacio*) MAUBURNUS, *Scala* 215 [geld.ov. 1558]
- rumserie** subst. beurtzang, responsorie *Het Boek* 21, 213 [brab. 1447] z. onder **responsorie**
- runderexcyse** subst. accijns op het slachten van runderen *R. v. Amst.* 466 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 599 [holl. voor 1533]
- rundt** subst. naam van een munt *Rek. v. Nijm.* 8, 146 [geld. 1543]
- runeken** intr. kwaadspreken, 'oorblazen' (ed. 1, 219; vgl. WNT s.v. **runniken**) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 192 [nholl. 1469]
- ruse** 2 **ruy-** subst. een soort suikergebak' (Braekman 1975, 403 i.v.; deze bet. ook voor MNW **ruse** (V)) *Tocht v. J. v. Blois* 118(3x); 119(2x); 120 [zholl. 1361-'62] *Rek. v. Nijm.* 1, 105(2x) [geld. 1421]

ruselmaent 3 onder reuselmaent

ruselmoent 3 onder reuselmaent

rusten 3 *hem* -, zich gereedmaken, zich opmaken *Mnl. geest. proza* 260 [brab. 1386]

rustierich adj. boers ZERBOLT, *Mnl. vert.* 90 [geld. c.1430]

rute 7 schurft (z. **rude**) *Boec van medicinen* 130 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

rutenoly subst. olie van ruit of wijnruit (vgl. ed. 294) *Boec van medicinen* 171 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

rutenzaet subst. zaad van ruit of wijnruit (vgl. ed. 294) *Boec van medicinen* 149 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

rutentut 6 subst. ? BRUGM., *Onuitg. serm.* 12 [zolim. 1523]

ruterwerck* 3 -werck ruytterwerck subst. 'krijgsdienst' *Rek. v. Nijm.* 3, 361 [geld. 1527] *R. v. Tiel* 84 [geld. 1492]

ruumheit 3 subst. 'ruimheid, wijdheid' (lat. *spatium* ed. 261) *Soliloquium-vert.* 181 [wmnl.omnl. c.1430]

ruware* 1 ruvere subst. hersenvlies (vgl. de mededeling in JAN YP., *Medicina*, 60 r. 1279- 1282 en vgl. ook *huut* dat 'huid' en 'vlies' (van de hersenen) kan betekenen. De speculatie in *VMA* 1969, 247-249 is dan overbodig.) *Boec van medicinen* 165 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

ruwer* 3 rauwer subst. 'lakenvolder' (ed. 1, 178 n.5) *Rek. v. Nijm.* 1, 178 [geld. 1423]

S

s- zie ook onder **c-**

sac* 1 **sack zack** subst. 'bieraccijs' (ed. 1, 49 n.1) *Rek. v. Nijm.* 1, 49 [geld. 1415] *Rek. v. Nijm.* 1, 49(nx) [geld. 1415] *Rek. v. Nijm.* 1, 236 [geld. 1426] *Rek. v. Nijm.* 3, 3 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 4, 124 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 5, 136 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 7, 3 [geld. 1540]

sachte 1 adj. 'gelaten' (ed. 8 n.) *BEATRIJS v. NAZARETH* 8 [brab. c.1350]

sachtigen 1 trans. stillen, tot bedaren brengen (m.b.t. stormweer) *Lev. v. Kunera* 18 [utr. c.1530?]

sackdoick subst. doek waarvan zakken worden gemaakt *Rek. v. Nijm.* 7, 96 [geld. 1540]

sackdreyer 6 l. *sackdreger*, z. **sackedrager** *Rek. v. Nijm.* 8, 177 [geld. 1544]

sackgelt subst. geld verschuldigd voor het in zakken pakken (m.b.t. wol) *R. v. Amst.* 70 [holl. 1452-'94]

sacramentael 1.1 adj. sacramenteel (vgl. **sacramente-lijk**) *G. GROOTE, De simonia* 24 [ov. c.1450] 2.1 subst. tabernakel *Sticht. exempelen* 115 [?]

sacramentsvat -en, subst. pl. liturgisch vaatwerk dat bij de mis gebruikt wordt (o.a. kelk en ciborie) *Drentsche rechtsbr.* 57 [nomnl. c.1475]

sacreren 1 - *van broede*, brood consacreren (vgl. ed. 246) *Sidrac* 209 [brab.vl. eind 15e e.]

sacresty(e)vrou onder **sacristievrou**

sacrificeeren -eren -**fiëren** intr. offeren, een offer brengen *GANSFORT, De or. dom.* 151; 169 [holl.nomnl. c.1500] *Br. Middelburg* 1, 149 [vl. 1509]

sacristievrou **sacrystie-** **sacresty(e)-** subst. sacristiebewaarster *Bronnen Rijnsburg* 383(2x) [zholl. 1479] *Bronnen Rijnsburg* 422(3x) [zholl. 1478-1492] *Bronnen Rijnsburg* 1037 [zholl. 1495]

sacwin 7 z. **sacwijn** *Register St. Truiden* 115 [wlimb. 1260]

sadel subst. '(zaad)korreltje; dimin. van *saet*' (Hwb 2e art.) *Janus* 14 369a [nomnl.vl. eind 15e e.]

sadelknecht **saell-** subst. stalknecht *Rek. v. Nijm.* 3,

264 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 6, 55 [geld. 1536]

saechmollem subst. zaagsel *R. v. Gouda* 264 [zholl. 1521]

saechtleven subst. die weelderig leeft *Doct. des tijts* 144 [holl. 1486]

saeck 6 l. *sack*, z. *sac* *Doct. des tijts* 210 [holl. 1486]

saekenhalven *om* -, wegens een zaak, wegens zaken *Rek. v. Nijm.* 4, 43 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 147; 171(2x); 190 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 208; 209 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 90 [geld. 1534] vgl. onder **halve**

saekenshalvenwill adv. ter wille van een (bepaalde) zaak *Rek. v. Nijm.* 3, 338 [geld. 1527]

saelget subst. 'een soort wijn, genoemd naar de gedroogde salie waarmee hij gekruid werd' (Braekman 1970 s.v. *salgeytte*) *Tocht v. J. v. Blois* 26 [zholl. 1361-'62]

saellknecht onder **sadelknecht**

zaerken -cken adj. van serge *Dagb. v. Gent* 2, 294; 295 [wmnl.vl. 1457-'90]

saertsgelt subst. beloning voor tolbeambten die de lading controleren (vgl. ed. 2, 882 n.1 sub 7) *Br. handel Eng.* 2, 415 [brab. 1532]

saetploech subst. 'zaaiploeg' (ed. 351) *MOORS, Oorkondentaal* 166 [wlimb. 1384]

saffine subst. 'zevenboom, zavelboom' (Braekman 1965, 103) *Mnl. gen. recepten* 129 [wvl. 1305]

saye 7 'keur' (van goud, zilver e.d., z. *assaye*) *Cam.-rek. Deventer* 4, 216 [geld.ov. 1376]

sailgieren 1 onder **assailgieren**

sainture subst. ceintuur *Mandev.*² 102 [holl. 1462]

sakelmaent subst. ? *Kamper schepenacten* 299 [ov. 1344]

saken 1 *sick* -, zich voordoen, gebeuren (bij MNW *saken* (II)) *Frensweger hs.* 153 [nomnl. c.1480]

zale 1 onder **sole**

salgemme subst. 'keukenzout, steenzout' (Braekman 1965, 103) *Mnl. gen. recepten* 142 [wvl. 1305]

salichlike* 3 -lic adv. 'gelukkig, voorspoedig' *Soliloquium-vert.* 181 [wmnl.omnl. c.1430]

salichmakinge* 3 -ghe subst. 'zaligmaking' *Frensweger hs.* 78 [nomnl. c.1480]

salmoniach subst. 'salmiak, ammoniakzout' (Braekman 1965, 103) *Mnl. gen. recepten* 90 [vl. 1e h. 15e e.]

salpeterkruyt subst. buskruit *Rek. v. Nijm.* 2, 211 [geld. 1512]

zaltpetertonne onder **zaltpetertonne**

zaltaccize 7 z. *soutsijs* *Rek. v. Nijm.* 4, 98; 99 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 160; 164 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 235 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 107 [geld. 1534]

salter subst. inhoudsmaat voor droge waren (te vergelijken met *hoet* (II)) *Br. handel Frankrijk* 1, 382(2x) [brab. 1545] *Tol v. Iersekeroord* 10 [brab. 1444] *Tol v. Iersekeroord* 86 [brab. 1582 (1519)] *Br. handel Eng.* 1, 653 [zholl. 1433]

zaltpeterketell subst. salpeterketel *Rek. v. Nijm.* 4, 45 [geld. 1528]

zaltpetertonne **zal-** subst. ton waarin salpeter wordt bewaard *Rek. v. Nijm.* 8, 22; 65; 67; 68 [geld. 1542]

zaltpetervat subst. salpetervat *Rek. v. Nijm.* 4, 110 [geld. 1529]

zaltscepel **saltsche-** subst. maatvat voor zout *Rek. v. Nijm.* 2, 122 [geld. 1430] *Rek. v. Nijm.* 8, 67 [geld. 1542]

salvaconduct subst. vrijgeleide *Br. handel Frankrijk* 1, 199 [zholl. 1486] vgl. onder **salveconduyt**

salvaet subst. 'egelboterbloem' *Synon. mnl. plantenn.* 272 [wmnl. eind 15e e.]

salvatie 3 1 subst. 'redding, behoud' *Cout. v. Brugge* 2, 339 [vl. 1527] 2 'weerlegging van de bezwaren tegen de getuigen of de getuigenverklaringen' (WNT XII³, 2616) *K. v. Hulst* 60 [vl. 1537] *K. v. Hulst* 25 [vl. eind 16e e. <1416>] *K. v. Hulst* 95 [vl. eind 16e e. <1546>] *Br. Middelburg* 1, 95; 96; 97(2x) [wmnl. 1548] z. onder **sauvacie**

salveconduyt 7 -duut **sauve-** **saufconduyt** -duut -cun-
duit **savoconduut** 'vrijgeleide' (z. **saufconduut**) *Br. handel Frankrijk* 1, 283 [zholl. 1514] *Br. handel Frankrijk* 1, 326 [zholl. 1525] *Br. Middelburg* 2, 249 [zholl. 1404] *Br. Middelburg* 2, 295 [zholl. 1421] *Br. Middelburg* 2, 391 [wmnl. 1491] *Br. Middelburg* 2, 394(4x) [wmnl. 1492] *Dagb. v. Gent* 2 18; 28; 44; 45 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 1 328 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 1, 931 [zholl. 1456] *Br. handel Eng.* 1, 1079 [brab. 1478] *Bronnen Rijsburg* 967 [zholl. 1492] vgl. onder **salvaconduct**
salvegarde 7 vrijgeleide (z. **salvegarde**) *Rek. v. Nijm.* 8, 172 [geld. 1544] z. onder **sauvegarde**

salver subst. die zalf en zo heelt, geneest *Sermonen* 164 [brab. na 1540]

salveren 5 1 trans. redden *Sermonen* 132(2x); 133 [brab. na 1540] 2 handhaven door de geuite bezwaren te weerleggen *R. v. Haarl.* 192 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *Br. Middelburg* 3, 841 [wmnl. 1524] z. onder **sauveren**

samblant 1 subst. 'drukte' (Rh. Gl.) *Dagb. v. Gent* 1 185 [wmnl.vl. 1467-'90]

sameling 1 adv. gezamenlijk *Br. Middelburg* 3, 88 [wmnl. 18e e. <1444>]

samenclappinge subst. geklets, gepraat *Arch. Ndl. Kerkgesch.* 6, 278 [limb. c.1450]

sameninge* 1 **zamninge** subst. vereniging van erfgenamen (om de goederengemeenschap in stand te houden; vgl. ed. 92) *Kamper schepenacten* 239(2x) [ov. 1337]

samensaecwolde -n, subst. pl. verenigde debiteuren (vgl. Schiller-Lübben s.v. **sakewolde**) *Acten Gelre Zutphen* 1, 240(nx); 241(3x); 242(3x) [geld. 1392 <1388>]

samenschuven trans. bijeenharken *Kl. v. Diepenv. hs.* 308 [geld.ov. 1534]

sament* 1 *mit zammelderhant*, 'gezamenlijk, gemeenschappelijk' *Kamper schepenacten* 243 [ov. 1337]

samentlike* 1 -lijc **sementlick** **tzemenlick** adj. gemeenschappelijk, onderling *Frensweger hs.* 231 [nomnl. c.1480] *Rek. v. Nijm.* 3, 45 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 296; 302 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 44 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 220 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 153 [geld. 1535]

samenwittich adj. 'bewust' (ed. 1, 219) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 53 [nholl. 1469]

zamninge 1 onder **sameninge**

sanc 1 *sanghe der sanghe*, Hooglied *Hss. Ruusbr.* 415 [brab. voor 1383]

sanchoven subst. 'hoogere stem' (z. ed. 198 n.1; vgl. *Hwb* s.v. **bovensanc**) *Borchgrave v. Couchi* 198 [vl. eind 14e e.]

sanctorie onder **centorie**

sanctuarie* 1 -are subst. 'tabernakel' (ed. 57) *Parab. v. Cyrillus* 65 [holl. c.1475]

sander subst. die zand laadt en lost *R. v. Haarl.* 243 [zholl. 1e h. 16e e. <1525>]

zandkuep **san(d)tkuyp** subst. kuip waarin zand wordt vervoerd of bewaard *Rek. v. Nijm.* 7, 196 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 67 [geld. 1542] *Rek. v. Nijm.* 8, 148 [geld. 1543]

sandtmaend subst. mand voor het vervoer van zand *Rek. v. Nijm.* 3, 339 [geld. 1527]

- sanfrane** subst. franje *Dagb. v. Gent* 2 294 [wmnl.vl. 1457-'90]
- sanfranen** trans. met franje afzetten *Dagb. v. Gent* 2 294(2x) [wmnl.vl. 1457-'90]
- sant** 1 *int* - leggen, 'neervellen, in 't zand doen bijten' (Hwb 1e art., sub bet. 2) *VI. rijmkr.* 281 [ovl. c.1380-1425]
- santejohannescruyt** onder **sentejohanscruyt**
- zantfat** subst. zandkuip *Br. Middelburg* 2, 205 [zholl. 1367]
- santhorde sandthoird zandhord(d) zanthoirde** subst. horde om zand te ziften (z. onder horde) *Rek. v. Nijm.* 3, 271 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 4, 47 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 115 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 176(2x) [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 242 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 60 [geld. 1533]
- santkar** subst. kar, wagen, waarin zand wordt vervoerd *R. v. Gorinchem* 281 [holl. 1502-'16]
- santloper** 3 subst. 'zandloper' *Br. Middelburg* 3, 514 [wmnl. 1545]
- santorie** onder **centorie**
- santschelle** subst. zandlaag *Gem. gronden N.-Brab.* 369 [brab. 15e e. <1448>]
- santwech** subst. zandweg *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 128 [nomnl. 2e h. 16e e. <1420>]
- saragoen** subst. 'Saraceen' (ed. 18 n.) *Florigout* 18 [vl.brab. eind 14e e.]
- sarasijnsch*** 3 **-sijns** subst. 'de taal der Saracenen' *Marg. v. Lymborch* 131b [brab. 1516]
- sarc*** 1 **serrick zerrick** subst. platte steen *Rek. v. Nijm.* 5, 124(2x); 131 [geld. 1534]
- sarcsteen*** 1 **zerrick-** subst. platte steen *Rek. v. Nijm.* 5, 117 [geld. 1534]
- sargereren** trans. laden (vgl. fr. *charger*) *Br. handel Eng.* 2, 636 [brab. 1546]
- sarringe -ynge** subst. kwelling, gekwel *Stichtige punten* 117; 191 [geld.ov. c.1475]
- sate** 1 **za- sae- 1.1** subst. 'ligplaats van schepen' (in het MNW s.v. **sate** (I), bet. 2 zonder citaat) *Br. Middelburg* 2, 350(2x) [wmnl. 1462] *Br. Middelburg* 3, 319(3x); 320 [wmnl. 1523] *Br. Middelburg* 3, 369 [wmnl. 1536] **2.1** -houden, openbare verkoping houden (vgl. **sate** (I), bet. 1) *K. v. Hulst* 38; 39 [vl. 1488]
- saterdagesavonts** adv. zaterdagsavonds *Rek. v. Blois* 101 [zholl. 1371-'72]
- saterdagesch** adj. zaterdags *R. v. Zierikzee* 119 [wmnl. 1429]
- saterdagesochtens** adv. zaterdagsmorgens *Rek. v. Blois* 89 [zholl. 1371-'72]
- satere** 1 onder **chartre**
- sathan** subst. satan (z. ook **sathanas**) *Florigout* 35 [vl.brab. eind 14e e.]
- satisfac(t)ie** 1 subst. genoegdoening *Br. Middelburg* 1, 335 [wmnl. 1498] *Br. Middelburg* 3, 195 [wmnl. c.1499] **2** boete(doening) *Syoens kroniek* 426 [zovl. c.1540]
- saturie** subst. 'bonenkruid' (Braekman 1965, 104) *Mnl. gen. recepten* 41 [vl. 1e h. 15e e.]
- saudoyer** 7 z. **soudoyier** *Leugemeete* 166 [vl. 1489]
- saufconduyt** 7 onder **salveconduyt**
- saufconduytbrieff** subst. vrijgeleide(brief) *Br. handel Frankrijk* 1, 402 [zholl. 1547]
- saulverie** subst. ? *Br. Middelburg* 1, 45 [wmnl. 1456]
- sautneeringe zaut-** subst. zoutziedersbedrijf *K. v. Hulst* 140(3x) [vl. eind 16e e. <1507>]
- sauvacie** subst. 'weerlegging van de bezwaren tegen de

sauveconduyt

getuigen of getuigenverklaringen' (WNT s.v. **reproche**, sub bet. 3) *Kaetspel* 38 [vl. 1481] z. onder **salvatie**

sauveconduyt 7 onder **salveconduyt**

sauvegaerdelieden subst. pl. personen die een vrijgeleide bezitten *Dagb. v. Gent* 1 143 [wmnl.vl. 1467-'90]

sauvegarde* 1 **savegaerde savo-** subst. bescherming *Br. handel Eng.* 2, 457 [holl. 1537] *Syoens kroniek* 196; 330(2x); 331(3x) [zovl. c.1540] z. onder **salvegarde**

sauveren trans. redden *Br. handel Frankrijk* 1, 314 [zholl. na 1521] *Br. Middelburg* 2, 397 [zholl. 1493] z. onder **salveren**

zavel adj. zandig (of is *zavellant* een samenst.?) *Mandev.*² 33 [holl. 1462]

zavelachtich adj. 'zandig' (ed. 315) *Mandev.*² 110; 170; 231 [holl. 1462]

savienblat subst. salieblad *Evang. Spinr.* 23b [vl.holl. 1515-'20]

savoconduut 7 onder **salveconduyt**

savoer subst. 'vijver; met water gevulde kuil, dienende als reservoir voor vissen' (vgl. ofr. *sauvoir*; ed. 246) *Sidrac* 52 [brab.vl. eind 15e e.]

savogaerde 1 onder **sauvegarde**

saxfrage subst. 'steenbreek' (Braekman 1965, 104) *Mnl. gen. recepten* 142 [wvl. 1305]

scabelioen 7 onder **schappelioen**

scabrief schaede- subst. lijst waarin geleden schade is beschreven *Br. handel Eng.* 1, 711 [zholl. 1438] *Br. handel Eng.* 1, 767 [zholl. 1441]

scaeffmes 3 onder **schavemes**

scaelbite subst. 'mestkever' (Braekman 1965, 104) *Mnl. gen. recepten* 139 [wvl. 1305]

scaepbytere subst. (hond) die schapen (dood) bijt *R. v. Zierikzee* 305 [wmnl. 1495]

scaepcopman subst. schapenkoopman *Bouc v. Audienc.* 887 [wmnl.vl. 1370-'78]

scaepwijs adv. per vak, per plaats *R. v. Gouda* 62 [zholl. 1413]

scaer 1 onder **schare**

scaermaker 3 subst. 'maker van scharen' *Br. Middelburg* 3, 555 [wmnl. voor 1546]

scaffaigerecht subst. 'pondgeld van 12 d.' (vgl. onder **scavaige**) *Br. handel Eng.* 2, 416 [brab. 1532]

scakede adj. wsch. 'geruit' (ed. 93) *Leringe v. orinen* 61 [vl. 1351]

scalkicheyt subst. 'verdorvenheid' (ed. 83) BARTH. ENGELSMAN 119 [holl. 1485]

scameneide scameleye subst. 'scamoniumhars' (Braekman 1965, 104) *Mnl. gen. recepten* 138 [wvl. 1305]

scampeloos adj. gaaf (van munten) *Leugemeete* 39 [vl. 1467]

scamponie subst. 'kerstroos, zwart nieskruid' (Braekman 1965, 104) *Mnl. gen. recepten* 138 [wvl. 1305]

scanderen 6 l. *scinderen* schetteren, schallen (vgl. de variant p. 39) *Jhesus collacien* 195 [nholl.vl. c.1480]

scanse 3 onder **schantse**

scapegrouwe scapen- subst. 'grauwe wol' (WNT s.v. **schaap**, Samenst.) *Syoens kroniek* 196; 408 [zovl. c.1540]

scapenschoe scapenen- subst. schoen van schapenleer *Br. Middelburg* 3, 141(2x) [wmnl. 1477]

scapinwerc subst. schapevellen *Br. Middelburg* 2, 50 [wmnl. 1325]

scapiose -sa subst. 'schurftkruid' (Braekman 1965, 104) *Mnl. gen. recepten* 58; 79; 109 [vl. 1e h. 15e e.]

scaptsboten subst. ? *R. v. Gorinchem* 261 [holl. 1502-'16]

scardelinghe 3 onder **schredelinghe**

scarleyensap subst. sâp geperst uit wilde sla (vgl. ed. 295) *Boec van medicinen* 148 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

scarmael onder **scermel**

scarpelicken adv. moeilijk, bezwaarlijk *Bronnen Rijsburg* 886 [zholl. 1481]

scarping(e) onder **scherpinge**

scarre subst. 'net' (ed. 1, 219) *DIRC v. DELF, Tafel 2*, 378 [nholl. 1469]

scartwielen subst. pl. raderen waarmee men radbraakt *Mnl. fragm.* 1, 341 [ovl. c.1290]

scatnis subst. ? *R. v. Gouda* 572 [zholl. 1529]

scatscult 7 z. **schatschout** *Versl. O.V.R.* 7, 83; 85; 87; 90 [wbrab. c.1600 (1498)] *Versl. O.V.R.* 7, 50 [wbrab. c.1600 (1500)]

scatstrigge subst. taxeester *R. v. Reimersw.* 66 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1497)] *R. v. Reimersw.* 35 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1502)] *R. v. Reimersw.* 48 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1497)]

scavaige scau- subst. 'pondgeld van 12 d.' (ed. 2, 593 n.2, lat. *scavagium*) *Br. handel Eng.* 2, 415; 416; 417 [brab. 1532]

scavauteren trans. te pronk stellen *Dagb. v. Gent* 2 185; 186 [wmnl.vl. 1467-'90]

scaveles 1 onder **schaefsel**

scederen trans. 'scheiden' (ed. 204), verstrooien *JAN VAN LEEUWEN* 14 [brab. 2e h. 15e e.]

sceelwortel 7 'schelkruid, stinkende gouwe' (z. **schelleworte**) *Herbarius in dyetsche* 456 [vl. 1484]

sceepboemmaker subst. maker van vaarbomen *R. v. Reimersw.* 54 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1491)]

sceepcouffer subst. kist waarin het scheepsvolk zijn goed bergt *Dagb. v. Gent* 2 303 [wmnl.vl. 1467-'90]

sceepdraghende subst. 'bevaarbaar' (ed. 315) *Man-dev.*² 108 [holl. 1462]

sceepmakersgulde subst. scheepmakersgilde *R. v. Haarl.* 253 [zholl. 1e h. 16e e. (1538)]

sceepriememaker subst. maker van roeiriemen *R. v. Reimersw.* 54 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1491)]

sceepstoebehoirte subst. scheepsuitrusting *Br. handel Eng.* 2, 293 [zholl. 1522]

sceepwärts adv. gedurende de reis per schip *R. v. Amst.* 61 [holl. 1452-'94]

sceerbanc subst. 'toestel waarin bij het scheren van een ketting de klossen geplaatst worden' (WNT s.v. **scheren** (II), Samenst.) *Br. Middelburg* 3, 19 [zholl. 1351] *Br. Middelburg* 3, 56 [wmnl. 1417]

sceerp 1 onder **scharp**

sceydinge onder **scheyinge**

sceyncruut schencruut subst. 'cruut' (een of andere specerij) om weg te schenken, uit te delen (op feestdagen) *Bronnen Rijsburg* 764; 776 [zholl. 1397]

sceynkell 1 onder **schenkel**

sceyskyn sceyskuyn l. **sceyskyn?** subst. 'kleine zilveren munt' (WNT s.v. **scheisken**) *Br. Dom Utrecht* 2, 291 [utr. 1412]

sceyskuyn 6 onder **sceyskyn** *Br. Dom Utrecht*

scelachte - *sijn*, onenigheid hebben (vgl. **scheelachtig** (I)) *Kamper schepenacten* 201 [ov. 1332]

scelster subst. zij die scheldt *R. v. Zierikzee* 199 [wmnl. 1466]

scelstich adj. scheldend *R. v. Zierikzee* 199(2x) [wmnl. 1466]

sceltstregge scelstregge subst. zij die scheldt *R. v. Zierikzee* 180 [wmnl. 1466] *R. v. Zierikzee* 247 [wmnl. 1485]

scelveringhe 1 onder **schelferinge**

scempenie subst. 'smalende taal' (ed. 246) *Sidrac* 246 [wvl. m. 15e e.]

scenckdach **scheynckdach** -**daichg** subst. dag waarop wijn of bier wordt geschonken *Bronnen Rijnsburg* 860; 861 [zholl. 1479] *Bronnen Rijnsburg* 890 [zholl. 1482] *Bronnen Rijnsburg* 934 [zholl. 1488] *Bronnen Rijnsburg* 941(2x) [zholl. 1489] *Bronnen Rijnsburg* 980 [zholl. 1494]

scenctijt **scench-** subst. tijd waarop wijn of bier wordt geschonken *Bronnen Rijnsburg* 803 [zholl. 1443] *Bronnen Rijnsburg* 809 [zholl. 1445] *Bronnen Rijnsburg* 826 [zholl. 1454]

scenkeghat subst. opening in een muur, waardoor iets wordt 'geschonken' *Kamper schepenacten* 204 [ov. 1332]

scepambocht subst. kleermakersambacht *Br. Middelburg* 3, 66(2x) [wmnl. 1430]

scepcamer subst. 'provisiekamer' (ed. 791) *Bronnen Rijnsburg* 791 [zholl. 1410] *Bronnen Rijnsburg* 802 [zholl. 1443] *Bronnen Rijnsburg* 806 [zholl. 1444] *Bronnen Rijnsburg* 395 [zholl. 1483] *Bronnen Rijnsburg* 496 [zholl. 1502]

scepcamervrou subst. hoofd van de provisiekamer *Bronnen Rijnsburg* 979 [zholl. 1494] *Bronnen Rijnsburg* 991 [zholl. 1495] *Bronnen Rijnsburg* 1024 [zholl. 1499] *Bronnen Rijnsburg* 495; 496 [zholl. 1502]

scepelbrant subst. ijkteken op een schepel *Rek. v. Nijm.* 3, 28 [geld. 1520]

scepenpechter subst. pachter van de accijns op waren die per schepel gemeten worden *Rek. v. Nijm.* 6, 221 [geld. 1539]

scepellaccyze subst. accijns op droge waren, inz. graan *Rek. v. Nijm.* 5, 200 [geld. 1535]

scepenbiedinge subst. uitspraak van de schepenen betreffende een panding *R. v. Gouda* 289 [zholl. 1521]

scepenencedell subst. schepenbrief (vgl. **cedele**) *Rek. v. Nijm.* 6, 76 [geld. 1537]

scepenenrentbrief subst. rentebrief voor schepenen opgemaakt *Br. Middelburg* 1, 426 [wmnl. voor 1520]

scepenvoerwaerde -**voirwaerde** **scepenenvoerwairde** subst. schepenakte *R. v. Gorinchem* 96 [holl. 1412] *R. v. Gorinchem* 34; 38 [holl. 1577 <1382>]

scepevaren intr. varen (op zee) *Teghen die strael* 72 [holl. c.1480-'85]

sceppersambocht subst. kleermakersambacht *Br. Middelburg* 3, 64; 66(2x) [wmnl. 1430] *Br. Middelburg* 3, 196 [wmnl. 2e h. 15e e.]

scepwerc subst. kleermakerswerk *Br. Middelburg* 3, 72 [wmnl. 1430]

scerken intr. 'rondgaan' (Hwb, bet. 1) *Leven van Christina* xxxiv [limb. eind 13e e.] z. onder **cherken**

scerkitte 6 'overkleed' (z. **scarcote**) *Kamper schepenacten* 290 [ov. 1343]

scermel **scarmael** subst. beschutting, hut (lat. *umbraculum*) *Mnl. vert. O. T.* 230 [holl.ovl. c.1445]

scermsel subst. 'scherm' (WNT s.v. **schermen**, Afl.) *Hist. typographique* 59 [vl. 1466] *Invent. Vredenburg* 114 [holl. 1541]

scerpeling 3 onder **scharpelinc**

scerpheit 1 onder **scharpheit**

scerpiser subst. ? *Rek. v. Nijm.* 7, 137 [geld. 1541]

scerse 7 z. **schorse** *Mandev.*² 99 [holl. 1462]

sch- zie ook onder **sc-**

schadewapen subst. wapen waarmee men iemand letsel toebrengt *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 102 [nomnl. begin 16e e. <1387>]

schaedebrief onder **scabrief**

schaeff 7 **schaiff** grendel (vgl. **schof** en z. onder **schaiffslot**) *Rek. v. Nijm.* 3, 26; 27(2x) [geld. 1520]

schaefsel* 1 **scaveles** subst. **schaafsel** (afval bij het zeemtouwen) *R. v. Gouda* 109 [zholl. 1488-'95]

schaeg scaegh subst. ? *Rek. v. Nijm.* 2, 161; 164; 167; 168; 170 [geld. 1512]

schaekelholt subst. hout om mee te schakelen, te verbinden *Rek. v. Nijm.* 6, 28 [geld. 1536]

schaemte 1 **scheem-** subst. **schaamdeel** (WNT, bet. 4) *Janus* 14 381a; 386a [nomnl.vl. eind 15e e.]

schaepscelederen scaeps- subst. pl. **schaapskleren**, uiterlijk voorkomen van een schaap *Sermonen* 117; 310 [brab. na 1540]

schaerpael subst. 'paal die schuin wordt opgesteld of ingeheid om iets te schoren' (WNT s.v. **schoren** (I), Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 8, 67 [geld. 1542]

schaersteensmantell schair- subst. **schoorsteenmantel** *Rek. v. Nijm.* 7, 154; 184 [geld. 1541]

schaerwaeck 7 z. **schaerwake** *Rek. v. Nijm.* 3, 288 [geld. 1527]

schaffelronne subst. ? *Rek. v. Nijm.* 6, 55 [geld. 1536]

schagelroede onder **schakelroye**

schaiffslot subst. **schuifslot** (vgl. **schof**) *Rek. v. Nijm.* 3, 26 [geld. 1520]

schaimpost subst. balk om aanvaring of aanrijding te beletten *Rek. v. Nijm.* 5, 30 [geld. 1533]

schairbalck scherbelck subst. **scheerbalk** (vgl. **schore** (II)) *Rek. v. Nijm.* 4, 283 [geld. 1532]

schairholt subst. 'hout dat schoort' (WNT s.v. **schoren** (I), Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 4, 284 [geld. 1532]

schairsteenveger subst. **schoorsteenveger** *Rek. v. Nijm.* 4, 186(2x) [geld. 1530]

schakelroye scakel- schaekelroeye schagelroede subst. 'roede om mede te schakelen, verbinden' (ed. 3, 141 n.2) *Rek. v. Nijm.* 3, 141; 168 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 5, 188 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 175 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 138(2x) [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 62 [geld. 1542] *Rek. v. Nijm.* 8, 112 [geld. 1543]

schaken* 3 **scae-** trans. 'rooven' (vgl. **schaken** (I)) J. CELE, *Sermoenen* 25 [holl.uttr. c.1410]

schaker* 1 **sca-** subst. **schaakspeler** *Tocht v. J. v. Blois* 221 [zholl. 1361-'62]

schalcachtich adj. boosaardig *Levens v. Jezus* 72 [wvl. 1332]

schandalisatie* 1 **scan-** subst. zaak die ergernis of opsprak wekt *Syoens kroniek* 419 [zovl. c.1540]

schandaliseren* 1 **scandalizeren** trans. 'toetakelen' (WNT, bet. 3) *Br. Middelburg* 2, 466 [wmnl. 1531]

schandaliseringe* 1 **-sieringe scandalizinghe** subst. benadeling *Exordium magnum* 12 [nomnl. 1e h. 15e e.]

schandeloos 1 adj. **schaamteloos** *Marg. v. Lymborch* 48a [brab. 1516]

schanskorf schanss- schansse(n)- subst. **schanskorf** *Rek. v. Nijm.* 3, 285; 309; 338 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 31 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 70 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 8, 170; 203 [geld. 1544]

schanssen intr. **schansen** opwerpen *Rek. v. Nijm.* 8, 174 [geld. 1544]

schantse* 3 **scanse** subst. 'takkebos, rijsbos' (MNW i.v., Aanm.) *Rek. v. Nijm.* 2, 220 [geld. 1512]

schapenaes sca- subst. **schapevlees** *Tocht v. J. v. Blois* 59 [zholl. 1361-'62]

schappelioen 7 **scabelioen** z. **schampelioen** (I) *Rek. v. Nijm.* 7, 43 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 6, 118 [geld. 1537]

schare*

schare* 1 **scaer** subst. ? *R. v. Gorinchem* 206 [holl. 1523?]

scharonge subst. schoring *Rek. v. Nijm.* 3, 141 [geld. 1523]

scharp* 1 **sceerp** adj. 'zuinig berekenend' (vgl. de Aanm. in het MNW) *Syoens kroniek* 341; 342 [zovl. c.1540]

scharpelike* 1 **scarpe-** adv. hevig, ernstig *Frensweger hs.* 87 [nomnl. c.1480]

scharpelinc* 3 **scerpeling scherplingh** subst. een soort spijker *Rek. v. Nijm.* 2, 163 [geld. 1512] *Rek. v. Nijm.* 3, 28; 29(nx) [geld. 1520]

scharpheit* 1 **scerp-** subst. inhaligheid *R. v. Gorinchem* 146 [holl. 1455]

scharpicheit* 1 **scar-** subst. hardheid, pijnlijkheid *Lev. v. S. Clara* 43 [brab. 1491] *Lev. v. S. Clara* 43 [brab. begin 16e e.?]

scharprechtershuus onder **scherprichtershuys**

schatpennong subst. 'belastinggeld' (WNT s.v. **schat**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 6, 142(2x); 143(4x); 153; 154(2x); 155; 157 [geld. 1539]

schatten 1 trans. bijeenbrengen, verzamelen *Sermonen* 121 [brab. na 1540]

schatter 3 subst. 'taxateur' *R. v. Reimersw.* 72 [vl.brab. 1480]

schattinghboick subst. boek bevattende (belasting) aanslagen of taxaties *Rek. v. Nijm.* 5, 12 [geld. 1533]

schattonghspennonc subst. belastinggeld (vgl. WNT s.v. **schatting**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 7, 14 [geld. 1540]

schavaigegelt subst. 'pondgeld van 12 d.' (vgl. onder **scavaige**) *Br. handel Eng.* 2, 648 [brab. 1546]

schavemes* 3 **scaeff-** subst. 'een mes om te schaven' *Rek. v. Nijm.* 2, 173 [geld. 1512]

schavinge* 3 **scavinghe** subst. 'het schaven' *Boec van medicinen* 160; 177; 195 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

sche- zie ook onder **sce-**

scheehaut subst. 'dwarshout' (WNT s.v. **schei** (I), bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 118 [wmnl. 1460]

scheemte 1 onder **schaemte**

scheen 1 onder **schene**

scheerbaegsstyl subst. steunbalk van de scheerbalk (vgl. **scheerbogen**) *Rek. v. Nijm.* 4, 152 [geld. 1530]

scheercamer subst. 'plaats waar de stof ontdaan wordt van pluizen' (ed. 153 n.c) *Stichtige punten* 153; 194 [geld.ov. c.1475]

scheidel* 1 **scheil** subst. (vuur)scherf *Versl. O.V.R.* 6, 183 [brab. c.1572 <1509>]

scheidelmaeltijt 7 **scheidell-** z. **scheidemaeltijt** *Rek. v. Nijm.* 3, 240 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 354 [geld. 1527]

scheyinge -ghe sceydinge scheyne scheynghe subst. 'zekere soort van dun bier' (WNT s.v. **schein**) *R. v. Haarl.* 199 [zholl. 1e kw. 16e e. <1501>] *R. v. Haarl.* 231(4x) [zholl. 1e h. 16e e. <1521>] *R. v. Haarl.* 242(5x); 243(4x) [zholl. 1e h. 16e e. <1525>]

scheil 1 onder **scheidel**

scheynckdaichg onder **scenckdach**

scheyne onder **scheyinge**

scheynghe onder **scheyinge**

scheipvatt 3 onder **schepvat**

sceldende 7 z. **schillende** *Mandev.*² 17 [holl. 1462]

schelferinge* 1 **scelveringhe** subst. een soort weg *Bouc v. Audienc.* 637(2x); 638(3x) [wmnl.vl. 1370-'78]

schencbier 3 onder **schenkebier**

schenccruut onder **sceyncruut**

- schenckgelt schinck- schynck-** subst. drinkgeld *Rek. v. Nijm.* 4, 100; 103 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 278 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 5, 55 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 4, 100 [geld. 1529]
- schene** 1 **scheen** 1 subst. metalen band of ring, waarom een (bloem)krans wordt gevlochten (vgl. MNW 1e art., bet. 4) *Jhesus collacien* 202(2x) [nholl.vl. c.1480] 2 ladderboom (vgl. MNW 1e art., bet. 4) *Rek. v. Nijm.* 5, 162 [geld. 1535]
- schenke** 3 subst. 'bovenbeen met het vleesch; ham' *Rek. v. Nijm.* 6, 167 [geld. 1539]
- schenkebier*** 3 **schenc- schinke-** subst. 'dun bier' *Frensweger hs.* 42(2x); 198; 202; 245 [nomnl. c.1480]
- schenkel*** 1 **sceynkell scinckel** 1 subst. 'strop met een haak' (WNT, bet. 9) *Dagb. v. Gent* 2 305 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 'dijk die twee dijken met elkaar verbindt' (MNW XI s.v. **schenkeldijc**) *Br. Middelburg* 2, 320 [wmnl. 1439]
- schentsele** subst. 'ergernis, steen des aanstoots' (ed. 109 n.c) *Stichtige punten* 109; 232 [geld.ov. c.1475]
- schepel** 1 subst. naam van een belasting op het koren (z. onder **schepelgelt**) *Rek. v. Nijm.* 4, 1; 37 [geld. 1528]
- schepelgelt*** 3 **scepel- schepell-** subst. naam van een belasting op het koren *Rek. v. Nijm.* 2, 200 [geld. 1512] *Rek. v. Nijm.* 4, 1 [geld. 1528]
- scheppenisse*** 1 **sceppenisse -ysse** 1 subst. coïtus *Janus* 14 381a(1e pl.) [nomnl.vl. eind 15e e.] 2 'de geslachtsdeelen' (Hwb, bet. 4) *Janus* 14 381a; 382a [nomnl.vl. eind 15e e.]
- schepvat*** 3 **sceep- sche(ep)vaet scheipvatt** subst. vaatje waarmede men schept *Rek. v. Nijm.* 3, 166 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 269; 271 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 347 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 47; 51 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 6, 118 [geld. 1537]
- scherbelck** onder **schairbalck**
- scheryaersambocht** subst. droogscheerdersambacht *Br. Middelburg* 3, 72 [wmnl. 1430]
- scherpgericht** subst. hoog rechtscollège *Rek. v. Nijm.* 3, 65 [geld. 1520]
- scherpinge scarping(e) scerpynghe** subst. een soort spijker *Rek. v. Nijm.* 1, 24 [geld. 1383] *Rek. v. Nijm.* 1, 60 [geld. 1415] *Rek. v. Nijm.* 1, 113(nx) [geld. 1421] *Rek. v. Nijm.* 2, 43; 44 [geld. 1429]
- scherplingh** 3 onder **scharpelinc**
- scherprichtershuyss scharprechtershuus** subst. huis van de beul *Rek. v. Nijm.* 3, 67 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 165 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 7, 184 [geld. 1541]
- sch-** zie ook onder **sci-**
- schickinge*** 1 **-ghe** 1 subst. inrichting, ordening W. v. S. Th., *Epistel* 124 [ov. c.1470] 2 houding, schikking BRUGM., *Onuitg. serm.* 77 [zolimv. 1523] 3 verzorging W. v. S. Th., *Epistel* 37 [ov. c.1470]
- schieloosheyt** subst. onbezonnenheid *Marg. v. Lymborch* 21b [brab. 1516]
- schiep*** 3 **sciep** subst. schip *R. Kampen* 24; 25; 26(nx); 30 [wov. eind 14e e. <1348>] *R. Kampen* 32 [wov. eind 14e e. <1352>]
- schier** 3 adj. 'vrij van onkruid' (MNW 2e art., sub bet. 1) *Proeve Dulces* 194 [ov. 1459]
- schieringe*** 3 **chieringhe** subst. opsiering, opschik *Mandev.*² 252(2x) [holl. 1462]
- schierslaet** subst. soort slot *Rek. v. Nijm.* 1, 61 [geld. 1415]
- schieten*** 1 **scie-** trans. dekken (met planken) *Br. Middelburg* 2, 198; 199; 200; 201 [zholl. 1367]

- schietgaet schittgat** subst. opening (in een muur) om er door te schieten *Rek. v. Nijm.* 4, 46 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 8, 206 [geld. 1544]
- schietinge* 1 -ghe** subst. het snel en/of voortdurend in verschillende richtingen gaan (van de ogen) *Mnl. geest. proza* 221 [st. 1476]
- schyldweker** onder **schiltwaker**
- schymmel** 7 'stut' (z. **schamel**) *Rek. v. Nijm.* 3, 24 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 166 [geld. 1523]
- schymmelich** 3 onder **schimmelich**
- schijn** onder **scheyinge**
- schynckgelt** onder **schenckgelt**
- schynnen** 1 onder **schinden**
- schijthuisveger*** 3 **schytiss-** subst. 'sekreetruimer' *Rek. v. Nijm.* 8, 100 [geld. 1543]
- schike*** 3 **scick te scicke nae**, in overeenstemming met ZERBOLT, *Mnl. vert.* 81 [geld. c.1430]
- schiltsche** adj. 'met een schild erop of met de waarde van een schild, d.i. een gouden munt' (ed. 351) MOORS, *Oorkondentaal* 199 [wlimb. 1395]
- schiltwaker -weker schyldweker schyldtweecker** subst. schildwacht *Rek. v. Nijm.* 3, 56 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 256 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 4, 32 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 147 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 218 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 6, 84 [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 8, 144 [geld. 1543] *R. v. Tiel* 84(2x) [geld. 1492]
- schimberlick** adv. schitterend, heerlijk (lat. *splendide*; vgl. WNT s.v. **schimmeren**) MAUBURNUS, *Scala* 179 [geld.ov. 1558]
- schimmelich*** 3 **schymme-** adj. 'schimmelig' *Frensweger hs.* 207 [nomnl. c.1480]
- schinden*** 1 **schynnen** intr. vervellen *Stichtige punten* 221 [geld.ov. c.1475]
- schip*** 1 **scip** subst. scheepslading *Br. handel Eng.* 1, 953 [zholl. 1459] *Br. handel Eng.* 1, 981 [zholl. 1463] *Br. handel Eng.* 1, 1033 [zholl. 1470]
- schipbrokicheit** 1 subst. schipbreuk *Frensweger hs.* 169 [nomnl. c.1480]
- schipcabel** subst. scheepskabel *Sermonen* 122 [brab. na 1540]
- schipmanambocht** subst. schippersgilde *Br. Middelburg* 3, 182 [wmnl. 1497]
- schippen** 3 intr. varen *Rek. v. Nijm.* 3, 6 [geld. 1520]
- schiplanck** subst. 'grote eiken plank' (WNT s.v. **schip**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 3, 142 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 308; 309(2x); 310; 311 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 87(3x) [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 6, 92 [geld. 1537]
- schipruter** subst. pl. soldaten op een schip *Rek. v. Nijm.* 1, 387 [geld. 1428]
- schiptimmeren** intr. schepen bouwen *Br. Middelburg* 1, 636 [wmnl. na 1545]
- schittgat** onder **schietgaet**
- schive** 1 subst. bundel (nl. wolkammen) *Br. handel Eng.* 1, 1079 [brab. 1473]
- scho-** zie ook onder **sco-**
- schoeden*** 1 **scoe-** intr. gebaseerd zijn *R. v. Haarl.* 90 [zholl. c.1412 <1405-'12>]
- schoedraet** subst. schoenriem *Rek. v. Nijm.* 8, 237 [geld. 1544]
- schoeffenwerck** subst. houtsoort door kuipers gebezigd *R. v. Haarl.* 127 [zholl. c.1450 <1443>]
- schoegelt*** 2 **scoeghelt** subst. schoenengeld (niet bij gelegenheid van een huwelijk) *Bronnen Rijnsburg* 750(2x) [zholl. 1383] *Bronnen Rijnsburg* 766 [zholl. 1397] *Bronnen Rijnsburg* 790 [zholl. 1410]

- schoelmeystersche** subst. onderwijzeres *Kl. v. Diepenv. hs.* 248 [geld.ov. 1534]
- schoeloedse** subst. soort schoeisel *Br. Middelburg* 3, 141(2x) [wmnl. 1477]
- schoemakersknecht** subst. schoenmakersknecht *Rek. v. Nijm.* 7, 184 [geld. 1541]
- schoenmakerskint** subst. kind van een schoenmaker *Br. Middelburg* 3, 141 [wmnl. 1477]
- schoenwerck scoen- scoewerc -werk 1** subst. schoenen *Bronnen Rijnsburg* 756 [zholl. 1383] *Bronnen Rijnsburg* 769; 780(2x) [zholl. 1397] *Bronnen Rijnsburg* 785 [zholl. 1398] *Bronnen Rijnsburg* 793 [zholl. 1410] *Bronnen Rijnsburg* 870 [zholl. 1479] *Bronnen Rijnsburg* 880(2x) [zholl. 1480] *Bronnen Rijnsburg* 887(2x) [zholl. 1481] 2 schoenmakerij *R. v. Haarl.* 225 [zholl. c.1560 (1538)]
- schoerykar schoerighkar** subst. ? *Rek. v. Nijm.* 8, 202; 239 [geld. 1544]
- schof*** **scof** subst. draagboom (vgl. ed. 55 n.; z. **schof** (I)) *Spieghel d. m. b.* 55(2x) [wvl. begin 15e e.]
- scholkorf** subst. mand waarin schol wordt bewaard *Rek. v. Nijm.* 1, 386 [geld. 1428]
- schomakersgilde** subst. schoenmakersgilde *R. v. Amst.* 99 [holl. 1452-'94]
- schoof 1 schoeff 1** subst. een hoeveelheid (hout, steen) *Rek. v. Nijm.* 4, 172 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 242 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 94 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 176 [geld. 1539] 2 bundel stro *Rek. v. Nijm.* 3, 253(nx) [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 251; 352 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 39(2x); 40; 42 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 101 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 169; 180; 190 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 5, 111 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 5, 180(nx); 200 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 36; 47 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 123 [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 7, 41(2x); 90 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 179 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 119 [geld. 1543]
- schoorlinc*** 1 scu(e)rline -ghe van ysere, subst. pl. 'ijzervijlsel' (Braekman 1965, 104) *Mnl. gen. recepten* 116 [wvl. 1305] *Leringe v. orinen* 80 [vl. 1351]
- schooten** z. onder **harinc**
- schoren** 1 intr. dóórbreken (van een dijk) *Rek. v. Nijm.* 4, 247 [geld. 1531]
- schotportewechter** subst. bewaker van de schutpoort *Rek. v. Nijm.* 4, 77 [geld. 1529]
- schouwcedulle** subst. lijst bevattende de namen van alle in een bepaald (rechts)gebied of stad wonenden (vgl. WNT s.v. **schouw** (III), Samenst.) *R. v. Tiel* 100 [geld. 1497]
- schovelinc*** 3 scover- subst. 'schaats' (z. *TNTL* 37 (1919), 252) *R. v. Gouda* 149 [zholl. 1488-'95]
- schoven*** 1 schoe- trans. dekken, van een dak voorzien (vgl. **gescooft**, sub 2) *Br. Dom Utrecht* 2, 391 [utr. 1465]
- schoven*** 2 scoe- trans. óvergieten (ook enkele citaten met deze bet. bij **gescooft**, bet. 3) *Tocht v. J. v. Blois* 99 [zholl. 1361-'62]
- schr-** zie ook onder **scr-**
- schrabben** 1 trans. 'bij kleine beetjes en met hebzucht bijeenbrengen' (m.b.t. geld, vgl. WNT s.v. **schrappen**, bet. A, 5, b) *Sermonen* 351 [brab. na 1540]
- schraedleer** subst. ladder of ligger waarlangs vaten worden neergelaten of opgehaald (z. onder **wijnleere**) *Rek. v. Nijm.* 6, 94; 95 [geld. 1537]
- schredelinge*** 3 scardelinghe adv. 'schrijlings' (z. ook **schardelinge**) *Evang. Spinr.* 10b [vl.holl. 1515-'20]
- schreyelijc*** 1 screylic kreylike l. screylike adj. 'jammerlijk' (ed. 1, 218) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 116 [nholl. 1469]

schrickelijk*

schrickelijk* 3 **scricklic** adj. huiveringwekkend MAUBURNUS, *Scala* 165 [geld.ov. 1558]

schricschoe* 3 **scrijc-** subst. schaats *R. v. Gouda* 149 [zholl. 1488-'95]

schrijfgetouwe 3 subst. 'schrijfgereedschap' *Rek. v. Nijm.* 8, 234 [geld. 1544]

schrijfster subst. schrijfster *Kl. v. Diepenv. hs.* 168 [geld.ov. 1534]

schrynen trans. ? *Rek. v. Nijm.* 8, 57 [geld. 1542]

schrijven* 1 **scriven** - *aen enen*, trans. aan iemand zenden (m.b.t. goederen) *Br. handel Eng.* 2, 213 [zholl. 1514]

schriver* 1 **scri-** subst. schriftgeleerde *Levens v. Jezus* 124 [wvl. 1332]

schriver* 2 **scri-** - *vanden bloede*, secretaris van de graaf (MNW, bet. 2 in fine is onjuist, vgl. ook **clerc**) D. POTTER, *M. loep* 1, 6 [holl. 2e h. 15e e.]

schrijvinge* 1 **scrivyng(h)e** 1 subst. 'het schrijven' (in het MNW zonder citaat) *Exordium magnum* 5 [nomnl. 1e h. 15e e.] 2 het maken (van een kruisteken) *Mnl. geest. proza* 202 [holl.utr. 1461] *Biënb.*² 145 [holl.utr. 1458]

schrode* 1 **scroo-** **scrouwe** 1 subst. brokstuk (van een of andere stof) (vgl. WNT s.v. **schroot** (II), bet. 2) *Br. Middelburg* 2, 63 [wmnl. 2e h. 15e e.] 2 rol, lijst *Brab. jacht-recht* 29 [brab. c.1450 (1429)] 3 hakblok *Dagb. v. Gent* 1 231 [wmnl.vl. 1467-'90]

schroedel subst. afval, overschot (van draden wol) *Stichtige punten* 19 [geld.ov. c.1475]

schroepeloes 1 onder **schrupeloes**

schroeven* 1 **sc(h)ru-** trans. kwellen TAULER-*hss.* 269 [brab.omnl. c.1410]

schrominge* 1 **schroe-** subst. vrees voor lijden *Sermonen* 384(2x) [brab. na 1540]

schruimen* 1 **scru-** intr. huiveren (uit eerbied) *Lev. v. S. Clara* 53 [brab. begin 16e e.?)

schrupeloes* 1 **schroepeloes** **scrupe-** 1 adj. scrupuleus, nauwgezet *Kl. v. Diepenv. hs.* 204; 294 [geld.ov. 1534] 2 wat twijfel kan verwekken *Frensweger hs.* 118 [nomnl. c.1480]

schruven 1 onder **schroeven**

schu- zie ook onder **scu-**

schu* 1 **scuwe** adj. 'beschroomd' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 100 [nholl. 1480]

schudden 1 **scudden** 1 trans. uitwerpen, afwerpen, afleggen (m.b.t. het lichaam als stoffelijk hulsel; zie nog een plaats uit Brugman in het MNW s.v. **schudden**, sub bet. I, 1) BRUGM., *Verspr. serm.* 136 [nomnl. c.1470] 2 opjagen (m.b.t. vogels) *R. v. Gouda* 131 [zholl. 1488-'95]

schuddinge* 3 **-ghe** subst. 'het schudden' *Mnl. geest. proza* 221(2x) [st. 1476]

schueringhe **schuye-** subst. uitschuring (van de haven) (vgl. MNW XI s.v. **spoyen**, sub bet. 2) *Br. Middelburg* 3, 358 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 3, 388(2x); 390(2x) [wmnl. 1540]

schuyffer 3 onder **schuiver**

schuylen 1 intr. aan de hand zijn *Marg. v. Lymborch* 23b(3x); 57a [brab. 1516]

schuytpaert subst. trekpaard *K. v. Schieland* 213(2x) [zholl. 15e e. (14e e.)] *K. v. Schieland* 222 [zholl. 1422]

schuldlike* 1 **sculdelijke** adj. schuld(en) betreffende *Cout. v. Brugge* 2, 325 [vl. 1527]

schuldiging* 1 **scultichghinge** subst. aangifte omtrent iemands schulden *Reg. Guidonis* 224 [utr. 1310]

- schulpen** trans. van schelpvormige versieringen voorzien *Rek. v. Nijm.* 7, 44 [geld. 1540]
- schulteyscher** subst. schuldeiser *R. v. Amst.* 522 [holl. c.1500]
- schumen** 1 trans. spuwen *Biënb.*² 379 [holl.utr. 1458]
- schut** 1 onder **schutte**
- schut*** 1 scut subst. schutterij, schuttersgilde *R. v. Amst.* 79(5x) [holl. 1452-'94]
- schute*** 1 **schuy-** subst. ketel die van boven wijder is dan van onderen (vgl. WNT s.v. **schuit**, sub bet. 5) *Br. Middelburg* 3, 543 [wmnl. 1546]
- schutgevaerde*** 1 **-vairt** subst. uitrusting van een schutter *R. v. Amst.* 237 [holl. 1452-'94]
- schutthoorne** subst. schutstoren *K. v. Brielle*² 294 [zholl. 1536]
- schutte*** 1 **schut** subst. lidmaatschap van een schuttersgilde *R. v. Haarl.* 131 [zholl. 2e h. 15e e. <1448>]
- schutteriegilde** **scutterieghilde** subst. schuttersgilde *R. v. Amst.* 537; 538(2x); 539(1e pl.) [holl. 18e e. <1394>]
- schutterthorne** subst. schutterstoren *K. v. Brielle*² 291 [zholl. 1535]
- schuttijlge** subst. beschot (vgl. **schotteliën**) *Br. Middelburg* 3, 264 [wmnl. 1517]
- schuver*** 3 **schuyffer** subst. 'hij die iets voortbeweegt' *Rek. v. Nijm.* 3, 252 [geld. 1526]
- sci** subst. 'gril, bevlieging, kwade luim' (ed. 204) JAN VAN LEEUWEN 147 [brab. 2e h. 15e e.]
- scick** 3 onder **schike**
- scieter** subst. 'scheur, lek' (ed. 11 n.) *Mirakelboeck* 11 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]
- scijfknecht** subst. knecht belast met het aannemen van boodschappen (z. onder **bynnenscijf** en MNW s.v. **schijfmaerte**) *Bronnen Rijnsburg* 836 [zholl. 1464] *Bronnen Rijnsburg* 845 [zholl. 1468]
- sciltstrigghe** subst. schilderes *Leugemeete* 178 [vl. 1498]
- scimment** adj. 'vluchtig, onwerkelijk' (ed. 57) *Parab. v. Cyrillus* 40 [holl. c.1475]
- scinckel** 1 onder **schenkel**
- schinckgelt** onder **schenckgelt**
- schinkebier** 3 onder **schenkebier**
- scipambacht** subst. schippersgilde *Dagb. v. Gent* 1 100 [wmnl.vl. 1450]
- sciphoofstel** subst. scheepskapitaal *Br. handel Frankrijk* 1, 164 [zholl. 1477]
- scipluydenambacht** subst. schippersgilde *Br. handel Eng.* 2, 186 [brab. 1513]
- scippersambocht** **schippers-** subst. schippersgilde *Br. Middelburg* 3, 231 [wmnl. 1511] *Br. Middelburg* 3, 326 [wmnl. 1525] *Br. Middelburg* 3, 561 [wmnl. 1547]
- scippersgilde** subst. schippersgilde *Br. Middelburg* 3, 324 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 3, 328 [wmnl. 1525]
- sclaefsch** adj. Slavisch ZERBOLT, *Mnl. vert.* 86 [geld. c.1430]
- scoeflatten** subst. pl. 'latten, die in bundels verkocht worden?' (ed. 225 n.2) of duigen? *Br. Dom Utrecht* 2, 225 [utr. 1443]
- scoelaekenwever** subst. wever van tafellakens *Syoens kroniek* 341 [zovl. c.1540]
- scoeljoeffrouw** onder **scoeljoncvrou**
- scoeljoffer** onder **scoeljoncvrou**
- scoeljoffrou** onder **scoeljoncvrou**
- scoeljoffrousroc** subst. rok of kleeft van een toekomstige non *Bronnen Rijnsburg* 1022 [zholl. 1499]

scoeljoncvrou -frou(we) -joeffrouw -joffer -joffrou
subst. toekomstige non *Bronnen Rijnsburg* 766 [zholl. 1397] *Bronnen Rijnsburg* 797(4x) [zholl. 1411] *Bronnen Rijnsburg* 803; 804 [zholl. 1443] *Bronnen Rijnsburg* 807 [zholl. 1444] *Bronnen Rijnsburg* 863 [zholl. 1479] *Bronnen Rijnsburg* 990 [zholl. 1495] *Bronnen Rijnsburg* 1006 [zholl. 1497]

scoenwijn **scoeen-** subst. geklaarde wijn *Bronnen Rijnsburg* 956 [zholl. 1491] *Bronnen Rijnsburg* 1003 [zholl. 1497] *Bronnen Rijnsburg* 1011 [zholl. 1498]

scoer schoir subst. naam van een maat, hoeveelheid (van 20 stuks, zakken) (vgl. eng. *score* en vgl. Stallaert s.v. *schore*) *Br. handel Eng.* 1, 1036 [zholl. 1471] *Br. handel Eng.* 1, 1125 [zholl. 1477] *Br. handel Eng.* 2, 97 [zholl. 1499]

scoer 7 'schuur' (ed. 263, z. *schure*) *Doct. des tijts* 190 [holl. 1486]

scoerente subst. schoenen die als pachtsom moeten worden opgebracht (vgl. **wijnrente**) *Bronnen Rijnsburg* 250 [zholl. 1417]

scoeroever subst. 'steile oever' (ed. 21 n.; vgl. *schore* (III)) *Mirakelboeck* 21 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]

scoerster 7 z. **schroodster** *R. v. Gouda* 41 [zholl. 1391]

scoeuwegelt subst. schouwgeld, kosten i.v.m. de schouw *Bronnen Rijnsburg* 1015 [zholl. 1498]

scoewerc onder **schoenwerck**

scoffierlicheit subst. smaad *Parab. v. Cyrillus* 28 [holl. c.1475]

scoyster subst. zwerfster *Zedenmisdrijven* 412 [nholl. 1543]

scolen intr. schoolgaan *Sp. d. Volc.* 135 [limb. 1466]

scollevaer subst. aalscholver (vgl. MNW s.v. **scholfa-**
ren, WNT s.v. **scholver**) *Bronnen Rijnsburg* 955 [zholl. 1491]

scoloment adv. 'alleen, enkel (fr. *seulement*)?' (ed. 204) JAN VAN LEEUWEN 104 [brab. 2e h. 15e e.]

scommelknecht subst. 'keukenknecht' (ed. 204) JAN VAN LEEUWEN 7 [brab. 2e h. 15e e.]

scommellerse subst. dienstbode (lat. *servula sordidula* ed. 204) SUSO, *Horologium* 153 [holl.brab. c.1350]

scoolganck subst. het naar school gaan *Versl. O.V.R.* 7, 92 [wbrab. c.1600 <1498>]

scoorstake subst. paal die dient als afsluiting (b.v. van een tuin) *Leugemeete* 150 [vl. 1474]

scopetinen subst. pl. monniken die de regel van Augustinus volgen *Syoens kroniek* 187 [zovl. c.1540]

scoredeon subst. 'watergamander, wilde gamander' (teucrium scorodonia) *Herbarius in dyetsche* 443 [vl. 1484]

scorflodeke subst. 'krulzuring' *Synon. mnl. plantenn.* 281 [nsaks. eind 14e e.]

scorsmeel subst. 'kaneel' (vgl. **schorsel**) *Mnl. gen. recepten* 56 [vl. 1e h. 15e e.]

sosse subst. 'ijsschots' (z. *TNTL* 39 (1921), 164-167) *R. v. Gouda* 154 [zholl. 1488-'95] *R. v. Gouda* 305; 320 [zholl. 1521]

scotelghelt **scuttel-** subst. vergoeding voor (aan te schaffen) serviesgoed *Bronnen Rijnsburg* 766 [zholl. 1397] *Bronnen Rijnsburg* 796 [zholl. 1411]

scottafel subst. schot waarmee een bepaalde ruimte kan worden afgesloten *R. v. Gouda* 344 [zholl. 1521]

scoudenpert subst. duwpaard (vgl. ***Schouden**) *Tocht v. J. v. Blois* 87 [zholl. 1361-'62]

scouder 7 z. **schouwer** *R. v. Gouda* 175 [zholl. 1488-'95]

- scoudwijs** adv. ? *R. v. Gouda* 11 [zholl. 1391]
- scout** - *bi nachte*, 'nachtbraker' (ed. 263) *Doct. des tijts* 98 [holl. 1486]
- scoutenbode** subst. bode van de schout *Bronnen Rijnsburg* 928 [zholl. 1487]
- scoutinne** 7 'vrouw van een schout' (z. *schoutetinne*) *Versl. O.V.R.* 5, 46 [holl. begin 15e e.]
- scouweyser** subst. 'haardplaat' (WNT s.v. *schouw* (I), Samenst., bet. 2) *Br. Middelburg* 3, 532 [wmnl. 1545]
- scovenaer** subst. die tienden int *Bronnen Rijnsburg* 787 [zholl. 1406]
- scovelinc** 3 onder *schovelinc*
- scovinge** subst. ? *Rek. v. Leiden* 2, 207 [zholl. 1427]
- scrab** subst. 'schram' (ed. 98 n.) *Robrecht de duyvel* 98 [wmnl.brab. 1516]
- screyvisch** subst. gedroogde vis (z. *schreye* en ed. 1, 264; 266) *Br. handel Frankrijk* 1, 272 [zholl. 1511]
- scribe** subst. geheimschrijver *Dagb. v. Gent* 2 191 [wmnl.vl. 1467-'90]
- scricklic** 3 onder *schrickelijc*
- scrijcschoe** 3 onder *schricschoe*
- scrijflessenaer** subst. schrijftafel *Jhesus collacien* 253 [nholl.vl. c.1480]
- scrijfstoel** subst. stoel waarop men tijdens het schrijven zit *Biographieën* 28, 226; 232 [geld.ov. c.1480]
- scrijdinghe** onder *scrindinghe*
- scrijnmakerie** subst. meubelmakerswerk *Syoens kroniek* 344 [zovl. c.1540]
- scrijnmakersambocht** subst. schrijnwerkersgilde *Br. Middelburg* 3, 295 [wmnl. 1521] *Br. Middelburg* 3, 88(nx) [wmnl. 18e e. <1444>]
- scrijnmakersknappe** subst. meubelmakersknecht *Br. Middelburg* 3, 88 [wmnl. 18e e. <1444>]
- scrijnmakerswerck** subst. meubelmakerswerk, schrijnwerk *Br. Middelburg* 3, 88 [wmnl. 18e e. <1444>]
- scrijnwerck** subst. meubelmakerswerk, schrijnwerk *Br. Middelburg* 3, 296(2x) [wmnl. 1521]
- scrijnwercker** subst. schrijnwerker *K. v. Hulst* 135 [vl. eind 16e e. <1505>]
- scrijnwerckersambacht** subst. schrijnwerkersgilde *Br. Middelburg* 3, 217 [wmnl. 1504]
- scrindinghe scrijn-** subst. het openbarsten, kloof *Boec van medicinen* 162 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- scrivent** subst. schrijver, klerk (vgl. WNT s.v. *scribent*, waar de vorm *scrievent* wordt vermeld) *Br. Middelburg* 1, 18 [wmnl. 1547] *Br. handel Eng.* 2, 559(2x) [zholl. 1544]
- scrobster** subst. vrouw die lijders aan besmettelijke ziekten verpleegt en doden aflegt (WNT s.v. *schrobber* (I), bet. A, 2) *R. v. Gorinchem* 300 [holl. 1482-1501]
- scroegeld -gelt** subst. geld voor het op- of afladen of vervoer van wijn (vgl. *schroden* (II)) *Bronnen Rijnsburg* 807 [zholl. 1444] *Bronnen Rijnsburg* 862 [zholl. 1479]
- scroystrigge** subst. vrouw die laken snijdt *R. v. Reimersw.* 22 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1363>]
- scrouwe** 1 onder *schrode*
- scrupelosicheit** subst. angstvalligheid *Frensweger hs.* 82 [nomnl. c.1480]
- scuerbeilc** subst. buitendijkse weidegrond (*scuer* schor en *beilc* weide) *Ann. em.* 19, 161 [wvl. 1403]
- scuerlinc** 1 onder *schoorlinc*
- scuerster** subst. schoonmaakster, schuurster *Gesch. Jacobikerk* 236 [holl.utr. 1485]
- scuerwerck** subst. het schoonmaken (vgl. *schuren* (II)) *R. v. Haarl.* 223 [zholl. 1560 <1517>]

scuyffelet

scuyffelet subst. 'fluit' (WNT s.v. *schuifelet*, bet. 1) *Br. Middelburg* 2, 472 [wmnl. 1536]

scultichghinghe 1 onder **schuldiginghe**

scurline 1 onder **schoorline**

scutbort subst. plank om iets af te schutten *Br. Middelburg* 3, 316 [wmnl. 1523]

scutdoelen subst. pl. doelen van de schutterij *R. v. Gorinchem* 235 [holl. 1482-1501]

scutdoir subst. 'sluisdeur' (WNT s.v. *schutten*, Samenst.) *R. v. Gorinchem* 274 [holl. 1482-1501]

scutemaken intr. schuitenmaken *K. v. Hulst* 137 [vl. eind 16e e. (1505)]

scutroc subst. schutterskleed (vgl. *roc* (I)) *Tocht v. J. v. Blois* 226(4x) [zholl. 1361-'62]

scuttap subst. tapperij van de schutters (vgl. *tappe*, bet. 3) *Rek. v. Leiden* 2, 259 [zholl. 1427]

scuttecost subst. schutterijkosten *Rek. v. Leiden* 1, 266 [zholl. 1413]

scuttelghelt onder **scotelghelt**

scutterstap subst. het alleenrecht te mogen tappen voor schutters *R. v. Amst.* 591(5x) [holl. voor 1538]

scutterswijntap subst. het alleenrecht wijn te mogen tappen voor schutters *R. v. Amst.* 592 [holl. voor 1538]

scutvarcken subst. beschermd varken *R. v. Gouda* 66 [zholl. 1413]

scuumlepel subst. 'schuimspaan' (WNT s.v. *schuimen*, Samenst.) *Rek. v. Blois* 92 [zholl. 1371-'72]

scuutknecht subst. schippersknecht *Tocht v. J. v. Blois* 155 [zholl. 1361-'62]

scuwe 1 onder **schu**

zebarech adj. 'zedig, ingetogen' (z. Rh. Gl. s.v. *zedebareigh*) *Syoens kroniek* 339 [zovl. c.1540]

sechman 7 z. **segsman** *Br. handel Frankrijk* 1, 267 [zholl. 1509]

seck secq subst. een soort Spaanse wijn (vgl. WNT s.v. *sek* (I)) *Br. Middelburg* 3, 432 [zholl. 1544] *Br. handel Frankrijk* 1, 381 [brab. 1545] *Br. handel Frankrijk* 1, 416 [brab. 1549]

seckhuyr subst. geld betaald voor het huren van zakken *Rek. v. Nijm.* 8, 151 [geld. 1543]

secreet 1 1.1 adj. behoedzaam, omzichtig *Syoens kroniek* 221 [zovl. c.1540] 2.1 subst. 'geheime bergplaats' (WNT s.v. *secreet* (I), bet. 3) *Dagb. v. Gent* 2 282; 284 [wmnl.vl. kort na 1515] *Br. Middelburg* 2, 419(nx) [wmnl. 1504]

secretelic -lick -lyck -crelic adv. op een geheime, omzichtige wijze, heimelijk *Marg. v. Lymborch* 137a [brab. 1516] *Dagb. v. Gent* 1 193 [wmnl.vl. 1467-'90] *Sermonen* 360; 387 [brab. na 1540] *Br. Middelburg* 3, 321 [brab. 1523] *Br. handel Eng.* 2, 587 [brab. 1545] *Syoens kroniek* 419 [zovl. c.1540]

sectie subst. 'aard' (Rh. Gl., bet. 3) *Marg. v. Lymborch* 98b [brab. 1516]

sedebaren 1.1 trans. 'ordenen' (ed. 414; lat. *componere*) *St. Aug. hantboec* 179 [brab. 2e h. 14e e.] 2.1 intr. ingetogen zijn *Mnl. geest. proza* 254 [brab. c.1450?]

sedebareheit subst. wellevendheid, welgemanierdheid (vgl. *sedebaer*, Aanm. 2) BRUGM., *Verspr. serm.* 44; 45(2x); 46 [st. 1476]

sedel* 1 **zedele** subst. bed, legerstede *Sticht. exempelen* 89 [brab. 16e e.]

sedich* 1 **zee-** adj. behoorlijk, goed *Mirakelboeck* 28; 33(2x) [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]

zeebeeste subst. zeemonster (lat. *monstrum marinum* ed. 204) SUSO, *Horologium* 163 [holl.brab. c.1350]

- seebloem** wys -, 'waterlelie' *Synon. mnl. plantenn.* 285 [? 2e h. 15e e.]
- zeeduyn** subst. zeeduin *Versl. O.V.R.* 5, 461 [wmnl. 1721 <1533>]
- seegbarich** adj. zedig, ingetogen (vgl. *Rh. Gl.* s.v. **seeghbaer**) *Marg. v. Lymborch* 29b [brab. 1516]
- seegbaricheit** subst. zedigheid, ingetogenheid *Marg. v. Lymborch* 29b [brab. 1516]
- zeegh** 1 onder sege
- zeeghewant** **zeghewand** subst. scheepstuig *Br. Middelburg* 2, 51(3x); 52 [wmnl. 1325]
- seelbaen** **zeel-** subst. lijnbaan *Rek. v. Nijm.* 2, 155 [geld. 1512] *Rek. v. Nijm.* 3, 23; 24 [geld. 1520]
- zeeldrey(e)r** **zeildreyer** subst. touwslager *Rek. v. Nijm.* 3, 118 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 175; 213 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 3, 221; 271 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 4, 41 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 8, 162 [geld. 1544]
- seempsaet** 7 z. **senepsaet** *Jan v. L.-fragm.* 130 [brab. 2e h. 15e e.] *Jan v. L.-fragm.* 269 [brab. 1543-'47 <15e e.>]
- zeemsell** **sempsel** subst. 'kroonlijst' (z. *TNTL* 92 (1976), 20 e.v.) *Rek. v. Nijm.* 3, 146 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 5, 123; 124 [geld. 1534]
- zeemwerkersexsijs** subst. accijns op de bereiding van zeemleer *R. v. Gouda* 483 [zholl. 1482]
- zeenich** adj. krachtig (vgl. ed. 278-79) *Jan v. L.-fragm.* 142 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]
- zeenten** 7 z. **seenden** *Jan v. L.-fragm.* 155 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]
- zeeperie** subst. zeepziederij *Br. Middelburg* 3, 110 [wmnl. 1456]
- zeepoirt** subst. zeehaven *Tol v. Iersekeroord* 63 [brab. 1499]
- zeepzeden** intr. zeepzieden *R. v. Amst.* 62 [holl. 1452-'94]
- zeep-tonne** subst. zeepton *R. v. Amst.* 66 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 466; 531(2x) [holl. 1494-1512]
- seepvat** subst. zeepvat *Rek. v. Nijm.* 8, 140(2x) [geld. 1543]
- zeeslaghen** subst. pl. getijden van de zee *R. v. Gorinchem* 61 [holl. 1406]
- zeestic** subst. 'scheepslading' (Stallaert s.v. **zeestuk**) *Br. Middelburg* 3, 576(nx) [wmnl. 1e h. 16e e.]
- seestorm*** 3 **zeestoerm** subst. 'zeestorm' *Naturen bloeme* 1, 305 [wmnl. c.1375]
- seetwaegh** **seitwaigh** subst. ? *Rek. v. Nijm.* 4, 45 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 7, 196 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 65 [geld. 1542]
- seeveringhe** subst. kwijl (vgl. **severen**) *Sermonen* 434 [brab. na 1540]
- zeewant** subst. handschoen van geiteleer *Ann. em.* 44, 505 [vl. 1520-'37]
- zeewatervloet** subst. overstroming door zeewater *Versl. O.V.R.* 5, 455 [wmnl. ? <1460>]
- sefft** 3 onder sifte
- sege*** 1 **zeegh** adj. 'schuw, vreesachtig' (ed. 1, 219; vgl. **sage** (IV)) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 358 [nholl. 1480]
- zegelbrief** subst. gezegelde brief *Tocht v. J. v. Blois* 4 [zholl. 1361-'62]
- segelen*** 1 **ze-** - *tegen enen*, tegen iemand samenspannen, zweren *R. v. Gorinchem* 77 [holl. 1656 <1409>]
- zegelhuus** **segelhuys** **zeghel(l)-** subst. bureau waar lakens worden gewaarmerkt *R. v. Amst.* 43; 53; 65 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 400 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 547(2x) [holl. 1481-'96]

- segellacie segilla-** 1 subst. bezegeling, verzegeling *Rek. v. Nijm.* 4, 218 [geld. 1531] 2 verzegelde brief (Schiller-Lübbers s.v. *segelacie*) *Rek. v. Nijm.* 8, 84 [geld. 1543]
- segeltochte zegeltocht(e)** subst. 'bezegeling (eener akte)' (Hwb) *Br. Middelburg* 2, 440 [wmnl. 1516] *Br. Middelburg* 2, 447 [wmnl. 1520] *Br. Middelburg* 1, 428 [wmnl. 1524]
- segevecht** subst. overwinning (z. *segevechten*) *M. v. H., Boek b. g.* 367; 423 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- seggen** 1 **segghen** 1.1 trans. 'overtuigen, doen gelooven' (Hwb, bet. I, 7) *Mnl. dram. poezie* 152 [wmnl.brab. c.1410] 2.1 *hem laten* -, 'zich laten overreden of gezegen' (Hwb, bet. I, 7) *Mnl. dram. poezie* 123 [wmnl.brab. c.1410]
- seggheshelt** subst. vergoeding voor het geven van een ambtelijke verklaring *Tocht v. J. v. Blois* 125 [zholl. 1361-'62]
- segginge*** 1 **zegginghe** subst. spreekwoord (lat. *proverbium* ed. 204) *SUSO, Horologium* 204 [holl.brab. c.1350]
- zeghekemp** subst. 'kampvechter' (ed. 1, 219) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 312 [nholl. 1480]
- zeghevechtiger** subst. 'overwinnaar' (ed. 1, 219) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 228 [nholl. 1469]
- zeghewand** onder **zeeghewant**
- segillacie** onder **segellacie**
- seigen*** 3 **tzeij-** trans. 'toonene' (vgl. *seigen* (III) *Bronnen Rijnsburg* 409 [zholl. 1490])
- zeylaidze** onder **zeilaige**
- seylinghe** subst. het varen *Teghen die strael* 72 [holl. c.1480-'85]
- zeylreet** 1.1 adj. gereed om uit te zeilen *R. v. Amst.* 416 [holl. 1494-1512] 2.1 adv. gereed om uit te varen *Br. handel Eng.* 2, 632 [zholl. 1545]
- seyndere** subst. monstrans *Leugemeete* 13 [vl. 1491]
- seil*** 1 **zeyl tzeyl gaen**, (gaan) varen *Teghen die strael* 70 [holl. c.1480-'85]
- zeilaige zeylaege -aidze seila(i)ge seylaege** subst. zeilvaart, zeevaart *Br. handel Frankrijk* 1, 355(3x) [zholl. 1538] *Br. handel Frankrijk* 1, 356 [brab. 1538] *Br. handel Frankrijk* 1, 402; 406 [zholl. 1547]
- sejourneren** intr. verblijven, zich ophouden *Br. Middelburg* 3, 41 [zholl. 1391]
- sekeren** 1 1 - *in die hant*, 'op handslag verzekeren' (ed. 131 n.) *Ferguut* 131 [wmnl. m. 14e e.] 2 - *te hant*, 'op handslag verzekeren' (vgl. ed. 131 n.) *Ferguut* 184 [wmnl. m. 14e e.]
- zekeringebrief** subst. schriftelijke verbintenis *Br. Middelburg* 1, 321 [wmnl. 1480]
- zelants** adj. Zeeuws *R. v. Amst.* 83 [holl. 1452-'94]
- selden** 1 adj. spaarzaam (van personen) *Mnl. geest. proza* 30 [brab. 2e h. 15e e.]
- selderlinck** subst. naam van een vis *Br. handel Frankrijk* 1, 277(3x) [zholl. 1513]
- seleren** trans. verlangen naar, zich beijveren voor *Sermonen* 381 [brab. na 1540]
- selfate** subst. 'egelboterbloem' *Synon. mnl. plantenn.* 272 [wbrab. c.1351]
- selfegge** subst. zelfkant *R. v. Amst.* 74 [holl. 1452-'94]
- zelhuys** subst. zoutpakhuis (vgl. *sel*) *Br. handel Frankrijk* 1, 269 [zholl. 1510]
- selyne kelyne** 1. **selyne** subst. zoutpan (cf. fr. *saline*) *Br. Middelburg* 3, 291 [wmnl. 1520]
- zellebroider** onder **cellebroeder**
- zeloeshijt** subst. fanatisme *Sermonen* 231; 373 [brab. na 1540]

selvesoekelijk adj. 'zich zelf zoekend' (ed. 230) JAN v. L., *Vijf man.* 175 [brab.nomnl. c.1425]

zemelich adj. zemelen bevattend *Boec van medicinen* 115 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

sement ze- subst. 'cement, pleisterkalk' (Hwb) *Rek. v. Nijm.* 4, 155 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 7, 203 [geld. 1541]

sementlick 1 onder **samentlike**

sempe subst. 'alexandrijnse senne' *Synon. mnl. plantenn.* 296 [wmnl. eind 15e e.]

sempelment onder **simpelment**

sempsel onder **zeemsell**

senckelaken subst. ? *Tol v. Iersekeroord* 14 [brab. 1444]

sene onder **senie**

senescaelschap subst. (rechts)gebied van een prefect *Br. handel Frankrijk* 1, 316 [zholl. na 1521]

senge* 5 **-ghe** subst. blok (lood) (emendatie in **seuge** (Verdam) is niet waarschijnlijk) *R. v. Amst.* 594(2x) [holl. voor 1533]

senickelle 7 **cinickle sinickele** z. **senicle** *Mnl. gen. recepten* 109 [vl. 1e h. 15e e.] *Mnl. gen. recepten* 142 [wvl. 1305] *Mnl. gen. recepten* 107 [vl. 1e h. 15e e.]

senie -ne -ny subst. 'Alexandrijnse senne' (*Synon. mnl. plantenn.* 296) *Boec van medicinen* 185; 203 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *Mnl. gen. recepten* 133 [wvl. 1305]

sentejohanscruut **sent(e)jans-** **santejohannescruyt** subst. 'Sint-Janskruid, hertshooi' (Braekman 1965, 105; vgl. onder **hemelslotel**) *Mnl. gen. recepten* 86 [vl. 1e h. 15e e.] *Boec van medicinen* 132(2x) [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *Kl. v. Diepenv. hs.* 138 [geld.ov. 1534]

sentencieren -siëren trans. vonnissen, een gerechtelijke uitspraak doen *Br. handel Eng.* 1, 610 [zholl. 1422] *Br. handel Eng.* 1, 917 [zholl. 1455]

sententie* 1 **-cie** subst. gedachte *Frensweger hs.* 141 [nomnl. c.1480]

sentjanscruut onder **sentejohanscruut**

separacie sepe- subst. 'scheiding' (WNT) *Br. Middelburg* 3, 248(2x) [wmnl. voor 1513] *R. v. Amst.* 389 [holl. 1494-1512]

separeren trans. scheiden *Br. Middelburg* 3, 248(2x) [wmnl. voor 1513]

seperacie onder **separacie**

sepier subst. cipier *Syoens kroniek* 341 [zovl. c.1540]

septairne subst. 'katern van 14 bladen' (ed. 1209) *Bronnen Rijnsburg* 922(4x) [zholl. 1486]

sequester* 1 **-tre** subst. 'bewaargeving' (WNT s.v. **sequester** (II)) *Dagb. v. Gent* 1 237 [wmnl.vl. 1467-'90]

seraphins 1 adj. serafijns (lat. *seraphici spiritus*) M. v. H., *Boek b. g.* 417 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.] 2 zeer vurig, hevig (lat. *seraphicus ardor*) M. v. H., *Boek b. g.* 415 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

serapin subst. 'sagapenum' (een harsachtige stof, Braekman 1965, 105) *Mnl. gen. recepten* 91 [vl. 1e h. 15e e.]

serees ze- subst. rozijnen uit Jerez (vgl. ed. 3, 214 n.) *Br. Middelburg* 3, 214 [wmnl. 1504] *Br. Middelburg* 3, 336 [wmnl. 1525]

serimonie subst. plechtigheid *Syoens kroniek* 409 [zovl. c.1540] z. onder **ceremonie**

seris 6 l. *sens(us)* *Proza-Melib.* 13(2x) [holl.maastr. c.1485]

sermijn subst. een soort geweven stof *Rek. v. Leiden* 1, 285 [zholl. 1417]

sermonteine subst. 'seselikruid, bergeppe' (vgl. fr. *ser-*

sernijt

montaine, Braekman 1965, 105) *Mnl. gen. recepten* 87 [vl. 1e h. 15e e.]

sernijt 6 l. *semijt* zijfluweel (z. **samijt**) *Marg. v. Lymborch* 28b [brab. 1516]

serpentijn 1 subst. 'adderwortel, slangewortel' (Braekman 1965, 105; vgl. **serpentijn** (II)) *Mnl. gen. recepten* 25 [vl. 1e h. 15e e.]

serpentijncloot subst. kogel voor een veldslang *Dagb. v. Gent* 2 298 [wmnl.vl. 1467-'90]

serpentijncruut subst. buskruit voor een veldslang *Dagb. v. Gent* 2 307 [wmnl.vl. 1467-'90]

serpentijnpoer subst. buskruit voor een veldslang *Dagb. v. Gent* 2 299(4x); 300 [wmnl.vl. 1467-'90]

serpol subst. 'wilde tijm' *Synon. mnl. plantenn.* 297 [wvl. 1305]

zerrick 1 onder **sarc**

zerricksteen 1 onder **sarcsteen**

sertein* 1 **certain** -eyn 1.1 adj. 'zeker, gewis' (Hwb), bepaald *Dagb. v. Gent* 1 202 [wmnl.vl. 1432] *Br. Middelburg* 2, 262 [wmnl. 1409] *K. v. Brielle*² 266 [zholl. 1527] *Br. handel Eng.* 1, 928 [zholl. 1456] 2.1 - *gelt*, geld dat iemand leent op een officiële schuldbekentenis *Versl. O.V.R.* 3, 516(2x) [geld.ov. 1538]

zertuyn subst. 'satijn?' (ed. 1021) *Bronnen Rijnsburg* 1021 [zholl. 1499]

servoor subst. 'bewaarplaats' (vgl. **servoren**) *Kl. ten Briele* 49 [vl. 1341]

sessacie onder **cessacie**

sestendeel 1 subst. naam van een maat (van wijn; vgl. **sester**) *Drie con.* 181a [holl. c.1450]

settekaerf subst. palingfuik (vgl. **setstede**) *Rek. v. Doesburg* 61 [geld. 1403]

setten 1 1.1 *hem - met*, 'zich zetten tot' (ed. 111 n.1) *Drie con.* 110b [holl.omnl. c.1485] 2.1 *dat evangely* -, prediken *Frensweger hs.* 7 [nomnl. c.1480] 2.2 *den doot van enen* -, 'sterven ten gevolge van iemand d.i. ten gevolge van het verdriet, door hem aangedaan' (ed. 199) *Kl. v. Diepenv. hs.* 199 [geld.ov. 1534] 2.3 *sin herte, sinen sin - ane iet*, 'zijne zinnen ergens op zetten' (Hwb s.v. **aensetten**, bet. 4) *Corpus-Gysseling II* 1, 505 [brab.holl. 4e kw. 13e e.]

setter* 1 **zetter** subst. kroegbaas *R. v. Amst.* 323 [holl. 1494-1512]

settinge* 1 **zettinghe** subst. beschikking (van een testament) (vgl. Stallaert s.v. **zettinge**) *Br. Middelburg* 3, 44 [zholl. 1397]

settrye subst. lat door zettters gebruikt, zethaak *Rek. v. Nijm.* 5, 122 [geld. 1534]

seurplus onder **surplus**

zevendalfure adv. half zeven *R. v. Amst.* 505 [holl. 1494-1512]

zevendenacht subst. zielmis voor een overledene op de zevende dag na zijn dood (vgl. ook MNW s.v. **sevendach**) *Ann. em.* 28, 54 [wvl. c.1360]

sichener zi-sige- 1.1 adj. ? (-steen) *Rek. v. Nijm.* 8, 160 [geld. 1544] 2.1 subst. een soort steen *Rek. v. Nijm.* 8, 118; 133 [geld. 1543]

sickelij zicke- zyckelgin subst. geitje (vgl. du. *Ziege*), geitebokje *TAULER-hss.* 306; 312b; 312a [olimb. 1442]

side* 1 **zi- over een - gaen**, zich afzonderen *Biënb.*² 376 [holl.utr. 1458]

sidelwere ziell- zydel- syel- sielweere subst. 'flankerend verdedigingswerk' (ed. 2, 163 n.1) *Rek. v. Nijm.* 2, 163; 194; 223; 226 [geld. 1512] *Rek. v. Nijm.* 3, 91 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 196; 208; 210 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.*

- 3, 303(2x) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 8, 68 [geld. 1542]
Rek. v. Nijm. 8, 104 [geld. 1543]
- sideslach** subst. aangrenzend perceel, stuk land (vgl. **slach**, bet. 19) *R. v. Gorinchem* 113 [holl. 1421]
- zieccamer** subst. ziekenkamer *Marialeg.* 2 27 [wmnl. 1515-'20]
- sieckmeester** 1 onder **siekemeester**
- sieckwaerre** onder **siekenwaerre**
- siecte*** 1 **ziec-** 1 *engelsche ziecte*, wsch. pest *Rek. v. Nijm.* 4, 143; 178 [geld. 1530] 2 *swetende -*, pest *R. v. Gouda* 578 [zholl. 1533]
- ziefft** 3 onder **sifte**
- siegelys -lyz** subst. 'zitbank' (MNW s.v. **lise** (I), **Stal-laert** s.v. **lijs**) *Auden. meng.* 5, 184 [ovl. 1499] *Auden. meng.* 5, 189 [ovl. 1536]
- zieghecleet** subst. kleed over een bank, stoel of zetel *Tocht v. J. v. Blois* 225 [zholl. 1361-'62]
- siekemeester*** 1 **sieckmees-** subst. ziekenverpleger of hoofd van de verpleging *Frensweger hs.* 119; 138; 139(2x) [nomnl. c.1480]
- siekenwaerre sieckwaerre** subst. ziekenoppasser, ziekenverpleger *Exordium magnum* 29; 30 [nomnl. 1e h. 15e e.] *Frensweger hs.* 140 [nomnl. c.1480]
- sielbrief sielbrieff ziel-** subst. lijst van overledenen die op zondagen in de kerk ter herdenking wordt voorgelezen (vgl. **sielboec**) *Boeck erffrenten* 10 [nbrab. 1526 <1441>] *Boeck erffrenten* 9; 97; 316; 317 [nbrab. 1526]
- sielen** trans. een ziel geven *Sermonen* 77 [brab. na 1540]
- sielinge** subst. 'bezieling' (ed. 83) BARTH. ENGELSMAN 136 [holl. 1485]
- sielpenning** subst. vergoeding voor het lezen van een zielemis *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 369 [nomnl. 15e e. <1404>]
- zieltiën** intr. zieltogen *Lev. v. S. Clara* 73 [brab. 1491]
- sielweere** onder **sidelwere**
- sien** 1 *hem -*, zich in acht nemen, zich hoeden *Boeck v. d. voirs. g.* 237 [nholl. c.1470]
- sieninge*** 3 **-ghe** subst. 'het zien' *Mystiek brevier* 1, 26 [vl. 16e e.]
- sienlijk*** 1 **-lic** adj. 'vriendelijk' (ed. 57) *Parab. v. Cyril-lus* 30 [holl. c.1475]
- sier** 6 onder **fiere** *Troyen hs.*
- siersch** adj. Syrisch ZERBOLT, *Mnl. vert.* 87(2x) [geld. c.1430]
- sifte*** 3 **sefft ziefft** subst. 'zeef' *Rek. v. Nijm.* 3, 117(3x) [geld. 1522]
- signaet** subst. 'gerechtig register' (WNT) *R. v. Tiel* 142(2x) [geld. 17e e. <voor 1447>]
- signieren** trans. 'met een teken voorzien (van een akte door een notaris)' (ed. 351) MOORS, *Oorkondentaal* 295 [wlimb. 1379]
- signifieren** trans. betekenen, gerechtelijk aanzeggen *R. v. Gorinchem* 164 [holl. 1481]
- zijckelgin** onder **sickelijn**
- zijdbuer** subst. buurman *R. v. Amst.* 479 [holl. 1494-1512]
- zijdecoper** subst. zijdehandelaar *R. v. Gouda* 301 [zholl. 1521]
- zijdelaeckencramer** subst. handelaar in zijden lakens *R. v. Gouda* 301 [zholl. 1521]
- zydelaken** subst. zijden laken *Br. handel Eng.* 2, 633 [brab. 1546]
- zydelakencooper** subst. handelaar in zijden lakens *Br. handel Eng.* 2, 633 [brab. 1546]
- sydenhout** subst. boom van een ladder BRUGM., *Onuitg. serm.* 208 [zolim. 1523]

- zydestrate** subst. zijstraat *Br. Middelburg* 3, 298 [zholl. 1521]
- zydich sey-** subst. papegaai (vgl. du. *Sittich*) *TAULER-hss.* 355a [ripar. c.1340] *TAULER-hss.* 355b [olimb. 1442]
- zyellwange** subst. zijstuk, zijvleugel *Rek. v. Nijm.* 6, 115 [geld. 1537]
- zyeshuys zyesshuys** subst. bureau waar accijns betaald wordt *Rek. v. Nijm.* 8, 18 [geld. 1542] *Rek. v. Nijm.* 8, 98 [geld. 1543] *Rek. v. Nijm.* 8, 181 [geld. 1544]
- zyesshuysken** onder **accyzenhuysken**
- symeleren** onder **simuleren**
- synder** subst. neutr. naam van een hoeveelheid (t.w. salpeter) *Rek. v. Nijm.* 4, 116(2x) [geld. 1529]
- syno synodus** l. **syno** subst. mastiekboom (vgl. lat. *schinus*) *Kaetspel* 35 [vl. 1481]
- synoclites** subst. 'wonderbare steensoort' (ed. 57) *Parab. v. Cyrillus* 39 [holl. c.1475]
- synodus** 6 onder **syno** *Kaetspel*
- sijnsheit** subst. 'zijn aard, zijn natuur' (ed. 205) *JAN VAN LEEUWEN* 9 [brab. 2e h. 15e e.]
- sijnsmeyster** onder **assijnsmeyster**
- syroepfyolaet** subst. vioolstroop *Boec van medicinen* 156; 157 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]
- zyzehusken** onder **accyzenhuysken**
- zijshuysken** onder **accyzenhuysken**
- sijttuyn** subst. zijheining *Stadr. Steenwijk* 69 [ov. 1544-'49]
- silencietijt** subst. tijd gedurende welke in kloosters niet gesproken wordt *Marialeg.* 1 164 [holl. 1479]
- sille** 1 subst. 'lengtemaat' (ed. 357; z. **sille** (III)) *MOORS, Oorkondentaal* 153 [wlimb. 1379]
- silte*** 1 **zil-** subst. derrie of pekel? (vgl. **selzout**) *K. v. Hulst* 69 [vl. 1399]
- zilverfoelge** subst. bladzilver *Dietsche warande* 15, 88 [brab. 1484]
- simbale** 1 **cymble** 1 subst. klokje (cf. FEW s.v. **cymbalum**) *Leven van Lutgart* 65; 66 [wlimb. c.1300] 2 'scherp' (orgelregister; Vente 1942, 30) *Ann. em.* 20, 253 [vl. 1529]
- simpel** 1 adj. 'enkelvoudig' (ed. 262; lat. *simplex*) *Soliloquium-vert.* 177; 194 [wmnl.omnl. c.1430]
- simpelheit** 1 subst. enkelvoudigheid (lat. *simplicitas*) *Mnl. Boethius-vert.* 207 [vl. 1470] *Mnl. Boethius-vert.* 207 [zovl. c.1470]
- simpelinc** adj. eenvoudig, gewoon *Sidrac* 56 [brab.vl. eind 15e e.]
- simpelment sempel-** adv. eenvoudig, zonder meer *Mystiek brevier* 1, 222; 224 [wmnl. 1543] *Jan v. L.-fragm.* 146; 168 [wmnl.brab. 1540 (15e e.)]
- simulachre** subst. beeld, afgodsbeeld *Mandev.* 2 142(3x); 143; 149 [holl. 1462]
- simulaet** adj. 'geveinsd' (z. Rh. Gl.) *Tol v. Ierseker-oord* 121 [brab. 1520]
- simulatie -cy -cie** 1 subst. veinzerij *Teghen die strael* 98 [holl. c.1480-'85] 2 ontduiking, handlichting *Br. handel Frankrijk* 1, 325 [zovl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 84 [brab. 1529] *Br. Middelburg* 3, 360 [wmnl. 1531] *R. v. Amst.* 83 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 342; 359; 481 [holl. 1494-1512]
- simuleren syme-** 1.1 - *mit, met enen*, iem. niet (zo streng) bestraffen als voorgeschreven is *Br. Middelburg* 1, 125 [wmnl. 1480] *Br. Middelburg* 1, 160 [wmnl. 1521] *Brab. jachtrecht* 53 [brab. c.1460] *R. v. Amst.* 430; 464 [holl. 1494-1512] 2.1 *hem -*, zich houden, zich tonen *Marialeg.* 2 241 [wvl. eind 15e e.]

sin* 1 **zin** *te zinne staen*, aanstaan, bevallen *Br. handel Eng.* 2, 143 [zholl. 1507]

sincksteen subst. steen die men laat zinken bij dijkwerk *Br. Middelburg* 2, 405 [wmnl. 1497]

zinderinghe subst. bezinksel *Leringe v. orinen* 50 [wvl. c.1400]

zinderstyen *zuiderstyen* l. *zinderstyen* subst. 'te hard gebakken steen' (Hollestelle 1961, 54) *Cam.-rek. De-venter* 3¹, 317 [geld.ov. 1365]

sindt subst. naam van een fijne, dunne stof (z. **sindael**) *R. v. Haarl.* 185 [zholl. 2e h. 15e e. <1497>]

sindtmaertensavondt subst. dag vóór St. Maarten (10 november) *K. v. Brielle*² 343 [zholl. 1548]

singhelvest subst. grond langs de singel *Rek. v. Leiden* 1, 5 [zholl. 1392]

zingiber onder **zinziber**

singnakel subst. 'uitwendig teeken' (ed. 1, 219) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 432 [nholl. 1480]

singuleer 7 z. **singulaer** *Gem. gronden N.-Brab.* 161 [brab. 1468]

singulier **syngu-** **-lyer** 1 adj. afzonderlijk *R. v. Amst.* 584 [holl. 1503] 2 bijzonder, uitzonderlijk *R. v. Amst.* 615 [holl. c.1497] *K. v. Hulst* 77 [vl. c.1420] *K. v. Hulst* 91 [vl. eind 16e e. <1487>] 3 eigen, particulier *Tol v. Ier-sekeroord* 121 [brab. 1520] *K. v. Hulst* 86 [vl. eind 16e e. <1486>] *Dagb. v. Gent* 1 96; 254 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 2, 14 [brab. 1488] *Br. handel Eng.* 2, 457 [holl. 1537] *Br. Middelburg* 3, 235 [wmnl. voor 1512] *Br. Middelburg* 1, 82 [wmnl. 1524] *Br. handel Frankrijk* 1, 342 [zholl. 1530]

singulierlick adv. particulier *R. v. Amst.* 327 [holl. 1494-1512]

sinickele 7 onder **senickelle**

sinistre adj. 'boosaardig' (Rh. Gl.) *Dagb. v. Gent* 1 218 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. handel Eng.* 2, 144 [zholl. 1507] *Br. handel Eng.* 2, 331 [zholl. 1525] *Br. Middelburg* 1, 421 [wmnl. na 1514]

sinkinge* 1 **sinckinghe** subst. wegzinking *TAULER-hss.* 335 [brab. c.1490]

sinnen* 1 **zinnen** - *up*, intr. 'zijn zinnen richten op, verliefd worden op' (ed. 49 n.) *Florigout* 49 [vl.brab. eind 14e e.]

sinquisicatie 6 -**cie** onder **hinquisicacie** *K. v. Hulst*

zinziber -**bre** -**giber** subst. 'gember' (vgl. **gingebare**) *Synon. mnl. plantenn.* 273 [utr. c.1375] *Synon. mnl. plantenn.* 273 [? c.1490] *Synon. mnl. plantenn.* 273 [? eind 14e e.]

sintemaertensdach subst. St. Maarten (11 november) *K. v. Brielle*² 343 [zholl. 1548]

sintenaer onder **centenaer**

sintmartenspil subst. dag na St. Maarten (12 november) *K. v. Brielle*² 343 [zholl. 1548]

sinxenmerct **sinx(s)e-** subst. markt die omstreeks Pinkstereen gehouden wordt *Br. handel Eng.* 1, 892 [brab. 1452] *Br. handel Eng.* 1, 1027 [brab. 1469] *Br. handel Eng.* 2, 12 [brab. 1488]

sipe* 1 **zype** subst. sloot, watering *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 127 [nomnl. 2e h. 16e e. <1420>]

sipelshoeft subst. ui *Stichtige punten* 21 [geld.ov. c.1475]

sise* 1 **zyze** subst. bier waarvan de accijns betaald is *Rek. v. Nijm.* 3, 66 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 101(2x); 102(nx); 116(3x) [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 4, 52 [geld. 1528]

siterijnsch adj. (als) van een citroen *Mandev.*² 42 [holl. 1462]

sitten

sitten 1 - *van*, intr. afstappen (van een paard) *Marialeg.* 1 435 [holl. 1479]

sitter 1 subst. ruiters *Boeck v. d. voirs.* g. 144 [nholl. c.1470]

sittinge* 1 -*ghe* subst. het zitten, aanzitten (t.w. aan een tafel) *Mnl. geest. proza* 253 [zovl. 1460]

situacie subst. ligging *Br. Middelburg* 3, 356 [wmnl. 1531]

zitwer 7 'wilde gember' (vgl. *sedeware*) *Synon. mnl. plantenn.* 296 [? 2e h. 15e e.]

slach 1 1 subst. 'gedaante' (ed. 246) *Sidrac* 246 [wvl. m. 15e e.] 2 'diepe of moeilijke ademhaling' (Hwb, sub bet. 7) *Van vrouwen e. minne* 86 [holl. 1e h. 15e e.]

slachbal subst. 'kolfbal' (WNT s.v. *slag*, Samenst. enz. bet. 1) *R. v. Gouda* 121 [zholl. 1488-'95]

slachboom* 3 -*boom* subst. 'slagboom' *Rek. v. Nijm.* 3, 19 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 6, 91 [geld. 1537]

slachnette subst. 'dichtslaand net' (WNT) *Mnl. vert. O. T.* 232 [holl.ovl. c.1445]

slachroede 1 subst. 'roede om wijn bij het klaren te slaan' (WNT s.v. *slag*, Samenst.) *Br. Middelburg* 3, 340 [wmnl. na 1525]

slachthuut subst. huid van een geslacht dier (t.o. *sterfhuut*) *Bronnen Rijnsburg* 794 [zholl. 1411]

slaect 1 subst. 'n soort waterloop' (*OGE* XI (1937), (11)) *Syoens kroniek* 211(nx); 323 [zovl. c.1540]

slaen 1 1.1 trans. pletten (m.b.t. graan) *Brab. jachtrecht* 18; 19 [brab. 1656 (1387)] 2.1 *hem - aen*, zich voegen bij *Evang. Spinr.* 9b [vl.holl. 1515-'20]

slaen 2 De bet. II, B, 5 'aangekondigd of bepaald worden, van een tornooi' moet vervallen. Het citaat *Ferg.* 5241 hoort bij bet. II, 3 '(op een vijand) aanrukken, aanstormen' (kol. 1216) thuis (z. *VMA* 1979, 306 en 316). *Ferguut* 214 [wmnl. m. 14e e.]

slaep 1 *te enes - gaen*, 'met iemand gaan slapen' (ed. 316) *Mandev.*² 267 [holl. 1462]

slaesleper 6 onder *sleesleper* *Br. Middelburg*

slage* 1 -*ghe* subst. grote houten hamer, sleg (vgl. Schiller-Lübber i.v.) *Frensweger hs.* 246 [nomnl. c.1480]

slaken 3 trans. 'losmaken' (MNW, bet. I, 3, a) *Br. Middelburg* 3, 243 [wmnl. 1512]

slangencloet -*cloet* -*kluet* subst. kogel van een veldslang *Rek. v. Nijm.* 3, 146 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 4, 114 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 8, 55; 60 [geld. 1542]

slangendistel subst. 'wilde sla' *Synon. mnl. plantenn.* 295 [? 2e h. 15e e.]

slangenkluet onder *slangencloet*

slangenrad *slange*- subst. rad van een veldslang *Rek. v. Nijm.* 7, 195 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 29 [geld. 1542]

slapen 7 z. *slappen* *Mandev.*² 131 [holl. 1462]

slaper 1 *sle*- 1 subst. exemplaar, afschrift (vgl. WNT, bet. 8) *Br. handel Eng.* 1, 1197 [zholl. 1482] 2 munt van slecht allooï (vgl. WNT s.v. *slaper*, bet. 17) *Rek. v. Nijm.* 7, 170; 187 [geld. 1541]

slapinge 1 subst. logies, nachtverblijf *Rek. v. Nijm.* 3, 251 [geld. 1526]

slappericheit subst. slapheid, verslapping *Frensweger hs.* 171 [nomnl. c.1480]

slappicheit -*eyt* subst. slapheid, lauwheid, traagheid (vgl. *slapheit*) *Br. handel Eng.* 2, 393 [zholl. 1530] BRUGM., *Verspr. serm.* 72 [st. 1476] *R. v. Gorinchem* 141 [holl. 1454]

slapscheet subst. laffe, waardeloze vent, (scheldwoord; z. WNT s.v. *slap*, Samenst.) *Dagb. v. Gent* 1 129 [wmnl.vl. 1467-'90]

- slaverie*** 1 -rije subst. slavernij *Sermonen* 107 [brab. na 1540]
- slechachtich** adj. 'vlak' (ed. 316) *Mandev.*² 223 [holl. 1462]
- slechten*** 2 slich- trans. 'enkelvoudig maken' (ed. 262; z. MNW Aanm.; lat. *simplificare*) *Soliloquium*-vert. 213 [wmnl.omnl. c.1430]
- slechtheen** adv. 'zonder meer' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 345 [nholl. 1480]
- sleehuer** subst. geld betaald voor het huren van een slee *Rek. v. Gouda* 282; 283 [holl. 1438]
- sleep** 1 sleyp sleip(e) slepe 1 subst. 'sleep' (soort kleine eg) (ed. 352) MOORS, *Oorkondentaal* 159 [wlimb. 1379] 2 inrichting aan een 'bus' waardoor deze gesleept kan worden (vgl. Schiller-Lübbers s.v. **slepe**, **slope**) *Rek. v. Nijm.* 3, 86; 92 [geld. 1522] 3 hoeveelheid (die in één keer wordt versleept) *Rek. v. Nijm.* 3, 31(2x) [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 7, 60 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 163 [geld. 1541]
- sleesleper sle- slaesleper** 1. **sleesleper** subst. die met een slee goederen vervoert, sleper *Br. Middelburg* 1, 67 [wmnl. 1502] *Br. Middelburg* 1, 185(2x); 3, 554(2x) [wmnl. 1546]
- slehout** subst. houten onderdeel van een slee *Bronnen Rijnsburg* 968 [zholl. 1492]
- sleynen** trans. 'kappen' (ed. 352) MOORS, *Oorkondentaal* 166 [wlimb. 1384]
- slengh** 3 onder **slinge**
- slepe** 1 onder **sleep**
- sleper** 1 onder **slaper**
- slepsell -seel(l) sleipsel(l)** subst. lading, wat in één keer wordt versleept *Rek. v. Nijm.* 4, 194 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 6, 54 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 7, 163 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 206(2x); 207(8x) [geld. 1544]
- slesap slee-** subst. sleedoornsap (vgl. ed. 298) *Boec van medicinen* 198; 199 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- slessen** 1 onder **slissen**
- sletterken** 7 doekje, luier (z. **sletter**) BRUGM., *Verspr. serm.* 90 [geld. 2e h. 15e e.]
- slevuerre** subst. sleevoerder, sleper *Rek. v. Nijm.* 6, 233 [geld. 1539]
- slichten** 2 onder **slechten**
- slickkar** subst. kar, wagen waarin slijk wordt vervoerd *R. v. Gorinchem* 281 [holl. 1502-'16]
- slidderachtich** adj. glibberig *Mnl. vert. O. T.* 232 [holl.ovl. c.1445]
- slijchoop** subst. 'modderpoel' (ed. 95 n.) *Robrecht de duyvel* 95 [wmnl.brab. 1516]
- slijckbalck** subst. ? *R. v. Gorinchem* 122 [holl. 1577 <1440>]
- slynge** 3 onder **slinge**
- slijttbrieff** subst. stuk waarin goederen gerechtelijk aan iemand worden toegewezen (vgl. WNT s.v. **slijten**, bet. A, 10, b) *Versl. O.V.R.* 6, 510(2x) [geld. 18e e. <1441>]
- slinge** 3 **slengh slynge** subst. hijskabel *Rek. v. Nijm.* 5, 129 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 7, 190 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 4, 169 [geld. 1530]
- slippen** 3 trans. opensnijden, 'insnijden' *Frensweger hs.* 240 [nomnl. c.1480]
- slipplancke** subst. ? *Rek. v. Nijm.* 3, 20 [geld. 1520]
- slissen*** 1 **slessen** 1.1 trans. 'verdrijven' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 61 [nholl. 1480] 2.1 intr. zwijgen *Mnl. geest. proza* 166 [wmnl. c.1543]
- slisten** 7 z. **slissen** *Drie con.* 209a [holl. c.1450]

- slitinge*** 1 **slijtijsge** subst. het in het klein verkopen *Br. handel Eng.* 1, 987 [nholl. 1465]
- sloefflatte** subst. 'dekplank' (vgl. **sloof**, bet. 3) *Br. Dom Utrecht* 2, 101 [utr. 1405]
- sloetteldrachster** subst. sleuteldraagster MAUBURNUS, *Scala* 179 [geld.ov. 1558]
- slofffaert** subst. 'gemakzuchtig mens' (ed. 263) *Doct. des tijts* 144 [holl. 1486]
- sloyer sloey-** subst. 'zekere fijne, doorschijnende katoenen of zijden stof' (WNT s.v. **sluier**, bet. 7) *Rek. v. Nijm.* 3, 355 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 8, 148 [geld. 1543]
- sloem** subst. 'een gebrek in laken' (Hwb) *Versl. O.V.R.* 5, 409 [wgeld. c.1470]
- slonen** trans. snoeien (vgl. WNT s.v. **sleunen**) *Versl. O.V.R.* 7, 53 [wbrab. c.1600 <1500>]
- slot** 1 subst. clausuur *Bronnen Rijnsburg* 471 [zholl. 1498?]
- sloten*** 1 **sloe-** intr. zware arbeid verrichten *Stichtige punten* 150; 188 [geld.ov. c.1475]
- slotenare** subst. ambtenaar belast met het openen en sluiten van de markthallen *R. v. Reimersw.* 11(3x) [vl.brab. 1e h. 16e e. <1502>]
- slotgat** subst. 'sleutelgat' (WNT s.v. **slot**, Samenst., bet. 2) *Sticht. exempelen* 83 [brab. 16e e.]
- slotrede** subst. 'besluit' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 2; 265 [nholl. 1469]
- slove*** 3 **sloee** subst. 'omslag' (van een kledingstuk; z. **slove** (I), bet. 2) *Rek. v. Leiden* 2, 267 [zholl. 1427]
- sluen** subst. pl. 'sleuven?' (ed. 433 n.2) *Br. Dom Utrecht* 2, 433 [utr. 1468]
- sluyscolc** subst. schutkolk (z. WNT s.v. **sluis**, Samenst.) *R. v. Amst.* 71 [holl. 1452-'94]
- sluysgelt sluysen-** subst. 'geld dat perceelsgewijze betaald moet worden voor onderhoud en bediening van afwateringssluizen' (WNT s.v. **sluisgeld**, bet. 1) *Rek. v. Nijm.* 5, 119 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 5, 197 [geld. 1535]
- sluysgracht** subst. gracht die het water naar een sluis voert (vgl. **sluussloot**) *Versl. O.V.R.* 7, 32 [wbrab. eind 15e e. <1461>]
- sluysplancke** subst. ? *Rek. v. Nijm.* 2, 154 [geld. 1512] *Rek. v. Nijm.* 4, 87 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 151(3x); 152(2x); 175 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 224; 225 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 6, 91; 92(2x) [geld. 1537] *Rek. v. Nijm.* 8, 32 [geld. 1542]
- sluytcorf** subst. 'sluitmand' (WNT s.v. **sluiten**, Samenst.) *Br. Middelburg* 3, 477 [wmnl. 1545]
- sluytschere** subst. ? *Rek. v. Nijm.* 1, 112 [geld. 1421]
- sluytscotel** subst. 'schotel met een deksel' (ed. 352) MOORS, *Oorkondentaal* 307 [wlimb. 1396]
- sluke** subst. 'vlasdot' (ed. 52 n.5) *Stichtige punten* 52 [geld.ov. c.1475]
- sluperken** subst. soort jachthond, spaniel (vgl. WNT s.v. **sluiper**, bet. 2) *Marg. v. Lymborch* 3b [brab. 1516]
- sluten** 1 - *met*, intr. tot een overeenkomst komen met *R. v. Amst.* 196 [holl. 1452-'94]
- sluterampt** subst. het ambt van rentmeester *Acten Gelre Zutphen* 1, 254; 255; 256 [geld. 1392 <1390>]
- slutinge** 1 subst. conclusie, gevolgtrekking *Mystiek brevier* 1, 105 [wmnl. c.1550]
- sluuc*** 1 **sluyc** subst. bundel (stro) *R. v. Gorinchem* 298 [holl. 1482-1501]
- smachtich** 1 adj. dorstig *Leeder v. VIII tr.* 70 [omnl. 2e h. 15e e.]

- smachtken** subst. hongerlap *Doct. des tijts* 98 [holl. 1486]
- smadich** 3 adj. smalend, krenkend *Dietse Epistola* 9 [holl.utr. 2e h. 15e e.]
- smake** 1 subst. gedachte, gevoelens G. GROOTE, *De simonia* 3 [ov. c.1450]
- smakelijcheit*** 1 -licheit subst. iets dat heerlijk smaakt, heerlijkheid *Sp. d. Volc.* 247 [limb. 1466]
- smalen** trans. tooien *Jhesus collacien* 238(2x) [nholl.vl. c.1480]
- smedeampt** subst. gilde der smeden *Rek. v. Nijm.* 3, 102(2x) [geld. 1522]
- smedeknecht** 7 z. **smedecnape** *Rek. v. Nijm.* 3, 44 [geld. 1520]
- smedethanghe** subst. 'smee(d)tang' (WNT s.v. **smeden**, Samenst.) *Tocht v. J. v. Blois* 131 [zholl. 1361-'62]
- smeercabuus** subst. vetpot (vgl. ed. 408 n.1) *Br. Dom Utrecht* 2, 408 [utr. 1467]
- smeerpere** subst. 'weke en sappige peer' (beurré; ed. 331) *Boec van medicinen* 114 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- smelten** 1 trans. verteren, teniet doen gaan *Levens v. Jezus* 204 [wvl. 1332]
- smeltinge*** 1 -ghe subst. het zacht of week worden (van het gemoed) *Sp. d. Volc.* 217; 369 [limb. 1466]
- smerich*** 1 **smeerich** -ych adj. vuil *Stichtige punten* 135; 193 [geld.ov. c.1475]
- smertinghe** subst. pijn *Boec van medicinen* 164 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- smettelijc*** 1 -lick adj. besmettelijk (van een ziekte) *Br. Middelburg* 1, 514 [wmnl. 1528]
- smetten** 1 intr. drek laten vallen *Blome d. Doochd.* 54 [holl. c.1485]
- smient** subst. soort eend (vgl. WNT s.v. **smient**, bet. 1) *Leid. keurb.* 305(2x) [zholl. 1508]
- smitsforme** subst. 'smidsblok, aanbeeld' (ed. 1, 219) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 47 [nholl. 1480]
- smock** onder - *vercopen*, in het geheim verkopen (vgl. WNT s.v. **smok** (III)) *K. v. Brielle*² 225 [zholl. 1527] vgl. onder **smuyck**
- smoddicheit** subst. onreinheid GANSFORT, *De or. dom.* 161 [nomnl. c.1500]
- smoorkoeyt** subst. 'smoorkuit' (bijnaam) *Doct. des tijts* 98 [holl. 1486]
- smoutgen** subst. knecht die smeer maakt of die met vet besmeert *Rek. v. Leiden* 1, 312; 315 [zholl. 1418]
- smoutslager** subst. olieslager *R. v. Reimersw.* 49 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1511)]
- smuyck** *ondert* -, in het geniep (vgl. **smuken** (II)) *Doct. des tijts* 176 [holl. 1486] vgl. onder **smock**
- snaphaen snaep-** subst. 'munt waarop een ruiter stond afgebeeld. Inzonderheid in toepassing op Geldersche zilveren munten, ter waarde van zes stuivers.' (WNT s.v. **snaphaan** (I), bet. 3) *Rek. v. Nijm.* 3, 247(2x) [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 6, 206 [geld. 1538]
- sneeclyt** subst. sneeuwballen *R. v. Amst.* 34 [holl. 1413]
- sneesen** trans. vasthechten (vgl. WNT s.v. **sneezen** (I)) *Marg. v. Lymborch* 120a [brab. 1516]
- sneevlocken** intr. verb. sneeuwballen gooien *R. v. Gorinchem* 214; 215 [holl. 1482-1501]
- sneiser** subst. 'snij-ijzer?' (ed. 541 n.5) of 'schaafbeitel' (WNT s.v. **snijijzer** bet. 3) *Br. Dom Utrecht* 2, 541 [utr. 1478]
- snellaert** subst. naam van een duivel *Marg. v. Lymborch* 7b [brab. 1516]

snelle

snelle subst. ? *K. v. Schieland* 237 [zholl. 15e e. <14e e. >]

snellijc* 1 **snellec** adj. 'duidelijk zichtbaar' (ed. 403) *TAULER-hss.* 285 [brab.omnl. c.1430]

sneplocken intr. sneeuwballen gooien *R. v. Tiel* 58 [geld. 1476]

sneppen intr. snippen vangen, op snippen jagen *Brab. jachtrecht* 51 [brab. c.1456] *Brab. jachtrecht* 80 [brab. 1469 <1464 >]

snevelen* 2 **sno-** intr. 'wankelen' (ed. 262; z. MNW, bet. 1; lat. *vacillare secundum*) *Soliloquium-vert.* 199 [wmnl.omnl. c.1430]

snidehalle subst. hal waar stoffen in het klein worden verkocht *Dendermonde* 2, 97 [vl. 1374]

snidekule subst. plaats waar het hout gehakt wordt (ed. 90 n.59) *Rek. v. Doesburg* 85 [geld. 1403]

sniden 1 **sny-** 1 trans. slachten *Br. Middelburg* 3, 262(2x) [wmnl. 1517] 2 hakken (m.b.t. hout vgl. MNW, bet. 5) *Rek. v. Nijm.* 3, 142 [geld. 1523] 3 'in het klein verkopen' (MNW, bet. 6; hier m.b.t. vlees) *R. v. Reimersw.* 8 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1502 >]

snydegelt subst. houthakkersloon *Rek. v. Nijm.* 3, 19 [geld. 1520]

snijdemerckt subst. lakenmarkt *R. v. Tiel* 139(2x) [geld. 17e e. <voor 1447 >]

snyderampt **snyders-** **snyer-** subst. kleermakersgilde *Rek. v. Nijm.* 3, 102 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 207 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 6, 44 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 7, 170 [geld. 1539]

snijderneringhe subst. kleermakersgilde *R. v. Haarl.* 142 [zholl. 2e h. 15e e. <1460 >]

snydersambacht subst. kleermakersgilde *R. v. Reimersw.* 32 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1502 >]

snydersampt onder **snyderampt**

snyerampt onder **snyderampt**

snyerman subst. ? *K. v. Hulst* 72 [vl. 1399]

snyster subst. zij die afsnijdt (m.b.t. gras of koren) *K. v. Brielle*² 303 [zholl. 1537]

snodelike* 1 **snoedelic** adv. geringschattend *Jhesus col-lacien* 145 [nholl.vl. c.1480]

snoedemakinge subst. vernedering *MAUBURNUS, Scala* 187 [geld.ov. 1558]

snoerspel subst. muziekinstrument met snaren (z. **snaerspel** en **snoer**, bet. 2) *Boec van medicinen* 215 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

snorken 3 intr. 'snurken' *Biënb.*² 191 [holl.utr. 1458] *Exordium magnum* 31 [nomnl. 1e h. 15e e.]

snovelen 2 onder **snevelen**

snute* 1 **snuy-** **droncken -**, 'dronkaard' (ed. 264) *Doct. des tijts* 211 [holl. 1486]

snuven 3 intr. 'snuiven, sterk door den neus ademen' *Stichtige punten* 123 [geld.ov. c.1475]

socht 3 **zocht ghele, ghelu(we) -**, geelzucht (z. **geelsucht**) *Boec van medicinen* 107; 127(3x); 128(3x); 148; 161 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *Mnl. gen. recepten* 22 [vl. 1e h. 15e e.]

societeyt **socye-** subst. vennootschap *Br. handel Frankrijk* 1, 218 [zholl. 1493] *Br. handel Frankrijk* 1, 354 [zholl. 1537] *Br. handel Eng.* 2, 365 [zholl. 1527] *Br. Middelburg* 3, 223 [zholl. 1508]

soclaken **zoc-** subst. laken waarvan muilen worden gemaakt *Bronnen Rijnsburg* 790 [zholl. 1410] *Bronnen Rijnsburg* 803 [zholl. 1443] *Bronnen Rijnsburg* 814(2x) [zholl. 1447] *Bronnen Rijnsburg* 821 [zholl. 1453] *Bronnen Rijnsburg* 825 [zholl. 1454]

sodamite 3 onder **sodomite**

sode* 1 zo- subst. puin, ballast *Br. handel Eng.* 1, 887 [zholl. 1451] *Br. handel Eng.* 1, 953 [zholl. 1459]

sode* 1 zo(e)de subst. 'bouillon' (ed. 331) *Boec van medicinen* 116(2x) [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

sodomite* 3 **soda-** subst. homoseksueel BRUGM., *Onuitg. serm.* 45 [zolim. 1523]

zoell subst. soldij *Rek. v. Nijm.* 4, 119(3x) [geld. 1529]

soefoere subst. 'kuil, gegraven naast een vijver of waterloop, om vis te bewaren' (ed. 352) MOORS, *Oorkondentaal* 78 [wlimb. 1360]

soeking* 1 **zouck-** subst. uitvlucht *R. v. Amst.* 293 [holl. 1494-1512]

soele subst. 'tong' (vgl. lat. *sola*; ed. 331) *Boec van medicinen* 211 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

zoemerhoplant subst. 'zomermantel' (z. onder **hoplant**) *Tocht v. J. v. Blois* 185 [zholl. 1361-'62]

soemsel onder **somzel**

zoendingpenningh subst. 'een geldsom aan een gekwetste of de magen van een verslagene door den schulde of zijn magen betaald als afkoop of herstel van schade' (ed. 461) *Oudste mnl. oork.* 346 [wmnl. 1254]

soenenbenck subst. college dat 'soenen' regelt *Rek. v. Nijm.* 3, 76 [geld. 1522]

soepuet onder **suepuet**

zoet 7 'put' (z. **sode** (II)) *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 91; 92 [nomnl. 1386]

soeticheit* 1 **zoetichet** subst. verzachting *Br. Middelburg* 2, 19 [brab. 1524]

soetmoedich* 3 **zoet-** adj. zachtmoedig *Ovl. lied. en ged.* 507 [wvl. 2e h. 14e e.]

soetmondich adj. aangenaam (klinkend), bevallig, heus, lief *Marg. v. Lymborch* 14a; 39a; 89b; 128b(2x); 141a [brab. 1516]

zoetvisch subst. zoetwatervis, riviervis *Tocht v. J. v. Blois* 58(2x) [zholl. 1361-'62]

soffisantelike* 1 **soufisantelijc** adj. voldoende *Bouc v. Audienc.* 338 [wmnl. vl. 1370-'78]

soffraen 1 *wilt* -, 'saffloer, bastaardsaffraan' *Herbarius in dyetsche* 453 [vl. 1484]

sog 7 z. **soge** *Register St. Truiden* 316 [wlimb. c.1256]

zoghenvel subst. huid van een zeug *Tocht v. J. v. Blois* 206 [zholl. 1361-'62]

soigner trans. verzorgen *Br. handel Frankrijk* 1, 364 [zholl. 1539]

solacie 1 subst. troost (z. **solaés**) BRUGM., *Onuitg. serm.* 57 [zolim. 1523] 2 'plezier' (z. **solaes**; ed. 246) *Sidrac* 111 [brab. vl. eind 15e e.]

solaesheyt subst. 'vreugde, genot' (Rh. Gl.) *Marg. v. Lymborch* 97b; 98b; 128b; 136b [brab. 1516]

soldinge -dyng subst. bezoldiging, loon; onderhoud *Rek. v. Nijm.* 6, 140; 228 [geld. 1539]

sole* 1 **zale** subst. vloerplanken (vgl. Schiller-Lübben 4, 156 s.v. **sale**) *Rek. v. Nijm.* 4, 25 [geld. 1528]

solemplick 1 onder **solempnelike**

solempneel adj. 'plechtig' (Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 1, 511 [wmnl. 1500] *Br. Middelburg* 1, 633 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 3, 544 [wmnl. 1546]

solempnelike* 1 **-lemplick -lempne(e)lick** adj. feestelijk, plechtig *Br. Middelburg* 1, 510 [wmnl. 1500] *R. v. Reimersw.* 27 [vl. brab. 1e h. 16e e. <1508>] *K. v. Hulst* 98 [vl. eind 16e e. <1487>]

solempniseren 1 trans. 'plechtig viëren' (m.b.t. een feest; Rh. Gl.) *R. v. Reimersw.* 39 [vl. brab. 1e h. 16e e. <1513>]

solen* 2 zo- trans. met graszoden beleggen (z. **solen** (IV)) *K. v. Schieland* 211 [zholl. 15e e. <14e e.>]

solicite(e)ren 1 onder **solliciteren**

sollagement onder **soulaigement**

sollicitateur subst. pleitbezorger voor kleine rechtzaken *Br. Middelburg* 1, 396 [wmnl. 1e kw. 16e e.] *Br. Middelburg* 1, 187; 2, 486 [wmnl. 1547] *Br. Middelburg* 2, 488 [wmnl. 1548] *Br. Middelburg* 2, 484 [wmnl. 1549]

sollicitatie -acie subst. inspanning *Br. handel Eng.* 2, 266 [zholl. 1519] *Br. handel Eng.* 2, 274(4x) [zholl. 1520]

solliciteren 1 **solicite(e)ren** 1.1 trans. trachten te verkrijgen, verzoeken *Versl. O.V.R.* 5, 577(2x) [wmnl. 2e h. 16e e. <1545>] *Br. handel Eng.* 1, 1174 [brab. 1481] *Br. handel Eng.* 2, 235 [brab. 1516] *Br. Middelburg* 2, 415(2e pl.) [wmnl. 1502] *Rek. aflaath.* 33; 41 [brab. 1451] *Br. handel Frankrijk* 1, 270 [zholl. 1511] *Br. handel Frankrijk* 1, 300 [zholl. 1519] *Br. handel Frankrijk* 1, 328 [zholl. 1525] *Br. handel Frankrijk* 1, 338 [zholl. 1529] *Dagb. v. Gent* 2 222 [wmnl.vl. 1467-'90] 1.2 'behartigen, bepleiten' (vgl. WNT, bet. A, 3) *Rek. aflaath.* 16 [brab. 1451] *Br. Middelburg* 2, 415(1e pl.) [wmnl. 1502] *Br. Middelburg* 2, 418 [wmnl. 1504] *Br. Middelburg* 2, 423 [wmnl. 1506] *Br. Middelburg* 1, 456 [wmnl. na 1517] 2.1 intr. zich inspannen, ijveren *Br. handel Eng.* 2, 306 [brab. 1523] *Br. handel Eng.* 2, 331 [zholl. 1525] *Br. Middelburg* 1, 640 [wmnl. 1546] 2.2 - op, aandrang uitoefenen op *Bronnen Rijnsburg* 894 [zholl. 1482]

solliciteur -uer 1 subst. 'pleitbezorger voor kleine rechtzaken' (WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 428 [wmnl. 1527] 2 penningmeester *Br. handel Eng.* 2, 388 [brab. 1530]

solnige 6 ? (ed. 352 'sommige') MOORS, *Oorkondentaal* 300 [wlimb. 1394]

solten 1 onder **souten**

solucie subst. 'antwoord waarmede men een moeilijkheid oplost' (WNT s.v. **solutie** (II)) *Br. Middelburg* 3, 357 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 1, 96(2x); 97 [wmnl. 1548]

solveren 1 trans. oplossen (in een vloeistof) *Boec van medicinen* 204 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

som 1 onder **somme**

zoman subst. leveraar van ballast *Br. handel Eng.* 1, 868 [zholl. 1448] *Br. handel Eng.* 1, 887(4x) [zholl. 1451]

sombze(e)ll onder **somzel**

somercaproen subst. zomermuts, zomerkap *Rek. v. Leiden* 1, 166 [zholl. c.1590 <1404>]

zomercledijnghe subst. zomerkleding *Rek. v. Leiden* 1, 124 [zholl. 1400]

zomerghellinc subst. in het voorjaar geboren eenjarig lam (vgl. Plant. s.v. **gellinck**) *K. v. Brielle*² 231 [zholl. 1527]

somerneeringhe subst. zomeropbrengst *Mnl. fragm.* 1, 590 [vl. 2e h. 15e e.]

somersaet subst. in het voorjaar gezaaid zomerkoren *Mnl. fragm.* 1, 583 [vl. 2e h. 15e e.]

somersvacht subst. vacht die in de zomer geschoren wordt *Br. handel Eng.* 2, 603 [zholl. 1545]

sommage subst. aanmaning *Br. handel Eng.* 1, 846 [zholl. 1446]

sommarelijck 1 onder **sommierlike**

sommatie subst. 'aanmaning tegen of binnen een bepaalden tijd of wel onmiddellijk aan een verplichting of eisch te voldoen' (WNT) *Br. Middelburg* 2, 415 [wmnl. 1502] *Br. Middelburg* 1, 95 [wmnl. 1548]

- somme** 1 **som** subst. een bepaalde maat, hoeveelheid (vgl. Schiller-Lübben i.v.) *Rek. v. Nijm.* 3, 262(6x) [geld. 1526] *Br. handel Frankrijk* 1, 289 [zholl. 1515]
- sommeren** 1 **1** trans. aanmanen, sommeren *K. v. Briel-le*² 324 [zholl. 1543] *K. v. Hulst* 59 [vl. 1537] 2 'dagen' (in het MNW zonder citaat) *Bouc v. Audiënc.* 664 [wmnl.vl. 1370-'78] *Br. Middelburg* 1, 94 [wmnl. 1548]
- sommierlike*** 1 **-lick sommarelijck** 1.1 adv. 'ten genoeg van de rechter' (WNT s.v. **summier** (I), Afl., bet. 1) *Versl. O.V.R.* 5, 626 [wmnl. 2e h. 16e e. (1525)] 2.1 **-ende al**, geheel en al *Br. Middelburg* 1, 320 [wmnl. 1480]
- somzel soemsell zoem- sombze(e)ll zomsell** subst. omranding, omlijsting *Rek. v. Nijm.* 4, 30(2x); 45 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 177 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 5, 54 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 6, 35(2x) [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 7, 157 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 35; 39; 40 [geld. 1542]
- sondachgebot** subst. bekendmaking in de kerk op zondag *Gem. gronden N.-Brab.* 183 [brab. 1390]
- zondachmesse** subst. zondagsmis *Leugemeete* 152 [vl. 1474]
- sondachnuchtent** subst. zondagochtend *Dagb. v. Gent* 1 127 [wmnl.vl. 1467-'90]
- sondaghesavonts** onder **sonnendagesavonts**
- sonderen** trans. polsen, 'peilen' (ed. 40 n.) *Florigout* 40 [vl.brab. eind 14e e.]
- sonderheit** 1 subst. 'bizonderre dingen' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 504 [nholl. 1480]
- sonderlijcheit** 1 *met sonderlijcheiden*, in het bijzonder, inzonderheid, vooral (vgl. *met sonderlinchede* in deze bet., z. MNW s.v. **sonderlincheit**, bet. 1) TAULER-hss. 333 [brab. c.1490]
- sonderlincheit*** 1 **sunder-** subst. uitzonderlijkheid (lat. *singularitas*) MAUBURNUS, *Scala* 181 [geld.ov. 1558]
- sondigen*** 1 **sun-** intr. geslachtsgemeenschap hebben (vgl. *sonderse*, hoer) *Sticht. exempelen* 15 [utr. 1e h. 15e e.] *Sticht. exempelen* 62 [brab. c.1500]
- sonnendagesavonts** **sondaghesavonts** adv. zondagsavonts *Rek. v. Blois* 55; 101 [zholl. 1371-'72] *Rek. v. Blois* [fl]
- sonnendaghennacht** subst. zaterdagnacht *Exordium magnum* 17 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- zoodslach zoet- zoid-** subst. stuk grasland (achter de dijk) of 'stuk land waar zoden gestoken worden' (*TNTL* 38 (1919), 239-240) *R. v. Gouda* 11(2x) [zholl. 1391] *R. v. Gouda* 38 [zholl. 1402] *R. v. Gorinchem* 70 [holl. 1407]
- zoolzode** subst. graszode gebruikt bij het *solen* *K. v. Schieland* 211 [zholl. 15e e. (14e e.)]
- sophistisch** adj. 'spitsvondig' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 623 [nholl. 1480]
- sophistieren** trans. listig vervalsen (vgl. ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 338 [nholl. 1469]
- zorchdijck** subst. 'inlaagdijck of waardijck' (MNW XI s.v. **sorgdijck**) *Br. Middelburg* 2, 457 [wmnl. 1526]
- sorgeloos*** 3 **-loes** adj. 'zonder zorgen' (ed. 137 n.) *Tweede Rose* 137 [vl. c.1310]
- sorgen*** 1 **-ghen** intr. 'ijveren' (ed. 262; lat. *zelare*) *Soliloquium*-vert. 225 [wmnl.omnl. c.1430]
- sorger*** 3 **zorgher** subst. die de zorg voor iets heeft *Ann. em.* 27, 355 [vl. 1484]
- sorghinge** subst. het zorgen, het zich zorgen maken *Mnl. geest. proza* 222 [st. 1476]
- sorsselinghe** 6 z. **torssingel** *Tocht v. J. v. Blois* 128 [zholl. 1361-'62]

sorssinghe

sorssinghe 6 z. **torssingel** *Tocht v. J. v. Blois* 129 [zholl. 1361-'62]

sorte 1 **1.1** subst. wijze, manier *Br. Middelburg* 1, 623 [wmnl. 1531] **2.1** *in - als*, zoals *Br. Middelburg* 1, 173 [zholl. 1535] **2.2** *in - dat*, zodat (vgl. fr. *en sorte que*) *Br. handel Frankrijk* 1, 348 [zholl. 1535]

sorteren 1 **-ieren** trans. gerieven, van dienst zijn *Br. Middelburg* 3, 163 [wmnl. 1490] *Br. Middelburg* 3, 397; 399 [wmnl. voor 1541]

sorteringe subst. 'verzameling van goederen in verschillende soorten' (WNT s.v. **sorteering**, bet. 3) *Br. Middelburg* 3, 398 [wmnl. voor 1541]

sortieren 1 onder **sorteren**

zouckinge 1 onder **soekinge**

soudeersel subst. soldeer *Br. Middelburg* 3, 566(2x) [wmnl. 1548]

soudomye subst. homosexualiteit *Br. Middelburg* 1, 332 [wmnl. 1492]

soufisantelijc 1 onder **soffisantelike**

soulagieren intr. steunen, (last)verlichting geven *Br. Middelburg* 2, 20 [brab. 1524]

soulaigement sollage- subst. (last)verlichting *Br. Middelburg* 3, 396 [wmnl. 1541] *Br. Middelburg* 1, 90 [wmnl. 1548]

sourcrois onder **surcrois**

sourplu(u)s onder **surpluus**

soutcaste subst. opslagplaats voor zout *Br. handel Frankrijk* 1, 334 [zholl. na 1527]

souten* 1 **solten** trans. fig. kruiden *Frensweger hs.* 135 [nomnl. c.1480]

soutermercsdagh 6 l. *sonter mercs dagh* 25 april (vgl. *NTg* 50 (1957), 201) MOORS, *Oorkondentaal* 239 [wlimb. 1343]

souterpape subst. priester die niet veel presteert en alleen op prebenden uit is *Scaecspel* 62 [holl. 1e h. 15e e. <1403>]

zoutneringhe subst. zoutnering *Br. Middelburg* 1, 466 [wmnl. na 1532]

soverein* 1 **-ain** adj. volstrekt, algeheel *Bouc v. Audienc.* 453 [wmnl.vl. 1370-'78]

spacie 1 *telcker -n*, te allen tijde *Marg. v. Lymborch* 101b [brab. 1516]

spacium subst. 'het wit gebleven deel van een acte of ander stuk' (WNT s.v. **spatie**, bet. 2) *Br. Middelburg* 3, 217 [wmnl. 1504]

spademan spaed(s)- spaes- spayman subst. 'ingeland' (z. *TNTL* 37 (1918), 56-57) *Versl. O.V.R.* 7, 66(2x); 67(nx); 68(nx); 69(2x) [zholl. c.1600 <1429>] *Versl. O.V.R.* 7, 40(nx) [wbrab. c.1600 <1445>]

spaden 1 intr. het laat laten worden; dralen *Lofdicht. Haarl.* 16 [holl. eind 15e e.]

spaedsman onder **spademan**

spaerbusken subst. spaarpotje *Kl. v. Diepenv. hs.* 286 [geld.ov. 1534]

spaerenmaker 3 onder **sparremaker**

spaesman onder **spademan**

spaheult 7 wsch. spadesteel (z. **spadehout**) *R. v. Amst.* 473 [holl. 1494-1512]

spayman onder **spademan**

spake 3 subst. 'staak, stang' *Rek. v. Nijm.* 8, 124 [geld. 1543]

spanna(e)ye sparnaye subst. pl. dakspanten (z. **spanne** en *TNTL* 37 (1919), 253) *R. v. Gouda* 512(2x) [zholl. 1517] *R. v. Gouda* 324(2x) [zholl. 1521]

spanzeel subst. 'zeel waaruit door zadelmakers het

grond- of zitvlak der rijzadels gevormd wordt' (WNT s.v. **spannen**, Samenst.,) *Tocht v. J. v. Blois* 130 [zholl. 1361-'62]

sparnaye onder **spanna(e)ye**

sparremaker* 3 **spaerenmeker** subst. 'hij die 'sparren' bewerkt' *Rek. v. Nijm.* 1, 330 [geld. 1427]

spattaer subst. 'zekere ader van een paard' (WNT s.v. **spat**, Samenst., bet. 1) *Bronnen Rijnsburg* 877 [zholl. 1480]

specealiteyt subst. ? *Dagb. v. Gent* 1 258 [wmnl.vl. 1467-'90]

speciael 1 *by speciale*, in het bijzonder *Dagb. v. Gent* 1 312 [wmnl.vl. 1467-'90]

specie 1 **-ci** subst. 'gedaante' (Rh. Gl., bet. 1) MAUBURNUS, *Scala* 171 [geld.ov. 1558] BARTH. ENGELSMAN 135 [holl. 1485]

specificatie subst. het in bijzonderheden noemen, het afzonderlijk vermelden *Br. handel Frankrijk* 1, 416 [brab. 1549] *Gem. gronden N.-Brab.* 163 [brab. 1468] *Br. handel Eng.* 2, 250 [zholl. 1518] *Br. handel Eng.* 2, 533 [zholl. 1541] *Br. Middelburg* 1, 424 [wmnl. 1520] *Br. Middelburg* 2, 21 [brab. 1524] *Br. Middelburg* 1, 181 [wmnl. 1542]

specificeren 3 trans. 'stuk voor stuk of in bijzonderheden opnoemen, beschrijven' *R. v. Haarl.* 188 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>] *R. v. Reimersw.* 73 [vl.brab. 1480] *R. v. Reimersw.* 67 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1504>] *Gem. gronden N.-Brab.* 159 [brab. 1468] *Tol v. Iersekeroord* 47 [holl. 1482-'86] *Br. handel Eng.* 2, 307 [zholl. 1524] *Br. handel Eng.* 2, 312 [zholl. 1524] *Br. handel Frankrijk* 1, 416 [brab. 1549] *Br. Middelburg* 1, 519 [wmnl. 1544]

specioos adj. 'heerlijk' (z. Rh. Gl. s.v. **specieus**) *Parab. v. Cyrillus* 8 [holl. c.1475]

specken trans. 'lardeeren' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 650 [nholl. 1480]

speckinge subst. menging (nl. van verschillende soorten wol) *Br. handel Eng.* 2, 438 [holl. 1534]

speckverkoper subst. spekverkoper *K. v. Brielle*² 211 [zholl. 1486]

spectakel subst. schouwspel *Lev. v. S. Clara* 26 [brab. begin 16e e.?] *Sermonen* 467 [brab. na 1540]

speculieren speke- trans. 'schouwen' (JAN v. L., *Vijf man.* 231) JAN v. L., *Vijf man.* 187 [brab.nomnl. c.1425] BRUGM., *Onuitg. serm.* 217 [zolim. 1523]

speelganc subst. ontspanning *Scaecspel* 145 [holl. 1e h. 15e e. <1403>]

speelkindeken 7 kindje waarmee men speelt, zich vermaakt (z. **speelkint**) *Mystiek brevier* 1, 144 [wmnl. c.1450]

speelnede subst. speelgenote *Eerste bliscap* 117 [zovl. 1437]

speelwagen 2 subst. 'wagen ingericht voor een tooneelvertooning' (WNT s.v. **spelen**, Samenst. bet. 2) *Br. Middelburg* 1, 154 [wmnl. 1515]

speelwys adv. in de vorm van een toneelspel *Jaarboek Sebastiaen* 169 [wvl. 1534]

spekelieren onder **speculieren**

speldecsel subst. klokje, belletje (lat. *tintinnabulum*) *Tondalus' visioen* 2, 157b [zlimb. 2e kw. 15e e.]

spelen* 1 **spee-** 1 **enen iet -**, iemand iets aandoen (ongunstig) *Marg. v. Lymborch* 21a [brab. 1516] 2 **binnen best -**, voordeel behalen *Doct. des tijts* 153; 191 [holl. 1486]

speltenmout subst. mout van spelt *R. v. Haarl.* 202 [zholl. 1e kw. 16e e. <1501>]

- spendekeersse** subst. offerkaars *Leugemeete* 159 [vl. 1474]
- sperich** adj. 'bolvormig' (ed. 83) BARTH. ENGELSMAN 96; 146 [holl. 1485]
- spersen** 7 spannen, uitspannen, uitspreiden (z. **sperren**) *Marg. v. Lymborch* 4a [brab. 1516]
- speten** 1 trans. per vat verkopen (m.b.t. wijn, bier) *Br. Middelburg* 2, 46; 47 [wmnl. 1325]
- speuyedam** subst. 'dam waardoor een spui gaat of langs een spui' (WNT s.v. **spui**, Samenst.) *K. v. Brielle*² 219 [zholl. 1527]
- spijc*** 3 **spijck** subst. horde van rijshout *Rek. v. Nijm.* 1, 178 [geld. 1423]
- spijcwaerder** subst. ontvanger van de *spijkerrente* (d.i. in natura op te brengen rente, vgl. WNT **spijker** (II), bet. 5) *Cart. S. Bertin* 200 [vl. 1398]
- spygat** subst. kijkgat *Rek. v. Nijm.* 3, 329 [geld. 1527]
- spylen spye-** trans. 'van spijlen voorzien, met spijlen vastzetten' (WNT s.v. **spijl**, Afl., bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 364; 365 [wmnl. 1533] *Br. Middelburg* 3, 572(2x); 575 [wmnl. 1e h. 16e e.] *K. v. Brielle*² 334 [zholl. 1546]
- spyncen** 6 onder **spisen** *R. v. Haarl.*
- spyndthuys** subst. huis waarin voorraden levensmiddelen liggen opgeslagen *Rek. v. Nijm.* 8, 57 [geld. 1542]
- spikerrente** subst. aanslag in een belasting, 'spijker' geheten (z. MNW s.v. **spiker** (II)) *Syoens kroniek* 226 [zovl. c.1540]
- spilloen** 7 z. **spanjoel** *K. v. Brielle*² 213 [zholl. 1492]
- spininge** 6 onder **spininge** *Evang. Spinr.*
- spinninge** 3 *spininge* l. *spinninge* subst. het spinnen *Evang. Spinr.* 4a [vl.holl. 1515-'20]
- spirincleerck** subst. ? *Dagb. v. Gent* 1 134 [wmnl.vl. 1467-'90]
- spisen*** 3 **spycen** *spyncen* l. *spycen* intr. 'eten' *R. v. Haarl.* 162 [zholl. 1472]
- spit** 1 subst. 'soort turf' (Stallaert s.v. **spete**) *Br. Middelburg* 3, 293 [wmnl. 1520] *Br. Middelburg* 3, 317 [wmnl. 1523]
- splisse** subst. splitsing *R. v. Gorinchem* 19 [holl. 1539 <1330>]
- splitinge*** 1 **-ghe** subst. wat resulteert, voortvloeit uit *Kl. ten Briele* 108 [vl. 1353]
- spoch** subst. speeksel *Mariaklachten* 320 [brab. 2e h. 15e e.]
- spoyevliet** subst. het op een sluis uitlopende water *K. v. Schieland* 229 [zholl. 1408]
- spokenisse** subst. spook, spookverschijning *Sermonen* 26 [brab. na 1540]
- spoliëren -ieren** trans. (be)roven, plunderen *Br. handel Eng.* 2, 493 [zholl. 1540] *Bronnen Rijnsburg* 436 [zholl. 1498] *Lev. v. Kunera* 24(3x) [utr. c.1530?] *Mirakelboeck* 82 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>] *Br. handel Frankrijk* 1, 342 [zholl. 1530] *Br. Middelburg* 3, 396 [wmnl. 1541]
- spondnagel** subst. 'zekere kleine draadnagel' (WNT s.v. **sponde**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 2, 44 [geld. 1429]
- sporen*** 1 **spoe-** trans. jacht maken op *Brab. jachtrecht* 55 [brab. c.1460]
- sporie** 1 **-ry** 1 *cleijn* -, 'heksenmelk, stompbladige wolfsmelk' (euphorbia esula) *Herbarius in dyetsche* 459 [vl. 1484] *Synon. mnl. plantenn.* 271 [vl. 1483] 2 *groet spory*, 'duivelsmelk' *Synon. mnl. plantenn.* 271 [vl. 1483]
- sporiezaet** subst. 'kruisbladerige wolfsmelk, springkruid, schijtkruid' *Herbarius in dyetsche* 457 [vl. 1484]
- sporten spur-** trans. van sporten voorzien *Rek. v. Nijm.*

2, 152 [geld. 1512] *Leugemeete* 159(2x) [vl. 1474]

sportulen subst. 'honorarium dat door de rechtzoekenden aan rechters en hunne ambtenaren verschuldigd was' (WNT s.v. **sportelen** (I)) *Br. Middelburg* 1, 99 [wmnl. 1548]

spotrede subst. 'vlekkenkoorts, scharlakenkoorts' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 252 [nholl. 1469]

spotternie subst. spotternij (het MNW heeft uit wdbb. **spotterie**) *Evang. Spinr.* 2a [vl.holl. 1515-'20]

spotwoort subst. spotwoord (Kil. 'cavillum') *Sticht. exempelen* 1 [? eind 14e e.]

spraeckachtich adj. 'welsprekend' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 678 [nholl. 1480]

spreecsuster* 1 -**zuster spreecsuster** subst. beschermvrouw, leidsvrouw van jongere zusters (zie ed. XLI) *Stichtige punten* 47; 104(2x); 128; 130(2x); 161 [geld.ov. c.1475]

spreetvelt spreij- subst. veld waarop netten worden uitgespreid *Br. Middelburg* 3, 347; 348 [wmnl. voor 1530]

spreiden* 1 **spreyen** trans. 'wenden' (m.b.t. het gezicht; ed. 264) *Doct. des tijts* 91 [holl. 1486]

spreijvelt onder **spreetvelt**

spreker 1 subst. zaakwaarnemer *Br. handel Eng.* 1, 1096 [brab. 1474] *Br. Middelburg* 3, 135 [brab. 1474]

sprekelinghe subst. 'fonkeling' (ed. 83) BARTH. ENGELSMAN 147 [holl. 1485]

spriet* 1 **sprijt** subst. deel van een ladder; ladderboom *Rek. v. Nijm.* 5, 94 [geld. 1534]

sprynchaelboghe subst. springaalboog (z. **springale**) *Dagb. v. Gent* 2 303 [wmnl.vl. 1467-'90]

sprinckstroom subst. 'springvloed' (WNT s.v. **springen**, Samenst.) *Br. Middelburg* 1, 465 [wmnl. 1532]

sprincvier subst. 'koud vuur' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 96 [nholl. 1480]

sprincvlees subst. gezouten vlees (vgl. MNW s.v. **sprengen**, bet. 2, b) *Br. Middelburg* 3, 277 [wmnl. 1519]

sproke 1 **minnen** -, 'liefdevolle uitspraak' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 366 [nholl. 1469]

spronc* 1 **spronck sprunck 1.1** subst. 'spruitje' (ed. 418) TAULER-*hss.* 316 [olimb. 1442] **2.1** *ter spronck*, 'onmiddellijk' (ed. 264) *Doct. des tijts* 189 [holl. 1486]

spumeren trans. afschuimen, reinigen *Boec van medicinen* 176; 198 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

spurten onder **sporten**

stabilieren trans. 'bevestigen' (WNT, bet. 2) *Br. Middelburg* 2, 82 [wmnl. 1546]

stacket(t)holt onder **staketzholt**

stadichlike* 3 **stedichlijck** adv. 'bestendig', voortdurend (lat. *continue*) *Sp. d. Volc.* 403 [limb. 1466] *Mnl. geest. proza* 239 [mfrank. 1498]

stadrechtbreker subst. 'overtreder van het stadsrecht' (ed. 3, 18) *R. v. Utrecht* 4, 59 [holl.utr. 1477]

stadreyse subst. veldtocht van een stad *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 123 [nomnl. 1390]

stadspijper subst. stadstrompetter *Dietsche warande* 15, 89 [brab. 1484]

stadtclerck subst. stadsklerk *Br. Middelburg* 2, 24 [wmnl. 1532]

stadtdiender statdienre subst. 'ambtenaar in stedelijke dienst' (WNT) *Br. Middelburg* 1, 461(2x) [wmnl. na 1517] *Rek. v. Nijm.* 3, 36 [geld. 1520]

stadthuystooren subst. stadhuistoren *Br. Middelburg* 1, 181 [wmnl. 1542]

stadtkist -kyst subst. 'kist waarin de gelden der stad worden bewaard' (WNT s.v. **stad**, Samenst.; vgl. Kil.)

stadtpeerdt

Rek. v. Nijm. 7, 8 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 7, 129 [geld. 1541]

stadtpeerdt subst. stadspaar *Rek. v. Nijm.* 5, 118; 121 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 5, 138; 181 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 37 [geld. 1536]

stadtrouper subst. stadsomroeper *Br. Middelburg* 1, 461 [wmnl. na 1517]

stadtscamerbode subst. gerechtsdienaar in dienst van de stad (vgl. WNT s.v. **kamerbode**) *Br. Middelburg* 1, 398 [wmnl. 1e kw. 16e e.]

stadtscorenmoele subst. stedelijke korenmolen *Br. Middelburg* 3, 332 [wmnl. 1525]

stadtsdijck sta(d)tdijck subst. stadsdijk *Br. Middelburg* 1, 623 [wmnl. 1531] *Rek. v. Nijm.* 3, 33 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 5, 66 [geld. 1533]

stadtsmeijster 'stadsgeneesheer' (ed. 27 n.) *Mirakel-boeck* 27 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]

stadttymerman subst. timmerman in stadsdienst *Rek. v. Nijm.* 7, 188 [geld. 1541]

stadtveste subst. 'stadvest, stadswal' (MNW s.v. **stede-veste**) *Br. Middelburg* 3, 389 [wmnl. 1540]

stadtwaker subst. (nacht)waker in dienst van de stad *Br. Middelburg* 1, 471 [wmnl. voor 1547]

staekettholt onder **staketzholt**

staelboom 2 subst. houten staak of paal door de vissers in rivieren en andere wateren geplaatst om hun vistuig (netten, fuiken enz.) aan te bevestigen (vgl. MNW XI s.v. **stale**) *Br. Middelburg* 1, 640 [wmnl. 1546]

staerogen 3 intr. 'starogen' *Doct. des tijts* 198 [holl. 1486]

staet 1 subst. houding *Frensweger hs.* 34 [nomnl. c.1480]

staethouden onder **stathouden**

staketzholt **stacket(t)holt** **staekett-** subst. hout gebezigd voor het maken van 'staketten' *Rek. v. Nijm.* 3, 31 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 5, 75 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 5, 138; 139 [geld. 1535]

stal* 1 **stale** subst. grond waarop een dijk ligt (vgl. **dijc-stal** en z. **stal** (I)) *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 90 [nomnl. 1385]

staldierne subst. meid die in de stal werkt *Drie con.* 119a [holl.omnl. c.1485]

stale 1 onder **stal**

stale 1 subst. 'graat' (ed. 331) *Boec van medicinen* 211 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

stallinge subst. 'kraam of tent waarin koopwaren worden uitgestald' (WNT s.v. **stalling** (II)), verkoopplaats op de markt *R. v. Haarl.* 227 [zholl. 1560 (1538)]

stamijnbudel subst. buidel van stramien, zaklinnen *Tocht v. J. v. Blois* 96 [zholl. 1361-'62]

standaer 7 -der z. **stande** *Tocht v. J. v. Blois* 97(2x) [zholl. 1361-'62]

standertstoech subst. wsch. standaard voor een vaandel of vaandelkoker *Br. Middelburg* 3, 278 [wmnl. 1519]

stanstick subst. voetstuk *Ypiana* 1, 32 [zovl. 1431]

stantachticheit* 1 **stantaftich-** subst. vastheid, bestendigheid (van de plaats voor een klooster) *Frensweger hs.* 159 [nomnl. c.1480]

stantsgewijs adv. per stand (van de drie standen) *Br. handel Frankrijk* 1, 412 [zholl. 1549]

stapel 1 subst. beplanting (t.w. met bomen) *Syoens kroniek* 208; 218(2x); 223 [zovl. c.1540]

stapelghewijse **stapels-** **stapelsgewijs** adv. bij wijze van stapel *Br. handel Eng.* 2, 247; 248 [zholl. 1518] *Br. Middelburg* 3, 272 [wmnl. 1518] *Br. Middelburg* 3, 396 [wmnl. voor 1541]

stapelhalle subst. hal van de (wol)stapel *Br. handel Eng.* 2, 433 [holl. 1533]

stapelhauder subst. 'beambte in het stapelhuis' (Stal-laert) *Jaarboek KVA* 24, 5 [ovl. 1484]

stapelier subst. stapelkoopman *Br. handel Eng.* 2, 419 [brab. 1532]

stapelsculdich adj. verplicht naar een bepaalde stapel(plaats) te worden gebracht *Br. handel Eng.* 1, 971 [holl. 1462]

stapelsgewijs onder **stapelsghewijse**

stapelvisch -vysch staepelvisch stappel- subst. 'vis die (nog) niet voldoende gezouten is' (WNT) *Br. Middelburg* 3, 426(nx); 427(2x) [wmnl. 1544] *K. v. Brielle*² 225 [zholl. 1527] *Br. handel Frankrijk* 1, 207 [zholl. 1490] *Br. handel Frankrijk* 1, 213 [zholl. 1492]

stapelvry adj. vrij van stapelrecht *Br. handel Frankrijk* 1, 403 [zholl. 1547]

stapelwolfe subst. wol waarvan stapelgeld moet worden betaald (vgl. **stapelgoet**) *Br. handel Eng.* 2, 80 [brab. 1496] *Br. handel Frankrijk* 1, 247 [zholl. 1501]

stappelvisch onder **stapelvisch**

stare 1 *in enen -n bliven*, 'koud, gevoelloos blijven' (ed. 204) SUSO, *Horologium* 204 [brab. c.1350]

stase 7 'verdieping' (z. **stage**) *R. v. Amst.* 51 [holl. 1452-'94]

stat 1 *in de derde -*, op de derde plaats *St. Aug. hantboec* 179 [brab. 2e h. 14e e.]

statdienre onder **stadtdiender**

statdijck onder **stadtsdijck**

statelijc* 1 **-lic** adj. 'met den stand overeenkomend' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 221 [nholl. 1469]

stateren 1 trans. 'opschorten, uitstellen' (WNT) *Br. Middelburg* 1, 455 [wmnl. na 1517] 2 schorsen (m.b.t. personen in functie) *Dagb. v. Gent* 221 [wmnl.vl. 1467-'90]

stathouden 1 **stad(t)- staet-** 1 intr. 'van kracht blijven' (WNT XV, 358) *Br. Middelburg* 2, 472 [wmnl. 1536] *K. v. Hulst* 44 [vl. 1488] *Draperie Haag* 349 [zholl. c.1625 <1525>] 2 dóórgaan, plaatsvinden, van kracht zijn (van een koop) *R. v. Amst.* 392 [holl. 1494-1512]

stathuys subst. stadhuis (vgl. **stedehuus**) *R. v. Gorinchem* 252 [holl. c.1523?] *Br. Middelburg* 1, 188(2x) [wmnl. 1548]

statich adj. opvallend GANSFORT, *De or. dom.* 133 [holl.nomnl. c.1500]

statkanne stad- subst. kan waarin op kosten van de stad wijn gehaald wordt *Rek. v. Nijm.* 3, 45 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 4, 84 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 148 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 240 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 90 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 170 [geld. 1539]

statrenthen subst. pl. stedelijke inkomsten *Rek. v. Nijm.* 3, 236 [geld. 1526]

statschuyr stad- subst. stedelijke bergplaats *Rek. v. Nijm.* 3, 213 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 4, 30 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 290 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 5, 40(2x) [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 100 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 182 [geld. 1539]

stattymmeronge subst. stadsbouwwerk *Rek. v. Nijm.* 4, 282 [geld. 1532]

statuytbrief subst. akte die de statuten (van een gilde) bevat *Br. Middelburg* 3, 313 [wmnl. 1523]

statwech subst. weg die naar de stad leidt *Kamper schepenacten* 200 [ov. 1332]

statwerck stad- subst. arbeid ten behoeve van de stad verricht *Rek. v. Nijm.* 3, 24 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 274 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 278 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 6, 225 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 136 [geld. 1541]

- stavelrie** subst. ? *K. v. Hulst* 34 [vl. 1479]
- stebreker** subst. overtreder (vgl. **tebreken**) *Br. Middelburg* 3, 360 [wmnl. 1531]
- stedebrief** subst. akte van een voor het gerecht verrichte handeling die van het stadszegel is voorzien (z. **stat-brief**) *Br. handel Eng.* 2, 133 [zholl. 1492]
- stecker** 1 onder **steker**
- stedebrugge** subst. stadsbrug *K. v. Brielle*² 337 [zholl. 1537]
- stdebussedrager** subst. stadsbode (vgl. WNT s.v. **busdrager**, bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 400 [wmnl. 1e kw. 16e e.]
- stedeemmer** subst. stedelijke brandblusemmer *R. v. Gouda* 168 [zholl. 1488-'95]
- stedekiesinghe** subst. het domicilie kiezen *Ann. em.* 47, 228 [vl. 1448]
- stedeknecht** subst. politiedienaar *R. v. Amst.* 102 [holl. 1452-'94]
- stedelijk*** 3 -lick adj. plaatselijk, ruimtelijk *W. v. S. Th., Epistel* 126 [ov. c.1470]
- stedemant** subst. stadsmand *R. v. Amst.* 601 [holl. voor 1533]
- stederpasse** -pas adv. gestaag, voortdurend ZERBOLT, *Mnl. vert.* 79; 80; 81; 82; 95 [geld. c.1430]
- stedeschut** subst. stadsschutter *K. v. Brielle*² 297 [zholl. 1536]
- stedescutter** subst. stadsschutter *K. v. Brielle*² 345 [zholl. 1549]
- stedesingel** subst. weg om de stad *R. v. Gouda* 571 [zholl. 1529]
- stedestraet** subst. een door de stad aangelegde straat *K. v. Brielle*² 207 [zholl. c.1440]
- stdevrient** subst. ? *Rek. v. Nijm.* 3, 45 [geld. 1520]
- stedeweker** **stedewaker** subst. (nacht)waker in dienst van de stad *R. v. Gorinchem* 223 [holl. 1502-'16] *Br. Middelburg* 1, 164 [wmnl. 1528]
- stedich** 1 - *bliven*, thuis, op zijn plaats blijven *Exordium magnum* 49 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- stedicheit** 1 subst. onveranderlijkheid TAULER-hss. 361 [brab. c.1490]
- stedichlijck** 3 onder **stadichlike**
- steecussen** subst. tournooikussen *Tocht v. J. v. Blois* 129 [zholl. 1361-'62]
- steechelm** subst. tournooihelm *Tocht v. J. v. Blois* 206 [zholl. 1361-'62]
- steeclane** subst. baan voor het houden van een steekspel *Dagb. v. Gent* 2 224 [wmnl.vl. 1467-'90]
- steecrolle*** 2 **steekrol** subst. lijst waarop door middel van speldeprikken is aangegeven hoe vaak de leden van een broederschap zich aan een verzuim schuldig hebben gemaakt (vgl. ed. 52) *Gesch. Jacobikerk* 238 [holl.utr. 1490]
- steecsadel** -zadel subst. tournooizadel *Tocht v. J. v. Blois* 128; 129; 165; 180; 206(2x) [zholl. 1361-'62]
- steecscive** subst. tournooischijfje (vgl. **schive**, bet. 1) *Tocht v. J. v. Blois* 128 [zholl. 1361-'62]
- steedekuere** subst. stadskeur *Br. Middelburg* 1, 171 [wmnl. 1533]
- stedewaker** onder **stedeweker**
- steedsdijcx** adv. volledig bedijkt *Versl. O.V.R.* 7, 36(2x) [wbrab. c.1600 (1417)]
- steelboerskijn** subst. 'beurs waarin gestolen geld opgeborgen wordt' (ed. 1, 220) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 426 [nholl. 1469]
- steen*** 1 *godelscheyder styen*, 'eene soort zandsteen'

- (Hwb s.v. **godelsteen**, z. *De Opmerker*, bouwkundig weekblad, 26 nov. 1904, 378; MNW s.v. **godelsteen** 'eene bepaalde soort van tichelsteen' is dus niet juist.) *Cam.-rek. Deventer* 3², 1[geld.ov. 1368]
- steenbrecker** onder **steenbreker**
- steenbreke*** 1 **-brek witte** -, 'glad parelkruid, steenkruid' (lithospermum officinale) *Herbarius in dyetsche* 463 [vl. 1484]
- steenbreker** **-brecker** subst. steenbikker (vgl. ed. 3, XVIII) *Rek. v. Nijm.* 3, 119 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 6, 206; 212 [geld. 1539]
- steenbrugghe** **stienbreg** subst. stenen brug *Bronnen Rijnsburg* 758 [zholl. 1383] *Rek. v. Leiden* 1, 45 [zholl. 1392]
- steencule*** 3 **-kule** subst. 'steengroeve' *Biënb.*² 282 [holl.utr. 1458]
- steenkenneken** subst. stenen kannetje *Frensweger hs.* 245 [nomnl. c.1480]
- steenlijc** adj. als van steen *Mariaklachten* 332 [holl. 2e h. 15e e.]
- steenlijm** subst. 'lijm om steen en aardewerk te lijmen' (WNT s.v. **steen**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 7, 93 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 7, 183; 186; 187 [geld. 1541]
- steenmente** subst. 'mente, poley' (ed. 298) *Boec van medicinen* 116; 136; 137; 174; 178 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- steenmetzelerampt** subst. metselaarsgilde *Rek. v. Nijm.* 3, 102 [geld. 1522]
- steenmunte** 1 subst. 'wilde tijm, kwendel', 'kattekruid, neppe', 'rondbladige munt?' (ed. 452-453) *Herbarius in dyetsche* 452 [vl. 1484]
- steenpat** subst. trottoir (WNT s.v. **steen**, Samenst.) *R. v. Gouda* 298 [zholl. 1521]
- steenrute** subst. 'venushaar, steenruit' *Herbarius in dyetsche* 455 [vl. 1484]
- steenveger** **steyn-** **stheen-** subst. die stenen afbikt *Rek. v. Nijm.* 3, 151 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 322(4x) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 29; 40; 43 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 5, 35 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 6, 35 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 8, 40(3x); 41 [geld. 1542]
- steert** 1 onder **stert**
- steghereepyser** subst. metalen ring van de stijgbeugel *Tocht v. J. v. Blois* 38; 42; 76; 78; 90; 128; 129; 133 [zholl. 1361-'62]
- steich*** 1 **steych** subst. ? *Boeck v. d. voirs.* g. 176 [nholl. c.1470]
- steigerbaird** subst. plank voor een steiger of stellage *Rek. v. Nijm.* 3, 253 [geld. 1526]
- steynbitselere** subst. 'steenhouwer' (ed. 352) *MOORS, Oorkondentaal* 308 [wlimb. 1397]
- steynpetersilie** subst. 'peterselie' *Synon. mnl. plantenn.* 291 [? 2e h. 15e e.]
- steir** 7 onder **stir**
- steke** 1 subst. kleine hoeveelheid *Br. Middelburg* 3, 486 [vl. c.1544]
- stekelachtich** adj. stekelig J. CELE, *Sermoenen* 42(2x) [holl.utr. c.1410]
- steken** 1 **stecken** 1.1 trans. opereren (vgl. **sniden**) *Mirakelboeck* 57 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)] 1.2 in zakken doen (m.b.t. rogge) *Rek. v. Nijm.* 3, 45 [geld. 1520] 1.3 'peilen' (m.b.t. boter ter keuring, WNT, bet. I, 12, b) *R. v. Gorinchem* 199 [holl. 1398] 1.4 'vreemde bieren in 't groot verkoopen' (WNT, bet. I, 13, d) *R. v. Amst.* 57 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 508 [holl. 1494-1512] 2.1 **-nae**, intr. streven naar (WNT s.v. **steken**, bet.

steker

III, 3) *R. v. Gouda* 297 [zholl. 1521] **3.1 hem - van**, 'zich onttrekken aan, zich verwijderen van' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 326 [nholl. 1469]

steker 1 stecker 1 subst. 'graveur' (ed. 3, 182 n.1) *Rek. v. Nijm.* 3, 182 [geld. 1524] **2** die wijnvaten opensteekt *Rek. v. Blois* 93 [zholl. 1371-'72] **3** die vreemde bieren in 't groot verkoopt (vgl. WNT s.v. **bierbeschooier**) *R. v. Amst.* 508 [holl. 1494-1512] *Br. Middelburg* 3, 580; 581 [wmnl. 1e h. 16e e.]

stekich adj. 'geneigd tot steken' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 30 [nholl. 1469]

stellinge* **1 -ghe** subst. een (jaarlijks) te geven som geld voor het onderhoud van degene, die in een klooster is geplaatst (vgl. ook *enen in taefelen stellen*, z. onder **tafele**) *Syoens kroniek* 334; 336 [zovl. c.1540]

stemmen **3** trans. dichtmaken, dichtstoppen (m.b.t. een pels) *Tocht v. J. v. Blois* 200; 236 [zholl. 1361-'62]

stemminge subst. stemming *R. v. Gouda* 577 [zholl. 1531]

stempel 3 1 subst. 'poot of steunsel' (WNT s.v. **stempel** (III), bet. I, 1) *Rek. v. Blois* 110 [zholl. 1371-'72] **2** onderdeel van een vuurroer, laadstok *Rek. v. Nijm.* 6, 212 [geld. 1539]

stempelbeytel subst. graveerijzer *Rek. v. Nijm.* 2, 163 [geld. 1512]

stenigen* **3 stee-** trans. stenigen *Sermonen* 216; 217; 272 [brab. na 1540]

stercmoedich -modich adj. kloekmoedig, standvastig *Blome d. Doochd.* 49(2x); 50(3x); 51; 52; 82; 98 [holl. c.1485]

stercmoedicheit sterck- subst. kloekmoedigheid, standvastigheid *Blome d. Doochd.* 49(4x); 50(2x) [holl. c.1485]

stercsel subst. 'pap waarmede weefgaren gesterkt wordt' (WNT s.v. **sterken**, Afl. en vgl. ed. 211 n.3) *Stichtige punten* 211 [geld.ov. c.1475]

sterfhuysrecht subst. recht geldend bij boedelscheiding *Br. Middelburg* 1, 312 [wmnl. 1501]

sterfhuus* **3 sterffhuys** subst. 'nalatenschap', nagelaten boedel *Br. handel Eng.* 2, 667 [zholl. 1546]

sterfhuut subst. huid van een (op natuurlijke wijze) gestorven dier (t.o. *slachthuu*t) *Bronnen Rijnsburg* 794 [zholl. 1411]

sterker* **1 -cker** subst. versterker, vermeerderaar *Jhesus collacien* 199 [nholl.vl. c.1480]

stert* **1 steert enen onder den -sijn**, (dicht) bij iemand zijn *Marg. v. Lymborch* 26a [brab. 1516]

stertken subst. 'uitloop van land' (ed. 352; vgl. **stert**) MOORS, *Oorkondentaal* 273(2x) [wlimb. 1367]

stervegelt subst. ? *Rek. v. Nijm.* 1, 360 [geld. 1428]

stervinge* **3 -ghe** subst. 'het sterven, de dood' *Lev. v. S. Clara* 88 [brab. 1491]

stichte subst. 'stijfte' (ed. 2 n.) *Mirakelboeck* 2 [holl.nomnl. eind 16e e. {1444-'50}]

stichtichlijc **1** adv. op een stichtelijke wijze BRUGM., *Onuitg. serm.* 193 [zolim. 1523]

sticke **1** onder **stuc**

sticken **1** trans. borduren (in het MNW alleen intr., bet. II, 2) *Rek. v. Nijm.* 3, 109 [geld. 1522]

sticken **3** onder **stucken**

stienbreg onder **steenbrugge**

stier subst. een maat voor vloeistoffen, nl. 1/16 aam *Tocht v. J. v. Blois* 26(3x) [zholl. 1361-'62]

stiermanscap subst. stuurmanschap *K. v. Brielle*² 256 [zholl. 1527] *Br. handel Eng.* 2, 662 [zholl. 1546]

- stiermansgelt** subst. een tolheffing *Br. handel Eng.* 2, 547 [zholl. 1543] *Br. handel Eng.* 2, 570 [zholl. 1545]
- stiffgat** subst. gat in een vat waarin een pin past (vgl. onder **devichgat**) *Br. Middelburg* 3, 289 [wmnl. 1519]
- stylsytten** subst. ingetogenheid BRUGM., *Verspr. serm.* 146 [nomnl. 15e e.]
- stikmeese** subst. zekere hoeveelheid (vgl. **schimmese**) *Tol v. Iersekeroord* 9 [brab. 1444]
- stileren** trans. 'oefenen' (z. WNT s.v. **stileeren** (I), bet. 1) *Syoens kroniek* 417 [zovl. c.1540]
- stilhuus stillehuys** subst. latrinehuisje (dim. *stillehuys-kin*) *R. v. Gouda* 475 [zholl. 1468?] *R. v. Gouda* 476 [zholl. 1472]
- stilleliggen** onder **stilliggen**
- stillich** adv. stil, rustig, kalm, gelaten *Jhesus collacien* 170; 171 [nholl.vl. c.1480]
- stilliggen stille-** intr. 'ergens blijven bij onderbreking van een reis' (WNT, bet. 2) *Rek. v. Nijm.* 3, 12(nx); 13(nx); 14(nx); 15 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 2, 144 [geld. 1512]
- stinkelike*** 3 **stinckelic** adj. stinkend *Sp. d. Volc.* 311 [limb. 1466]
- stinkenese** subst. 'stank' (ed. 247) *Sidrac* 247 [wvl. m. 15e e.]
- stinkich*** 3 **stinckich** adj. 'stinkend' *Boeck v. d. voirs. g.* 137 [nholl. c.1470]
- stipulatie** 1 subst. bekrachtiging *Br. Middelburg* 1, 99 [wmnl. 1548] 2 opstelling, redactie *Br. Middelburg* 2, 413 [wmnl. 1501]
- stipuleren** 1 trans. aangaan, op zich nemen *Br. Middelburg* 3, 144 [wmnl. 1479] *Br. Middelburg* 1, 407 [wmnl. 1e kw. 16e e.] *Br. Middelburg* 1, 515 [wmnl. 1528] 2 opstellen, redigeren *Br. Middelburg* 2, 406 [wmnl. 1498]
- stir** 7 **steir** 'stier' (z. **stier**) *Register St. Truiden* 120; 128 [wlimb. 1257] *Register St. Truiden* 176 [wlimb. 1263] *Register St. Truiden* 54 [wlimb. 1264]
- stoc*** 1 **stock** subst. groot vat (vgl. **stocstuc**) *R. v. Gouda* 586 [zholl. 1537]
- stochoudersscep** subst. 'de functie van openbaar veiler, vendumeester' (Stallaert s.v. **stokhouderschap**) *Cout. v. Brugge* 2, 219 [vl. 1514]
- stocker** 1 subst. gevangenbewaarder, cipier *Mirakel-boeck* 15(2x) [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]
- stockhoudere** subst. 'beambte door de overheid aangesteld bij wettelijke verkopen van onroerend goed' (Stallaert s.v. **stokhouder**) *Br. Middelburg* 1, 462 [wmnl. na 1517]
- stoefdoec** subst. badhanddoek *Tocht v. J. v. Blois* 196 [zholl. 1361-'62]
- stoeyten** 1 onder **stuten**
- stoelenwryter stoelevryter** subst. stoelenmaker (z. **stoeldraeyer**) *Rek. v. Nijm.* 4, 127; 191 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 6, 212 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 82 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 8, 223; 226 [geld. 1544]
- stoennesse** subst. steun *Br. handel Eng.* 1, 928 [zholl. 1456]
- stoep*** 3 **stupa** subst. 'opgaande treden aan een huis, neergaande treden aan den waterkant' (**stoep** (II), bet. 2) *Register St. Truiden* 151 [wlimb. 1258]
- stoepdraher** subst. die (wijn)kannen draagt *Br. Middelburg* 3, 284 [zeholl. 1519]
- stoepkanne** subst. kan met de inhoud van een 'stoep' *Br. Middelburg* 2, 293 [wmnl. 1421]
- stoeren** 3 onder **sturen**
- stoetyser** subst. speer *Tocht v. J. v. Blois* 207 [zholl. 1361-'62]

stoevinge 7 onder **stouinge**

stoffasie subst. 'grondstof' (WNT s.v. **stoffage**, bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 399 [wmnl. 1e kw. 16e e.]

stoffeersel 3 subst. versiering *Br. Middelburg* 3, 566(2x) [wmnl. 1548]

stoffen 3 trans. (op)vullen *Tocht v. J. v. Blois* 206(1e pl.) [zholl. 1361-'62]

stokinge* 1 **-ghe stoekinghe** 1 subst. het stoken, vuur maken *K. v. Brielle*² 221 [zholl. 1527] 2 'opwekking, aanvuring' (in het MNW zonder citaat) *Boec van medicinen* 208 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

stolpeling* 1 **-ghe** adv. naar beneden gekeerd *Boeck v. d. voirs.* g. 178 [brab. 1478]

stondelic adj. geschikt, gelegen, van pas, passend *TAULER-hss.* 244 [vl.wbrab. 1446]

stonebreke 7 z. **steenbreke** *Boec van medicinen* 126 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

stoninge* 1 **stoenyng** subst. steun, stut *Rek. v. Nijm.* 1, 217 [geld. 1425] *Rek. v. Nijm.* 8, 111 [geld. 1543]

stooppot subst. 'pot, kan van een stoep inhoud' (Rh. Gl.) *Auden. meng.* 6, 41 [ovl. c.1440] *Dagb. v. Gent* 2 245 [wmnl. vl. 1467-'90]

stopbloet subst. 'herderstasje' en 'varkensgras, duizendknoop, mussentong' (*polygonum aviculare*) *Herbarius in dyetsche* 450 [vl. 1484]

stopnagel -gell subst. spijker gebruikt bij het leidekken *Rek. v. Nijm.* 1, 96 [geld. 1421] *Rek. v. Nijm.* 3, 93; 95(4x) [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 4, 53 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 5, 56 [geld. 1533]

stoppen 1 trans. met leien dekken (vgl. MNW, bet. 6) *Rek. v. Nijm.* 3, 30 [geld. 1520]

storich* 1 **stuer** adj. hard, fel (van de wind) *Leven v. Sint-Trudo* 277 [brab. c.1470]

stormwint 3 subst. 'stormwind' *K. v. Schieland* 219 [zholl. 15e e. (14e e.)]

stouinge 7 **stoevinge** z. ***Stouwige** *Rek. v. Nijm.* 2, 63 [geld. 1429] *Rek. v. Nijm.* 2, 154; 162; 214 [geld. 1512]

stoutelike* 1 **-lic** adv. vol vertrouwen (lat. *confident*) *M. v. H., Boek b. g.* 225 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

stouticheit 3 subst. stoutmoedigheid, durf *Teghen die strael* 84 [holl. c.1480-'85]

stoutmoedelic adv. stoutmoedig GANSFORT, *De or. dom.* 139 [holl.nomnl. c.1500]

stovich* 3 **stoevy** adj. 'stoffig' *Stichtige punten* 256 [geld.ov. c.1475]

straethamer subst. strate'makershamer *Rek. v. Nijm.* 1, 165 [geld. 1423]

straetkey subst. straatkei *Rek. v. Nijm.* 5, 52 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 6, 207 [geld. 1539]

straetmaken intr. straten *R. v. Gorinchem* 331 [holl. 1482-1501]

straetmandt subst. stratemakersmand *Rek. v. Nijm.* 8, 55; 59 [geld. 1542]

straetslick subst. straatslijk *Rek. v. Nijm.* 4, 157 [geld. 1530]

straetstenen intr. bestraten, plaveien *Rek. v. Nijm.* 4, 182(2x) [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 8, 44 [geld. 1542]

straetwaker subst. waker die op straat wacht houdt *R. v. Gouda* 558 [zholl. 1527]

straffelicheyt subst. strafbaarheid, berispelijkheid *Sermonen* 284 [brab. na 1540]

straffelijc* 3 **-lic** 1.1 adj. 'berispelijk, strafbaar' *Sermonen* 282(2x); 284(3x) [brab. na 1540] 2.1 *iet - hauden*, hardnekkig aan iets vasthouden ZERBOLT, *Mnl. vert.* 78 [geld. c.1430]

- straffinge** 3 subst. het laken, opkomen tegen iets *Biēnb.*² 10 [holl.utr. 1458]
- strampelen** 1 intr. struikelen (in zijn woorden; vgl. MNW s.v. **strampeling**) *R. v. Amst.* 633 [holl. voor 1497] 2 zich vergissen in de voorgeschreven termen bij een geding *Versl. O.V.R.* 6, 103 [holl. 1e h. 15e e.]
- strange*** 1 **strang** subst. fig. tak G. GROOTE, *De simonia* 9 [ov. c.1450]
- strant** adj. brutaal, onbeschaamd (z. voor de vorm WNT Suppl. s.v. **assurant**: uitsl. Zuidned.) *Syoens kroniek* 414 [zovl. c.1540]
- stranwirie -wiria** subst. 'beklemming bij het urineren' (*Leuvense bijdragen* 61 (1972), 23) JAN YP., *Medicina* 129; 134 [vl. 1351]
- strawelioen** subst. 'beklemming bij het urineren' (*Leuvense bijdragen* 61 (1972), 23) JAN YP., *Medicina* 129 [vl. 1351]
- streckeler** subst. strijkstok voor de korenmaten (vgl. ed. 1, 75) *Rek. v. Nijm.* 3, 215 [geld. 1524]
- streng*** 1 **strenc** subst. snaar *Mnl. geest. ged. enz.* 74 [limb. eind 15e e.]
- strengicheit** 3 **strennicheit** subst. 'hardheid' (bet. 2) BRUGM., *Onuitg. serm.* 27; 55; 57 [zolim. 1523]
- stricken** trans. 'breien' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 577 [nholl. 1480]
- strickrep** onder **strijcrepe**
- strickwere** subst. 'aan een vesting: bolwerk dat een voorgelegen terrein bestrijkt' (WNT s.v. **strijken**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 3, 326 [geld. 1527]
- strict** 1 1.1 adj. 'streng' (WNT, sub bet. A, 1) K. v. Hulst 57 [vl. 1537] 2.1 adv. streng *Ann. em.* 10, 446 [vl. 1477]
- strijcambocht** 7 z. **strijcamt** *R. v. Gorinchem* 200 [holl. 1398]
- strijckclede** subst. pl. 'gordijnen die de voorhal van het altaar scheiden' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 386 [nholl. 1480]
- strijckreep** onder **strijcrepe**
- strijckvat** subst. 'maatvat voor het meten van droge waren' (Stallaert) *Boeck erffrenten* 4, 267 [brab.holl. 1526]
- strijcrepe** **strijckreep** **strickrep** subst. 'koord om het laken mede te meten' (*Rek. v. Nijm.* 1, 233 n.1) *Rek. v. Nijm.* 1, 233 [geld. 1425] *Rek. v. Nijm.* 3, 216 [geld. 1524] *Rek. v. Leiden* 1, 131 [zholl. 1400]
- strijtwere** subst. 'strijdrumoer' *Bronnen Rijnsburg* 526 [zholl. 1531]
- striken** 1 trans. 'weghalen' (ed. 357; z. MNW VII, 2318) MOORS, *Oorkondentaal* 74 [wlimb. 1398]
- stringhelinc** subst. strook land (vgl. **streng**) *Oudste mnl. oork.* 377; 380 [wvl. 1266]
- strobosch** subst. bos stro *R. v. Amst.* 530 [holl. c.1500]
- stroekaer** subst. strooien korf BRUGM., *Verspr. serm.* 33 [st. 1476]
- stroekorfken** subst. strooien korfje BRUGM., *Verspr. serm.* 33 [st. 1476]
- strohalm*** 3 **stroo-** subst. strohalm *Sermonen* 114 [brab. na 1540]
- strooyen*** 1 **stroy-** trans. 'laten hangen' (m.b.t.; ed. 58 lat. *spergere*) *Parab. v. Cyrillus* 12 [holl. c.1475]
- stropen*** 3 **stroo-** trans. strikken *Spelen van zinne* 141 [vl. 1539]
- structure** subst. 'bouwwerk' (WNT, bet. 2) *R. v. Amst.* 428 [holl. 1494-1512]
- struemelen** 3 onder **strumelen**

struken

- struken** intr. 'gedijen' (Rh. Gl. s.v. **struycken**, bet. 1), tot wasdom komen *Syoens kroniek* 188 [zovl. c.1540]
- strumelen*** 3 **strue-** intr. 'struikelen' *Mirakelboeck* 79 [holl.nomnl. eind 16e e. (1451-'98)]
- struuc*** 1 **struuxkin** subst. pol (gras) (vgl. sub bet. 1) *TAULER-hss.* 317 [wvl. 1486]
- struusveder** subst. struisveer *Tocht v. J. v. Blois* 179 [zholl. 1361-'62]
- struuxkin** 1 onder **struuc**
- stuc*** 1 **sticke** subst. 'paal of stok ter afbakening' (ed. 231) *JAN v. L., Vijf man.* 210 [brab.nomnl. c.1425]
- stucken*** 3 **sticken** trans. in het klein verkopen *Br. Middelburg* 2, 51(2x) [wmnl. 1325]
- stude wilde -**, 'bingelkruid' *Synon. mnl. plantenn.* 287 [? 2e h. 15e e.]
- studentenschoele** subst. universiteit *Biographieën* 28, 325 [geld.ov. c.1480]
- studierboec** subst. studieboek *Jhesus collacien* 213(2x) [nholl.vl. c.1480]
- stuene** subst. steun, steunend deel *Dagb. v. Gent* 2 291(2x) [wmnl.vl. 1457-'90]
- stuerrech** 1 onder **storich**
- stugheyt** subst. (ge)strengheid *Doct. des tijts* 144 [holl. 1486]
- stuyckgelt** subst. geld betaald voor het 'stukken' (= stampen, WNT s.v. **stuiken** (I), bet. A, 1, a) *Rek. v. Nijm.* 3, 273(2x) [geld. 1526]
- stuycksteen** subst. wsch. mergelsteen *Rek. v. Nijm.* 4, 28 [geld. 1528]
- stuyffmeel** subst. meel dat in de molen verstuijft en in mindering komt van hetgeen de molenaar moet afleveren (vgl. WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 161(2x) [wmnl. 1522]
- stukken** 1 trans. opstapelen (m.b.t. bomen) *Syoens kroniek* 336 [zovl. c.1540]
- stupa** 3 onder **stoep**
- sturen*** 3 **stoe-** trans. 'aanzetten, aansporen tot iets, tot iets brengen' (MNW, bet. 6) *W. v. S. Th., Epistel* 117 [ov. c.1470]
- sturicheit*** 1 **stuuricheyt** subst. onstuimigheid, hevigheid (van wind en stroom) *Br. handel Eng.* 1, 947 [zholl. 1458]
- stuten*** 1 **stoeyten** intr. springen (ofr. *bondir*) *Doct. des tijts* 176 [holl. 1486]
- stuurmoedicheit stuer-** subst. hevigheid, woestheid van gemoed, onstuimigheid van gemoed *Hss. Ruusbr.* 41 [brab. c.1461] *JAN VAN LEEUWEN* 134 [brab. 2e h. 15e e.] *JAN v. L., Vijf man.* 112 [brab.nomnl. c.1425]
- stuversbroet** subst. brood dat een stuiver kost *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 362 [nomnl. 1404]
- subalteerne** adj. ondergeschikt, secundair *Syoens kroniek* 187(2x) [zovl. c.1540]
- subdelegatie** subst. deel van een delegatie dat zich met bepaalde (dus niet alle) zaken bezig houdt *Rek. aflagh.* 69 [brab. 1456]
- subdivideren** trans. onderverdelen *Syoens kroniek* 188 [zovl. c.1540]
- subdivisie** subst. onderafdeling *Sermonen* 453 [brab. na 1540]
- subject** 1 onder **subject**
- subjectie** onder **subjectie**
- subhastatie** subst. 'openbare verkoping bij opbod' (Stallaert) *Br. Middelburg* 1, 182; 183 [wmnl. 1545]
- subject** 1 -**gect** 1.1 adj. onderworpen aan *Br. handel*

Eng. 2, 404 [zholl. 1531] *Br. Middelburg* 3, 366 [wmnl. 1534] *Br. Middelburg* 3, 570 [wmnl. 1549] 1.2 onderhevig *Syoens kroniek* 188 [zovl. c.1540] 2.1 subst. 'onderdaan' (in het MNW zonder citaat) *Dagb. v. Gent* 1 192 [wmnl.vl. 1467-'90]

subjectie -gectie subst. 'macht, heerschappij' (Rh. Gl., bet. 2) *Syoens kroniek* 423 [zovl. c.1540] *Br. Middelburg* 1, 403 [wmnl. 1e kw. 16e e.] *Br. Middelburg* 2, 22 [brab. 1524] *Dagb. v. Gent* 1 109 [wmnl.vl. 1451]

submittie 1 subst. het zich onderwerpen (aan iemands gezag, beslissing) *Dagb. v. Gent* 2 50; 54; 55(nx); 56(2x); 63 [wmnl.vl. 1467-'90] *Draperie Haag* 340 [zholl. 1460] *Gem. gronden N.-Brab.* 347 [brab. 1450] *Br. Middelburg* 1, 320 [wmnl. 1480] *Br. Middelburg* 3, 545 [wmnl. 1546]

submitteren -eeren 1.1 trans. onderwerpen (aan iemands gezag, beslissing) *Draperie Haag* 339 [zholl. 1460] *Dagb. v. Gent* 2 50; 57(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] *K. v. Hulst* 24 [vl. eind 16e e. (1416)] *Br. Middelburg* 1, 320 [wmnl. 1480] *Br. Middelburg* 3, 187 [vl. 1498] *Br. Middelburg* 1, 338 [wmnl. 1507] *Br. Middelburg* 3, 354 [vl. 1531] 2.1 *hem -*, zich onderwerpen *Br. Middelburg* 1, 90 [wmnl. 1548]

subprior subst. onderprior *Rek. v. Nijm.* 8, 93 [geld. 1543]

subreptivelick -lijk(k) subreptijflick subrepticelijc 1. *subreptivelijc* *Br. Middelburg* 1.1 adj. geheim *Tol v. Iersekeroord* 80 [brab. 1512] *Br. handel Eng.* 2, 690 [brab. 1549] 2.1 adv. op oneerlijke wijze, *Br. Middelburg* 3, 207 [wmnl. 1501] heimelijk *Br. Middelburg* 3, 322 [brab. 1523] *Br. Middelburg* 1, 628 [brab. 1536] *K. v. Hulst* 45 [vl. 1488]

subrogeren surro- trans. als plaatsvervanger aanstellen *Br. Middelburg* 2, 464 [wmnl. 1530] *Br. Middelburg* 3, 527 [wmnl. 1545]

subscriberen trans. ondertekenen *Rek. afluath.* 91 [brab. 1461]

subscriptie subst. ondertekening *Dagb. v. Gent* 1 158; 220; 223 [wmnl.vl. 1467-'90] *Br. Middelburg* 1, 456 [wmnl. na 1517]

subscriven trans. ondertekenen *Rek. afluath.* 87 [brab. 1460]

subsequeren intr. volgen (na, op iets) *Syoens kroniek* 209 [zovl. c.1540]

substance subst. wezen (vgl. substantie) *Marg. v. Lymborch* 101a [brab. 1516]

substancialiken adv. 'wat substantie betreft' (ed. 83) BARTH. ENGELSMAN 146 [holl. 1485]

substancieninte subst. goede, stevige inkt *Het Boek* 21, 211 [brab. 1500]

substanciepunt subst. essentieel punt (t.w. van de kloostergelofte) *Frensweger hs.* 28 [nomnl. c.1480]

substantiael -ciael adj. wezenlijk *Syoens kroniek* 422 [zovl. c.1540] DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 416 [nholl. 1480] *Br. Middelburg* 1, 94 [wmnl. 1548]

substantie 1 -cie 1.1 subst. kern, wezen *Dagb. v. Gent* 1 157; 255 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 70; 218 [wmnl.vl. 1467-'90] 1.2 pl. have en goed BRUGM., *Onuitg. serm.* 180 [zolim. 1523] *Br. handel Eng.* 1, 987 [nholl. 1465] 2.1 *in -n*, in hoofdzaak, in wezen *Dagb. v. Gent* 1 114; 248; 262 [wmnl.vl. 1467-'90] 2.2 *in - van worden*, in het kort, zonder omhaal *Br. handel Eng.* 1, 987 [nholl. 1465]

substantilec adj. wezenlijk *Mnl. geest. proza* 145(4x) [brab. 1e h. 15e e.]

substitueren trans. machtigen *Br. handel Eng.* 1, 973 [zholl. 1462] *Br. handel Eng.* 2, 324 [zholl. 1527]

substituyt subst. plaatsvervanger *K. v. Brielle*² 337 [zholl. 1546] *Br. handel Eng.* 2, 5 [brab. 1486] *Br. handel Eng.* 2, 587 [brab. 1545] *Br. Middelburg* 2, 467 [wmnl. 1530] *Br. Middelburg* 1, 183 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 1, 638(2x) [wmnl. 1546]

subtjillicheit* 1 **-til(i)cheit -tilegheit** 1 subst. scherpzinnigheid, schranderheid *Scaecspel* 5 [holl. 1e h. 15e e. <1403>] 2 'sluwheid' (ed. 352) *MOORS, Oorkondentaal* 286 [wlimb. 1344] *MOORS, Oorkondentaal* 288 [wlimb. 1345]

subtilen* 1 **-tijlen** trans. verfijnen (z. **subtileren**) *Boec van medicinen* 165; 210 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

subtileren* 1 **-ieren** trans. dunner maken *Boec van medicinen* 195 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

subvenieren trans. te hulp komen, ondersteunen *Tol v. Iersekeroord* 71 [vl. 1506]

subventie -cie subst. (geldelijke) ondersteuning *Bouc v. Audienc.* 240; 253; 522; 546; 548 [wmnl. vl. 1370-'78] *Dagb. v. Gent* 1 61; 62(2x); 63; 64; 67(3x) [wmnl. vl. 1467-'90] *K. v. Hulst* 34(2x); 35(2x); 36 [vl. 1479] *Br. Middelburg* 2, 10 [wmnl. 1480] *Br. Middelburg* 3, 152 [zholl. 1482-'86] *Br. Middelburg* 2, 16 [wmnl. 1521]

succederen 1 - *up*, intr. door erfopvolging ten deel vallen aan (vgl. WNT s.v. **succedeeren**, bet. 2) *Syoens kroniek* 209; 215; 225 [zovl. c.1540]

succenter *succeter* 1. *succenter* subst. 'onderkoorzanger' (ed. 7, 259 n.1) *Arch. aartsb. Utr.* 7, 259 [holl. st. 1487]

succes subst. verloop, voortgang (vgl. WNT, bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 370 [wmnl. voor 1536]

successeur -uer subst. 'opvolger' (WNT) *Br. Middelburg* 3, 245 [wmnl. 1512] *Br. Middelburg* 2, 20 [brab. 1524] *Br. Middelburg* 3, 548 [wmnl. 1546] *Br. Middelburg* 3, 567 [wmnl. 1548] *Oudste mnl. oork.* 361; 362 [ovl. 1260]

succeter 6 onder **succenter** *Arch. aartsb. Utr.*

succinctelick adv. beknopt *Br. Middelburg* 1, 95 [wmnl. 1548]

succumberen intr. het onderspit delven, verliezen (in een proces) *Br. Middelburg* 2, 417 [wmnl. 1502] *Br. Middelburg* 2, 434 [wmnl. 1512] *Br. Middelburg* 3, 547 [wmnl. 1546]

suckelen 1 intr. 'treuzelen, dralen' (WNT s.v. **sukkelen** (II), bet. 3) *Br. Middelburg* 1, 457 [wmnl. na 1517]

suckelinge subst. 'getreuzel, getalm, gedraal' (WNT s.v. **sukkelen** (II), Afl., bet. 3) *Br. Middelburg* 1, 457 [wmnl. na 1517]

zuckercandi -dy subst. 'kandijsuiker' (Braekman 1975, 410) *Br. Middelburg* 3, 239 [wmnl. 1512] *Br. handel Eng.* 2, 180 [zholl. 1512]

sudersteen* 6 z. onder **zinderstyen** *Cam.-rek. Deventer*

zueclick adj. kieskeurig *Stichtige punten* 236 [geld. ov. c.1475]

suenstede subst. plaats waar een verzoening tot stand komt *Gem. gronden N.-Brab.* 70 [brab. 1474]

suepuet soepuet subst. 'drinkgeld' (ed. 839 n.1) *Bronnen Rijnsburg* 839 [zholl. 1465] *Bronnen Rijnsburg* 841 [zholl. 1467]

zueraer subst. 'bedrieger' (z. Rh. Gl. s.v. **sueraer**) *Syoens kroniek* 329 [zovl. c.1540]

suetemakinge subst. het 'zoet', aangenaam maken *MAUBURNUS, Scala* 213 [geld. ov. 1558]

- suetvloyent** adj. zoetvloeiend *M. v. H., Boek b. g.* 341 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- suff** subst. 'suf, soezerig persoon' (WNT s.v. **suf** (II)) *Br. Middelburg* 1, 460 [wmnl. na 1517]
- suffragie** 1 subst. gebed om hulp *Frensweger hs.* 153 [nomnl. c.1480] 2 voorbede *Syoens kroniek* 327 [zovl. c.1540]
- suffumigacie** subst. berokingsmiddel *Boec van medicinen* 207 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- zuiderstyen** 6 onder **zinderstyen** *Cam.-rek. Deventer*[fl]
- zuyderhoofd** subst. zuidelijk havenhoofd *Br. handel Eng.* 2, 148 [zholl. 1507]
- zuydijsch** onder **zuutdijc**
- suytwestestorm** subst. storm uit het zuidwesten *R. v. Amst.* 474 [holl. 1494-1512]
- zukelinc** subst. 'zuigeling' (ed. 1, 221) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 68 [nholl. 1469]
- zuckerbroet** subst. suikerbrood *Boec van medicinen* 114 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- sukereye suycker-** subst. suikerwerk *Marg. v. Lymborch* 29b; 83a [brab. 1516]
- sukerkiste -kyste suycker- zuycker-** subst. suikerkist (WNT s.v. **suiker** (I), Samenst.) *Br. Middelburg* 3, 315 [wmnl. 1523] *Br. Middelburg* 3, 503; 516(2x) [wmnl. 1545] *Br. handel Eng.* 2, 80 [brab. 1496]
- zukervyolaet -fyolaet** subst. vioolsuiker *Boec van medicinen* 156; 157; 181; 202 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- zulker** 1 onder **surkele**
- sullighe** 6 l. *sommige SUSO, Horologium* 204 [brab. c.1350]
- zulverboert -boort -bord** subst. zilveren boord (rand) van een kledingstuk *Tocht v. J. v. Blois* 181; 186; 188(2x); 189; 191 [zholl. 1361-'62]
- zulvis** subst. 'zoute visch?' (ed. 854) *Bronnen Rijnsburg* 854 [zholl. 1473]
- sunderlincheit** 1 onder **sonderlincheit**
- sundigen** 1 onder **sondigen**
- supercederen** trans. uitstellen *Br. handel Eng.* 2, 587 [brab. 1545]
- superfluiteyt** subst. overtolligheid *Br. Middelburg* 1, 97 [wmnl. 1548]
- superior** subst. 'kloosteroverste' (WNT, bet. 2) *Rek. aflaath.* 73 [brab. 1456]
- superscriptie*** 1 -cie subst. 'woord(en) bijgeschreven boven de regel' (ed. 357) *MOORS, Oorkondentaal* 112 [wlimb. 1277]
- superstitie -cie** 1 subst. bijgeloof *Sermonen* 65 [brab. na 1540] 2 het ongeoorloofde, heterodoxe *Syoens kroniek* 425 [zovl. c.1540]
- supporteren** onder **supporteren**
- suppliant** subst. die een verzoekschrift indient *K. v. Hulst* 18(2x); 19 [vl. 1409] *K. v. Hulst* 39(nx); 40(2x); 43; 44(4x) [vl. 1488] *Br. handel Eng.* 2, 136(2x) [zholl. 1506] *Br. handel Eng.* 2, 456 [brab. 1537] *Br. Middelburg* 1, 64; 65 [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 1, 83 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 1, 520(2x) [wmnl. 1544]
- supplieren -ijeren supplicieren** trans. 'vragen, smeken' (Rh. Gl.), verzoeken *Dagb. v. Gent* 1 71; 74; 80(2x); 153; 157 [wmnl.vl. 1467-'90] *Rek. v. Nijm.* 6, 147 [geld. 1539] *Bouc v. Audiënc.* 48; 299; 567 [wmnl.vl. 1370-'78]
- suppoost** 1 **suppoest suppo(i)st** subst. dienaar, ondergeschikte *Br. Middelburg* 3, 248 [wmnl. voor 1513] *Br. Middelburg* 1, 424 [wmnl. 1520] *Br. Middelburg* 3, 299 [wmnl. 1521] *Br. Middelburg* 3, 320 [brab. 1523] *Br.*

supporteren

Middelburg 3, 333 [wmnl. 1525] *Br. Middelburg* 3, 337; 339 [wmnl. na 1525] *Br. Middelburg* 3, 374 [wmnl. 1537] *Br. Middelburg* 3, 385 [wmnl. 1539] *Br. handel Eng.* 1, 1167 [brab. 1480]

supporteren **supor-** trans. dragen (m.b.t. financiële lasten) *Br. Middelburg* 3, 337 [wmnl. na 1525] *Br. Middelburg* 3, 357 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 3, 370 [wmnl. voor 1536] *K. v. Hulst* 115 [vl. eind 16e e. <1530>]

suppost 1 onder **suppoost**

suprascreven adj. 'geschreven boven de regel' (ed. 352) *MOORS, Oorkondentaal* 89 [wlimb. 1392]

surceance 1.1 subst. 'opschorting, uitstel' (WNT) *Br. Middelburg* 2, 19 [brab. 1524] 2.1 *iet in - houden*, iets opschorten *Br. handel Eng.* 2, 143 [zholl. 1507]

surceren 1.1 trans. opschorten, uitstellen *Br. Middelburg* 3, 227 [wmnl. voor 1511] 2.1 *- met*, intr. wachten met *Tol v. Iersekerood* 117 [brab. 1520]

surcrois **sour-** subst. (woeker)rente (oorspr. tweede rente, vgl. **sourrente**?) *Bouc v. Audiënc.* 581; 582(2x) [wmnl.vl. 1370-'78]

surgijnmeester subst. chirurgijn *Lev. v. S. Clara* 83 [brab. begin 16e e. ?]

surkele* 1 **zulker** 1 *tam -*, wsch. 'veldzuring, hofzuring, huiszuring' *Herbarius in dyetsche* 443 [vl. 1484] 2 *wilt -*, wsch. 'schapezuring' *Herbarius in dyetsche* 443 [vl. 1484]

surkereye* 5 **-reide** subst. 'cichorei' *Synon. mnl. plantenn.* 301 [vl. 1e h. 15e e.]

surpluus **-plu(y)s** **seurplus** **sourplu(u)s** subst. rest, het overige, overblijvende; *ten, ter -e*, voor het overige, overigens *Dagb. v. Gent* 2 47; 224; 242 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 263 [wmnl.vl. kort na 1515] *Archief Utrecht* 2, 172(2x) [holl. 1538] *Syoens kroniek* 223 [zovl. c.1540] *Tol v. Iersekerood* 41 [brab. 1482] *Br. Middelburg* 1, 76 [brab. 1521] *Br. Middelburg* 2, 377 [wmnl. 1481] *Dagb. v. Gent* 1 183(2x) [wmnl.vl. 1467-'90] *Kaetspel* 29; 56 [vl. 1481] *Bouc v. Audienc.* 36; 80 [wmnl.vl. 1370-'78] *Dagb. v. Gent* 1 111; 112 [wmnl.vl. 1451] *Leugemeete* 47 [vl. 1404] *Leugemeete* 55 [vl. 1426] *Leugemeete* 141; 144; 145 [vl. 1474] *Leugemeete* 77 [vl. 1530]

surreptie subst. diefstal *K. v. Hulst* 60 [vl. 1537]

surrogeren onder **subrogeren**

surs* 1 **suurs** adj. Syrisch *Spiegel historiael* I 2, 76 [wvl. c.1350]

susen* 1 **suysen** *suys op*, vlieg op *Doct. des tijts* 195 [holl. 1486]

suspect adj. verdacht *BRUGM., Onuitg. serm.* 203 [zolim. 1523] *Sermonen* 281 [brab. na 1540] *Frensweger hs.* 22 [nomnl. c.1480] *Br. handel Eng.* 2, 636 [brab. 1546] *Br. Middelburg* 1, 636 [wmnl. na 1545]

suspenderen trans. schorsen, ontheffen *K. v. Brielle*² 277 [zholl. 1530] *K. v. Brielle*² 333 [zholl. 1546] *Dagb. v. Gent* 1 70; 120 [wmnl.vl. 1467-'90] *Bouc v. Audiënc.* 13; 146 [wmnl.vl. 1370-'78] *Tol v. Iersekerood* 70 [brab. 1504]

suspensie **-tie** subst. schorsing *Bouc v. Audiënc.* 14; 80 [wmnl.vl. 1370-'78] *Br. Middelburg* 3, 528 [wmnl. 1545]

suspiceux adj. argwanend *Dagb. v. Gent* 1 74 [wmnl.vl. 1467-'90]

suspicioes adj. argwanend *Frensweger hs.* 69 [nomnl. c.1480]

susteneren 1 onder **sustineren**

sustentatie **-cie** subst. onderhoud, ondersteuning *R. v. Reimersw.* 67; 68 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1504>] *Tol v. Iersekerood* 119 [brab. 1520] *Br. Middelburg* 1, 153

[wmnl. 1512] *Br. Middelburg* 2, 22 [brab. 1524] *Syoens kroniek* 324 [zovl. c.1540]

sustenteren trans. onderhouden *Br. Middelburg* 3, 300 [wmnl. 1521]

sustineren 1 **suste-** 1 trans. 'lijden, ondergaan' (Rh. Gl., bet. 1) *R. v. Amst.* 204 [holl. 1452-'94] *R. v. Gorinchem* 159 [holl. 16e e. <1480>] *Br. handel Eng.* 2, 455 [brab. 1537] 2 dragen (m.b.t. financiële lasten) *Br. Middelburg* 3, 215 [wmnl. 1504] 3 'bekostigen' (Stallaert, bet. 1) *Br. Middelburg* 2, 422(2x) [wmnl. 1506] *Br. Middelburg* 1, 622 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 1, 98 [wmnl. 1548] 4 'staande houden, betogen' (Rh. Gl., bet. 3) *Dagb. v. Gent* 1 73; 98; 273; 286 [wmnl.vl. 1467-'90] *Dagb. v. Gent* 2 44 [wmnl.vl. 1467-'90] *Tol v. Ierseker-oord* 79 [brab. 1512] *Br. handel Eng.* 1, 1177 [zholl. 1481] *Br. handel Eng.* 2, 17 [brab. 1489] *Br. Middelburg* 3, 159 [wmnl. 1487] *Br. Middelburg* 1, 313 [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 1, 455 [wmnl. na 1517] *Br. Middelburg* 3, 291 [wmnl. 1520] *K. v. Hulst* 35 [vl. 1479] *K. v. Hulst* 37 [vl. 1483] *K. v. Hulst* 54 [vl. 1500] *K. v. Hulst* 58 [vl. 1537] *Syoens kroniek* 209; 215(2x); 216; 220; 328; 424 [zovl. c.1540]

suurs 1 onder surs

zuutdijc zuy(t)dijck subst. zuidelijke dijk *Br. Middelburg* 2, 226 [wmnl. 1377] *Br. Middelburg* 2, 247; 251 [wmnl. 1404] *Br. Middelburg* 2, 254 [wmnl. 1408] *Br. Middelburg* 3, 388; 389(nx) [wmnl. 1540]

suvelhuus 1 subst. huis, gebouw, waar men zuivelprodukten maakt *Syoens kroniek* 332(2x) [zovl. c.1540]

suveringe* 1 **zuveringhe** subst. vrijmaking (van geldelijke last die rust op grond) *Bouc v. Audienc.* 320 [wmnl.vl. 1370-'78]

suverlike* 1 **-lic** adv. 'kalmweg' *Stichtige punten* 50; 224 [geld.ov. c.1475]

zuwaedse z. **suwage** *Tocht v. J. v. Blois* 193 [zholl. 1361-'62]

suwenzagel subst. 'parelkruid' *Synon. mnl. plantenn.* 274 [? 2e h. 15e e.]

suweren 1 intr. lopen (t.w. van vocht uit een fistel) *Syoens kroniek* 430 [zovl. c.1540]

zwabben trans. op een bepaalde wijze reinigen (m.b.t. laken) *R. v. Amst.* 550(3x) [holl. 1481-'96]

swaerheit 1 subst. zwaarmoedigheid, melancholie *Marg. v. Lymborch* 3a [brab. 1516]

swaerwichtich adj. 'zwaar' (ed. 83 lat. *ponderosus*) BARTH. ENGELSMAN 124 [holl. 1485]

swayen trans. maaien (vgl. **swade**) *R. v. Gorinchem* 231 [holl. 1482-1501]

swantsen* 3 **zwansen** intr. 'dansen' *Mnl. geest. ged. enz.* 74 [limb. eind 15e e.]

swaren* 1 **zwaren** intr. toenemen, erger worden *Boec van medicinen* 112 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

swart 1 subst. zwarte kleurstof *Rek. v. Nijm.* 7, 187; 191 [geld. 1541]

sweenre 7 'zwijnenhoeder' (z. **swene**; vgl. ed. 279) *Jan v. L.-fragm.* 256 [wmnl.brab. 1540 <15e e.>]

zweertropinghe subst. 'het oproepen van alle weerbare mannen tot het vervolgen van misdadigers' (z. **swert-rocht** en **swertroep**) *Drentsche rechtsbr.* 155; 156 [nomnl. c.1475 <1428>]

swegerse* 1 **-sche** subst. schoonmoeder MAUBURNUS, *Scala* 185 [geld.ov. 1558]

sweimen* 1 **swey-** intr. ostentatief bewegen (z. MNW i.v., sub bet. 2) *Mnl. geest. proza* 221 [st. 1476]

swepen trans. zetten (vgl. ed. 402 n.1) *Br. Dom Utrecht*

- 2, 402 [utr. 1466] *Br. Dom Utrecht* 2, 556 [utr. 1480]
swerdelwortelen subst. 'gele lis' *Synon. mnl. plantenn.* 282 [? 2e h. 15e e.]
swevelspulver subst. zwavelpoeder *Boec van medicinen* 152 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
sweveltonne subst. ton waarin zwavel wordt bewaard *Rek. v. Nijm.* 8, 67 [geld. 1542]
swichtigen trans. stillen, sussen *Rek. v. Nijm.* 4, 183 [geld. 1530]
swigetoll swiggtole subst. tol geheven van buitenlandse schepen die door storm in het Nederlands tolgebied ko-

men *Br. handel Eng.* 2, 238 [? 1516] *Br. handel Eng.* 2, 599 [? 1545]

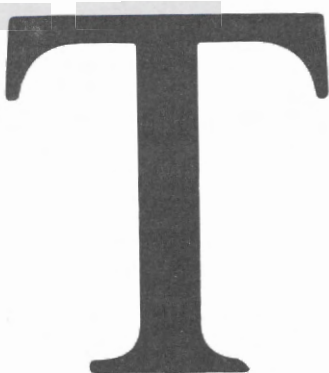
zwijnscoot subst. varkenshok *K. v. Brielle*² 27 [zholl. c.1346]

swininsmout 7 z. **swinensmout** *Mnl. gen. recepten* 108 [vl. 1e h. 15e e.]

swinsvenkel subst. 'varkenskervel' *Synon. mnl. plantenn.* 300 [wbrab. c.1351]

switse* 1 **zwitsche** subst. dolkmes (vgl. **switser**) *Versl. O.V.R.* 7, 94 [wbrab. c.1600 (1498)]

zwort 7 z. **swart** *Br. handel Eng.* 1, 992 [brab. 1465]



ta 3 adj. taai (vgl. MNW s.v. *taey*, bet. 2 en Schiller-Lübben i.v.) *Frensweger hs.* 105 [nomnl. c.1480]

tabbaertdrager -draeger tabbartdrager subst. gildelid die een tabbaard draagt *Br. Middelburg* 1, 148; 149(nx); 150(nx); 151(nx) [vl. 1509] *Br. Middelburg* 1, 166(2x); 167(nx); 168 [wmnl. 1528] *Br. Middelburg* 3, 362; 363(2x) [wmnl. 1533]

tabbaertvoeder subst. voering van een tabbaard *Bronnen Rijnsburg* 817 [zholl. 1452]

tabbartdrager onder **tabbaertdrager**

tabulaet roet -, 'een rood pulver van de verpulverde [h]ematietsteen' (Braekman 1965, 106 en z. 98 s.v. *morselen*) *Mnl. gen. recepten* 65 [vl. 1e h. 15e e.]

tacken trans. 'van takken ontdoen, snoeien' (WNT s.v. *takken* (IV)) *Versl. O.V.R.* 6, 181 [brab. c.1572 (1509)]

taefelcleet subst. tafelkleed *Br. Middelburg* 3, 516 [wmnl. 1545]

taeflaekenstelle subst. weefstoel ter vervaardiging van tafellakens *Stichtige punten* 122 [geld.ov. c.1475]

taelhouden intr. als procureur optreden *Br. Middelburg* 1, 342 [wmnl. 1512]

taelhouder subst. procureur *Br. Middelburg* 1, 342 [wmnl. 1512]

taenketel subst. ketel waarin visnetten worden getaand *Br. Middelburg* 2, 343; 3, 108(3x) [wmnl. 1456]

taenman subst. 'looier' (z. *taner*) *K. v. Brielle*² 280 [zholl. 1532]

taerwijnbroed subst. tarwebrood *Mnl. gen. recepten* 126 [wvl. 1305]

tafele 1 1.1 geldbedrag bestemd voor voeding, onderhoud *Syoens kroniek* 329(3x) [zovl. c.1540] 2.1 - *enen in taefelen stellen*, iemand ter verzorging toevertrouwen, onderbrengen (t.w. in een klooster) *Syoens kroniek* 333 [zovl. c.1540]

tafelmentsteen subst. steen bestemd voor het hoofdstel (vgl. WNT s.v. *tafelement*, bet. 1) *Br. Middelburg* 2, 397 [wmnl. 1493]

- tayntuere then-** subst. 'naam van een Spaanse donkerrode wijn' (hetz. als *tente*, MNW (IV), bet. 2) *Tocht v. J. v. Blois* 26; 98 [zholl. 1361-'62]
- tailge*** 1 **tael- taill(i)e talie -ye** 1 subst. reep, stuk (ijzer) (vgl. MNW, bet. 1) *Br. Middelburg* 3, 315(3x) [zholl. 1523] 2 soort, vorm (vgl. MNW, bet. 1, b en 2) *R. v. Gorinchem* 204(1e pl.) [holl. c.1400] *R. v. Gorinchem* 312 [holl. 1436] *R. v. Gorinchem* 313 [holl. 1449] *R. v. Gorinchem* 314 [holl. 1577 <1457>]
- tairnken** 7 **-gen** torentje (vgl. MNW VIII, 573) *Rek. v. Nijm.* 3, 82 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 345 [geld. 1527]
- take** 1 subst. betekenis, zin, bedoeling *Marg. v. Lymborch* 18b [brab. 1516]
- takel** 1 subst. 'hijswerktuig' (WNT, bet. 3) *Br. Middelburg* 3, 553; 554(2x) [zholl. 1546]
- takelthou** subst. takeltouw *Br. handel Frankrijk* 1, 164 [zholl. 1477]
- talech** adj. 'dat zijn verkoopwaarde heeft of: gevuld, vol' (ed. 352) MOORS, *Oorkondentaal* 161 [wlimb. 1381]
- talie** 1 onder **tailge**
- tamarinde** subst. wsch. 'dadel' *Herbarius in dyetsche* 495 [vl. 1484]
- tamboere*** 1 **-bour** subst. soort kuip (vgl. WNT s.v. **tamboer** (I), bet. 3, a) *Br. Middelburg* 3, 340 [wmnl. na 1525]
- tambuerier** subst. trommelslager *Tocht v. J. v. Blois* 168 [zholl. 1361-'62]
- tampoengat** subst. stopgat (vgl. **tampoer**) *Br. Middelburg* 3, 289 [wmnl. 1519]
- tandeersel** subst. 'uittanding, uitsnijding' (in een muur, z. MNW s.v. **tanderinge** en WNT XVI, 876) *Br. handel Eng.* 2, 145 [brab. 1507]
- tanderinge*** 3 **-dieronge** subst. 'uittanding in een muur' *Rek. v. Nijm.* 3, 150 [geld. 1523]
- taninge -ghe** subst. 'verduistering', eclips (ed. 13) *Jaarboek KVA* 24, 62(3x) [holl. 1468]
- tante** 7 'reinvaan' (z. *tente* (III)) *Mnl. gen. recepten* 137 [wvl. 1305]
- tapassijns** subst. accijns op bier dat getapt (in het klein verkocht) wordt *R. v. Gorinchem* 197 [holl. 1398]
- tapicier** subst. tapijtwever (vgl. WNT s.v. **tapissier**) *Br. handel Eng.* 1, 1150 [brab. 1479]
- tapkanne tapscanne** subst. 'kan waarin men bier enz. tapt om uit te schenken' (WNT s.v. **tappen** (I), Samenst.) *Br. Middelburg* 2, 324 [wmnl. 1443] *Br. Middelburg* 2, 327 [wmnl. 1445] *R. v. Amst.* 119 [holl. 1452-'94]
- taploen** subst. loon voor het tappen *Rek. v. Nijm.* 1, 370 [geld. 1428] *Rek. v. Nijm.* 2, 100 [geld. 1430]
- tappe** 1 subst. dop, hoed (waarmee de gedekte pijpen worden afgedekt) *Ann. em.* 20, 254 [vl. 1529]
- tappersoen** subst. zoon van een tapper *Rek. v. Nijm.* 1, 171 [geld. 1423]
- tapscanne** onder **tapkanne**
- tarderen ter-** 1.1 trans. vertragen *Br. handel Eng.* 1, 1110 [holl. 1475] 2.1 intr. 'blijven vertoeven' (WNT s.v. **tardeeren**) *Br. Middelburg* 2, 403 [wmnl. 1496]
- tarderynghe** subst. vertraging *Dagb. v. Gent* 1 76 [wmnl.vl. 1467-'90]
- tarmen** 7 onder **termen**
- tarretonne** onder **tertonne**
- tartarien** subst. het land der Tartaren *Mandev.*² 190; 214(2x) [holl. 1462]
- tarwezemele tarwen-** subst. zemelen van tarwe *Boec van medicinen* 123; 176; 177; 178(2x) [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

- tasch*** 7 tes tas, buidel *Rek. v. Nijm.* 4, 44 [geld. 1528]
- tassen** 1 trans. opeenhopen *Syoens kroniek* 338 [zovl. c.1540]
- tauseren** 3 onder taxeren
- taux** subst. geschatte prijs *Br. handel Frankrijk* 1, 417 [brab. 1549] *Br. Middelburg* 3, 314; 318 [zholl. 1523]
- tauxeren** 3 onder taxeren
- taveel** subst. estrade, tribune (vgl. ofr. *tavel* of corr. voor *taneel*?, z. **tineel**, bet. 3) *Marg. v. Lymborch* 30a(2x); 30b(2x); 122b; 123a(3x); 124a, b(nx); 125a(2x); 12 [brab. 1516]
- taxeren*** 3 **tauseren** **taux-** 1.1 trans. 'prijs of waarde bepalen', schatten *Br. handel Frankrijk* 1, 417 [brab. 1549] *R. v. Haarl.* 189 [zholl. 1e kw. 16e e. (1503?)] 2.1 **enen-** als, iem. houden voor *K. v. Brielle*² 303 [zholl. 1537]
- teboven** 1 - *gaen*, overwinnen (t.w. in een tweegevecht) *Marg. v. Lymborch* 92a(2x) [brab. 1516]
- tedelivereren** 7 z. **telivereren** *Br. handel Eng.* 1, 895 [zholl. 1453]
- teelt** 1 subst. 'tijdvak gedurende 't welk een ander bedrijf dan de visscherij jaarlijks wordt uitgeoefend' (WNT, bet. 8) *Br. Middelburg* 3, 564(3x) [wmnl. 1547]
- teenrode** subst. 'bindteen' (ed. 1, 393) *Rek. v. Nijm.* 1, 393 [geld. 1428]
- teerne** onder **terne**
- teerpennync(k)** subst. 'teergeld' (WNT s.v. **teren** (I), Samenst.) *R. v. Tiel* 104 [geld. 1500] *Br. handel Eng.* 2, 323 [? 1524]
- teerscouwe** subst. teerschouw (vgl. MNW XI s.v. **inriden**) *K. v. Schieland* 233 [zholl. 1433] *K. v. Schieland* 236 [zholl. 1453]
- tegaderghelymet** adj. samengelijmd (lat. *conglutinus* ed. 262) *Soliloquium-vert.* 197 [wmnl.omnl. c.1430]
- tegaderluyden** intr. de klok luiden voor een samenkost *Biographieën* 29, 24 [geld.ov. c.1480]
- tegadersmytinghe** subst. het tegen elkaar slaan *Exordium magnum* 17 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- tegadervoghinghe** subst. samenvoeging (lat. *conjunctio* ed. 262) *Soliloquium-vert.* 228(2x) [wmnl.omnl. c.1430]
- tegaderwoninghe** subst. samenwoning *Mnl. geest. proza* 86 [holl.utr. 1439]
- tegelen*** 1 **tichge-** intr. klei tot tichels verwerken (vgl. MNW i.v. en ed. 3, 5 n.2) *Rek. v. Nijm.* 3, 5; 7 [geld. 1520]
- tegen*** 1 **the-** **tieghen** prep. van *Kamper schepenacten* 265; 267 [ov. 1340] *Kamper schepenacten* 268 [ov. 1342] *Kamper schepenacten* 288 [ov. 1343]
- tegenriden** intr. tegemoetrijden *Rek. v. Nijm.* 8, 80 [geld. 1543]
- tegensake teghen-** subst. tegenstander, tegenpartij *Proza-Melib.* 26; 27(2x); 30(2x); 32(3x) [holl.maastr. c.1485]
- tegenstrijdinge** subst. tegenstand *Sermonen* 447 [brab. na 1540]
- tegenstryen** trans. strijden tegen BRUGM., *Onuitg. serm.* 98 [zolim. 1523]
- tegenwrasselen*** 3 -**worstelen** trans. tegenwerken, hinderen *Sermonen* 392 [brab. na 1540]
- teghellatte** 2 subst. pannelat (vgl. **latte**, bet. 2) *Br. Middelburg* 3, 130 [wmnl. voor 1472]
- teykenboom** subst. mirakelboom (niet 'eikenboom', ed. 317) *Mandev.*² 57 [holl. 1462]
- temeriteyt** subst. vermetelheid *Br. handel Eng.* 2, 269 [zholl. 1519] *Br. Middelburg* 3, 324 [wmnl. 1524]

- temmerhautkin** subst. boompje dat (goed) timmerhout zal opleveren *Syoens kroniek* 212 [zovl. c.1540]
- tempelaer** 7 z. **tempelier** *Marialeg.* 1 268 [holl. 1479]
- temperaet** adj. gematigd, de juiste maat van iets bezittend *Boec van medicinen* 206; 207; 208; 209(2x); 210 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- temperancie** subst. matigheid *Blome d. Doochd.* 46; 112 [holl. c.1485]
- tempesteet** 7 storm (z. **tempeest**) *Frensweger hs.* 6 [nomnl. c.1480]
- temporeel** adj. 'tijdelijk' (WNT) *Br. Middelburg* 1, 515 [wmnl. 1528]
- tenance** subst. leenroerigheid *Bouc v. Audienc.* 429 [wmnl.vl. 1370-'78]
- tenderen** 1 **1.1** trans. verlangen (dat...) *K. v. Hulst* 55 [vl. 1500] **2.1** intr. 'strekken (tot)' (WNT, bet. 4) *R. v. Haarl.* 268 [zholl. 1e h. 16e e. <1542>] *Br. handel Eng.* 2, 488 [zholl. 1539] *Br. handel Frankrijk* 1, 405 [zholl. 1547] *Br. Middelburg* 2, 61 [wmnl. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 1, 82 [wmnl. 1524] *Br. Middelburg* 3, 326 [zholl. 1525] *Br. Middelburg* 3, 361 [wmnl. 1531]
- tenegietersambocht** onder **thinnegietersambocht**
- tenen** trans. 'vertinnen' (vgl. **vilen** in fine) *Rek. v. Leiden* 2, 115 [zholl. 1426]
- teneure** 1 onder **tenore**
- tennoet** subst. ? *Br. handel Eng.* 1, 992 [brab. 1465]
- tenore*** 1 **-neure** subst. 'inhoud van een geschreven stuk' (Hwb) *Leugemeete* 4 [vl. 1427]
- tenouriste** subst. tenorzanger *Br. Middelburg* 1, 510; 511 [wmnl. 1500]
- tentenaghel** subst. tentpin *Tocht v. J. v. Blois* 213 [zholl. 1361-'62]
- teraslatte** subst. pannelat *Br. Middelburg* 3, 220 [wmnl. 1506]
- terderen** onder **tarderen**
- tere** 1 -boom (suffix in *krieketere*, *kersseltere* en *prumelttere*; z. MNW 2e art.) *Mandev.*² 17 [holl. 1462]
- teren** 3 *terende siecte*, tering (vgl. MNW, bet. I, 4) *Frensweger hs.* 54; 191; 193 [nomnl. c.1480]
- terent** subst. tijd van 20 minuten *Proza-natuurkunde* 110 [zholl.utr. 2e h. 15e e.]
- tergen** 3 trans. 'nijdig maken' *Br. handel Eng.* 2, 587 [brab. 1545]
- terhuys** subst. gebouw waarin men (scheepstouwen) teert *Br. Middelburg* 3, 260(2x) [wmnl. 1516]
- terijtinge** subst. het vaneenscheuren, vaneenrijten GANSFORT, *De or. dom.* 157 [holl.nomnl. c.1500]
- terlingen** trans. de vorm geven van een kubus (m.b.t. een pak laken; z. **terlinc** en **terninc**) *Tocht v. J. v. Blois* 183 [zholl. 1361-'62]
- termen** 7 **tar-** term (z. **term**) *Doct. des tijts* 156; 160; 164 [holl. 1486]
- termentille** 7 'tormentil, zevenblad' (Braekman 1965, 107; z. **tormentille**) *Mnl. gen. recepten* 112 [vl. 1e h. 15e e.]
- terminatie*** 1 **-cie** - *maken up*, 'een beslissing nemen omtrent' (vgl. *termineren op* in WNT s.v. **termineeren**, Aanm.) *Br. handel Eng.* 1, 770 [holl. 1442]
- termineren** 1 *een vonnesse* -, een vonnis vellen (z. WNT s.v. **termineeren**, Aanm.) *Syoens kroniek* 216 [zovl. c.1540]
- terne teerne** subst. ? *Br. Middelburg* 3, 516(2x); 520 [wmnl. 1545]
- ternederleggen** trans. beëindigen, doen ophouden, uit de weg ruimen *R. v. Gorinchem* 129 [holl. 1454]

terretobbe

terretobbe subst. teerton *R. v. Gorinchem* 285 [holl. 1482-1501]

terstont 1 adv. zo even, kort tevoren *Sp. d. Volc.* 203 [limb. 1466]

tertiaen -ciaen (*rede*) -, anderdaagse koorts *Boec van medicinen* 106; 127; 128; 144; 148(2x); 151 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *Janus* 14 363a(2x); 364a; 369 [nomnl.vl. eind 15e e.] *Evang. Spinr.* 23a [vl.holl. 1515-'20]

tertonne tarre- subst. 'teerton' (WNT, bet. 2) *Rek. v. Nijm.* 3, 59 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 8, 208; 234 [geld. 1544]

terwenpoirtersbroet subst. soort tarwebrood, wsch. iets minder fijn dan 'schoonbroot' (vgl. onder **poortersbroot** *R. v. Gorinchem* 319 [holl. 1502-'16])

tes 7 onder **tasch**

tesamencallinghe subst. het samen spreken over iets, gesprek, onderhoud *Frensweger hs.* 94; 157; 205 [nomnl. c.1480]

tesamenhanghinghe subst. (geestelijke) band *Frensweger hs.* 140 [nomnl. c.1480]

tesamenlegghen trans. 'samen leggen' (ed. 353) MOORS, *Oorkondentaal* 159 [wlimb. 1379]

tesamensprekinghe subst. bespreking (vgl. **samen spreken**, in fine) *Frensweger hs.* 78 [nomnl. c.1480]

tesamenverbindinghe subst. vereniging (t.w. van verschillende kloosters in een kapittel) *Frensweger hs.* 99 [nomnl. c.1480]

tescaven adj. 'geschaafd' (ed. 331) *Boec van medicinen* 150; 177 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

tesijn 7 z. **dosine** *Rek. v. Nijm.* 8, 60; 61(3x) [geld. 1520]

teskenscruyt subst. 'herderstasje' en 'varkensgras, duizendknoop, mussentong' (*polygnum aviculare*) *Herbarius in dyetsche* 450 [vl. 1484]

tesslot teschlot subst. slot van een tas, buidel *Rek. v. Nijm.* 3, 25 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 8, 147 [geld. 1543]

testament 1 subst. 'vermaning' (ed. 247; ofr. *amonestement*) *Sidrac* 154 [brab.vl. eind 15e e.]

testeren een testament -, een testament (laten) maken *K. v. Brielle*² 243 [zholl. 1527]

testimoniael subst. schriftelijk bewijs (vgl. lat. *testimoniale*) *K. v. Brielle*² 303 [zholl. 1537]

testimonie subst. 'een middel om loslijvigheid te verwekken' (Braekman 1965, 107) *Mnl. gen. recepten* 89 [vl. 1e h. 15e e.]

tevoren* 1 -vooren *enen iet - houden*, iets tegenover iemand stellen *Dagb. v. Gent* 1 120 [wmnl.vl. 1467-'90]

tewerckesetteinge subst. beoefening (lat. *actuatio*; vgl. *werc*, (kol. 2251) *te werck(e) setten*, bet. b) MAUBURNUS, *Scala* 187 [geld.ov. 1558]

tewrivinge subst. het klein maken door beproevingen (vgl. Hwb s.v. **tewriven**) GANSFORT, *De or. dom.* 139 [holl.nomnl. c.1500]

thentuere onder **tayntuere**

thinnegietersambocht tene- subst. tinnegietersgilde *Br. Middelburg* 3, 251 [wmnl. 1515] *Br. Middelburg* 3, 567 [wmnl. 1548]

thoender subst. zeevaarder (vgl. onder **toeger**) *Tol v. Iersekerood* 63 [brab. 1499] *Tol v. Iersekerood* 79 [brab. 1512]

thollshalve omb -n, ter wille van de tol *Rek. v. Nijm.* 3, 281 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 6 [geld. 1528] vgl. onder **halve**

thoonder 1 onder **toner**

thoonwerckdach subst. werkdag waarop een koopman zijn waren uitstalt (op een jaarmarkt) (vgl. **toge-**

- dach**) *Br. Middelburg* 3, 308; 309 [vl. 1522]
- thoubant** subst. 'band van touw' (WNT s.v. **touw** (I), Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 3, 305 [geld. 1527]
- thughenover** adv. tegenover (de opm. in WNT dat eerst in de 16e eeuw *tegenover* in gebruik is gekomen i.p.v. het andere *tegen...over* is dus niet juist) *Kamper schepenacten* 293 [ov. 1344]
- thuysliggen** intr. een slaapgelegenheid huren (vgl. **thuusligger**) *R. v. Zierikzee* 249 [wmnl. 1485]
- tichelforme** subst. steenvorm *Rek. v. Nijm.* 2, 190 [geld. 1512]
- tichgelback** subst. een bak die door steenbakkers wordt gebruikt *Rek. v. Nijm.* 6, 125 [geld. 1537]
- tichgelen** 1 onder **tegelen**
- tichgelkuyp** subst. kuip gebruikt bij de steenbakkerij *Rek. v. Nijm.* 5, 125 [geld. 1534]
- tichgeloventhuys** subst. steenbakkerij *Rek. v. Nijm.* 3, 351 [geld. 1527]
- ticktacken ticke-** intr. zeker dobbelspel spelen (WNT s.v. **tiktakken** (I), bet. 2, a), triktrakken *R. v. Gorinchem* 216 [holl. 1515] *Marg. v. Lymborch* 136a [brab. 1516]
- tidelijcheit*** 1 **tijtijeit** subst. al wat tot het wereldlijke behoort (ed. 317: l. *tijtlicheit*) *Mandev.* 234 [holl. 1462]
- tidich*** 1 **ty-** *niet* -, bedorven (van levensmiddelen; z. **ontidich**) *R. v. Amst.* 24 [holl. 1413] *R. v. Amst.* 207(2x) [holl. 1452-'94]
- tiegeneemen** intr. 'doen tegen' (ed. 353) MOORS, *Oorkondentaal* 197 [wlimb. 1391]
- tieghen** 1 onder **tegen**
- tieghenpartie** subst. 'tegenpartij' (ed. 353) MOORS, *Oorkondentaal* 148 [wlimb. 1397]
- tieghewordich** subst. 'tegenwoordigheid, tegenwoordig ogenblik' (ed. 353) MOORS, *Oorkondentaal* 301 [wlimb. 1394]
- tiën** 1 trans. luiden (m.b.t. een klok) *Rek. v. Nijm.* 5, 119 [geld. 1534]
- tiendehof** subst. 'plaats of inrichting, waar de tienden geïnd worden' (ed. 353) MOORS, *Oorkondentaal* 153 [wlimb. 1379]
- tiendelam** subst. lam dat als tiende gegeven wordt *Evang. Spinr.* 15a [vl.holl. 1515-'20]
- tiendescoen thiende- tienden- tyende(n)- -scoen** subst. pl. 'schoenen voor de gaarders van de tienden' (ed. 1212) *Bronnen Rijnsburg* 870 [zholl. 1479] *Bronnen Rijnsburg* 887 [zholl. 1481] *Bronnen Rijnsburg* 912 [zholl. 1484] *Bronnen Rijnsburg* 925 [zholl. 1486] *Bronnen Rijnsburg* 976 [zholl. 1493] *Bronnen Rijnsburg* 984 [zholl. 1494] *Bronnen Rijnsburg* 1016 [zholl. 1498] *Bronnen Rijnsburg* 1025 [zholl. 1499]
- tychelkuyle -koele** subst. kleikuil *Rek. v. Nijm.* 8, 7(2x); 49; 68; 69 [geld. 1542]
- tijdeboeck** subst. getijdenboek *Stichtige punten* 251 [geld.ov. c.1475]
- tyere** subst. pak, baal (vgl. Schiller-Lübben s.v. **tere** (I)) *R. v. Haarl.* 217(2x) [zholl. 1e h. 16e e: <1513>]
- tymmer** 1 onder **timmer**
- tymmerampt** subst. gilde der timmerlieden *Rek. v. Nijm.* 3, 139 [geld. 1523]
- tymmergetouw** subst. timmergereedschap *Rek. v. Nijm.* 6, 125 [geld. 1537]
- tymmerknecht** subst. timmermansknecht *Tocht v. J. v. Blois* 199; 201; 204 [zholl. 1361-'62]
- tymmerliedenambocht** subst. timmermansgilde *Br. Middelburg* 3, 88 [wmnl. 18e e. <1444>]

- tymmerluydenghilde** onder **timmerluydenghilde**
tynnyng subst. ? *Rek. v. Nijm.* 6, 62 [geld. 1536]
tijnwerker subst. bewerker van tin *R. v. Amst.* 100(2x) [holl. 1452-'94]
tijt* 1 *tijd* *sonder* -, eeuwig *Leven van Christina* vij [limb. eind 13e e.]
tijtijcheit 1 onder **tidelijcheit**
tillebrugge subst. ophaalbrug *R. v. Gouda* 338 [zholl. 1521]
tiltre subst. rechtsgrond; bewijsstuk voor een rechtsgrond *Br. Middelburg* 2, 70 [brab. 1519] *Br. Middelburg* 1, 96(nx) [wmnl. 1548]
timmer* 1 **tymmer** subst. timmerman (z. **timmer** (I)) *Br. Middelburg* 2, 368 [wmnl. 1477]
timmerluydenghilde **tymmer-** subst. gilde der timmerlieden *R. v. Amst.* 464; 493 [holl. 1494-1512]
tingen intr. tingelen (van een muziekinstrument) *Hss. Ruusbr.* 608 [brab. c.1470]
tinnegietersgilde subst. tinnegietersgilde *Br. Middelburg* 3, 566 [wmnl. 1548]
tintonneken subst. tonnetje met tin *Br. Middelburg* 3, 497 [wmnl. 1545]
tisike* 1 **ty-** 1.1 adj. teringachtig, aan tering lijdend *Boec van medicinen* 182; 186 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] 2.1 subst. teringlijder *Boec van medicinen* 135; 159 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
tochbant subst. 'trektouw' (WNT s.v. **tocht**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 8, 197 [geld. 1544]
toebehoefte subst. 'wat ertoe behoort' (ed. 353) MOORS, *Oorkondentaal* 178 [wlimb. 1391]
toebesicht **thoe-** subst. toezicht *Rek. v. Nijm.* 3, 316 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 28; 52; 53; 54 [geld. 1528]
toebesichtigen subst. toezicht *Rek. v. Nijm.* 4, 90 [geld. 1529]
toebetrouwen 3 trans. 'toevertrouwen' *Kl. v. Diepenv. hs.* 142 [geld.ov. 1534]
toebolwerken -cken trans. barricaderen *Rek. v. Nijm.* 8, 230(2x); 231(2x); 237; 240 [geld. 1544]
toebrenge 1 trans. verbruiken (m.b.t. levensmiddelen; niet ongunstig, vgl. MNW, bet. 6) *Frensweger hs.* 162 [nomnl. c.1480]
toech subst. 'bebladerde tak' (WNT s.v. **toeg**) *Oorkb. Gr. Dr.* 1, 331 [nomnl. 1359]
toechziender 7 adj. comp., z. **ogesiene** (WNT s.v. **toog** (II), Opm. verwijst naar **oogziende**, Suppl.) *K. v. Briel-le*² 230 [zholl. 1527]
toecnopen 3 trans. 'dichtknoopen' *Stichtige punten* 45 [geld.ov. c.1475]
toecomen* 1 -**commen** intr. 'veroorzaakt worden (door), komen (door)' (WNT, bet. II, C, 1, b) *Br. handel Frankrijk* 1, 247 [zholl. 1501]
toecoment adj. toekomstig, aanstaande (vgl. WNT, bet. A, I, 2, a, bêta) *Rek. v. Nijm.* 8, 138 [geld. 1543]
toedacht subst. volharding BRUGM., *Verspr. serm.* 51 [st. 1476]
toegaen 1 intr. beginnen *Boec van medicinen* 161 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
toeganger 1 subst. die tot de H. Tafel nadert BRUGM., *Onuitg. serm.* 104 [zolim. 1523]
toegeesten* 1 -**gheesten** intr. vurig streven naar mystieke eenwording *Sp. d. Volc.* 185; 187(2x); 203; 239; 249(2x); 267; 269 [limb. 1466]
toegeestinghe -**gheestinghe** subst. het 'toegeesten' *Sp. d. Volc.* 185(2x); 239(2x) [limb. 1466]
toegeneghen adj. 'geneigd' (lat. *inclinatus* ed. 279) Th.

a K., *De im. Chr.* 186 [holl. c.1440]

toegeval* 1 **-gheval** subst. omstandigheid *Cancelierb.* 183(2x) [zolim. 1471]

toeghiflicheit subst. voorbeschikking (lat. *praedestinitio*) *Mnl. Boethius-vert.* 209 [vl. 1470]

toegroyen intr. dichtgroeien *Rek. v. Leiden* 2, 425 [zholl. 1434]

toehalen 1 trans. toevoegen *Br. handel Eng.* 2, 438 [holl. 1534]

toehelen* 3 **-heelen** trans. dichten, genezen (m.b.t. een open wond) *Mirakelboeck* 83 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>]

toekeringhe subst. het zich keren tot, toeleggen op *Boeck v. d. voirs. g.* 205 [nholl. c.1470]

toelimen trans. dichtstoppen met leem *Boec van medicinen* 168(3x) [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

toelipen trans. 'boos aankijken' (ed. 119 n.9) *Stichtige punten* 119 [geld.ov. c.1475]

toeloop* 1 **-loep** subst. het samenkomen om te bidden (bijv. voor de metten) *Frensweger hs.* 106 [nomnl. c.1480]

toelopinghe subst. toeloop *Frensweger hs.* 49 [nomnl. c.1480]

toemaken 1 1 trans. kleden *Stichtige punten* 48(2x) [geld.ov. c.1475] 2 (iem.) ergens toe brengen, overreden (vgl. WNT, bet. II, 2, a, gamma) *Sermonen* 109; 320 [brab. na 1540] 3 dichtmaken, afsluiten, 'stoppen' (MNW, bet. 6 zonder citaat) *Rek. v. Nijm.* 6, 98 [geld. 1537] *Gem. gronden N.-Brab.* 71 [brab. 1474]

toeneigelijc* 1 **-lic** adj. toegenegen, hartelijk BRUGM., *Verspr. serm.* 44 [st. 1476]

toeneigen* **-neighen -neyghen** subst. geneigdheid tot, 'stemming' (ed.) W. v. S. Th., *Epistel* 78; 79 [ov. c.1470]

toenemen 1 1.1 trans. aannemen, verkiezen (lat. *adoptare*) *St. Aug. hantboec* 201(2e pl.) [brab. 2e h. 14e e.] 2.1 subst. aanneming, verkiezing (lat. *adoptio*) *St. Aug. hantboec* 201(1e pl.) [brab. 2e h. 14e e.]

toenementheit -heyte subst. 'aanwas, vermeerdering' (ed. 231) JAN v. L., *Vijf man.* 231 [brab. 1540] JAN VAN LEEUWEN 142 [brab. 2e h. 15e e.]

toeneminge* 1 **-ghe -mynghe** subst. toeneming, 'aanwas, vermeerdering' (ed. 231) JAN v. L., *Vijf man.* 141 [brab.nomnl. c.1425] *Kl. v. Diepenv. hs.* 262 [geld.ov. 1534]

toepacken trans. inpakken *Br. Middelburg* 3, 118 [wmnl. 1460]

toeradinge* 1 **-ghe** subst. 'advies' (ed. 49 n.87), aansporing *Pelgrimage Sinai* 48 [holl. 1e h. 15e e.]

toereder -reeder subst. reder *Br. Middelburg* 2, 81 [zholl. 1541] *Br. handel Frankrijk* 1, 196 [brab. 1485]

toereiden* 3 **-reyden hem -**, 'zich toerusten', zich uitrusten *Marg. v. Lymborch* 111b [brab. 1516]

toernlijc 1 onder **torenlijc**

toeropinge subst. het ontbieden (vgl. **toeroepen**) *Drie con.* 94a(2x) [holl.omnl. c.1485]

toerustinghe subst. uitrusting (m.b.t. een schip) *Br. handel Frankrijk* 1, 412 [zholl. 1549]

toescrijfflicken adv. toegevoegd GANSFORT, *De or. dom.* 111 [holl.nomnl. c.1500]

toesegginge -ghinge subst. toezegging *Sermonen* 197; 353(2x); 358 [brab. na 1540]

toesetten 1 trans. uitgeven, spenderen, besteden, ten koste leggen (n.b. deze bet. ook in enkele aanh. in het MNW, bet. I, 5) *Marialeg.* 1 433 [holl. 1479]

toesettinge* 1 **-ghe** subst. vermeerdering *Jord. v. Quedlinburg* 116 [wbrab. 1513]

toesicht

toesicht 3 subst. toezicht, bewaking *K. v. Brielle*² 315 [zholl. 1542]

toeslach 1 1 subst. het sluiten, dichtdoen (van ogen) *Sp. d. Volc.* 347 [limb. 1466] 2 op een veiling gesloten koop (vgl. WNT, bet. 3) *Br. Middelburg* 3, 338 [wmnl. na 1525]

toeslaen 1 **tue-** 1.1 trans. spannen op het spanrek (m.b.t. laken) *R. v. Gouda* 631 [zholl. 1505 (1450)] 1.2 'sluiten' (m.b.t. een huwelijk; z. MNW, Aanm. 3 zonder citaat) *Marg. v. Lymborch* 141b [brab. 1516] 2.1 intr. een koop sluiten (vgl. MNW, Aanm. 3) *Cout. Maestricht* 73 [olimb. 1380] 3.1 - *met enen*, iemands partij kiezen, voor iemand partij kiezen (onjuist verklaard in het MNW, bet. II, 1) *Frensweger hs.* 239 [nomnl. c.1480] *Kl. v. Diepenv. hs.* 75 [geld.ov. 1534]

toesmacken trans. toewerpen *Mirakelboeck* 47 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]

toestaen 3 - *met enen*, iemand bijstaan, helpen (vgl. MNW, bet. I, 1) *R. v. Gorinchem* 226 [holl. 1482-1501]

toestandersche* 3 -**tandersse** subst. 'helpster, medestander' *Bronnen Rijnsburg* 540(3x) [zholl. 1535]

toestellen 3 trans. 'aanwijzen, belasten' (met een bepaalde taak) *Bouc v. Audienc.* 45 [wmnl.vl. 1370-'78]

toestoppen 3 trans. 'dichtstoppen' *Mnl. geest. proza* 196 [nomnl. 1e h. 15e e.]

toestricken trans. dichtstrijken (vgl. WNT s.v. **toe** (I), Samenst. III) *Rek. v. Nijm.* 7, 154 [geld. 1541]

toeswellen intr. opzwellen *Mirakelboeck* 11 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]

toetastinge subst. roef *Br. handel Eng.* 1, 831 [holl. 1444]

toetempelen trans. sluiten (m.b.t. sluisdeuren) *R. v. Gouda* 14 [zholl. 1409]

toetichten 1 - *mit*, trans. 'rekenen onder' (ed. 414; lat. *deputare*) *St. Aug. hantboec* 204 [holl. c.1430]

toetien 1 trans. zich op de hals halen (lat. *contrahere*) MAUBURNUS, *Scala* 157(2x) [geld.ov. 1558]

toetimmeren trans. dichttimmeren *R. v. Amst.* 493 [holl. 1494-1512]

toetreck subst. aansporing (lat. *incitamentum*) MAUBURNUS, *Scala* 139 [geld.ov. 1558]

toeval 1 subst. 'niet essentiële eigenschap' (BARTH. ENGELSMAN 83 lat. *accidens*), bijkomstigheid BARTH. ENGELSMAN 154(nx) [holl. 1485] TAULER-*hss.* 221 [vl.wbrab. 1446] *Mnl. geest. proza* 144 [brab. 1e h. 15e e.] G. APPELMANS, *Glose* 105 [obrab.limb. c.1350] 2 'symptoom' (vgl. MNW, bet. II, 4 zonder citaat) *Boec van medicinen* 215 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

toeverlaet 1 subst. 'uitvlucht, voorwendsel' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 484 [nholl. 1480]

toeversellen intr. c. dat. zich voegen bij, zich aansluiten bij *Frensweger hs.* 147 [nomnl. c.1480]

toeversicht* 1 **to-** subst. toezicht *Rek. v. Nijm.* 3, 81; 84 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 144 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 257; 272 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 8, 35 [geld. 1542]

toevlien* 3 -**vlyen** intr. zijn toevlucht nemen, hulp, steun zoeken *Frensweger hs.* 26 [nomnl. c.1480]

toevloeynge subst. het toevloeien M. v. H., *Boek b. g.* 341 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

toevoegen 1 -**ghen** 1.1 trans. (+ dat.) verenigen (met) (lat. *conjungere*) *Sp. d. Volc.* 349 [limb. 1466] 2.1 *hem - tot*, zich voegen bij *Biographieën* 28, 340 [geld.ov. c.1480]

toewysinge -ijsinghe subst. toekenning *R. v. Amst.* 120 [holl. 1452-'94] **TAULER-hss.** 303 [olimb. 1442]

toewisen 1 trans. terechtwijzen (vgl. ed. 88 n.1) *Stichtige punten* 88 [geld.ov. c.1475]

togen 1 **thoo-** 1 trans. vertonen, opvoeren *Marg. v. Lymborch* 93b [brab. 1516] 2 (te panden goederen) te voorschijn brengen en ter beschikking stellen *Br. Middelburg* 1, 179 [wmnl. 1541]

toger* 1 **toe- toi-** subst. zeevaarder (dus niet alleen visser) *Tol v. Iersekeroord* 62; 63(3x) [brab. 1499]

toginge* 1 **tho- thooghinghe** subst. 'het te voorschijn brengen en ter beschikking stellen van te panden goederen' (vgl. WNT s.v. **toon**, Afl. sub **Tooning**, bet. 2) *Br. Middelburg* 1, 179 [wmnl. 1540] *Br. Middelburg* 3, 581 [wmnl. 1e h. 16e e.]

tolgelt -ghelt 1 subst. tolgeld *Rek. v. Nijm.* 8, 64 [geld. 1542] 2 in- en uitvoerrecht *R. v. Gorinchem* 163 [holl. 1481] *R. v. Gorinchem* 161 [holl. 16e e. (1480)]

tolhave subst. bezit waarvoor tol betaald moet worden *K. v. Brielle*² 263 [zholl. 1527]

tolhuusplaets subst. plein, open ruimte voor het tolhuis *R. v. Gorinchem* 217 [holl. 1482-1501]

tolknecht subst. tolbeambte, 'hulp bij een tol' (WNT s.v. **tol** (II), Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 3, 37 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 108 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 193 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 3, 231 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 296 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 13 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 6, 112 [geld. 1537]

tolldrijven intr. met de tol spelen, tolleren *R. v. Gorinchem* 216 [holl. 1482-1501]

tolleteycken onder **tolteyken**

tolpenninc -nync -nonc subst. tolgeld *Rek. v. Nijm.* 4, 264 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 5, 76(2x) [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 5, 140 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 8 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 142 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 7 [geld. 1540]

tolschuldich adj. tolplichtig *Tol v. Iersekeroord* 67 [brab. 1499]

tolstuck subst. ? (niet WNT s.v. **tolstuk**) *Rek. v. Nijm.* 5, 191 [geld. 1535]

tolteyken tolleteycken subst. bewijs dat men geen tol (meer) hoeft te betalen (vgl. WNT s.v. **tol** (I)) *R. v. Gouda* 510 [zholl. 1515] *Tol v. Iersekeroord* 66; 68 [brab. 1499]

tolvenster subst. loket waar men opgave behoort te doen aan de tolgaarder van de goederen die men vervoert *R. v. Gorinchem* 143 [holl. 1577 (1454)]

tomme* 1 **tombe** subst. 'tumulus, grafheuvel uit de oude tijd (toponiem)' (ed. 357) **MOORS**, *Oorkondentaal* 315 [wlimb. 1398]

tommen trans. begraven (m.b.t. een persoon) *Marg. v. Lymborch* 88a [brab. 1516]

tomueren trans. dichtmetselen *Drie con.* 100b [holl.omnl. c.1485]

tonen* 1 **t(h)oonen** trans. (te panden goederen) te voorschijn brengen en ter beschikking stellen *Br. Middelburg* 1, 182; 183 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 1, 186(2x) [wmnl. 1546]

toner* 1 **thoender thoon-** subst. 'suppliant' (vgl. WNT s.v. **toonder**; pl. -s of -en) *Brab. jachtrecht* 93(2x); 95(2x) [brab. eind 17e e. (1486)] *Br. Middelburg* 3, 248 [wmnl. voor 1513] *Br. Middelburg* 1, 459 [wmnl. na 1517] *Br. Middelburg* 3, 300 [wmnl. 1521] *Br. Middelburg* 3, 314(3x) [zholl. 1523] *Br. Middelburg* 2, 26(2x) [brab. 1533]

tonharinc onder **tonneharinck**

tonijn subst. *tonijn Boec van medicinen* 211 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]

toninge* 1 **thoninghe** subst. 'het te voorschijn brengen en ter beschikking stellen van te panden goederen' (vgl. WNT s.v. **toon**, Afl. sub **Tooning**, bet. 2) *Br. Middelburg* 1, 638; 639 [wmnl. 1546]

tonkyte subst. minderwaardige gezouten kuitharing *Br. Middelburg* 3, 364 [wmnl. 1533]

tonnage subst. recht geheven per ton koopmansgoederen *Br. handel Eng.* 2, 598 [? 1545]

tonneasche subst. 'potas' (z. WNT s.v. **ton** (I), Samenst.) *Br. handel Eng.* 1, 1043 [brab. 1471]

tonneassinghe subst. 'potas' (z. WNT s.v. **ton** (I), Samenst.) *Br. handel Eng.* 1, 1043 [brab. 1471]

tonnegaderen -garen subst. heffing per vat verkocht bier (vgl. WNT s.v. **tonnegeld**, bet. I, 1) *Br. Middelburg* 1, 509; 2, 64 [wmnl. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 2, 414 [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 2, 421 [wmnl. 1505] *Br. Middelburg* 1, 105 [wmnl. 16e e. (15e e.)]

tonnegaderinge tonnen- subst. heffing per vat verkocht bier *Br. Middelburg* 1, 38 [zholl. 1418] *Br. Middelburg* 1, 44 [wmnl. 1456]

tonnegaren onder **tonnegaderen**

tonnegelt 1 subst. 'zekere belasting geheven van schepen' (WNT s.v. **tonnegelt**, bet. 4) *Br. handel Frankrijk* 1, 332 [zholl. na 1527]

tonnegoet 1 subst. 'in tonnen verpakte waren' (WNT s.v. **ton** (I), Samenst.) *Br. Middelburg* 3, 316 [wmnl. 1523]

tonneharinck tonharinc subst. 'minderwaardige gezouten haring' (WNT s.v. **ton** (I), Samenst.) *Br. Middelburg* 3, 348(3x) [wmnl. 1530] *Br. Middelburg* 3, 491 [wmnl. 1545]

tonnenbrander subst. die een merk (stads- of kuipersmerk) in een ton brandt *R. v. Gouda* 105 [zholl. 1488-'95]

tonneturf(f) -torf subst. 'in tonnen vervoerde of bij de ton gemeten turf' (WNT s.v. **ton** (I), Samenst.) *Br. Middelburg* 3, 293(3x) [wmnl. 1520] *Br. Middelburg* 3, 317(3x) [wmnl. 1523] *R. v. Gouda* 225 [zholl. 1507]

tonnevisch 3 **-vis -vys thonne-** subst. gezouten vis, 'gezouten kabeljauw' *Br. handel Frankrijk* 1, 333 [zholl. na 1527] *K. v. Brielle*² 225; 230; 252; 253 [zholl. 1527] *K. v. Brielle*² 336 [zholl. 1546] *R. v. Gouda* 354 [zholl. 1521] *Tol v. Iersekeroord* 401 [wmnl. 1493] *Tol v. Iersekeroord* 505; 507; 510 [wmnl. 1500] *Br. Middelburg* 3, 497 [wmnl. 1545]

tooch 1 subst. '(bedriegelijke) schijn' (WNT s.v. **toog** (II), bet. B, 2) *Marg. v. Lymborch* 87a [brab. 1516] *Br. Middelburg* 3, 335; 336 [wmnl. 1525]

toochboom subst. bodem van een harington *Br. Middelburg* 1, 112 [wmnl. 1449-'51]

toochharinc -rinck subst. haring die als monster van een te verkopen hoeveelheid dient *R. v. Schiedam* 234(nx) [zholl. 1434]

toonnisse* 3 **thoenisse** subst. bewijsvoering *Gem. groningen N.-Brab.* 210 [brab. 1448]

toppen 1 trans. (een dak) aanbrengen, leggen *Br. Middelburg* 1, 106 [wmnl. 15e e.]

toprozijn subst. 'rozijnen die per of in 'toppen' verhandeld wordt' (WNT s.v. **top** (VI), Samenst.) *Br. Middelburg* 3, 315(2x) [wmnl. 1523]

torenlijk* 1 **toern- toernlike cracht**, toornende kracht (z. WNT s.v. **toorn** (I), Afl.) *Mnl. geest. proza* 319

- [omnl. c.1430] *Sp. d. Volc.* 125; 201; 309 [limb. 1466]
- torffsteker** subst. turfsteker *Rek. v. Nijm.* 6, 234 [geld. 1539]
- torffvulster** subst. zij die turf in zakken doet *R. v. Gorinchem* 270 [holl. 1482-1501]
- torke*** 1 **turcke** subst. laken dat opgevouwen is voor het vollen (vgl. *De Poerck* III s.v. **torke**) *Draperie Haag* 329(2x) [zholl. c.1555 (1478)]
- torlang** subst. 'pak' (van de een of andere stof; vgl. **terninc**, bet. 2) *R. v. Amst.* 131 [holl. 1452-'94]
- torloir** 7 z. **tuerluer** *Rek. v. Leiden* 1, 346 [zholl. 1419]
- tormment** 1 subst. storm, noodweer *Br. handel Frankrijk* 1, 314 [zholl. na 1521]
- tornoyevelt** subst. toernooiveld *Marialeg.* 1 110 [holl. 1479]
- tornooy*** 2 **-noy** De betekenis is niet 'tornooi, steekspel' (bet. 1), maar de deelnemers aan een toernooi. De citaten *Ferg.* 5241 en 5535 horen dus bij het citaat *Lanc.* III, 25856 in kol. 594 (z. *VMA* 1979, 315-316). *Ferguut* 214; 222 [wmnl. m. 14e e.]
- torqueel** subst. 'halssnoer' (ed. 1, 220) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 599 [nholl. 1480]
- torremeister** subst. gevangenbewaarder *Br. Middelburg* 3, 46(2x) [zholl. 1397]
- torscussen** subst. kussen op een pakpaard *Tocht v. J. v. Blois* 128 [zholl. 1361-'62]
- torseel*** 1 **torsseel** subst. kleed *Marg. v. Lymborch* 38b [brab. 1516]
- torture** subst. 'pijnbank' (WNT s.v. **tortuur**, bet. 1 in fine en bet. 2) *Zedenmisdrijven* 401 [nholl. 1542] *Br. Middelburg* 1, 336 [wmnl. 1498]
- totael** adj. totaal, geheel *Tol v. Iersekeroord* 42 [brab. 1482]
- toucheren** 7 **t(h)oucheeren** 'raken, betreffen' (z. **touchieren**) *Br. Middelburg* 1, 462 [wmnl. na 1517] *Br. Middelburg* 3, 365 [wmnl. 1533] *Br. Middelburg* 3, 546; 547 [wmnl. 1546]
- tourbe** subst. 'menigte' (WNT s.v. **turbe**, bet. 1) *Br. Middelburg* 2, 363 [wmnl. 1476]
- tousleger** subst. touwslager *Rek. v. Nijm.* 8, 145; 147 [geld. 1543]
- touwegouden** trans. 'goeden tot iets, in het bezit stellen van iets' (ed. 353) *MOORS, Oorkondentaal* 321 [wlimb. 1380]
- tover** 3 subst. 'tobbe' *Versl. O.V.R.* 6, 520 [geld. 18e e. (1501)]
- toversicht** 1 onder toeversicht
- tractacie** subst. verhandeling, onderhandeling, bespreking *Rek. v. Nijm.* 4, 222 [geld. 1531]
- tractaetsbrief -taitzbrieff** subst. akte van overeenkomst *Rek. v. Nijm.* 7, 40 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 8, 196 [geld. 1544]
- tractement** subst. 'bejegening, behandeling' (WNT, bet. 2) *Br. Middelburg* 1, 622 [wmnl. 1531]
- tracteren** 1 trans. sluiten (m.b.t. een vrede) *Marg. v. Lymborch* 47a [brab. 1516]
- tractierelic** adj. 'vriendelijk gezind of vriendelijk, minzaam handelend' (Rh. Gl.) *Dagb. v. Gent* 2 4 [wmnl.vl. 1467-'90]
- traditie** subst. 'bezitsoverdracht' (WNT, bet. 1) *Syoens kroniek* 216 [zovl. c.1540]
- traech** 1 adj. slepend (van ziekten) *Syoens kroniek* 429 [zovl. c.1540]
- traffiqueren** intr. handel drijven *Br. handel Eng.* 2, 290 [brab. 1522]

tragenisse

tragenisse subst. verdriet (vgl. **tragen**) BEATRIJS v. NAZARETH 18 [brab. c.1350]

tragijnsreep subst. ? *Br. Dom Utrecht* 2, 73 [utr. 1401]

train 1 onder **trein**

traineren traynne- trans. 'ophouden, aan het lijntje houden' (WNT s.v. **traineeren** (I), sub bet. 2, a) *Br. Middelburg* 1, 457; 462 [wmnl. na 1517] *Br. Middelburg* 3, 541 [wmnl. 1546]

trancilacie subst. overtreding (lat. *transgressio*) BRUGM., *Onuitg. serm.* 46 [zolim. 1523]

transcript transscript subst. afschrift *Rek. aflaath.* 64; 65(2x); 74 [brab. 1456] *Rek. aflaath.* 87(nx) [brab. 1460]

transcriptie subst. afschrift *Rek. aflaath.* 64; 65; 73; 74(2x) [brab. 1456]

transfereren 1 *hem -*, overgaan *Syoens kroniek* 423 [zovl. c.1540]

transfixeren trans. doorsteken, aan elkaar vastmaken door er een strook perkament door te steken (m.b.t. oorkonden) *Br. Middelburg* 3, 247 [wmnl. 1512] MOORS, *Oorkondentaal* 199 [wlimb. 1395]

transformatie subst. gedaanteverandering *Sermonen* 88 [brab. na 1540]

transformeringhe subst. transfiguratie *Jord. v. Quedlinburg* 144 [brab. 1446]

transgresseur subst. 'overtreder' (WNT) *Br. Middelburg* 1, 465 [wmnl. 1531] *Br. Middelburg* 2, 76 [brab. 1533]

translatie* 1 *-cie* subst. vertaling *Delftse bijbel* 1, 277b [zholl.zmnl. 1477]

transmigratie subst. overtocht J. BOENDALE, *Levensp.* 2, 408 [brab. c.1350]

transport 1 **-poert -poort** 1 subst. overdracht *Tol v. Iersekerood* 72 [vl. 1506] *Br. Middelburg* 2, 424 [wmnl. 1506] *Br. Middelburg* 2, 21 [brab. 1524] 2 machtiging *Br. handel Frankrijk* 1, 325 [zovl. 1524]

transporteren -eeren 1.1 trans. vervoeren, overbrengen, verplaatsen *Br. Middelburg* 2, 477 [wmnl. 1539] *K. v. Brielle*² 329 [zholl. 1546] 1.2 in eigendom overdragen *Syoens kroniek* 208; 211; 214; 216; 217; 218 [zovl. c.1540] *R. v. Amst.* 339; 340 [holl. 1494-1512] *Br. Middelburg* 2, 422; 424 [wmnl. 1506] *Tol v. Iersekerood* 71 [vl. 1506] *Br. handel Eng.* 2, 118 [zholl. 1503] 2.1 *hem -*, weggaan *R. v. Amst.* 356 [holl. 1494-1512] 2.2 *hem - binnen*, zich begeven in (t.w. een stad, vgl. WNT, bet. 10) *Br. Middelburg* 2, 464 [wmnl. 1530] 2.3 *hem - in*, zich begeven in (t.w. een stad, vgl. WNT, bet. 10) *Br. handel Frankrijk* 1, 293 [zholl. 1518] *Br. handel Frankrijk* 1, 300 [zholl. 1519] *Br. Middelburg* 3, 346 [wmnl. 1529]

transporteringhe subst. eigendomsoverdracht *Syoens kroniek* 216 [zovl. c.1540]

trapenieresghilde onder **drapeniersghilde**

trapenyerdersghilde onder **drapenierdergilde**

traperyeneeringhe onder **draperieneringe**

trapriet subst. soort rietdak (z. WNT s.v. **trap** (I), Samenst.) *R. v. Gouda* 523 [zholl. 1521]

traptrey subst. trede van een trap *Rek. v. Nijm.* 2, 225 [geld. 1512]

trec 1 1 subst. trekking *Sermonen* 36 [brab. na 1540] 2 haal van een letter (vgl. MNW, bet. 2) *Jhesus collacien* 206 [nholl.vl. c.1480]

trecbant treck- subst. 'ijzeren band ter versteviging of voor het samenhouden of samenbinden om bepaalde voorwerpen, zooals wielen, heen gelegd' (WNT, bet. 3) *Rek. v. Nijm.* 8, 110 [geld. 1543]

treckinge 1 subst. 'reis' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 389 [nholl. 1469]

- trecpaert -peert** subst. trekpaard *K. v. Schieland* 222 [zholl. 1422] *Exordium magnum* 2 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- treeckreep** subst. 'trektouw' (WNT s.v. **trekken**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 4, 23 [geld. 1528]
- treffelijk** 1 adj. gewelddadig *Blome d. Doochd.* 18 [holl. c.1485]
- treytelinghe** subst. 'complimentjes, beslag, fransche beleefdheden' (De Bo s.v. **treteling**) *Mnl. geest. proza* 94 [holl. ?]
- trein*** 1 **train trayn** 1 subst. weg, koers *Br. handel Eng.* 2, 456 [brab. 1537] *Br. handel Eng.* 2, 457 [holl. 1537] *Br. handel Frankrijk* 1, 342; 343 [zholl. 1530] 2 middel, weg *Br. Middelburg* 1, 624 [zholl. 1531] 73 'handel, koopmanschap' (WNT s.v. **trein** (I), sub bet. 4) *Br. Middelburg* 1, 636 [zholl. 1545] *Br. Middelburg* 3, 570 [zholl. 1549]
- trekel** subst. 'pin (van een sleep, eg)' (ed. 353) MOORS, *Oorkondentaal* 159 [wlimb. 1379]
- tremorse -morseke -morsike** subst. 'tormentil' *Synon. mnl. plantenn.* 293 [vl. 1e h. 15e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 293 [wbrab. c.1351] *Synon. mnl. plantenn.* 293 [vl. 1351]
- tresoen** 7 onder **resoen**
- tresorierscip** *tresoriscip* l. *tresorierscip* *Br. handel Eng.* subst. het ambt van trezorier, schatbewaarder *Br. handel Eng.* 1, 571 [zholl. 1414] *Dagb. v. Gent* 1 288; 289(2x); 290; 291 [wmnl.vl. 1467-'90]
- tresoriscip** 6 onder **tresorierscip** *Br. handel Eng.*
- triakele*** 1 -**acle dorpers** -, 'knoflook' *Synon. mnl. plantenn.* 283 [wbrab. c.1351]
- tribuleren** 3 -**ieren** trans. 'kwellen' (t.w. van een ziekte) *Frensweger hs.* 91 [nomnl. c.1480] BRUGM., *Onuitg. serm.* 105 [zolim. 1523]
- tributaire** adj. schatplichtig *Tol v. Iersekeroord* 63 [brab. 1499]
- trieren** intr. vals spelen (z. **triering**) *Doct. des tijts* 108 [holl. 1486]
- trieren*** 1 **tryeren** trans. oefenen, trainen W. v. S. Th., *Epistel* 67 [ov. c.1470]
- trifera*** 2 **tryfere** subst. 'een farmaceutisch preparaat' (Braekman 1965, 107) *Mnl. gen. recepten* 39 [vl. 1e h. 15e e.]
- tripel triple** 1.1 subst. sopraan *Br. Middelburg* 1, 510; 511 [wmnl. 1500] 2.1 - (**feeste**), driedubbel kerkelijk feest (vgl. ed. 353) MOORS, *Oorkondentaal* 313 [wlimb. 1398]
- tripliciteit -eyt** subst. 'driehoek' (ed. 84) BARTH. ENGELSMAN 112(nx) [holl. 1485]
- triumphant** 1.1 adj. winnend (vgl. WNT s.v. **triomfant** (I), sub bet. 2) *Br. Middelburg* 3, 845 [wmnl. 1524] 2.1 subst. 'winnende partij' (WNT s.v. **triomfant** (II), bet. 2) *Br. Middelburg* 3, 841(2x); 844 [wmnl. 1524]
- triumphe** 1 1 subst. vreugde *Marg. v. Lymborch* 53a; 71a; 110b [brab. 1516] *Marg. v. Lymborch* 29b; 96a [brab. 1516] 2 feest, feestmaal of feestelijk onthaal *Marg. v. Lymborch* 83a; 86b; 100a; 115a; 116a; 122a; 122b [brab. 1516]
- triumphelijcheyt** subst. feestelijkheid, feest *Marg. v. Lymborch* 83a [brab. 1516]
- troesman** 7 'tolk' (z. **druutsman**) *Br. Middelburg* 2, 482 [wmnl. 1542]
- troistghelt** subst. geld dat men leent in moeilijke omstandigheden *Br. Middelburg* 3, 46 [zholl. 1397]
- trommel** 1 subst. trommel (orgelregister; vgl. Vente 1942, 23) *Ann. em.* 20, 254 [vl. 1529]

- trommenslager*** 3 **trommel-** subst. trommelaar, tamboer *Br. Middelburg* 3, 557 [wmnl. voor 1546]
- trompe** subst. 'bedriegster' (WNT s.v. **tromp** (II)) *Doct. des tijts* 107 [holl. 1486]
- trompetmakere** subst. trompetmaker *Ann. em.* 20, 57 [vl. 1482]
- trompetstekere** subst. 'trompetter' (WNT s.v. **trompet**, Samenst.) *Br. Middelburg* 1, 401(2x) [wmnl. 1e kw. 16e e.]
- tronckinghe** subst. het snoeien *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 4, 289 [wmnl. brab. 1360-'85]
- troostvader** subst. pleegvader *Br. Middelburg* 1, 508 [wmnl. 2e h. 15e e.]
- trouwelijke** 1 adv. 'met zorg' (ed. 190 n.4) *Stichtige punten* 190 [geld. ov. c.1475]
- trouwen** 1 trans. 'geslachtsgemeenschap hebben met' (WNT s.v. **trouwen** (I), bet. 14) *Zedenmisdriven* 375 [utr. 1401]
- trucke** subst. list, streek (vgl. **trucken** en **trecken** (III), bet. 12) *Syoens kroniek* 414 [zovl. c.1540]
- tscie tsciëre - ende** tussen nu en ... (vgl. *tusschen* + *hier* in MNW s.v. **hier**, bet. 2) *Br. handel Eng.* 1, 649 [zholl. 1432] *Br. handel Eng.* 1, 653 [zholl. 1433]
- tzeijgen** 3 onder **seigen**
- tzemenlick** 1 onder **samentlike**
- tsertsier** subst. Engelse tolbeambte die de lading controleert (cf. eng. *searcher*) *Br. handel Eng.* 2, 649 [brab. 1546] vgl. onder **cercer**
- tsijsgulden** subst. 'cijnsgulden' (ed. 346) MOORS, *Oorkondentaal* 277 [wlimb. 1393]
- tsuust** subst. 'klap' (ed. 93 n.) *Spieghel d. m. b.* 93 [wvl. begin 15e e.]
- tuchtigen** 3 **tuych-** 1 trans. opvoeden BRUGM., *Verspr. serm.* 44; 45 [st. 1476] 2 'kastijden' GANSFORT, *De or. dom.* 115 [holl. nomnl. c.1500]
- tuchtinge** 3 subst. 'opvoeding' ZERBOLT, *Mnl. vert.* 92 [geld. c.1430]
- tucken** 1 1.1 trans. ophouden (vgl. MNW, Aanm.) *Rek. v. Nijm.* 8, 172 [geld. 1544] 2.1 intr. toeven, (af)wachten (vgl. *vertucken*, 'vertoeven, zich ophouden' (in het MNW s.v. **tucken**, Aanm.) *Marg. v. Lymborch* 111b [brab. 1516])
- tueslaen** 1 onder **toeslaan**
- tugelijc*** 3 **tuechlic** adj. 'tot het afleggen van getuigenis geschikt' *Frensweger hs.* 120 [nomnl. c.1480]
- tugen** trans. uitrusten (m.b.t. krijgsvolk) *R. v. Tiel* 93 [geld. 1495] *R. v. Tiel* 97 [geld. 1497]
- tuyerzeell** subst. touw waaraan men vee vastlegt *Rek. v. Nijm.* 5, 184 [geld. 1535]
- tuyndistel** subst. 'andijvie' *Synon. mnl. plantenn.* 271 [? 2e h. 15e e.]
- tuyner** subst. die omheint *Rek. v. Nijm.* 1, 231 [geld. 1425]
- tuynmelt** subst. 'andijvie' *Synon. mnl. plantenn.* 271 [? 2e h. 15e e.]
- tulkleet** subst. een soort kledingstuk *Br. Middelburg* 2, 51 [wmnl. 1325]
- tumase** subst. 'aantal van tienduizend' (ed. 317) *Mandev.*² 180(3x); 202(3x); 204(2x) [holl. 1462]
- tumbe** subst. 'duif' (Braekman 1970, 98) *Mnl. gen. recepten* 136 [wvl. 1305]
- tumelaer** 1 subst. 'kleine vloertegel' (Hollestelle 1961, 74) *Br. Dom Utrecht* 2, 556; 557 [utr. 1480]
- turbatie** subst. 'belemmering' (WNT, bet. 4) *Br. Middelburg* 3, 362 [brab. 1533]

- turberinge*** 3 -ghe subst. verwarring, beroering *Syoens kroniek* 418 [zovl. c.1540]
- turbit(h)** subst. 'turbitwortel, de wortel van de turbit-kogelbloem' (Braekman 1965, 107) *Mnl. gen. recepten* 48 [vl. 1e h. 15e e.] *Boec van medicinen* 156 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- turcke** 1 onder **torke**
- turcsch** *tursch* l. *turcsch* adj. Turks *Mandev.*² 134 [holl. 1462]
- turfdelvijshe** subst. het turfsteken *Rek. v. Leiden* 1, 123 [zholl. 1400]
- turffwerckersambocht** subst. gilde van degenen die turf verwerken *Br. Middelburg* 3, 200 [wmnl. 2e h. 15e e.]
- turfpont** subst. turfschip *R. v. Gouda* 97 [zholl. 1488-'95].
- turftonne** **turff-** subst. 'geijkte ton, als maat gebruikt bij het verladen van turf' (WNT) *Br. Middelburg* 2, 442 [wmnl. 1516] *Br. Middelburg* 1, 638 [wmnl. 1546]
- turfwercker** subst. die turf verwerkt *Br. Middelburg* 3, 201 [wmnl. 2e h. 15e e.]
- turkien** subst. Turkije *Mandev.*² 223(2x) [holl. 1462]
- turquesten** subst. Turkestan *Mandev.*² 217(2x); 218; 219 [holl. 1462]
- tursch** 6 onder **turcsch** *Mandev.*
- tussenwegen** adv. onderweg (vgl. **tussenwegich**) *Rek. v. Nijm.* 7, 119 [geld. 1541]
- tuteur** subst. voogd *Br. handel Eng.* 1, 1073 [zholl. 1472]
- tuuchsscripte** subst. eensluidend afschrift *Versl. O.V.R.* 7, 58 [wbrab. eind 15e e. (14e e.)]
- tuynryess** subst. tuinrijs *Rek. v. Nijm.* 8, 31 [geld. 1542]
- tuwe** 7 adv. z. toe *Rose* 204 [vl. brab. 1e kw. 14e e.]
- twederdeel** subst. tweederde *Leugemeete* 62 [vl. 1472] *Leugemeete* 140 [vl. 1474]
- twee-** zie ook onder **twi(e)-**, **twy-**
- tweederhand** adj. tweeërlei *Versl. O.V.R.* 6, 186 [brab. c.1572 (1509)]
- tweedrachtich** adj. drachtig of drachtig geweest van een tweeling *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 4, 291 [wmnl. brab. 1360-'85]
- tweedrachticheit*** 1 **twy-** subst. discrepantie, verschil *Frensweger hs.* 131 [nomnl. c.1480]
- tweeganghe** subst. twist, onenigheid *Acten Gelre Zutphen* 2, 155 [ogeld. c.1397 (1393)]
- tweepart** subst. tweederde (vgl. **tweedeel**) *Br. handel Eng.* 2, 60; 61 [brab. 1494]
- tweeschelich*** 3 -schillich adv. op tegengestelde wijze *Sermonen* 129 [brab. na 1540]
- tweevoudelike*** 1 **twyvolde-** adv. tweevoudig *Frensweger hs.* 181 [nomnl. c.1480]
- tweevoudich*** 1 **twivoudigh** adj. gevoerd (vgl. **tweevoudigen**) *Tocht v. J. v. Blois* 196(3x) [zholl. 1361-'62]
- tweewinter -wynter** adj. tweejarig (van vee) *Br. Middelburg* 2, 54 [wmnl. 1325] *Br. Middelburg* 2, 442 [wmnl. 2e h. 15e e.]
- twidighen** trans. 'toestaan, inwilligen' (ed. 1, 220; z. **twiden**) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 101; 365; 387 [nholl. 1469] *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 108; 673 [nholl. 1480]
- twidracheit** subst. tweedracht *W. v. S. Th., Epistel* 32 [ov. c.1470]
- twiespronc** subst. tweesprong *Mystiek brevier* 1, 101 [holl. 1521]
- twy-** zie ook onder **twee-**

twydraghen

twydraghen intr. verschillen (vgl. Schiller-Lübben i.v.) *Frensweger hs.* 120; 141 [nomnl. c.1480]

twijngaeren subst. twijngaren *Br. Middelburg* 3, 537 [wmnl. 1545]

twijnlaye subst. een kist twijngaren (vgl. *Tol v. Iersekeroord* 89 en 517; 'twijngaren' in *Stallaert* is dus

onvolledig) *Br. Middelburg* 3, 470; 472 [wmnl. 1545]

twyvoldelike 1 onder **tweevoudelike**

twistelike* 3 -lic adv. 'oneens, niet eenstemmig' *Sermonen* 223 [brab. na 1540]

twivelachtich 1 adj. raadselachtig, misleidend *Marialeg.* 1 149 [holl. 1479]

U

uyrbreet 7 z. **uderboort** *R. v. Amst.* 427 [holl. 1494-1512]

uyt- zie ook onder **uuyt-**, **ut(e)-**, **uut-**

uytdryebomen trans. 'uitmeten, afmeten' (m.b.t. land, ed. 145; vgl. **opdriebomen**) *Mnl. woordkunde* 145 [geld. 1449]

uytheren trans. toewijzen aan een bepaald stuk land en daarmee aan een bepaalde dijkplichtige (m.b.t. verlaten dijken, vgl. MNW XI s.v. **heeren** en **zevenen**) *R. v. Tiel* 18 [geld. 1500-'50]

ummeseylen 1 onder **ommeseilen**

undercosterynne -kosterynne subst. onderkosteres *Bronnen Rijnsburg* 1040(2x) [zholl. 1495]

onderscheidenheit 7 onderscheid, verstand (z. **onderscheidenheit**) G. GROOTE, *De simonia* 21 [ov. c.1450]

unewe subst. ongerechtigheid G. GROOTE, *De simonia* 18 [ov. c.1450]

ungent 7 z. **ongement** *Boec van medicinen* 188; 190; 191(3x) [zholl.ut. 2e h. 14e e.]

unghezaet 1 onder **ongesaet**

unhulde 7 z. **onhoude** *Register St. Truiden* 152 [wlimb. 1261]

universael 1 adj. geheel *Br. Middelburg* 2, 20 [brab. 1524]

unmyddelic adj. rechtstreeks *TAULER-hss.* 326 [olimb. 1442]

unmysam adj. niet minzaam, onvriendelijk *TAULER-hss.* 304 [olimb. 1442]

unnoetdruftich 1 onder **onnootdorftich**

unrorich adj. onroerend (van goederen) *Stadr. Almelo* 3 [ov. 1405]

unsynne 5 onder **onsin**

unster subst. 'weeghaak, balans met ongelijke armen' (ed. 467 n.3) *Br. Dom Utrecht* 2, 467 [utr. 1472]

untfenck 6 l. *untfenckelic* 'welgevallig' (z. **ontvangelijs**) *Lavinge* 40 [geld.ov. 1502]

untgrooten 6 onder **utgrooten** *Dagb. v. Gent* 1

- unwedermakelic** adj. onherstelbaar, onherroepelijk *Lavinge* 31 [geld.ov. 1502]
- up-** zie ook onder **op-**
- up** 1 onder **op**
- upgehoren** intr. ophouden *Levens v. Jezus* 166 [wvl. 1332]
- upgetagen** 3 onder **opgetogen**
- upindien** conj. 'voor het geval dat, indien' (WNT s.v. **opindien**) *R. v. Gouda* 563 [zholl. 1527] *R. v. Gouda* 569 [zholl. 1529]
- upjaghen** trans. 'opjagen, weggagen' (Hwb) *Cam.-rek. Deventer* 6, 43 [geld.ov. 1383]
- upkueren** trans. 'opnieuw keuren, overkeuren' (WNT s.v. **opkeuren**) *R. v. Gouda* 276 [zholl. 1521]
- uppercleerck** onder **opperclerck**
- upperconync(s)tavel** onder **opperconincstavel**
- upperjuge** subst. opperrechter *Cout. v. Brugge* 2, 273 [zmn. 1525]
- uppersoudant** subst. oppersultan (z. **soudaen**) *Florigout* 32 [vl.brab. eind 14e e.]
- uppervooght** 3 onder **oppervoget**
- upsmyten** 1 trans. 'opensmijten, met geweld opengooien' (WNT) *Dagb. v. Gent* 2 262 [wmnl.vl. kort na 1515] 2 aftuigen (m.b.t. personen) *Dagb. v. Gent* 2 260 [wmnl.vl. kort na 1515]
- upstemmen** trans. 'bepalen, afspreken' (WNT, bet. 2) *R. v. Amst.* 237 [holl. 1452-'94]
- uptervén** trans. 'omvouwen, terugslaan' (m.b.t. mouwen *TNTL* 76 (1958), 126-128; in het citaat uit *Leenr.* bij het lemma **opternen** moet *terven* gelezen worden) *TNTL* 76, 126 [vl. 1e h. 15e e.]
- upvolgen** intr. 'achternaloopen' (Hwb) *R. v. Zierikzee* 240 [wmnl. 1485]
- upwijs** subst. gerechtelijke uitspraak (vgl. **opwisen**) *Br. Middelburg* 1, 313 [wmnl. 1501]
- urgelas** subst. zandloper *Rek. v. Nijm.* 4, 242 [geld. 1531]
- urinen** 3 intr. 'urineeren' *Boec van medicinen* 120; 126; 153; 187 [zholl.ut. 2e h. 14e e.]
- usantie** subst. usance, gewoonte, gebruik *R. v. Amst.* 410 [holl. 1494-1512]
- useren** 1 - *van*, intr. uitoefenen (m.b.t. gezag) *Syoens kroniek* 331 [zovl. c.1540]
- usurperen** trans. wederrechtelijk zich aanmatigen *K. v. Hulst* 59 [vl. 1537]
- ut(e)-** zie ook onder **u(u)yt-**, **ut(e)-**, **u(u)t-**
- uteademen*** 3 **uut-** trans. 'uitademen, uitblazen' *MAUBURNUS, Scala* 211 [geld.ov. 1558]
- utebacken*** 1 **uuyt-** trans. verbakken, (de hele voorraad) aan bakken verbruiken *R. v. Amst.* 427 [holl. 1494-1512]
- utebersten*** 1 **uutbars-** trans. uitbraken *Exordium magnum* 41 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- utebrengen*** 1 **uut-** **uuytbrenghen -bringhen** 1.1 trans. uitvoeren (m.b.t. handelswaren) *Br. handel Eng.* 2, 415 [brab. 1532] *R. v. Haarl.* 251 [zholl. 1e h. 16e e. <1538>] 2.1 *hem -*, deelnemen aan een ommegang *R. v. Gouda* 177 [zholl. 1488-'95]
- uteclagen** trans. ten einde toe klagen *R. v. Tiel* 137 [geld. begin 16e e.]
- utecriten*** 1 **uut-** trans. uitschreeuwen (woorden of zinnen) *Kl. v. Diepenv. hs.* 234 [geld.ov. 1534]
- utedelen*** 1 **uutdeylen** *hem -*, zich ontledigen (lat. *exinanire*) *Jord. v. Quedlinburg* 138 [brab. 1446]
- utedoen*** 1 **uu(y)tdoen** 1.1 trans. wegvoeren (uit de

utedracht*

waag) (m.b.t. goederen) *Br. handel Eng.* 2, 181(2x) [zholl. 1512] *Br. Middelburg* 3, 241(2x) [zholl. 1512] **1.2** in het groot verkopen (m.b.t. wijn; niet 'tappen' zoals het WNT s.v. **uitdoen**, bet. 1, b opgeeft, vgl. ed. 2, 73-74) *Br. Middelburg* 2, 67 [wmnl. 1502] **1.3** afmaken, voltooien *Marialeg.* 1 76 [holl. 1479] **2.1** subst. 'aanfok?' (ed. 357) MOORS, *Oorkondentaal* 166 [wlimb. 1384] **utedracht*** 1 **uut-** subst. openbaring TAULER-hss. 218 [vl.wbrab. 1446]

utedragen* 1 **uu(y)t-** **1.1** trans. lossen (m.b.t. een schip) *R. v. Amst.* 477(2x) [holl. 1494-1512] **2.1** *hem -*, zich openbaren TAULER-hss. 218(2x) [vl.wbrab. 1446]

utedringen* 3 **uutdringhen** trans. 'verdrijven' TAULER-hss. 236 [vl.wbrab. 1446]

utedrupen* 1 **uut-** trans. laten uitdruppelen, laten uitvloeien *Frensweger hs.* 111 [nomnl. c.1480]

uteeischen* 1 **uuteysschen** trans. volbrengen, beoefenen (lat. *exigere*) *Frensweger hs.* 90 [nomnl. c.1480]

utegaen 1 **uut- uu(ij)tghaen** **1.1** intr. opengaan *Versl. O.V.R.* 7, 122 [wbrab. c.1600 (1498)] *K. v. Schieland* 224; 225 [zholl. 15e e. (14e e.)] **1.2** opkomen (van de zee) *Mirakelboeck* 32 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)] **2.1** *mitten utgaenden hoegen*, tegen het hoogste bod (vgl. ed. 6, 216 en 8, 19) *Rek. v. Nijm.* 3, 43 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 108 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 135 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 4, 126(2e pl.); 127; 144 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 216 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 22(2x) [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 87 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 5, 152 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 163 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 31 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 8, 100; 101 [geld. 1543]

utegeesten* 3 **uut-** trans. 'uitademen' (m.b.t. lucht of adem) *Sp. d. Volc.* 345 [limb. 1466]

utegerect* 1 **uutgherect** adj. rechtop, niet gebogen *Mnl. geest. proza* 30 [brab. 2e h. 15e e.]

utegesondert* 1 **uutghe-** partc. adj. bevoorrecht *Stichtige punten* 181 [geld.ov. c.1475]

utegraven* 1 **ut-** trans. uitdiepen *Rek. v. Nijm.* 4, 101; 120 [geld. 1529]

utehalen* 1 **uut-** trans. uitvoeren, te weten komen *Sermonen* 402 [brab. na 1540]

utehandich* 1 **uuthendich** adj. buiten bereik *Draperie Haag* 339; 341 [zholl. 1460]

uteherden* 3 **uut-** trans. uitharden, volhouden *Egidius Woorde* 21 [wmnl.brab. 1459]

utehouden* 1 **uuyt- uuthauden** **1** trans. buiten (een bepaald gebied, een stad) houden *Dagb. v. Gent* 1 328 [wmnl.vl. 1467-'90] **2** uitzonderen *R. v. Haarl.* 260 [zholl. 1e h. 16e e. (1540)]

utekiezen* 2 **uut-** trans. uitkiezen *Sermonen* 309 [brab. na 1540]

uteleggen* 1 **uutlegghen** trans. uitwerpen (m.b.t. een (vis)net) BRUGM., *Onuitg. serm.* 157 [zolimb. 1523]

utelegger* 3 **uuyt-** subst. 'hij die geld uitgeeft of overheeft voor een bepaald doel' (MNW, bet. 3) *R. v. Gouda* 300 [zholl. 1521]

utelopinc* 1 **uutlo(e)pinghe** **1** subst. het (uit een huis) naar buiten lopen *Syoens kroniek* 190; 414(2x); 415(2x); 416 [zovl. c.1540] **2** 'afdwaling' (lat. *evagatio* ed. 280) Th. a K., *De im. Chr.* 165 [holl. c.1440]

utemeten* 1 **uu(y)t-** **1** trans. ten einde meten *R. v. Amst.* 572 [holl. voor 1510] **2** verklaren, uiteenzetten *Br. handel Eng.* 1, 916 [zholl. 1455]

utemineren* 1 **uut-** trans. 'in rechte verkrijgen voor een niet geleverde rente of pacht' (ed. 357) MOORS, *Oorkondentaal* 146 [wlimb. 1397]

- utemuten** trans. gedurende de hele ruitijd verzorgen (vgl. **muten** (II)) *Tocht v. J. v. Blois* 239(2x) [zholl. 1361-'62]
- uten** 1 **huuten** 1.1 trans. bekendmaken *Dagb. v. Gent* 178 [wmnl.vl. 1467-'90] 2.1 intr. spuwen (lat. *spuere*) MAUBURNUS, *Scala* 201 [geld.ov. 1558]
- utepanden*** 1 **uut-** trans. uitbetalen (deze betekenis wsch. ook in verschillende in het MNW geciteerde plaatsen) *R. v. Gorinchem* 48 [holl. 1395] *R. v. Gorinchem* 54 [holl. 1399] *R. v. Gorinchem* 58 [holl. 1403]
- uterechten*** 1 **uytrichten** trans. uitreiken, verschaffen *Rek. v. Nijm.* 3, 66 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 6, 158(2x); 159(3x); 175; 214 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 22; 23(4x) [geld. 1540]
- uterlike*** 1 **uuter-** adv. tot het uiterste, laatste, geheel en al, volkomen *Stichtige punten* 20 [geld.ov. c.1475]
- uteroepen*** 1 **uuyt- utropen** 1 trans. in het openbaar verkopen *R. v. Haarl.* 170 [zholl. 2e h. 15e e. (1493)] 2 wakker roepen *W. v. S. Th., Epistel* 67 [ov. c.1470]
- uterweeldinge** subst. 'uitverkiezing, aanneming (adoptie)' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 242 [nholl. 1469]
- uteschieten*** 1 **uut- uuytscieten** 1.1 trans. afgraven *R. v. Gorinchem* 287 [holl. 1512] 2.1 intr. tot het einde toeschieten *Jaarboek Sebastiaen* 174 [wvl. 1534]
- uteschinen** 1 trans. doen (uit)schijnen (m.b.t. lichtstralen) *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 1, 149 [wzbrab. c.1555]
- uteschriven*** 2 **uutscry-** trans. wsch. vrijstellen van de hoge belasting voor uitheems bier of wijn en onder de gewone (lagere) belasting voor inheems bier of wijn brengen (vgl. MNW, bet. 5) *R. v. Amst.* 57 [holl. 1452-'94]
- utesegelen** trans. niet waarmerken met het stadszegel, afkeuren *R. v. Gouda* 236 [zholl. 1507]
- utesendinge*** 3 **-sindinghe uutsending(h)e** 1 subst. 'uitzending' *Stichtige punten* 176; 177 [geld.ov. c.1475] *Lev. v. S. Clara* 7 [brab. begin 16e e.?] 2 wat van iemand uitgaat *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 4, 291 [wmnl.brab. 1360-'85]
- utesetten** 1 **uyt- uut-** 1.1 trans. ter beschikking stellen *R. v. Tiel* 93 [geld. 1495] 1.2 'uiteenzetten', verklaren (in het MNW, bet. I, 14 zonder citaat) *Teghen die strael* 106 [holl. c.1480-'85] 1.3 kosten omslaan, een belasting opleggen (in het MNW, bet. I, 17 zonder citaat) *R. v. Gorinchem* 81 [holl. 1577 (1409)] 2.1 *hem -*, ontzag verwerven *Jan v. L.-fragm.* 166 [wmnl.brab. 1540 (15e e.)]
- utesettinge*** 1 **uyt-** subst. terbeschikkingstelling *R. v. Tiel* 102 [geld. 1498]
- utesieden*** 3 **uut-** intr. 'overkoken' (vgl. *Teuth.* aang. in het MNW) *Sp. d. Volc.* 247 [limb. 1466]
- utesindingh** 3 onder **utesendinge**
- uteslach*** 1 **uyt- uut-** 1 subst. 'het uitslaan van de weegschaaltong' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 93 [nholl. 1469] DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 553 [nholl. 1480] 2 vergoeding voor het wegvoeren van gewogen goederen *Br. handel Eng.* 2, 181(2x) [zholl. 1512] *Br. Middelburg* 3, 241(2x) [zholl. 1512]
- uteslaen*** 1 **uut-** *dats wel uutgheslaghen*, die is raak (de term is aan het kaatsspel ontleend) *Marg. v. Lymborch* 54a [brab. 1516]
- uteslager*** 1 **uuyt-** subst. arbeider in een waag *Br. handel Eng.* 2, 181 [zholl. 1512] *Br. Middelburg* 3, 241 [wmnl. 1512]
- utesluten*** 1 **uuijt-** trans. vrijlaten (m.b.t. een gevangene) *Mirakelboek* 42 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]

- utesonderen*** 1 uuyt- trans. soort bij soort leggen *K. v. Brielle*² 333 [zholl. 1546]
- utespliten*** 1 uutsplyten trans. vaneensplijten *Br. Middelburg* 1, 112 [wmnl. 1449-'51]
- utesprake*** 1 uutspraec subst. welsprekendheid (ofr. *eloquence*, vgl. ed. 265) *Doct. des tijts* 250 [holl. 1486]
- utespreidinge*** 3 uutspreidinghe -spreydinge subst. 'uitspreiding', het uitspreiden *Mnl. geest. proza* 222 [st. 1476] MAUBURNUS, *Scala* 151 [geld.ov. 1558]
- utespronc*** 1 uut- subst. zeearm *Mandev.*² 25 [holl. 1462]
- utestaen*** 1 uu(y)t- 1 intr. naar buiten staan, naar buiten steken, uitsteken *R. v. Amst.* 439 [holl. 1494-1512] 2 bestaan (t.w. van een relatie tussen bep. mensen) *Br. handel Frankrijk* 1, 202 [omnl. 1487]
- utestellen*** 1 uu(y)t- 1 trans. terzijde stellen, voor de rest afzonderen (m.b.t. zaken) *Br. Middelburg* 3, 538 [wmnl. 1545] 2 uitsnijden, uitknippen *Br. Middelburg* 1, 365 [wmnl. 1430] 3 ontslaan *Br. Middelburg* 1, 509(2x) [wmnl. 2e h. 15e e.]
- utesugen*** 1 uutsuygen trans. uitbuiten *Sermonen* 320 [brab. na 1540]
- uteteken*** 3 uutteykenen 1.1 trans. 'door een uiterlijk kenteken onderscheiden' (in het MNW, bet. 1 zonder citaat) BRUGM., *Onuitg. serm.* 150 [zolim. 1523] 2.1 hem - voer, zich hoger achten dan *Mnl. geest. proza* 222 [st. 1476]
- utetichelen** trans. (klei) afgraven (voor de steenbakkerij) *Rek. v. Nijm.* 1, 245 [geld. 1426]
- utetien*** 1 uut- trans. uitvaardigen *R. v. Amst.* 204 [holl. 1452-'94]
- utetrecken** 1 uut- 1.1 trans. 'een uittreksel maken' (ed. 204; lat. *excerpere*; in MNW zonder citaat) SUSO, *Horologium* 204 [holl.brab. c.1460] 1.2 afleiden, verklaren uit *Frensweger hs.* 78 [nomnl. c.1480] 2.1 hem -, 'zich groot maken, pochen, bluffen' (ed. 247) *Sidrac* 88 [brab.vl. eind 15e e.] 2.2 hem - tot, uitgaan tot M. v. H., *Boek b. g.* 295 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- utevechten*** 2 uut- trans. 'vervolgen' (ed. 263; lat. *expugnare*) *Soliloquium-vert.* 242 [wmnl.omnl. c.1430]
- utevercopen*** 1 uuytvercoopen trans. afzonderlijk verkopen *Br. handel Eng.* 2, 424(2x) [zholl. 1532]
- uteverscheiden*** 1 uut- trans. uitzoeken *Exordium magnum* 17 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- utevlietich*** 1 uut- adj. 'uitstortend' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 292 [nholl. 1480]
- utevloeyinge*** 3 uutfloeyinghe subst. 'uitvloeiing, uitstrooming' *Mnl. geest. proza* 197 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- utevloeylic*** 1 uutfloyelic adv. overvloedig M. v. H., *Boek b. g.* 433 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- utevoeren** 3 trans. 'uitvoeren, ten uitvoer brengen' *Rek. v. Nijm.* 8, 122 [geld. 1543]
- utewassen*** 3 uut- intr. 'uitgroeien' *Drie con.* 218b [nholl. c.1460]
- utewendelike*** 1 uutwendelijc adj. uitwendig, uiterlijk G. GROOTE, *De simonia* 25 [ov. c.1450]
- utewerken*** 1 uut- uuytwercken 1.1 trans. wegvoeren (uit de waag, uit een schip) (m.b.t. goederen) *Br. Middelburg* 3, 221 [wmnl. 1507] *Br. Middelburg* 3, 315(nx); 316(nx) [zholl. 1523] 1.2 'te boven komen, verwijderen' (ed. 232) JAN v. L., *Vijf man.* 109(1e pl.) [brab.nomnl. c.1425] 1.3 'uitleven' (ed. 232) JAN v. L., *Vijf man.* 113 [brab.nomnl. c.1425] 2.1 intr. zo lang werken als overeengekomen is *R. v. Amst.* 98 [holl. 1452-'94]
- utewerpen*** 1 u(u)yt- uut- uutowarpen 1.1 trans. uitzoe-

ken (m.b.t. wol; bepaald niet 'verwerpen, afkeuren', MNW, bet. I, A, 5) *R. v. Amst.* 53; 60; 64 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 544(nx) [holl. 1481-'96] *Draperie Haag* 312 [zholl. c.1655 (1542)] 2.1 -de *sijn van woerden*, te keer gaan *Stichtige punten* 80 [geld.ov. c.1475]

utewijsman subst. beoordelaar *Draperie Haag* 302 [zholl. c.1625 (c.1496)]

utewiken 3 intr. uitwijken (uit een stad of land) *R. v. Amst.* 170 [holl. 1452-'94]

utewisinge* 1 **utwisinghe** 1 subst. voorschrift (vgl. **utewisen**, bet. 3) *Frensweger hs.* 79 [nomnl. c.1480] 2 eis *Doct. des tijts* 90 [holl. 1486]

utewortelen* 3 **uut-** trans. ontwortelen, uitroeien *Sermonen* 112; 185; 188 [brab. na 1540]

utewroeten* 3 **uut-** trans. 'wroetende halen uit (den grond)' *Exordium magnum* 40 [nomnl. 1e h. 15e e.]

uthouwen trans. uitbenen *Rek. v. Nijm.* 4, 294 [geld. 1532]

utoesen **uutoisen** trans. uithozen, leeghozen *Rek. v. Nijm.* 4, 244(2x) [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 6, 73; 98; 112; 6, 178 [geld. 1537]

utpomp trans. uitpompen, wegpompen *Rek. v. Nijm.* 4, 43 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 43 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 115 [geld. 1529]

utropen 1 onder **uteroepen**

utverteren intr. uitteren *Leeder v. VIII tr.* 72 [omnl. 2e h. 15e e.]

uuyt- zie ook onder **uyt-**, **ut(e)-**, **uut-**

uuytban subst. 'ontzegging van aanspraken op goederen uit een erfenis na het verstrijken van den termijn waarin men deze kan doen gelden' (WNT s.v. **uitbanen**, Afl.) *Br. Middelburg* 1, 311 [wmnl. 1501]

uuytbeloven trans. beloven te betalen *R. v. Amst.* 331 [holl. 1494-1512]

uuytbrenghen 1 onder **utebringen**

uuytclincken trans. het vertrek (van iemand uit een gilde) afkondigen *R. v. Reimersw.* 35 [vl.brab. 1e h. 16e e. (1502)]

uuytreën intr. uitvaren (van schepen) *Br. Middelburg* 2, 62; 64 [wmnl. 2e h. 15e e.]

uuytscrijffbrief subst. 'brief waaruit blijkt dat iem. poorter is en bijgevolg alleen onder de jurisdictie van zijn eigen stadsmagistraat staat' (Stallaert s.v. **uitschrijfbrief**) *Br. handel Eng.* 2, 456(2x) [brab. 1537]

uuytsnider subst. lakenkoopman *Br. handel Eng.* 2, 561 [zholl. 1544]

uuytsteck subst. het aftappen (vgl. **utesteken**, bet. A, I, 2) *Br. Middelburg* 2, 79 [wmnl. 1535]

uuytventen trans. in kleine hoeveelheden verkopen *Br. Middelburg* 3, 137 [wmnl. 1474]

uuytvoergelt subst. uitvoerrecht *Br. Middelburg* 2, 353 [wmnl. 1469]

uut- zie ook onder **u(u)yt-**, **ut(e)-**

uutbaggheren trans. uitbaggeren *K. v. Brielle*² 297 [zholl. 1536]

uutbarsten 1 onder **utebersten**

uutbreeschen onder **uutbrisschen**

uutbrymmen opgloeien (ed. 1, 220) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 25 [nholl. 1480]

uutbrisschen -breeschen intr. uitbrullen, schreeuwen *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 122 [nholl. 1469] *MAUBURNUS, Scala* 169(2x) [geld.ov. 1558]

uutcoken trans. 'destilleren' (ed. 332) *Boec van medicinen* 109 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

uutdraginge subst. openbaring *TAULER-hss.* 219 [vl.wbrab. 1446]

uutdrivinghe

uutdrivinghe subst. verdrijving, uitdrijving, weggaging *Frensweger hs.* 68 [nomnl. c.1480]

uuteysscher subst. die iemand sommeert naar buiten te komen *R. v. Gorinchem* 230 [holl. 1502-'16]

uutfoncken intr. ontbranden MAUBURNUS, *Scala* 211 [geld.ov. 1558]

uutgestortheyt subst. woordenvloed (vgl. **utestorten**, bet. 2) *Mystiek brevier* 1, 114 [brab. c.1550]

uutgheley -gheleide subst. uitgeleide; uitvaart *Leven v. Sint-Trudo* 256; 275 [brab. c.1470]

uutgheset adj. toegankelijk (vgl. lat. *expositus*) *Pelgrimage Sinai* 60 [holl. 1e h. 15e e.]

uutgrooten *untgrooten* l. *uutgrooten* trans. volledig meedelen *Dagb. v. Gent* 1 339 [wmnl.vl. 1467-'90]

uuthendich 1 onder **utehandich**

uuthrichtdach subst. dag waarop de eindbeslissing door een rechterlijke instantie wordt genomen *R. v. Tiel* 142 [geld. 17e e. <voor 1447>]

uutjaginge subst. het weggagen, verdrijven (vgl. Plant. 'rechassement, expulsio, exactio') *Bronnen Rijnsburg* 929 [zholl. 1487]

uutkiken trans. nauwkeurig of onderzoekend kijken naar *Marg. v. Lymborch* 8a [brab. 1516]

uutkiringhe subst. het zich bezig houden met uiterlijke dingen (lat. *extraversio* ed. 263) *Soliloquium-vert.* 243 [wmnl.omnl. c.1430]

uutlopinghe subst. overpeinzing *Frensweger hs.* 134 [nomnl. c.1480]

uutmaener subst. invorderaar *Proeve Dulces* 198 [holl.utr. 1490]

uutmate subst. 'uiteinde' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 390 [nholl. 1480]

uutmerghelen trans. uitmergelen *Leven v. Sint-Trudo* 271 [brab. c.1470]

uutnemelic adj. bijzonder, buitengewoon BRUGM., *Verspr. serm.* 73 [st. 1476]

uutnemelicheit subst. schoonheid (lat. *elegantia*) *St. Aug. hantboec* 118 [holl. c.1430]

uutoeffenen 1.1 trans. 'in practijk brengen' (ed. 232) JAN v. L., *Vijf man.* 109(2e, 3e pl.) [brab.nomnl. c.1425] 1.2 'te boven komen' (ed. 232) JAN v. L., *Vijf man.* 109(1e pl.) [brab.nomnl. c.1425] 2.1 *hem* -, 'zich uitleven' (ed. 232) JAN v. L., *Vijf man.* 113 [brab.nomnl. c.1425]

uutpuren trans. uittrekken, wieden *Stichtige punten* 182 [geld.ov. c.1475]

uutrachten 1 onder **uterechten**

- uutridder** subst. 'strijder' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 320 [nholl. 1480]
- uutrodinghe** subst. 'uitroeiing' (lat. *mortificatio* ed. 280) Th. a K., *De im. Chr.* 72 [holl. c.1440]
- uutsiften** trans. uitzeven *Sermonen* 416 [brab. na 1540]
- uutslapen** intr. euf. overspel bedrijven *Evang. Spinr.* 8a [vl.holl. 1515-'20]
- uutspraec** 1 onder **utesprake**
- uutstekinge** subst. 'uitgestrektheid' (ed. 84) BARTH. ENGELSMAN 102 [holl. 1485]
- uutstoppen** trans. 'uitsluiten, wegzenden' (ed. 265) *Doct. des tijts* 153 [holl. 1486]
- uutstortich** adj. 'heftig, driftig' (ed. 60 lat. *effusivus*) *Parab. v. Cyrillus* 109 [holl. c.1475]
- uutstreien** trans. 'uitstrooien' (ed. 538 n.) *Gruuthusehs.* 538 [wvl. 2e h. 14e e.]
- uutstueren** 6 l. *uutstuerten* trans. uitstorten (lat. *erumpere*; z. **utestorten**) M. v. H., *Boek b. g.* 343 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- uutsuveringe** subst. zuivering, reiniging MAUBURNUS, *Scala* 145 [geld.ov. 1558]
- uutzweven** intr. uitstromen, naar buiten stromen TAULER-*hss.* 227 [vl.wbrab. 1446]
- uuttreck** subst. het naar buiten trekken (lat. *extractio*; vgl. onder **intrec**) *Sp. d. Volc.* 341; 353 [limb. 1466]
- uutvechter** subst. bestrijder *Frensweger hs.* 179 [nomnl. c.1480]
- uutverteert** adj. vergaan, verdwenen *Boec van medicinen* 204 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- uutvletinghe** subst. het uitstromen, uitmonden (lat. *effluentia* ed. 263) *Soliloquium-vert.* 206 [wmnl.omnl. c.1430]
- uutvloytheit** subst. onuitputtelijke mildheid M. v. H., *Boek b. g.* 433 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- uutvoecht** subst. een buiten het gasthuis wonende regent (vgl. **utemeester**) *Br. Middelburg* 1, 505 [wmnl. 1433]
- uutwanderinge** subst. afdwaling MANDE, *Bijl.* 88 [holl. c.1500]
- uutwarpen** 1 onder **utewerpen**
- uutwecken** trans. opwekken *Boec van medicinen* 112 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- uutwerven** *enen* -, trans. iemands plaats innemen R. v. Tiel 133 [geld. begin 16e e.]
- uveepassie** *weepassie* l. *uveepassie* subst. krenten (uit *uvae passiae* van lat. *uva pass(i)a*; vgl. Vandewiele II 1965, 413-414) *Synon. mnl. plantenn.* 294 [wbrab. c.1351]

V

vacatie -cie -sie subst. 'vacatiegeld', zitgeld (vgl. WNT, bet. 3) *R. v. Amst.* 433 [holl. 1494-1512] *Ann. em.* 44, 39 [vl. 1548] *Br. handel Eng.* 2, 148 [zholl. 1507] *Br. handel Eng.* 2, 638 [brab. 1545] *Br. Middelburg* 2, 403 [wmnl. 1496] *Br. Middelburg* 1, 145 [wmnl. 1500] *Br. Middelburg* 2, 413 [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 2, 425 [wmnl. 1507]

vaceren 1 **vaseren** 1 intr. 'met iets bezig zijn' (WNT, bet. 3) *Br. Middelburg* 3, 346 [wmnl. 1529] *Br. Middelburg* 1, 466 [wmnl. na 1532] 2 'zitting houden' (WNT, bet. 4) *R. v. Amst.* 425 [holl. 1494-1512] 3 verzuimen, afwezig zijn *Br. Middelburg* 1, 401 [wmnl. 1e kw. 16e e.] 4 'op dienstreis zijn' (Stallaert, bet. 2) *Br. handel Eng.* 1, 1110 [zholl. 1475] *Br. handel Eng.* 2, 327 [zholl. 1525] *Br. handel Frankrijk* 1, 260 [nholl. 1507] *Br. handel Frankrijk* 1, 270 [zholl. 1511] *Br. handel Frankrijk* 1, 357; 358 [zholl. 1538-'39] *Br. Middelburg* 2, 404 [wmnl. 1497] *Br. Middelburg* 2, 405; 406(2x) [wmnl. 1498] *Br. Middelburg* 2, 409(2x) [wmnl. 1500]

vadem 1 subst. 'koord, band' (ed. 221 n.2) *M. v. H., Boek b. g.* 221 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

vaden 7 onder **vaem**

vadheit subst. 'vadsigheid, luiheid' (z. **vaddicheit**; ed. 247) *Sidrac* 194 [brab.vl. eind 15e e.]

vaem 7 **vaden** 1 'vadem' (z. **vadem**) *R. v. Gouda* 173 [zholl. 1488-'95] 2 'draad (van een vadem lengte)' (ed. 1, 220; z. **vadem**) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 577 [nholl. 1480]

vaen 7 prep., z. **van Stadr. Almelo** 33(2x); 34(2x) [ov. 1489]

vaerdich* 1 **ver-** adv. snel, vlug *Rek. v. Nijm.* 6, 52 [geld. 1536]

vaerheit subst. verwantschap (lat. *affinitas*) *St. Aug. hantboec* 181 [brab. 2e h. 14e e.]

vaerlijc 1 adj. 'vreeselijk, gevaarlijk' (ed. 1, 220) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 78 [nholl. 1480]

vaert 1 subst. bedevaart (in het alg.), ook dag van de

bedevaart, v.v. dag van processie of omgang *Mirakelboeck* 60; 75(2x); 78; 83 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>] *Mirakelboeck* 85 [holl.nomnl. eind 16e e. <1500-'45>]

vaertgerichte subst. kanaalgerecht *Versl. O.V.R.* 7, 112 [wbrab. 18e e. <1496>]

vaerwint subst. vaarwind, (gunstige) wind om te varen *Syoens kroniek* 188 [zovl. c.1540]

vaetspel subst. vaatwerk *Tol v. Iersekeroord* 14 [brab. 1444]

vagabunt subst. leegloper *K. v. Brielle*² 302 [zholl. 1537]

val subst. 'soort van 'klein bier' (WNT s.v. **val** (V)) *R. v. Steenberg* 114 [wmnl.brab. eind 16e e. <1541>] *K. v. Brielle*² 325; 326(2x) [zholl. 1543]

val 1 subst. 'plotselinge verzinking van een dijkgedeelte of van een oever' (WNT s.v. **val** (I), bet. 12) *Br. Middelburg* 2, 259; 260 [zholl. 1408] *Br. Middelburg* 2, 327 [wmnl. 1444] *Br. Middelburg* 2, 328 [wmnl. 1445] *Br. Middelburg* 2, 332 [wmnl. 1447]

valey subst. ? *Dagb. v. Gent* 2 306 [wmnl.vl. 1467-'90]

valen 6 subst. pl. naam van een hoeveelheid (of vgl. WNT s.v. **val** (IV)?) *Dagb. v. Gent* 2 301 [wmnl.vl. 1467-'90]

valentijnsavont *sinte* -, 13 februari *Bronnen Rijnsburg* 748 [zholl. 1383]

valerien 7 z. **valeriane** *Mnl. gen. recepten* 120 [wvl. 1305]

vallen 1 intr. plotseling verzinken (van een dijk) (vgl. WNT s.v. **val**, bet. 12) *Br. Middelburg* 2, 272(1e pl.) [wmnl. 1413]

valsching subst. vervalsing *Br. handel Eng.* 2, 662 [zholl. 1546]

valvenster* 1 **-veynster** subst. 'tuimelraam' (ed. 1, 220) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 406 [nholl. 1480]

vandaer* 1 **-dair** adj. verdwenen, weg *MANDE, Bijl.* 3 [brab. 15e e.]

vandaich adv. vandaag *R. v. Gouda* 137 [zholl. 1488-'95]

vander subst. bezoeker *Frensweger hs.* 136 [nomnl. c.1480]

vanghegat subst. spongat *R. v. Gouda* 105 [zholl. 1488-'95]

vanghekeert adj. afgekeerd, verkeerd *G. GROOTE, De simonia* 7 [ov. c.1450]

vanteren *hem* -, zich beroemen op (vgl. WNT s.v. **van-teeren**) *Zedenmisdriven* 389 [nholl. 1550]

vapor subst. damp *Boec van medicinen* 208 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

variatie subst. verscheidenheid van gezindheid *Dagb. v. Gent* 1 148 [wmnl.vl. 1467-'90]

varkengelt* 1 **verkens-** subst. 'geld in plaats van een heel of half of vet varken' (ed. 1213) *Bronnen Rijnsburg* 1006 [zholl. 1497]

varkensdreck **verkendreck** subst. varkensmest *R. v. Gouda* 95 [zholl. 1488-'95] *Stichtige punten* 112 [geld.ov. c.1475]

varrelants *van* -, 'van verre' (ed. 318) *Mandev.*² 150 [holl. 1462]

varuwe* 1 **varwe** *iet worpen in ene* -, 'vergoelijken?' (ed. 247) *Sidrac* 81 [brab.vl. eind 15e e.]

varuwerie* 1 **verwe-** subst. wsch. gekleurd suikerwerk *Br. Middelburg* 3, 136 [wmnl. 1474]

varwe 1 onder **varuwe**

vase* 1 **vas** subst. touw (vgl. WNT s.v. **vaas** (II)) *Br.*

vaseren

Middelburg 2, 191; 192; 193; 194; 195; 196; 197; 198; 199 [zholl. 1367]

vaseren 1 onder **vaceren**

vasradich adj. standvastig *Sticht. exempelen* 57(2x) [holl. c.1500]

vassaelheer subst. 'leenman' (Stallaert, bet. 2) *Br. Middelburg* 1, 625(2x) [brab. 1536] *Br. Middelburg* 3, 378 [wmnl. 1538]

vaste 1 adj. 'gehecht (aan iets)' (van personen; ed. 190 n.7) *Stichtige punten* 190 [geld.ov. c.1475]

vastelavont 1 subst. geschenk bij gelegenheid van vastenavond gegeven *Rek. v. Nijm.* 6, 112 [geld. 1537]

vastelavontzdach -aventsdach 1 subst. dag voorafgaande aan de eerste dag der grote vasten vóór Pasen *Rek. v. Nijm.* 3, 170 [geld. 1523] 2 'elk of een der dagen van vastenavond' (WNT, bet. 1) *Rek. v. Nijm.* 8, 131 [geld. 1543]

vastelavontsvacht subst. 'vacht die omstreeks vastenavond afgeschoren wordt' (WNT s.v. **vastenavond**, Samenst.) *Br. handel Eng.* 2, 603 [zholl. 1545]

vastelavontverken subst. varken voor de vastenavond *Bronnen Rijnsburg* 764 [zholl. 1397]

vastelike* 3 -lic adv. 'op eene stevige wijze' (MNW, bet. 1) *Marialeg.* 1 296 [holl. 1479]

vasten 1 1 intr. 'standvastig zijn' (ed. 247) *Sidrac* 170 [brab.vl. eind 15e e.] 2 - van, zonder, vrij zijn van (fig.) W. v. S. Th., *Epistel* 56 [ov. c.1470]

vastenisse* 1 -nisse subst. vesting, sterkte, versterking *Dagb. v. Gent* 2 98(3x) [wmnl.vl. 1345]

vasticheit* 1 -eyt 1 subst. 'duurzaamheid' (ed. 84) BARTH. ENGELSMAN 102 [holl. 1485] 2 overeenkomst, bindende afspraak *Lev. v. S. Clara* 38 [brab. begin 16e e.]

vastmaken 1 trans. vast, standvastig maken (vgl. **vast-makinge**) BRUGM., *Onuitg. serm.* 86 [zolim. 1523] 2 bevestigen (lat. *confirmare*) M. v. H., *Boek b. g.* 435 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

vauteringhe subst. overwelving *Syoens kroniek* 335 [zovl. c.1540]

vechbile onder **vegebyle**

vechterie subst. gevecht, handgemeen *Brab. jachtrecht* 52 [brab. c.1456]

vedder 3 subst. 'bloedverwant' *Oorkb. Gr. Dr.* 1, 252 [nomnl. ? <1338>]

vedoze 6 *vedoze* l. *vendoze* subst. 'soort karper' (z. **vendose**) *Boec van medicinen* 211 [zholl.ut. 2e h. 14e e.]

veedber adj. 'in toestand van oorlog' (ed. 406 n.2) *Bronnen Rijnsburg* 406 [zholl. 1489]

veegbiele onder **vegebyle**

veeghyser onder **veghyser**

veel subst. ? *R. v. Amst.* 240 [holl. 1452-'94]

veelsprake subst. het zwetsen (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 177 [nholl. 1469]

veens onder **vens**

veensternaegel onder **vensternagel**

veercoe subst. 'koe die vaar is, vaarkoe' (ed. 332) *Boec van medicinen* 114; 116 [zholl.ut. 2e h. 14e e.]

veerhere subst. eigenaar van een veerpont *Rek. v. Nijm.* 7, 90 [geld. 1540]

veermeester subst. veerman *R. v. Gouda* 170 [zholl. 1488-'95]

veerpont -punte verpuntt subst. 'veerpont' (z. WNT) *Rek. v. Nijm.* 4, 106; 108(2x) [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 7, 92 [geld. 1540]

veerschuyte subst. veerboot *R. v. Gouda* 330 [zholl. 1521]

veerscoude subst. veerschip *Tocht v. J. v. Blois* 131 [zholl. 1361-'62]

veerstal 1 **veder-** 1 subst. het overzetten, overtocht *Tocht v. J. v. Blois* 149; 154; 165 [zholl. 1361-'62] *Tocht v. J. v. Blois* 33; 63; 92; 135; 136 [zholl. 1361-'62] 2 veergeld (z. MNW, Aanm., waar ook de bet. veergeld evident is) *Tocht v. J. v. Blois* 146; 173 [zholl. 1361-'62] *R. v. Gorinchem* 74 [holl. 1407]

veetol subst. tol die op vee geheven wordt *Versl. O.V.R.* 7, 63 [wbrab. 15e e. <1445>]

vege subst. 'gereedschap waarmee baksteen worden afgebikt' (WNT s.v. **veeg** (II)) *Rek. v. Nijm.* 4, 224 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 4, 278 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 5, 162 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 27 [geld. 1536]

vegebyle **vegbyle** **veg(h)-** **vechbile** **veegbiele** subst. bijl om stenen af te bikken *Rek. v. Nijm.* 3, 140(nx) [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 200; 201 [geld. 1524] *Rek. v. Nijm.* 3, 305(nx) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 122 [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 149(3x) [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 8, 197(2x) [geld. 1544]

vegels subst. veegsel, opveegsel *R. v. Amst.* 101 [holl. 1452-'94]

veghyser **veegh-** subst. ijzeren werktuig om voorwerpen (b.v. stenen) schoon te maken *Rek. v. Nijm.* 3, 140 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 261(nx) [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 4, 23(5x) [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 86(5x) [geld. 1529] *Rek. v. Nijm.* 4, 149(2x) [geld. 1530]

veylijcken adv. veilig, zonder gevaar *Br. handel Frankrijk* 1, 406 [zholl. 1548]

veynsterknecht subst. knecht voor het venster (van de abdis) *Bronnen Rijnsburg* 788(2x) [zholl. 1410]

veiligen* 1 **veylighen** **-legghen** trans. veilig maken, beveiligen *Br. Middelburg* 2, 288(2x) [wmnl. 1419] *Br. Middelburg* 2, 292 [wmnl. 1420] *Br. Middelburg* 2, 296; 297(nx); 298(2x) [wmnl. 1426]

velen 1 trans. bevelen BRUGM., *Verspr. serm.* 92 [geld. 2e h. 15e e.]

vellekijn subst. placenta (vgl. **vel**, bet. 6) *Delftse bijbel* 1, 135b [zholl.zmnl. 1477]

velploiter(e) subst. die de wol van de schapevellen plukt *Br. handel Eng.* 2, 111 [brab. 1501] *Br. handel Eng.* 2, 117 [brab. 1502]

veltcruit subst. 'bingelkruid' *Synon. mnl. plantenn.* 287 [? 2e h. 15e e.]

veltdijck subst. 'dat gedeelte van een dijk dat alleen uit aarde bestond' (MNW XI) *R. v. Nedersticht* 2, 95(nx); 96(nx); 97(nx) [holl. na 1504 <voor 1486>]

veltkomel subst. 'karwij' *Synon. mnl. plantenn.* 279 [? 2e h. 15e e.]

veltlant **velts-** subst. bouwland *Bouc v. Audiënc.* 192(2x) [wmnl.vl. 1370-'78]

veltleger subst. 'legerplaats' (WNT, bet. 1) *Rek. v. Nijm.* 8, 164; 169(2x); 170; 194 [geld. 1544]

veltpairthueder subst. bewaker van een 'veltpoort' *Rek. v. Nijm.* 4, 138 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 5, 84 [geld. 1534]

veltpoorter subst. 'burger die buiten den stadsmuur woont' (vgl. Hwb s.v. **butenborger**) *Rek. v. Nijm.* 3, 233 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 6, 17 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 81 [geld. 1537]

veltpoort **veld(t)poirt** subst. poort waardoor men naar het veld gaat (vgl. **velthecke**) *Rek. v. Nijm.* 3, 297 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 15 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 8, 204; 218; 231 [geld. 1544]

veltslant onder **veltlant**

veluwe 7 'klimop' (z. **veil** (IV)) *Herbarius in dyetsche* 461(nx) [vl. 1484]

vencoelsap -coelssap -kelsop subst. venkelsap, venkelwater *Boec van medicinen* 129; 150 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *Antidotarium-vert.* 12 [vl. 1351]

vendaengne vendaingne vandange vindainge subst. 'druivenoogst, wijnoogst' (WNT s.v. **vendange**) *Br. Middelburg* 3, 227(2x) [wmnl. voor 1511] *Br. Middelburg* 3, 569; 570(3x) [wmnl. 1549] *Br. handel Frankrijk* 1, 359 [brab. 1538]

vendicie subst. 'openbare verkoping' (WNT) *R. v. Amst.* 582(2x); 583 [holl. 1503]

vendue -duwe subst. 'openbare verkoping' (Stallaert i.v., waar o.a. enige citaten uit 1524 gegeven worden) *Br. Middelburg* 1, 182 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 1, 638 [wmnl. 1546]

vendumeester subst. 'die openbare verkooping, inz. van meubilaire goederen, organiseert en leidt' (WNT) *Br. Middelburg* 1, 182(nx); 183(nx) [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 1, 184 [wmnl. 1546]

venduwe onder **vendue**

venijnden* 1 **fenyn-** trans. besmetten (door een ziekte) *MAUBURNUS, Scala* 185 [geld.ov. 1558]

venijndich -dech 1 adj. vergiftig *Sermonen* 324 [brab. na 1540] 2 **venijnig** (n.b. vgl. **venijndicheit**) *Sp. d. Volc.* 255 [limb. 1466]

venkelsop onder **vencoelsap**

venle 7 **-lee** vendel (z. **vaendel**) *Rek. v. Nijm.* 8, 101 [geld. 1543] *Rek. v. Nijm.* 8, 232 [geld. 1544]

vens veens subst. 'wellicht benaming voor een Nijmeegschen maat?' (WNT s.v. **venze** (I)) *Rek. v. Nijm.* 3, 81(nx); 82(2x) [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 147; 148(3x); 149 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 245 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 317(4x) [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 28 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 5, 34; 35 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 97 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 31(2x); 32(3x) [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 180(2x) [geld. 1539]

vensen 1 trans. doen alsof iets niet bestaat (vgl. **vensen**, bet. I, 3) *Delftse bijbel* 2, 135a [zholl.zmnl. 1477]

vensicheit 5 subst. geveinsdheid *Biënb.*² 367 [holl.utr. 1458]

venspeess subst. vaandelstok *Rek. v. Nijm.* 6, 118 [geld. 1537]

vensternagel fensternagell veensternaegell subst. 'spijker ter bevestiging van ruiten in een venster' (WNT s.v. **venster**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 2, 169 [geld. 1512] *Rek. v. Nijm.* 3, 25(6x); 27; 28 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 306 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 53 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 6, 174 [geld. 1535]

venstersteen subst. 'steen voor vensteromlijsting' (WNT s.v. **venster**, Samenst.) *Rek. v. Nijm.* 3, 81 [geld. 1522]

ventvolck subst. kooplieden (i.t.t. WNT s.v. **vente** (I), Samenst.) *Br. Middelburg* 3, 258 [wmnl. 1516]

venusjancker subst. verliefde jonge man (z. Rh. Gl. s.v. **venus**) *Marg. v. Lymborch* 43a [brab. 1516]

ver 7 'veer, plaats van overvaart' (z. **vere**) *Rek. v. Nijm.* 8, 174 [geld. 1544]

verabandonneren trans. verlaten (vgl. WNT Suppl. s.v. **abandonneeren**, bet. 2) *Br. Middelburg* 3, 378 [wmnl. 1538]

verabuseren 1 **hem -**, dwalen, verkeerd handelen *Br. handel Eng.* 2, 689 [brab. 1549]

veraccorderen 1 trans. overeenkomen (m.b.t. een zaak) *Syoens kroniek* 225 [zovl. c.1540]

- verachten*** 1 **verech-** intr. (moreel) achteruitgaan *Rek. v. Nijm.* 8, 228 [geld. 1544]
- verachteringe** 1 subst. 'achteruitgang, verval' (WNT, bet. 6) *Br. Middelburg* 2, 19 [brab. 1524]
- verachtertheit** 1 subst. benadeling, vermindering *Dagb. v. Gent* 1 100 [wmnl.vl. 1450]
- verackzisen** 7 z. **versisen** *R. v. Tiel* 129 [geld. 1542]
- verademen** 1 intr. snakken naar (lat. *inhiare*) *St. Aug. hantboec* 87 [brab. 2e h. 14e e.]
- verantzaden veransaden -sayen** trans. bebouwen in strijd met de voorgeschreven vruchtwisseling van het drieslagstelsel; uitputten (m.b.t. gepacht land) *Verandzaden* 39(1e pl.) [ovl. 1365] *Verandzaden* 39(3e pl.) [ovl. 1375] *Verandzaden* 40 [ovl. 1399] *Verandzaden* 39(6e pl.) [brab. 1470]
- verantworden*** 1 **-woerden** trans. 'wreken' (m.b.t. een zaak; ed. 232) *JAN v. L., Vijf man.* 112 [brab.nomnl. c.1425]
- verappointeren -ieren** 1.1 trans. regelen, bijleggen (m.b.t. geschillen) *Jaarboek Sebastiaen* 106 [wvl. 1491] *Br. Middelburg* 2, 56 [wmnl. 1460] 2.1 intr. overeenkomen *Br. Middelburg* 3, 186 [vl. 1498]
- verarbeiden** 1 trans. 'door zwaar werk of lijden uitputten of verzwakken' (ed. 232) *JAN v. L., Vijf man.* 145 [brab.nomnl. c.1425]
- verargereren** 1 onder **verergeren**
- verbael** adj. 'mondeling' (WNT s.v. **verbaal** (I), bet. 1) *Br. Middelburg* 1, 95 [wmnl. 1548]
- verbaeren** trans. boren *Rek. v. Nijm.* 3, 306 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 8, 219; 232 [geld. 1544]
- verbande** subst. banneling *R. v. Haarl.* 14; 15 [zholl. c.1404]
- verbantenis** subst. verplichting, bepaling (niet 'overeenkomst' als in WNT wordt opgegeven) *Br. Middelburg* 3, 313(2x) [wmnl. 1523]
- verbarrendheit** subst. brandwond *Boeck van Brugghe* 73 [wvl. 1485]
- verbedden** 1 **enen -**, trans. iemand in een (opnieuw) opgemaakt bed leggen *Stichtige punten* 114 [geld.ov. c.1475]
- verbeeldinge** 1 subst. 'gedaanteverandering naar het beeld van' (ed. 1, 220) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 128 [nholl. 1469]
- verbermer** subst. die medelijden heeft *GANSFORT, De or. dom.* 117 [holl.nomnl. c.1500]
- verberninge*** 1 **-nynge** subst. brandoffer *Lavinge* 40 [geld.ov. 1502]
- verbeteren** 1 1 trans. verhogen (m.b.t. loon) *Rek. v. Nijm.* 5, 199 [geld. 1535] 2 goed voorstellen (of beter voorstellen, dan het is?; vgl. ed. 39 n.4) *Stichtige punten* 39 [geld.ov. c.1475]
- verbiechten** trans. in de biecht mededelen *Stichtige punten* 35 [geld.ov. c.1475]
- verbienden** 2 onder **verbinden**
- verbynden** 2 onder **verbinden**
- verbijsteren** 3 intr. 'arm worden, tot armoede vervallen' *Stichtige punten* 81 [geld.ov. c.1475]
- verbinden** 1 trans. herstellen (m.b.t. *cousen*) *Br. Middelburg* 3, 65 [wmnl. 1430]
- verbinden*** 2 **bienden -bynden** trans. '(een vat) van nieuwe banden of hoepels voorzien' (WNT, bet. 26; vgl. MNW, bet. I, A, 3) *Rek. v. Nijm.* 5, 51; 55 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 115 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 207; 221 [geld. 1539]
- verblijndinge** subst. verblinding, verduistering *MAU-BURNUS, Scala* 147 [geld.ov. 1558]

verbliven

- verbliven** 1 1 intr. uitblijven (vgl. MNW, bet. 4) *Rek. v. Nijm.* 4, 144 [geld. 1530] 2 'niet bereiken' (ed. 7 n.2) *Stichtige punten* 7 [geld.ov. c.1475]
- verbloemen** 3 trans. 'vergoelijken, verzachten' (ed. 1, 220) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 572 [nholl. 1480]
- verbolgenheit** 3 -ghenheit subst. 'hevig toorn, gramschap, woede' *Sp. d. Volc.* 287 [limb. 1466] *Cancelierb.* 153 [zolim. 1471] *Biēnb.*² 117 [holl.ut. 1458]
- verbolghinge** subst. 'toorn, gramschap' (vgl. **verbelginge**) *Jhesus collacien* 234 [nholl.vl. c.1480]
- verbolwercken** trans. verwerken *Rek. v. Nijm.* 8, 244 [geld. 1544]
- verboren*** 1 -bueren trans. verbeuren *R. v. Gorinchem* 31 [holl. 1577 <1382>]
- verborgenheit*** 1 verborgent- subst. geheim *Sp. d. Volc.* 263 [limb. 1466]
- verbosen** 1 trans. 'krenken, kwetsen' (ed. 1, 220) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 152 [nholl. 1469]
- verbreidelen** trans. vermeederen, in omvang doen toenemen (lat. *dilatare*) *Sp. d. Volc.* 327 [limb. 1466]
- verbreiden*** 1 -breden *hem* -, zich openstellen (syn. van *hem ontpluken*) *M. v. H., Boek b. g.* 295 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- verbringen** 1 -ghen 1.1 trans. brengen, ter hand stellen *Rek. v. Nijm.* 8, 225 [geld. 1544] 1.2 verkopen (vgl. MNW, bet. 2) *Rek. v. Nijm.* 4, 146 [geld. 1530] 2.1 -dat, getuigen, verklaren dat... *K. v. Hulst* 24 [vl. eind 16e e. <1416>]
- verbueren** 1 onder **verboren**
- verburnisse** 7 *verbursse* l. *verburnisse* 'boete' (z. **verboornisse**) *R. v. Gorinchem* 191 [holl. 1502-'16] *R. v. Gorinchem* 213 [holl. 1502-'16]
- verbursen** trans. 'opblazen' (ed. 414) *St. Aug. hant-boec* 131 [brab. 2e h. 14e e.]
- verbursse** 6 onder **verburnisse** *R. v. Gorinchem*
- vercallen** 1 *hem* -, zich verspreken, zijn mond voorbij praten *Stichtige punten* 100 [geld.ov. c.1475]
- vercansellioenen** -selioenen trans. een soort tolgeld betalen (voor goederen) (vgl. onder **cancellon**) *Br. Middelburg* 3, 87 [wmnl. 1444] *Br. Middelburg* 2, 331 [wmnl. 1446]
- vercavelen** intr. loten *K. v. Brielle*² 279 [zholl. 1531]
- vercavelinghe** subst. verdeling (van land) *Br. Middelburg* 2, 22 [brab. 1524]
- verckencluppel** subst. varkensstok *Frensweger hs.* 241 [nomnl. c.1480]
- verckenexcijs** **verckenexcijs** subst. accijs op te slachten varkens (vgl. **varkensijs**) *R. v. Amst.* 423; 466 [holl. 1494-1512] *R. v. Amst.* 603 [holl. voor 1533]
- verckensvoet** **verkens-** 1 subst. varkenspoot *Boec van medicinen* 114(2x) [zholl.ut. 2e h. 14e e.] 2 'varkenskervel' *Synon. mnl. plantenn.* 300 [vl. 1483]
- verclaringe** 1 -ghe 1 subst. verheerlijking *Sermonen* 369; 370 [brab. na 1540] 2 zuivering *TAULER-hss.* 298 [wbrab. c.1500]
- verclingen*** 1 -ghen intr. langzamerhand ophouden te klinken *Mnl. geest. ged. enz.* 68 [limb. eind 15e e.]
- vercondiger** subst. verkondiger *Sermonen* 275; 276(2x) [brab. na 1540]
- verconforteren** trans. 'versterken, opbeuren' (Rh. Gl.) *Marg. v. Lymborch* 14b [brab. 1516]
- verconterpanden** **vercontre-** trans. als onderpand stellen *Leugemeete* 38 [vl. 1457] *Leugemeete* 37 [vl. 1464] *Leugemeete* 145 [vl. 1474]
- vercopenisse** subst. 'verkoop' (ed. 353) *MOORS, Oorkondentaal* 183 [wlimb. 1393]

vercoringhe subst. uitverkiezing (lat. *predestinatio* ed. 205) *SUSO, Horologium* 195 [holl.brab. c.1350]

vercorten* 1 -**curten enen iet** -, iemand iets ontnemen, afhandig maken (syn. van *afcnopen*) *Syoens kroniek* 215 [zovl. c.1540]

vercostumen onder **vercustumen**

vercortinge 1 subst. het korter maken of worden van iets *MAUBURNUS, Scala* 135 [geld.ov. 1558]

vercrachten 1 *hem* -, refl. 'zich inspannen' (ed. 265) *Doct. des tijts* 215 [holl. 1486]

vercrige -ghe subst. verkrijging, verwerving *Gem. gronden N.-Brab.* 211; 293 [brab. 1464] *Gem. gronden N.-Brab.* 148; 157 [brab. 1468] *Brab. jachtrecht* 93 [brab. eind 17e e. (1486)] *K. v. Hulst* 99 [vl. eind 16e e. (1493)]

vercrygher subst. die iets verkrijgt of verwerft (vgl. *Plant.*) *Dagb. v. Gent* 1 201 [wmnl.vl. 1467-'90]

vercurten 1 onder **vercorten**

vercustumen **vercos-** *iet* -, trans. tol voor iets betalen *Br. handel Eng.* 1, 649(2x) [zholl. 1432] *Br. handel Eng.* 1, 928 [zholl. 1456]

verdaginge subst. dagvaarding *R. v. Haarl.* 188(3x) [zholl. 1e kw. 16e e. (1503?)]

verdec* 3 -**dect** subst. 'verdek van een schip', dek *Mirakelboek* 39 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)] *Br. handel Frankrijk* 1, 222 [zholl. 1494]

verdecken 1 trans. 'verborgen houden' (m.b.t. personen) *K. v. Brielle*² 221 [zholl. 1527]

verdeckinge 1 subst. het verborgen houden (m.b.t. personen) *K. v. Brielle*² 221 [zholl. 1527]

verdect 3 onder **verdec**

verdegrise -grisse verrendegise subst. 'kopergroen' (vgl. ofr. *vert-de-gris* Braekman 1965, 108) *Mnl. gen. recepten* 131 [wvl. 1305] *Mnl. gen. recepten* 26(2x) [vl. 1e h. 15e e.]

verdertenen intr. losbandig worden, onbezonnen worden *W. v. S. Th., Epistel* 44; 56 [ov. c.1470]

verdich 1 onder **vaerdich**

verdicken trans. beplanten *Syoens kroniek* 208 [zovl. c.1540]

verdiechtschen 6 onder **verdietschen** *JAN v. L., Vijf man.*

verdienstachtich adj. verdienstelijk *Boeck v. d. voirs. g.* 224 [nholl. c.1470]

verdienstelijc 3 adj. 'verdienstelijk' *BRUGM., Onuitg. serm.* 169(2x); 170; 202; 208 [zolim. 1523]

verdiepen 1 trans. doen verzinken, (in God) (m.b.t. personen) *Sp. d. Volc.* 343 [limb. 1466]

verdietschen 1 *verdiechtschen* l. *verdietschen* *JAN v. L., Vijf man.* 1.1 trans. uitleggen, uiteenzetten *Mystiek brevier* 1, 223 [wmnl. 1543] 2.1 intr. 'uitleg geven' (*JAN v. L., Vijf man.* 232) *JAN v. L., Vijf man.* 118 [brab. 1540] *JAN v. L., Vijf man.* 232 [brab.nomnl. c.1425]

verdigen trans. 'voor de reis geschikt maken, uitrusten' (*WNT*, bet. 1) *Rek. v. Nijm.* 2, 194 [geld. 1512]

verdinghinghe subst. overeenkomst, contract *Rek. v. Nijm.* 3, 354 [geld. 1527]

verdoeltheit subst. omzwerving (t.w. als 'dolend' ridder) *Marg. v. Lymborch* 65a [brab. 1516]

verdoemer 3 subst. 'doorbrenger' *Mnl. geest. proza* 223 [omnl. 1476]

verdoringe* 1 -**ghe** subst. verdwazing *TAULER-hss.* 298 [wbrab. c.1500]

verdossen 2 *enen* -, trans. iemand die op heterdaad betrapt wordt zijn opperste kleed (als onderpand voor een

boete) ontnemen *R. v. Gouda* 475 [zholl. 1468] *R. v. Gouda* 476 [zholl. 1472] *R. v. Gouda* 262 [zholl. 1507-'21] *R. v. Gouda* 515; 516 [zholl. 1519]

verdossing subst. het ontnemen van het opperste kleed (als onderpand voor een boete) aan iemand die op heterdaad betrapt wordt *R. v. Gouda* 475 [zholl. 1468]

verdraeyt* 1 **-dreyt** adj. grimmig (lat. *torvus*) MAUBURNUS, *Scala* 155 [geld.ov. 1558]

verdraeytheit subst. tweesprong GANSFORT, *De or. dom.* 123 [holl.nomnl. c.1500]

verdragen 1 **-ghen** 1.1 intr. bij elkaar passen *Mnl. geest. ged. enz.* 24 [limb. eind 15e e.] 2.1 *ic verdroech*, 'ik kreeg een kleur, er ging een schok door mij heen' (ed. 87 n.) *Tweede Rose* 87 [vl. c.1310]

verdraginge* 1 **-ghe** 1 subst. het verdragen, dulden, lijden (in het MNW zonder citaat) *Teghen die strael* 104 [holl. c.1480-'85] 2 ? TAULER-hss. 220 [vl.wbrab. 1446]

verdrechgelijc 7 'verdraaglijk' (z. **verdrachlijc**) *Mnl. geest. ged. enz.* 38 [limb. eind 15e e.]

verdreghen trans. bedreigen *Dagb. v. Gent* 1 117 [wmnl.vl. 1467-'90]

verdreyt 1 onder **verdraeyt**

verdranken 1 *hem* -, 'zich verdrinken' (lat. *submergi* ed. 59) *Parab. v. Cyrillus* 118 [holl. c.1475]

verdrietelijc* 1 **verdrietlic-** subst. onaangenaamheid, tegenheid *Egidius Woorde* 17 [wmnl.brab. 1459]

verdrietelicken adv. op verdrietige wijze *Mirakel-boeck* 78 [holl.nomnl. eind 16e e. (1451-'98)]

verdrietich 1 c. gen., adj. afkerig (van) W. v. S. Th., *Epistel* 81 [ov. c.1470]

verdrietlicheit 1 onder **verdrietelijc**

verdriven 1 trans. in een ton bergen, stouwen (m.b.t. haring) *Br. Middelburg* 3, 572(3x); 575(3x) [wmnl. 1e h. 16e e.]

verdrivinge* 3 **-ghe** subst. uitdrijving *Lev. v. S. Clara* 51 [brab. 1491]

verdroefenisse* 1 **-drofnesse** subst. droevige toestand *R. v. Gorinchem* 130 [holl. 1454]

verdroefnis 7 z. **verdroefenisse** BARTH. ENGELSMAN 119 [holl. 1485]

verdroeft 1 adj. troebel *Janus* 14 384a [nomnl.vl. eind 15e e.]

verdroemen trans. verdringen *Syoens kroniek* 339 [zovl. c.1540]

verdroevicheit subst. droefheid, bedroefdheid *Jord. v. Quedlinburg* 150 [brab. 1446]

verdrofnesse 1 onder **verdroefenisse**

verdrucken 1 1.1 trans. 'onderdrukken, doen verdwijnen' (ed. 205) SUSO, *Horologium* 205 [holl.brab. c.1460] 2.1 *hem* -, zich terneer laten slaan *Blome d. Doochd.* 55 [holl. c.1485] MANDE, *Bijl.* 45 [brab. 15e e.]

verdruckinge 1 subst. afpersing *Coninx summe* 270 [? c.1435]

verducht adj. beducht, bevreesd *R. v. Amst.* 275 [holl. 1452-'94]

verduysterheit subst. fig. verduistering *Sp. d. Volc.* 281 [limb. 1466]

verduren* 1 **-dueren enen** -, trans. tegen iemand stand houden *Marg. v. Lymborch* 31b [brab. 1516]

verduusteringe* 1 **-ghe** subst. geestelijke duisternis BRUGM., *Verspr. serm.* 123 [nomnl. c.1470]

verdwerelt 1 adj. 'verdwaasd' (ed. 32 n.) *Florigout* 32 [vl.brab. eind 14e e.]

verechteren 1 onder **verachteren**

- veredelen** 1 trans. overtreffen in edelheid, flinkheid (m.b.t. een persoon) *Marg. v. Lymborch* 3b [brab. 1516] *Mnl. geest. proza* 252 [zovl. 1460]
- verediken** 3 trans. 'verzuren' (vgl. ed. 332) *Boec van medicinen* 213 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- vereenbarecheit** subst. vereniging, overeenstemming G. APPELMANS, *Glose* 102 [obrab.limb. c.1350]
- vereenradighen** *hem* -, 'met zichzelf overeenkomen' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 405 [nholl. 1469]
- vereersamen** trans. eerzaam maken (lat. *honestatem induere*) SUSO, *Horologium* 205 [brab. c.1350]
- vereffenen** 1 trans. 'vereffenen' (Hwb, bet. I, 2, b) R. v. *Amst.* 397 [holl. 1494-1512]
- vereysenisse** subst. 'afschuwelijke toestand' (ed. 205) SUSO, *Horologium* 205 [holl.brab. c.1350]
- veren** 6 z. **voren** (I) (z. ook **veren** (II), Aanm. 1) *Hist. gen.* 4, 693 [utr.geld. c.1520]
- veren*** 1 **vee-** intr. als veerboot dienen *Br. Middelburg* 3, 561(1e pl.) [wmnl. na 1547]
- vereniginge*** 1 **-ghinge -eninghinge** subst. vereniging, verbinding door een geestelijke band *Jhesus collacien* 131; 213; 226 [nholl.vl. c.1480]
- verenigen** trans. verenigen *Sp. d. Volc.* 267; 269(2x) [limb. 1466]
- vereninghinge** 1 onder **vereniginge**
- verenteren** trans. ? *Br. handel Eng.* 2, 647 [brab. 1546]
- vereren*** 3 **-yeren** trans. 'ten geschenke geven' *Rek. v. Nijm.* 8, 188 [geld. 1544]
- verergeren*** 1 **-argeren** 1 *enen* -, trans. iem. aanstoot geven *Sermonen* 362 [brab. na 1540] 2.1 *hem* -, zich ergeren, aanstoot nemen *Sermonen* 365 [brab. na 1540] 3.1 *verergert, verargert zijn, werden*, aanstoot nemen *Sermonen* 184; 366(2x) [brab. na 1540]
- verexcuseren** *hem* -, zich verontschuldigen R. v. *Gouda* 568; 569 [zholl. 1528]
- verfellen** 1 *hem* -, 'boosaardig worden' (ed. 247) *Sidrac* 247 [wvl. m. 15e e.]
- vergadderynge** 1 onder **vergaderinge**
- vergaderen** 1 1.1 trans. 'concentreren op het goddelijke' (ed. 264; lat. *colligere*) *Soliloquium-vert.* 237 [wmnl.omnl. c.1430] 2.1 *hem* -, 'opspringen' (ed. 59) *Parab. v. Cyrillus* 12 [holl. c.1475]
- vergaderinge*** 1 **-gadderynge** subst. mengsel (lat. *mixtura* ed. 41 n.1) *Lavinge* 41 [geld.ov. 1502]
- vergaen*** 1 **-ghaen sich** -, 'geschieden, gebeuren' (vgl. MNW, bet. I, A, 6) TAULER-*hss.* 330 [olimb. 1442]
- vergaerbouck** subst. register waarin het grondbezit is beschreven met het oog op belastingheffing *Br. Middelburg* 2, 23 [wmnl. 1532]
- vergankelijcheit*** 1 **-clicheyt** subst. achteruitgang, verval *Br. Middelburg* 3, 298 [zholl. 1521]
- vergasten*** 1 **-ghasten** trans. onthalen *Dagb. v. Gent* 2 181 [wmnl.vl. 1467-'90]
- vergetelijc*** 1 **-ghetelich - sien**, 'vergeten kunnen worden, in vergetelheid kunnen geraken (van zaken)' (ed. 357) MOORS, *Oorkondentaal* 83 [wlimb. 1364]
- vergetenisse*** 3 **verghe-** subst. vergetelheid, het vergeten worden (vgl. MNW, bet. 2) *Boeck v. d. voirs. g.* 110 [nholl. c.1470] *Jhesus collacien* 168; 195 [nholl.vl. c.1480]
- vergetzlicheit** subst. verlustiging (vgl. **vergetten**) TAULER-*hss.* 359 [olimb. 1442]
- vergheestet** adj. 'van Gods geest doortrokken' (ed. 232) JAN v. L., *Vijf man.* 184 [brab.nomnl. c.1425]
- vergherselen** trans. 'verteren' (ed. 232) JAN v. L., *Vijf man.* 232 [brab. 1540]

verghespen

verghespen trans. van een gesp (of gespen) voorzien of opnieuw voorzien *Tocht v. J. v. Blois* 211 [zholl. 1361-'62]

verghietinghe subst. het vergieten (t.w. van bloed) TAULER-*hss.* 354(2x); 355 [olimb. 1442] BRUGM., *Verspr. serm.* 141 [nomnl. c.1470]

vergieten* 3 -ghieten trans. 'vergieten, storten' (m.b.t. bloed; MNW, bet. 1) *Jhesus collacien* 163 [nholl.vl. c.1480]

vergietonge subst. reparatie van een gegoten voorwerp (vgl. **vergieten**, bet. 4) *Rek. v. Nijm.* 3, 6 [geld. 1520]

verglydinge subst. verslapping, achteruitgang *Stichtige punten* 226 [geld.ov. c.1475]

vergoeden* 1 -gueden trans. 'vergoelijken, in goeden zin uitleggen' (ed. 39 n.4) *Stichtige punten* 39; 105; 109; 147; 156; 160; 202 [geld.ov. c.1475]

vergoet 1 adj. vertoornnd, gramstorig *Mnl. geest. proza* 8 [wvl.brab. c.1320]

vergrammelijc adj. toornig *Mnl. geest. proza* 255 [brab. c.1450?]

vergrijffen trans. verenten BRUGM., *Onuitg. serm.* 242 [zolim. 1523]

vergripen 1 *hem* -, fouten maken, zich vergissen *Kl. v. Diepenv. hs.* 91 [geld.ov. 1534]

vergroeyen* 1 -groien trans. doen groeien *Sidrac* 198 [brab.vl. eind 15e e.]

vergueden 1 onder **vergoeden**

verhaesten 1 *enen* -, trans. snel met iemand handelen, korte metten met hem maken *Marg. v. Lymborch* 22a; 24a [brab. 1516]

verhalen 1 trans. noemen (m.b.t. een persoon) *Syoens kroniek* 324 [zovl. c.1540]

verhalinge 1 -ghe 1 subst. (diepe) ademhaling MAU-BURNUS, *Scala* 169 [geld.ov. 1558] 2 redenering (lat. *rationatio*) *Mnl. Boethius-vert.* 207 [vl. 1470]

verhandsverden 7 z. **verantwoorden** *Dagb. v. Gent* 2, 226 [wmnl.vl. 1467-'90]

verhangen 1 -ghen 1.1 trans. ergens anders hangen (ed. 3, 104 n.1: 'de hangsloten der stadspoorten werden periodiek omgehangen van de ene poort naar de andere') *Rek. v. Nijm.* 3, 104 [geld. 1522] *Rek. v. Nijm.* 3, 136; 137 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 3, 186 [geld. 1524] 2.1 intr. verenigen, (vast)hechten (deze plaats hoort dus niet onder bet. III, 2) *Stemmen* 142 [nholl. c.1400?]

verhangen 2 - *wesen met*, verenigd zijn met (vgl. MNW, bet. II, 2) *Leeder v. VIII tr.* 48 [omnl. 2e h. 15e e.]

verhangenheit subst. vurig verlangen (vgl. **verhangen**, sub bet. III, 2) BEATRIJS v. NAZARETH 18 [brab. c.1350]

verhanginge subst. ophanging (lat. *suspendium* ed. 205) SUSO, *Horologium* 191 [holl.brab. c.1350]

verheemt 7 z. **vereent** (II) *Ann. em.* 10, 436 [vl. 1477]

verheffen 1 *hem* -, ontstaan, opkomen (van een onweersbui) *Marialeg.* 2 37 [wmnl. 1515-'20]

verheffer subst. die iemand verheft *Sermonen* 373 [brab. na 1540]

verheffinge 1 -ghe subst. 'verheffing, het roemen' (MNW, Aanm.; lat. *exaltatio* ed. 264) *Soliloquium-vert.* 215; 216 [wmnl.omnl. c.1430] MANDE, *Bijl.* 14 [brab. 15e e.]

verheghenen *verheneghen* l. *verheghenen* trans. omheinen (vgl. **hegenen** en **berhegenen**) *Syoens kroniek* 218 [zovl. c.1540]

verheiligen trans. heiligen, heilig maken TAULER-*hss.* 254 [brab.omnl. c.1410]

- verhenden** 6 *verhendent* l. *verhengdet* (z. *verhengen*) BRUGM., *Onuitg. serm.* 207; 237 [zolim. 1523]
- verhersten** trans. verschroeien (van *hersten* vgl. *geherst*) *Mystiek brevier* 1, 144 [wmnl. c.1450]
- verheven** 1 adj. hoog (van leeftijd) *Frensweger hs.* 7 [nomnl. c.1480]
- verhevinge** 1 subst. translatie (van relieken) *Jaarboek KVA* 27, 47 [wov. c.1460] *Jaarboek KVA* 22, 34 [geld. 1483]
- verhoedich** adj. 'omzichtig' (z. *verhoeden*, Aanm. 1) *Frensweger hs.* 243; 247 [nomnl. c.1480]
- verhoeping** subst. vermeerdering (vgl. *verhopen* (II)) MAUBURNUS, *Scala* 135 [geld.ov. 1558]
- verhoet*** 1 -huedt - *doen*, *hebben*, voorzorgsmaatregelen nemen om iets te verhoeden *R. v. Amst.* 137(2x) [holl. 1452-'94]
- verhogen** 1 -hoogen subst. opbod, hoger bod (bij een *Tol v. Iersekeroord* 42 [brab. 1482] veiling; z. *verhogen* (I)) *Tol v. Iersekeroord* 53 [brab. 1496] *Br. Middelburg* 3, 253(2x) [wmnl. 1515]
- verhogen*** 1 -hoghen trans. gedenken (z. *verhogen* (II) en *verhogen*, subst.) *Frensweger hs.* 111 [nomnl. c.1480]
- verhoger*** 1 -hogher subst. bevorderaar *Frensweger hs.* 73; 145; 204 [nomnl. c.1480]
- verholenlijcheit*** 1 -licheit subst. 'geheim' (ed. 139 n.) *Tweede Rose* 139 [vl. c.1310]
- verhoofden** intr. ? *Syoens kroniek* 207 [zovl. c.1540]
- verhopen*** 1 -hoepen intr. *hopen* *Proza-Melib.* 24 [holl.maastr. c.1485]
- verhuedt** 1 onder *verhoet*
- verhuerboeck** subst. boek waarin de verpachtingen (van accijnzen) staan opgetekend *R. v. Gouda* 342 [zholl. 1521]
- verhusen** 1 -huesen -huusen 1 trans. wegvoeren, vervoeren (m.b.t. goederen) *Br. Middelburg* 1, 115 [wmnl. 1456] *Br. Middelburg* 3, 315(2x); 316 [zholl. 1523] 2 uitbannen (m.b.t. boze geesten) *Mirakelboeck* 33 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]
- vericheit** subst. 'benauwdheid, droefheid' (ed. 65) *Boec van medicinen* 215 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- verier** 7 z. *veriaer* *K. v. Brielle*² 238(2x); 239 [zholl. 1527]
- veriere** subst. ? *Leugemeete* 158 [vl. 1474]
- veriffiëren** onder *verifiëren*
- verificatie** -cie -ifficacie 1 subst. onderzoek naar echtheid, juistheid *Tol v. Iersekeroord* 74 [vl. 1506] *Dagb. v. Gent* 2 234 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 'staving, rechtvaardiging' (Stallaert) *Br. Middelburg* 1, 125 [wmnl. 1480] *Br. Middelburg* 1, 160 [wmnl. 1521] *Br. Middelburg* 1, 93 [wmnl. 1548] 3 stuk waaruit blijkt, dat iets geverifieerd is *R. v. Haarl.* 190 [zholl. 1e kw. 16e e. <1503?>]
- verifiëren** *very-* -fieren **veriffiëren** 1 trans. op juistheid onderzoeken *Dagb. v. Gent* 1 80; 284 [wmnl.vl. 1467-'90] 2 rechtvaardigen, 'staven' (Stallaert) *Tol v. Iersekeroord* 48 [holl. 1482-'86] *Br. Middelburg* 3, 223 [wmnl. 1508] *Br. Middelburg* 1, 93; 94; 95 [wmnl. 1548]
- veryeren** 3 onder *vereren*
- verintanghen** trans. met een anker vastzetten (vgl. onder *intang*) *Rek. v. Leiden* 1, 42 [zholl. 1392]
- verinwenden** intr. 'naar binnen keeren' (ed. 205) JAN VAN LEEUWEN 157 [brab. 2e h. 15e e.]
- verjaert** 1 partc. adj. oud, gebruikt (vgl. MNW, bet. 3) *Br. Middelburg* 3, 341 [wmnl. 1526]
- verjonckeren** trans. tot jonker verheffen *Marg. v. Lymborch* 129b [brab. 1516]

- verjongen*** 3 **-ghen** intr. 'verjongen, jong worden' *Marg. v. Lymborch* 123b [brab. 1516]
- verkeerdelijke*** 1 **-kiertelick** adv. zuur, onaangenaam *Stichtige punten* 235 [geld.ov. c.1475]
- verkeert** 1 adj. vertoornd *Boeck v. d. voirs. g.* 119 [nholl. c.1470]
- verkendreck** onder **varkensdreck**
- verkensgelt** 1 onder **varkengelt**
- verkenstert** subst. varkensstaart *Stichtige punten* 194 [geld.ov. c.1475]
- verkensvencoel** subst. 'varkenskervel' (ed. 300) *Boec van medicinen* 140 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- verkensweender** subst. 'varkenshoeder' (WNT s.v. **varken**, Samenst.) *Evang. Spinr.* 7a [vl.holl. 1515-'20]
- vgl. onder **sweenre**
- verkenwachter** subst. varkenshoeder *Evang. Spinr.* 25a [vl.holl. 1515-'20]
- verkeren*** 3 **-keeren** trans. 'aanwenden' (MNW, bet. I, a, 8) *Br. Middelburg* 3, 549 [wmnl. 1546]
- verkeringe*** 1 **verkee-** subst. verplaatsing *Br. handel Eng.* 1, 947 [zholl. 1458]
- verkiertelick** 1 onder **verkeerdelijke**
- verkiesinge*** 1 **-synghe** - *van personen*, aanzien des persoons *Dagb. v. Gent* 1 121 [wmnl.vl. 1467-'90]
- verkijsen** 3 onder **verkintschen**
- verkintschen*** 3 **-kijnsen** intr. 'kindsch worden' *Mirakelboek* 25 [holl.nomnl. eind 16e e. {1444-'50}]
- verladen*** 1 **-layen** intr. van een andere (nieuwe) 'lade' voorzien (i.v.m. geschut) *Rek. v. Nijm.* 3, 312 [geld. 1527]
- verladenesse** subst. 'kommer' (ed. 205) JAN VAN LEEUWEN 146 [brab. 2e h. 15e e.]
- verlagher** subst. die een hinderlaag legt *Doct. des tijts* 193 [holl. 1486]
- verlayen** 1 onder **verladen**
- verlanc** 1 adj. langdurig BEATRIJS v. NAZARETH 34 [brab. c.1350]
- verlancsom** adv. 'langzaam' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 220 [nholl. 1469]
- verlatenheit*** 1 **-heyt** subst. het verlaten zijn, alleen gelaten zijn *Sermonen* 79 [brab. na 1540]
- verlatenisse** 1 subst. voordeel, baat, nut M. v. H., *Boek b. g.* 277 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- verlateren** intr. een vloer van tichelsteen leggen (vgl. lat. *later* tichelsteen en z. **vloer**, sub bet. 2) *Dagb. v. Gent* 2 88 [wmnl.vl. 1467-'90]
- verlateren** trans. overtappen (vgl. **verlater**) *Br. Middelburg* 3, 235 [wmnl. voor 1512]
- verlaxeren** trans. ontslaan, ontheffen (van een verplichting) *Br. Middelburg* 1, 459 [wmnl. na 1517]
- verleesten** trans. de juiste vorm geven, (de leest herstellen) (m.b.t. laarzen) *Rek. v. Blois* 11 [zholl. 1371-'72]
- verleggen** 1 trans. veranderen BRUGM., *Onuitg. serm.* 30 [zolim. 1523]
- verlegginge** subst. verandering BRUGM., *Onuitg. serm.* 30 [zolim. 1523]
- verleidester** subst. verleidster *Biographieën* 28, 34 [geld.ov. c.1480]
- verleydige** subst. verleidster *Br. Middelburg* 1, 56 [wmnl. 1477]
- verleren** 3 trans. 'afleren; vergeten' (z. **verleren** (II), bet. 3) *Exordium magnum* 7 [nomnl. 1e h. 15e e.] *Frensweger hs.* 124 [nomnl. c.1480]
- verlichgelt** **-liggheghelt** subst. geld dat aan een schipper

- betaald wordt voor oponthoud in een haven *Br. Middelburg* 2, 269 [wmnl. 1412] *Br. Middelburg* 2, 379 [wmnl. 1482] *R. v. Reimersw.* 29 [vl.brab. 1e h. 16e e. <1508>]
- verlichtelic** adv. op heldere, duidelijke wijze *Sermoenen* 253 [brab. na 1540]
- verlichten** 1 trans. aanmoedigen, 'opwekken' (ed. 247) *Sidrac* 154 [brab.vl. eind 15e e.]
- verlidinge*** 1 -ghe - *der tijt*, verloop van tijd *Frensweger hs.* 139 [nomnl. c.1480]
- verlieft** - *op*, verliefd op BRUGM., *Onuitg. serm.* 7 [zolim. 1523]
- verligghelheit** onder **verlichgelt**
- verlijtbrief** subst. officiële schriftelijke verklaring *Br. Middelburg* 1, 550 [wmnl. 1493]
- verloeghent** adj. 'zelfverloochenend' (ed. 233; vgl. **verlochenen** in fine) JAN v. L., *Vijf man.* 145 [brab.nomnl. c.1425]
- verloosten*** 1 -loesten trans. lossen (m.b.t. goederen uit een schip) *Br. Middelburg* 2, 416(2x) [wmnl. 1502]
- verloostinge** -loesting(h)e subst. verlossing (lat. *redemptio*) *St. Aug. hantboec* 105 [brab. 2e h. 14e e.] *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 4, 286 [wmnl.brab. 1360-'85] *Hss. Ruusbr.* 415 [wmnl.brab. 1360-'85]
- verlopen** 1 -loipen 1.1 intr. belanden, verzeilen *R. v. Tiel* 116 [geld. 1525] 2.1 *hem* -, oplopen, dunder worden *R. v. Tiel* 62 [geld. 1478]
- verloringhe** subst. 'verderf' (z. **verlorenheit**, bet. 1) SUSO, *Horologium* 158 [holl.brab. c.1350]
- verlossen** 1 trans. lossen (m.b.t. goederen uit een schip) *Tol v. Iersekeroord* 69 [brab. 1500]
- verloster** subst. verlosseres *Marialeg.* 1 129 [holl. 1479]
- verloven** 3 trans. toestaan, 'vergunnen' (vgl. MNW i.v., Aanm.) *Frensweger hs.* 200 [nomnl. c.1480] *R. v. Amst.* 415 [holl. 1494-1512]
- verlusten** *hem* -, zich verlustigen (vgl. Kil.) ZERBOLT, *Mnl. vert.* 197 [geld. c.1450]
- vermaelgieren** trans. emaileren (vgl. ofr. *fermaille*) *Ypiana* 5, 100 [zovl. 1409]
- vermaelt** - *vleys*, vlees dat al een 'mael' (tijd waarop markt wordt gehouden) overgestaan heeft (z. *TNTL* 37 (1919), 254) *R. v. Gouda* 209(12x) [zholl. 1507]
- vermaken*** 1 -mecken trans. 'iets afstaan of geven van het zijne' (MNW s.v. **vermaken**, kol. 2087, Aanm. 2) *Brab. jachtrecht* 21 [brab. 1398]
- vermang** subst. vermenging TAULER-*hss.* 231 [vl.wbrab. 1446]
- vermanichvoldighen** 1 onder **vermenichvoudigen**
- vermanychvoldinghe** subst. het toenemen (in getal of omvang) (lat. *multiplicatio* ed. 264) *Soliloquium-vert.* 189 [wmnl.omnl. c.1430]
- vermecken** 1 onder **vermaken**
- vermedinghe** subst. 'verbintenis' (ed. 97 n.1; vgl. **vermieden**, bet. II, 2) *Stichtige punten* 97 [geld.ov. c.1475]
- vermeerdernisse** subst. vermeerdering, vergroting *Br. Middelburg* 3, 189 [wmnl. 1523 <1475>] *Br. Middelburg* 3, 188 [wmnl. 1523 <1498>]
- vermeernesse** -nisse subst. vermeerdering, vergroting *Brab. jachtrecht* 4 [brab. eind 17e e. <1324>] *Biënb.* 2 305 [holl.utr. 1458]
- vermeetinghe** subst. het nameten (vgl. **vermeten**, bet. 1) *Br. handel Frankrijk* 1, 269 [zholl. 1510]
- vermeincgen** 1 onder **verminken**
- vermengelic** adv. 'door elkaar' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 45 [nholl. 1469]
- vermenichvoudich** adj. 'menigvuldig' (ed. 59) *Parab. v. Cyrillus* 18 [holl. c.1475]

vermenichvoudigen*

vermenichvoudigen* 1 **-foudigen -manichvoudigen** trans. richten op een veelheid van aardse zaken, verstrooien *Mystiek brevier* 1, 61 [vl. 1466] JAN v. L., *Vijf man.* 154 [brab.nomnl. c.1425]

vermetel 1 adj. ingebeeld *Marialeg.* 1 289 [holl. 1479]

vermeten 1 **1.1** trans. opnieuw meten *Rek. v. Nijm.* 6, 215 [geld. 1539] **2.1 - van**, intr. 'rekenen op' (M. v. H., *Boek b. g.* 247 n.4) M. v. H., *Boek b. g.* 247 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.] *Exordium magnum* 3; 23 [nomnl. 1e h. 15e e.]

vermetzen 1 trans. aan metselen besteden *Syoens kroniek* 331 [zovl. c.1540]

vermiddelen 1 trans. vervreemden?, verwijderen *Sermonen* 24; 190; 300 [brab. na 1540]

vermidelijc 1 **vermydelick -like 1.1** adj. vreselijk, verschrikkelijk (lat. *formidolosus* ed. 205) SUSO, *Horologium* 205 [holl.utr. 2e h. 15e e.] **2.1** adv. schuchter, bescheiden *Stichtige punten* 185; 187 [geld.ov. c.1475]

vermijns* 2 **-mijn** subst. 'zwavel- of ijzerkies' (z. *TNTL* 37 (1918), 1-7; de lezing van de tekst is correct) *TNTL* 37, 7 [vl. 2e h. 14e e.]

vermindernisse 1 subst. mindering *Br. handel Eng.* 1, 973 [zholl. 1462]

verminken* 1 **-meincgen** intr. benadeeld worden *Dra-perie Haag* 288 [zholl. 1468]

vermoeden subst. geloof (lat. *opinio*) GANSFORT, *De or. dom.* 165 [holl.nomnl. c.1500]

vermoerdelick adv. met de bedoeling te vermoorden (vgl. ed. 74 n.) *Mirakelboek* 74 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>]

vermoet 3 **1.1** subst. vermoeden G. GROOTE, *De simonia* 6 [ov. c.1450] **2.1** *quaet -*, argwaan *Teghen die strael* 88; 90 [holl. c.1480-'85]

vermogen 3 *enen -*, trans. iemand mogen (lijden) (vgl. MNW, bet. II, B, 3), iemand goéd gezind zijn *Marg. v. Lymborch* 21a; 33a; 34b [brab. 1516]

vermolsteren **1.1** trans. vermaleren (tot meel) (vgl. MNW en WNT s.v. **molster**) R. v. *Gorinchem* 314; 315 [holl. 1577 <1457>] **2.1** intr. maalloon betalen (vgl. **molsteren**) R. v. *Gorinchem* 317 [holl. 1577 <1457>]

vermonder subst. 'voogd' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 162 [nholl. 1469]

vermortelen trans. vastmetselen *Ypriana* 1, 165 [zovl. 1455]

vermorwinge* 1 **vermuere-** subst. het week of zacht maken BRUGM., *Onuitg. serm.* 109 [zolim. 1523]

vermoveren intr. 'in beweging zijn' (ed. 247) *Sidrac* 247 [wvl. m. 15e e.]

vermuerwinge 1 onder **vermorwinge**

vermuheeren trans. ? *Keukenboek* 3 [wvl. 15e e.]

vernachten 1 trans. 'dagvaarden' (ed. 357) MOORS, *Oorkondentaal* 197 [wlimb. 1391]

vernachtinge subst. het een nacht over blijven staan R. v. *Gouda* 484 [zholl. 1482]

vernederen 1 trans. verootmoedigen (n.b. niet ongunstig) BRUGM., *Verspr. serm.* 53 [st. 1476]

verneemsticheit 1 onder **vernemsticheit**

verneminge* 3 **-ghe** subst. het vragen, uithoren *Syoens kroniek* 339 [zovl. c.1540]

vernemsticheit* 1 **verneem-** subst. 'vernuft' (ed.) W. v. S. Th., *Epistel* 73 [ov. c.1470]

vernielinge* 1 **-nyellinge** subst. vernietiging (lat. *exinanitio* ed. 33 n.4) *Lavinge* 33 [geld.ov. 1502]

vernýtzen 7 z. **vernissen** *Rek. v. Nijm.* 8, 67 [geld. 1542]

vernotelike adv. gemaakt, geaffecteerd (vgl. Schiller-

- Lübben s.v. **vornoten**) *Frensweger hs.* 242 [nomnl. c.1480]
- vernuesse** subst. vernieuwing *Mnl. geest. proza* 266 [brab. 1360-'85]
- vernuftichlic** adj./adv. redelijk, rationeel *TAULER-hss.* 211; 242(2x); 243 [vl.wbrab. 1446]
- veroecken** trans. vermeerderen *Stichtige punten* 180; 181 [geld.ov. c.1475]
- veroeldet** 1 onder **verout**
- veroeke** subst. 'vermeerdering' (ed. 349 n.1) *M. v. H., Boek b. g.* 349 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- veroirsaten** *veronsaten* l. *veroirsaten* trans. vergoeden (vgl. *orsaten*) *R. v. Gorinchem* 32(4x) [holl. 1577 (1382)]
- veronradigen** trans. in het ongerede doen raken (vgl. mnd. *vorunraden* 'verwahrlosen, vernachlässigen'; ed. 249 n.4) *Stichtige punten* 249 [geld.ov. c.1475]
- veronsaten** 6 onder **veroirsaten** *R. v. Gorinchem*
- verontrustighen** trans. verstoren (lat. *inquietare* ed. 264) *Soliloquium-vert.* 223 [wmnl.omnl. c.1430]
- verontsaden*** 4 z. onder **verantzaden** *Verandzaden*
- verontschuldigen** 1 trans. vrijpleiten (m.b.t. een persoon) *Marg. v. Lymborch* 24a [brab. 1516]
- veronvrijen** trans. onvrij maken *Sermonen* 74 [brab. na 1540]
- verootmoedigen*** 3 **veroet-** trans. 'vernederen' *Stichtige punten* 46(2x) [geld.ov. c.1475]
- verootmoediginghe*** 1 **-oetmoediginghe** subst. vernedering *Frensweger hs.* 151 [nomnl. c.1480]
- verordineren -denijren** trans. 'bepalen, vaststellen' (z. *verordenen*) *Rek. v. Nijm.* 6, 23 [geld. 1536] *R. v. Tiel* 127 [geld. 1539]
- verout*** 1 **-oeldet** adj. ingeworteld *Mnl. geest. proza* 317 [omnl. c.1430]
- verpackinge** subst. het inpakken, verpakken *Br. handel Eng.* 2, 603(3x) [zholl. 1545]
- verpaeten** trans. poten *Rek. v. Nijm.* 5, 178(2x) [geld. 1535]
- verpaicht** subst. geld verschuldigd voor het pachten van een veer *Rek. v. Nijm.* 4, 189 [geld. 1530]
- verpenen*** 1 **-peynen hem -**, zich tot iets verplichten waarop bij niet nakoming straf of boete staat *R. v. Gouda* 523 [zholl. 1521]
- verpennincwaerden** trans. 'in het klein verkopen' (vgl. **Verpennewaerden*) *Br. handel Frankrijk* 1, 303 [zholl. 1520]
- verpercken** intr. van kamp, legerplaats veranderen *Marg. v. Lymborch* 81a [brab. 1516]
- verpicken** trans. neerhouwen *Sermonen* 395 [brab. na 1540]
- verpylen** trans. op een andere plaats opstapelen *Br. Middelburg* 3, 315 [wmnl. 1523]
- verplompen** 1 trans. 'minder scherp maken' (m.b.t. het gezicht; ed. 59) *Parab. v. Cyrillus* 27 [holl. c.1475]
- verporringhe** subst. prikkeling *Mnl. geest. proza* 191 [brab. 14e e.]
- verpuering** subst. 'zuivering' (ed. 1, 220) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 12 [nholl. 1480]
- verpuntt** onder **veerpont**
- verradinge*** 3 **-ghe** subst. 'het verraden', verraad *Frensweger hs.* 154 [nomnl. c.1480]
- verraken** trans. 'bereiken, bekomen, ervaren' (ed. 205) *JAN VAN LEEUWEN* 157 [brab. 2e h. 15e e.]
- verrantsoeneren -eeren** trans. tegen een losgeld vrijlaten *Marg. v. Lymborch* 79a; 111b [brab. 1516]

- verrecken** 1 *hem* -, een of ander lichaamsdeel ontwrichten *Rek. v. Nijm.* 8, 110 [geld. 1543]
- verrecreren** trans. 'verkwikken, versterken' (vgl. **verquicken**) *Frensweger hs.* 168 [nomnl. c.1480]
- verredenen** 1 onder **vorereden**
- verreyck** subst. 'beslaglegging' (Stallaert s.v. **verreik**) *Versl. O.V.R.* 7, 80 [wbrab. c.1600 <1498>] *Versl. O.V.R.* 7, 49 [wbrab. c.1600 <1500>]
- verrendegise** onder **verdegrise**
- verrente** subst. 'rente', heffing (vgl. **verrenten**) *Gem. gronden N.-Brab.* 157 [brab. 1468]
- verreten** partc. adj. verscheurd *Mnl. geest. proza* 225 [wmnl. c.1450]
- verreweges** adv. van verre, van ver weg *Marialeg.* 1 254 [holl. 1479]
- verroket** partc. adj. beroekt (z. **verroken** in het MNW alleen uit *Voc. Cop.* bekend) *Boeck v. d. voirs. g.* 197 [nholl. c.1470]
- verronnen** partc. adj. geronnen *Mnl. geest. proza* 225 [wmnl. c.1450]
- verrotten** 1 intr. door bederf aangetast worden, beginnen te vergaan *R. v. Gorinchem* 151; 152 [holl. 1577 <1459>]
- verrudderen** *verruderen* 1. *verrudderen* trans. tot ridder verheffen *Marg. v. Lymborch* 129b [brab. 1516]
- verruderen** 6 onder **verrudderen** *Marg. v. Lymborch*
- versader** subst. die verzadigt BRUGM., *Verspr. serm.* 33 [st. 1476]
- versaken** 1 trans. verzwijgen BRUGM., *Verspr. serm.* 79 [st. 1476]
- versaker** 3 subst. die verloochent, afzweert *Frensweger hs.* 125 [nomnl. c.1480]
- versameninge*** 1 **-ghe** subst. echtverbintenis BRUGM., *Onuitg. serm.* 177 [zolim. 1523]
- versarren** trans. prikkelen, ergeren *Exordium magnum* 19 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- versceydenheit** subst. het verschillend zijn *Sp. d. Volc.* 345 [limb. 1466]
- verschalen*** 5 **-scaelen** intr. 'geur- en krachtloos worden' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 336 [nholl. 1469]
- verschaven** 1 trans. afschaven, gladschaven *Tocht v. J. v. Blois* 194 [zholl. 1361-'62]
- verschelike*** 1 **-lik** adv. fris, vers *Doct. des tijts* 189 [holl. 1486]
- verschenen** 1 partc. adj. 'bepaald' (t.w. van een dag, voor het gerecht; ed. 357) MOORS, *Oorkondentaal* 147 [wlimb. 1397]
- verschicheit*** 3 **-sicheit** subst. 'frischheid' BRUGM., *Verspr. serm.* 90 [geld. 2e h. 15e e.]
- verschieten** 1 **-scieten** 1.1 trans. 'verplaatsen' (vgl. MNW, bet. II, 2) *Br. Middelburg* 2, 63 [wmnl. 2e h. 15e e.] 1.2 uitgeven, besteden *Dagb. v. Gent* 1 60 [wmnl.vl. 1467-'90] 1.3 met 'schot' (belasting) bezwaren (m.b.t. een weg, vgl. ed. 154 n.2) *Bronnen Rijnsburg* 154 [zholl. 1367] 2.1 intr. voorbijgaan, verdwijnen *Teghen die strael* 94 [holl. c.1480-'85]
- verschijndach** subst. vervaldag *Archief Utrecht* 2, 176(2x) [holl. 1538]
- verschoyen** 1 onder **verschooyen**
- verschonen*** 1 **-sco(e)nen** *verschoven* 1. *versconen* *Mnl. geest. proza* 1.1 trans. in schoonheid overtreffen (n.b. deze bet. wsch. ook in versch. aanhh. in MNW i.v., bet. I, B, 5) *Mnl. geest. proza* 252(2e pl.) [zovl. 1460] 2.1 *hem*

-, zich verontschuldigen *Syoens kroniek* 330; 414 [zovl. c.1540]

verschooyen* 1 -schoyen trans. verdrijven, op de vlucht drijven *Marg. v. Lymborch* 123a [brab. 1516]

verschoren 1 *verschoort, verschoert zijn*, gescheurde kleren of voden aan hebben *Sermonen* 146 [brab. na 1540] *Sermonen* 152(2x) [brab. na 1540]

verschoven* 1 -scoven - op, verzot, stikverliefd op *Sticht. exempelen* 60 [brab. c.1500]

verschrickinge* 1 -scrickinge subst. gruwel, gruwelijkheid (lat. *horror*) MAUBURNUS, *Scala* 173 [geld.ov. 1558]

verschroiffen trans. van nieuwe schroeven voorzien *Rek. v. Nijm.* 3, 91; 92 [geld. 1522]

verschudden 1 trans. uitvoerig bespreken, discussiëren over (vgl. Kil. i.v. 'discutere, eventilare') SUSO, *Horologium* 205 [holl.brab. c.1350]

verscierdelic adv. opzettelijk *Sticht. exempelen* 53 [brab. c.1450?]

versciet subst. verplaatsing (vgl. **verschieten**, bet. II, 1 en 2) *Br. Middelburg* 3, 554 [wmnl. 1546]

verscoven 6 onder **verschonen** *Mnl. geest. proza*

verscrifelen 6 l. *verscheifelen?* trans. 'verstrooien, verstoren' (m.b.t. de geest) *Mystiek brevier* 1, 61 [vl. 1466]

verscriptie subst. aanschrijving (vgl. **verschrijvinge**) *Rek. aflaath.* 81 [brab. 1459]

verscut subst. middel om iets af te wenden *R. v. Amst.* 4 [holl. 1413]

verseggen 1 trans. 'voorzeggen' (ed. 247) *Sidrac* 222 [brab.vl. eind 15e e.]

versekerheyt 1 onder **versekertheit**

versekeringe 1 subst. herdijking (vgl. **versekeren**, bet. II, 4) *Br. Middelburg* 1, 465 [wmnl. 1532]

versekernisse verze- 1 subst. verzekering, zekerheidstelling *Gem. gronden N.-Brab.* 158; 163 [brab. 1468] *Brab. jachtrecht* 44 [brab. 1453] *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 213 [geld.ov. 1395] 2 beveiliging *K. v. Hulst* 43 [vl. 1488] *Gem. gronden N.-Brab.* 206 [brab. 1447] 3 zekerheid *Brab. jachtrecht* 94 [brab. 1453] MOORS, *Oorkondentaal* 236 [wlimb. 1341] MOORS, *Oorkondentaal* 179 [wlimb. 1391]

versekertheit* 1 -kerheyt subst. zekerheidstelling *Br. handel Eng.* 2, 535 [zholl. 1541] *Br. Middelburg* 1, 428 [wmnl. 1524]

versendinge 1 subst. uitzending (t.w. van de apostelen) *Jaarboek KVA* 22, 34 [geld. 1483]

verseren 2 trans. 'pijnlijker maken' (ed. 81; MNW s.v. **verseren** (II), bet. A, I minder juist 'pijnlijk maken') BEATRIJS v. NAZARETH 20 [brab. c.1350]

versetter subst. 'vergelder' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 354 [nholl. 1480]

versettinge 1 subst. verandering BRUGM., *Onuitg. serm.* 30 [zolimb. 1523]

versichtich 3 onder **voresichtich**

versien 3 *hem -*, 'maken dat men wegkomt' (ed. 84-85) *Mnl. kanttekeningen* 84; 85 [holl. 1525-'27]

versynckinge subst. het opgaan in (vgl. **versinken**, bet. I, 2) *Mystiek brevier* 1, 32 [geld. 16e e.]

versinken 1 *hem -*, fig. verzinken, wegzinken M. v. H., *Boek b. g.* 365 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

versitten 1 1.1 intr. wonen *Br. Middelburg* 3, 45 [zholl. 1397] 2.1 *hem -*, van werkgever veranderen *R. v. Haarl.* 256 [zholl. 1e h. 16e e. (1539)]

verslach subst. 'grof meel, half gebuild meel' (Stallaert) *Br. Middelburg* 3, 241 [wmnl. 1512]

verslimen

- verslimen** intr. 'verslijmen, overgaan in slijm en slijk' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 225 [nholl. 1469]
- verslinder** 1 subst. die verslindt (van verscheurende dieren gezegd) *Lev. v. S. Clara* 87 [brab. begin 16e e. ?]
- versliten** 1 trans. gebruiken, aanwenden (m.b.t. het verstand) ZERBOLT, *Mnl. vert.* 180 [geld. c.1450]
- verslitinge*** 3 -ghe subst. 'het verslijten, verslijting' (m.b.t. kleren) *Frensweger hs.* 133; 141 [nomnl. c.1480]
- versmerten** 3 -smarten 1 intr. 'ontvelde ledematen hebben' *Boec van medicinen* 194 [zholl. utr. 2e h. 14e e.] 2 vuil, smoezelig worden *R. v. Gouda* 639 [zholl. 1505 (1450)]
- versmorer** subst. 'wurger' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 181 [nholl. 1469]
- versnijd** subst. vermindering van dikte (vgl. De Bo s.v. versnijd) *Ypiana* 1, 26 [zovl. 1398]
- versoeken** 1 -sueken 1 trans. ondervragen, verhoren *Rek. v. Nijm.* 58(3x); 59(2x) [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 6, 58(2x) [geld. 1536] 2 aannemen (vgl. ed. 2, 272 n.) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 272 [nholl. 1469]
- versoeker** 1 subst. 'verleider' (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 147 [nholl. 1469]
- versoemleec** 1 onder **versumelijc**
- versoenisse** subst. verzoening (lat. *reconciliatio* ed. 205) SUSO, *Horologium* 158 [holl.brab. c.1350]
- versoeten** 1 intr. bedaren, kalm(er) worden (van personen) *Dagb. v. Gent* 1 178 [wmnl.vl. 1467-'90]
- versolieren** trans. bij solderen verbruiken *Rek. v. Nijm.* 3, 201 [geld. 1524]
- versonnen** 1 trans. 'tonen, laten zien' (ed. 266) *Doct. des tijts* 118 [holl. 1486]
- versoppen** trans. verbruiken (m.b.t. wijn) *Bronnen Rijnsburg* 883 [zholl. 1481]
- versouten*** 1 -zouten trans. zouten *Br. handel Eng.* 1, 1159 [zholl. 1480]
- verspannen** 1 *hem -*, zich verrekken *Mirakelboeck* 14 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]
- verspildinge** subst. 'verkwisting' (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 177 [nholl. 1469]
- verspiten*** 1 -spijten trans. 'te kort doen, beroven' (ed. 266) *Doct. des tijts* 108 [holl. 1486]
- verspoelen** trans. door spoelen schoonmaken *Br. Middelburg* 3, 336 [wmnl. 1525]
- verspreck** subst. hoon *Stichtige punten* 85 [geld.ov. c.1475]
- verspreyenghe** subst. verbreiding *Lev. v. S. Clara* 7 [brab. begin 16e e. ?]
- verstandelijc** 1 adj. 'denkbeeldig' (ed. 84) BARTH. ENGELSMAN 109 [holl. 1485]
- verstanden** adj. verstandig (een ander hs. heeft als var. *verstandich*) ZERBOLT, *Mnl. vert.* 207 [nomnl. c.1450]
- verstandich** 1 adj. 'verafstaand?' (ed. 233) JAN v. L., *Vijf man.* 129 [brab.nomnl. c.1425]
- verstaren** 7 'in beweging brengen, verstoren' (z. **verstoren** (I), bet. I, A, 1) *Biēnb.*² 140 [holl. utr. 1458]
- versteeftheit** subst. verstijving *St. Aug. hantboec* 173 [brab. 2e h. 14e e.]
- versteen** 7 onder **vorsteyn**
- versteyn** 7 onder **vorsteyn**
- verstellen** 1 intr. wegwijnen (lat. *contabescere*) SUSO, *Horologium* 205 [holl.brab. c.1350]
- versterven** 1 intr. door sterven in aantal afnemen, verminderen (van ambachtslieden) *Br. Middelburg* 3, 343 [wmnl. 1527]
- verstiveringhe** subst. verharding, het onredelijk wor-

den *Doct. des tijts* 91 [holl. 1486]

verstoringe 3 -**stoeringhe** **verstue-** subst. 'het lijden van last, verdriet e.a.' (MNW 1e art., bet. I, 2) *Biēnb.*² 198; 399 [holl.utr. 1458] *Jord. v. Quedlinburg* 150 [brab. 1446]

verstotenheit subst. verworpenheid *Mnl. geest. proza* 68 [wmnl. 1360-'85]

verstrassen trans. bestelen (vgl. **strassenere**) *Br. Middelburg* 3, 490 [wmnl. 1545]

verstraten 1 trans. gebruiken voor het aanleggen of verbeteren van een straat (m.b.t. keien) *Rek. v. Nijm.* 3, 18 [geld. 1520]

verstrecken* 1 -**stricken** *hem* -, een bedrag uitmaken, bedragen *Rek. v. Nijm.* 6, 74 [geld. 1537]

verstreckyngh subst. jaarrente *Rek. v. Nijm.* 8, 48 [geld. 1542]

verstricken 1 onder **verstrecken**

verstrooyinge* 1 -**stroyinge** subst. het strooien, be-strooien *Jhesus collacien* 139 [nholl.vl. c.1480]

verstueren trans. wegzenden, verbannen *Lavinge* 43 [geld.ov. 1502]

verstueringe 3 onder **verstoringe**

versubtilen 1 -**suptylen** 1.1 trans. overtreffen in fijnheid van geest (vgl. Rh. Gl.) *Mnl. geest. proza* 252 [zovl. 1460] 2.1 intr. 'verfijnd, vervolmaakt worden' (van zaken; ed. 247) *Sidrac* 164 [brab.vl. eind 15e e.]

versueken 1 onder **versoeken**

versumelijc* 1 -**soemleec** adj. 'achteloos' (ed. 205) *SUSO, Horologium* 205 [brab. c.1350]

versumen 1 c. gen., intr. zich niet bekommeren om *Sticht. exempelen* 8 [utr. 1461]

versuptylen 1 onder **versubtilen**

versuumrol **verzuum-** subst. lijst waarop door speldeprikken is aangegeven hoe vaak de leden van een broederschap zich aan een verzuim schuldig hebben gemaakt (vgl. ed. 52) *Gesch. Jacobikerk* 235; 236 [holl.utr. 1485]

versuumte 7 'verzuim, nalatigheid' (z. **versuumte** en **verswijmte**) *Br. Middelburg* 3, 208 [wmnl. 1502]

verswaren 1 trans. verpanden (vgl. **beswaren**) *R. v. Amst.* 576 [holl. c.1475]

verzwaringhe subst. 'molestatie' (ed. 466) *Oudste mnl. oork.* 364(2x) [ovl. 1260]

verswarten 1 trans. zwart maken, lelijk maken *Mnl. geest. proza* 224 [wmnl. c.1450]

verswelger subst. gulzigaard *Doct. des tijts* 227 [holl. 1486]

verzwijger subst. die verzwijgt *Versl. O.V.R.* 7, 55 [wmnl. 1544]

verswinden* 1 -**swijnden** *hem* -, zich doen verdwijnen *TAULER-hss.* 333 [brab. c.1490]

verzwintheit subst. nalatigheid (vgl. ed. 247) *Sidrac* 247 [wvl. m. 15e e.]

vertayen intr. taai worden *Boec van medicinen* 108; 111 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

vertassen trans. opeenhopen (vgl. onder **tassen**) *Syoens kroniek* 339 [zovl. c.1540]

verteerlicheit subst. het vermogen voedsel te kunnen verteren *Avicenne* 46 [wbrab. c.1351]

vertellenisse subst. 'mededeling' (ed. 353) *MOORS, Oorkondentaal* 109 [wlimb. 1399]

verteren 1 *het* -, iets 'slikken', 'nemen' *Marg. v. Lymborch* 134b [brab. 1516]

vertichten 1 *enen* -, trans. voor iemand opkomen (in rechte) *R. v. Amst.* 147 [holl. 1452-'94]

vertien 1 *hem* -, 'duren' (MNW IX, 141, bet. II,3; vgl.

ook de Aanm. ald. sub III) *Frensweger hs.* 251 [nomnl. c.1480]

vertienisse* 1 **vertye-** subst. verzaking (nl. van de wereld) *Mnl. geest. ged. enz.* 30 [limb. eind 15e e.]

vertier 1 subst. uitstel (deze bet. ook op de in het MNW aang. plaats?) *R. v. Gorinchem* 56 [holl. 1403]

vertimpanen trans. opnieuw binden (m.b.t. boeken) *Beffroi* 2, 302 [wvl. 1488-'94]

vertissen 1 trans. ophitsen, opstoken *Beffroi* 4, 330 [wvl. 1499]

vertoef 3 subst. het talmen, 'uitstel' *Br. handel Eng.* 2, 332 [zholl. 1525]

vertoginge* 1 **-ghinge -toeghinghe** 1 subst. 'voorstelling' (ed. 1, 221) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 208 [nholl. 1469] 2 verschijning *Mnl. geest. proza* 199 [zovl. c.1490]

vertoninge* 1 **-toninghe -tooninghe** 1 subst. uiteenzetting (vgl. **vertonen**, bet. I, 3) *Br. Middelburg* 2, 467 [wmnl. 1531] 2 'voorwerp' (lat. *objectum*; ed. 205) *SUSO, Horologium* 130; 205 [holl.brab. c.1350]

vertooch 1 subst. uiteenzetting *Br. handel Eng.* 2, 668 [zholl. 1547]

vertornech adj. vertoornd (lat. *iratus* ed. 205) *SUSO, Horologium* 205 [holl.brab. c.1350]

vertreckcamerken subst. kamertje waar men beraadslaagt (vgl. **vertrec**, bet. II, 2) *Br. Middelburg* 2, 425 [wmnl. 1506]

vertrecken 1 trans. 'weer overdenken' (lat. *retractare*) *St. Aug. hantboec* 134 [holl. c.1430]

vertrecker subst. die traineert *Br. Middelburg* 3, 321 [brab. 1521] *Br. Middelburg* 2, 30 [wmnl. 1538]

vertreden 1 1.1 *hem -*, 'zich vertreden, gaan wandelen' (in het MNW, bet. III zonder citaat) *Kl. v. Diepenv. hs.* 274 [geld.ov. 1534] 2.1 *hem -* of *sinen voet -*, misstappen (vgl. MNW i.v., Aanm. 1) *Evang. Spinr.* 23b(2x) [vl.holl. 1515-'20]

vertroestenis subst. vertroosting *Mariaklachten* 316 [brab. 2e h. 15e e.]

vertrunken trans. snoeien (vgl. **tronken**) *Mnl. geest. proza* 67 [wmnl. 1360-'85]

vervaerlijk 3 adv. 'op een schrikwekkende wijze' *Sticht. exempelen* 76 [brab. 16e e.]

vervallich - *bliven*, een zaak verliezen *Br. handel Eng.* 1, 1203 [brab. 1483]

vervaren 1 intr. overkómen, gebeuren *Marg. v. Lymborch* 65a(2x); 80b [brab. 1516]

vervaringe* 2 **-veringhe** subst. vrees, schik *W. v. S. Th., Epistel* 6 [ov. c.1470]

ververwen trans. opnieuw verven *R. v. Haarl.* 102 [zholl. 15e e. (1390-1404)]

vervoelen trans. voelen, smaken *Sermonen* 374 [brab. na 1540]

vervolch 1 1 subst. toebehoren *Br. handel Eng.* 2, 56 [zholl. 1494] 2 conclusie (lat. *conclusio*) *Mnl. Boethius-vert.* 208 [vl. 1470]

vervolgen* 1 **-ghen hem -**, nauw (met elkaar) verbonden zijn, samenhangen *G. GROOTE, De simonia* 1; 2 [ov. c.1450]

vervolger* 1 **-gher** subst. uitvoerder (vgl. **vervolgen**, bet. II, 2) *Frensweger hs.* 73; 108 [nomnl. c.1480]

vervolginge 1 - *doen* (+ gen.), beoefenen, ten uitvoer brengen, volvoeren *Sp. d. Volc.* 223 [limb. 1466]

vervouginge subst. schadeloosstelling *R. v. Haarl.* 282 [zholl. 1e h. 16e e. (1549)]

vervremtheit 1 subst. 'verslagenheid, verbijstering' (ed. 266) *Doct. des tijts* 251 [holl. 1486]

- vervroudelijc** adj. vrolijk *Tondalus' visioen* 2, 286b [ov. 1e h. 15e e.]
- vervrouwinge** 3 subst. 'vreugde' M. v. H., *Boek b. g.* 427 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- vervruuechdinghe** subst. blijdschap, verheuging M. v. H., *Boek b. g.* 431 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- vervullen** 1 1.1 trans. betalen *Br. Middelburg* 2, 271 [zholl. 1413] 2.1 *hem* -, zich vullen, gevuld worden *Mirakelboeck* 29 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]
- verwachtinge** subst. verwachting GANSFORT, *De or. dom.* 103; 173 [holl.nomnl. c.1500]
- verwaerborgen** 1.1 trans. verantwoorden *R. v. Gouda* 562 [zholl. 1527] 2.1 intr. onderpand aanbieden *R. v. Gouda* 307 [zholl. 1521]
- verwaerder** 1 onder **verwarer**
- verwaerster** 3 subst. 'baker' (zie MNW i.v., in fine) *Mirakelboeck* 67 [holl.nomnl. eind 16e e. (1451-'98)]
- verwandelen** 1 trans. omvormen (lat. *transformare* ed. 264) *Soliloquium-vert.* 173; 174; 205 [wmnl.omnl. c.1430]
- verwandeling*** 1 **-ghe** 1 subst. omwenteling, revolutie *Teghen die strael* 94 [holl. c.1480-'85] 2 wandeling, uitstapje *Syoens kroniek* 429 [zovl. c.1540] 3 onderling verkeer, omgang W. v. S. Th., *Epistel* 84 [ov. c.1470]
- verwandelnysse** subst. verandering *Tondalus' visioen* 2, 125b [zlimb. 2e kw. 15e e.]
- verwanderinge*** 1 **-ghe** subst. handel en wandel *Lev. v. S. Clara* 18 [brab. 1491]
- verwanesse** 7 z. **verwatenisse** *Bouc v. Audiënc.* 72; 498(2x); 744 [wmnl.vl. 1370-'78]
- verwarer*** 1 **-waerder** subst. bewaker (van een gevangene) *Mirakelboeck* 43 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]
- verwaringe*** 3 **-onge** subst. 'opzicht' (MNW, bet. 1); beheer *Rek. v. Nijm.* 3, 123; 133; 171 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 4, 2 [geld. 1528]
- verwarmtheyt** subst. 'warmte' (ed. 84) BARTH. ENGELSMAN 118 [holl. 1485]
- verwaronge** 3 onder **verwaringe**
- verwasemen** intr. verdampen *Proza-natuurkunde* 167 [zholl.utr. 2e h. 15e e.]
- verweendich** adj. uitgezocht, verfijnd (van spijzen) *Cancelierb.* 195 [zolimb. 1471]
- verweentheit*** 1 **verwent-** subst. geestelijk genot BEATRIJS v. NAZARETH 14 [brab. c.1350]
- verweepot** subst. verfpot *Rek. v. Nijm.* 7, 90 [geld. 1540]
- verweerdiginge** **-ghinge** **-werdijgeinge** subst. goedheid, genade MAUBURNUS, *Scala* 171(2x); 173; 193 [geld.ov. 1558]
- verwellen** 1 intr. 'verkwijnen, wegwijnen' (ed. 277 n.1) M. v. H., *Boek b. g.* 277 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- verwenen** *hem* -, bittere tranen schreien (vgl. **verweent** (II)) *Mariaklachten* 305 [vl. c.1460]
- verwerckinghe** 7 opwekking (z. **verwreckinghe**) *Sp. d. Volc.* 205(2x) [limb. 1466]
- verwerdijgeinge** onder **verweerdiginge**
- verwerie** 1 onder **varuwerie**
- verweringe*** 1 **-ghe** subst. verwarring, beroering, verontrusting (vgl. **verwert**, **verwertheit**) *Frensweger hs.* 214 [nomnl. c.1480]
- verwersknappe** subst. verversknecht *R. v. Haarl.* 108 [zholl. 15e e. (1390-1404)]
- verwersknecht** subst. verversknecht *R. v. Amst.* 56 [holl. 1452-'94]

verwerver

- verwerver** subst. bezorger, verschafter *Sermonen* 232 [brab. na 1540]
- verwervester** subst. zij die verwerft *Exordium magnum* 18 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- verwerving** 3 subst. 'verwerving, verkrijging' *Exordium magnum* 17 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- verwijnden** 7 *hem* -, zich draaien, kronkelen (z. **verwenden**) *Jhesus collacien* 195 [nholl.vl. c.1480]
- verwyachtich** adj. verwijtend, smalend, schimpend *Stichtige punten* 238 [geld.ov. c.1475]
- verwilden** 1 trans. 'verwaarlozen' (vgl. ed. 332) *Boec van medicinen* 201 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- verwillich** adj. onwillig *Rek. v. Nijm.* 6, 220 [geld. 1539]
- verwin*** 1 **-wijn** subst. bewijs van schuld *R. v. Amst.* 117; 126; 128 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 568 [holl. c.1487]
- verwinnige** subst. 'overwinning' (Hwb) GANSFORT, *De or. dom.* 165 [holl.nomnl. c.1500]
- verwisen** 1 trans. verstoten, uitstoten *Stichtige punten* 221 [geld.ov. c.1475]
- verwoesten** 1 intr. ten onder gaan *Sermonen* 153 [brab. na 1540]
- verwonderent** adj. verbazingwekkend *Frensweger hs.* 139 [nomnl. c.1480]
- verworgen** 1 trans. doden, verscheuren (met wilde dieren als subj.) *Evang. Spinr.* 21a [vl.holl. 1515-'20]
- verwreken** 1 trans. vertoornen *Mnl. geest. proza* 230 [holl. 1521]
- vestenen** 1 trans. bevestigen, bekrachtigen *R. v. Gorinchem* 79 [holl. 1577 <1409>]
- vestenisse*** 3 **-nyse vestnisse** subst. 'verdedigingswerken' (MNW i.v., bet. 1), vestingwerk *R. v. Tiel* 103 [geld. 1499] *Rek. v. Nijm.* 6, 225 [geld. 1539]
- vestiaria** subst. kloosterzuster belast met de zorg voor de kleding *Kl. v. Diepenv. hs.* 303; 332 [geld.ov. 1534]
- vestigen** 1 intr. zich vastzetten *Jhesus collacien* 225 [nholl.vl. c.1480]
- vestmaken -maicken** trans. 'van versterkingen voorzien, versterken' (WNT s.v. *R. v. Tiel* 88; 89 [geld. 1494]
- vastmaken**, bet. 9) *R. v. Tiel* 102 [geld. 1498]
- vestnisse** 3 onder **vestenisse**
- vetachtich** 1 adj. gezet, dik *Syoens kroniek* 431 [zovl. c.1540]
- vetmake** 3 subst. vetmesting MAUBURNUS, *Scala* 213 [geld.ov. 1558]
- vetteme** 2 subst. 'heerendienst voor het mesten van den grond' (ed. 466) *Oudste mnl. oork.* 343 [vl. 1253]
- vettinghe** subst. bemesting *Syoens kroniek* 220 [zovl. c.1540]
- vexeren** 3 trans. 'kwellen' *Dagb. v. Gent* 1 236 [wmnl.vl. 1467-'90] *Bouc v. Audienc.* 429 [wmnl.vl. 1370-'78]
- viandeliken** adv. hevig, fel *Marg. v. Lymborch* 105a [brab. 1516]
- vice-cancellier** subst. plaatsvervangend hoofd van een kanselarij *Br. Middelburg* 2, 451 [wmnl. 1522]
- vice-deken** 3 onder **vijsdeken**
- victaelgier** onder **vitalier**
- victorieus -oes** adj. 'overwinnend, triomfantelijk, heerlijk' (Rh. Gl.) *Syoens kroniek* 191 [zovl. c.1540] *Evang. Spinr.* 16a; 17b [vl.holl. 1515-'20]
- vierbraeck** subst. 'schennis der feestdagen' (ed. 1, 220) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 192 [nholl. 1469]
- vierdemande** subst. wol van vierde kwaliteit *R. v. Gouda* 634; 645 [zholl. 1505 <1450>]

- vierlicht** subst. fakkel *Frensweger hs.* 158 [nomnl. c.1480]
- vierstoell** 7 'vierschare' (z. **vierstal**) *Rek. v. Nijm.* 4, 266 [geld. 1532]
- vierteyken** subst. lichtsignaal *K. v. Brielle*² 315(2x) [zholl. 1542]
- viertuut** 1 onder **virtuut**
- vigcorf** subst. vijgenmand (vgl. **vigencorf**) *BRUGM., Onuitg. serm.* 166 [zolim. 1523]
- vigeliboec** subst. boek met gezangen voor de de nacht-wake van overledenen (vgl. ed. 98-99) *Gesch. Jacobi-kerk* 234 [holl.utr. 1484]
- vigeur -uer** 1 subst. bloei (vgl. Rh. Gl.) *R. v. Haarl.* 271 [zholl. 1e h. 16e e. (1544)] 2 kracht, geldigheid (vgl. Rh. Gl.) *Br. Middelburg* 3, 526 [wmnl. 1545] *Br. Middelburg* 3, 550 [wmnl. 1546]
- vigor** subst. kracht, geldigheid (vgl. Rh. Gl. s.v. **vigeur**) *R. v. Gorinchem* 69 [holl. 1407]
- vyandsgewyse** adv. op de wijze van een vijand *R. v. Amst.* 157 [holl. 1452-'94]
- vijchblat** subst. vijgenblad *Sermonen* 119 [brab. na 1540]
- vyeligen** 7 z. **veiligen** *Marialeg.* 2 113 [geld.ov. eind 15e e.]
- vyess** subst. 'ingezonken deurehengsel, knier, scharnier' (WNT s.v. **vis** (II)) *Rek. v. Nijm.* 3, 141 [geld. 1523]
- vyl** 1 adj. laag (van prijzen) *Br. handel Eng.* 2, 648 [brab. 1546]
- vijldre** 3 onder **viller**
- vijlsel** 3 subst. 'vijlsel' *Br. handel Frankrijk* 1, 310 [zholl. na 1521]
- vysaetse** 1 onder **visage**
- vyschassys -accyze** **vyssaccyze** subst. 'vischaccijs' (vgl. **vischsijs**) *Rek. aflaath.* 89 [brab. 1460] *Rek. v. Nijm.* 4, 56 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 5, 115 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 5, 136 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 50; 62 [geld. 1536]
- vijschcopersghilde** onder **vischcopersghilde**
- vyschmaende** 3 onder **vischmande**
- vijsdeken*** 3 **vice-deken** subst. vice-deken *Br. Middelburg* 1, 510 [wmnl. 1500]
- vijse** subst. ? *Syoens kroniek* 219; 220 [zovl. c.1540]
- vijster*** 1 **vis-** subst. anus *Marg. v. Lymborch* 25b [brab. 1516]
- vil** om **vile pryse**, goedkoop (fr. à **vil prix**) *Archief Utrecht* 2, 173 [holl. 1538]
- viller*** 3 **vijldre** subst. 'viller, vilder' *Leugemeete* 144 [vl. 1474]
- villinge** 1 subst. 'huid' (ed. 36 n.) *Mirakelboeck* 36 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]
- vilmich** 7 **vlimich** l. **vilmich** 'ruig, harig' (z. **vlimich** en **velmich**) *Boeck v. d. voirs. g.* 137; 177; 179 [nholl. c.1470]
- vindaige** 6 l. **vindainge**, z. onder **vindainge** *Br. handel Frankrijk* 1, 265 [zholl. 1508]
- vindainge** onder **vendaengne**
- vinderen** trans. door scheidsrechters beslissen (z. ook Stallaert i.v.) *Bouc v. Audienc.* 491 [wmnl.vl. 1370-'78]
- vindinge** 1 subst. toezicht (op de naleving van keuren e.d.) *R. v. Amst.* 386 [holl. 1494-1512]
- violentie** 1 **-cie** subst. verkrachting *Br. Middelburg* 1, 336 [wmnl. 1498] *Marg. v. Lymborch* 7b [brab. 1516]
- violeren*** 1 **vy-** trans. 'ontheiligen, ontwijden' (WNT, bet. 1, a) *Bouc v. Audienc.* 229 [wmnl.vl. 1370-'78]
- violetachtich** **vy-** adj. vioolkleurig *Mandev.*² 39; 92 [holl. 1462]

- violettencruut** subst. 'viooltje' *Synon. mnl. plantenn.* 300 [vl. 1e h. 15e e.]
- virtueus** 1 adj. edel *Br. Middelburg* 3, 346 [wmnl. 1529]
- virtuut** 1 vier- *vi(e)rtuten*, subst. pl. krachten, vijfde orde van de hemelse hiërarchie der engelenkoren (vgl. Rh. Gl.) *BRUGM., Verspr. serm.* 49(2x) [st. 1476] *St. Aug. hantboec* 173 [brab. 2e h. 14e e.] *Jhesus collacien* 147 [nholl.vl. c.1480] *BRUGM., Onuitg. serm.* 181 [zolim. 1523]
- visaen** 5 *visanen* pl., subst. fazant *Lofdicht. Haarl.* 14 [holl. eind 15e e.]
- visage*** 1 *vysaetse* subst. 'afbeelding van een gezicht, van een hoofd' (WNT s.v. **visage**, bet. 3) *Br. Middelburg* 2, 194 [zholl. 1367]
- vischbeen** subst. visgraat *Spiegel historiael II* 288 [brab.vl. c.1393-c.1402]
- vischboot** subst. vissersboot *Br. Middelburg* 3, 366 [wmnl. 1535]
- vischbrugghe** subst. visbrug *R. v. Gorinchem* 41 [holl. 1393] *R. v. Gorinchem* 49 [holl. 1395]
- vischcopersghilde vijsch-** subst. gilde der visboeren *R. v. Amst.* 232(2x) [holl. 1452-'94]
- vischjager** subst. 'hij die visch te(r) vente brengt of voert' (WNT s.v. **ventjager**, bet. I, 1, a, waarnaar bij **vischjager** verwezen wordt) *K. v. Brielle*² 305 [zholl. 1538]
- vischkupe** subst. viston *Rek. v. Nijm.* 3, 59 [geld. 1520]
- vischmande*** 3 *vyschmaende* subst. vismand *Rek. v. Nijm.* 3, 336 [geld. 1527]
- vischmenger*** 3 *-manger* subst. 'vischboer' *Br. Middelburg* 3, 91 [wmnl. 1488]
- vischvinder** subst. keurmeester van vis *R. v. Gouda* 254(nx) [zholl. 1514]
- vischwijf** subst. visverkoopster *K. v. Brielle*² 234; 236 [zholl. 1527]
- viscoopersse** subst. visverkoopster *R. v. Amst.* 476 [holl. 1494-1512]
- viscoper** subst. visverkoper *Bronnen Rijnsburg* 788 [zholl. 1410]
- viscositeyt** subst. 'glibberigheid' (*Leuvense bijdragen* 61 (1972), 25) *JAN YP., Medicina* 108 [vl. 1351]
- viselmy** 1 onder **phiselmie**
- visitatie*** 1 *-cie* subst. het bezoek van Maria aan Elisabeth *Jhesus collacien* 224 [nholl.vl. c.1480]
- vispeert** subst. paard dat de viskar trekt *Bronnen Rijnsburg* 839 [zholl. 1465]
- visschen** 1 trans. proberen te weten te komen *Sermoenen* 411 [brab. na 1540]
- visscherie** 1 subst. vissersvloot *Br. handel Eng.* 2, 575 [? 1544]
- visschersneeringe** subst. 'het vissers- of viskopersbedrijf' (MNW s.v. **vischneringe**, bet. 1) *K. v. Brielle*² 328 [zholl. 1546]
- visschersschuyte** subst. vissersboot *R. v. Tiel* 146 [geld. 17e-18e e. <1433>]
- vissegen** subst. zegen, visnet (vgl. *segene*) *Bronnen Rijnsburg* 837 [zholl. 1465]
- visteyn** 7 onder **vusteyn**
- vister** 1 onder **vijster**
- vitaelgier** onder **vitalier**
- vitaillebrief** subst. schriftelijke vergunning om te provianderen *Br. handel Frankrijk* 1, 164 [zholl. 1477]
- vitalier** *vi(c)taelgier* *vitail-* subst. 'die proviand levert of aanvoert' (WNT s.v. **victualier**) *Br. handel Eng.* 1, 1160 [ov. 1480] *K. v. Hulst* 39 [vl. 1488] *K. v. Brielle*² 287

[zholl. 1535] *Marg. v. Lymborch* 85a(3x); 85b(2x) [brab. 1516]

vitie -cie subst. 'gebrek, fout' (Rh. Gl.) *Leugemeete* 4 [vl. 1427] *K. v. Hulst* 81(2x) [vl. eind 16e e. (1407)]

vlaendersch 3 adj. 'Vlaamsch' *Ann. em.* 17, 71 [vl. 16e e. (1358)]

vlaessijn 7 z. **franciijn** *Rek. v. Nijm.* 4, 43 [geld. 1528]

vlaghe subst. 'onderhuids vet van een varken, reuzel' (WNT s.v. **vlaag** (III)) *Br. Middelburg* 3, 70 [wmnl. 1430]

vlamminge subst. 'ontvlamming' (ed. 84) BARTH. ENGELSMAN 107 [holl. 1485]

vlas - *van winde*, 'windvlaag' (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 249 [nholl. 1480]

vlasaccyze onder **vlaszyze**

vlasmerct subst. vlasmarkt *Br. Middelburg* 1, 123 [wmnl. 1474]

vlaszyze -accyze subst. accijns op vlas *Rek. v. Nijm.* 3, 32 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 5, 190 [geld. 1535]

vlasspille subst. vlasspil *Evang. Spinr.* 4b [vl.holl. 1515-'20]

vleesch 1 subst. mens, man *Marg. v. Lymborch* 105b [brab. 1516]

vleeschauwerskint subst. slagerskind *K. v. Hulst* 83 [vl. eind 16e e. (1407)]

vleescheter subst. gulzigaard, vraat (vgl. Luc. 7:34) *Jord. v. Quedlinburg* 134 [brab. 1446]

vleeshouwersvrouw subst. slagersvrouw *R. v. Amst.* 393 [holl. 1494-1512]

vleyschcamer vleys- subst. 'vleeskamer' *Bronnen Rijnsburg* 851 [zholl. 1471] *Bronnen Rijnsburg* 395 [zholl. 1483] *Bronnen Rijnsburg* 907 [zholl. 1484]

vleyschouwersghilde subst. gilde der vleeshouwers *R. v. Amst.* 232 [holl. 1452-'94]

vleyschvrouw vleischvrou(we) subst. hoofd van de 'vleeskamer' *Bronnen Rijnsburg* 830 [zholl. 1453] *Bronnen Rijnsburg* 834 [zholl. 1454] *Bronnen Rijnsburg* 861 [zholl. 1479] *Bronnen Rijnsburg* 923 [zholl. 1486]

vleysvinder subst. keurmeester van vlees *R. v. Gouda* 101(2x) [zholl. 1488-'95] *R. v. Gouda* 210 [zholl. 1507]

vlenen 4 *vlent* l. *vleut*, z. **vleeuwen** (z. TNTL 74 (1956), 59-61) TNTL 74, 60 [vl. c.1350]

vlenen 4 z. onder **geheut** *Tweede Rose*

vliederwater subst. vlierwater *Boec van medicinen* 167 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

vliegende 1 - *van der kant van enen zijn*, in iemands dienst zijn *Br. handel Eng.* 2, 587 [brab. 1545]

vlieginge 3 subst. 'het vliegen', vlucht M. v. H., *Boek b. g.* 373 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.] *Mnl. geest. proza* 267 [brab. 2e h. 15e e.]

vlien 2 De betekenis is niet 'hard rijden' (kol. 627), maar 'terugwijken, uitwijken' (z. VMA 1979, 301-303). Vgl. het citaat *Limb.* VIII, 1342 (kol. 627). *Ferguut* 65 [wmnl. m. 14e e.]

vlienstyl 6 onder **vlierstyl** *Charter van* 1512

vlierstyl vlienstyl l. **vlierstyl** subst. vlieringstijl *Charter van* 1512 264 [zholl.utr. 1512]

vlies 1 *gulden* -, naam van een munt *R. v. Gouda* 250 [zholl. 1510]

vlietinge* 3 -*yng*e subst. 'het vloeien of stroomen' *La-vinge* 46 [geld.ov. 1502]

vlimich 6 onder **vilmich** *Boeck v. d. voirs. g.*

vloeyen 3 intr. 'drijven' (MNW, bet. I, A, 2) *Br. handel Frankrijk* 1, 315 [zholl. na 1521]

vloet 3 subst. aangeslibd land (*Voc. Cop.* in MNW,

vloetboom

Aanm.) *Marialeg.* 1 413 [holl. 1479]

vloetboom subst. ? *Dendermonde* 2, 64 [vl. 1414]

vloetener subst. schipper *Rek. v. Nijm.* 4, 279 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 6, 92(2x) [geld. 1537]

vloetgang subst. overstroming *Br. Middelburg* 2, 235 [wmnl. 1397] *Br. Middelburg* 2, 267 [wmnl. 1412] *Br. Middelburg* 2, 368 [wmnl. 1477]

vloetwater subst. zondvloed (vgl. **vloet**, bet. 6) *Mystiek brevier* 1, 134 [vl. eind 15e e.]

vloot 1 onder **vlote**

vloot* 3 **vloet vloyt vloit** subst. 'vlot' (MNW s.v. **vloot** (II) en Schiller-Lübben s.v. **vlote**) *Rek. v. Nijm.* 4, 279 [geld. 1532] *Rek. v. Nijm.* 5, 29 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 7, 42 [geld. 1540]

vlootsgewyse vloetgewijs adv. in de vorm van een vloot *Br. handel Frankrijk* 1, 300 [zholl. 1519] *Br. handel Frankrijk* 1, 406 [zholl. 1547]

vlote* 1 **vloot** subst. 'groot aantal, menigte' (WNT, s.v. **vloot** (I), bet. 5) *Br. Middelburg* 3, 520 [wmnl. 1545]

vlotgras subst. 'langs de oevers van binnenwateren groeiende grassen waarvan de halmen op het water drijven' (WNT, bet. 2) *Kamper spreekw.* 70 [wov. 1550]

vluchten 1 trans. verdrijven (m.b.t. gramschap e.d.) *Dagb. v. Gent* 1 312 [wmnl.vl. 1467-'90]

vluchticheit 5 subst. het voortvluchtig zijn, vlucht *Cout. v. Gent* 558 [ovl. 1392]

vluchtmare 7 z. **vlochmare** *Dagb. v. Gent* 1 225; 230; 240; 329 [wmnl.vl. 1467-'90]

vluuchstien subst. 'rotssteen' (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 256 [nholl. 1480]

voederinge* 1 **vueringe** subst. voedsel G. GROOTE, *De simonia* 15 [ov. c.1450]

voege 1 **foege** 1 subst. 'plaats waar de steenen van een bouwwerk tegen elkaar komen' (WNT s.v. **voeg**, bet. III, 1) *Rek. v. Nijm.* 3, 158 [geld. 1523] *Rek. v. Nijm.* 7, 185 [geld. 1541] 2 **voegijzer** *Rek. v. Nijm.* 8, 29 [geld. 1542]

voelijc 3 adj. 'met de zintuigen waarneembaar' (ed. 84) BARTH. ENGELSMAN 96 [holl. 1485]

voer- zie ook onder **vore-**

voer subst. 'ven' (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 237 [nholl. 1469]

voeraenhanghen trans. 'eerst, vóór de anderen aanhechten (van een zegel)' (ed. 354) MOORS, *Oorkondentaal* 139 [wlimb. 1380]

voeraige 7 'fourage' (z. **foraedse**) *Br. Middelburg* 3, 263 [wmnl. 1517]

voerblickelick adv. kennelijk, duidelijk blijkend *Mystiek brevier* 1, 37 [geld. 16e e.]

voerborghen enen -, trans. 'voor iemand instaan' (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 364 [nholl. 1480]

voerdaghen voir- 1.1 adv. 'vroeger, tevoren' (ed. 353) MOORS, *Oorkondentaal* 284 [wlimb. 1399] 2.1 **te -**, 'vroeger, tevoren' (ed. 353) MOORS, *Oorkondentaal* 191 [wlimb. 1392]

voerdwale subst. stof die als voering wordt gebruikt (vgl. **voederlaken** met als var. **voerlaken**) *Cam.-rek. De-venter* 5, 170 [geld.ov. 1379]

voere* 3 **vuer** subst. 'voertuig' (MNW s.v. **voere** (I), bet. II, 1) *Stichtige punten* 78 [geld.ov. c.1475]

voeredwele subst. 'soort handdoek of servet' (ed. 354) MOORS, *Oorkondentaal* 307 [wlimb. 1396]

voeren 1 trans. aantekenen, noteren *Bronnen Rijnsburg* 1038 [zholl. 1495]

voerentijts voren- adv. 'een zekere tijd geleden' (ed.

354) MOORS, *Oorkondentaal* 250(2x) [wlimb. 1393] z.

onder **voertijds**

voergehaelt adj. bovengenoemd *Tol v. Iersekeroord* 72 [vl. 1506]

voerghe-naemt voirgenaempt adj. 'voornoemd' (ed. 354) MOORS, *Oorkondentaal* 156(6x) [wlimb. 1352] MOORS, *Oorkondentaal* 191 [wlimb. 1392]

voergoet subst. 'voor-goed', onroerend goed als onderpand voor een hypotheek? (ed. 354) MOORS, *Oorkondentaal* 279; 280(2x) [wlimb. 1300]

voerhebbinghe subst. voornemen TAULER-hss. 253a [brab.omnl. c.1410]

voerheen 3 onder **vorehenen**

voerymaginieren trans. zich van te voren in de geest voorstellen M. v. H., *Boek b. g.* 427 [? 2e h. 15e e.]

voerkorff subst. eerste korf R. v. *Gouda* 225 [zholl. 1507]

voerkundigen 3 onder **vorecondigen**

voerkundiginghe subst. aankondiging (lat. *annunciatio*) MAUBURNUS, *Scala* 171 [geld.ov. 1558]

voerladen subst. voorrang bij het laden *Br. Middelburg* 3, 180(2x); 181 [wmnl. voor 1496] *Br. Middelburg* 3, 182 [wmnl. 1497]

voerleden 7 z. **voreleden** W. v. S. Th., *Epistel* 55 [ov. c.1470]

voerraet adj. vrij (lat. *voluntarius*) M. v. H., *Boek b. g.* 351 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

voerrijder subst. voorrijder *Blome d. Doochd.* 44 [holl. c.1485]

voersancster subst. voorzangeres *Biënb.*² 147 [holl.utr. 1458]

voersate adj. voorbedacht *Exordium magnum* 5 [nomnl. 1e h. 15e e.]

voerschap* 5 -scap -scep subst. wsch. het recht een ambacht, functie uit te oefenen (Een verkeerde lezing van *boerschap* is niet aannemelijk op grond van de betekenis én de oostelijke verspreiding van *buerschap*; de opvatting in Stallaert dat *voerschap* een variant is van *boerschap*, op grond van een 'fonetische wisseling b/v' is evenmin aannemelijk. Vgl. voor het eerste lid **voeren** (I), bet. I, 6. De variant *ghevoerscip* komt blijkens citaten in Stallaert ook voor.) *Cout. Audenarde* 49; 50; 55; 56(2x); 67 [zovl. 1338]

voerschijns subst. 'cijns die al op een goed rust' (Stallaert s.v. **voorcijns**) *Br. handel Eng.* 1, 1167 [brab. 1480]

voersettinge 1 onder **vortsettinge**

voersichsetticheit subst. 'egoïsme?' (ed. 234) JAN v. L., *Vijf man.* 213 [brab.nomnl. c.1425]

voersingster subst. voorzangeres *Bienb.*² 147 [holl.utr. 1458]

voersmakelicheit subst. voorsmaak *Sp. d. Volc.* 231 [limb. 1466]

voerspallicheit 6 l. *weerspanicheit* subst. 'oproer' (ed. 266), 'verzet' (MNW) *Doct. des tijts* 172 [holl. 1486]

voersterven intr. eerder sterven *Kamper schepenacten* 290 [ov. 1343]

voerstyen 7 'voorgebouw' (z. **voresteen**) *Br. Dom Utrecht* 2, 370 [utr. 1463]

voert- zie ook onder **vort-**

voertapper subst. 'tapper' (Stallaert) *Br. Middelburg* 2, 268 [wmnl. 1413]

voertbrenginghe 3 onder **vortbringinge**

voertcrighen intr. voortgaan *Mystiek brevier* 1, 224 [wmnl. 1543]

voertijds -tijts adv. 'een zekere tijd geleden' (ed. 354)

MOORS, *Oorkondentaal* 175 [wlimb. 1382] MOORS, *Oorkondentaal* 145 [wlimb. 1397] z. onder **voerentijts voertstelster** subst. een vrouw die met (sterke) verhalen voor de dag komt *Evang. Spinr.* 16a [vl.holl. 1515-'20]

voertstuere trans. besturen, leiden BRUGM., *Onuitg. serm.* 160 [zolim. 1523]

voervrucht* **voir- voorvruchte** subst. eerste vrucht (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 173; 285; 387 [nholl. 1480]

voervueden trans. 'vooraf voeden, vóór de anderen voeden' (ed. 354) MOORS, *Oorkondentaal* 166 [wlimb. 1384]

voerwech subst. weg waarlangs vervoer plaatsvindt *Rek. v. Nijm.* 6, 125 [geld. 1537]

voerwicken trans. voorspellen (vgl. Schiller-Lübben s.v. **vorwicken**) *Frensweger hs.* 84 [nomnl. c.1480]

voerworpelick adj. als voorwerp (vgl. **vorewerp**) *Mystiek brevier* 1, 37 [geld. 16e e.]

voet 1 **1 op die - zijn**, op de been zijn *R. v. Amst.* 361 [holl. 1494-1512] 2 **te - gaen**, in de maat gaan (vgl. MNW, bet. III, 3) *Mnl. geest. ged. enz.* 74 [limb. eind 15e e.]

voetbaede -bay voitbade subst. bode te voet (i.t.t. *ri-dende bode*) *Rek. v. Nijm.* 3, 7 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 8, 11; 12(3x) [geld. 1542] *Rek. v. Nijm.* 8, 90 [geld. 1543]

voetelinc* 1 **-lingh** subst. reiziger (lat. *viator*) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 83 [nholl. 1469]

voetgelt subst. geld dat voor een plaats op de markt betaald moet worden *Br. Middelburg* 3, 218 [wmnl. 1505]

voetkint subst. 'voedsterkind' (ed. 205) SUSO, *Horologium* 205 [brab. c.1350]

voetpat 1 subst. fig. moeilijke weg *Frensweger hs.* 130 [nomnl. c.1480]

voettaell subst. het aantal voeten (nl. steen) *Rek. v. Nijm.* 8, 38; 39 [geld. 1542]

voetvel subst. vacht van de poten *Br. handel Eng.* 2, 447 [zholl. 1536]

voetwasschen subst. voetwassing (t.w. van de discipelen door Christus op Witte Donderdag) BRUGM., *Onuitg. serm.* 150 [zolim. 1523]

vogel* 1 **-ghel - van proyen**, roofvogel *Mandev.*² 205 [holl. 1462]

vogelhont 3 subst. 'een tot de vogeljacht (valkenjacht) afgerichte hond' (MNW) *R. v. Gorinchem* 211 [holl. 1482-1501] *R. v. Gorinchem* 212 [holl. c.1523]

vogelkin* 1 **voghel-** subst. 'vogelzang, nachtegaal' (orgelregister; Vente 1942, 23) *Ann. em.* 20, 254 [vl. 1529]

vogelnest 1 subst. 'kandische belwortel' (*athamanta cretensis*) *Herbarius in dyetsche* 458 [vl. 1484]

vogheleerspoer subst. buskruit voor een klein stuk geschut *Dagb. v. Gent* 2 299 [wmnl.vl. 1467-'90]

voghelhantscoe subst. leren handschoen gebruikt bij de valkenjacht *Tocht v. J. v. Blois* 237; 239 [zholl. 1361-'62]

voghelvleysch subst. vlees van gevogelte *Boec van medicinen* 210 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

voiage **voya(i)ge** **voyagie** subst. (zee)reis *Br. handel Frankrijk* 1, 235 [zholl. 1498] *Br. handel Frankrijk* 1, 339 [zholl. 1530] *Br. handel Eng.* 1, 1205 [brab. 1483] *Br. handel Eng.* 2, 16 [brab. 1489]

voir- zie ook onder **vore-**

voircamere subst. voorkamer *Br. handel Eng.* 1, 847 [zholl. 1446] *Br. handel Eng.* 1, 1091 [brab. 1473]

voirgericht subst. voorlopige uitspraak in een rechts-geding *Rek. v. Nijm.* 6, 172 [geld. 1539]

- voirgraft** subst. aan de voorzijde gelegen gracht *R. v. Amst.* 73 [holl. 1452-'94]
- voirhuechnis** subst. 'voorgedachte' (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 91 [nholl. 1469]
- voirmer** onder **vormer**
- voirknecht** subst. knecht van de voerman, koetsier *Rek. v. Nijm.* 4, 45 [geld. 1528]
- voirlader** subst. schip dat voorrang heeft bij het laden *Br. Middelburg* 3, 328 [wmnl. 1525]
- voirlaken** **voerlaecken** subst. laken van eerste kwaliteit (vgl. **vorewolle**) *Draperie Haag* 318 [zholl. c.1555 <1452>] *Draperie Haag* 298 [zholl. c.1625 <c.1496>]
- voirlegger** subst. die (hooi) opsteekt *Bronnen Rijnsburg* 974 [zholl. 1493]
- voirmiddernacht** *die* -, 's avonds *R. v. Haarl.* 237 [zholl. 1e h. 16e e. <1524>]
- voirordinieren** trans. te voren bepalen *Sp. d. Volc.* 317 [limb. 1466]
- voirsoecht** 7 'beproefd' (ed. 1, 221; z. **versocht**) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 90 [nholl. 1469]
- voirsteyn** 7 onder **vorsteyn**
- voirstpanne** subst. dakpan voor de nok van het dak *Rek. v. Nijm.* 6, 217 [geld. 1539]
- voirtrecker** subst. voorman *Rek. v. Nijm.* 6, 125 [geld. 1537]
- voirtspruytinge** subst. uitbreiding *R. v. Amst.* 322 [holl. 1494-1512]
- voitbade** onder **voetbaede**
- vol-** zie ook onder **vul-**
- volbetalen** trans. volledig, ten volle betalen *Bouc v. Audiënc.* 213; 346 [wmnl.vl. 1370-'78]
- volbringinge** 3 subst. 'voltooïing' BRUGM., *Verspr. serm.* 61 [st. 1476] *Br. Middelburg* 3, 390 [wmnl. 1540]
- volchsaem** adj. volgzzaam GANSFORT, *De or. dom.* 141 [holl.nomnl. c.1500]
- volchste** **vollichste** 1 *the volchste*, ten einde *Rek. v. Nijm.* 4, 174 [geld. 1530] 2 *t(h)e* -(n), ten behoeve van *Rek. v. Nijm.* 3, 343; 357 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 3, 351 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 4(2x); 29; 35; 43 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 44 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 58 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 167 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 4, 240; 243; 251(2x) [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 116; 117; 132 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 5, 148 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 19; 65 [geld. 1536]
- voldaecht** adj. 'meerderjarig' (ed. 353) MOORS, *Oorkondentaal* 327 [wlimb. 1392]
- volderscruyt** subst. 'zeepkruid' (Kil.; Mal. 3:2 'blekersloog') *Sermonen* 315 [brab. na 1540]
- volgen** 1 - *te wette*, procederen *Syoens kroniek* 326 [zovl. c.1540]
- volghebot** subst. 'het doen toekomen aan iemand van de vereiste oproepingen of dagvaardigingen' (ed. 353) MOORS, *Oorkondentaal* 218 [wlimb. 1372]
- volhouden*** 5 -**halden** trans. (stipt) nakomen *R. v. Tiel* 27 [geld. 1458] *R. v. Tiel* 149 [geld. 1500-'50]
- volkeert** adj. 'volkomen bekeerd' (ed. 206) JAN VAN LEEUWEN 15 [brab. 2e h. 15e e.]
- volleketel** subst. voldersketel *Br. handel Eng.* 2, 83; 84(2x) [brab. 1496]
- volleveren** trans. ten volle, tot het vastgestelde aantal leveren, bezorgen *Brab. jachtrecht* 38 [brab. 1440] *Brab. jachtrecht* 29 [brab. c.1450 <1429>] *Br. handel Eng.* 2, 451 [zholl. 1536]
- vollichste** onder **volchste**
- vollijden** *enen lijden* -, een lijden tot het einde dragen *Sermonen* 356 [brab. na 1540]

vollinghe

vollinghe 1 onder **vullinge**

volmakinge subst. vervolmaking GANSFORT, *De or. dom.* 151 [holl.nomnl. c.1500]

volmingelen trans. vullen *Mnl. geest. proza* 220 [mfrank. 1498]

volnaeyen trans. afnaaien *Mnl. geest. proza* 212 [brab. c.1450]

volnoeghen *hem* -, zich volkomen vergenoegen JAN v. L., *Vijf man.* 129 [brab.nomnl. c.1425]

volordelen trans. ten volle oordelen *Proza-Melib.* 13 [holl.maastr. c.1485]

volpeeckelen trans. ten volle pekelen *Br. Middelburg* 3, 365 [wmnl. 1533]

volraden trans. ten volle raden, raadgeven; de juiste raad geven *Proza-Melib.* 13 [holl.maastr. c.1485]

volresknape subst. vollersknecht *R. v. Haarl.* 110 [zholl. 15e e. (1390-1404)]

volsoet* 1 **vulzoet** adj. uitstekend, van prima kwaliteit *Br. handel Eng.* 2, 344 [zholl. 1530]

volspinnen trans. afspinnen *Evang. Spinr.* 11a [vl.holl. 1515-'20]

volstandelike* 1 **-lijck** adj. standvastig *Blome d. Doochd.* 64 [holl. c.1485]

volsuveren trans. ten volle, volkomen zuiveren *Jhesus collacien* 193 [nholl.vl. c.1480]

voltalen trans. 'geheel betalen' (ed. 353) MOORS, *Oorkondentaal* 281 [wlimb. 1384] MOORS, *Oorkondentaal* 150(2x) [wlimb. 1397]

volume subst. geschrift *Br. Middelburg* 1, 96 [wmnl. 1548]

volumen subst. 'boek' (t.w. deel van een werk, fr. *livre*) *TNTL* 8, 268 [holl. 1470]

volvoederen trans. 'ten volle voeden' (m.b.t. dieren; ed. 357; vgl. **volvoeden**) MOORS, *Oorkondentaal* 167 [wlimb. 1384]

volwinnen adj. 'geheel en al verworven' (ed. 234) JAN v. L., *Vijf man.* 127 [brab.nomnl. c.1425]

vonkelijc adj. 'fonkelend' (ed. 84) BARTH. ENGELSMAN 150 [holl. 1485]

vonnislke* 1 **-lijc** *met vonnisliken rechte*, 'met uitspreken van een vonnis, ten gevolge van een vonnis' (ed. 357) MOORS, *Oorkondentaal* 154 [wlimb. 1394]

voor- zie ook onder **vore-**

voorbode 1 onder **vorebot**

voorconincstavel subst. opperhoofdman, opperofficier *Dagb. v. Gent* 2 60 [wmnl.vl. 1467-'90]

voorcoomste subst. komst *Sidrac* 247 [wvl. m. 15e e.]

voordericheit subst. voorspoed *Br. Middelburg* 3, 238 [wmnl. 1512]

voorhansel subst. voorhang (vgl. **vorehanc**) *Sermonen* 465; 466 [brab. na 1540]

voorkayhute subst. voorkajuit *Br. handel Frankrijk* 1, 99 [zholl. na 1455]

voorladinghe **voir-** subst. voorrang bij het laden *Br. Middelburg* 3, 215 [wmnl. 1504] *Br. Middelburg* 3, 326(2x) [wmnl. 1525] *Br. Middelburg* 3, 568 [wmnl. 1548]

voornoens *des* -, in de voormiddag (vgl. **vorenoene**) *Syoens kroniek* 430 [zovl. c.1540]

voorrente subst. eerder, vroeger gevestigde 'rente' (t.o. *naerrete*) *Syoens kroniek* 327 [zovl. c.1540]

voortbrengher 1 onder **vortbringer**

voortgewinnen trans. voortbrengen GANSFORT, *De or. dom.* 123 [holl.nomnl. c.1500]

voorttrede subst. vooruitgang GANSFORT, *De or. dom.* 107 [holl.nomnl. c.1500]

- voorverhandelt** adj. boven besproken *Bronnen Rijnsburg* 540 [zholl. 1535]
- voorwaerdelic** adv. contractueel *Leugemeete* 36 [vl. 1462]
- vor-** zie ook onder **vore-**
- vorbrant** partc. adj. vurig, van vuur (vgl. **verbranden**) G. APPELMANS, *Glose* 92 [obrab.limb. c.1350]
- vorcksteel** subst. gaffelsteel *Br. Middelburg* 3, 71 [wmnl. 1430]
- vorcruetze** subst. 'voorkruis?' (ed. 354; z. echter ook *NTg* 50 (1957), 204) MOORS, *Oorkondentaal* 239 [wlimb. 1343]
- vordelijc*** 1 **-delic** adj. voordelig, nuttig BRUGM., *Onuitg. serm.* 50 [zolimb. 1523]
- vordernisse** 1 subst. bevordering (vgl. **vordenisse**) R. v. Amst. 259 [holl. 1452-'94]
- vore-** zie ook onder **voer-**, **voir-**, **vo(o)r-**
- voré*** 1 **voere** 1 *te voirst*, 'vooreerst, bovenal, vooral' (ed. 467) *Oudste mnl. oork.* 337 [ovl. 1249] 2 *te enen voere*, 'voortaan' (ed. 352) MOORS, *Oorkondentaal* 284 [wlimb. 1399]
- vorebedacht*** 3 **voer-** adj. beraden, bezonnen *Frensweger hs.* 165 [nomnl. c.1480]
- vorebeelden*** 1 **voer-** trans. 'voor de geest staan' (ed. 234) JAN v. L., *Vijf man.* 172 [brab.nomnl. c.1425]
- vorebekennen*** 1 **voer-** trans. van te voren vernemen *Biēnb.*² 16 [holl.uttr. 1458]
- vorebeladen** trans. 'voorbelaan (van geld op onroerend goed)' (ed. 354; partc. *vorebeladen*, *vorebelaes*) MOORS, *Oorkondentaal* 106 [wlimb. 1394] MOORS, *Oorkondentaal* 168 [wlimb. 1386]
- vorebetekenen*** 3 **voerbeteykenen** trans. 'van te voren of vooruit aanduiden' MAUBURNUS, *Scala* 157 [geld.ov. 1558]
- vorebewisen*** 1 **voer-** subst. voorsmaak (vgl. **vorebewijs**) *Sp. d. Volc.* 227 [limb. 1466]
- vorebot*** 1 **vorbod(t)** **voorbode** subst. boete (vgl. Schiller-Lübben s.v. **vorbote** (II)) K. v. Hulst 74; 75(1e pl.) [vl. 1399] K. v. Hulst 75(2e, 3e, 4e pl.) [vl. c.1420]
- vorecomen*** 1 **voer-** intr. vóórkomen, toeschijnen *Kl. v. Diepenv. hs.* 28 [geld.ov. 1534]
- vorecomen*** 1 **voer-** intr. *iet - mit*, iets vooraf laten gaan door (lat. *prevenire*; vgl. **vorecomen**, (II), bet. II) MAUBURNUS, *Scala* 137(2x) [geld.ov. 1558] *Frensweger hs.* 143 [nomnl. c.1480]
- vorecondigen*** 3 **voerkundigen** trans. 'van te voren aankondigen', profeteren MAUBURNUS, *Scala* 157 [geld.ov. 1558]
- voredeel*** 1 **vor- van - zijn**, 'de voorrang genieten' (ed. 34 n.) *Florigout* 34 [vl.brab. eind 14e e.]
- voredoec*** 3 **voer-** subst. voorschoot *Frensweger hs.* 182 [nomnl. c.1480]
- voredrinken*** 3 **voer-** trans. 'voorgaan in het drinken, het eerst drinken' *Mnl. geest. proza* 240 [mfrank. 1498]
- voregaen*** 1 **voer-** trans. tonen, geven (oorspr. *voorgaan* met) *Frensweger hs.* 242 [nomnl. c.1480]
- voregangster*** 1 **voerganckster -gangster** subst. die anderen in iets voorgaat, het voorbeeld geeft *Stichtige punten* 198 [geld.ov. c.1475] *Mnl. geest. proza* 239 [mfrank. 1498]
- vorehebben*** 1 **voer-** trans. vóór zich hebben, de beschikking hebben over *Stichtige punten* 32 [geld.ov. c.1475]
- vorehenen*** 3 **voerheen** adv. 'vooruit' (MNW, bet. 2) MAUBURNUS, *Scala* 137 [geld.ov. 1558]

- voreliden*** 1 **voer-** mit *voerlidender tijd*, na verloop van tijd, mettertijd *Frensweger hs.* 199 [nomnl. c.1480]
- vorelopen*** 1 **voorloepen -loopen** *iet -*, trans. iets overboord werpen TAULER-*hss.* 217(2x) [vl.wbrab. 1446]
- voren*** 1 **vooren** *te - zijn*, er (financieel) aan toe zijn *Syoens kroniek* 417 [zovl. c.1540]
- vorenzienheit** 1 onder **voresienheit**
- vorereden*** 1 **verredenen** trans. 'met voorwaarden bepalen' (ed. 357) MOORS, *Oorkondentaal* 150 [wlimb. 1397]
- voreschermer*** 1 **voir-** subst. 'voorvechter' (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 230 [nholl. 1480]
- voresetten*** 1 **voer-** 1 trans. 'boven anderen plaatsen' (in het MNW, bet. 3, a zonder citaat) *Frensweger hs.* 192 [nomnl. c.1480] 2 voorstellen, aan iemands beslissing onderwerpen *Frensweger hs.* 46 [nomnl. c.1480]
- voresettinge*** 3 **voersettinghe** 1 subst. vooropstelling; het voortrekken (van iemand) *Exordium magnum* 51 [nomnl. 1e h. 15e e.] 2 'opzet?' (ed. 234) JAN v. L., *Vijf man.* 118 [brab. 1540]
- voresichtich*** 3 **ver-** adj. 'vooruitziend' *Doct. des tijts* 142 [holl. 1486]
- voresien*** 1 **voer-** 1 trans. voor ogen stellen (m.b.t. God) BRUGM., *Onuitg. serm.* 242 [zolim. 1523] 2 verschaffen *Biographieën* 29, 25 [geld.ov. c.1480]
- voresienheit*** 1 **vorenzien-** subst. het vooruitweten (lat. *praevidentia*) *Mnl. Boethius-vert.* 209 [vl. 1470]
- voresienich*** 1 **voir-** adv. verwacht *Boeck v. d. voirs. g.* 246 [nholl. c.1470]
- voresienicheit*** 1 **voir-** subst. financiële hulp *Br. handel Eng.* 1, 843 [holl. 1445]
- voresienlike*** 1 **voorsienlic** adj. bedachtzaam, doorzicht hebbende *Marg. v. Lymborch* 103b [brab. 1516]
- voresijn*** 3 **voer-** intr. besturen *Frensweger hs.* 197 [nomnl. c.1480]
- voresinnen*** 2 **voir-** trans. 'van te voren bedenken' *Boeck v. d. voirs. g.* 178 [nholl. c.1470]
- vorestaen*** 1 **voer-** *hem -*, zich achten BRUGM., *Onuitg. serm.* 159 [zolim. 1523]
- voretien*** 1 **voer-** trans. vóórtrekken, verkiezen MAUBURNUS, *Scala* 163 [geld.ov. 1558]
- voretönen*** 3 **voertoenen** trans. 'van tevoren tonen' *Frensweger hs.* 111; 159 [nomnl. c.1480]
- vorewerc** 3 subst. 'afzonderlijk gelegen bij een grooter goed behorende hofstede' (bet. 2) *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 291 [nomnl. 1400]
- vorewetich*** 3 **voer-** adj. 'van tevoren wetende' *Frensweger hs.* 169 [nomnl. c.1480]
- vorghedude** partc. adj. 'te voren aangeduid, hoger genoemd' (ed. 354) MOORS, *Oorkondentaal* 238 [wlimb. 1343]
- forme*** 1 **for-** subst. 'de woorden die bij het toedienen der sacramenten gebruikt worden' (ed. 3, 417 n.) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 417 [nholl. 1480]
- formecheit** *vromecheit* l. *formecheit* subst. schoonheid (lat. *elegantia*) *St. Aug. hantboec* 119 [brab. 2e h. 14e e.]
- vormelijc*** 1 **formlick** adj. een zichtbare vorm hebbend *Mystiek brevier* 1, 34 [geld. 16e e.]
- vormer voir-** subst. die stenen vormt *Rek. v. Nijm.* 7, 178; 179 [geld. 1541]
- vormiddes** prep. 'door' (ed. 159) *Stabat Mater-vert.* 119 [ov. c.1450]
- vormonden** trans. voogd zijn over *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 150 [nomnl. 1392]
- vorsinge vorssinge** subst. herdijking (vgl. MNW XI s.v.

beversschinge) *Br. Middelburg* 1, 465 [wmnl. 1532] *Br. Middelburg* 1, 466 [wmnl. na 1532]

vorst* 1 -ste subst. 'vorstpan' (vgl. **vorst** (IV)) *R. v. Gorinchem* 53(3x) [holl. 1399]

vorsteyn 7 **ver-** **voir-** **versteen** z. **worstein** *Rek. v. Nijm.* 8, 96 [geld. 1543] *Rek. v. Nijm.* 3, 37 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 4, 212 [geld. 1531] *Rek. v. Nijm.* 5, 17 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 84 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 5, 149 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 4, 269 [geld. 1532] vgl. **onder vusteyn**

vortbaren* 1 **voert-** trans. fig. veroorzaken *Frensweger hs.* 17; 18 [nomnl. c.1480]

vortbringer* 1 **voertbrengher voort-** 1 subst. voorvader (lat. *progenitor*); pl. voorouders *Frensweger hs.* 53 [nomnl. c.1480] 2 'persoon die het gebed overbrengt' (ed. 1, 221) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 215 [nholl. 1480]

vortbringinge* 3 **voertbrenginge** subst. 'baring' (MNW, sub bet. 1) *BRUGM., Onuitg. serm.* 63 [zolib. 1523]

vortennacht 7 'veertien dagen achtereën' (z. **vier-tien(n)acht**) *Kamper schepenacten* 210 [ov. 1333]

vortganc* 1 **voert-** subst. wijze van zich voortbewegen, tred *Frensweger hs.* 34 [nomnl. c.1480]

vortsettinge* 1 **voersettinge voertsettinghe** 1 subst. verheffing (boven anderen) *Stichtige punten* 63 [geld.ov. c.1475] 2 promotie (lat. *promotio* ed. 204) *SUSO, Horologium* 205 [holl.utr. 2e h. 15e e.] 3 voorstel *Teghen die strael* 78 [holl. c.1480-'85]

vortstoten* 3 **voert-** trans. 'voortduwen' *Jhesus colla-cien* 193 [nholl.vl. c.1480]

vorwarkesman subst. bewoner van een hoeve die bij een groter goed hoort *Oorkb. Gr. Dr.* 2, 106 [nomnl. eind 16e e. (1387)]

vorwortz subst. 'agrimonie' *Synon. mnl. plantenn.* 263 [? 2e h. 15e e.]

voute* 1 **faute** subst. opkamer *Br. handel Eng.* 1, 1229 [brab. 1485] *Br. handel Eng.* 2, 52 [brab. 1493]

vrachten 1 trans. belasten met het vervoer van goederen *Br. Middelburg* 2, 281 [wmnl. 1417]

vramelic adj. 'nuttig' (Rh. Gl. s.v. **vramelijck**, bet. 1) *Marg. v. Lymborch* 129b [brab. 1516]

vrebaempt onder **vriebaempt**

vredemaecster subst. bemiddelaarster *Stichtige punten* 202 [geld.ov. c.1475]

vredemakersse subst. zij die vrede sticht *BRUGM., Verspr. serm.* 4 [st. 1476]

vreden 1 intr. vreedzaam zijn J. CELE, *Sermoenen* 63 [holl.utr. c.1410]

vreemtheit 1 onder **vremtheit**

vreesachtich adj. bevreesd *Egidius Woorde* 10 [wmnl.brab. 1459]

vreissem* 1 **vrei(j)sem vreysom** 1 subst. 'doodszweet' (ed. 55 n.) *Mirakelboeck* 55; 58 [holl.nomnl. eind 16e e. (1444-'50)] 2 'epilepsie' (ed. 333) *Boec van medicinen* 155(2x); 184 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

vremtheit* 1 **vreemt-** 1 subst. alles wat niet de Waarheid is (nl. wereld, vlees en duivel; lat. *alietas* ed. 265) *Soliloquium-vert.* 181 [wmnl.omnl. c.1430] 2 vreemde omgeving; in *vreemtheiden*, in den vreemde *Stichtige punten* 80; 83; 103; 130 [geld.ov. c.1475]

vreuwen vrewen intr. verkouden worden (vgl. **vervreuwen**, het simplex is hiermee geattesteerd) *Boec van medicinen* 132; 137 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] *Mandev.*² 58 [holl. 1462]

vriebaempt vre- subst. 'vrijbeemd, beemd voor per-

vriendelijchheit*

soonlijk gebruik, niet gemeenschappelijk' (ed. 354) MOORS, *Oorkondentaal* 87; 88(3x) [wlimb. 1391]

vriendelijchheit* 1 **-lecheit** subst. 'bekoorlijkheid' (van zaken; ed. 414) *St. Aug. hantboec* 119 [brab. 2e h. 14e e.]

vriendicheit subst. (vriendschappelijke) omgang M. v. H., *Boek b. g.* 251 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

vriensaemheit subst. 'vriendschappelijke gezindheid; vriendentrouw' (ed. 247) *Sidrac* 58 [wvl. m. 15e e.]

vries(s)e subst. gefriseerd laken (cf. eng. *frises*) *Br. Middelburg* 3, 480(2x) [wmnl. 1545] *Br. handel Eng.* 2, 61 [brab. 1494] *Br. handel Eng.* 2, 80 [brab. 1496]

vrijeyghentheit subst. vrij beslissingsvermogen (lat. *arbitrii libertas*) *Mnl. Boethius-vert.* 209 [zovl. c.1470]

vryman 1 subst. (vrije) burger (vgl. eng. *freeman*) *Br. handel Eng.* 1, 1163 [? 1480] *Br. handel Eng.* 2, 414 [brab. 1532] 2 die in een gilde de bevoegdheid verkregen heeft om het ambacht zelfstandig uit te oefenen *Br. Middelburg* 3, 317 [wmnl. 1523]

vrilmildicheyt subst. mildheid M. v. H., *Boek b. g.* 225; 279 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

vrilmilt adj. mild, vrijgevig M. v. H., *Boek b. g.* 309 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

vrmoedich* 1 **vry-** adv. dapper, onverschrokken *Marg. v. Lymborch* 105a, b [brab. 1516]

vroescepe 1 onder **vroetschap**

vroet 3 adj. 'zuinig', karig (vgl. MNW, bet. 2, f) *Syoens kroniek* 344; 431(2x) [zovl. c.1540]

vroetschap* 1 **vroescepe** subst. kennis, herinnering *Syoens kroniek* 411 [zovl. c.1540]

vromecheit 6 onder **vrormecheit** *St. Aug. hantboec*

vronisse subst. geestelijke vreugde, innerlijk geluk (vgl. **gebrukenisse** i.v.m. deze plaats) *Hss. Ruusbr.* 422 [brab. 2e h. 14e e.]

vroulichmist subst. Maria Lichtmis (2 februari) *R. v. Gouda* 575 [zholl. 1531]

vrouwelij 7 vrouwtje (z. **vrouwe**) *Teghen die strael* 98 [holl. c.1480-'85]

vrouwemyns 1 onder **vrouwenmensche**

vrouwenbanck subst. voor vrouwen bestemde zitbank (in de kerk) *R. v. Gorinchem* 229 [holl. 1482-1501]

vrouwencoeffel subst. vrouwenkap *Bronnen Rijnsburg* 1022 [zholl. 1499]

vrouwenconthaer subst. 'venushaar, steenruit' *Herbarius in dyetsche* 455 [vl. 1484]

vrouwengekijf subst. vrouwenruzie *Br. Middelburg* 1, 106 [wmnl. 16e e. (15e e.)]

vrouwenhemt subst. vrouwenhemd *Mnl. geest. proza* 211 [brab. c.1450]

vrouwenhoesse subst. vrouwenkous of vrouwenbroek (vgl. **hose**) *Bronnen Rijnsburg* 1022 [zholl. 1499]

vrouwenkransghen subst. benaming voor bepaalde soort gebeden (mogelijk uitsl. Ave Marias; vgl. ed. 316 n.5) *Bronnen Rijnsburg* 316 [zholl. 1451]

- vrouwenluyd** subst. vrouwspersonen *Rek. v. Nijm.* 8, 22 [geld. 1542]
- vrouwenmelc** 3 subst. 'moedermelk' *Boec van medicinen* 133; 144; 152; 186; 190 [zholl. utr. 2e h. 14e e.]
- vrouwenmensche*** 1 **vrouwemyns** subst. vrouw *Rek. v. Nijm.* 4, 175 [geld. 1530]
- vrouwenmisse** *Onser -*, O.L.V.dag, een aan Maria gewijde (feest)dag *Kamper schepenacten* 256 [ov. 1338] *Kamper schepenacten* 263 [ov. 1339] *Kamper schepenacten* 267 [ov. 1340]
- vrouwenschoe** 3 -scoe subst. 'vrouwenschoen' *K. v. Brielle*² 327 [zholl. 1543] *Bronnen Rijnsburg* 756 [zholl. 1383]
- vrouwenstove vrauwen-** subst. badstoof voor vrouwen *Leugemeete* 58 [vl. 1430] *Leugemeete* 106 [vl. 1460] *Leugemeete* 142 [vl. 1474]
- vrouwenvercraftinge** subst. verkrachting *R. v. Amst.* 460 [holl. 1494-1512]
- vrucht** 1 subst. goed gevolg *R. v. Gouda* 175 [zholl. 1488-'95]
- vruchtbarich** 1 adj. 'vrucht barend' (ed. 1, 221) *DIRC v. DELF, Tafel 2*, 278 [nholl. 1469]
- vuer** 3 onder **voere**
- vuere** subst. 'pels, bontwerk' (ed. 266; vgl. *voerer* in *Hwb*) *Doct. des tijts* 118 [holl. 1486]
- vueringe** 1 onder **voederinge**
- vuyken** 6 onder **buyken** *Van vrouwen e. minne*
- vuymondich** adj. 'kwaadsprekend' (ed. 266) *Doct. des tijts* 158 [holl. 1486]
- vul-** zie ook onder **vol-**
- vulblaeu** onder **wolblaeu**
- vulbruycken** trans. 'volledig gebruiken' (*Stallaert s.v. volbruiken*) *Br. Middelburg* 3, 551 [vl. 1546]
- vulens** subst. 'vuiligheid' (ed. 1, 221) *DIRC v. DELF, Tafel 2*, 199 [nholl. 1469]
- vullinge*** 1 **vollinghe** subst. volheid *Boec der minnen* 49 [wmnl.omnl. c.1320]
- vulnichte** subst. volle nicht *Oorkb. Gr. Dr.* 1, 105 [nomnl. 16e e.]
- vulresbrief** subst. vollersakte *R. v. Amst.* 77 [holl. 1452-'94] *R. v. Amst.* 566 [holl. 1470]
- vulstrecken** 1 intr. toereikend zijn *Br. handel Frankrijk* 1, 172 [brab. 1479]
- vusteyn** 7 **visteyn** **wysteyn** z. **worstein** en **fustein** *Tocht v. J. v. Blois* 191(2x); 208 [zholl. 1361-'62] *Rek. v. Nijm.* 8, 179 [geld. 1544] *Rek. v. Nijm.* 8, 16 [geld. 1542] vgl. onder **vorsteyn**
- vuurstael*** 1 **fuyrstaell** **vuyrstall** subst. komfoor (vgl. *Schiller-Lübben s.v. vûrstâl*) *Rek. v. Nijm.* 2, 237 [geld. 1514] *Rek. v. Nijm.* 8, 143 [geld. 1543]
- vuust** **vuyst** subst. fust (vgl. **fustalie**) *Rek. v. Nijm.* 5, 120 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 5, 190 [geld. 1535] z. onder **fust**

W

wachte* 1 **wacht** subst. 'verwachting' (ed. 267) *Doct. des tijts* 177 [holl. 1486]

wachten 1 trans. verwachten (met een persoon als object) *Rek. v. Nijm.* 5, 160 [geld. 1535]

wachtevrij adv. vrijgesteld van de wacht *Kamper schepenacten* 307 [ov. 1348]

waechhals 3 subst. 'waaghals' *Doct. des tijts* 98 [holl. 1486]

waegcedell subst. verklaring waarin de stadsweger het gewicht van gewogen goederen opgeeft *Rek. v. Nijm.* 4, 253 [geld. 1531]

waekerhuys subst. wachthuis *Rek. v. Nijm.* 4, 41 [geld. 1528]

waenachtighe - *cracht*, 'waardegevoelende kracht' (lat. *aestimativus*; ed. 1, 221) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 97 [nholl. 1480]

waer subst. inlaagdijk, waardijk (vgl. **waardijc**) *Br. Middelburg* 2, 272 [zholl. 1413-'19]

waer 1 adv. ergens (vgl. **waer** (IV), bet. III) *Frensweger hs.* 6 [nomnl. c.1480]

waerachteheit 1 subst. bewijsstuk *Br. handel Eng.* 1, 928 [zholl. 1456]

waerdeinen* 3 **wer-** trans. taxeren *Rek. v. Nijm.* 8, 161 [geld. 1544]

waerden 1 onder **werden**

waerdtloon subst. commissieloon *Br. Middelburg* 3, 211 [wmnl. 1503]

waerheit* 1 **-heyt** subst. bijeenkomst tot het houden van een gerechtelijk onderzoek *Brab. jachtrecht* 17(2x) [brab. 1656 <1387>]

waernemen 1 trans. 'lijdelijk afwachten' (ed. 50 n.12) *Stichtige punten* 50; 103; 244 [geld.ov. c.1475]

waernementheyt subst. 'waakzaamheid, oplettendheid' (ed. 206) *JAN VAN LEEUWEN* 102 [brab. 2e h. 15e e.]

waerpont onder **warpont**

waersagheste 6 *waersaghesten* 1. *waersaghersen* pl.,

subst. 'waarzegster' *Boeck v. d. voirs. g.* 187 [nholl. c.1470]

wagenen 1 trans. met een wagen vervoeren *R. v. Gorinchem* 253 [holl. 1482-1501]

wagenhout subst. hout waarvan men wagens maakt *Br. Middelburg* 2, 61 [wmnl. 2e h. 15e e.]

wagenpaell subst. wsch. paal van eikehout *Rek. v. Nijm.* 6, 94 [geld. 1537]

waggelen 1 intr. fig. wankelen, onzeker, onvast zijn (met een zaak als subj.) *ZERBOLT, Mnl. vert.* 92 [geld. c.1430]

waghenknap subst. 'wagenknecht' (ed. 354) *MOORS, Oorkondentaal* 178 [wlimb. 1391]

waghenzeel subst. wagentouw *Frensweger hs.* 250 [nomnl. c.1480]

waghenvelghe subst. velg aan een wagen *Monumenta Groningana* 297 [gron. 1458]

waighaccyze subst. weeggeld *Rek. v. Nijm.* 6, 62 [geld. 1536]

wayen* 1 **weyen** trans. zwaaien (vgl. **waeyen**, Aanm.) *Mnl. geest. proza* 221 [st. 1476] *Mnl. geest. proza* 167 [wmnl. c.1543]

wairachtighen trans. 'bewaarheiden, waar maken' (ed. 1, 221) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 682 [nholl. 1480]

waken 1 - *na*, intr. 'streven naar' (ed. 151 n.) *Tweede Rose* 151 [vl. c.1310]

wallen intr. aan de wal werken, een wal opwerpen *Rek. v. Nijm.* 8, 228 [geld. 1544]

walludicheit subst. welluidendheid *M. v. H., Boek b.* g. 261 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

waltgreeff subst. provoost (vgl. ed. 7, 29 n.1) *Rek. v. Nijm.* 5, 145 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 7, 29 [geld. 1540] *Rek. v. Nijm.* 8, 90 [geld. 1543]

wandonckich adj. 'wantrouwend' (ed. 1, 221) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 66 [nholl. 1469]

wanlovich 1 adj. 'ongeloovig' (ed. 1, 221; z. **wanlovich** (II)) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 497 [nholl. 1480]

wanrake 3 subst. 'ongelukkig toeval, ongeval' (ed. 1, 221) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 67 [nholl. 1469]

want* 1 **wandt** subst. touwwerk, scheepswant (hetz. als **schipwant**) *R. v. Amst.* 414 [holl. 1494-1512]

wantappen trans. slecht tappen *Br. Middelburg* 2, 161 [zholl. 1367]

wapengereyde subst. wapenrusting *GANSFORT, De or. dom.* 167 [holl.nomnl. c.1500]

wapennaelde subst. naald (als sieraad) aan de wapenrok bevestigd *Tocht v. J. v. Blois* 208 [zholl. 1361-'62]

wapenstuck subst. wapenschild *Rek. v. Nijm.* 7, 158(2x) [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 35(2x); 70 [geld. 1542]

wapentueringhe subst. 'wapenrusting, bewapening' (ed. 1, 221) *DIRC v. DELF, Tafel* 3, 453 [nholl. 1480]

wapinge 6 l. *wapeninge* wapenrusting *BRUGM., Onuitg. serm.* 108 [zolim. 1523]

warandehoeder 2 **waranthueder** subst. jachtopziener *Brab. jachtrecht* 30 [brab. c.1450 <1429>] *Brab. jachtrecht* 79 [brab. 1469 <1464>] *Brab. jachtrecht* 27 [brab. 1606 <1425>]

warantmeesterschap **warand-** **warantmeesterscap** **warand-** subst. ambt van jachtopziener *Brab. jachtrecht* 44(2x); 45 [brab. 1454] *Brab. jachtrecht* 78; 82 [brab. 1469 <1464>]

warantrecht subst. jachtrecht *Brab. jachtrecht* 30(2x) [brab. c.1450 <1429>]

ward(t) 7 wacht (z. **waerde**) *Rek. v. Nijm.* 4, 129 [geld.

wareicheit

1530] *Rek. v. Nijm.* 8, 11 [geld. 1542]

wareicheit subst. waarheid *Leeder v. VIII tr.* 56 [omnl. 2e h. 15e e.]

waren 1 trans. onthalen (**waren** (I), vgl. ed. 73) *Boec der minnen* 31 [wmnl.omnl. c.1320]

waretheyt 7 'gerechtelijk onderzoek, enquête' (z. **waerheit**, bet. 7) *Br. Middelburg* 1, 160 [wmnl. 1522]

warisoen 1 subst. levensmiddelen, provisie (vgl. ed. 33) *Florimont* 29 [wbrab. c.1350]

warmoesbloc subst. blok waarop groente wordt gesneden of gehakt *Bronnen Rijnsburg* 932 [zholl. 1487]

warpont wa(e)r- subst. 'wierook' *Synon. mnl. plantenn.* 301 [wvl. 14e e.] *Synon. mnl. plantenn.* 301 [vl. 1351]

warrich adj. recalcitrant, zich verzettend tegen *Br. Middelburg* 3, 74 [wmnl. 1430]

warssbalck 3 onder **wersbale**

wartse 6 onder **wyrtz** DIRC v. DELF, *Tafel*

wasmaker subst. maker van waskaarsen *Leugemeete* 159 [vl. 1474]

wasscher* 3 **waschsere** subst. water *Tocht v. J. v. Blois* 231 [zholl. 1361-'62]

wasser subst. die groeit (lat. *germinans*) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 27 [nholl. 1480]

waterback subst. waterbak *Rek. v. Nijm.* 5, 56 [geld. 1533]

waterbaelge -gie -baille -balye subst. waterpoort *Dendermonde* 2, 64 [vl. 1380-1430]

waterclerck subst. invorderaar van het 'watergeld' (vgl. MNW XI s.v. **lantmeester**) *Br. Middelburg* 2, 24 [wmnl. 1532]

waterremmer -eymer subst. waterremmer (lat. *urna aquea*) MAUBURNUS, *Scala* 151 [geld.ov. 1558] *Rek. v. Nijm.* 8, 65 [geld. 1542]

watergote* 1 **-gaeet** subst. (water)goot *Rek. v. Nijm.* 4, 150 [geld. 1530]

wateringhghelt subst. 'de onkosten voor alle verdediging tegen het buitenwater, behalve die voor kavel- of matdijk' (MNW XI s.v. **watergelt**) *Br. Middelburg* 2, 274 [wmnl. 1415]

waterkarr(e) subst. kar waarin water wordt vervoerd *Rek. v. Nijm.* 4, 39 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 5, 29 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 115 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 5, 192; 195 [geld. 1535] *Rek. v. Nijm.* 6, 48 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 8, 31 [geld. 1542]

watermaten trans. met de 'watermate' meten (m.b.t. biertonnen) *R. v. Haarl.* 279 [zholl. 1e h. 16e e. (1548)]

waterment subst. 'soort munt' (*mentha aquatica*) *Synon. mnl. plantenn.* 286 [vl. 1351]

waterpenningen subst. pl. 'de onkosten voor alle verdediging tegen het buitenwater, behalve die voor kavel- of matdijk' (MNW XI s.v. **watergeld**) *Br. Middelburg* 2, 405 [wmnl. 1497] *Br. Middelburg* 1, 171 [wmnl. 1532] *Br. Middelburg* 2, 29; 30(2x) [wmnl. 1538] *Br. Middelburg* 3, 388 [wmnl. 1540]

watershalve om -n, wegens het water *Rek. v. Nijm.* 3, 321 [geld. 1527] vgl. onder **halve**

waterzyde subst. waterkant, de naar het water gerichte zijde *R. v. Amst.* 35(4x) [holl. 1413] *R. v. Amst.* 51 [holl. 1452-'94]

waterwilghe subst. 'kuisboom' (*vitex agnus-castus*) *Herbarius in dyetsche* 449 [vl. 1484]

watterbaillaige subst. in Engeland geheven tol *Br. handel Eng.* 2, 590 [brab. 1545]

wech 1 1 en ander wegen, elders *Stichtige punten* 76; 85

- [geld.ov. c.1475] 2 *sine wegen zijn*, weg, verdwenen zijn L. v. V., *Sp. hist.* 2, 389 [brab. c.1325]
- wechgheraken** intr. weggkomen *Marialeg.* 1 407 [holl. 1479]
- wechlidich** adj. 'voorbijgaand' (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 248 [nholl. 1480]
- wechspise** 1 subst. sacrament der stervenden *Frensweger hs.* 28; 251 [nomnl. c.1480]
- wecken** trans. opheffen, oprichten BRUGM., *Verspr. serm.* 39 [st. 1476]
- weckinghe** 1 subst. opwekking, prikkeling *Boec van medicinen* 208 [zholl.utr. 2e h. 14e e.] 2 het wekken, wakker maken *Frensweger hs.* 105; 175 [nomnl. c.1480]
- weddehant** subst. 'eene door handslag aangegane verbintenis' (vgl. gewet) R. v. *Haarl.* 9 [zholl. c.1404]
- wedebode** subst. 'gerechtsdienaar die bij een schuldenaar inwoont om over de inboedel te waken waarop beslag is gelegd' (Stallaert s.v. **weddebode**) *Dagb. v. Gent* 1 230 [wmnl.vl. 1467-'90]
- wedel** subst. naam van een zekere hoeveelheid *Br. Dom Utrecht* 2, 542 [utr. 1478]
- weder** subst. 'haak' (ed. 758) *Bronnen Rijnsburg* 758 [zholl. 1383]
- weder** 1 - *ende geins*, heen en weer *Karel ende Elegast* 18 [wmnl. 1486-'88]
- wederaensien** trans. opnieuw, wederom nagaan, onderzoeken *Mystiek brevier* 1, 141 [holl.brab. ?]
- wederaftercrupinge** subst. 'teruggang' (van planeten, ed. 84) BARTH. ENGELSMAN 118 [holl. 1485]
- wederbeeldelike -leke** adv. 'weerspiegeld, als in een spiegel' (JAN v. L., *Vijf man.* 235) JAN v. L., *Vijf man.* 162 [brab.nomnl. c.1425] JAN VAN LEEUWEN 161 [brab. 2e h. 15e e.]
- wederbekennen** trans. (opnieuw) te binnen brengen (vgl. Plant.) MANDE, *Bijl.* 40 [brab. 15e e.]
- wederbereydinge** subst. 'voorbereiding' (lat. *iterum praeparatio* ed. 281) Th. a K., *De im. Chr.* 195 [holl. c.1440]
- wederbiedinge*** 1 -ghe subst. 'kennisgeving' (vgl. **wederbieden**, bet. I, 5) *Tocht v. J. v. Blois* 152 [zholl. 1361-'62]
- wederbitinge*** 1 -ghe subst. 'wroeging' (lat. *reatus* ed. 281) Th. a K., *De im. Chr.* 64 [holl. c.1440]
- wederbloeyen*** 3 -bloyen intr. opnieuw bloeien, fig. herleven W. v. S. Th., *Epistel* 45 [ov. c.1470]
- wederclaghen** intr. 'herhaald klagen' (ed. 235) JAN v. L., *Vijf man.* 194 [brab.nomnl. c.1425]
- wedercopen** 1 trans. verlossen *Marialeg.* 1 425 [holl. 1479]
- wederdagen** 1 trans. opnieuw dagen (rechtstern) *Bouc v. Audiënc.* 15 [wmnl.vl. 1370-'78]
- wederdoeper** subst. wederdoper *Rek. v. Nijm.* 6, 166 [geld. 1539] *Rek. v. Nijm.* 7, 35; 43; 48; 57; 86; 95(4x); 96(2x) [geld. 1540]
- wederdoepersche** subst. wederdoopster *Rek. v. Nijm.* 7, 96 [geld. 1540]
- wederdopers -doepers** adj. wederdopers *Rek. v. Nijm.* 7, 86(3x) [geld. 1540]
- wederdragen*** 1 -dregghen *hem* -, 'zich zelf terugleiden' (ed. 235) JAN v. L., *Vijf man.* 147 [brab.nomnl. c.1425]
- wederdrucken** trans. tegengaan *Boec van medicinen* 192 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- wedergelder** subst. beloner *Sp. d. Volc.* 311 [limb. 1466]
- wedergeven*** 1 -gheven trans. opnieuw geven *Mystiek brevier* 1, 225 [wmnl. 1543]

- wederghedenc** subst. herinnering (vgl. ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 46 [nholl. 1469]
- wederghifteghen** trans. op zijn (haar) beurt begiftigen, schenken *Kamper schepenacten* 240 [ov. 1337]
- wedergruetinghe** subst. het teruggroeten *Frensweger hs.* 178 [nomnl. c.1480]
- wederheit** 1 subst. tegendeel ZERBOLT, *Mnl. vert.* 211 [nomnl. c.1450]
- wederhoren** trans. niet gehoorzamen (aan) *Marg. v. Lymborch* 125a [brab. 1516]
- wederkennenisse** subst. overdenking (lat. *recapitulatio*) *Cancelierb.* 187 [zolim. 1471]
- wederkeren** 1 trans. teruggeven (m.b.t. iets, dat men tijdelijk heeft bezeten) *Syoens kroniek* 220; 429 [zovl. c.1540]
- wederkeringe*** 3 -keerynghe subst. 'terugkeer' *Dagb. v. Gent* 2 10 [wmnl.vl. 1467-'90]
- wederlech** subst. verweer, verweerschrift *Br. Middelburg* 1, 90(2x) [wmnl. 1548]
- wederlichtinge*** 3 weer- subst. 'weerlicht', bliksemflits (vgl. *Teuth.* aang. in het MNW s.v. **wederlichtinge**) *Sp. d. Volc.* 409 [limb. 1466]
- wederloften** subst. 'belofte (als vergoeding voor iets anders)' (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 518 [nholl. 1480]
- wederloninge** 3 subst. 'vergoeding, belooning' M. v. H., *Boek b. g.* 451 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]
- wederloonre** subst. 'beloner, vergelder' (lat. *remunerator* ed. 281) Th. a K., *De im. Chr.* 110 [holl. c.1440]
- wederlopen** 1 - op, intr. 'opnieuw behandelen' (ed. 235) JAN v. L., *Vijf man.* 103 [brab.nomnl. c.1425]
- wedermaker** 1 subst. hersteller *Marialeg.* 1 260 [holl. 1479]
- wedernaeyen*** 3 -neyen trans. 'herstellen' (m.b.t. kleren) *Frensweger hs.* 202 [nomnl. c.1480]
- wederombereidinge** subst. herhaalde of nieuwe voorbereiding MAUBURNUS, *Scala* 177 [geld.ov. 1558]
- wederomdraeginge** subst. het terug dragen *Rek. v. Nijm.* 5, 60 [geld. 1533]
- wederommekeren** 1 trans. teruggeven *R. v. Tiel* 28 [geld. 1458]
- wederommeryden** intr. terugrijden *Rek. v. Nijm.* 3, 9 [geld. 1520]
- wederommiesen** intr. omkijken *Stemmen* 96 [nholl. c.1400?]
- wederomvueren** trans. terugvoeren *Rek. v. Nijm.* 7, 38 [geld. 1540]
- wederoverdencken** trans. opnieuw overdenken, overwegen (lat. *recolere*) MAUBURNUS, *Scala* 191 [geld.ov. 1558]
- wederoverfueren** trans. weer naar deze kant overzetten *Rek. v. Nijm.* 8, 139; 144 [geld. 1543]
- wederproevinge*** 1 -ghe subst. verwerping (m.b.t. personen) *Sp. d. Volc.* 139 [limb. 1466]
- wederroepen** 1 trans. 'herhaald roepen' (ed. 235) JAN v. L., *Vijf man.* 182 [brab.nomnl. c.1425]
- wederroeper*** 1 -roper subst. die teruggroept *Lavinge* 39 [geld.ov. 1502]
- wederschrift*** 1 -schrift subst. schriftelijk verbod ZERBOLT, *Mnl. vert.* 89 [geld. c.1430]
- wederseggen*** 1 -segghen trans. 'herhalen, opnieuw zeggen' (ed. 235) JAN v. L., *Vijf man.* 147 [brab.nomnl. c.1425]
- wedersetten** 1 trans. afkeuren *K. v. Hulst* 72 [vl. 1399]
- wedersettinge*** 1 -ghe subst. tegenstand *Proza-Melib.* 25 [holl.maastr. c.1485]

wederslach 1 subst. 'het neerslaan der oogen' (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 284 [nholl. 1480] 2 'weerkaatsing' (ed. 85; in het MNW, Aanm. zonder citaat) BARTH. ENGELSMAN 160 [holl. 1485] SUSO, *Horologium* 205 [holl.brab. c.1350]

wederslachticheit 1 subst. het neerslaan (t.w. van de ogen) of verblinding *Sp. d. Volc.* 365 [limb. 1466]

wederspallich 6 l. *wederspanich* 'weerspanning, zich verzettend tegen' *Doct. des tijts* 173; 201 [holl. 1486]

wederspannelic adj. weerspanning *Frensweger hs.* 145 [nomnl. c.1480]

wedersportelen intr. weerspanning zijn, zich verzetten *Frensweger hs.* 56 [nomnl. c.1480]

wederstrevelic adj. 'tegenstribbelend, zich verzettend' (ed. 206) JAN VAN LEEUWEN 86 [brab. 2e h. 15e e.]

wederstrubbelic adj. 'tegenstribbelend' (ed. 235) JAN v. L., *Vijf man.* 135 [brab.nomnl. c.1425]

wederstrubbelijcheit subst. weerbarstigheid, weerspanningheid *Jhesus collacien* 240 [brab. 15e e.]

wedersuchten 3 intr. 'herhaaldelijk of opnieuw zuchten' *Exordium magnum* 22 [nomnl. 1e h. 15e e.]

wedertant -tan 1 subst. 'venushaar' *Synon. mnl. plantenn.* 279 [? 2e h. 15e e.] 2 'steenbreekvaren' *Synon. mnl. plantenn.* 292 [? 2e h. 15e e.]

wedertien 1 intr. terugkeren BRUGM., *Onuitg. serm.* 178 [zolim. 1523]

wedervaren* 1 -vaeren intr. terugreizen *Stichtige punten* 81 [geld.ov. c.1475]

wederverhalen trans. opnieuw verhalen *Mystiek brevier* 1, 28 [vl. 16e e.]

wederverlenen* 1 -verlienen trans. opnieuw in leen geven *R. v. Gorinchem* 13 [holl. 14e e.? (1290)]

wederveucht subst. toeziend voogd *Br. Middelburg* 1, 146(2x); 147(nx) [wmnl. 1500]

wedervlamme subst. 'ontvlamming' (fr. *reflambe-ment*; ed. 247) *Sidrac* 92 [brab.vl. eind 15e e.]

wedervoeren 3 trans. 'terugbrengen' *Tocht v. J. v. Blois* 227 [zholl. 1361-'62]

wederwegen 1 trans. vergelden *Mnl. geest. proza* 266 [brab. 1360-'85]

wederwerken trans. van zijn kant werken TAULER-hss. 230 [vl.wbrab. 1446]

wederwert adv. huiswaarts *Biēnb.* 2 379 [holl.utr. 1458]

wederwillicheit subst. 'tegenzin' (ed. 235) JAN v. L., *Vijf man.* 176 [brab.nomnl. c.1425]

wederwissel subst. 'tegenruil' (ed. 235) JAN v. L., *Vijf man.* 107 [brab.nomnl. c.1425]

wedrinroet subst. 'vet van de ram, hamel' (Braekman 1965, 109) *Mnl. gen. recepten* 61 [vl. 1e h. 15e e.]

wee 1 adj. naar, ongesteld, ziek *Mirakelboeck* 74 [holl.nomnl. eind 16e e. (1451-'98)]

weeccost -kost(en) weecke(n)kosten subst. wekelijkse kosten van het eten *Bronnen Rijnsburg* 759(2x) [zholl. 1383] *Bronnen Rijnsburg* 770(2x); 780 [zholl. 1397] *Bronnen Rijnsburg* 781 [zholl. 1398] *Bronnen Rijnsburg* 831 [zholl. 1453] *Bronnen Rijnsburg* 871 [zholl. 1479]

weechertich 1 adj. weekhartig; bangig (lat. *pusillo animo* ed. 205) SUSO, *Horologium* 205 [holl.brab. c.1350]

weechgelt wege- subst. 'weeggeld' (vgl. *waechgelt*) *Br. handel Eng.* 2, 181 [zholl. 1512] *Br. Middelburg* 2, 60(2x) [wmnl. 2e h. 15e e.] *Br. Middelburg* 2, 413(2x) [wmnl. 1501] *Br. Middelburg* 2, 416 [wmnl. 1502] *Br. Middelburg* 3, 380 [wmnl. c.1538]

weeckcostboeck subst. boek waarin de wekelijkse kosten van het eten worden genoteerd *Bronnen Rijnsburg*

weecke(n)kosten

- 1017 [zholl. 1498] *Bronnen Rijnsburg* 1026 [zholl. 1499]
weecke(n)kosten onder weecost
weeckgedynghsignaet subst. register van de wekelijkse rechtszittingen *R. v. Tiel* 142 [geld. 17e e. (voor 1447)]
weeckpenninc subst. wekelijks verschuldigde bijdrage *R. v. Reimersw.* 43(3x) [vl. brab. 1e h. 16e e. (1473)]
weecmoedich adj. 'kleinmoedig' (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 173 [nholl. 1469] DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 529 [nholl. 1480]
weedbarich adj. pandplichtig (vgl. **wedde** (I), bet. 1 en **pantbarich**) DYNTER 89 [brab. 1421-'22]
weedtaccyze subst. accijns op wede (blauwe verfstof) *Rek. v. Nijm.* 5, 5 [geld. 1533]
ween subst. wrat (verwant met *wende*, uitwas, wrat in MNW s.v. **weer** (VIII), sub bet. 1) *Mirakelboek* 52(3x) [holl. nomnl. eind 16e e. (1444-'50)]
weente 2 **wente** subst. pijn (n.b. ten onrechte beschouwd in het MNW s.v. ***Weente** als corrupt voor *weeute*) *M. v. H., Boek b. g.* 299 [nomnl. holl. brab. 2e kw. 15e e.] *Mirakelboek* 75 [holl. nomnl. eind 16e e. (1451-'98)] *Sp. d. Volc.* 251(2x) [limb. 1466]
weepassie 6 onder **uveepassie** *Synon. mnl. plantenn.*
weer- zie ook onder **weder-**
weer 1 onder **were**
weerdicheit 1 onder **werdicheit**
weergadyngh 7 z. **wedergade** *Rek. v. Nijm.* 8, 112 [geld. 1543]
weergelt* 1 **wer-** subst. 'gelijke som geld' (ed. 358) MOORS, *Oorkondentaal* 113 [wlimb. 1380]
weerlike adj. 'wederstrevend' (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 79 [nholl. 1469]
weescamerbode subst. bode, dienaar van de weeskamer *Br. Middelburg* 1, 177 [wmnl. 1537]
weesclerck subst. secretaris van het college van weesmeesters *R. v. Amst.* 432 [holl. 1494-1512] *K. v. Brielle*² 267 [zholl. 1527]
weesedochter subst. weesmeisje *Br. Middelburg* 1, 69 [wmnl. 1515]
weesegelt weesen- weeseghelt weeze- subst. 'wezegeld, geld dat aan de wezen toebehoort' (Stallaert) *Br. Middelburg* 1, 53(nx); 54(3x) [wmnl. 1477] *Ann. em.* 47, 221(1e pl.) [vl. 1417] *Ann. em.* 47, 221(2e pl.) [vl. 1418]
weesekinderengelt subst. geld dat weeskinderen toebehoort *Br. Middelburg* 1, 147 [wmnl. 1500]
weesepeningen subst. pl. 'weesgeld' (Stallaert s.v. **weezenpenning**) *Br. Middelburg* 1, 146(2x) [wmnl. 1500]
weeskinderenpenningen subst. pl. geld dat wezen toebehoort *Br. Middelburg* 1, 428 [wmnl. 1524]
weetmeter subst. meter van wede (blauwe verfstof) *Rek. v. Nijm.* 4, 168 [geld. 1530]
wegegelt onder **weechgelt**
wegelinc subst. weggetje *Br. Middelburg* 2, 78 [wmnl. 1533]
wegen* 1 **-ghen** subst. het wegen *R. v. Gorinchem* 51 [holl. 1397]
wegewyn subst. 'kamperfoelie' *Synon. mnl. plantenn.* 279 [vl. 1483]
weggen* 3 **wegghen wiggen** 1.1 trans. 'bewegen' GANSFORT, *De or. dom.* 169 [nomnl. c.1500] 2.1 **hem-**, zich bewegen, zich verwijderen *Exordium magnum* 53 [nomnl. 1e h. 15e e.]
weghe subst. 'klimop' (ed. 462) *Herbarius in dyetsche* 461 [vl. 1484]
wegheblade subst. 'weegbree' *Synon. mnl. plantenn.* 268 [? eind 14e e.]

weicvloient adj. vloeibaar BRUGM., *Verspr. serm.* 93 [geld. 2e h. 15e e.]

weyckuppe subst. weekkuip *Evang. Spinr.* 12a [vl.holl. 1515-'20]

weyen 1 onder wayen

weygelt subst. vergoeding voor het laten weiden van vee *Rek. v. Nijm.* 8, 160 [geld. 1544]

weyger subst. weigeraar *Br. Middelburg* 3, 321 [brab. 1523]

weygeren intr. 'huppelen, springen' (vgl. **weyeren**) *Mnl. geest. proza* 221(2x) [zovl. 1460]

weyghelijc 6 z. **weigerlijc** *Coninx summe* 330 [holl.brab. 1437]

weyknecht subst. jagersknecht (vgl. **weide** (I), sub bet. 3) *Jaarboek Sebastiaen* 77 [wvl. 1463]

weinde 1 onder wende

weyspel subst. jacht(vermaak) *Brab. jachtrecht* 54 [brab. c.1460]

weyst subst. een soort laken *Br. handel Eng.* 1, 990(4x) [brab. 1465]

weytenbloeme subst. tarwebloem *Boec van medicinen* 194 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

weytlant subst. land waarop tarwe wordt verbouwd *Bronnen Rijnsburg* 996 [zholl. 1496]

weytmolen subst. korenmolen *Acten Gelre Zutphen* 2, 39 [ogeld. c.1397 (1393)]

weyvleesch subst. 'wild vlees, granulatie-weefsel, het weefsel waarmede wonden en zweren kunnen dichtgroeien' (ed. 280) JAN YP., *Cyurgie* 68 [vl. 1351]

weinich 1 adj. 'allergeringst' (ed. 283 n.1; lat. *tantillus*) M. v. H., *Boek b. g.* 279; 283 [nomnl.holl.brab. 2e kw. 15e e.]

weirckholt subst. timmerhout *Rek. v. Nijm.* 3, 346 [geld. 1527]

weitenbouw subst. tarweoogst *Mnl. geest. proza* 197 [nomnl. 1e h. 15e e.]

weitenmele* 3 **weytensmeel** subst. 'tarwemeel' *Rek. v. Blois* 67 [zholl. 1371-'72]

weitscher subst. reistas (vgl. *Matthias Lexers mittelhochdeutsches Taschenwörterbuch*, Stuttgart 1972³³ s.v. **wetscher**) *Rek. v. Nijm.* 4, 194 [geld. 1530]

wekershairn subst. hoorn van de stadswaker *Rek. v. Nijm.* 3, 64 [geld. 1520]

welbedacht 3 -docht adj. 'verstandig', goed bij zijn verstand *Bouc v. Audienc.* 531 [wmnl.vl. 1370-'78] *R. v. Gorinchem* 79; 83 [holl. 1577 (1409)]

welcominghe subst. verwelkoming *Mnl. geest. proza* 253 [zovl. 1460]

weldaet 1 subst. 'genadegaven' (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 155 [nholl. 1469]

welgefundeert adj. voldoende gegrond *Brab. jachtrecht* 48 [brab. c.1454]

welgemaectheit subst. welgevormdheid, schoonheid *Jhesus collacien* 151 [nholl.vl. c.1480]

welghebouwwet adj. goedgekneed (vgl. **bouwen** (II)) *Jhesus collacien* 173; 186 [nholl.vl. c.1480]

welghepast adj. weltevreden *Sticht. exempelen* 75 [brab. 16e e.]

welghesaetheit subst. gemoedsrust BRUGM., *Onuitg. serm.* 224 [zolim. 1523]

welle subst. slijpsteen (vgl. Schiller-Lübben i.v.) *Rek. v. Nijm.* 8, 148 [geld. 1543] *Rek. v. Nijm.* 8, 240 [geld. 1544]

wellebode subst. 'gerechtsdienaar die in een inbeslaggenomen goed gaat inwonen om te waken over de in-

boedel' (Stallaert s.v. **willebode**) *Cout. v. Gent* 496 [wmnl. 1297]

welmoeghen subst. welbehagen *Mystiek brevier* 1, 141 [holl.brab. ?]

welvaert 1 subst. goede voortgang *Br. handel Eng.* 2, 234 [brab. 1516]

wende 1 **weinde** 1 subst. het wenden; *soender* -, onafwendbaar *Mnl. geest. ged. enz.* 51 [limb. eind 15e e.] 2 'omgeploegd land' (zie de aant. ed. 354) MOORS, *Oorkondentaal* 158 [wlimb. 1379]

wendelsteen* 1 **wijndel-** subst. slijpsteen *Mirakelboeck* 62 [holl.nomnl. eind 16e e. (1451-'98)]

wenninghe subst. gewenning *Frensweger hs.* 142 [nomnl. c.1480]

wente 2 onder **weente**

werc 1 *te - gaen*, 'ten uitvoer leggen' (ed. 51 n.) BRUGM., *Verspr. serm.* 51 [st. 1476]

werckdaechsleet subst. kleed op werkdagen gedragen *Sermonen* 121 [brab. na 1540]

werckestellinge subst. inwerkingstelling (lat. *actuatio*) MAUBURNUS, *Scala* 151 [geld.ov. 1558]

werckthoondach subst. werkdag waarop een koopman zijn waren uitstalt (op een jaarmarkt) (vgl. **togedach** en vgl. onder **thoonwerckdach**) *Br. Middelburg* 3, 308 [vl. 1522]

werclijc 1 onder **werkelijc**

wercmeesterie subst. 'in kloosters, het huis, waar de nonnen werkten, weefden of sponnen' (ed. 354) MOORS, *Oorkondentaal* 225 [wlimb. 1379]

wercmeesterssa subst. 'de non, belast met het toezicht op het werk van de andere nonnen' (ed. 355) MOORS, *Oorkondentaal* 225 [wlimb. 1379]

wercpanne subst. pan gebruikt in een bedrijf *Br. Middelburg* 3, 288 [wmnl. 1519]

werdeinen 3 onder **waerdeinen**

werden* 1 **waer-** trans. schatten, taxeren *R. v. Amst.* 500 [holl. 1494-1512]

werdicheit* 1 **weer-** subst. 'dienstvaardigheid, welwillendheid' (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 136 [nholl. 1469]

were 1 **weer** 1.1 subst. ? *Boeck v. d. voirs. g.* 177 [nholl. c.1470] 2.1 *uter - clappen*, zoveel praten dat iem. zich niet meer verweren kan (ed. 267) *Doct. des tijts* 206 [holl. 1486]

werffsteen subst. steen afkomstig van één kademuur; ook steen bestemd voor het aanleggen van een kade *Rek. v. Nijm.* 5, 185; 187; 199 [geld. 1535]

wergelt 1 onder **weergelt**

werine 1. *aurine?* subst. 'duizendguldenkruid' *Synon. mnl. plantenn.* 265 [? eind 14e e.]

weringe onder **wieringe**

werkelijc* 1 **-lic werclijc** 1.1 adj. levendig (lat. *activus*) *Sp. d. Volc.* 179(3x) [limb. 1466] 2.1 *werclike sonde*, 'dadelijke zonde' (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 149 [nholl. 1469]

werkinge 3 subst. 'het werken' (MNW, bet. 1) MAUBURNUS, *Scala* 153 [geld.ov. 1558]

wermisvrouw subst. groentevrouw (vgl. **warmoeswif**) *R. v. Gorinchem* 238 [holl. 1482-1501]

werpen 1 **worpen** 1.1 intr. de dobbelsteen gooien *Br. Middelburg* 3, 522; 523 [wmnl. 1545] 2.1 *enen iet -*, iem. iets toebrengen (een wond) *Tocht v. J. v. Blois* 231 [zholl. 1361-'62]

werpinge* 1 **-ghe - der hande**, het zwaaien met de handen *Mnl. geest. proza* 221 [st. 1476]

werpont onder **warpont**

werpster subst. zij die werpt *Jhesus collacien* 205 [nholl.vl. c.1480]

wersbalc* 3 **warssbalck** subst. 'dwarsbalk' *Rek. v. Nijm.* 8, 31 [geld. 1542]

wertholt werdt- subst. hout afkomstig van een 'waard' (vgl. *waertrijs*) *Rek. v. Nijm.* 8, 31(2x); 32 [geld. 1542]

wesenen 1 trans. bewerken, tot stand brengen *Sp. d. Volc.* 221 [limb. 1466] 2 vestigen, planten (n.b. zo ook op de meeste plaatsen in MNW s.v. **gewesent**, dat ten onrechte afgeleid wordt van *wesen*) *Sp. d. Volc.* 211 [limb. 1466] 3 omvormen (lat. *transformare*) *Sp. d. Volc.* 333; 339 [limb. 1466] 4 gewinnen (lat. *assuefacere*) *Sp. d. Volc.* 381 [limb. 1466] 5 oordelen (lat. *judicare*) *Sp. d. Volc.* 337 [limb. 1466]

weserecht subst. het voor wezen geldende recht *R. v. Amst.* 515 [holl. c.1500]

wesinge* 1 **ghe** subst. het zijn, verblijven *Mnl. geest. proza* 253 [zovl. 1460]

wetbrief 1 subst. gebedsriem (aanh. uit Matth. 23:5) *Sermonen* 104 [brab. na 1540]

wetendom subst. kennis *Br. Middelburg* 2, 8 [wmnl. 1456]

wettelijcheit* 2 **-liche** subst. rechtschapenheid *Br. handel Eng.* 1, 940 [zholl. 1547]

weverampt subst. weversgilde *Rek. v. Nijm.* 3, 44 [geld. 1520] *Rek. v. Nijm.* 3, 139 [geld. 1523]

wewe 7 z. **weduwe** *Marialeg.* 2 162 [wmnl. begin 16e e.]

wicken 3 trans. 'voorspellen' *Frensweger hs.* 146 [nomnl. c.1480]

wickere 6 onder **wider** *Kamper schepenacten*

widebinde subst. 'kamperfoelie' *Synon. mnl. plantenn.* 279 [wvl. c.1200]

wider 7 **wickere** l. **widere** wie van beiden (z. **weder** (IV)) *Kamper schepenacten* 243 [ov. 1337]

wideranverden trans. 'wederaanvaarden' (ed. 355) **MOORS**, *Oorkondentaal* 282 [wlimb. 1384]

wiegestro* 1 **wiechstro wigestro** *onser vrouwen* -, 'wilde tijm' (polium) *Herbarius in dyetsche* 477 [vl. 1484] *Synon. mnl. plantenn.* 289 [? c.1490]

wieke* 1 **-cke wijcke** subst. molenwiek *K. v. Brielle*² 304(1e pl.) [zholl. 1537] *K. v. Brielle*² 304(2e pl.) [zholl. 1542]

wiel 1 **-en slaen**, 'gaten dichten' (ed. 90 n.54, z. **wiel** (III), bet. 4) *Rek. v. Doesburg* 70 [geld. 1403]

wiën* 1 **wijen hem** -, zich besprenkelen met wijwater (vgl. MNW, bet. II, 4) *Stichtige punten* 189 [geld.ov. c.1475]

wieringe weringe subst. klein bootje, roeiboot *Br. handel Eng.* 1, 946(2x) [zholl. 1458]

wierken 7 'vijvertje' (ed. 355; z. **wiër**) **MOORS**, *Oorkondentaal* 78 [wlimb. 1360]

wierochtich 6 ? **SUSO**, *Horologium* 205 [brab. c.1350]

wiggen 3 onder **weggen**

wydenpote subst. jonge wilg (vgl. ed. 355) **MOORS**, *Oorkondentaal* 163 [wlimb. 1381]

wyldernisse 1 onder **wildernisse**

wijlt 1 onder **wilt**

wijname subst. wijnvat *Br. Middelburg* 3, 528 [wmnl. 1545]

wijnassijse subst. 'pachter van de wijnbelasting' (vgl. **wijnassiser**) *Br. handel Eng.* 1, 1229 [brab. 1485]

wijnbare 7 'druif' (z. **wijnbere**) *Synon. mnl. plantenn.* 302 [? eind 14e e.]

wijnbesse subst. 'druif' *Synon. mnl. plantenn.* 302 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

wijnborencruyt

wijnborencruyt subst. gekruide druiven *Jhesus collacien* 210 [nholl.vl. c.1480]

wijnceell subst. verkoopovereenkomst m.b.t. wijn *Rek. v. Nijm.* 8, 105 [geld. 1543]

wijncoepman subst. wijnhandelaar, wijnkoper *Mirakelboeck* 33 [holl.nomnl. eind 16e e. <1444-'50>]

wijncupe* 3 -kuyp subst. 'wijnkuip' *Rek. v. Nijm.* 8, 237 [geld. 1544]

wijndbesse subst. druif *Boec van medicinen* 116 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

wijndelsteen 1 onder **wendelsteen**

wijndenier subst. 'breukband' (ed. 64 n.) *Mirakelboeck* 64 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>]

wynduus subst. pompoenvormig ornament (vgl. ofr. *ventouse*) *Rek. v. Nijm.* 7, 139 [geld. 1541]

wijngaerdewater subst. wingerdsap *Boec van medicinen* 164 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]

wijngelage* 3 -ghelaech subst. 'drinkgelag' *Mnl. geest. ged. enz.* 53 [limb. eind 15e e.]

wijngelt 1 subst. geld om wijn te kopen *Bronnen Rijnsburg* 803; 804 [zholl. 1443] *Bronnen Rijnsburg* 817 [zholl. 1452] *Bronnen Rijnsburg* 824; 825 [zholl. 1454]

wijnheerenghilde subst. gilde van de 'wijnheren' *Br. Middelburg* 2, 310 [wmnl. 1434]

wijnlavel subst. wijnzak (vgl. **level**) *TNTL* 16, 12 [holl.vl. c.1425]

wijnleere -leer subst. wijnladder, ladder gebezigd bij het kelderen van wijn *Rek. v. Nijm.* 3, 215 [geld. 1524]

Rek. v. Nijm. 3, 355 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 54 [geld. 1528] *Rek. v. Nijm.* 4, 196 [geld. 1530] *Rek. v. Nijm.* 6, 95 [geld. 1537]

wynslant onder **winnenslant**

wynninge 1 onder **winninge**

wijnstellinge -stellongh -stillinge subst. stellage, waarop vaten wijn worden opgeslagen *Rek. v. Nijm.* 5, 68 [geld. 1533] *Rek. v. Nijm.* 5, 129 [geld. 1534] *Rek. v. Nijm.* 6, 66 [geld. 1536] *Rek. v. Nijm.* 6, 131 [geld. 1537]

wijntercost subst. levensbehoeften voor de winter *Br. Middelburg* 3, 231 [wmnl. 1511]

wijntouw subst. touw gebezigd bij het kelderen van wijn *Rek. v. Nijm.* 7, 190 [geld. 1541] *Rek. v. Nijm.* 8, 63 [geld. 1542]

wijnvrouwe 1 -vrou subst. beheerster van de wijnkelder *Bronnen Rijnsburg* 861(2x) [zholl. 1479] *Bronnen Rijnsburg* 898 [zholl. 1483] *Bronnen Rijnsburg* 941 [zholl. 1489] *Bronnen Rijnsburg* 956 [zholl. 1491] *Bronnen Rijnsburg* 995 [zholl. 1496] *Bronnen Rijnsburg* 1020 [zholl. 1499]

wyrtz *wartse* l. *wyrtze* subst. specerij (ed. 1, 221; vgl. mhd. *wirz*) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 201 [nholl. 1469]

wijschmente subst. 'een soort muntkruid, misschien witte munt' (Braekman 1965, 109) *Mnl. gen. recepten* 135 [wvl. 1305]

wijscheit subst. zekerheid (lat. *certitudo*) *MAUBURNUS, Scala* 145 [geld.ov. 1558]

wijsrasen subst. ? (lat. *fantasia*) *DIRC v. DELF, Tafel* 2, 45 [nholl. 1469]

wysselwaeck subst. beurtwacht, wacht voor een zekere tijd, waarna 'gewisseld' wordt *R. v. Gorinchem* 250 [holl. 1509-'18]

wijsstoick subst. steel van de wisser (om het gescht schoon te maken) *Rek. v. Nijm.* 3, 326 [geld. 1527]

wysteyn 7 onder **vusteyn**

wyveskunne subst. vrouwelijk geslacht, vrouwvolk *Exordium magnum* 36 [nomnl. 1e h. 15e e.]

- wikinghe*** 3 -ghe subst. 'het wijken, teruggaan' (lat. *cessio* ed. 265) *Soliloquium-vert.* 246 [wmnl.omnl. c.1430]
- wildelike*** 1 -li(j)c 1.1 adj. ongehoord, ongepast *Ndl. Arch. v. Kerkg.* 3, 188 [wmnl.brab. 1543] 2.1 - (lopen), adv. 'in het wild, zonder bepaald doel' (- *lopen*, in het MNW zonder citaat) *Sticht. exempelen* 109 [?]
- wildernisse*** 1 wyl- subst. 'afgrond' (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 353 [nholl. 1469]
- wilhelmstuyn -tuun guilhelms-** subst. zilveren munt, waarop graaf Willem V is afgebeeld *R. v. Gorinchem* 324; 326 [holl. 1482-1501] *R. v. Gorinchem* 325 [holl. 1492] *R. v. Gorinchem* 319(2x) [holl. 1502-'16] *R. v. Tiel* 68 [geld. 1481]
- wilkoerich** adj. eigenmachtig, willekeurig GANSFORT, *De or. dom.* 109 [holl.nomnl. c.1500]
- willich** adj. van wilgenhout *Mnl. geest. ged. enz.* 32 [limb. eind 15e e.]
- willich** 1 adj. vrijwillig BRUGM., *Onuitg. serm.* 209 [zolim. 1523]
- willichlike*** 1 -lic adj. aangenaam, welgevallig *Dietse Epistola* 9 [holl.utr. 2e h. 15e e.]
- willigen** 1 trans. ter beschikking stellen *Br. handel Eng.* 1, 1110(2x) [zholl. 1475]
- willigenblock** subst. een hoeveelheid, een stapel wilgenhout *Rek. v. Nijm.* 7, 42 [geld. 1540]
- willigenplancke** subst. wilgenplank *Rek. v. Nijm.* 3, 253 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 7, 45 [geld. 1540]
- wilt** 1 **wylt wijlt** adj. ongeregeld, onoverzichtelijk *Rek. v. Nijm.* 3, 242 [geld. 1526] *Rek. v. Nijm.* 3, 316 [geld. 1527] *Rek. v. Nijm.* 4, 27 [geld. 1528]
- wiltheit** 1 subst. ongeregeldheid, onoverzichtelijkheid *Rek. v. Nijm.* 3, 316 [geld. 1527]
- wiltswinevleesch** subst. vlees van een wild zwijn *Rek. aflaath.* 116 [brab. 1451]
- winchworte** subst. 'groot kaasjeskruid' *Synon. mnl. plantenn.* 289 [vl. 1351]
- windasmaker** subst. maker van windassen *Br. handel Eng.* 2, 128 [brab. 1501]
- windbere** subst. 'wijnstok' (ed. 302; vgl. **wijnbere**) *Boec van medicinen* 114 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- winesin** 7 z. **wijnasijn** *Mnl. gen. recepten* 67 [vl. 1e h. 15e e.]
- winnen** 1 trans. 'kweken' (m.b.t. gevogelte; ed. 358) MOORS, *Oorkondentaal* 280 [wlimb. 1384]
- winnenslant wynnens-** subst. 'land geschikt om bebouwd te worden' (ed. 355) MOORS, *Oorkondentaal* 99 [wlimb. 1381] MOORS, *Oorkondentaal* 74 [wlimb. 1398]
- winnensrecht** subst. 'recht, dat gewoonlijk toegepast wordt bij betrekkingen tussen pachter en verpachter' (ed. 355) MOORS, *Oorkondentaal* 165 [wlimb. 1384]
- winninge** 1 **wynninge** 1 subst. voortbrenging BARTH. ENGELSMAN 101; 104 [holl. 1485] 2 'voortplanting' (ed. 1, 221) DIRC v. DELF, *Tafel* 2, 224 [nholl. 1469]
- winteraessen -m** I. *winteraessen* subst. loon tijdens de winter (vgl. Hwb s.v. **aessen**) *Bronnen Rijnsburg* 748 [zholl. 1383]
- winterfroc** subst. bovenkleed voor de winter *Br. Middelburg* 2, 213(nx) [zholl. 1367]
- wintersaet** subst. zaad dat in het najaar gezaaid wordt *Bronnen Rijnsburg* 911 [zholl. 1484]
- wintersvacht** subst. vacht die in de winter geschoren wordt *Br. handel Eng.* 2, 603 [zholl. 1545]
- wiper** subst. 'verwijf' (ed. 1, 221; vgl. **wiperen**) DIRC v. DELF, *Tafel* 3, 41 [nholl. 1480]

- wirvinghe** subst. ophoging (vgl. *werven* (I)) *Kamper schepenacten* 197 [ov. 1332]
- wisenisse** subst. 'vonnis' (ed. 355) MOORS, *Oorkondentaal* 321 [wlimb. 1380]
- wisoude** 1 subst. raadsman (dit woord is te analyseren als een compositum van *wijs* + *oude*, z. L.C. Michels, *Mnl. wisouden in Leuvense bijdragen* 43 (1953), 47-49) *Rinclus* 16 [brab. 2e h. 14e e.]
- wisse** 1 subst. zeker, vaststaand feit MAUBURNUS, *Scala* 211 [geld.ov. 1558]
- wissestael** subst. een soort staal *Br. Middelburg* 3, 543 [wmnl. 1546]
- wit** 1 *witte vrouwe*, grootmoeder (vgl. Rh. Gl. s.v. *witteken*) *Sticht. exempelen* 65(2x) [brab. c.1500]
- witblenckent** adj. witglanzend, schitterend *Mnl. geest. proza* 197 [nomnl. 1e h. 15e e.]
- witblinckentheit** subst. witte, heldere glans, schittering BRUGM., *Onuitg. serm.* 155 [zolim. 1523]
- witcruit** subst. 'radijs' of 'mierikswortel'? *Synon. mnl. plantenn.* 290 [? 2e h. 15e e.]
- witdoerne** subst. 'meidoorn' (ed. 302) *Boec van medicinen* 198 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- withofkomen** subst. 'komijn' *Synon. mnl. plantenn.* 280 [nsaks. eind 14e e.]
- witlike** 1 1 adv. 'met bewustheid, bij kennis zijnde' (ed. 11 n.10) *Stichtige punten* 11 [geld.ov. c.1475] 2 'openbaar', openlijk (in het MNW zonder citaat) *Frensweger hs.* 16; 103 [nomnl. c.1480]
- witment** subst. 'polei' (ed. 285; hetz. als *hofment*, z. *alment*) *Boec van medicinen* 136; 137; 174; 178 [zholl.utr. 2e h. 14e e.]
- wittekyte** subst. haring met witte kuit (vgl. WNT V, 2211) *Br. Middelburg* 3, 364 [wmnl. 1533]
- wittendonredach** subst. 'de donderdag vóór Pasen' (ed. 355) MOORS, *Oorkondentaal* 160 [wlimb. 1379]
- wittewort** 1 subst. essenkruid (*dictamnus albus*) (Braekman 1965, 110 en vgl. Vandewiele II 1965, 279-281) of salomonszegel (vgl. Vandewiele 1970, 276) *Mnl. gen. recepten* 70 [vl. 1e h. 15e e.]
- wittich** 1 adj. verstandig *Frensweger hs.* 259 [nomnl. c.1480]
- wittorf** subst. witte turf *Tocht v. J. v. Blois* 117 [zholl. 1361-'62]
- wittqwaest** subst. witkwast *Rek. v. Nijm.* 4, 172 [geld. 1530]
- witvael** adj. witbleek *Janus* 14 363a [nomnl.vl. eind 15e e.]
- witvoet** subst. ? *Br. handel Eng.* 2, 637 [brab. 1546]
- woedaen** 3 pron. interrog. 'hoedanig' *Frensweger hs.* 109; 123 [nomnl. c.1480] MAUBURNUS, *Scala* 167 [geld.ov. 1558]
- woenlichey** subst. 'bewoonbare streek' (ed. 85) BARTH. ENGELSMAN 110 [holl. 1485]
- woerden** trans. 'onder woorden brengen, vertolken' (ed. 236) JAN v. L., *Vijfman.* 162 [brab.nomnl. c.1425]
- woert** 1 onder wort
- woezer** adv. hoezeer *Mariaklachten* 358 [geld. 15e e.]
- woesset** 7 z. *worset* *Br. handel Eng.* 2, 186(2x) [? 1513]
- woesteynmaker** subst. die bombazijn maakt *Br. handel Eng.* 1, 1087 [brab. 1473]
- woet** adj. fel, vurig *Mystiek brevier* 1, 223 [wmnl. 1543]
- wolbael wolle-** subst. baal wol *Br. Middelburg* 3, 214 [wmnl. 1504] *Br. Middelburg* 3, 550 [wmnl. 1546]
- wolblaeu vul-** adj. 'van blauwe wol' (Stallaert s.v. *wol-leblauw*) *Br. Middelburg* 2, 49(2x) [wmnl. 1325]

wolfscullen subst. 'harlekijnsorchis', 'mannetjesorchis' en 'soldaatjes' (enkele orchis-soorten volgens de identificatie in *Herbarius in dyetsche*, 485 - die ook wel *hasencullen*, *hontscullen* of *vossencullen* genoemd worden - en dus niet 'teelballen van wolven' als in ed. 47 n. wordt opgegeven; z. ook Vandewiele II 1965, 470-471) JAN YP., *Medicina* 47 [vl. 1351]

wollebael onder **wolbael**

wollebalanche subst. weegschaal voor het wegen van wol *Br. Middelburg* 2, 271 [wmnl. 1413]

wollelakencoper -**laickencoeper** subst. handelaar in wollen lakens *K. v. Brielle*² 340(2x) [zholl. 1547]

wollelakensnyden intr. wollen lakens verkopen *Br. Middelburg* 3, 199 [wmnl. 2e h. 15e e.]

wollemate subst. het meten van wollen lakens *Br. Middelburg* 1, 105 [wmnl. 16e e. (15e e.)]

wollenelmate subst. het meten van wollen lakens *Br. Middelburg* 2, 62 [wmnl. 2e h. 15e e.]

wollesac* 3 **wolsack** subst. 'wolbaal' *Br. Middelburg* 3, 214 [wmnl. 1504]

wollevel subst. schapehuid *Br. handel Eng.* 1, 1036 [zholl. 1471]

wollevloete subst. vloot die wol vervoert *Br. Middelburg* 2, 475 [wmnl. 1537] *Br. Middelburg* 2, 489 [wmnl. 1549]

wollewagen subst. wagen waarin wol wordt vervoerd *R. v. Amst.* 96 [holl. 1452-'94]

wollewerker 3 onder **wolwercker**

wolleweverye subst. wolweverij *Br. Middelburg* 2, 457 [wmnl. 1526]

wolsack 3 onder **wollesac**

wolwercker 3 **wollewerker** subst. die wol bewerkt *Br. handel Eng.* 2, 60 [brab. 1494] *Br. handel Eng.* 2, 602 [brab. 1545]

wonderen 1 trans. op wonderlijke wijze bewerken G. APPELMANS, *Glose* 107 [obrab.limb. c.1350]

wonderheit 1 subst. verwondering, verbazing *Lev. v. S. Clara* 42 [brab. begin 16e e.]

wonderloes adj. zonder zich te verwonderen *TAULER-hss.* 332b [olimb. 1442] *TAULER-hss.* 333a [wvl. 1486] *TAULER-hss.* 333b [brab. c.1490]

wonich adj. 'bewoond, bewoonbaar' (ed. 247) *Sidrac* 247 [wvl. m. 15e e.]

wonnebeer adj. heerlijk G. APPELMANS, *Glose* 91 [obrab.limb. c.1350]

wontcruut 1 subst. 'ogentroost' *Synon. mnl. plantenn.* 272 [vl. 1483]

wontwort subst. 'ogentroost' *Synon. mnl. plantenn.* 272 [? 2e h. 15e e.]

woonstal* 1 **woen-** subst. 'woonplaats, verblijf' (ed. 267) *Doct. des tijts* 254 [holl. 1486]

worfftafele 7 z. **werptafele** *R. Kampen* 198 [wov. m. 15e e. (1394)]

wormachtich 3 adj. 'wormstekig' (ed. 247) *Sidrac* 155 [brab.vl. eind 15e e.]

wormen 1 intr. door wormen gegeten worden *Boeck v. d. voirs. g.* 147(2x); 179 [nholl. c.1470]

worp 3 subst. 'dracht van een dier, worp' (MNW, bet. 6) *Brab. jachtrecht* 49 [brab. c.1455]

worpen 1 onder **werpen**

worptafelbert 2 subst. dobbelspel (z. **werptafelbert**, **worptafelbert**) *ZERBOLT, Mnl. vert.* 101 [holl.utr. 1445]

worptyt subst. tijd dat jongen geworpen worden *Brab. jachtrecht* 51 [brab. c.1456]

worstelare*

worstelare* 3 -laer subst. 'worstelaar, kampvechter' BRUGM., *Onuitg. serm.* 80; 82 [zolimb. 1523]

wort* 1 woert *te woerde zijn*, ruzie maken (vgl. *te worde comen* in deze bet. in het MNW s.v. **wort** (I), sub bet. 4) BRUGM., *Onuitg. serm.* 222 [zolimb. 1523]

worttelsaytth subst. peenzaad *Rek. v. Nijm.* 3, 270 [geld. 1526]

worttob subst. tobbe met 'wort' (vloeistof bereid uit mout en hop, die door gisting in bier overgaat) *Mirakel-boeck* 68 [holl.nomnl. eind 16e e. <1451-'98>]

worwelic 6 onder **morwelike** *Jhesus collacien*

woutmeesterscap subst. ambt van houtvester *Brab. jachtrecht* 30 [brab. c.1450 <1429>]

wouvlot subst. (geel) verfbad van woude getrokken (vgl. De Nie, 223-225 en z. WNT s.v. **vlot** (V)) *R. v. Gouda* 642 [zholl. 1505 <1450>]

wreckclicheit subst. onmeedogendheid *Leeder v. VIII tr.* 22 [omnl. 2e h. 15e e.]

wrijf 3 subst. 'wreef (van den voet)' *Mnl. geest. proza* 39 [holl. c.1390]

wrivinge* 1 -ghe subst. het wrijven, schuren (van de voeten over de grond) *Mnl. geest. proza* 221 [st. 1476]

wulfhout 7 z. **welfhout** *Dietsche warande* 4, 496 [obrab. 1487]

wulgen 7 z. **wilgijn** *Mnl. gen. recepten* 32 [vl. 1e h. 15e e.]

wullenstelle subst. weefstoel voor wollen stoffen *Stichtige punten* 213 [geld.ov. c.1475]

wullewort subst. 'wolkruid, stalkaars' (Braekman 1965, 110) *Mnl. gen. recepten* 80 [vl. 1e h. 15e e.]

wulskerse subst. 'wolkruid, stalkaars' (Braekman 1965, 110) *Mnl. gen. recepten* 48 [vl. 1e h. 15e e.]

wunchlic adj. heerlijk, voortreffelijk (vgl. MNW s.v. **wonne(nt)lijc**) *TAULER-hss.* 223 [vl.wbrab. 1446]

Y

y zie onder ij

Z

z zie onder s

Verkortingen

Deze bibliografie bevat alleen de beschrijvingen van publikaties waarnaar door middel van verkortingen verwezen wordt. De beschrijvingen zijn gerangschikt volgens de alfabetische volgorde van de verkortingen, die telkens aan hen voorafgaan. Men vindt dus bijvoorbeeld G. APPELMANS, *Glose* (met bijbehorende titelbeschrijving) ná de *Friesche stadsrechten* en *Rek. van Brugge ná Rek. v. Rotterdam*.

De verkortingen met een asterisk verwijzen niet naar bronnen.

Waar dat te pas kwam, is het nummer van de *Bouwstoffen* (in deel X van het *Middelnederlandsch woordenboek*) opgegeven. De lezer kan zo snel de betreffende bron, editie of oudere edities en daarvoor gebruikte handschriften terugvinden in de *Bouwstoffen*, die in de loop der tijd een onmisbaar bibliografisch apparaat bleken te zijn voor de filologie van middelnederlandse teksten.

De volgende afkortingen voor reekstitels zijn gebruikt:

- BML Bibliotheek van middelnederlandsche letterkunde
- OVR Werken der Vereeniging tot Uitgave (of: Uitgaaf) der Bronnen van het Oude Vaderlandsche (of: Oud-Vaderlandsche) Recht
- RACB Recueil des anciennes coutumes de la Belgique
- RGP Rijks geschiedkundige publicatiën
- WHG Werken uitgegeven door het Historisch Genootschap, gevestigd te Utrecht
- ZDH Zwolse drukken en herdrukken.

Aardse paradijs C.G.N. de Vooys, 'Middeleeuwse schilderijen van het aardse paradijs'. In *TNTL* 25 (1906), 81-139. *Bouwstoffen* nr. 1276, 35.

Acten Gelre Zutphen *Acten betreffende Gelre en Zutphen 1376-1392 uit het Staatsarchief te Dusseldorp, register B no. 23* [1]. Naar het oorspronkelijke hs. uitgegeven door P.N. v. Doorninck. Gebrs. Van Brederode, Haarlem 1900. (4), 352 blzz.

Acten betreffende Gelre en Zutphen 1377-1397 uit het Staatsarchief te Dusseldorp, register B no. 24 [2]. Naar het oorspronkelijke hs. uitgegeven door P.N. v. Doorninck. Gebrs. Van Brederode, Haarlem 1901. (4), 234 blzz. *Bouwstoffen* nr. 3.

Advies gasthuis J.I. van Doorninck, *Advies over den oorsprong der gast- en proveniershuizen te Kampen, uitgebragt door --*. Erven J.J. Tijl, Zwolle 1884. 32, XXXV blzz. *Bouwstoffen* nr. 4.

en bibliografie

Advies weeshuis J.I. van Doorninck, *Advies over den oorsprong van het Grootburger-weeshuis te Kampen, uitgebragt door --*. Erven J.J. Tijl, Zwolle 1885. XVII, 112 blzz. *Bouwstoffen* nr. 5.

Aflaatbrief J. Verdam, 'Een Nederlandsche aflaatbrief uit de 14de eeuw'. In *Nederlandsch archief voor kerkgeschiedenis* nieuwe serie 1 (1902), 117-122. *Bouwstoffen* nr. 6.

Aiol-fragm. J. Verdam, 'Nieuwe Aiol-fragmenten'. In *TNTL* 2 (1882), 209-255. *Bouwstoffen* nr. 9.

ALLAN, Gesch. Haarl. F. Allan, *Geschiedenis en beschrijving van Haarlem, van de vroegste tijden tot op onze dagen* 2. [...]. J.J. van Brederode, Haarlem 1877. 719 blzz. *Bouwstoffen* nr. 17.

Amsterd. lect. *Het Amsterdamse lectionarium*. Uitgegeven door C.C. de Bruin. E.J. Brill, Leiden 1970. IX, 330 blzz. (Corpus sacrae scripturae neerlandicae medii aevi series minor tom. I, vol. 1). *Bouwstoffen* nr. 688.

Ann. em. *Annales de la Société d'Emulation pour l'Etude de l'Histoire et des Antiquités de la Flandre* 1 (1839) - 55 (1905). *Bouwstoffen* nr. 25.

Ann. Maestricht *Annales de la Société Historique et Archéologique à Maestricht* 1 (1854-'55). *Bouwstoffen* nr. 26.

Antidotarium-vert. Nicolaus [Salernitanus], *Eene middeelnederlandsche vertaling van het Antidotarium Nicolai* (Ms. 15624-15641, Kon. Bibl. te Brussel). Met den Latijnschen tekst der eerste gedrukte uitgave van het Antidotarium Nicolai uitgegeven door W.S. van den Berg. Leiden 1917. XXXV, 278 blzz. *Bouwstoffen* nr. 693, 2.

Antwerps liedboek *Een schoon liedekens-boeck*. [...]. Bewerkt, toegelicht en ingeleid door W.Gs. Hellinga. L.J.C. Boucher, 's-Gravenhage 1941. 382 blzz. *Bouwstoffen* nr. 606, 7.

Anzeiger *Anzeiger für Kunde der teutschen Vorzeit* 6 (1837). *Bouwstoffen* nr. 28.

Arch. aartsb. Utr. *Archief voor de geschiedenis van het aartsbisdom Utrecht* 2 (1875), 3 (1876), 7 (1879) en 10 (1882). *Bouwstoffen* nr. 32.

Arch. Ndl. Kerkgesch. *Archief voor Nederlandsche kerkgeschiedenis* 5 (1895), 6 (1897). *Bouwstoffen* nr. 34.

Archief Utrecht *Archief voor kerkelijke en wereldsche geschiedenissen inzonderheid van Utrecht*. Uitgegeven [...] door J.J. Dodt van Flensburg. 7 delen. Dl. 2: N. van der Monde, Utrecht 1839; dl. 5: N. van der Monde, Utrecht 1846; dl. 7: L.E. Bosch en Zn., Utrecht 1848. *Bouwstoffen* nr. 1425.

Argument 'Een argument tusschen Ootmoedicheit ende die Ere van der werlt, ende tusschen Rijcheit ende Ar-

moede, ende tusschen Sollaes ende Penitencie'. Uitgegeven door J. Verdam in *Verslagen en mededeelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen*, afd. letterkunde, 3e reeks XII (1896), 159-184. *Bouwstoffen* nr. 37.

Auden. meng. *Audenaerdsche mengelingen* 1-6. Uitgegeven door L. van Lerberghe en J. Ronsse, onder medewerking van J. Ketele. Audenaerde 1845-1854. *Bouwstoffen* nr. 40.

Avicenne *De "Liber magistri Avicenne" en de "Herbarijs"* [...]; I: *Liber magistri Avicenne*. Uitgegeven en gecommentarieerd door L.J. Vandewiele. Brussel 1965. 163 blzz. (Verhandelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, klasse der wetenschappen, jrg. XXVII, 83).

BARTH. ENGELSMAN Bartholomeus Engelsman, *Van de werelt ende van de materialike lichamen des hemels*. Het achtste boek van Bartholomaeus Anglicus' *De proprietatibus rerum* in een Middelnederlandse vertaling. Uitgegeven naar de druk van Jacob Bellaert, Haarlem 24 dec. 1485, door I.M. Gondrie. 2dl.: I inl. en comment., II tekst. Instituut De Vooys, Utrecht 1981. VII, 162 blzz. Vgl. *Bouwstoffen* nr. 45, ex. nr. 1.

Beatrijs *Beatrijs*. Eerste integrale reproductie van het hs., naast de tekst in typographie, onder de leiding van A.L. Verhofstede [...]. Ite aanzienlijk vermeerderde druk. De Vlijt, Antwerpen (1949). 62, (34 (63-96: facs. en tekst)) blzz. Met bijlage 'Nota's bij de tekst', 15 blzz. *Bouwstoffen* nr. 47, 1.

BEATRIJS v. NAZARETH Beatrijs van Nazareth, *Seve manieren van minne*. Critisch uitgegeven door L. Reypens s.j. en J. van Mierlo s.j. S.V. De Vlaamsche Boekenhalle, Leuven 1926. 148*, 89 blzz. (Leuvense Studieën en Tekstuitgaven).

Beffroi *Le Beffroi* 1-4 (1863-'73). *Bouwstoffen* nr. 53.

Beiträge J. Franck, 'Aus der Kumburger Handschrift'. In *TNTL* 17 (1898), 269-283. *Bouwstoffen* nr. 248.

BENNINGE, Kroniek Sicke Benninge, *De kroniek van -*. 1e en 2e deel (kroniek van Van Lemego). Uitgegeven en met kritische aantekeningen voorzien door J.A. Feith, met eene inleiding van P.J. Blok. Kemink en Zoon, Utrecht 1887. LVIII, 183 blzz. (WHG nieuwe serie 48). *Bouwstoffen* nr. 304.

BERTKEN Bertken, *Een boecxken gemaket ende bescreven van suster --* [...]. Naar de eerste uitgave van Jan Berntsz. Utrecht 1516. Opnieuw uitgegeven met een inleiding en aantekeningen door C.C. van der Graft. W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle 1955. 121 blzz. (ZDH 9). Vgl. *Bouwstoffen* nr. 930, 2e.

Beschr. Leeuwarden W. Eekhoff, *Geschiedkundige beschrijving van Leeuwarden, de hoofdstad van Friesland* [...] 1. W. Eekhoff, Leeuwarden 1846, XXXIV, 402 blzz. *Bouwstoffen* nr. 399.

Bevelinghe J. Verdam, 'Ene bevelinghe'. In *TNTL* 16 (1896), 309-313. *Bouwstoffen* nr. 672.

Beverley *Dit es die historie ende leven vanden heilighen heremyt Sint Jan van Beverley* [...]. Naar den Brusselschen druk van Thomas van der Noot uit het begin der XVIde eeuw en den Antwerpschen druk van Jacob van Liesvelt uit het jaar 1543 uitgegeven door G.J. Boeken-oogen. E.J. Brill, Leiden 1903. (Nederlandsche volksboeken VI). *Bouwstoffen* nr. 68.

Bibl. mnl. lett. H.E. Moltzer, J. te Winkel red., *Bibliotheek van middelnederlandsche letterkunde* 44. J.B.

Wolters, Groningen 1890. 70 blzz. *Bouwstoffen* nr. 912, 2.

Biënb.² W.A. van der Vet, *Het Biënboec van Thomas van Cantimpré en zijn exempelen*. Proefschrift Leiden. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1902. XVI, 460 blzz. *Bouwstoffen* nr. 71.

Bijdr. gesch. Brabant *Bijdragen tot de geschiedenis bijzonderlijk van het aloude hertogdom Brabant* 5 (1906).

Bijdr. Jacobik. Th.H.F. van Riemsdijk, *Bijdragen tot de geschiedenis van de kerspelkerk van St. Jacob te Utrecht*. E.J. Brill, Leiden 1888. IX, 74 blzz. *Bouwstoffen* nr. 76.

Bijdr. Ruusbroec W.L. de Vreese, *Bijdragen tot de kennis van het leven en de werken van Jan van Ruusbroec*. Uitgegeven en toegelicht door --. A. Siffer, Gent 1896. 77 blzz. *Bouwstoffen* nr. 77.

Bijdragen Groningen *Bijdragen tot de geschiedenis en oudheidkunde, inzonderheid van de provincie Groningen* 1 (1864), 7 (1870). *Bouwstoffen* nr. 1.

Bijdragen Ze.VI. *Bijdragen tot de oudheidkunde en geschiedenis inzonderheid van Zeeuwsch-Vlaanderen* 3 (1858), 4 (1859), 5 (1860), 6 (1863). *Bouwstoffen* nr. 1401.

Biographieën D.A. Brinkerink, 'Biographieën van beoemde mannen uit den Deventer-kring'. In *Archief voor de geschiedenis van het aartsbisdom Utrecht* 27 (1901), 401-423; 28 (1902), 1-37, 243-276 en 321-343; 29 (1903), 1-37. Vgl. *Bouwstoffen* nr. 247.

Bloemlezing *Verwijs' bloemlezing uit de middelnederlandse dichtkunst* 1-3. Herzien door C.C. de Bruin. W.J. Thieme en Cie., Zutphen 1956-1958. IX, 286; 260; 321 blzz. *Bouwstoffen* nr. 87.

Blome d. Doochd. [Dirck Potter,] *Dat Bouck der Bloemen*. Hs. der XV^e eeuw. Uitgegeven door P.St. Schoutens. L. van Hoof-Roelans, Hoogstraten 1904. 130 blzz. *Bouwstoffen* nr. 90.

Boec der minnen J.M. Willeumier-Schalij, *Dat boec der minnen*. Proefschrift Leiden. E.J. Brill, Leiden 1946. CXXXII, 76 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1414.

Boec van medicinen *Boec van medicinen in dietsche*. Een middelnederlandse compilatie van medisch-farmaceutische literatuur. [Uitgegeven] door W.F. Daems. E.J. Brill, Leiden 1967. 361 blzz. (p. 104-215: tekst). (ook als vol. VII van de Suppléments van het ts. *Janus*). Vgl. *Bouwstoffen* nr. 92.

Boeck erffrenten J. v.d. Hammen Nz., 'Inkomsten en uitgaven der kerk van Baardwijk, tijdens de regeering van keizer Karel V. 1526'. In *Taxandria* 3 (1896), 221-228, 271-278, 312-318 en 4 (1897), 7-10, 54-58, 97-102, 261-267. *Bouwstoffen* nr. 95.

Boeck v. d. voirs. g. *Dat boeck vander voirsienicheit godes*. Ingeleid en uitgegeven door A.F.S. Burssens. Standaard-boekhandel, Brussel enz. 1930. 254 blzz. (Leuvense Studieën en Tekstuitgaven).

Boeck v. surgien Thomaes Scellinck, *Het "Boeck van Surgien" van meester -- van Thienen*. Naar de hss. van de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage en het British Museum te Londen uitgegeven door E.C. van Leersum. Amsterdam (1928). XLIV, 334 blzz. (*Opuscula selecta neerlandicorum de arte medica fasc. 7*). *Bouwstoffen* nr. 1270.

Boeck van Brugghe *Het boeck van al 't gene datter gheschiedt is binnen Brugghe, sichtent jaer 1477, 14 februari, tot 1491*. Uitgegeven door C. C[arton]. C. Annoot-Braeckman, Gent 1859. III, 468 blzz. (*Maetschappij der Vlaemsche Bibliophilen 3e serie 2*). *Bouwstoffen* nr. 94.

Boekenooogen* z. *Zaansche volkstaal*.

BOOMKAMP, Alkmaer G. Boomkamp, *Alkmaer en deszelfs geschiedenissen uit de nagelaten papieren van Simon Eikelenberg, en veele andere echte stukken en bescheiden*. [...]. By Philippus en Jakobus Losel, Rotterdam 1747. (48), 440, (36) blzz. *Bouwstoffen* nr. 106.

Borchgrave v. Couchi M. de Vries, 'Van den borchgrave van Couchi. Fragmenten'. In *TNTL* 7 (1887), 97-250. *Bouwstoffen* nr. 286.

Bouc v. Audiënc. *Bouc van der Audiëncie* 1-2. Acten en sentencien van den Raad van Vlaanderen in de XIVE eeuw. Uitgegeven en toegelicht door Nap. de Pauw. A. Siffer, Gent 1901-1903. XXI, 1128 blzz. (doorlopende paginering). (Werken der Koninklijke Vlaamsche Academie). *Bouwstoffen* nr. 110.

Br. Dom Utrecht *Bronnen tot de bouwgeschiedenis van den Dom te Utrecht* 2, 1. (Rekeningen 1395-1480). Uitgegeven door N.B. Tenhaeff. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1946. LXXXI, 695 blzz. (RGP 88).

Br. handel Eng. *Bronnen tot de geschiedenis van den handel met Engeland, Schotland en Ierland* 1: 1150-1485. Eerste stuk 1150-1435. Uitgegeven door H.J. Smit. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1928. XXIII, 666 blzz. (RGP 65).

Bronnen tot de geschiedenis van den handel met Engeland, Schotland en Ierland 1: 1150-1485. Tweede stuk 1435-1485. Uitgegeven door H.J. Smit. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1928. 786 (667-1453) blzz. (RGP 66).

Bronnen tot de geschiedenis van den handel met Engeland, Schotland en Ierland 2: 1485-1585. Eerste stuk 1485-1558. Uitgegeven door H.J. Smit. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1942. XV, 784 blzz. (RGP 86).

Br. handel Frankrijk *Bronnen tot de geschiedenis van den handel met Frankrijk*. Verzameld en uitgegeven door Z.W. Sneller en W.S. Unger. Eerste deel 753-1585. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1930. XV, 726 blzz. (RGP 70).

Br. Middelburg *Bronnen tot de geschiedenis van Middelburg in den landsheerlijken tijd* 1-3. Uitgegeven door W.S. Unger. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1923-1931. XXVII, 723; XVI, 731; XVII, 916 blzz. (RGP 54, 61, 75). *Bouwstoffen* nr. 138, 1094.

Brab. jachtrecht J.P.W.A. Smit, *Het Brabantsch jachtrecht vóór de regeering van Karel den Stouten*. Proefschrift A'dam. Amsterdam 1911. 205, 116 blzz. Tekstuitgave in de 'Bijlagen'.

Braekman 1963* W. Braekman, 'Middelnederlandse zegeningen, bezweringsformulieren en toverplanten'. In *VMA* 1963, 275-386.

Braekman 1965* W. Braekman, 'De middelnederlandse recepten in W. de Vreeses uitgave. *Bestemming en botanisch glossarium*'. In *VMA* 1965, 65-110.

Braekman 1968* W.L. Braekman, 'Een onbekend mnl. medisch handschrift uit de veertiende eeuw'. In *VMA* 1968, 99-131.

Braekman 1970* *Middelnederlandse geneeskundige recepten*. Een bijdrage tot de geschiedenis van de vakliteratuur in de Nederlanden door W.L. Braekman. Gent 1970. XVII, 481 blzz. (Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde reeks VI, 100).

Braekman 1975* *Medische en technische middelnederlandse recepten*. Een tweede bijdrage tot de geschiedenis van de vakliteratuur in de Nederlanden door W.L. Braekman. Gent 1975. XI, 423 blzz. (Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde reeks III, 40).

n bibliografie

Brandstoren Edw. Gailliard, 'Brandstoren'. In *VMA* 1911, 454-456.

Brieven van Dorp *Brieven en onuitgegeven stukken van Jonkheer Arend van Dorp* [...] I. Uitgegeven door J.B.J.N. van der Schueren. Kemink en Zoon, Utrecht 1887. XLIX, 479 blzz. (WHG nieuwe serie 44). *Bouwstoffen* nr. 141.

Bronnen Rijnsburg *Bronnen voor de geschiedenis der abdij Rijnsburg* I, 1-2. Uitgegeven door Maria Hüffer. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1951. XLVII, 1217 blzz. (doorlopende paginering). (RGP kleine serie 31, 32).

BRUGM., Onuitg. serm. Jan Brugman o.f.m., *Onuitgegeven sermoenen van --*. Ingeleid en bezorgd door P. Grootens s.j. Lannoo, Tielt 1948. CXXII, 275 blzz. (Studiën en tekstuitgaven van *Ons geestelijk erf* VIII).

BRUGM., Verspr. serm. Jan Brugman, *Verspreide sermoenen*. Uitgegeven met inleiding en toelichtingen door A. van Dijk o.f.m. Antwerpen 1948. XX, 170 blzz. (Klassieke galerij 41).

Cam.-rek. Deventer *De cameraars-rekeningen van Deventer*

2 1348-1360. Uitgegeven door J.I. van Doorninck. J. de Lange, Deventer 1885. 793, LXIV blzz.

3/1 1361-1366. Uitgegeven door J.I. van Doorninck. Deventer boek- en steendrukkerij, Deventer 1887. LX, 647 blzz.

3/2 1367-1372. Uitgegeven door J.I. van Doorninck. Deventer boek- en steendrukkerij, Deventer 1889. LX, 475 blzz.

4 1373-1376. Uitgegeven door J. de Hullu. Deventer boek- en steendrukkerij, Deventer 1897. XLIV, 370 blzz.

5 1377-1381. Uitgegeven door J. de Hullu en J. Acquoy. Deventer boek- en steendrukkerij, Deventer 1900. XXXVI, 426 blzz.

6 1382-1387. Uitgegeven door J. Acquoy. Deventer boek- en steendrukkerij, Deventer 1908. XXIV, 397 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1079.

Cancelierb. *Het Cancellierboek*. [Uitgegeven] Door A. Kessen. A.W. Sijthoff, Leiden 1932. X, 202 blzz. *Bouwstoffen* nr. 151.

Cart. de Dunis *Cronica et cartularium monasterii de Dunis*. [Uitgegeven door F. van de Putte en D. van de Casteele.] Vandecasteele-Werbrouck, Brugis 1864. XIX, 1054, 23 blzz. (Recueil de chroniques, chartes et autres documents concernant l'histoire et les antiquités de la Flandre-Occidentale. Première série: chroniques des monastères de Flandre). *Bouwstoffen* nr. 154.

Cart. S. Bertin *Cartularium*. Recueil des chartes du prieuré de Saint-Bertin, à Poperinghe, et de ses dépendances à Bas-Warneton et à Couckelaere, déposées aux archives de l'Etat, à Gand. Edidit F.-H. d'Hoop. Vandecasteele-Werbrouck, Brugis 1870. XXXII, 324 blzz. (Recueil de chroniques, chartes et autres documents concernant l'histoire et les antiquités de la Flandre. Première série: chroniques des monastères de Flandre). *Bouwstoffen* nr. 157.

Cart. Utrecht *Het oudste cartularium van het Sticht Utrecht*. Uitgegeven door S. Muller Fz. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1892. LXXXV, 276 blzz. (WHG III, 3). *Bouwstoffen* nr. 160.

Cass.-fragm. A. Willems, 'Het Brusselsch fragment van den Cassamus'. In *Taal- en Letterbode* 2 (1871), 158-166. *Bouwstoffen* nr. 165.

Cassamus-fragm. *Roman van Cassamus (fragment)*.

Uitgegeven door E. Verwijs. J.B. Wolters, Groningen 1869. XXVIII, 94 blzz. (BML 2). *Bouwstoffen* nr. 164.

Charter van 1512 S. Muller Fz., 'Een bezoek aan de immuniteiten der Utrechtsche kapittelen'. In *De Gids* 54 (1890) tweede deel, 239-273. *Bouwstoffen* nr. 204.

Chiromantie L.J. Vandewiele, 'Een middelnederlands traktaat over chiromantie'. In *Scientiarum historia* 8 (1966), 181-202. *Bouwstoffen* nr. 56, 105.

Cockaengen R. Pribsch, 'Noch einmal "Van dat edele lant van Cockaengen"'. In *TNTL* 13 (1894), 185-191. *Bouwstoffen* nr. 238.

Contr. dombouwmeester F.A.L. van Rappard, 'Het kapittel ten Dom te Utrecht neemt mr. Godijn van Dormael (bij Luik) tot zijnen architect aan. 10 maart 1356'. In *Archief voor Nederlandsche kunstgeschiedenis* 5 (1882-'83), 4-8. *Bouwstoffen* nr. 254.

Corpus-Gysseling I *Corpus van middelnederlandse teksten (tot en met het jaar 1300); reeks I: ambtelijke bescheiden* 1-9. Uitgegeven door M. Gysseling m.m.v. en van woordindices voorzien door W. Pijnenburg. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1977. XXVII, 6609 blzz. (doorlopende paginering). (Bouwstoffen voor een woordarchief van de Nederlandse taal). De delen 5-9 bevatten de indices.

Corpus-Gysseling II *Corpus van middelnederlandse teksten (tot en met het jaar 1300); reeks II: literaire handschriften*. 1: Fragmenten. Uitgegeven door M. Gysseling m.m.v. en van woordindices voorzien door W. Pijnenburg. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1980. XI, 945 blzz. (Bouwstoffen voor een woordarchief van de Nederlandse taal).

Cout. Audenarde *Coutumes des pays et comté de Flandre; Quartier de Gand* 5. Coutumes de la ville d'Audenarde. Deuxième partie. Par Th. de Limburg-Stirum. Fr. Gobbaers, Bruxelles 1886. XXVII, 538 blzz. (RACB). *Bouwstoffen* nr. 40, 31 en 760.

Cout. Maestricht *Coutumes de la ville de Maestricht*. Par L. Crahay. Fr. Gobbaers, Bruxelles 1876. XCV, 526 blzz. (RACB). *Bouwstoffen* nr. 275.

Cout. v. Aalst *Coutumes des pays et comté de Flandre; Quartier de Gand* 3. Coutumes des deux villes et pays d'Alost (Alost et Grammont). Par Th. de Limburg-Stirum. Fr. Gobbaers, Bruxelles 1878. LXXX, 813 blzz. (RACB). *Bouwstoffen* nr. 264.

Cout. v. Antw. *Coutumes du pays et duché de Brabant; Quartier d'Anvers* 1. Coutumes de la ville d'Anvers. Par G. de Longé. Fr. Gobbaers, Bruxelles 1870. 759 blzz. (RACB). *Bouwstoffen* nr. 290.

Cout. v. Brugge *Coutumes des pays et comté de Flandre; Quartier de Bruges* 1-2. Coutumes de la ville de Bruges. Par L. Gilliodts-van Severen. Fr. Gobbaerts, Bruxelles 1874-'75. 608; 814 blzz. (RACB). *Bouwstoffen* nr. 291.

Cout. v. Gent *Coutumes des pays et comté de Flandre* 1; *Coutume de la ville de Gand*. Par A.E. Gheldolf. Fr. Gobbaers, Bruxelles 1868. XI, 748 blzz. (RACB). *Bouwstoffen* nr. 293.

Cout. v. Loo Henri-E. de Sagher, 'Coutume, keures et statuts de la ville de Loo'. In *Bulletin de la Commission Royale des Anciennes Lois et Ordonnances de Belgique* XI (1922-1923), 97-141.

Cout. Vrije v. Brugge *Coutumes des pays et comté de Flandre; Coutume du Franc de Bruges* 1-2. Par L. Gilliodts-van Severen. Fr. Gobbaers, Bruxelles 1879. 810; 793 blzz. (RACB). *Bouwstoffen* nr. 289.

Cracht der mane M. de Vries, 'Die cracht der mane, door Heynric van Hollant'. In *Verslagen en berigten uit-*

gegeven door de Vereeniging ter Bevordering der Oude Nederlandsche Letterkunde 4 (1847), 5-22. *Bouwstoffen* nr. 297.

Cromstrijen P.M.H. Welker, *Geschiedenis van de ambachtsheerlijkheid, de polders en de dorpen van Cromstrijen uit de oorkonden getrokken in het vierhonderdste jaar na de uitgifte en leenverheffing*. Door --. H.C.A. Thieme, Nijmegen 1892. XI, 268 blzz. *Bouwstoffen* nr. 505.

D. POTTER, M. Loep Dirc Potter, *Der minnen loep door --* 1-2. Uitgegeven door P. Leendertz Wz. D. du Mortier en Zoon, Leiden 1845-1847. LVI, 280; 354 blzz. (Werken uitgegeven door de Vereniging ter Bevordering der Oude Nederlandsche Letterkunde 2e-4e jrg.). *Bouwstoffen* nr. 911.

Daems 1967* z. **Synon. mnl. plantenn.**

Dagb. v. Gent 1: *Dagboek van Gent van 1447 tot 1470 met een vervolg van 1477 tot 1515* 1. Opnieuw uitgegeven door V. Fris. C. Annoot-Braeckman, Gent 1901. XV, 392 blzz. (Maatschappij der Vlaamsche bibliophilen 4e reeks 12).

2: *Dagboek van Gent van 1447 tot 1470 met een vervolg van 1477 tot 1515* 2. Opnieuw uitgegeven door V. Fris. C. Annoot-Braeckman, Gent 1904. 386 blzz. (Maatschappij der Vlaamsche Bibliophilen 4e reeks 12). *Bouwstoffen* nr. 315.

De Bo* L.-L. de Bo, *Westvlaamsch idioticon*. Edw. Gailiard en Comp., Brugge 1873. XXIX, 1488 blzz.

De Nie* W.J.L. de Nie, *De ontwikkeling der Noordnederlandsche textielververij van de veertiende tot de achttiende eeuw*. Proefschrift Leiden. Leiden 1937. XIX, 310, LXXVI, (4) blzz.

De Poerck III* G. de Poerck, *La draperie médiévale en Flandre et en Artois*. Technique et terminologie. III: Glossaire flamand. "De Tempel", Brugge 1951. 194 blzz. (Werken uitgegeven door de Faculteit van de Wijsbegeerte en Letteren [van de Rijksuniversiteit te Gent] 112e afl.).

Delftse bijbel *De Delftse bijbel van 1477* [1-2]. Facsimile van de oorspronkelijke druk. Met een inleiding van C.C. de Bruin. Buijten en Schipperheijn-Repro Holland, Amsterdam-Alphen a.d. Rijn 1977. (320 blł.: 1a [= titelpag.] - 320b); (324 blł.: 1a [= eerste blz. van de tekst] - 324b); (64 blzz.: inleiding). *Bouwstoffen* nr. 319, ex. nr. 6.

Dendermonde A.L. de Vlaminck, *De stad en de heerlijkheid van Dendermonde* 2. Geschiedkundige opzoekingen door --. Dendermonde z.j. *Bouwstoffen* nr. 342.

Denkmäler *Denkmäler altniederländischer Sprache und Litteratur* 3. Nach ungedruckten Quellen herausgegeben von E. von Kausler. Fues' Verlag, Leipzig 1866. XXX, 585 blzz. *Bouwstoffen* nr. 331.

Der manen zeden P. Leendertz jr., 'Het Zutfensch-Groningsche handschrift. [III] f. VAN DER MANEN ZEDEN'. In *TNTL* 16 (1897), 129-141.

Deutsche hss. R. Priebisch, *Deutsche Handschriften in England* 1. Ashburnham-place, Cambridge, Cheltenham, Oxford, Wigan. Beschrieben von --. Fr. Junge, Erlangen 1896. VI, 355 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1031.

Devoot boecxken *Een devoot ende profitelyck boecxken* [...]. Geestelijk liedboek met melodieën van 1539. Opnieuw uitgegeven en van eene inleiding, registers en aantekeningen voorzien door D.F. Scheurleer. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1889. XXXIV, 362 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1039.

Dialoog Eggaert C.G.N. de Vooys, 'De dialoog van meester Eggaert en de onbekende leek'. In *Nederlandsch archief voor kerkgeschiedenis* 7 (1910), 167-226. *Bouwstoffen* nr. 351.

Diefenbach* L. Diefenbach, *Glossarium latino-germanicum mediae et infimae aetatis*. Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt 1968 [= ed. 1857]. XXII, 644 blzz.

Dietsche doctrinael *Die dietsche doctrinale, leerdicht van den jare 1345, toegekend aan Jan Deckers, clerk der stad Antwerpen*. Uitgegeven door W.J.A. Jonckbloet. A.D. Schinkel, 's-Gravenhage 1842. LX, 375 blzz. *Bouwstoffen* nr. 372.

Dietsche warande *De dietsche warande* 1 (1855), 2 (1856), 3 (1857), 4 (1858), 5 (1860), 7 (1866), 15 (1886), 7 (N.R.) (1894). *Bouwstoffen* nr. 390.

Dietse Epistola C.C. de Bruin, 'De Dietse oertekst van de anonieme "Epistola de vita et passione domini nostri Ihesu Christi et aliis devotis exercitiis"'. In *Archief voor Nederlandse kerkgeschiedenis* 34 (1943), 1-23.

Dijkr. Vollenhove *Dijkregten van Vollenhove*. [Uitgegeven door P. Jennes e.a.] W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle 1872. XII, 139 blzz. (Overijsselsche stad-, dijk- en markeregten II, 1). *Bouwstoffen* nr. 360.

DIRC v. DELF C.G.N. de Vooys, 'iets over Dirc van Delf en zijn "Tafel vanden kersten ghelove"'. In *TNTL* 22 (1903), 1-36. *Bouwstoffen* nr. 367.

DIRC v. DELF, Tafel Dirc van Delf O.P., *Tafel van den kersten ghelove* I-III. Naar de hss. uitgegeven, ingeleid en van aantekeningen voorzien door L.M.Fr. Daniëls O.P. Dekker en Van de Vegt enz., Nijmegen-Utrecht enz. 1937-1939. I: 275; II: 464; IIIA-B: 689 blzz. (Tekstuitgaven van *Ons Geestelijk erf* IV-VII).

Disticha Catonis A. Beets, *De "Disticha Catonis" in het middelnederlandsch*. Proefschrift Utrecht. J.B. Wolters, Groningen 1885. 115 blzz. *Bouwstoffen* nr. 321.

Doct. des tijts W.J. Schuijt, *Doctrinael des tijts*. Proefschrift Utrecht. H. Veenman en Zn., Wageningen 1946. 270 blzz.

Doctrin.-fragm. H.E. Moltzer, 'Uit mss. germ. fol. 751 van de Berlijnsche boekerij'. In *TNTL* 5 (1885), 290-305. *Bouwstoffen* nr. 372, 9.

Draperie Haag H.E. van Gelder, 'De "Draperie" van Den Haag'. In *Die Haghe*, Bijdragen en mededeelingen, Mouton en Co., 's-Gravenhage 1907, 229-350. *Bouwstoffen* nr. 379.

Drentsche rechtsbr. *Drenthsche rechtsbronnen uit de 14e, 15e en 16e eeuwen*. Uitgegeven door S. Gratama. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1894. 177 blzz. (OVR I, 17). *Bouwstoffen* nr. 380.

Drie con. T.J.A. Scheepstra, *Van den heilighen drien coninghen*. Proefschrift Groningen. J.B. Wolters, Groningen 1914. 296 blzz. (91-258 in twee kolommen). *Bouwstoffen* nr. 383.

Droit pénal Brab. E. Pouillet, 'Mémoire en réponse à la question suivante: faire l'histoire du droit pénal dans l'ancien duché de Brabant'. In *Mémoires couronnés et mémoires des savantes étrangers* XXXIII (1865-'67), 1-346 [het 6e artikel]. *Bouwstoffen* nr. 412.

Duitsche orde W.J. d'Ablaing van Giessenburg, *De Duitsche Orde of beknopte geschiedenis, indeeling en statuten der broeders van het Duitsche huis van St. Marie van Jerusalem*. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1857. VIII, 352 blzz. *Bouwstoffen* nr. 374.

DYNTER E. de Dynter, *Chronique des ducs de Brabant*

en bibliografie

par -- [...]. Publiée [...] par P.F.X. de Ram. Tome I, première partie. M. Hayez, Bruxelles 1854-1860. CXXX, 295 blzz. *Bouwstoffen* nr. 391.

Eenige vragen F. de Vigne, 'Eenige vragen'. In *Het Taelverbond*. Geschiedenis, tael- en oudheidkunde jrg. 1854, 206-207. In het ex. van de Leidse U.B. is de tekst door Lieftinck verbeterd. *Bouwstoffen* nr. 1254.

Eerste bliscap *Die eerste bliscap van Maria*. Opnieuw uitgegeven en toegelicht door W. de Vreese. Met een facsimile. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1931. XXXII, 186 blzz. *Bouwstoffen* nr. 86.

Egidius Woorde *Sommege guldenen woerde seer stichtich die broeder Egidius ghesproeken heeft*. Sinte Franciscus vermaninghen. Naar het hs. van broeder Jan van Roest uitgegeven door P.St. Schoutens. Van Os-De Wolf, Antwerpen 1904. 32 blzz. *Bouwstoffen* nr. 402.

Elaut 1972* z. JAN YP., *Medicina*.

Eng. hss. K. de Flou, Edw. Gailliard, 'Beschrijving van middelnederlandsche en andere handschriften die in Engeland bewaard worden'. 1 in *VMA* 1895, 39-263, 2 in *VMA* 1896, 81-337 en 3 in *VMA* 1897, 381-502. *Bouwstoffen* nr. 408.

Etstoel Drenthe *Ordelboek van den etstoel van Drenthe*. Eene verzameling van ordelen en verordeningen van den drost en etten van het landschap Drenthe, van 1399-1518. Uitgegeven door H.O. Feith. A.L. Scholtens, Groningen 1870. (6), 216 blzz. *Bouwstoffen* nr. 419.

Evang. Spinr. *Die evangelien vanden spinrocke metter glosen bescreven ter eeren vanden vrouwen*. Uitgegeven door G.J. Boekenoogen. (M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1910 [= facs. Michiel Hillen van Hoochstraten, Antwerpen ca. 1515-1520].) (26 bl.: 1a-26b), 14 blzz. *Bouwstoffen* nr. 421.

Exordium magnum *De middelnederlandsche vertaling van het Exordium magnum volgens het hs. der U.B. te Leiden (Mij. Ndl. Letterk.)* 1031. Uitgegeven door A. Greebe. Achel 1932. 56 blzz. (Bijdragen tot de geschiedenis der Cisterciensers in Nederland I). *Bouwstoffen* nr. 657.

Ferguut Ferguut. Uitgegeven met inleiding en aantekeningen door E. Rombauts, N. de Paepe en M.J.M. de Haan. Tjeenk Willink-Noorduijn, Culemborg 1976. 240 blzz. (Teksten en studies uit de Nederlandse letterkunde). *Bouwstoffen* nr. 430, 431.

FEW* W. v. Wartburg, *Französisches etymologisches Wörterbuch* I-... . Eine Darstellung des galloromanischen Sprachschatzes. J.C.B. Mohr enz., Tübingen enz. 1948 [= ed. 1922] -... .

Flandrijs Flandrijs. Fragmente eines mittelniederländischen Rittergedichtes. Zum ersten male herausgegeben von J. Franck. K.J. Trübner, Strassburg 1876. IX, 156 blzz. (Quellen und Forschungen zur Sprach- und Culturgeschichte der germanischen Völker XVIII). Na de bewerking van het materiaal uit deze bron verscheen: K. de Graaf, *Flandrijs*. Fragmenten van een middelnederlands riddergedicht. Uitgegeven door --. Wolters-Noordhoff/Bouma's Boekhuis bv, Groningen 1980. 378 blzz. (*Neerlandica traiectina* 26). *Bouwstoffen* nr. 432.

Florigout Florigout. Fragmenten van een 14de-eeuws ridderverhaal. Uitgegeven door K. Heeroma. E.J. Brill, Leiden 1962. 51 blzz. (Bijdragen tot de Nederlandse taal- en letterkunde III).

Florimont R. Lievens, 'Een middelnederlandse roman van Florimont'. In *Spiegel der Letteren* 2 (1958), 1-33.

Floris ende Blancefl. Diederick van Assenede, *Floris ende*

Blancefloer. Uitgegeven met inleiding en aantekeningen door J.J. Mak. Derde druk. Tjeenk Willink, Culemborg 1970. 174 blzz. (Klassieken uit de Nederlandse letterkunde 13). *Bouwstoffen* nr. 433, 434.

Fragm. reisverhaal M. de Vries, 'Fragment eener Nederlandschen vertaling van het reisverhaal van Joannes de Hese'. In *Verslagen en berigten uitgegeven door de Vereeniging ter Bevordering der Oude Nederlandsche Letterkunde* 2 (1845), 5-32. *Bouwstoffen* nr. 1331, 2.

Frensweger hs. *Het Frensweger handschrift.* Uitgegeven door W. Jappe Alberts en A.L. Hulshoff. J.B. Wolters, Groningen 1958. XXXIV, 268 blzz. (Teksten en documenten I).

Friesche stadsrechten *De Friesche stadsrechten.* Uitgegeven door A. Telting. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1883, XIV, 275 blzz. (OVR I, 5). *Bouwstoffen* nr. 460.

G. APPELMANS, Glose L. Reypens s.j., 'Gheraert Appelmans' Glose op het vaderons'. In *Ons geestelijk erf* 1 (1927), 81-107.

G. GROOTE, *De simonia* G. Groote, *De simonia ad beguttas.* De middelnederlandsche tekst opnieuw uitgegeven met inleiding en aantekeningen door W. de Vreesse. Met facs. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1940. XVII, 88 blzz.

Gamillscheg* E. Gamillscheg, *Etymologisches Wörterbuch der französischen Sprache.* 2., Vollständig neu bearbeitete Auflage. Carl Winter, Heidelberg 1969. XXVIII, 1326 blzz.

GANSFORT, *De or. dom.* W. Gansfort, *De oratione dominica.* In een dietse bewerking. [Uitgegeven door] A.J. Persijn. Van Gorcum, Assen 1964. 178 blzz.

Gedenkw. Gelderland Is. An. Nijhoff, *Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland door onuitgegevene oorkonden opgehelderd en bevestigd* 1. P. Nijhoff, Arnhem 1830. CXXXIV, 477 blzz.

Is. An. Nijhoff, *Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland door onuitgegevene oorkonden opgehelderd en bevestigd* 2-5. Is. An. Nijhoff, Arnhem 1833-'51. CXVI, 313; CLXII, 407; CXXXVI, 518; XC, 218 blzz. *Bouwstoffen* nr. 945.

Gem. gronden N.Brab. *Gemeene gronden in Noord-Brabant in de Middeleeuwen.* In het licht gegeven door D.Th. Enklaar. Kemink en Zn., Utrecht 1941. IX, 378. (OVR III, 9).

Georges* K.E. Georges, *Ausführliches lateinisch-deutsches Handwörterbuch* I-II. [...]. Achte und verbesserte und vermehrte Auflage von H. Georges. Hahnsche Buchhandlung, Hannover-Leipzig 1913-1918.

Gesch. Antwerpen F.H. Mertens, K.L. Torfs, *Geschiedenis van Antwerpen sedert de stichting der stad tot onze tijden* 1-5. [...]. J.P. van Dieren en Cie., Antwerpen 1845-1849. *Bouwstoffen* nr. 504.

Gesch. Jacobikerk Th.H.F. van Riemsdijk, *Geschiedenis van de kerspelkerk van St. Jacob te Utrecht.* E.J. Brill, Leiden 1882. XV, 330 blzz. *Bouwstoffen* nr. 501.

Gesch. kamers rhetor. Ph. Blommaert, *Beknopte geschiedenis der kamers van rhetorica te Gent.* F. en E. Gyselynck, Gent 1838. 72 blzz. *Bouwstoffen* nr. 91.

Gild. v. Utr. *De gilden van Utrecht tot 1528* 1-2. Verzameling van rechtsbronnen uitgegeven door J.C. Overvoorde en J.G.Ch. Joosting. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1896-1897. CCXXII, 152; 494 blzz. (OVR I, 19). *Bouwstoffen* nr. 517.

Gloss. Bernense *Het Glossarium Bernense; Een vroegmiddelnederlandse tweetalige Latijns-Limburgs[e] woor-*

denlijst. Opnieuw uitgegeven met een inleiding, transliteratie en commentaar en van een alfabetische en retrograde index voorzien door L. de Man en P.G.J. van Sterkenburg. M. Nijhoff, 's-Gravenhage. 530, (175) blzz. (Monumenta lexicographica neerlandica series I, vol. 2). *Bouwstoffen* nr. 63. Argumenten voor een datering in de eerste helft (zo niet het eerste kwart) van de dertiende eeuw vindt men in *TNTL* 94 (1978), 176-200.

Gloss. Harlemse *Het Glossarium Harlemense* (circa 1440). Opnieuw uitgegeven met een inleiding, transliteratie en commentaar en van een alfabetische en retrograde index voorzien door P.G.J. van Sterkenburg. Mouton, 's-Gravenhage 1973. 422 blzz. (Monumenta lexicographica neerlandica series I, vol. 1). *Bouwstoffen* nr. 577.

Gloss. lat.-flam. J. Jacobs, 'Het Glossaire latin-flamand uit de dertiende eeuw uitgegeven door L. Gilliodts-Van Severen'. In *VMA* 1928, 957-980. Dit artikel bevat een alfabetische lijst van de *Olla patella*-glossen. *Bouwstoffen* nr. 520.

Godefroy* F. Godefroy, *Lexique de l'ancien français*. Publié par les soins de J. Bonnard et Am. Salmon. H. Welter, Paris-Leipzig 1901. 544 blzz.

Griseldis histori J.H. Gallée, 'Griseldis histori mit eynre geestlike bedudenisse'. In *TNTL* 4 (1883), 19-35. *Bouwstoffen* nr. 534.

Griseldis-novelle J. Verdam, 'De Griseldis-novelle in het Nederlandsch'. In *TNTL* 17 (1898), 1-30. *Bouwstoffen* nr. 535.

Gron. gildrecht P.G. Bos, *Het Groningsche gild- en stapelrecht tot de Reductie in 1594*. Proefschrift Groningen. J.B. Wolters, Groningen 1904. XI, 442 blzz. *Bouwstoffen* nr. 108; z. ook nr. 962.

Gruuthuse-hs. *Liederen en gedichten uit het Gruuthusehandschrift* 1. Uitgegeven voor de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden door K. Heeroma met medewerking van C.W.H. Lindenburg. E.J. Brill, Leiden 1966. 591 blzz. (Leidse drukken en herdrukken uitgegeven vanwege de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden grote reeks IV). *Bouwstoffen* nr. 673.

H. kruis Breda *Het heilige kruis en de Denensage te Breda*. Uitgegeven door L. Wirth. J.B. Wolters, Groningen 1893. *Bouwstoffen* nr. 577a.

Haags liederhs. *Die Haager Liederhandschrift*. Faksimile des Originals mit Einleitung und Transskription herausgegeben von E.F. Kossmann. Einleitung und Transskription. M. Nijhoff, Haag 1940. 140 blzz. *Bouwstoffen* nr. 544.

HADEW., Brieven Hadewijch, *Brieven*. 1: Tekst en commentaar. Opnieuw uitgegeven door J. van Mierlo s.j. N.V. Standaard-boekhandel, Antwerpen enz. (1947). 349 blzz. (Leuvense studiën en tekstuitgaven). *Bouwstoffen* nr. 549.

HADEW., Mengeldichten Hadewijch, *Mengeldichten*. Opnieuw uitgegeven door J. van Mierlo s.j. N.V. Standaard-boekhandel, Antwerpen enz. (1952). XXXIII, 205 blzz. (Leuvense studiën en tekstuitgaven). *Bouwstoffen* nr. 547, 549.

HADEW., Stroph. ged. Hadewijch, *Strophische gedichten*. 1: Tekst en commentaar. Uitgegeven door J. van Mierlo s.j. N.V. Standaard-boekhandel, Antwerpen enz. (1942). 347 blzz. (Leuvense studiën en tekstuitgaven). *Bouwstoffen* nr. 551.

HADEW., Visioenen Hadewijch, *Visioenen*. 1: Tekst en

commentaar. Opnieuw uitgegeven door J. van Mierlo jun. s.j. S.V. De Vlaamsche Boekenhalle, Leuven enz. (1924). 214 blzz. (Leuvense studieën en tekstuitgaven). *Bouwstoffen* nr. 549.

Hans. Urkb. *Hansisches Urkundenbuch* 1-3. Bearbeitet von K. Höhlbaum. Verlag der Buchhandlung des Waisenhauses, Halle 1876-1886. XVIII, 523; XII, 395; XXI, 586 blzz. *Bouwstoffen* nr. 574

HEELU, Rijmkronijk Jan van Heelu, *Rijmkronijk van -- betreffende den slag van Woeringen van het jaer 1288*. Uitgegeven met ophelderingen en aenteekeningen van J.F. Willems. M. Hayez, Brussel 1836. LXIV, 611 blzz. (Collection de chroniques Belges inédites). *Bouwstoffen* nr. 578.

Heiligenlevens *Levens en legenden van heiligen*. Eerste gedeelte: Brandaen en Panthalioen. Naar het Utrechtsche hs. [uitgegeven] door H.E. Moltzer. J.B. Wolters, Groningen 1891. XVI, 70 blzz. (BML 45). *Bouwstoffen* nr. 580.

Herbarius in dyetsche L.J. Vandewiele, 'Den herbarius in dyetsche en de verwantschap met *Herbarius latinus* en *Herbarius in latino cum figuris*'. In *Biologisch jaarboek*, uitgegeven door het Koninklijk Natuurwetenschappelijk Genootschap Dodonaea, 33 (1965), 419-514.

Het Boek *Het Boek* 21 (1933).

Heymelichede d. h. 'Heymelichede der heymelicheit'. In *Denkmäler altniederländischer Sprache und Litteratur* 2, Nach ungedruckten Quellen herausgegeben von E. von Kausler, Fues' Verlag, Leipzig 1844, 483-566. *Bouwstoffen* nr. 331.

Hingman* J.H. Hingman, *De Maas en de dijken van den Zuid-Hollandschen Waard in 1421*. 's-Gravenhage 1885.

Hist. gen. *Bijdragen en mededeelingen van het Historisch Genootschap, gevestigd te Utrecht* 4 (1881), 9 (1886). *Bouwstoffen* nr. 595.

Hist. typographique H. Cordemans de Bruyne, 'Histoire de l'art typographique à Malines et bibliographie raisonnée de ses productions. Première partie'. In *Bulletin du cercle archéologique, littéraire et artistique de Malines* VI (1895), 1-111.

Hollestelle 1961* J. Hollestelle, *De steenbakkerij in de Nederlanden tot omstreeks 1560*. Proefschrift Utrecht. Van Gorcum, Assen 1961. 336, (4) blzz.

Hs. Kloosterregels J.H. Gallée, 'Middeleeuwsche kloosterregels II. Het Boek der statuten van het klooster Bethlehem bij Hoorn'. In *Archief voor Nederlandse kerkgeschiedenis* 5 (1895), 345-420. *Bouwstoffen* nr. 635.

Hss. Amsterdam G. Kalff, 'Handschriften der Universiteitsbibliotheek te Amsterdam'. In *TNTL* 9 (1890), 161-189. *Bouwstoffen* nr. 1276, 6.

Hss. Ruusbr. W. de Vreese, *De handschriften van Jan van Ruusbroec's werken* I-II. A. Siffer, Gent 1900-1902. 700 blzz. (doorlopende paginering). (Werken der Koninklijke Vlaamsche Academie). *Bouwstoffen* nr. 684.

Huge v. Bordeeus J. Verdam, 'Een nieuw fragment van den Huge van Bordeeus'. In *TNTL* 17 (1898), 89-104. *Bouwstoffen* nr. 1276, 23.

Huyge van Bourdeus *Huyge van Bourdeus*. Ein niederländisches Volksbuch. Herausgegeben von F. Wolf. Stuttgart 1860. 88 blzz. (Bibliothek des litterarischen Vereins in Stuttgart LV). *Bouwstoffen* nr. 716.

Hwb* J. Verdam, *Middelnederlandsch handwoordenboek*. Bewerkt door --. Onveranderde herdruk en van het woord *Sterne* af opnieuw bewerkt door C.H. Ebbin-

en bibliografie

ge Wubben. M. Nijhoff, 's-Gravenhage (1976 [= ed. 1932]). 811 blzz.

Iechemas-fragm. J.J. Mak, 'Teruggevonden fragmenten van een "Roman van Iechemas" (?)'. In *TNTL* 70 (1952), 3-19.

Industrie drapière *Recueil de documents relatifs à l'histoire de l'industrie drapière en Flandre* 1. Première partie: dès origines à l'époque bourguignonne. Publiés par G. Espinas et H. Pirenne. Kiessling et Cie. Bruxelles 1906. XX, 694 blzz. *Bouwstoffen* nr. 418.

Invent. Vredenburg F.H.W. Kuypers, 'Inventaris van het kasteel Vredenburg te Utrecht van het jaar 1541'. In *Utrechtse volks-almanak voor het jaar 1863*, 101-121.

J. BOENDALE, Lekensp. Jan Boendale, *Der leken spiegel, leerdicht van den jare 1330, door --, gezegd Jan de Clerc, schepenclerk te Antwerpen* 1-3. Uitgegeven door M. de Vries. D. du Mortier en Zn., Leiden 1844-1848. CLIII, 202; 445; 699 blzz. *Bouwstoffen* nr. 857.

J. CELE, Sermoenen Th.J. de Vries, *Duutsche sermoenen door magister Joan Cele, rector der Zwolse school, gehouden tot zijn clerken 1380-1415*. Bloemlezing met inleiding door --. W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle 1949. 77 blzz.

J. MATTH., Rechtsb. Jan Matthijssen, *Het rechtsboek van Den Briel*. Beschreven in vijf tractaten door --. Op nieuw uitgegeven door J.A. Fruin en M.S. Pols. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1880. XXIV, 248 blzz. (OVR I, 1). *Bouwstoffen* nr. 884.

Jaarboek KVA *Jaarboek der Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde* 21 (1907), 22 (1908), 23 (1909), 24 (1910) en 27 (1913). *Bouwstoffen* nr. 1496.

Jaarboek Sebastiaen *Jaarboek der Koninklyke Gilde van Sint Sebastiaen, te Brugge*. Wed. De Schrijver-Van Haecke, Brugge 1859. XXX, 538 blzz. *Bouwstoffen* nr. 329.

JACOB v. M., Alex. Jacob van Maerlant, *Alexanders geesten van --*. Opnieuw uitgegeven door J. Franck. J.B. Wolters, Groningen 1882. XCVI, 512 blzz. *Bouwstoffen* nr. 16.

JACOB v. M., Franc. Jacob van Maerlant, *Sinte Franciscus leven* I-II. Uitgegeven, ingeleid en toegelicht door P. Maximilianus o.f.m. cap. W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle 1954, 584 blzz. (ZDH 7). *Bouwstoffen* nr. 458.

JACOB v. M., Mart. II Jacob van Maerlant, *Den anderen merten; Synoptische archiefeditie van --s tweede Martijn* [1]-2. Bezorgd door Th. Mertens. Alfa, Nijmegen 1978. 174; 35 blzz. Vgl. *Bouwstoffen* nr. 1371.

JACOB v. M., Stroph. Jacob van Maerlant, *Strophische gedichten*. Nieuwe bewerking der uitgave van Franck en Verdam door J. Verdam en P. Leendertz Jr. A.W. Sijthoff, Leiden 1918. CVII, 323 blzz. (BML 32). *Bouwstoffen* nr. 1246.

Jahrb. Ver. ndd. Spr. *Jahrbuch des Vereins für niederdeutsche Sprachforschung* 13 (1887) en 19 (1893). *Bouwstoffen* nr. 732.

JAN v. L., Vijf man. J.W.N. Delteijk, *Jan van Leeuwen en zijn tractaat: Van vijf manieren broederliker minnen*. Proefschrift Utrecht. Dekker en Van de Vegt, Utrecht-Nijmegen 1947. 236; 77 blzz.

JAN VAN LEEUWEN Jan van Leeuwen, *Een bloemlezing uit zijn werken*. Verzameld en ingeleid door Steph. Axters o.p. Antwerpen 1943. LXXXIII, 206 blzz.

Jan v. L.-fragm. C.G.N. de Vooys, 'Fragmenten uit Jan van Leeuwen's werken'. In *TNTL* 34 (1916), 123-148,

153-183, 241-280. *Bouwstoffen* nr. 1276, 33.

JAN v. RUUSBROEC Jan van Ruusbroec, *Werken* 1-4. Naar het standaardhandschrift van Groenendaal uitgegeven door het Ruusbroec-genootschap te Antwerpen. Het Kompas-de Spieghel, Mechelen-Amsterdam 1932-1934. XLVII, 263; XCII, 381; LXXI, 324; XXXII, 320 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1125.

JAN YP., *Cyrurgie* Jan Yperman, *De "Cyrurgie" van meester --*. Naar de hss. van Brussel, Cambridge, Gent en Londen uitgegeven door E.C. van Leersum. A.W. Sijthoff, Leiden (1912). XLIII, 285 blzz. *Bouwstoffen* nr. 693, 5.

JAN YP., *Medicina* Johan Yperman, *De Medicina van --*. Naar het middelnederlands hs. 15624-41 (14e eeuw) uit de Koninklijke Bibliotheek te Brussel uitgegeven en van kommentaar voorzien door L. Elaut. E. Story-Scientia, Gent enz. 1972. 151 blzz. *Bouwstoffen* nr. 693.

Janus 14 'Un traité de médecine du quatorzième siècle'. Communiqué par A. Geyl. In *Janus*, Archives internationales pour l'histoire de la médecine et la géographie médicale, 14 (1909), 354-389. *Bouwstoffen* nr. 734.

Jhesus collacien *Jhesus collacien*. Een laatmiddeleeuwse prekenbundel uit de kringen der Tertiariissen. Met inleiding en varianten uitgegeven door Anna M. Baay. Tjeenk Willink, Zwolle 1962. 311; 79 blzz. (ZDH 40).

Jonghe Lanfranc R. Müller, *Der 'Jonghe Lanfranc' (Alt-deutsche Lanfranc-Übersetzungen, I)*. Inaugural-Dissertation Bonn. Bonn 1968. XVI, 252 blzz. Deze editie bleek in de Nederlandse bibliotheken niet aanwezig. Gebruikt werd het ex. van de U.B. Bonn. *Bouwstoffen* nr. 813.

JORD v. QUEDLINBURG R. Lievens, *Jordanus van Quedlinburg in de Nederlanden*. Een onderzoek van de handschriften. Gent 1958. XIX, 404 blzz. (Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde reeks VI, 82).

K. en O. Delft *Keuren en ordonnantiën der stad Delft*. Van den aanvang der XVIe eeuw tot het jaar 1536. Naar twee hss. gecopiëerd en met eenige aantekeningen voorzien door J. Soutendam. J.H. Molenbroek, Delft 1870. 257 blzz. *Bouwstoffen* nr. 751.

K. v. Brielle² *De middeleeuwsche keuren der stad Brielle*. Uitgegeven door H. de Jager. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1901. 430 blzz. (OVR II, 2). *Bouwstoffen* nr. 788.

K. v. Diest *Het keurboek der stad Diest*. Uitgegeven door K. Stallaert. C. Annoot-Braekman, Gent 1885, VIII, 72 blzz. (Maatschappij der Vlaamsche Bibliophilen 4e reeks 4). *Bouwstoffen* nr. 758.

K. v. Hazebroek *De keure van Hazebroek van 1336* 3. Met aantekeningen en glossarium van Edw. Gailliard. A. Siffer, Gent 1897. 403 blzz. *Bouwstoffen* nr. 790.

K. v. Hulst *Keuren en handvesten der stad Hulst*. Uitgegeven door G.C.A. Juten. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1908. XVIII, 152 blzz. (OVR II, 10). *Bouwstoffen* nr. 791.

K. v. Schieland J.H.W. Unger, 'De oudste keuren van Schieland'. In *Rotterdamsch jaarboekje* 6 (1899), 206-279. *Bouwstoffen* nr. 793.

Kaetspel J.A.R. Frederikse, *Dat kaetspel ghemorali-zeert*. Proefschrift Utrecht. A.W. Sijthoff, Leiden 1915. CXII, 120 blzz. *Bouwstoffen* nr. 746.

Kamper schepenacten Johanna A. Kossmann-Putto, *Kamper schepenacten 1316-1354*. Proefschrift Amsterdam. Erven J.J. Tijl, Zwolle (1955). XV, 357 blzz.

Kamper spreekw. G.G. Kloeke, *Kamper spreekwoor-*

den. Naar de uitgave van Warnersen anno 1550. Van Gorcum, Assen 1959. XXXVI, 78, 79* blzz. (Taalkundige bijdragen van Noord en Zuid VIII). *Bouwstoffen* nr. 1217, 1.

Karel ende Elegast *Karel ende Elegast* 1-2. Diplomatische uitgave van de middelnederlandse teksten en de tekst uit de Karlmeinet-compilatie bezorgd door A.M. Duinhoven. Tjeenk-Willink, Zwolle 1969. 80; 61 blzz. (ZDH 62). *Bouwstoffen* nr. 405.

Keukenboek *Keukenboek*. Uitgegeven naar een hs. der vijftiende eeuw [door C.A. Serrure]. C. Annoot-Braeckman, Gent 1872, VIII, 22 blzz. (Maatschappij der Vlaamsche Bibliophilen. Werken voor de leden alleen bestemd X). *Bouwstoffen* nr. 753.

Kil.* *Kiliaans Etymologicum van 1599*. Opnieuw uitgegeven met een inleiding van F. Claes s.j. Mouton, 's-Gravenhage 1972 [= facs. ed. 1599] 45, (19), 764, (4) blzz. (Monumenta lexicographica neerlandica series II, vol. 3). In het MNW wordt verwezen naar de ed. van G. van Hasselt uit 1777. *Z. Bouwstoffen* nr. 1339.

Kl. ten Briele *Het klooster ten Walle en de abdij van den Groenen Briel*. Stukken en oorkonden verzameld en uitgegeven door V. van der Haeghen [...]. C. Annoot-Braeckman, Gent 1888. XVI, 370 blzz. (Maatschappij der Vlaamsche Bibliophilen 3e reeks 7). *Bouwstoffen* nr. 778.

Kl. v. Diepenv. hs. *Van den doechden der vuriger ende stichtiger susteren van diepen veen*. [hs. D.] Uitgegeven en toegelicht door D.A. Brinkerink. Ie Ged. De tekst van het hs. J.B. Wolters, Groningen 1904. VIII, 368 blzz. *Bouwstoffen* nr. 780.

Kronijk van den clerc *Bronnen van de geschiedenis der Nederlanden in de middeleeuwen*. Kronijk van Holland van een ongenoemden geestelijke (gemeenlijk geheeten Kronijk van den clerc uten laghen lande bi der see). [Uitgegeven door B.J.L. de Geer van Jutphaas.] Kemink en Zoon, Utrecht 1867. X, 172 blzz. (WHG nieuwe serie 6). *Bouwstoffen* nr. 236.

L. v. V., Sp. hist. Lodewijk van Velthem, --'s voortzetting van den Spiegel Historiael (1248-1316). 1: Opnieuw uitgegeven door H. Vander Linden en W. de Vreese. Koninklijke Academie van België, Brussel 1906. XIV, 486 blzz.

2: Opnieuw uitgegeven door H. Vander Linden, W. de Vreese en P. de Keyser. M. Lamertin, Bruxelles 1931. VIII, 440 blzz.

3: Uitgegeven door H. Vander Linden, P. de Keyser en A. van Loey. Koninklijke Belgische Academie, Brussel 1938. VIII, 450 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1322.

Landr. v. Twenthe 'Twentsche landbrief 1365' in 'Landrechten' verzameld door E.J.J. van der Heyden en W. Mulder s.j., *Nijmeegsche studieteksten* 3 (1928), 43-48. *Bouwstoffen* nr. 799.

Landr. Westerwolde [J. de Rhoer,] 'Het oude landrecht van Westerwolde van het jaar 1470'. In *Verhandelingen ter nasporing van de wetten en gesteldheid onzes vaderlands* [...], 4, 2e stuk (ná blz. 280) 1-69, Groningen 1809. *Bouwstoffen* nr. 1376.

Lantr. Oldenampt J.S.G. Koning, 'Lantrecht des Oldenampes [...]'. In *Verhandelingen ter nasporing van de wetten en gesteldheid onzes vaderlands* [...], 6, 672-706, Groningen 1846. *Bouwstoffen* nr. 1037, 6.

Lapidarijs W.L. Braekman, 'Fragmenten van de verloren gewaande Lapidarijs van Jacob van Maerlant'. In *VMA* 1970, 499-525. *Bouwstoffen* nr. 817.

Lasch-Borchling* A. Lasch, C. Borchling, *Mittelniederdeutsches Handwörterbuch*. I-... . Fortgeführt von G. Cordes. Karl Wachholtz, Neumünster 1956-... .

Lavinge R. Windel, 'Gebete und Betrachtungen über das Leben Jesu Christi in mittelniederländischer Sprache aus einer in der Hauptbibliothek der Frankeschen Stiftungen zu Halle a. S. befindlichen Handschrift'. In *Aus der Hauptbibliothek der Frankeschen Stiftungen* [...], Halle a. S., 1903, 25-50.

Leeder v. VIII tr. *Een leeder van VIII trappen voor de passie ons liefs Heeren*. [Uitgegeven] door D.A. Stracke s.j. Neerlandia, Antwerpen 1929. (Bloemen van ons geestelijk erf 3).

Leenacten Gelre *Leenacten van Gelre en Zutphen 1376-1402 uit het Staatsarchief te Dusseldorp* [1]. Naar de oorspronkelijke bescheiden uitgegeven door P.N. v. Doorninck. Gebrs. Van Brederode, Haarlem 1899. (2), 59 blzz.

Leenacten van Gelre en Zutphen 1376-1402 uit het Staatsarchief te Dusseldorp [2]. Naar de oorspronkelijke bescheiden uitgegeven door P.N. v. Doorninck. Gebrs. Van Brederode, Haarlem 1901. (2), 140 blzz.

Leid. keurb. *De middeneeuwsche keurboeken van de stad Leiden*. Uitgegeven door H.G. Hamaker. S.C. van Doesburgh, Leiden 1873. VIII, 615 blzz. *Bouwstoffen* nr. 824.

Leid. lakenindustrie N.W. Posthumus, *De geschiedenis van de Leidsche lakenindustrie* I. De middeleeuwen (veertiende tot zestiende eeuw). M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1908. XII, 452 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1028.

Leid. textielnijverh. *Bronnen tot de geschiedenis van de Leidsche textielnijverheid* 1: 1333-1480. Verzameld door N.W. Posthumus. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1910. XXIV, 717 blzz. (RGP 8). *Bouwstoffen* nr. 1029.

Leringe v. orinen J. Munk, *Een Vlaemsche Leringe van orinen uit de veertiende eeuw*. Proefschrift Leiden. A.W. Sijthoff, Leiden 1917. 98 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1485.

Leugemeete *Het godshuis van Sint-Jan en Sint-Pauwel te Gent, bijgenaamd De Leugemeete*. Oorkonden uitgegeven door J.B. Bethune en A. van Werveke. C. Annoot-Braeckman, Gent 1902. XIV, (II), 232 blzz. (Maatschappij der Vlaamsche Bibliophilen 4e reeks 13). *Bouwstoffen* nr. 828.

Lev. v. Kunera *Dat Leuen ende die Passie ende Verheffinghe vander heylicher maget sinte Kunera* [...]. (M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1902 [= facs. Antwerpen? ca. 1530?].) (50) blzz. *Bouwstoffen* nr. 834.

Lev. v. S. Clara *Hier beghint die legende der glorioser maghet Sinte Clara*. Uitgegeven door P.St. Schoutens. L. van Hoof-Roelans, Hoogstraten, z.j. (= 1904). 89 blzz. *Bouwstoffen* nr. 836.

Leven v. **Sint-Trudo** J. Deschamps, 'Fragmenten van twee Middelnederlandse levens van Sint-Trudo'. In *Handelingen Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis* XVI (1962), 219-284.

Leven van Christina *Leven van Sinte Christina de wonderbare* [...]. Met inleiding, aenteekeningen en andere bijvoegsels, voor de eerstemaal uitgegeven door J.H. Bormans. C. Annoot-Braeckman, Gent 1850. LXXI, (104: recto genummerd i-lij), 591 blzz. *Bouwstoffen* nr. 214.

Leven van Lutgart *Leven van Sinte Lutgart, tweede en derde boek*. Naar een Kopenhaagsch hs. vanwege de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Lei-

n bibliografie

- den uitgegeven door F. van Veerdeghe. E.J. Brill, Leiden 1899. LXIX, 209 blzz. *Bouwstoffen* nr. 835.
- Levene ons heren** *Vanden levene ons heren* 1. De teksten. Uitgegeven door W.H. Beuken. W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle 1968. 165 blzz. (ZDH 60A). *Bouwstoffen* nr. 852.
- Levens v. Jezus** *De levens van Jezus in het middelnederlandsch*. Uitgegeven door J. Bergsma. J.B. Wolters, Groningen 1895-'98. 288 blzz. (BML 54, 55, 61). *Bouwstoffen* nr. 863.
- Lied. en leisen** *Middeleeuwsche geestelijke liederen en leisen, met eene klavier-begeleiding naar den aard hunner tonen*. [Uitgegeven] door J.G.R. Acquoy. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1888. XI, 56 blzz. *Bouwstoffen* nr. 840.
- Liedb.** L. Ghoeyuaers A.J.M. van Seggelen, *Het liedboek van Liisbet Ghoeyuaers*. Tjeenk Willink, Zwolle 1966. 214 blzz. Vgl. *Bouwstoffen* nr. 1005.
- Limb.** *Roman van Heinric en Margriete van Limborch* gedicht door Heinric 1-2. Uitgegeven door L.Ph.C. van den Bergh. S. en J. Luchtman, Leiden 1846. XLVI, 370; 358 blzz. *Bouwstoffen* nr. 843.
- Limb. sermoenen** *De Limburgsche sermoenen*. Uitgegeven door J.H. Kern Hz. J.B. Wolters, Groningen 1895. 696 blzz. (BML 46-48 en 50-53). *Bouwstoffen* nr. 846.
- Litré*** E. Littré, *Dictionnaire de la langue française* [...] I-IV. Hachette et Cie, Paris-Londres 1877.
- Livre des mestiers** *Le livre des mestiers / de bouc vanden ambachten*. 51 (+1) blzz. Deel I van de zesdelige publicatie: *Het Brugsche Livre des mestiers en zijn navolgingen*. Vier aloude conversatieboekjes om Fransch te leeren. Nieuwe uitgave bezorgd en ingeleid door J. Gessler [...]. Brugge 1931. *Bouwstoffen* nr. 849.
- Lofdicht. Haarl.** *Drie lofdichten op Haarlem*. Het middelnederlandsch gedicht van Dirk Mathijszen en Karel van Mander's Twee beelden van Haarlem. Uitgegeven door J.D. Rutgers van der Loeff. Erven F. Boon, Haarlem 1911. 53 blzz. *Bouwstoffen* nr. 851.
- Lorr. nw. fragm.** M. de Vries, 'Middelnederlandsche fragmenten. I. Nieuwe fragmenten van den roman der Lorreinen'. In *TNTL* 3 (1883), 1-50. *Bouwstoffen* nr. 856.
- Lorreinen** *Roman van Karel den Grooten en zijne XII pairs (fragmenten)*. Uitgegeven door W.J.A. Jonckbloet. D. du Mortier en Zn., Leiden 1844. XXXII, 334 blzz. *Bouwstoffen* nr. 853.
- Luiks diatessaron** *Het Luikse Diatessaron*. Uitgegeven door C.C. de Bruin. Met de Engelse vertaling van A.J. Barnouw. E.J. Brill, Leiden 1970. XLII, 312 blzz. (Corpus sacrae scripturae neerlandicae mediae aevi series minor, tom. I, vol. 1). *Bouwstoffen* nr. 862.
- Lyden ons heren** *Dat lyden ende die passie ons heren Jhesu Christi*. Voor 't eerst uitgegeven door A. Holder. J.B. Wolters, Groningen 1877. VI, 85 blzz. (BML 19). *Bouwstoffen* nr. 842.
- M. STOKES, Rijmkron.** Melis Stoke, *Rijmkroniek van --* 1-2. Uitgegeven door W.G. Brill. Kemink en Zoon, Utrecht 1885. XCVII, 290; 380 blzz. (WHG nieuwe serie 40 en 42). *Bouwstoffen* nr. 1243.
- M. v. H., Boek b. g.** Mechtild van Hackeborn, *Het boek der bijzondere genade van --* [I]-II. [Uitgegeven] door R.L.J. Bromberg o.p. W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle (1965). 469; 79 blzz. (ZDH 51).
- Magd. bekeringhe** C.G.N. de Vooy, 'De legende "Van sunte maria magdalena bekeringhe"'. In *TNTL* 24 (1905), 16-44. *Bouwstoffen* nr. 1276, 33.

MANDE, Bijl. G. Visser, *Hendrik Mande*. Bijdrage tot de kennis der Noord-Nederlandsche mystiek. Proefschrift Leiden. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1899. VIII, 114 blzz. *Bouwstoffen* nr. 873.

Mandev.² *De reis van Jan van Mandeville*. Naar de middelnederlandsche hss. en incunabelen uitgegeven door N.A. Cramer. E.J. Brill, Leiden 1908. LXVI, 321 blzz. *Bouwstoffen* nr. 875.

Marg. v. Lymborch F.J. Schellart, *Volksboek van Margarieta van Lymborch* (1516). Proefschrift Leiden. Wereldbibliotheek, Amsterdam-Antwerpen 1952. LIV, 151 blzz. (tekst in twee kolommen: a, b).

Mariaklachten K.Ch.J.W. de Vries, *De Mariaklachten*. Proefschrift Nijmegen. Tjeenk Willink, Zwolle 1964. VII, 414 blzz.

Marialeg. 1 *Middelnederlandse Marialegenden 1*. Onser liever vrouwen miraculen (naar het Katwijkse hs.). Uitgegeven door C.G.N. de Vooy. E.J. Brill, Leiden 1902. XII, 461 blzz. *Bouwstoffen* nr. 877.

Marialeg. 2 *Middelnederlandse Marialegenden 2*. Inleiding, verspreide Marialegenden, aantekeningen. Uitgegeven door C.G.N. de Vooy. E.J. Brill, Leiden 1903. LXXXVIII, 335 blzz. *Bouwstoffen* nr. 877.

MAUBURNUS, Scala A.J. Persijn, *De dietse vertaling der "Scala sacre communionis" van Ioannes Mauburnus*. Proefschrift Groningen. Excelsior, Rijswijk 1960. 224 blzz.

Me. bijbelvert. C.G.N. de Vooy, 'Iets over middeleeuwse bijbelvertalingen'. In *Theologisch tijdschrift* 37 (1903), 111-158. *Bouwstoffen* nr. 1265.

Mech. boekbinders P. Verheyden, 'Mechelsche boekbinders in de 14e, 15e en 16e eeuw'. In *Bulletin du cercle archéologique, littéraire et artistique de Malines* XV (1906), 265-286.

Meekrapkeur G.A. Fokker, 'De oudst bekende keur op het bereiden van en den handel in meekrap in Zeeland'. In *Archief, Vroegere en latere mededeelingen voornamelijk in betrekking tot Zeeland* 2, zesde stuk (1866-1869), 317-328. *Bouwstoffen* nr. 950.

Meerstemmige lied. J.W. Muller, 'Brokstukken van middeleeuwse meerstemmige liederen'. In *TNTL* 25 (1906), 1-60.

Messenger *Messenger des sciences historiques, ou archives des arts et de la bibliographie de Belgique*. Année 1857.

Mirakelboek *Mirakelboek Onser Liever Vrouwen t'Amersfoort*. Met inleiding en aantekeningen door P. Lukkenaer. Het Onze Lieve Vrouwe Gilde, Amersfoort (1946). XII, 87 blzz.

Mnl. boerden *De middelnederlandse boerden*. Voor het eerst verzameld uitgegeven door C. Kruyskamp. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1957. VII, 159 blzz. *Bouwstoffen* nr. 966.

Mnl. Boethius-vert. Jac. M. Hoek, *De middelnederlandse vertalingen van Boethius' De consolatione philosophiae met een overzicht van de andere Nederlandse en niet-Nederlandse vertalingen*. Proefschrift A'dam. Flevo, Harderwijk 1943. 227 blzz. *Bouwstoffen* nr. 102.

Mnl. dram. poëzie *Middelnederlandse dramatische poëzie*. [Uitgegeven] door P. Leendertz Jr. A.W. Sijthoff, Leiden (1907). CCXVII, 696 blzz. (BML). *Bouwstoffen* nr. 377.

Mnl. fragm. *Middelnederlandse gedichten en fragmenten 1-2*. Uitgegeven door Nap. de Pauw. A. Siffer, Gent 1893-1914. 732; 524 blzz. (Werken der Koninklijke Vlaamsche Academie). *Bouwstoffen* nr. 914.

Mnl. geest. ged. enz. *Middelnederlandse geestelijke gedichten, liederen, rijmspreuken en exempelen*. Uitgegeven naar een pas ontdekt hs. van het einde der 15de eeuw, afkomstig uit het Windesheimer klooster 'Ter Noot Gods' te Tongeren door L. Indestege. Gent (1951). 110 blzz. (Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde reeks III, 33).

Mnl. geest. proza *Middelnederlands geestelijk proza*. Verzameld door C.C. de Bruin en ingeleid door C.G.N. de Vooy. W.J. Thieme, Zutphen 1940. XXXI, 355 blzz.

Mnl. geest. rijmen W.L. de Vreese, 'Middelnederlandse geestelijke gedichten, liederen en rijmen'. In *TNTL* 19 (1901), 289-324.

Mnl. gen. recepten *Middelnederlandsche geneeskundige recepten en tractaten, zegeningen en tooverformules*. Uitgegeven door W.L. de Vreese. A. Siffer, Gent 1894. IX, 144 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1057 en 1464, 1.

Mnl. kanttekeningen A. van Loey, 'Middelnederlandse kanttekeningen'. In *Belgisch tijdschrift voor philologie en geschiedenis / Revue belge de philologie et d'histoire* 23 (1944), 73-87.

Mnl. lexicogr. noten Leon. Willems Az., 'Middelnederlandse lexicographische noten I'. In *TNTL* 27 (1908), 186-224.

Mnl. overblijfselen J. Verdam, 'Kleine middelnederlandse overblijfselen'. In *TNTL* 11 (1892), 285-305. *Bouwstoffen* nr. 1276, 11.

Mnl. psalmen K. Regel, 'Mittelniederländische Psalmen und Hymnen'. In *Programm des Gymnasium Ernestinum zu Gotha* [...], Engelhard-Reyher'schen Hofbuchdruckerei, Gotha 1864, 1-30. *Bouwstoffen* nr. 526.

Mnl. rijmsnippers Fr. de Potter, 'Middelnederlandse rijmsnippers'. In *Het Belfort* 7 (1892), tweede halfjaar, 349-362. *Bouwstoffen* nr. 55.

Mnl. vert. O.T. C.H. Ebbinge Wubben, *Over middelnederlandse vertalingen van het Oude Testament*. *Bouwstoffen* voor de geschiedenis der Nederlandsche bijbelvertaling. Proefschrift Leiden. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1903 (8), 258 blzz. *Bouwstoffen* nr. 392.

Mnl. woordkunde J. Gimberg, 'Bijdragen tot de middelnederlandse woordkunde'. In *TNTL* 21 (1902), 131-145. *Bouwstoffen* nr. 1276, 28.

Mnl. zegeningen W. Braekman, 'Middelnederlandse zegeningen, bezweringsformulieren en toverplanten'. In *VMA* 1963, 275-386. *Bouwstoffen* nr. 680 en 1464.

MNW* E. Verwijs, J. Verdam, *Middelnederlandsch woordenboek* I-XI. Voltooid door F.A. Stoett. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1885-1952. Deel X bevat o.a. de *Bouwstoffen*, door W. de Vreese (eerste gedeelte [1927-'41] en G.I. Lieftinck (tweede gedeelte [1941-'52]). Deel XI [1941] door A.A. Beekman geeft *Aanvullingen en verbeteringen op het gebied van dijk- en waterschapsrecht, bodem en water, aardrijkskunde enz.*

Monumenta Groningana *Monumenta Groningana veteris aevi inedita* [...]. Byeengebragt en met eenige aanmerkingen opgehelderd door R. Keuchenius Driessen. J. Oomkens, Groningen 1822-1830. (vier stukken) XV, 945 blzz. *Bouwstoffen* nr. 386.

MOORS, Oorkondentaal J. Moors, *De oorkondentaal in Belgisch-Limburg van circa 1350 tot 1400*. Met 27 kaarten en 57 reproducties. BICN, (Brussel) 1952. XX, 518 blzz. (*Bouwstoffen* en studiën voor de geschiedenis en de lexicografie van het Nederlands II).

Mystiek brevier *Mystiek brevier* I. Verzameld en inge-

leid door St. Axters o.p. Antwerpen 1944. XXVIII, 347 blzz.

Naturen Bloeme Jacob van Maerlant, *Naturen bloeme* 1-2. Uitgegeven door E. Verwijs. J.B. Wolters, Groningen 1872-'78. LXIII, 345; IV, 251 blzz. (BML). *Bouwstoffen* nr. 924.

Navorscher *De Navorscher* [...] 21 (1871), 22 (1872). Vgl. *Bouwstoffen* nr. 927.

Ndl. Arch. Kerkg. *Nederlands archief voor kerkgeschiedenis*, nieuwe serie 1 (1902), 3 (1905), 4 (1907). *Bouwstoffen* nr. 930 en 394.

Ndl. geistl. Lieder *Niederländische geistliche Lieder nebst ihren Singweisen aus Handschriften des XV. Jahrhunderts*. [Herausgegeben] von W. Bäumker. Breitkopf und Härtel, Leipzig 1888. blzz. 153-254, 287-350. (Separatabdruck aus *Vierteljahrsschrift für Musikwissenschaft* 4 (1888). *Bouwstoffen* nr. 931.

Ned. Leeuw *Maandblad van het genealogisch-heraldiek genootschap De Nederlandsche Leeuw* 7 (1889). *Bouwstoffen* nr. 939.

Nieuwe doctrinael J.H. Jacobs, *Jan de Weert's Nieuwe doctrinael of Spieghel van sonden*. Proefschrift Leiden. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1915. 323 blzz. *Bouwstoffen* nr. 932.

NTg* *De nieuwe taalgids* 1 (1907) - ...

Nwe reeks lettk. 7, 1 *Nieuwe reeks der werken van de Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leiden* 7, 1 (1852). *Bouwstoffen* nr. 826, 5 en 826, 6a.

O. rek. v. Dordr. *De oudste stadsrekeningen van Dordrecht 1284-1424*. Uitgegeven door Ch.M. Dozy. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1891. VIII, 180 blzz. (WHG III, 2). Z. *Corpus-Gysseling* I nr. 534, 601, 602, 669, 702 en 719. *Bouwstoffen* nr. 993.

OED* *A new english dictionary on historical principles* 1-10. Founded mainly on the materials collected by the Philological Society. Edited by J.A.H. Murray, H. Bradley, W.A. Craigie and C.T. Onions. Oxford etc. 1884-1928.

OGE* *Ons geestelijk erf* I (1927) - ...

Oldermansboek *Het Oldermansboek* [...]. Uitgegeven en met eenige aantekeningen voorzien door H.O. Feith. A.L. Scholtens, Groningen 1850. (6), 109 blzz. *Bouwstoffen* nr. 962.

Ons Heren Passie J. Verdam, 'Het Tübingsche handschrift van *Ons Heren Passie*'. In *TNTL* 25 (1906), 190-242. *Bouwstoffen* nr. 671.

Oork. Helmond *Oorkonden betreffende Helmond*. Uitgegeven door C.C. Krom en Aug. Sassen. Gebrs. Muller, 's-Hertogenbosch 1884. VIII, 262 blzz. (Werken van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noordbrabant nieuwe reeks 1). *Bouwstoffen* nr. 973.

Oorkb. Doorninck *Oorkondenboek van het geslacht Doorninck of Doorninck tot op 1813*. [Uitgegeven] door P.N. v. Doorninck. Gebrs. Van Brederode, Haarlem 1894. 410, (6) blzz. *Bouwstoffen* nr. 970.

Oorkb. Gr. Dr. *Oorkondenboek van Groningen en Drente* 1-2. Bewerkt door P.J. Blok e.a. J.B. Wolters, Groningen 1896-1899. 440; 524 blzz. *Bouwstoffen* nr. 972.

Oorkb. Holl. Zeel. 2 *Oorkondenboek van Holland en Zeeland*. Uitgegeven vanwege de Koninklijke Academie van Wetenschappen. Eerste afdeeling, tot het einde van het Hollandsche huis. Deel 2. Bewerkt door L.Ph.C. van den Bergh. F. Muller-M. Nijhoff, Amster-

n bibliografie

dam- 's-Gravenhage 1873. VI, 577 blzz. *Bouwstoffen* nr. 968, II.

Oorlogen v. Albr. E. Verwijs, *De oorlogen van hertog Albrecht van Beieren met de Friezen in de laatste jaren der XIVe eeuw*. Naar onuitgegeven bescheiden door --. Kemink en Zoon, Utrecht 1869. CXLVIII, 628 blzz. (WHG nieuwe serie 8). *Bouwstoffen* nr. 976.

Ordelen Drenthe Eenige ordelen en verordeningen van den drost en etten van het landschap Drenthe. Uitgegeven door S. Gratama [...]. Scholtens en Zn., Groningen 1886. 55 blzz. (Verhandelingen ter nasporing van de wetten en gesteldheid onzes vaderlands [...] 7, 2 Supplement). *Bouwstoffen* nr. 1037, 7.

Oude Testament Het Oude Testament. Eerste stuk: Genesis - II Koningen. Uitgegeven door C.C. de Bruin. E.J. Brill, Leiden 1977. XVII, 512 blzz. (Corpus sacrae scripturae neerlandicae medii aevi series maior, tom. I, pars prima). *Bouwstoffen* nr. 408, 2-3.

Oudste K. Rotterdam R. Fruin, 'Het oudste keurboek van Rotterdam'. In *Nieuwe bijdragen voor rechtsgeleerdheid en wetgeving* nieuwe reeks II (1876), 44-95. *Bouwstoffen* nr. 961.

Oudste mnl. oork. A. van Loey, H. Obreen, 'De oudste middelnederlandsche oorkonden voor onderwijs en eigen studie verzameld en naar het oorspronkelijk uitgegeven'. In *VMA* 1934, 329-471.

Oudste r. v. Dordr. *De oudste rechten der stad Dordrecht en van het baljuwschap van Zuidholland* 1-2. Uitgegeven door J.A. Fruin. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1882. XVII, 378, XXIII; 331, XVIII blzz. (OVR I, 4). *Bouwstoffen* nr. 985.

Ov. gedenkstukken J.W. Racer, *Overijsselsche gedenkstukken* 2-7. J.A. de Chalmot, Campen 1782-'93. VII, 357; XV, 355; 363; XX, 410; VII, 393; IV, 377 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1053.

Over oude woorden J. Gessler, 'Over oude woorden en uitdrukkingen. Eerste reeks'. In *Leuvensche bijdragen* 18 (1926), 124-138.

Ovl. ged. *Oudvlaemsche gedichten der XIIe, XIIIe en XIVe eeuwen* 1-3. Uitgegeven door Ph. Blommaert. L. Hebbelynck, Gent 1838-1851. VI, 128; 123; XV, 158 blzz. *Bouwstoffen* nr. 998.

Ovl. lied. en ged. *Oudvlaemsche liederen en andere gedichten der XIVe en XVe eeuwen*. [Uitgegeven door C. Carton.] C. Annoot-Braekman, Gent (1848). VIII, 540, 31 blzz. (Maetschappij der Vlaemsche Bibliophilen 2e serie 9). *Bouwstoffen* nr. 1000. Z. ook nr. 673.

Parab. v. Cyrillus C.M. Lelij, *De parabelen van Cyrillus*. Proefschrift Amsterdam, H.J. Paris, Amsterdam 1930. LXXI, 129; 62 blzz. *Bouwstoffen* nr. 621.

Parthonopeus A. van Berkum, *Parthonopeus van Bloys*. Opnieuw uitgegeven door --. A.W. Sijthoff, Leiden z.j. CL, 40 blzz. (BML). *Bouwstoffen* nr. 1008.

Pelgrimage Sinai Een pelgrimage naar den Sinai. [Uitgegeven] door Joh. de Groot en G.S. Overdiep. Nijgh en Van Ditmar, Rotterdam 1936. 79 blzz.

Placaatboek Vriesland Groot placaet- en charter-boek van Vriesland 1. Aanvang nemende met de oudste wetten der Vriezen; eindigende met het jaar 1499. [...] verzamelt door G.F. thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg. W. Coulon, Leeuwarden 1768. (110), 796, (86) blzz. *Bouwstoffen* nr. 1166.

Plant.* De Thesaurus van Plantijn van 1573. Opnieuw uitgegeven met een inleiding van F. Claes s.j. Mouton, 's-Gravenhage 1972 [= facs. ed. 1573]. 57, (569) blzz.

(Monumenta lexicographica neerlandica series II, vol 1).

Proeve Dulces *Tweede proeve van oudheid-, taal- en dichtkunde, door het genootschap Dulces Ante Omnia Musae.* A. van Paddenburg, J.M. van Vloten, Utrecht 1782. XVIII, (14), 336 blzz. *Bouwstoffen* nr. 387.

Proza-Melib. *Van Mellibeo ende van sinre vrouwen.* Hs. der XVe eeuw. Uitgegeven door P. Schoutens. L. van Hoof-Roelans, Hoogstraten 1905. 36 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1044.

Proza-Natuurkunde *Natuurkunde van het heelal door Geerart Lienhout.* Benevens eene verhandeling over hetzelfde onderwerp, door broeder Thomas. Uitgegeven door L.G. Visscher. L.E. Bosch en Zn. Utrecht 1840. 176 blzz. Het enige (onvolledige) ex. van deze editie wordt bewaard in de Leidse U.B. *Bouwstoffen* nr. 137. Vgl. ook nr. 926, 1.

R. Kampen *Boeck van Rechten der stad Kampen. Dat Gulden Boeck.* W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle 1875. IX, 279 blzz. (Overijsselsche stad-, dijk- en markeregten I, 1). *Bouwstoffen* nr. 996, I.

R. v. Aardenburg *Rechtsbronnen der stad Aardenburg.* Uitgegeven door G.A. Vorsterman van Oyen. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1892. 369 blzz. (OVR I, 15). *Bouwstoffen* nr. 1126.

R. v. Amst. *Rechtsbronnen der stad Amsterdam.* Uitgegeven door J.C. Breen. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1902. XIV, 642 blzz. (OVR II, 4). *Bouwstoffen* nr. 1127.

R. v. Breda *Oude rechtsbronnen der stad Breda.* Uitgegeven door W. Bezemer. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1892. XIII, 184 blzz. (OVR I, 14). *Bouwstoffen* nr. 1128.

R. v. Drente S. Gratama, *Een bijdrage tot de rechtsgeschiedenis van Drenthe, meer bijzonder de rechters en de rechtspleging betreffende.* Proefschrift Groningen. W. Gratama, Assen 1883. 400 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1129.

R. v. Elburg P.A.N.St. van Meurs, *Geschiedenis en rechtsontwikkeling van Elburg.* Proefschrift Utrecht. P. Gouda Quint, Arnhem 1885. 225 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1130.

R. v. Gorinchem *Middeleeuwsche rechtsbronnen van Gorinchem.* Uitgegeven door H. Bruch. Kemink en Zn., Utrecht 1940. XVII, 337 blzz. (OVR III, 8).

R. v. Gouda *Rechtsbronnen der stad Gouda.* Uitgegeven door L.M. Rollin Couquerque en A. Meerkamp van Embden. 's-Gravenhage 1917. XXXVIII, 708 blzz. (OVR II, 18).

R. v. Haarl. *Rechtsbronnen der stad Haarlem.* Uitgegeven door J. Huizinga. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1911. CVIII, 559 blzz. (OVR II, 13). *Bouwstoffen* nr. 1132.

R. v. Harderwijk *Rechtsbronnen der stad Harderwijk.* Uitgegeven door J.L. Berns. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1886. X, 168 blzz. (OVR I, 8). *Bouwstoffen* nr. 1133.

R. v. Leiden *Leidsche rechtsbronnen uit de middeleeuwen.* Uitgegeven door P.J. Blok. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1884. XII, 376 blzz. (OVR I, 6). *Bouwstoffen* nr. 1134.

R. v. Nedersticht *De middeleeuwsche rechtsbronnen der kleine steden van het Nedersticht van Utrecht* 1-3. Uitgegeven door R. Fruin Th. Azn. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1892-1903. 422; 432; 210 blzz. (OVR I, 13). *Bouwstoffen* nr. 1135.

R. v. Ootmarssum *Stadregt van Ootmarssum.* [Uitgegeven door A. Telting.] Erven J.J. Tijl, Zwolle 1887. XI, 48 blzz. (Overijsselsche stad-, dijk- en markeregten I, 7). *Bouwstoffen* nr. 1228.

- R. v. Reimersw.** *Het recht der stad Reimerswaal*. Uitgegeven door R. Fruin. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1905. V, 278 blzz. (OVR II, 7). *Bouwstoffen* nr. 1137.
- R. v. Schiedam** *Rechtsbronnen der stad Schiedam*. Uitgegeven door K. Heeringa. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1904. XXXV, 421 blzz. (OVR II, 6). *Bouwstoffen* nr. 1504.
- R. v. Steenberg** *Oude rechten van Steenberg*. Uitgegeven door W. Bezemer. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1897. XXI, 129 blzz. (OVR I, 20). *Bouwstoffen* nr. 1138.
- R. v. Tiel** *Rechtsbronnen van Tiel*. Uitgegeven door J.S. van Veen. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1901. IV, 156 blzz. (OVR II, 3). *Bouwstoffen* nr. 1139.
- R. v. Utrecht** *De middeleeuwsche rechtsbronnen der stad Utrecht* 1-4. Uitgegeven door S. Muller Fz. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1883-1885. 405; 446; 112; XVI, 426 blzz. (OVR I, 3). *Bouwstoffen* nr. 1141.
- R. v. Vollenhove** S.J. Fockema Andreae, *De stad Vollenhove en haar recht* 1-2. Eene bijdrage tot de Overijsselsche rechtsgeschiedenis. J.J. Tijl, Zwolle 1885. XII, 340; VII, 220 blzz. (Overijsselsche stad-, dijk- en markeregten I, 5 en 6). *Bouwstoffen* nr. 1142.
- R. v. Zierikzee** *Rechtsbronnen van Zierikzee*. Uitgegeven door W. Bezemer, na diens overlijden voortgezet door A.S. de Blécourt. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1908. XIV, 543 blzz. (OVR II, 9). *Bouwstoffen* nr. 1505.
- R. v. Zutphen** *Rechtsbronnen der stad Zutphen van het begin der 14de tot de tweede helft der 16de eeuw*. Uitgegeven door C. Pijnacker Hordijk. M. Nijhoff, 's-Gravenhage. XVII, 164 blzz. (OVR I, 2). *Bouwstoffen* nr. 1143.
- Reg. bisdom Utrecht** *De registers en rekeningen van het bisdom Utrecht* 1325-1336 1-2. Uitgegeven door S. Muller Fz. Kemink en Zoon, Utrecht 1889; M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1891. 567 (1-567); CLXXIV, 448 (571-1018) blzz. (WHG nieuwe serie 53 en 54). *Bouwstoffen* nr. 1062.
- Reg. Guidonis** *Registrum Guidonis*. Het zogenaamde register van Guy van Avesnes Vorst-Bisschop van Utrecht. (1301-1317). Met aansluitende stukken tot 1320 uitgegeven door P.W.A. Immink en A. Johanna Maris. Kemink en Zoon, Utrecht 1969. 317 blzz. (OVR III, 23). *Bouwstoffen* nr. 1064.
- Register St. Truiden** *Le livre de l'abbé Guillaume de Rijckel* (1249-1272). Polyptyque et comptes de l'abbaye de Saint-Trond au milieu du XIIIe siècle. Publiés par H. Pirenne. H. Engelcke, Gand 1896. LX, 440 blzz. *Bouwstoffen* nr. 28, 2.
- Rek. afluath.** *Rekeningen en andere stukken van den pauselijken afluathandel te Mechelen in 't midden der 15e eeuw* (1443-1472). Uitgegeven door P. Fredericq. M. Hayez, Brussel 1909. 175 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1076.
- Rek. der Buurkerk** F.A.L. van Rappard, 'De rekeningen van de kerkmeesters der Buurkerk te Utrecht in de 15e eeuw'. In *Bijdragen en mededeelingen van het Historisch Genootschap, gevestigd te Utrecht* 3 (1880), 25-224. *Bouwstoffen* nr. 1078.
- Rek. v. Blois** *De tocht van Jan van Blois om Gelre* 1371-1372. Naar het oorspronkelijke hs. uitgegeven door P.N. van Doorninck. Gebrs. Van Brederode, Haarlem 1898. 131 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1083.
- Rek. v. Doesburg** *De stadsrekeningen van Doesburg betreffende de jaren 1400/1401 en 1402/1403*. Uitgegeven door R.A.D. Renting. J.B. Wolters, Groningen 1964. XIII, 103 blzz. (Fontes minores medii aevi).
- Rek. v. Gouda** 'De oudst-bewaarde stadsrekening van

Gouda (1437)'. Medegedeeld door J. Heinsius. In *Bijdragen en mededeelingen van het Historisch Genootschap, gevestigd te Utrecht*, 25 (1904), 259-321. *Bouwstoffen* nr. 1089.

Rek. v. Hattem F.A. Hoeffer, 'De rekeningen der stad Hattem'. In *Bijdragen en mededeelingen van het Historisch Genootschap, gevestigd te Utrecht* 16 (1895), 94-284. *Bouwstoffen* nr. 1091.

Rek. van Holland *De rekeningen der grafelijkheid van Holland onder het Henegouwsche huis* 1-3. Uitgegeven door H.G. Hamaker. Kemink en Zoon, Utrecht 1875-1878. 464; 576; 492 blzz. (WHG nieuwe serie 21, 24 en 26). *Bouwstoffen* nr. 1080.

Rek. v. Leiden *Stadsrekeningen van Leiden* (1390-1434) 1-2. Uitgegeven door A. Meerkamp van Embden. J. Müller, Amsterdam 1913-1914. XVII, 503; 561 blzz. (WHG III, 32 en 34). *Bouwstoffen* nr. 1093.

Rek. v. Nijm. *Rekeningen der stad Nijmegen* 1382-1543 1-4. Uitgegeven door H.D.J. van Schevichaven en J.C.J. Kleijntjens s.j. Malmberg, Nijmegen 1910-1914. LII, 420; XIV, 288; XX, 388; 326 blzz.

Rekeningen der stad Nijmegen 1382-1543 5-8. Uitgegeven door J. Kleijntjens en Louise Sormani. Malmberg, Nijmegen 1916-1919. 215; 268; 221; 264 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1095.

Rek. v. Rotterdam J.H.W. Unger, W. Bezemer, *De oudste stadsrekeningen van Rotterdam*. Uitgegeven op last van het gemeentebestuur door --. P. van Waesberge en Zn., Rotterdam 1899. XXVIII, 538 blzz. (Bronnen voor de geschiedenis van Rotterdam III). *Bouwstoffen* nr. 1097.

Rek. van Brugge 1302, *Le compte communal de la ville de Bruges*. Mai 1302 à Février 1303 (n.s.). Avec une introduction et une table des noms par J. Colens, suivi d'un glossaire par Aug. van Speybroeck. Bruges 1886. (= *Ann. em.* 35 (1885)). *Bouwstoffen* nr. 1085.

Rek. van Gent *De rekeningen der stad Gent* 1-3. Tijdvak van Jacob van Artevelde 1336-1349. Uitgegeven door N. de Pauw en J. Vuylsteke. A. Hoste, Gent 1873-1885. IX, 507; XI, 560; XII, 508 blzz.

De rekeningen der stad Gent [4]. Tijdvak van Jacob van Artevelde 1376-1389. [Uitgegeven door J. Vuylsteke]. A. Hoste, Gent 1893. XVI, 538 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1087 en 1088.

Rek. van Heusden 'Oudste stadsrekening van Heusden van 1457'. [Door A.C. Bondam] uitgegeven naar het afschrift van C.C.N. Krom. In *Handelingen van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant* 1884-'85, 97-129. *Bouwstoffen* nr. 1092.

Rek. van Zeeland *De rekeningen der grafelijkheid van Zeeland onder het Henegouwsche huis* 1-2. Uitgegeven door H.G. Hamaker. Kemink en Zoon, Utrecht 1879-1880. 542; 413 blzz. (WHG nieuwe serie 29 en 30). *Bouwstoffen* nr. 1098.

REW* W. Meyer-Lübke, *Romanisches etymologisches Wörterbuch*. Fünfte Auflage, Carl Winter, Heidelberg 1972. XXXI, 1204 blzz.

Rh. Gl.* J.J. Mak, *Rhetoricaal glossarium*. Van Gorcum, Assen 1959. XXXI, 546 blzz. (Taalkundige bijdragen van Noord en Zuid XII).

Rigghe J.H. van Dale, 'Sprokkelingen'. In *Taal- en letterbode* 2 (1871), 20-44. *Bouwstoffen* nr. 1261, 3.

Rijmkalender F. van Veerdeghe, 'Rijmkalender'. In *TNTL* 10 (1891), 290-293.

Rinclus P. Leendertz, *Het middelnederlandsche leer-*

n bibliografie

- dict Rinclus*. Proefschrift Groningen. J. Leendertz en Zoon, Amsterdam 1893. XII, 82 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1116.
- Robrecht de duyvel** *Robrecht de duyvel*. Uitgegeven en van commentaar voorzien door R. Resoort. Coutinho, Muiderberg 1980. 151 blzz. (Populaire literatuur 2).
- Roman van Lancelot** *Roman van Lancelot (XIIIe eeuw)* 1-2. Naar het (eenig-bekende) hs. der Koninklijke Bibliotheek op gezag van het gouvernement uitgegeven door W.J.A. Jonckbloet. W.P. van Stockum, 's-Gravenhage 1846-'49. LXX, 323; CCXIV, 282 blzz. *Bouwstoffen* nr. 797.
- Rose** Heinric van Aken, *Die rose van --, met de fragmenten der tweede vertaling*. Van wege de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden uitgegeven door E. Verwijs. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1868. XXXIV, 260 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1118.
- S. Brandane** *Van Sente Brandane* 1-2. Naar het Comburgsche en het Hulthemsche hs. opnieuw uitgegeven door E. Bonebakker. Eerste stuk: de teksten; tweede stuk: inleiding en aantekeningen. Boek-, kunst- en handelsdrukkerij v/h. Gebroeders Binger, Amsterdam 1894. 53; XVIII, 67 blzz. *Bouwstoffen* nr. 121.
- Saksenspiegel** *De Saksenspiegel in Nederland* 1-2. Uitgegeven door B.J.L. de Geer van Jutphaas. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1888. XII, 191; XIX, 222 blzz. (OVR I, 10). *Bouwstoffen* nr. 1151.
- Sal. ende Marc.** *Dat dyalogus of twisprake tusschen den wisen coninck Salomon ende Marcolphus*. Naar den Antwerpschen druk van Henrick Eckert van Homberch in het jaar 1501 uitgegeven. Op het getouw gezet door W. de Vreese en voltooid door J. de Vries. E.J. Brill, Leiden 1941. 75 blzz. (Nederlandsche volksboeken VII). *Bouwstoffen* nr. 1147.
- Scaecspel** G.H. van Schaick Avelingh, *Dat scaecspel*. Proefschrift Leiden. A.W. Sijthoff, Leiden 1912. CXIV, 169 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1158.
- Schiller-Lübben*** K. Schiller, A. Lübben, *Mittelniederdeutsches Wörterbuch* 1-6. M. Sändig oHG., Wiesbaden 1969 [= ed. 1875].
- Sermonen** Nic. Peters, *Hier beghinnen de sermoenen oft wtlegghingen* [...]. Naar den oorspronkelijken druk [1520] opnieuw uitgegeven en van eene inleiding voorzien door J.G.R. Acquoy. C. Annoot-Braeckman, Gent 1893. 482 blzz. (Maatschappij der Vlaamsche Bibliophilen 4e reeks 10). *Bouwstoffen* nr. 943.
- Seven wijze mannen** *Die hystorie van die seven wijze mannen van romein*. Bewerkt door A.J. Botermans. Tekst. (Herdruk naar het eenig bekende exemplaar der editio princeps, A°. 1479, berustende in de Bibliotheca Academiae Georgiae Augustae te Göttingen). Erven F. Bohn, Haarlem (1898). (8 blzz., 87 bll. (tekst: 1a-93b minus bll. 7, 40, 57, 63, 88, 89), 10 bll. (bl. 4 = 7a-b, bl. 5 = 40a-b, bl. 6 = 57a-b, bl. 7 = 63a-b, bl. 8 = 88a-b, bl. 9 = 89a-b)). *Bouwstoffen* nr. 1179.
- Sidrac** J.F.J. van Tol, *Het boek van Sidrac in de Nederlanden*. Proefschrift A'dam. H.J. Paris, Amsterdam 1936. LXIX, 261; 70 blzz. (varianten).
- Sint Servaes** Hendrik van Veldeke, *Sint Servaeslegende*. [...]. Naar het Leidse hs. uitgegeven door G.A. van Es, met medewerking van G.I. Lieftinck en A.F. Mirande. Standaard-boekhandel, Antwerpen enz. 1950. 221 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1171.
- Soliloquium**-vert. J.J. Mak, *De Dietse vertaling van Gerlach Peters' Soliloquium*. Proefschrift Utrecht. (Asten) 1936. 286 blzz.

- Sp. d. volc.** Hendrik Herp o.f.m., *Spiegel der volcomenheit* I-II. I: Inleiding; II: Tekst. Opnieuw uitgegeven door L. Verschuere o.f.m. Neerlandia, Antwerpen 1931. 191; 421 blzz. Vgl. *Bouwstoffen* nr. 1210.
- Sp. hist. III** D.H.G. Bellaard, 'Nieuwe fragmenten van Jacob van Maerlant's Spiegel Historiae'. In *TNTL* 24 (1905), 104-158.
- Sp. hist.-fragm.** W.L. de Vreese, 'Nieuwe middelnederlandsche fragmenten. IX. Drie nieuwe fragmenten van den Spiegel historiael'. In *TNTL* 17 (1898), 200-222. *Bouwstoffen* nr. 1276, 24.
- Spelen van zinne** *De Spelen van zinne vertoond op het landjuweel te Gent van 12-23 juni 1539*. I: Tekst. Uitgegeven en toegelicht door L.M. van Dis en B.H. Ern . J.B. Wolters, Groningen-Batavia 1939. VII, 359 blzz.
- Spiegel der sonden** *Die spiegel der sonden* 1-2. Vanwege de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde uitgegeven door J. Verdam. E.J. Brill, Leiden 1900-1901. *Bouwstoffen* nr. 1209 en 1048.
- Spiegel historiael I** Jacob van Maerlant, --'s *Spiegel historiael, met de fragmenten der later toegevoegde gedeelten, bewerkt door Philip Utenbroeke en Lodewijc van Velt-hem* 1-3. Vanwege de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden uitgegeven door M. de Vries en E. Verwijs. E.J. Brill, Leiden 1863. CIV, 467; 432; 464 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1188.
- Spiegel historiael II** Jacob van Maerlant, --'s *Spiegel historiael*. Tweede partie, bewerkt door Philip Utenbroeke. Vanwege de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden uitgegeven door F. van Hellwald, M. de Vries en E. Verwijs. S.C. van Doesburgh, Leiden 1879. XXX, 536 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1197.
- Spiegel d. m. b.** *De Spiegel der menschelijker behoude-nesse*. De middelnederlandse vertaling van het *Speculum humanae salvationis*. Naar het hs. uitgegeven, ingeleid en toegelicht door L.M.Fr. Daniels o.p. Lannoo, Tielt 1949. LXIV, 275 blzz. (Studiën en tekstuitgaven van *Ons geestelijk erf*). *Bouwstoffen* nr. 1215.
- St. Aug. hantboec** J.J. Lub o.e.s.a., *Sinte Augustijns hantboec* I-II. De middelnederlandse vertalingen van het aan Augustinus toegeschreven manuale. Van Gorcum, Assen 1962. 421 blzz. (doorlopende paginering). (Neerlandica traiectina X).
- Stabat Mater-vert.** P. Maximilianus, *De middelnederlandse vertalingen van het Stabat Mater*. W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle 1957. 160 blzz. (ZDH 18).
- Stadb. van Groningen** *Stadboek van Groningen van het jaar 1425*. (W. Zuidema, Groningen 1828). (24), 211 blzz. (Verhandelingen ter nasporing van de wetten en gesteldheid onzes vaderlands [...] 5 [eerste stuk]). *Bouwstoffen* nr. 1037, 2.
- Stadb. van Zwolle** *Stadboeken van Zwolle*. Uitgegeven door A. Telting. Erven J.J. Tijl, Zwolle 1897. XXIX, XXIX, 599 blzz. (Overijsselsche stad-, dijk- en markeregten I, 12). *Bouwstoffen* nr. 1220.
- Stadr. Almelo** *Stadregt van Almelo*. [Uitgegeven door R.E. Hattink.] Erven J.J. Tijl, Zwolle 1900, XXIII, 50 blzz. (Overijsselsche stad-, dijk- en markeregten I, 13). *Bouwstoffen* nr. 1221.
- Stadr. Groningen** *Stadboek van Groningen*. Uitgegeven door A. Telting. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1886. XI, 97 blzz. (OVR I, 9). *Bouwstoffen* nr. 1131.
- Stadr. Kampen** *Decretum dominorum, alias digestum vetus*. [Uitgegeven door J. Nanninga Uitterdijk]. Erven J.J. Tijl, Zwolle 1878. VI, 71 blzz. en 10 pll. (Overijssel-

sche stad-, dijk- en markerechten I, 2). *Bouwstoffen* nr. 1225.

Stadr. Nijmegen Stadrechten van Nijmegen. Uitgegeven door C.C.N. Krom en M.S. Pols. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1894. LVII, 531 blzz. (OVR I, 11). *Bouwstoffen* nr. 1136.

Stadr. Ommen Stadregt van Ommen. [Uitgegeven door A. Telting]. Erven J.J. Tijl, Zwolle 1887. IX, 58 blzz. (Overijsselsche stad-, dijk- en markerechten I, 8). *Bouwstoffen* nr. 1227.

Stadr. Steenwijk Stadregten van Steenwijk. [Uitgegeven door A. Telting]. Erven J.J. Tijl, Zwolle 1891. XIV, 361 blzz. (Overijsselsche stad-, dijk- en markerechten I, 10). *Bouwstoffen* nr. 1230.

Stadsgekken L. K[nappert]., 'Straatjongens en stadsgekken'. In *Jaarboekje voor geschiedenis en oudheidkunde van Leiden en Rijnland* 2 (1905), 91-92.

Stallaert* K. Stallaert, *Glossarium van verouderde rechtstermen, kunstwoorden en andere uitdrukkingen uit Vlaamsche, Brabantsche en Limburgsche oorkonden* I-II. E.J. Brill, Leiden 1890-[1893]. 634; 368 blzz. F. Debrabandere, *Stallaert's glossarium van verouderde rechtstermen, kunstwoorden en andere uitdrukkingen uit Vlaamse, Brabantse en Limburgse bronnen* III. Voortgezet en bewerkt door --. (Familia et Patria, Handzame 1977). XXXVII, (368) blzz. (kol. 1-736). In dit derde deel is Pacht-Poer herzien.

Stemmen *Stemmen uit den voortijd, die wel verdienen nog eens gehoord te worden.* Verzameld uit een viertal hss. der XIVe en XVe eeuw door F.H.G. van Iterson. D.J. Couvée, Leiden 1857. X, 191 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1239.

Sticht. exemplen *Middel nederlandse stichtelijke exemplen.* Verzameld en uitgegeven door C.G.N. de Vooys. W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle 1953. IV, 140 blzz. (ZDH 1).

Stichtige punten *Hier beginnen sommige stichtige punten van onsen oelden zusteren.* Naar het te Arnhem berustende hs. uitgegeven door D. de Man. Proefschrift Amsterdam. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1919. XCIV, 258 blzz. *Bouwstoffen* nr. 626.

Stijevoorts referb. *Jan van Stijevoorts refereinenbundel anno MDXXIV* 1-2. Naar het Berlijnsch hs. integraal en diplomatisch uitgegeven door F. Lyna en W. van Eeghem. "De Sikkel", Antwerpen (1930). 306; 329 blzz. Vgl. *Bouwstoffen* nr. 1276, 27.

SUSO, Horologium A.G.M. van de Wijnpersse, *De dietse vertaling van Suso's Horologium aeternae sapientiae.* J.B. Wolters, Groningen-Den Haag 1926. 205 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1250.

Synon. mnl. plantenn. 'Synonymarium van middel nederlandse plantennamen'. Z. Boec van medicinen, 262-302.

Syoens Kroniek D.A. Stracke s.j. 'Syoens Kloosterkroniek uit de XVe-XVIe eeuw'. In *OGE* X (1936), 175-226; 323-344; 408-434. Aantekeningen op de tekst in *OGE* XI (1937).

TAULER-hss. G.I. Lieftinck, *De middel nederlandse Tauler-handschriften.* J.B. Wolters, Groningen-Batavia 1936. XXXIV, 443, (10) blzz. Vgl. *Bouwstoffen* nr. 652.

Teuth.* Gherard de Schueren, *Vocabularius qui intitular Teuthonista vulgariter dicendo der duytschlender.* 2 Vol. (Arnold ther Hornen, Keulen 1477). Z. *Bouwstoffen* nr. 1264 en *De gulden passer* 49 (1971), 142.

Teghen die strael *Twee uit het Latijn vertaalde middelne-*

derlandse novellen [...]. Uitgegeven door R. Pennink. Tjeenk Willink, Zwolle 1965. 174 blzz. (ZDH 43).

Th. a K., De im. Chr. *De middelnederlandse vertaling van De imitatione Christi (Qui sequitur) van Thomas a Kempis in hs. Leiden, Maatschappij der Nederlandse Letterkunde* 339. Uitgegeven, ingeleid en toegelicht door C.C. de Bruin. E.J. Brill, Leiden 1954. XI, 341 blzz. Vgl. *Bouwstoffen* nr. 653.

Tien ghebode J. Daniëls s.j., 'Bijdrage tot de middelnederlandsche geboden-litteratuur'. In *TNTL* 22 (1903), 45-67. *Bouwstoffen* nr. 1276, 30.

TNTL *Tijdschrift voor Nederlands(ch)e taal- en letterkunde* 1 (1881) - ...

Tocht v. J. v. Blois *De tocht van Jan van Blois met hertog Aelbrecht naar Gelre Nov. 1362*. Rekening van Jan van Blois 1361-1362. Naar het oorspronkelijk hs. uitgegeven door P.N. van Doorninck. Gebrs. Van Brederode, Haarlem 1899. 253 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1277.

Tol. v. Iersekeroord *De tol van Iersekeroord; Documenten en rekeningen 1321-1572*. Uitgegeven door W.S. Unger. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1939. XV, 685 blzz. (RGP kleine serie 29).

Tondalus' visioen *Tondalus' visioen en St. Patricius' vagevuur* 1-2. Uitgegeven door R. Verdeyen en J. Endepols. M. Nijhoff/W. Siffer, 's-Gravenhage/Gent 1914-1917. XI, 319; LXV, 321 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1012.

Troyen hs. *Dit is die istory van Troyen van Jacob van Maerlant* 1-4. Naar het vijftiende-eeuwsche hs. van Wessel van de Loe met al de middelnederlandsche fragmenten diplomatisch uitgegeven door Nap. de Pauw en Edw. Gailliard. A. Siffer, Gent 1889-'92. 423; 399; 366; 284 blzz. (Werken der Koninklijke Vlaamsche Academie). *Bouwstoffen* nr. 1287.

Tweede Rose *De fragmenten van de tweede Rose*. Uitgegeven door K. Heeroma. W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle 1958. 191 blzz. (ZDH 33).

Ulensp. volksb. *Ulenspieghel*. Van ulenspieghels leven [...]. (M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1898 [= facs. Michiel van Hoochstraten, Antwerpen ca. 1519].) (41 bl.: 1a-41b). *Bouwstoffen* nr. 1294.

Utr. jaarboeken *Utrechtsche jaarboeken van de vijftiende eeuw* [...] 3. T'zamengesteld door K. Burman. J.H. Vonk van Lynden, Utrecht 1754. XXVI, 545, (30) blzz. *Bouwstoffen* nr. 145.

Val. en N.-fragm. W. de Vreese, 'Een nieuw fragment van Valentijn en Nameloos'. In *TNTL* 11 (1892), 140-162. *Bouwstoffen* nr. 1276, 9.

Van den vos Reyn. *Van den vos Reynaerde*. I: Teksten. Diplomatisch uitgegeven naar de bronnen vóór het jaar 1500 door W.Gs. Hellinga. W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle 1952. VIII, 343 blzz. (tekst in twee kolommen). *Bouwstoffen* nr. 1045, 1072 en 1074.

Van vrouwen e. minne *Van vrouwen ende van minne*. Middelnederlandsche gedichten uit de XIVde en XVde eeuw. [Uitgegeven] door E. Verwijs. A.W. Sijthoff, Leiden z.j. XXXIV, 183 blzz. (BML). *Bouwstoffen* nr. 1363.

Vandewiele II 1965* *De "Liber magistri Avicenne" en de "Herbarijs"* [...]; *II Herbarijs*. Uitgegeven en gekommentarieerd door L.J. Vandewiele. Brussel 1965. 346 (165-511) blzz. (Verhandelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, klasse der wetenschappen, jrg. XXVII, 83).

Vandewiele 1970* *Een middelnederlandse versie van de*

en bibliografie

Circa instans van Platearius. [...] uitgegeven en gecommentarieerd door L.J. Vandewiele. Sanderus, Oudenaarde (1970). 359 blzz.

Vente 1942* M.A. Vente, *Bouwstoffen tot de geschiedenis van het Nederlandse orgel in de 16de eeuw*. Proefschrift Utrecht. H.J. Paris, Amsterdam 1942. XII, 220, (6) blzz.

Verandzaden F. de Tollenaere, 'Verandzaden, een woord uit de oude landbouw'. In *TNTL* 77 (1959), 33-58.

Verdediging Karel J.S. van Veen, 'Eene verdediging van de aan hertog Karel door den magistraat van Zalt-Bommel onthoudene rechten'. In *Bijdragen en mededeelingen van Gelre* XVI (1913), 183-208. *Bouwstoffen* nr. 1336.

Vergi *De borchgravinne van Vergi*. Naar hs.-Van Hult-hem en het Gentse fragment uitgegeven en toegelicht door Ria Jansen-Sieben. Tweede, verbeterde uitgave. Hes publishers, Utrecht 1979. 83 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1324.

Versl. O.V.R. *Verslagen en mededeelingen [van de] Vereeniging tot Uitgave der Bronnen van het Oude Vaderlandsche Recht* 1 (1885), 2 (1892), 3 (1898), 4 (1903), 5 (1909), 6 (1915), 7 (1924). *Bouwstoffen* nr. 994.

Verslag Gooiland A. Perk, *Verslag omtrent den oorsprong en den aard der gebruikregten op de heiden en weiden in Gooiland* [...]. Is. An. Nijhoff, Arnhem 1842. (2), 102, LXXI blzz. *Bouwstoffen* nr. 1020.

Vierde Martijn Hein van Aken, *Vierde Martijn*. Uitgegeven, ingeleid en toegelicht door W.E. Hegman. W. Tjeenk Willink, Zwolle 1958. 163 blzz. (ZDH 31). *Bouwstoffen* nr. 1342.

Vijftien gebeden P. Leendertz jr., 'Het Zutfensch-Groningsche handschrift. I. Vijftien gebeden'. In *TNTL* 15 (1896), 270-276.

VI. rijmkr. *Reimchronik von Flandern*. Nach einer altniederländischen Handschrift mit Anmerkungen zum ersten Mal herausgegeben von E. Kausler. L.F. Fues, Tübingen 1840. LXI, 711 blzz. (Denkmäler altniederländischer Sprache und Litteratur 1). *Bouwstoffen* nr. 331.

VMA* *Verslagen en medede(e)lingen van de Koninklijke Vlaams(ch)e Academie voor Taal- en Letterkunde* 1887-... Vanaf 1972 onder de titel *Verslagen en mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*.

W. v. S. Th., *Epistel Willem van St. Thierry, Epistel totten bruederen vanden berghe Godes*. Ingeleid en van een moderne Nederlandse vertaling voorzien door J.M. Willeumier-Schalij. E.J. Brill, Leiden 1950. XXIV, 133 blzz.

Walewein Penninc en Pieter Vostaert, *Roman van Walewein*. Uitgegeven door G.A. van Es. [...]. Tjeenk Willink-Noorduijn, Culemborg 1976 [= ed. 1957 dl. I]. 331 blzz. (Klassieken Nederlandse letterkunde). *Bouwstoffen* nr. 1370.

Warfsconstitutiën *Warfsconstitutiën en oordeelen, tot en met het jaar 1601*. Bijeenverzameld door H.O. Feith. A.L. Scholtens, Groningen 1863. XII, 211 blzz. (Verhandelingen ter nasporing van de wetten en gesteldheid onzes vaderlands [...] 7, 1). *Bouwstoffen* nr. 1373.

Wfri. stadrechten *Westfriesche stadrechten* 1-2. Uitgegeven door M.S. Pols. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1885-1888. CCXXXIV, 186; IX, 433 blzz. (OVR I, 7). *Bouwstoffen* nr. 1379.

WIELANT, *Instructie Instructie, voor de stad Haarlem ontworpen door Philips Wielant*. Uitgegeven en toegelicht door J.A. Fruin. Joh. Müller, Amsterdam 1874. 243 blzz. *Bouwstoffen* nr. 1380.

WILLEM v. H., *Ged.* Willem van Hildegarsberch, *Gedichten van --*. Vanwege de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden uitgegeven door W. Bisschop en E. Verwijs. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1870. XXVIII, 331 blzz. *Bouwstoffen* nr. 591.

WNT* *Woordenboek der Nederlandsche taal* I-... . Bewerkt door M. de Vries, L.A. te Winkel e.a. M. Nijhoff enz., 's-Gravenhage enz. 1882-... .

Woordgeografie E. Eylenbosch, 'Middeleeuwse woordgeografie'. In *Handelingen Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis* XX (1966), 157-172.

Wrake v. Ragisel W.P. Gerritsen, *Die wrake van Ragisel*. Onderzoekingen over de middelnederlandse bewerkingen van de Vengeance Raguidel, gevolgd door een uitgave van de Wrake-teksten. Twee delen. Van Gorcum, Assen 1963. 485 blzz. (doorlopende paginering). (*Neerlandica trajectina* XIII). *Bouwstoffen* nr. 1276, 18.

Ypriana A. Vandenpeereboom, *Ypriana* 1-7. Notices,

études, notes et documents sur Ypres. A. de Zuttere, Bruges 1878-'83. *Bouwstoffen* nr. 1395.

Zaansche volkstaal G.J. Boekenooogen, *De Zaansche volkstaal*. Bijdrage tot de kennis van den woordenschat in Noord-Holland. A.W. Sijthoff, Leiden 1897. CLIII blzz., kol. 1-1368.

Zedenmisdrijven A. Hallema, 'Rechterlijke maatstaven ten aanzien van de morele integriteit in het verleden'. In *Verslagen en mededeelingen der Vereeniging tot Uitgaaf der Bronnen van het Oud-Vaderlandsche Recht* XII, 2 (1962) 373-440.

ZERBOLT, Mnl. vert. J. Deschamps, 'Middel nederlandse vertalingen van Super modo vivendi (7de hoofdstuk) en De libris teutonicalibus van Gerard Zerbolt van Zutphen'. In *Handelingen Koninklijke Zuidnederlandse Mij. voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis* XIV (1960), 67-108 en XV (1961), 175-220.

ZERBOLT, Super modo C.G.N. de Vooys, 'De dietse tekst van het traktaat: "De libris teutonicalibus"'. In *Nederlandsch archief voor kerkgeschiedenis*, nieuwe serie 4 (1907), 113-134. Dit is een vertaling van het 7e hoofdstuk van 'Super modo vivendi', vgl. **ZERBOLT, Mnl. vert.**, 72. *Bouwstoffen* nr. 695, 1.